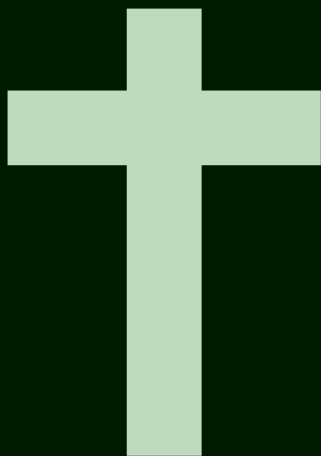

Dónbeenì páaníí
fĩle vũahũ

New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Dec 2021
 331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fce9bf

Contents

Matiye	1
Maaki	37
Luki	59
Zán	100
Bè-wénia	126
Oroomusa	160
Koréntesa nín-yání	177
Koréntesa nun níí	192
Kalasiisa	202
Efezesá	208
Filiipusa	214
Koloosisa	218
Tesalonikisa nín-yání	222
Tesalonikisa nun níí	226
Timotee nín-yání	228
Timotee nun níí	233
Tiite	237
Filemón	239
Hebere	241
Zaaki	253
Piere nín-yání	258
Piere nun níí	263
Zán nín-yání	266
Zán nun níí	270
Zán tñ níí	271
Zude	272
Bè-sànkanií	274

Le Dónbeeni bín-tente vūahú na ó o Matiye túara

Vūahú túaró jūhú

O Matiye lé o Yeesu nǐ-keninia píru jūn nǐ-kení. O bía mí vūahú yi le o Yeesu *Krista lé o kánílo na khíi buen, yía le Dónbeeni yánkaa dó mí jii nǎn le mí ì na 6a *zúifúwa yi. O mún zéenia bío 6a zúifúwa ya-díwá pánáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu bío. O bía le o Yeesu lé o bée na wà buée kání 6a núpua mí bè-kora yi (Matiye 1–2). O mún bía bío ó o Zán bátizéráa o Yeesu, làa bío ó o Satáni kháráa wo lora (Matiye 3–4). O zéenia bío ó o Yeesu sá lè mí tonló ho Kalilee kshú yi (Matiye 19–28).

O Matiye sankaa o Yeesu kàránló làa cúa-hónú:

1. Ho túiá poni bèrò yi bío (Matiye 5–7).
2. Le *Dónbeeni béenǐ bío keníló (Matiye 10).
3. Hā wáhio bío hējūn na wee zéeni le Dónbeeni béenǐ bío yahó (Matiye 13).
4. Bío le Dónbeeni núpua ko 6a 6ua lè mífen (Matiye 18).
5. O Yeesu bínǐ 6uenló bío (Matiye 24–25).

O Yeesu lé o Krista bío bon

(Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista nǎnkáni lé dío kà: O Yeesu Krista nǎnkáni can o *Daviide yi, ó o Daviide nǎnkáni 6èn can o *Abarahaamu yi. ² O o Abarahaamu lé o *Izaaki 6àn maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,

ó o Zakoobu za lé o *Zudaa lè mín zàwa,*

³ ó o Zudaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o Farēesi là a Zeraa,

ó o Farēesi za lé o Hēsiron,

ó o Hēsiron za lé o Araamu,

⁴ ó o Araamu za lé o Aminadaabu,

ó o Aminadaabu za lé o Naasōn,

ó o Naasōn za lé o Salamōn,

⁵ ó o Salamōn za lé o Buaze na ó o yú là a Arahaabu,

ó o Buaze za lé o Obēede na ó o yú là a Uruute,

ó o Obēede za lé o Zesee,

ó o Zesee za lé o bēe Daviide.

O o bēe Daviide za lé o *Salomōn na ó o yú là a Uuri 6àn hāa,

⁷ ó o Salomōn za lé o Orobuamu,

ó o Orobuamu za lé o Abia,

ó o Abia za lé o Azaafe,

⁸ ó o Azaafe za lé o Zozafaa,

ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,

ó o Zoraamu za lé o Oziasi,

⁹ ó o Oziasi za lé o Zuataamu,

ó o Zuataamu za lé o Akazaa,

ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,

¹⁰ ó o Ezekiasi za lé o Manasee,

ó o Manasee za lé o Amōosi,

ó o Amōosi za lé o Zoziasi,

¹¹ ó o Zoziasi za lé o Zekonia lè mín zàwa.

Btūn wó ká a *Isirayēle nípomu á ho *Babiloonasa kíkāa yi á 6a vaá wee káyá 6a kshú yi.

¹² Bío 6a wi ho Babiloona yi mu káyamu yi

ó o Zekonia ton o Salasiele,

ó o Salasiele za 6èn lé o Zorobabēele,

¹³ ó o Zorobabēele za lé o Abiyuude,

ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,

ó o Eliakiimu za lé o Azoore,

¹⁴ ó o Azoore za lé o Sadooki,

ó o Sadooki za lé o Akiimu,

* **1:2** O Zudaa lè mín zàwa lé bía lé o Isirayēle nípomu zǐ-júná píru jūn 6àn maáwá.

ó o Akiimu za lé o Eliyuude,
 15 ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,
 ó o Eliazaare za lé o Matan,
 ó o Matan za lé o Zakoobu,
 16 ó o *Zakoobu za lé o Zozeefu, o Mari bân báa.
 O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.

17 A wáa lá a *Abarahaamu jii wán à 6uee búe o *Daviide yi, á 6a maáwà na sâ mín á yú ho píró náa. O o Daviide jii à 6uee búe ho páahú na ó o *Isirayeele nípomu á ho Babiloonasa kíkáa yi á 6a vaá wee káyá 6a kshú yi, á maáwà na sâ mín á yú ho píró náa. A 6èn lá bio 6a wi mu káyámu yi jii wán à 6uee búe o Krista yi, á maáwà na sâ mín á mún yú ho píró náa.

*O Yeesu teró
 (Luki 2.1-7)*

18 Bio ká lé bio ó o Yeesu bio wóráa á vaá 6ó a teró yi. Bân nu Mari fúuamu hía bô non o Zozeefu yi.† Ká sání 6a ya mín, á bûn ò o sù lè sání lè le Dónbeení Hácírí pánká. 19 Bân fúuálè Zozeefu fù léee núpue na téréenna. O fù yi wi ò o dé níyio mín fúuálè Mari yi, ó o wi ò o sánka búe mu fúuamu. 20 Bio mu wi o síi yi ká, ó o Núhúso Dónbeení wáayi tonkaro bía láa wo há kónkórá yi: «*Daviide mòmánii Zozeefu, yi hézón o Mari fé yaró. Le sání na wi o wán ká ó o sù lè le Dónbeení Hácírí pánká. 21 O ò te o za báa. Fo ò cé o yèni láa Yeesu.† Orén lé yia á á kání mín nípomu mí bè-kora yi.» 22 Mu úenúen wó bèra a na á bio ó o Núhúso bía lè mí jii-cúá fero jii à yio lé. 23 O bía:

«Yia yi zú báa á à sí le sání á à te o za,‡
 á 6a wé è ve láa Emanuwéele.
 Bûn kúará le: «Le Dónbeení wi láa wen».*»

24 Bio ó o Zozeefu sína, ó o wó bio le Dónbeení wáayi tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan. 25 Ká a Zozeefu máhá yi wó a láa háa yi mán fúaa bio ó o ton mí za, ó o Zozeefu mu có a yèni láa Yeesu.

2

Ba bè-zúrlowá bueé búεεkio o Yeesu

1 O Yeesu hía ton ho *Zudee kshú lóhó na 6a le Beteleheemu yi. Mu páahú ká a *Heroode* lé o bée. O Yeesu mu teró mómén, á 6a núpua búí na káránna zú mu bio á zú há mánáayio lè mí kúaráwa, á ló lè le wii hēenii bueé dñn ho Zeruzaleemu lóhó, 2 á 6a túara: «Ba *zúifúwa bée na ton á wi wen? Le mánáayiree búí há lè le wii hēenii, á zéenia a bio, á wa ló guara wá bueé búaaní a.» 3 Bio ó o bée Heroode já mu, ó orén lè ho Zeruzaleemusa úenúen yilera lúnkaa. 4 O o von le *Dónbeení yankarowá júnása lè ho *lándá bio zéenilowa úenúen na wi o nípomu yi á kúaa mín wán. O o túara 6a yi láa hen na ó o kánfio á ko ò o te yi. 5 A 6a bía non wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kshú lóhó na 6a le Beteleheemu yi. Lé bio á bio ká lé bio á le *Dónbeení jii-cúá fero túara: 6. Beteleheemu, fo yíná ho *Zudaa kshú lórá úenúen bân ló-za.

Lé fo ó o Núhúso na á dí ú nípomu *Isirayeele yahó á á lé yi.†»
 7 O o *Heroode wáa sánkaa von 6a bè-zúrlowá mu, ò o túara 6a yi á zúrnánáa ho páahú binbirí na 6a mán le mánáayiree yi. 8 Bûn món ó o le 6a lén va ho Beteleheemu, ò o bía non 6a yi: «Mi va a túaka o háyónza mu bio sese. Ká mi yú a mán, á mi bíni 6uee bio mu na mi, á ínén mún vaá búaaní a.»

9 Bio 6a já hñn bíoní so o bée mu cñn vó, á 6a wá. A 6a bínia wee mi le mánáayiree na 6a nñnon mán lè le wii hēenii, á le wá á 6a bó yi. Páahú na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le dñn. 10 Bio 6a mán le mánáayiree ká síi, á mu wó sí-weε 6a cñn láa sòobée. 11 A 6a yóó zon le zii yi, á zoó mán o háyónza mu lè mín nu Mari. A 6a líí fárá mí nñnkó júná wán á 6a búaanía a háyónza. Bûn món á 6a feera mí sía á 6a hñn wo lè ho sánú lè mu blowa búí na sámu sí, ho *ánsán lè ho *mífiré. 12 Bûn món le Dónbeení já 6a zeñ wán há kónkórá yi le 6a yi bíni yi vaa lé o Heroode wán. Á 6a wáa lá wá-veere á vannáa mín kshú.

O Yeesu bân núwá lúwa láa wo

13 Ba bè-zúrlowá lénló món, á le Dónbeení wáayi tonkaro búí guara a Zozeefu cñn há kónkórá yi, á bía non wo yi: «Híní fé o háyónza lè mín nu á ú lúwí va ho *Ezipite kshú. Va a keení bíni fúuu fúaa ká í khúí le ú bíni úen. Lé bio ó o bée *Heroode á á bio le 6a cànka

† 1:18 Mu lé mu yaamu ká lé bio 6a dñn yi páania le zii yi. Ba zúifúwa cñn ó o hñnzoró hía wee wé keñ mín zii á yi le lúlu-kúure síi, á loináa wo ká a júhú téréenna. ‡ 1:21 O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeení wee kání 6a núpua.» § 1:23 Mi loñ Ezayii vúahú 7.14 * 1:23 Mi loñ Ezayii vúahú 8.8, 10 * 2:1 O Heroode na bio bía hen lé o Heroode Ni-beení. † 2:6 Mi loñ Misee vúahú 5.1

a háyónza mu búe.»¹⁴ O o Zozeefu wáa hínon ho tñnahú á fó a háyónza lè mín nu ò o ñon ho Ezipite kshú.

¹⁵⁻²¹ Ká a Heroode zúna le 6a bè-zúrlowà khà a, ó o síi cá làa sòobée. O o non le ñii le 6a búe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheemu lóhó yi, làa hía bámaakaa ho yi. A wáa lá bía lúluúo yú há bío ñun ñii à liiráa, à héha lè ho páahú na 6a bè-zúrlowà zéenia le mí mən le mánáayiire yi. Bún lé bío á le *Dónbeení ñi-cúa fεero Zeremii bío na ó o bía á wóráa ñii sí. O bía:

«Wáamakaa búii sá ñá ho Aramaa lóhó yi.

Mu wó lè minka wée.

Lé o Araseele wee wá mí záwa bío yi.

O yí tà le 6a yanka mí

lé bío 6a ñúhú 6ó.†»

O Zozeefu là a háyónza lè mín nu kará ho Ezipite yi fúuu fúaa bío ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú mónđen, ó o Núhúso wáayi tonkaro bñía 6uara a Zozeefu cón há kónkórá yi, á buée bía non wo yi: «Híni fé o háyónza lè mín nu, à ù bñi va ho *Isirayeele kshú yi. Lé bío á bía lá wee cá a háyónza mu á à búe wáa húrun.» O o Zozeefu hínon á fó a háyónza lè mín nu á bñía buararáa ho Isirayeele kshú yi. Mu wó ká síi bèra a na à bío ó o Núhúso bía lè mí ñi-cúa fεero ñii à yío lé. O bía: «Í von 1 za léra ho *Ezipite kshú yi.»²² Bío ó o Zozeefu ñá à 6a le o Aakelayuusi lé yía zon mín maá Heroode lahó á lé o bée ho *Zudee kshú yi, ó o zána ho vaa keeniló bñ. Bío á bío ó o ò wé á zéenia non wo yi há kónkórá yi, á 6a wá ñon ho Kalilee kshú. ²³ Ba vaá kará ho lóhó búii na 6a le Nazareete yi. Mu wó ká síi, bèra a na à bío le *Dónbeení ñi-cúa fεerowá yánkaa bía à ñii sí. Bán yánkaa le 6a khií wé è ve o làa Nazareete nñi.

3

O Zán Batiisi buera le Dónbeení bioni

(Maaki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zán 1.19-28)

¹ Páahú búii buée dñ, ó o Zán Batiisi bío 6a zúna le o wi ho *Zudee kshú dùure yi, á wee bue le Dónbeení bioni. O wee bío na 6a ñupua yi: ² «Mí khií mu bè-kora wéró yi, à bè le Dónbeení yi, lé bío le *Dónbeení béení buée 6ó.» ³ Lé orén Zán mu á le *Dónbeení ñi-cúa fεero *Ezayii á bía bío ká síi:

«Ñii búii wee bío pónpón le dùure yi ká síi:

«Mí wíoka ho wshú

ká a Núhúso o buen.

Mi muin ho wshú

na ò o bè.»*

⁴ O Zán dà-zínií tà lá a cón-ñumúktú vará, á ku-çeeníi wó lè ho sáahú. O bè-dínií le 6a hawá lè há sò-kía sóró. ⁵ Ho Zeruzaleemu lóhósa, lè ho Zudee kshú ñipomu, làa bía 6ó ho muhú na 6a le Zurudēn yi búenbúen á wee buen o cón. ⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora 6a ñupua yahó, ò o Zán bátízé 6a ho Zurudēn mu yi. ⁷ Bío ó o mən à 6a *Farizéewa lè 6a *Saduséewa wee lé buen o *bátéemú lahó yi, ó o bía non 6a yi: «Mí yí mən miten le, dñioní zàwa yén! Le Dónbeení sí-clíle na yòó lua á mi so wee leéka le mí dà à fé miten níi yi le? Lé o yén bía mu non mia? ⁸ Héyii! Mí wé wé há wára na se, hía wee zéeni le mí khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeení yi. ⁹ Mí yí leéka le bío mí lé o *Abarahaamu mənmanía á bñn mí don wáa à yí dé. Le 1 bío mu na mia: Mí yí mən há huua na ká le? Hón le Dónbeení yáa pá dà á à wé là a Abarahaamu zàwa. ¹⁰ A mí cén pa miten bío sese. Lé le dóoré hónhónía buan há vñsía kíuoró bío yi. Vñdēe léee vñdēe na yí máa ha há bia na sí, á dén ñ kúii á à sia à kúee mín wán à à cñ. ¹¹ Inén wee bátízé mia lè mu ñumu lé bío mí khú mu bè-kora wéró á bò le Dónbeení yi. Ká yía á à buen inén món, wón á à bátízé mia lè le Dónbeení Hácíri, lè ho dshú. O po mí. I yáa yí ko là a nakáa tenló húúu. ¹² O buan mí véeró dēe mí níi yí á buée véeráa mí dñló. A hía lé ho dñn-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká há ñáakáa hñn o ò cñi ho dshú na máa hí hütú yi.»

O Yeesu bátéemú bío

(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu páahú, ó o Yeesu ló ho Kalilee kshú yi á 6uara ho muhú na 6a le Zurudēn yi. O 6uara a Zán cón le wón bátízé mí. ¹⁴ O o Zán pá, ò o bía non wo yi: «Ūnén lé fó lá ko á ù bátízé mí, á léee webio 6ēn non á ù le inén bátízéráa fo?» ¹⁵ Ká a Yeesu mahá bía non wo yi: «Día le mu wé làa bñn. Lé ká síi á wa ko à wa wéráa à tíiraa le Dónbeení síi bío ñii.» O o Zán wáa tà.

† 2:15-21 Mi loñ Zeremii vñahú 31.15 § 2:15-21 Mi loñ Ozee vñahú 11.1 * 3:3 Mi loñ Ezayii vñahú 40.3

16 Bïo ó o Zãn bätízera a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu ñumu yi. Ho p̄n-kéní mu yi, á ho wáayi ñii hëra, ó o m̄n le Dónbeení Hácírí á le lion lòn háponi o wán á líi wi láa wo. 17 A mu támu búii sã ñá ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á í bô í tàká wán. O bïo sí mií.»

4

*O Satáni wi ó o khà a Yeesu lorí
(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)*

1 Bũn m̄n á le Dónbeení Hácírí buan o Yeesu vannáa le ðuure yi bèra a na ò o *Satáni khà a lorí. 2 Há wizooní búará-ñun lè mí t̄n̄nna búará-ñun ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le h̄ni dà a. 3 O o Satáni vá buéé bó a yi, á bía n̄n wo yi: «Hã huua na kà fo yí m̄n lé? Ká fo lé le Dónbeení Za bïo bon k̄nk̄n, á ù bïo le há huua na kà yèrémá wé ho ðnló.» 4 O o Yeesu bía: «Bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi: «Ðnló mí ðon yí máa na mukáni n̄pue yi. O n̄pue makóo mún wi le Dónbeení bioní na le wee bïo yi.»*

5 Bũn m̄n ó o Satáni mu fó a vannáa ho Zeruzalæmu, á vaá yòò ðn̄ia wo le *Dónbeení zĩ-beení ñun-t̄hahú, 6 ò o bía n̄n wo yi: «Ká fo lé le Dónbeení Za bïo bon k̄nk̄n, á ù yén lii ho tá yi, lé bïo mu túara: «Le Dónbeení á á na le ñii mí wáayi tonkarowá yi á ba à c̄n fo á líi wíoka á bàrà, bèra a na á ù zeñ yí t̄iii làa huee búii.»†

7 O o Yeesu bía n̄n wo yi. «Mu mún túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi kà: «Yí v̄i v̄i yí khúaa ù Nuh̄sso Dónbeení ñii yi h̄ri lòn wizon-kéní.»‡

8 O o Satáni mu pá ðn̄ia fó a yòoraráa le búee búii na ðnd̄n wán, á yòò zéenia ho tá kána búenbúen, lè mí náfòró, lè mí semu na wi há yi làa wo, 9 ò o bía n̄n wo yi: «Í ì na bïo kà búenbúen foñ ká fo tà líi f̄ará ù n̄nkóñná wán á ù búaañia mi.» 10 O o Yeesu wáa bía n̄n wo yi: «Lé b̄n, Satáni! Mu túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi: «Û Nuh̄sso Dónbeení lé yia á ù ko á ù búaañi, á mún sá na orén mí ðon yi.»§

11 O o Satáni wáa wá ò o ðia a Yeesu. A le Dónbeení wáayi tonkarowá buara a c̄n, á buéé wó bïo ó o makóo wi yi n̄n wo yi.

*O Yeesu búakáa mí tonló ho Kalilee k̄hú yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

12 Wizonle búii, ó o Yeesu ñá le o Zãn ba dó ho kásó yi, ó o wà van ho Kalilee k̄hú. 13 O yí kará ho Nazaræte yi, ò o wà van vaá kará ho *Kapænyayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee v̄u-beení ñii, ho Zabulon lè ho Nefutalii lù na b̄n yi. 14 Mu wó kà síi, á há bioní na le *Dónbeení ñi-cúa færo *Ezayii bía á ñii sí. O bía:

15 «Ûnén Zabulon lè ùnén Nefutalii kána na wi lè ho v̄u-beení c̄n ho Zurudén ñuhú yi. Ûnén Kalilee na lé b̄ia ȳn̄n̄i ba *zuífùwa k̄hú.

16 Minén ñipomu na lá wi le t̄ibírí yi

á m̄n mu khon-beení.

Minén na lá kará mu húmú k̄hú yi mu yuumu yi

á mu khoomu ló wán.*

17 Lé bũn ñii wán ó o Yeesu wáa búakáa wee bue le Dónbeení bioní. Bïo kà lé bïo ó o h̄a wee bïo: «Mí khí mu bè-kora wéró yi á bè le Dónbeení yi. Lé le *Dónbeení b̄ení buéé bó.»

(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bïo ó o Yeesu h̄a wee vará á b̄á ho Kalilee v̄u-beení, ó o m̄n ba ce-pawá n̄wá ñun. Ba léé maá z̄awa, o Sim̄n na ba mún wee ve làa Piere, lè mín za Andere. Ba wee yénní mí z̄uán dé mu ñumu yi. 19 O o Yeesu bía n̄n ba yi: «Mí buee bè mií, á í wé á ba n̄pua lé b̄ia á mí wé è yí á á bua á buennáa í c̄n làa bïo mi wee paráa ba cewa bïo síi.» 20 A ba ðen̄ia kúaará mí z̄uánwá á ba bò là a Yeesu wá.

21 Bïo ó o vá van c̄inú, ó o t̄n̄ m̄n maá z̄awa n̄wá ñun búii. Ba lé o Zebedee n̄wá, o Zaaki là a Zãn. Ba wi mí woohú yi lè mín maá, á wee wíoka mí z̄uánwá. O o Yeesu von ba. 22 Mí lahó yi, á ba ló ðia mí woohú lè mín maá, á ba bò là a Yeesu wá.

(Luki 6.17-19)

23 O Yeesu h̄a wee vará ho Kalilee k̄hú búenbúen yi, á wee k̄arán ba n̄pua ba *zuífùwa k̄aránlò z̄iní na wi b̄n yi, á wee bue le *Dónbeení b̄ení b̄n-tente. O wee weé ba n̄pua na mu v̄ámú lè mí síiwá búenbúen tò. 24 O Yeesu yèni ló fò ho Siirii k̄hú búenbúen. A ba wee bua b̄ia mu v̄ámú lè mí síiwá wee beé lò, làa b̄ia s̄ania wee ñi bïo c̄r̄c̄e bïo yi á buennáa o c̄n: B̄ia ba c̄n̄awa wi yi, làa b̄ia á le ðandah̄oní wi yi, lè ba mùamúawá, ó o Yeesu wee weé

* 4:4 Mí lorí Lándá zéeniló v̄uahú (Deutéronome) 8.3 † 4:6 Mí lorí Lení v̄uahú (Psaumes) 91.11-12 ‡ 4:7 Mí lorí Lándá zéeniló v̄uahú (Deutéronome) 6.16 § 4:10 Mí lorí Lándá zéeniló v̄uahú (Deutéronome) 6.13 * 4:16 Mí lorí Ezayii v̄uahú 8.23-9.1

6a. ²⁵ Ba zâamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè há Lórá Bío Pírú kána yi, lè ho Zeruzalému lóhó yi, lè ho Zudee kǎhú yi, lè há kána na khií lè ho Zurudén muhú mǎn.

5

O Yeesu káránna 6a nùpua le búee wán
(Luki 6.20-23)

¹ Ká a Yeesu mǎn bán minka nǐ-kúii so, ó o yòora le búee yòò kará. O o nǐ-kenínia wà buée óó a yi. ² O o wáa lá le bíoní ò o wee kárán 6a ká síi:

³ «Bia zú le mí khon mí yiwa bán júná sí,
lé bío le Dónbeení béeñí á 6a nǐnǐ wi yi.

⁴ Bia wee wá, bán júná sí,
lé bío le Dónbeení khií hǐi 6a sía.

⁵ Bia wayika bán júná sí,
lé bío ho tá na le Dónbeení dó mí jii le mí ì na, á bío á à sí 6a yi.

⁶ Bia le Dónbeení síi bío wéro poni wee búe, bán júná sí,
lé bío á bío 6a wee ca á 6a á yí á mu jii ì sí.

⁷ Bia zú mí ninzáwa màkárí bán júná sí,
lé bío le Dónbeení mún khií zǔrǐ 6a màkárí.

⁸ Bia hácirí bò le Dónbeení bío mí dòn wán bán júná sí,
lé bío 6a khií mi le Dónbeení.

⁹ Bia wee wé á ho héréà kerí bia làa ba páania wi páahú bán júná sí,
lé bío le Dónbeení khií ve 6a le mí záwa.

¹⁰ Bia 6a wee beé lò lé bío 6a wee wé bío le Dónbeení síi vá yi bán júná sí,
lé bío ho wáayi béeñí bío sá 6a yi.

¹¹ Ká 6a nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee fúaa há sabíoní lè mi síwá mi dání yi Inén bío yi, se mí júná sí. ¹² Mi zámaka, mi le mí sía wa làa sòobée, lé bío le Dónbeení búia beení pan mia ho wáayi mu bío yi. Mu bon, lé ká síi á 6a beéraráa le *Dónbeení jii-cúa fεεrowá na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

¹³ «Minén ka lòn yámú ho dímjǎná nùpua fǎahú. Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á 6a á wé kaka á mu ù bíni ì zoráa. Mu cúnú máa kerí ká mu yínǎn á lée yénní mu kúia á 6a nùpua wé yonka.

¹⁴ «Minén ka lòn khoomu ho dímjǎná nùpua fǎahú. Ho lóhó na son le búee wán wé ðin denkhεεn. ¹⁵ Ba máa wé dé fntání á búni yi làa láahó. Ba wé dé le bǎrá hen na le ko le bǎrá yi, á bia wi le zǐi yi búenbúen kerí mu khoomu yi. ¹⁶ Minén mún ko mi kerí lòn khoomu 6a nùpua yahó, bèra a na ká 6a mǎn mu bè-tentewá na mi wee wé, á 6a búaaní mǐn Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu káránna 6a nùpua ho lándá bío dǎni yi

¹⁷ «Mí yí leéka le 1 guara á wà buée búe o *Máyiize lándá lè 6a jii-cúa fεεrowá káránlò jǐhú dé. Búee. I wà buée tíi mu jii lé bío. ¹⁸ Le 1 mí ho túia na mia: Hǎri ho wáayi lè ho tá à mia kaka, á ho lándá 6án bǐn-za na khúekhúe á máa fá ho jii, fúaa mu bío búenbúen véró. ¹⁹ Lé búñ nǎn ká yía wó khon há lándáwa mu 6án dà-za búí dǎni yi, á wee kárán 6a nùpua le 6a wé wé làa búñ, wón 6ánsó khií kerí cǐnú ho wáayi béeñí yi. Ká yía 6èn wee tà bè ho lándá yi, á wee kárán 6a nùpua le 6a wé wé làa búñ wón 6ánsó khií wé o nǐ-beení ho wáayi bá-zámu yi. ²⁰ Le 1 bío mu na mia: Ká mí yí máa bè bío le Dónbeení le mí wé yí á yí po ho *lándá bío zéenílowa lè 6a *Farizǐewa, á mí máa dǎn máa kerí ho wáayi bá-zámu yi.

Ho héréà kerlǎ minén lè 6a nùpua na ká páahú bío

²¹ «Mí jǎ á 6a bío bío ká nǎn wán búaaawa yi: «Yí búe nùpue.» * Yía wó nǐ-búe á 6ánsó 6a á gúa á à varáa le cítii ffinii. ²² Ká Inén màhá á bío á à na mia: Yía síi cá mǐn za yi, wón 6a á gúa á à varáa le cítii ffinii. Yía bío le mǐn za lée bǎnbú, wón 6ánsó á ho lándá túia fεεrowá ko 6a cítii. A yía bío le mǐn za lè o khéero, wón 6ánsó ko ò o dé le Dofní dǎhú yi. ²³ «Ká fo wà buée wé mu hámu á à na le Dónbeení yi mu hámu cǐnii lahó yi, ká ù hácirí guara le fo wó khon lè mí ninza ò o síi wee cǐ foñ, ²⁴ á ù bǎrá ù hámu mu hámu cǐnii lahó yi, ká ù lén va a cǎn á mí vaá véení mu. Ká búñ wó wó, á ù màhá buee wé ù hámu á na le Dónbeení yi.

²⁵ «O búí lá le fo wó khon làa mí síi, ó o von fo le cítii ffinii, á únén na wó khon á fèn wé le jii dà-kéní làa wo ho wǎhú wán ká mí ðǐn yí vaá ðǎn. Ká búñ mia á wón vaá dé fo o cítii-ffinii yi, á wón bèn á à yèrémá khií dé fo o paro níi yi o ò dé ho kásó yi. ²⁶ Le 1 mí ho túia na

* 5:21 Mí lorí Léró vǎahú (Exode) 20.13; Lándá zéenílò vǎahú (Deutéronome) 5.17

foñ: Ho kàsò mu á fo máa lé yi hùúu, ká ù yí wá le wá rí na á fo ko à ù na búenbúen á yí tíira jii.

Mi yi le mi sta vá núpue bán háa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)

²⁷ «Mi já à 6a bía bío kà: «Yi wé há-fé táá bá-fé.»[†] ²⁸ Ká ínén máhá à bío bío kà á à na mia: Yia lora mín za bán háa á sli vá a yi, se bánso fó a wó mí yilera yi. ²⁹ Ká mu lé ù nín-tláni yère wee dé fo mu bè-kohó wéro yi, à ù còkon le lèe díá. Mu sdaani à ù sánia bío búu yí kerí bín, á po bío há jii sú à 6a lèera dó le Dofní dshú na máa hí lùe yi. ³⁰ Ká mu lé ù nín-tláni nii wee dé fo mu bè-kohó wéro yi, à ù kúii le lèe díá. Mu sdaani à ù sánia bío búu yí kerí bín á po bío há jii sú á fo ò zoráa le Dofní dshú na máa hí lùe yi.

O búu yi dindín ja mín háa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ «Mu túara: «Yia le mí i ja mín háa, á bánso ko ò o wé mu yaamu fáaró vūahú à na a yi.»[‡] ³² Ká ínén máhá wee bío mu na mia: Báa na díá mín háa, à bán háa mu jón yi fó báa, ká a wá vaá yan bá-veere, se lé bán báa mu dó a ho bá-fénló yi. A yia mín fó a háa na bán báa díá wo á yan, wón mín lé o há-fé.

Mi wé yi báa bío hùúu

³³ «Mi mín já à 6a bía nòn wàn búawa yi: «Bíó fo báa le Dónbeení yahó le fo ò wé à ù yi khíní yi. Wé mu.»[§] ³⁴ Ká ínén máhá wee bío mu na mia: Mi yí báa hùúu. Mi yí báa lè ho wáayi, lé bío á bín lé le *Dónbeení béeni lùe. ³⁵ Mi yí báa lè ho tá, lé bío á hón lé le Dónbeení zení béenii. Mi yí báa lè ho Zeruzalemu, lé bío á hón lé 6a bá-záwa béé lóhó. ³⁶ Yáá mín pá yí báa lè ù jùhú, lé bío le jún-váni dá-kéní mí dòn bán cemú le le bán bímú á fo yí dá máa wé. ³⁷ Mi wé le úuu, à mi dín bún wán. Ká mi le búee, à mi dín bún wán. Ká bío mi wee bíni báa à bè mu wán bún wee lé o *Satáni yi.

Mi wé yi dí yúaa mín wán
(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mí já à 6a bía: «Ká yia fia mí ninza yère á 6a mín ñ fio bánso yère. Yia kéra mí ninza jin-kéza á 6a mín kén bánso jin-kéza.»^{*} ³⁹ Ká ínén máhá wee bío na mia le ká a ñi-súmúú wi ò o wé mu bè-kora láa mia, à mi díá le o wé. Hen ká a búú dó ù nín-tláni sáahó yi, ù jii mu yi ká ù yèrémá háa so dá a yi. ⁴⁰ Hen ká a búú le mí i cítí láa fo á à féráa ù báká, ù bè ù kánbun ho wán na a yi. ⁴¹ Ká ho pánká ton-sá búú kíkáa foñ le ù sè bío búú á varákaráa ho kilométere dá-kéní, à ù sè mu à varákaráa há kilométerewa bío jún láa wo. ⁴² Yia flora bío ù cón, à ù na mu wo yi. Yia le mí i ke bío ù cón à ù yí pí.

Mi wé wañ mí zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Mí já à 6a bía: «Fo ko à ù wañ mí ninza ká ù jin ù zúkúso.»[†] ⁴⁴ Ée ká ínén wón wee bío mu na mia: Mi wañ mí zúkúsa. Mi wé fio na bíá wee beé mí lò yi, ⁴⁵ lé bún á à zéeni le mí lé mín Maá na wi ho wáayi záwa. Orén lé yia wee wé à le wii há 6a ñi-súmáa lé 6a ñi-tentewá wán. O wee wé à ho viðhó tè bíá térénna láa bíá yí térénna cón. ⁴⁶ Ká bíá wa mia lé bán mí dòn á mí wa, á mí wee leéka le mí so pá à bíni i yí cúnú mu món le? Hàri 6a *lápó féwá wee wé ká síi. ⁴⁷ Ká mín záwa le mín hínni lé bán mí dòn mi wee tēni yi, se mí so pá yú bío wó lé? Hàri bíá yí zú le Dónbeení wee wé ká síi. ⁴⁸ Mi wé 6a núpua na jii tun láa bío á mín Maá na wi ho wáayi tentemu jii tunnáa bío síi.»

6

O Yeesu káranló na ó o nòn mu hámu wéro dāni yi

¹ «Héyíi! Hen ká mí wé le mí i wé bío le Dónbeení lándá bò, à mí yí wé mu le 6a núpua mi. Ká mí wó mu 6a mən, á mí máa yí cúnú mín Maá na wi ho wáayi cón. ² Hen ká fo wé le fo ò há mu bío le 6a ñi-khenia, à ù yí yényéni mu le 6a núpua jii láa bío 6a ñi-kháwa wee wéráa mu ho káranló zíní le há bonfúaa yi bío síi. Ba wee wé mu à cà le le yèni. Le 1 mí ho túiá na mia: Bánsowa so yú mí cúnú wó. ³ Ée ká únén, fo wé le fo o há mu bío le 6a ñi-khenia, à ù yí le hári mín bñno binbirí à zúri dēe búu mu yi. ⁴ Le mu hámu mu à wé bío na sánkaa wó. A mín Maá na wee mí mu bío na sánkaa á à na mu cúnú foñ.

[†] 5:27 Mi loñ Léró vūahú (Exode) 20.14; Lándá zéeníló (Deutéronome) vūahú 5.18 [‡] 5:31 Mi loñ Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 24.1 [§] 5:33 Mi loñ Levii núwa vūahú (Lévitique) 19.12; Míló vūahú (Nombres) 20.3; Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 23.22-24 ^{*} 5:38 Mi loñ Léró vūahú (Exode) 21.24; Levii núwa vūahú (Lévitique) 24.20; Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 19.21

O Yeesu kàránlò na ó o nòn ho floró lè le jii lírò dánt yi
(Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nì-khàwa bio sii. Bán wee wé òn ho kàránlò zíní làa hen na há wána fò mìn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé mi 6a. Le í mí ho túiá na mia: Ba yú mi cúnú wó. ⁶ È è ká únén wé le fo o fio, à ù yòò zo ù zii à pe ho zùajii, à ù fio mìn Maá Dónbeení yi. Le làa fo páanía zoó wi bín. A lerén na zù bio fo zoó wee wé á à na mu cúnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí òn la há minka bióní yi làa bio á bía yi zù le Dónbeení wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yi bía cèè è à le Dónbeení máa jí mí cón. ⁸ Mi yí wé bio 6a wee wé bân sii, lé bio á mìn Maá Dónbeení á fèra zù bio mi màkóò wi yi wó, ká mi òn yi flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio ká sii:

Wàn Maá na wi ho wáayi,

wé à 6a nùpua zún le fo lé le Dónbeení na bân sii mia.

¹⁰ Dí ù béeñí há làa búenbúen yi.

Le ù sii bio wé ho tá wán làa bio mu wee wéráa ho wáayi bio sii.

¹¹ Há wen lè mu bè-dínii na ko làa wen ho zuia.

¹² Sèn wa bè-kora dí, làa bio á warén mún wee tá sèn dí à na bía wó khon làa wen yi.

¹³ Pa wen bio wee khá wen dé mu bè-kohó wéró yi bio yi. Kání wen o *Satáni níi yi.

[Le béeñí, lè ho dànló, lè ho cùkú bio sá foñ fèè. *Amiina.]

¹⁴ «Ká bía wó khon làa mia bio á mi wee tá sèn dí, á mìn Maá na wi ho wáayi mún wé è sèn mi bè-kora á à dí. ¹⁵ Ká mi yí máa tá sèn dí na 6a yi, á mìn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sèn mi bè-kora máa dí.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mí jini, à mi yí sè mí yara làa bio á 6a nì-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè mí yara à 6a nùpua búenbúen zún le 6a lù mí jini. Le í mí ho túiá na mia: Ba yú mí cúnú wó. ¹⁷ È è ká únén wé le fo ò lí ù jii à ù sè ù yahó, á wíoka ù jùhú sese, ¹⁸ bèra a na à 6a nùpua yi zún le fo lù ù jii. Mìn Maá Dónbeení mí dòn na wi le lùè na sánkaa yi á mèn bio fo sánkaa wó. Orén lé yá á à na ho cúnú foñ.»

Ho náfòrò binbirí bio
(Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho náfòrò ká lè miten ho òmíná yi. Ba sùnòwa lè 6a làkàbùaawa wi bín á à yáa ho. Ba kònlòwà wee wé háaka há wonna ká 6a zoo juaa ho. ²⁰ Ho wáayi lé bín á mí sá ho náfòrò binbirí bàrà yi á ká lè miten. Bín á sùnòwa táà làkàbùaawa máa yi ho máa yáa. Kònlòwà mún yi dà máa yóó háa woohú bín á máa juaa bio. ²¹ Mu bon, hen na á ù náfòrò wi yi lé bín á ù sí búenbúen á à dé yi.

²² «O nùpue yio lé o sánia fíntání. Ká ù yio se, á ù sánia búenbúen á à kèñ mu khoomu yi. ²³ Ká ù yio yi se, á ù sánia búenbúen á à kèñ le tìbíri yi. Hen ká mu khoomu na wi foñ háa yèrémáa wó le tìbíri, á ù loñ bio le tìbíri mu á à kèñnáa cícíci.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Nii woon yi dà máa sá máa na júnáa nùwá jùn yi. O ò jìn o nì-kéní ká a warí yáa so. O wé è jí o nì-kéní bióní, ká yáa so ó o máa kònbí. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá hení le warí càrò bio.»

Mi dé mi sta le Dónbeení yi
(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé bñn nòn á í wee bíoráa bio ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukání bio yi, le mí ì yí mu bè-dínii lè mu bè-júnii wen, táà mi sánia bio yi, le mí ì yí há sí-zínia wen á à zí. Le mukání bio po mu bè-dínii, á há sánia bio po há sí-zínia, mu so yí bon le? ²⁶ Mi loñ 6a júnzáwa. Ba yí máa ò bio á mún yí máa lá ònló. Ba náa mia, ká mìn Maá na wi ho wáayi màhá pá wee òni 6a. A minén so bio jùhú yi wi yí po 6a júnzáwa le? ²⁷ Minén tñhú á yáa dà mí mukání wizoóní á à dé wán cinú mí yilera yáaró bio yi so wi le?

²⁸ «Á mi yilera yáaró há sí-zínia bio yi so jùhú wi le? Mi loñ le pùíilè. Le yí máa sá dèè, á mún yí máa tí slá. ²⁹ Le í bio mu na mia: Hári o *Salomòn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zá slá na se yú lerén búí yi. ³⁰ Ká le Dónbeení wee donkhueé le jíní ká sii, ò wé kèñ ho zuia ká ho yíró à 6a cfi le, à sònkú minén á le è wé kaka máa zíní. Mi sladéro le Dónbeení yi èntín fòora.

³¹ «Áwa, á mi wé yí yáa mi yilera á òn bio le léè webio mi ò dí táà léè webio mi ò jù, táà le mí ì yí há slá wen á à zí. ³² Mu bon, bía yi zù le Dónbeení búenbúen wee òn cà bñn fèè, ká minén mìn Maá na wi ho wáayi wón zù bio ko làa mia. ³³ Mi le mí yara sí le Dónbeení béeñí bio làa bio téréna le cón, á bio ká búenbúen á le Dónbeení á à na mia. ³⁴ Mi cén yi yáa mi

hácirí ho yíró bío yi. Lé ho yíró bío wi lé mi wáshú. Há wizooni lé mí dà-kéní kéní bè-wénia á à kája há.»

7

Mi wé yí cíti núpue à siini nùhú

(Luki 6.37-38, 41-42)

¹ «Mi wé yí cíti núpue à siini nùhú, á le Dónbeení mún máa cíti mia á máa siinia núná. ² Lé bío á bío mi wee siini lé 6a núpua núná, lé bñn 6àn sii le Dónbeení khii siininaa mi núná. Le wíló dèe na á mi wee mánzá lé mu bío, lé déñ 6àn sii á le Dónbeení á à mánzá lé mí bío. ³ Le zóore na wi ù yère yi á fo yí zú bío, à le zàn-dèe na wi mi nínza yère yi á fo máhá mán wee zéeni. ⁴ Fo dà á wé kaka á bío le mi nínza díá le ù lén le zàn-dèe na wi o yère yi, ká le zóore na wi ùnén yère yi á fo yí zú bío le? ⁵ Yí mán á úten na le! Le zóore na wi ù yère yi lé dío á ù ko á ù lén vé, á ù yío máhá á mi wéréwéré á à dàrì ñ lénnáa le zàn-dèe na wi mi nínza yère yi.

⁶ «Mi yí lá mu bío na bío sá le Dónbeení yi á na 6a booní yi. Nún-sí, á 6a dà à yèrémá à cúaaka mia. Mi mún yí kúia ho lóró na yáwá here 6a nònbùeení tá le 6a yonka.»

Mi wé cà mu bío le Dónbeení cón

(Luki 11.9-13)

⁷ «Mi wé fio le Dónbeení cón, á le è há mia. Mi wé cànka mu bío le Dónbeení cón, á mi ì yi. Mi wé búanbúa ho woohú á le è hén ho mi ì zo. ⁸ Lé bío á yía wee fio á le è há, yía wee cà bío le cón, ó ò yí mu, yía wee búanbúa ho woohú á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén ðahú ó o búii za flora ho búurú o cón, ó o so ò na huee wo yi le? ¹⁰ Táá ká á flora a ceza o cón ó o so na háa wo yi? ¹¹ Awa, á bío minén na yí seka á zú bío se naló mi zàwa yi, á sñnkú mìn Maá na wi ho wáayi á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewá bia wee fio mu o cón yi?

¹² «Bí o mi wi á 6a ñi-vio wé na mia búenbúen à mi mún wé mu 6àn sii na 6a yi. Bñn lé bío ó o Mýiize lándá lé le *Dónbeení ñi-cúa fèerowá zéenia.»

Mi bánbá à mi cà le mukáni na máa vé

(Luki 13.24)

¹³ «Mi zo lé ho zúajii na finia. Lé bío á hía 6úaa wáshú bèró sí, ká 6a núpua na máhá wee bè ho á à hí mu húmú binbirí. Bia wee bè ho á boo. ¹⁴ Ho zúajii na finia hón wáshú bèró do, ká bia máhá wee bè ho á à yí le mukáni binbirí na máa vé. Bia wee bè ho á yí tà yí boo sese.»

Ba ñi-cúa fèerowá na bío yi bon wee zúñ kaka?

(Luki 6.43-44)

¹⁵ «Bia le mí lé le *Dónbeení ñi-cúa fèerowá ká mu yí bon, á mi pa miten bío yi. Ba wee wayí miten lòn pia bío sii, ká 6a yiwa yí se lòn dakhínkhínwa. ¹⁶ Mi ì zúñ 6a bío 6a wára yi. Níá máa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsóro mún máa wé fáa 6ódíohó wán. ¹⁷ Le vñndèe na se wee wé ha há bia na se. A le vñndèe na yí se wee wé ha há bia na yí se. ¹⁸ Le vñndèe na se máa wé ha bia na yí se, á le vñndèe na yí se máa we ha bia na se. ¹⁹ Vñndèe léee vñndèe na yí máa ha há bia na se, dén ñ kúii á à síá á kúee mìn wán á à cfi. ²⁰ Lé ká sii á mi ì zúñnaa bia le mí lé 6a ñi-cúa fèerowá à 6a yí non 6a, há wára na 6a wee wé yi.»

(Luki 13.25-27)

²¹ «Bia búenbúen na wee ve mi le «Núhúso! Núhúso!» yínóni bíá khii kerí le Dónbeení béeni yi. Bia wee wé wán Maá na wi ho wáayi síi bío lé bán khii kerí mu yi. ²² Le cíti fi nònzo, á núpua cèrèe á à bío ò na mi: «Núhúso, wa buera le Dónbeení bíoni, á ñon 6a cínáwa léra 6a núpua yi, á wó mu yéréké bíowa cèrèe lé ù yèni.» ²³ A í wáa á bío ò na 6a yi: I yí zú mia húúu. Mi vá lé í nisání, bè-kora wérowá yén.»

Há zúñ bío ñun wahiire

(Luki 6.47-49)

²⁴ «Áwa. Núpue léee núpue na wee ñí í bíoni á bè há yi wón 6ánsó bío 6onmín làa núpue na hácirí wi, á son mí zii ho 6úaaahó wán. ²⁵ Ho vlohó 6ueé tò, á há bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và lé mí pánká le zii mu wán á le yí tò, lé bío le nùhú fàrá ho 6úaaahó wán. ²⁶ Ká núpue léee núpue na wee ñí í bíoni, ò o yí máa bè há yi, wón 6ánsó bío 6onmín là a núpue na lé o bñnbú, á son mí zii le hñnlè wán. ²⁷ Ho vlohó 6ueé tò, á há bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và lé mí pánká le zii mu wán, á le tò pùpè.»

²⁸ Bío ó o Yeesu bíá vó, á 6a zámáa wó coon làa sòobèe bío ó o wee kàrán lé 6a núpua bío yi. ²⁹ Lé bío ó o yí kàránna 6a núpua lé ho *lándá bío zéeniílowa bío sii. Orén wó mu lé ho pánká na le Dónbeení non wo yi.

8

O Yeesu weéra a búeré búí

(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)

¹ O Yeesu yòó ló le búee wán lion, á 6a zámá-kúii bò a yi. ² O o *búeré búí vá 6ueé 6ó a yi, á líí fàrá mí nǎnkópúná wán o yahó, ò o bía: «Núhúso, fo dà á weé mí ká fo tà.» ³ O o Yeesu líí bò mí nǎi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Í tà mu, wáa wa.» Mí lahó yi, ó o nǎi dèenía wan. ⁴ Bún mǎn ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bío wó foñ á ù yi bío le nǎpue jí. Ká ù mahá vaa zéeni úten lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hǎmu bío na ó o *Mǎyíze bò le 6a wé wé mu dǎní yi, á 6a búenbúen zúñ ká ù wan bío bon.»

O Yeesu weéra 6a dásíwá jǎhútsó ton-sá

(Luki 7.1-10)

⁵ Bío ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kapɛɛnayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jǎhútsó búí vá 6ueé 6ó a yi, á flora a le o séení. ⁶ O bía: «Núhúso, í ton-sá dǎmaná le zǎi yi. O lé o mùamúa, á lò wee be dǎkhǎina.» ⁷ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Í 6ueé weé wo.» ⁸ A 6a dásíwá jǎhútsó bía nǎn wo yi: «Núhúso, ù búenlò í zǎi lée bío na á ù yi koráa. Na le jǎi mí dòn, á í ton-sá pá á wa. ⁹ Inén í beere júnása wí á í wee bè bíoní yi. A Inén mún wí 6a búí jǎhú wán, á bán mún wee jí í cǎn. I le yá va hen á wón va bín. I le o búí buen ò o dèení buen. I le í ton-sá wé bío na, ò o dèení wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ Bío ó o Yeesu jǎ hǎn bíoní so, ó o wó coon, ò o bía nǎn bía bò a yi: «Le í mí ho túiá na mia: O *Isirayelee nǎpomu búenbúen yi á í dǎn yi fò mín láa nǎpue na sídéro mǎi yú yá ká yi. ¹¹ Nǎpua cèrè khíí lè lè le wíi hèení lè le téníí, á 6ueé kèení ká 6a á dí ho sǎnú le *Dónbeení bèení díiníí là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu. ¹² Ká bía lá ko á 6a níní kèní le Dónbeení bèení yi, bán 6a á jǎ lée kúia ho khúuhú le tǎbíri yi, á 6a lée wá á yiwa á vá bín.»

¹³ Bún mǎn ó o Yeesu wáa bía nǎn 6a dásíwá jǎhútsó yi: «Lén khíífo, bío fo flora á á wé, lé bío fo dó ù síi mǎi.» Lé hǎn pǎn-kéní so yi, á 6a dásíwá jǎhútsó ton-sá á wan yi.

O Piere bǎn hio háa lè 6a vǎnvǎrowá búí weéró bío

(Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere zǎi. O vaá yú a Piere mu bǎn hio háa le dǎmu dèé yi á le téníí wee zèé wo. ¹⁵ O o Yeesu búan o nǎi yi á le téníí khǎina. O o háa mu dèenía hǎn nǎn ho dínló wo yi. ¹⁶ Ho tá yuuní, á 6a búan 6a nǎpua cèrè na 6a cǎnáwa wi yi á buararáa o Yeesu cǎn, ó o wee bío á jǎ 6a cǎnáwa lén 6a yi. O mún weéra 6a vǎnvǎrowá búenbúen na 6a búan buararáa o cǎn. ¹⁷ O wó mu bèra a na á le *Dónbeení jǎ-cúa fero *Ezayii bío na ó o bía á wé: «O lá wa lónbee. O fó wa vǎmú bò mí wán.»*

Ba nǎpua nǎwá jǎn búí na wí 6a bè là a Yeesu bío

(Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu mǎn 6a zámáa na kǎnía wo yi, ó o nǎn le jǎi mí nǎ-kenínia yi le 6a le mí khí lè ho vǎ-beení mǎn. ¹⁹ A ho lǎndá bío zéenílo búí 6ueé 6ó a yi, á bía nǎn wo yi: «Ní-karánlo, í ì bè foñ á á varáa há lùá búenbúen na á ù wee va yi.» ²⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ba cawanwá yú há kǎna wee zo. A 6a jǎnzáwa mún yú mí lenna. Ká a *Nǎpue Za wón mahá yí yú ho lahó na ó o dà á vǎñ yi.» ²¹ O o nǎ-kenínia nǎ-kéní búí bía nǎn wo yi: «Í ì bè foñ. Ká ù mahá día le í vaa nù wán maá vé.» ²² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Día le 6a nǎ-hía á nù mí nǎ-hía, ká únén 6uee bè mǎi.»

O Yeesu dǎnía ho pinpi-beení

(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)

²³ O Yeesu yòó zon ho woohú lè mí nǎ-kenínia á 6a wá. ²⁴ Cúa-yen á ho pinpi-beení wee vá ho vǎ-beení wán á wee yǎnbónka mu jumu kúee ho woohú yi fúaa ho wí ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dǎma. ²⁵ O o nǎ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á sínia wo, á 6a bía nǎn wo yi: «Núhúso, wa á hí. Kǎní wen.» ²⁶ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á mí zǎnanáa? Mí sía déro mǎi bèntǎn fóora.»

O o wáa líí hǎnǎn, á yòó nǎmakaa ho pinpiró lè mu jumu na wee yǎnbónka yi, á mu wó tétété. ²⁷ Ba búenbúen á mu wó coon, á 6a wee bío mín yi: «Páa! O nǎpue mu lé o yén síi ká? Hǎri ho pinpiró lè mu jumu ó o biaráa, á mu pá bò a bíoní yi.»

Ba nǎpua nǎwá jǎn cǎnáwa jǎ lénlò bío

(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)

²⁸ Bío ó o Yeesu khíi dǎn ho Kadaraa kǎhú yi, á nǎpua nǎwá jǎn búí ló 6a nǎ-hía núnúii wee sí a yahó. Ba nǎpua mu 6a cǎnáwa wi yi á 6a zǎníi wi fúaa níi woon yí máa khá miten

* 8:17 Mí loñ Ezayii vtaht 53.4

à lá ho wǎhú mu. ²⁹ Bío 6a mǎn o Yeesu á 6a wee bío ká pǎnpǎn: «Dónbeení Za, lée webio fo lon láa wɛn. Fo ɔwara wà ɓueé beé wa lò ká mu pǎahú ðín yí ðán le?»

³⁰ Mu wee wé à nǎnbùe-ɓooḥú ɓúí khèra vaá wee dí. ³¹ A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu ká síi: «Hen ká ú wi ú ja wɛn, ú wǎa bío le wa vaa zo ho nǎnbùe-ɓooḥú na ká yi.» ³² O o Yeesu le 6a vaa zo. A 6a cínáwa mu ló 6a nùpua nùwá jun mu yi á vaá zon 6a nǎnbùeɛni yi. A 6a ɓúenɓúen yóó lúwa le ɓúee wan á kùenkaa líi zon ho vù-beeni yi á húrun.

³³ A bía lá wee pa 6a á lúwá lion ho lóhó, á líi lá bío wó ɓúenɓúen á fɛera, sǎnkú bío wó 6a nùpua nùwá jun na 6a cínáwa lá wi yi. ³⁴ A ho lóhó nùpua ɓúenɓúen ló wà lée sí a Yeesu yahó. Bío 6a lée yú a, á 6a yanka wo le o sáberé ó o lé mín kǎhú yi á lén.

9

O Yeesu weéra a nii ɓúí na sánta húrun
(Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ O Yeesu yóó zon ho woohú á yèrémáa káa ho vù-beeni á khú mí lóhó.* ² A 6a ɓuan o mùamúá ɓúí le mí dǎmu ðɛɛ á ɓuararǎa o cǎn. Bío ó o Yeesu mǎn bío 6a dórǎa mí sía wo yi, ó o bía nǎn o nii mu yi: «Wàn ɓónlo, hení ú síi, ú bè-kora séra dí.» ³ A ho *lándá bío zéenilowa nùwá yɛn ɓúí wee bío mín yi: «O nii na ká wee mǎní mítén le le Dónbeení.» ⁴ O o Yeesu zúna 6a yilera ó o bía nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á há yile-kora wirǎa mia. ⁵ Lé mu yén bíoró wayi? Lé á bío le o bè-kora séra día lée, tàà lé á bío le o híni varáka? ⁶ Ká í mahá wi mí zúri le o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán á sénnáa mu bè-kora dí.» O o wǎa bía bío ká nǎn o mùamúá yi: «Lii híni, lá ú dǎmu ðɛɛ á ú khífo.» ⁷ O o nii mu hínnon yóó ðín, á wà van mí zii. ⁸ Bío 6a zǎmáa mǎn mu, á 6a zǎna, á wee khóoni le Dónbeení ho pánká na ká ɓán síi na le non 6a nùpua yi bío yi.

O Yeesu von o Matiye le o bè mí yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)

⁹ Bún mǎn ó o Yeesu ló hón laho só yi wà. Bío ó o wee khíí, ó o mǎn o nii ɓúí na 6a le Matiye ká a kará mí tonló laho yi, á wee fé ho lǎnpó. O o bía nǎn wo yi: «Híni bè mií.» O o Matiye líi hínnon bó a yi.

¹⁰ O Matiye von o Yeesu le ho ðínló mí zii. Ho *lǎnpó féwá le 6a ní-kora cèrɛɛ wi ho ðínló mu ðínií lá a Yeesu le mí ní-kenínia. ¹¹ Bío 6a *Farizléwa mǎn mu ká, á 6a bía nǎn o ní-kenínia yi: «Lée webio nǎn á mí ní-karǎnlo wee dí le ho lǎnpó féwá le 6a ní-kora na ká?» ¹² O o Yeesu ja bío 6a bía, ó o bía nǎn 6a yi: «Héyíi! Minéni! Nùpua na lò hereka so wee wé cá ðni ɓánsó ðáni le? ɓúeé. Ba wánvǎrowá le bía wee wé cá a ðáni. ¹³ Mi lén vaa karán le Dónbeení bíoni na ká á zúri kúará: «Bío á í mǎkóo wi yi le yi na se. Ká 6a bà-kúio na 6a wee wé le mu hámu á í pǎ bío.»† Mi zúri mu sese. Inén yí ɓuara bía wee leéka le mí térénaa bío yi dé. Bía zú le mí le 6a bè-kora wérowá le bía á í ɓuara bío yi.»

O Yeesu bía há jini líro bío
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ O Zán Batiisi ní-kenínia wà ɓueé ɓó a Yeesu yi á 6a wee túa wo yi: «Lée webio nǎn á warén le 6a *Farizléwa wee lí wa jini túntún, únén ní-kenínia yí máa lí mí jini?» ¹⁵ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mi wee leéka le bía 6a von mu yaamu sǎnú ðínií yara so dà á sè ká a há-fla ɓán báa láa ba páania wi le? Bún yi dà máa wé. Ɛɛ ká pǎahú ɓúí khíí dá, ó o há-fla ɓán báa 6a á lén 6a tǎhú, bún ká 6a mahá wé è lí mí jini. ¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-finle bío ɓúí máa láa báka kínlé. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-finle á a wioka á lèe ho. ¹⁷ Láa bún síi, nùpue máa wé kúee *dívén fla sǔmáni-kía yi. Lé bío ká a kúaa ho bín, ká ho hía wee za, á há á nàma, á ho ðívén á á kúia, á há sǔmániwa mún n yáa. Ho ðívén fla 6a wé kúee há sǔmáni-fla yi. Ká mu wó ká, á mu ɓúenɓúen á á wé se.»

Ba zúifúwa ya-dí htnló
lá a hda ɓúí wééro bío

(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)

¹⁸ Pǎahú na ó o Yeesu wee bío le 6a nùpua yi, á bún 6a *zúifúwa ya-dí ɓúí ɓueé ðán, á ɓueé líi ɓúrá a tá ó o bía: «Í hínló húrun yí míana, ká ú mahá ɓúen ɓuee bè ú nii o wán o ò vèe.» ¹⁹ O o Yeesu le mí ní-kenínia hínnon bó láa wo. ²⁰ Hón pǎahú so yi, á bún ó o háa ɓúí wee mí mí séeró fɛɛɛ á ðán há lúluúo píru jun á ho máa fi, á vá ɓueé ɓó a yi, á zoó túaa o ðá-zinii jii-káni yi lá a mǎn. ²¹ O wee bío bío ká mí yi: «Hen ká í ðárna túaa o ðá-zinii yi mí ðón, á í i wa.» ²² Bío ó o Yeesu yèrémáa khíi mǎn wo, ó o bía: «Wàn hínló, yí zǎn ðɛɛ. Bío fo dó ú síi mií, lé bún wéera fo.» O o háa mu ðɛɛnia wan mí laho yi.

* **9:1** O Yeesu ɓán lóhó na ó o Matiye bía bío hen lé ho Kapɛɛnyuumu. Mi loñi Matiye vuahú 4.13 † **9:13** Mi loñi Ozee vuahú 6.6

²³ Bío ó o Yeesu wáa vaá dǎn 6a zúífúwa ya-dí zli, ó o wáa mǎn 6a sí-6úawá á 6a wíokaa mítén vó o ní-hío núuló bío yi, lè 6a zǎamáa na wee wá ká 6a a zúnzúrǎ. ²⁴ O o bía: «Mi lé lè ho khúuhú. O hínzo-za mu yí húrun, o lée yía na dǔma.» A 6a wee yáa mí jíní yi na a yi. ²⁵ Bío 6a zǎamáa ló vó, ó o Yeesu yóó zon le zli yi, á zoó fù o hínzo-za níi yi, ó o líí hínǎn, ²⁶ á mu jíá ho kǎhú búenbúen yi.

Ba muiiwá lá a níi na o cǎn wi yi weéró bío

²⁷ Bún mǎn ó o Yeesu ló bǎn wá. Bío ó o wee khíí, á muiiwá nùwá jún búí bò a yi ká 6a a wáamaka: «*Daviide Za, makári wǎn.» ²⁸ Bío ó o Yeesu vaá dǎn le zli, á 6a muiiwá mu búeé 6ó a yi, ó o tǔara 6a yi: «Mi láa mu yi le 1 dá wee weé mia le?» A 6a le: «Úuu, Núhúso, fo dá mu.» ²⁹ O o Yeesu wáa dǎn 6a yío, ó o bía: «Le mu wé láa bío mi láarǎa mu yi.» ³⁰ A 6a yío dǎnǎa wee mi. O o Yeesu henía bío ká nǎn 6a yi: «Háyá, núpue yi ko ó o jíí bío wó mia ká.» ³¹ Ká bío 6a wá, á 6a wee bío o Yeesu bío ho kǎhú búenbúen yi.

³² Pǎahú na á bǎn wee lén yi, á bǎn 6a búan o níi búí buararǎa o Yeesu cǎn, cǎnǎ búí wi o yi, ó o yí dá máa bío. ³³ O o Yeesu jún o cǎn mu lǎra, ó o níi jii dǎnǎa fá á wee bío. A 6a zǎamáa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Warén *Isirayeele nípomu yi á wa dǎn yí mǎn bío ká bǎn síi húúu.» ³⁴ Ká 6a *Farizǎwa bǎn bǎn wee bío: «Mu lé 6a cǎnǎwa jǎhúso lé yía wee na ho dǎrló wo yi ó o jǎa lè 6a cǎnǎwa lén bía 6a wi yi.»

Ba zǎamáa makári búan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee hǎé lé há ló-beera lè há ló-zǎwa yi, á wee kǎrán 6a núpua 6a *zúífúwa kǎránló zíní yi. O wee bue le *Dónbeení bǎnǎ bín-tente, ká a weé mu vǎmú lè mí sííwá búenbúen na tò 6a núpua. ³⁶ Ba zǎamáa na ó o wee mi á makári búan wo yi. Lé bío ó o mǎn á 6a san, á yilera lúnkaa. Ba ka lòn pia na paro mía. ³⁷ O o wáa bía nǎn mí ní-kenínia yi: «Ho dǎnló bon dǎn cǎrǎé, ká ho lǎrowá lé bía yí boo. ³⁸ Awa. A mi flo o mǎhú bǎnso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho.»

10

O Yeesu tonkarowá píru jún yǎnǎa

(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)

¹ O Yeesu hueekaa mí ní-kenínia píru jún á nǎn ho dǎrló 6a yi á 6a wé jǎa lè 6a cǎnǎwa lén bía 6a wi yi á mún weé lè mu vǎmú lè mí sííwá búenbúen. ² Híá ká lé o tonkarowá píru jún yǎnǎa: O nǎn-yání tonkaro lé o Simon, na 6a mún có yǎnǎ láa Piere, lè mún za Andere, lá a Zaaki lè mún za Zǎn na lé o Zebedeé zǎwa. ³ A dé o Filiipu lá a Baatelemii, o Toma lá a lǎnpó fé Matiye, o Alifee za Zaaki lá a Tade, ⁴ o Simǎn na lé 6a Zelootewa* kuure núpua ní-kení, lá a Zudaa Isikariote na khíí dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

O Yeesu tonkaa mí tonkarowá píru jún

(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)

⁵ Bǎn báawa píru jún so lè bía ó o tonkaa, á henía bío ká nǎn yi: «Mi yí va há kǎna na á bía yínǎn 6a *zúífúwa kará yi, á mún yí zo ho *Samarii kǎhú lórá yi. ⁶ O *Isirayeele nípomu na ka lòn pia na vǎnún bǎn lè bía mi va cǎn. ⁷ Mi lá ho wǎhú wá, á bío ká lè bío mi wé bue: Le *Dónbeení bǎnǎ á súarǎa. ⁸ Mi weé 6a vǎnvarowá. Bía húrun á mi véení. Ba búeréwá á mi weé, á jǎa 6a cǎnǎwa lén bía 6a wi yi. Mi yú mu láa kǎamáa, á mi bǎn mún wé na mu láa kǎamáa. ⁹ Mi yí lén láa sǎnú, táa wári. Hári le wén-wǎnǎwá á mi yí 6ua. ¹⁰ Mi yí 6ua puure. O búí yí 6ua báká táa nakáa á séení hǎa ó o zǎ. O búí yí 6ua búin-za. ¹ Bía búin lè bío ó o ton-sá ko lè mí jii dǎnló. ¹¹ Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, á mi cà yía á á tà mi ì láa o wán, á kǎení wón bǎnso cǎn fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ¹² Mi wé vaá zon zli lée zli na yi, á mi bío le ho héerǎ á kǎn le zli mu núpua wán. ¹³ Ká bía wi le yi á tà mi bío, á mi héerǎ á á kǎn 6a wán. Ká 6a pá mí bío, á mí fé mi héerǎ tǎenii. ¹⁴ Mi wé vaá zon zli, táa lóhó na yi, ká bía wi bín pá mí bío á le mí máa jíí mí cǎn, ká mí wee lé bǎn, á mí púaa mí zení khúnkhúni kúia.† ¹⁵ Le 1 mí ho túiá na mia: Le cítii fí nǎnzoñ, á hón lóhó so núpua bío na khíí sá 6a yi á á porí bío sá ho *Sodǎmu lè ho Komǎre lórása yi.»‡

O Yeesu bía le lǎnbee na yóó lua bío

(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ «Mi jíí bío ká: I wee tonka mia. Mi ka lòn pia na wá vaá zo 6a dakhínkhúnwa tǎahú. Mi zún miten búaró láa bío 6a háwá zúnǎa mítén búaró bío síi, á wé 6a núpua na wayika lè

* **10:4** Ba Zelootewa lé 6a núpua na fú wee cǎn mún síí bío hení. Ba hía wee fi lè 6a Oroomusa lè tǎbiri yi. † **10:14** Há zení khúnkhúni púaa kúiaró lée bío na 6a zúífúwa wee wé hón páahú so yi ká 6a vaá ló ho ka-veere búí yi á bǎnǎ wa búeé zo mún kǎhú. Ká bío hen ká búin lè 6arén zúífúwa wee wé mu láa mún, á zéení le le páaníi mia 6arén láa bía pá le Dónbeení bǎnǎ bío páahú. ‡ **10:15** Mi lorí Bío jǎhú búenii vǎahú (Genése) 18–19

6a búaabúuní bío síi. ¹⁷ Mi pa miten bío. Ba núpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká 6ánsowá cón á bán vaá cífí mia. Ba wé è ha mia lè há lábàání 6a *zuífúwa káranló zíní yi. ¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá díní há kána núnása lè 6a bá-záwa bío mi tá mi bío yi. Lé bñn mi i bè yi á à zéénináa i bío lè 6arén láa bíá yínón 6a zuífúwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa le cífí flíní, à mi yí le mi yiwa dé bìo mi i láráa mi jì-cúa láa bío mi i bío bío yi. Mi i yí há bíoní na mi i bío ho páahú mu yi. ²⁰ Há bíoní mu máa wé mi kúrú bíoní. Mìn Maá Dónbeení Hácírí lé dío á à dé há mi jíní yi á mi i bío. ²¹ Ba núpua bíi wé è dé mìn kúrú záwa á à na 6a à 6úe. Hári 6a maáwá bíi á à wé mu 6án síi lè mí záwa. Ba záwa bíi mún ñ híní mìn maáwá wán, á à na 6a 6a à 6úe. ²² Ba núpua búenbúen á à jin mia bío mi tá mi bío yi. Ká yía máhá há mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen. ²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yi, à mi lúwí wa dà-veere yi. Le i mí ho túúá na mia: O *Isirayele kóhú lórá búenbúen á mi máa bëeni máa vé ká a *Núpue Za yí 6uara.

²⁴ «Nì-kenínii na po yía wee kení a wón mia. A ton-sá na po mí jùhúso wón mún mia. ²⁵ Ká a nì-kenínii háa ká láa yía kenía wo bío, se bñn á à kápa. Ká a ton-sá mún háa ká le mí jùhúso bío, se bñn á à kápa. Ká le zì-jùhú nì-kínle 6a háa wee ve là a *Belezebuule,§ á se o zii núpua á 6a a ve lè há yènnáa na yí seka po dén.

Le Dónbeení lé dío mi wé zón

(Luki 12.2-7)

²⁶ «Mí cén wé yí zón 6a núpua. Mu bío na sánkaa búenbúen khíi mi, á bío sá yi búenbúen mún khíi zún. ²⁷ Bío á i bíá nòn mia le túbírí yi, à mi mí wéréwéré le 6a núpua jí. Bío á i hūmónkaa láa mia à mi yòo bue há lòra. ²⁸ Mi wé yí zón bío wee 6úe o núpue ká 6a yí dà máa 6úe o mánáká. Le Dónbeení na dà a yáa há sánía lè ho mánáká le Doffní dāhú na máa hí yi, dén lé dío mi wé zón. ²⁹ Ba jínzá-wíníwá búaa jùn so yí máa wé yèè ho tòmón dà-kéní le? Ee ká hári 6a yà-kéní máa kúen ká mìn Maá Dónbeení yí zú mu. ³⁰ Ká mu lè minén, hári mi nún-vání búenbúen á le Dónbeení zú jii. ³¹ Mi wáa yí zón dèè, lé mi bío jùhú wi po 6a minka jínzá-wíníwá.

O Yeesu bío tāró tād mu pló

(Luki 12.8-9)

³² «Yía dín 6a núpua yahó ò o bíá wéréwéré le mí bío sá mií, á ínén mún khíi bío mu wéréwéré wán Maá na wi ho wáayi yahó le 6ánsó bío sá mií. ³³ Ká yía 6èn bíá wéréwéré 6a núpua yahó le mí yí zú mi, á ínén mún khíi bío wán Maá na wi ho wáayi yahó le i yí zú 6ánsó.

O Yeesu bío wee kheé 6a núpua

(Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Mí yí leéka le i 6uara wá 6ueé dé ho héerá ho dímíjáyí yi. Bueé. I yí wá 6ueé dé héerá ho yi. Há fio lé háa á i wá 6ueé dé. ³⁵ I wá 6ueé kheé o za lè mìn maá, á à kheé o nu lè mí hínló, là a 6úaa háa lè mí yàró háa. ³⁶ O núpue bán zii núpua lé bán á à yèrèma à wé o zúkúsa. ³⁷ Yía wa mìn maá táa mìn nu á po mi, wón 6ánsó yí dà máa páaní láa mi. A yía wa mí za táa mí hínló á po mi, wón 6ánsó yí dà máa páaní láa mi. ³⁸ Yía yí máa lá mí *kúrúwá pí* à bèráa mií, wón 6ánsó mún yí dà máa páaní láa mi. ³⁹ Yía wi ò o pa mí mukání bío wón á à vñiní le. Ká yía máhá vñinía mí mukání ínén bío yi, wón á à bíní i yí le.

Yía 6uan le Dónbeení ton-sá cùnú na ó ò yi

(Maaki 9.41)

⁴⁰ «Yía 6uan mia sese, se lé ínén á 6ánsó 6uan sese. A yía 6uan mi se, se lé yía tonkaa mi á 6ánsó mún 6uan se. ⁴¹ Hen ká yía 6uan le *Dónbeení jì-cúa fèero bíi se lé bío ó o lé le Dónbeení jì-cúa fèero, á 6ánsó khíi yí 6a jì-cúa fèerowá cùnú na 6a à yí. Hen ká a bíi 6uan o núpue na térénaa lé bío ó o térénaa, ó o khíi yí bíá térénaa cùnú na 6a à yí. ⁴² Ká núpue non hári ho kóo-za yimú cúee jùn-wia bíá wi hen na jùhú mia nì-kéní bíi yi, lé bío ó o lé i nì-kenínii, wón 6ánsó á à yí mu cùnú máa khíi.»

11

¹ Bío ó o Yeesu zéénía mí nì-kenínia vó, ó o ló bñn wá, á wá vaá káran 6a núpua ká a bue le Dónbeení bío ho kóhú mu lórá yi.

O Zán Batiisi tonkaa 6a núpua o Yeesu cón

(Luki 7.18-35)

§ **10:25** Belezebuule: Mu páahú ká le yèni mu á 6a zuífúwa cèrèè háa zú le lé 6a cñáwa jùhúso na lé o Satáni te le.

* **10:38** Ho kúrúwá pló bío wee zéeni le 6ánsó sá mu húmú yi. Hen ká á mu wee zéeni le yía tá a Yeesu bío á zú le bñn staañi orén mí bëere mukání.

² Bío ó o Zán Batiisi wi ho kàsò yí, ó o já bío ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí nì-kenínia nùwá yen búí ³ le 6a va a tùa wo yi: «Ùnén lé fo á wa já bío le fo ko ù búen lée, tàá wa pá ko à wa lóóní nì-veere?» ⁴ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Bío mi wee jí láa bío mi wee mí á mí vaa bío na a Zán yi. ⁵ Ba muíwá yío wee mí, á 6a múamúawá hínon wee varáka. Ba búeréwá wee wa. Ba bekewá jikòónna wee jí mu bío. Ba nì-hía wee vée. A le bín-tente wee bue na 6a nì-khenia yi. ⁶ Yia yí pá í bío ká a tà mu yi, se wón 6ánsò jùhú sl.»

⁷ Bío ó o Zán nì-kenínia bínia wà, ó o Yeesu wee bío o Zán mu bío le 6a zámáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho pinpiró wee hée vinvá lée? Bùeé. ⁸ A lée webio mí vaá lora? Lée núpue búí na sía hònbònòn le? Bia wee zí hón sí-seniso á wí 6a páamá-beera zíní yi. ⁹ A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeení jí-cúa fεero búí le? Ká mu lé wón, se mí tũá sí. O yáá pá po wón, le í bío mu na mia. ¹⁰ O Zán mu lé yía á le Dónbeení bíoní vūahú bíá bío kà síi: «Í tonka í tonkaro ò ò dí ù yahó á 6ueé wíoka ù wòhú». ¹¹ Le í mí ho tũá na mia: 6a núpua na wí ho dímpá yi búenbúen á yía bío jùhú wí po a Zán wón mia. Eε ká le *Dónbeení bεení zàwa món-dí máh pá po a. ¹² Páahú na ó o Zán Batiisi wee zéení le Dónbeení bío yi á 6uee búe ho zuia yi, á le Dónbeení bεení bío á 6a wee firáa le mí sòobεε. A bíá wee fí láa bún wí 6a fé mu le ho pánká. ¹³ Le Dónbeení jí-cúa fεerowá búenbúen lá a *Moyize landá á bíá le Dónbeení bεení bío yi fúuu á 6ueé 6ó a Zán Batiisi páahú. ¹⁴ Ká mí tá le bío bíá búenbúen bon, se o Zán mu lé yía le ó *Elii na 6uenló bío fεra bíá. ¹⁵ Yia wee jí bío, á wón jí bío bíá sese.»

¹⁶ O Yeesu pá bínia bíá: «Ho zuia núpua á í dà á tée le 6a yén? Ba ka le 6a háyúwá na lée kará 6a núpua fémínló lahó yi, á 6a wee háaní na mí nínzàwa na zoó le 6onfóní yi ká: ¹⁷ «Wa búá há sía san, á mí le mí máa lée yo. Wa bó le yèni, á mí le mí máa wá.» ¹⁸ Mí loń. Bío ó o Zán 6uara, á yí máa dí dín-poni, á mún yí máa jù dívén, á 6a le o cíná wí o yi. ¹⁹ O o *Núpue Za 6èn 6uara, á 6ueé wee dí ká a jù, á 6a wee bío bío ká: «Mí loń. O níi na ká yí máa wé bío búí ká mu yínáń dínló díró láa dívén jùló. O lé 6a *lápó féwá le 6a nì-kora 6án bónlo.» Eε ká le Dónbeení bè-zúrminí wee zéení mí térénló 6a bè-zúrflowá bè-wénia yi.

*Ha lórà na núpua pá a Yeesu bío
(Luki 10.13-15)*

²⁰ Bún món, ó o Yeesu wee zá le há lórà na ó o wó mu yéréké bíowa cèrèε yi, lé bío á 6a núpua na wí há yí á yí yèrémáa mí yilera le mí wára. O wee bío bío ká: ²¹ «Ùnén Korazén lóhó le ùnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío ká mu yéréké bíowa na wó mí cón 6án síi lá wó ho Tiire le ho Sidón lórà* yi, se há lórà mu núpua lá hínon háaní á khuiira há pórókówá zá† á kúaa le sáni mí wán, á zéeníánaa le mí wí á mí khí mu bè-kora wéro yi. ²² Lé bún nòn á í wee bíoráa mu na mia: Le cítíi fí nánzon á ho Tiire le ho Sidón lórà lónbee na a yí há, á à wé láa yi mínén lónbee yi.

²³ «Eε ká ùnén *Kapeenayuumu, fo wee leéka le 6a khíi lá fo á à yòoráa ho wáayi yi le? Bùeé. Ho nì-hónbó-lóhó lé hía 6a khíi líi dé fo yi. Lé bío ká mu yéréké bíowa na wó ù cón 6án síi lá wó ho *Sodóomu yi, se ho lóhó mu pá lá wí hárí lòn zuia. ²⁴ Lé bún nòn á í wee bíoráa mu na mia: Le cítíi fí nánzon á ho Sodóomu bío á à wé láa yi ùnén bío yi.»

*O Yeesu dó mín Maá Dónbeení bāraká
(Luki 10.21-22)*

²⁵ Cínú bún món, ó o Yeesu bínia wee bío bío ká: «Í Maá, ùnén lé ho wáayi le ho tá Núhúso, í wee dé ù bāraká. Lé bío mu bío na fo sá mu bè-zúrminí 6ánsowá le le hácírí 6ánsowá yi á fo tá zéeníá láa bíá bío jùhú mia. ²⁶ Í Maá, mu bon. Bío mu wóráa ká le bío sí fon.

²⁷ «Í Maá dó mu bío búenbúen í níi yi. Níi woon yí zú a Za, ká mu yínáń o Maá. A níi woon mún yí zú a Maá, ká mu yínáń o Za, láa bíá ó o Za mu wí ò o zéení láa wo.

²⁸ «Mínén búenbúen na ho sèró na líi wee beé ló, mí 6uen í cón, á í na há vúríná mia. ²⁹ Mí lá í zúu bè mí wán á díá le í kárán mia. Lé bío á ínén wayi, á wee líiní íten, á mínén mí bεere á à yí há vúríná. ³⁰ Í zúu na á í bè mí wán á yí lí, á ho sèró na á í bè mí wán á mún záyi.»

12

*O Yeesu lé yía á ho Sabaa bío wí níi yi
(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)*

* **11:21** Ho Tiire lóhó le ho Sidón lóhó: Há hía le ho Fenisi kshú ló-beera búí. Lé bín á ho wáahú na 6a le Baale wi yi. Hón wáahú so lé hía ó o bεé háa na 6a le Zezabele fó zonnáa o Isirayεle kshú yi. Há lórà mu fró bío bío o Ezekiyεle vūahú yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká 6a zúifúwa fú wí 6a zéení le mí wí le wée yi, tàá ká 6a wí 6a zéení le mí wí á mí khí mu bè-kora wéro yi, á 6a wé khuii há pórókówá zí, ká 6a wé kútee le sáni mí wán.

¹ Clinú bñn mñn, ó o Yeosu wee kãa hã mana búii yi ho *Sabaa zoñ. A le hñni dà a ni-kenínia, á 6a wee khé ho ðñnló na bon ðñn à là. ² Bío 6a *Farizíewa mñn mu á 6a wee bío là a Yeosu: «Loñ ù ni-kenínia. Bío 6a wee wé yi ko làa wéró ho Sabaa zoñ. Wa làndá hò mu.» ³ O o Yeosu bíá nñn 6a yi: «Bío ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le hñni dà á mí ðñn yi káránna yí mñn le? ⁴ O wà zon le Dónbeení pñnsòni búkú yi, á zoó lá ho búuru na 6a wó lè mu hãmu á 6a là. Ká 6a nñn lá yi ko à 6a là ho. Le *Dónbeení yankarowá mí ðòn lè bíá á ho làrò ní nñn yi.» ⁵ Táá mí so ðñn yi káránna mu o *Moyiize làndá yi, le le Dónbeení yankarowá na wee sá le Dónbeení pñnsòni búkú yi, á máa wé bè ho Sabaa làndá yi ká mu nñn pá yi nñn wé khe le? ⁶ Le 1 bío mu na mia: Bío wi hen á nùhù wi po le Dónbeení pñnsòni búkú. ⁷ Ká le Dónbeení bíoní vùahù bíoní na le bíá le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hãmu á mí pá bío, † á mí lá zù kúar, se bíá yi wó yi khon á mí lá máa síini nùná. ⁸ Lè bío ó o *Nùpue Za lé yíá á ho Sabaa bío wi níi yi.»

O Yeosu weéra a nii na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)

⁹ Bñn mñn ó o Yeosu ló bñn á wà van 6a *zúífúwa mu káránlò zii yi. ¹⁰ Mu zoñ à nii búii wi bñn á bàhó húrún. A bíá wi bñn wi 6a kooní a Yeosu yi. Lè bñn nñn á 6a tùara a yi ká: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee weé *Sabaa zoñ le?» ¹¹ O o Yeosu bíá nñn 6a yi: «Minén ó o búii pio yà-kéní mí ðòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zoñ, ó o so máa líi lén wo le? ¹² A bío ó o nùpue bío nùhù màhá wi po a pio há. A bñn wa làndá yi, á nùpue dà á wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zoñ.» ¹³ Bñn mñn, ó o Yeosu yeremáa bíá là a nii: «Hóoní ù bàhó.» O o nii hóonia mí bàhó, á ho ðènia wan ðñn làa hia so bío.

¹⁴ A 6a *Farizíewa wà ló, á bío 6a á wé á à yírãa o Yeosu á à búe lé bñn 6a lée wee wãani wán.

O Yeosu lé le Dónbeení ton-sá na le mñn léra

¹⁵ Bío ó o Yeosu zúna mu, ó o ló bñn wà. A 6a minka zãamãa bò a yi. O o weéra 6a vãnvarowá búenbúen na wi bñn, ¹⁶ ká a màhá heníia mu nñn 6a yi le 6a yí bá mí bío na nùpua yi. ¹⁷ Mu wó ká síi, bèra a na ò o ni-cúa fero *Ezayii bíoní na ká à nii sí. ¹⁸ Le le Dónbeení bíá:

«Yíá ká lé 1 ton-sá na á ì mñn léra,
yíá á ì bò 1 tàká wán.
1 síi wan o bío yi.
1 ì liini 1 Háciri o wán,
o ò bue 1 cítii bío á à na hã síiwá yi.

¹⁹ O làa nùpue máa wãani.

O máa wãamaka bío.

Ba máa jí a sã bonfúaa yi.

²⁰ Le nãaninle na nùmaa

ó o máa khé máa díá.

A le fíntání na wee hí

ó o mún máa búe.

O ò 6ua mítén ká síi,

fúaa bío ó o térénló bío yòò có ló,

²¹ á hã síiwá búenbúen màhá à dé mí sía wo yi.» †

O Yeosu pánká á yi ló Satáni cñn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)

²² Ba guan o nii búii guararãa o Yeosu cñn ò o cíná wi o yi, ó o lé o muui á mún yí dà máa bío. O o Yeosu weéra a, ó o nii ðènia fá á wee bío, á mún wee mi. ²³ A 6a zãamãa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Yíá ká màhá lé o *Daviide Za lée?»

²⁴ Ká bío 6a *Farizíewa ná mu, á 6a wee bío: «O nii na ká á wee na 6a cínáwa lén bíá 6a wi yi là a *Belezebuule pánká, yíá lé 6a cínáwa nùhùso.» ²⁵ Ká a Yeosu màhá zúna 6a yilera, ó o bíá nñn 6a yi: «Kãhù lée kãhù na nùpua wee fi mín yi á à fi ì vé. Lóhó lée lóhó, táá zii lée zii na nùpua wee fi mín yi á nùhù á à búe. ²⁶ Ká bío ó o *Satáni te ó o wee bíni na se o wee fi lè mítén. A bíá bío sá a yi nùhù so máa búe le?»

²⁷ «Mí wee bío le 1 wee na 6a cínáwa lé bío ó o Belezebuule wee na mu bàn pánká mií. Ká lé bñn mu wórãa, á yíá bèn wee na ho pánká minén nùpua yi á 6a na lè 6a cínáwa lé o yén? Bíá làa mia lée dà-kéní bán mí bèere yáa wee zéeni le mí bío yi bon. ²⁸ Ká le Dónbeení Háciri lé ðio wee na ho pánká ínén yi, á ì na lè 6a cínáwa, se bñn wee zéeni le le *Dónbeení béni á ðènia búeé 6ó mia.

* 12:4 Mi loñ Samuwéle nín-yáni vùahù 21.2-7 † 12:7 Mi loñ Ozee vùahù 6.6 ‡ 12:21 Mi loñ Ezayii vùahù 42.1-4

²⁹ «Nii woon yi dà máa zo pánká bânso zîi á máa zoó khuii o níi bío, ká a yí can o pánká bânso mu yí wó. Ká a màhá can wo wó, ó o zoó khuii bío wi o zîi búenbúen.

³⁰ «Yia yi wí làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánlò yi, se wón wee saawani. ³¹ Lé búñ non á ì wee bío mu na mia: Ba nùpua bè-kora na 6a wó búenbúen lè há bín-kora na 6a bía búenbúen, á bío khii sèn ñ díá á à na 6a yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dání yi, wón 6a khii máa sèn bío máa díá. ³² Yia bía le bín-kohó o *Nùpue Za dání yi, wón 6a à sèn ñ díá á à na yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dání yi, wón 6a khii máa sèn máa díá máa na yi, hàrì ho zuia.»

Le vîndêe semu wé zûrî há bía na le wee ha yi
(Luki 6.43-45)

³³ «Hen ká le vîndêe se, à le bía wé sí. Ká le vîndêe yí se, à le bía máa wé sí. Le vîndêe semu wé zû há bía na le wee ha yi. ³⁴ Dîhioni yén! Bío mi yí se, á mi dà à wé kaka á à bîoráa mu bío na se. O nùpue bío na wi o síi yi, búñ lé bío ó o wee wé bío. ³⁵ O nùpue na se wón wee wé bío há bín-tentewá, lé bío á bío wi o síi yi se. Ká yia yí se wón wee wé bío há bín-kora lé bío á bío wi o síi yi se. ³⁶ Le 1 mí ho túiá na mia: Le Dónbeení cítii fi nònzoñ, á há bín-conconwá na 6a nùpua bía á 6a à zéení jùhú. ³⁷ Lé bío á ù jî-cúa lé hía 6a à ñn wán á à ñn áa le cítii á à zûnnáa ká ù téréna, táá ká ù yí téréna.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío búí à mí mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)

³⁸ A ho *lándá bío zéenílawa lè 6a *Farizéwa nùwá ycn búí wáa bía non o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ù wé bío búí à wa mi.» ³⁹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Ho zuia nùpua na yí se, na wee bínì le Dónbeení món à wé mu bè-kora, á wee cá à 6a mí yéréké bío. Ée ká 6a máa mí yéréké bío búí ká mu yínor le *Dónbeení jî-cúa fero Zonaasi bío. ⁴⁰ Mu bon. O Zonaasi wó há wizoóní bío ñn lè mí ñnónna bío ñn o ceza píohó yi. Lé ká síi ó o Nùpue Za mún khii wéráa há wizoóní bío ñn lè há ñnónna bío ñn ho tá yi. ⁴¹ Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé bío 6a já a Zonaasi bióní. A yia wi minén tshú, wón bío jùhú wi po a Zonaasi. Lé búñ non á le Dónbeení cítii fi nònzoñ, á ho Niniivesa mu á à híní ñ ñn ho lónbío nùpua yahó, á à kooní 6a yi. ⁴² O bée háa na hía wi ho Saba kshú jùhú wán á hía ló lue na dání ná yi làa sóobé, á 6ueé já a *Salomón bè-zúmmíní bióní.* A yia wi minén tshú, wón bío jùhú wi po a Salomón. Lé búñ non á le Dónbeení cítii fi nònzoñ, ó o bée háa mu á à híní ñ ñn ho lónbío nùpua yahó á à kooní 6a yi.

Bío ó o cíná wee bíní 6uee zordá yia ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)

⁴³ «Hen ká a cíná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa hée vará le dùure yi, á cá ho lahó na ó ò keení á à vúrî yi ká a máa yi ho. Ká a hía cá san, ⁴⁴ ò o bío mí yi: «Ì ñ bíní ñ va hen na á ñ ló yi.» Ká a bínía van bín ò o vaa yi ho lahó mu mí káamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese. ⁴⁵ Ká a mōn mu, ò o bíní vaa fé 6a cínáwa búaa hējun na bēñ jii po arén, á 6a páaní 6uee zoo keení cìcáká ho lahó mu yi. Ká mu wó ká, á wón nùpue so bío wíokaa yáa poñ bío mu fù karáa. Lé làa búñ síi á ho lónbío nùpua na yí se bío khii wéráa.»

O Yeesu bân nu lè bân zâwa lé 6a yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ O Yeesu wee bío lè 6a zâamáa, á búñ à bân nu lè bân zâwa 6ueé dōn. Ba lée ñn ho khúuhú, á wi 6a bío làa wo. ⁴⁷ O o búí bía là a Yeesu: «Loñ. Mìn nu lè mìn zâwa lée ñn ho khúuhú á wi 6a bío làa fo.» ⁴⁸ O o Yeesu bía lè bânso: «Wàn nu lé o yén? A wán zâwa lé 6a yén?» ⁴⁹ Búñ mōn ó o dá mí níi mí ñ-kenínia yi ò o bía. «Mí loñ. Wán nu lè wán zâwa wi hen. ⁵⁰ Lé bío á yia wee wé wán Maá na wi ho wáayi síi bío, wón lé wán za, lè wán hínlò, lè wán nu.»

13

O ñro wahiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Búñ zoñ ó o Yeesu hínon le zîi yi ló, à wá vaá kará ho vù-beení jii, á wee kàrán 6a nùpua. ² Ba minka zâamáa kñnia wo yi, ó o wó san zon ho woohú á zoó kará, á 6a zâamáa bán ñn mu jumu jii.

³ O wee wá há wahio á kàránnáa 6a nùpua làa bío cèrèe. O bía: «Nii búí ló van mí mshú yi, á wá vaá dé mí bè-dá. ⁴ Bío ó o wee dé mu á mu búí lion ho wshú nisání, á 6a jínzâwa sèekaa búñ vá. ⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le ñnì wi wán ká le yí lí, á mu dèenía ló, lé bío le

§ 12:39 Zonaasi: O bío bía le Dónbeení páanii kñle vuahú na 6a le Zonaasi vuahú yi. nín-yání vuahú (1 Rois) 10.1-13; Wizoóní bè-wénia cúa-jun níi vuahú (2 Chroniques) 9.1-12

* 12:42 Mí loñ Bá-zâwa

tɪnɪ yí boo bɪn. ⁶ Bío le wii jí à lè mí sòobé, á ho ðɪnló na ló wɪnɪwɪnɪ á hon, lé bío ho naní yí vá yí lion. ⁷ Mu ɓúí lion hen na há kíkara bia héra yí, á mu ló, á h́n kíkara so h́nɔn yóó pà mu. ⁸ Mu ɓúí b́n lion ho tá na se yí, á mu ló, á yóó han mí bia. Há ɓúí yú khímàni khímàni, há ɓúí yú ɓúará-tɪn tɪn, há ɓúí yú ɓóní làa píru píru.»

⁹ O Yeesu pá b́nɪa b́a bò mu wán: «Yia wí ò o jí bío, á wón jí bío b́a sese.»

Lée webio nɔn ó o Yeesu wee wàráa há wàhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ O o ní-kenɪnia vá ɓueé ɓó a yí, á wee túa wo yí. «Lée webio nɔn fo wee wàráa há wàhio na ɓa yí?» ¹¹ O o Yeesu b́a nɔn ɓa yí: «Le Dónbeení wó á le béení bío na sà yí á mí yú zúna, á ɓa ní-vio yí zúna mu. ¹² Lé bío á yia bío wí á ɓa khií b́nɪ yóó bè mu ɓúí wán á à na a yí, ó o bío á à wé boo. Ká yia dèe ɓúí mía, wón á h́rɪ mu bè-za na ó o wee leeka le mu wí mí ćn á ɓa pá á fé. ¹³ Lé b́n nɔn á í wee wàráa há wàhio na ɓa yí. Ba wee loɪ coon, ká ɓa yí máa mí. Ba wee jí mu bío ká ɓa yí máa ɓua mu à zúɪ kúará. ¹⁴ Lé ká síi á le *Dónbeení jí-cúa fero *Ezayii bio na ó o b́a ɓa d́nɪ yí á jíi sùráa. O b́a bío ká:

«Mí khií wee jí mu bío
ká mí máa zúɪ mu kúará.
Mí khií wé è loɪ coon
ká mí máa mí h́rɪ dèe.

¹⁵ Mu nípomu na ká ɓèntɪn b́nɔbúra.

Ba tun mí jikɔnna,
á muunía mí yío.

Ba yí wí á ɓa mí bío.
Ba múɪ yí wí á ɓa jí bío.

Ba yí wí á ɓa zúɪ mu bío
à yèrémá buen ínén Dónbeení ćn á í weé ɓa.»*

¹⁶ «Ée ká minén bán jí ná sí. Mí yío wee mí, á jikɔnna múɪ wee jí mu bío. ¹⁷ Le í mí ho tɪúá na mía: Le Dónbeení jí-cúa fero wá cèrèe lé ɓa nùpua ɓúí na téréna á sía h́a vá à ɓa mí bío minén wee mí, á ɓa yí mɔn mu. Ba sía h́a vá à ɓa jí bío minén wee jí, á ɓa yí ná mu.

O Yeesu zéenia o ðíro wàhiire kúará
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)

¹⁸ «Mí wáa jí yia wee dé mu bè-dà wàhiire kúará. ¹⁹ B́a wee jí le *Dónbeení béení bío á ɓa yí zú mu kúará á ka lè ho wòhɪ nísánɪ na mu bè-dà lion yí. O *Satáni wee ɓuee lén mu ɓa sía yí. ²⁰ Ba ɓúí ka lón ɓúaa hó. Ba wee jí le Dónbeení b́oní, á tà le yí fuafúa, á zámaka le b́o yí. ²¹ Ká ɓa mǎhá yí máa díá á le zo ɓa. Ba wee tà le b́o ho páahɪ na ćínú yí mí dòn. Ká le lónbee, táá ho kúará lénló yú ɓa le Dónbeení b́oní b́o yí, á ɓa dèení pí le Dónbeení bío. ²² Ba ɓúí ka lè ho tá na há kíkara bia héra yí á mu bè-dà lion yí. Ba jí le Dónbeení b́oní, ká ho ðímɪjǎ b́o yilera, lè ho náfòrò poni na wee khá ɓa nùpua, á wee hè le b́oní mu, á le máa wé b́o ɓa yí. ²³ Ba ɓúí ɓèn ka lè ho tá na se bío, na mu bè-dà lion yí. Ba wee jí le Dónbeení b́oní, á zúɪ le kúará, á ɓa ɓèn wee ha há bia. Ba ɓúí khímàni khímàni, ɓa ɓúí ɓúará-tɪn tɪn, ɓa ɓúí ɓóní làa píru píru.»

Le jí-kohó wàhiire

²⁴ O Yeesu b́nɪa wà le wàhiire ɓúí nɔn ɓa yí: «Ho wáyai béení b́o ɓonmín làa bío ká: Nii ɓúí dó mu bè-dà tente mí mǎhɪ yí. ²⁵ A ho tɪnáahɪ ɓúí ká ɓa nùpua ɓúenɓúen duma, ó o níi mu zúkúso ɓuara, á ɓueé dó le jíni bia ho mǎhɪ mu yí, ó o b́nɪa wá. ²⁶ Páahɪ na ho ðɪnló ló á yóó wee te yí, á le jíni múɪ líi ló. ²⁷ A ho mǎhɪ ɓánsò ton-sáwá b́a nɔn wo yí: «Njúhúso, fo yí dó mu bè-dà tente ú mǎhɪ yí le? A le jíni ɓèn ló wen b́n.» ²⁸ O o b́a nɔn ɓa yí: «Lé í zúkúso wó mu.» O o ton-sáwá b́a: «Fo wí á wa vaa dèe le jíni mu le?» ²⁹ A ho mǎhɪ ɓánsò b́a nɔn ɓa yí: «Búeé. Mí díá, lé b́o ká mí le mí ðèe le jíni ká mí yí wó sese á mí ðèe le á à léé lè ho ðɪnló. ³⁰ Mí díá le mu páanɪ dá fúaa ho ðɪnló láró páahɪ. Hón páahɪ so yí, ká í bío ò na ɓa ton-sáwá na à lá ho ðɪnló yí le ɓa dèe le jíni vé, á kúia lè mí kúnkúwá à ćí. B́n món á ɓa mǎhá lá ho ðɪnló kúee í nánɪ yí.»»

Ho mútáàdè béere lè le ja-fní wàhio
(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

³¹ O Yeesu tɪn b́nɪa wà le wàhiire ɓúí nɔn ɓa yí: «*Le Dónbeení béení b́o ɓonmín lè ho mútáàdè béere na ó o níi ɓúí vaá ò mí mǎhɪ yí. ³² Lé ka ćínú po há bia na ká ɓúenɓúen. Ká le mǎhá ló, á le dá pon ho zen-ɓuahó bè-vánii ɓúenɓúen, á wé mí vɪndè-kúure, á ɓa jínzawa wé ɓuee tà mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

* 13:15 Mí loɪ Ezayii vtaht 6.9-10

³³ O Yeesu bíníá wà le wàhi-veere ǒúí nǎn 6a yi: «Ho wáayi béenì bío 6onmín lè le ña-fíni na ó o hǎa ǒúí zúnzúio kúaa mu dǔmu kiloowa 6óní làa hònú yí á kǎn bàrà á mu ló.»

O Yeesu wee wà hǎ wǎhio á zéénínda mu bíowa yara
(Maaki 4.33-34)

³⁴ Bún ǒúenǒúen ó o Yeesu wee wà lè hǎ wǎhio à na 6a zǎamáa yi. O hǎa yí máa wé kǎrán 6a ká á yí wà wǎhio. O hǎa wee wé ká síi, ³⁵ bera a na à le *Dónbeenì ñi-cúaa fεero bío na ó o bía à ñii sí:

«Í khíi wé è bío làa ba
lè hǎ wǎhio.

Mu bío na sà yí

hàri ho ðímíjǎá ñúhú ǒúeeníi
á í khíi zéení yara làa ba.»†

O Yeesu zééní le ñi-kohó wǎhiire kúará

³⁶ Bún mǎn ó o Yeesu wà vaá zon le zii yí ò o díaa 6a zǎamáa. O o ñi-kenínia wà zon o cǎn, á zoó bía làa wo: «Le ñíni na ló ho mǎhú yí wǎhiire kúará á ù zéení làa wen.» ³⁷ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yia wee dé mu bè-dà tente lé o *Nùpue Za. ³⁸ Ká ho mǎhú lé ho ðímíjǎá. Mu bè-dà tente lé bía bío sá le Dónbeenì béenì yí. Ká le ñi-kohó lé bía bío sá o *Satáni yí. ³⁹ O zúkúso na dó le ñi-kohó bía lé o Satáni. Ho ðínló láró wee zéení ho ðímíjǎá véro bío. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðínló lé le Dónbeenì wáayi tonkarowá. ⁴⁰ Bío 6a wee deεεráa le ñíni á kúee ho dǎhú yí, lé bún ǎn sii mu khíi wéráa ho ðímíjǎá véro páahú. ⁴¹ O Nùpue Za khíi tonka mí wáayi tonkarowá, á 6a ǒueé lén bía wee khá bía ká dé mu bè-kora wéró yí, làa bía wee wé mu bè-kora. ⁴² Ba khíi kúee 6a ho dǎ-súmú yí, hen na le minka yí véε wi yí, á 6a á wá bín. ⁴³ Ká bía téréenna bán á à ñuika lè le wii bío síi mín Maá Dónbeenì béenì yí. Yia wi ò o ñi bío, á ǎnso ñi bío bía sese.

Ho nǎfǒrǒ na sǎnkaa lè ho lóró wǎhio

⁴⁴ «Ho wáayi béenì bío 6onmín lè mu bè-senì ǒúí na 6a lú ho mǎhú yí. O o ǒúí zǔna mu dǎní vaá khéaa á bíníaa sǎ vaá lú. O síi wan wan, á vaá yéera bío wi o cǎn ǒúenǒúen, ò o ǒueé yà ho mǎhú mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béenì bío 6onmín là a duanlo ǒúí na wee cá ho lóró na yáwá here. ⁴⁶ Bío ó o yú ho ǒúí na yáwá here, ó o vaá yéera bío wi o cǎn ǒúenǒúen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zúán wǎhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béenì bío pá bíníaa 6onmín lè ho zúán na 6a wee lée dé ho muhú yí á vínáa 6a cewa lé mí síwá. ⁴⁸ Ká ho sú, á 6a ce-pawá vá ho léráa mu ñumu ñii, á lée keenì ká 6a hueeka 6a. A bía se 6a wee kúee mí sǎkíwá yí, ká bía yí se bán 6a wee kúia. ⁴⁹ Lé bún ǎn sii khíi wé ho ðímíjǎá véro páahú. Le Dónbeenì wáayi tonkarowá á ǒueé lén bía yí téréenna bía téréenna fiahú, ⁵⁰ á à kúee ho dǎ-súmú yí, hen na le minka yí véε wi yí, á 6a á wá bín.»

⁵¹ Bún mǎn ó o Yeesu túara 6a yi: «Bíó ká ǒúenǒúen mí zú kúará le?» A 6a le úuu. ⁵² O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «*Lándá bío zéenílo lée lándá bío zéenílo na kenia mítén á zú ho wáayi béenì bío ñúhú á ka lòn zii ǎnso ǒúí na nǎfǒrǒ á mu bè-fia lè mu bè-kia wi yí.»

Ho Nazarεete lóhósa yí tà a Yeesu bío

(Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Bío ó o Yeesu wà hǎn wǎhio so wó, ó o ló bín, ⁵⁴ á wá van ho lóhó na ó o dǎn yí. O wá vaá wee kǎrán 6a nùpua 6a *zúífúwa kǎránlǒ zíní yí. A 6a nùpua na wi bín ǒúenǒúen wó coon á 6a wee bío: «Bún bè-zúrímíni so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké bíowa na ká? ⁵⁵ Yínǎn o ǒúen-khéero te mí za le? A ǎn nu yínǎn o Mari le? O Zaaki là a Zoεεfu là a Simǎn là a Zude so yínǎn ǎn zàwa le? ⁵⁶ A ǎn hínni so làa wen yí wí mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pǎnká so ǒúenǒúen yí?» ⁵⁷ Lé bún bío yí á 6a yí wí á 6a dé mí sǎa wo yí. O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «Le *Dónbeenì ñi-cúaa fεero wé yí le kǎnbii hǎ lúaa ǒúenǒúen yí. Ká 6a lóhósa lè ǎn kúrú zii nùpua bán máa wé kǎnbi o.» ⁵⁸ O Yeesu yí dǎrina yí wó yéréké bío cèrèε bín lé bío 6a sladéró wo yí fòora.

14

O Zǎn Battisi ǒúeró

(Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Mu páahú ó o *Heroodé* na wi ho Kalilee kǎhú ñúhú wán á ñá bío 6a wee bío o Yeesu dǎní yí. ² O o bía nǎn mí mǎnsa na làa wo páanía wí yí: «O nùpue mu na ká lé o Zǎn bíníaa

† 13:35 Mí loñ Lení vúahú (Psaumes) 78.2

* 14:1 O Heroodé mu lé yia 6a wee ve làa Heroodé Antipaasi.

vèera. Lé bñn non ó o dà wee wéráa mu yéréké biowa.»³⁻⁴ Mu bon. O Heroode hía non le jii le 6a wii o Zán. A 6a wiira a can dó ho kásó yi. O Heroode wó mu lé bio ó o Zán bía non wo yi le o lá yí ko ò o fé mín za Filiipu 6àn háa Herodiade a ya.⁵ O Heroode lá wi ò o 6úe o Zán ká a máhá zána 6a zámáa lé bio 6a 6úen6úen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeení jì-cúa fεero. ⁶ Εε ká a Heroode teró wizonle sánú diró yi, ó o Herodiade hínló yon bía 6a von yahó. O o Heroode mu síi wan mu yi,⁷ ó o báa le ká a hñzoró mu flora bio na mí csn á mí ì na mu wo yi.⁸ O o hñzoró vaá bía mu non mín nu yi, á 6àn nu le o bio le o Zán Batiisi jùhú lé hía á 6a dé ho len6uen yi á na a yi.⁹ Bio ó o hñzoró 6ueé bía mu, ó o béε sánía tò mu bio yi. Ká bio ó o báa bía ó o von yahó, ó o non le jii le 6a wé mu na a yi.¹⁰ O o tonkaa o 6úí le o va ho kásó yi á vaa kúii o Zán Batiisi jùhú.¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho len6uen yi 6ueé non o hñzoró yi ó o buan vaá non mín nu yi.¹² O o Zán mu ní-kenínia 6ueé lá a nùna, á 6a wá vaá bía bio mu wóráa á non o Yeesu yi.

O Yeesu diinta 6a minka zámáa

(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zán 6.1-14)

¹³ Bio ó o Yeesu jà bio wó ká, ó o zon ho woohú wá, á wi ò orén mí dòn va ho laho 6úí na á nùpe mia yi. Ká 6a nùpa máhá zúna mu. A 6a lóka há lórá yi á vará mu jumu jii bó a Yeesu yi.¹⁴ Páahú na ó o zoó ló ho woohú yi, ó o mən 6a minka zámáa. A 6a mákárí buan wo yi, ó o búakáa wee weé 6a vánvárowá na wi 6a tñahú.¹⁵ Bio ho zñihú dñn, ó o ní-kenínia wá 6ueé bó a yi, á bía non wo yi: «Le wii tò, á ho laho na ká á bio 6úí mún mia yi. Bio le 6a nùpua lén va há lórá yi, á vaa yí mu bio ya dí.»¹⁶ O o Yeesu bía non 6a yi: «Ba varó bñn jùhú mia. Minén miten na mu bè-dínií 6a yi.»¹⁷ A 6a bía non wo yi: «Bio wi wa csn hen, léé búurú bi-záwa bio hònú láa cezáwa búaa jùn.»¹⁸ O o Yeesu bía: «Mí 6ua mu 6uennáa.»¹⁹ O o bía non 6a zámáa yi le 6a líi kéení le jíní wán. O o fó ho búurú bio hònú lé 6a cezáwa búaa jùn, ò o hóonía mí yahó ho wáayi, ò o dó le Dónbeení báraká, ò o cεεkaa ho búurú non mí ní-kenínia yi. A bán fó sankaa non 6a zámáa yi.²⁰ A 6a 6úen6úen dú sù. A bio dú ká 6a khuiira á mu sú há sákiwá píru jùn.²¹ Bía 6úen6úen na dú mu, á 6a báawa mí dòn á á yí ho muaaseé hònú síi, ká 6a háawa lé 6a háyúwá níi ló.

O Yeesu wee varáka mu jumu wán

(Maaki 6.45-52; Zán 6.16-21)

²² Bñn mán, ó o Yeesu dèenía kíkka mí ní-kenínia yi le 6a zo ho woohú dí mí yahó khi ho vù-beení mán ká minén ñ na ho wñhú 6a zámáa yi á 6a á 6oka.²³ Bio ó o wó bñn wó, ó o wá yòora le 6úee wán mí dòn, á yòó wee wé mí floró á ho tá hñn yú bñn.²⁴ Bñn páahú á ho woohú vá zon mu jumu yi, á ho pinpi-beení hñnon wee va lé mí pánká á wee lá mu jumu 6uee hénka lé ho woohú.²⁵ Há tá-tñá yi, ó o Yeesu zoó wee varáka mu jumu wán á mà mí ní-kenínia.²⁶ Bio 6a mən wo ò o wee varáka mu jumu wán, á 6a zána dákñíina, á 6a wee bio: «O léé ní-hónbóni.» A 6a wee wáamaka.²⁷ O o Yeesu dèenía bía ká síi non 6a yi: «Mí hení mí sía, mu lé ínén, mí yí zón bio.»²⁸ O o Piere wáa bía non wo yi: «Núhúso, ká mu lé fo bio bon, ù bio le í varáka mu jumu wán á buen ù csn.»²⁹ O o Yeesu bía non wo yi: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu jumu wán á wee va a Yeesu csn.³⁰ Ká bio ó o mən bio ho pinpiró wee wéráa ó o zána. A bio ó o wá líi lí mu jumu yi, ó o wáamaka: «Núhúso fení mi.»³¹ O o Yeesu dèenía dá mí níi cána a, ò o bía non wo yi: «Ú slidéro fòora. Léé webio non á fo titikaaráa?»³² Bio 6a mí nùwá jùn yòó zon ho woohú yi, á ho pinpiró dñn.³³ A 6a ní-kenínia na wi ho woohú yi á fárá mí nonkójúná wán o Yeesu yahó, á 6a bía non wo yi: «Fo 6èntñn lé le Dónbeení Za bio bon.»

O Yeesu wéera 6a vánvárowá 6úí

(Maaki 6.53-56)

³⁴ Bio 6a káa ho vù-beení khií dñn ho Zenezareete kñhú,³⁵ á 6a nùpua na wi bñn zúna a Yeesu, á 6a bía a buenló bio non bía sùarákáa bñn 6úen6úen yi. A 6a buan 6a vánvárowá 6úen6úen guararáa o csn.³⁶ A 6a wee fio wo le o día le 6a pá wáa yí o dà-zñnii jì-kání túii yi. A bía 6úen6úen na wee yí le túii yi á wee wa.

15

O Yeesu lé 6a Farizéwa wee wáani

(Maaki 7.1-13)

¹ Ba *Farizéwa 6úí le ho *lándá bio zéenilowa 6úí ló ho Zeruzaleemu yi 6uara a Yeesu csn á 6ueé tñara a yi:² «Léé webio non á ù ní-kenínia yí máa wé bio á wán maáwá bó non wen le wa wé wé? Ba yí máa sεε mí níni á bè yi díráa láa bio mu koráa.»³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Léé webio non á minén 6èn yí máa wé bio le Dónbeení henía non mia, á mí bó mí kúru

kàránlò yi? ⁴ Le Dónbeení bía bío kà: «Kònbì mìn maá lè mìn nu» * le mún bía: «Yia bía khon mìn maá táá mìn nu dání yi, wón ko làa búeró.»[†] ⁵ Ká minén wee kàrán 6a nùpua le ká a búí 6àn maá lè 6àn nu ó o bía bío kà nòn yi: «Bíó á ì ko à ì na à séení làa fò á ì hñ lè le Dónbeení,» ⁶ se wón 6ànso màkóo míá ò o séení mìn maá. Mí wee pí le Dónbeení bíoní ká síí á wé le làa bè-kàamáa ká mí bè mí kùrú kàránlò yi. ⁷ Mí yi mòn miten na le? Yaa o *Ezayii túúá sí mí wán pàahù na ó o fɛera le *Dónbeení jì-cúa na ká mí dání yi:

⁸ «Ba nùpua na ká wee búaaní mí lè mí jíní ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mí.

⁹ Le búaaní na 6a wee na mí jùhù míá.

Lé bío 6a nùpua làndáwá lé hña 6a wee kàrán làa mìn.†»

Bíó wee tíí o nùpue

(Maaki 7.14-23)

¹⁰ Bún món ó o Yeesu von 6a zàamáa á bía nòn 6a yi: «Mí jì bío ká à zùrú kúará. ¹¹ Bíó wee zo a nùpue jii yi máa tíí wo. Hã bíoní na wee lé là a nùpue jii, hñ lé hña wee tíí wo.» ¹² O o Yeesu nì-kenínia vá búeé 6ó a yi, á bía nòn wo yi: «Fò zù le ù bíoní mu á vá 6a *Farizíewa yi le?» ¹³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bè-fánii léé bè-fánii na á ì Maá na wi ho wáayi á yí fá, á khii deé á à kúia. ¹⁴ Mí díá 6a. Ba lé 6a muuwa na tò 6a muuwa búaa wán. Ká a muu tò mí nínza muu búini wán, á 6a à páaní vaá zo ho kòhù.» ¹⁵ O o Piere wáa bía nòn wo yi: «Zéení le wáhiire mu kúará làa wén.» ¹⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi «Éee! Lé minén pá dñ yí zù mu bíowa yara le? ¹⁷ Mu bío búenbúten na wee zo a nùpue jii, à líi zo a píohó yi, bún ó o wee bíni lé ní kúia. ¹⁸ Éé ká hã bíoní na ó o wee bío lè mí jii, á wee lé o síi yi, hñ lé hña wee tíí o nùpue. ¹⁹ Mu bon. Hã yile-kora wee lé le síi yi. Lé bún te le nì-búee, lè ho há-fénlò lè ho bá-fénlò lè mí síiwa, lè ho kònlò, làa bío yí bon bíoró o nùpue jii, lè 6a nùpua yènnáa yáaró. ²⁰ Bún bíowa so lé bío wee tíí o nùpue, ká ho dí le há níni na yí seera, bún yí máa tíí nùpue.»

O síi veere hña na tà a Yeesu yi bíó

(Maaki 7.24-30)

²¹ Bún món ó o Yeesu ló bún wá, á van ho kòhù búí na sùaràa ho Tiire lè ho Sidòn lórà yi. ²² A ho Kanan kòhù hña búí na wi ho kòhù mu yi, á wá 6uara a cón, á búeé wee bío pónpón ká síi: «Núhúso, *Daviide Za, màkárí míí. I hñlò á cíná búí wi yi á wee beé o lò làa sóobéé.» ²³ O o Yeesu yí dó mí jii wo yi. O o nì-kenínia vá búeé 6ó a yi, á wee bío làa wo: «O hña mu na bò wá món wee wáamaka fɛɛé á ù bío le o bíni.» ²⁴ O o Yeesu bía: «O *Isirayelee nípomu na ka lòn pia na vùnun lé bán 6a tonkaa mí bío yi.» ²⁵ O o hña yáa wáa wá búeé líí fàrá mí nònkórnúna wán o Yeesu yahó, ó o bía: «Núhúso, séení mí.» ²⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Mu yí se á 6a lá 6a háyónzáwa dñlò á yénní kúia na 6a booní yi.» ²⁷ O o hña bía nòn wo yi: «Núhúso, bún bon. Éé ká 6a booní wee wé seeka ho dñlò na wee kuenka líi kúia mìn so tá à dí.» ²⁸ O o Yeesu wáa bía nòn o hña mu yi: «Fò bènñín dó ù síi mí làa sóobéé.» Mu ù wé làa bío fò lonnáa mu. O o hñlò deénia wan bún wán.

O Yeesu weéra 6a vánvárowá cèrèè

(Maaki 7.31)

²⁹ Bún món ó o Yeesu ló hñn lahó so yi á van ho Kalilee vù-beení jii, á vaá yòora le búee wán yóò kará. ³⁰ A 6a minka zàamáa 6uara a cón lè 6a lóní, lè 6a muuwa, làa bía sánia bío búí mía bún, lè 6a bekewa, lè 6a vánvárowá cèrèè búí. Ba búeé bāràka 6a o Yeesu tá, ó o weéra 6a. ³¹ Bío 6a zàamáa mòn à 6a bekewa na lá yí dà máa bío á wee bío, á mòn à bía sánia bío búí lá mía bún á wan, á mòn à bía lá lè 6a lóní wee varàka sese, á mòn à bía lá lè 6a muuwa á wee mí, á mu wó 6a coon dàkhína, á 6a wee búaaní o *Isirayelee 6àn Dónbeení yèni.

O Yeesu bínia dñnta 6a minka zàamáa

(Maaki 8.1-10)

³² O Yeesu von mí nì-kenínia á bía nòn 6a yi: «Ba nùpua na ká màkárí guan míí. Bío ká lé 6a wizooní tñn ká 6a wi làa mí, á 6a bè-dínii wáa vó. I yí wi à ì díá 6a à 6a 6o ká 6a yí yú bío yí dú. Lé bío 6a dà vaá lé è lùiorá ho wòhù wán lé le hñi.» ³³ O o nì-kenínia túara a yi: «Wa á yí mu bè-dínii wen le òure na ká yi á à na bán minka zàamáa so yi?» ³⁴ O o Yeesu túara 6a yi: «Lée búurú bío yèn wi mí cón?» A 6a bía nòn wo yi: «Lée búurú bío hèjùn làa cezàwa búaa yèn búí.» ³⁵ O o Yeesu wáa bía nòn 6a zàamáa yi le 6a líi kèení. ³⁶ O o fò ho búurú bío hèjùn lè 6a cezàwa, ó o dó le Dónbeení bāràka, ó o cèekaa mu nòn mí nì-kenínia yi á bán sankaa nòn 6a zàamáa yi. ³⁷ Ba búenbúten dú sù, ó o nì-kenínia khuiira bío ká, á mu sú há

* 15:4 Mí lorí Léró vùahù (Exode) 20.12; Làndá zéenílò (Deutéronome) vùahù 5.16 † 15:4 Mí lorí Léró vùahù (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Mí lorí Ezayii vùahù 29.13

sákiwá bío hẹ̀nùn. ³⁸ Bía búenbúen na dú mu, á 6a báawa mí dòn á à yí muaaseé náa síi, ká 6a háawa lè 6a háyúwá ní ló.

³⁹ Bún món ó o Yeesu nòn ho wáhtú 6a zámáa yi le 6a 6oka, ò o zon ho woohú mí dòn á van ho Makadan káhtú.

16

*Ba wi ò o Yeesu wé yéréké bío
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Ba *Farizéwa lè 6a *Saduséwa wi á 6a khúaa o Yeesu jii yi, á 6a vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á bía nòn wo yi le o wé yéréké bío búí na wee zéeni le o dànló ló le Dónbeení cón. ² O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hen ká le wii líí wee zo, á ho wáayi múia, á mi le ho tá hía wé se. ³ Ká le ylnbíi búiríi, ká ho wáayi múiamu á dó mí yuumu, á mi le ho viohó á à 6uen. Ká mi wee lorí ho wáayi á zúrínáa bío á à wé, á lée webio nòn á bío wee zéeni bío wee wé bío ká wán á mí yí zú? ⁴ Ho zúia núpua na yí se, na wee bíní le Dónbeení món á wé mu bè-kora wee cá á 6a mí yéréké bío. Éé ká 6a máa mí yéréké bío búí ká mu yínón le *Dónbeení jii-cúa fεero Zonaasi bío. » Bún món ó o wá ò o díá 6a.

*Ba Farizéwa lè 6a Saduséwa bío
(Maaki 8.14-21)*

⁵ Bío 6a nì-keníia wee kší lè ho vù-beení món o Yeesu cón, á 6a nònsáa yí 6uan ho búuru. ⁶ O o Yeesu wáa bía láa ba: «Mí pa miten 6a *Farizéwa lè 6a *Saduséwa bío yi. Ba bío 6onmín lè le ja-fíni.» ⁷ O o nì-keníia wee bío láa mín: «O wee bío ká síi lè bío wa yí 6uan ho búuru.» ⁸ O o Yeesu zúna bío 6a wee bío, ó o tùara 6a yi: «Lée webio nòn mi wee bíoráa le lè bío mí yí 6uan ho búuru? Mí sladéro mí 6èntín fòora. ⁹ Mí pá òtín yí máa jí mu bío á zúrín mu kúará le? Ho búuru bío hònú na á ì cèekaa nòn 6a báawa muaaseé hònú yi, lè há sákiwá na mí khúira bío ká kúaa yi jii á mí nònsáa bío yi le? ¹⁰ A ho búuru bío hẹ̀nùn na á ì cèekaa nòn 6a báawa muaaseé náa yi, lè há sákiwá na mí khúira bío ká kúaa yi jii á mí nònsáa bío yi le? ¹¹ A lée webio nòn á mí le mu lè ho búuru bío á ì wee bío? Mí pa miten 6a Farizéwa lè 6a Saduséwa na bío ka lòn ja-fíni bío yi.» ¹² O o nì-keníia máhá wáa zúna le o lá yí bía le 6a pa mítén le ja-fíni na 6a wee wé lè ho búuru bío yi, ká lè 6a Farizéwa lè 6a Saduséwa káranló na 6a wee na ó o le 6a pa mítén bío yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yía le Dónbeení mòn léra
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

¹³ O Yeesu wá van ho káhtú na sùaráa lá a Filiipu ló-fáraníi na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí nì-keníia yi: «Ba núpua wee bío webio o *Núpue Za dání yi?» ¹⁴ A 6a bía nòn wo yi: «Ba búí le fo lé o Zán Batiisi. Ba búí le fo lé o *Elii. Ba búí yáá 6èn le fo lé o Zeremii, táá le *Dónbeení jii-cúa fεero búí.» ¹⁵ O o Yeesu tùara 6a yi: «Mínén cón á ì 6èn lée wée?» ¹⁶ O o Simón Piere bía nòn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeení na wi fεεε Za.» ¹⁷ O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Zán za Simón, ù jùhú sí. Mu yínón núpue zéenia ho túúá poni na ká láa fo. Lé wán Maá na wi ho wáayi á zéenia mu láa fo. ¹⁸ A ínén 6èn ñ bío bío ká á à na foñ: Fo lé o Piere bún kúará le huee. A lè dén huee so á ì ì fàrá ì kuure wán, á hárí mu húmú máa dàní bío búí máa wé láa de. ¹⁹ Ho wáayi béení won-záwa á ì ì na foñ. Bío lée bío na á fo khii wé pá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pí mu bío ho wáayi. A bío na fo khii wé tá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tà mu bío ho wáayi.» ²⁰ O o Yeesu wáa heníia mu nòn mí nì-keníia yi le 6a yí bío le mí lé o Krista.

*O Yeesu wee bío mí húmú lè mí véeró bío
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ A lá bún jii wán, ó o Yeesu búakáa wee bío bío ká wéréwéré lè mí nì-keníia: «Í ko á ì va ho Zeruzalemu, á lò vaa be bín láa soobéé 6a *nì-ka, lè 6a yankarowá júnása lè ho *lándá bío zéenílowa níi yi. Ba á 6úe mí, ká há wizooní tín zon á ì ì vèe.» ²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bío: «Ébé! Núhúso, bún máa wé láa fo. Le Dónbeení á à kání fo mu yi.» ²³ Ká a Yeesu máhá yèrémáa bía nòn wo yi: «Vá lé ì nísání lè ù *Satání bíoní. Fo wee búmaka ì tonló. U yilera yínón Dónbeení yilera. Há lè 6a núpua yilera.» ²⁴ Bún món ó o Yeesu bía nòn mí nì-keníia yi: «Yia wi ò o bè mí, á 6ánsó kší mí kúru síi bío wéror yi, ká a wé lá mí *kúruwá pí á bèráa mí. ²⁵ Lé bío á yía wi ò o kání mí mukání wón á à víní le. Ká yía máhá tá le mí ì víní le ínén bío yi, wón á à yí le. ²⁶ O núpue lá yú ho òmíná bío búenbúen, ò o khon le mukání binbirí yi, se lè ho cúnú yén á 6ánsó yú? O núpue lá khon le mukání binbirí yi, ó o so dà á na bío búí á à bíní ì yíráa le le? ²⁷ Mu bon. O *Núpue Za khii 6uen mín Maá cùkú beení yi lè mí wáayi tonkarowá, á 6ueé sáání 6a núpua nì-kéní kéní yi, á à héha láa bío 6a

wó. ²⁸ Le í mí ho túiá na mia: Ba nùwá yèn zàwà búí na wi bía hen t̄aht̄ máa hí ká 6a yí m̄n̄ o Nùpue Za 6uenlò lè mí b̄énī.»

17

O Yeesu miníkaa le 6úee wán
(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)

¹ Wízoní bio h̄èzn̄ bún m̄n̄, ó o Yeesu f̄o a Piere là a Zaaki là a Zán na ló o Zaaki 6àn za á yòoraráa le 6úee búí na d̄n̄ wán. Bio 6a yòó wi b̄n̄ mí dòn, ² ó o Yeesu miníkaa 6a yío yi, á yahó wee òuúka lè le wii bío síi, á s̄-zln̄ia ka p̄tiap̄tia lòn koomu. ³ A 6a n̄i-kenínia le mí ì lorí, á 6a m̄n̄ o *M̄oyiize là a *Elii* á 6a ðn̄ wee tà há láakáwá là a Yeesu. ⁴ O o Piere wáa bía n̄n̄ o Yeesu yi: «Núh̄úso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ì ì tá há búkú zàwà bio t̄n̄. Unén dà-kéní, o M̄oyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁵ Bio ó o wee bio, á bún le d̄und̄úure búí na wee òuúka á yòó ló líí pon 6a yi. A mu t̄amu búí s̄á jí le d̄und̄úure mu yi: «Yia ká lé í Za na á ì bó í taká wán. O bio síi m̄i. Mi wé jí a c̄n̄.» ⁶ Bio ó o n̄i-kenínia jía mu t̄amu mu s̄á, á 6a z̄n̄kaa d̄akh̄fina, á líí búrá mí yara ho tá yi. ⁷ O o Yeesu 6ueé 6ó 6a yi, á bò mí níi 6a wán, ò o bía: «Mí líi híí. Mí yí z̄n̄ bio.» ⁸ A 6a wáa hóonia mí yara á 6a yí m̄n̄ nùpue ká yín̄í o Yeesu mí dòn. ⁹ Bio 6a ló le 6úee wán wee líi, ó o Yeesu henía bio ká n̄n̄ 6a yi: «Bio mí m̄n̄ ká á mí yí bio le nùpue jí fúaa o *Nùpue Za húrún á v̄era ló 6a n̄i-hía t̄aht̄.»

(Maaki 9.10-13)

¹⁰ O o n̄i-kenínia t̄uara a yi: «Lée webio n̄n̄ ho *lándá bio z̄énīlowa le o Elii ko ò o 6uen ho yahó?»[†] ¹¹ O o bía n̄n̄ 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o 6uen vé, á 6uee kúee mu bíowa búenb̄úen mí lara yi. ¹² Le í bío mu na mia: O Elii mu yáá 6uara wó. Ká 6a nùpua máhá yí z̄na le lé orén. A 6a wó a làa bio 6a sía vá yi. Lé bún síi 6a mún ñ beéráa o Nùpue Za ló.» ¹³ O o n̄i-kenínia wáa z̄na le lé o Zán Batiisi ó o wee bio bio.

O Yeesu w̄éra a háyónza na le d̄and̄ahioní wi yi
(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bio 6a líí d̄n̄ hen na 6a z̄amáa wi yi, ó o níi búí vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á líí f̄ará mí n̄n̄k̄ójúná wán o yahó, ò o bía: ¹⁵ «N̄i-karánlo, lorí í za makári yi. Le d̄and̄ahioní wi o yi. Le wee beé o ló. P̄n̄na c̄èr̄e le wee lá a dé ho d̄sh̄ú táa mu òumu yi. ¹⁶ Á ì 6uan wo 6uararáa ù n̄i-kenínia c̄n̄, ká 6a máhá yí d̄arína yí w̄éra a.» ¹⁷ O o Yeesu wáamaa: «Éee! Mí z̄uia nùpua 6̄n̄t̄n̄ yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bio bon, á mí mún yí máa jí h̄arí d̄è. Mí wee leéka le í k̄ènī làa mia á wé è k̄arán mia fúuu le? Mí 6ua a háyónza mu 6uennáa.» ¹⁸ Bio 6a 6uara làa wo, ó o Yeesu n̄amakaa o c̄n̄á yi, ó o ló. O o háyónza d̄ènīa wan mí lahó yi.

¹⁹ Bún m̄n̄ ó o Yeesu wá. O o n̄i-kenínia wá vaá 6ó a yi á 6a t̄uara a yi: «Lée webio n̄n̄ á war̄n̄ yí d̄arína yí òunnáa o c̄n̄á mu.» ²⁰ O o Yeesu bía n̄n̄ 6a yi: «Lé bio mí síid̄eró m̄i ka c̄in̄ú d̄akh̄fina. Le í mí ho túiá na mia: Hen ká mí síad̄eró m̄i na kh̄uékh̄ue lè ho mút̄áad̄e beere bio á mí yáá pá lá tá le m̄i wé làa bio, á mí lá dà á bio ò na le 6úee na ká yi le le ho lahó na le wi yi, á va lòn-veere, á mu ù wé. Bio woon á mí lá máa wé è wé máa sa. ²¹ [Ée ká mu máhá lé ho floró lè le j̄ii lír̄ó mí dòn lé bio dà á ja a c̄n̄á na ká 6àn síi á á lén.]»

O Yeesu w̄lokaa wee bio mí h̄umú le mí v̄èeró bio
(Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle búí ká a Yeesu lè mí n̄i-kenínia búenb̄úen páania wi ho Kalilee k̄h̄t̄ yi, ó o bía n̄n̄ 6a yi: «O *Nùpue Za á 6a á dé 6a nùpua níni yi. ²³ Ba á 6úe o, ká mu wízoní t̄n̄ z̄on̄ ò o v̄ee.» A 6a n̄i-kenínia yilera yáara làa s̄ob̄é.

Le Dónbeení z̄i-beenī l̄anpó c̄aló bio

²⁴ O Yeesu lè mí n̄i-kenínia wá van ho *Kap̄eyayuumu lóhó. A le *Dónbeení z̄i-beenī *l̄anpó féwá wá 6ueé 6ó a Piere yi á 6a t̄uara a yi: «Mí n̄i-karánlo so wee s̄ááni le Dónbeení z̄i-beenī l̄anpó le?» ²⁵ O o Piere bía: «Úuu o wee s̄ááni ho.» P̄aht̄ na ó o Piere wá vaá zo le z̄i na ó o Yeesu wi yi, ó o Yeesu d̄ènīa wee t̄uara wo yi: «Sim̄on, lée wée ko ò o wé s̄ááni ho l̄anpó le mí síiwá á na ho ðm̄j̄ná na ká bá-zàwà yi? Fo wee leéka webio mu d̄áni yi? Lé ho k̄h̄t̄ nùpua mí beere lée táá lé b̄ia 6a funnáa á d̄arína?» O o Piere le lé b̄ia 6a d̄arína. ²⁶ O o Yeesu bía n̄n̄ wo yi: «Áwa, bún wee z̄énī le ho k̄h̄t̄ nùpua yí ko 6a wé s̄ááni ho l̄anpó. ²⁷ Ée ká wa máhá máa l̄unka 6a nùpua mu yilera. Lén líi ho v̄u-beenī yi, á líi pa le ce-h̄ní. O o n̄in-yání ceza na fo ò v̄í á ù lén á lée h̄n̄ j̄ii, á fo ò yí le w̄én-h̄n̄ló le yi na dà war̄n̄ wa nùwá òun l̄anpó á á s̄ááni. A ù wáa 6ua d̄én á ù va 6a c̄n̄ vaa s̄ááni wa l̄anpó.»

* 17:3 Mi lorí Luki v̄aht̄ 9.31 † 17:10 Mi lorí Malasii v̄aht̄ 3.23

18

Lée wée po bia ka

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Hón pàahú so yi, ó o Yeesu nì-keninia wà 6ueé 6ó a yi, à 6a wee tùa wo yi: «Yia bío jùhú wi po bia ká le Dónbeení b́eéni yí lé o ýén.» ² O o Yeesu von o háyónza 6ueé ðnía 6a yahó, ³ ò o b́ia: «Le 1 mí ho t́iá na mia: Hen ká mi yí yèrémáa á yí ka lè 6a háyúwá bío síi, á mi máa zo le *Dónbeení b́eéni yí. ⁴ Yia bío jùhú wi po bia ká le Dónbeení b́eéni yí lé yia wee liiní mítén à wé là a háyónza na ká bío síi. ⁵ Yia 6uan háyónza 6úi na ka làa yia ká bío síi sese, se mu lé ínén 1 b́eere á 6ànsò 6uan sese.

Mu bè-kohó wéro yi se

(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí sía mí nì-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéro yi, se mu s̀taani á 6a ca le hue-beeni 6ànsò fonle yi à lée dé ho mu-beeni yi ò o lii lí. ⁷ Ho ðmíj́ná á ho yéréké khíi sá yi, lé bío á bío wee khà 6a nùpua dé mu bè-kora wéro yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bío na wéro máa khí ho yi. Ée ká yia níi wee bè mu, á ho yéréké khíi sá yi. ⁸ Ká mu lé ù níi táá ù zeñ wee dé fo mu bè-kora wéro yi, ù kúio há lèe kúia. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lé ù nín-kéní táá lè ù zeñ-kéní, se mu s̀taani bío 6a à lèe fo á à dé ho d́shú na máa hí máa mi yi lé ù níni mí bío jún táá ù zení mí bío jún. ⁹ Ká mu lé ù yere wee dé fo mu bè-kora wéro yi, ù còkon le lée díá. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lé ù yèn-kéní, se mu s̀taani bío 6a à lèe fo ò dé le *Dofní d́shú yi lé ù yío mí bío jún.

O pio na v̀nun b́nia yú wáhiire

(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Mi pa miten bío, à 6a háyúwá na ká nì-kéní ò o 6úi yí z̀uarí yi. Lé bío 6a háyúwá mu wáayi tonkarowá wi lé wán Maá Dónbeení f́éé. ¹¹ [O *Nùpue Za 6uara wá 6ueé cá b́ia khèra le le Dónbeení á à fení.] ¹² Le 1 t́ua mia. Hen ká a 6úi pia khímáni lá wi síi, ó o yà-kéní wó wó s̀ra v̀nun, ó o so máa kúia 6a khímáni yà-kéní mia na ká le 6úee yi ká a máa cànka yia v̀nun le? ¹³ Le 1 bío mu na mia: Ká a hía yú a, ó o síi á à wa wa a bío yi á à poñ 6a khímáni yà-kéní mia na yí v̀nun. ¹⁴ Lé làa bún síi á mìn Maá na wi ho wáayi mún yí wi à 6a háyúwá na ká nì-kéní à v́.

Ká m̀n za 6úi wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká m̀n za wó khon làa fo, à ù vaa zéeni a wékheró na a yi, ùnén làa wo mi nùwá jún mi dón. Ká a tà, á mi ì b́ni ì wé 6a zàwa. ¹⁶ Ká a ṕá, à ù cá nùpue nì-kéní táá nùwá jún dé ù wán, à héha làa bío le Dónbeení b́ioni v́uahú bíaráa mu: «Mu bío 6úen6úen á wa à lén yío 6a séérása nùwá jún táá nùwá t́n bè-bíonii wán.» ¹⁷ Ká a pá pá le mí máa jí bán cón, à ù bío mu lé m̀n zàwa na kúaa m̀n wán. Ká a pá le mí máa jí bán cón, à ù wáa wé o lòn lánpó fé, táá nì-veere 6úi na yí zú Dónbeení. ¹⁸ Le 1 mí ho t́iá na mia: Bío lée bío na á mi khíi wé pá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pí mu bío ho wáayi. A bío lée bío na á mi khíi wé tá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tá mu bío ho wáayi.

Mi wé 6un6ua flo

¹⁹ «Le 1 mún bío mu na mia. Hen ká nùwá jún 6úi wé ló mi t́ahú á 6un6uaa flora bío lée bío ho tá wán, á wán Maá na wi ho wáayi á à na mu 6a yi. ²⁰ Mu bon, hen na á nùwá jún táá nùwá t́n kúaa m̀n wán yi 1 yèni yi, se 1 wi 6a t́ahú.»

O ton-sá na pá ho s̀ndíaró bío

²¹ O o Piere wáa wá 6ueé 6ó a Yeesu yi ò o t̀uara a yi: «Núhúso, ká wán za wee wé khe làa mi f́éé, á ì ko à ì s̀n día na a yi cúa-yen? Lée cúa-hèjún lée?» ²² O o Yeesu le 6úee. «Í yí b́ia le cúa-hèjún mí dón. 1 le 6úará-t́n láa píru píru cúa-hèjún. ²³ Lé bún non á ì ì t́éé ho wáayi b́eéni làa bío ká: B́eé 6úi le mí ì cáti mí kení na wi mí ton-sáwá yi. ²⁴ Bío ó o 6úakáa wee cáti há, á 6a 6uan o 6úi 6uararáa, à le wári na ó o ko o ò wí mí jùhúso yi á boo dàkhíina. ²⁵ O níi mu yí dà le máa wí. A 6a jùhúso non le jii le 6a wáa yéé wo ò o wé o wobá-níi, à yéé bán háa, là a zàwa, làa bío wi o cón 6úen6úen, à máhà wínáa le kee. ²⁶ O o ton-sá mu líi f́ará mí nonkóúná wán mí jùhúso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ù jii ù yi. 1 ì wí le kee mu 6úen6úen.» ²⁷ A 6a jùhúso z̀una a makári, ó o s̀era mu día non wo yi ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wá lée sá mí ninza 6úi yahó ò orén kee 6èn wi wón yi. Le lée wén-hàani khímáni. O o wiira mí ninza mu tun kònlè ò o wee bío: «1 wári na wi fon á ù wí.» ²⁹ A 6a ninza mu líi búrá à tá, á wee yanka a ká: «Sabéré ù jii ù yi. 1 ì wí le kee mu.» ³⁰ Ká a máhà pá, ò o vaá dó a ho kásó yi á pannáa o kee wíló. ³¹ Bío 6a ton-sáwá na ká m̀n bío wó, á mu vá 6a yi làa sóobé. A 6a wá vaá lá mu 6úen6úen f́eera non mí jùhúso yi. ³² A 6a jùhúso

* 18:16 Mi loñ Lándá zéeni lo v́uahú (Deutéronome) 19.15

von o ton-sá mu á ɓueé bía non yi: «Yí kohó ɓanso yén! ʉnén á ɪ séra bío díá lé bío fo yankaa mi. ³³ Fo ɓèn mún lá ko à ù zúrú mi ninza màkàrí làa bío á ʉnén zūnanáa à ù màkàrí.» ³⁴ Ba ɓúhúso sii cá dákhhína, ó o le ɓa ɓua a ton-sá mu vaa dé ho kásó yi à pa le kee na wi o yi ɓúenɓúen wí véro.» ³⁵ Bún mán ó o Yeesu bínía bía: «Lé ká sii á wán Maá na wi ho wáayi á khií wé làa mia, ká mi yí máa tà sén díá na mún zàwa lè mún hínni yi lè mi sía ɓúenɓúen.»

19

Bío ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dání yi
(Maaki 10.1-12)

¹ Bío ó o Yeesu káránna ɓa nùpua ká sii vó, ó o ló ho Kalilee kóhú yi á wá khú ho *Zudee kóhú són-kéní na wi ho Zurudén muhú mán. ² Nùpua cèrèe non o mán khú bín lè mí vánvárowá, ó o wééra ɓa.

³ A ɓa *Farizíewa ɓúí wi ɓa khúaa o Yeesu ɓii yi, á ɓa wá ɓueé ɓó a yi, á ɓa tũara a yi: «Wa landá yi, ká nùpue ɓàn háa dá wó khon làa wo, á nni so non wo yi ò o ɗèení ja a le?» ⁴ O o Yeesu bía non ɓa yi: «Mí so yí káránna bío ká yi mən le Dónbeení bióní vūahú yi le? «Mu ɓúhú ɓúeení, á le Dónbeení lera a ɓaa á lera a háa.» ⁵ Lé bún non ó o ɓaa á à díá mún maá lè mún nu, ká à lé lè mún háa. A ɓa mí nùwá ɓun á à wé sánia dà-kéní.† ⁶ Ba wáa yi non nùwá ɓun, ɓa léé nì-kéní. Bío le Dónbeení cèéra mún yi à nùpue yí fáa.» ⁷ A ɓa *Farizíewa bía non wo yi: «Lée webio non ó o Mɔyiize bíaráa le ká ɓaa le mí i ja mún háa, o ò wé mu yaamu fáaró vūahú na a yi?»† ⁸ O o Yeesu bía non ɓa yi: «O Mɔyiize non le nni le mi dá a ja mi hánání, lé bío mi yí máa jí ɗèe. Ée ká mu ɓúhú ɓúeení á mu lá yi ka ká sii. ⁹ Le 1 bío mu na mia: ɓaa na díá mún háa à ɓàn háa mu ɓon yí fó ɓaa, ò o kún fó há-veere yan, se wón lée há-fé.»

¹⁰ O o Yeesu nì-kenínia bía non wo yi: «Ká mu lé ká sii ó o ɓaa ko ò o ɓuaráa miten mún háa dání yi, ká nùpue wáa yí yan se mu sūaaní.» ¹¹ O o Yeesu bía non ɓa yi: «Hón káránlò so na ká á ɓaawa ɓúenɓúen yí dá máa tà yi. Bía le Dónbeení non mu pánkà yi, bán mí dòn lé bía dá à tà mu yi. ¹² Bío wee hē ɓa ɓaawa ɓúí à ɓa máa ya á síiwá boo. Ba ɓúí wee te ká ɓa ɓámu húrún. Ba ɓúí lé ɓa nùpua ɓó ɓa ɓámu. Ba ɓúí ɓèn wee ɓi mu há-yaamu ho wáayi ɓéení bío yi. Yia dá hón káránlò so á à tà yi, á wón tà ho yi.»

O Yeesu dũɓuaa ɓa háyúwá yi
(Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Nùpua ɓúí ɓuan ɓa háyúwá ɓuararáa o Yeesu cón le o bè mí níní ɓa wán, ò o fio na ɓa yi. O o nì-kenínia wee zá làa ɓa. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía non ɓa yi: «Mí díá ɓa háyúwá le ɓa ɓuen 1 cón. Mí yí hē ɓa. Lé bío ho wáayi ɓéení bío sá bía ka lè ɓa bío sii yi.» ¹⁵ O o Yeesu wáa bò mí níní ɓa wán. Bún mán ó o ló hón lahó so yi wá.

Ho náfòrò lè le Dónbeení ɓéení bío
(Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)

¹⁶ Yío ɓueé tí, à nùpue ɓúí vaa vá ɓueé ɓó a Yeesu yi, á tũara a yi: «Nì-káránlò, lée webio á ɪ ko à ɪ wé ká mu se à yíráa le mukání binbirí na máa vé?» ¹⁷ O o Yeesu bía non wo yi: «Lée webio non á fo wee tũaráa mi lè mún bío na se bío? Le Dónbeení mí dòn lé ɗio se. Ká fo wi à ù yí le mukání binbirí na máa vé, à le Dónbeení bióní na le henía bío à ù bè yi.» ¹⁸ O o nni tũara: «Hón lé há bióní yén?» O o Yeesu bía: «Yí ɓúe nùpue. Yí wé há-fénlò táá bá-fénlò. Yí ɓuaa bío. Yí fi sabéré mi ninza ɓii. ¹⁹ Kánbi mún maá lè mún nu. Warí mi ninza làa bío á fo waráa úten bío sii.» ²⁰ O o yàronza bía non o Yeesu yi: «Bún ɓúenɓúen á ɪ bò yi. Lé mu yén á ɪ pá bínía ko á ɪ wé.» ²¹ O o Yeesu bía non wo yi: «Ká fo wi ù wé o nùpue na bío ɓii sú, à ù lén vaa yéé bío wi ù cón ɓúenɓúen, à na warí ɓa nì-khenia yi, á fo khií yi ho náfòrò ho wáayi. Bún mán à ù bíní ɓuee bè mi.» ²² Bío ó o yàronza ɓa hén bióní so, ó o bínía wá ká a sánia tò, lé bío ó o nni bío boo dá.

²³ O o Yeesu bía non mi nì-kenínia yi: «Le 1 mí ho tũía na mia: Ho náfòrò ɓanso zoró le *Dónbeení ɓéení yi ɓèntín do. ²⁴ 1 pá à bíní i bío bío ká á à na mia: O cón-ɓumúkt zoró lè ho mísmí kóhú á à wé wayi á à poŋ o náfòrò ɓanso zoró le Dónbeení ɓéení yi.» ²⁵ Bío ɓa nì-kenínia ɓa há bióní mu, á ɓa wó coon dákhhína, á ɓa bía: «Éee! A yía wáa dá à fen lée wée?» ²⁶ O o Yeesu yòó fá mí yío ɓa yi ò o bía: «Ba nùpua cón á mu yí dá máa wé, ée ká le Dónbeení cón á bío ɓúenɓúen dá wee wé.» ²⁷ O o Piere wáa bía non o Yeesu yi: «Loí, warén ló díá bío lá wi wa cón ɓúenɓúen à wa bò foŋ, á wa bío khií wé kaka?» ²⁸ O o Yeesu bía non

* **19:4** Mi lorí Bío ɓúhú ɓúeení vūahú (Genése) 1.27; 5.2 † **19:5** Mi lorí Bío ɓúhú ɓúeení vūahú (Genése) 2.24 ‡ **19:7** Landá zéenlò vūahú (Deutéronome) 24.1 § **19:19** Mi lorí ho Léró vūahú (Exode) 20.12-16; Landá zéenlò vūahú (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwá vūahú (Lévitique) 19.18.

6a yi: «Le 1 mi ho tûia na mia: Hen ká a *Nùpue Za khii kará mí cùkú beeni kanmúini wán ho ðimjána finle yi, á minén píru jun na bò mi á mún ñ kɛɛni 6a bá-záwa kanmúini wán, á à cítúráa o *Isirayɛle zí-júná píru jun. 29 A bía búenbúen na ló díá mí zíní, lè mín záwa, lè mín hínni, lè mín maawá, lè mín nuwá, lè mí záwa tàá mí manawá ñnén bío yi, bán khii yí mu bán cúa-khímáni khímáni á mún ñ yí le mukáni binbirí na máa vé. 30 ɛɛ ká bía dú ho yahó há láa na ká wán, á cɛ̀ɛɛ khii wé 6a mún-díwá. A bía dú ho mún há láa na ká wán, á cɛ̀ɛɛ khii wé 6a ya-díwá.

20

Ho érézén vɛnsɛa buahó varowá wáhiire

1 «Mi loñ, ho wáayi béɛni bío ka láa bío ó o ñi bíi na érézén vɛnsɛa buahó wi á hía wó. Wizonle bíi ó o fɛra hínnn ló le yinbíi búirií, á wá léɛ cá 6a varowá á à kúee mí érézén vɛnsɛa buahó yi. 2 A 6a varowá mu láa wo wáanta tò le wén-hónlò dá-kéni na lé o nùpue ñi-kéni wizon-kùure sámú sááni wán, ó o le 6a wáa vaa sá mí érézén vɛnsɛa buahó yi. 3 Bún mún ó o bínia ló le yinbí-wi-bee yi, á léɛ yú 6a bíi 6a nùpua fémínlò lahó yi á 6a yí máa wé ðɛ. 4 O o bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá 1 érézén vɛnsɛa buahó yi, ká 1 na le wizon-kùure sámú sááni mí ñi-kéni kéní yi.» 5 A bán wá van. Bún mún á ho mǎhú bánso tɛn bínia ló ká le wii yóó fára, á kún ló le wi-háare, á léɛ wó bío ó o wó khúina bán síi. 6 Mu véenii ó o bínia ló ho zihú jii, á tɛn léɛ yú 6a nùpua bíi ho fémínlò lahó yi. O o tũara 6a yi: «Mí kará hen á tò le wii káamáa le we?» 7 A bán bía nɔn wo yi: «Lé bío á nùpue yí lá wɛn.» A ho mǎhú bánso bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá 1 mǎhú yi.»

8 «Bíe le wii tò, á ho mǎhú bánso bía nɔn mi ton-sáwá jùhúso yi le o ve 6a varowá búee sááni yi. Le o búaká láa bía guara ho mún, á vaa véeni láa bía guara ho yahó. 9 A bía van ho mǎhú yi ho zihú á guara. A 6a lè mí ñi-kéni kéní yú le wén-háani dá-kéni kéní. 10 A bía van ho mǎhú yi ho yahó wee léeka le minén ñ yí á à pon 6a. Bío 6a guara, á ho mǎhú bánso mún nɔn le wén-háani dá-kéni kéní 6a yi. 11 Bío 6a fó mí sááni, á 6a sía yí wan le bío yi, 12 á 6a wee bío lá a mǎhú bánso: «Bía ká sá ho zihú jii mí ðon. A ù pá sáánia 6a yí á mánia lè warén na tá le wizon-kùure sámú lónbee yi le wiso-hádžhú yi.» 13 A ho mǎhú bánso bía nɔn 6a varowá mu ñi-kéni yi: «Wán bónlò, 1 yí tò ù wán. Wa so fú yí wáania yí tò le wén-hónlò dá-kéni wán le wizon-kùure sámú bío yi le? 14 Awa, fé ù wári ù lén. Yia guara ho mún á ñ mún wi á ñ sááni yi á mání lè t̄nén. 15 Ñnén lé yia te 1 wári. Ká 1 le 1 wé le láa bío na, á ñ wé. Táá lé bío á ñ wó mu sáamu lé bún wee vá fon le?» 16 O o Yeesu bínia bía bó mu wán: «Ba mún-díwá khii wé 6a ya-díwá, á 6a ya-díwá khii wé 6a mún-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú lè mí véero bío (Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

17 Bío ó o Yeesu wee va ho Zeruzalɛemu, ó o fó mí ñi-kenínia píru jun mí jii yi, á wee bíoráa láa bío ká ká 6a wi ho wšhú wán varákaa wá: 18 «Mi loñ, wa wee yóo ho Zeruzalɛemu. Lé bín ó o *Nùpue Za 6a á dé le *Dónbeeni yankarowá júnása lè ho *lándá bío zéeniłowa níi yi. Ba á síni a jùhú á á búe. 19 Ba á na bía yí zú le Dónbeeni yí á 6a á zúanka yi, á à ha a lè há lábàani. Bún mún, á 6a á búɛɛ wo ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizooni tɛn zoñ o ò véɛ.»

Bíe ó o Zaaki lá a Zán bán nu flora a Yeesu cón (Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)

20 O Zebedee bán háa lè mí záwa núwá jun wá búee bó a Yeesu yi, ó o háa mu líi fára mí nonkójúná wán o yahó, á wi ò o fio bío bíi o cón. 21 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Léɛ webio á ù mǎkóo wi yi?» O o bía: «Dé ù jii na mi le 1 záwa núwá jun na ká ò o ñi-kéni khii kɛɛ ù nín-tláni, ká a ñi-kéni kɛɛ ù nín-káahó* ù béɛni yi.» 22 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bíe mí wee fio mí yí zú. Le lónbee na á ñ lá bán síi á mí so dá á lá le?» A 6a le ùuu le mí dá mu. 23 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu bon, mí ló á à be. Ká ñnén máhá yí dá máa bío wéréwéré le lé yia ká á á kɛɛni 1 nín-tláni táá 1 nín-káahó. Hón lùá so bío sá bía á wán Máa wiokaa há káraa yi.»

24 Bío 6a ñi-keninia núwá píru na ká jána mu, á 6a sía cá 6a núwá jun mu yí láa sóobɛɛ. 25 O o Yeesu wáa von 6a búenbúen á bía nɔn yi: «Mí zú le há kána júnása wee wé mí pánká bía 6a wi jùhú yi wán. A bía lé 6a ñi-beera wee zéeni láa bía ká le mí po 6a. 26 ɛɛ ká minén bío yí ko mu wé ká síi. Hen ká minén ñi-kéni bíi wi ò o bío jùhú wé pon bía ká, ó o ko ò o wé 6a ton-sá. 27 Ká minén ñi-kéni bíi wi ò o dí bía ká yahó, á bánso ko ò o wé mí wobá-ñi. 28 Lé ká síi ó o *Nùpue Za bío karáa. O yí guara á 6a sá na a yi. O guara wá búee sá á à na 6a nùpua yi, á mún ñ na mí mukáni á à lénnáa 6a nùpua cɛ̀ɛɛ júná.»

* 20:21 Nín-tláni láa nín-káahó: Mu wee zéeni le hán lara bío jun so lé háa bío jùhú wi.

*O Yeesu héra 6a muiiwá nùwá ñun yío
(Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)*

²⁹ Bío 6a ló ho Zerikoo lóhó yi, á 6a zâamá-kúii bò a Yeesu yi. ³⁰ Mu wee wé à muiiwá nùwá ñun búii kará ho wóhú nísání, á ñá à 6a le o Yeesu wee khíi. A 6a wee bío pónpón: «Núhúso, *Daviide Za, màkàrí wèn!» ³¹ A 6a zâamáa wee zá làa ba le 6a wé tété. A 6a yáá wáa wíokaa wee bío pónpón: «Núhúso, Daviide Za, màkàrí wèn!» ³² O o Yeesu dín ò o von 6a tùara yi: «Lée webio á mi wi à í wé na mia?» ³³ A 6a bía: «Núhúso, wé le wa yio à wé mi.» ³⁴ A 6a màkàrí ñuan o Yeesu yi, ó o dñn 6a yío lè mí níní. Mí lahó yi á 6a yío dèenía wee mi, á 6a bò a Yeesu yi.

21

*O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu lóhó yi
(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zán 12.12-19)*

¹ O Yeesu lè mí ñi-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalæmu yi. Bío 6a wi le 6úee na 6a le Oliivewa vínsla 6úee wán, ho Betefazee lóhó ñii, ó o fèra tonkaa mí ñi-kenínia nùwá ñun á bía nòn 6a yi: ² «Mí lén va ho lóhó na vaá mí yahó yi. Mí vaa dèenii bín, á mí ì mí sùnpè-nu ká a can dñn lè mí za. Mí fee 6a 6úee na mií.» ³ Ká 6a tùara mia à mí bío le o Núhúso màkóo wí 6a yi, á 6a à dèení ì día 6a mí ì lènnáa.

⁴ Bún wó ká sii bèra a na le *Dónbeení ñi-cúa fæero bioní na ká à bío wéráa.

⁵ «Mí bío na ho Sion lóhó ñipomu yi:

↳Loí, lé ù bée na bò o buen ù cón.

O wayi.

O yóra a sùnpè-nu

lè mí za.»*

⁶ A 6a ñi-kenínia wáa wá, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé. ⁷ Ba vaá ñuan o sùnpè-nu lè mí za buararáa, á bò mí kánñunwá 6a wán ó o Yeesu yóó kará wán. ⁸ Ba minka zâamáa na bò a yi á 6a cèrèe wee bá mí kánñunwá ho wóhú wán o yahó. Ba búii lé há vínsla vónna 6a wee khé à bá. ⁹ Ba minka zâamáa na varákaa dú a Yeesu yahó làa bía bò a yi á wee bío pónpón: «Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeení wé mu bè-tentewá làa yía bò o buen o Núhúso yèni yi.

Le le Dónbeení na wi ho wáayi à ho cùkú dé yi.»†

¹⁰ Bío ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalæmu, á ho ñipomu 6úen6úen kánkáa. Ba wee tũaka mín yi: «Yia ká lée wée ká?» ¹¹ A 6a ñupua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeení ñi-cúa fæero. O ló ho Kalilee kshú lóhó na 6a le Nazaræte yi.»

*O Yeesu zon le Dónbeení zì-beení yi
(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zán 2.13-16)*

¹² O Yeesu vaá zon le *Dónbeení zì-beení yi, á zoó ñon bía wee yèé mu bío làa bía wee yá mu bín. Ba wén-puárlílowá tabáríwa làa bía wee yèé 6a 6úaa6úuni kanmúini ó o dónkaa kúaa, ¹³ ò o bía nòn 6a yi: «Le Dónbeení bioní vùahú bía bío ká: †Zii 6a wé è ve làa flóró zii.»‡ O o bínía bía: «Á mínén bèn wó le lè 6a kónlowá lùe há?»§ ¹⁴ Ba muiiwá lè 6a mùamúawá búii wá 6ueé 6ó a Yeesu yi, ó o wéera 6a. ¹⁵ A 6a yankarowá ñúnása lè ho *lándá bío zéenflowa yiwa cá bío 6a mòn ò o Yeesu wee wé mu yéréké bíowa bío yi làa bío 6a háyúwá wee bío pónpón ká sii bío yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.» ¹⁶ A 6a wáa bía nòn o Yeesu yi: «Fo wee ñi bío 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Úuu, í wee ñi mu. Mínén so yi káránna bío ká le Dónbeení bioní vùahú yi yí mòn le? †Fo wó, á hàrí 6a háyúwá lè 6a kúnkúzawa wee khòoní fo.»*

¹⁷ Bún món ó o ló ho lóhó yi wá día 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cáana bín.

*O Yeesu dánkánia le vñdèe na 6a le fíkyée
(Maaki 11.12-14, 20-25)*

¹⁸ Mu tá na lée tñn yínbíi, ká a Yeesu bínía bò o buen ho Zeruzalæmu, á le híni dá a. ¹⁹ O o mòn le vñdèe búii na 6a le *fíkyée ho wóhú nísání. O o wá vaá 6ó le yi, ká a mahá yí yú bía le wán, lée vónna mí dòn. O o wáa bía nòn le yi: «Fo máa bíní máa ha bía huúu.» A le vñdèe mu dèenía hon mí lahó yi. ²⁰ Bío ó o ñi-kenínia mòn mu, á mu wó 6a coon. A 6a tùara a Yeesu yi: «Le vñdèe mu dèenía wó kaka honnáa ká?» ²¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í mí ho tũiá na mia: Hen ká mí dó mí sía mií, á yí máa titika, á bío á í wó lè le vñdèe na ká bân síi á mí wé è wé. Ká mí mún pá dà à bío ò na le 6úee na ká yi: †Híni hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beení

* 21:5 Mí lorí Zakari vùahú 9.9 † 21:9 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 118.25-26 ‡ 21:13 Mí lorí Ezayii vùahú 56.7 § 21:13 Mí lorí Zeremii vùahú 7.11 * 21:16 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 8.3

yi, á mu ù wé. ²² Ká mi dó mi sía mií, á bío búenbúen na mi wee fio le Dónbeení cón, á mi ì yí.»

O Yeesu pánká ló wen?

(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòò zon le *Dónbeení zì-beení yi zoó wee kàrán 6a nùpua. A 6a yankarowá júnása lè 6a *zúifúwa *nì-kía wá 6ueé 6ó a yi, á 6a tùara a yi: «Fo yí le níi wen wee wéráa bío ká? Lé wée non mu wéró níi fo?» ²⁴ O o Yeesu bíá non 6a yi: «Ínén 6èn mún ì tùa mia làa bío dà-kéní mí dòn. Ká mi zééníá mu, á Ínén mún ì zééní yía non le níi mií á ì wee wéráa bío ká. ²⁵ Yía tonkaa o Zán le o wé bátizé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeení lée, tàá lé 6a nùpua?» A 6a dín wee wáani mún yi: «Ká wa le lé le Dónbeení tonkaa wo, o ò bío le lée webio non á wa yí tàràa o bío. ²⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zámáa máa día wen. Lé bío 6a búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeení jì-cúa fero.» ²⁷ A 6a wáa bíá non o Yeesu yi: «Wa yí zú yía tonkaa wo.» O o Yeesu bíá non 6a yi: «Áwa, á Ínén mún máa zééní yía non le níi mií á ì wee wéráa bío ká.»

Ba zàwa nùwá jùn wáhiire

²⁸ O Yeesu pá bíníá bíá: «Mí jì bío ká: Nii búí zàwa nùwá jùn hía wi. O o von o ní-kéní á bíá non yi: †I za, lén vaa và ho èrèzén vnsla 6uahó yi ho zuia.» ²⁹ O o le mí máa va. O o hía bíníá lon mi yi, ó o wá van á vaá và. ³⁰ Bún món, ó o maá mu bíá mu bío dà-kéní mu làa yía so. A wón le mí i va, ò o máhá yí van. ³¹ Áwa, 6a nùwá jùn mu fahú, á lé o yén wó bío á 6àn maá lá wee cá?» A 6a bíá: «Lé yía ó o bíaráa ho yahó.» O o Yeesu bíá non 6a yi: «Le í mí ho ttiá na mia: Ba *lànpo féwá lè 6a háawa na wee yéé mítén á à zo le *Dónbeení béení yi á à dí mí yahó. ³² Lé bío ó o Zán Batiisi 6uara, á 6ueé wee zéení ho wá-tente bío làa mia, á mi yí tà mu yi. Ká 6a lànpo féwá lè 6a háawa na wee yéé mítén bán tà mu yi. A bío mí yáá pá mòn bún, á mí pá yí yèrémáa mi yilera lè mi wára, á yí tà a bío.»

Ho èrèzén vnsla 6uahó várová wáhiire

(Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ «Mí wíokaa jì wáhiire búí: Mòhú 6ánsó búí hía fá ho èrèzén vnsla mí mòhú yi, á son ho dándá kíníá yi. O o có ho káhú á wíokaa, hía ho èrèzén wee jaa yi. O mún son o paro lùe. Bún món ó o wáaniá tò lè 6a nùpua búí na à và ho, ò orén wá van le khúii. ³⁴ Páahú na ho èrèzén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cón le 6a khé bío bío sá mí yi á na. ³⁵ Ká 6a nùpua mu máhá vaá wíikaa 6a, á han o ní-kéní, á 6ó a jùn níi so, á mún léekaa o tìn níi so lè há huua 6ó. ³⁶ O o mòhú 6ánsó bíníá tonkaa 6a ton-sáwá mu búí. Bán boo po bíá lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu máhá vaá wó bán làa bío 6a wó làa bíá so. ³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: †I za wón 6a à kónbi.» ³⁸ Ká bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mún yi: †Yía lua ká lé yía á ho mòhú bío khii sí yi. Mi wa búe o, á ho mòhú bío wáa à sí wen.» ³⁹ A 6a hínon wíira a, á khèra lée 6ó díá.»

⁴⁰ O o Yeesu tùara 6a yi: «Áwa, ká a mòhú 6ánsó khii 6uara, ó o 6ueé wé 6a nùpua mu kaka?» ⁴¹ A 6a bíá non wo yi: «O máa cèe 6a bío máa díá. Ba ní-súmáa mu o ò búe, ká a cà ní-vio á à kúee mí mòhú mu yi. O orén làa bán á à wáani ì tè bío 6a khii na a yi wán, ho páahú na 6a dó non mún yi.» ⁴² Bún món, ó o Yeesu bíá non 6a yi: «Mí dín yí káranna bío ká yí mòn hùúu le Dónbeení bíoní vùahú yi le? †Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lé dío hía 6uee 6uan ho soró díníá. Bío ká lé bío ó o Nuhúso Dónbeení wó, mu lée bè-tente wa yèn-dáni yi.»† ⁴³ O Yeesu pá bíníá bíá: «Lé bún non á ì ì bíoráa mu á à na mia. Le *Dónbeení béení á à fé mí cón á à na ní-vio yi, bíá á à ha le béení mu bán bíá mí beere. ⁴⁴ Yía lúwá le huee mu wán, á 6ánsó sáníá á à yáa. Ká yía á le 6èn kùera lion wán, á 6ánsó á à fúfúuka.»

⁴⁵ Bío 6a yankarowá júnása lè 6a *Farizíewa jà a Yeesu wáhió na ó o wá, á 6a zúna le lé 6arén ó o wee bío bío. ⁴⁶ A 6a wáa wee cá bío 6a á wé wé á à 6úeráa wo, ká 6a máhá zána 6a zámáa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeení jì-cúa fero.

22

Mu yaamu sánú dínló wáhiire

(Luki 14.15-24)

¹ O Yeesu pá bíníá wá há wáhió á bíaráa làa bíá wee jí a cón. O bíá bío ká non 6a yi: ² «Ho wáayi béení bío bonmín làa bío ká: Béé búí sá ho dínló mí za yaamu yi. ³ O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho dínló mu bío yi le 6a buen. Ká 6a máhá yí wí 6a buen. ⁴ O o bíníá tonkaa mí ton-sáwá búí á non le jii na ká 6a yi: †Mí vaa bío bío ká à na bíá á ì von yi: †I dáani lè ì búaa na jini wi á fúana, ì dínló bío búenbúen wíokaa wó. Mi wáa buen mu yaamu sánú dínló diinii.» ⁵ Ká bíá 6a von máhá yí cátió mu, á 6a wá vaá wee sáka mí

† 21:42 Mi loí Lení vùahú (Psaumes) 118.22.

tonni. Ba ɓúí vanka mí mana. Ba ɓúí vaá wee duan. ⁶ A ɓía ká wíira ɓa ton-sáwá mu han lé mí sòobéε, à ɓa ɓó ɓa. ⁷ O o béε sli cã, ó o tonkaa mí dásiwá le ɓa vaa ɓúe ɓía wó mu, à cfi ɓa lóhó. ⁸ Bɓn mɓn ó o ɓía nɔn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú dínlò sá wó, ká ɓía á ï von lé ɓía yí ko ɓa dí ho. ⁹ Mi wáa lén zo ho lóhó fonfúaa yi, à ɓía mí zoó yí ɓin ɓúenɓúen à mí ve le ɓa ɓuee dí ho dínlò mu. ¹⁰ A ɓa ton-sáwá wá zoó von ɓía ɓa fòráa mín ɓúenɓúen, ɓa nì-kora lé ɓa nì-tentewá. A ho sánú díní zli ɓueé sú lé ɓa nùpua.

¹¹ «ó o béε yòó zon le zli yi, á zoó wee loñ ɓía ɓa vonka. O o mɔn o nì-kéní ɓúí ɓa tñahú ò o yí zá ho sánú báká. ¹² O o ɓía nɔn wo yi: «Wàn ɓónlo, fo wó kaka zonnáa hen à ù yí zá ho sánú báká?» O o nni yí dàrna dèε yí ɓía. ¹³ O o béε nɔn le jii mí ton-sáwá yi: «Mí wii wo ca zení là a nini, à léε léε díá ho khúuhú le túbíri yi, hen na le wéε lé le minka yi véε wi yi.»

¹⁴ O o Yeesu ɓíniá ɓía «Bia von boo. Ká ɓía hueekaa ɓán yi tá yí boo.»

Ho lánpó cálo à na ho Oroomu béε yi bio
(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)

¹⁵ Ba *Farizléwa wá vaá wáania tò ɓío ɓa à tùa là a Yeesu yi wán, á à yíráa o nni ì ɓua yi. ¹⁶ A ɓa tonkaa mí nì-keninia nùwá yen ɓúí là á *Heroodé mɓn nùpua nùwá yen le ɓa vaa ɓío ɓío ká na a Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa zú le fo wee mí ho túiá. ɓío le Dónbeení le ɓa nùpua ɓua lé miten, lé ɓún ɓàn kàránlò ɓinbiri á fo wee na. Fo yí máa zɓn nùpue. Fo mún yí máa ká nùpue yío. ¹⁷ Awa, á ù zéeni ɓío fo wee leéka ɓío ká dání yi: Wa lándá yi á ho lánpó ko ho wé cã na ho Oroomu béε yi léε, tàá mu yí ko làa wéró?»

¹⁸ O o Yeesu zúna há yile-kora na wi ɓa yi, ó o ɓía nɔn ɓa yi: «Mí yí mɔn miten le. Mí wee cã ì nni á à ɓua yi le we? ¹⁹ Le wári na á mí wee sááni lé ho lánpó á mí na le ì loñ.» A ɓa ɓuan le wén-hɔnló ɓueé nɔn wo yi. ²⁰ O o Yeesu tùara ɓa yi: «Ho yahó lé le yèni na wi le wén-hɔnló mu wán á wée te?» ²¹ A ɓa ɓía: «Lé o béε Sezaare.» O o Yeesu wáa ɓía nɔn ɓa yi: «Àwa. ɓío sá a béε yi, à mí na mu wo yi. Ká ɓío ɓèn sá le Dónbeení yi, à mí na ɓún dén yi.» ²² ɓío ɓa já ɓío ó o Yeesu ɓía ká, á ɓa wó coon, á ɓa wáa díá wo à ɓa wá.

Ba nì-hía véeró bio
(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)

²³ Mu zoñ, á ɓa *Sadusléwa wá ɓuara a Yeesu cɓn. (Barén lé ɓía le ɓa nì-hía máa vèe.) ²⁴ Ba tùara a Yeesu yi làa ɓío ká: «Nì-kàránlo, ɓío ká lé ɓío ó o *Moyiize ɓía: «Hen ká ɓaa ɓúí yan mín háá á húrun ò o yí yú za làa wo, á ɓàn za ɓúí ko ò o ya a maháa mu, à te ɓa záwa yi mín za mu yèni yi.» ²⁵ Mu ù wé à záwa nùwá hɛɓun ɓúí hía wi làa wén. Yía nín-yáni yan á húrun ò o yí yú za le mín háa. ²⁶ A yía sá fó a maháa mu yan á wón húrun. O o tñ nni so fó a, á wón mín húrun. Ba mí nùwá hɛɓun ɓúenɓúen yan wo ɓéenia á húrunka. ²⁷ ɓío ɓa ɓúenɓúen húrun, ó o háa mu mín húrun. ²⁸ Awa, á ɓa nì-hía vèe nɔnzòñ ó o háa mu ɓío á à sí a yén yi ɓa nùwá hɛɓun mu tñahú? ɓío ɓa ɓúenɓúen mahá yan wo ɓéenia.» ²⁹ O o Yeesu ɓía nɔn ɓa yi: «Mí wee vini miten. Mí yí zú hári dèε le Dónbeení ɓióni vñahú ɓío dání yi. Mí mún yí zú le le Dónbeení dà ɓío ɓúenɓúen wee wé. ³⁰ ɓío wi ɓin, hen ká ɓa nì-hía khii véera, á ɓa ɓáawa lé ɓa háawa máa ya mín. Ba à wé lé le Dónbeení wáayi tonkarowá ɓío síi ho wáayi. ³¹ Ba nì-hía véeró ɓío dání yi, á mí so dñ yí kàránna ɓío le Dónbeení ɓía nɔn mia le? ³² Le ɓía le minén lé o *Abarahaamu, là á *Izaaki, là á *Zakoobu ɓàn Dónbeení. Le Dónbeení lé ɓía yío wi lua ɓàn Dónbeení. Le yínón nì-hía ɓàn Dónbeení.»† ³³ Ba záamaa na já a ɓióni á wó coon o kàránlò ɓío yi.

Le Dónbeení lándá na ɓío jñhú wi po hla ká
(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)

³⁴ ɓío ɓa *Farizléwa já ò o Yeesu ɓía ɓó ɓa *Sadusléwa jñhú, á ɓa kúaa mín wán. ³⁵ A ɓa nì-kéní na lé ho lándá ɓío zéeni lo wi ò o yí o nni ɓua yi, ó o tùara a yi: ³⁶ «Nì-kàránlo, há ɓióni na ɓío henía ho lándá yi, á lé le yén jñhú wi po hla ká?» ³⁷ O o Yeesu ɓía nɔn ɓa yi: «Fo ko ù wañ ù Nuhúso Dónbeení lé ù sli ɓúenɓúen, lé ù mànáká ɓúenɓúen, lé ù yilera ɓúenɓúen.»‡ ³⁸ Dén lé dío ɓío here, á jñhú wi po hla ká. ³⁹ Dío sá le yi na mún jñhú wi lé lerén ɓío síi lé dío ká: «Fo ko ù wañ mí ninza làa ɓío á fo waráa úten ɓío síi.»§ ⁴⁰ O *Moyiize lándá ɓúenɓúen, lé le *Dónbeení jì-cúaa fεrowá kàránlò ɓúenɓúen, á can há ɓióni ɓío jún na ɓò henía ká yi.»

Yia le Dónbeení mɔn léra bio
(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)

⁴¹ ɓío ɓa *Farizléwa kúaa mín wán, ó o Yeesu tùara ɓa yi: ⁴² «Mí wee leéka le *Yia le Dónbeení mɔn léra nɔnkáni can wen?» A ɓa ɓía nɔn wo yi: «O lé o *Daviide mɔnmáni.»

* 22:24 Lándá zéeni lo vñahú (Deutéronome) 25.5-6 † 22:32 Mi loñ Léro vñahú (Exode) 3.6 ‡ 22:37 Mi loñ Lándá zéeni lo vñahú (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mi loñ Levii nùwá vñahú (Lévitiique) 19.18

43 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Á bío le Dónbeení Hácírí dú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí Nùhúso? Bío ká lé bío ó o Daviide bía:

44 «O Nùhúso Dónbeení bía nɔn í Nùhúso yi:

Buee kεεní í nín-tláni

fúaa ká í 6úrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bô ũ zení wán.*

45 Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení mɔn léra le mí Nùhúso, ó o wé o Nùhúso ká a mún pá à bíní í wé o mɔnmání kaka?»

46 Á 6a níi woon yí dàrna dεε yí bía. A alá b́n zòh ó o 6úí yí b́nía yí khà mítén yí tùara a yi láa bío 6úí.

23

Mi pa mítén 6a zúifùwa ya-díwá bio yi

(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)

1 O o Yeesu wáa yèrémáa wee bío lé 6a zámáa le mí ní-kenínia: 2 «Ho *lándá bío zéénílowa le 6a *Farizíewa wee kárán o *Mɔyíize lándá láa mia. Hón lé 6a tonló. 3 Mi ko mi wé jí 6a cón, à bè bío 6a wee bío na mia 6úen6úen yi. Ká 6a wára h́n mi yí dé mítén yi. Lé bío á bío 6a wee kárán láa mia 6a yí máa wé. 4 Ba wee jí ho sèrò na lí 6a núpua bà-juńá wán, ká barén mí bεεre máhá yí máa dé mí níni hári ćínú à séení 6a sèráa ho. 5 Ba wee wé mí bío 6úen6úen à zéénínaa mítén. O Mɔyíize lándá bioní 6úí kúeení lùakua zàwa na 6a wee ca mí 6uráa le mí bàra yí á barén wee wé à há wé 6úaaaka. Ba kángunwá jí-káa dúbúaaní á wee kéri khéekháa. 6 Ho d́nló d́íní kεεníní na seka, le ho káránló zíní yahón lùá, á 6a wa kεεníló. 7 Ba wa à 6a núpua wé tεéní 6a yi le le kónbii 6a zámáa fémínló lara yi, á mún wa à 6a núpua wé ve 6a láa ní-káránlowá. 8 Éε ká minén ó o 6úí yí tà le 6a ve o láa ní-káránlo. Mi 6úen6úen le 6a zàwa mún yi, á mí ní-káránlo mún lé o ní-kéní. 9 Mi wé yí ve níi woon le mún máá ho tá wán. Lé bío á mún Máá lé o ní-kéní, wón wi ho wáayi. 10 O 6úí yí tà le 6a ve o láa jùhúso. Lé bío mí jùhúso le o ní-kéní. Wón lé o *Krista. 11 Yia po mí 6úen6úen ko ó o wé mí ton-sá. 12 Yia yòonia mítén, á wón 6a à liiní. Ká yia liinía mítén, á wón 6a à yòoni.

Ho yéréké khii sá 6a zúifùwa ya-díwá yi

(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)

13 «Minén *lándá bío zéénílowa le minén *Farizíewa ní-kháwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bío mí wee hè 6a núpua le ho wáayi béení díró. Minén mí bεεre yí dà máa dí le, á bía wi 6a dí le á mí mún wee hè.

14 [«Ní-kháwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee fé 6a máháwa níi bío 6úen6úen véení, ká mí pá b́n wé ho floró na túee à zéénínaa le mí téréna. Lé b́n nɔn á minén ćítí khii wé here láa sòobéε.]

15 «Ní-kháwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee vará ho tá lùá 6úen6úen yi, à pá há muna h́ε cá 6a núpua le 6a yèrémá mí yilera le mí wára. Ká mí yú a ní-kéní saani à mí wé ó o bío sí le *Dofní d́hú yí porí minén láa cúa-juń.

16 «Minén ya-dí muuwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bío mí wee bío bío ká: Yia báa le le *Dónbeení zí-beení yèni, se b́n dεε 6úí mía. Ká a máhá báa le le Dónbeení zí-beení 6án sánú yèni, se b́n yí dà máa día ká. 17 Mi lé 6a bónbúwá, á lé 6a muuwa. Lé mu yén jùhú wí po mu yén? Lé ho sánú léé, táá lé le Dónbeení zí-beení na nɔn á ho sánú mu bío sánáa le Dónbeení yi? 18 Mi mún wee bío le yia báa le mu hámu ćíní 6án yèni, se b́n dεε 6úí mía. Ká a máhá báa le mu hámu na wi le yia yèni, se mu máa día ká. 19 Muuwa yén! Lé mu yén jùhú wí po mu yén? Lé mu hámu léé, táá lé mu 6án ćíní na nɔn á mu hámu mu bío sánáa le Dónbeení yi? 20 Yia cén báa le mu hámu ćíní, se 6ánsó báa láa bío 6úen6úen na wi le wán yèni. 21 Á yia báa le le Dónbeení zí-beení yèni, se 6ánsó báa le le zí-beení mu, á mún báa le le Dónbeení na wi le yí yèni. 22 Á yia mún báa le ho wáayi yèni, se 6ánsó báa le le *Dónbeení béení kanmuúni yèni, á báa le le Dónbeení mí bεεre na kará le wán yèni.

23 «Minén lándá bío zéénílowa le minén Farizíewa ní-kháwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bío há vón-zá-wíníwá le mí sífwa na 6a wee kúee le zeení yí á mí wee na 6án cúa-pírú níi, á ho lándá káránlo na jùhú wí á mí máhá wee pón día. B́n na lé ho térénló, le le híi, le le Dónbeení bío táró. A b́n lé bío mí jón lá ko mi wé wé, ká mí mún yí nɔnsá bío ká wéró yi. 24 Ya-dí muuwa yén! Mi wee líi mí bè-juńii à lén o donwía día, ká a cón-juńmúkú wón mí máhá wee ví.

25 «Minén *lándá bío zéénílowa le minén Farizíewa ní-kháwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bío mí wee sεε mu jumu juuníi le ho d́nló d́íní sía 6án máa, ká há yiwa máhá zoó sú

* 22:44 Mi loń Lení vóahú (Psaumes) 110.1.

lè mí kǎnló bío, lè mí yile-kora. ²⁶ Farizíe muii yén! Ʋ yi lé dío Ʋ ceé vé, lé bún á à na ká bío ho khúuhú á à ce.

²⁷ «Minén lándá bío zéenílowa lè minén Farizíewa, ní-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mí ka lè há búráa na 6a khúunía máa á há se, ká há yiwa máhá zoó sú lè 6a ní-híá húaa lè mu bè-sooní lè mí sífá. ²⁸ Minén mún ka ká síi. Ho khúuhú á mí ka lè mí lè 6a ní-tentewá 6a núpua yahó, ká mí yiwa hán sú lè ho ní-khènló lè mu bè-kora lè mí sífá.

²⁹ «Minén lándá bío zéenílowa lè minén Farizíewa ní-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bío mí wee so le *Dónbeení jì-cúa fεerowá na húrun búráa, á wee donkhueé bío fù téréna miten búráa. ³⁰ Mí wee bío: Ká wán maáwá páahú á warén lá yánkaa wí yi, se 6a jì-cúa fεerowá búeró bío á wa níni mía yi. ³¹ A bún mí bíoní lè mí wára wee zéení lè bíá 6ó le Dónbeení jì-cúa fεerowá, bán mǎnmǎnia lé minén mí beere. ³² Awa á mǎn maáwá mu bío na á 6a búá púhú á mí wáa bánbá tíi jii. ³³ Mí ka lòn háwá, díhioní yén! Mí wee leéka le mí dá á kǎní le Dofíní dshú yi le? ³⁴ Lé bún nǎn, á Inén á à tonka 6a jì-cúa fεerowá lè mu bè-zúminí bǎnsowá, láa bíá kǎrǎna dǎn mí cǎn. A mí í búe 6a búí, ká 6a búí mí í búee há *kurúwáwá wán. Ba búí bán mí í há lè há lábáani mí kǎrǎnló zíní yi, á wé ɛ naka 6a há lórá yi á à beé lò. ³⁵ Lé bún á à na ká bíá minén lè mǎn búaaawa 6ó ká 6a bè-yáanii mía, lònbee na wí 6a búeró mǎn á à yí mia. Le ní-búee mu búakáa o *Abεele ní-tente búero jii wán, á búee 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sóobá-lùe lè mu hámu cínii páahú. ³⁶ Le í mí ho túúá na mia: Ho zua núpua lé bán á le lònbee na wí dén ní-búee so mǎn á à yí.»

O Yeesu bíá ho Zeruzalεemu lóhó bío

(Luki 13.34-35)

³⁷ «Eεe Zeruzalεemusa! Minén na wee búe le *Dónbeení jì-cúa fεerowá, á wee leéka bíá le Dónbeení tonkaa mí cǎn lè há huua á búe. Lée zen cúa-yen á í wí á í ve mia kúee mǎn wán láa bío ó o kúeeré wee wé veráa mí záwa kúee mí mia tá bío síi á mí yi tá mu. ³⁸ Awa, le Dónbeení á à pí mia á mí zii á à dín coon. ³⁹ Le í bío mu na mia: A lá ho zua jii wán, á mí máa bíni máa mí mí, fúaa nǎnzoñ na mí khíi wee bío bío ká: «Le le Dónbeení dúfua yia bó o buen o Náhúso yèni yi.»*»

24

Le Dónbeení zì-beení floró bío

(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)

¹ Bún mǎn ó o Yeesu ló le *Dónbeení zì-beení lún yi. Bío ó o wee lén, ó o ní-kenínia vá búee 6ó a yi á 6a wíkaa wee zéení bío le Dónbeení zì-beení sonnáa síi láa wo. ² O o Yeesu wáa bíá nǎn 6a yi: «Bíó ká búenbúen mí yí mǎn le? Le í mí ho túúá na mia: Mu búenbúen khíi fí, á hári huee máa keñ mí ninza huee wán.»

Mu bè-súmáa na khíi wé bío

³ O Yeesu yóó kará há Oliviewa vǎnsia búee wán, ó o ní-kenínia mí jii yi vá búee 6ó a yi, á 6a túara a yi: «Zéení ho páahú na le Dónbeení zì-beení mu á à fí yi láa wén. Lé mu bíowa yén khíi zéení Ʋ búenló páahú lè ho dímjǎa véro páahú?» ⁴ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mí pa miten bío. Mí yí díá le núpue khà mia. ⁵ Lé bío á núpua cèrèe khíi buen í yèni yi á à bío le mí lé o *Krista. Ba á khà 6a núpua cèrèe á à vǎni. ⁶ Há hía táró á mí khíi wé è jí sá, hía 6ó mia láa hía khèra. Ká mí máhá yí zǎn. Lé bío á bún bíowa so ko mu wé ho yahó. Eε ká bún dènia máa wé ho dímjǎa véro. ⁷ Ho síi búí khíi wé è lé vaá fí láa síi veere. A ho kǎhú búí khíi wé è lé vaá fí lè ho ká-veere. Le híni, lè ho tá dèkéro á khíi wé è wé há lúá búí yi. ⁸ Bún bíowa so búenbúen wéro á khíi keñ láa bío ó o há-sǎniso sǎni vía wee wé búakáráa bío síi.

⁹ «Hón páahú so yi, á 6a núpua á à dé mia á à na 6a á beé lò, á à búe. Há sífá núpua búenbúen khíi jin mia bío mí tá mǎl bío yi. ¹⁰ Hón páahú so yi, á núpua cèrèe á à khíni mí siadéro mǎl. Ba wé è bíni mǎn máa, á wé è jin mǎn. ¹¹ Bíá le mí lé le *Dónbeení jì-cúa fεerowá ká mu yí bon á khíi keñ cèrèe. Ba á vǎni núpua cèrèe. ¹² Mu bè-kora khíi dé wán, á 6a núpua cèrèe wamini á à tí yi. ¹³ Ká yia máhá há mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen. ¹⁴ Le *Dónbeení bēení bín-tente mu ko le bue ho dímjǎa lúá búenbúen yi, á há sífá búenbúen jí le, á ho dímjǎa máhá bè yi veráa.

¹⁵ «Mí khíi mí mu bè-súmúí na wee yáa mu bío ká mu wí le Dónbeení zì-beení yi, bío á le *Dónbeení jì-cúa fεero Daniyεele bíá bío.* (Yia wee kǎrǎn bío ká, á zúti mu kúaráa sese.) ¹⁶ Hón páahú so yi ká bíá wí ho Zudee yi á bán lúwí yóo há búaa. ¹⁷ Yia á à keñ mí zii lòho yi ko ó o líi zoo lá mí búo búí mí zii. ¹⁸ Yia á à keñ há mana yi mu páahú yi ko ó o bíni 6ó á líi lá mí kǎnǎn mí zii. ¹⁹ Ho yéréké khíi sá 6a há-séenasá lè 6a há-páawa yi mu zoñ. ²⁰ Mí fio le Dónbeení yi á mí lúwíló mu yí wé há yio páahú, táá ho *Sabaa zoñ. ²¹ Lé bío á hón páahú so

* 23:39 Mí lorí Lení vuahú (Psaumes) 118.26.

* 24:15 Mí lorí Daniyεele vuahú 9.27; 11.31; 12.11.

yi ká le lònbee á à wé 6úaa á à porí dño khíina, à lá ho dímíná jùhú 6úeenii na le Dónbeení léra mu bío 6úen6úen yi à 6úee 6úte ho zuia yi. A le 6àn síi mún máa bíní máa keńi hùúu. ²² Ká le Dónbeení lá yí khò há wizooní mu yi, á nii woon lá máa kání. Ee ká le máhá khò há yi 6a núpua na le hueekaa bío yi.»

O Núpue Za bíní 6uenlò bío

(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

²³ Ká a 6úii khii bía nòn mia: «Mi loń, lé o *Krista na hen, táá nín-yía vaá hen, à mi yí tá mu. ²⁴ Mu bon. Ba kristawa lé 6a jì-cúa fεεrowà na bío yí bon khii keńi. Ba khii wé è wé mu yéréké bío wa lé mí síwá na ka le mu wee zéeni le Dónbeení pánká á à vínínáa 6a núpua. Hári bía le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún n víní bán. ²⁵ Awa, í 6èn wáa fεra bía mu nòn mia.

²⁶ «Ká 6a wáa khii bía nòn mia le o Krista wi ho tá hení yi, à mi yí va bín. Táá ká 6a bía le lé hen ká ó o sánkaa miten yi, à mi yí tá mu. ²⁷ Laa bío ká ho vlohó juiina ho wáayi lùe 6úii à mu khoomu dēeni keńi lúu 6úen6úen, lé bñn 6àn síi ó o *Núpue Za bíní 6uenlò bío khii wéráa. ²⁸ Hen na ó o yà-híni díá yi, lé bñn 6a dúbúawá wee wé fε mín yi. ²⁹ Hón wizooní so 6àn lònbee khíló món, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pihú khoomu máa bíní máa keńi. Há mànaayo á à kùenka à líi. Ho wáayi bío 6úen6úen á à dèké.† ³⁰ Bñn ká bío wee zéeni a Núpue Za 6uenlò á à mi ho wáayi. A ho dímíná núpua 6úen6úen wé è wá ká 6a à zúnzúra. Ba à mi a Núpue Za 6uenlò há dundúio wán ho wáayi le mí dánílò le mí cukú beení. ³¹ Le búa-beeni sá á à jí. O mún n tonka mí wáayi tonkarowá ho tá kón6úaa mí bío náa yi, á 6a à ve bía le Dónbeení hueekaa á à kúee mín wán.

³² «Mi loń ho flikíyee vñndε bío le wee wéráa. Hen ká le 6àn lakara hía wee nàma, á wee sá mí vñn-yórówá, se mi zú le ho vlohó tēró dñ. ³³ Lé làa bñn síi ká mi khii wee mi bñn biowa so 6úen6úen wéró, à mí mún zúr le o Núpue Za 6uenlò sùaráa. O ò 6uen máa khí. ³⁴ Le í mí ho túia na mia: Ho páahú na ká núpua máa hí máa vé ká bñn bío so 6úen6úen yí wó. ³⁵ Ho wáayi le ho tá khii vé, ká í bioní hñn n keńi bñn fεεε.»

Le Dónbeení mí dòn zú ho dímíná véro páahú

(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Nii woon yí zú ho dímíná véro wizoonle le ho páahú máa zéeni. Le Dónbeení wáayi tonkarowá yí zú mu, hári le Dónbeení Za mí beere yáá pá yí zú mu. O Maá mí dòn lé yía zú mu. ³⁷ Bío wó a Nowee páahú lé bío 6àn síi khii wé o *Núpue Za bíní 6uenlò páahú. ³⁸ Páahú na mu jùn-beeni dñn yí 6uara, ká 6a núpua wee dí ká 6a a ju, á wee ya mín ká 6a a yeé mí hñni. Fúaa nònzon na ó o Nowee zon ho won-beeni yi. ³⁹ Ba yí zúna bío 6úii yahó fúaa bío mu jùn-beeni 6uara 6ueé lá 6a 6úen6úen. Lé bñn 6àn síi mún khii wé o Núpue Za 6uenlò páahú.‡ ⁴⁰ Mu páahú ká báawa núwá jùn wi mana yi, ó o ní-kéni á à fé è lénnáa, ká yía so á à díá. ⁴¹ Ká háawa núwá jùn pánáa dñn wee ni mu bío, ó o ní-kéni á à fé, ká yía so á à díá. ⁴² Mi cén tíni mí yío, lé bío mí yí zú le wizoonle na mi Núhúso á à 6uen yi. ⁴³ Mi zú mu le ká le zii 6ánsó lá wee wé zúr o kónlo 6uenlò bío ho tñnaahú, se o lá wée tíni mí yío, á máa díá ó o máa zo a zii. ⁴⁴ Lé bñn nòn á minén mún tíni mí yío, lé bío ó o Núpue Za khii 6uen ho páahú na mi yí máa dé le o ò 6uen yi.

O ton-sá tente là a ton-sá kohó wáhiire

(Luki 12.41-48)

⁴⁵ «O ton-sá na yí máa lé mí jùhúso món, na hácirí wi lé o yén? Lé yía 6a jùhúso dó 6a ton-sáwá na ká bío nii yi, ò o wé na ho dñlò 6a yi ho páahú na mu ko yi, ⁴⁶ ó o wee sá ho tonló mu á 6a jùhúso bñna 6ueé kúaa wán. O ton-sá mu jùhú sí. ⁴⁷ Le í mí ho túia na mia: O jùhúso mu á à bàrá a mí bío 6úen6úen jùhú wán. ⁴⁸ Ee ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bío ká mí yi: †jùhúso míana ò o máa 6uen». ⁴⁹ Ká à híni wé è ha mí ninzáwa ton-sáwá, ká à dí ká à ju le 6a ja-juwá. ⁵⁰ Wón ton-sá so 6a jùhúso khii 6uen le wizoonle na ó o yí zú yi, le ho páahú na ó o yí dó yi. ⁵¹ Ká a khii 6ueé dñn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, á à dé o 6a ton-sáwá na ló mí jùhúso món tñahú.»

25

Ba hñni núwá píru wáhiire

¹ «Ho wáayi béeni bío 6onmín làa bío ká: Hñni núwá píru 6úii hía guan mí flntéena wá vaá sínaa o há-fla 6àn báa yahó. ² Ba núwá hönú lé 6a bñnbúwá ká 6a núwá hönú na ká lé 6a hénlowá. ³ Bía lé 6a bñnbúwá á 6uan mí flntéena à 6a yí 6uan ho jiló yí séeenia. ⁴ A 6a

† 24:29 Mi loń Ezayii vñahú 13.10; 34.4 ‡ 24:39 Mi loń mu Bío jùhú 6úeenii vñahú (Genése) 6-7.

hénlowá bán buan ho jiló á séeníá hĩa wi 6a fíntéena yi. ⁵ Bío ó o há-fla bán báa yuaanía ó o máa buen, á 6a hínni mí nùwá píru búenbúen dũma á mi dũmu 66.

⁶ «Ho tá tĩahũ á le zèèrè sã jã: «Lé o há-fla bán báa lua, mi lé lee sí a yahó. ⁷ A 6a hínni mí nùwá píru sĩnkaa, á wee wíoka mí fíntéena. ⁸ A 6a bõnbúwá wee bío làa bíá hénkaa: «Mí há wen lè mí jiló cĩnũ. Wa fíntéena wee hí.» ⁹ A bán bíá nõn 6a yi: «Búeé. Wa máa wé mu. Ho jiló na wa buan máa yí warén làa mia. Mu sũaaní á mi wa 6a jũ-yéerowá cõn vaa yá mi jiló.» ¹⁰ A 6a bõnbúwá wãa hínn wã van ho jiló yéeni. Ba lénlõ mõn, ó o há-fla bán báa buara. A 6a hínni nùwá hònú na wíokaa mí fíntéena vó pan wo, á páanía yóó zon làa wo mi yaamu sãnú dĩnni zii. A 6a pon ho zũanjii á dó. ¹¹ Mu ù dé mí yi, á bũn 6a hínni na so bèn bueé dõn, á bueé wee wãamaka: «Nũhũso, Nũhũso, hén le wa zo.» ¹² O o há-fla bán báa bíá nõn 6a yi: «Le í mí ho tũia na mia: I yí zũ mia.» ¹³ O o Yeesu bĩnia bíá bõ mu wán. «Mí cén tĩni mí yío. Lé bío mí yí zũ le wizonle lè ho pãahũ na ó o *Nùpue Za á à buen yi.»

*Ba ton-sáwá nùwá tĩn wãhiire
(Luki 19.11-27)*

¹⁴ «Ho wáayi béeñi bío ãonmín làa bío kã: Nii búí le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kãràfãa mí níi bío yi. ¹⁵ O ñ-kéni ó o nõn ho sãnú kùráa khĩá-hõnú yi. A yia sã ó o nõn há kùráa khĩá-jun yi. O o tĩn níi so wõn ó o nõn há kùráa khĩmãni yi. Ba ñ-kéni kénii yú á héhaa làa bío 6a dà wee sãráa. Bũn mõn ó o wã. ¹⁶ A yia yú há kùráa khĩá-hõnú dèeníá hínnõn wee duan làa há, á yú há kùráa khĩá-hõnú bõ há wán. ¹⁷ Yia yú há kùráa khĩá-jun mũn wó làa bũn bío sii, ó o yú há kùráa khĩá-jun séeníá. ¹⁸ Kã yia yú há kùráa khĩmãni wõn wã vaá có ho kõhũ á lú mí jũhũso sãnú kùráa yi.

¹⁹ «Mu miana, bũn mõn á 6a ton-sáwá mu jũhũso bĩnia buara. O o wãa le 6a zéeni bío mí sãnú bío wórãa. ²⁰ O o ton-sá na ó o nõn há kùráa khĩá-hõnú yi buara, á bueé zéeniá há kùráa khĩá-hõnú na ó o bĩnia yú ó o bíá: «Nũhũso, fo hĩa nõn ho sãnú kùráa khĩá-hõnú mi. Loĩ, lé há khĩá-hõnú na á ã bĩnia yú.» ²¹ A 6a jũhũso bíá nõn wo yi: «Fo búa, fo wó se. Fo lee ton-sá tente. Bío fo téréna mu bío na jũhũ tá mia bío yi, lé bũn nõn á bío jũhũ wi po bũn á ã khĩi kãràfãa foñ. Buen bueé zãmaka làa mi.»

²² «Bũn mõn á yia yú há kùráa khĩá-jun buara á bíá: «Nũhũso, fo hĩa nõn ho sãnú kùráa khĩá-jun mi. Loĩ, lé há khĩá-jun búí na á ã bĩnia yú.» ²³ A 6a jũhũso bíá nõn wo yi: «Fo búa, fo wó se, fo lee ton-sá tente. Bío fo téréna mu bío na jũhũ tá mia bío yi, lé bũn nõn á bío jũhũ wi po bũn á ã khĩi kãràfãa foñ. Buen bueé zãmaka làa mi.»

²⁴ «Á yia yú há kùráa khĩmãni bèn buara, á bueé bíá: «Nũhũso, í zũ le fo lé o nùpue na lònbee wi. Fo wee lá ho dĩnló ho lahó na fo yí te yi, á lá ho dĩnló hen na fo yí dù yi. ²⁵ A ã zãna, á ã vaá lú ù sãnú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sãnú.» ²⁶ A 6a jũhũso bíá nõn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. Bío fo zũ á ã wee wé lá ho dĩnló ho lahó na á ã yí dù yi, ²⁷ á fo so lá yi ko ù vaa bãrà ã wãri ho banki yi le? Se bío á ã buara, á ã lá vaá fé lé lè le bán cũnu. ²⁸ Awa, mí fé ho sãnú kùráa khĩmãni mu o cõn, á na yia há kùráa khĩá-píru wi cõn yi.»

²⁹ «Yia bío wi á 6a á na mu búii bãnsõ yi yóó bè, o ò yá á à puuní. Kã yia bío má, á hàri mu bè-za na wi o cõn, á 6a pa á fé. ³⁰ Kã a ton-sá na dà-jĩánii mia á mí lá lee lèe día ho khũhũ, le tĩbĩ-cũaa yi, hen na le minka yi véé lè lé wéé wi yi.»

O Nùpue Za khii bueé cĩtĩ 6a nùpua

³¹ «Kã a *Nùpue Za khii bĩnia bõ lè mí wáayi tonkarowá búenbúen buara lè mí cùkũ beeni, ó o bueé kèeni mí bá-zãmu kanmũni wán á à fĩnãa le cĩtĩ. ³² A há sũwã nùpua búenbúen á à kúee mĩn wán o yahó, ó o wãa à sanka 6a nùpua mĩn yi, làa bío ó o pi-pa wee wé sénnãa 6a pia lén 6a via yi bío sii. ³³ A 6a pia ó ò kúee lè mí nĩn-tĩáni, kã 6a via ó ò kúee lè mí nĩn-káahó. ³⁴ Bũn mõn ó o bée á à bío á à na bíá wi là a nĩn-tĩáni yi: «Minén na a wán Maá dũbua yi, mí buen bueé fé le béeñi kãa na wíokaa mí bío yi hàri ho dĩmĩná lénlõ pãahũ. ³⁵ Mu bon. Le híni hĩa dá mí á mí nõn ho dĩnló mi. A le jũ-hãni dá mí á mí nõn mu jũmu mi. A bío á ã lé o ñ-hãni á mí tá á ã huera mi wán. ³⁶ A bío á ã fũ wee vará ã bíri á mí nõn le dà-zĩnii mi. I lò fũ yi here á mí buan mi sese. I fũ wi ho kãsó yi, á mí bueé búeekio mi.» ³⁷ A bíá téréna á à bío bío kã: «Nũhũso, lé wen wa mõn fo yi á le híni dá fo á wa nõn ho dĩnló foñ, táá lé jũ-hãni dá fo á wa nõn mu jũmu foñ á ã jũn. ³⁸ Lé ho pãahũ yén á wa mõn á ã lé o ñ-hãni á wa tá á ã huera wa wán. Táá lé wen á wa mõn fo á ã wee vará ã bíri á wa nõn le dà-zĩnii foñ. ³⁹ Lé ho pãn-yén á ã lò yi here, táá á ã zon ho kãsó yi á wa vaá búeekio fo.» ⁴⁰ O o bée á à bío ò na 6a yi. Le í mí ho tũia na mia: Mí wé sansan wó mu nõn wán zãwa ñ-kéni búí na cĩnũ yi, se mu lé ínén á mí wó mu nõn yi.

⁴¹ «Bũn mõn ó o bée á à bío ò na bíá wi là a nĩn-káahó yi: «Minén na le Dónbeení dãnkanía, mí khèn làa mi. Mí lén vaa zo ho dõhũ na máa hí máa mi yi, hĩa lò á pan o *Satãni lè mí tonkarowá. ⁴² Mu bon, le híni fũ dá mí, á mí yí nõn ho dĩnló mi. Le jũ-hãni fũ dá mí, á mí yí nõn mu jũmu mi. ⁴³ I fũ lé o ñ-hãni á mí yí tá á ã huera mi wán. I fũ wee vará ã bíri, á

mi yi non le da-zinii mi. I lo fu yi here, a fu wi ho kaso yi, a mi yi buεεkio mi.» ⁴⁴ A 6a waa a bio bio ka: «Nuhuso, le wen wa non fo yi a le hini le le ju-hani da fo, a u le o ni-hani, a u wee vara u biri, a u lo yi here, a u wi ho kaso yi, a waran yi seenia fo?» ⁴⁵ O o beε a a bio o na 6a yi: «Le i mi ho tui na mia: Mi we sansan yi wo mu yi non bia winiwni ka ni-keni 6ui yi, se mu le inen a mi yi wo mu yi non yi.» ⁴⁶ Ban nupua so a a va le lonbee na maa ve laho yi. Ka bia terenna ban a a va le mukani binbiri na maa ve laho yi.»

26

*Ba zuiifuwa punasa wee le o Yeesu wan
(Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zan 11.45-53)*

¹ Bio o o Yeesu bia hsn bioni so vo, o o bia non mi ni-keninia yi: ² «Mi zu le hen laa wizooni bio jun ka ho *Paaki sanu a a di. O o *Nupue Za 6a a de a a na 6a a buεε ho *kuruwa wan.» ³ A 6a yankarowa punasa le 6a *zuiifuwa ni-ka waa kuaa min wan 6a yankarowa nuhuso beeni na 6a le Kayifu lun yi. ⁴ Ba wana to le mi i wii o Yeesu ka mu yi zu, a a buε. ⁵ Ba wee bio: «Wa yi ko wa wii wo ho sanu pahu. Ka wa wo mu, a 6a zamaa a a kanka mu bio yi.»

*O haa bui kuaa ho jilo o Yeesu nuhu wan
(Maaki 14.3-9; Zan 12.1-8)*

⁶ Bio o o Yeesu wi ho Betanii loho yi o Siman na hia le o *buerε nni zu a wee di, ⁷ o o haa bui buεε zon ka a buan ho duko-za na su le ho jilo na samu si a yawa here. O haa mu va buεε bo a Yeesu yi, o o kuaa ho jilo mu o nuhu wan. ⁸ Bio o o ni-keninia non mu, a 6a yiwa ca mu yi, a 6a wee bio: «Bio ka yi non be-yare le? ⁹ Ho jilo mu non la da a yeε ho yawa na here yi a a sankan ban wari a a na 6a ni-khenia yi.» ¹⁰ O o Yeesu zuna bio 6a wee bio, o o bia non 6a yi: «Mi wee za la a haa mu le we? Bio o o wo laa mi a se. ¹¹ Ba ni-khenia ban laa mia a a ken min wan feeε, εε ka inen won maa ken laa mia feeε. ¹² Ho jilo mu o o kuaa i wan a fiera wiokaara i sania i nuulo bio yi. ¹³ Le i mi ho tui na mia: Le Donbeeni bin-tente ve buera lue lee lue yi, ho dmnja buenbuen yi a 6a a bio bio o o haa na ka wo, a 6a a leeka a bio.»

*O Zudaa wi o de o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Le mu o o Yeesu ni-keninia piru jun ni-keni na 6a le Zudaa Isikariote wa van 6a yankarowa punasa csn, a va a bia non 6a yi: ¹⁵ «Hen ka i do a Yeesu non mia, a mi i na webio mi?» A 6a ma le wen-hani boni laa piru non wo yi. ¹⁶ A la bun jii wan o o Zudaa waa wee ca bio o o we we e deraa o Yeesu 6a nii yi.

*O Yeesu wee di ho Paaki dnlε le mi ni-keninia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)*

¹⁷ Ho *buuru na a ja-fini yi do yi sanu dirε ban nin-yani wizonle zon, o o Yeesu ni-keninia wa buεε tura a yi: «Le wen a fo wi a wa wioka ho *Paaki sanu dnlε bio yi.» ¹⁸ O o Yeesu waa bia non 6a yi: «Mi len zo ho loho yi, ka mi zoε fo min laa nupue na, a mi bio na banso yi: O Nuhuso bia le mi pahu dsn, a le unen csn a mi buεε di ho Paaki sanu yi le mi ni-keninia.» ¹⁹ A 6a ni-keninia wo bio o o Yeesu bia le 6a we, a wioka ho Paaki dnlε bio.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zan 13.21-30)

²⁰ Bio ho zihu dsn, o o Yeesu le mi ni-keninia piru jun kara ho dnlε nuhu yi. ²¹ Bio 6a wee di, o o Yeesu bia non 6a yi: «Le i mi ho tui na mia: Minen ni-keni le ya a a de mi i na.» ²² O o ni-keninia yilera lunkaa mu bio yi laa soobeε, a 6a buakaa wee tua wo yi le mi ni-keni keni. A ya le: «Nuhuso, mu le minen le?» A ya le: «Mu le minen le?» ²³ O o Yeesu bia non 6a yi: «Ya paania zo ca laa mi, won le ya a a de mi i na. ²⁴ O *Nupue Za a a hi laa bio le Donbeeni bioni vahu biaraa mu. Ka ya mahani i be mu a ho yereke e zo nuhu. Banso ya la yi ton, se mu staanu.» ²⁵ O o Zudaa na a a de wo o na a la le bioni o o tura: «Ni-karanlo, a le inen le, ta?» O o Yeesu bia non wo yi: «Unen le ya bia mu.»

*O Nuhuso dnlε
(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korente 11.23-25)*

²⁶ Bio 6a wee di, o o Yeesu la ho buuru, a do le Donbeeni baraka, o o ceεkaa ho non mi ni-keninia yi o o bia: «Mi fe la. Hon le i sania.» ²⁷ Bun mon o o la le nuuni deε na ho *diven wi yi, a do le Donbeeni baraka o o non ho 6a yi o o bia: «Mi buenbuen fe puka. ²⁸ Den le i cani na wioka wee zeni le Donbeeni paanii na le bo bio, den le i cani na kuaara 6a nupua ceεε be-kora sendiaro bio yi. ²⁹ Le i bio mu na mia: A la bio ka jii wan, a i maa bini maa ju ho diven mu, fuaa nonzon na a i khi bini i ju ho wan Ma a Donbeeni beeni yi.» ³⁰ Bun mon, a 6a sia ho sanu leni a 6a wa yora ha Oliiweva vnsia buεε wan.

*O Yeesu bia le o Piere a a pt mi bio
(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-44; Zan 13.37-38)*

³¹ O Yeesu wáa bía nɔn mí nì-kenínia yi: «Ho tɛnɔn-kéní na kà yi, ká mí búenbúen á à pɛ́ 1 bío. Mu bon. Mu túara le Dónbeení bióní vùahú yi ká síí á 6a wee kàrán:

† 1 búe o pi-pa,

á ho pi-6oohú pia á à kénna à lén n va há lùà búenbúen yi.»*

³² ƐƐ ká 1 vèeró mɔn, á 1 dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kòhú yi.»

³³ O o Piere lá le bióní á bía nɔn wo yi: «Hàri á bía ká búenbúen pɛ́ 1 bío, á 1nén wón máa pɛ́ mu hùú.» ³⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Le 1 mí ho túiá na foñ: Ho tɛnɔn-kéní na kà yi, ó o kò-bée máa wá, ká únén bía há cúa-tɛn le fo yí zú mi.» ³⁵ O o Piere bía: «1 máa bío le 1 yí zú fo hùú, hàri ká 1 kò á 1 hí láa fo.» A 6a nì-kenínia na ká búenbúen bía mu bío dà-kéní mu.

O Yeesu wee flo ho Ztesemanii yi
(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ O o Yeesu lè mí nì-kenínia wáa vaá dɛn le lùe búí na 6a le Ztesemanii, ó o bía nɔn 6a yi: «Mi kɛení hen, ká 1nén wón á à lén n va vaá hen, á vaá flo.» ³⁷ O o fò a Piere lá a Zebedee záwa nùwá ɲun wàráa. O o yi wáa búakáa wee dè, á hácirí yàara. ³⁸ O o bía nɔn 6a yi: «1 hácirí yàara dàkhíina. 1 ka lè 1 máa fen. Mi kɛení hen làa mi á tɛn mí yío.» ³⁹ Bún mɔn ó o wáa vá van cɛnù, á vaá líí búrá, ò o wee flo ká síí: «1 Maá, ká mu lá dà á wé, á ù yí le le lònbee na ká á yí mi. ƐƐ ká búeé. 1 yí le 1nén síi bío wé. Unén lé yia síi bío wé.»

⁴⁰ O o bínia ɓuara mí nì-kenínia nùwá tɛn mu cɛn, á 6ueé yú 6a à mu dāmu 6ó 6a. O o bía nɔn o Piere yi: «Ɛee minén, le léèrè dà-kéní na mii fání mí yío yi á à fio làa mi lé bún mí yí dàina yí wó lon? ⁴¹ Mi fání mí yío, á fio, bèra a na à mí yí zo mu bè-kora wéro yi. O nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wéro yi, ƐƐ ká ho pànká na ó o ò wé làa bú lé hia mia.»

⁴² O o Yeesu bínia wá mu cúa-ɲun níi, á vaá wee flo ká síí: «1 Maá, hen ká le lònbee na ká yí dà máa dà 1 wán ká le yí yú mi, á únén lé fo síi bío pá wé.» ⁴³ O o tɛn bínia ɓuara mí nì-kenínia cɛn, á 6ueé yú 6a à mu dāmu 6ó 6a. Ba yí dàina yí fánia mí yío. ⁴⁴ Mu cúa-tɛn níi, ó o bínia wá, á tɛn vaá flora mu bío dà-kéní mu.

⁴⁵ Bún mɔn, ó o bínia ɓuara mí nì-kenínia cɛn, á 6ueé bía nɔn 6a yi: «Mi dūma wee vūrika le? Mí loñ, ho páahú dɛn. O *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wérowá níi yi. ⁴⁶ Mí hñí wa lén. Yia á à dé mí ì na 6ueé dɛn.»

Ba wíira a Yeesu
(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zán 18.2-11)

⁴⁷ Páahú na ó o Yeesu wee bío yi, á bún ó o Zúdaa 6ueé dɛn. O lé 6a nì-kenínia píru ɲun nì-kéní. Ba záamáa na bò làa wó á ɓuan há khà-túa lè há búaa. Lé le *Dónbeení yankarowá ɲúnása lè 6a *zúífùwa *nì-kía le bán tonkaa 6a. ⁴⁸ O Zúdaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenía bío 6a záamáa á à zúúnáa wo. O bía: «1 hía vaá tɛnía nùpue na yi lè le kònbii, se wón lé yia mi wee cá, á 6a wáa wii wo.» ⁴⁹ O o dɛnía wá 6ueé 6ó a Yeesu yi ò o bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, foó.» O o tɛnía wo yi lè le kònbii. ⁵⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn bónlo, bío fo wá 6ueé wé hen, á ù wáa wé.»

A bía ká wá 6ueé 6ó a yi, á wíira a. ⁵¹ A bía wi lá a Yeesu mu nì-kéní búí dò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeení yankarowá ɲúhúso beení ton-sá nín-tíání ɲíkàahú kúúo. ⁵² O o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Dé ù khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bía wee khui há khà-túa búenbúen khii hí làa há. ⁵³ Fo yi zú ká 1 lá dà à ve 1 Maá le o 6uee séení mi le? O o lá à dɛnì ì tonka mí wáayi tonkarowá hñ-táwá ká 6a po kúio píru ɲun le?† ⁵⁴ ƐƐ ká mu wó ká, á bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi á à wé kaka ɲii ì síráa? Mu bon, ho vùahú mu yi á mu bía le lé ká síí á mu ko mu wéráa.» ⁵⁵ Bún mɔn ó o Yeesu bía nɔn 6a záamáa yi: «Mi so lá ko mi ɓua khà-túa làa búaa 6uee wíiraa mi lòn nì-káanii le? Làa wizooní búenbúen ká 1 lá wee wé kɛení le *Dónbeení zì-beení yi à kàrán 6a nùpua á mí yí wíira mí. ⁵⁶ ƐƐ ká bún búenbúen wó léè bèra a na, á le *Dónbeení ɲi-cúa fɛrowá bío na 6a bía le Dónbeení bióní vùahú yi à ɲii sí.» A 6a nì-kenínia búenbúen wáa lùwa 6a díaa.

Ba ɓuan o Yeesu vannáa ho lándá túiá fɛrowá cɛn
(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zán 18.12-14, 19-23)

⁵⁷ Bía wíira a Yeesu á ɓuan wo vannáa 6a yankarowá ɲúhúso na 6a le Kayiifu cɛn. Lé bín á ho *lándá bío zéenilowa lè 6a *zúífùwa nì-kía kúaa mín wán yi. ⁵⁸ O Piere khèra bò a Yeesu mɔn fúaa o Kayiifu lún, á vaá zóo páanía kará lè 6a parowá, á wee loñ bío mu hía wéráa. ⁵⁹ Ba yankarowá ɲúnása, lè ho lándá túiá fɛrowá búenbúen wee cá bío 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì siínínaa o ɲúhú á à na 6a à búe. ⁶⁰ Ká 6a máhá yi yú bío búí, hàri bío 6a nùpua cɛrɛc pá wáa ɓuara 6ueé koonía o yi mí cúee. Mu véení, á nùpua nùwá ɲun búí ⁶¹ ɓuara 6ueé bía bío ká: «O níi mu bía le mí dà à fio le Dónbeení zì-beení á à bíní ì so há

* 26:31 Mí loñ Zakari vùahú 13.7. † 26:53 Ho wáayi tonkarowá hñ-táwá kúio píru ɲun na bío bía ká á kuure dà-kéní wee yi hñ-táwá muaseé hézn síi.

wizooni bio tɪn yi.»⁶² A 6a yankarowá jùhúso líí hínɔn yòó ðín ò o bía nɔn o Yeesu yi: «Bio 6a núpua mu wee bio ũ dání yi á fo le fo yi máa bio ðéé búí yi le?»⁶³ O o Yeesu cèkè ò o ðín. A 6a yankarowá jùhúso wáa bía nɔn wo yi: «í wee fio fo, le Dónbeení na wi fèèè yèni yi, ká fo lé o *Krista, le Dónbeení Za, ũ bio mu na wɛn.»⁶⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé fo bía mu. Le í mí ho túiá na mia: A lá bio ká wán, á mi ì mi a Núpue Za ká a kará le Dónbeení na dà mu bio búenbúen nín-tláni.† Mi mún khii mi a ká a kará há ðundúio wán wá á buen.»[§]

⁶⁵ A 6a yankarowá jùhúso wáa lèèkkaa mí dà-zínii lé bio mu wá a yi ðákhíina, ò o bía: «Lé le Dónbeení ó o là. Wa màkóo yáá wáa mía seérása yi. Mi jà bio ó o là le le Dónbeení. ⁶⁶ Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a bía: «O wó khon, ó o ko ò o búé.»⁶⁷ A 6a wee púini mí jinsáni kúee o yahó wán, ká 6a a vúaa wo lè mí nín-kuio. Ba búí wee fio o sáará, ⁶⁸ ká 6a a bio: «Unén Krista, wáa zéeni yía vína fo làa wɛn.»

O Piere pá a Yeesu bio
(Maaki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zán 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hón páahú so yi, ò o Piere pá kará ho lún yi, á 6a yankarowá jùhúso beení ton-sá háa nì-kéní vá 6ueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Unén mún lá wi là a Kalilee nii Yeesu.»⁷⁰ Ká a Piere máhá pá mu 6a núpua búenbúen yío yi, ò o bía: «Bio fo wee bio ká á Inén yí zú.»

⁷¹ O o wá vaá ðín ho lún zúajii. O o ton-sá háa nì-kéní tɪn mɔn wo, á wón bía làa bía wi bɪn: «Yia ká là a Nazareete nii Yeesu lá páania wl.»⁷² O o Piere tɪn pá mu ò o báa: «O nii na ká a Inén yí zú.»

⁷³ Mu dó mí yi cɪnú, á bía bɪn vá 6ueé 6ó a Piere yi, á 6a bía nɔn wo yi: «Mu bon kénkén. Fo lé 6a nì-kéní búí. Ū bioní wee zéeni mu.»⁷⁴ O o Piere wíokaa báa lè mí sòobéé á bía: «O nii na ká á í yí zú hùúu.» Ho pɔn-kéní mu yi, ó o kò-béé wá. ⁷⁵ O o Piere hácirí máhá bɪnía 6uara bio ó o Yeesu bía nɔn wo yi wán: Sáni ò o kò-béé wá, bɪn ká unén pá le fo yí zú mí á ðɔn há cúa-tɪn. O o Piere ló, á lée wá búbùbù.

27

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate cɔn
(Maaki 15.1; Luki 12.1; Zán 18.28)

¹ Le yinbii búiríí á le *Dónbeení yankarowá júnása, lè 6a *zúifúwa nì-kía búenbúen páania wó le jii le mí ì na a Yeesu 6a á búé. ² A 6a nɔn le jii le 6a ca a, á 6ua varáa o *Pilaate cɔn, yia ho *Oroomu béé bàrá ho Zudee kòhú jùhú wán.

O Zudaa hímú bio
(Bè-wénia 1.18-19)

³ Bio ó o Zudaa, yia dó a nɔn á mɔn ò o Yeesu 6a síníia jùhú le mí ì búé, ó o zúna le mí wó khon, ó o yilera yáara, dó o 6uan le wén-hàani bóni làa píru á bɪnía 6ueé nɔn le Dónbeení yankarowá júnása lè 6a nì-kía yi, ⁴ ò o bía: «í bèntɪn wó khon lé bio á í nɔn yia yí yáara ðéè le 6a búé.» Ká bán máhá bía nɔn wo yi: «Á bɪn ciran warén le? Unén lé yia làa bú.»⁵ O o Zudaa míina le wári kúará le *Dónbeení zì-beeni yi, ò o ló lée wá, á vaá lù ho húló zon. ⁶ A le Dónbeení yankarowá júnása khuiira le wári, á 6a bía: «Wa làndá yi, á dén wári so sii yi ko le kúee le Dónbeení zì-beeni wári wán, lé bio á le lé le cání wári.»

⁷ A 6a wáania tó, á 6a yá ho mòhú búí na 6a wee ve làa «Có-mí Mòhú» làa de, á wó le 6a nì-háni núnúii. ⁸ Lé bɪn te bio 6a wee veráa ho mòhú mu làa cání mòhú hàrì lòn zuia. ⁹ A le *Dónbeení jì-cúa fèero Zeremii bio na ó o bía á jii sùráa: «Ba khuiira le wén-hàani bóni làa píru, dén na lé le wári na ó o *Isirayeele nípomu héhaa là a yáamu ¹⁰ á yà là a có-mí mòhú làa bio ó o jùhúso bíaráa mu nɔn míi.»*

O Pilaate wee tùaka a Yeesu yi
(Maaki 15.2-5; Luki 23.2-5; Zán 18.29-38)

¹¹ Bio 6a 6uan o Yeesu vannáa o *Pilaate cɔn, á wón tùara a yi: «Lé unén lé 6a *zúifúwa béé le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.»¹² Bɪn mɔn, á bio 6a yankarowá júnása lè 6a nì-kía wee kooní a yi, ó o yí bía ðéè. ¹³ O o Pilaate wáa bía nɔn wo yi: «Bio 6a wee bio ũ jii búenbúen á fo yi máa jí le?»¹⁴ O o Yeesu yí bía ðéè mu búí dání yi. A mu wó a Pilaate coon ðákhíina.

Ba siinta o Yeesu jùhú le mí ì búé
(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zán 18.39-40; 19.4-16)

¹⁵ Ho *Paaki sánú lée Paaki sánú ðíró yi, á yia ho *Oroomu béé bàrá ho Zudee kòhú jùhú wán à lén o kásó nii búí ðía, yia 6a zámáa le o ðía. ¹⁶ Mu ù wé á kásó nii búí wi bɪn á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi. ¹⁷ O o Pilaate wáa tùara 6a zámáa na kúaa mín wán

† 26:64 Mi lorí Lení vùahú (Psaumes) 110.1 § 26:64 Mi lorí Daniyeele vùahú 7.13 * 27:10 Mi lorí Zakari vùahú 11.12-13; Zeremii vùahú 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15

yi: «Lé o yén á mi wi á ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi lée tàá lé o Yeesu na 6a le *Krista?»
 18 O Pilaate zū kénkén le 6a dó a Yeesu nòn mí yí lé bío le yandee wi 6a yi o bío yi.

¹⁹ Páahŭ na ó o Pilaate wi le cífíí flíníí lahó yi, á 6àn háa le 6a 6uee bío kà na a yi: «Yí dé ũ jii o nii mu bío 6úí yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tñàahŭ, á ì 6èntñn lò bon há kònkórá yí o bío yi.»

²⁰ A le *Dónbeení yankarowá júnáa lè 6a *zúífùwa ní-kíá á bía 6ó 6a zámáa jùhŭ, le 6a fio o Barabaasi lén diá ró ká 6a 6úe o Yeesu. ²¹ O o Pilaate lá le bíoní ò o tùara 6a yi: «Ba nùwá jùn na ká tñahŭ, á lé o yén á mi le í díá?» A 6a bía nòn wo yi: «Día a Barabaasi.» ²² O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mi le í wé kakaráa?» A 6a 6úen6úen bía: «Búee wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» ²³ A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío pñpñ: «Búee wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

²⁴ Bío ó o Pilaate nòn ò o yí dá bío 6úí máa wé, á 6a nùpua hoorá wíokaa wee dé wán, ó o lá mu jumu ò o seera mí níni 6a zámáa yahó ò o bía: «Í níí ló a nii na ká 6úeró bío yi.» ²⁵ A 6a zámáa 6úen6úen bía: «Le o húmú bío sánsá warén lè wa zàwa.» ²⁶ O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè há lábaaní. O o nòn wo le 6a 6úee ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùan̄ka a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zán 19.2-3)

²⁷ O Pilaate dásíwá buan o Yeesu zonnáa le zí-beení lún yi, á 6a von mí ninzáwa na ká 6úen6úen á 6a 6uee kíniá wo yi. ²⁸⁻²⁹ Bío 6a le mí ì zùan̄ka a yi, á 6a tera a sí-zíniá, á 6a zíniá wo lè ho kán6un muhŭ†. Ba tá ho jùhŭ kíri lè há kíkara á yóó bò a jùhŭ wán á wó lá a bá-zámu khònlúee, á 6a dó le káani o nín-tíani, á wee líi fàrá mí nònkóúná wán o yahó, ká 6a a bío: «Zúífùwa bée, foó!» ³⁰ Ba wee púini mí jinsáni kúee o wán, á wee fé le káani vín lá a jùhŭ. ³¹ Bío 6a zùan̄kaa wo yi vó, á 6a tera ho kán6un muhŭ, á 6a bíniá zíniá wo lá a kùrú sía, á buan wo wá vaá 6úee ho kùrùwá wán.

O Yeesu 6a 6úaa ho kùrùwá wán

(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zán 19.17-22)

³² Bío 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín láa nii 6úí na 6a le Simón. O wee lé ho Síreena lóhó yi. A 6a dásíwá kíkáa wo yi le o fé o Yeesu kùrùwá pí. ³³ Bío 6a vaá dñn ho lahó na 6a wee ve láa Kolokota, bñn kúará le «jún-6òkúee lahó», ³⁴ á 6a nòn ho *dívén na 6a lùnkáa lè mu bío 6úí na hée o Yeesu yi le o ju. Ká a dindío mu, ó o pá le mí máa ju mu.

³⁵ Bío 6a 6úaa wo ho kùrùwá wán vó, á 6a wó le jún-sini bío á sankaaráa o sí-zíniá, ³⁶ á 6a kará bñn pan wo yi. ³⁷ Ba tùara bío nòn 6a sínianáa o jùhŭ ho penpen wán á yóó 6úaa o jùhŭ yi: YIA KÁ LÉ O YEESU, 6A ZÚÍFÙWA BÉE. ³⁸ Ní-wanna nùwá jùn 6a mún 6úaa há kùrùwáwá wán lá a Yeesu. O ní-kéní wi lá a nín-tíani, ó o ní-kéní wi lá a nín-káahó.

³⁹ Ba nùpua na wee khíí láa bñn wee kí6ón mí júná ká 6a á lá a, ⁴⁰ ká 6a a bío na a yi: «Ūnén na lá wi á ũ fio le *Dónbeení zí-beení á bíni so le 6àn dà-veere há wízonon bío tñn yi, wáa fení ũten. Ká fo lé le Dónbeení Za, á ũ lé ho *kùrùwá wán líi.» ⁴¹ Hàri le Dónbeení yankarowá, lè ho làndá bío zéeniłowa, lè 6a ní-kíá wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a a bío: ⁴² «O fenía 6a 6úí, ò orén màhá yí dá máa fení mítén. O yí le mí lé o Isirayeele nìpomu bée le? O o wáa lé ho kùrùwá wán líi, á wa á dé wa sía wo yi. ⁴³ O dó mí síi le Dónbeení yi, á bía le mí lé le Dónbeení Za. Awa, ká le Dónbeení mu wa a, á le wáa fení a.» ⁴⁴ Ba ní-wanna na 6a 6úaa há kùrùwáwá wán o nísáa mún wee lá a láa bñn síi.

O Yeesu hùrun

(Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42)

⁴⁵ Le wii yòo fàráló páahŭ, á ho kòhŭ 6úen6úen dñndñn wó le túbiri, á míana fíuu fúaa le wi-háarè. ⁴⁶ Le wi-háarè mu páahŭ, ó o Yeesu bía bío ká pñpñ: «Elii, Elii, lama sabatani?» (Bñn kúará le «wán Dónbeení, wán Dónbeení, fo pá mí díá le we?»†) ⁴⁷ A bía wi bñn nùwá yen 6úí já mu, á 6a bía: O wee ve o *Elii. ⁴⁸ A 6a ní-kéní lùwa vaá lá le dèe 6úí na wee kúini mu jumu 6ua, á 6uee zíira mu bè-jia yi, á can le 6úaaaire yi yóó dá a Yeesu yi le o ju. ⁴⁹ Ba 6úí bán 6èn wee bío: «Mí díá le wa lorí le o Elii 6uee fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wáamaa pñpñ, ò o hùrun. ⁵¹ Hón páahŭ so yi, á ho pñnsò-beení na zoó céra le Dónbeení zí-beení yi á yóó lèera mí tñahŭ líi ló. A ho tá dèkíó, á há 6úaará benkaa. ⁵² Há búráa jini hénkaa, á le Dónbeení nùpua cèrèe 6úí na lá hùrun á veera. ⁵³ Ba ló há búráa yi, ó o Yeesu vèeró món, á 6a líi zon le Dónbeení lóhó Zeruzaleemu yi. A 6a nùpua cèrèe mòn 6a.

⁵⁴ A ho Oroomu dásíwá jùhŭso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á mòn ho tá dèkéro láa bío wó, á 6a zána dàkhíina, á 6a wee bío: «O 6èntñn lá lé le le Dónbeení Za binbiri.» ⁵⁵ Háawa

càrèè mún kera bín, á khèra dín wee loñ. Ba lé bía bò a Yeesu yi hàri ho Kalilee yi, á wee sá na a yi. ⁵⁶ Ba háawa mu t'fahú ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozeffu fànnu Mari, là a Zebedee nùwá fànnu á wi yi.

⁵⁷ Bío ho zihú dān, á ho Arimatee lóhó nī búi na lé o nāfóro fānsó á wá fūara. O yèni 6a le Zozeffu. O mún lá lé o Yeesu nī-kenínia nī-kéní búi. ⁵⁸ Wón lé yia wá vaá fíora a Yeesu nī-hínmu o *Pilaate cón. O o Pilaate le 6a día le o lá. ⁵⁹ O o Zozeffu lá há, á bá lé ho pōnsó-finle, ⁶⁰ á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho búaa hó yi. O o bīinia le hue-beení á pon le jii, ó o wá. ⁶¹ Mu wee wé ó o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á kará sánsáa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

⁶² Mu tá na lée tōn, ho *Sabaá zoñ, á 6a yankarowá júnása, lè 6a *Farizíewa páania van o Pilaate cón, ⁶³ á vaá bía nōn wo yi: «Cúkúso Pilaate, o sabín-fútaalo mu bióní búi á wa hácirí fūara wán. Bío ó o yío lá wi lua, ó o bía le mí húmú wizoóní tīn zoñ ká mí ì vèe. ⁶⁴ Cén na le jii le 6a pa le búure yi fúta mu wizoóní tīn nīi, bèra a na ò o nī-kenínia yí 6uee lén o sánia ká 6a bío na 6a zāamāa yi le o vèera. A dénn sabéré so á à poñ dío ho yahó.» ⁶⁵ O o Pilaate bía nōn 6a yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, nín-bía. Mi fé 6a á mi lén vaa pa le yi làa bío mí dá á wé làa bú.» ⁶⁶ A 6a wáa wá vaá léra le búure mu paró bío yío. Le hue-beení na pon le búure jii á 6a wíokaa pon kúinkūin, á bàrà 6a dásíwá le 6a pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zān 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ tá-tia yi, ká ho *Sabaá khíina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á wá van le búure wán. ² Yío 6ueé tī, á ho tá dèkíio lè mí pánká, ó o Nūhúso Dónbeení wáayi tonkaro búi yòó ló líi bīinia le huee khii bàrà á yòó kará wán. ³ O wee juiika lè ho viohó juiikaró bío síi, á sí-zīnia ka pūiapūiapūia. ⁴ Ba parowá zāna fūaa 6a wee zà, á ka lè 6a húrún.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le bióní, ò o bía nōn 6a háawa yi: «Minén háawa mu, mi yí zón. 1 zū le mi wee cá a Yeesu, yia 6a búaa ho *kùrúwá wán. ⁶ O mia hen, o vèera làa bío ó o háa bíaráa mu. Mi 6uen 6uee loñ ho lahó na ó o lá dūma yi. ⁷ Mi bánbá vaa bío na a nī-kenínia yi le o vèera. A bío ká wán, ó o dú 6a yahó van ho Kalilee kshú, lé bín 6a vaá mi a yi. Būn lé bío á í lá wi á í bío na mia.»

⁸ A 6a dēnia bīnia fūafūa ká 6a zónkaa, á 6a sía mún pá wan làa sòobéé, á lūwa vaá bía mu lá a Yeesu nī-kenínia. ⁹ Yío 6ueé tī, ò o Yeesu wee sí 6a yahó, á bía làa ba: «Mi foó.» A 6a vá 6ueé 6ó a yi, á líi 6uan o zení yi á 6a búaaania wo. ¹⁰ O o Yeesu wáa bía nōn 6a yi: «Mi yí zón. Mi lén vaa bío na wán zāwa yi le 6a lén va ho Kalilee kshú, lé bín 6a á mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi nī-cúa

¹¹ Bío 6a háawa wi ho wshú wán wá, á 6a dásíwá nùwá yen búi na lá pan le búure yi 6ēn wá lion ho lóhó yi, á líi bía bío wó búenbúen nōn 6a yankarowá júnása yi. ¹² Le *Dónbeení yankarowá júnása kúaa mún wán lè 6a *nī-kía á wāania tò, á 6a nōn le wári na boo 6a dásíwá yi, ¹³ á 6a bía nōn 6a yi: «Mi bío le o nī-kenínia 6ueé juaana a ho tá t'fahú ká mi dūma. ¹⁴ Hàri ká a *Pilaate wó wó já mu, á wa á zúrú bío wa á bío á á búeraa o jūhú, á mi júná á á lé.» ¹⁵ A 6a parowá fó le wári, á 6a wó làa bío 6a bíaráa mu nōn 6a yi. A mu bēnbéera fò há làa búenbúen 6a *zúifúwa cón á 6ueé 6ó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia miten lè mí nī-kenínia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zān 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba nī-kenínia píru dōn wá van ho Kalilee kshú, le 6úe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán. ¹⁷ Bío 6a mōn wo, á 6a búaaania wo, ká 6a búi wi 6a t'fahú pá titikaa. ¹⁸ O o Yeesu vá fūara, ò o bía nōn 6a yi: «Mu bío búenbúen wéró ho wáayi lè ho tá wán á le Dónbeení nōn pánká mīi. ¹⁹ Mi wáa lén va há síwá núpua búenbúen cón, á vaa wé 6a lè 1 nī-kenínia. Mi bátizé 6a o Maá là a Za lè le Dónbeení Hácirí yèni yi. ²⁰ Mi kárán 6a á 6a wé bè bío búenbúen na á í henia nōn mia yi. Mi zúrú mu, 1 i kēñ láa mia há wizoóní búenbúen yi fúaa ho dīm jná véró.»

Le Dónbeeni bin-tente vūahū na ó o Maaki túara

Vūahū tūaró nūhū

O Maaki hía wee bè là a Piere là a Poole, á wee séení 6a le Dónbeeni tonló yi (Bè-wénia 13.5; Koloosisa 4.10; Piere nín-yání 5.13). O Maaki vūahū wee zéení le o Yeesu lé le Dónbeeni Za na yú ho pánká mu bío búenbúen wán (Maaki 1.1; 15.39).

Bíó ó o Zán na hía wee bátízé 6a núpua á 6uara 6ueé wiokaaráa ho wāhū ká là a Yeesu, lé bún ó o Maaki nín-yání túara mí vūahū yi. O mún zéenia bío ó o Yeesu 6uara 6ueé bátízéaráa o Zán cón làa bío ó o Satáni khàráa wo loína bío (Maaki 1.1-13).

Bíó ó o Yeesu von lè mí nī-kenínia, làa bío ó o wó, bún búenbúen ó o Maaki túara mí vūahū yi (Maaki 1.14–10.52).

O Yeesu fèra bíá bío va á wé o yi ho Zeruzaléemu yi á nòn mí nī-kenínia yi. Ká 6a màhá yi zúrina a bíoní mu kúará (Maaki 8.31; 9.30-32; 10.32-34).

Pāahū na ó o Yeesu wee zo ho Zeruzaléemu yi, á 6a zāamáa dó ho cūkú beení wo yi. Ká 6a *zúifúwa ya-díwá bán pá a bío (Maaki 11–13). O Maaki vūahū véení, ó o zéenia o Yeesu húmú là a vèeró bío (Maaki 14–16).

Le Dónbeeni tonkaa o Zán Batiisi

(Matiye 3.1-12; Luki 3.1-9, 15-17; Zán 1.19-28)

¹ Dío ká lé le bin-tente, dío wee zéení le Dónbeeni Za Yeesu *Krista bío nūhū 6úeení ² làa bío le Dónbeeni bíá mí nī-cúá fèero *Ezayii vūahū yi:

«Í ì tonka í tonkaro

o ò dí ù yahó á 6ueé wioka ù wāhū.*

³ Nii 6úí wee bío pñpñn le dùure yi ká sii:

«Mí wioka ho wāhū ká a Nūhúso ò 6uen.

Mí muin ho wāhū na o ò bè.†»

⁴ A lé bún mu 6èn wóráa. O nīi 6úí na 6a le Zán hía wi le dùure yi, á bío ká lé bío ó o wee bue: «Mí 6uen á í bátízé mia, lé bún á à zéení le mí khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeeni yi, á le è sán mí bè-kora á à día.» ⁵ Ho Zudee kshū núpua lé ho Zeruzaléemu lóhósa búenbúen wee lé 6uen o cón. Ba wee zéení mí bè-kora 6a núpua yahó, ò o Zán bátízé 6a ho Zurudén muhū yi. ⁶ O Zán dà-zínii tá là a cón-númúku vará, á ku-céení wó lé ho sáahū. O bè-dínii lé 6a hawá lè há sò-kía sòró. ⁷ Bío ká lé bío ó o hía wee bue na 6a zāamáa yi: «Núpue 6úí wi í món wá a 6uen, wón po mí. Í yaá yi ko là a nakáa tenló hūúu. ⁸ Inén bátízéa mia lè mu nūmu yi, ká arén wón khúí bátízé mia lè le Dónbeeni Hácírí.»

O Yeesu bátízé mù là a kúará lénló bío

(Matiye 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-13)

⁹ O Yeesu wáa ló ho Kalilee kshū lóhó na 6a le Nazaréete yi á van o Zán cón, á wón bátízéa a ho Zurudén muhū yi. ¹⁰ O Yeesu zoo léení mu nūmu yi, ó o mən ho wáayi á ho nīi héra lè mí pánká, á le Dónbeeni Hácírí lion lòn háponi o wán. ¹¹ A mu tāmú 6úí sá ná ho wáayi, á bíá: «Fo lé í Za na á í bò í taká wán, ù bío sí mí.»

¹² Bún món á le Dónbeeni Hácírí dèeníá nàana a vannáa le dùure yi. ¹³ O wó há wizooní 6úará-nun bún. Lé hón pāahū so búenbúen ó o Satáni khà a yi loína. O kera 6a napuwá tīahū bún á bío ó o mākóo wi yi, á ho wáayi tonkarowá wee wé na a yi.

O Yeesu von 6a ce-pawá nūwá náa

(Matiye 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ O Zán déró ho kásó yi món, ó o Yeesu wá van ho Kalilee kshū á vaá wee bue le Dónbeeni bin-tente na 6a núpua yi. ¹⁵ O wee bío na 6a yi: «Ho pāahū nīi tun, le *Dónbeeni béení 6ueé 6ó. Mí khí mu bè-kora wéró yi á bè le Dónbeeni yi, á mí tá le bin-tente bío.»

¹⁶ Bío ó o Yeesu hía bá ho Kalilee vū-beení nīi wá, ó o vaá mən 6a ce-pawá nūwá nun. Ba lé o Simən lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zúán dé mu nūmu yi. ¹⁷ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mí 6uee bè mí, á í wé á 6a núpua lé bíá mí wé è yí á à 6ua á 6uennáa í cón làa bío mí wee paráa 6a cewá bío síi.» ¹⁸ A 6a dèeníá kúaará mí zúánwá á 6a bò là a Yeesu wá.

¹⁹ O Yeesu dá va van mí yahó, ó o mən o nīi 6úí na 6a le Zebedee záwa, o Zaaki lé mín za Zán á 6a wí mí woohū yi wee wioka mí zúánwá. ²⁰ O o Yeesu dèeníá von 6a, á 6a ló día mín maá Zebedee lè 6a ton-sáwá ho woohū yi, á 6a bò là a Yeesu wá.

* 1:2 Mí loń Malasii vūahū 3.1 † 1:3 Mí loń Ezayii vūahū 40.3

*O n̄i na ó o c̄nà wee beé l̄ò
(Luki 4.31-37)*

²¹ O Yeesu lè mí n̄i-kenínia wà van ho *Kap̄eyayuumu lóhó yi. Ba *zuífùwa v̄ür̄l̄ò wizonle na 6a le *Sabaa zoñ ó o zon 6a kàránl̄ò z̄ii yi, á zoó wee kàrán 6a. ²² A b̄ia n̄á a b̄ion̄i wó coon làa s̄oob̄éé. Lé b̄io ó o yí kàránna 6a n̄upua lè ho *l̄andá b̄io z̄éen̄ilowa b̄io s̄ii. Or̄én wó mu lè ho p̄ánká na le Dónbeen̄i n̄on wo yi.

²³ Mu p̄aah̄t̄ mí b̄eere yi, á b̄t̄n̄ ò o n̄ii b̄úii na ó o c̄nà wí yi b̄ueé zon 6a zuífùwa kàránl̄ò z̄ii yi, á b̄ia p̄ónp̄ón: ²⁴ «Nazarete n̄ii Yeesu! Léee webio á ù wà b̄ueé cà wa c̄n̄ hen? Fo 6uara wa yáaró b̄io yi léee? Ba le 1 yí z̄ú fo le? Unén lé yia lé le Dónbeen̄i n̄upue na le tonkaa.» ²⁵ O o Yeesu n̄amakaa wo yi: «Wé t̄éé. Lé o n̄ii mu yi l̄ónb̄io.» ²⁶ O o c̄nà z̄èk̄era a n̄ii lè ho p̄ánká, ò o l̄ó a yi ká a w̄amaa p̄ónp̄ón. ²⁷ A 6a n̄upua wó coon d̄akh̄ina, f̄úaa 6a wee b̄io mín yi: «Éee! B̄io kà léee webio? Ho léee kàránl̄ò finle na p̄ánká wi. Hàr̄i 6a c̄nàwa ó o n̄upue mu wee na le n̄ii yi, á 6a wé b̄io ó o wi á 6a wé.» ²⁸ O o Yeesu yèni d̄eñia l̄ó f̄uaf̄uà ho Kalilee k̄sh̄t̄ b̄uen̄b̄uen yi.

*O Yeesu w̄éera 6a v̄ánv̄arowà c̄èr̄èe
(Matiye 8.14-17; Luki 4.38-41)*

²⁹ B̄t̄n̄ m̄ón ó o Yeesu ló 6a *zuífùwa kàránl̄ò z̄ii á b̄ò mín là a Zaaki là a Z̄an á t̄erénna van o Sim̄on là a Andere b̄àn z̄ii. ³⁰ Mu wó ò o Sim̄on b̄àn h̄io h̄aa wi le d̄amu d̄éé yi, lé b̄io le t̄èñi wee z̄éé wo. O Yeesu b̄uee d̄èñii á 6a b̄ia a b̄io làa wo. ³¹ O o Yeesu vá vaá d̄t̄n̄ o n̄h̄t̄t̄ yi, ò o líi f̄ú a n̄ii yi h̄ónia làa wo, á le t̄èñi kh̄ina ó o d̄eñia h̄in̄on n̄on ho d̄n̄l̄ò 6a yi. ³² Le wii zoró m̄ón, ho tá yuuní, † á 6a n̄upua guan mi v̄ánv̄arowà làa b̄ia 6a c̄nàwa wi yi b̄uen̄b̄uen guarar̄aa o Yeesu c̄n̄. ³³ Ho lóhó n̄ipomu b̄uen̄b̄uen ló b̄ueé k̄úaa mín wán le z̄ii z̄uaj̄ii. ³⁴ O Yeesu w̄éera 6a n̄upua c̄èr̄èe na mu v̄am̄ú lè mi s̄iŵá lá wee beé l̄ò, á m̄un̄ n̄on 6a c̄nàwa c̄èr̄èe l̄era b̄ia 6a wí yi. O yí m̄aa díá á 6a c̄nàwa mu b̄io, lé b̄io 6a z̄ú a s̄ii.

(Luki 4.42-44)

³⁵ Mu tá na léee t̄on ȳinb̄ii b̄uir̄ii, ká ho tá ka ȳuúii, ó o Yeesu h̄in̄on le z̄ii yi, á wà ló ho lóhó m̄ón le l̄ue b̄úii na á n̄upue m̄ia yi, á léee wee f̄io le Dónbeen̄i yi b̄t̄n̄. ³⁶ O o Sim̄on lè mi n̄inz̄awa ló léee wee cà a. ³⁷ B̄io 6a vaá ȳi a, á 6a b̄ia n̄on wo yi: «Loñ, 6a n̄upua b̄uen̄b̄uen wee cà fo.» ³⁸ Ká a Yeesu m̄ah̄á b̄ia n̄on 6a yi: «Mi wa lén va há lór̄á na b̄amakaa yi. I m̄un̄ ko á ï vaa bue le b̄in̄-tente b̄in̄, lé b̄io á b̄t̄n̄ lé 1 b̄uen̄l̄ò n̄h̄t̄t̄.» ³⁹ O o w̄aa h̄in̄on tò ho Kalilee k̄sh̄t̄ b̄uen̄b̄uen yi wà, á wee bue le Dónbeen̄i b̄ion̄i na 6a n̄upua yi 6a *zuífùwa kàránl̄ò z̄ii yi, á m̄un̄ wee n̄a 6a c̄nàwa lén b̄ia 6a wi yi.

*O Yeesu w̄éera a b̄ueré b̄ui
(Matiye 8.1-4; Luki 5.12-16)*

⁴⁰ *B̄ueré b̄ui wà 6uara a Yeesu c̄n̄, á b̄ueé líi f̄ará mí n̄onk̄on̄ná wán ò o wee yanka a ká s̄ii: «Fo dà à w̄éé mi ká fo tà.» ⁴¹ O o n̄ii mak̄ar̄i guan o Yeesu yi d̄akh̄ina. O o líi b̄ò mi n̄ii o wán ò o b̄ia n̄on wo yi: «Í tà mu, w̄aa wa.» ⁴² O o b̄ueré s̄aah̄t̄ d̄eñia b̄inia se d̄t̄n̄. ⁴³ O o Yeesu le o lén, ò o hen̄ia b̄io ká n̄on wo yi: ⁴⁴ «H̄áyà. B̄io wó foñ á ù yi b̄io le n̄upue n̄i. Ká ù m̄ah̄á vaa z̄éeni üt̄en lè le *Dónbeen̄i yankaro. A ù m̄un̄ wé mu h̄am̄u b̄io na ó o *M̄oyiize b̄ò le 6a wé wé mu d̄án̄i yi, á 6a b̄uen̄b̄uen z̄ür̄i ká ù wan b̄io bon.» ⁴⁵ Ká b̄io ó o n̄ii mu wà ó o wee yényéni b̄io wó a yi há l̄ua b̄uen̄b̄uen yi. Lé b̄t̄n̄ n̄on ó o Yeesu yí m̄aa tà zo lóhó à n̄upue mi, ò o wee kh̄èn k̄eñi ho donk̄lah̄t̄ l̄ue b̄úii na á n̄upue m̄ia yi. A 6a n̄upua wee lé l̄ua b̄uen̄b̄uen yi á b̄uen o c̄n̄.

2

*O Yeesu w̄éera a mùam̄ua á m̄un̄ s̄era a b̄è-kora díá
(Matiye 9.1-8; Luki 5.17-26)*

¹ Wizoóni b̄io yen b̄t̄n̄ m̄ón, ó o Yeesu b̄inia 6uara ho *Kap̄eyayuumu. A 6a n̄á a s̄á le o wi le z̄ii yi. ² A 6a z̄am̄aa b̄ueé f̄ò mín b̄uir̄i b̄uir̄i á l̄ue yí ká, hàr̄i ho z̄uaj̄ii. O o Yeesu wee z̄éeni le Dónbeen̄i b̄ion̄i na 6a yi. ³ A 6a n̄upua n̄uwá yen b̄úii vaá ló wee b̄uen. Ba n̄uwá náa 6a t̄lah̄t̄ guan o mùam̄ua. ⁴ Ká 6a m̄ah̄á yí dà m̄aa zoó b̄ar̄á a o Yeesu yahó 6a n̄upua booró b̄io yi. A 6a yóò kara ho l̄òho s̄ans̄aa hen na ó o Yeesu wí yi. Lé h̄on̄ k̄sh̄t̄ so á 6a dó a mùam̄ua yi lè há h̄uni á liinia ká a d̄uma mí d̄amu d̄éé wán. ⁵ B̄io ó o Yeesu m̄on b̄io 6a d̄or̄aa mí s̄la wo yi, ó o b̄ia n̄on o mùam̄ua mu yi: «Wàn b̄on̄l̄ò, ù b̄è-kora s̄era díá.» ⁶ A ho *l̄andá b̄io z̄éen̄ilowa na wi b̄t̄n̄ wee b̄io mí yiwa. ⁷ «O n̄upue mu wee b̄io ká s̄ii le we? O wee m̄an̄i mít̄en lè le Dónbeen̄i. Léee wée dà á s̄n̄ mu b̄è-kora á à díá ká mu ȳin̄on̄i lè Dónbeen̄i mí

† 1:32 Ho Sabaa n̄h̄t̄t̄ wee wé 6ua ho ȳèdm̄á zoñ z̄ih̄t̄ á vaa vé ho t̄ibir̄i zoñ le wii zoró p̄aah̄t̄. Lé b̄t̄n̄ n̄on á 6a b̄iar̄aa hen le 6a n̄upua pan le wii líi zoró á wee 6uar̄aa mí v̄ánv̄arowà 6uenn̄aa o Yeesu c̄n̄, lé b̄io 6a lá yí dà m̄aa wé mu le wisoni yi ho Sabaa b̄io yi.

dòn.»⁸ O o Yeesu dɛɛnía zūna 6a yilera ó o bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á hã yilera na ká sɔi wiráa mia?»⁹ Lé mu yén bioró wayi? Lé á bio na a mùamúá yi le o bè-kora séra díá lée, táá lé á bio na a yi le o híni lá mí dāmu dɛɛ ó o varáka?¹⁰ Ká í máhá wí á mí zūn na lé o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán á sɛnnáa mu bè-kora díá.» O o wáa bía bio ká nɔn o mùamúá yi: «Le í bio mu na fon, líi híni, lá ũ dāmu dɛɛ á ũ kúífo.»¹² Mí lahó yi ó o nni mu dɛɛnía hínnɔn yóó dín, á líi lá mí dāmu dɛɛ ó o lée wá ká 6a búenbúen dín wee loñ. A 6a búenbúen wó coon mu bío yi. A 6a wee khòoni le Dónbeení ká sɔi: «Bio ká bān sɔi wa dín yí mɔn hùúu.»

O Yeesu buara 6a bè-kora wérowá bío yi

(Matiye 9.9-13; Luki 5.27-32)

¹³ O Yeesu yèrémáa van lè ho Kalilee vū-beení jii. A 6a zāamáa wee búen ó o kàrán 6a. ¹⁴ O wee khíi, ó o mɔn o nni búni na 6a le Alifee za Levii ká a kará mí tonló lùe yi, á wee fé ho lānpó. O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Híni bè mī.» O o Levii líi hínnɔn bó a yi.

¹⁵ O Levii von o Yeesu lè ho dínló mí zii. Ho *lānpó féwá lè 6a nī-kora cɛrɛɛ wi ho dínló mu díníi lá a Yeesu lè mí nī-kenínia. Mu bon. Ba nùpua cɛrɛɛ na hía wee bè lāa wo lé bān nùpua so sɔi. ¹⁶ Ho *lāndá bío zéenilowa na lé 6a *Farizéwa kuure nùpua búí á mɔn ó o Yeesu wee dí lè 6a nī-kora lè ho lānpó féwá, á 6a bía nɔn o nī-kenínia yi: «Lée webio nɔn ó o wee díráa lāa bān nùpua so sɔi?» ¹⁷ O o Yeesu já bío 6a bía, ó o bía nɔn 6a yi: «Héyíi! Míén! Nùpua na lò hereka so wee wé cá tni bānsó dāni le? Bùéé. Ba vānvárowá lé bía wee wé cá a dāni. Inén yí buara bía wee leéka le mí téréna bío yi dé. Bía zū le mí lé 6a bè-kora wérowá lé bía á í buara bío yi.»

Mu bè-kta lè mu bè-fla wi mín jindá yi

(Matiye 9.14-17; Luki 5.33-39)

¹⁸ Wizonle búí ó o Zān Batiisi nī-kenínia lè 6a *Farizéwa nī-kenínia lù mí jini. A 6a nùpua búí wá búéé tuara a Yeesu yi: «Lée webio nɔn ó o Zān Batiisi nī-kenínia lè 6a Farizéwa nī-kenínia wee lí mí jini á únén nī-kenínia bɛn yí máa wé mu?»¹⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mí wee leéka le bía 6a von mu yaamu sánú díró yi á 6a so dá a bío le 6a lí mí jini ká a há-fla bān bāa lāa ba wi mín wán le? Bún yí dá máa wé. ²⁰ Éé ká páahú búí khíi dá, ó o há-fla bān bāa 6a á lén 6a tsháh, bún ká 6a máhá wé è lí mí jini.

²¹ «Nùpue máa lá nín-ké-fine bío búí máa lá lāa báká kñle. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-fine á à wíoka à lèe ho. ²² Lāa bún sɔi, á nùpue máa kúee *dívén fla sūmāni-kta yi. Lé bío ká a kúaa ho bín, ká ho hía wee za, á há à nāma. A ho dívén lè há sūmāniwa á à pááni í yāa. Ho dívén fla ko ho kúee há sūmāni-fla yi.»

O Yeesu wee zéeni ho Sabaa bío ya-binbirí

(Matiye 12.1-8; Luki 6.1-5)

²³ Ho *Sabaa búí zòñ ká a Yeesu wee káa há mana búí yi, ó o nī-kenínia wee khé ho dínló ho wòhú nísáni à là. ²⁴ A 6a *Farizéwa wee bío lá a Yeesu. «Loñ, lée webio nɔn á ũ nī-kenínia wee sáráa ho Sabaa zòñ ká wa lāndá jòñ hò mu?»²⁵⁻²⁶ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bio ó o *Davidee yánkaa wó á mí dín yí káránna yí mɔn le? Mu wó le *Dónbeení yankarowá jùhúso beení Abiataare páahú. O Davidee lè mí ninzáwa á le híni hía dá á 6a yí yú bío 6a á dí. O orén mí bèere zon le Dónbeení zii yi á zoó lá le Dónbeení hámu búurú lá, ó o mún buan ho búí lée nɔn mí ninzáwa yi, ká le Dónbeení yankarowá mí dòn lé bía jòñ lá ko 6a wé là ho lāa bío ho lāndá bórāa mu.»²⁷ O o Yeesu pá bínia bía nɔn 6a yi: «Ho Sabaa bārā ó o nùpue bío wé se, ká nùpue yí léra Sabaa bío yi. ²⁸ Lé bún nɔn ó o Nùpue Za á ho Sabaa bío mún wi níi yi.»

3

O Yeesu wéera a nni na báhó hurun

(Matiye 12.9-14; Luki 6.6-11)

¹ Bún mɔn ó o Yeesu bínia van 6a *zúífúwa kàránló zii yi. Mu zòñ à nni búí wi bín á báhó hurun. ² A 6a *Farizéwa na wi bín bó mí yío o Yeesu wán le mí í loñ ká a wéé o nni mu ho *Sabaa zòñ, lé bío 6a wi 6a zéeni a Yeesu mu wékheró bío. ³ O o Yeesu bía nɔn o nni na báhó hurun yi: «Lii híni búee lée dín 6a nùpua búenbúen yahó le 6a mí fo.» ⁴ Bún mɔn ó o Yeesu tuara bía wi bín yi: «Wa lāndá yi á lé mu yén ó o nùpue ko ó o wé ho Sabaa zòñ? Lée bè-tente lée, táá lée bè-kohó? Lé ho káni a nùpue lée, táá lé ho díá ó o hí?» A bía wi bín yí bía dɛɛ. ⁵ O o Yeesu loña 6a búenbúen yi khíi fò le le sí-cíflé. O mún yi wee vá lè mí soóbɛɛ bío 6a yiwa tunka bío yi. O o wáa bía nɔn o nni yi: «Hóóni ũ báhó.» O o nni hóónia ho á ho dɛɛnía wan. ⁶ A 6a Farizéwa fò mín á 6a ló á dɛɛnía lée kúaa mín wán lá a *Herodee kuure nùpua, á 6a wee loñ bío 6a á wé á á búerāa o Yeesu.

* 2:25-26 Mí loñ Samuwéle nín-yáni vtaahú 21.1-7

Ba zāamāa wee lé buen o Yeesu c̄sn

⁷⁻⁸O Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia wà van ho Kalilee v̄u-been̄i j̄ii á 6a minka zāamāa b̄o á yi. Ba n̄upua mu 6úí ló ho Kalilee k̄sh̄u yi. Ba 6úí ló ho Zudee k̄sh̄u lóh̄o ná 6a le Zeruzal̄εmu yi, lè ho k̄sh̄u mu lórá 6úí yi mún. Ba 6úí ló ho Idum̄εε k̄sh̄u yi, lè ho Zurud̄ēn muh̄t m̄ón. Ba 6úí ló há ló-zàwa na b̄amakaa ho Tiire lè ho Sid̄ōn lórá yi. Bán zāamā-kúii so h̄ia wee buen o Yeesu c̄sn, lé b̄io 6a j̄á b̄io ó o wee wé búenb̄úen. ⁹O o Yeesu wáa le mí n̄i-ken̄inia 6ua ho wooh̄t 6úí buennáa bèra a na ká 6a zāamāa h̄ia wee hénka a, ò o zo hon. ¹⁰Mu hon. B̄io ó o wee wé 6a n̄upua c̄èr̄εε ká s̄ii, á b̄ia mu v̄ámú wee beé lò wee j̄aa mín o wán, bèra à na ò o yí 6a túii yi. ¹¹Ba n̄upua na 6a c̄n̄áwa wi yi ká 6a sansan m̄on o Yeesu, á 6a lé l̄iiorá a tá, á wé wáamaka ká 6a á b̄io: «F̄o lé le Dónbeen̄i Za.» ¹²Ká a Yeesu mah̄á wee hen̄i mu na 6a yi le 6a yi há mí b̄io na n̄upua yi.

O Yeesu hueekaa mí tonkarowà ptrú j̄un
(Matiye 10.1-4; Luki 6.12-16)

¹³B̄in m̄ón ó o Yeesu ȳoora le 6útee 6úí wán, ò o von 6a n̄upua 6úí á 6a 6ueé ȳoora a c̄sn. ¹⁴O o hueekaa 6a p̄irú j̄un 6a t̄fah̄t á có yèni làa tonkarowà. O hueekaa 6a á 6a k̄er̄í mín wán làa wo ò o wé tonka á 6a bue le Dónbeen̄i b̄io. ¹⁵O mún n̄on ho p̄anká 6a yi á 6a wé j̄a le 6a c̄n̄áwa lén b̄ia 6a wi yi. ¹⁶B̄ia ó o hueekaa yènnáa lé h̄ia ká:

O Sim̄on, ȳia ó o có yèni làa Piere.

¹⁷O Zaaki lè mín za Z̄an na lé o Zebedee z̄awa. O Yeesu có 6a yèni làa Buanez̄εesi, b̄in kúará le «n̄upua na ka lòn v̄ioh̄o na wee n̄amaka.*»

¹⁸O Andere, o Filiipu là a Baatelemii,

o Matiye là a Toma,

o Zaaki na lé o Alifee za,

o Tade, o Sim̄on na lé 6a Zelootewa† kuure n̄upua n̄i-ken̄i.

¹⁹O Zudaa Isikariote na kh̄ii dé o Yeesu mí z̄úkusa níi yi.

O Yeesu d̄ar̄l̄ó yi ló Sat̄ani c̄sn
(Matiye 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²⁰B̄in m̄ón ó o Yeesu b̄in̄ia 6ueé lion le z̄ii yi. A 6a minka zāamāa t̄in 6ueé f̄o mín f̄úaa o Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia yáá yi yú p̄ah̄t máa d̄ir̄aa. ²¹B̄io á 6an̄ n̄uwá j̄á mu, á 6a ló wá 6ueé fé o, á 6a wee b̄io le o j̄uh̄t máa b̄in.

²²Ho *l̄andá b̄io z̄éen̄ilowa na ló ho Zeruzal̄εmu yi 6uara b̄in bán 6èn wee b̄io: «Mu lé 6a c̄n̄áwa j̄uh̄tso na 6a le *Bezebuule† lé ȳia wi o yi. Lé wón n̄on ho p̄anká wo yi ó o dà wee j̄anáa 6a c̄n̄áwa lén b̄ia 6a wi yi.» ²³O o Yeesu wáa von 6a wee b̄ioráa lè há w̄ah̄io: «O *Sat̄ani yí dà máa j̄a mí ninz̄awa c̄n̄áwa. ²⁴Ká k̄sh̄u dà-kén̄i n̄upua h̄ia wee fi mín yi, se h̄on k̄sh̄u so máa va yah̄o. ²⁵Ká z̄i-j̄uh̄t dà-kén̄i n̄upua h̄ia wee fi mín yi, á h̄on z̄i-j̄uh̄t so máa va yah̄o. ²⁶Ká a Sat̄ani h̄ia wee fi lè mí ninz̄awa c̄n̄áwa, ká a b̄éeni sankaa, ó o p̄anká máa va yah̄o ká ho ò yáa. ²⁷Nii woon yí dà máa zo p̄anká 6̄anso z̄ii á máa zoó kh̄uii o níi b̄io ká a yí can o p̄anká 6̄anso mu yí v̄o. Ká a mah̄á can wo v̄o, ó o zoó kh̄uii o z̄ii b̄io búenb̄úen á à l̄énnáa. ²⁸Le l̄i mí ho túiá na mia: Ba n̄upua bè-kora lè 6a b̄in-kora na 6a à b̄io le Dónbeen̄i d̄an̄i yi búenb̄úen á le Dónbeen̄i dà kh̄ii s̄en ñ d̄ia á à na 6a yi. ²⁹Ká ȳia mah̄á kh̄ii b̄ia le b̄in-koh̄o á l̄éera le Dónbeen̄i Hác̄ir̄i yi, wón b̄io á le Dónbeen̄i máa s̄en máa d̄ia máa mi hūtu. Mu ù j̄i a j̄uh̄t yi f̄éεε.» ³⁰O Yeesu b̄ia ká s̄ii n̄on 6a yi, lé b̄io 6a wee b̄io le o c̄n̄á wi o yi.

O Yeesu 6an̄ n̄uwá binbirt
(Matiye 12.46-50; Luki 8.19-21)

³¹B̄io ó o Yeesu 6an̄ nu lè 6an̄ z̄awa wáa 6ueé d̄ōn, á 6a lée d̄in ho kh̄uh̄u, á 6a tonkaa o 6úí le wón zoo ve o. ³²Ba n̄upua na kará k̄n̄ia o Yeesu yi boo, á b̄in à ȳia 6a tonkaa 6ueé wee b̄io làa wo: «Loñ, mín nu lè mín z̄awa [lè mín h̄inni] wee cá fo, 6a lée wi ho kh̄uh̄u.» ³³O o Yeesu b̄ia: «Lé o yén lé wàn nu? A wàn z̄awa lé 6a yén?» ³⁴O o loñna b̄ia kará k̄n̄ia wo yi kh̄ii f̄o, ò o b̄ia: «Mí loñ! Wàn nu lè wàn z̄awa wi hen. ³⁵Lé b̄io á ȳia wee wé le Dónbeen̄i s̄ii b̄io se wón lé wàn za, táá wàn h̄inl̄ó, táá wàn nu.»

4

O d̄iro w̄ahiire
(Matiye 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹O Yeesu t̄in wiokaa wee k̄ar̄an 6a n̄upua ho Kalilee v̄u-been̄i j̄ii. Ba minka zāamāa k̄n̄ia wo yi, ó o wó san zon ho wooh̄t á zoó kará. Ho wooh̄t mu wi mu j̄umu yi, ká 6a zāamāa bán lée wi le 6ón6óore yi mu j̄umu j̄ii. ²O h̄ia wee wá há w̄ah̄io á k̄ar̄annáa 6a n̄upua làa

* 3:17 Ba z̄uif̄uwa c̄sn, ò o n̄upue na ka lòn v̄ioh̄o na wee n̄amaka lé o n̄upue na s̄ii kh̄uua. † 3:18 Mi loñ Matiye v̄uah̄t 10.4 ‡ 3:22 Mi loñ Matiye v̄uah̄t 10.25

bío cêrêe. Bío ká lé bío ó o káránna làa ba: ³ «Mi tántá mi jíkònná. Nii búí ló van mí mǎhú yí, á wá vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bío ó o wee dé mu, á mu búí lion ho wǎhú nísání, á 6a jínzàwa sèekaa búñ wá. ⁵ Mu búí lion ho búaa hó na le tñí wi wán ká le yí lí, á mu dèenía ló, lé bío le tñí yí boo búñ. ⁶ Bío le wii já mu lè mí sóobé, á mu hon, lé bío mu naní yí zon ho tá yí sese. ⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yí, á mu ló, á hún kíkara so hínon yóó pá mu, á mu yí yú bia húú. ⁸ Mu búí búñ lion ho tá na se yí, á mu ló, á yóó dñn, á yú há bia bóni làa píru píru, búará-tñn tñn, khímáni khímáni.» ⁹ Búñ món ó o bía nñn 6a yí: «Yia wee jí bío, á wón jí bío bia sese.»

O Yeesu wahio wáró jǎhú

(Matiye 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Bío ó o Yeesu páanía wi làa bia yí máa tà lé o món là a ní-kenínia píru jñn, á 6a flora a le o zéeni há wáhio mu kúará làa mí. ¹¹ O o bía nñn 6a yí: «*Le Dónbeení b'éeni bío na kúará lá dñn yí zú á minén yú zúna. Ká 6a ní-vio wee jí mu bío búenbúen lòn wáhio. ¹² Lé búñ nñn á 6a lé 6a núpua na yío wi ká 6a yí máa mi sese.

Ba múñ wee jí mu bío,

ká 6a yí máa zúñ mu 6àn kúará binbirí.

Ká búñ mía se 6a lá á à yèrémá à 6uen le Dónbeení cón,

á dèn lá à sèn ñ díá á à na 6a yí.»*

O Yeesu zéenia o díro wáhiire kúará

(Matiye 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ Búñ món ó o Yeesu bía nñn 6a yí: «Ká le wáhiire na ká 6àn kúará á mi yí zú, á mi ñ wé kaka á à zúrínáa há wáhio búenbúen na ká 6àn kúaráwa? ¹⁴ Le Dónbeení bióní ka lè mu bè-dà na ó o díro wee dé. ¹⁵ Ba núpua búí ka lè ho wǎhú nísání na le bióní lion yí. Hen ká 6a já le Dónbeení bióní, ò o Satání dèeni lén le 6a yiwa. ¹⁶ Ba búí ka lè ho búaa hó na le tñí wi wán ká le yí lí. Hen ká 6a já le Dónbeení bióní, á 6a tá le yí, á zámaka le bío yí. ¹⁷ Ká 6a mǎhá yí máa tà à le bióní mu wíi 6a sese à va yahó. Ká le lònbee, táá ho kúará lénlò yú 6a le Dónbeení bióní bío yí, á 6a dèeni pí le Dónbeení bío. ¹⁸ Ba búí ka lè ho tá na á há kíkara bia héra yí á mu bè-dà lion yí. Ba já le Dónbeení bióní, ¹⁹ èe ká ho yíró bío yilera, lè ho náfóró símu na wee vñni 6a núpua, lè mu biowa síwá cêrêe na 6a núpua sía wee vá yí, búñ wee wíi 6a, á hè le bióní mu á le máa dǎn dèe búí wé. ²⁰ Ba búí 6àn ka lè ho tá na se bío. Ba wee jí le Dónbeení bióní á tà le yí. Bán ka lòn dñnló na yóó ton, á ho búí yú há bia bóni làa píru píru, búará-tñn tñn, khímáni khímáni.»

Le fñtání wáhiire

(Luki 8.16-18)

²¹ Búñ món ó o Yeesu bínía bía nñn 6a yí: «O búí so wee wé dé fñtání à bíní lá láahó 6ún yí le? Táá 6ánsó so wee wé dé le zoo bǎrá kátà tá le? Búé. Ba wé dé le bǎrá hen na le ko le bǎrá yí. ²² Mu bío na sǎnkaa búenbúen khíi mi. A bío sà yí búenbúen bío khíi zúñ. ²³ Yia wee jí bío, á 6ánsó jí bío bia sese.»

²⁴ O Yeesu pá bínía bía bío ká nñn 6a yí: «Mi wé jí bío wee bío na mia sese. Le wíló dèe na mi wee mǎnzá lè mu bío, lé dèn 6àn síi á le Dónbeení á à mǎnzá lè mí bío á à wíoka à bè mu búí wán á à na mia. ²⁵ Lé bío á yia bío wi á le è bíní ñ na mu búí wo yí á à bè mu wán. Ká yia dèe búí mía, á hári mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mí cón, á le pá à fé.»

Bío mu bè-dinii wee wé wé dǎnda 6àn wáhiire

²⁶ O Yeesu tñn bínía bía: «*Le Dónbeení b'éeni bío 6onmín làa bío ká: Nii búí dó mí bè-dà mí mǎhú yí. ²⁷ O wee da à lée sñn làa wizooní. Hón páahú so ká há bia wee háa à yóó lé ká a yí zú bío mu wee wéráa. ²⁸ Ho tá miten wee wé à mu bío na dó à lé, á wé mí mùuní, á te, á kútee mí yío. ²⁹ Ká ho dñnló hía bon, á láró dñn, ò o mǎhú 6ánsó dèeni lá mí khónle ká a khé ho.»

Ho mútáadè vñndèe b'eere wáhiire

(Matiye 13.31-32; Luki 13.18-19)

³⁰ Búñ món ó o Yeesu tñn pá bínía bía: «Lé mu yén á wa dà à tée lè le Dónbeení b'éeni? Lé le wáhiire yén á wa à dñn wán á à zéenináa le b'éeni mu bío? ³¹ Mu bío dà à tée lè le vñndèe na 6a le mútáadè 6àn b'eere. Le ka cñnú á po há bia búenbúen na ho dñmíjá yí. ³² Ká 6a dù le á le lé, á dà poi ho zen-6uahó bè-vànií búenbúen, á lakara keñ á tǎró wé, á 6a jínzàwa wé dǎn tá mí lenna yí.»

(Matiye 13.34-35)

* 4:12 Mi lorí Ezayii vtauhú 6.9-10

³³ Lé ká síi ó o Yeesu hía wee wàráa há wàhio cèrèè làa hía ká bân síi bío, à zéénínaa le Dónbeení bíoní na 6a nùpua yi. O hía wee kàrán 6a à héha làa bío á bía wee jí a cǎn dà à zúrínáa há kúará. ³⁴ O hía máa wé bío lè 6a zâamâa ká a yí máa wà wàhio. Ká páahú na ó orén lè mí nǎ-kenínia wi mí dòn, ò o zéení há kúará na bán yi.

O Yeesu dñña ho pinpiró
(Matiye 8.23-27; Luki 8.22-25)

³⁵ Mu nǎnzòh mí bɛɛɛ zlihd, ó o Yeesu bía nǎn mí nǎ-kenínia yi: «Mi wa khí lè ho vǔ-beení mǎn.» ³⁶ Á 6a wáa wà díá 6a zâamâa. Ho woohú na ó o Yeesu lá wi yi lé hía ó o nǎ-kenínia zon làa wo á 6a wà. Há wonna búii mún súarâa yi làa ba. ³⁷ Cúa-yen á ho pinpi-beení hǎnǎn wee wà, á mu jumu wee yǎnbónka zo ho woohú. Lónbíio à ho yòó wee sí lè mu jumu. ³⁸ Mu wee wé ò o Yeesu líi dǔma ho woohú flkǎhú sá mí jǔhú á mu dǎmu 6ó. O o nǎ-kenínia sína wo á bía nǎn wo yi: «Núhúso, wa à hí. Mu so léé bío na yí ciran fo léé?» ³⁹ O o Yeesu sína nǎmakaa ho pinpiró yi, ò o bía nǎn ho vǔ-beení jumu yi: «Wé tété.» Á ho pinpiró dɛɛnía dñn. Á mu búenbúen wó tété. ⁴⁰ O o Yeesu bía nǎn mí nǎ-kenínia yi: «Lée webio nǎn á mí zǎnanáa? Á lè minǎn pá dñn yí dó mí sǎa mǎ lon?» ⁴¹ Ká bío 6a zǎna dǎkhíina, á 6a wee bío mǎn yi: «Páa! O nùpue mu lè o yén síi ká? Hǎrí ho pinpiró lè mu jumu ó o biarâa, á mu pá bò á bíoní yi.»

5

O Yeesu nǎn 6a cǎnwa léra o nǎi búii yi
(Matiye 8.28-34; Luki 8.26-39)

¹ Bǔn mǎn á 6a wà khúii dǎn ho Kalilee vǔ-beení mǎn ho Zerasaa* kǎhú yi. ² Bío ó o zoó ló ho woohú yi léé wee dñn, á bǔn ò o nǎi búii ló 6a nǎ-hía nùuníi† á wee sí a yahó. O cǎná búii wi o nǎi mu yi á wee beé o ló. ³ O wee cǎa 6a nǎ-hía nùuníi. Nùpue yí dà máa bíni máa ca a làa dɛɛ woon, hǎrí lè há zúakúaríwá. ⁴ Pǎnna cèrèè 6a can wo lè há zúakúaríwá. Ká a máhǎ wee wé khóh há zúakúaríwá, á háaka há cǎni na wi o zení yi. Pǎnká dǎkǎnsa na dà á bío wón mía. ⁵ Fúuu lè há wizooní, ká lé 6a nǎ-hía nùuníi lè há búaa ó o wi yi, á wee wǎamaka ká a hǔaa mítén 6óoníka yi lè há huua.

⁶ O nǎi mu khèra mǎn o Yeesu ó o lǔwa 6uara á 6ueé líi búrá a tá ⁷ ò o wee bío bío ká pǎnpǎn: «Dónbeení na wi mu bío búenbúen jǔhú wǎn Za Yeesu! Lée webio fo lon làa mi? Sábéré, 1 wee yanka fo le Dónbeení yèni yi, yí yáa 1 bío.» ⁸ O bía bǔn, lé bío ó o Yeesu wee kǎkǎ a cǎnǎ na wi o yi le o lé. ⁹ O o Yeesu túara a yi: «Ū yèni 6a le we?» O o bía: «Í yèni 6a le Zâamâa, lé bío wa boo.» ¹⁰ O o wee yanka a le o yi ja mí lén ho kǎhú mu yi.

¹¹ Mu wee wé á nǎnbù-foohú búii wé dí le búee nǎsǎn. ¹² Á 6a cǎnwa mu yankaa o Yeesu ká: «Na ho wǎhú wɛn le wa vaa zo 6a nǎnbùɛɛnǎ na ká yi.» ¹³ O o Yeesu nǎn mu wǎhú 6a yi. Á 6a cǎnwa mu ló a nǎi yi á vaa zon 6a nǎnbùɛɛnǎ yi. Á 6a búenbúen yòó lǔwa le búee wǎn á kúenkaa líi zon ho vǔ-beení yi á húrún. Ba à yí lón muaaseé jún síi.

¹⁴ Á bía lá wee pa 6a lǔwa vaa bía mu nǎn bía wi mí manawá yi, á bía mu nǎn bía wi ho lóhó yi. Á 6a nùpua ló wà 6ueé loí bío wó. ¹⁵ Bío 6a 6ueé dǎn hen na ó o Yeesu wi yi, á 6a mǎn o nǎi na 6a minka cǎnwa lá wi yi, ò o wó mí nǎ-tente á zǎ mí sǎa kará, á 6a zǎna. ¹⁶ Á bía mu wó yí yi lá bío wó a nǎi na 6a cǎnwa lá wi yi làa bío wó 6a nǎnbùɛɛnǎ yi á fɛera nǎn bía ló 6uaraka yi. ¹⁷ Á 6a wee yanka a Yeesu le o sǎbéré ò o lén díá mí.

¹⁸ Páahú na ó o Yeesu bíniá wà yòó zo ho woohú yi, ó o nǎi na yú mítén 6a cǎnwa níi yi yankaa wo le o díá le mí bè làa wo. ¹⁹ O o Yeesu pá ò o bía nǎn wo yi: «Bíni va mǎn zǎi á vaa bío ũ mǎkǎrí na ó o Núhúso zúríná, làa bío ó o wó nǎn foñ búenbúen á na 6a nùpua yi.» ²⁰ O o nǎi mu 6ɛn wáa wà á tò há Lórá Bio Pírú kǎhú yi ká a wee yéyéní bío búenbúen na ó o Yeesu wó nǎn wo yi. Á bía búenbúen na jǎ mu á mu wó coon dǎkhíina.

O Zayirusi hǎnló là a háa búii wɛɛró bío
(Matiye 9.18-26; Luki 8.40-56)

²¹ Bǔn mǎn ó o Yeesu zon ho woohú, á yèrémáa khú ho vǔ-beení mǎn, hen na ó o ló yi 6uararâa. Á 6a minka zâamâa 6ueé kǎnia wo yi ká a wi mu jumu jii. ²² Hón páahú so yi á bǔn 6a *zúífùwa kǎránló zǎi ya-dí búii na yèni 6a le Zayirusi 6ueé dǎn. Bío ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o líi búrá a tá, ²³ á wee 6ón6óní a ká síi: «Í hǎnló máa fen, 1 wee fio fo, sǎbéré á ũ 6uee bè ũ níi o wǎn ò o ló fá.» ²⁴ O o Yeesu wáa bò làa wo á 6a wà. Á 6a minka nùpua 6ura bò a yi. ²⁵ Háa búii wi 6a tǎhú á wee mí mí sɛɛró fɛɛɛ á dǎn há lúlúio pírú jún á ho máa fl.† ²⁶ O ló bon làa sòobɛɛ le tǎni 6ǎnsowá níni yi, á níi bío búenbúen wó. Ká a máhǎ pá yí yú mítén.

* 5:1 Ho Zerasaa lè há Lórá Bio Pírú kǎhú ló-beení. Le Dónbeení bíoní vǎnna búii yi á ho Kadaraa lè ho Zɛɛkesa lórá lè háa bío bía. † 5:2 Ba zúífùwa búráa lè warén búráa yǎnǎi dà-kéni. Ba fú wee wé cé mí búráa há 6ó-ɛɛra yi kúia. Le hǎn búráa so síi ò o khéero ló yi 6uararâa o Yeesu cǎn. ‡ 5:25 Mí loí Levii núwá vuahú 15.25-33

O vǎmú yáá wíokaa wee dé wán. ²⁷ O háa mu hía ná a Yeesu bío, lé bǔn nǎn ó o ǒueé zon 6a zǎamáa yi, á náana zoó 6o a Yeesu yi, á túaa o dà-zínii yi là a mǎn. ²⁸ O lá wee bío bío ká mí yi: «Hen ká í dǎrina túaa o dà-zínii yi, á í ì wa.» ²⁹ Bío ó o 6èn yú zoó túaa o dà-zínii yi, ó o sɛɛró dɛɛnía dǎn, ó o zǔna mu mí sǎnia yi le mí wan. ³⁰ Mí lahó yi, ó o Yeesu zǔna le pǎnká 6úí ló mí yi, ó o yèrèmaa dǎn 6a zǎamáa yi ò o túara: «Lée wée túaa í dà-zínii yi?» ³¹ O o ní-kenínia bíá nǎn wo yi: «Fo yi mǎn bío 6a nǔpua 6uraráa fon á wee náa mín le? A ù pá wee túa le lée wée túaa fon.» ³² Ká a Yeesu wi ò o zǔrǐ yǎ wó mu, ó o wee lorí mí nísáa yi. ³³ O o háa zǎna, ó o wee zǎ, lé bío ó o zǔ bío wó a yi. O o wá 6ueé líí 6úrá a Yeesu tá, ò o fɛɛra bío mu wórǎa 6úen6úen nǎn wo yi. ³⁴ O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Wǎn hǐnló, bío fo dó ù sǐi mǐi, lé bǔn wɛɛra fo. Wǎa lén, vaa yí hɛɛrà. Fo wan mu wórǎa.»

³⁵ Bío ó o Yeesu wee bío ká sǐi á bǔn 6a tonkarowá 6úí ló a Zayiruusi zǐi nǎn o mǎn á 6ueé wee bío láa wo: «Ù hǐnló wǎa húrun. Fo tǐn pa à sɛɛ o ní-kǎránlo le?» ³⁶ Ká a Yeesu máhá yi lorína le 6a cǎn ò o bíá nǎn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ù sǐi mǐi.» ³⁷ O Yeesu yí tà le nǔpue lɛɛní mí ká mu yínǎn o Piere là a Zaaki le mín za Zǎn. ³⁸ Bío ó o vaá dǎn o Zayiruusi mu zǐi, ó o Yeesu mǎn bío le lùe kǎnkáa dǐnnáa. Ba nǔpua wee wá pǎnpǎnpǎn. ³⁹ O o Yeesu yóó zon le zǐi yi ò o bíá nǎn 6a yi: «Lée webio te hǎn mǐnka kǎnkáa so. Lée webio nǎn mi wee wǎráa ká sǐi? O hǐnzo-za mu yí húrun, o lée yǎ na dǔma.» ⁴⁰ A 6a wee zǎarǎka a yi. O o wǎa le 6a 6úen6úen le, ò o fó a hǐnzo-za 6ǎn maá le 6ǎn nu le mí ní-kenínia nǔwǎ tǐn á zonnáa hen na ó o hǐnzo-za wi yi. ⁴¹ O o líí fù a níi yi ò o bíá: «Talita kumi.» (Bǔn kuará le «hǐnzo-za, le í bío mu na fon, líi hǐní».) ⁴² O o hǐnzo-za dɛɛnía líí hǐnǎn wee varáka. O teró lúluo yú píru nǎn. Bío 6a mǎn mu ká sǐi á 6a wó coon dǎkhǐna. ⁴³ Ká a Yeesu máhá henía mu nǎn 6a yi le 6a yí bío mu le nǔpue jí. O o bǐnía bíá le 6a na mu bío wo yi le o dí.

6

Ho Nazarɛte lóhósa yi tà a Yeesu bío

(Matiye 13.53-58; Luki 4.16-30)

¹ Bǔn mǎn ó o Yeesu ló hǎn lahó so yi á wá van ho lóhó na ó o dǎn yi. O o ní-kenínia bò láa wó. ² Bío ho Sabaa dǎn ó o zoó kǎránna 6a nǔpua 6a *zúífúwa kǎránlo zǐi yi. Ba mǐnka nǔpua na ná a bǐoní á wó coon dǎkhǐna. A 6a wee bío: «Bíó ká 6úen6úen ó o yú wen? O bè-zǔmǐnǐi le mu yéréké bíowa na ó o wee wé ó o yú wen? ³ Yínǎn orén le ó 6úen-khɛɛro le? A 6ǎn nu yínǎn o Mari le? O Zaaki là a Zozee là a Zude là a Simǎn, bán so yínǎn 6ǎn zǎwa le? A 6ǎn hǐnni láa wen yi wí mǐn wǎn hen le?» Lé bǔn nǎn á 6a yí tǎráa o Yeesu bío. ⁴ Ká a Yeesu máhá bíá nǎn 6a yi: «Le *Dónbeení jí-cúa fɛɛro wé yí le kǎnbii lùe 6úen6úen yi. Ká 6ǎn kǔrú lóhó mí bèere nǔpua, le 6ǎn temínlowá le 6ǎn zǐ-júhú nǔpua bán máa wé kǎnbi o.» ⁵ O Yeesu yí wó yéréké bío bǐn, ká mu yínǎn 6a vǎnvarowá nǔwǎ yen na ó o bò mí nǐnǐ wǎn á wɛɛra. ⁶ Bío 6a yí dó mí sǐa wo yi á wó a coon.

O Yeesu tonkaa mí ní-kenínia le 6a nǔwǎ nǎn nǎn

(Matiye 10.5-15; Luki 9.1-6)

Bǔn mǎn ó o Yeesu tò há lorá na bǎmakaa bǐn yi, á wee kǎrán 6a nǔpua. ⁷ O von mí ní-kenínia píru nǎn á wee tonka le 6a nǔwǎ nǎn nǎn. O nǎn ho dǎrǐló 6a yi, á 6a wé kǐkǎnáa 6a cǐnáwa yi, ⁸ á bíá bío ká nǎn 6a yi: «Mí yí 6ua dɛɛ á lǎráa ho wǎhú ká mu yínǎn le bǔin-za mí dǎn. Mí yí 6ua bè-dǐnni, táá puure. Mí yáá pá yí 6ua wǎrǐ. ⁹ Mí zǐ há nakáa ká a 6úí yí 6ua báká 6úí á séení hǐa ó o zǎ.» ¹⁰ O o bǐnía bíá: «Mí wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, á le zǐi na mí láara yi lé bǐn á mí kɛɛní yí fúaa mí léró ho lóhó mu yi. ¹¹ Ká lóhó na sa wé pá le mí máa láa mí wǎn, táá ká 6a pá le mí máa jí mí cǎn, ká mí wee lé ho yi, á mí púaa mí zení khúnkúnní kúia bǐn.* A bǔn ñ zéení láa bán le 6a wó khon.» ¹² A 6a 6èn wá dɛn jíi so wǎn, á vaá wee hɛɛ bue mu na 6a nǔpua yi le 6a yèrèma mí yilera le mí wǎrá. ¹³ Ba cǐnáwa cɛɛɛ 6a wee na lén bíá 6a wi yi, á mún wee khǐi ho jíló le 6a vǎnvarowá cɛɛɛ, á wɛɛ 6a.

O Zǎn Batiisi 6úeró bío

(Matiye 14.1-12; Luki 9.7-9)

¹⁴ Bǔn ñ wé ò o bɛɛ *Heroode† ná a Yeesu bío, lé bío ó o yèni ló há lùe 6úen6úen yi. Ba nǔpua 6úí wee bío le le o Zǎn Batiisi á vèera, le lé bǔn nǎn ó o dà mu yéréké bío wee wérǎa. ¹⁵ Ká 6a 6úí bán 6èn wee bío le mu le o *Elii. Ba 6úí yáá 6èn wee bío le mu le le *Dónbeení jí-cúa fɛɛrowá na yáania ní-kéní. ¹⁶ Bío ó o Heroode ná mu ká, ó o le éee! Le o Zǎn Batiisi na mǐnǎn nǎn le jíi 6a kúio júhú le wón bǐnía vèera le.

¹⁷⁻²⁰ Bío ká lé bío mu wórǎa: O Heroode hía fó mǐn za Filiipu‡ 6ǎn háa Herodiade yan.

* **6:11** Mí lorí Matiye vǎahú 10.14 † **6:14** O Heroode na 6a bíá bío hen le o Heroode Antipaasi. ‡ **6:17-20** O Filiipu na 6a bíá bío hen le yía hía wí ho Oroomu lóhó yi. Wón wí mí dǎn là a Filiipu na fǎrá ho Sezaaree lóhó. O Heroode hía fó 6ǎn háa yan ká a yío wí lùe.

O o Zán bía nòn wo yi: «Mín za bòn háá á fo yí ko à ù fé ya.»[§] Bío ó o Herodiade já mu ó o sli cá a Zán yi, á wi ò o cá a búeró yahó ká a máhá yí dàina mu yí wó, lé bío ó o Heroode mu fù wee hézón o Zán. O zú le o léé ní-tente na bío sá le Dónbeení yi, ó o bènfin fù pan o bío. Hen ká a wee jí a bióní, ò o máa zúr bío o ò wé sese, ò o òn pá wa a bióní jíló. Ká bñn pá yí hò bío ó o nòn le jii á 6a wíra a Zán mu can dó ho kásó yi, á weérára o Herodiade sli.

²¹ A nònzoñ na ó o Heroode mu teró wizonle bábáa buéé dñn yi, ó o Herodiade wáa bò bñn yi á wóráa bío ó o lá wee leéka. Mu zoñ ó o Heroode wó ho sñn-beení ò o von mí béení ní-beera, á von 6a dásíwá júnása lè ho Kalilee kshú bá-záwa. ²² Mu zoñ ó o Herodiade hínló á wá zon hen na 6a wee dí ho sánú yi, á zoó yon. O o bío weéra a Heroode láa bía ó o von sía. O o Heroode wáa bía nòn o hínzoró yi: «Bío fo le fo ò cá à ù zéení, á í na mu foñ.» ²³ Fúaa o hía báa á bía bío ká: «Bío búenbúen na á fo le fo o cá á ì na foñ, hàrí mu wéí béení 6àn sanká màní, á í pá à na mu foñ.» ²⁴ O o hínzoró wáa wá léé túara mín nu yi: «Lé mu yén á í ko à í bío le o *Heroode na mií coon?» A wón bía nòn mí hínló yi: «Lén zo o bío le o Zán Batiisi jùhú lé hía ò o na foñ.» ²⁵ O o hínzoró dènia yèrémáa bábáa zon o béé cón á zoó bía bío ká nòn wo yi: «O Zán Batiisi jùhú lé hía à ù wáa dé ho lenbuen yi na mií.» ²⁶ O o béé sánia búenbúen yóó tò. Ká a máhá yí wi ò o pí bía ó o von yahó bío ó o báa bío yi. ²⁷ Mí laho yi ó o dènia tonkaa mí dásí ní-kéní, á nòn le jii yi le o vaa kúii o Zán Batiisi jùhú 6ua buennáa. O o dásí nii wá van ho kásó zii yi, á vaá kúio o Zán Batiisi jùhú, ²⁸ á dó ho lenbuen yi á buéé nòn o hínzoró yi, á wón buan vaá nòn mín nu yi. ²⁹ Bío ó o Zán Batiisi ní-kenínia já mu, á 6a buéé lá a vaá nùna.

O Yeesu dñinia 6a minka zámáa
(Matíye 14.13-21; Luki 9.10-17; Zán 6.1-14)

³⁰ Ba tonkarowá vaá bñnia 6uara a Yeesu cón, á buéé fèera bío 6a wó láa bío 6a káranna búenbúen lè 6a nùpua á nòn wo yi. ³¹ Ba nùpua na wee buen ká 6a bñní lén á boo dà, fúaa o Yeesu lè mí tonkarowá yí yú ho páahú máa díraa. Lé bñn nòn ó o bíaaráa bío ká nòn 6a yi: «Mí buen le wa khèn lé á mí léé yí vúr dñínú.» ³² A barén mí dòn wáa zon ho woohú á khèra ló van hen na á nùpue mía yi. ³³ Ká nùpua cèrèè máhá mòn 6a lénlò, á zúna 6a. A 6a lóka há lórá búenbúen yi á 6uunia dú a Yeesu lè mí tonkarowá yahó van ho laho mu yi. ³⁴ Bío ó o Yeesu zoó ló ho woohú yi, ó o mòn 6a minka zámáa. A 6a makári buan wo yi, lé bío 6a bonmín lòn pia na paro mía. O o wáa káranna 6a láa bío cèrèè. ³⁵ Bío le wii wee tè, ó o Yeesu ní-kenínia vá buéé bó a yi á bía nòn wo yi: «Le wii tò, á hen na wa wi yi, á nùpue mía yi. ³⁶ Bío le 6a nùpua mu lén va há manawá lè há lórá na súarákaa hen, á vaa yá mu bío dí.» ³⁷ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Minén miten na mu bè-dínií 6a yi.» A 6a bía nòn wo yi: «Hárí wa vaa yá wén-hàani* khíá-jun búurú buee na 6a yi, á hon pá máa yí 6a.» ³⁸ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí vaa loñ le léé búurú bío yen ká mí cón.» Bío 6a van buara, á 6a bía nòn wo yi: «Léé búurú bi-záwa bío hònú láa cezawa búaa jun.» ³⁹ O o Yeesu wáa nòn le jii mí ní-kenínia yi le 6a sanká 6a nùpua le 6a keení lè mí kuio le jí-sio wán. ⁴⁰ A 6a kará lè mí kuio. Ba 6úí lé ho khímáni khímáni, 6a 6úí lé ho 6úará-jun láa píru píru. ⁴¹ O o Yeesu wáa fó ho búurú bi-záwa bío hònú lè 6a cezawa búaa jun buan, ò o hoonia mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o dó le Dónbeení báraáká, ò o cèekaa ho nòn mí ní-kenínia yi le 6a sanká na 6a nùpua yi. O mún sankaa 6a cezawa búaa jun nòn 6a búenbúen yi. ⁴² Ba lè mí ní-kéní kéní yú dú á sù. ⁴³ Ho búurú lè 6a cezawa na lá ká á 6a ní-kenínia khuiira, á mu sú há sàkíwá píru jun. ⁴⁴ Bía dú mu, á 6a báawa mí dòn á yú ho muaseé hònú.

O Yeesu wee varáka ho vù-beení jumu wán
(Matíye 14.22-33; Zán 6.15-21)

⁴⁵ Bñn món ó o Yeesu dènia kíkáa mí ní-kenínia yi le 6a zo ho woohú á dí mí yahó khí ho vù-beení món lè ho Btesayidaa lóhó cón, ká minén n na ho wshú 6a zámáa yi á 6a á 6oka. ⁴⁶ Bío 6a saawaa mín yi wó, ó o vaá yóra le 6úee 6úí wán á wá yóó fio le Dónbeení yi. ⁴⁷ Ho tá á á bío le á hí, á bñn ho woohú na ó o ní-kenínia zon á zoó wí ho vù-beení sli yi. O o Yeesu mí dòn léé dñn le 6ónbóore yi. ⁴⁸ O o mòn ò o ní-kenínia lò wee be lè ho woohú paró, lé bío ho pinpiró wee sí 6a yahó. Há tá-tá yi, ó o Yeesu wee varáka mu jumu wán á má 6a, á wá vaá níkhíí 6a. ⁴⁹ Bío 6a mòn wo ò o wee varáka mu jumu wán, á 6a wee leéka le o léé ní-hónbóní. A 6a wee wáamaka. ⁵⁰ Ba búenbúen á yia yi mòn wo mía. A 6a zónkaa dakhíina. Ká a Yeesu dènia bía láa ba: «Mí hení mí sía, mu lé ínén, mí yí zón bío.» ⁵¹ O o yóó zon ho woohú yi láa ba, á ho pinpiró dñn. O o ní-kenínia wó coon dakhíina. ⁵² Ba yí zúna mu yéréké bío na ó o wó lè ho búurú 6àn kúará, lé bío 6a tun mí yiwa.

§ 6:17-20 Mí loñ Levii nùwá vuahú (Lévítique) 18.16

* 6:37 Le wén-hónlò dá-kéní wee yí o nùpue ní-kéní wizon-kuure sámú sáání.

⁵³ Ba káa ho vū-beenī khii dān ho lahó na 6a le Zenezareete kōhū, á 6a can mí woohū mu jumu jii. ⁵⁴ Bío 6a zoó ló ho woohū yí á 6a núpua na mən o Yeesu dēenía zūna a, ⁵⁵ á 6a hēera bía a bío. Á 6a núpua wee lé lūa búenbúen yí á 6ua mí vánvárowá ká 6a wi mí dāmu sīa wán, á varáa o cōn hen na 6a wee jí le o wi yí. ⁵⁶ Lūa búenbúen na ó o Yeesu wee va yí, há ló-záwa lè há ló-beera lè há manawá, á 6a núpua wee 6ua mí vánvárowá á varáa ho femínló lara yí ká 6a yanka a le o día le 6a tūika a dā-zīnii jii-káa yí. Á bía wee yí le tūii yí, bán búenbúen wee wa.

7

O Yeesu lè 6a Farizēwa wee wāani (Matiye 15.1-9)

¹ Ba *Farizēwa lè ho *lándá bio zéenílowa nūwā yen búii na ló ho Zeruzalemu yí, á 6ueé kúaa mín wán kńia o Yeesu yí. ² Ba lorina mən ó o nī-kenínia búii wee dí á 6a yí seera mí níní á yí ceeráa míten láa bío ho lándá bōráa mu. ³ Mu bon, 6a Farizēwa lè 6a *zuífūwa búenbúen á wee bē ho lándá na á 6ān maáwá zéenia non 6a yí. 'Ba máa wé dí ká 6a yí seera mí níní sese. ⁴ Ká 6a vaá ló ho yáwá yí á 6a máa dí ká 6a yí seera míten. *Lándáwá cērēe na 6a yú mín maáwá cōn á 6a wee bē yí: Há puuníi sīa, lè há dūuná lè há bánámáwá, bío na á há ko á há wé seeráa. ⁵ Á 6a Farizēwa lè ho lándá bio zéenílowa wāa túara a Yeesu yí: «Lée webio nōn á ū nī-kenínia yí máa bēráa ho káranló na á wán maáwá nōn wēn yí, á wee dí ká 6a níní yí seera láa bío ho lándá bōráa mu?» ⁶ O o Yeesu wāa bía nōn 6a yí: «Nī-kháwa yén! O *Ezayii tūiá sí mí wán páahū na ó o fēera le *Dónbeení jii-cúa na ká mi dání yí. Bío ká lé bío ó o hīa túara:

«Ba núpua na ká wee 6uaaní mi lè mí jíní,
ká 6a yiwa yí, á 6a khēra láa mi.

⁷ Le 6uaaní na 6a wee na mīi jūhū mía.
Lé bío 6a núpua lándáwá

lé hīa 6a wee káran láa mín.»*

⁸ O o Yeesu bínia bía: «Le Dónbeení lándáwá á mi wee pí día, ká mi bē 6a núpua káranló yí.» ⁹ O o pá bínia bía: «Bío mi pá le Dónbeení lándáwá á mi bō mín kúrú lándáwá yí lée bio na se mi cōn sá! ¹⁰ Mu bon. O *Məyziye bía: «Kōnbi mín maá lè mín nu.»[†] Mu mún bía: «Yia bía khon mín maá táa mín nu dání yí, wón ko láa 6ueró.»[‡] ¹¹ Ká minén bán wee káran 6a núpua le ká núpua bía nōn mín maá yí táa mín nu yí le mí níi bío na mí lá ko á mí séení láa wo lée Koroban. (Bún kúará le hámu na bío sá le Dónbeení yí.) ¹² Se mi nōn le níi wo yí ò o yí séení mín maá táa mín nu. ¹³ Ká mi wee wé ká sīi se lé le Dónbeení bioní 6ān báhēe á mi wee lén le wán lè mi kúrú lándáwá na mi wee zéení láa mín. Bún 6ān síiwá cērēe á mi wee wé.»

Mu bío na wee tíi o núpue (Matiye 15.10-20)

¹⁴ Bún mōn ó o Yeesu von 6a zāamāa á bía nōn yí: «Mi búenbúen jí bío ká á zūn kúará: ¹⁵ Bío ó o núpue wee dí, bún dēe woon yí máa tíi wo. Bío wee lé o sīi yí, bún lé bío wee wé tíi wo. ¹⁶ [Yia wee jí bío á wón jí bío bía sese.]» ¹⁷ Bío ó o Yeesu wá día 6a zāamāa ó o vaá zon le zii yí, ó o nī-kenínia zoó wee túa wo yí lè le wáhiire mu bán kúará. ¹⁸ O o bía nōn 6a yí: «Minén mún yí zū mu biowa mu yara le? Mí yí zū le bío ó o núpue wee dí dēe woon yí máa tíi wo le? ¹⁹ Mu yí máa zo a sīi yí, ká mu wee zo a pióhó yí ò o bíní lée ní kúia.» O Yeesu wee zéení láa hñn bioní so le ho dñnló búenbúen dá wee dí. ²⁰ O pá bínia bía: «Bío wee lé o núpue sīi yí lé bío wee tíi wo. ²¹ Lé bío ó o núpue sīi lé bín á há yile-kora wee lé yí á dé o ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá yí, lè ho kōnló lè le ní-6úee yí. ²² Há wee na ò o wé o bá-fé táa o há-fé, á sīi wé wá 6a núpua biowa yí, á wé o ní-sūmú, á wé khá 6a núpua vīnii. O yú bío na ò o wé. Le yandee wee kēn wo yí. O wé yáa 6a núpua yēni, á wé 6uaaní míten, á wé o bñnbú. ²³ Bún biowa so búenbúen wee lé o núpue sīi yí. Bún lé bío wee tíi wo.»

O sīi veere hāa na tá a Yeesu yí bío (Matiye 15.21-28)

²⁴ Bún mōn ó o Yeesu ló dén lùe so yí á wá van ho kōhū na sùarāa yí lè ho Tiire lóhó. O vaá zon le zii búii yí, á yí wi á 6a zūn o bío. Ká a mahá yí sá míten yí yú. ²⁵ Háa búii na hñnló ó o cíná wi yí á jí a sá. O o dēenía wá buara a cōn á 6ueé líi búrá a tá, ²⁶ ò o fióra a Yeesu le o ja a cíná lén mí hñnló yí. O háa mu yinōrú zuífū, o ló ho Siiro-Fenisii kōhū yí. ²⁷ O o Yeesu

* 7:7 Mí lorí Ezayii vuahd 9.13 † 7:10 Mí lorí Léro (Exode) vuahd 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vuahd 5.16

‡ 7:10 Mí lorí Léro (Exode) vuahd 21.17; Levii nūwá (Lévítique) vuahd 20.9 § 7:19 Mí lorí Bè-wénia vuahd 10.9-16

bía làa wo: «Día le 6a háyúwá dí vé. Mu yí se à 6a lá 6a háyónzàwa ònló yénni kúia na 6a booní yi.»²⁸ O o háa bía nòn wo yi: «Núhúso, mu bon. Èé ká 6a booní nòn mún pá wee wé sèeka ho ònló na 6a háyónzàwa wee dí ká ho ò kùenka.»²⁹ O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Ū bioní na á ū bía ká bio yi, á ĩ nòn o cíná lera ū hínló yi wó. Wáa híní lén va ū zii.»³⁰ O o háa èn bínía wà van mí zii, á vaá yú mí hínló ò o dūma le dāmu dèè wán, ò o cíná ló a yi.

O Yeesu wéera a beke búí

³¹ Bún món ó o Yeesu ló ho kshú na á ho Tiire lóhó wi yi, á ló ho Sidón lóhó yi, á káa há Lóra Bío Pírú kshú yi bínía buararáa lè ho Kalilee vù-beení cón.³² A 6a bò là a nùí búí buararáa o cón ò o lé o beke, á bioní mún yí máa jí. Ba flora a Yeesu le o bè mí níní o wán.³³ O o Yeesu wáa fó arén mí dòn wàráa á khèra lè 6a zāamāa, ò o kúaa mí nín-kizàwa o jikónna yi. Bún món ó o bò mí jinsání o nùí danle wán,³⁴ ò o hóonia mí yahó ho wáayi á wee flo, ò o vūna sūe ò o bía nòn o nùí yi: «Efata.» (Mu kúará le «hén».)³⁵ Mí lahó yi ó o nùí jikónna dènia wee jí mu bio, á danle fá, á wee bio sese.³⁶ O o Yeesu henía mu nòn bía wi bín búenbúen yi le 6a yí bio bio wó ká à na núpue yi. Ká bio ó o hò 6a ká síi, á 6a wáa wíokaa wee yényéni mu.³⁷ Ba núpua wó coon mu bio yi dakhína. Ba wee bio: «Bio ó o wee wé búenbúen èntfn se. Hári 6a bekewá jikónna wee jí mu bio. A bía bioní lá yí máa jí wee bio sese.»

8

O Yeesu bínía dínía 6a minka zāamāa

(*Matiye 15.32-39*)

¹ Hón páahú so yi á 6a minka zāamāa tñn wà 6ueé kúaa mín wán. Bío á bio 6a à dí mia, ó o Yeesu von mí nì-kenínia á bía bio ká nòn yi:² «Ba núpua na ká makárái guan mií. Bío ká lé 6a wizooni tñn ká 6a wi làa mi, á 6a bè-dínii wáa wó.³ Ká ĩ díá 6a ká síi 6a wà, á 6a wé è lé è lùiorá ho wshú wán lé le hini. Lé bio 6a cèrèè léenia ná yi.»⁴ O o nì-kenínia bía nòn wo yi: «Wá à yí mu bè-dínii wen le dūre na ká yi á à na bán minka zāamāa so yi?»⁵ O o Yeesu tūara 6a yi: «Lée búurú bio yen wi mi cón?» A 6a bía nòn wo yi: «Lée búurú bio hēpun.»⁶ O o bía nòn 6a zāamāa yi le 6a lii kēni. O o fó ho búurú bio hēpun, ò o dó le Dónbeení bārāká, ò o cēekaa ho nòn mí nì-kenínia yi le 6a sanká na 6a zāamāa yi, á 6a sankaa ho nòn 6a yi.⁷ Cezàwa búaa yen búí mún lá ká 6a cón. O o Yeesu dó le Dónbeení bārāká 6a cezàwa mu bio yi, ò o le 6a nì-kenínia mún sanká bán na 6a yi.⁸ Ba búenbúen dú sù, ó o nì-kenínia khuiira bio ká, á mu sú há sákiwá bio hēpun.⁹ Ba báawa na kera bín á à yí muaaseé náa síi. Bún món ó o Yeesu nòn ho wshú 6a yi le 6a 6oka.¹⁰ O o yóó zon ho woohú bún wán lé mí nì-kenínia á nòn ho Dalamanuta kshú.

Ba Farizéwa le o Yeesu wé yéréké bio búí à mí mi

(*Matiye 16.1-4*)

¹¹ A 6a *Farizéwa buara 6ueé wee wáani lá a Yeesu. Ba wi 6a khúaa o jii yi, á 6a le o wé mu yéréké bio búí na wee zéeni le o dànló ló le Dónbeení cón.¹² O o Yeesu yóó vūna sūe ò o bía: «Lée webio nòn á ho zuia núpua wee caráa mu yéréké bio? Le ĩ mí ho túiá na mia: Yéréké bio dèe woon máa zéeni làa mia.»

¹³ O Yeesu wá díá 6a, á bínía yóó zon ho woohú lé mí nì-kenínia á nòn lè ho vù-beení món.

Ba Farizéwa là a Heroode bio

(*Matiye 16.5-12*)

¹⁴ O Yeesu nì-kenínia nònsāa á yí guan mu bè-dínii. Búurú bi-za dà-kéni mí dòn lé hia wi 6a cón ho woohú yi.¹⁵ O o Yeesu wáa bía bio ká henía nòn 6a yi: «Mí fání mí yío, à pa miten bio 6a *Farizéwa là a *Heroode bio yi. Ba bio gonmín lè le ja-fini.»¹⁶ O o nì-kenínia wee bio mín yi: «O wee bio ká síi lé bio wa yí guan ho búurú.»¹⁷ O o Yeesu zūna bio 6a wee bio, ó o tūara 6a yi: «Lée webio nòn mi wee bioráa le lé bio mi yí guan ho búurú? Mi pá dñn yí máa jí mu bio à zūn mu kúará le? Mi tun mi yiwa le?»¹⁸ Mí lée muuivá lée, taa mí yí máa jí bio. Mi so yí máa leéka mi yiwa bio ká wán le:¹⁹ Bío á ĩ cēekaa ho búurú bio hònú nòn 6a báawa muaaseé hònú yi, á bio dú ká na mi khuiira wàráa sú sákiwá bio yen?» A 6a bía: «Lée sákiwá píru jun.»²⁰ O o bínía tūara 6a yi: «Á bio á ĩ cēekaa ho búurú bio hēpun á nòn 6a báawa muaaseé náa yi, á bio dú ká na mi khuiira wàráa á sú sákiwá bio yen?» A 6a bía: «Lée sákiwá bio hēpun.»²¹ O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Ó, o! A hári lòn zuia á mí pá yí zú mu bio yara le?»

O Yeesu wó ó o muui búí wee mi

²² Bún món á 6a wá vaá dñn ho Betesayidaa lóhó. A 6a búí guan o muui buararáa o Yeesu cón á 6a flora a le o túii wo yi.²³ O o Yeesu tò a muui mu nùí yi á lóráa ho donkshú, á lée bò mí jinsání o yío wán, ò o bò mí níní o wán ò o tūara a yi: «Fo wee mi bio búí le?»²⁴ O o muui yóó loina ò o bía: «Í wee mi 6a núpua. Ba wee varáka, ká 6a mahá ka lòn vñsía.»²⁵ O o

Yeesu pá bínía bò mí níní o yío wán, ó o lorína sese á mɔn mu bío wéréwéré. O wan á wee mí mu bío búenbúen wɛɛn. ²⁶ O o Yeesu wáa le o lén va mí zii, ká a yí lii zo lóhó yi.

O Piere bia le o Yeesu lé yia le Dónbeení mɔn lera
(Matiye 16.13-20; Luki 9.18-21)

²⁷ Bún mɔn ó o Yeesu lè mí nì-kenínia wá nɔn lè há lórá na suaráa yi là a Filiipu ló-fáránii cɔn, hía 6a le Sezaaree. Bío 6a lá ho wɔhú wá, ó o Yeesu tũara 6a yi: «Lée webio 6a núpua wee bío í dání yi?» ²⁸ A 6a bía: «Ba 6úi le fo lé o Zán Batiisi. Ba 6úi le fo lé o *Elii. Ba 6úi bán 6èn le fo lé *Dónbeení nì-cúa fɛɛrowá 6úi na yáania nì-kéní.» ²⁹ O o bínía tũara: «Ká minén bán 6èn le í lée wée?» O o Piere bía nɔn wo yi: «Ūnén lé yia le Dónbeení mɔn lera.» ³⁰ O o Yeesu wáa henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bío mu na núpue yi.

O Yeesu wee bio mí húmú lè mí vèeró bio
(Matiye 16.21-28; Luki 9.22-27)

³¹ Bún mɔn ó o Yeesu wee kárán mí nì-kenínia ká a bío: «O *Núpue Za ko ò o lò be làa sòobé. Ba *nì-kía, lè le *Dónbeení yankarowá núnása, lè ho *lándá bío zéénflowa á à pí a bío. Ba núpua á 6úe o ká há wizooní tɔn zoñ o ò vèe.» ³² O hía wee bío mu na 6a yi wéréwéré. O o Piere wáa fó a á 6a vá ló, á lée wee bío làa wo. ³³ Ká a Yeesu mähá yèrémáa khii lorína mí nì-kenínia yi ò o nàmakaa o Piere yi ká síi: «Va lé í nísání lè ū *Satáni bióní. U yilera yínóí Dónbeení yilera. Há lé 6a núpua yilera.»

³⁴ Bún mɔn ó o Yeesu von 6a zámáa lè mí nì-kenínia á bía nɔn yi: «Yia wi ò o bè mi, á 6ánsó khí mí kúrú síi bío wéro yi, ká a wé lá mí *kúrúwá pí* á béráa mi. ³⁵ O núpue na wi ò o kání mí mukání wón á à wíni le. Ká yia mähá tá le mí í wíni le ínén lè le Dónbeení bín-tente bío yi, wón á à kání le. ³⁶ O núpue lá yú ho dímjá bío búenbúen ò o khon le mukání binbirí yi, se lé ho cúnú yén á 6ánsó yú? ³⁷ Lée webio ó o núpue dá à kání lè mí mánáká? ³⁸ Yia wee nýi ínén lè í bióní bío yi ho zuia núpua tʔahú, bia wee bíní le Dónbeení mɔn á wé mu bè-kora, ó o Núpue Za 6èn mún khii nýi 6ánsó bío yi ká a khii bínía 6uara mín Maá Dónbeení cúkú beení yi lè le Dónbeení wáayi tonkarowá.»

9

¹ O Yeesu pá bínía bía nɔn 6a yi: «Le í mí ho tũía na mia: Ba nùwá yɛn 6úi wi hen á máa hí ká 6a yí mɔn le *Dónbeení bɛɛní láró lè ho pánká.»

O Yeesu minikaa le 6úee wán
(Matiye 17.1-13; Luki 9.28-36)

² Wizooní bío hèzn bún mɔn, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zán á yòoraráa le 6úee 6úi na dɔn wán á 6a yóò wí bín mí dɔn. O o Yeesu díndín miníkaa 6a yahó, ³ á sí-zínia wee núníka kúiakúia, á ka ptiiptia. Há cemu bán síi a núpue na dà à ceé làa sía ho dímjá yi wón mia. ⁴ Yío 6ueé tí, ò o *Elii là a *Moyiize* díndín ló 6ueé wee bío là a Yeesu. ⁵ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-káránlo, mu wó se á wa wi hen. Wa á tá há bükú záwa bío tɔn: Ūnén dà-kéní, o Moyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁶ O yí zú bío o ò bío le bío 6a nínzáwa là arén mí bɛere á zána dakhína. ⁷ A le dündúure 6úi yóó ló lí pon 6a yi á mu támú 6úi sá wee jí le dündúure mu yi: «Yia ká lé í Za na á í bó í tàká wán, mí wé jí a cɔn.» ⁸ Mí lahó yi á 6a nì-kenínia loríkka mí nísáa yi, á 6a mähá yí mɔn nì-veere ká yínóí o Yeesu mí dɔn.

⁹ Bío 6a ló le 6úee wán wee líi, ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bío mí mɔn ká á mí yí bío le núpua jí, ká mu yínóí o *Núpue Za húmú là a vèeró mórdén.» ¹⁰ A 6a tá bío ò o bía yi ká 6a mähá wee tuaka mín yi: «Ho vèeró mu húmú mórdén bán kúaráa lè mu yén?» ¹¹ A 6a tũara a Yeesu yi: «Lée webio nɔn á ho *lándá bío zéénflowa le o Elii ko ò o buen ho yahó?» ¹² O o bía nɔn 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o buen ho yahó á 6uee kúee mu biowa mí lara yi. Ɛɛ ká lée webio 6èn mún nɔn á mu tũararáa le Dónbeení bióní vüahú yi le o Núpue Za lò ò be làa sòobé, á 6a mún máa mí a máa dé dɛɛ yi. ¹³ Awa, á le í bío mu na mia: O *Elii mu 6uara ho yahó, á 6a núpua wó a làa bío 6a sía vá yí làa bío mu tũararáa le Dónbeení bióní vüahú yi o dání yi. S»

O Yeesu wɛɛra a háyónza 6úi
(Matiye 17.14-20; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bío 6a 6ueé dɔn 6a nì-kenínia na ká, á 6a 6ueé yú á 6a zámáa kɔnía 6a yi, á ho *lándá bío zéénflowa 6úi díñ wee wáani làa ba. ¹⁵ Ba núpua miini lá a Yeesu á mu wínkaa 6a. A 6a 6úunia wá 6ueé tɛɛní a yi. ¹⁶ O o Yeesu tũara mí nì-kenínia yi: «Lée webio mí wee wáani wán làa ba?» ¹⁷ O o 6úi ló 6a zámáa yi á bía nɔn wo yi: «Nì-káránlo, í lá 6uan í za 6uararáa

* 8:34 Mí lorí Matiye vüahú 10.38 * 9:4 Mí lorí Luki vüahú 9.31 † 9:4 O Elii là a Moyiize lé le Dónbeení núpua na yánkaa wee fɛɛ le nì-cúa na le nípomu yi. Ba húrún míana. † 9:11 Mí lorí Malasii vüahú 3.23 § 9:13 O Elii na ò o Yeesu le o 6uara ho yahó lè o Zán Batiisi ó o bía bío.

ũ cǎn, cǎná búí wi o yi á wee beé o lò. O wee hè o ò o máa bío yí. ¹⁸ Lùe lée lùe ká a bío mu hǎn n wán, ò o cǎná mu fé o dé ho tá yí, ò o jinsá-khùankhúá wé lé, à wé là mí jia, à pá díá. *A ì fíora ù nǐ-kenínia le 6a ja a cǎná mu lén wo yi, ká 6a máhá yí dǎrǎna mu.*» ¹⁹ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mí zuia nùpua 6èntǎn yí dó mí sǎa le Dónbeení yí bío bon. I máhá wáa à jǐ 1 yí mí bío yí, á wé è kǎrán mia vaá dá hò pǎahú yén coon? Mí 6ua a háyónza mu 6uennáa.» ²⁰ A 6a 6uan wo 6uararáa. O cǎná miiní là a Yeesu ó o zèkéra a háyónza le mí pánká. A wón lí lùwá ho tá yí, á wee birónka, á jinsá-khùankhúá wee lé. ²¹ O o Yeesu tùara a háyónza 6àn maá yi: «Mu wee wé o yi míana lée taá lé lòn bío?» A 6àn maá bíá: «Lé o kúnkúzàmu pǎahú á mu 6úakáa yi. ²² Pónna cèrèe yí ó o cǎná mu wé lá a à dé ho dǎhú yí taá mu jumu yi le mí ì 6úe. Ká fo dá à wé bío búí, à ù makárí wén à ù séení wén.» ²³ O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Fo bíá le ká 1 dà mu. Yia dó mí sǐi mií á bío 6úen6úen dà wee wé cǎn.» ²⁴ Mí laho yí ó o háyónza 6àn maá dèenia zoó wáamaa: «ǐ dó 1 sǐi foñ ká ù máhá séení mí à ì yí titika.» ²⁵ O o Yeesu mǎn à 6a zǎamáa 6úunia wà 6ueé 6úe 6a yi, ó o wee zá là a cǎná ká sǐi: «Ūnén cǎná na wee wé ò o nùpue máa bío yí, à mún máa jí mu bío, le 1 bío mu na foñ, lé o háyónza mu yi, à yí bíni yí zo a yi hùúu.» ²⁶ O o cǎná wee wáama, ò o zèkéra a háyónza le mí pánká ò o ló. O o háyónza díá lòn nùpue na húrún. Fúaa bíá wi bíni cèrèe wee bío le o húrún. ²⁷ Ká a Yeesu máhá líi fù a níi yí á hóonia làa wo ó o yóó ðn. ²⁸ Bío ó o Yeesu wà van le zǐi yí á lé mí nǐ-kenínia mí dòn páania wi, á 6a tùara a yi: «Lée webio nǎn á warén yí dǎrǎna yí jonnáa o cǎná mu?» ²⁹ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Ho fíoró mí dòn lé hǎa dá à ja a cǎná na ká 6àn sǐi á à lén.»

O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú le mí vèeró bío

(Matiye 17.22-23; Luki 9.43-45)

³⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu le mí nǐ-kenínia ló dén lùe so yi á káa ho Kalílee kǎhú wà. O Yeesu yí wi á 6a nùpua zǔrǐ o dǎní, ³¹ lé bío ó o wee kǎrán mí nǐ-kenínia. O wee bío na 6a yi: «O *Nùpue Za á 6a à dé 6a nùpua níni yí á 6a à 6úe. O o húmú mǎn wizoóni tǎn ká a vèe.» ³² Ká a nǐ-kenínia máhá yí zǔna a bíoni mu kúará. A 6a mún zǎna, á yí wi 6a tùa wo yi le mu jǐhú.

Lée wee po bíá ká?

(Matiye 18.1-5; Luki 9.46-48)

³³ Bǔn mǎn ó o Yeesu le mí nǐ-kenínia wà vaá ðn ho *Kapèenayuumu lóhó. Bío á 6a wà van le zǐi yí ó o tùara 6a yi: «Lée webio mí lá wee wǎaní wán ho wǎhú wán?» ³⁴ A 6a wó tété, lé bío 6a lá wee wǎaní, á wi 6a zǔrǐ yia po 6arén na ká. ³⁵ O o Yeesu wáa líi kará ò o von 6a mí píru jún á bíá nǎn yi: «Hen ká yia wi ò o kerǐ bíá ká jǐhú wán, à 6ánsò liini míten 6a 6úen6úen yahó, á wé 6a 6úen6úen ton-sá.» ³⁶ O o fó a háyónza 6úí 6ueé ðnía 6a yahó, á líi lá a yóó 6uan ò o bíá: ³⁷ «Nùpue lée nùpue na 6uan o háyónza na ká 6àn sǐi sese ínén bío yi, se le ínén 1 bèere á 6ánsò 6uan sese. A yia 6uan mí sese, se mu yínóni ínén á 6ánsò 6uan sese, mu le yia tonkaa mí ó o 6uan sese.»

Yia yí máa fi làa wén se wón làa wén lée dà-kéní

(Luki 9.49-50)

³⁸ O o Zǎn bíá nǎn o Yeesu yi: «Nǐ-kǎránlo, wa mǎn o níi búí ò o wee ja 6a cǎnáwa le ù yèni, á wa lá wi á wa hè o, lé bío ó o mía wa kuure yi.» ³⁹ Ká a Yeesu máhá bíá nǎn 6a yi: «Mí yí hè o, lé bío á Nùpue na wó yéréké bío le 1 yèni á yí dá máa bío bíni-kohó 1 dǎní yí mí laho yí. ⁴⁰ Yia yí máa fi làa wén se wón làa wén lée dà-kéní. ⁴¹ Le 1 mí ho tǔia na mia: Yia nǎn mu jumu kóo-cúe mia lé bío mí bío sǎa yia le Dónbeení mǎn léra yi, wón 6ánsò á à yí mu cǔnú máa khí.

Mí pa míten bío mu bè-kohó wéró yí

(Matiye 18.6-9; Luki 17.1-2)

⁴² «Ba háyúwá na dó mí sǎa mií á yia khá dó mu bè-kohó wéró yi, wón 6ánsò á 6a lá can le hue-beeni fonle yi á léera dó ho muhú yi, bǔn pá à wé sǎaaní le lònbee na à yí o. ⁴³ Ká mu le ù níi wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ù kúii le díá. Fo yú le mukáni binbirí na máa vé le ù níi dà-kéní bǔn sǎaaní bío 6a à dé fo le Dofní dǎhú na máa hí lùe yi le ù níni bío jún. ⁴⁴ [Ba sǔn6owa na wee là há sǎnia wi bíni, 6a yí máa hí. A ho dǎhú mún yí máa hí bíni hùúu.] ⁴⁵ Ká mu le ù zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ù kúii le díá. Fo yú le mukáni binbirí na máa vé le ù zeñ kéní bǔn sǎaaní bío 6a à dé fo le Dofní dǎhú na máa hí lùe yi le ù zení mí bío jún. ⁴⁶ [Ba sǔn6owa na wee là há sǎnia wi bíni, 6a yí máa hí, á ho dǎhú mún yí máa hí bíni hùúu.] ⁴⁷ Ká mu mún lé ù yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ù còkon le lén díá. Fo yú le *Dónbeení bèeni le ù yèn-kéní bǔn sǎaaní bío 6a à dé fo le Dofní dǎhú na máa hí lùe yi le ù yío mí bío jún. ⁴⁸ Ba sǔn6owa na wee là há sǎnia wi bíni, 6a yí máa hí. A ho dǎhú mún yí máa hí bíni hùúu.*

49 «Nùpue lée nùpue á le Dónbeení khíi khén kúará lè le lònbee na ka lòn dshú bío, á à ceeráa wo, láa bío 6a hía wee wé kúeeráa mu yámú mu hámu wán à ceeráa mu bío síi.†
50 Mu yámú yoo. Ée ká mu yámú yonyoró hía ló mu yí, á 6a á wé kaka á mu ù bíni ì zoráa? Mínen mí beere keñ lòn yámú na yonyoró wi. Mí keñ mín wán láa héerá.»

10

Bío ó o Yeesu bia mu yaamu fáaró dání yi
(Matiye 19.1-12; Luki 16.18)

1 Bún món ó o Yeesu ló bún á wá van ho *Zudee kshú, á khú ho Zurudên muhú món. A 6a zámáa tñn kúaaaka mín wán hen na ó o wi yi. O o wee káran 6a láa bío ó o lá wee wé wéráa mu. 2 A 6a *Farizíewa núwá yen búí vá 6ueé 6ó a yi. Ba wi á 6a yí o níi 6ua yi, á 6a túara a yi: «Wa lándá wee na níi báa yi ò o ja mín háa le?» 3 O o Yeesu mún túara 6a yi: «Lé mu yén ó o *Moyiize lándá henía non mia mu dání yi?» 4 A 6a bíá: «O Moyiize non le níi le ká báa wi ò o díá mín háa ò o lén, ò o wé mu yaamu fáaró vúahú vé à bè yi díaráa wo.» 5 O o Yeesu wáa bíá non 6a yi: «O Moyiize má bún lé bío mí yí máa jñ dèe. 6 Bún mia á mu jñhú 6úeení ká mu lá yí ka ká. Mu bío 6úen6úen lénló páahú, á le Dónbeení ðlera a báa, á lera a háa.»†
7 «Bún bío yi ó o báa á à díá mín maá lè mín nu ká à léé lè mín háa, 8 á 6a mí núwá jun á à wé sánia dà-kéní.»‡ Ba wáa yínorí núwá jun, 6a lée ní-kéní. 9 Bío le Dónbeení ceéera mín yi à nùpue yí fáa.»

10 A bío ó o Yeesu lè mí ní-kenínia hía zon le zii yi, á 6a wíokaa túara a yi mu bío mu dání yi. 11 O o bíá non 6a yi: «Báa na díá mín háa ò o kún fó há-veere yan, se wón lée há-fé 6án nin-yání háa cón. 12 Mu lée dà-kéní là a háa na díá mín báa ò o wá vaá yan bá-veere. Wón mún lée há-fé.»

O Yeesu wee fan 6a háyúwá bío yi
(Matiye 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Ba nùpua búí 6uan mí háyúwá 6uararáa o Yeesu cón le o bè mí níni 6a wán. O o ní-kenínia wee zá láa ba. 14 Ká bío ó o Yeesu non mu, ó o síi cá ó o bíá non mí ní-kenínia yi: «Mí wé díá le 6a háyúwá 6uen í cón. Mí yí hè 6a. Mu bon, bíá ka lè 6a háyúwá na ká bío síi, lé bán á à keñ le Dónbeení bá-zámu yi. 15 Le í mí ho túiá na mia: Yá yí tà le *Dónbeení béení bío là a háyónza bío síi á 6ánsò yí dà máa zo le yi huúu.» 16 Bún món ó o wee láka 6a 6ua ò o bò mí níni 6a ní-kéní kéní wán ò o fara le le Dónbeení wé mu bè-tentewá láa ba.

Ho náfòró 6ánsò lè le Dónbeení béení bío
(Matiye 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Bío ó o Yeesu wee lá ho wshú á à lén, á bún ò o níi búí lùwá mà a, á 6ueé líí fárá mí nonkórúná wán o yahó ò o túara a yi: «Ní-káranlo tente, lée webio á í ko á í wé à yíráa le mukáni binbirí na máa vé?» 18 O o Yeesu bíá non wo yi: «Lée webio non fo wee veráa mí làa ní-tente? Ní-tente mia ká mu yínorí le Dónbeení mí dön. 19 Fo zú le Dónbeení lándáwá na ká: Yí 6úe nùpue, yí wé há-fénló táá bá-fénló, yí juaa bío, yí fi sabéré nùpue jñi, yí khá nùpue à fé bío, kànbí mín maá lè mín nu.»§ 20 O o níi bíá: «Ní-káranlo, bún 6úen6úen á í bò yi hári í yáronzámu páahú.» 21 O o Yeesu lorína a yi, á wara a. O o bíá non wo yi: «Bío dà-kéní ká á fo yí wó. Lén vaa yéé bío wí ù cón 6úen6úen à sanká 6án wári na 6a ní-khenia yi, bún ká le Dónbeení kía na ho wáayi á fo ò yí. Bún món á ù bíni 6uee bè mií.» 22 Ká a níi ná hñn bíoní so, ó o sánia tò, á yèrémáa wá ká a yilera yáara, lé bío ó o níi bío boo. 23 O o Yeesu lorína mí ní-kenínia na kñnia wo yi ò o bíá: «Ho náfòró 6ánsowá zoró le *Dónbeení béení yi 6èntñn lònbee wi.» 24 Há bíoní mu yáara 6a hácirí láa sóobé. O o Yeesu pá bíniá bíá non 6a yi: «Wán bñnlowá, ho zoró le Dónbeení béení yi 6èntñn lònbee wi. 25 O cón-jumukú zoró lè ho mísmí kshú á à wé wayi á à porí o náfòró 6ánsò zoró le Dónbeení béení yi.» 26 Ba ní-kenínia wó coon dàkhíina há bíoní mu bío yi. A 6a wee tuaka mín yi: «Éee! A yia wáa dà à fen lée wée?» 27 O o Yeesu lorína 6a yi ò o bíá: «Bío yí dà máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeení cón. Lé bío le Dónbeení dà bío 6úen6úen wee wé.» 28 O o Piere bíá non wo yi: «Loñ, warén ló díá bío lá wi wa cón 6úen6úen á wa bó foñ.» 29 O o Yeesu bíá non 6a yi: «Le í mí ho túiá na mia: Yá ló díá mí zii, lè mín záwa, lè mín hínni, lè mín nu, lè mín maá, lè mí záwa, lè mí manawá ínén lè í bin-tente bío yi, 30 á 6ánsò ò yí há zíní, lè mín záwa, lè mín hínni, lè 6a nuwá, á à yí 6a záwa, lè há manawá. A le lònbee mún ñ yí o. Mu 6án khímáni

† 9:49 Mí lorí Levii núwá vúahú (Lévítique) 2.13 * 10:4 Mí lorí Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 24.1, 3 † 10:6 Mí lorí Bio jñhú 6úeení vúahú (Genèse) 1.27; 5.2 ‡ 10:8 Mí lorí Bio jñhú 6úeení vúahú (Genèse) 2.24 § 10:19 Mí lorí Léro vúahú (Exode) 20.12-16; Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 5.16-20

khímàni á bǎnso ò yí ho pǎahù na wa wi yi. A mún ò yí le mukǎni binbirí na máa vé ho pǎahù na wá à buen yi. ³¹ ƐƐ ká bíá dú ho yahó bíó ká wán á cèrèè khíi wé 6a ya-díwá. A bíá dú ho mǎn bíó ká wán á khíi wé 6a ya-díwá.»

O Yeesu wioka wee bíó mí húmú lè mí vèeró bíó
(Matiye 20.17-19; Luki 18.31-34)

³² O Yeesu láa bíá láa wo bò mín wáa lá ho wshù wee yòo ho Zeruzalæmu. O o varákaa dú mí ñi-kenínia yahó. O o ñi-kenínia hácirí yáara, á bíá láa ba bò mín zána. O o Yeesu tñ bñía fó mí ñi-kenínia píru jun, ò o wee bíó bíó ko mu wé o yi hen láa cínú à na 6a yi: ³³ «Mí loñ, wa wee yòo ho Zeruzalæmu, hen na ó o *Nùpue Za 6a à dé le *Dónbeení yankarowá júnása lè ho *lándá bíó zéenilowa níi yi. Ba à síiní a jùhù, á à na bíá yínorí 6a *zúífúwa yi á 6a à 6úe. ³⁴ Bǎn á à zùarika a yi, á à píñiní mí jinsání ì kúee o wán, á à ha a lè há lábàani, á à 6úe o. Ká há wizooní tñ zoñ o ò vèe.»

Bíó ó o Zaaki là a Zǎn wee flo o Yeesu cǎn
(Matiye 20.20-28)

³⁵ Bún mǎn ó o Zebedee zǎwa Zaaki là a Zǎn á 6ueé 6ó a Yeesu yi á bíá nǎn wo yi: «Nì-kǎránlo, wa wi à ù wé bíó wa à flo ù cǎn à na wen.» ³⁶ O o Yeesu túara 6a yi: «Lé mu yén á mí le í wé na mia?» ³⁷ A 6a bíá nǎn wo yi: «Hen ká ù khíi wí ù léení cùkú yi, á ù tá díá le wa keení ù nísáa. O ñi-kení kèñ lè ù nín-tíani, à yia so kèñ lè ù nín-káahó.»* ³⁸ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Bíó mí wee flo á mí yí zú jùhù. Mí so dá a lá le lónbee na à dé mí mu húmú yi láa mí le?» ³⁹ A 6a le úuu le mí dá mu. O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mu bon. Le lónbee na à yí mí bǎn síí á à yí mia. Mí ì zo le lónbee mu yi. ⁴⁰ Ká mu mahá yínorí ínén á à bíó le yia ká bǎnso à keení ì nín-tíani táá ì nín-káahó. Hsñ lùs so bíó sǎ bíá le Dónbeení wiokaa há karáa yi.»

⁴¹ Ká bíó 6a ñi-kenínia nùwá píru na ká jǎ mu, á 6a sía cǎ a Zaaki là a Zǎn yi. ⁴² O o Yeesu von 6a búenbúen á bíá nǎn yi: «Mí zú mu le bíá 6a nùpua yío wí wán le 6a lé há kǎna júnása, bǎn júnása so á wee wé zéeni mí pǎnká 6a nùpua wán. A 6a ñi-beera wee wé zéeni láa bíá ká le mí po 6a. ⁴³ ƐƐ ká minén bíó lá yí ko mu wé ká síi. Hen ká mí ñi-kení búí wí ò o bíó jùhù wé porí bíá ká, à bǎnso wé minén na ká ton-sá. ⁴⁴ Hen ká mí ñi-kení búí wí ò o dí bíá ká yahó, á bǎnso ko o ò wé mí búenbúen wobá-níi. ⁴⁵ O Nùpue Za mí beere yáá yí 6uara à 6a sǎ na a yi. O 6uara wá 6ueé sǎ à na 6a nùpua yi, á mún ò na mí mukǎni á à lénnáa 6a nùpua cèrèè júná.»

O Yeesu wéera a muui búí na 6a le Baatimee ylo
(Matiye 20.29-34; Luki 18.35-43)

⁴⁶ O Yeesu lè mí ñi-kenínia lè 6a zǎmáa vaá dǎn ho Zerikoo lóhó. Bíó 6a wee lé ho yi, à bñn ò o muui búí na 6a le Baatimee á kará ho wshù nísání wee fioka. Bǎn maá 6a le Timee. ⁴⁷ Bíó ó o jǎ le mu lé o Nazareete níi Yeesu, ó o bíá pǎnpǎn: «*Daviide za, Yeesu, makári miñ.» ⁴⁸ A 6a nùpua cèrèè wee zá láa wo le o wé tété. O o yáa wáa wiokaa wee bíó pǎnpǎn: «Daviide za, makári miñ.» ⁴⁹ O o Yeesu dñn ò o bíá: «Mí ve o le o buen.» A 6a bíá nǎn o muui mu yi: «Hení ù síi, líi híni, lé o wee ve fo.» ⁵⁰ O o wáa léera mí kǎnbun díá, ò o líí tá hínon á má a Yeesu wee buen. ⁵¹ O o Yeesu túara a yi: «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o muui bíá nǎn wo yi: «Nì-kǎránlo wé le í ylo á wé mí.» ⁵² O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Lén, blo fo dó ù síi miñ lé bñn á í wéeraráa fo.» Mí lahó yí ó o dèenía wee mí á bò là a Yeesu wá.

11

O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu yi
(Matiye 21.1-11; Luki 19.28-40; Zǎn 12.12-19)

¹ Bíó ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia vaá sùarǎa ho Zeruzalæmu yi, ho Betefazee lè ho Betanii lórǎ nísání, lè há Oliivewa vñsfa 6úee cǎn, ó o Yeesu tonkaa mí ñi-kenínia nùwá jun le 6a dí mí yahó, ² á bíá nǎn 6a yi: «Mí lén va ho lóhó na vaá mí yahó yi. Mí vaa dèenii á mí ì dèenii ì mí sùnpè-bòohù búí na á nùpue dñn yí yòora yí mǎn hùtú ká a can dñn. Mí fee wo à 6ua 6uee na miñ. ³ Ká a búí túara mia le léee webio nǎn mí wee feerǎa wo, à mí bíó na bǎnso yi le o Nùhúso makóo wí o yi, ó o mún ñ bñní ì buen láa wo lónbio.»

⁴ A 6a wá van á vaá zoó yí a sùnpè-bòohù búí le 6onfónii ho wshù nísání ká a can dñn le zlí búí zuañii. A 6a feera a. ⁵ A 6a nùpua nùwá yen búí na wí bñn á túara 6a yi: «Lée webio mí wó ká? Mí feera o sùnpèení mu le we?» ⁶ A bíó ó o Yeesu lá bíá nǎn 6a yi lé bñn á 6a bíá nǎn 6a nùpua mu yi. A 6a díá 6a á 6a wá. ⁷ Ba buan o sùnpèení mu 6ueé nǎn o Yeesu yi, à 6a bò mí kǎnbunwá o mání wán, ó o Yeesu yóo kará wán. ⁸ Ba nùpua cèrèè wee bá mí kǎnbunwá ho wshù wán o yahó. Ba búí lè há vñsfa vónna na 6a khó há mana yi á 6a wee bá. ⁹ Bíá dú a yahó láa bíá dú a mǎn á wee bíó bíó ká pǎnpǎn:

* 10:37 Mí loñ Matiye vuahù 20.21

«Le ho cùkú à bío sí le Dónbeení yi.

Le le Dónbeení wé mu bè-tentewà
lâa yîa bò o 6uen o Nùhúso Dónbeení yèni yi.*

¹⁰ Le le Dónbeení wé mu bè-tentewà

lâa yîa wà 6ueé fàrá wàn 6uàa *Daviide béeení á à dǎní.

Le ho cùkú à bío sí le Dónbeení na dà mu bío 6úen6úen wán yi.»

¹¹ Bío ó o Yeesu vaá dǎn ho Zeruzalɛmu, ó o wà van le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, á zoó loŋkaa le khií fò. Bún món ó o fò mí nǐ-kenínia píru jùn á 6a bǐnǐa jòn ho Betanii. A bún á le wii wáa tò.

O Yeesu dǎnkǎnta le vǐndɛɛ na 6a le fǐktyée

(Matiye 21.18-19)

¹² Mu tá na lée tǎn, pǎahú na 6a wee lé ho Betanii yi á à lén, à bún ò o Yeesu á le hǐni dà.
¹³ O khèra mǎn le vǐndɛɛ na 6a le fǐktyée à le sà dǎn. O o wà le mí vaá loŋ le mí ì yi bia le wán lé. O o vaá yú à lée vǎnna mí jii yi, lé bío mu yí wó hǎ vǐnsta mu haró pǎahú. ¹⁴ O o Yeesu wáa bío nǎn le vǐndɛɛ mu yi: «Fo máa bǐnǐ máa ha bia hùuu á nùpue máa dí.» O o nǐ-kenínia já bío ó o bío.

O Yeesu jòn 6a bè-yèrowà

(Matiye 21.12-17; Luki 19.45-48; Zǎn 2.13-22)

¹⁵ Ba vaá dǎn ho Zeruzalɛmu ó o Yeesu wà vaá zon le *Dónbeení zǐ-beení lún yi á zoó wee jà 6a bè-yèrowà lè 6a bè-yàwa. Ba wén-pùarílowà tabáriwa, lâa bío wee yéé 6a 6uàa6úunǐ kanmúinǐ ó o dǎnkáa kúaa. ¹⁶ O wee hè 6a le nùpue yí 6ua dɛɛ á kǎanáa ho lún mu yi. ¹⁷ O o máhǎ wáa wee kǎrán 6a nùpua lâa bío ká: «Le Dónbeení bíonǐ vǎahú yi á mu bío: «ǐ zǐi 6a wé è ve le kǎna nùpua 6úen6úen fíoró zǐi.»†» O o Yeesu bǐnǐa bío: «Á minén wó le lè 6a kǎnlowà lùe há?» ¹⁸ A le *Dónbeení yankarowà júnása lè ho *lándá bío zéenílowa jà mu á 6a wee cà bío 6a à wé wé è 6úeráa o Yeesu. Ba zǎna a lé bío ó o kǎránlò á 6a zǎmáa 6úen6úen sǐa wee wa bío yi. ¹⁹ Bío le wii tò ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia á ló ho lóhó yi lée wa.

Mi dé mi sǐa le Dónbeení yi

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Mu tá na lée tǎn yǐnbǐi bùirǐi ká 6a lá ho wǎhú wà, á 6a vaá mǎn ho fǐktyée mu á ho hon lè mí nani 6úen6úen. ²¹ O o Piere leékaa bío wó khiína bío, ó o bío nǎn o Yeesu yi: «Nǐ-kǎránlo, loŋ. Ho fǐktyée na fo dǎnkǎnǐa á hon.» ²² O o Yeesu wáa bío nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Mi dé mi sǐa le Dónbeení yi. ²³ Le ì mí ho túiá na mia: Ká a 6úí lá bío lè le 6úee na ká: «Hǐnǐ hen na fo wǐ yi á vaa zo ho mu-beení yi.» Ká 6ǎnso yí titikaa ò o dó mí síi le Dónbeení yi le bío mí bío á à wé, á mún ñ wé á à na a yi. ²⁴ Lé bún nǎn á ì wee bíoráa mu á à na mia: Hen ká mí wé wee fío bío 6úí le Dónbeení cǎn à mí láa mu yi le mu yú vó. Le è wé mu á à na mia. ²⁵ Mi wé sansan wee fío, ká a 6úí wó khon lâa mia á mí sǐa wee cǐ bío yi, à mí sén mu día. Bún ká mǐn Maá Dónbeení á mún ñ sén mí bè-kora á à día.» ²⁶ [Ká mí yí máa tà sén día na 6a yi, á mǐn Maá na wǐ ho wáayi mún máa wé è sén mí bè-kora máa día.]

O Yeesu pǎnká ló wen?

(Matiye 21.23-27; Luki 20.1-8)

²⁷ Bún món á 6a wáa jòn ho Zeruzalɛmu. Bío ó o Yeesu zoó wee varáka le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, á 6a yankarowà júnása lè ho *lándá bío zéenílowa lè 6a nǐ-kǎ á wà 6ueé 6ó a yi ²⁸ á 6a túara a yi: «Fo yú le níi wen wee wéráa bío ká? Lée wée nǎn mu wéró níi fon?» ²⁹ O o Yeesu bío nǎn 6a yi: «ǐnén mún ñ túa mia lâa bío dà-kénǐ. Ká mí tà á zéenía mu, á ì 6èn mún ñ zéení yǐa nǎn mu bíowa mu 6ǎn wéró níi mǐi láa mia. ³⁰ Yǐa nǎn le níi o Zǎn yi le o wé bátízé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeení lée, táá lé 6a nùpua? Mi bío lon!» ³¹ A 6a yèrémáa wee wǎanǐ mún yi: «Ká wa le lé le Dónbeení tonkaa wo, o ò bío le lée webio nǎn á wa yí táráa o bío. ³² Táá ká wa 6èn le lé 6a nùpua tonkaa wo, á mu ù wé kaka?» Ba zǎna 6a zǎmáa lé bío á bán 6úen6úen wee leéka le o Zǎn hǐa lé le *Dónbeení jǐ-cúa fɛero binbǐrǐ. ³³ A 6a wáa bío nǎn o Yeesu yi: «Wa yí zǐ yǐa tonkaa wo.» O o Yeesu bío nǎn 6a yi: «Áwa, á ǐnén mún máa zéení yǐa nǎn le níi mǐi á ì wee wéráa bío ká.»

12

Ho èrèzén vǐnsta 6uahó vǎrowà wǎhiire

(Matiye 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Bún món ó o Yeesu wáa wee bío lâa ba lè há wǎhio: «Nii 6úí hǐa léra ho èrèzén vǐnsta 6uahó á son ho dǎndá kǐnǐa yi, á có ho kǎhú na ó o wé è jaa ho èrèzén yi. O mún son o paro

* 11:9 Mi loŋ Lení vǎahú (Psaumes) 118.25-26 † 11:17 Mi loŋ Ezayii vǎahú 56.7

lùe. Bùn mǎn ó o wǎania tò lè 6a nùpua 6úi na à vǎ ho, ò orén wǎ van le khúii. ² Pǎahǔ na ho èrèzén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sǎ nǐ-kéní le o va 6a nùpua mu cǎn le 6a khé bío bío sǎ mí yí à na. ³ A 6a nùpua mu vaǎ han wo á díá ó o wǎ lè mí nǐ káamǎa. ⁴ O o mǎhǔ 6ánsó bǐnǐa tonkaa mí ton-sǎ veere. A wón 6a vaǎ vǎaana vǎaana jǔhǔ, à 6a là là a. ⁵ O o mǎhǔ 6ánsó tǐn pá bǐnǐa tonkaa nǐ-veere. A 6a vaǎ 6ó wón. Lè kǎ sǐi 6a wó lè 6a ton-sǎwǎ cǎrɛɛ na ó o mǎhǔ 6ánsó tonkaa. Ba 6úi 6a han, à 6a 6úi 6a 6ó. ⁶ O mǎhǔ 6ánsó za na ó o bò mí tǎkǎ wǎn lè yǐa wǎa kǎ a cǎn. A wón lè yǐa ó o tonkaa, ò o wee leéka: I za wón 6a à kǎnbi. ⁷ Bío 6a nùpua mu yère dá a wǎn, á 6a wee bío mǐn yi: <Yǐa lua kǎ lè yǐa á ho mǎhǔ bío khǐi sǐ yi. Mǐ wa 6úe o á ho mǎhǔ bío wǎa à sǐ wɛn.> ⁸ A 6a hǐnɔn wǐira a za mu 6ó, á lá léee léera díá lè ho soró mǎn.> ⁹ O o Yeesu wǎa túara 6a yi: <Lé mu yén á ho mǎhǔ 6ánsó wǎa à wé? O o ò buen 6ueé 6úe 6a nùpua mu, kǎ a cǎ nǐ-vio á à kúee mí mǎhǔ mu yi. ¹⁰ Le bǐonǐ na kǎ á mí so ðǐn yǐ kǎrǎnna le Dónbeenǐ bǐonǐ vǎahǔ yǐ yǐ mǎn le?>
<Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lè ðio hǐa 6ueé 6uan ho soró ðnǐa.

¹¹ Bío kǎ lè bío ó o Nǔhǔso Dónbeenǐ wó, mu léee bè-tente wa yèn-dǎnǐ yi.*>

¹² Ba *zúifufu wǎnǎsa wee cǎ bío 6a a ðnǐ wǎn á à wǐirǎa o Yeesu, lé bío 6a zú le lé 6arén á le wǎhiire mu wǎ bò wǎn. Eɛ kǎ bío 6a zǎna 6a zǎamǎa, á 6a díá wo à 6a wǎ.

Ho lǎnpó cǎló à na ho Oroomu béɛ yi bío

(Matiye 22.15-22; Luki 20.20-26)

¹³ Bùn mǎn á 6a tonkaa 6a *Farizǐewa nùwǎ yɛn 6úi là a *Heroode kuure nùpua nùwǎ yɛn 6úi o Yeesu cǎn le 6a 6uee túa wo yi, à yǐrǎa o nǐi 6ua yi. ¹⁴ A 6a 6ueé bía nǎn wo yi: <Nǐ-kǎrǎnlo, wa zú le fo wǎ ho túǐa. Fo yǐ máa zǎn nùpue. Fo mún yǐ máa kǎ nùpue yǐo. Bío le Dónbeenǐ le 6a nùpua wé 6ua lè mítén lé bǐn 6ǎn kǎrǎnló binbǐrǐ á fo wee na. Awa, á ũ bío na wɛn. Wa lǎndǎ yǐ á ho lǎnpó ko ho wé cǎ na ho Oroomu kǎhǔ béɛ yi lé, táa mu yǐ ko làa wéró? Wa ko wa wé cǎ ho léee, táa wa wé yǐ cǎ ho?> ¹⁵ O o Yeesu zúna le bío 6a lon binbǐrǐ á 6a yǐ bío. O o wǎa bía nǎn 6a yi: <Mǐ wǐ mí khúaa 1 jǐi yǐ à yǐrǎa 1 nǐi 6ua yi le we? Mǐ cǎ le wén-hǎnló 6úi na mǐi le 1 loǐ.> ¹⁶ A 6a cǎ le 6ueé nǎn wo yi. O o Yeesu túara 6a yi: <Ho yahó lè le yèni na wǐ le wén-hǎnló mu wǎn á wée te?> A 6a bío: <Lé ho Oroomu béɛ.> ¹⁷ O o Yeesu wǎa bío nǎn 6a yi: <Áwa. Bío sǎ ho Oroomu béɛ yi à mí na mu wo yi. Kǎ bío 6èn sǎ le Dónbeenǐ yǐ à mí na mu le yi.> A 6a wó coon bío ó o bío bío yi.

Ba nǐ-hǐa vèeró bío

(Matiye 22.23-33; Luki 20.27-40)

¹⁸ Ba *Sadusǐewa lé bío le 6a nǐ-hǐa máa vèe. Wizonle 6úi, á 6a 6úi á 6ueé 6ó a Yeesu yi á túara a yi kǎ: ¹⁹ <Nǐ-kǎrǎnlo, bío ó o *Mǎyǐize túara henǐa nǎn wɛn lé bío kǎ: <Hen kǎ a 6úi yan mǐn hǎa á húrún ò o yǐ yú za làa wo, á 6ǎn za ko ò o fé 6ǎn hǎa ya à te 6a zǎwa yi mǐn za mu yèni yi.>† ²⁰ Awa. Kǎ lon nùpua nùwǎ hɛjun 6úi yǎnkǎa léee zǎwa sǐi. O o yahón so yan mǐn hǎa á húrún ò o yǐ yú za làa wo. ²¹ O o jǐun nǐi so fó a mahǎa mu yan á húrún ò o yǐ yú za làa wo. Lè bǐn ó o tǐn nǐi so bío mún wórǎa. ²² Ba mí nùwǎ hɛjun yan wo béenia á húrúnka ò o 6úi yǐ yú za làa wo. Mu 6ǎn véenǐ ó o hǎa mu mún húrún. ²³ Awa. Nǎnzoǎn na 6a nǐ-hǐa á à vèe yǐ ó o hǎa mu bío á à sǐ a yén yǐ? Bío 6a mí nùwǎ hɛjun máhǎ yan wo béenia.> ²⁴ O o Yeesu bío nǎn 6a yi: <Mǐ wee vǐnǐ mitén. I bío bǐn lé bío mí yǐ zú le Dónbeenǐ bǐonǐ vǎahǔ bǐonǐ kúarǎ. Mǐ mún yǐ zú le le Dónbeenǐ dá bío 6úen6úen wee wé. ²⁵ Mu bon. Ba nǐ-hǐa khǐi vèera á 6a báawa lè 6a háawa máa bǐnǐ máa ya mǐn. Ba á bonmǐn lé le Dónbeenǐ wáayi tonkarowǎ ho wáayi. ²⁶ Ba nǐ-hǐa vèeró ðǎnǐ yi á mí so ðǐn yǐ kǎrǎnna ho lahó na wee bío le vǐndè-za na ho dǎhǔ wǐ yi bío o Mǎyǐize vǎahǔ yǐ yǐ mǎn le? Mu túara bǐn le le Dónbeenǐ bío nǎn o Mǎyǐize yi: <Inén lé o *Abaraahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu 6ǎn Dónbeenǐ.>‡> ²⁷ O o Yeesu wǎa bío: <Le Dónbeenǐ lé bío yǐo wǐ lua 6ǎn Dónbeenǐ kǎ le yǐnǎn nǐ-hǐa 6ǎn Dónbeenǐ. Mǐ soóbǎa wee vǐnǐ mitén dá.>

Le Dónbeenǐ lǎndǎ na bío here po hǐa kǎ

(Matiye 22.34-40; Luki 10.25-28)

²⁸ Ho *lǎndǎ bío zéenilo 6úi jǎ 6a wǎanii. O o mǎn ò o Yeesu bío se nǎn 6a Sadusǐewa yi ó o vǎ 6ueé 6ó a yǐ ò o túara a yi: <Le Dónbeenǐ lǎndǎwǎ 6úen6úen tǎhǔ á lé ho yén bío here po hǐa kǎ?> ²⁹ O o Yeesu bío nǎn wo yi: <Le Dónbeenǐ lǎndǎwǎ yǐ á hǐa kǎ lè hǐa bío here po hǐa kǎ: <*Isirayeele nǐpomu, jǐ bío kǎ: Wa Nǔhǔso Dónbeenǐ lé o Nǔhǔso mí ðon. ³⁰ Fo ko à ũ warǐ ũ Nǔhǔso Dónbeenǐ lè ũ sǐi 6úen6úen, lè ũ mǎnákǎ 6úen6úen, lè ũ yilera 6úen6úen, lè ũ pǎnkǎ 6úen6úen.>§ ³¹ Hǐa sǎ ho yǐ lé hǐa kǎ: <Fo ko à ũ warǐ mí ninza làa bío fo warǎa úten bío sǐi.>* <Lǎndǎwǎ na kún bío here á po há bío jǐun na kǎ hǎn mía.> ³² A ho lǎndǎ

* 12:11 Mǐlorǐ Lenǐ vǎahǔ (Psaumes) 118.22-23 † 12:19 Mǐlorǐ Lǎndǎ zéenilo vǎahǔ (Deutéronome) 25.5-6 ‡ 12:26

Mǐlorǐ Léro vǎahǔ (Exode) 2.6 § 12:30 Mǐlorǐ Lǎndǎ zéenilo vǎahǔ (Deutéronome) 4-5 * 12:31 Mǐlorǐ Levǐi nùwǎ vǎahǔ (Lévítique) 19.18

bío zéenílo wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo mu se, bío fo bía lé ho tǔiá. O Nǔhǔso lé le Dónbeení mí dòn. Dónbeení búí kún mia ká mu yínǎí lerén. ³³ A warí le Dónbeení lè ù sǐi búenbúen, lè ù yilera búenbúen lè ù pánká búenbúen, à mún warí mi ninza lè úten bío sǐi, bún sǐaaní mu hámu na 6a wee wé na le Dónbeení yi lè 6a bà-kúio na 6a wee ya lè le muini na le Dónbeení yi.» ³⁴ O o Yeesu mɔn ò o nǐi mu bía 6a bè-zǔrlowà bióní ó o bía nɔn wo yi: «Hen làa cǐnǔ ká fo ò kerí le Dónbeení bá-zámu yi.» Bún mɔn ó o búí wáa yi bǐnǐa yi khà míten yi tǔara a yi làa bío búí.

Yia le Dónbeení mɔn lera bío
(Matiye 22.41-46; Luki 20.41-44)

³⁵ Mu wó ká a Yeesu wee kàrán 6a nǔpua le *Dónbeení zǐ-beení yi, ó o tǔara bío ká: «Ho *làndá bío zéenílowa dà a wé kaka a bǐoráa le yia le Dónbeení mɔn lera lé o *Daviide mɔnmání? ³⁶ Lé bío ó o *Daviide mí beere á le Dónbeení Hácírí wó ó o bía bío ká: «O Nǔhǔso Dónbeení bía nɔn í Nǔhǔso yi:

Buee kɛɛní í nín-tǎnǐ fúaa ká í búrá ù zúkúsa ù tá á ù bǔ ù zení wán.†

³⁷ «Bío ó o *Daviide wee ve yia le Dónbeení mɔn lera le mí Nǔhǔso. O o wé o Nǔhǔso ká a mún pá à wé o mɔnmání kaka?» Ba zámáa wee jí a Yeesu cǔn lè le sǐ-wɛɛ.

Mi yi wé lè ho làndá bío zéenílowa bío
(Matiye 23.1-36; Luki 20.45-47)

³⁸ Bío ó o Yeesu wee kàrán 6a zámáa ó o wee bío na 6a yi: «Mi yí wé lè ho *làndá bío zéenílowa bío. Bán na wa há báká-beera zǐló à wé hɛɛkaráa. Ba wi 6a nǔpua wé tɛɛní 6a yi lè le kǔnbii 6a zámáa fémínló lara yi. ³⁹ Ba *zúifúwa kàránló zǐnǐ yahón kanmúini lè ho dǐnló dǐiníi kɛɛníníia na seka á 6a wé hueeka kɛɛní yi. ⁴⁰ Ba wee khà 6a maháwa à fé nǐi bío búenbúen. Ba mún wa ho fíoró na túee wéró à wé lè 6a téréenna. Barén cǐtíi khíi wee here le Dónbeení cǔn.»

O mahá-khenii hámu bío
(Luki 21.1-4)

⁴¹ O Yeesu kará le *Dónbeení zǐ-beení hámu fonkoní nisǎní á wee loní bío 6a zámáa wee kúeeráa le wáí le yi. Ho nǎfòró bǎnsowá cɛ̀ɛɛ wee búee kúee le wáí na boo. ⁴² Mahá-khenii búí mún búee kúaa mí tǎmónwá bío nún. ⁴³ O o Yeesu wáa von mí nǐ-keníia á bía nɔn yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: O mahá-khenii na ká bío na ó o kúaa á boo po bía ká búenbúen bío. ⁴⁴ Lé bío le wáí na 6a búenbúen wó lè mu hámu lé dǐo 6a yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bǐo wi o cǔn búenbúen na ó o lá wé è dǐ.»

13

Ho dǐmǐná véro là a Nǔpue Za buenló bío
(Matiye 24.1-44; Luki 21.5-33)

¹ Bío ó o Yeesu zoó ló le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, ó o nǐ-keníia nǐ-kéní bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, há huaa na ká bèntǐn seka, á há mún úaaaka. Há soni dáamu yáá!» ² O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo mɔn há dáamu lon? Ɛɛ ká huee khíi máa kerí mí ninza huee wán. Mu búenbúen khíi fí.»

³ Bún mɔn ó o Yeesu yóò kará há Oliiwewa vǐnsía búee wán á sǎnsaa le Dónbeení zǐ-beení. O o Piere là a Zaaki là a Zán là a Andere na wi làa wo mí dòn á tǔara a yi: ⁴ «Lé ho páahǔ yén á mu bío mu ù wé yi? A lé mu bío yén khíi zéení le mu wéró páahǔ dǔn?» ⁵ O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Mi pa miten bío. Mi yí dǐa le nǔpue khà mia. ⁶ Nǔpua cɛ̀ɛɛ khíi buen í yèni yi á à bío: «Í lé o Krista.» Ba á khà nǔpua cɛ̀ɛɛ á à vǐini. ⁷ Ká mi khíi wee jí há hǐa tǎró sǎ, hǐa lúio yi làa hǐa khèra làa mia á mi yí le mi yiwa dé, lé bío á bún bǐowa so ko mu wé ho yahó. Ká bún dɛɛnǐa máa wé ho dǐmǐná véro. ⁸ Ho sǐi búí khíi wé è lé vaá fí lè ho sǐi veere. A ho kǔhǔ búí khíi wé è lé vaá fí lè ho kǎ-veere. Ho tá dɛkéro khíi wé há lùu búí yi. A le hǐni khíi lé. Mu ù wé làa bío o há-sǎnisó sǎní via wee wé búakaráa bío sǐi.

⁹ «Ɛɛ ká minén pa miten bío. Ba nǔpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká bǎnsowá cǔn á bán vaá cǐtí mia. Ba wé è ha mia 6a *zúifúwa kàránló zǐnǐ yi. Ba wé è 6ua mia á vaá dǐnǐ há kǎna núnása lè 6a bá-záwa yahó bío mi tá mǐi bío yi. Lé bún mi ì bè yi á à zéenínaa í bío làa ba. ¹⁰ Mu bon, sǎní ho dǐmǐná vé, á le Dónbeení bǐn-tente ko le bue á na há sǐíwá búenbúen yi. ¹¹ Hen ká 6a khíi wé wǐikaa mia á buan vannáa le cǐtíi yi á mi yí le mi yiwa fèn dè bío mi vaá bío bío yi. Hón páahǔ so yi á há bióní na á bío ò na mia lé hǐa á mi bío. Lé bío á há máa lé minén mi beere yi. Mu lé le Dónbeení Hácírí á à dé há mi jini yi. ¹² Ba nǔpua búí wé è dé mín kúrú záwa á à na 6a à búe. Hǎrí 6a maáwá búí á à wé mu bǎn sǐi lè mí záwa.

† 12:36 Mi loní Lení vǔahǔ (Psaumes) 110.1

Ba zàwa ɓúí mún n̄ híní mún maáwà wán, á à na 6a 6a à 6úe. ¹³ Ba nùpua ɓúenɓúen á à jin mia bio mi tá m̄i bio yi. Ká yía màhá há mí s̄ií fúaa mu véenii, wón á à fen.

¹⁴ «Mi khií mi mu be-s̄umúí* na wee yáa mu bio ká mu wi hen na mu yí ko mu keŋ yi. (Yia wee kárán bio ká à zūn mu kúará sese.) Hón p̄ah̄ú so yi ká b̄ia wi ho Zudee yi à bán lùwí yoo há 6úaa. ¹⁵ Yia á à keŋ mí z̄ií lòho yí ko ò o líi zoo lá bio 6úí. ¹⁶ Yia á à keŋ há mana yi mu p̄ah̄ú yí ko ò o b̄iní 6o à líi lá mí kánbun mí z̄ií. ¹⁷ Ho yéréké khií sá 6a há-s̄enasà lè 6a há-ŋaawa yi mu zoh. ¹⁸ Mi flo le Dónbeení yi à mu biowa mu wéro yí lí há yio yi. ¹⁹ Lé bio ho p̄ah̄ú mu ɓàn lònbee á à wé 6úaa á à porí d̄io khiína. Hàri ho ɗim̄j̄ná j̄uh̄ú ɓúaró p̄ah̄ú na le Dónbeení léra mu bio ɓúenɓúen yi à 6uee 6úe ho zuia yi, á le lònbee mu s̄ií yi kera yi m̄on. A le ɓàn s̄ií mún máa b̄iní máa keŋ h̄úú. ²⁰ O Nuh̄úso lá yí khò le lònbee mu wizoní yi, á n̄i woon lá máa k̄áni. Ká a màhá khò há yi 6a nùpua na ó o hueekaa à 6a wé làa wo bio yi. ²¹ Ká a 6úí b̄ia n̄on mia ká s̄ií: «Mi loŋ. Lé o *Krista na hen, táa n̄in-yia vaá hen», à mi yí tá mu. ²² Mu bon, 6a Kristawa lè le Dónbeení j̄i-cúá f̄erowà na bio yí bon khií keŋ. Ba à wé mu yéréké biowa lè mí s̄iíwà na ka lè mu wee zéeni le Dónbeení p̄ánká á à w̄inínáa 6a nùpua. Hàri b̄ia le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún n̄ w̄iní bán. ²³ Awa. A min̄én cén pa miten bio. I f̄era b̄ia mu ɓúenɓúen n̄on mia wó.

²⁴ «Le lònbee khiíló m̄ondén á

de wii á à dé mí yuumu.

Ho p̄ih̄ú khoomu máa b̄iní máa keŋ.

²⁵ Há mànaayio á à k̄enka à líi.

Bio ɓuan ho wáyai biowa ɗ̄inía ɓúenɓúen á à d̄eké.†

²⁶ Hón p̄ah̄ú so yi á 6a à mi a Nùpue Za ɓuenlò há d̄undúio wán lè mí d̄ar̄ilò lè mí c̄ukú beení. ²⁷ O khií tonka le Dónbeení wáyai tonkarowà ho tá kón6úaa bio náa yi lè ho ɗim̄j̄ná ɓúenɓúen yi á 6a a ve b̄ia le Dónbeení hueekaa á à k̄úee m̄in wán.

²⁸ «Mi loŋ ho *fik̄iyée v̄ind̄e bio le wee wéráa. Hen ká le ɓàn lakara háa wee náma á wee sà mí w̄on-yórówà, se mi z̄u le ho v̄iohò t̄erò ɗ̄on. ²⁹ Lé làa b̄un s̄ií ká mi khií wee mi mu biowa mu wéro, à mi mún z̄ur̄ le o *Nùpue Za ɓuenlò s̄uáraa. O ò ɓuen máa khií. ³⁰ Le 1 mí ho t̄iá na mia: Ho p̄ah̄ú na ká nùpua máa hí máa vé ká b̄un biowa so ɓúenɓúen yí wó. ³¹ Ho wáyai lè ho tá khií vé, ká 1 b̄ioní h̄s̄n n̄ keŋ b̄in f̄eεε. ³² Nii woon yí z̄u ho ɗim̄j̄ná véro wizonle lè ho p̄ah̄ú máa zéeni. Le Dónbeení wáyai tonkarowà yí z̄u mu, hàri le Dónbeení Za mi ɓere yaá pá yí z̄u mu. O Máa mí dòn lé yia z̄u mu.

³³ «Mi pa miten bio. Mi yí wé lòn nùpua na d̄uma. Lé bio mi yí z̄u ho p̄ah̄ú na mu ù wé yi. ³⁴ Mu bio ɓonm̄in làa bio ká: Nii ɓúí le mí ì va le khií. O o káráfáa mí z̄ií mí ton-sáwá yi, á sankaa há tonni n̄on 6a lè mí n̄i-kéní kéní yi. B̄un m̄on ó o b̄ia n̄on o paro yi le o t̄n̄i mí yio. ³⁵ Min̄én mún t̄n̄i mí yio, lé bio mi yí z̄u a z̄ií ɓanso b̄iní ɓuenlò p̄ah̄ú. O dà à mien z̄ih̄ú táá tá f̄ah̄ú, táá kò-bá-w̄é yi, táá ȳinb̄ii. ³⁶ Ká a khií ɗ̄in̄ɗ̄in ɓuara ò o yí 6uee yí mia ká mi ka lòn nùpua na d̄uma. ³⁷ Bio á i wee bio na mia ká, á yahó sá 6a nùpua ɓúenɓúen. Mi yí wé lòn nùpua na d̄uma.»

14

Ba z̄uifl̄wa j̄unása wee lè o Yeesu wán

(Matiye 26.1-5; Luki 22.1-2; Z̄an 11.45-53)

¹ Wizoní bio j̄un wáa ká ho Paaki s̄anú díro lè ho *b̄úurú na á ja-f̄ini yí dó yi s̄anú díro yi. A le *Dónbeení yankarowà j̄unása lè ho *l̄andá bio zéeniłowa wee cá bio 6a à wé wé è w̄iráa o Yeesu ká mu yí z̄u, á à na 6a à 6úe. ² Ba wee bio: «Wa yí dá máa w̄ii wo ho s̄anú díro yi. Ká wa wó mu á 6a z̄aamáa á à k̄ánká mu bio yi.»

O háa ɓúí kúaa ho j̄iló o Yeesu j̄uh̄ú wán

(Matiye 26.6-13; Z̄an 12.1-8)

³ O Yeesu kera ho Betanii lóhó yi o Sim̄on na háa lé o *6úeré nii z̄ií. P̄ah̄ú na ó o kará wee ɗí à b̄un à háa ɓúí 6ueé wee zo, á ɓuan mí ɗ̄ukó-za ɓúí na wó lè le huee na 6a le alibaatere à ho sú làa j̄iló ɓúí na s̄amu s̄i. Ho j̄iló mu 6a le náàré á yáwá here làa s̄oób̄eε. Bio ó o 6ueé 6o a Yeesu yí ó o p̄úina ho ɗ̄ukó-za mu j̄ii, ò o kúaa ho j̄iló mu o Yeesu j̄uh̄ú wán. ⁴ A b̄ia wi b̄in ɓúí s̄ia cá. A 6a wee bio m̄in yi: «Ho j̄iló na ká yáaró j̄uh̄ú lè mu yén? ⁵ Ho j̄on lá dà à yéé á à yí há w̄en-h̄aani khiá-t̄n̄* á à sankaa na 6a n̄i-khenia yi.» A 6a lan wee zá làa wo. ⁶ O o Yeesu wáa b̄ia: «O háa mu mi díá bio. Mi wee zá làa wó le we? Bio ó o wó làa mi á se. ⁷ Ba n̄i-khenia bán làa mia á à keŋ m̄in wán f̄eεε. A p̄ah̄ú lée p̄ah̄ú á mi dá wé è wé mu s̄amu làa ba ká mi tà. εε ká ín̄én wón máa keŋ làa mia f̄eεε. ⁸ Bio ó o dà à wé lé bio ó o wó. O kúaa ho j̄iló na s̄amu s̄i 1 s̄anía wán à f̄en wiokaráa há paráa há n̄ulò. ⁹ Le 1 mí ho t̄iá

* 13:14 Mi loŋ Daniyele v̄uah̄ 9.27; 11.31; 12.11 † 13:25 Mi loŋ Ezayii v̄uah̄ 13.10; 34.4 * 14:5 Mu p̄ah̄ú á há w̄en-h̄aani khiá-t̄n̄ lè o nùpue l̄ut̄-k̄ure s̄amú s̄aání.

na mia: Le Dónbeení bín-tente wé buera lùe lée lùe yi ho ðímíjǎ búenbúen yi, á 6a á bío bío ó o háa na kà wó, á 6a á leéka a bío.»

*O Zúdaa wi ò o dé o Yeesu na
(Matiye 26.14-16; Luki 22.3-6)*

¹⁰ O Yeesu nǐ-kenínia pírú jun nǐ-kéní na 6a le Zúdaa Isikariote á wà vaá bía non 6a yankarowá júnása yi le mí wi á mí dé o Yeesu na 6a yi. ¹¹ A bán sía wan wan á dó mí jíní non le mí ì na le wárí wo yi. O o wáa wee cà ho pàahú na o ò dàñ n̄ wé mu yi, á á dérása wo 6a níní yi.

*O Yeesu wee ði ho Paaki ðínló lè mí nǐ-kenínia
(Matiye 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Zan 13.21-30)*

¹² Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú diró bán nín-yání wizonle zoñ, ðio 6a wee wé fúaa ho Paaki piowáwa yi,† ó o Yeesu nǐ-kenínia tùara a yi: «Lé wen á fo wi á wa vaa wíoka ho Paaki ðínló yi?» ¹³ O o tonkaa mí nǐ-kenínia nùwá jun á bía non yi: «Mí lén zon ho lóhó yi, á mí zoó sí a n̄í búí yahó ká a sò mu jummu lè ho ðúuhú. Mí bè o yi, ¹⁴ ká a vaá zon zí na yi á mí bío na le zí mu bánso yi: O nǐ-karánlo le wa túa fon: Ho lahó na á Ìnén lè ì nǐ-kenínia á á dí ho Paaki ðínló yi lé ho yén?» ¹⁵ O ò zéeni la-beeni búí láa mia ho nónwíohú yi na sía bāraka wó. Lé b̄n á mí wíoka wa Paaki ðínló bío yi.» ¹⁶ A 6a wà vaá zon ho lóhó yi, á zoó yú mu búenbúen láa bío ó o Yeesu bíaráa mu. A 6a wíokaa ho Paaki ðínló bío.

¹⁷ Bío le wii tò, ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia pírú jun guara. ¹⁸ Bío 6a kará wee dí ó o Yeesu bíá: «Le ì mí ho tuiá na mia: Minén na láa mí páania kará ho ðínló jùhú yi nǐ-kéní á á dé mí ì na.» ¹⁹ O o nǐ-kenínia yilera lúnkaa, á 6a wee tũaka a yi lè mí nǐ-kéní kéní. A yia le: «Mu lé Ìnén le?» A yia le: «Mu lé Ìnén lé?» ²⁰ O o Yeesu bíá non 6a yi: «Mu lé minén pírú jun nǐ-kéní, yia láa mí páania wà zoó c̄í.» ²¹ Mu bon. O *Nùpue Za á á hí láa bío le Dónbeení bíoni vūahú bíaráa mu. Ká yia maha n̄i ì bè mu á ho yéréké è zo jùhú. Bansa yáá lá yí ton se mu s̄taani.»

(Matiye 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korente 11.23-25)

²² Bío 6a wee ði, ó o Yeesu lá ho búurú á dó le Dónbeení bāraka. O o wee c̄eeka ho na mí nǐ-kenínia yi ká à bío: «Mí fé là, hón lé ì s̄ania.» ²³ O o b̄inia lá le juunú ðèè na ho *d̄ivén wi yi ò o dó le Dónbeení bāraka. O o non ho 6a yi á 6a búenbúen jun. ²⁴ O o bíá non 6a yi: «Dén lé ì c̄ani na wíokaa wee zéeni le Dónbeení páanii na le b̄ò bío, dén lé ì c̄ani na kúaará 6a nùpua c̄èrèè bío yi.» ²⁵ Le ì mí ho tuiá na mia: I máa b̄n̄i máa ju ðivén huúu fúaa ho pàahú na á ì kh̄í ju ho bán bè-fla yi le Dónbeení b̄èni yi.» ²⁶ B̄n̄ m̄n á 6a sía ho sánú lení, á 6a wà yóra h̄a Oliivewa v̄ns̄la búee wán.

*O Yeesu bíá le o Piere á à p̄t̄ mí bío
(Matiye 26.31-35; Luki 22.31-34; Zan 13.36-38)*

²⁷ O Yeesu bíá non mí nǐ-kenínia yi: «Mí búenbúen á à lùwí ì día mi. Láa bío le Dónbeení bíoráa mu mí bíoni vūahú yi ká síi: † ì búe o pi-pa á 6a pia á à kén̄ná à lén ñ va h̄a lùu búenbúen.» † ²⁸ Èe ká ì v̄èeró m̄n, á ì ðí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee k̄ohú yi.» ²⁹ O o Piere bíá: «Hàrì á bíá ká búenbúen p̄t̄ ù bío, á Ìnén wón máa p̄t̄ mu huúu.» ³⁰ O o Yeesu bíá non wo yi: «Le ì mí ho tuiá na fon. Ho ðn̄n-kéní na ká yi, s̄ani ò o kò-b̄èe wá h̄a cúa-jun, b̄n̄ ká ùnén bíá le fo yí zū mí á ðn̄ h̄a cúa-ñn.» ³¹ O o Piere pá b̄inia wíokaa ðina mí bíoni yi: «Ì máa bío le ì yí zū fo máa mí huúu, hàrì ká ì ko á ì hí láa fo.» A 6a nǐ-kenínia na ká búenbúen bíá mu bío dà-kéní mu.

*O Yeesu flora ho Ztesemanii yi
(Matiye 26.36-46; Luki 22.39-46)*

³² B̄n̄ m̄n á 6a wà vaá ðn̄ le lùe búí na 6a le Ztesemanii. O o Yeesu bíá non mí nǐ-kenínia yi: «Mí k̄èni hen le ì lén vaa flo.» ³³ O o fó a Piere lá a Zaaki lá a Zán á b̄oráa. O búakáa zána á yi wee ðé ³⁴ ó o bíá non 6a yi: «Ì hácirí yára ðakh̄ina. I ka le ì máa fen. Mí k̄èni hen, á ðn̄ mí ȳo.» ³⁵ B̄n̄ m̄n ó o wáa vá van c̄inú, á vaá líí búrá ò o flora le ká mu dà à wé, á le lònbee na ká à yí yí mí. ³⁶ O o bíá bío ká: «Ì Maá, fo dà bío búenbúen wee wé. Yi le le lònbee na ká à yí mí. Èe ká mu yí wé Ìnén síi bío. Le ùnén lé yia síi bío à wé.» ³⁷ O o b̄inia guara mí nǐ-kenínia c̄n̄ á buéé yú 6a à mu ðámu bó 6a. O o bíá non o Piere yi: «Simón, ðámu bó fo le? Fo yí dà máa ðn̄ ù yio hàrì le lèrè ða-kéní yi le?» ³⁸ Mí fání mí yio à wé fo bèra a na à mí yí zo mu bè-kora wéró yi. O nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wéró yi, èe ká ho pánkà na ó ò wé láa b̄n̄ lé h̄ia mia.» ³⁹ O o ðn̄ wíokaa kh̄era vaá flora ò o bíá h̄a bíoni dà-kéní mu. ⁴⁰ B̄n̄ m̄n ó o b̄inia guara mí nǐ-kenínia c̄n̄ á buéé yú 6a à mu ðámu bó 6a. Ba yí ðarina yí fánia mí yio. A bío 6a wáa à bío á à na a Yeesu yi á 6a yí zū. ⁴¹ Bío ó o Yeesu wá á b̄inia guara mún cúa-ñn n̄i yi, ó o buéé bíá non 6a yi: «Mí pá ðuma wee v̄n̄ka lon? Mu wáa wó. Ho pàahú

† 14:12 Mí loñ Léró vūahú (Exode) 12.6, 14-20 † 14:27 Mí loñ Zakari vūahú 13.7

dǎn. O *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wérowà nii yi. ⁴² Mi híní wa lén. Yía á à dé mí ì na 6ueé dǎn.»

Ba wíira a Yeesu

(Matiye 26.47-56; Luki 22.47-53; Zán 18.3-12)

⁴³ Páahú na ó o Yeesu wee bío yi, à bǔn ò o Zudaa 6ueé dǎn. O lé 6a ní-kenínia píru jún ní-kení. Ba záamáa na bò láa wo á 6uan há khá-túa lè há búaa. Bía tonkaa 6a lé le *Dónbeení yankarowá júnáa lè ho *lándá bío zéenílowa lè 6a ní-kía. ⁴⁴ O Zudaa, yía á à dé o Yeesu mu á à na, á zéénia bío 6a záamáa á à zúnnáa wo. O bía: «Í hía vaá ténia nùpue na yi lè le kǎnbii, se wón lé yía mi wee cá. A mi wáa wii wo á 6ua sese lénnáa.» ⁴⁵ O Zudaa 6uee dǎnii ó o wá vaá 6ó a Yeesu yi ò o bía nǎn wo yi: «Ní-kàránlo.» O o ténia wo yi lè le kǎnbii. ⁴⁶ A bía láa wo bò mín wáa wíira a Yeesu. ⁴⁷ A 6a ní-kení búti dò mí khá-tóní á hà lè le *Dónbeení yankarowá jùhúso beení ton-sá ní-kení jíkàahú kúio. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn bía wá 6ueé wii wo yi: «Mí so lá ko à mí 6ua khá-túa láa búaa á 6uee wíiraa mi le? Í lée ní-káanii le? ⁴⁹ Í láa mia lá wee kǎn mín wán túntún, á wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zì-beení lún yi á mí yí wíira mi. Ée ká mu wó ká, á le Dónbeení bíoní vùahú bío jii síráa.» ⁵⁰ O o ní-kenínia 6úenbúen wáa lúwa wá à 6a díaa. ⁵¹ Yàronza búti lé yía bò a Yeesu yi. Lée 6unló mí dǎn wí o wán. Ba le mí ì wii wo, á 6a 6uan o 6unló yi, ⁵² ó o kueera ho díaa, ò o lúwa wá mí káamáa.

O Yeesu 6a 6uan vannáa 6a túia fǎerowá yahó

(Matiye 26.57-68; Luki 22.54-55, 63-71; Zán 18.13-14, 19-24)

⁵³ Bún mǎn á 6a 6uan o Yeesu vannáa le *Dónbeení yankarowá jùhúso zii, hen na 6a yankarowá júnáa lè 6a ní-kía lè ho *lándá bío zéenílowa 6úenbúen kúaa mín wán yi. ⁵⁴ O Piere khèra bò a Yeesu mǎn. O 6ueé zon 6a yankarowá jùhúso lún yi, á zoó páania kará lè 6a parowá á wee huee ho dǎhú. ⁵⁵ Ba yankarowá júnáa lè 6a *zúifúwa túia fǎerowá 6úenbúen wee cá bío 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì síinináa o jùhú á à na 6a à 6úe. Ká 6a máhá yí yú bío búti. ⁵⁶ Nùpua cǎrèe wee 6uee fúaa há sabóní o jii, ká 6a máhá wee bíni kán mín. ⁵⁷ A 6a núwá yén búti wáa hínon koonia o yi lè le sabéré na ká: ⁵⁸ «Wa jaa ò o bía le mí ì fio le Dónbeení zii na 6a nùpua son, á à bíni ì so le búti há wizooní tǎn yi ká dén á nùpua máa so.» ⁵⁹ Hári bǔn á 6a yáa pá wee kán mín wán. ⁶⁰ A 6a yankarowá jùhúso wáa líi hínon yóó dǎn 6a 6úenbúen yahó ò o túara a Yeesu yi: «Bíio 6a nùpua wee bío ù dǎní yi á fo le fo máa bío dǎe búti yi le?» ⁶¹ O o Yeesu cǎkè ò o dǎn. A 6a yankarowá jùhúso wíokaa túara a yi: «Le únén lé o Krista, le Dónbeení na wa wee khóoní za le?» ⁶² O o Yeesu bía: «Úuu, í lé orén. Mí 6úenbúen á à mí a *Nùpue Za ká a kará le Dónbeení na dà mu bío 6úenbúen nín-tǎní. Mí mún khúí mi a ká a kará há dundúio wán bò ò 6uen.Š» ⁶³ A 6a yankarowá jùhúso wáa lèkkaa mí dà-zínii lé bío mu wá a yi dǎkhíina, ò o bía: «Wa mákoo wáa mia seéràa yi. ⁶⁴ Há bín-kora na ò o má lǎera le Dónbeení yi á mí jaa. Awa, á lé mu yén á mí wee leéka?» A 6a 6úenbúen le o wó khon ó o ko ò o 6úe. ⁶⁵ Ba núwá yén záwa búti 6a fahú á búakaa wee kháani kúee o Yeesu wán. Ba pon o yahó yi á 6a wee vúaa wo lè mí nín-kuio ká 6a à túa wo yi le o zéení yía wó mu láa wo. Le *Dónbeení yankarowá jùhúso lún parowá fó a, á wee dé sáara yi.

O Piere pá a Yeesu bío

(Matiye 26.69-75; Luki 22.56-62; Zán 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Páahú na ó o Piere pá líí wi ho lún yi, à bǔn le Dónbeení yankarowá jùhúso beení ton-sá háawa ní-kení búti 6ueé dǎn. ⁶⁷ Bíio ó o mǎn o Piere ò o wee huee ho dǎhú, ó o wíokaa loína a yi sese ò o bía: «Únén mún lá wi lá a Nazareete nii Yeesu mu.» ⁶⁸ O o Piere pá mu ò o bía: «Bíio á fo wee bío ká á í yi zú.» Bún mǎn ó o wá vaá bǎnía dǎn ho lún zúajii. [O o kò-béé wá.] ⁶⁹ Bíio ó o ton-sá háa mu mǎn o vaa bǎnító, ó o wee bío láa bía wi bín: «O nùpue na ká lé 6arén ní-kení búti.» ⁷⁰ O o Piere tǎn pá. Mu yáa yí miana, à bǔn à bía wi bín tǎn bía nǎn o Piere mu yi: «Ho túia poni. Fo lé 6arén búti. Únén mún lé o Kalilee nii.» ⁷¹ O o Piere wáa bía: «Ká í fá sabéré á le Dónbeení le í mí mu. Í ì báa mu jii wán, o nùpue na mí wee bío bío á í yi zú.» ⁷² Hón páahú so yi ó o kò-béé wá há cúa-jun nii. O o Piere hácírí máhá bínía 6uara bío ó o Yeesu fú bía láa wo yi wán: «Sáni ò o kò-béé wá há cúa-jun bǔn ká únén pá le fo yí zú mí á dǎn há cúa-tǎn.» O o Piere wáa wee wá.

15

Ba 6uan o Yeesu 6uararáa o Pilaate cǎn

(Matiye 27.1-2, 11-14; Luki 23.1-5; Zán 18.28-38)

¹ Le yínbii búrii á 6a *yankarowá júnáa, lè 6a ní-kía, lè ho *lándá bío zéenílowa, bǎn 6úenbúen na lè 6a *zúifúwa túia fǎerowá á kúaa mín wán, bèra a na à 6a bío tè bío dà-kení

wán. Ba can o Yeesu, á buan buée nnon o *Pilaate yi. ² O o Pilaate tùara a yi: «Lé ünén lé 6a zúífùwa béé le?» O o Yeesu bíá nnon wo yi: «Fo bíá mu.» ³ Ba yankarowá púnása wee kooní a Yeesu yi láa bío càrèè. ⁴ O o Pilaate wíokaa tùara a yi: «Fo le fo máa bío dèè le? Bío 6a wee bío ù jii á fo yí máa jí le?» ⁵ Ká a Yeesu máhá yí bíníá yí bíá dèè. Bún wó a Pilaate coon.

Ba le o Yeesu ko ò o búe

(Matiye 27.15-26; Luki 23.13-25; Zán 18.39-19.16)

⁶ Hen ká ho *Paaki sánú sansan dñn, ò o Pilaate lén o kásó nni búí díá, yíá 6a zámáa le o díá. ⁷ Mu ù wé á nni búí na 6a le Barabaasi páaníá wi ho kásó yí lé 6a búí na láa wo káa á 6ó a nni búí. ⁸ A 6a zámáa wáa wá van o Pilaate cón á vaá wee fio wo ò o wé bío ó o láa wee wé na 6a yi. ⁹ O o Pilaate bíá nnon 6a yi: «Mi wi á 6a zúífùwa béé lé yíá á ì díá le?» ¹⁰ O Pilaate zú kénkén le 6a yankarowá púnása dó a Yeesu nnon mí yí lé bío le yandee wi 6a yi o bío yi. ¹¹ Ká 6a yankarowá púnása máhá sùkúra 6a zámáa le 6a fio o Pilaate cón le o Barabaasi lé yíá ò o díá. ¹² O o Pilaate wíokaa tùara 6a zámáa yi: «Lé mu yén mí le ì wé láa yíá mí wee ve láa zúífùwa béé?» ¹³ A 6a wee bío na a yi ká 6a a wáamaka: «Búéè wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁴ O o Pilaate tùara 6a yi: «O wékhe lé ho yén?» A 6a yáá wíokaa wee wáamaka pónpón: «Búéè wo ho kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁵ O Pilaate wi ò o wéé 6a zámáa síí, ó o léra o Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lé há lábáani, ò o nnon wo le 6a búéè ho kùrùwá wán.

Ba dásiwá wee zùaríka a Yeesu yi

(Matiye 27.27-31; Zán 19.2-3)

¹⁶ A 6a dásiwá buan wo zonnáa ho *Zudee kòhú béé lún yi, á 6a von mí ninzáwa na ká búenbúen. ¹⁷ Ba zíníá o Yeesu lé le dá-muhú, á tá ho kíri lé há kíkara á dó a púhú yi. ¹⁸ Bún món á 6a wee tēnī a yi ká: «*Zúífùwa béé, foó!» ¹⁹ Ba wee vūaa o púhú lé le káani, á wee kháani kúee o wán ká 6a á fàrá mí nankópúná wán á lii búrá a yahó. ²⁰ Bío 6a zùaríka wo yi wó, á 6a tera le dá-muhú o wán, á 6a zíníá wo lá a kúru sía. Bún món á 6a buan wo lóráa ho donkíahú á wá léé búéè ho *kùrùwá wán.

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán

(Matiye 27.32-44; Luki 23.26-43; Zán 19.17-27)

²¹ O Siréena nni Simon na lé o Alekisandere lá a Urufuusi 6an maá, á ló há mana yi bó ho wòhú buée wee khíí, á 6a dásiwá buée kíkáa yi le o fé o Yeesu kùrùwá pí. ²² Ba buan o Yeesu vannáa lahó búí na 6a le Kolokota yi, bún kúará le «pún-6òkuee lahó.» ²³ Ba lúnkaa ho *dívén lé mu bío búí na 6a le mírè á wi 6a na a Yeesu yi ò o ju, ká a máhá yí jun mu. ²⁴ Bún món á 6a búaa wo ho kùrùwá wán. Ba le mí ì sanká a sí-zíníá á 6a wó le pún-síní bío á zúrnáa dío á á sí yíá láa yíá yi. ²⁵ Le wi-bee páahú lé bío 6a búaa wo yi ho *kùrùwá wán. ²⁶ Bío 6a tíara le dèè wán, bío wee zéeni bío nnon 6a búaaará wo lé bío ká: «ZÚÍFÚWA BÉÉ.» ²⁷ Ba mún búaa 6a nī-wanna nūwá jun búí lá a Yeesu. O nī-kéní wi lá a nín-tíání ká a nī-kéní wi lá a nín-káahó. ²⁸ [Bún wó á le Dónbeení bioní vūahú bioní na ká a jii sí: «Ba má a dó 6a nī-kora tīahú.»]† ²⁹ Ba núpua na wee khíí láa bín wee kí6ón mí púná ká 6a a lá a. Ba wee bío: «Fo yi mōn mu le. Ünén na lá le fo ò fio le *Dónbeení zī-beeni á á bíní ì so le bān dá-veere há wizooní bio tīn yi, ³⁰ wáa fení úten. Lii ho *kùrùwá wán le wa loí.» ³¹ Le *Dónbeení yankarowá púnása lé ho *lándá bío zéeni lowa mún wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a a bío láa mín: «O feníá 6a búí ò orén máhá yí dá máa fení mítén. ³² Le o Krista, o *Isirayeele béé, á lé ho kùrùwá wán lii. Ká wa mōn mu á wa á dé wa sía wo yi.» Bía páaníá búaa há kùrùwáwá wán lá a Yeesu bán mún wee lá a.

O Yeesu hūmú

(Matiye 27.45-56; Luki 23.44-49; Zán 19.28-30)

³³ Le wii yòo fàráló páahú á ho kòhú búenbúen dñndín wó le túbiri. Mu míana fúuu fúaa le wi-háare. ³⁴ Le wi-háare bín wo páahú, ó o Yeesu bíá bío ká pónpón: «Eloyii, Eloyii, lama sabatanií?» Bún kúará le «Wán Dónbeení, wán Dónbeení, fo pá mí díá le we?» ³⁵ A bíá wi bín nūwá yén búí ná mu á 6a bíá: «Mi loí, o wee ve o *Elii.» ³⁶ A 6a nī-kéní búí lūwa vaá lá le dèè búí na wee kúini mu jumú á zúira mu bè-jia yí á can le 6úaa hiire jii yí á yóó dá a Yeesu yi le o yéè, ò o bíá: «Mi dñn, wa á loí ká a Elii buée liini á ho *kùrùwá wán.» ³⁷ Lé bún páahú ó o Yeesu wáamaa yí pónpón, ò o húrún. ³⁸ A ho pōnsó-beeni na zoó céra le *Dónbeení zī-beeni á yóó léera mí tīahú líí ló. ³⁹ Ho Oroomu dásiwá púhúso na dñn o Yeesu yahó á mōn bío ó o húrúnnaa ó o bíá: «O núpue na ká 6èntfn lá lé le Dónbeení Za binbirí.»

* **15:17** Ba bá-záwa lé 6a nī-beera lé bíá yánkaa dá há sí-muna wee zí. Há yáwá fú here. Há kíriwá 6a wee wé, á kúee 6a bá-záwa púná yí á zéeni náa 6a bá-zámu pánká bío. Ká bío 6a wí 6a zùaríka a Yeesu yi, á 6a zíníá wo lé ho kánbun muht á dó há kíkara kíri o púhú yi. † **15:28** Mí loí Ezayii vūahú 53.12

⁴⁰ Hãawa nùwā yen 6úí mún hía wi bín á khèra dín wee lorí. Ba hãawa mu t̃hãh̃ ó o Mari wi yi, yia wee lé ho Makadala lóhó yi. A séení a Mari na lé o Zaaki háyónza là a Zozee 6àn nu, là a Salomé. ⁴¹ Ba hía wee bè o Yeesu yi ká a wi ho Kalilee yi á wee séení a. Hãawa c̃èr̃èc̃ 6úí mún hía wi 6a hãawa mu t̃hãh̃ á bô là a Yeesu 6uara ho Zeruzalému yi.

Ba nùluna a Yeesu

(*Matiye 27.56-61; Luki 23.50-56; Zan 19.38-42*)

⁴² O Yeesu hí-nónzoñ ho zliht̃ jii, á bío á lé b̃ñ zoñ á 6a wee wíoka mítén ho *Sabaá bío yi, ⁴³ ó o Zozéefu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á 6uara. O fù lé 6a *zúífùwa t̃úíá f̃erowá ñ-kéní na 6a ninzáwa wee k̃ñbi. Wón mún lá wee l̃oñi le Dónbeení b̃éñí láró p̃ãh̃t̃. O henía mí síi ò o van o *Pilaate c̃ñ á vaá flora a Yeesu ñ-h̃ñmu. ⁴⁴ Ká a Pilaate j̃á bío ó o Yeesu d̃èñía húrún ó o wó coon mu bío yi. O o von 6a dásiwá j̃úh̃t̃so á 6ueé t̃uara yi le o Yeesu mu húrún míana le. ⁴⁵ A bío ó o j̃á mu 6a dásiwá j̃úh̃t̃so c̃ñ vó, ó o non le jii o Zozéefu yi le o lá a s̃ání. ⁴⁶ O o Zozéefu yá ho 6un-sení d̃a-poni ò o liinía o Yeesu ho *kùrùwá wán á líí bá lé ho 6unlò 6uan vaá dó le búure yi, d̃io 6a lá có ho 6úahó yi díá. B̃ñ m̃ñ ó o b̃iñía le hue-beení pon le búure mu jii. ⁴⁷ O Makadala Mari là a Zozee 6àn nu Mari á d̃ñ m̃ñ hen na ó o dó a yi.

16

O Yeesu vèeró

(*Matiye 28.1-8; Luki 24.1-12; Zan 20.1-10*)

¹ Bio ho *Sabaá kh̃íina, ó o Makadala Mari là a Zaaki 6àn nu Mari là a Salomé á yá ho j̃iló na s̃amu sí le mí vaá kh̃ii làa Yeesu s̃ání. ² Ho dimaasi zoñ ỹñb̃ii b̃uiri, le wii h̃aró p̃ãh̃t̃, á 6a h̃ññ wá j̃ñ le búure. ³ Ba wee bío mín yi: «Lé wée yáá vaá b̃iñí le hue-beení na pon le búure jii á à na w̃en coon?» ⁴ Ká bío 6a vaá d̃ñ, á 6a le mí i lorí, à le hue-be-beení b̃iñía ló le búure jii á kh̃ii díá le ñs̃ání. ⁵ A 6a wá vaá zon le yi, á zoó m̃ñ ỹarónza 6úí ò o kará lè le ññ-tiání, á z̃á ho báka poni na t̃úee. A 6a z̃ána. ⁶ Ká a ỹarónza mu máh̃á bíá non 6a yi: «Mí yí z̃ñ. I z̃ú le lé o Nazaréete ñi Yeesu na 6a 6úaa ho *kùrùwá wán á mi wee cá. O míá hen, o vèera. Mí lorí. Lé ho lahó na ká á 6a lá bàrá a yi. ⁷ Mí lén vaa bío mu na a Piere là a Yeesu mu ñi-kenínia na ká yi le o dú 6a yahó van ho Kalilee k̃h̃t̃. Lé b̃ñ 6a vaá mí a yi làa bío ó o bíaráa mu.» ⁸ A 6a yilera l̃unkaa, á 6a wee z̃á. A 6a ló á lée l̃uwa wá. Ba yí bíá d̃èc̃ yi ññ ñpue yi lé bío 6a z̃ána.

O Yeesu zéenia mítén lè mí ñi-kenínia

(*Matiye 28.9-10; Zan 20.11-18*)

⁹ [O Yeesu vèeró m̃ñ ho dimaasi zoñ ỹñb̃ii á mu ññ-yání, ó o zéenia mítén là a Makadala Mari, wón na ó o h̃ía j̃ñ 6a c̃ínáwa búaa h̃èj̃un léra yi. ¹⁰ O o Mari wá van bíá là a Yeesu lá páanía wi c̃ñ, á vaá yú 6a à 6a yara sò á wee wá, ó o bíá làa ba le mí m̃ñ o Yeesu. ¹¹ Ká bío 6a j̃á bío ó o Mari bíá le o Yeesu vèera, ó o mún m̃ñ wo, á 6a yí tà mu.

¹² B̃ñ m̃ñ ó o Yeesu zéenia mítén làa síi veere lè mí ñi-kenínia nùwá j̃un ká 6a j̃ñ há mana. ¹³ A 6a b̃iñía 6ueé bíá mu lè 6a ñi-kenínia na ká á bán mún yí tà mu yi.

¹⁴ Mu 6àn m̃ñ, ó o Yeesu zéenia mítén lè 6a ñi-kenínia p̃irú d̃on ká 6a wee dí. O z̃á làa ba bío 6a yí dó mí sía wo yi, làa bío 6a tun mí yiwa á yí tà bíá bíá le mí m̃ñ wo ò o vèera blo. ¹⁵ O o w̃áa bíá non 6a yi: «Mí lén va ho d̃m̃j̃ná l̃ua 6úen6úen yi á vaa bue le Dónbeení b̃ñ-tente na 6a ñpua 6úen6úen yi. ¹⁶ Yia á à dé mí síi le yi, á 6a à b̃átizé, wón á à fen. Ká yia yí dó mí síi le yi, wón j̃úh̃t̃ á à sí. ¹⁷ Bíá dó mí sía le yi wé è wé mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení p̃ánká: 'Ba á j̃a 6a c̃ínáwa á à lén bíá 6a wi yi lè i yèni; 6a a bío há síi-viò bíoní; ¹⁸ yia wé 6uan háa yi, táá ká a j̃un b̃è-j̃unii 6úí na dá a 6úe ñpue, á d̃èc̃ woon máa wé 6ãnsó; 6a à bè mí ññí 6a ṽánvárowá wán á bán á à wa.»

¹⁹ Bío ó o bíá b̃ñ wo, ó o Ñúh̃t̃so Yeesu 6uan yòora ho w̃áayi á yòó kará le Dónbeení ññ-tiání. ²⁰ A 6a ñi-kenínia wá vaá wee bue le b̃ñ-tente há l̃ua 6úen6úen yi. O Ñúh̃t̃so wee séení 6a, á 6a wee wé mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení p̃ánká à zéení le bío 6a wee bío á lée t̃úíá poni.]

Le Dónbeeni bín-tente vūahú na ó o Luki túara

Vūahú tularó jūhú

O Luki hía wee bè là a Poole va hā kúio. O yínón zúifù. O lé o *Kereesi nni. O fù lé o òkòtúaràn. Lé orén túara ho vūahú mu, á mún túara 6a Tonkarowà bè-wénia vūahú.

Bio non ó o Luki túararáa mí bín-tente:

1. O Luki wi á 6a kèrètíewa búenbúen zúrì le bia dó mí sla o *Krista yi á bio bò bio na wó mən kénkén wán. O o wi ò o hení 6a sia à 6a wioka fará tìn.
2. O mún wi ó o zéeni le 6a kèrètíewa yínón núpua na wi á 6a fá mí jii ò ní 6a *zúifúwa.
3. Nún-sí ó o Tiofile hía lé o Poole jì-tà ho Oroomu yi. O o Luki túara ho vūahú mu non wo yi, à séenia o tonló yi.

O henia mu bè-kora séndiaró le ho floró bio. O zéenia a *Isirayele nípomu lándáwá yara. Yia lé 6a núpua búenbúen kánílo ó o zéenia bio mí vūahú mu yi.

¹⁻² Tiofile,* bio wó khíina wa cón le mí dà-kéni kéní búenbúen le Dónbeeni dání yi á là mu jūhú búenbúen á 6a búii mən á lé mu scérása, bán lé bia wó le Dónbeeni bín-buerowà na zéenia mu làa wən. Ba cèrèe wi á 6a kúeeka mu mín wán à túa hā wōna yi. ³ A bio á ínén mún wi á í túa mu le 6a bio síi, á í tūakaa mu cinciira bia mən mu le mí nì-kéni kéní cón á zúrìnanáa mu ya-tente. A bio mu sámaanáa lé bún á í wi á í túaráa mu à na únén Tiofile cūkúso yi, ⁴ bún lé bio o na á fo ò zúrì kénkén ká bio á 6a fù kàráanna làa fo búenbúen lé ho tūiá poni.

O Zán Batiisi teró bio zéeniłó

⁵ Ho Zudee kshú bēe *Herodee páahú, á le Dónbeeni yankaro búii fù wi bín á yèni 6a le Zakari. O lé o Abia kuure núpue búii. Bàh hāa yèni 6a le Elizabēeti. Wón fù lé le *Dónbeeni yankarowà jūhúso *Aaron nonkani hínłó búii. ⁶ Ba mí núwá jūn fù lé núpua na téréna le Dónbeeni yahó, ó o Nuhúso lándáwá là a bè-zéeniinia le mí dà-kéni kéní búenbúen á 6a wee bè yi le mí jì-káa. ⁷ Ba lá ò ní yi yú za lé bio ó o Elizabēeti hāna yi máa te, á 6a mí núwá jūn mún kínkaa.

⁸ Wizonle búii, ó o Zakari zon le *Dónbeeni zì-beeni yi lé bio á 6a kuure núpua lé bán ho yankaró páahú yèrémáa búee dōn, ⁹ á bio 6a le mí í cá yia zoó cíi mu bio na sámu sí le *sòobá-lùe† yi làa bio mu bōraa le Dónbeeni yankarowà lándá yi á 6a wó le jūn-sini bio, ó orén lé yia ó o Nuhúso léra.

¹⁰ Hón páahú so yi, ká 6a zāamāa léé ò ní ho khūhú á wee wé ho floró. ¹¹ Yio búee tí ò o Nuhúso wáayi tonkaro líi ò ní ho yahó mu bio na sámu sí cíinii dēe nísání bán nín-tiání. ¹² Páahú na ó o Zakari mən wo, ó o zāna làa sòobéé á wee zá wāwāwá. ¹³ Ká a tonkaro máhá bia làa wo: «Zakari, yi zón dēe, le Dónbeeni jia ū floró. Mìn hāa Elizabēeti á à sí le sání á à te o za báa; ká a khii ton à ū cé o yèni le Zán. ¹⁴ O bio khii wé hā zámakaa le le sí-wee ū cón, á núpua cèrèe mún khii zámaka a teró bio yi. ¹⁵ Lé bio ó o khii wé nì-beeni o Nuhúso yèn-dání yi. Bè-junii na dà a vī hā yio ó o máa bè mí jii yi hūúu, á le Dónbeeni Háciri á à fèn n kēn wo yi ká a yáá ò ní yi ton. ¹⁶ Orén lé yia khii bini í fé o *Isirayele nípomu cèrèe á 6a á yèrémá à búen 6a Nuhúso Dónbeeni cón. ¹⁷ Orén mí bēere lé yia khii fèn n wioka a Nuhúso wshú le le Háciri le ho dānló na le Dónbeeni yánkaa non mí jii-cúa fēero *Elii yi. Ū za mu lé yia khii véeni hā bioní na wi 6a maáwá le mí záwa páahú, á mún n yèrémá bia pá le Dónbeeni bioní sia á 6a á wé le 6a núpua na téréna le 6a bè-zúrìlowá bio síi. Lé ká síi ò ò wíokarāa 6a núpua á à parāa o Nuhúso búenłó.»

¹⁸ O o Zakari bia non le Dónbeeni tonkaro mu yi: «Bio ò wé á í tārāa mu yi lé mu yén? Bio á í máhá kina, á wán hāa mún yio tñn yú.» ¹⁹ Á le Dónbeeni tonkaro bia: «Inén na ò ní ū yahó ká lé o Kabiriyele. I wi le Dónbeeni nísání á wee zá na le yi. Lerén lé ò ní tonkaa mi le í búee bio le bín-tente na ká na foñ. ²⁰ Awa! A bio fo yi tá í bioní yi, lé bún non á ū jii á à lí á máa bini máa bio fúaa ū za báa mu te nōnzoñ. Lorí mu sese, bio á í bia làa fo búenbúen á à wé ho páahú na le Dónbeeni le mu ko yi.»

²¹ Hón páahú so yi ká 6a zāamāa pá léé ò ní ho khūhú á pan o Zakari. Ho pñn-tóni na ó o zoó wó le sòobá-lùe yi á lúnkaa 6a yilera. ²² Páahú na ó o wá búee lé yi, à bún ò o jii lù, ó o wee bio le 6a núpua le mí nini. A 6a dēenia zūna mu le o bio mu yínón kāmāa, Dónbeeni

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kúará lé bio ká: «Yia le Dónbeeni wa». Yia ó o Luki von le le yèni mu á bio yi tá yi zú sese. † **1:9** Le sòobá-lùe: Lé le Dónbeeni zì-beeni laho búii na á núpue woon yi dá máa zo yi ká mu yínón le Dónbeeni yankarowà mí dòn.

zéeńia bío ńúí làa wó zoó le sòobá-lùe mu yi. ²³ Nàńzoń na ó o Zakari mu tonló wó yi, ó o wá van mí zńi.

²⁴ Lé bńn mńn á ńàn háa Elizabethi sùráa mí sání. Bío ó o zńna mí sání mu bío, ó o wó há pńna bío hńnń búenbúen ká a yí máa tà lé khúuhú. Hón páahú so yi ó o wee bío mí yi: ²⁵ «Pátí! Bío ká yáá đńn yí bon. O za máa teró bío na fù wee wé bío na mũí fẹẹe á wáa wó ho zuia. O Nńhúso na pńnká wí á zńna í mákárí á hóonía í jńhú.»[†]

O Yeesu teró bío zéeńiló

²⁶ Pńna bío hẹzńn bńn mńn, á le Dónbeení bía nńn mí tonkaro Kabiriyeele yi le o tńn lén va ho Kalilee kńhú lóhó ńúí na 6a le Nazareete yi, o hńzo-sńnii ńúí cńn. ²⁷ O hńzoró mu fńaamu^S á bńn nńn o bẹe *Daviide nńnkńni núpue ńúí na yèni 6a le Zozefu yi. O hńzo-sńnii mu yèni 6a le Mari. ²⁸ Bío ó o Kabiriyeele vaá zon o zńi yi ó o tẹńia a yi: «Mari, foó. O Nńhúso Dónbeení wó mí sáamu làa fo: Orén mí beere mún wi làa fo. Wáa zámaka.» ²⁹ O o Mari kará coon á yilera yáara. O wee le mí yi, le dèn tẹńii so jńhú lé mu yén. ³⁰ A le Dónbeení tonkaro bía: «Mari, yí zńn dẹe woon, le Dónbeení sáamu á dńn fo. ³¹ Loń! Bío fo kará wán á fo ò sí le sání á a te o za baa, ká ũ le fo ò cé o yèni á ũ bío le Yeesu. ³² O khií wé núpue na jńhú wi á 6a wé è ve o lè le Dónbeení na wi mu bío búenbúen jńhú wán Za. A le Dónbeení mún khií bárá a ńàn ńúaa Daviide bá-zámu kanmúini wán. ³³ O khií lá lé bẹẹńi o *Zakoobu nípomu zńi, á bá-zámu máa ve máa mí.»

³⁴ O o Mari bía nńn wo yi: «Mu dà a wé kaka? Bío á í máhá yí zń baa.»

³⁵ A ho wáyí tonkaro zéeńia mu ya-tente làa wo: «Le Dónbeení Háćírí á à lii ũ wán, á le Dónbeení na wi mu bío búenbúen jńhú wán dńrló á à bńn foń lè ho tńrò bío síi. Lé bńn nńn ó o za na á ũ khií te á 6a wé è ve le yi poni ńanso, làa Dónbeení Za. ³⁶ Loń! O Elizabethi na làa fo te mńn pá sù le sání lè mí há-kńnmu; wón na 6a fù le o hńana yí máa te, nńn-yía sání pńna yú há bío hẹzńn. ³⁷ Lé bío á bío na le Dónbeení á à wé è sa bńn bío so mía hńúu.» ³⁸ Hón páahú so yi ó o Mari bía nńn ho wáyí tonkaro yi: «Í wi o Nńhúso nńi yi ho zuia, í wi o nńi yi ho yńrò. Le mu wé mũí làa bío fo bíaráa mu.» A ho wáyí tonkaro zoó lée wá ò o día a Mari.

O Mari búećktró là a Elizabethi bío

³⁹ Wizooní bío yèn bńn mńn, ó o Mari hńnń bánbáa nńn ho lóhó ńúí na wi ho *Zúdaa kńhú ńúaa yi. ⁴⁰ Bío ó o vaá dńn ó o téréńna vaá zon o Zakari zńi, á zoó tẹńia a Elizabethi yi. ⁴¹ Bío ó o Elizabethi jńa a Mari tẹńii sá, ó o za dẹńia zoó kńrńna a yi, á le Dónbeení Háćírí wáa sù a Elizabethi mu, ⁴² ó o zoó bía pńnpńn: «Ba háawa búenbúen tńahú ũńén lé yía le Dónbeení dńbúaa wi wán, ó o za na sání wi ũ wán á le mún dńbúaa yi. ⁴³ Inén lée wée á í Nńhúso ńàn nu ló ńuararáa í cńn! ⁴⁴ Loń! Páahú na á í jńa ũ tẹńii sá, á í za sli wan wan á kńrńna í yi. ⁴⁵ Yía tà le bío ó o Nńhúso bía nńn mí yi á à wé máa khi bẹńtńn bío se.»

Le Dónbeení khòoniló leni na ó o Mari sia

⁴⁶ O o Mari wáa bía:

Inén wee dé o Nńhúso yèni wán,

⁴⁷ á í sli mún wan le Dónbeení na lé í kńńilo bío yi.

⁴⁸ Lé bío le lora mí ton-sá háa na bío jńhú mía.

Bíó ká wán á 6a núpua búenbúen

na wee te lè mí pńna

á à bío lé í bío se.

⁴⁹ Lé bío le Dónbeení na dà mu bío búenbúen

á wó mu bè-beera nńn mũí.

Le yèni po há yèńńaa búenbúen.

⁵⁰ Le sáamu á bẹńbéra fò 6a núpua

na wa le á wee kńnbi

há pńna búenbúen yi.

⁵¹ Le wee wé zéeńi mí pńnká

bía wee ńúaaní mńten wán

á ja 6a vńnvńná.

⁵² Le wee wé liini 6a bá-záwa mí kanmúini wán

á hóoní 6a yídawa jńńá.

⁵³ Bía le hńni wee ńúe

[†] 1:25 Ba zńifńwa cńn ó o háa na ton hńnń yóó kńna ò o yí fò za hńúu á bío fù lée nńyio na ńúaa dákńńina.

loń Matiye vuahú 1.18

á le wee wé siini níni
 lè mu bè-tentewá cèrè,
 à ja ho náfòró bànsowá
 á 6a lén lè mí nín-káamáa.

54 Le séenía mí ton-sá *Isirayeele,

à zéenináa le le yi yí nansáa mu sáamu
 55 na le wee wé lá a *Abarahaamu lè mí món yi fúuu,
 làa bío le hía dóráa mí jii non wán maáwá yi.

56 O o Mari wáa kará là a Elizabèeti á yú hā pīina tīn sīi, bīn mōn ó o bīnía wà 6on.

O Zān Batiisi teró

57 Bío ó o Elizabèeti teró dōn, ó o ton mí za báa. 58 A bīa làa wó kará 6ó mín yi lè 6àn temínlowá ja le o Nūhūso wó mí sáamu làa wo, á 6a pāanía wee zámaka làa wo. 59 O kúnkúza mu teró wizooni bío hētīn zoñ á 6a 6uan wo 6ueé *kúio,* á 6a le mí ì cé 6àn maá Zakari yèni á à na a yi. 60 A 6àn nu Elizabèeti pá ò o bía: «Bueé. O yèni 6a le Zān.» 61 A 6a bía non wo yi; «Lée webio? Le yèni mu 6a yèn-6ua mia mīn zīi.» 62 A 6a wáa wee túa 6àn maá yi lè mí níni le lé le yèni yén ó o le mí ì cé á à na mí za yi. 63 O o Zakari le 6a lá le dèe na wee túa wán na mí yi, á bío kà lé bío ó o túara: «O yèni 6a le Zān.» A mu wó 6a coon. 64 Lé bīn wán ó o Zakari jii dēnía feera wee bío, á wee 6uaanī le Dónbeenī. 65 A bīa sūarākaa bīn 6úen6úen zāna, á ho *Zudee kǎhǎ 6úaa lùaa 6úen6úen yi á 6a wee bío bío wó. 66 A bīa wee jí mu 6úen6úen wee 6ua mu mí sīa yi. Ba wee túa mīten yi: «O kúnkúza mu bío kǎhǎ wé kaka coon?» O Nūhūso pānká 6ētīn wī làa wo.

Le Dónbeenī khòonlò leni na ó o Zakari sīa

67 O o kúnkúza mu 6àn maá Zakari á le Dónbeenī Hácírí sū á le le o bío hā bionī na kà:

68 «Mí wé sío 6uaanī a Isirayeele nīpomu

6àn Dónbeenī na lé o Nūhūso.

Lé bío le 6uara kánía mí nīpomu

á mu wī mīten.

69 Le non ò kánilo na pānká wī wēn

na ló le ton-sá *Daviide zī-júhǎ yi.

70 Le yánkaa bía bío kà hááni

mí jí-cúa fēerowá jīnī yi:

71 I kǎhǎ kánī mia mi zúkúsa

làa bīa jīna mia 6úen6úen níni yi.

72-73 Bīn sáamu so lé bío le hía wó,

le hía wó mu á non wán 6uaawa yi.

Le yi pá yí nansáa bío lerén làa ba jīnī tò wán

le mí ì 6ua làa mīn yi.

Le yáanía báa lè wán 6úaa *Abarahaamu

74-75 le mí ì fé wēn wà zúkúsa níni yi,

A wa á dān ñ dīn wé è sá a na le yi

wa mukānī wizooni 6úen6úen yi.

Mu hūaarāmu lè mu tentemu yi

le yahó ká zānīi mia wēn.

76 Unén háyónza mu, 6a kǎhǎ ve

làa yāa dà mu bío 6úen6úen wán jí-cúa fēero.

Fo kǎhǎ dí o Nūhūso yahó loo

á à wíoka a wǎhǎ á à na a yi.

77 O o nīpomu á zūñ ho fenlò

bío 6a bè-kora sēndiāró bío yi.

78 Wán Dónbeenī sīi se, á hīi wī

le lée waminī 6ānsó.

Le wó á mu khoomu ló ho wáyai

lè le wīi na líi há bío sīi.

79 Le khoomu mu ù lé á à kúia

bīa kará le tībírí yi wán

làa bīa na wī mu hūmú yuumu yi,

á à dí wa yahó ho hēerá wǎhǎ wán.»

* 1:59 Mu lé o nūpue bámu dēe 6àn jii saahǎ wēndiāró. Ba zūifúwa cǎn á mu fù lée bío na 6a wee wé á zéenináa mu temínmu na yánkaa wī le Dónbeenī là a Abarahaamu lè mí món nūpua páahǎ. Hārī ho zuia á 6a món nūpua pá wee wé mu. Mi loñ Levii nūwá vuahǎ (Lévítique) 12.3

⁸⁰ O o háyónza mu wáa wee dá á hácirí wee dé wán ká le wá. O o ò kéení há mana tá hení yi fúaa nònzoñ na ó o khhí ðññ o Isirayeele nìpomu yahó á 6a a mi.

2

O kánìlo teró bío

(Matiye 1.18-25)

¹ O Zán mu teró páahú lé bñn á ho *Oroomu béε Okusite á nñn lè jii, le há kána na bío sá mí yi á 6a túa nùpua búenbúen yènnáa à mí zúrñ jii. ² Hón nín-yání mílò so wó ká a Kiriniyuusi lé yía ó o bàrà ho Siirii káhhú ñúhhú wán. ³ Lé bñn nñn ká nùpue na nñnkáni can lóhó na yi ò o lén va bñn á vaa túa mí yèni.

⁴ O o Zozeefu mún hññn ló ho Kalilee lóhó na 6a le Nazareete yi á wá van ho Zudee káhhú lóhó yi, hña yèni 6a le Beteleheemu. Lé bñn ó o béε *Daviide ton yi. O Zozeefu mu lé o Daviide mñnmáníí búí. ⁵ O o Zozeefu mu lè mín fúaalè Mari hññn páanía bò mín á wá vaá túa mí yènnáa bñn. Hón páahú so yi ká bñn fúaalè mu sání ðñn.

⁶ Bío 6a vaá wi ho Beteleheemu yi, ó o Mari teró páahú ðñn, ⁷ ó o ton mí hñnbíi za á 6a bá a lè ho pñnsóró á dó ho boohó yi, lé bío 6a yi yú le lùe 6a ñí-hání láaníi.

Ba pi-pawá ñá le bñn-tente

⁸ Mu wee wé ká 6a pi-pawá khèra vaá wee pa mí pia fé mín yi há mana na sùaráa bñn yi. ⁹ Yio 6ueé tí à le Dónbeení wáayi tonkaró búí ðññ 6a yahó, ó o Núhúso khon-be-beení lion 6a wán lé mí pánká á 6a yiwa lèεkaa á zána ðákhíina. ¹⁰ Ká ho wáayi tonkaró máhábíi á hñña 6a sía: «Mí yí zón wá. Lée bñn-tente á í bío á à na mia. Le bío á à wé há zámaka-beení mñn nìpomu búenbúen cñn. ¹¹ Mí yú a kánìlo, o ton ho ðñnàahú na ká yi o Daviide 6a lóhó yi. O lé o *Krista á lé o Núhúso. ¹² Bío mí ì zúrñnaa wo lé bío ká: Mí wáa lén, ká mí hña vaá mñn kúnkúza yía ká a ðúma ho boohó yi á bá lè ho pñnsóró se wón lé orén.»

¹³ Mí lahó yi á bñn á ho wáayi tonkarowá ku-beení búí yóó ló lion o cñn á 6a páanía wee khòoní le Dónbeení:

¹⁴ «Ho cùkú lé le yèn-beení à bío sí le Dónbeení

na dà mu bío búenbúen ñúhhú wán yi!

O o héerá na ó o wee na 6a nùpua

na bío sí a yi à yí mí pánká ho tá wán.»

¹⁵ Bñn món á ho wáayi tonkarowá bñnia yóó wá à 6a día 6a pi-pawá, á 6a yèrèmaa wee bñn mín yi: «Mí hñí le wa bánbá va ho Beteleheemu yi á vaa mí bío ó o Núhúso zéenia láa wen á zúrñ mu yahó.» ¹⁶ Mí lahó yi á 6a ðèñnia hññn bánbáa vaá yú à Mari là a Zozeefu là a kúnkúza yía mu ká a ðúma ho boohó yi. ¹⁷ Bío 6a mñn wo ká síi, á 6a ðèñnia lan wee bío bío ho wáayi tonkaró bía nñn 6a yi o kúnkúza mu bío yi à na bíi wi bñn yi. ¹⁸ A bíi ñá 6a pi-pawá mu ñi-cúa búenbúen á ðñn coon mu bío yi. ¹⁹ O o Mari wón 6èñ 6uan há bñoní mu mí yi, á wee le mí yi há bío yi fèεε. ²⁰ Bío 6a vaá mñn o wán vó, á 6a bñnia wá ká 6a wee 6úaaní le Dónbeení yèni, á wee khòoní le bío 6a ñá làa bío 6a mñn búenbúen bío yi.

O Yeesu 6a vad nñn le Dónbeení yi

²¹ O teró wizooní bío hèññ níi zón á 6a *kúio* wo, á có yèni le Yeesu. Dén yèni so le ðío á ho wáayi tonkaró hña zéenia lè bñn nu ká a sání yáá ðññ yí sù. ²² Bñn món á bío 6a ceéra mítén vó làa bío mu bóráa o *Moyiize lándá yi, ó o Mari là a Zozeefu 6uan mí za Yeesu vannáa ho Zeruzaleemu á wá vaá na a ñúhúso yi, ²³ làa bío mu túararáa o ñúhúso lándá vùahú yi: «Ba nùpua hñnbíi zà-báawa lè 6a sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa búenbúen bío sá a Núhúso yi.»[†] ²⁴ Ba mún ko 6a na 6a 6úaa búuní bùaa ñun, ká bán yí yú, á 6a a na 6a háponí bùaa ñun á á wé lè mu hámu, làa bío mu túararáa o Núhúso lándá vùahú yi.[‡]

²⁵ Bñn páahú ká a ñí-kínle búí fù wi ho Zeruzaleemu yi á yèni 6a le Simion. Le Dónbeení Hácirí fù wi láa wo. O lée nùpe na fù téréna 6a nùpua yahó, á dó mí síi le Dónbeení yi, á mún bò le lándáwá lè mí dá-kéní kéní yi. O fù kará wee lóoní yía wá 6ueé kání a *Isirayeele nìpomu mí wobámu yi. ²⁶ Le Dónbeení Hácirí yánkaa bíi nñn wo yi: «Fo máa hí ká fo yí mñn o *Krista na lé le Dónbeení tonkaró lè ù yío.»

²⁷ Ho páahú na ó o Yeesu bñn nùwá 6uan wo wá 6ueé tírúaa o Núhúso lándá jii, lé hón páahú so yi á le Dónbeení Hácirí dá-kéní kéní mu á ñàana a Simion 6uararáa le *Dónbeení zí-beení yi. ²⁸ Bío ó o mñn o kúnkúza mu ó o ðèñnia vaá fó a 6uan mí bàra yi, ò o wee khòoní le Dónbeení ká síi:

²⁹ Núhúso, bío á ù fù bíi

èε lé mu wáa wó ho zuia.

* 2:21 Mí loñ 1.59 † 2:23 Ba sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa bán wee 6ue á wé lè mu hámu na a Núhúso yi. Mí loñ Léró vùahú (Exode) 13.2, 12, 15 ‡ 2:24 Mí loñ Levii nùwá vùahú (Levítique) 12.1-8

Lònbìo ù ton-sá à ù wáa díá
 o ò yí níí à hí làa héerá.
 30 O kánfílo á ì yílo á wáa m̀n,
 31 yíá ù fèra wíokaa bàrá
 há síiwà búenbúen yahó loo,
 o ò wé yíá wé è dé há khoomu.
 32 Orén lé yíá à à wé mu khoomu
 á há síiwà nùpua á à bè yí ì zùrnáa fo
 o ò wé ù nípomu *Isirayεεle
 cùkú là ho yèni loo.

O Simìon là a Aana bío na 6a bío a Yeesu dánti yi

33 O o Yeesu bán maá là bán nu wó coon há bioní na ó o Simìon bíá 6a za dánti yi bío yi.
 34 B́n m̀n ó o Simìon dúbuua 6a yi, ò o bíá ǹn o Yeesu bán nu Mari yi: «Àwa! Le ì fèn bío mu na foñ: Ù za mu na kà bío khíi wé há kánkáa o Isirayεεle nípomu búenbúen c̀n. Orén bío yi, á le Dónbeení khíi sínií 6a c̀r̀εε júná, á lé orén bío yi, á le m̀n ñ lén 6a c̀r̀εε búí júná. O ò wé yíá wé è zéeni le Dónbeení bío, ká 6a nùpua màhá máa tá a yi. 35 B́n lé bío á à na ká 6a nùpua c̀r̀εε sía bío na fù tun yí á à lé ho khúuhú. εε ká únén Mari, le lònbee na á yí fo á à kerí lòn c̀n b́ta na 6a cú là ù kosíi.»

36 Hón p̀ahú so yí ò o há-k̀nle búí m̀n 6ueé d̀n. O lé le *Dónbeení jì-cúa fεero. O yèni 6a le Aana, ká bán maá lé o Fanuwεεle na ló a Azεere nùwá zii. Bàn báa na ó o hía yan là mí h́nmu ó o kararáa d̀n há lúlúio bío h̀j̀n. 37 Bío á wón húrun ó o yí b́nía yí yan á teró lúlúio yòó yú ho búará-náa làa bío náa. O fù wee wé búen le *Dónbeení zì-beení yi túntún à 6uee sá na le yí le jii lírò là mí fióró le wisoní là ho t̀nàahú. 38 Bío ó o m̀n o kúnkúza Yeesu ká bán nùwá buan wo, ó o d̀énia wee khòoni le Dónbeení ká a bío o háyónza yía mu bío à na bíá búenbúen na fù wee lòoni ho p̀ahú na le Dónbeení á à káni ho Zeruzaleεmu yi.

Ho Nazareεte b́ni varó bío

39 Bío ó o Yeesu bán nùwá wó bío ó o Núhúso làndá lé 6a bè yí á mu búenbúen jii tun vó, b́n m̀ndén á 6a van ho Kalilee k̀shú yi, ho Nazareεte lóhó na 6a lá wi yi. 40 O o háyónza mu wee dá ká a líika, á hácirí wee dé wán. O fù sú là mu bè-zùrimini á le Dónbeení dúbuua m̀n fù wi o wán.

O Yeesu fò m̀n là ho làndá zùrlowá

41 Lúlúure léé lúlúure ká a Yeesu bán nùwá fù wee wé va ho Paaki sánú^S dfinii ho Zeruzaleεmu yi. 42 Bío ho p̀ahú mu yèrémáa 6ueé d̀n, á 6a le mí ì va b́n làa bío 6a lá wee wé wéráa mu. Hón p̀ahú so yí, ò o Yeesu lúlúio wáa yú ho píru j̀n * ó o bò là m̀n nùwá van ho sánú mu dfinii. 43 Bío ho Paaki sánú mu vaá dú vó, á 6a b́nía wee 6o, á 6a za Yeesu wón pá kará ho Zeruzaleεmu yi ká 6a yí zù mu. 44 Barén hácirí yi á 6a wee leéka le o wi mí nínzáwa t̀ahú. Lé 6a wizon-kùure vεení m̀n, á 6a màhá zùrnánaa mu ká a yí bò làa bán. A 6a màhá wáa wee héε t̀uka a bío m̀n temínlowá là mí nì-zùrlowá c̀n. 45 A bío 6a t̀ukaa san, á 6a b́nía lá ho ẁhú van ho Zeruzaleεmu á vaá wee c̀nka a b́n.

46 Mu wizooní t̀n níi zòn á 6a vaá zoó yú a le *Dónbeení zì-beení yi ká a páanía kará là ho làndá zùrlowá á wee jí 6a c̀n ká a t̀uka 6a yi. 47 A bíá wee jí a bioní búenbúen wee wé coon le hácirí na ó o wee cikonnáa mu bío dánti yi, làa bío ó o wee b́ni zéeniáa mu yara bío yi.

48 Bío ó o Yeesu bán maá le bán nu zoó m̀n wo b́n á 6a d̀n concáan. A bán nu bíá làa wo: «Éee! Unén, fo wó wen ká le we? Loñ! M̀n maá làa mi c̀nkaa fo há lùá búenbúen yi san á wa yí m̀n fo, á wa hácirí yáara làa sòobé ù bío yi.»

49 O o Yeesu bíá ǹn 6a yi: «À mi lá wee c̀nka mi le we? Mí so yí zú ká ì ko á ì pa bío bío sá wán Maá yi sese à wé o síi bío le?» 50 A bán nùwá yí zúna a bioní mu kúará.

51 B́n m̀n ó o Yeesu h́ǹn bò 6a yi vannáa ho Nazareεte á vaá wee bè 6a bioní yi. B́n bíowa so na wee wé là mí dà-kéni kéní búenbúen á bán nu fù wee 6ua mí síi yí, á wee le mí yi mu wán fεεε. 52 O o Yeesu wáa wíokaa wee dá ká a líika. O hácirí là a bè-zùrimini wee dé wán ká mu wá. Lé b́n ǹn ó o bío wééraráa le Dónbeení là 6a nùpua sía.

^S 2:41 Ba zúifúwa Paaki sánú là 6a kèr̀tεwa Paaki sánú yinòri dà-kéni. Mí loñ Dónbeení bioní vuahú bioní 6úí bán kúará vuahú yi. * 2:42 Ba zúifúwa c̀n ká a za báa teró lúlúio hía yú ho píru j̀n b́n ká a wáa dá wee mí dé 6a nùpua na yóo t̀n t̀ahú le Dónbeení bío dánti yi.

3

*O Zán Batiisi tonló ɲuhú**(Matiye 3.1-10; Maaki 1.1-6; Zán 1.19-23)*

¹ Bún pàahú ká 6a bá-zàwa béε Tibεεre wi mí pánká láró lúlúio píru hònú níi yi.* A bío ká lé bío ó o báraka lè mí nùpua há kána 6úi na bío sá a yi ɲúná wán: O *Pɔnsi Pilaate lé ho Zudee á wón wi ɲuhú wán; ká a *Herodee lé ho Kalilee. Bân kínlε Filípu lé ho Ituree lè ho Tarakoniite á wón wi ɲúná wán; ò o Lizianiasi 6èn lé ho Abilene á wón wi ɲuhú wán. ² Bía hía lé le *Dónbeení yankarowá ɲúnása mu pàahú lé o Aana là a Kayiifu. Lé hón pàahú so yi á le Dónbeení dó mí bíoní o Zakari za Zán ɲii yi ká a wi há mana yi ho tá hení yi. ³ O o wáa hínɔn tò há lórá na bá ho Zurudɛn muhú á wee bue bío ká na 6a nùpua yi: «Mí buen á í bátízé mia, lé bún á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeení yi, á le è sɛn mi bè-kora á à dia.» ⁴ Bún lé bío wee zéení le le *Dónbeení ɲi-cúa fεεro *Ezayii bío mu na ó o yánkaa túara mí vuhú yi ká wéró dɛn:

«Níi 6úi wee bío pɔnpɔn le dùure yi ká síi:

«Mí wíoka ho wáhu ká a ɲuhúso o buen.

Mí muin ho wáhu na o ò bè.

⁵ Hía léε bonconí à mi ti há.

Há 6úaa lè há 6úe-zàwa

à mi dà le há màní.

Há wána na kunka

à mi bíni téréen.

Há wá-zàwa na kùarànkùaràn

à mi bíni wíoka.

⁶ Hón pàahú so yi á 6a nùpua na wi ho síi yi 6úen6úen

á à mi bío le Dónbeení wi à le kánínáa 6a.»†»

⁷ A bío 6a zàamáa lè mí kuio wee lé buen o Zán mu cɛn bèra a na o ò bátízé 6a, ó o wee bío na 6a yi: «Mí yí mɔn miten le, dihioni zàwa yén! Le Dónbeení sí-cílè na yòb lua á mí so wee leéka le mí dà a fé miten níi yi le? Lé o yén bía mu nɔn mia? ⁸ Héyíi! Mí wé wé há wára na se, hía wee zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeení yi. Mí yí bío mi yiwa le bío mi lé o *Abarahaamu mɔnmánia á bún mí don wáa à yi dé. Le l bío mu na mia: Mí yí mɔn há huaa na ká le? Hɛn le Dónbeení yáá pá dà à yèrémá à wé lá a Abarahaamu zàwa. ⁹ A mi cɛn pa miten bío sese. Lé le dóorè hónhónia 6uan há vɛnsɛa kúioró bío yi. Vɛndεε léε vɛndεε na yí máa ha há bia na sí, á dɛn ñ kúii á à sía à kútee mín wán á à cíi.»

¹⁰ A bía wi bɛn 6úi túara a yi: «Àwa! A bío wa wáa ko wa wé lé mu yén coon?» ¹¹ A bío ká lé bío ó o bía nɔn 6a yi: «Hen ká yía bakáwá léε bío ɲun ká a mɔn mí ninza 6úi na baká mia hùúu, ó o ko ò o na ho 6úi wo yi. Ká yía bè-díni wi ò o mún pání sanká mu làa yía bè-díni woon mia máa dí.»

¹² Ba *lànpo féwá 6úi mún 6uara a Zán mu cɛn á wà 6ueé bátízé. A bán mún túara a yi: «Ní-kàránlo, lé mu yén á warɛn 6èn ko wa wé?» ¹³ O o bía nɔn 6a yi: «Mí yí fé ho lànpo à yoo porí bío ho làndá zéénia làa mia.»

¹⁴ A 6a dásiwá mún 6uara á 6ueé túara a yi làa bío á 6arɛn 6èn ko 6a wé. O o bía nɔn 6a yi: «Mí wé yí hihíika 6a nùpua à fé wári, à mún yí baká nùpue woon yi le sáberé ɲii wán, ká mí sáánii lé dío à mi káɲa yi.»

(Matiye 3.11-12; Maaki 1.7-8; Zán 1.24-28)

¹⁵ Bún 6úen6úen yi ká 6a nùpua kará dó mí sía wee lòoní bío le Dónbeení le mí ì wé. Ba mí ní-kéní kéní wee leéka le ɲuhú sí ó o Zán mu lé yia lé o *Krista. ¹⁶ Ká a màhá bía nɔn 6a yi: «Inén wee bátízé mia lè mu ɲumu, εε ká a 6úi na 6èn pánká po ínén á wi lè ho mɔn bò o buen. I yáá yi ko là a nakáa tenló hùúu. Wón lé yía 6ueé bátízé mia lè le Dónbeení Hácírí lè ho dshú. ¹⁷ O 6uan mí vééró dεε mí níi yi á 6ueé vééráa mí dínló. A hía lé ho dínl-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká há ɲákáa hɛn o ò cíi ho dshú na máa hí hùúu yi.»

¹⁸ O Zán mún pá kún hía bía bíoní cèrεε làa bún 6àn síi á nɔn 6a nùpua yi á mún zéénia le Dónbeení bín-tente bío làa ba.

*O Zán kásó zoró bío**(Matiye 14.3-4; Maaki 6.17-18)*

¹⁹ Bún wee wé ká a *Herodee, yía wi ho Kalilee kshú ɲuhú wán á fó mín kínlε 6àn háa Herodiade yan. O mún lá wee wé há wén-kora lè mí síiwá á séénia bío ká. Bún 6úen6úen

* 3:1 Bío ó o Tibεεre wi mí pánká láró lúlúio píru hònú níi yi, á bún ò o Yeesu teró lúlúio yú ho 6óní làa píru. Bún wee zéení le o Yeesu lúlúio píru ɲun bío na bía là a Zán Batiisi bío mu yí cεéra mín yi, ká lúlúio cèrεε wi mu pàahú. † 3:6 Mí lorí Ezayii vuhú 40.3-5

lé b̄io ó o Zān n̄á ó o vaá yú a á b̄ia n̄on wo yi le o lá yí ko ò o wé mu. ²⁰ O o yàá wíoka dó mu wán, ò o le 6a fé o Zān vaa pe jii ho kásó yí.

O Yeesu bátɛ̀m̀ù b̄io
(*Matiye 3.13-17; Maaki 1.9-11*)

²¹ B̄io 6a n̄upua h̄ia wee lé 6uen o Zān c̄n̄ à 6uee bátízé, ó o Yeesu mún 6uara ó o Zān bátízera a. B̄io o Zān bátízera a vó ó o Yeesu wee fio. Lé h̄ón p̄aah̄ú so á ho wáayi jii h̄era ²² á le Dónbeen̄i Hácírí lá a háponi síí, á lion o wán. A mu támu 6úí s̄á n̄á ho wáayi á b̄ia: «Fo lé 1 Za na á ì b̄ò 1 taká wán, ù b̄io sí mií.»

O Yeesu n̄onk̄ani
(*Matiye 1.1-17*)

²³ P̄aah̄ú na ó o Yeesu h̄ia wee 6úa mí tonl̄ó p̄úh̄ú yi ká a teró l̄útiio wee yí ho 6óni láa píru síi. A b̄io 6a yánkaa wee leéka láa b̄ún ó o h̄ia lé o Zozεεfu za, ká a Zozεεfu mu 6àn maá 6èn lé o Helii,

²⁴ ó o Helii 6àn maá lé o Mataate,
ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,
ó o Levii 6àn maá lé o M̄eliki,
ó o M̄eliki 6àn maá lé o Zanayii,
ó o Zanayii 6àn maá lé o Zozεεfu,

²⁵ ó o Zozεεfu 6àn maá lé o Matatiasi,
ó o Matatiasi 6àn maá lé o Am̄osi,
ó o Am̄osi 6àn maá lé o Nahuumu,
ó o Nahuumu 6àn maá lé o H̄esilii,
ó o H̄esilii 6àn maá lé o Nakayii,

²⁶ ó o Nakayii 6àn maá lé o Maate,
ó o Maate 6àn maá lé o Matatiasi,
ó o Matatiasi 6àn maá lé o Sem̄εεε,
ó o Sem̄εεε 6àn maá lé o Zozεεki,
ó o Zozεεki 6àn maá lé o Zodaa,

²⁷ ó o Zodaa 6àn maá lé o Yuanan,
ó o Yuanan 6àn maá lé o Erezaa,
ó o Erezaa 6àn maá lé o Zorobabεεle,
ó o Zorobabεεle 6àn maá lé o Salasiεle,
ó o Salasiεle 6àn maá lé o N̄erii,

²⁸ ó o N̄erii 6àn maá lé o M̄eliki,
ó o M̄eliki 6àn maá lé o Adii,
ó o Adii 6àn maá lé o Kosaamu,
ó o Kosaamu 6àn maá lé o Elemadamu,
ó o Elemadamu 6àn maá lé o εεre,

²⁹ ó o εεre 6àn maá lé o Zozue,
ó o Zozue 6àn maá lé o Eliyezεεre,
ó o Eliyezεεre 6àn maá lé o Zoriimu,
ó o Zoriimu 6àn maá lé o Mataate,
ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,

³⁰ ó o Levii 6àn maá lé o Simīon,
ó o Simīon 6àn maá lé o Zudaa,
ó o Zudaa 6àn maá lé o Zozεεfu,
ó o Zozεεfu 6àn maá lé o Zonaamu,
ó o Zonaamu 6àn maá lé o Eliakiimu,

³¹ ó o Eliakiimu 6àn maá lé o Meleyaa,
ó o Meleyaa 6àn maá lé o M̄enaa,
ó o M̄enaa 6àn maá lé o Matataa,
ó o Matataa 6àn maá lé o Nat̄an,
ó o Nat̄an 6àn maá lé o *Daviide,

³² ó o *Daviide 6àn maá lé o Zesee,
ó o Zesee 6àn maá lé o Obεεde,
ó o Obεεde 6àn maá lé o Buaze,
ó o Buaze 6àn maá lé o Sala,
ó o Sala 6àn maá lé o Naas̄n,

³³ ó o Naas̄n 6àn maá lé o Aminadaabu,
ó o Aminadaabu 6àn maá lé o Adem̄en,
ó o Adem̄en 6àn maá lé o Aanii,

ó o Aanii ɓàn maá lé o Hɛsiron,
 ó o Hɛsiron ɓàn maá lé o Farɛɛsi,
 ó o Farɛɛsi ɓàn maá lé o *Zudaa,
 34 ó o Zudaa ɓàn maá lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu ɓàn maá lé o *Izaaki,
 ó o Izaaki ɓàn maá lé o *Abaraamu,
 ó o Abaraamu ɓàn maá lé o Teraa,
 ó o Teraa ɓàn maá lé o Nahoore,
 35 ó o Nahoore ɓàn maá lé o Seruuki,
 ó o Seruuki ɓàn maá lé o Arakoo,
 ó o Arakoo ɓàn maá lé o Faleki,
 ó o Faleki ɓàn maá lé o Eɓɛɛre,
 ó o Eɓɛɛre ɓàn maá lé o Sala,
 36 ó o Sala ɓàn maá lé o Kayinaamu,
 ó o Kayinaamu ɓàn maá lé o Aafakisaade,
 ó o Aafakisaade ɓàn maá lé o Sɛɛmu,
 ó o Sɛɛmu ɓàn maá lé o Nɔwee,
 ó o Nɔwee ɓàn maá lé o Lamɛɛki,
 37 ó o Lamɛɛki ɓàn maá lé o Matuzala,
 ó o Matuzala ɓàn maá lé o Enɔɔki,
 ó o Enɔɔki ɓàn maá lé o Yarɛɛde,
 ó o Yarɛɛde ɓàn maá lé o Maleleyɛɛle,
 ó o Maleleyɛɛle ɓàn maá lé o Kayinaamu,
 38 ó o Kayinaamu ɓàn maá lé o Enɔɔsi,
 ó o Enɔɔsi ɓàn maá lé o Sɛɛte,
 ó o Sɛɛte ɓàn maá lé o Adáma,
 ó o Adáma ɓàn maá lé le Dónbeení.

4

O Yeesu kúará lénló bío

(Matiye 4.1-11; Maaki 1.12-13)

1 Le Dónbeení Hácírí pánká wi o Yeesu wán. O o wáa ló ho Zurudɛn yi léé wà, á le Dónbeení Hácírí lɛnía wo vannáa le dùure yi. 2 A mu yí wizooní úará-jun ká a *Satáni wee khà a loí ɓín. Hón wizooní so yi ɓúenɓúen ó o yí dú bío húúu. Há wizooní mu vaa véenii, á le híni dà a. 3 Bío ó o Satáni mɔn mu ká, ó o bíá nɔn wo yi: «Le huee na ká á fo yí mɔn le? Ká fo lé le Dónbeení Za bío bon kɛnkɛn, á ũ bío le le huee na ká yɛrɛmá wé ho ɗínló.» 4 O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Bíó ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vúahú yi: «Dínló mí dòn yí máa na mukáni nùpue yi.»*

5 Bún mɔn ó o Satáni mu fɔ a yòoraráa le ɓúee ɓúii na dɔn wán á yòò ɗín ò o zéenía ho tá kána ɓúenɓúen làa wo le cúekúee wán, 6 ò o bíá nɔn wo yi: «Í ì na ho pánká foñ á fo ò kɛrí há nùhú wán, á à na há náfòró lè há semu na wi há yi foñ, lé bío le Dónbeení nɔn há mii. I dà a na há yíá á í sli vá yi. 7 Ká fo tá á líí fàrá ũ nɔnkóyúná wán á ũ ɓúaanía mi, á há bío ò sí foñ.» 8 O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Mu túara le Dónbeení bíoní vúahú yi: «Ū Nùhúso Dónbeení lé yíá á ũ ko á ũ ɓúaaní à mún sá na orɛn mí dòn yi.»†»

9 Bún mɔn ó o Satáni mu pá ɓínía fɔ a vannáa ho Zeruzalɛmu, á vaá yòò ɗínía wo le *Dónbeení zì-beení pún-fahú, ò o bíá nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeení Za bío bon kɛnkɛn, á ũ yén líi ho tá yi, 10 lé bío mu túara: «Le Dónbeení á a na le jii mí wáyí tonkarowá yi le ɓa pa ũ bío sese.»

11 Á mu mún ɓínía túara: «Ba á cɔn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na ũ zɛn yí túii làa huee ɓúii.»†»

12 O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Mu mún túara le Dónbeení bíoní vúahú yi: «Yí ví yí khúaa ũ Nùhúso Dónbeení jii yi hári lòn wizon-kéni.»§»

13 Bío ó o Satáni mu khà a làa bío ɓúenɓúen san ó o wà ò o día a, á pannáa pòn-veere.

O Yeesu ɓàn kùrú nùwá pɗ a bío

(Matiye 4.12-17; Maaki 1.14-15)

* 4:4 Mi loí Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 8.3 † 4:8 Mi loí Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 6.13 ‡ 4:11 Mi loí Lení vúahú (Psaumes) 91.11-12 § 4:12 Mi loí Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 6.16

¹⁴ Bío á bǔn búenbúen wó khíina, ó o Yeesu wá van ho Kalilee kǎhú ká le Dónbeení Hácírí pánká wi o wán. O yèni ló ho Kalilee mu kǎhú lórá búenbúen yi. ¹⁵ O fù wee wé kàrán 6a nùpua 6a *zúífúwa kàránlò zǐn yi. A 6a búenbúen ǎɛntɛn fù wee wíoka a yèni.

(*Matiye 13.53-58; Maaki 6.1-6*)

¹⁶ Bǔn món ó o wá van ho Nazareete, hen na ó o dǎn yi. Ho *Sabaa zoñ ó o van 6a zúífúwa kàránlò zǐi láa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Bío ó o le mí ì kàrán le Dónbeení bioní vǎahú, ó o líi hǐnɔn yòò dǐn, ¹⁷ á 6a lá le *Dónbeení jǐ-cúa fɛero *Ezayii vǎahú nɔn wo yi. O o fò ho bera á fò mín láa bío ká:

¹⁸ «O Núhúso Hácírí á wi mií.

Lé bío ó o léra mi

le í vaa bío le bín-tente bío
à na bíá lé 6a nǐ-khenia yi.

Le tonkaa mi

le í bío na 6a kásósa yi

le 6a à kɛrí mítén,
à í mún bío na 6a muuiwá yi
le 6a yílo á à bǐnǐ wé è mi.

A í na há sǎnǐ-wia

bía 6a wee beé lò yi.

¹⁹ A í mún bue le lúltúre na ó o Núhúso sáamu bío ò wé yi bío.*

²⁰ Bǔn món ó o bun ho vǎahú á khíi nɔn ho kàránlò zǐi ton-sá yi ò o líi kará á wee zéeni há bioní mu júná láa ba. A bíá wi le zǐi yi búenbúen fá mí yílo o yi. ²¹ Bío ó o jǐi zoó wee hen á bío ká lé bío ó o bíá nɔn 6a yi ho yahó: «Mí yí mɔn le? Le Dónbeení jǐ-cúa fɛero bioní na mí jǎá lé hǐn bío lan wee wé ho zúa.»

²² Bía wee jǐ há bioní mu búenbúen wee wíoka a yèni á mún wó coon há bío yi. Ba lá yí máa dé le hǐn bín-tentewá so na ká ó o dá wee bío. A 6a wee bío mín yi: «Yia ká kǔanǐ yǐnǎí o Zozeefu yáró na wa búenbúen zǐi lé wón wee bío há bioní mu na ká.» ²³ O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Mí túiá sí, mí dá à wá le wáhiire na ká á à na mií: «Tini ǎanso weé úten úten.» Lé bǔn nɔn á mí yáá pá dá à bǐnǐ ì bioráa bío ká á à na mií: «Bío á fo wó ho *Kapeenayuumu yi búenbúen á wa jǎá, á ù ǎɛn wé mu ǎan síi hen ká mǐn kúrú lóhó yi le wa mi.» ²⁴ O o Yeesu pá bǐnǐa bíá: «Le í mí ho túiá na mia: Le Dónbeení jǐ-cúa fɛero na dá à yí le yèn-tente mún kúrú lóhó yi, wón mia. ²⁵ Le í mí ho túiá poni na mia: Le Dónbeení jǐ-cúa fɛero *Elii páahú, á ho vichó háa dǐn á yí máa tɛ à dǎn há lúltúio bío tǐn le mí píina bío hɛzn, á le hǐni ló ho kǎhú búenbúen yi. Bǔn páahú ká 6a maháawa mún boo o *Isirayele nǐpomu tǎahú. ²⁶ Ká le Dónbeení mahá pá yí tonkaa o Elii 6a nǐ-kéní woon cǎn, ká yǐnǎí ho Sidǎn kǎhú lóhó búu na 6a le Sarɛputaa maháa mí dòn cǎn.† ²⁷ Ba ǎueréwá mún háa boo o Isirayele nǐpomu tǎahú le Dónbeení jǐ-cúa fɛero Elize páahú, á 6a nǐ-kéní woon ó o búu sǎnǐa yí wan ká yǐnǎí o Siirii níi Naaman mí dòn.‡»

²⁸ Hǐn bioní so bío vaa véenii, á bǔn á bíá wi le zǐi yi búenbúen hǐnɔn yòò dǐn lé le sí-fíilɛ. ²⁹ Lé bǔn 6a dɛɛnǐa wǐira a wán, á vá lóráa léé liikaa lóráa ho lóhó món, á vaá yòora le búee mu na ho lóhó son wán ǎan jún-tǎahú le mí ì dón wo ò dé ho kǎhú yi. ³⁰ O o dǐndǐn fó mítén 6a níni yi á léé wá ò o díá 6a.

O Yeesu wéera 6a vǎndrowá

(*Maaki 1.21-28*)

³¹ Bǔn món ó o wá van ho Kalilee lóhó, háa 6a le *Kapeenayuumu. Ká 6a *zúífúwa vǔnló wizonle na 6a le *Sabaa dǎn, ò o kàrán 6a kàránlò zǐi yi. ³² A bíá jǎá á bioní wó coon láa sòobéé lé bío ó o bioní pánká wi binbiri. ³³ Mu zoñ ò o níi búu na ó o cǐná wi yi á wi 6a kàránlò zǐi mu yi. A wón zoó bíá bío ká pǎnpǎn: ³⁴ «Éee! Nazareete níi Yeesu, léé webio á ù wá buéé cá wa cǎn hen? Fo guara wa yáaró bío yi léé? Ba le í yí zǐi fo le? Unǎn lé yia lé le Dónbeení nùpue na le tonkaa.» ³⁵ O o Yeesu námakaa wo yi: «Wé tété, lé o níi mu yí lònbnio!» O o cǐná mu dɛɛnǐa fó a dó ho tá yi 6a nùpua na wi bǐn búenbúen tǎahú ò o ló a yi ká a mahá yí yú a yí ǎoonǐa yi. ³⁶ A bíá kera bǐn na mɔn mu wéró bán búenbúen zǎnkaa kará concáan. Cúa-yen, á 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Pátí! Dío ká lé le bioní yén síi ká? O nùpue mu wee na le jǐi 6a cǐnáwa yi lé ho pánká, á 6a máa ǎan kán wo ká 6a dɛɛnǐ wé bío ó o le 6a wé.» ³⁷ O o Yeesu yèni dɛɛnǐa ló há lórá na bámakaa bǐn búenbúen yi.

(*Matiye 8.14-17; Maaki 1.29-34*)

* **4:19** Mí lorí «Dónbeení sáamu lúltúre» Dónbeení bioní vǎahú bioní búu ǎan kúará vǎahú yi. † **4:26** Mí lorí Bá-záwa nǐn-yǎnǐ vǎahú (1 Rois) 17.9 ‡ **4:27** Mí lorí Bá-záwa cúa-jun níi vǎahú (2 Rois) 5.1-14

³⁸ Bïo ó o zoó ló ho kàránlò zii, ó o térénná van o Simón zii. O vaa dèenii á bñn 6a wee bío láa wo le o Simón bñn hio háa le tēēni wee zēē. A 6a fiara a le o wēé wo. ³⁹ O o vaá zon á líi lúnlúrá a jùhù yì ò o bíá le le tēēni lé o yì, á le dēēniá ló. Mí lahó yì ó o hínnon nnon ho dñnló 6a yì.

⁴⁰ Bïo le wii líi zon,^S á bíá búenbúen na 6a vánvárowà lè mí síiwá wi cón á buan 6a buararàa. O o bò mí níni 6a nì-kéni kéní wán á 6a wan. ⁴¹ Ba nùpua cèrèe na 6a cínáwa wi yì á 6a wee lé yì ká 6a a bío pónpón: «Unén lé yia lé le Dónbeení Zaa.» Ká a Yeesu wón mahá wee zá làa ba le 6a yì bío. Lé bío barén mí bēere yáá zū mu le o lé *Yia le Dónbeení nnon léra.

O Yeesu wee bue le Dónbeení bñn-tente

(Maaki 1.35-39)

⁴² Bñn bñn tá lée tñn yinbii búirri, ó o Yeesu hínnon khèra ló van le lùe búii na a nùpue mia yì, á vaá kará mí dòn. Bío 6a nùpua sína yì mnon wo, á 6a wee canka a. Bío 6a vaá yú a, á 6a wáa yì wi á 6a bñni díá ò o khèn láa ba. ⁴³ O o Yeesu bíá nnon 6a yì: «Ó, o! I mún ko á ï va há lórá na ká yì á vaa bue le *Dónbeení bēēni bñn-tente bñn, lé bío á bñn lé bío le Dónbeení tonkaa mi bío yì.» ⁴⁴ O o hínnon wá, á vaá wee bue le bñn-tente 6a *zúfúwa kàránlò zíní yì ho *Zudee kshù yì.

5

O Yeesu von mí nñn-yáni nñ-keninia

(Matiye 4.18-22; Maaki 1.16-20)

¹ Wizonle búii ká a Yeesu wi ho Zenezareete* vù-beeni jii á 6a zāamāa kñina yì wee jaa mín, lé bío 6a wi 6a jii le Dónbeení bioní, ó o mnon há wonna bío jñun ká há dñn mín nísāa mu jumu jii. ² Ba ce-pawá na zon há buararāa búenbúen ló lée dñn wee sēē mí zúánwá. ³ Há wonna mu bñn dà-kéni lé o Simón te ho, á hón lé háa ó o Yeesu fiara zon, ò o bíá nnon wo yì le o jaa zo mu jumu yì cñinú, bñn mnon ó o líi kará ò o wee kàrán 6a zāamāa na dñn bñn.

⁴ Pāahù na ó o bíá vó yì, ó o khíi wee bío lá a Simón: «Wáa vá zo mu jumu na boo yì, á tñnén lè mí ninzāwa na páania wee sá á yénní mí zúánwá kúee mu jumu yì á mí wíika 6a cewa.» ⁵ O o Simón bíá láa wo: «Eee! Unén! Loñ! Wa púia mu jumu yì cáana á wa yì fò hári ceza. Ee ká ù bioní jii wán, á ï yénní há á á kúee.» ⁶ A 6a yénníá há kúaa mu jumu yì á há líi vñn 6a cewa cèrèe, lée cñinú ká há zúánwá hñni lá á fáa. ⁷ A 6a von mí ninzāwa ce-pawá na wi ho won-veere yì le 6a buee séēni mí. A bán buara bueé séēniá 6a á há wonna mí bío jñun sú lè 6a cewa fúaa há wi há líi lí mu jumu yì.

⁸ Bío ó o Simón Piere mnon mu ká síi, ó o líi búrá a Yeesu tá ò o bíá nnon wo yì: «Búii! Nùhúso, ï yáá bēntñn lá yì ko á ï sùará foñ lé bío á ï lé o bē-kora wéro.» ⁹ O o Simón wee bío ká síi lé bío 6a ce-kuii na 6a vñn ká bío zánia wo dakhñina, orén láa bíá páania wi ho woohù yì láa wo. ¹⁰ Hári o Zebedee nùwá Zaaki láa Zán na mún lé 6a ce-pawá, bán mún zāna lè 6a bío síi. O o Yeesu bíá nnon o Simón mu yì: «Áyí! Yí zón dēē woon. Lii hñni. A lá ho zuia jii wán, á 6a nùpua lé bío fo wé è yì á á 6ua á buennáa ï cón.» ¹¹ Bñn mnon á 6a vá mí wonna bueé dñina mu jumu jii, á 6a kúará mí bío búenbúen bñn, á 6a bò lá a Yeesu wá.

O Yeesu wēera a búeré nñi

(Matiye 8.2-4; Maaki 1.40-45)

¹² Wizonle búii ká a Yeesu wi ho lóhó búii yì, ó o fò mín lá a *búeré nñi búii. Bío ó o mnon o Yeesu ó o dēēniá líi búrá á yahó á buure bó ho tá yì. O o fiara a yì ká: «Nùhúso! Fo dá á wēé mí ká fo tá.» ¹³ O o Yeesu líi bò mí níi o wán ò o bíá nnon wo yì: «Í tá mu, wáa wa.» Mí lahó yì ó o nñi dēēniá wan. ¹⁴ Bñn mnon ó o Yeesu heníá bío ká láa sòobēe nnon wo yì: «Bíu wo foñ á ù yì bío le nùpue jii. Ká ù mahá vaa zéeni tñn lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hámu bío na ó o *Mzyiize bò le 6a wé wé mu dání yì á 6a búenbúen zñn ká ù wan bío bon.»

¹⁵ Ká bñn yì hò bío 6a wíokaa wee bío o Yeesu bío há lùe búenbúen yì. A 6a nùpua cèrèe wee vá kúee mín wán á jínáa o bioní á mún bua mí vánvárowà lè mí síiwá á buennáa ó cón le o wēé. ¹⁶ Ká a Yeesu wón mahá wee wé wé ká a lén mí dòn vaa fio le lùe búii na wan búirín yì ká a bñni buen.

O Yeesu wēera a mùamúa

(Matiye 9.1-8; Maaki 2.1-2)

¹⁷ Wizonle búii ò o Yeesu wee kàrán 6a nùpua. Mu nnonzón ká 6a *Fariziéwa lè ho *lándá bío zéeni lowa wi bñn á kará bó a yì. Ba ló ho Kalilee lè ho *Zudee lórá cèrèe yì. Ba búii yáá pá

^S 4:40 Mí loñ Maaki vùahd 1.32 * 5:1 Ho Zenezareete vù-beeni yēni, ho Kalilee vù-beeni lè ho Tiberiade vù-beeni búenbúen lé ho vuhù dà-kéni 6a wee ve ká.

lò ho Zeruzalæmu lóhó yi. O Nùhúso Dónbeení pánkà na wi o Yeesu yi lé hía nòn ó o wee wééráa 6a vánvárowà. ¹⁸ Yio 6uee tí, à nùpua 6úí só mí mùàmúá luaráa ká a wi mí dàmú dèé wán. Bío 6a 6ueé dǎn á 6a wi 6a zo le zii yi làa wó à zoó bàrà a Yeesu yahó. ¹⁹ A 6a wó fúuu san lé bío 6a nùpua boo dà. A 6a díá 6a yòora làa wó le zii mu lòho, á yòò kara ho sǎn-kéní á 6a can há hùni o mùàmúá mu dàmú dèé yi á liinia làa wó líi bàrà a Yeesu yahó bía wi bín búenbúen fíahú. ²⁰ Bío ó o Yeesu mǎn bío 6a dóràa mí sía wo yi, ó o bía nòn o mùàmúá yi: «Wàn bǎnlo, ù bè-kora séra díá.»

²¹ Bío ó o bía bǔn ká á ho làndá bío zéeniłowa lè 6a Farizléwa á wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léee wée á wee mǎní mítén lè le Dónbeení ká sii? Lé wée dà a sǎn mu bè-kora á à díá ká yínǎri le Dónbeení mí dǎn.» ²² Ká a Yeesu màhá zúna 6a yilera ó o bía nòn 6a yi: «Lée webio nòn á há yilera na ká sii wiráa mia? ²³ Lé mu yén bíoró wayi? Lé á bío le o bè-kora séra díá lée tǎá lé á bío le o híni varáka? ²⁴ Ká í màhá wi á mí zúri le o *Nùpue Za yú ho pánkà ho tá wán à sǎnnáa mu bè-kora díá.» O o wáa bía bío ká nòn o mùàmúá yi: «Le í bío mu na fon, líi híni, lá ú dàmú dèé á ú kǎíbo.» ²⁵ O o nǎi mu dèenia hínon yòò dǎn bǔn wán 6a búenbúen yio yi á líi lá mí dàmú dèé ò o wee búaaní le Dónbeení ká a wá pǎn mí zii. ²⁶ A 6a búenbúen wó coon mu bío yi. A 6a zána à 6a pá wee khòoni le Dónbeení ká sii: «Wa 6èntǎn mǎn yéréké bè-bárakáwá zuia.»

*O Yeesu von o Levii le o bè mí yi
(Matiye 9.9-13; Maaki 2.13-17)*

²⁷ Bǔn mǎn ó o Yeesu ló lée wá. O vaá wee khíí ó o mǎn o lànpó fé 6úí na 6a le Levii ká a kará mí tonló lùe yi. O o bía nòn wo yi: «Híni bè mi.» ²⁸ O o Levii dèenia hínon díá mí tonló lè mí bío búenbúen, ò o bò a Yeesu yi.

²⁹ O Levii sá ho dǎnló o Yeesu bío yi, ò o von wo mí zii. O mún von 6a nùpua 6úí 6a 6ueé páania kará wee dí. Ba cǎrèè lé 6a ninzáwa *lànpó féwá. ³⁰ A bío 6a Farizléwa lè ho làndá bío zéeniłowa na bío sá 6a yi mǎn mu á 6a wee khíí mí kíó yi. A 6a tǔara a Yeesu nǎ-kenínia yi: «Lée webio nòn á mí pá tá wee dí ká mí ì ju lè 6a lànpó féwá lè 6a nǎ-kora na ká?» ³¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Héyii! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tǎni bǎnso dǎni le? Búee, 6a vánvárowà lé bía wee wé cà a dǎni. ³² Inén yí 6uara bía wee leeka le mí téréna bío yi dé. Bía zú le mí lé 6a bè-kora wérowá lé bía á í 6uara bío yi, bèra a na à 6a khíí mu bè-kora wéro yi.»

*O Yeesu bía le jii líró bío
(Matiye 9.14-17; Maaki 2.18-22)*

³³ Bǔn mǎn á 6a nùpua 6úí tǔara a Yeesu yi: «O Zǎn nǎ-kenínia wee wé lí mí jini á mún wé mí floró, á 6a Farizléwa nǎ-kenínia mún wee wé ká sii. A tǔnén nùpua bán 6èñ wee dí ká 6a a ju léee webio?» ³⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí mǎn le: Pǎahú na 6a nùpua wi mu yaamu sǎnú díró yi là a há-fla bǎn báa á 6a so dà à bío le 6a lí mí jini le?» ³⁵ Ho pǎahú 6úí khíí dá ó o há-fla bǎn báa 6a a lén 6a fíahú, bǔn ká 6a màhá wé è lí mí jini.»

³⁶ O o mún bǎniá wá le wǎhiire na ká nòn 6a yi: «Nùpue na a lá mí báká fínle á à kúii bío 6úí á à la lè mí báká kínlé na lèera wón mia. Lé bío ká a wó mu, á ho dà-fínle á à yáa. A bío lan mǎn yi mún máa wii mǎn. ³⁷ Làa bǔn sii, nùpue máa kúee *dǎvén fía sǔmǎni-kía yi. Lé bío ká a kúaa ho bín ká ho hía wee za, á há à nǎma, á ho dǎvén á à kúia, á há sǔmǎniwa mún ñ yáa. ³⁸ Ho dǎvén fía ko ho kúee há sǔmǎni-fla yi. ³⁹ A nùpue mún máa díá dǎvén kía ká a máa ju dǎvén fía. Lé bío á 6a wee bío le ho dǎvén kía lé hía sl.»

6

*O Yeesu zéenia ho Sabaa bío lè 6a nùpua
(Matiye 12.1-8; Maaki 2.23-28)*

¹ Mu wó ká a Yeesu wee kǎa há mana 6úí yi ho *vǔríló wizonle na 6a le Sabaa zoñ, ó o nǎ-kenínia wee báaraa zoo khé ho dǎnló léee púká là. ² A 6a *Farizléwa 6úí mǎn mu á 6a wee bío làa ba: «Lée webio nòn mí wee wéráa bío ká? Wa làndá hò mu.» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bío ó o *Daviiide yánkaa wó ká arén lè mí nùpua á le híni dá a mí dǎn yí kǎránaa yí mǎn le? ⁴ Orén mítén zon le Dónbeení zii á zoó lá le Dónbeení hámu búurú á là, ò o 6uan ho 6úí lée nòn bía làa wó bò mǎn yi. Ká a juñ lá yi ko ò o wé mu, lé bío le *Dónbeení yankarowá mí dǎn le bán wee wé lá ho.» ⁵ O o tǎn pá bǎniá bía nòn 6a yi: «O *Nùpue Za lé yía á ho Sabaa bío wí nǎi yi.»

(Matiye 12.9-14; Maaki 3.1-6)

⁶ Ho Sabaa mu 6úí zoñ ó o Yeesu van ho kǎránló zii yi á vaá zoó wee kǎrán 6a nùpua. Mu zoñ à nǎi 6úí wi bín á nín-tǎnǎi bǎhó húrún. ⁷ A ho *làndá bío zéeniłowa lè 6a Farizléwa bò mí yío o Yeesu wán le mí ì loñ ká a pá à wéé nùpue ho Sabaa zoñ, lé bǔn 6a à dǎn wán á à yiráa wo ò kooni yi. ⁸ O o Yeesu zúna 6a yilera ò o pá bía nòn o nǎi na bǎhó húrún yi: «Lii híni

vá 6ueé léé dín hen kà 6a nùpua yahó le 6a mi fo.» O o nni líí hñnɔn á vá 6ueé léé dín. ⁹ O o Yeosu bía làa ba: «Lé 1 tùa mia làa bío 6úí: Lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Léé bè-tente léé, táá léé bè-kohó? Lé ho kãní a nùpue léé, táá lé ho 6úe o?» ¹⁰ O o Yeosu lora 6a 6úen6úen yi khíí fò ò o bía nɔn o nni yi: «Hóní ù bàhó.» O o nni hóníá ho á ho dɛéníá wan. ¹¹ A ho làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíɛwa sía cã mu yi làa sòobɛɛ, á 6a wee wáani mín yi: «Léé webio á wa yáá á wé á á yírãa wò ò fi nni yi coon?»

*O Yeosu hueekaa mi tonkarowà píru jun
(Matiye 10.1-4; Maaki 3.13-19)*

¹² Wizonle 6úí ó o Yeosu hñnɔn le mí yòó wé mí fioró le 6úte wán, ó o yòó flora le Dónbeení yi bín fúuu cáana. ¹³ Bío ho tá tɔn, ó o von mí nì-kenínia kúaa mín wán, á hueekaa 6a píru jun 6a fiahú á có yèni làa tonkarowà. Híã kà lé 6a yènnáa:

¹⁴ O Simɔn na ó o có yèni làa Piɛre,
o Andere na lé o Simɔn mu 6àn za,
o Zaaki là a Zàn, o Filiipu là a Baatelemii,
¹⁵ o Matiye là a Toma, o Alifée za Zaaki,

o Simɔn na lé 6a Zelootewa* kuure nùpua nì-kéní,

¹⁶ o Zaaki za Zudaa,

là a Zudaa Isikariote na khíí dé o Yeosu o zúkúsa ní yi.

*O Yeosu káranna 6a nùpua á wéera 6a bíí
(Matiye 4.23-25; Maaki 3.7-11)*

¹⁷ Bún mɔn, ó o Yeosu bíníá bò lè mí nì-kenínia lion ho tá pɛɛrú yi hen na ó o mɔn-bèwa cèrɛɛ dín yi. 'Ba minka zãamãa mún wi bín. 'Ba ló 6a *zúífúwa kshú kuárãa 6úen6úen yi, ho Zeruzalɛmu lóhó, lè ho Tiire lè ho Sidán lórã na wi mu yámú jumu jii ló-zàwa yi. ¹⁸ Ba 6úen6úen wà 6uee jí a Yeosu csn á mún ñ cànka ò o wéé 6a vééna. Bía 6a cínãwa wee beé lò wee yí mítén. ¹⁹ Ba nùpua 6úen6úen wee cànka á 6a yí o túii yi, lé bío le Dónbeení pánkã na wi o yí á wee léé wéé 6a nùpua 6úen6úen.

(Matiye 5.1-12)

²⁰ O o Yeosu wãa yòó lora mí nì-kenínia yi ò o bía:

«Minén na lé 6a nì-khenia, mi júná sí,
lé bío le Dónbeení bɛéní á mi níni wi yi!

²¹ Minén na le hñni wee 6úe ho zuia, mi júná sí,
lé bío á bío mi wee ca á mi ì yí á mu jii ì sí!

Minén na wee wá ho zuia, mi júná sí
lé bío mi khíí dí há konsíní!

²² «Ká 6a nùpua khíí jina mia, á pã mia, á wee là mia, á wee yáa mi yèni o *Nùpue Za bío yi, se mi júná sí. ²³ Mí zãmaka á wé coronka lé bío le Dónbeení bùiã beení pan mia ho wáayi mu bío yi. Mu bon, lé kã síi á 6arén 6àn 6úaawa mún yánkaa beérarãa le *Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá lò.

²⁴ ɛc kã minén náforó 6ãnsowá á ho yéréké khíí sá yi,
lé bío á mu bío 6úen6úen mí yú vó,

á bío máa bíni máa bè mu wán máa na mia.

²⁵ Minén na wee dí bùubaa ho zuia á ho yéréké khíí sá yi,
lé bío á bío cèrɛɛ hñni khíí tɛ mia.

Minén na wee dí há konsíní ho zuia á ho yéréké khíí sá yi,
lé bío mí bío khíí wé ho yahó sèrò lè le wéɛ.

²⁶ Minén na 6a nùpua wee wíoka yèni á ho yéréké khíí sá yi,
lé bío á lé kã síi á 6àn 6úaawa mún yánkaa wó làa bíã fù le mí lé le Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá kã mu jii yí bon.

*Wa ko wa wé wé mu bè-tentewá làa bíã yí wa wɛn
(Matiye 5.38-48)*

²⁷ «Áwa, minén na wãa dín wee jíí csn 6úen6úen lé minén á ì wee bío bío kã a na yi:
Mí wañ mí zúkúsa.

Bía jina mia á mi wé mu bè-tentewá na yi.

²⁸ Bía wee dánkání mia
á mi wé dúgua yi.

Bía wee yáa mi yèni
á mi wé flo na yi.

²⁹ Hàrí kã á 6úí dó ù sáhó yi,
á ù yèrémã híã so dá á yi.

* 6:15 Mí lorí Matiye vùahú 10.4

Ká a 6úí fó ũ kán6un,
à ũ mún díá le o fé ũ báká.

³⁰ Yia flora bío ũ c̄sn,
ũ na mu wo yi.

Yia lá ũ bío,
à ũ díá le o 6ua.

³¹ Bío mi wi á 6a n̄-vio wé na mia,
à mi wé mu 6an síi à na 6a yi.

³² Ká bia wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à b̄n̄í ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wa bia wa 6a. ³³ Ká bia wee wé mu bè-tentewà na mia lé bán mí dòn mi wee wé mu 6an síi na yi, á mi wee leéka le mi so pá à b̄n̄í ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wee wé b̄n̄. ³⁴ Ká bia khii darí mu á à wí mia, lé bán mí dòn á mi wee ke lé mí bío, á mi wee leéka le mi so pá à b̄n̄í ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wee ke m̄in bíowa làa m̄in làa b̄n̄ síi à paráa mu khii w̄l̄ó. ³⁵ Eε ká m̄in̄n̄ yí wé b̄n̄. Mi warí mi zúkúsa, mi wé wé mu bè-tente na 6a yi. Ká n̄pue kon ũ bío, ũ yí dé ũ síi mu khii b̄n̄í w̄l̄ó yi. Lé b̄n̄ ñ na ká mi ì wé le Dónbeení na wi mu bío 6úen6úen j̄uh̄ wán z̄awa, lé bío á 6a bè-yíz̄url̄owà le 6a n̄-s̄um̄aa á le wee wé mu bè-tentewà na yi. ³⁶ Mi z̄ur̄ le hii wéró làa bío á m̄in Maá Dónbeení z̄un̄aa le hii wéró bío síi.

Mi wé yí cití n̄pue
(Matiye 7.1-5)

³⁷ «Mi wé yí cití n̄pue, á le Dónbeení mún máa cití mia. Mi yí síiní n̄pue j̄uh̄, á le Dónbeení mún máa síiní mí j̄un̄á. Mi wé s̄en̄ díá na m̄in yi, á le Dónbeení mún wé è s̄en̄ ñ díá á à na mia. ³⁸ Mi wé h̄a mu bío, á le Dónbeení mún wé è h̄a mia. Mu bío na le Dónbeení á à h̄a làa mia á à wé bío na à kúee mí d̄eε yi á à didii fúaa ká mu sú cáa puuu. Lé bío le w̄l̄ó d̄eε na mi wee m̄onz̄á le mu bío, lé dén 6an síi á le Dónbeení á à m̄onz̄á le mí bío á à na mia.»

³⁹ O b̄n̄ia wà le wàhiire na ká: «Muí so dà à tè mí ninza muí b̄n̄in̄ wán le? B̄ueé. Lé bío ká 6a vaá d̄n̄ ho k̄h̄ á 6a mí n̄wá j̄un̄ á à páan̄i ì zo ho. ⁴⁰ N̄i-ken̄in̄i na po yia wee ken̄i á wón mia. N̄pue léee n̄pue na ken̄ia d̄n̄ ó dà à wé làa yia ken̄ia wo bío síi. ⁴¹ Léee webio n̄n̄ á le z̄óore na wi ũ yère yi á fo yí z̄ū bío, á le z̄an-d̄eε na wi mi ninza yère yi á fo mah̄á m̄an̄ wee z̄een̄i? ⁴² Fo dà à wé kaka à bío le mi ninza díá le ũ lén le z̄an-d̄eε na wi o yère yi, ká le z̄óore na wi ũn̄n̄ yère yi á fo yí z̄ū bío le? Yí m̄an̄ ũten na le! Le z̄óore na wi á ũ yère yi lé dío á ũ ko à ũ lén vé, á ũ yío mah̄á à mi wéréwéré á à darí ñ lén̄na le z̄an-d̄eε na wi mi ninza yère yi.

Le v̄ind̄eε le mí bia wàhiire
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ «V̄ind̄eε na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ind̄eε na yí se mún máa wé ha bia na se. ⁴⁴ Mu bon, le v̄ind̄eε bia lé h̄n̄ 6a wee wé bè yi à z̄ur̄n̄aa le síi. Lunkúnsòró máa wé fáa 6ódióh̄ wán. A j̄ia mún máa wé khé kíkáh̄ wán. ⁴⁵ O n̄pue na se wón wee wé bío há b̄in-tentewà le bío á bío wi o síi yi se. Ká yia yí se wón wee wé bío há b̄in-kora, lé bío á bío wi o síi yi yi se. O n̄pue bío na wi o síi yi, lé b̄n̄n̄ wee wé lé là a j̄ii.

H̄a z̄tni bío j̄un̄ wàhiire
(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Mi wee ve mi le «N̄uh̄s̄o! N̄uh̄s̄o!» à mi mah̄á yí máa wé bío á ì wee bío na mia á mu j̄uh̄ so wi le? ⁴⁷ Mi d̄in̄ le ì z̄een̄i a n̄pue na wee buen ì c̄sn, à j̄i ì b̄ion̄i, à mún bè h̄a yi bío ó o bío 6onn̄aa m̄in làa mia. ⁴⁸ O bío 6onm̄in̄ làa n̄pue 6úí na le mí ì so mí z̄ii ó o náana ho tá á líi 6ó le huee yi a mah̄á b̄o yi f̄ar̄ar̄aa le j̄uh̄. H̄a vi-beera t̄er̄ó p̄aah̄ á mu j̄un-been̄i 6ueé d̄éko le à le pá d̄in̄. Le yí tò lé bío le j̄uh̄ fárá se. ⁴⁹ Eε ká yia wee j̄i ì b̄ion̄i ó o yí máa bè h̄a yi, wón 6anso bío 6onm̄in̄ làa n̄pue 6úí na fárá mí z̄ii j̄uh̄ ho tá k̄aamaa yi á son. Bío ho vi-been̄i tò á mu j̄un-been̄i 6uara 6ueé 6ó le yi, á le d̄eεn̄ia tò pup̄e.»

7

Ba d̄asiwá j̄uh̄s̄o ton-sá w̄eéró bío
(Matiye 8.5-13; Z̄an 4.46-54)

¹ Bío ó o Yeesu b̄ia h̄n̄ b̄ion̄i so 6úen6úen á n̄n̄ 6a z̄aamaa yi vó, ó o wà van ho *Kap̄eεnayuumu. ² Mu p̄aah̄ ká ho *Oroomu d̄asiwá j̄uh̄s̄o 6úí wi b̄in̄ á ton-sá n̄i-ken̄i na ó o 6̄ent̄n̄ wa làa sóob̄eε á lò yí here díá mu húmú j̄ii wán. ³ Bío 6a d̄asiwá j̄uh̄s̄o mu j̄á a Yeesu bío, ó o tonkaa 6a *z̄uíf̄uwa n̄i-k̄la n̄wá ȳen̄ 6úí le 6a vaa fio wo le o 6uee w̄eε mí ton-sá. ⁴ A bán wà van o Yeesu c̄sn̄ á vaá wee 6ón6óni a ká 6a à bío làa wo: «O n̄i mu na tonkaa w̄en̄ 6̄ent̄n̄ ko le ũ s̄een̄i, ⁵ lé bío ó o wa wa n̄ipomu. Or̄én lé yia léra mí n̄ii yi á

séenia wɛn á sonnáa wa kàránlò zii.» ⁶ O o Yeesu dɛɛnía bò làa ba á 6a wá. Bío 6a vaá súaràa o nni mu zii á bɛn ò o tɛn tonkaa mín bɛnlowá le 6a lée bio na a yi: «Núhɛso, yí sɛé úten í bio yi. Ú buenlò í zii yi lée bio na á í yí koráa. ⁷ Lé bɛn bio yi á í yí heníanáa í síi á yí ɛuara ú cɛn íten. Na le jii á í ton-sá pa à wa. ⁸ Inén í bɛɛre júnása wi á í wee bè bióní yi. A Inén mún wi 6a ɛúí jùhú wán, á bán mún wee jí í cɛn. I le yia va hen à wón va bɛn, í le o ɛúí buen ò o dɛɛní buen. I le í ton-sá wé bio na, ò o dɛɛní wé mu mí lahó yi.» ⁹ Bío ó o Yeesu já hɛn bióní so, ó o wó coon o nni mu bio yi, ó o yèrèmaa khii bíá lè 6a zàamáa na bò a yi: «Le í bio na mia: O *Isirayɛle nìpomu ɛúenɛúen yi á í ðin yi fò mín làa nupue na sídéro mi yí yia ká yi.» ¹⁰ A 6a dá síwá jùhúso ɛán bɛnlowá bínia khíɛon á vaá yú ò o ton-sá mu wan.

O Yeesu véenia o Naɛɛ maháa za

¹¹ Bɛn mɔn ó o Yeesu wá wee va ho lóhó ɛúí na 6a le Naɛɛ. O o ní-kenínia le 6a zàamá-kúii bò làa wo. ¹² Bío ó o vaá ðan ho lóhó jii, ó o fò mín làa nupua ɛúí á 6a buan mí ní-hió wá vaá núu. Yia hurun lée maháa ɛúí te mí za kéní. Ho lóhó nupua cɛɛɛ ló á bò là a háa mu. ¹³ Bío ó o Núhɛso mɔn o háa mu ó o màkárí buan wo yi. O o bíá làa wo: «Háa mu, yí yáa ú yilera.» ¹⁴ O o wá vaá 6ó 6a yi á lá mí níi bò le kháare wán á bíá buan o ní-hió ðin. O o Yeesu bíá: «Yàronza, líi híni, lé mí bíá mu.» ¹⁵ O o dɛɛnía líi hínon yóó kará wee bío. O o Yeesu hoonía wo yóó dó ɛán nu níi yi. ¹⁶ A bíá wi bɛn ɛúenɛúen zána á 6a wee khòoní le Dónbeení ká síi: «Yia ká mahá lè le *Dónbeení jì-cúa fɛero binbirí á wa yú. Le Dónbeení ló ɛuara á wá ɛueé fení mí nìpomu.» ¹⁷ O Yeesu bío na ó o wó ká dɛɛnía já 6a *zúfúwa káhtú ɛúenɛúen yi á dà khii zon háa làa ba 6ó mín yi mún.

O Yeesu zéenia mí buenlò jùhú non o Zán Batiisi yi
(Matíye 11.2-6)

¹⁸ O Zán Batiisi ní-kenínia vaá bíá bio wó ɛúenɛúen á non wo yi. Bɛn mɔn ó o von 6a núwá jún ɛúí 6a tɛahú ¹⁹ á tonkaa le 6a vaa túa o Yeesu yi: «Únɛn lé yia á wa já bio le fo ko ú buen lée, táa wa pá ko á wa lòoní ní-veere?» ²⁰ A bán wá vaá yú a Yeesu á bíá non wo yi: «O Zán Batiisi tonkaa wen ú cɛn le wa ɛuee túa foñ le lé fo lé yia ko ú buen lée, táa wá pa ní-veere?» ²¹ A mu wáa wo se á 6a ɛueé ðan ò o lan wee wéé 6a nupua cɛɛɛ na mu wámú lè mí síwá tò. O mún wee ja 6a cínáwa lén bíá 6a wi yi, á mún wee hén 6a muiiwá yio á há mí wéréwéré. ²² Bɛn wéro mɔn, ó o mahá yèrèmaa wee bío là a Zán tonkarowá: «Mí lén vaa zéeni bio mí mɔn làa bio mí já à na a Zán yi: Lé 6a muiiwá yio wee mí, á 6a múamúawá hínon wee varáka, 6a ɛúeréwá wan, 6a bekwéwá jikónna wee jí mu bio, 6a ní-hía wee vèe, á le bɛn-tente wee bue na 6a ní-khenia yi.» ²³ Yia yí pá í bio ká a tà mu yi se wón ɛánsò jùhú sí.»

O Yeesu wee bio o Zán Batiisi bio
(Matíye 11.7-11)

²⁴ Bío ó o Zán tonkarowá bínia wá, ó o Yeesu wáa wee bio o Zán mu bio lè 6a zàamáa ká síi: «Lée webio á mí van vaá lora le dùure yi? Lé ho konkohó na ho pinpiró wee hɛɛ vɛnvá lée? Bùéé. ²⁵ A lée webio mí vaá lora? Lée nupue ɛúí na sía hɛnɛnɛn le? Hɛn sí-seni ɛánsowá so lé 6a páamá-beera zíní á 6a wi yi. ²⁶ Á lé o yén mí van bio yi? Lé le *Dónbeení jì-cúa fɛero lée? Ká mu lé wón se mí túiá sí. O yáá pá po wón, le í bio mu na mia. ²⁷ Orén lé yia le Dónbeení fèra bíá bio mí vónna yi: † í tonka í tonkaro o ò dí ú yahó á ɛueé wíoka ú wáshú.» [†] ²⁸ Le í bio mu na mia: Ba nupua na ho ðimíná yi ɛúenɛúen á yia jùhú wí po a Zán wón mia. É ká le *Dónbeení bɛɛní zàwa mɔn-dí mahá pá po a.

(Matíye 11.16-19)

²⁹ «Ba nupua ɛúenɛúen, hàrì ho *lànpo féwá á hía wee ɛuee jí a Zán cɛn. A 6a tà zúrna le le Dónbeení bio bon á 6a wee buen o cɛn ò o bátizé 6a. ³⁰ Ká 6a *Farizɛwa le ho *làndá bio zéeni lowa bán yí tà bio le Dónbeení le mí í wé è na 6a yi, á 6a bèn mún pá à Zán *bátɛmú bio.» ³¹ O o Yeesu bínia bíá: «Ho zuia nupua na ká á í dà á tée lè 6a yén? Lé 6a yén á 6a bio 6onnáa mín? ³² Ba ka le 6a háyúwá na lée kará 6a nupua fémínlò lahó yi, á wee háani na mí ninzáwa na zoó le 6onfónii yi ká:

Wa ɛúia há sía san,

á mí le mí máa lée yo.

Wa bó le yèni,

á mí le mí máa wá.

³³ Bío ó o Zán Batiisi ɛuara á yí máa dí ðin-poni, á mún yí máa jù *ðivɛn, á mí le o cíná wi o yi. ³⁴ A bio ó o *Nupue Za bèn ɛuara wee dí, á mún wee jù ho ðivɛn á mí mún yí tà bɛn,

* 7:22 Mi lorí Ezayii vuahú 35.5; 61.1 † 7:27 Mi lorí Malasii vuahú 3.1

à mi wee bío bío kà: «Mi lorí! O nni na kà yí máa wé bío búí ká mu yínorí dínló díró làa ña-
ñunlò. O lé 6a *lànpo féwá lè 6a bè-kora wérowá 6àn b́nlo.» ³⁵ Εε ká bíá búenb́uen na mu
bè-zúrímíní wí yí bío bon, bán wé è wé mu bè-zúrímíní mu 6àn wára.»

O bá-fé na bè-kora séra díá bío
(Matiye 26.1-13; Zán 12.1-8)

³⁶ Wizonle búí ó o Farizé búí von o Yeesu le o 6uee dí mí zii. O o Yeesu van á 6a vaá
khónkaa d́maka[‡] wee dí. ³⁷ Hón pàahú so yí ò o háa búí na á ho lóhó núpua búenb́uen
zú bá-fénlò bío á ñá bío ó o Yeesu wí o nni mu zii, ó o 6uan mí ðeé búí na yáwá here na sú lè
ho ñiló na sámu sí á 6uararáa b́n. ³⁸ Bío ó o 6ueé zon, ó o bánbáa khií huérá a Yeesu món
ò o wee wá, ó o yèn-caa wee lii o Yeesu mu zení wán. O o ñún-vání lé dío ó o wee b́nín sùuka
làa há, b́n món ó o wee b́nín yèé há ká a kúee ho ñiló mu há wán.

³⁹ A bío ó o Farizé na ó o wí zii á mán mu, ó o wee bío mí yí: «Yia ká cén lá léee Dónbeení
ñi-cúa fεero kénkén, ó o lá a zúrín o háa mu na wee lanlaka a zení léenii, là a bè-wénia.» ⁴⁰ O o
Yeesu bíá nòn wo yí: «Simón, í i bío bío búí á à na foñ.» O o Simón le: «Núhúso, bío.»

⁴¹ O o bíá làa wo: «Núpua nùwá ñun háa kon náfóro 6ànso 6úu wári. O ñi-kéní léee wén-
háani khiá-hónú, ò o ñi-kéní na so léee wén-háani 6úará-ñun láa píurú. ⁴² Bío á yia 6a kon le
cón zú á 6a yí dá le máa wí, ó o 6ó 6a mí nùwá ñun kení. Awa! Ba nùwá ñun mu tshú, á ù
wee leéka le lé o yén ñ wañ o nni mu á à porí mí nínza.» ⁴³ O o Simón bíá: «Í wee leéka le lé
yia ó o díá le kee na 6úaa nòn yí.» O o Yeesu le: «Ū bío bon, fo má ho túúá.»

⁴⁴ O o yerémáa khií sánsáa o háa mu ò o wee bío là a Simón: «Fo yí món le: í 6ueé zon
hen coon á ù yí le 6a 6ua mu ñumu 6uee seé le í zení, ò o háa na ká wón wá siinia há á b́nía
sùukaa lè mí ñún-vání. ⁴⁵ Bío á í 6ueé d́n ù zii, á ù yí h́nòn yí wíira mi á yí yéera ní, ò orén
lè mí 6uee zoró hen á í zení lé h́on ó o wíira lè ho yéeró. ⁴⁶ Fo mún yí kúaa ñiló í ñúhú wán á
yí dóráa ho cùkú mii, ò orén wón lé ho ñiló na sámu sí ó o kúaa í zení wán. ⁴⁷ Lé b́n nòn
á í i bío mu á à na foñ: Bío ó o háa mu 6a séra bè-kora cèrèe díá lé b́n nòn ó o waminí wára
booráa. Εε ká yia bè-kora na séra díá ka ćnínú, wón waminí wára na o ò zéení á 6èn ñ kení
ćnínú.»

⁴⁸ B́n món ó o Yeesu bíá nòn o háa yí: «Ū bè-kora séra díá.» ⁴⁹ A bíá làa wo páanía wee
dí wee bío mí yiwa: «O núpue mu léee wée á wee hení mí síi à bío le mu bè-kora séra díá?»
⁵⁰ O o Yeesu bíá nòn o háa yí: «Fo wáa yú ho héerá, h́nín lén, ù slidéró mii á fenía fo.»

8

Ba háawa na fù wee bè là a Yeesu

¹ B́n món ó o Yeesu h́nòn tò há ló-beera lè há ló-záwa yí á wee bue le *Dónbeení béení
b́n-tente. Bíá bò làa wó lé o ñi-keninia píurú ñun, ² lè 6a háawa nùwá yén búí, bíá ó o ñon 6a
cínáwa léra yí á mún weéra véena. Ba lé o Mari na 6a wee ve làa Makadala* Mari, yia ó o
ñon 6a cínáwa búaa héñun léra yí, ³ là a Kuza na ó o *Herodee b́ará mí zii tonni ñúhú wán
6àn háa Zaana, là a Suzaana. Háawa cèrèe mún háa wí b́n á séenia 6arén á fù wee wé lén
mí níi bío á séení là a Yeesu lè mí ñi-keninia.

O Yeesu wá o díró wáhiire á b́nía zéenia kúará
(Matiye 13.1-9; Maaki 4.1-9)

⁴ Ba núpua háa wee léka há lorá yí 6uen o Yeesu cón. Bío 6a ḱnía wo yí boo, ó o wá le
wáhiire na ká nòn 6a yí: ⁵ «Nii búí háa ló van mí mòhú yí, á wá vaá dé mí bè-dà. Bío ó o vaá
wee dé mu á mu búí léee lion ho wòhú wán, á 6a wá-béwa yonkaa, á mu búí á 6a ñínzáwa
6èn sèekaa v́. ⁶ Mu búí lion há huua yí hen na le t́nín yí boo yí, á mu ló ká mu ðeenía b́nía
hon, lé bío á ho h́nínlò mía b́n. ⁷ Mu búí b́n lion hen na há kíkara bia héra yí, á mu ló á yóó
zon mún yí làa há, á h́n pà mu. ⁸ Mu búí b́n lion ho tá na se yí, á mu ló á yóó d́n á han mí
bia, á há lè mí dá-kéní kéní á yú há bia khiímání khiímání.» B́n món ó o pá b́nía bíá bío ká
nòn 6a yí: «Yia wee ñí bío, á wón ñí bío bíá sese.»

(Matiye 13.10-13; Maaki 4.10-12)

⁹ O o Yeesu ñi-keninia túara a yí: «Le wáhiire mu kúará á le wee zéení á ceé na minén mi dón yí.
«Le Dónbeení béení bío na ó o núpue yí zú kúará á le wee zéení á ceé na minén mi dón yí.
Ká 6a núpua na ká wee ñí mu lòn wáho káamáa, lé b́n nòn á 6a lé 6a núpua na ylo wí ká
há yí máa mi, á mún wee ñí mu bío ká 6a yí máa zúrín mu kúará.†

(Matiye 13.18-23; Maaki 4.13-20)

‡ 7:36 O Yeesu pàahú ká 6a zúifúwa le mí i dí, á 6a khón daráka ḱnín ho d́nínlò yí díráa. § 7:46 Le níi yéeró, há zení
seró lè ho ñiló kúeeró ho ñúhú wán, b́n búenb́uen lé bío á 6a zúifúwa fù wee wé á déráa ho cùkú mí ñi-hání yí. * 8:2
Makadala: Lé ho lóhó búí na wí ho Kalilee v́-béeni ñii lè le wii t́enii. † 8:10 Mí lorí Ezayii v́tuahú 6.9.

¹¹ «Le wáhiire mu kúará lé bío ká: Mu bè-dà lé le Dónbeení bioní. ¹² Bío lion ho wáshú wán lé 6a núpua na ká 6a jí le Dónbeení bioní à 6a máa yí tà le yí, ká a *Satáni dèeni bánbá 6uee lén le 6a yiwa yí, à mún ti 6a káníló wáshú. ¹³ Bío lion há huua na le tñní yí boo yí lé 6a núpua na ká 6a jí le Dónbeení bioní à 6a tà le yí, à zámaka le bío yí, ká ho kúará lénlò yú 6a páahú na yí, à 6a dèeni lé le mí món, lé bío á le bioní mu yí wíira 6a sese. ¹⁴ Bío lion há kíkara yí lé bío wee jí le Dónbeení bioní ká 6a jún-sèró, lè ho òmíjǎ náfòró, lè ho 6àn símu á wee hè le à le máa dàri ha há bia na dón. ¹⁵ Bío 6èn lion ho tá na se yí lé bío wee jí le Dónbeení bioní à 6ua le lè le síi na se, dío púaara día. Ba yí máa bíni lé le mí món. Bún lé bío non á 6a wee haráa há bia na se.

Le fntáni wáhiire

(Maaki 4.21-25)

¹⁶ «Núpue na à dé le fntáni mí zii á à bíni ì lá le dèe 6úí á à pe yí, tàá ká a dó le wó o ò lá le zoó bàrá mí kàtà tá wón mía. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yí, à bío wee zo le zii wé mí. ¹⁷ Mu bè-sànkani na mu khoomu khíi máa lé wán bún mía. Hàri bío kúará yí zún búenbúen bío khíi bío yí le wizon-kéni. ¹⁸ A mí cén wé jí bío wee bío na mia sese, lé bío á yí bío wí á 6a à bíni ì na mu 6úí wo yí á à bè mu wán. Ká yí dèe 6úí mía, á hàri mu bè-za bío na ó o wee leéka le mu wí mí cón á 6a pa à fé.»

O Yeesu 6àn nu le 6àn zàwa bío

(Matiye 12.46-50; Maaki 3.31-35)

¹⁹ O Yeesu 6àn nu le 6àn zàwa 6uara a cón à 6a máhá yí dà máa zoó 6úe o yí, lé bío 6a núpua boo dà. ²⁰ O o 6úí bío mu non wo yí: «Mín nu le mìn zàwa wí 6a mí ù wán, 6a lée òmí ho khúuhú pan fo.» ²¹ O o Yeesu bío non bío wí bún búenbúen yí: «Bia wee jí le Dónbeení bioní à bè le yí, bán lé wán nu le wán zàwa.»

O Yeesu òmí ho pinpiró

(Matiye 8.23-27; Maaki 4.35-41)

²² Wizonle 6úí, ó o Yeesu zon ho woohú le mí nǎ-kenínia, ò o bío non 6a yí: «Mí wa khí lè ho vù-beeni món.» A 6a dèniá zoó wá mu jummu yí bún wán. ²³ Bío 6a vá zon yú, á ho pinpi-beeni hínon wee và le mí pánká ho vù-beeni wán, á mu jummu wee yànbón zo ho woohú, lónbío à ho yóó wee sí le mu jummu. Bún búenbúen wee wé ká a Yeesu wón mu dāmu 6ó. ²⁴ O o nǎ-kenínia vaá wee síni á ká 6a à bío bío ká: «Núhúso! Núhúso! Wa à hí.» Bío ó o sína, ó o líi hínon á námakaa ho pinpiró le mu jummu na wee yànbónka yí á mu búenbúen òmí wó tétété. ²⁵ O o Yeesu bío láa ba: «Mí sía déró mii wáa wí wen?» A 6a búenbúen zónkaa òmí concáan, á wee bío mín yí: «Páa! O núpue mu lé o yén síi ká? Hàri ho pinpiró le mu jummu ó o biaráa, á mu pá bò a bioní yí.»

O Yeesu wéera a nii na 6a cínáwa wí yí

(Matiye 8.28-34; Maaki 5.1-20)

²⁶ A 6a khíi dón ho Zerasaa káshú, hía sánsáa mín le ho Kalilee káshú. ²⁷ Bío ó o Yeesu ló ho woohú yí líi le mí ì òmí, à bún ho lóhó na 6a wí yí núpue 6úí na 6a cínáwa wí yí á wee sí a yahó. O wee vará mí bíri míana. O mún yí máa da zii yí, lé 6a ní-hía núnuní ó o wee da yí. ²⁸⁻²⁹ Pónna cèrèe ká 6a cínáwa mu hínon o wán, à 6a sí sa ca a níni lá a zení lè há zúakúaríwá ò o yí dàri yí va lùe. Ká a máhá wee khòo há búenbúen kúia, à 6a cínáwa na wí o yí na a dé há mana yí. O o Yeesu non le jii 6a cínáwa na wí o yí le 6a lé. Lé bún non ó o miiñí lá a Yeesu mu, ó o líi 6úrá a tá ò o wee bío bío ká pónpón: «Dónbeení na wí mu bío búenbúen jiihú wán Za Yeesu, lée webio á ù lon làa mí? Sábéré, í wee yanka fo, yí yáa í bío.» ³⁰ Bún món ó o Yeesu tùara a nii mu yí: «Ū yèni 6a le we?» O o bío: «Í yèni 6a le Zámáa.» Lé bío 6a cínáwa na wí o yí á boo dà. ³¹ A bán lé bia wee yanka a Yeesu le o yí na mí vaa kéee 6a cínáwa káshú na náyiló jii mía yí. ³² Mu wee wé à nònbùe-6oohú 6úí yóó wee dí le 6úee yí. A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu le o sáberé ò o na ho wáshú mí yí, à mí vaa yòo zo bán yí. O o non mu wáshú 6a yí. ³³ Lé bún wán 6a cínáwa mu ló a nii mu yí á vaá zon 6a nònbùeení yí. A 6a búenbúen yóó lùwa le 6úee wán á kùenkaa líi zon ho vù-beeni yí á húrún.

³⁴ Bío á bia lá wee pa 6a mán bío wó ká, á 6a lùwa vaá bia mu non bío wí mí manawá yí, á bia mu non bío wí ho lóhó yí. ³⁵ A 6a núpua ló le mí 6ueé loí bío wó. Bío 6a 6ueé dón o Yeesu, á 6a mán o nii mu na 6a cínáwa lá wí yí, ò o wó a ní-tente á zǎ mí sía kará a Yeesu tá. A 6a zána. ³⁶ A bia mu wó yí yí wee bío bío ó o nii mu wó wó wannáa làa ba. ³⁷ Ho Zerasaa káshú nípomu yí á yí yí zána mu bío mu wón mía, fúaa 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí. O o Yeesu wá vaá zon ho woohú le mí ì bíni ì lén ñ va hen na ó o ló yí. ³⁸ Ó o nii na yú miten 6a cínáwa nii yí yankaa wo le o día le mí bè làa wo. O o Yeesu pá ò o bío non

† 8:31 Ba zúifúwa cón á ho káshú na náyiló jii mía mu lé 6a cínáwa kásó lùe.

wo yi: ³⁹ «Lén va mìn zli à vaa bío bío búenbúen na le Dónbeení wó nòn foñ à na 6a nùpua yi.» O o nni mu bíníà wá á vaa wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nòn wo yi ho lóhó búenbúen yi.

O Zayiruusi hínlò lá a háa búí wééró bío
(Matiye 9.18-26; Maaki 5.21-43)

⁴⁰ Bío ó o Yeesu bíníà khíi dñn hen na ó o ló yi 6uararàa, ó o khíi yú 6a nùpua cèrèè à 6a wee zámaka a bíní 6uenlò bío yi. Ba búenbúen lá wee lóoní a. ⁴¹ Hón páahú so yi à bñn ò o nni búí na lé 6a *zúífùwa káranlò zli ya-dí na yèni 6a le Zayiruusi 6ueé dñn, á 6ueé líí búrá a Yeesu tá ò o wee yanka a le o bè làa mí va mí zli, ⁴² lé bío ó o hínlò yá-kéní na ó o yú á wee hí. O lúlúio wáa lá wee yí ho píru ñun síi. Bío ó o Yeesu bò làa wo wá a va a zli, á 6a minka nùpua 6ura bò a yi.

⁴³ Háa búí wí 6a fíahú á wee mí mí sèeró fèèè á dñn há lúlúio píru ñun á ho máa fí. O nti bío yáara le tñni bánsowà cèrèè cón ká bán búenbúen máhá yí dàrúna a yí wééra. ⁴⁴ Bío ó o vā zoó 6ó a Yeesu yi, ó o zoó tūaa o dà-zñni ñi-kání yi là a món. O o sèeró dèèniá dñn bñn wán. ⁴⁵ O o Yeesu dñn ò o tūara: «Lé o yén tūaa mií?» A bíá 6ó a yi búenbúen á yia le mí yí tūaa wo yi, á yia le mí yí tūaa wo yi. O o Piere lé yia bíá làa wo: «Éee! Núhúso! Fo yi mòn bío 6a nùpua buraràa foñ á wee ñaa mìn le?» ⁴⁶ O o Yeesu le: «Í mòn mu, ká a búí máhá pá tūaa mií. Lé bío á í zūna mu le pánká búí ló mií.»

⁴⁷ Bío ó o háa mu mòn ò o zūna a bío ó o wá 6uara ká a wee zàka á 6ueé líí búrá a Yeesu tá, ò o zéeniá bío nòn ó o tūaana wo yi, làa bío ó o wó wó wannáa mí lahó yi bia wí bñn búenbúen yahó. ⁴⁸ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Wàn hínlò, bío fo dó ù síi mií, lé bñn wééra fo. Wáa lén, vaa yí hèèrà.»

⁴⁹ Bío ó o Yeesu wee bío ó o ñii yáá yí tò, á bñn ò o tonkaro búí ló a Zayiruusi zii á ñòn o món 6ueé dñn á 6ueé wee bío làa wo: «Ú hínlò wáa húrun. Wáa yí sèé o nì-káranlò.» ⁵⁰ Bío ó o Yeesu ñá mu, ó o bíá nòn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ù síi mií, á ù hínlò á à wa.» ⁵¹ Bío 6a vaá dñn, ó o le bíá ká dñn ho khúuhú, ò o Piere là a Zán là a Zaaki là a hínzo-za bán maá lé bán nu lé bán ó o fó zonnáa le zii yi. ⁵² Ba nùpua búenbúen wee wá kúaraá a hínzo-za mu bío yi. O o Yeesu bíá: «Mí yí wá bío. O hínzo-za mu yí húrun, o léé yia na duma.» ⁵³ A 6a nùpua wee zúarika a yi lé bío 6a zū kénkén le o húrun. ⁵⁴ O o Yeesu líi fù a níi yi, ò o von wo pónpón: «Í hínlò, líi híni.» ⁵⁵ O o vèera á dèèniá líi hínn. O o Yeesu bíá le 6a na mu bío wo yi le o dí. ⁵⁶ A bán nùwá can dñn coon mu bío yi. Ká a Yeesu máhá henia mu nòn 6a yi le 6a yí bío bío wó ká le nùpue jí.

9

O Yeesu tonkaa mí nì-keninia píru ñun
(Matiye 10.5-9, 11-14; Maaki 6.7-13)

¹ O Yeesu von mí nì-keninia píru ñun á nòn ho dàrlò lè le ñii 6a yi, á 6a wé kíkánáa 6a cínáwa yi á mún wéeráa mu vámú lè mí síiwá. ² O tonkaa 6a le 6a vaa bue le *Dónbeení bèèní bío à mún wéé 6a vánvárowá. ³ Bío ká lé bío ó o henia nòn 6a yi: «Mí yí 6ua hàrì dèè à láráa ho wáhd. O 6úú yí 6ua bñn-za, táa puure, táa bè-díni. Mí yáá pá yí 6ua wári. O 6úú yí 6ua báká búí à sèení híia ó o zá. ⁴ Mí wé vaá làara nùpue na wán, à wón zli lé dño mí kèèní yi fúaa mi léro ho lóhó mu yi. ⁵ Mí wé vaá zon lóhó na yi, ká bíá wí ho yi pá mí bío, ká mí wee lé ho yi, à mí púaa mí zení khúnkhúni kúia bñn. * A bñn ñ zéeni láa bán le 6a wó khon.» ⁶ A 6a 6èn wá dèñ ñii so wán á vaá wee hée bue le Dónbeení bñn-tente, á mún wee wéé 6a vánvárowá há lórà lè mí dà-kéní kéní yi.

O Heroode hácri yáara a Yeesu bío yi
(Matiye 14.1-2; Maaki 6.14-16)

⁷ Bñn bíowa so na wee wé ká búenbúen ó o *Heroode na 6a bàrá ho kshú ñuhú wán ñá á mu lúnkaa o yilera, lé bío 6a búí wee bío le lé o Zán Batiisi vèera. ⁸ Ba búí 6èn le lé o *Elii bíníà 6uara. Ba búí yáá 6èn wee bío le mu le lé *Dónbeení ñi-cúa fèerowá na yáania nì-kéní lé yia vèera. ⁹ Ká a Heroode wón wee bío mí yi: «O Zán á ínén 1 bèere nòn le ñii á 6a kúio ñuhú. O o nni mu na 6èn wee wé bñn bè-beera so na à í ñá bío léé wée coon?» O o wáa wee cá ò o mí a Yeesu wán konloon.

O Yeesu dñina 6a nùpua na po muaaseé hònú
(Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Zán 6.1-15)

¹⁰ Bío ó o Yeesu tonkarowá bíníà 6ueé dñn á bío 6a wó búenbúen á 6a lá fèera nòn wo yi. Bñn món ó o fó 6arñn mí dòn á 6a khèra van lè ho lóhó búí na 6a le Betesayidaa cón. ¹¹ A 6a 6a zámáa zūna mu, á 6a bò a món. O o Yeesu mòn 6a ó o yèrémáa sá 6a yahó, á wee bío le

* 9:5 Mí loñ Matiye vuahú 10.14

Dónbeení bɛɛnɪ bɪo na 6a yi. A bɪa wee cɛ le lòn-hebúee ó o mún wɛɛra. ¹² Bɪo ó o nɪ-kenínia pírú ñun mɔn à le wii wee tè, á 6a vɛ á 6ueé 6ó a yi á 6a bɪa làa wo: «Bɪo na 6a zámáa yi le 6a lén va hã ló-zàwa lè hã manawá na sùaráa hen à vaa làa, à mún yí mu bɪo dí. Lé bɪo á hen na wa wi yi á lóhó yí sùaráa yi, dɛɛ woon mía hen.» ¹³ O o Yeesu bɪa nɔn 6a yi: «Minén miten na mu bè-dínii 6a yi.» Á 6a bɪa nɔn wo yi: «Búurú bi-zàwa bɪo hònú làa cezàwa bùaa ñun mí dòn lè bɪn wi wa cɛn hen, táa fo le wa lén vaá yà ho ðínlò á 6uee na 6a nɪ-kúii na ká yi le?» ¹⁴ Lé bɪo á 6a báawa na wi bɪn mí dòn mu zoñ á à yí ho muaaseé hònú síi. O o Yeesu bɪa nɔn mí nɪ-kenínia yi: «Mi sanká 6a nùpua le 6a keɛnɪ lè mí kuio ho búará-ñun làa pírú pírú wán.» ¹⁵ Á 6a hɪnɔn sankaa 6a á 6a búenbúen karáka. ¹⁶ O o Yeesu wáa fó ho búurú bɪo hònú lè 6a cezàwa bùaa ñun mu á buan ò o hoonía mí yahó yòó dá ho wáayi, ò o dó le Dónbeení barákú mu bɪo yi. Bɪn mɔn ó o cɛɛkaa mu nɔn mí nɪ-kenínia yi le 6a dá lè 6a zámáa. ¹⁷ Á 6a búenbúen dú sù, á bɪo ká á 6a khiiira á mu sú hã sákíwá pírú ñun.

O Piere le o Yeesu lé o Krista

(Matiye 16.13-21; Maaki 8.27-31)

¹⁸ Wizonle 6úii, ó o Yeesu khèra vaá wee fio, ò o nɪ-kenínia wi bɪn, ó o tùara 6a yi: «Ba nùpua wee bɪo webio 1 dání yi?» ¹⁹ Á 6a bɪa: «Ba 6úii le fo lé o Zán Batiisi, 6a 6úii le fo lé o Elii. Ba 6úii bán 6èn le fo lé le Dónbeení ñi-cúa fɛɛrowá na yáania nɪ-kénii 6úii na vèera.» ²⁰ O o Yeesu bɪnɪa tùara 6a yi: «Ká minén cɛn á mí le 1 lée wée?» O o Piere bɪa: «Fo lé o *Krista na le Dónbeení tonkaa.» ²¹ O o bɪa bɪo ká henía nɔn 6a yi: «Mí yí ví ví bɪo mu le nùpue jí dɛ.» ²² O o pá bɪnɪa bɪa nɔn 6a yi: «*Nùpue Za ko ò o lò be. Ba nɪ-kɪa, lè le *Dónbeení yankarowá ñunása, lè ho *lándá bɪo zéenilowa á à pí a. Ba á na a 6a á 6úe, ká há wizooní tɪn zoñ ó ò vèe.»

O Yeesu wee bè yi kaka

(Matiye 16.24-26; Maaki 8.34-9.1)

²³ Bɪn mɔn ó o yèrɛmáa wee bɪo làa bɪa wi bɪn búenbúen: «Yia wi ò o bè mi, á 6ánsò kɪí mí kùrú síi bɪo wéro yi, ká a wé lá mí *kùrúwá pí[†] lè há wizooní búenbúen, á bɛraa mi. ²⁴ O nùpue na wi ò o kání mí mukáni, wón á à vɪnɪ le. Ká yia máhá tà le mí ì vɪnɪ le ínɛn bɪo yi, wón á à kání le. ²⁵ O nùpue lá yú ho ðmɪná bɪo búenbúen ò o kɔn le mukáni binbirí yi, táa o bɪo yáara búenbúen, se lé ho cùnú yén á 6ánsò yú? ²⁶ Yia wee níyi ínɛn lè 1 bióni bɪo yi, ó o Nùpue Za 6èn mún kɪíi níyi 6ánsò bɪo yi ká a kɪíi bɪnɪa 6uara lè mí cùkú beení, lá a Maá Dónbeení lè mí wáayi tonkarowá cùkú beení yi. ²⁷ Le 1 mí ho tɪiá na mia: Bɪa wi hen tɪahú, á 6a 6úii wi yi á máa hí ká 6a yi mɔn le *Dónbeení bɛɛnɪ.»

O Yeesu minikaa le búee wán

(Matiye 17.1-8; Maaki 9.2-8)

²⁸ Bɪo á bɪn búenbúen bɪa khɪna, wizooní bɪo hɛtɪn bɪn mɔn ó o fó a Piere là a Zán, lá a Zaaki á yòoraráa le búee wán á wá yóó fio. ²⁹ Páahú na ó o wee fio yi, ó o yahó ðínðin minikaa, á sí-zɪnia mún yèrɛmáa wee ñuúka kúúkiúú. ³⁰⁻³¹ Yio 6ueé tí á nùpua núwá ñun 6úii ðin lá a Yeesu ho wáayi cùkú beení yi á wee tà há láakáwá làa wo. *Ba lé o Moyiize lá a *Elii. † Há láakáwá na 6a wee tà lé o Yeesu bɪo na ó o ò va ho Zeruzalemu á vaá hí á à tɪiráa ho tonlò na ó o 6uara bɪo yi ñii. ³² Bɪn búenbúen wee wé ká a Piere lè mí ninzàwa duma kákáká. Bɪo 6a sína á 6a mɔn o Yeesu cùkú beení lè 6a nùpua núwá ñun na pánia ðin làa wo. ³³ Páahú na á 6a nùpua mu le mí ì lén, ó o Piere wáa yí zú bɪo ò ò bɪo, ó o bɪa nɔn o Yeesu yi: «Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Wá à tá há búkú-zàwa bɪo tɪn: Unén dà-kénii, o Moyiize dà-kénii, o Elii dà-kénii.» ³⁴ Páahú na ó o wee bɪo yi, á le dùndúure 6úii yóó ló lii pon 6a yi. Bɪo ó o nɪ-kenínia mɔn bɪn, á 6a zána. ³⁵ Á mu tãmu 6úii sá wee jí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé 1 za na á ì mɔn léra. Mí wé jí a cɛn.» ³⁶ Bɪn tãmu so bɪo vaa véenii, á 6a le mí ì loí ò o Yeesu ðin mí dòn. A lá bɪn ñii wán á 6arén ó o 6úii yí bɪa bɪo 6a mɔn yi nɔn nùpue yi húuu.

O Yeesu wɛɛra a háyónza na ó o cɪnd wi yi

(Matiye 17.14-18; Maaki 9.14-27)

³⁷ Mu bán tá na lée tɛn ká 6a ló le 6úee wán wee lii, á 6a zámáa lée sá a Yeesu yahó. ³⁸ Ba nɪ-kúii mu tɪahú á ñii 6úii ðin ðin ò o wáamaa yi: «Nɪ-karánlo! I wee yanka fo, loí 1 za bɪo yahó yi; lé orén mí dòn lé yia á ì ton káñaa yi. ³⁹ Cɪná 6úii wi o yi, á wee ðin ðin fè wo dé, ò o wé wáama ká a táara, á ñinsá-khùankhúá wé lé. Mu wee wé hɪnɪ o wán túntún. Hen ká mu hɪnɔn o yi á mu bɪo le mí ì kɪí ká a ðia sùrɛn lòn nɪ-hío. ⁴⁰ Á ù nɪ-kenínia á ì yáá fèra yú á yankaa le 6a ña a lén wo yi, ká 6a máhá yí ðarina mu.» ⁴¹ O o Yeesu bɪa: «Mí zuia nùpua 6ɛntɪn yí máa dé mí síla le Dónbeení yi bɪo bon, á mí mún yí máa jí hárí dɛɛ. Mí wee leéka le 1 keɛnɪ làa mia á wé è káran mia fúuu le?» Bɪn mɔn ó o mún bɪa lá a ñii: «Bua ù za mu á ù

† 9:23 Mí loí Matiye vùahú 10.38 ‡ 9:30-31 O Moyiize bɪo wee zéeni ho Lándá bɪo o Isirayɛle ñipomu cɛn. Ká a Elii bɪo bɪn wee zéeni le Dónbeení bióni tãnló bɪo. O Yeesu lé yia 6èn 6ueé tɪira mu mí cúa-ñun ñii.

buen le 1 lorí.» ⁴² Bío ó o háyónza vá wà ɓueé sùará a yi, ó o cíná mu tɪn fò a dó ho tá yi ó o lii wee dá kèkèkè. O o Yeesu kíkíáa o cíná mu yi le o lé, ò o wɛ́ɛ́ra a yàrónza nɔn ɓàn maá yi. ⁴³ A bía wi ɓɪn ɓúenɓúen can ɗɪn le Dónbeení na dá mu bío ɓúenɓúen pànká na ɓa mɔn bío yi.

*O Yeesu wee bío mi húmú lè mi vèeró bío
(Matiye 17.22-23; Maaki 9.30-32)*

Bío ɓa lè mí nì-kéní kéní ɗɪn wee lorí mu bè-beera na ó o Yeesu wó kà, ó o yèrémáa wee bío lè mí nì-kenínia: ⁴⁴ «Hã bióní na á ï ì bío ò na mia á mi jí á ɓua mi yiwa: O *Nùpue Za á ɓa á dé ɓa nùpua nùí yi.» ⁴⁵ Le bióní mu ó o nì-kenínia yí jí nùhú sese, le kúará á tun ɓa yi, lé ɓɪn nɔn á ɓa yí zú le ɓàn ya-tente, á ɓa mún hézàna mu ɓíní tùaró làa wo.

*Lée wée po bía ká?
(Matiye 18.1-5; Maaki 9.33-37)*

⁴⁶ O Yeesu nì-kenínia wee wàaní mín yi á à zúrínáa yía po ɓa ɓúenɓúen. ⁴⁷ Bío ó o Yeesu zúna ɓa yilera, ó o vaá fò a háyónza ɓúí ɓueé ɓàrá mí nísání ⁴⁸ ò o wee bío làa ba: «Nùpue lée nùpue na ɓuan o háyónza na kà sese Ìnén bío yi, se lé Ìnén á ɓànsò mún ɓuan sese. Á yia ɓuan mi se, se wón mún ɓuan yia tonkaa Mi sese. Lé bío á yia bío nùhú mia mi ɓúenɓúen tìahú wón lé yia po minén na ká.»

*Yia yi máa fi làa mia se wón sá mi jii
(Maaki 9.38-40)*

⁴⁹ O o Zàn lá le bióní ò o bía: «Nùhúso, wa mɔn o nùí ɓúí ò o wee ɓa ɓa cínáwa lè ù yèni, á wa lá wi wa hè o, lé bío ó o mia wa kuure yi.» ⁵⁰ O o Yeesu bía bío kà nɔn ɓa yi: «Mi yí hè o, lé bío á yia yi máa fi làa mia se wón làa mia lée dà-kéní.»

Ho Samarii lóhó ɓúí nùpua yi tà a Yeesu bío

⁵¹ Bío ó o Yeesu léró ho ɗímíjáy yi páahú wà ɓueé sùará, ó o hã mí sùí ò o le mí wáa à lén á à wa ho Zeruzalɛmu. ⁵² O o fèra tonkaa ɓa nùpua á ɓa dú a yahó. A ɓa wà vaá zon ho *Samarii lóhó ɓúí yi le mí zoó wíoka le lùe á à ká làa wo. ⁵³ A ho lóhó mu nùpua pá le o máa làa mí wán, lé bío ó o vɛ́ɛ́nì yahó sá ho Zeruzalɛmu. ⁵⁴ Bío ó o Zaaki là a Zàn mɔn mu kà, á ɓa bía nɔn o Yeesu yi: «Nùhúso, fo le wa bío le ho dǎhú lé ho wáayi à lii ɗíí ɓa 6úe nùhú le?» § ⁵⁵ O o Yeesu yèrémáa khíi zá làa ba. * ⁵⁶ ɓɪn mɔn á ɓa wà van ló-veere.

*Yia le mí ì bè o Yeesu bío
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Páahú na á ɓa wi ho wǎhú wán, ó o nùí ɓúí vaá ló ɓueé wee bío là a Yeesu: «Ï ì bè foñ á à varáa hã lùà ɓúenɓúen na á ù wee va yi.» ⁵⁸ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ba cawanwá yú hã kána wee zo, á ɓa jínzàwa mún yú hã lenna. Ká a *Nùpue Za wón máhà yí yú ho lahó na ò o dà à vùrì yi.»

⁵⁹ O o Yeesu ɓíníá bía làa ɓúí: «Buee bè mií.» A wón bía làa wo: «Ï ì bè foñ. Ká ù máhà díá le 1 vaa nù wán maá vé.» ⁶⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Díá le ɓa nì-híá à nùu mí nì-híá, ká tñén vaa bue le Dónbeení béɛnì bío.»

⁶¹ O o ɓúí pá ɓíníá bía làa wo: «Nùhúso, ï ì bè foñ, ká ù máhà díá le 1 vaa dé wán nùwá caawése vé à ï ɓíní ɓuen.» ⁶² O o Yeesu bía làa wo: «Yia wee vá le mí náwa sùnɓúahó ká a yèrémá khíi lorí lè mí mɔn, wón yí ko lè le *Dónbeení béɛnì.»

10

O Yeesu tonkaa mí nì-kenínia ɓúí

¹ ɓɪn mɔn ó o Nùhúso pá ɓíníá hueekaa ɓa nùpua ɓúará-tɪn làa píru láa nùwá ɓun* ɓúí á tonkaa lè ɓa nùwá ɓun ɓun le ɓa dí mí yahó va hã ló-beera lè hã lùà ɓúenɓúen na ó orén mí beere ko ò o va dá. ² O o bía nɔn ɓa yi: «Ho ɗɪnló bon ɗɪn cɛ́ɛ́ɛ, ká ho lárówá lé bía yí boo. Awa. A mi fio o mǎhú ɓànsò yi le o wíoka na ɓa ton-sáwá le ɓa lá ho. ³ Mi lén! Ká mi jí bío ká: I wee tonka mia. Mi ka lòn piozáwa na wà vaá zo ɓa dakhínkhínwa tìahú. ⁴ Mi yí ɓua wárá, mi yí ɓua puure, hárí nakáa. Mi yí ɗɪn la ɓa nùpua tɛ́ɛ́nìlò yi ho wǎhú wán.

⁵ «Mi wé vaá zon zli lée zli, à mi fèn bío le ho héérà kɛ́n le zli mu yi. ⁶ Ká nùpue na ko lè ho héérà wi le yi, á mí héérà á à dǎ ɓànsò. Ká a ɓèn yí ko làa ho, á ho máa dá a. ⁷ Dén zli so lé ɗío à mi kɛ́nì yi, ká mi wé yí làa zli yi à ɓíní lé vaa làa le ɓúí yi. Ba wé yú bío na nɔn mia à mi ɗí ɓɪn. I bía ɓɪn lé bío ó o ton-sá ko lè mí jii ɗɪnló.

§ 9:54 Le Dónbeení bióní vónna ɓúí yi á bío ká lé bío tuara sá le bióní mu jii: «Làa bío ó o Elii hía wóráa mu bío sùí.»

* 9:55 Le Dónbeení bióní vónna ɓúí yi á bío ká lé bío tuara sá le bióní mu jii: «Le hácírí na wee jíaa mia dé bío ká yi á mí yí zú sùí. O Nùpue Za ɓuara ɓa nùpua kánílò bío yi ká a yí ɓuara ɓa ɓúeró bío yi.» * 10:1 Le Dónbeení bióní vónna ɓúí yi á ɓa tonkarowá mu lée ɓúará-tɪn làa píru.

⁸ «Lóhó léé lóhó na mi wé vaá zon yi, ká 6a tà 6uan mia, ká 6a wé yú bío na bàrà mí tá, à mí dí bún. ⁹ A 6a vánvárowà na wi ho lóhó mu yi à mí wéé, à mí mún bío na ho nùpua yi le le *Dónbeení béeñí 6ueé 6ó 6a yi. ¹⁰ Ká lóhó na mi vaá zon yi ká ho nùpua yí tà mí bío, à mí zoo òn ho lóhó mu síi yi ká mí bío bío ká na 6a yi: ¹¹ «Mi lóhó khúnkhúni na fà wa zení á wa à púaa á à kúee mi wán,† ká mí máhá pá zúrí mu le le Dónbeení béeñí 6ueé 6ó.» ¹² Le 1 bío mu na mia: Le cítíí fí nánzon, á hón lóhó so nùpua bío na khúí sá 6a yí á à porí bío sá ho *Sodoomu lóhósa yi.‡

(Matiye 11.20-24)

¹³ «Ūnén Korazēn lóhó lè ūnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío á ho yéréké bè-beera na wó minén cǎn 6àn síi lè bún lá wó ho Tiire lè ho Sidōn lórá§ yi, se há lórá mu nùpua lá hínən háani á khuiira há porókówá zā, á kúaa le sāni mí wán, á zéeníanáa le mí wí à mí khí mu bè-kora wéro yi. ¹⁴ Lé bún nən le cítíí fí nánzon á ho Tiire lè ho Sidōn lórá lònbee na à yí há á à wé láa yi minén lònbee yi. ¹⁵ Eε ká ūnén *Kapεεnayuumu, fo wee leéka le 6a khúí lá fo á à yóoráa ho wáayi le? Búeé. Ho nǐ-hǎnbó-lóhó lè hǎa 6a khúí líí dé fo yi.» ¹⁶ O o wee bío lè mí nǐ-kenínia: «Yia wee jǐ mí cǎn, se 6ánsó mún wee jǐ í cǎn. A yia pá mia se wón mún pá mi. A yia pá mi, se lé yia tonkaa mi ó o mún pá.»

Ba tonkarowá bǐni 6uenló bío

¹⁷ Bǐa ó o tonkaa mí 6úará-ǎn láa píruú láa nùwá jun* bǐnia 6uara à 6a sía wan láa sóobéε, á 6a bǐa nən o Yeesu yi: «Núhúso, hári 6a cǐnáwa ká wá von ú yèni le 6a wé bío na, à 6a wé mu.» ¹⁸ O o Yeesu bǐa nən 6a yi: «Í lá wee wé mí a *Satáni, 6a cǐnáwa núhúso ká a yóò kùera ho wáayi wee líi lè ho viðó na jǐuína bío síi. ¹⁹ Mǐ lorí! I nən ho pánká mia, hǎa mí wé è varákaráa 6a háwá, lè 6a naawá wán, à mún pǐpúuráa o zúkúso pánká 6úen6úen, ká dεε woon máa yí mia. ²⁰ Eε ká mí máhá yí zámaka bío mí yú ho pánká 6a cǐnáwa wán bío yi, ká mí zámaka lé bío á mí yènnáa túara ho wáayi le Dónbeení cǎn.»

(Matiye 11.25-27)

²¹ Hón páahú dà-kéní so yí á le Dónbeení Háçírí wéεra Yeesu síi, ó o wee bío bío ká: «Éee! I Maá, ūnén lé ho wáayi lè ho tá Núhúso, í wee dé ú bǎráká. Lé bío mu bío na fo sà mu bè-zúrímíní 6ánsowá lè le háçírí 6ánsowá yí á fo tà zéénia láa bǐa bío jǐuhú mia. I Maá, mu bon. Bío mu wóráa ká lè bío sí foñ. ²² I Maá dó mu bío 6úen6úen í níi yi. Níi woon yí zǐ a Za, ká mu yínorí o Maá. A níi woon mún yí zǐ a Maá, ká mu yínorí o Za, láa bǐa ó o Za mu wí ò o zéeni láa wo.»

(Matiye 13.16-17)

²³ Bǐn mǎn ó o yèrémáa wee bío lè mí nǐ-kenínia mí jǐuhú wán: «Minén na wee mí bío ká lè mí yíó, mí júná 6àntǎn sí. ²⁴ Lé bío le *Dónbeení jǐ-cúaa fεεrowá lè 6a bá-záwa cèrεε sía hǎa vá à 6a mí bío mínén wee mí à 6a yí mən mu. 'Ba sía hǎa vá à jǐ bío mínén wee jǐ, à 6a yí jǐa mu.»

O Samarii níi na wó le híi wáhiire

²⁵ Ho *lándá bío zéenílo 6úii wí ò o yí o Yeesu níi 6ua yi, ó o túara a yi: «Nǐ-káranlo, í ko à í wé kaka à bè yí yíráa ho yírón mukáni na máa vé?» ²⁶ O o Yeesu bǐa nən wo yi: «Lé mu yén túara wa lándá vǎuhú yi? Fo wee jǐ mu kaka?» ²⁷ O o níi bǐa nən wo yi: «Fo ko ú waí ú Núhúso Dónbeení lé ú síi 6úen6úen, lè ú mánáká 6úen6úen, lè ú pánká 6úen6úen, lè ú yilera 6úen6úen† à ú mún waí mí ninza láa bío á fo waráa úten bío síi.‡» ²⁸ O o Yeesu bǐa nən wo yi: «Fo bǐa se. Bánba ú wé bún, á fo ò yí le mukáni.»

²⁹ O o níi pá wí ò o cǎ ho túiá síni, ó o bǐnia túara a yi: «Lé o yén lé wa ninza?» ³⁰ O o Yeesu bǐa nən wo yi: «Níi 6úii hǎa ló ho Zeruzalemu yi á wee va ho Zerikoo, á 6a wá-tiwa vad tun wo ho wǎhú kuio yi á fó sía, à 6a han wo bóonía yi ó o yuunia día, à 6a wá. ³¹ Mu wó fó mín à le *Dónbeení yankaro 6úii lá ho wǎhú mu. Bío ó o 6ueé mən o níi mu ò o díá ó o há yóò ló á khúí lá mí wǎhú wá. ³² O o *Levíi nùwá nǐ-kéní 6úii mún lá ho wǎhú mu á 6ueé mən o níi mu ò o díá, á wón mún há yóò ló á khúí wá. ³³ Bǐn mǎn ó o *Samarii níi 6úii mún lá ho wǎhú dà-kéní mu. Bío ó o 6ueé mən o níi ó o makári 6uan wo yi. ³⁴ O o vaá 6ó a yi, á kúaa ho dívén lè ho jǐló o dokuaa wán á bá, ò o lá a yóò bò mí yá-yóonii wán á vannáa 6a nǐ-háni láani zǐi, á vaá wee lorí wo yi ká a váani a. ³⁵ Mu tá na léε tǎn yǐnbii ó o léra le wén-hǎani bío jún á nən le zǐi 6ánsó yi, ò o bǐa: «O níi mu á ú pa bío sese, ká í khúí bǐnia wá 6ueé khíí hen, ká bío fo wó a bío yi á po le wári na á í nən foñ, á í i sáani mu.» ³⁶ O o Yeesu máhá bǐnia wee

† 10:11 Mi lorí o Matiye 10.14 ‡ 10:12 Ho Sodoomu lé há ló-beera bío jun na le Dónbeení yánkaa 6ó jǐuhú o Abarahaamu páahú dà-kéni. Ho bío wee zéeni mu bè-kora mǎnló lè le Dónbeení cítíí bío. Mi lorí Bío jǐuhú 6úeenii vǎuhú (Genése) 18.20-21; 19.24-25 § 10:13 Mi lorí Matiye vǎuhú 11.21 * 10:17 Mi lorí o Luki 10.1 † 10:27 Mi lorí Levii nùwá vǎuhú (Lévítique) 19.18 ‡ 10:27 Mi lorí Lándá zéeníló vǎuhú (Deutéronome) 6.5

tua wo yi: «Ba nùwā tīn mu tīahū ó o yén lé yīa zéenia le o nùpue na 6a wā-tiwa tun lé mí ninza?» ³⁷ A ho làndá bío zéenílo bíá: «Lé yīa wó le hii làa wo.» O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Wáa lén à wé vaa wé làa bñn síi.»

O Yeesu làara a Maate là a Mari bñn zī

³⁸ Bío ó o Yeesu lè mí nī-kenínia wi ho wāhū wán wà, ó o vaá dñn ho lóhó búí, ó o zoó làara a háa búí na 6a le Maate zī. ³⁹ O háa mu bñn hínló búí wi bñn á yēni 6a le Mari. Bío ó o mən o Yeesu ó o wà 6ueé kará a tá á wee jí a bíoní. ⁴⁰ Hón pāahū so yi, ò o Maate wón 6èn yahó bon mí zli tonni sáró yi. Bío ó o mən mín hínló mu ò o kará, ó o wà 6ueé wee bío là a Yeesu: «Núhúso, wán hínló bío ó o kará yí máa séení mí á fo yí mən le? Bío le o híní dé mí níi mi.» ⁴¹ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Héyīi, Maate. Fo wee yáa tī yilera ká tī h́́e tāmá mu bío c̀̀̀e wéró yi, ⁴² ká bío dà-kéní lè bío bío here. O Mari léra bío se po mu 6úen6úen, bío á nùpue yí dà máa fé o c̀̀n máa yí.»

11

O Yeesu wee zéeni ho floró wéró (Matiye 6.9-13)

¹ Wizonle búí ó o Yeesu vaá wee wé mí floró le lùe búí. A bío ó o flora vó, ó o nī-kenínia nī-kéní bíá làa wo: «Núhúso, kení wen lè ho floró làa bío ó o Zān Batiisi keníania mí nī-kenínia.» ² O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Hen ká mí wé wee flo, à mí bio ká: Wán Maá, wé á 6a nùpua zūn le fo lé le Dónbeení na 6àn síi mia. Dí tī b́́eēnī há lùa 6úen6úen yi. ³ Há wen lè mu bè-dínii na ko làa wen há wizoní lè mí dà-kéní kéní yi. ⁴ Sèn wa bè-kora día, làa bío á warén mún wee tà sén día à na bíá wó khon làa wen yi. Pa wen bío wee khá wen dé mu bè-kohó wéró yi bío yi.»

⁵ O o pá b́́nía bíá nòn 6a yi: «O búí 6àn b́́nlo wáa lá wi síi. Wizonle búí ó o hínnon vaá yú a ho tá tīahū á bíá nòn yi: «1 b́́nlo, ke mí làa búurú bi-záwa bío tīn, ⁶ wán b́́nlo nī-kéní 6úí ló le kúii yí á 6ueé ló 1 wán, à bè-dínii mia 1 c̀̀n máa na a yi.» ⁷ A yīa zoó le zīi yí 6èn bíá bío ká: «Día mí, yí b́́maka mí. Ho woohū pon, á tī záwa làa mí d́́ma vó. I yí dà máa híní máa na búurú fon. B́́nlo na à wé b́́n mia.» ⁸ Le 1 mí ho túiá na mia: Hári ká a pá le mí máa híní máa na ho búurú mu wo yi 6a b́́nmu bío yi, á bío ó o yí wi ò o yèni yáa, ó o pá h́́a híní á à na bío ó o wee cá 6úen6úen wo yi. (Matiye 7.7-11)

⁹ «Ínén wee bío mu na mia: Mí wé flo le Dónbeení c̀̀n, á le è há mia. Mí wé cànká mu bío le Dónbeení c̀̀n, á mí i yí. Mí wé 6úan6úa ho woohū á le è h́́n ho mí i zo. ¹⁰ Lé bío á yīa wee fio á le è há, yīa wee cá bío le c̀̀n, ó o yí mu, yīa wee 6úan6úa ho woohū á le è h́́n ho ó ò zo.

¹¹ «Minén tīahū ó o búí za * flora a ceza o c̀̀n, ó o so o na háa wo yi le? ¹² Táa ká a flora le fúaale ó o so o na naa wo yi le? ¹³ Awa, á bío minén na yí seka á zú bío se naló mí záwa yi, à s̀̀nkú m̀̀n Maá na wi ho wáayi á à wé kaka máa nanáa mí Hácíri bíá wee fio le o c̀̀n yi?»

Béni na nùpua wee fi mín yi yí dà máa va yahó (Matiye 12.22-30; Maaki 3.20-27)

¹⁴ Wizonle búí ò o Yeesu wee ja a ć́ná á à lén o n̄i búí na ó o ć́ná mu wó ó o yí dà máa bío yi. Bío ó o ló a yi vó, ó o n̄i jii d́́eēniá fá á wee bío. A 6a záamaa wó coon mu bío yi. ¹⁵ Ká 6a nī-kéní kéníwá búí mánhá pá wee bío: «Mu lé 6a ć́náwa j̄́húso *Belezebuule† lé yīa nòn ho pánká wo yi, ó o dà wee janáa 6a ć́náwa lén bíá 6a wi yi.» ¹⁶ Ba búí bán 6èn le mií kh̄́aa o jii yi, á 6a bíá nòn wo yi: «Wé ho yéréké bío búí na wee zéeni le t̄́ d̄́r̄́lóló le Dónbeení c̀̀n le wa mí.» ¹⁷ Ká a Yeesu mánhá zúna 6a yilera, ó o bíá nòn 6a yi: «K̄́h̄́ú léee k̄́h̄́ú na nùpua wee fi mín yi, á à fi i vé. A z̄́-j̄́h̄́úh̄́ na nùpua mún wee fi mín yi á j̄́h̄́úh̄́ á à 6úe. ¹⁸ Ká a *Satáni h́́a bíniá wee fi lè miten ó o b́́eēnī á à wé kaka á keríniá? Bío á mí máhá wee bío le mu lé o Belezebuule lé wón nòn ho pánká mií á i wee ja lè 6a ć́náwa. ¹⁹ Ká lé b́́n mu wóráa, á bíá làa mia lé le dà-kéní 6èn wee ja 6a ć́náwa mu lè ho pánká yén? Bán mí b̄́eere wee zéeni le mí bío yi bon. ²⁰ Le 1 mí ho túiá na mia: Lé le Dónbeení pánká lé h́́a á i wee ja lè 6a ć́náwa. B́́n wee zéeni le le Dónbeení mu b́́eēnī wáa 6ueé 6ó mia. ²¹ Ká a pánká 6ánsó búí á h́́a sía

* 11:11 Le Dónbeení bíoní v̄́nna 6úí yi á bío ká lé bío túara sà le bíoní mu jii: Ká a za flora ho búurú o c̀̀n ò ò na le huee wo yi le. † 11:15 Mí loñ Matiye v̄́uah̄́ 10.25

wi ó o kará pannáa mí lùe yi, ó o níi bío á dèe bíi máa wé. ²² Ee ká yíá pànká wi po a vaá ló guara buée dàrina a han, o ò fé o hía sía na ó o lá dó mí síi yi, á mún ñ khuui o níi bío á à sanka.

²³ «Yíá yi tà í bío se wón lé í zúkúso, á yíá mún yí máa séení mi ho kúeemínwánlò bío yi, se wón wee saawani.

(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Hen ká a cíná ló a núpue na ó o lá wi yi, ò o vaa héé vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení á à vūn yi ká a máa yi ho. Ká a wó san ò o bío mí yi: «Mu súaani à í bíni va hen na á í ló yi.» ²⁵ Ká á bíniá van bín, ò o vaa yi ho lahó mu ká ho sàara á wíokaa sesese. ²⁶ Ká a mən mu, ò o bíni vaa fé 6a cínáwa búaa hējun na bēn jii po arēn à 6a páani buee zoo keení cícaká ho lahó mu yi. Ká mu wó ká, à wón núpue so bío wíokaa yáa poñ bío mu fù karáa.»

²⁷ Bío ó o Yeesu dín wee bío, à bñn ò o háa bíi na wi 6a zāamāa fāhū bíá nən wo yi pñpñn: «O háa na ton fo á yēnia bēntñ pñhū sí.» ²⁸ O o Yeesu bíá nən wo yi: «Bia pñná sí lé bia wee jii le Dónbeení bíoní á mún tà bè le yi.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío à mí mi

(Matiye 12.38-42)

²⁹ Pāahū na 6a zāamāa kñnia o Yeesu yi wee jaa mín, ó o wee bío làa ba: «Ho lòn bío núpua yiwa yi se. Ba wi á í wé yéréké bío bíi á 6a mí. Ee ká 6a máa mi yéréké bío bíi ká mu yinōñ le *Dónbeení jii-cúa fēero Zonaasi bío. ³⁰ Bío ó o Zonaasi bío háa zéeníanáa ho Niniivesa, † lé bñn bān síi ó o *Núpue Za bío mún khii zéenínáa ho lòn bío núpua.

³¹ «O bēe háa na hía wi ho Sabaa kōhū pñhū wán^S á hía ló le lue na dāni nāyi làa sòobéé á buée jaa a Salomən bē-zūrimini bíoní. A bío wi minén fāhū bñn bēn po a Salomən. Lé bñn nən á le Dónbeení cítii fñ nñzoñ ó o bēe háa mu á à hñi ñ dñn ho lòn bío núpua yahó á à kooní 6a yi.» ³² «Ho Niniivesa khú mu bē-kora wéro yi lé bío 6a jaa a Zonaasi bíoní. A bío wi minén fāhū bñn bēn po a Zonaasi. Lé bñn nən á le Dónbeení cítii fñ nñzoñ á ho Niniivesa mu á à hñi ñ dñn ho lòn bío núpua yahó á à kooní 6a yi.

Le fñtāni wāhiire

(Matiye 5.15; 6.22-23; Maaki 4.21)

³³ «Núpue máa dé fñtāni á máa sanka, ó o mún máa bñn le yi làa láahó. Ba wé dé le bāra hen na le ko le bāra yi, à bia wee zo le zii wé mi.

³⁴ «Ū yio lé ū sánia fñtāni. Ká ū yio se, á ū sánia búenbúen á à keñ mu khoomu yi. Ká ū yio yāara á ū sánia á à keñ le tibirí yi. ³⁵ Awa! A ū cén pa ūten bío, à ū khoomu à yi wé le tibirí. ³⁶ Ká únén ū beere á wi mu khoomu yi á bío bíi yúii mia yi, á fo ò dñn wé è mi làa bío ká fo dñn le fñtāni khoomu yi á ū mináa bío síi.»

O Yeesu wee kooní ho lāndá jñndsá yi

(Matiye 23.4-36; Maaki 12.38-40)

³⁷ Pāahū na ó o Yeesu bíá wó yi, ó o *Farizēe bíi buée von wo le ho dñnló mí zii. O o Yeesu hñnən á vaá zoó kará wee dí. ³⁸ O Farizēe mu na von wo á wó coon bío ó o wee dí ò o yí seekaa mítēn làa bío 6a wee wé wéráa mu. ³⁹ O o Nūhūso bíá nən wo yi: «Minén Farizēwa, mi ka le mu jumu jnuunii le ho dñnló diinii sía na máa mí dōn wee ce wéréwéré, ká mi yiwa hñn mähá sú le ho kñnló le mu sñnsūmámu. ⁴⁰ Mi lé 6a bñnbúwá. Le Dónbeení na wó bío wee mi ho khūhū á so mún yí wó bío wi le ho yi le? ⁴¹ Mu hāmu wéro se, ká mi yiwa naló le Dónbeení yi á mi yí nñnsá yi, lé bñn ñ na ká mu bío búenbúen á à ce wéréwéré. ⁴² Ká minén Farizēwa, ho yéréké khii sá mia, lé bío á hāri há vñn-zá-wñniwá na 6a wee kúee le zéení yi búenbúen á mi wee na bān cúa-pírú nñi, à mu hūaarāmu le le Dónbeení waminí á mi mähá wee pñn díá, à bñn lé bío mi jñn lá ko á mi wé wé ká mi yiwa mún yí nñnsá bío ká wéro yi.

⁴³ «Ho dñhū khii cñ minén Farizēwa, lé bío mi wa ho yahón lūa keenílò ho kārānlò zñni yi, á mún wa à 6a núpua wé tēni mia le le kñnbii 6a zāamāa fēminlò lara yi. ⁴⁴ Ho yéréké khii sá mia, lé bío mi ka lòn búráa na yí máa mi sese na 6a wee vará wán á 6a yí zū mu*.»

⁴⁵ A ho *lāndá bío zéenílò nñ-kéni bíá làa wo: «Nñ-kārānlò, fo wee bío ká, se lé warēn fo mún wee là.» ⁴⁶ O o Yeesu bíá nən wo yi: «Minén lāndá bío zéenílòwá á ho dñhū mún khii cñ, lé bío á mi wee jii ho sērò na lí 6a núpua wán, à mi mähá yí máa dé mi nñni ho sērò bío yi hāri cñinú. ⁴⁷ Ho yéréké khii sá mia, lé bío á 6a jii-cúa fēerowá na á mñn maáwá 6ó bān búráa lé hñn á minén wee so. ⁴⁸ Bñn wee zéení le bío á mñn maáwá mu wó á mí tà á nən mi wee soráa 6a jii-cúa fēerowá mu na 6a 6ó búráa.

† 11:30 Mi lorí Zonaasi vūahū 2.11-3.9 S 11:31 Mi lorí Bā-záwa nñ-yáni vūahū (1Rois) 10.1-13 * 11:44 Há búráa bío: Ho lāndá bío zéenílòwá cñn ká yíá dñn o nñ-hío á 6a le wón tun. Lé bñn á hāri há búráa á núpue yāa pá yi ko ò o vará wán táá ò ò dá, bñn ká a pá dáenia tun. Lé bñn nən á 6a zūifūwa fū wee wé khūunináa mi búráa á há wé mi sese.

⁴⁹ «Lé bñn nòn le Dónbeení bè-zúrímíní bíaráa bío ká: «I ì tonka 6a jì-cúa ƒerowá lè 6a tonkarowá 6a cón, á 6a búí 6a á búe 6a t̄ahú, ká 6a búí 6a á beé lò.» ⁵⁰ Ho dímíná jùhú fàráló p̄ahú, á 6a jì-cúa ƒerowá na 6a 6ó búenbúen á ho zuia núpua lé bán á le lònbee na wi 6a húmú món á à jì wán. ⁵¹ A lá a *Abeele búeró p̄ahú á 6uee dá a Zakari búeró yi, wón na 6a 6ó le *Dónbeení zì-beení yi mu hāmu wéení lahó lè le *sòobá-lue p̄ahú.† Le í mi ho t̄iá na mia: Dén cāni so na kúará búenbúen lé ho lònbio núpua lé bán á le lònbee na wi mu món á à jì wán.

⁵² «Minén làndá bío zéénflowa: Ho yéréké khií sá mia, lé bío le Dónbeení zúríló binbirí wòhú á mi tun. Minén mi beere á yí bò ho, á bío le mí ì bè ho á mi mún hò.» ⁵³ Bío ó o Yeesu ló le zii yi, á bío ho làndá bío zéénflowa mu lè 6a Farizíewa s̄ta wee c̄i a yi làa sòobéé, á 6a léee wee t̄uaka a yi mu bíowa lè mí síwá dání yi. ⁵⁴ Ba le mí ì jì a jii yi ká a h̄a bío khon á 6a yi o n̄ii 6ua yi.

12

Mi pa miten bío

(Matiye 10.26-27, 19-20)

¹ Mu wee wé ká 6a núpua fò mín bñn búiríbúiríbúirí fúaa 6a wee yonka mín zení lé 6a booró. O o Yeesu wáa sánsáa mi ñi-kenínia á wee bíoráa: «Héyí! Mi pa miten 6a *Farizíewa bío yi. Ba bío 6onmín lè le ja-fñi. Bío 6a wee kárán lè 6a núpua á 6arén mí beere yí máa bè yi. ² Mu bío na sankaa búenbúen khií mi, á bío sá yi búenbúen mún khií zúrí. ³ Lé bñn nòn á bío mi ì bío le t̄birí yi, á 6a núpua khií mi wéréwéré. Bío mi wee hūmōnka kúee mín jikōnna yi há z̄íní f̄ikāna á mún khií bue há lòra.

Mi wé k̄nbi le Dónbeení

(Matiye 10.28-31)

⁴ «Wàn bñnlowá, í ì bío mu ù na mia. Mi wé yí z̄ón bío wee búe o núpue ká 6a máa b̄íní d̄arí mu búí wé. ⁵ Yia mi ko á mi wé z̄ón á ì ì zéení làa mia. Mi wé z̄ón le Dónbeení na dà á dé mia le Dofn̄í d̄shú na máa hí yi mu húmú món. Le í bío mu na mia: Dén le d̄io mi ko mi wé z̄ón. ⁶ Ba j̄inzà-w̄n̄iwá búaa hònú so yi máa yéé há t̄m̄ónwá bío j̄un le? A le Dónbeení yi pá yi máa n̄onsá bán yà-kéní búí yi. ⁷ H̄arí mi j̄ún-v̄aní búenbúen á le Dónbeení z̄u j̄ii. Mí wáa yi z̄ón d̄éé, lé mí bío j̄uhú wi po 6a minka j̄inzà-w̄n̄iwá.

Yia tà làa yia p̄a a Yeesu bío

(Matiye 10.19-20; 10.32-33)

⁸ «Le í bío mu na mia: Yia d̄ñn 6a núpua yahó ò o bío wéréwéré le mí bío sá mí, ó o *Núpue Za mún khií bío le Dónbeení wáayi tonkarowá yahó le 6ánsó bío sá mí yi. ⁹ Ká yia 6èn bío wéréwéré 6a núpua yahó le mí yí z̄u mí, ó o Núpue Za mún khií bío le Dónbeení wáayi tonkarowá yahó le mí yí z̄u 6ánsó. ¹⁰ Núpue na bío le b̄ín-kohó o Núpue Za d̄ání yi, á wón 6ánsó á 6a á s̄én ñ d̄ía á à na yi. Ká yia khií bío le b̄ín-kohó le Dónbeení H̄ac̄írí d̄ání yi, á wón 6ánsó máa yi mu 6án s̄éndiaró.

¹¹ «Hen ká 6a khií wé 6uan mia vannáa 6a *z̄uíf̄uwa káránlò z̄íní yi, t̄aa ho p̄anká 6ánsowá yahó á bán c̄ítí mia, á mi yi le mi yiwa dè bío mi ì láráa mi j̄i-cúa làa bío mi ì bío bío yi. ¹² Lé bío á bío mí vaá bío á le Dónbeení H̄ac̄írí á à zéení làa mia hón p̄ahú so yi.»

O n̄af̄oró 6ánsó na lé o b̄n̄bú w̄ahiire

¹³ O n̄ii búí bío nòn o Yeesu yi 6a z̄aamáa t̄ahú: «Ñi-káránlo, bío na wán za yi le o sanká wán k̄ia ò o na í bío.» ¹⁴ O o Yeesu bío nòn wo yi: «Wàn bñnlo, léee wée dó mi le í f̄aa m̄n̄ t̄iáwá á mún sanka m̄n̄ k̄ia na mia?» ¹⁵ Bñn m̄n̄ ó o wee bío làa bío wi b̄ín búenbúen: «Mi pa miten bío. Mi yí wé núpua na yio yí máa sí làa bío, lé bío h̄arí ò o núpue níí bío wé boo kaka, á so o muk̄ání pá po mu.»

¹⁶ O o wáa wá le w̄ahiire na kà nòn 6a yi: «N̄ii búí na n̄af̄oró wi h̄a 6ó ho d̄ñnló làa sòobéé mí m̄ohú yi. ¹⁷ O o lon mi yi, ò o wee bío bío ká lè mí sí: «Lé mu yén á ì ko á ì wé? Í d̄ñnló na á ì yú á máa zo í náa.» ¹⁸ A bío ká lé bío ó o wáa le mí ì wé: «I ì f̄i í náa búenbúen, ká í b̄íní ì so h̄a búaa ká á à khuii í d̄ñnló le í bío búenbúen á à kúee yi.» ¹⁹ Bñn m̄n̄ á ì wáa á bío í sí yi: «Ayí, wázaa, á ù bío 6̄ènt̄ñ se. Fo ò wé há l̄ulúio z̄anzán ká d̄éé búí máa f̄oo foñ. Wáa wé v̄ñí, wé dí, wé j̄u ká ù wé bío sí foñ.» ²⁰ Ká le Dónbeení mah̄á bío nòn wo yi: «Fo lé o b̄n̄bú. Ho t̄inaahú na ká lé h̄ón á ì ì fé ù muk̄ání yi. Awa, hón p̄ahú so yi, ká ù bío na á ù khuiira

† 11:51 O Abeele là a Zakari húmú bío: Le Dónbeení b̄ioní v̄uahú làa bío 6a z̄uíf̄uwa f̄ù tuara làa ho, ó o Abeele lé yia lé o yahón núpue na 6a 6ó, á ho v̄uahú mu vaa véení ó o Zakari lé yia 6a 6ó dú ho m̄n̄. Mi loñ Bío N̄uhú Búeení v̄uahú (Genèse) 4.8; Wizoóní bè-wénia ñin-yání v̄uahú (1 Chroniques) 24.20-22

zoó bàrá pan yi á bío á à sí wée yi.» ²¹ Lé ká síi á yíá wee khuui ho náfòró zoo pa yi ká a máa cà hía le Dónbeení cón á bío kúí wéráa.»

*Mi cà le Dónbeení béesni vé
(Matiye 6.25-34)*

²² Bún món ó o wee bío lè mí nì-kenínia: «Lé bún non á í wee bíoráa bío ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukáni bío yi, le mi ì yí mu bè-dínii wen á à dí, tàá mi sánia bío yi, le mi ì yí há sí-zínia wen á à zí. ²³ Mu bon. Le mukáni bío po mu bè-dínii, á há sánia bío po há sí-zínia. ²⁴ Mi loí 6a khànkhonwá, 6a yí máa dí bío, á mún yí máa lá dínló. Ba náa mía, ká le Dónbeení màhá pá wee dínií 6a. A bío mínén bío jùhú màhá wí po 6a jínzàwa. ²⁵ Minén t'ahú á yíá dà mí mukáni wizooní á à dé wán cínú mí yilera yáaró bío yi so wi le? ²⁶ A bío mí yí dá dèe woon máa wé bío cínú bío yi, á mí wee yáa mi yilera bío ká dání yi le we? ²⁷ Mi loí le púíllé. Le yí máa sá dèe, á mún yí máa tí sía. Le í bío mu na mia: Hári o *Salomón lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zà sía na se yú lerén búí yi. ²⁸ Ká le Dónbeení wee donkhueé le jíní ká síi, dío wé keí ho zuia ká ho yíró à 6a cfi le, á sònkú mínén á le è wé kaka máa zíní. Mí siadéro le Dónbeení yi bèntfn fòora. ²⁹ Mí wé yí yáa mi yilera á wé díñ cá bío mí ì dí làa bío mí ì jù. ³⁰ Mu bon, bía yí zú le Dónbeení ho dímíjá yí lé bán wee wé díñ cá bún búenbúen fèèè. Èè ká mínén mún Maá Dónbeení wón zú bío ko làa mia. ³¹ Mí le mi yara sí le Dónbeení béesni bío, á bío ká á le Dónbeení á à na mia.

³² «Minén nùwá yen zàwa na á í pan bío, mi yí zón dèe, lé bío á mu wó sína mún Maá Dónbeení yi á le na mí béesni mia.

(Matiye 6.19-21)

³³ «Mí yèé mí nùí bío à sanká wárí na mi yú á na 6a nì-khenia yi. Mi cà ho náfòró binbirí na máa vé bàrá ho wáayi ká lè miten. Bín á 6a kònlowá máa juaa ho, á bùaa mún máa yáa ho. ³⁴ Mu bon, hen na mi náfòró wi yi lé bín á mí sía búenbúen á à dé yi.

*Ba ton-sáwá na wee fání mí yío bío
(Matiye 24.45-51)*

³⁵ «Mí zí mí tonló sía, à zání mí fíntéena wíoka dínnáa. ³⁶ Mí wé lè 6a nùpua na pan mí jùhúso na van mu yaamu cèenii bío. Ká a buée dñ páahú na yi, á búanbúaa ho woohú á 6a dèení hén ho. ³⁷ Bán ton-sáwá so na á 6a jùhúso buée yú á 6a fánia mí yío pan wo bèntfn júná sí. Le í mí ho túiá na mia: O jùhúso mí beere á à lá mí tonló sía á à zí ká a bío le 6a keení, ká a lá ho dínló á à sanká à na 6a yi 6a á dí. ³⁸ Hári ò o jùhúso mu buée dá ho tá t'ahú tàá mu yáa dà bún wán, ká a buée yú 6a ká 6a yío fá á kará pan wo, se bán ton-sáwá so júná bèntfn sí.

³⁹ «Mí zú le ká le zii bânso lá wee wé zúrí o kònló búenló páahú, ó o lá máa wé è díá ó o máa zo a zii. ⁴⁰ Minén mún tñí mí yío, lé bío ó o *Nùpue Za kúii buen ho páahú na á mí yí máa dé le o buen yi.» ⁴¹ O o Piere túara a yi: «Núhúso, le wahiiire mu á ù wá non warén wa dòn yi léé, tàá lé 6a nùpua búenbúen á le wá non yi?»

⁴² O o Yeesu bía non wo yi: «O ton-sá na yí máa lé mí jùhúso món, na hácirí wi le o yén? Lé yíá ó o jùhúso á à bàrá mí zii tonni jùhú wán, le o wé sanká ho dínló na mí zii nùpua lè mí nì-kení kéní yi ho páahú na mu ko yi, ⁴³ ó o wee sá ho tonló mu ó o jùhúso bínia buée kúaa wán. O ton-sá mu jùhú sí. ⁴⁴ Le í mí ho túiá na mia: O jùhúso á à bàrá a mí bío búenbúen jùhú wán.

⁴⁵ «Ká a ton-sá mu díá ò o wee bío mí yi: «Í jùhúso míana ò o máa buen.» O o wáa hínnon wee ha mí nínzàwa ton-sáwá, 6a báawa lè 6a háawa, á wee dí ká a jù khée. ⁴⁶ wón ton-sá so 6a jùhúso kúii buen le wizone na ó o yí zú yi, lè ho páahú na ó o yí dó yi. Ká a jùhúso mu kúii buée dñ, ó o buée beé o lò làa sòobéè, ká a pá á dé o 6a ton-sáwá na ló mí jùhúso mún t'ahú.

⁴⁷ «O ton-sá na zú mí jùhúso síi bío, ò o yí wíokaa mítén á yí wó mu làa bío ó o lonnáa mu, wón á ho haró ò jù. ⁴⁸ Ká yíá yí zú mí jùhúso síi bío, ò o wó há wén-kora á 6a ko 6a ha, wón haró máa tà máa jí a làa yíá so bío. Yíá 6a non mu bío na boo yi, á 6a kúii fé bío boo cón, á yíá 6a kàráfáa mu bío na boo yi, á 6a kúii túa yi làa bío po bún.

Ho kharó lè lé citti bío

⁴⁹ «Lé ho dshú á í buan wa buée dé ho tá yi, á í bèntfn lá wi á ho dèení zà! ⁵⁰ Ká í màhá ko á í káa lònbe-beení búí yi, á í hácirí bèntfn lùnkáa mu bío yi, ká mu yí wó yí vó, á í máa yí iten.

(Matiye 10.34-36)

⁵¹ «Mí wee leéka le í buara wá buée dé héerá ho dímíjá yi le? Búéé. Le í bío mu na mia: Lé há bíoní á í wá buée kúee á à kheéráa 6a nùpua. ⁵² Bío ká wán á 6a nùpua nùwá hònú na wi le zii dà-kení yi á à kha. Ba nùwá tñ á à fí lè 6a nùwá jùn na so, á 6a nùwá jùn á mún ñ fí lè

6a nùwá tìn mu. ⁵³ O maá máa wé sí lè mí za, ó o za mún máa wé sí lè mín maá. O nu máa wé sí lè mí hínló, ó o hínló mún máa wé sí lè mín nu. O òúaa háa máa wé sí lè mí yàró háa, ó o yàró háa mún máa wé sí lè mín òúaa háa.»

(*Matiye 16.2-3*)

⁵⁴ Bún mún ó o wee bío lè 6a zàamáa: «Hen ká mi mún ká há dùndúio wee vá kúee mín wán lè le wii ténii, à mi le ho viohó ò tè, à mu 6èn wé làa bún. ⁵⁵ Hen ká mi mún ká ho pinpiro wee lé lè le wii hènii 6àn nín-káahó à buen, à mi le ho wunwuró ò kéri, à mu 6èn wé làa bún.* ⁵⁶ Ni-kháwa yén! Mi wee loń ho tá lè ho wáayi à zúrnáa bío wee wé pónna. A lée webio nún á mu bío na wee wé lónbíó á mí yí zú máa zéeni kúará?»

(*Matiye 5.25-26*)

⁵⁷ «Lée webio nún á mínén mi beere yí dà máa hueeka mu biowa mín yi à zúrnáa bío téréna. ⁵⁸ O búí lá wó khon lè mi ninza síi, ó o von fo le cíti yi, à únén na wó khon bánbá à ù fén wé le jii dà-kéni lè mi ninza mu ho wshú wán ká mi òń yi vaá ðán. Ká bún mia ó o vaá dé fo o cíti-fi níi yi, à wón 6èn á à yèremá khúí dé o paro níi yi, à wón ñ dé ho kásó yi. ⁵⁹ Le 1 bío mu na mia: Ho kásó mu á fo máa lé yi húúú ká ù yi wá le wári na fo ko á ù na búenbúen á yi tíra jii.»

13

Le vîndèe na yi máa ha wáhiire

¹ Mu páahú, á núpua nùwá yen búí ló 6ueé wee bío ho Kalileesa búí bío là a Yeesu, bíá ó o *Pilaate na wi ho *Zudee kshú júhú wán á nún le jii 6a ó ká 6a ðín wee wé mu hámu. ² O o Yeesu bíá nún 6a yi: «Mí wee leéka le bán núpua so lé bíá háa wee wé mu bè-kora po ho Kalileesa na ká á nún 6a bío wóráa ká síi le? ³ Búeé. Ká mínén mún yi khú mu bè-kora wéro yi, á mí ì hí lè 6a bío, le 1 bío mu na mia. ⁴ Táá mí wee leéka le 6a núpua píru hétin na ho Silowee nónwiohú háa tò jà yi á 6a húrun lé bán háa wee wé mu bè-kora po ho Zeruzalæmu núpua na ká le? ⁵ Búeé. Ká mínén mún yi khú mu bè-kora wéro yi, á mí ì hí lè 6a bío, le 1 bío mu na mia.» ⁶ Bún mún ó o wá le wáhiire na ká nún 6a yi: «Nii búí háa fá le vîndèe búí na 6a le *fikiyée mí vînsia buahó yi. Wizonle búí ó o le mí 6ueé loń le mí ì yi bia ho wán á à khóo lè, ó o 6ueé khon. ⁷ O o wáa wee bío le mí ton-sá: «Bíó ká le mu lúliúio bío tìn ká 1 sansan le 1 6ueé khóo le vîndèe mu na ká bia, à ì 6uee khe. Mu júhú mia à ì dia le à le fé le lùe káamáa. Búe le.» ⁸ O o ton-sá bíá nún wo yi: «júhúso, dia lé ho dueera loń, ká ì ì búnbú le júhú á à kúee ho duiro yi. ⁹ Nún-sí á lóhóló ká le è ha. Ká le wáa yi han làa bún, à ù máhá búe le.»

O Yeesu wéera há-mónkú búí ho Sabaa zon

¹⁰ Mu háa wó *Sabaa búí zon ká a Yeesu wee káran 6a núpua ho káranló zii yi. ¹¹ Mu zon à háa búí wi bín á lò yi here yú há lúliúio píru hétin. O cíná búí wó a là a mónkú ó o yí dà máa híní máa yóo muin. ¹² Bíó ó o Yeesu mún wo, ó o von wo á 6ueé bíá bío ká nún yi: «Háa mu, fo wáa yú úten ù vámú níi yi.» ¹³ O o yóó bó mí níni o wán, ó o ðéniá hínon yóó muina ðín á wee òúaaní le Dónbeení. ¹⁴ Ká ho káranló zii júhúso máhá yi wara mu, lé bíó ó o Yeesu wéera vánváro ho Sabaa zon, ó o bíá nún 6a zàamáa yi: «Há wizooní bío hèzin lé hún á ho tonló ká à ho wé sá yi ho yawá júhú yi, á mí wé buen le 6a wéé mia hón páahú so yi, ká mí yi wé mu há wizooní bío hèjun níi na le ho Sabaa zon yi.» ¹⁵ O o Núhúso bíá nún wo yi: «Ni-kháwa yén! Mínén á yia yi máa fee mí náa táá mí súnpeeni à lée juii ho Sabaa zon lée wée? ¹⁶ O háa na ká na lé o *Abarahaamu mòmmanii búí na ó o *Satáni can há lúliúio píru hétin yi á so lá yi kó ò o fee dia ho Sabaa zon le?» ¹⁷ Dén bíoni so na ó o Yeesu bíá á dó há níyio bíá làa wo wee wáani yi. Ká 6a zàamáa na wi bín búenbúen bán 6èn wee zámaka mu bè-tentewá na ó o wee wé bío yi.

Ho mútáádè beere lè le ja-fni wáhiio (*Matiye 13.31-33; Maaki 4.30-32*)

¹⁸ O Yeesu bínia bíá bío ká: «Le *Dónbeení béeni á 6onmín làa webio? Lée webio á ì dà à téeé làa de? ¹⁹ Le bíó 6onmín lè ho mútáádè* beere na ó o nii búí dù mí vînsia buahó yi, á le ló á hínon yóó wó mí vîndè-beeni, á 6a júnzáwa wee tá mí lenna yi.» ²⁰ O o pá bini bíá bío ká: «Lée webio á ì dà à téeé lè le Dónbeení béeni? ²¹ Le bíó 6onmín lè le ja-fni na ó o háa búí zúnzúio kúaa mu ðumu kiloowa 6óní làa hònu yi á khan bárá á mu ló.»

Ho zoró lè ho zúapii na ftnia bío (*Matiye 7.13-14, 22-23*)

* **12:55** Ba zúifúwa kshú bío síi wi mí ðón le warén bío. Mu yámú jumu wi lè le wii ténii. Lé làa bín á ho viohó wee wé lé yi buennáa. Ká le wii hènii 6àn nín-káahó á ho tá hení òúaa yi. Lé làa bín á ho wunwuró wee wé lé yi buennáa.

* **13:19** Ba zúifúwa csn á ho mútáádè beere lé ðio ka cinúu. Ba wee wé ní ho 6àn bia kúee le zéeni yi, à le símu wioka dé wán.

²² O Yeesu hía tò hā ló-beera lè hā ló-zàwa yi á wee kàrán 6a nùpua ká a va lè ho Zeruzalæmu cǎn. ²³ O ó búí tùara a yi: «Núhúso, bía á à kǎní yínǎí 6a á wé 6a nǐ-dòndáa le?» O ó bía nǎn 6a yi: ²⁴ «Mi bánbá à mi zo lè ho zǎajii na ffinia. Le í bío mu na mia: 'Ba nùpua cèrèe khíi cá ho zoró yahó ká mu yío máa lé. ²⁵ Ká a zii 6ánsò khíi hínǎn á vá mí woohú pon á dó, à bǔn minén léé wí ho khúuhú á wee búanbúa ká mi ì bío bío ká: 'Núhúso, hén le wa zo.» O ò bío ó na mia: 'Í yí zǔ mí léeníi.» ²⁶ A mi 6èn á à bío ó na a yi: 'Eee! Ká wa jǎn pánia dú á jún láa fo, á fo mún káránna 6a nùpua wa lóhó 6ofúua yi.» ²⁷ O ó tǎn á à bío ò na mia: 'Mí vá lé í nǎsání, bè-kora wérowá yén! Í yí zǔ mí léeníi.»

²⁸ «Ká mi khíi mǎn ó Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu lè le Dónbeení jǐ-cúa fæerowá búenbúen le Dónbeení bá-zámu yi á Minén 6a léé kúaará ho khúuhú, á mi ì wá á yíwa á vá bǔn. ²⁹ Ba nùpua khíi lé ho dímjǎná kúaráa búenbúen yi á 6ueé kèení ká 6a á dí ho sǎnú le Dónbeení b'éení díiníi. ³⁰ Bǔn ká bía dú ho mǎn ho zuia khíi wé 6a ya-díwá, ká bía dú ho yahó ho zuia 6èn khíi wé 6a mǎn-díwá.»

O Yeesu varákaa wee va lè ho Zeruzalæmu cǎn

³¹ Hón páahú so yi á 6a *Farizíewa núwá yén búí vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á wee bío làa wo: «Héyíi! Híní lén hen á va lǎn-veere, lé bío ó o *Heroode wi ò o búe fo.» ³² O ó bía nǎn 6a yi: «Mí lén va á bío na wón cawan† so yi: 'Í wee jǎ 6a cǎnawa á mún wee weé 6a vǎnvárowá ho zuia lè ho yíró, ká mu wizooní tǎn zǎn á í tíí í tonló jǐi. ³³ Ká í máhǎ ko á í lá í wóhú lén ho zuia lè ho yíró lè ho yíró níi ló, lé bío mu yí se á le *Dónbeení jǐ-cúa fæero hí lǎn-veere ká mu yínǎí ho Zeruzalæmu yi.»

(Matiye 23.37-39)

³⁴ «Éee Zeruzalæmusa! Minén na wee búe le Dónbeení jǐ-cúa fæerowá, á wee lèeka bía le Dónbeení wee tonka mi cǎn lè hā huua à búe. Léé zen cúa-yen á í wi á í vá mia kúee mún wán láa bío ó o kúeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bío síi á mi yí tà mu! ³⁵ Awa! Le Dónbeení á à pǐ mia huú.‡ Le í bío mu na mia: Mí máa bíni máa mi mí fúaa nǎnzǎn na mi khíi wee bío bío ká: 'Le le Dónbeení dúgua yía bò o buen o Núhúso yèni yi§.»

14

O Yeesu weéra vǎnváro búí ho Sabaa zǎn

¹ Ho *Sabaa búí zǎn ó o Yeesu á 6a *Farizíewa jǐhúso búí von lè ho dínló mí zii. A bía wi bǔn fá mí yío wo yi le mí ì loí bío ó ò wé. ² A bǔn ò o níi búí na mu vǎmú búí tò ó o sǎnia lon á díñ o yahó. ³ O ó Yeesu lá le bíoní ò o tùara ho *lándá bío zéenílowa lè 6a Farizíewa yi: «Wa lándá yi á nùpue so dá à weé vǎnváro ho Sabaa zǎn le?» ⁴ A 6a yí bía, à 6a díñ búírín. O ó Yeesu wáa buan wo yi, á weéra, ò o le o lén khíí. ⁵ Bǔn mǎn ó o wee bío làa bía wi bǔn: «Minén á yia za táá o nàa tò le búii yi ó máa dèení máa suee wo fúafúa hǎrí mu wé ho Sabaa zǎn lé o yén?» ⁶ O ó búí mún yí dǎrta dèe yí bía mu dání yi.

Bío wi ho yahón lúà lè ho mǎndén lúà kèeníló yi

⁷ Bǔn mǎn á bío ó o Yeesu mǎn á bía 6a von wee yí ho yahón lúà à kèení yi, ó o wá le wáhiire na ká nǎn 6a yi: ⁸ «Hen ká a búí von fo mí yaamu sǎnú díiníi, à ù yí dèení yi vaa kèení ho yahó, lé bío mu dá a wé le o búí na jǐhú wi po fo á 6a mún von. ⁹ A fo ò kèení ù zàamu ká yia von mia mi núwá jún á 6ueé wee bío làa fo: 'Híní à ù na le lúe yia ká yi.» A fo máhǎ à còoni ì híní lé ù níyio á à lén khíi kèení ho mǎn. ¹⁰ Ba wé von fo làa bǔn síi, à ù 6uee khíi líi kèení ho mǎn, ká yia von fo 6uee dǎn, o ò bío ò na foñ: 'Wán bǎnlo, híní 6uee yòo kèení ho yahó.» Hón páahú so yi bǔn ká bía 6a von mu yaamu sǎnú díiníi búenbúen á à mi bío 6a búaaníanaa fo. ¹¹ Lé bío á nùpue léé nùpue na wee yòoní mítén wón á le Dónbeení á à líiní. Ká yia wee líiní mítén wón á le è yòoní.» ¹² Bǔn mǎn ó o yèrémáa wee bío làa yia von wo: «Hen ká fo wé le fo ò ve nùpua á 6a 6uee dí ù cǎn, à mu wé wisoni yi táá ho tǎnǎahú, à ù yí le mu wé mǎn bǎnlowá, lè mún zàwa lè mún temínlowá, táá mi ninzàwa bío 6ánsowá. Lé bío 6a khíi dǎr fo ò ve làa bǔn bío síi á à dé bío fo wó nǎn 6a yi lahó yi. ¹³ Ká fo wíokaa ho dínló ho sǎnú bío yi á le fo o ve lè 6a nùpua, à 6a ní-khenia, lè 6a múamúawá, lè 6a lóní lè 6a múiiwá lé bán á ù ve. ¹⁴ Ká fo wó bǔn, á ù bío á à wé se, lé bío á bán yí dá mu síi máa wé máa na foñ. Le Dónbeení le dío khíi sǎání foñ bía wó mu bè-tentewá véeró zǎn.»

Bía 6a von lè ho dínló wáhiire

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Bío á bía làa wo pánia wee dí ní-kéní jǎ hǎn bíoní so, ó o bía nǎn o Yeesu yi: «Yia khíi kèní le *Dónbeení b'éení dínló díiníi 6èntǎn bío se.» ¹⁶ O ó Yeesu bía nǎn wo yi: «Nùpue búí

† 13:32 Ba zúifúwa cǎn ó o cawan lé yia 6èn héra láa bío ó o zanká héraráa warén cǎn bío síi. ‡ 13:35 Mí loí Zeremii vuahú 12.7, 22.5 § 13:35 Mí loí Lení vuahú (Psaumes) 118.26.

hía le mí ì dí sǎn-beenì, ó ọ̀ fèrà bía mu nǎn 6a nùpua cèrèè yi. ¹⁷ Bío ho òn ló mú díró pàahù dǎn, ó ọ̀ le mí ton-sá vaa bío na bía ó ọ̀ von yi: «Mí híní buen, lé ho òn ló wíokaa wó pan mia.» ¹⁸ A 6a le mí nǎ-kéní kéní yú bío 6a à bío máa 6uennáa. O nín-yání nùpue bía nǎn ọ̀ ton-sá yi: «Sábéré, í 6èntín yi dà máa buen; í yà ho mǎhù lòn bío, á í ko á í vaa loí ho.» ¹⁹ O ọ̀ 6úí wón bía nǎn wo yi: «Sábéré, í yà ho vǎró nàwa búaa píró, lé bán á í wi á í dǎndí loí.» ²⁰ O ọ̀ nǎ-kéní wón 6èn bía: «Í yan lòn bío á í 6èntín yi dà máa buen.» ²¹ O ọ̀ ton-sá mu bínía 6ueé bía mu 6úen6úen nǎn mí nùhùso yi, á wón síi cǎ, ó ọ̀ bía nǎn wo yi: «Wáa bánbá lén va 6a nùpua fèminlò lara yi, à zo ho lóhó 6onfúaa yi, à 6a nǎ-khenia, 6a mùamúawà, 6a múiwiwà lè 6a lóní na fo ò fèráa mín bín à ù 6ua 6uennáa.» ²² Mu ù dé mí yi, ọ̀ ton-sá bínía 6ueé wee bío lè mí nùhùso: «Bío fo le í wé á í wó ká há lùà 6úí mǎhá pá ká.» ²³ O ọ̀ bía nǎn mí ton-sá yi: «Wáa hée lá há wána, à léka há manawà yi loí, ká ù fò mín làa nùpua na, à ù bío 6úe 6a núná le 6a buen í zii, bèra a na à le sí.» ²⁴ Le í bío mu na mia: Bía á í von ho yahó 6úen6úen á nǎ-kéní ká á í òn ló mu máa zo jii.»

O Yeesu bèrò yi bío

(Matiye 10.37-38)

²⁵ Pàahù 6úí ó ọ̀ Yeesu lá ho wǎhù á 6a zámáa bò a yi, ó ọ̀ yèrémáa wee bío làa ba: ²⁶ «Yà le mí ì buen í cǎn, ká 6ánsò yí pá mín maá, lè mín nu, á yí pá mín háa lè mí zàwa, á yí pá mín zàwa lè mín hǎnni, á yáá pá yí pá mǎten mí bèere, á 6ánsò yí dà máa wé í nǎ-kenínii. ²⁷ Yia yi máa lá mí *kùrúwá pí* à bèráa mií, wón 6ánsò yí dà máa wé í nǎ-kenínii. ²⁸ Hen ká minén ó ọ̀ 6úí lá le mí ì so le zǎ-beenì, ó ọ̀ so máa kèení ká a máa le mí yi le wári na o ò dé le yi bío yi, à loí ká dío wi o cǎn á dà le wee so á à 6ueé le? ²⁹ Ká bǎn pá ká á fàrá le nùhù á le yí dǎrina yi 6on, nún-sí á bía wee mí le wé è yáa mí jíní yi á à na a yi ká 6a à bío: ³⁰ «O nǎ na ká son mí zii hǎníní yi ò ọ̀ yí dǎrina le yi 6ueéra.»

³¹ «Mu mún lée dà-kéní lá a bée 6úí na á 6a nǎnza bée ló wá 6ueé tá le há hía. O so máa kèení ká a máa loí le mí dásíwá muaaseé píró á dà wee sánsá mí zúkúso dásíwá muaaseé 6óní na wá 6ueé fi làa wo le? ³² Ká a zú le mí yí dà mu, o ò fèn ò tonka 6a nùpua á 6a à khèn vaá sí a yahó á à túa wo yi làa bío ó ọ̀ ko ò ọ̀ wé na a yi, à bè yi yíràa ho hээрá.» ³³ O ọ̀ Yeesu wáa bía: «Mí le mi yiwa sese. Minén ó ọ̀ 6úí yí dà máa wé í nǎ-kenínii ká 6ánsò yí pá bío wi o cǎn 6úen6úen.»

Mu yámú na pànká mia bío

(Maaki 9.50)

³⁴ «Mu yámú yoo. Ee ká mu yámú yonyoró hía ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bíní ì zoráa.† ³⁵ Mu cúnú wáa mia, mu yí dà máa yèrémá máa wé bío 6úí ho tá yi, á mu mún yí dà máa wé duioró. Ba wé yénní mu kúia. Yia wee jí bío, à wón jí bío bía sese.»

15

O pio na vǎnun á bǎnía yú wáhiire

(Matiye 18.12-14)

¹ Wizonle 6úí á ho *lǎnpó féwá lè 6a bè-kora wérowá vǎ 6ueé kǎnía o Yeesu yi á wee jí a bióní. ² Bío 6a *Farizíewa lè ho *lǎndá bío zéenílowa mǎn mu á 6a sía wee cǎ á 6a wee bío mín yi: «Mí loí, o nùpue mu mána mín lè 6a bè-kora wérowá á wee dí làa ba.» ³ O ọ̀ Yeesu wá le wáhiire na ká nǎn 6a yi: ⁴ «Minén ó ọ̀ 6úí pia khǎmàni lá wi, ó ọ̀ yà-kéní wó wó séra vǎnun, ó ọ̀ so máa kúia 6a khǎmàni yà-kéní mia na ká le òure yi ká a máa vaá cǎnka yia vǎnun fúaa o yú a le? ⁵ Ká a hía vaá yú a, ó ọ̀ síi ì wa wa á à lá a yóó pí á à khíforáa. ⁶ O 6uee òoní o ò ve mín bǎnlowá làa bía làa wó 6ó mín yi á à bío ò na yi: «Í pio yà-kéní na lá vǎnun á í wáa cǎ yú. Mí le wa páaní zámaka mu bío yi.» ⁷ Le í bío mu na mia: Lé ká síi á le sí-wèe mún ò wéráa hen na le Dónbeenì lè mí tonkarowá yóó wi yi, o nùpue nǎ-kéní na khú mu bè-kora wéroró yi bío yi, á à porí 6a nǎ-tentewá khǎmàni nǎ-kéní mia na mǎkóo mia ho yèrémáló yi.

O hǎa na wén-hǎnló vǎnun ó ọ̀ cǎ yú bío

⁸ «Táá ká a háa 6úí wén-hǎani bío píró lá wi, ó ọ̀ wó wó vǎnía le dà-kéní, ó ọ̀ so máa dé le fǎntání á máa sàa mí zii ká a cǎ le kúaráa 6úen6úen yi fúaa o yú le le? ⁹ Ká a yú le o ò ve mín bǎnlowá làa bía làa wó 6ó mín yi á à bío ó na yi: «Í wén-hǎnló na lá vǎnun á í yú. A mí le wa páaní zámaka mu bío yi.» ¹⁰ Le í bío mu na mia: Lé ká síi á le Dónbeenì wáayi tonkarowá sía á à waráa o bè-kora wéro nǎ-kéní na khú mu bè-kora wéroró yi bío yi.»

O za na van vǎnun wáhiire

* 14:27 Mí loí Matiye vǎhù 10.38 † 14:34 Hón pàahù so yi ká mu yámú á yí máa ce sese. Mu biowa 6úí hía lúnkaa mu yi. Lé bǎn nǎn á mu yonyoró hía wee wé lé mu yi ká mu 6úí pá ká à 6a lá lée kúia.

11 Bún mán ó o Yeesu pa bínía bía bío ká: «Nii búí zàwa nùwá òun hía wi. 12 Wizonle búí ó o fèeso bía nòn mín maá yi: «I maá, sanká wàn kía à ù na Inén bío.» O o maá bèn sankaa mí náfóró á nòn mí zàwa nùwá òun mu yi.

13 «Wizooní bío yen bún mán, ó o fèeso yéera bío ó o yú búenbúen á lá wárí ò o wà van ho kshú búí na dání nàyi. Bío ó o vaá wi bín ó o zon mu koomu yi á yáara mí wárí búenbúen véenia. 14 Páahú na ó o wárí mu yáara wó yi, à bún le hín-súmúí búí ló ho kshú mu yi, á mu bío búenbúen híni wee tè o. 15 O o vaá yú ho kshú mu núpue búí á wón le o wé wa pa mí nòn-bùeení mí mshú yi. 16 A 6a nòn-bùeení dínló ó o sli wee bíní vá yi le ho díró ká núpue máhá yi máa na ho wo yi.

17 «Ó o hácirí bínía 6uara bío ó o wó khíina wán, ó o zúna le mí wó khon, ó o wee bío mí yi: «Wán maá ton-sáwá búenbúen wee dí ho dínló sa miten, à Inén wón 6ueé wee hí hen le le híni. 18 I i bíní ì va wàn maá cón á vaá bío ò na a yi: I maá, 1 6èntín wó khon le le Dónbeení á mún wó khon làa fo, 19 á ì wáa yi ko à ù bíní 6ua mí le ù kùrú za tenii bío, ká ù 6ua mí le ù ton-sá bío sli.» 20 O o wáa hínwá wa òun mín maá zii. Bío ó o khèra yòó ló lua, á 6àn maá fèra nòn wo, ó o makárí 6uan wo yi làa sòobéé, ó o lùwa wee sí mí za mu yahó á vaá wíira a kùkà á wee bèéní yi. 21 O o za wee bío làa wo: «I maá, 1 wó khon le le Dónbeení á mún wó khon làa fo. I yi ko à ù bíní 6ua mí le ù kùrú za bío sli.» 22 Ká 6àn maá máhá bía nòn mí ton-sáwá yi: «Mí bánbá zoo lońka à mí lén ho báká beení na se po hía ká à 6uee léee zíní làa wo. A mí dé le nín-kizá-flbèere o nín-kiza yi, à mún zíní a le há naká. 23 Mí léee lén o nòn-bòohú na jini wi à 6úe à wà dí ho sánú à weé wa sía. 24 Lé bío, á ì za mu lá ka lòn nii na húrún ká a bínía véera. O lá vúnun, á ì bínía yú.» A 6a wáa cúaana ho sánú díró.

25 «Bún búenbúen wee wé ká a nii mu za kínle so van há mana. Bío ó o ló há mana yi 6ueé wee suará mín zii, ó o wee jí há sía le ho yoró sá. 26 O o dín ó o von o ton-sá búí túara yi làa bío wee wé 6àn lún yi. 27 O o ton-sá bía nòn wo yi: «Lé mìn fèe bínía 6uara, á mìn maá léra a nòn-bòohú na jini wi á 6ó, lé bío ó o za bínía 6uara le le lòn-hebúee.» 28 O o kínle so déenía síi cá bún wán á henbuaa le mí máa zo. A 6àn maá ló le mí léee yanka a ò o 6uee zo. 29 Ká a máhá bía nòn mín maá yi: «Loń, Inén sá nòn foń há lúlúio cèrèe yi, á hàrì wizon-kéní á ì dín yi pá ù jii, ò o vio za sáani á ù yáá pá dín yi nòn mii le 1 dí le ho sánú le wàn bónlowa. 30 A únén za na lá ù nii bío vaá yáara véenia 6a há-kora wán bínía 6uara, á ù máhá le 6a lén o nòn-bòohú na jini wi 6úe.» 31 A 6àn maá bía nòn wo yi: «I za, Inén làa fo páania wi mín wán fèe, á bío á ì te búenbúen bío sá foń. 32 Ká wa máhá ko wa dí ho sánú à weé wa sía, lé bío á mìn fèe mu lá ka lòn nii na húrún á bínía véera. O lá vúnun á ì bínía yú.»

16

O ton-sá kohó na hácirí wi wahüre

1 Bún mán ó o Yeesu wee bío le mí ní-kenínia: «Náfóró 6ánsó búí hía lá núpue búí bàrá mí tonni òunú wán. Wizonle búí á 6a 6ueé bía nòn wo yi le o ton-sá mu wee yáa o nii bío dákhiina. 2 O o von wo 6ueé wee bioráa: «Bíó á ì jná ù dání yi á so bon le? Wáa wa lá bío á ù wó búenbúen 6àn cátií, bún mán á wa à kúia mín. A ù tonló wó 1 cón zuia.» 3 O o nii wee bío mí yi: «Eee! I òunúso wáa léra mí mí tonni sáró yi á ì wé kaka? Bío ho varó á ì yi dà bío, á ho hée fio mún niyio wi mii. 4 Awa, 1 wáa zú bío á ì wé ká 1 tonló yáara á ì pá à yi 6a búí na à 6ua mi.» 5 A bía búenbúen na 6a òunúso kení wi yi ó o von le mí ní-kení kéní. A yia 6uara ho yahó ó o túara yi: «I òunúso kee na wi foń le le yén?» 6 A wón bía: «Lée oliivewa bia jiló bāríkónwa khímáni.» O o bía nòn wo yi: «Lii keení fua fua. Fé ù kee vūahú à ù túa: Niló bāríkónwa 6uara-òun láa píru.» 7 O o bínía túara a búí yi: «A únén bèn kee le le yén?» A wón bía: «Lée dínló porókówa khía-hónú.» O o bía nòn wo yi: «Fé ù kee vūahú à ù túa: Dínló porókówa khía-náa.» 8 Bío ó o ton-sá mu yí téréna ká 6a òunúso máhá pá khòonia wo há hénní na ó o yú bío yi. Lé bío á ho dímjána na ká núpua zú mín 6uaró á po mu khoomu núpua.»

9 O o Yeesu mu bínía bía: «Le 1 bío mu na mia: Mí wé yú ho dímjána náfóró á mí wé wé bío mí ì yíráa 6a bónlowá làa ho, ká ho khií wó mí cón, á 6a à fé mia á à zoráa le mukáni na máa vé lahó yi. 10 Yia yú mu bío na cínú ó o zúna mu 6uaró, wón 6a nòn bío boo yi ó o mún ñ zún mu 6uaró. Yia yí téréna mu bío na cínú yi, ó o mún máa téréna mu bè-beera yi. 11 Ká mí yú ho dímjána náfóró á mí yí zúna hón 6uaró, á léee wée á à tá à na ho náfóró tente mia? 12 O ní-veere bío na 6a kárafáa mia á mí yí zúna 6uaró, á mí kùrú bío á 6a mún máa na mia.

(Matíye 6.24)

13 «Ton-sá woon yi dà máa sá máa na òunása nùwá òun yi. O ò jin o ní-kení, ká a warí yia so. O wé è jí a ní-kení bíoní, ká yia so ó o máa kónbi. Mí yi dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mí mún pá henía le wárí càró bío.» 14 Bío 6a *Farizéwa jà há bíoní mu, á 6a wee yáa mí jini yi na a Yeesu yi, lé bío á 6a dó mí sía le wárí càró yi dákhiina. 15 Ká a Yeesu máhá

bía n̄n 6a yi: «Min̄n wee wé m̄iten lè 6a n̄i-tentewá 6a n̄upua yahó, èè ká le Dónbeení dén zū bio wi mi yiwa, lé bio á bio 6a n̄upua wee mi á wé lè mu bè-beení á le Dónbeení yí máa tà yi.

*Ho làndá lè le Dónbeení b̄éeni bio
(Matiye 11.12-13)*

¹⁶ «O *M̄oyiize làndá lè le *Dónbeení j̄i-cúa f̄eɛrowá v̄onna á páah̄t wá f̄eɛɛ 6ueé 6ó a Zán Batiisi 6uenl̄ó yi. Wón 6uenl̄ó j̄ii lé b̄ún á le *Dónbeení b̄éeni bio bueró j̄úh̄t 6úa yi, á 6a n̄upua lè mí n̄i-kéní kéní wee j̄àa mín le b̄éeni mu zoró yi wán.

(Matiye 5.18)

¹⁷ «Ho wáayi lè ho tá véro á wayi po ho làndá b̄in-za ð̄e na c̄inú v̄l̄ó.

(Matiye 5.32)

¹⁸ «Báa na díá mín háa ò o b̄inía fó há-veere yan léé há-fé. A yía fó a háa na 6án báa díá wo á yan mún lé o há-fé.»

O náf̄oró 6ánsó là a Lazaare wáhiire

¹⁹ B̄ún m̄ón ó o Yeesu pá b̄inía bía bio kà: «N̄upue 6úii háa wi b̄ín á náf̄oró wi á wee z̄í há s̄i-sen̄i na yáwá here. Wizooní 6úen6úen léé sánú díró o c̄ón. ²⁰ Ni-khenii 6úii na yèni 6a le Lazaare, na s̄ánia 6úen6úen vó lè há dokuaa á háa wee 6uee da a náf̄oró 6ánsó mu khúuh̄. ²¹ O s̄ii yáá wee wé vá a n̄ii mu ð̄inl̄ó na wee k̄enka lii kúia yi lè ho díró. A bè b̄ún wán, á 6a booní wee wé 6uee ð̄enka a dokuaa. ²² Wizonle 6úii ó o ni-khenii mu h̄urun, á le Dónbeení wáayi tonkarowá 6ueé líi lá a yóò bàrá a *Abarahaamu n̄isání. B̄ún m̄ón ó o náf̄oró 6ánsó mún h̄urun á 6a n̄uuna. ²³ Bio ó o wi ho n̄i-h̄ónbó-lóh̄ó yi, ó o l̄ó wee be ð̄akh̄ína. O o h̄oonia mí yahó le mí ì lorí, ó o kh̄era m̄on o Abarahaamu ò o Lazaare kará a n̄isání.

²⁴ «Ó o von wo p̄ónp̄ón: «Wán 6úaa Abarahaamu, lorí ì m̄akári yi á ù tonka a Lazaare le o dé mí n̄in-kíza j̄úh̄t mu j̄umu yi, á 6uee wéé lè ì ð̄enle, lé bio á ì l̄ó 6̄en̄t̄in wee be ho ð̄h̄t na ká yi ð̄akh̄ína.» ²⁵ Ká a Abarahaamu máhá bía n̄n wo yi: «I za, le ù yi, bio á ù yio f̄ú lua á ù yú mu bè-sen̄i c̄èr̄eé á wéera lè ù s̄ii, ò o Lazaare bio wó há yinyio. Ho zuia á wón yú mí l̄onbee c̄unú á ùnén 6̄en yú le l̄onbee. ²⁶ B̄ún pá n̄ii l̄ó, á ho k̄a-be-beení wi war̄en láa mia páah̄t, bèra a na ká bía le mí ì lé hen á à kh̄í mí c̄ón á 6a yí ð̄aín mu. A n̄upue mún yí dá máa lé hen na á ù kh̄ii wi yi máa 6uen wa c̄ón.»

²⁷ «Ó o náf̄oró 6ánsó bía n̄n wo yi: «I pá à b̄iní ì fio fo. Sábéré á ù tonka a Lazaare mu ò o lii wán maá z̄ii. ²⁸ Wán z̄áwa n̄uwá h̄onú líi wi b̄ín, ò o lii j̄ii 6a zeñ wán à b̄án wáa yí 6uee zo le l̄onbe-beení na ká lahó yi.» ²⁹ O o Abarahaamu bía n̄n wo yi: «O *M̄oyiize làndá lè le *Dónbeení j̄i-cúa f̄eɛrowá b̄ioní wi b̄ín, le mín z̄áwa mu wé j̄ii h̄ón.» ³⁰ O o náf̄oró 6ánsó bía: «Wán 6úaa Abarahaamu, b̄ún pá máa yí 6a. Hen ká bía h̄urun n̄i-kéní 6úii lá l̄ó lion 6a c̄ón á 6a á yèrèma wárá.» ³¹ Ká a Abarahaamu máhá bía n̄n wo yi: «Ká 6a yí máa j̄ii a M̄oyiize lè le Dónbeení j̄i-cúa f̄eɛrowá c̄ón, á h̄arí à n̄i-h̄io 6úii vèe, á 6a pá máa tà.»»

17

*Yí khà mi ninza dé bè-kohó wéró yi
(Matiye 18.6-7; Maaki 9.42)*

¹ B̄ún m̄ón ó o Yeesu bía n̄n mí n̄i-kéninia yi: «Bio wee vá a n̄upue dé mu bè-kohó wéró yi b̄ún yí dá máa h̄è h̄uúu. Èè ká yía máhá n̄ii b̄ò mu bio, wón á ho yéreké è sá yi. ² H̄arí 6a ca le hue-beení o fonle yi á lèe dé ho muh̄t yi, b̄ún pá á wé wayi á à porí le l̄onbee na á yí o ká mu lé or̄en n̄n á 6a háyúwá na ká n̄i-kéní 6úii wó mu bè-kohó. ³ Mí cén pa miten bio sese.

*Mi ninza bè-kora s̄éndlaró bio
(Matiye 18.21-22)*

«Hen ká mi ninza 6úii wó khon láa fo á ù z̄eení a wékheró na a yi. Ká a tà le mí ì kh̄í mu yi, á ù s̄én mu día na a yi. ⁴ Ká a wó khon láa fo le wizon-kuure yi há zen cúa-h̄ēj̄un, á mu le mí ð̄a-kéní kéní ó o wee 6uee ð̄in ù yahó le mí ì kh̄í mu yi, á ù s̄én mu día na a yi.»

*Le s̄id̄eró na ka lè ho mút̄áàdè bèere bio
(Matiye 17.20)*

⁵ Ba tonkarowá bía n̄n wo yi: «N̄úh̄tso, dé wa s̄id̄eró wán.» ⁶ O o N̄úh̄tso bía: «Hen ká mi s̄id̄eró na kh̄úekh̄ue lè ho mút̄áàdè bèere bio á mi yáá pá lá tà le mí ì wé láa bio, á mi lá

dà à bío ò na* le vɛ̀ndɛ̀e na kà yi: «Dè ho laho na ù wi yi a vaa zoo fá üten ho muhú yi, á le è wé mu.

O ton-sá tonló bío

⁷ «Hen ká minɛ̀n ó o búí ton-sá lá wi á wee vâ a mǎhú táá o wee pa a sároní búaa síi, ká a ló há mana yi guara, á mi ì bío le o dɛ̀ɛ̀ní buee kɛ̀ɛ̀ní ò o dí le? ⁸ Yínón bío ká mi ì bío ò na a yi le: «Sá ho dínló na mí, wíoka üten á ù lá ho buennáa le ì dí á ì ju. Bún mǎn á únén máhá á dí ká ù ju.» ⁹ O so o tɛ̀ɛ̀ní mí ton-sá mu yi bío 6a le o wé ó o wó bío yi le? Bùéé. ¹⁰ Minén bío láa bún mún léé dà-kéni. Bío le Dónbeení le mí wé ká mí wó mu wó, à mí bío bío kà: «Wá léé ton-sáwá na á núpue yi ko ò o na bío yi. Bío 6a le wa wé léé bún mí dòn á wa wó.»»

O Yeesu wɛ̀éra 6a búeréwá nùwá píru

¹¹ Bío ó o Yeesu wee va ho Zeruzalɛ̀emu, ó o bò le sùii na wi ho *Samaríi lè ho Kalílee pǎahú yi. ¹² O o vaá wee suará ho lóhó búí yi, à *búeréwá nùwá píru wee sí a yahó. A 6a khèra dɛ̀n ¹³ à 6a wee wáamaka pǎnpǎn: «Yeesu! Ní-karánlo! Zúu wa mǎkárí.» ¹⁴ Bío ó o Yeesu mǎn 6a, ó o bíá nǎn 6a yi: «Mí lén vaa zéeni mǎn lè le *Dónbeení yankarowá.»†

A bío 6a bò mín wee va bín, á 6a wan. ¹⁵ Bío 6a ní-kéni mǎn ò o wan, ó o bíniá tò mí láa yi á wee khòoní le Dónbeení pǎnpǎn ká a buen, ¹⁶ á buéé líi búrá a Yeesu tá, á yahó 6ó ho tá yi, ò o wee dé o bǎrákà. O léé Samaríi níi. ¹⁷ O o Yeesu wáa bíá: «Ba mí nùwá píru búenbúen yi wan le? A 6a nùwá dɛ̀nú na ká 6ɛ̀n zon wen? ¹⁸ Bán tǎahú ó o búí yi léékaa ò o bíní buee búaaaní le Dónbeení ká mu yínón ho síi veere núpue na ká mí dòn le?» ¹⁹ Bún mǎn ó o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Lii híni lén, à ù sídéro mí wɛ̀éra fo.»

O Núpue Za bíní buenló bío

²⁰ Wizonle búí á 6a *Farízɛ̀wa túara a Yeesu yi le lé ho pǎahú yén á le *Dónbeení béeni á à buen yi. O o bíá nǎn 6a yi: «Le Dónbeení béeni buenló yínón bío na wee mí láa yio. ²¹ Ba máa bío le: «Mí loí, mu wi hen» táá «Lé vaá hen á mu wi yi.» Lé bío á mí ko á mí zúu mu le le Dónbeení béeni wi láa mia vó.» ²² Bún mǎn ó o bíá nǎn mí ní-kenínia yi: «Pǎahú búí buéé dá ó o *Núpue Za wízonni dà-kéni búí á mí sía á à vâ yi lè ho mílò ká mí máa mí le.

(*Matiye 24.23-28*)

²³ «Ba à bío ò na mia: «O wi hen» táá «Lé vaá láa hen ó o wi yi.» Eɛ́ ká mí yí va bín, mí yi lùwí mu bío yi. ²⁴ Láa bío ká ho viohó juúina ho wáayi lùe búí à mu koomu dɛ̀ɛ̀ní kɛ̀n lùá búenbúen, léé bún 6àn síi ó o Núpue Za bíní buenló wizonle bío khíi wéráa. ²⁵ Eɛ́ ká a máhá ko ò o lò be láa sòobéé vé, á ho pǎahú na ká núpua pí a bío.

(*Matiye 24.37-41*)

²⁶ «Bí o wó a Nǎwee pǎahú léé bío 6àn síi khíi wé o *Núpue Za bíní buenló pǎahú.† ²⁷ Ba núpua hía wee dí ká 6a à ju, á wee ya mín ká 6a a yéé mí zàwa mín yi fúaa nǎnzoñ na ó o Nǎwee zon ho won-beeni yi á mu jun-beeni guara buéé 6ó 6a búenbúen. ²⁸ Mu mún khíi wé láa bío hía wó a Loote pǎahú.‡ Ba núpua hía wee dí á wee ju, á wee yá ká 6a a yéé mí biowa, á wee dí ká 6a a so. ²⁹ Eɛ́ ká nǎnzoñ na ó o Loote ló ho Sodoomu yi, á ho dɛ̀hú lè ho kíribi ló ho wáayi á tò 6a wán, á 6ó 6a véenia. ³⁰ Léé bún 6àn síi mún khíi wé nǎnzoñ na ó o Núpue Za ko ò o mí wán. ³¹ Mu zoñ à yia wi mí zii lòho yi bío le mí ì líi á zoó khuii mí sía, á yia há mana yi mún yi bío le mí ì bíni ì buen mí zii. ³² Mí lééka a Loote 6àn háa bío.* ³³ Yia wi ò o fení mí mukáni wón á à vɛ̀ini le. Ká yia vɛ̀inia mí mukáni wón á à yí le.

³⁴ «Lé í bío mu na mia: Mu zoñ tǎnàahú á 6a núpua nùwá jun na páania duma le dámu dɛ̀e dà-kéni wán, ó o ní-kéni á à fé è lénnáa, ká yia so á à día. ³⁵ Ba háawa nùwá jun na páania wee ní mu bío, ó o ní-kéni á à fé è lénnáa, ká yia so á à día. ³⁶ [Ba báawa nùwá jun na wi há mana yi, ó o ní-kéni 6a à fé è lénnáa, ká 6a à día a ní-kéni.]» ³⁷ O o ní-kenínia túara a yi: «Núhúso, lé wen á mu ù wé yi?» O o bíá nǎn 6a yi: «Hen na ó o yá-híni día yi, léé bín á 6a dùúuwá wee wé fè mín yi.»

18

O maháa là a cití-fl wáhiire

¹ Bío ó o Yeesu wi ò o zéeni léé mí ní-kenínia le 6a ko 6a wé fio fɛ̀ɛ̀e à bàra yí tɛ̀ hùúu, ó o wá le wáhiire na ká nǎn 6a yi: ² «Cítí-fl búí hía wi lóhó búí yi. O yí máa zón Dónbeení, á mún yi

* **17:6** Bío ó o Yeesu bíá binbirí léé bío ká: «Hen ká mí sídéro lá búaa yú ho mútáádè beere na cɛ̀inú yi.» Ba zúufúwa cón á ho mútáádè beere léé dío ka cɛ̀inú po mu bè-díni bíá búenbúen. Ba wee wé ní ho bân bíá kúee le zéeni yi, á le símu wíoka dé wán. † **17:14** Le Dónbeení yankarowá mí dòn léé bíá hía wee wé bío le o núpue na mu búemu vǎmú lá wi yi á wán, ó o wáa dá á à zo 6a núpua tǎhú. Mí loí Levii nùwá (Psaumes) 13.49. ‡ **17:26** Mí loí Bío Núhú Búeení vǎahú (Genése) 6-9 § **17:28** Mí loí Bío Núhú Búeení vǎahú (Genése) 19 * **17:32** Mí loí Bío Núhú Búeení vǎahú (Genése) 19.26

máa kònbì nùpue. ³ Maháa búí mún háa wi ho ló-kéní mu yi á wee òun o nni mu cón fɛɛɛ à òuné bío bío ká na a yi: «Mí Inén le 1 fioso tũá.» ⁴ O wó mu míana ò o nni mu wee pí a bío. Ká mu máhá a va à yí, ò o sá san ó o wee bío mí yi: «Í yí máa zón le Dónbeení, á í mún yí máa kònbì nùpue bñn bon, ⁵ ká a maháa na ká bɛntfn lan mii dakhíina. Í ò wé bío ó o wee cà, ò o wé yí òuné òun séé mii.» ⁶ O o Njúhso bñnia bía nòn 6a yi: «Mí loí bío ó o cíti-ñi-kohó mu na ká wó. ⁷ Mí wee leéka le le Dónbeení so máa na ho tũá síni bía le hueekaa yi na wee ve le pónpón le wisoni lè ho tñáahú yi le?» ⁸ Le 1 bío mu na mia: Le è na ho tũá síni 6a yi ho páahú na mu ko yi. Eɛ ká a *Nùpue Za máhá kñii bñnia òuara, ó o òuné yí 6a nùpua na dó mí sía le Dónbeení yi ho tá wán le?»

O Farizé là a lánpó fé wahiire

⁹ O mún bñnia wá le wahiire búí á bò bía wee leéka le mí téréna à 6a wee zuañ bía ká yi wán: ¹⁰ «Nùpua núnwá òun búí háa wá yóò wé ho floró le *Dónbeení zì-beeni yi. O nì-kéní léé *Farizé ká yía so léé *lánpó fé. ¹¹ O o Farizé zoó fára òun ho wáayi á wee fio mí yi ká: «Dónbeení, 1 wee dé ú bàrákà, lé bío á í yí ká lè 6a nùpua na ká bío. Ba wee tè 6a nùpua wán, á wee òuua, á lé 6a há-féwá, sònkú o lánpó fé na ká. ¹² Inén wee lí 1 òun há cúa-òun ho yáwá òunhú dà-kéní yi, á bío á í wee yí òun cúa-pírú òun á í mún wee na foñ.» ¹³ O o lánpó fé wón vá lí òun le kùèrè yi á yáa yí wí ò o hóóní mí yahó ho wáayi á wee hiimika ká a bío mí òun-káa yi ká: «Dónbeení, mákárí mii, 1 léé bè-kora wéro.» ¹⁴ O o Yeesu bñnia bía bío ká: «Le 1 bío mu na mia: Ba núnwá òun mu tñahú ó o lánpó fé lé yía bñnia van mí zii ká a téréna le Dónbeení yahó. Lé bío á yía wee yòóní mítén á le Dónbeení á à liini, ká yía wee liini mítén á le è yòóní.»

Ba òun 6a háyúwá òuara à o Yeesu cón
(Matiye 19.13-15; Maaki 10.13-16)

¹⁵ Hári 6a háyúwá á nùpua búí òun òuara à o Yeesu cón le o bè mí nini 6a wán. Bío ó o nì-keninia òun mu, á 6a wee zà làa ba. ¹⁶ Ká a Yeesu máhá von 6a, ò o bía: «Mí òun le 6a háyúwá wé òun 1 cón, mí yí hè 6a, lé bío le *Dónbeení bɛni bío sá bía ká lè 6a bío síi yi. ¹⁷ Le 1 mí ho tũá na mia: Yia yí tà le Dónbeení bɛni bío là a háyónza bío síi, á 6año yi dá máa zo le yi hùtu.»

Ho náfòrò 6año wá lè le Dónbeení bɛni bío
(Matiye 19.16-30; Maaki 10.17-31)

¹⁸ Ba *zúifúwa òunásá nì-kéní búí túara a Yeesu yi: «Nì-karánlo tente, 1 ko à í wé mu yén à yíráa le mukáni na máa wé.» ¹⁹ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Léé webio nòn á fo wee veráa mí làa nì-tente? Nì-tente mia ká mu yínòri le Dónbeení mí òun. ²⁰ Fo zú le Dónbeení làndáwá na ká: Yí wé há-féno táà bá-féno, yí òun nùpue, yí òun bío, yí òun sáberé mí nínza òun, kònbì mìn maá le mìn nu.* ²¹ O o nni bía nòn wo yi: «Bún òuné òun á í bò yi hári 1 yáronzamu páahú.» ²² Bío ó o Yeesu òun á í cúa wó, ó o bía nòn wo yi: «Bío dà-kéní pá fòora foñ. Vaa yéé bío wi ò cón òuné òun á sanka òun wári na 6a nì-khenia yi, bún ká fo ò yí ho náfòrò ho wáayi. Bún món à òun bñni òuné bè mii.»

²³ Ká a òun mu òun há bioní mu, ó o sánia tò, lé bío ó o nni bío boo dà. ²⁴ Bío ó o Yeesu òun ò o yahó so, ó o bía bío ká: «Ho náfòrò 6año wá zoró le Dónbeení bɛni yi bɛntfn á à wé here. ²⁵ O cón-òunmúkú zoró lè ho mísmi káñú á à wé wayi á à òun náfòrò 6año zoró le Dónbeení bɛni yi.» ²⁶ A bía òun wee òun á bioní túara a yi: «Ééé! A yía wáa dà à fen léé wéé?» ²⁷ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bío yí dá máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeení cón.»

²⁸ Bún món ó o Piere bía nòn wo yi: «Loí, warén ló òun lá wi wa cón à wa bò foñ.» ²⁹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le 1 mí ho tũá na mia: Yia ló òun mí zii, táà mìn háa, lè mìn zàwa, lè mìn núnwá, lè mí zàwa le Dónbeení bɛni bío yi, ³⁰ ó ò yí bío cèrè à à òun bún ho páahú na wa wi yi, á mún pá à yi le mukáni na máa vé ho yíró na lua yi.»

O Yeesu wiokaa wee bío mí hímú lè mí vèeró bío
(Matiye 20.17-19; Maaki 10.32-34)

³¹ O Yeesu fó mí nì-keninia pírú òun mí òunhú wán á bía nòn 6a yi: «Mí loí, wa wee yòò ho Zeruzalemu, á bío òuné òun na le *Dónbeení òun-cúa fèerowá túara o *Nùpue Za òun yi á òun yóò sí bñn. ³² Lé bío 6a à dé o bía yí zú le Dónbeení òun yi, á bán òun zuañ yi, á à là, á à púini mí òun òun òun kúee o wán. ³³ Ba à ha a lè há làbàani, á à òun o. Ká mu wízonni tñn zòñ, o ò vèe.» ³⁴ Ká a nì-keninia máhá yí zúna òun woon mu yi. Há bioní mu òun kúará á sá 6a yi á 6a yí zú bío ó o Yeesu wi ò o bío òunhú.

* **18:20** Mí loí Léró vuhú (Exode) 20.12-16; Làndá zéeni ló vuhú (Deutéronome) 5.16-20

*O Yeesu héra a muui búti yíó ho Zerikoo yi
(Matiye 20.29-34; Maaki 10.46-52)*

³⁵ Bío ó o Yeesu vaá wee sùará ho Zerikoo yi, à bǔn ò o muui búti kará ho wǎhǔ nísání wee fioka. ³⁶ Bío ó o já 6a zámáa na wee khíi sá, ó o tùara bío wee wé. ³⁷ A 6a bía nǎn wo yi le lé o Nazareete nǎi Yeesu lé yía wee khíi. ³⁸ O o wee bío pǎnpón: «*Daviide Za, Yeesu, màkàrí mi!» ³⁹ A bía wi ho yahó wee nàkama a yi le o wé tété. Ká a yáa wíokaa wee wáama lé mí sòobé: «Daviide Za, màkàrí mi!» ⁴⁰ O o Yeesu ðn ò o le 6a 6ua a muui mu 6uennáa. Bío ó o 6ueé ðn, ó o tùara a yi: ⁴¹ «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o bía: «Núhúso, wé le í yío à wé mi.» ⁴² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wáa mi, bío fo dó ù síi mií lé bǔn á í wé éraráa fo.» ⁴³ Mí lahó yi ó o ðéniáa wee mi, á bò a Yeesu yi á wee khòoní le Dónbeení. A 6a zámáa 6úen6úen nǎn mu á 6a mún wee khòoní le Dónbeení.

19

O Yeesu là a Zasee bío

¹ Bío ó o Yeesu vaá zon ho Zerikoo, ó o tò ho yi wee káa. ² O nǎi búti wi ho lóhó mu yi á yéni 6a le Zasee. O lé ho *lǎnpó féwá júhúso búti, á nǎfóro wi. ³ O wee cà ò o mi a Yeesu à zǔrǎ, ó o wó san, lé bío 6a nǔpua boo dà, ò o mún lé o nǎ-6úin6úí. ⁴ O o lùwa dú ho yahó á vaá yòora le vǐndè-beení búti na 6a le sikomǎore, na ðn hen na ó o Yeesu wà 6uee khíi yi, ò o ðǎrǎ mináa wo.

⁵ Bío ó o Yeesu 6ueé ðn le lùe mu, ó o hoonía mí yahó ò o von wo: «Zasee, 6uee líi fùafù. Lé fo á í ko á í làa wán ho zuia.» ⁶ O o Zasee ðéniáa bánbáa lion, á líi fó a Yeesu vannáa mí zǐi lé há zámakaa.

⁷ A bía 6úen6úen na mǎn mu á mu yí sí yi á 6a wee hǎhǎaaka: «O nǔpue mu vaá làara a bè-kora wéro wán.» ⁸ Ká a Zasee wón màhá hǐnǎn yòò ðn o Yeesu yahó ò o wee bío: «Núhúso, loí, í nǎi bío 6àn sanká màni á í ò na 6a nǎ-khenia yi, ká í mún tò a búti wán mu búti yi, á í ò na mu 6àn cúa-náa 6ánsó yi.» ⁹ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Le zǐi na ká nǔpua wáa kǎnia ho zuia, lé bío ó o nǎi na ká mún lé o *Abarahaamu mǎnmǎni búti. ¹⁰ Lé bío ó o *Nǔpue Za 6uara wà 6ueé cà bía khèra lè le Dónbeení, á à feni.»

*Ho sǎnú kùráa wǎhiire
(Matiye 25.14-30)*

¹¹ O o Yeesu bǐniá wà le wǎhiire dà-kéní á nǎn bía ðn já há bioní mu yi. Lé bío ó o sùaráa lè ho Zeruzalému, á 6a mún wee leéka le le *Dónbeení béni á à ðéni í zéeni mítén mí lahó yi. ¹² Bío ká lé bío ó o bía: «Nǎi búti na sá se mún zǐi á ko ò o lá le béni, ó o ló van ho kǎhǔ búti na ðǎni náyi á wà vaá lá le bǐn ká a bǐni ò buen.* ¹³ Sǎni ò o lén, ó o von mí ton-sáwá nùwá píru á sankaa ho sǎnú kùráa[†] dà-kéní kéní nǎn yi, ò o bía: «Mí bánbá duan làa ho ká í ò buen.» ¹⁴ Ká 6a kǎhúsa màhá jina a á 6a tonkaa 6a nǔpua le 6a ja a mǎn à vaa bío bío ká: «Wá yí wi ò o nǎi mu wé wa bée.»

¹⁵ «Bío ó o vaá lá mí béni bǐniá 6uara mún kǎhǔ, ó o von 6a ton-sáwá na ó o kǎrafáa mí sǎnú yi. O wi ò o zǔrǎ bío 6a sá yú làa ho.

¹⁶ «O o nǎn-yání nǔpue 6uara á bía: «Núhúso, ù sǎnú kùrè na á ù nǎn mií á í bǐniá yú há kùráa bío píru séniá.» ¹⁷ O o bée bía nǎn wo yi: «Fobúa, fo wó se. Fo lé ton-sá tente, bío á fo téréna mu bè-wǎniwá yi, á í ò bǎrá fo há ló-beera bío píru júhǔ wán.»

¹⁸ «Á yía sá 6uara 6ueé bía: «Núhúso, ù sǎnú kùrè na á ù nǎn mií á í bǐniá yú há kùráa bío hònd séniá.» ¹⁹ O o bée bía nǎn wo yi: «A únén á í ò bǎrá há ló-beera bío hònd júhǔ wán.»

²⁰ «O o búti bǐniá 6uara 6ueé bía: «Núhúso, ù sǎnú kùrè na á ù nǎn mií, nǎn-ðio. Í lá dó le le nǎn-kéní yi bǎrá, ²¹ lé bío á í zǎna fo. Fo lé o nǔpue na mukǎni jii. Fo wee lá bío á ù yi bǎrá, á wee lá ho ðnló na á ù yi dù.»

²² «O o bée bía nǎn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Í ò cíti fo ù kùrú jii-cúa wán. Fo fù zǔ le í jii, á wee lá bío á í yi bǎrá, á mún wee lá ho ðnló na á í yi dù, ²³ ká bǔn fo zǔ, á léé webio nǎn á ù yi vaá bǎrá le ho banki yi? Se bǐo á í bǐniá 6uara, á í lá 6ueé fé le lè le 6àn cǔnú.»

²⁴ «Bún mǎn ó o bía nǎn bía wi bǐn yi: «Mí fé ho sǎnú kùrè mu o cǎn à na há kùráa bío píru 6ánsó yi.» ²⁵ A 6a bía nǎn wo yi: «Núhúso, wón á há bío píru wi cǎn vó.» ²⁶ O o bía nǎn 6a yi: «Le í bío mu na mia: Yía bío wi á 6a a bǐni ò na mu búti wo yi á à bè mu wán. Ée ká yía bío mía, á hǎri mu bè-za na wi o cǎn á 6a pá à fé. ²⁷ Ká í zúkúsa na yi wí á í wé 6a bée á mí 6ua 6uennáa hen á 6uee búe í yío yi.» ²⁸ Bío ó o Yeesu bía bǔn vó, ó o khǐna dú 6a yahó á jǎn ho Zeruzalému.

* **19:12** Mu 6àn síi há wó ho páahǔ mu yi: Bío ó o Heroode Nǎ-beení há húrún, ó o za Heroode Aakelayuusi ló van ho Oroomu á wá vǎ cà le béni á 6ueé zoráa mún maá lahó yi, á 6a zúifúwa tonkaa 6a nǔpua le 6a ja a mǎn à vaa bío le mí yi tà a bío. † **19:13** Mu páahǔ ká ho sǎnú kùrè dà-kéní á 6a yèera a ho 6àn wǎrí á à yi ó nǔpue nǎn-kéní wizooní khǐmǎni sǎmú sǎáni.

O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu yi

(*Matiye 21.1-11, 15-17; Maaki 11.1-10; Zån 12.12-16*)

²⁹ Bío ó o Yeesu vaá sùaráa ho Betefazee lè ho Betanii yi, le búee na 6a wee ve làa Oliivewa vñsía búee nísání, ó o tonkaa mí nì-kenínia núwá òun á bía nòn yi: ³⁰ «Mí lén va ho lóhó na vaá mí yahó yi, ká mí vaá dòn, á mí ì mí sùnpè-za na á nùpue òn yí yòora yí mòn húúu ká a can òn. Mí fee wo 6ua òuennáa. ³¹ Ká a 6úí tùara mia le lée webio nòn mí wee feeráa wo, á mí bío na 6ànso yi: «O Núhúso màkóo wi o yi.»» ³² A bía ó o tonkaa wá van, á mu búenbúen vaá wó làa bío ó o Yeesu bíaráa mu.

³³ Bío 6a wee fee o sùnpè-za mu, á bía te o wee tùa 6a yi: «Lée webio nòn á mí wee feeráa o sùnpè-za mu?» ³⁴ A 6a bía: «O Núhúso màkóo wi o yi.» ³⁵ Bún món á 6a buan o sùnpè-za mu buararáa o Yeesu cón, á bò mí kánbunwá o wán, á 6a buan wo yi ó o Yeesu yòora. ³⁶ Bío ó o lá ho wshú wá, á 6a nùpua wee bá mí kánbunwá ho wshú wán o yahó. ³⁷ Bío ó o búakáa wee bíron há Oliivewa vñsía búee á wá vaá sùaráa ho Zeruzalæmu yi, á 6a zámáa na lé o nì-kenínia búenbúen wee zámaka, á 6a búakáa wee khòoní le Dónbeení pónpón ho yéréké bè-beera na 6a mòn bío yi: ³⁸ Ba wee bío:

«Le le Dónbeení wé mu bè-tentewa
là a béε *Daviide na bò o 6uen o Núhúso yèni yi.
Ho héeráa keñí ho wáyí,
á ho cùkú lè le yèn-beení bío sí le Dónbeení
na dà mu bío búenbúen òhúhú wán yi.»

³⁹ A 6a *Farizéwa 6úí na wi 6a zámáa fíahú bía nòn o Yeesu yi: «Nì-karánlo, bío le ù nì-kenínia wé tété.» ⁴⁰ O o Yeesu bía: «Ká 6a wó tété, á há huua pá à wámaka.»

O Yeesu wee wá ho Zeruzalæmu bío yi

⁴¹ Bío ó o Yeesu vaá sùaráa ho Zeruzalæmu yi, á yío mòn ho, ó o wee wá ho nípomu bío yi, ⁴² ká a bío: «Éee Zeruzalæmus, mí yáá mún lá zúna bío dà á na ho héeráa mia ho zuia bío há. Éε ká mu màhá wáa sánkaa mia. Mí yí dà mu máa mí. ⁴³ Lé bío ho páahú 6úí khíi dà, á mí zúkúsa á à keení ì kñí mia, á à fíaká yi. ⁴⁴ Ba à fí mí lóhó lè minén búenbúen dúkúdukúdukú. Ba máa ðía á hàrì huee máa keñí mí nínza huee wán mí lóhó mu yi, lé bío mí yí zúna ho páahú na le Dónbeení 6uara mí bío yi.»

O Yeesu nòn 6a bè-yèerowá

(*Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Zån 2.13-16*)

⁴⁵ Bún món ó o Yeesu zon le *Dónbeení zì-beení yi á zoó wee òa 6a bè-yèerowá ká a bío na 6a yi: ⁴⁶ «Le Dónbeení bía mí bíoní vónna yi: † zii á à wé floró zii,† ká minén wó le lè 6a kónlowá lùe.»

⁴⁷ O Yeesu lá wee wé káran 6a nùpua le Dónbeení zì-beení yi làa wizooní búenbúen. A le *Dónbeení yankarowá òúnása, lè ho *lándá bío zéenílowa, lè mu nípomu òúnása wee cá bío 6a à wé è búeráa o Yeesu. ⁴⁸ Ká bío 6a à wé è yíráa wo á 6a yi zú, lé bío ó o bíoní òlóló sí 6a nùpua búenbúen yi.

20

Ba wi 6a zúñ hen na ó o Yeesu pánká ló yi

(*Matiye 21.23-27; Maaki 11.27-33*)

¹ Wizonle 6úí ká a Yeesu wee káran 6a nùpua le *Dónbeení zì-beení yi ká a bue le bín-tente, á 6a *yankarowá òúnása, lè ho *lándá bío zéenílowa, lè 6a *zúfúwa nì-káa ² 6ueé wee tùa wo yi: «Zéení bío nòn á ù wee wéráa há wárá mu? Lée wée nòn mu 6àn níi foñ?» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Inén mún ò tùa mia, mí bío na mí: ⁴ Lée wée hía nòn le níi le o Zån wé bátízé 6a nùpua? Lé le Dónbeení lée, táá lé 6a nùpua?»

⁵ A 6a òn wee bío mín yi: «Hen ká wa le lé le Dónbeení, o ò bío le lée webio nòn á wa yi tàráa o bío. ⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zámáa á à lèeka wen lè há huua á à búe. Lé bío á 6a láa mu yi kénkén le o Zån lé le *Dónbeení òi-cúa fεero.» ⁷ A 6a wáa bía le mí yí zú yía nòn le níi mu o Zån yi. ⁸ O o Yeesu 6èn bía nòn 6a yi: «Áwa, Inén mún máa zéení yia nòn le níi mí á ì wee wéráa bío ká.»

Ho èrèzén vñsía buahó vàrowá wáhiire

(*Matiye 21.33-46; Maaki 12.1-12*)

⁹ Bún món ó o Yeesu wá le wáhiire na ká nòn 6a zámáa yi: «Nii 6úí hía léra mí èrèzén vñsía buahó á nòn 6a nùpua na làa wó wáania tò bío 6a khíi na a yi wán, le 6a wé và ho, ò o wá van le khíi na nàyi á wá vaá mia bín. ¹⁰ Páahú na ho èrèzén wee be yi, ó o tonkaa mí

ton-sá nĩ-kení le o va 6a núpua mu cǎn le 6a khé bío bío sá mí yí à na. A 6a núpua mu vaá han wo, á díá ó o wá là mí nín-káamáa. ¹¹ O o mǎhú 6ánsó bínía tonkaa mí ton-sá veere, á 6a mún vaá là wón á han nǎn, ó o wá à 6a yí nǎn dèè wo yi. ¹² O o pá bínía tonkaa 6a nùwá tǐn nǐi, á wón 6a mún vaá han 6óoníkkaa yi, á nǎn.

¹³ «Ó o mǎhú 6ánsó wáa bíá: «Eee í wáa à wé kaka coon? Awa, í ì tonka í za na á í wa làa sòobéé, nǐn-sí á wón 6a à kǎnbi.» O o bía nǎn mí za mu yi le o híni lén, á wón hínn wá. ¹⁴ Éé ká bío 6a núpua mu yèrè dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yia lua ká lé yía á ho mǎhú bío khíi sí yi. Mí wa búe o, á ho mǎhú bío wáa à sí wén.» ¹⁵ A 6a hínn wíira a á khèra léé 6ó díá.» O o Yeesu wáa túara 6a yi: «Àwa! Lé mu yén á ho mǎhú 6ánsó ò wé làa ba? ¹⁶ O ò buen 6ueé búe 6a núpua mu, ká a cà nǐ-vio á à kíee mí mǎhú mu yi.» Bío 6a núpua jí há bíoní mu, á 6a bíá: «Póon! Bǐn máa wé.»

¹⁷ Ká a Yeesu máhá fá mí yío 6a yi ò o bíá: «Le Dónbeení bíoní vǎahú bíoní na ká kúará lé mu yén?

«Le huee na 6a so-sowa lá pá díá, lé dío hía bínía 6ueé 6uan ho soró dǐnía.»

¹⁸ Yia lùwá le huee mu wán á 6ánsó sǎnía á à yáa.

Ká yía á le 6èn kùera lion wán, á 6ánsó á à fùfúuka.»*

¹⁹ A 6a *yankarowá núnása là ho *lándá bío zéenílowa zúna le lé 6arén á le wáhiire mu wá bò wán, á 6a dèénia wee cà a wíiró yahó, ká 6a máhá zána 6a núpua.

Ho lǎnpó cǎló à na ho Oroomu bée yi bío
(Matiye 22.15-22; Maaki 12.13-17)

²⁰ Bǐn mǎn á 6a wee huen o Yeesu. Ba tonkaa 6a nǐnbáwa 6úí na wee wé mítén lòn núpua na téréna. Ba le bán khúaa o nǐi yi à yí o bín-kohó 6úí bè yi déraa wo yía wi ho kǎhú jíhú wán nǐi yi. ²¹ A 6a túara a yi: «Nǐ-káránlo, wa zú le bío fo wee bío làa bío fo wee kárán là 6a núpua á téréna. Fo yí máa ká núpue yío. Bío le Dónbeení le 6a núpua wé 6ua là mítén lé bǐn 6án káránló bǐnbǐrǐ á fo wee na. ²² Awa! A ũ bío na wén: Wa lándá yi á ho lǎnpó ko ho wé cà na ho Oroomu kǎhú bée yi léé, táa mu yí ko làa wéró?»

²³ O o Yeesu zúna 6a hénní bío, ó o bía nǎn 6a yi: ²⁴ «Mí zéení le wén-hǎnló 6úí làa mí. Ho yahó le le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bíá: «Lé o bée.» ²⁵ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Awa. Bío sá a bée yi à mí na a yi, ká bío 6èn bío sá le Dónbeení yi à mí na mu dén yi.» ²⁶ O bíoní na ó o bía á 6a yí mǎn bín-kohó 6úí na 6a dà a bè yi á à wíiraa wo 6a núpua yahó. Bío ó o bía wó 6a coon, á 6a dǐn tétété.

Ba nǐ-hía vèeró bío
(Matiye 22.23-33; Maaki 12.18-27)

²⁷ Ba *Sadusléwa lé bíá le 6a nǐ-hía máa vèe. Lé bán nùwá yén 6úí 6uara a Yeesu cǎn 6ueé túara a yi: ²⁸ «Nǐ-káránlo, bío ó o *Moyiize túara henía nǎn wén lé bío ká: Hen ká a 6úí yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo, á bán za ko ò o fé bán háa ya, á te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.† ²⁹ Ka lòn núpua nùwá hèjun 6úí lá léé zàwa síi, ó o yahón so yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo. ³⁰ O o jun nǐi so fó a maháa mu yan, ³¹ bǐn mǎn ó o tǐn nǐi so fó yan, á 6a mí nùwá hèjun yan wo bèenia á húrunka, ò o 6úí yí yú za làa wo. ³² Mu 6án véení ó o háa mu mín húrún. ³³ Ayá, nǎnzón na 6a nǐ-hía á à vèe yi, ó o háa mu bío ò sí a yén yi? Bío 6a mí nùwá hèjun máhá yan wo bèenia.»

³⁴ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Ho dǐmǐjá na lónbío báawa là 6a háawa wee ya mín. ³⁵ Éé ká 6a báawa là 6a háawa na ko 6a khíi vèe à yí le mukáni ho dǐmǐjá na bò o buen yi bán máa ya mín. ³⁶ Ba yí dà máa bǐnǐ máa hí, lé bío 6a 6onmín le le Dónbeení wáyai tonkarowá. Ba lé le Dónbeení zàwa lé bío 6a vèera. ³⁷ Ho laho na bíá le vǐndè-za na ho dǎhú wi yi bío, ó o Moyiize zéénia mu wéréwéré le 6a nǐ-hía khíi vèe, ò o von o Núhúso le *Abarahaamu 6án Dónbeení là a *Izaaki 6án Dónbeení là a *Zakoobu 6án Dónbeení.‡ ³⁸ Le Dónbeení lé bíá yío wi lua 6án Dónbeení, ká le yǐnǎn nǐ-hía 6án Dónbeení. Lé bío 6a 6úen6úen yío wi lua lerén bío yi.»

³⁹ A ho *lándá bío zéenílowa nùwá yén 6úí bíá nǎn wo yi: «Nǐ-káránlo, fo bíá se.» ⁴⁰ Lé bío 6a yí wi à 6a bǐnǐ khà mítén túa wo yi làa bío 6úí.§

O Krista stinli zúrló bío
(Matiye 22.41-46; Maaki 12.35-37)

⁴¹ O Yeesu bínía túara 6a yi: «Ba dá à wé kaka à bíoráa le o *Krista lé o *Daviide mǎnmǎnǐi? ⁴² Lé bío ó o Daviide mí béere bíá mu há Leni vǎahú yi: «O Núhúso Dónbeení bíá nǎn í Núhúso yi:

* 20:18 Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 118.22 † 20:28 Mi loñ Lándá zéeníló vǎahú (Deutéronome) 25.5 ‡ 20:37 Mi loñ Léro vǎahú (Exode) 3.6 § 20:40 Mi loñ Léro vǎahú (Exode) 3.6

Buee keeni í nín-tláni,
⁴³ fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá,
 á ũ bò ũ zení wán.*

⁴⁴ Bío ó o Daviide wee ve o Krista lè mí Njúhúso, o ò wé o júhúso ká a mún pá à wé o mòmmanii kaka?»

Mi pa miten ho lándá bio zéenlowa bio yi
 (Matiye 23.6; Maaki 12.38-40)

⁴⁵ Bío 6a zámáa dín wee jí a bióní, ó o bía nòn mí nì-keninia yi: ⁴⁶ «Mi pa miten ho *lándá bio zéenlowa bio yi. Ba wa há báká-beera zíló à wé hékaraa. Ba wa 6a wé tēni 6a yi lè le kónbii 6a zámáa fēmínló lara yi. Ho káránló zíní yahón lùà, lè ho dínló dīnii keeninia na seka 6a wé hueeka keeni yi. ⁴⁷ Ba wee khá 6a maháawa juaa bio, á mún wa ho floró na tūee wéro à 6a núpua leéka le 6a téréna. Lé bñn búenbúen nòn á 6a lònbee khii wíoka à dérää wán.»

21

O mahá-khenii hámu bio
 (Maaki 12.41-44)

¹ O Yeesu hóonia mí yahó á lora khii fò, ó o mən ho náforó 6ánsowá na wee kúee mí hámu há bonkoní yi le *Dónbeení zì-beení yi. ² O o mún mən o mahá-khenii búí ò o wee kúee mí tòmónwá bio juun, ³ ó o bía: «Le í mí ho tūiá na mia: O mahá-khenii na ká bio na ó o kúaa á boo po bía ká búenbúen bio. ⁴ Lé bio le wári na 6a búenbúen wó lè mí hámu le dío 6a yú puunia. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bio wi o cón búenbúen na ó o lá wé è dí.»

Le Dónbeení zì-beení floró bio
 (Matiye 24.1-8; Maaki 13.1-8)

⁵ Bío 6a núpua núwá yen búí wee bio le Dónbeení zì-beení bio, le le donkhueera lè há *hue-seni lè mu bíowa na 6a wó lè mu hámu, ó o Yeesu bía nòn 6a yi: ⁶ «Páahú búí khii dá ká bio mí yio wi wán ká á à fi. Hári huee máa keń mí ninza huee wán.»

Ho yéréké biowa na khii wé á ho dímjád á à vérdá

⁷ A 6a tūara a yi: «Nì-káránlo, lé ho páahú yén á bñn bio so ò wé yi, á lé mu bio yén khii zéeni le mu bio mu wéro páahú dñn?» ⁸ O o Yeesu bía: «Mi pa miten bio. Mí yí díá le 6a vīnii mia. Lé bio á núpua cèrēe khii buen í yēni yi á à bio: «Í lé o *Krista, ho páahú dñn.» Ká mí mahá yi bē 6a yi. ⁹ Hen ká mí khii wee jí há hía táró, lé ho káaló bio, á mí yí dēe mí yiwa. Lé bio á bñn bíowa so ko mu wé ho yahó. Ká bñn dēenia máa wé ho dímjád véro páahú.»

¹⁰ O o bīniá bía bò mu wán: «Ho síí búí khii wé è lé vaá fi lè ho síí veere, á ho kshú búí khii wé è lé vaá fi lè ho ká-veere. ¹¹ Ho tá dēkénñn sūmáa khii wé há lùà búí yi, á le hñni lè mu vón-kora khii keń lùà cèrēe yi. Mu bē-beera búí na bio á à wé le zánii á à wé ho wáayi lè ho tá yi.

(Matiye 10.17-22; Maaki 13.9-13)

¹² «Ée ká sáni à bñn búenbúen dá, á 6a à wiika mia á à beé lò. Ba à 6ua mia á à varáa 6a *zuífúwa káránló zíní yi á vaá cítí, á à kúee mia ho kásó yi. Ba wé è 6ua mia á vaá dñni há kána júnása lè 6a bá-záwa yahó bio mí tà mií bio yi. ¹³ Lé bñn mi ì bē yi á à zéenináa í bio. ¹⁴ Mí bē mí hácirí bio ká lè bio wán: Mí yí dēe mí yiwa bio mí vaá bio á à fenináa miten bio yi. ¹⁵ Inén í bēere lé yia á à na há bioní lè mu bē-zúrminí mia, á mí zúkúsa ó o búí máa dani máa sánsá mia á mún máa kán. ¹⁶ Hári mñn maáwá lè mñn nuwá, mñn záwa lè mñn núwá na ká, lè mñn bñnlowá mñten lé bán á à dé mia á à na, á mí cèrēe búí 6a à búe. ¹⁷ Ba núpua búenbúen á à jin mia bio mí tà mií bio yi. ¹⁸ Ée ká hári mí jún-váni dá-kéni búí máa ví. ¹⁹ Mí fará dñn sese, bñn lè bio á à na ká mí ì yí le mukáni na máa vé.

O Yeesu wee bio ho Zeruzalēmu floró bio
 (Matiye 24.15-21; Maaki 13.14-19)

²⁰ «Páahú na mí khii mí 6a hñn-táwá lè mí kuio ká 6a kñiá ho Zeruzalēmu yi, bñn ká mí ì zūn le cínú ká ho floró yi. ²¹ Hón páahú so yi á bía á à keń ho *Zudee yi ko 6a lúwí yóo há búaa. Bía á à keń ho Zeruzalēmu yi ko 6a lé ho yi lén, á bía wi há mana yi yí bñni 6uee zo ho yi. ²² Lé bio mu ì wé le cítí fló wizooni na le Dónbeení bioní vūahú bē-bionii búenbúen á jii ì sí yi. ²³ Ho yéréké khii sá 6a há-sēenasa lè 6a há-juáawa yi mu zoń. Lé bio mu ì wé le yi-vēe láa soobēe ho kshú mu yi, á le Dónbeení á à zéeni le le síí wee cí 6a núpua mu yi. ²⁴ Ba à búe 6a búí lè há hía khára, ká 6a búí 6a à 6ua á varáa há ká-vio yi, á bía yínón 6a zuífúwa 6ueé fi ho Zeruzalēmu á à keeni ho yi fúaa 6a páahú jii sú.

* 20:43 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 110.1

O Nùpue Za bñni buenlò bio
(Matiye 24.29-35; Maaki 13.24-31)

²⁵ «Mu biowa 6úi na síi yí zú khíi wé le wii le ho píihú lè há manàayio yi. Ho ðimíjná kánasa 6úen6úen á yilera à yáa mu yámú jumu na wee kùrún sá jíló bio yi. ²⁶ Ba nùpua 6úi yiwa á à dè dè è yuunika ká 6a leékaa bio khíi wé ho tá wán mu páahú, lé bio á ho wáayi bio 6úen6úen á à dèkè. ²⁷ Bñn ká 6a à mi a *Nùpue Za há dunduio wán ká a yòó lua lè mí ðánlò lè mí cùkú beeni. ²⁸ Ká bñn biowa so wéró jii khíi héra, à mi híni ðin à hóoni mi júná lé bio á mi kánlò wáa sùaráa.»

O Yeesu lá ho fikiyé bio á kàranna lè 6a nùpua
(Matiye 24.32-35; Maaki 13.28-31)

²⁹ Bñn món ó o Yeesu wà le wáhiire na kà nòn 6a yi: «Mi loñ ho *fikiyé vñdèè lè há vñsía na ká. ³⁰ Ká há hía wee sà mí vñn-yórówá, se mi zú le ho viohó tèrò ðán. ³¹ Laa bñn síi ká mi khíi mòn ká bñn biowa so wee wé, à mi zúri le le *Dónbeeni bèni sùaráa. ³² Le í mí ho tiiá poni na mia: Ho páahú na kà nùpua máa hí máa vé ká bñn biowa so 6úen6úen yi wó. ³³ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bioní hñn n keri bñn fèèè.»

Mi wé fani mí yio

³⁴ «Hen ká mi wee pa miten bio sese, á mi máa na miten ho ðándínlò lè ho ja-junlò, lè ho ðimíjná bio yilera yi. Ká bñn mia le wizonle mu khíi ví mia lè ho zúan bio síi. ³⁵ Lé bio le khíi yòoka ho ðimíjná nùpua 6úen6úen wán. ³⁶ Mi fani mí yio. Mi wé flo fèèè, á mi ì yí ho pánká à fenínáa miten bio wá 6ueé wé 6úen6úen yi, á à ðán n ðinnáa o *Nùpue Za yahó.»

³⁷ Le wisoni yi ó o Yeesu fù wee wé kàrán 6a nùpua le *Dónbeeni zì-beeni yi. Ká ho ziihú ò o lén yòo cãa há Oliivewa vñsía 6úee wán. ³⁸ Ba nùpua 6úen6úen fù wee wé buen le Dónbeeni zì-beeni yi le yñbii bùirri, à 6uee jii á cón.

22

O Yeesu dénaló bio
(Matiye 26.1-5, 14-16; Maaki 14.1-2, 10-11; Zán 11.47-53)

¹ Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú na 6a le Paaki wá 6ueé sùará. ² A 6a *yankarowá júnása lè ho *lándá bio zéenilowa wee cá bio 6a à wé wé è 6úeráa o Yeesu, lé bio 6a zána 6a zámáa. ³ A bñn ó o *Satáni dó há yile-kora ò Zúdaa na 6a wee ve láa Isikariote yi. O lé 6a nì-keninia píru jun nì-kéni. ⁴ O o Zúdaa mu wá vaá wáania lè 6a yankarowá júnása lè le *Dónbeeni zì-beeni parowá júnása, à zúrnáa bio ò wé wé è déráa o Yeesu 6a níi yi. ⁵ A bán sía wan wan le mí ì na le wári wo yi. ⁶ O o Zúdaa wáa tà, á hínnon wee cá bio ò ðin wán á à déráa wo 6a níi yi ká 6a zámáa yí zún mu.

O Yeesu le 6a wioka ho Paaki ðínló bio
(Matiye 26.17-19; Maaki 14.12-16; Zán 13.21-30)

⁷ Páahú na 6a wee dí ho búurú na á ja-fini yí dó yi sánú yi, á le wizonle na 6a ko 6a fúaa ho Paaki piowáa yi à wé lè mu hámu ðán, ⁸ ó o Yeesu tonkaa o Piere lá a Zán á bía nòn yi: «Mi lén vaa wioka ho Paaki ðínló bio.» ⁹ A 6a tùara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wioka mu yi?» ¹⁰ O o bía nòn 6a yi: «Mi loñ! Hen ká mi hía wá líi zo ho lóhó yi, á mi ì fè mín láa níi 6úi na sò mu jumu lè ho dúuhú, à mi bè o yi va le zii na ó o vaá zo yi, ¹¹ á vaa bio na le zii mu 6ánsó yi: Ò nì-kàrání le wa túa fon: Ho lahó na á ínén lè í nì-keninia á à dí ho Paaki ðínló yi lé ho yén? ¹² O ò zéeni la-beeni 6úi láa mia ho nónwíohú yi na sía báráka vó. Lé bñn à mí wioka ho ðínló bio yi.» ¹³ A 6a wá vaá yú mu 6úen6úen láa bio ó o Yeesu bíaráa mu á 6a wiokaa ho Paaki ðínló bio.

O Nuhúso ðínló
(Matiye 26.26-29; Maaki 14.22-25; 1 Korínte 11.23-25)

¹⁴ Bio ho páahú ðán, ó orén lè mí tonkarowá páania kará ho ðínló jiihú yi. ¹⁵ O o bía nòn 6a yi: «Í 6èntín wee cá à í dí ho Paaki sánú ðínló na ká láa mia á bè yi lò beráa. ¹⁶ Lé bio á í máa bñni máa dí ho láa mia hùúu, fúaa nònzon na á mu ù wé á jii á à sí yi le *Dónbeeni bèni yi, le í bio mu na mia.» ¹⁷ O o wáa lá le juuníi ðèè á 6uan, ò o dó le Dónbeeni bárákà, ò o bía: «Mí fé le juuníi ðèè na ká à juu fé mín yi. ¹⁸ Le í bio mu na mia: A lá ho zuia jii wán, á í máa bñni máa juu ðivén hùúu, ká mu yínón le Dónbeeni bèni buenlò món.»

¹⁹ Bñn món ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeeni bárákà, ò o cèèkaa ho nòn 6a yi, ò o bía: «Hia ká lé í sánia [na nòn mi bio yi. Mi wé wé mu à leékaráa í bio.» ²⁰ Lé bñn 6án síi ó o mún laráa le juuníi ðèè ho ðínló díró món, ò o bía: «Le juuníi ðèè na ká lé le páanii finle na bò lé í cáni na á à kúia mi bio yi.]

(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21)

²¹ «Èε ká mi máhã lorí, yía á à dé mì ì na làa mi á páanía kará ho ðínló jùhũ yí hen. ²² Mu bon, o *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeení le mu wéráa. Ká yía máhã níi ì bè mu á ho yéréké è zo jùhũ. ²³ A 6a búakáa wee túaka mín yí le lé o yén máhã á wé mu mí tshãhũ coon?»

Yia po bia ká lé o yén?

(Matiye 20.25-28; Maaki 10.42-45)

²⁴ O Yeesu nì-keninia wee wàaní mín yí à zúrínáa yía po 6arén na ká. ²⁵ O o Yeesu bíá nòn 6a yí: «Ho ðmíjã kãna bá-zàwa wee wé mí pánkã há wán, á bíá ho pánkã wi níni yí le 6a wé ve mí làa «bè-tente wérowà». ²⁶ Èε ká mínén bío yí ko à mu kerí kã. Mínén á yía jùhũ wi po bíá ká wón ko ò o wé mítén ðínú bíá ká yahó. A yía á ho pánkã wi níi yí wé bíá ká ton-sá. ²⁷ Yía jùhũ wi lée wée? Lé yía 6a wee lá ho ðínló na yí ò o dí lée, táá lé yía wee lá ho na? Yínón yía 6a wee lá ho na yí le? Awa! Inén wi mí tshãhũ lòn ton-sá bío síi.

(Matiye 19.28)

²⁸ «Bíó á mi wee tà kerí làa mi fèεε le lònbee na wee yí mi yí, ²⁹ le búñ nòn á le béení na á í Maá nòn míi á í mún nòn mia. ³⁰ Mi khíi dí á à ju làa mí ì béení yí, á mi mún khíi keení 6a bá-zàwa kanmúini wán á à cítiráa o *Isirayεεle zí-júná píru jùn.»

O Yeesu bíá le o Piere hãa pt mí bío

(Matiye 26.31-35; Maaki 14.27-31; Zan 13.36-38)

³¹ O Yeesu bíá nòn o Simón Piere yí: «Simón, Simón, héyíi! Lorí! O *Satáni flora ho wãhũ le Dónbeení cón yú à didiráa mia làa bío 6a wé didiráa mu dũmu à lén zàn-bíó. ³² Èε ká í máhã flora nòn foñ, à le slidéro yí fòo foñ. Ká ù khíi tà yèrémáa 6uara í cón, à ù hení mìn zàwa sía.» ³³ O o Piere bíá nòn wo yí: «Núhũso, hãrí á mu wé kásó, á ì ì zo ho làa fo. A mu wé húmú, á ì ì hí làa fo.» ³⁴ O o Yeesu bíá: «Piere, le í bío mu na foñ: Ho zuia ó o kò-béε máa wá, ká ù pá le fo yí zú mi á dãn há cúa-tfn.»

Mi wé wioka miten há fio bío yí

³⁵ Bún món ó o Yeesu bíá nòn 6a yí: «Bíó á í hãa tonkaa mia, á ì le mi yí 6ua wárí á yí 6ua puure làa nakãa, á bíó búii cén fòora mia le?» A 6a bíá: «Dèε búii yí fòora wen.» ³⁶ O o wãa bíá nòn 6a yí: «Awa! Bíó ká wán ká yía wárí wi ò o lá le 6ua, á yía puure wi mún lá le 6ua. Yía khã-tóni mia á wón yèε mí bákã beení, ò o yã ho búii. ³⁷ Le í bío mu na mia: Le Dónbeení bíoní vùahũ bíoní na ká bío ko à mu sã míi à jii sí: «Ba mà á dó 6a bè-kora wérowà jii.»* Mu bon. Bíó túara í dãní yí á à wé jii ì sí.» ³⁸ O o nì-keninia bíá nòn wo yí: «Núhũso, lé há khã-túa bío jùn na.» O o Yeesu bíá: «Mi wãa díã kã.»

O Yeesu flora há Oliivewa Búee wán

(Matiye 26.36-45; Maaki 14.32-41)

³⁹ O Yeesu ló ho lóhó yí á wã van há Oliivewa búee wán làa bío ó o wee wé wéráa mu. O o nì-keninia bó á yí. ⁴⁰ Bíó ó o vaá ðãn ho lahó mu ó o bíá nòn 6a yí: «Mí wé fio bèra a na à mí yí zo mu bè-kora wéro yí.» ⁴¹ Bún món ó o khèra làa ba á à yí lòn hen na ó o nùpue hue-lèenii dà vaá dá yí síi, á líi fãrá mí nonkójúná wàn ò o wee fio ká síi: ⁴² «Í Maá, ká fo tà, à ù yí le le lònbee na ká dá mi. Èε ká mu yí wé Inén síi bíó ká únén síi bíó lé bío wé.» ⁴³ [Bún món á le Dónbeení tonkaro búii 6ueé zéenia mítén làa wo, á híina á síi. ⁴⁴ O Yeesu wiokaa wee fio lè mí sóobéε, lé bíó á bío wá 6ueé wé làa bíó á à sá a yí búenbúen ó o mòn, á mu wee beé o lò ðakhíina, ó o fèení yèrémáa ka lòn cãni, á wee luioka líi kúia ho tá yí.] ⁴⁵ Bíó ó o flora vó, ó o bíniã 6uara mí nì-keninia cón á 6ueé yú 6a à mu dãmú 6ó 6a, lé bíó 6a yiwa wee várãa. ⁴⁶ O o bíá nòn 6a yí: «Mí yí da. Mí híni fio à mí yí zo mu bè-kora wéro yí.»

Ba wíira a Yeesu

(Matiye 26.47-55; Maaki 14.43-49; Zan 18.2-11)

⁴⁷ Bíó ó o Yeesu ðín wee bíó, à búñ 6a zãmáa búii vaá ló lua. Yía dú 6a yahó lé o Zúdaa, wón na lé o nì-keninia píru jùn nì-kení mi bæere. O 6uee ðeenii, ó o wã 6ueé 6ó a Yeesu yí, á le mí ì tèní a yí lè le kònbii. ⁴⁸ A wón bíá nòn wo yí: «Èεe, Zúdaa, lé le kònbii tènii á fo ò bè yí á à dérãa o *Nùpue Za á à na le?» ⁴⁹ Ká bíá làa wo bó mín zúna bío híã á wé, á 6a túara a yí: «Núhũso, wã dá á fi lè wã khã-túa le?» ⁵⁰ A 6a nì-kení búii ðeenia há 6a *yankarowã jùhũso ton-sá nín-tlãní jikãahũ kúio. ⁵¹ Ká a Yeesu máhã bíá: «Héyíi! Mí díã kã.» O o ðãn o níi jikãahũ ó o ðeenia wan. ⁵² Bún món ó o Yeesu yèrémãa bíá nòn 6a yankarowã júnãsa, lé le *Dónbeení zí-beení parowã júnãsa lè 6a nì-kía na wã 6ueé wíi wo yí: «Mí guan mí khã-túa lè mí bútaa buararãa í wán le we? Í lée nì-kãanii le?» ⁵³ Há wizooni búenbúen á ì lá wee wé kerí làa mia le Dónbeení zí-beení yí á mí yí wíira mí hón páahũ so yí. Èε ká ho páahũ na ká hón bíó sã mínén lè le tíbírí pánkã jùhũso yí.»

* 22:37 Mi lorí Ezayii vùahũ 53.12

O Piere pã a Yeesu bio

(Matiye 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54; Zãn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bũn mɔn á 6a wãa wĩira a Yeesu á buan vaá zonnáa 6a yankarowà jũhũso zii. O Piere bõ 6a yi ká a mähá khèra wi. ⁵⁵ Ba zoó lò ho dšhũ ho lún sji yi á 6a búii kará kńńia yi. O o Piere 6ueé zoó kará làa ba. ⁵⁶ O o ton-sá hãa búii mɔn wo ho dšhũ khoomu yi ò o kará, ó o fá mí yĩo wo yi, ò o bía: «O nũi na ká mún fũ wi làa wo.» ⁵⁷ O o Piere pã mu, ò o bía: «Héyiii! Hãa mu, 1 yãa yĩ zũ a.»

⁵⁸ Mu ù dé mí yi ò o búii tĩn mɔn wo, á wón bía nɔn wo yi: «Ūnén mún lé o nũi mu bãn nĩ-kéní búii.» Ká a Piere mähá bía: «Nũi mu, 1 yĩ nɔn wo.» ⁵⁹ Bĩo mu dá dò mí yi lòn lèèrè dà-kéní sii ó o nĩ-veere búii tĩn pá bĩnía bía mu: «Mu bon kénkén. O nũi mu fũ wi làa wo, lé bĩo ó o mún lé o Kalilee nũi.» ⁶⁰ Ká a Piere mähá bía: «Bĩo á tũnén yãa wee bĩo á 1 yĩ zũ.» Ho pãahũ dà-kéní kéní na ó o wee bĩo mu yi ó o kò-béé wá. ⁶¹ O o Nũhũso yèrémáa fá mí yĩo o Piere yi. Lé bũn ó o Piere hácírĩ mähá buara bĩo ó o Nũhũso bía nɔn wo yi wãn: «Ho zuia ó o kò-béé máa wá ká ũ pá le fo yĩ zũ mí á dšn hã cua-tĩn.» ⁶² O o Piere hĩnɔn ló á lée wá búbubù.

Ba dásiwá wee ha a Yeesu ká 6a a là a

(Matiye 26.67-68; Maaki 14.65)

⁶³ Ba nũpua na pan o Yeesu yi wee yãa mí jĩnĩ yi na a yi ká 6a a ha a. ⁶⁴ Ba wee pe o yahó yi ká 6a tũa wo yi: «Ká fo lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fèero bio bon, à ũ zéení yĩa vĩna fo.» ⁶⁵ Hã bĩn-kora lè mí síiwá á 6a wee bĩo na a yi.

Ba buan o Yeesu vannáa ho lándá tũia fèerowá cšn

(Matiye 26.59-65; Maaki 14.55-65; Zãn 18.19-24)

⁶⁶ Bĩo ho tá tšn, á 6a *zuífũwa nĩ-kĩa, lè 6a *yankarowà jũnásá *lè ho lándá bio zéenílowa kúaa mún wãn, à 6a le 6a bua a Yeesu buennáa minén na lé ho lándá tũia fèerowá yahó. ⁶⁷ A 6a tũara a yi: «Fo lé o *Krista á ũ bĩo mu le wa jĩ.» O o bía nɔn 6a yi: «1 bía mu nɔn mia á mí máa tá mu, ⁶⁸ ká 1 mún tũara mia á mí máa bĩo dšé. ⁶⁹ Ká hã laà na ká wãn, ó o *Nũpue Za á á kèení le Dónbeenĩ na dà mu bĩo búenbũen nĩn-tĩn.»† ⁷⁰ A 6a búenbũen wãa bía: «A bũn á fo lé le Dónbeenĩ Za lon?» O o bía nɔn 6a yi: «Lé minén miten bía le 1 lé orén.» ⁷¹ A 6a wãa bía: «Wa màkóo wãa mia sèrãsa yi. Warén waten wãa jã a jĩ-cúa.»

23

Ba buan o Yeesu buararãa o Pilaate cšn

(Matiye 27.2, 11-14; Maaki 15.1-5; Zãn 18.28-38)

¹ Ho lándá tũia fèerowá búenbũen hĩnɔn buan o Yeesu vannáa o *Pilaate cšn. ² Bĩo 6a vaá dšn bĩn, á 6a wee bá a ká 6a a bĩo: «O nũi na ká á wa yũ ò o wee khã wa nĩpomu vĩnĩ le 6a yi cá ho lãnpó á na a bšé yi. O o mún wee bĩo le mí lé o *Krista, o bšé.» ³ O o Pilaate tũara a yi: «Lé tũnén lè 6a *zuífũwa bšé le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» ⁴ O o Pilaate bía nɔn 6a yankarowà jũnásá lè 6a zãamãa yi: «Bĩonĩ na à 1 ì dšn wãn á à siinĩnãa o nũi na ká jũhũ á 1 yĩ mɔn.» ⁵ Ká 6a mähá pá wiokaa wee bĩo lè mí pãnká: «O wee kãani wa nĩpomu lè mí kãrãnló. O búia mu jũhũ ho Kalilee yi á tò ho *Zudee yi fšéé wá 6ueé 6ó hen.»

⁶ Bĩo ó o Pilaate jã há bĩonĩ mu, ó o tũara: «O nũi mu lée Kalilee nũi le?» A 6a le tũuu. ⁷ A bĩo ó o zũna mu ká, ó o le 6a bua a varãa o *Herodee cšn, lé bĩo ó o Herodee lé yĩa wi ho Kalilee jũhũ wãn, à wón mún wi ho Zeruzalẽemu yi mu pãahũ.

Ba buan o Yeesu buararãa o Herodee cšn

⁸ Bĩo ó o Herodee mɔn o Yeesu, ó o sji wan, lé bĩo ó o jã a sã mĩana, á lá wi ó o mi a wãn hãrĩ hããnĩ. O lá wi ò o mi á ká a wee wé yéréké bĩo búii. ⁹ O tũara a yi làa bĩo cèrèé ká a Yeesu mähá yĩ dó mí jii wo yi hũuu.

¹⁰ Ba *yankarowà jũnásá lè ho *lándá bio zéenílowa dšn wee koonĩ a Yeesu yi lè le hšèrè. ¹¹ O Herodee lè mí dásiwá wee yãa mí jĩnĩ yi na a Yeesu yi ká 6a a zũarĩka a yi. Ba zĩnĩa wo lè ho báká beenĩ na se làa sòóbéé, á 6a bĩnía buan wo vannáa o Pilaate cšn. ¹² Lé bũn zoñ ó o Herodee là a Pilaate bĩnía wó 6a bšnlowá ká 6a jũnã lá wee fi.

Ba le o Yeesu ko ò o búie

(Matiye 27.15-26; Maaki 15.6-15; Zãn 18.39-40; 19.4-16)

¹³ Bũn mɔn ó o Pilaate von 6a yankarowà jũnásá, lè 6a ya-díwá lè 6a zãamãa á kúaa mún wãn, ¹⁴ ò o bía nɔn 6a yi: «O nũi na ká á mí buan buararãa 1 cšn, á le o wee kãani mu nĩpomu. Awa! I mún wãa tũara a yi mí búenbũen yĩo yi, á hã wén-kora na mi le o wó na dà á dé o jũhũ á 1 yĩ mɔn. ¹⁵ O Herodee bĩnía buan wo 6ueé nɔn wen, lé bĩo á wón mún yĩ mɔn o wékheró. O 6èntĩn yĩ wó bĩo búii na nɔn ó o korãa lè mu húmú. ¹⁶ 1 ì bĩo le 6a ha a lè hã

† 22:69 Mi lorĩ Lenĩ vũahũ (Psaumes) 110.1, Daniyele vũahũ 7.13

lábàani, ká 1 ì díá wo o ò lén.»¹⁷ [Hen ká ho Paaki sánú díró d̄n, ó o Pilaate ko ò o lén o kàsó n̄i búí díá.]

¹⁸ A b̄n 6a búenb̄uen páania wee bío p̄np̄n: «Búe o, à ù díá o Barabaasi!»¹⁹ Wón Barabaasi so kàsó zoró p̄h̄d̄ lé bío ó o h̄a wi ho k̄aló fio yi, á 6ó a n̄i búí.²⁰ Bío ó o Pilaate wi ò o díá a Yeesu, ó o wíokaa túara 6a z̄amáa yi.²¹ Ká 6a mahá wee w̄amaka: «Búe wo ho *kùrùwá wán ò o hí! 'Búe wo ho kùrùwá wán ò o hí!»

²² Mu cúa-t̄n n̄i ó o Pilaate bíá n̄n 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi? I yí m̄n bío búí na n̄n ó o koráa lè mu húmú. I ì bío le 6a ha a lè h̄a lábàani, ká 1 ì díá wo o ò lén.»²³ Ká 6arén bán pá lan wee w̄amaka p̄np̄n le 6a búe o Yeesu ho kùrùwá wán. A 6arén w̄amakaa lé h̄a yí ho p̄nká.²⁴ O o w̄a tá le mí ì wé bío 6a wee cá.²⁵ O n̄i na 6a le o díá, wón na kera ho k̄aló fio yi á wó le n̄i-búe 6a dó ho kàsó yi, ó o léra díá, ò o n̄n o Yeesu 6a dásíwá yi le 6a wé làa bío 6a zúifùwa sía wá yi.

Ba dásíwá buan o Yeesu wáráa

(Matiye 27.32-34; Maaki 15.21-23; Z̄an 19.17-22)

²⁶ Bío 6a buan o Yeesu wáráa, á 6a vaá fò mín làa Sir̄ena* n̄i búí na 6a le Sim̄on, ò o ló h̄a mana yi lua. A 6a dásíwá w̄ira a 6ueé séenia lè ho kùrùwá, ò o b̄eraa o Yeesu m̄n.²⁷ Ba minka z̄amáa bò a yi á séenia 6a h̄awa búí na wee wá kuaará a bío yi.²⁸ O o Yeesu yeremáa wee bío làa ba: «Zeruzalemu h̄awa, mí yí wá ínén bío yi, ká mí wá minén miten lè mí záwa bío yi.²⁹ Lé bío h̄a wizoóni búí na lua yi, á 6a khii wé è bío: «Ba h̄awa na yí máa te làa bíá d̄n yí ton za yí ȳenia yí m̄n bán p̄n̄á 6̄nt̄n sl.»³⁰ Hón p̄ah̄ú so yi ká 6a á bío ò na h̄a búaa yi: «Mí te p̄i w̄en» á mún ñ bío lè h̄a d̄onbúaa: «Mí pe w̄en»[†] ³¹ Lé bío ká 6a wee wé ínén na ka lòn búen-siire ká síi, á minén na ka lòn búen-hen̄i bío khii dá b̄n wán.»

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán

(Matiye 27.35-44; Maaki 15.24-32; Z̄an 19.17-27)

³² Ba mún buan n̄i-wanna n̄wá n̄un búí na 6a à páani ì búe là a Yeesu.³³ Bío 6a vaá d̄n ho lahó na 6a wee ve làa «N̄n-6ókuee» á 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán b̄n. Ba n̄i-wanna n̄wá n̄un á 6a mún búaa h̄a kùrùwá wán b̄n. O n̄i-kéní wi là a Yeesu n̄n-t̄áni ká yia so wi là a n̄n-káahó.³⁴ [O o Yeesu bíá: «Í Maá, s̄en díá na 6a yi, lé bío 6a yí z̄ú bío 6a wee wé.»] B̄n m̄n á 6a dásíwá wó le p̄n̄-s̄ini bío á sankaaráa o sí-z̄inia.³⁵ Ba z̄amáa d̄n b̄n á wee lōi. Ba *zúifùwa p̄n̄ása bán wee yáa mí p̄ini yi na a yi ká 6a á bío: «O fenía 6a búí, le orén mún fení míten ká a lé o *Krista bío bon, yia le Dónbeení m̄n léra.»³⁶ Ba dásíwá mún wee yáa mí p̄ini yi na a yi. Ba vaá 6ueé 6ó a yi, á hoonía mu b̄-jia yóó n̄n wo yi³⁷ á 6a wee bío: «Hen ká fo lé 6a zúifùwa b̄e, á ù fení úten úten.»³⁸ Yóó o p̄h̄d̄ yi á bío ká lé bío 6a túara: «YIA KÁ LÉ 6A ZÚIFÙWA B̄E.»³⁹ Ba n̄i-wanna na 6a búaa n̄i-kéní wee là a ká a bío: «Fo yín̄n̄ o Krista le, á ù fení úten úten à ù mún fení warén lon!»⁴⁰ Ká a n̄i-kéní na so wón 6̄n wee zá lé mí n̄inza mu ká a bío: «Fo yí máa z̄n̄ Dónbeení le? Yín̄n̄ le lònbee dà-kéní mu á ù wi yi le?»⁴¹ Warén bán ko lè le lònbee, lé bío wa wékhe lé h̄a dó w̄en mu yi, ká arén wón yí wó b̄e-kohó.⁴² B̄n m̄n ó o b̄inia bíá: «Yeesu, hen ká fo khii 6uara lè ù b̄en̄i, á ù pa í bío.»⁴³ O o Yeesu bíá n̄n wo yi: «Le í mí ho t̄iáa poni na fōn: Ho zuia ká fo ò k̄er̄i làa mí le Dónbeení c̄n.»

O Yeesu húmú

(Matiye 27.45-56; Maaki 15.33-41; Z̄an 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mu wó á le wii wa yóó f̄ará, á ho k̄sh̄ búenb̄uen d̄nd̄n wó le t̄ib̄irí á míana fúuu f̄uaa le wi-háare. Ho p̄nsoró na zoó le *Dónbeení z̄i-been̄i yi á lenkaa mín f̄ah̄ú.⁴⁶ O o Yeesu bíá p̄np̄n: «Í Maá, í wee dé í manáká ù n̄i yi.» Bío ó o bíá b̄n wó, ó o húrun.⁴⁷ Bío ho Oroomu dásíwá kuure p̄h̄t̄so m̄n bío wó, ó o kh̄onía le Dónbeení, ò o wee bío: «O n̄i na ká 6̄nt̄n lá t̄er̄enna.»⁴⁸ Ba z̄amáa na 6uara 6ueé lora mu bío mu á m̄n bío wó, á 6a b̄inia wá ká 6a yara sò làa s̄ob̄é.⁴⁹ O Yeesu bán b̄nlowá búenb̄uen lè 6a h̄awa na bò làa wó h̄arí ho Kalilee yi á 6ueé kh̄era d̄n wee lōi bío wee wé.

O Yeesu n̄uló bío

(Matiye 27.57-61; Maaki 15.42-47; Z̄an 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ N̄i búí h̄a wi b̄n á ȳeni 6a le Zoz̄effu. O wee lé 6a *zúifùwa lóhó na 6a le Arimatee yi. O fù lè n̄i-tente na t̄er̄enna, á h̄a wee l̄on̄i le *Dónbeení b̄en̄i buenló. O fù lé 6a zúifùwa l̄andá t̄iáa f̄erowá n̄i-kéní, ká a mahá f̄u yí tá bío 6a n̄inzawa p̄ini tó wán wó.⁵² O o wá van o Pilaate c̄n vaá flora a Yeesu n̄i-h̄inmu.⁵³ B̄n m̄n ó o huera a ho *kùrùwá wán, á líi pon yi lè ho bunló, á lá vaá n̄uuna le búure na có ho búaaahó yi, na á n̄i-hío lá d̄n yí n̄uuna yi

* 23:26 Sir̄ena: Ho lée lóhó búí na wi ho Afriiki k̄sh̄t̄ yi á suaraa yi lè ho Mediteranee yámú n̄umu. O Yeesu p̄ah̄ú á 6a zúifùwa búí h̄a wi ho lóhó mu yi. † 23:30 Mí lōi Ozee v̄ah̄ú 10.8.

yí mən.† 54 Mu wó ho yèzú má zoñ ziihú á ho *Sabaá jùhú búaráa. 55 Ba háawa na bò lá a Yeesu hári ho Kalillee yi á bò mín lá a Zozeefu vaá mən le búure, á lora bio ó o Yeesu ní-hínmu dūmanáa. 56 Bún mən á 6a bínía vaá wee wíoka ho jiló lè mu bio na sámu sí o Yeesu mu sánía bio yi. Ho Sabaá zoñ á 6a vúrúna làa bio ho làndá hénianáa mu.

24

O Yeesu vèeró bio

(Matiye 28.1-9; Maaki 16.1-8; Zán 20.1-10)

1 Ho dimaasi zoñ yinbíi búiríi á 6a háawa hínnon lá ho jiló na sámu sí na 6a lá wíokaa, á buan vannáa le búure wán. 2 Ba vaá yú le hue-beení na lá pon le búure jii á le bínía khíi día. 3 Á 6a yóó zon, ká 6a máhá yí zoó mən o Núhúso Yeesu sánía. 4 Á 6a ñin yilera lúnkaa, á bún á báawa nùwá jún na sí-zínia wee juiika ñin 6a yahó. 5 Bio 6a zána ñin cúiorá mí júná, á 6a núpua mu bía làa ba: «Lée webio nən á yía yío wi lua á mí buéé wee cá 6a ní-hía lúe yi? 6 [O mía hen. O vèera.] Mí le mí yiwa bio ó o hía bía non mia wán ká a wi ho Kalillee yi: 7 «O *Núpue Za ko ò o dé 6a bè-kora wérowá níi yi, á búéé ho *kúrúwá wán, á vèe há wizoóni ñin níi zoñ.»

8 Á 6a hácirí máhá bínía buara o Yeesu bióni wán. 9 Á 6a bínía wá vaá bía mu búenbúen non 6a tonkarowá píru dön làa bía ká búenbúen yi. 10 Ba lé o Makadala Mari, là a Zaana, là a Zaaiki bán nu Mari. Ba há-vio na lá páanía wi làa ba á mún bía mu bio dà-kéni mu non 6a tonkarowá yi. 11 Éé ká 6a tonkarowá máhá lá há bióni mu lòn bín-conconwá, á 6a yí tá 6a bio. 12 [Ká a Piere máhá pá hínnon lúwa van le búure wán á vaá líi lúnlúrá ò o lora le yi. Á ho nùlólò dèé lé ñio ó o mən. O o wó coon bio wó bio yi á bínía vannáa mí zii.]

O Yeesu zéenia míten lè mí ní-kentnia búí

(Maaki 16.12-13)

13 Le wizonle mu mí beere zoñ, ó o Yeesu ní-keninia nùwá jún búí bò mín jún ho lóhó na 6a le Emayuusi. Horén lè ho Zeruzaleemu á à yí léérèwa bio jún veení síi. 14 Bio wó khíina búenbúen lè bún bán láakáwá á 6a wee tá. 15 Bio 6a wee bio ká 6a á wáani mín ká 6a wá, ó o Yeesu mí beere buéé 6ó 6a yí á hò làa ba. 16 Ba jún wee mí a, ká bio búí máhá hò 6a á 6a yí zúna a. 17 O o Yeesu túara 6a yi: «Lée webio á mí wee wáani wán ká mí wá?»

Á 6a ñin só mí yara. 18 Á 6a ní-kéni na 6a le Keliopaasi bía non wo yi: «Ba núpua na buara ho Zeruzaleemu yi búenbúen, á únén ù dön lé yía yí zú mu biowa na wó há wizoóni yén na ká yi le?» 19 O o túara 6a yi: «Á bún biowa so lè mu yén?» Á 6a bía non wo yi: «Bio wó a Nazareete níi Yeesu yi há. O lá lé le *Dónbeení jii-cúa fèero. Le Dónbeení lè 6a núpua zúna le o pánká wi mí bè-wénia lè mí bióni yi. 20 Wa *yankarowá júnása lè wa ya-díwá non wo bía yí zú le Dónbeení yi á bán síníia jùhú á búé, á 6a búaa wo ho *kúrúwá wán. 21 Wa lá wee léeka le orén lè yía ko ò o káni á *Isirayéle nípomu, ká mu yío wáa máa lé. Ho zúia lé mu biowa mu wéwó wizoóni bio ñin. 22 Wa kuure háawa nùwá yén búí wó wen coon. Ba fù hínnon le yinbíi búiríi á van le búure wán, 23 ká 6a máhá yí vaá yú a sánía. Á 6a bínía buéé bía mu non wen, á 6a mún bía le Dónbeení wáayi tonkarowá búí zéenia míten làa mí, á 6a bía non mí yi wéwéwéwé lè o yío wi lua. 24 Wa ninzáwa nùwá yén búí mún van le búure wán á vaá mən mu búenbúen làa bio 6a háawa bíaráa mu, ò o Yeesu wón 6a yí mən.»

25 O o Yeesu máhá wáa wee bio làa ba: «Mí lé 6a bónbúwá. Mí yí máa dé mí sía le Dónbeení jii-cúa fèerowá bè-biónii yi fúa. 26 O *Krista so lá yí ko ò o lò be ká síi á yíráa mí cukú beení le Dónbeení cón le?» 27 Bún mən ó o wáa zéenia bio bía a dání yi le Dónbeení bióni vúahú yi búenbúen bán kúará. O búu mu jùhú lá a *Moyiie vónna á vaá lá lè le Dónbeení jii-cúa fèerowá wónna búenbúen.

28 Bio 6a vaá 6ó ho lóhó na 6a wee wa yi, ó o Yeesu wó lòn níi na le mí ì khíi á à va làa yahó. 29 Ká 6a máhá hò a le o yí wé mu, á 6a bía non wo yi: «Día á ù cāa làa wen, ho tá wee hí.»

O o Yeesu wáa zoó làara 6a wán. 30 Bio 6a wee dí, ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeení báká, ò o cèkka ho non 6a yi. 31 Lé bún wán á 6a yío máhá fá, á 6a zúna a. O o dèenia juuna vúnun 6a yahó. 32 Á 6a wee bio làa mín: «Bio ó o fú wee bio ká a zéeni le Dónbeení bióni kúará làa wen ho wóhú wán á wa sía so fú yi há le?»

33 Á 6a dèenia hínnon bínía jún ho Zeruzaleemu. Ba vaá yú 6a tonkarowá píru dön lè mí ninzáwa mín wán bín, 34 á bán wee bio làa ba: «O Núhúso vèera bio bon. O Símon mən wo.» 35 Á 6a garén mí beere lá bio wó ho wóhú wán bía non 6a yi, làa bio 6a zúrúnanáa o Yeesu páahú na ó o wee cèka ho búurú yi.

† 23:53 Ba zúifúwa búráa: O Yeesu páahú ká 6a zúifúwa na níni se fú wee wé cé mí búráa há búaraá yi. Há 6úti wee wé há bú-káni á ho zí-jùhú dà-kéni núpua wé nnu yi. Há búráa mu 6a fú wee wé pe jini lè há hue-beera. Bía yí dá hén búráa so síi máa cé, bán búráa fú wee wé cé ho tá káamaa yi. Ba fú wé khuuní há á há wíoka wé mí, lé bio ká yía vará há wán táa o ñin há, se 6ánsu tun.

O Yeesu wlokaa zéenia mten lè mi tonkarowa

(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Zán 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

³⁶ Bío 6a wi bñn bíoró yi, à bñn ò o Yeesu mí bεere dèenia wi 6a tñahũ [ó o bía nɔn 6a yi: «Le ho héerá kerí làa mia.»] ³⁷ A 6a zána dàkhíina, lé bío 6a mɔn wo wó làa nĩ-hónbóní. ³⁸ Ká a Yeesu máhá bía làa ba: «Mí yilera yáara le we? Lée webio nɔn há titikaa wiráa mí sía yí? ³⁹ Mí loń 1 níní le 1 zení. Mu lé ínén 1 bεere. Mí 6uee dá mí loń, lé bío ó o nĩ-hónbóní sánia mía làa bío mí mɔn à Inén sánia wiráa bío síi.» ⁴⁰ [O bía hñn bióní so nɔn 6a yi, ò o zéenia mí níní lè mí zení làa ba.] ⁴¹ Ká 6a minka sí-wεε làa bío mu wó 6a coon bío yi, á 6a pá yí tà yí tà le o Yeesu vèera bío bon, ó o wáa bía nɔn 6a yi: «Bè-dínii wi mí cñn le?» ⁴² A 6a nɔn o ceza na sñn sñn-kéní wo yi, ⁴³ ó o fó a là 6a ylo yi.

⁴⁴ Bñn mɔn ó o bía nɔn 6a yi: «Bío ká lé bío á ĩ bía nɔn mia páahũ na á ĩ làa mia páania wi: Bío túara ĩ dání yi 6úen6úen o Mɔyíize lándá lè 6a ñi-cúa fεerowá vónna, lè há leni vñahũ yi á lá ko mu wé.» ⁴⁵ Bñn mɔn ó o Yeesu wó á 6a wee zũri le Dónbeení bióní vñahũ bióní kúará, ⁴⁶ ò o bía nɔn 6a yi: «Mu túara ká: O *Krista ko ò o lò be, bñn mɔn ò o vèe há wizooni tñn níi zoñ. ⁴⁷ Bío ká lé bío mí bue o yèni yi à na há síiwá nùpua 6úen6úen yi: «Mí yèrémá mí yilera lè mí wára à mí yí mu bè-kora sñndiaró.» Mí 6úa mu ñúhũ ho Zeruzaleemu yi. ⁴⁸ Bío mí mɔn à mí bío na 6a nùpua yi. ⁴⁹ Inén 1 bεere á à tonka le Dónbeení Hácíri na le dó mí ñii le mí ĩ na á le è lii mí wán, ká mí máhá ko mí kεení ho lóhó yi fúaa le Dónbeení pánká lé ho wáyai à lii mí wán.»

O Yeesu yòora le Dónbeení cñn

(Maaki 16.19-20; Bè-wénia 1.9-11)

⁵⁰ Bñn mɔn ó o Yeesu fó 6a á 6a ló ho lóhó yi wá vaá sùaráa ho Betanii yi, lé bñn ó o hóonia mí níní ò o dúbuua 6a yi. ⁵¹ Páahũ na ó o wee dúbuua 6a yi, ó o làa ba saawaa mín yi, [ó orén wón buan yòora ho wáyai.] ⁵² [Ká barén bán 6úaanía wo] à 6a bñnia van ho Zeruzaleemu ká 6a sía wan làa sòobεε. ⁵³ Ba yí máa kší le *Dónbeení zĩ-beení yi. Ba wee 6uee 6úaaní le bñn fεεε.

Le Dónbeení bín-tente vūahú na ó o Zán túara

Vūahú tūaró jūhú

O Zán na hía lé o Yeesu nī-kenínia nī-kéní lé wón túara ho vūahú na kà. O sansan wee bío míten bío, ò o le o nī-kenínií 6úí (18.15), tàá o nī-kenínií na ó o Yeesu wa (13.23; 19.26; 20.2; 21.7, 20,41).

Bíio o Matiye là a Maaki là a Luki túara cèrèè ó orén wáa yí bíníia yí tò yí mí vūahú yí. Bío o Zán túara mí vūahú lé bío kà:

1. O zééníia le o Yeesu lé le Dónbeení bioní na wi fèèè, le o wó míten là a nùpue á 6ueé kará làa wèn. O zééníia bío ó o Zán Batiisi fèèera a Yeesu tūiá poni dání yí. O mu zééníia bío ó o Yeesu fòráa mín lè 6a nùpua lè mí síwà (1).
2. O Zán zééníia le o Yeesu ló le Dónbeení cón, á mún zééníia bío o Yeesu kàráanna lè 6a nùpua (2–12).
3. O zééníia bío ó o Yeesu kàráanna lè mí nī-kenínia ho tñnaahú na 6a wíira a yí (13–17).
4. O Zán bíia bío wó a Yeesu yí bío (18–19).
5. Ho vūahú vaa véeníi, ó o mún bíia a vèeró, làa bío ó o zééníianáa míten lè mí nī-kenínia mí vèeró mún bío (20–21).

O Yeesu Krista lé le Dónbeení Bioní

¹ Mu jūhú 6úèèníi, á yia lé le Bioní á wi ká bío 6úí ðñ yí léra. O páanía wi lè le Dónbeení. Orén mí bèere lé le Dónbeení. ² Mu bío 6úen6úen jūhú 6úèèníi, ká arén lè le Dónbeení páanía wi. ³ Lé orén á le Dónbeení ðñ wán léraráa mu bío 6úen6úen. Bío ó o níi yí kera lénló yí bñn mía. ⁴ Orén lé yia le mukáni wee lé cón. Dén mukáni so ka lòn khoomu na wee zéení bío le Dónbeení karáa lè 6a nùpua. ⁵ Mu khoomu mu wee dé le tibirí yí, á bíia wi le tibirí mu yí wee pí mu bío.*

⁶ Nii 6úí hía wi bñn á le Dónbeení tonkaa. O yèni 6a le Zán.† ⁷ Lé orén 6uara 6ueé wó yia ka lòn khoomu seéráso, á wee mí ho tūiá o jii, bèra a na à 6a 6úen6úen tà le yia ka lòn khoomu á bío bon orén pánká yí. ⁸ Orén mí bèere hía yíná yia ka lòn khoomu, ká a 6ueé wó o seéráso, á mà ho tūiá o jii. ⁹ Yia lé mu khoomu binbirí á 6uara ho ðmíjná yí á 6ueé wee dé mu khoomu 6a nùpua 6úen6úen wán.

¹⁰ Yia lé le Bioní á wi ho ðmíjná yí, ho ðmíjná na le Dónbeení ðñ orén wán á léra. Èè ká ho ðmíjná mu nùpua màhá yí zúna. ¹¹ O 6uara mín kùrú lùè yí, á bío bío sá a yí pá a bío. ¹² Ká 6a tñahú á 6a 6úí màhá tà a bío, á dó mí sía wo yí. Bán ó o wó á 6a wó le Dónbeení zàwa. ¹³ Ba yí wó le Dónbeení zàwa làa bío 6a nùpua wee teráa 6a zàwa bío. Ba mún yí wó le Dónbeení zàwa làa bío ó o báa là a hía wee páaní á yíráa 6a zàwa bío. Le Dónbeení míten lé ðio wó á 6a lé le zàwa.

¹⁴ Yia lé le Bioní á 6ueé wó a nùpue, á kará làa wèn. O sáamu jii mía. Lé orén wee zéení ho tūiá poni binbirí làa wèn. Wa fá wa yío o cùkú yí, hía ó o Za kéní na ló mín Maá Dónbeení cón wé yí.

¹⁵ O Zán na lé o seéráso á bíia bío ká pónpón o dání yí: «Yia ká lé yia á ñ fèra bíia bío nòn mia. I bíia le o wi ñ mán bò o 6uen, ká a màhá po mí lé bío ó o wi ñ yahó hàáñi.»

¹⁶ Mu bè-tentewá lè mí síwà na lé o sáamu na jii mía á wa 6úen6úen yú jamaa mín wán. ¹⁷ Ho lándá lé o *Mayiize á le Dónbeení bò yí nannáa ho wèn. Ká mu sáamu lé ho tūiá poni lé orén na lé o Yeesu *Krista á le Dónbeení bò yí zééníianáa mu làa wèn. ¹⁸ Nùpue na ðñ mán le Dónbeení wón mía. Ká arén na lé o Za kéní na lé le Dónbeení, yia páanía wi là a Maá Dónbeení, lé wón nòn ó o Maá bío zúnáa.

Bíio ó o Zán Batiisi bíia míten dánt yí

(Matiye 3.1-12; Maaki 1.2-8; Luki 3.15-17)

¹⁹⁻²⁰ Wizonle 6úí á 6a *zúífùwa júnása na wi ho Zeruzalèemu yí á tonkaa 6a yankarowá là a Levii nùwá le 6a 6uee túa o Zán yí le o lé o nùpue yén síi. O o yí sá mu, ò o mà ho tūiá wéréwéré nòn bíia 6a tonkaa yí: «Íñen yínáñ o Krista, yia le Dónbeení mán léra.» ²¹ A 6a túara a yí: «Á fo lé o nùpue yén síi? Fo lé le *Dónbeení jii-cúa fèero *Elii‡ le?» O o Zán le mí

* **1:5** á bíia wi le tibirí mu yí wee pí mu bío: Le Dónbeení bioní vónna 6úí yí, á mu bíia ká síi: á le tibirí máa ðàñ mu bío.

† **1:6** O Zán na bío bíia hen lé yia hía wee bátizé 6a nùpua. Mi loñ Matiye vūahú 3.1-17 ‡ **1:21** Bíio le Dónbeení jii-cúa fèero Elii tonló sá wó, ó o 6uan yóora ho wáayi. Ba 6úí hía wee leéka le o ko ó o bini 6uen á dí yia le Dónbeení mán léra yahó, á 6uee wioka a 6uenló bío. Mi loñ Malasii 3.23

yínorí Elii. A 6a bínia tùara: «Á fo lé le *Dónbeení jì-cúa fεero na wa wee lòoní\$ le?» O o Zān le 6úeé. ²² A 6a wáa bía n̄n wo yi: «Ūnén b̄en lé o n̄pue yén síi? Wa ko wa vaa zéeni bio 6úí à na bía tonkaa w̄en yi. Fo lée wée?» ²³ O o Zān bía: «Īnén lé yía le *Dónbeení jì-cúa fεero *Ezayii bía bio:

«N̄i 6úí wee bio p̄n̄p̄n̄ le dùure yi kà síi:

Mi wíoka ho w̄sh̄ ká a N̄úh̄so o 6uen.»*

²⁴ Bía 6a tonkaa o Zān c̄n̄ 6úí lé 6a Farizléwa. ²⁵ A bán tùara a Zān mu yi: «Ká fo yínorí yia le Dónbeení m̄n lera, á yínorí o Elii, á mún yínorí le Dónbeení jì-cúa fεero na wa wee lòoní, á léee webio n̄n fo wee bátízéráa 6a n̄pua?» ²⁶ O o Zān wáa bía n̄n 6a yi: «Īnén wee bátízé 6a n̄pua le mu jumu. Eε ká a 6úí wí mi t̄ah̄ á mi yí zū bio. ²⁷ Inén f̄era dú wón yahó. O nakáa tenló á Īnén yáá pá yí koráa.» ²⁸ Bio ká 6úen6úen wó ho Betanii[†] lóhó yi, ho muh̄ na 6a le Zurud̄n m̄n, hía ó o Zān hía wee bátízé 6a n̄pua yi.

O Yeesu ka lòn muini pioza á le Dónbeení n̄n

²⁹ Mu tá na léee t̄n, ó o Zān m̄n ò o Yeesu mà a wee 6uen, ó o bía: «Yia ká ka lòn muini pioza á le Dónbeení n̄n á s̄nnáa ho d̄m̄j̄ná n̄pua bè-kora díá.[‡] ³⁰ Lé orén lé yía á ĩ bía bio ká síi: N̄pue 6úí wí ĩ m̄n bò o 6uen, ká a m̄há po mi lé bio ó o wí ĩ yahó h̄ání. ³¹ ĩ lá yí zū yia lé orén, ká ĩ m̄há 6ueé wee bátízé 6a n̄pua le mu jumu, bèra a na ò o *Isirayeele n̄pomu á zūn wo.» ³² O Zān mu pá bínia bía bio ká wéréwéré: «Ī m̄n le Dónbeení Hácírí à le lion o wán lòn háponi, á líi wí làa wo. ³³ ĩ lá d̄n̄ yí zū yia lé orén, ká le Dónbeení na tonkaa mi le ĩ bátízé 6a n̄pua le mu jumu m̄há bía n̄n m̄i: «Fo ó mi le Dónbeení Hácírí ká le yóó ló wee líi o n̄pue 6úí wán. Wón lé yía á à bátízé 6a n̄pua le le Dónbeení Hácírí.» ³⁴ ĩ man mu, á ĩ wee bio mu wéréwéré le o lé le Dónbeení Za.»

O Yeesu lé yia le Dónbeení m̄n lera

³⁵ Mu tá na léee t̄n, ká a Zān t̄n wí ho lahó dà-kéní mu yí le mí n̄i-kenínia n̄wá j̄un, ³⁶ ó o m̄n o Yeesu ò o wee kh̄í, ó o bía: «Yia wee kh̄í ká le *Dónbeení Pioza.» ³⁷ O o Zān n̄i-kenínia n̄wá j̄un mu pá bio ó o bía, á 6a d̄enía bò a Yeesu yi. ³⁸ O o Yeesu yèrémáa kh̄ii lora á m̄n à 6a bò a yi, ó o tùara 6a yi: «Lée webio mi wee cá.» A 6a bía: «Arabii (b̄n̄ kúará le: «n̄i-káránlo»), lé wen fo wí yi?» ³⁹ O o Yeesu bía n̄n 6a yi: «Mí 6uen, á mi vaa mi hen na á ĩ wí yi.» A 6a wáa bò a yi á vaá zūna b̄n̄. Mu wó le wí-háare. A 6a wáa kará tò le wii b̄n̄ làa wo.

⁴⁰ O Zān n̄i-kenínia n̄wá j̄un na pá a bioní á bò a Yeesu yi n̄i-kéní 6a le Andere, o Sim̄n Piere b̄an za. ⁴¹ Yia ó o Andere mu n̄n-yání van c̄n̄ lé b̄an za Sim̄n mu á vaá bía n̄n wo yi: «Wa m̄n o M̄esil.» (M̄esii lé mu heberemu. Ká mu kúará le mu kerεekimu 6a le Krista, b̄n̄ kúará le yia le Dónbeení m̄n lera.) ⁴² O o fó a buararáa o Yeesu c̄n̄. O o Yeesu lora a yi ò o bía: «Fo lé o Sim̄n, o Zān za. Awa! Bio ká wán á 6a wé é ve fo làa Sefaasi.» (Sefaasi lé mu heberemu. Mu kerεekimu yi 6a le Piere, b̄n̄ kúará le 6úaa hó.)

⁴³ Mu tá na léee t̄n, ó o Yeesu le mí ĩ va ho Kalilee k̄sh̄, ó o fó mín là a n̄i 6úí na yèni 6a le Filiipu, ó o bía n̄n wo yi: «Bè m̄i.» ⁴⁴ O Filiipu mu wee le ho Betesayidaa lóhó yi, hen na ó o Andere là a Piere wee lé yi. ⁴⁵ B̄n̄ m̄n ó o Filiipu b̄en vaá fó mín là a Natanayeele, ó o bía n̄n wón yi: «Yia ó o *M̄oyiize bía bio ho lándá v̄onna yi, wón na 6a jì-cúa fεerowá mún bía bio, á wa yú. O lé o Nazareete n̄i Yeesu, o Zozeefu za.» ⁴⁶ O o Natanayeele bía n̄n wo yi: «Bè-tente so dá a lé Nazareete yi le?» O o Filiipu bía n̄n wo yi: «Buen á fo vaá mi a.» ⁴⁷ Bio ó o Yeesu m̄n o Natanayeele ò o vará mà a, ó o bía bio ká o d̄ání yi: «Yia ká á k̄uaak̄daama mia yi. O lé o *Isirayeele n̄i binbirí.» ⁴⁸ O o Natanayeele tùara a Yeesu yi: «Fo wó kaka zūnanáa mi?» O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Ī f̄era m̄n fo ká ũ kará le v̄nd̄e na 6a le fikiyée tá, ká a Filiipu yáá d̄n̄ yí von fo.» ⁴⁹ O o Natanayeele bía n̄n wo yi: «N̄i-káránlo, fo lé le Dónbeení Za. Fo lé o Isirayeele n̄pomu b̄εε.» ⁵⁰ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Fo dó ũ síi m̄i lé bio á ĩ bía le ĩ m̄n fo ho *fikiyée tá. Awa! Bè-beera 6úí yáá kh̄ii wé fo ò mi ká mu po bio ká.» ⁵¹ O o pá bínia bía: «Le ĩ mí ho t̄úá na mia: Mí kh̄ii mi ho wáayi ká ho h̄era, á le Dónbeení wáayi tonkarowá wee bè o *N̄pue Za yi á liiráa à b̄n̄i yòó.\$»

§ 1:21 O jì-cúa fεero na 6a Farizléwa tùara bio lé o jì-cúa fεero na ó o M̄oyiize bía bio le o ka le mínén bio síi á le Dónbeení kh̄ii tonka. Mi loñ Lándá zéeniło v̄uah̄ (Deutéronome) 18.15 * 1:23 Mi loñ Ezayii v̄uah̄ 40.3 † 1:28 Ho Betanii na 6a bía bio hen h̄on wí ho Zurud̄n muh̄ n̄sání. Ho wí mí d̄on làa h̄ia wí ho Zeruzaleemu n̄sání. ‡ 1:29 Ba zūif̄uwa f̄u wee wé ya há muini lé 6a bà-kũio, á caráa mí bè-kora s̄nd̄iaró. O Zān le o Yeesu ka lòn muini pioza á le Dónbeení n̄n, lé bio ó o Yeesu mu á 6a á 6úee 6a n̄pua bè-kora s̄nd̄iaró bio yi. Mi loñ Ezayii v̄uah̄ 53. § 1:51 Bio ó o Yeesu bía hen á bio 6onm̄n le le yòoní na ó o Zakoobu h̄ia m̄n há k̄nk̄orá yi ká ho wáayi tonkarowá wee líi á b̄n̄i yòó làa de. Mu wee zéeni le o Yeesu ka lòn yòoní na wí le Dónbeení le 6a n̄pua páah̄. Mi loñ Bio j̄uh̄t̄ 6úeenii v̄uah̄ (Genése) 28.12-13

2

O Yeesu yéréké bío na ó o nín-yání wó

¹ Hã wízoní bío tìn zoñ, à bñn mu yaamu sánú búí wee dí ho Kalilee kǎhú lóhó na 6a le *Kanaa yi. O o Yeesu 6àn nu kera bñn. ² Ba mún von o Yeesu lè mí nì-keninia mu yaamu mu sánú díiní. ³ Bío ho *dívén hã wó, ó o Yeesu 6àn nu 6ueé bíá nòn wo yi: «Ba dívén wó.» ⁴ Ká a Yeesu máhá bíá nòn wo yi: «Hãa mu, lé únén ko ù zéeni bío á ì ko á ì wé làa mi le? I páahú ðñ yí ðñ.» ⁵ O o Yeesu 6àn nu wáa bíá nòn 6a ton-sáwá yi: «Bíó 6úen6úen na ó o hãa à bío le mí wé, à mí wé mu.»

⁶ Numu sía bío hèzín wi bñn. Hã lé hã huua á 6a tan. Hã mí dà-kéní kéní á liiterewa khímáni síí dà à kúee yi. Ba *zúífúwa wee wé kúee mu ñumu hã yi, à sèeka lè mítén làa bío 6a làndá bóràa mu à ceeráa mítén. ⁷ O o Yeesu bíá le 6a ton-sáwá hà mu ñumu síiní hà sía mu. A bán síiní hà yóó 6ó mí ñi-káa yi. ⁸ O o Yeesu wáa bíá nòn 6a yi: «Mí kí mu ðínú à vaa na yía dú ho sánú tonni yahó yi.» A 6a ká mu vaá nòn wo yi, ⁹ ó o díndíó à mu lé ho dívén. O o yí zū hen na á hón dívén so ló yi, ká 6a ton-sáwá na hà mu ñumu, bán zū hen na ho ló yi. O o von o há-fla 6àn báa ¹⁰ á bíá nòn wo yi: «Ba nùpua 6úen6úen wee wé dá ho dívén na sí ho yahó. Ká páahú na á bíá 6a von yío hãa wee v1 6a, à 6a máhá wé dá hãa yí tá yí sí. A únén wón hén bàrà hã sí fúuu fúaa hà làa na ká wán.»

¹¹ Bío ká lé o Yeesu nín-yání yéréké bío na wee zéeni le o ló le Dónbeení cñn na ó o wó. Mu wó ho Kalilee kǎhú lóhó na 6a le Kanaa yi. Bío ó o wó ká lé bñn zéeniá o beemu, ó o nì-keninia wiokaa dó mí sía wo yi. ¹² Bñn món ó o Yeesu lè mín nu, lè mín záwa, lè mí nì-keninia á bò mín van ho *Kapεεnyuumu lóhó yi. Ba kará bñn wó há wízoní bío yèn.

O Yeesu zoó ñon 6a duanlowá

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Luki 19.45-46)

¹³ Bío 6a *zúífúwa sánú na 6a le *Paaki díró wá 6ueé sùará, ó o Yeesu wá yòora ho Zeruzalεemu lóhó yi. ¹⁴ Bío ó o vaá zon le *Dónbeení zì-beení lún yi, ó o zoó yú 6a nùpua bñn à 6a wee yèé 6a nàwa, lè 6a pia, lè 6a 6úaa6úuní. O mún zoó yú bíá wee pùarí le wáří bñn, à 6a karáka mí tabáríwa ñúná yi. ¹⁵ O o wáa lá ho húló pá lè le lábàaní, á ñon lè 6a 6úen6úen á 6a ló lè mí nàwa lè mí pia. A 6a wén-pùarílowá wáří ó o pñnkaa kúaaará, á líikaa 6a tabáríwa kúaaaka. ¹⁶ O o bíá nòn 6a 6úaa6ú-yéérowa yi: «Mí khuií 6a le 6a lé. Mí yí wé ì Maá zii làa duanló zii.» ¹⁷ O o nì-keninia hácirí yóó 6uara le Dónbeení bíoní vūahú bíoní na ká wán: «Dónbeení, bío á ì heníanáa ù zì bío 6èntín hãa máa ká mí†» ¹⁸ A 6a zúífúwa ñúnása na wi bñn túara a yi: «Lé mu yéréké bío yén á fo dà à wé á à zéeni le bío fo wó ká 6àn wéroró pánká á fo yú le Dónbeení cñn?» ¹⁹ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ká le Dónbeení zì-beení na ká mí lá fù, á ìnén ñ bíní ì so le há wízoní bío tìn yi.» ²⁰ A 6a zúífúwa ñúnása bíá nòn wo yi: «Le Dónbeení zì-beení na 6a son há lúliúio 6úará-ñun làa bío hèzín‡ lé dén á únén le ká 6a lá fù, á fo dà à bíní ì so há wízoní bío tìn yi le?»

²¹ Εε ká le Dónbeení zì-beení na ó o Yeesu wee bío bío lé orén mí bεεre sánía. ²² O Yeesu véeró món lé hón páahú so ó o nì-keninia hácirí bínia 6uara há bíoní na ó o hãa bíá wán. A 6a tá le le Dónbeení bíoní vūahú bíoní á bon, á mún tà le o Yeesu bíoní á bon.

O Yeesu zū bío wi 6a nùpua sía yi

²³ Páahú na ó o Yeesu hãa wi ho Zeruzalεemu yi ho *Paaki sánú bío yi, á 6a nùpua cèrεε mñn mu yéréké bíowa na ó o wee wé, á 6a tá a bío. ²⁴ Ká a Yeesu máhá yí dó mí síí 6a yi, lé bío ó o zū bío wi 6a nùpua 6úen6úen yi. ²⁵ O màkóo mía á 6a zéeni bío wi o nùpue yi làa wo. Orén mítén zū bío wi o nùpue síí yi.

3

O Yeesu zéeniá le mukáni binbirí bío

¹ Nii búí hãa wi bñn á yéni 6a le Nikoδεεmu. O lé 6a *zúífúwa ñúhúso búí á mún lé 6a *Farizíεwa kuure nùpue búí. ² Tíñàahú búí, ó o 6uara a Yeesu cñn á 6ueé wee bío làa wo: «Nì-kàránlo, wa zū le únén lé yia le Dónbeení tonkaa. Lé bío á nùpue yí dà máa wé mu yéréké bíowa làa bío únén wee wéráa mu ká le Dónbeení yí nòn mu wéroró pánká 6ánsó yi.» ³ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Le ì mí ho tūiá na fon: Nùpue yí dà máa zūrí le *Dónbeení bεεní

* **2:14** Le wáří pùaríló: Ba zúífúwa na hãa wee lé há ká-vio yi buen á wee 6uee pùaríka há ká-vio wáří na 6a 6uan lè mín kǎhú wáří, à dàrí yàráa 6a bà-kúio 6a muini yaró bío yi, lè le Dónbeení zì-beení lánpó caló bío yi. † **2:17** Mí loní Lení vūahú (Psaumes) 69.10 ‡ **2:20** Le Dónbeení zì-beení soró ñúhú 6úaa yú há lúliúio 6óní ó o Yeesu tonnáa. Bñn páahú ká a Heroode Nì-beení lé yia lé ho Zudee kǎhú bée. O Yeesu teró món lúliúio 6úará-tín làa bío náa lé bñn le zì-beení mu son wó yi. Bñn páahú ká a Heroode Akiripaa lé yia 6èn lè o bée.

bío, ká ònso yí bíníá yí ton.*⁴ O o Nikodεemu t̀ara a Yeesu yi: «O ǹpue na ỳo t̀n dà à b́nì ì te kaka? B́o ó o màhà yí dà máa b́nì máa zo m̀n nu ṕohó yí à máa te.»⁵ O o Yeesu b́a ǹn o Nikodεemu yi: «Le ì m̀ ho t̀iá na fò: Ǹpue yí dà máa k̀r̀ le Dónbeenì b̀ὲnì d̀inì, ká ònso yí ton mu jumu lè le Dónbeenì Hácírì yi.⁶ Ỳa ton o ǹpue yi, wón mu ǹpomu mukánì wì yi. A ỳa ton le Dónbeenì Hácírì yi, wón le Dónbeenì Hácírì na wee na le mukánì binbirì wì yi.⁷ Awa, á b́o á ì b́a ǹn fò le m̀ búenb́uen ko à m̀ b́nì te, ù c̀n yí le mu wé fo coon.⁸ Ho pinpiró wee wé và l̀e lée l̀e na b́o sí ho yi. A fo ò j́í ho sá, ká fo yí z̀ hèn na ho ló yi, làa hèn na ho wee va yi. Lé ká síi ó o ǹpue na ton le Dónbeenì Hácírì yi á b́o karáa.»⁹ O o Nikodεemu wáa b́a ǹn o Yeesu yi: «Ho b́nì teró mu b́o á dà à wé kaka?»¹⁰ O o Yeesu b́a ǹn wo yi: «Únén ǹ-krátán lo na ỳnì ló a *Isirayεle ǹpomu f̀ahù, á pá yí z̀ b́n le? ¹¹ Le ì m̀ ho t̀iá na fò: B́o wa z̀ làa b́o wa m̀n á lé mu seérasa, b́n lé b́o wa wee b́o b́o wéréwéré. Ká m̀ màhà yí wì à m̀ tà mu yi. ¹² Hèn ká ì wee b́o b́o wee wé ho tá wán làa mia, à m̀ máa tà b́o á ì wee b́o yi. A m̀ b̀n ǹ wé kaka à tàráa b́o á ì wee b́o yi ká ì wee b́o wee wé ho wáayi làa mia?»

¹³ Ǹpue d̀n yí ỳora ho wáayi. O *Ǹpue Za m̀ d̀n lé ỳa ló ho wáayi á lion.

¹⁴ B́o ó o Isirayεle ǹpomu h́a wì ho tá hènì yi, ó o *M̀yíize h́a can ho h̀nló háa le búὲnì yi á h́oonía f́ará.† O Ǹpue Za m̀n ko ò o ca le búὲnì yi á h́oonì f́ará làa b́n síi, ¹⁵ bèra a na ká ǹpue lée ǹpue dó m̀ síi wo yi, á ònso yí le mukánì binbirì na máa vé.

¹⁶ Mu bon. Le Dónbeenì wara ho d̀m̀j́nà ǹpua dàkh́fina, f́uaa le ǹn m̀ za kénì, bèra a na ká ǹpue lée ǹpue na dó m̀ síi wo yi, á ònso b́o yí yáa, ká a yí le mukánì binbirì na máa vé. ¹⁷ Le Dónbeenì yí tonkaa m̀ Za ho d̀m̀j́nà yí à síinínaa 6a ǹpua j́úná, ká le tonkaa wo ò o búee kánì 6a. ¹⁸ Ỳa dó m̀ síi wo yi, wón ònso j́uhù máa sí. Ká ỳa yí dó m̀ síi wo yi, wón j́uhù sú wó. B̀nso j́uhù sú lé b́o ó o yí dó m̀ síi le Dónbeenì Za kénì yi. ¹⁹ B́o ǹn á 6a ǹpua j́úná śuráa lé b́o ká: Ỳa na lé mu khoomu binbirì ló buara ho d̀m̀j́nà yi. Ká b́o 6a ǹpua wárá yí seka á 6a wara le t́bírì á po a. ²⁰ Mu bon, ǹpue lée ǹpue na wee wé mu bè-kora, wón wee j́in mu khoomu. O yí máa tà lée d̀n mu yi ò o wén-kora à m̀ wéréwéré. ²¹ Eε ká ỳa wee bè le Dónbeenì t̀iá ponì yi, wón wee wé lé mu khoomu yi, á 6a m̀ wéréwéré le o wee bè le Dónbeenì b́onì yi.

B́o ó o Zán Batiisi b́a a Yeesu d̀nì yi

²² B́n m̀n ó o Yeesu lè m̀ ǹ-kenínia ló ho Zeruzalεemu yi wá van la-veere ho *Zudee k̀hù yi. O vaá kará b́n á caakaa làa ba, á wee bátízé 6a ǹpua. ²³ O Zán wón m̀n h́a wee bátízé 6a ǹpua ho lahó na 6a le Enon yi, ho wì ho Saliimu lóhó nísánì, lé b́o mu jumu boo b́n. Ba ǹpua h́a wee búen o c̀n ò o bátízé 6a. ²⁴ Mu wee wé ká a Zán 6a d̀n yí dó ho kásó yi.

²⁵ Wizonle búí, ó o Zán ǹ-kenínia ǹwá ỳn búí wáania là a zúifù ǹi búí b́o ho landá le 6a wé wé ceéráa m̀ten wán. ²⁶ O o Zán ǹ-kenínia mu wá van o c̀n, á vaá b́a ǹn wo yi: «Ǹ-krátánlo, ù hácírì so buara a ǹpue na ǹnzoñ wì làa fo khíi ho Zurud̀n m̀n b́o yi le? Ỳa fo mà ho t̀iá j́ii. Awa, lé o wáa wee bátízé 6a ǹpua, á 6a ǹpua c̀r̀ὲ m̀n wee wa a c̀n.»

²⁷ O o Zán b́a ǹn 6a yi: «Ǹpue yí dà máa yí b́o ká Dónbeenì yí ǹn mu wo yi. ²⁸ Minén m̀ beere j́á ho t̀iá na á ì mà le ì ýǹn ỳa le Dónbeenì m̀n léra, ká ì lée ǹpue na le Dónbeenì tonkaa á ì d̀u a yahó buara. ²⁹ Mu ka lòn há-fia, wón b́o sá m̀n báa yi. Eε ká 6án báa mu 6án b́nlon wón wee wé d̀n o nísánì, á wé j́í a b́onì. O síi wé wa a há-fia 6án báa b́onì yi. Lé b́n á Inén síi m̀n wee waráa. Lé ì sí-wεε mu j́ii màhà wáa sú b́o ká wán. ³⁰ Ỳa m̀ b́a b́o ko ò o b́o j́uhù wé, á wé dé wán, ká Inén b́o ko mu t́ yi.

³¹ «Ỳa ló ho wáayi lion, wón po 6a ǹpua búenb́uen. Ỳa b́o sá ho tá yi, wón wee wé 6a ǹpua wárá, á wee b́o 6a ǹpua b́onì. Ká ỳa ló ho wáayi lion wón po 6a ǹpua búenb́uen.

³² B́o ó o m̀n làa b́o ó o j́á ho wáayi le Dónbeenì c̀n, lé b́n 6án t̀iá ó o wee m̀ na 6a ǹpua yi. Ká 6a ǹpua màhà yí máa tà b́o ó o wee zéénì yi. ³³ Ỳa tà ho t̀iá na ó o mà ǹn 6a yi, se 6̀nso wee zéénì le b́o le Dónbeenì b́a lée t̀iá ponì. ³⁴ Ỳa le Dónbeenì tonkaa wón wee fεε le j́i-cúa, lé b́o le Dónbeenì wee na m̀ Hácírì 6̀nso yi á ỳo puunì. ³⁵ O Maá Dónbeenì wa a Za, á bàrá a mu b́o búenb́uen j́uhù wán. ³⁶ Ỳa dó m̀ síi o Za yi, se 6̀nso yú le mukánì binbirì na máa vé. Ká ỳa pá a Za mu b́o, se wón yí yú dén mukánì so. Ká le Dónbeenì síi pá wé è c̀l 6̀nso yi fεε.»

4

O Yeesu là a Samarii h̀nzoró fò m̀n le buii wán

* 3:3 Yi b́nìá yí ton: Mu kerekimu yi á le b́onì mu na ỳrémáa ká 6án kúará m̀n lé b́o ká: Yí ton ho wáayi. † 3:14 Páahù búí ó o Isirayεle ǹpomu á 6a háwá h́a wee háa ho tá hènì yi, á 6a hí. Ká ỳa ỳo lora a háa na o M̀yíize wó lè ho h̀nló á h́oonía f́ará yi, á wón fen. M̀ lóri Miló wáahd (Nombres) 21.9

¹ Ba *Farizíewa ná le o Yeesu món núpua á po a Zán núpua, ó o mún wee bátizé 6a núpua po a. ² (O Yeesu mí beere yí máa bátizé 6a núpua. O nì-kenínia lé bía wee bátizé 6a). Bio ó o Yeesu ná bio 6a bía a dání yi, ³ ó o ló ho *Zudee kshú yi lè mí nì-kenínia á bínia nòn ho Kalílee kshú. ⁴ Ká 6a máhà ko 6a káa ho *Samarii kshú yi á varáa bín. ⁵ Ba wá á vaá sùaràa ho Samarii lóhó búí na 6a le Sikaare yi. Ho lóhó mu bó ho mshú na ó o *Zakoobu yánkaa nòn mí wá Zozefu yi.* ⁶⁻⁸ Buii búí ó o Zakoobu yánkaa có bín. Bio ó o Yeesu 6ueé dñn dén buii so púhú yi, ò o san le veení yi, ó o líí kará bín wee vùríka. O o nì-kenínia bán wá zoó yá mu bè-dínií ho lóhó yi. Mu wó á le wii yóó fàrá.

O o Samarii hñzoró búí ló wá 6ueé hà mu jumu, ó o Yeesu bía làa wo: «Háa mu, há mí lè mu jumu le í ju.» ⁹ O o háa bía nòn wo yi: «Éee! Unén zúifú nni wó kaka wee fio mu jùn-junni ínén na lé o Samarii hñzoró cón?» O háa bía bñn lé bio 6a *zúifúwa fù yí máa páaní bio búí yi lé 6a Samariisa huúu. ¹⁰ O o Yeesu bía nòn o háa mu yi: «Fó lá zú bio na le Dónbeení le mí i há làa fo, á lá zú yia wee fio mu jumu ũ cón, unén lé fo lá à fio mu jumu, ó o lá à na mu jumu na wee na le mukáni binbirí foñ.» ¹¹ O o háa bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, le buii ná yi, á ũ hùlò mún mia máa hàráa. A fo lá à wé kaka á à yíráa mu jumu na wee na le mukáni binbirí mu? ¹² Wàn òúaa Zakoobu lé yia có le buii mu. Orén mí beere jùn le jumu, ó o záwa là a sánii mún jùn mu. A unén so dà à bio le fo po wón le?» ¹³ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Núpue léé núpue na wee ju le buii na ká jumu, wón á le ju-hání pá wé è dàí. ¹⁴ Eé ká núpue na à ju mu jumu na á i na 6ánsò yi, wón á ju-hání máa bíní máa dàí huúu. Mu jumu na á i na a yi, á à wé lòn jùn-dání na yí máa fi huúu 6ánsò yi, á mu ù na le mukáni binbirí.» ¹⁵ O o háa bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, yáá wáa na bñn jumu so mií, à le ju-hání yí bíní yí dàí mi, á i wáa yí bíní yí 6uee hà jumu hen.»

¹⁶ O o Yeesu bía nòn o háa yi: «Lén zoó ve mìn báa à mí 6uee lé.» ¹⁷ O o háa bía nòn wo yi: «Í yí yan.» O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ū tuiá sí à ũ bio le yí yan. ¹⁸ Bio fo bía bon. Ba báawa na fo yan yú 6a nùwá hònú, á yia làa fo páanía wi ká yínóí mìn báa.» ¹⁹ O o háa wáa bía nòn o Yeesu yi: «Wàn yàró, í wáa zú le unén lé le *Dónbeení jì-cúa feero búí. ²⁰ Warén wàn òúawa á òúaaní le Dónbeení le 6uee na ká wán, ká minén zúifúwa bán wee bio le hen na le Dónbeení ko le wé òúaaní yi á wí ho Zeruzalemu yi. A lé mu yén wáa bio bon?» ²¹ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Háa mu, tà bio á à i bio yi. Páahú búí khií dà, á le Dónbeení òúaaní ló le 6uee na ká wán lè ho Zeruzalemu yi á bio púhú máa wé. ²² Minén Samariisa wee òúaaní le Dónbeení ká mí yí zú le. Warén zúifúwa bán zú le Dónbeení na wa wee òúaaní lé bio le Dónbeení dñn warén wán á wee kánííaa 6a núpua. ²³ Eé ká páahú búí khií dà, ho yáá wáa dñn wó, á le Dónbeení òúaanílowa binbirí á wé è òúaaní a Maá Dónbeení lè lerén mí beere Hácírí pánká, lè ho tuiá poni na le zééníaa làa ba. Mu bon, bán òúaanílowa so lé bía ó o Maá síi wá yi. ²⁴ Le Dónbeení lè le hácírí, á bía wee òúaaní le ko 6a òúaaní le lè lerén mí beere Hácírí pánká, lè ho tuiá poni na le zééníaa làa ba.»

²⁵ O o háa bía nòn o Yeesu yi: «Í zú mu le *Yia le Dónbeení mòn léra yia 6a le *Krista, á wá à buen. Ká a khií 6ueé dñn, ó o 6ueé zééníka mu biowa búenbúen yara làa wen.» ²⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Inén na wee bio làa fo ká lé orén mí beere.»

²⁷ Bñn páahú ò o Yeesu nì-kenínia bíníaa 6ueé dñn. Bio 6a 6ueé mòn ò o Yeesu wee bio lá a háa, á mu wó 6a coon. Ká 6arén ó o búí máhá yí tùara a yi le mu wó kaka tàá léé webio nòn ó o wee bíoráa là a háa mu. ²⁸ O o háa wáa díaa mí jumu dèe bñn, ò o wá zon ho lóhó yi á zoó wee bio lé 6a núpua ²⁹ le 6a 6uee léé loí o nni na zúrna bio á mí wó búenbúen á bía. Le o máhá á wé Yia le Dónbeení mòn léra na 6a le Krista léé? ³⁰ A 6a núpua ló má a Yeesu.

³¹ Hón páahú so yi, ó o Yeesu nì-kenínia le o dí. Ba wee bio: «Nì-kàránlo, sáberé à ũ dí.» ³² Ká a máhá bía nòn 6a yi: «Í bè-dínií á mí yí zú síi.» ³³ A 6a nì-kenínia wee tùaka mìn yi le o búí máhá guan bè-dínií 6ueé nòn wo yi léé. ³⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Yia tonkaa mí síi bio wérol, lè ho tonlò na ó o le í sá à síinií jii, bñn lé bio lé í dñnló. ³⁵ Minén wee wé bio le hen làa píina bio náa ká ho dñnló láró dñn. Ká inén 6èn wee bio na mia: Mi loí há manawá sese, ho dñnló bon dñn á pan mí láró. ³⁶ Yia wee lá ho dñnló dèéníaa búakáa mí tonlò á wee yí mí sáánii. Ho dñnló na ó o wee lá lé 6a núpua na à keñ le mukáni binbirí na máa wé yi. Lé ká síi ó o diro là a láro sía wee wé páaní waráa. ³⁷ Bio bía ká 6èntñn bon. O diro wí, á yia wee lá ho dñnló wi. ³⁸ Awa, inén wáa tonkaa mia 6a núpua cón bera a na à mí yí 6a guennáa làa bio ho dñnló lárówá wee láráa ho ho mshú na á 6a yí sá yi bio síi. Nì-vio lé bía búaa ho tonlò mu púhú, á minén á à sá à sí jii.»

³⁹ Ho Samariisa na wi ho lóhó mu yi cèrèe dó mí sía o Yeesu yi, lé bio ó o háa mítén bía nòn 6a yi le o Yeesu bía bio mí wó búenbúen nòn mí yi. ⁴⁰ Lé bñn nòn ká 6a Samariisa 6ueé dñn, á 6a yánkaa wo le o keení làa mí. O o Yeesu kará bín há wizooní bio jùn. ⁴¹ A bía dó mí sía wo yi wiokaa dó wán há bíoní na ó orén mí beere bía nòn 6a yi bio yi. ⁴² A 6a bía nòn o háa

* 4:5 Mi loí Bio púhú 6ueení vùahú (Genèse) 33.19; 48.22; Zozue vùahú 24.32

yi: «Bío ká wán, á wa wáa dó wa sía wo yi lé bío warén wa beere ná a ñi-cúta, ká mu yíná bío fo bía nòn wèn mí dòn bío yi. Wa wáa zú le orén lé ho ðímíjána kánílo.»

O Yeesu wéera a ya-dí beení búí za

⁴³ Bío ó o Yeesu lè mí ní-kenínia wó há wizoóní bío ñun ho lahó mu yi, á 6a ló bín wà van ho Kalilee kshú yi. ⁴⁴ O Yeesu mítén hía bía le *Dónbeení ñi-cúta fero máa wé yi le kshú mìn kùrú kshú yi. ⁴⁵ É ká bío ó o vaá dsh ho Kalilee, á ho kshú mu núpua ñuan wo se. Lé bío á bán mún van ho *Paaki sánú díro ho Zeruzalemu yi, á vaá mòn bío bútenbúten na ó o wó bín.

⁴⁶ O Yeesu bínía van ho Kalilee kshú lóhó na 6a le *Kanaa, hen na ó o hía yèrémáa mu ñumu wó lè ho ðivén yi. Ho kshú mu béé tonni ya-dí beení búí wi bín á za lò yí here wi ho *Kapenayuumu yi. ⁴⁷ Bío ó o tonni ya-dí beení mu ná le o Yeesu ló ho *Zudee kshú yi á ñuara ho Kalilee, ó o ló van o csn, á vaá yankaa wo le o ñuen ho Kapenayuumu, á ñuee wéé mí za na ðía mu húmú ñii wán. ⁴⁸ O o Yeesu bía nòn o ñii yi: «Yíná mí wé yí mòn mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká, á mí máa dé mí sía mii lon?» ⁴⁹ O o béé tonni ya-dí beení bía nòn o Yeesu yi: «Ní-karánlo, sáberé à ù wa bè mún va hen na á ï za wi yi ò o yí hí.» ⁵⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lén va, ù za á ðéé búí máa wé.» O o ñii dó mí sii bío ó o Yeesu bía nòn wo yi ó o bínía wá.

⁵¹ Mu tá na lée tsh, ó o ton-sáwá ló ñueé sá a yahó, á bía nòn wo yi le o za wáa wan. ⁵² O o túara ho páahú na ó o za mu bío díká dó yi láa ba. Á 6a bía nòn wo yi le mu wó ho híhú ká le wii dá yénía. Lé hón páahú so á le tshéni búakáa ló a sánía yi. ⁵³ O o za ñan maá wáa zúna le mu wó ho psh-kéni na ó o Yeesu bía nòn wo yi le o za á ðéé búí máa wé. O orén lè mí zii núpua búenbúen dó mí sía o Yeesu yi. ⁵⁴ Bún lé bío wó a Yeesu cúa-ñun níi yéréké bío na wee zéeni le o ló le Dónbeení csn na ó o bínía ñueé wó ho Kalilee kshú yi, ká a ló ho Zudee kshú yi ñuara bín.

5

O Yeesu wéera a màmú búí

¹ Wizoóní bío yén bín món, á bín 6a *zúífúwa sánú búí díro dsh, ó o Yeesu wá yóra ho Zeruzalemu. ² Ho lóhó mu yi á súeení la-beení búí wi yi á 6a wee ve lè mu heberemu le Betezadaa. Le bó ho zúajii na 6a wee ve láa Pia Zúajii. Há sánsáwá bío hònu son kshía le súeení la-beení mu yi. ³ Lé hsh tá á 6a vánvárowá cshé hía wee wé da yi. Ba vánvárowá mu fshú á 6a muíwá, lè 6a lóní, lè 6a màmúwá wi yi. [Ba hía wee da bín á pa bío mu ñumu hía á búcán. ⁴ Lé bío á pshna búí, á le Dónbeení wáayi tonkaro ñuee búcán mu. Ká a vánváro na zon mu yi ho yahó, hárí mu wé vámú lée vámú tò à o ò pá wa.] ⁵ Vánváro búí hía wi bín á vámú míana a wán yú há lúlió bóni láa píru láa bío hshín. ⁶ Bío ó o Yeesu mòn wo ò o dúma, ó o zú le o lò yí here míana, ó o túara a yi: «Fo wi á ù wa le?» ⁷ O o ñii bía nòn wo yi: «Ní-karánlo, núpue na á lá mí líí dé mu ñumu yi mu búcánlò páahú á mía. Hen ká í ðámákáa le í líí zo, bsh ká a búí zon wó.» ⁸ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lii híni, lá ù ðámu ðéé à ù varáka.» ⁹ Mí lahó yí ó o ñii mu ðéenia wan, á lá mí ðámu ðéé ò o wee varáka.

É ká bío mu wó 6a *zúífúwa vshíro wizonle na 6a le *Sabaa zsh, ¹⁰ á 6a zúífúwa ñúnása wee bío lá a ñii na wan: «Wa lándá yí, á fo yí ko á ù lá ù ðámu ðéé 6ua, lé bío ho Sabaa lé ho zúia.» ¹¹ O o ñii bía nòn 6a yi: «Yia wéera mí lé yia bía nòn mii le í lá í ðámu ðéé à ù varáka.» ¹² Á 6a wáa túara a yi: «Yia le ù lá ù ðámu ðéé ù varáka lée wé?» ¹³ Ká a ñii máh yí zú yla wéera a, lé bío ó o Yeesu vshun 6a núpua na wee ñaa msh bín fshú.

¹⁴ Bsh msh, ó o Yeesu vaá fò msh lá a ñii mu le *Dónbeení zí-beení lún yi, ó o bía nòn wo yi: «Loñ lon. Bío ká wán, á fo wáa wan. Awa. Ká fo yí wi á mu búí na po bío yú fo kshína á bini yí fo, á ù yí bini yí wé bè-kohó.» ¹⁵ O o ñii wá vaá bía nòn 6a zúífúwa ñúnása yi le ló o Yeesu wéera mí. ¹⁶ Lé bsh nòn á 6a zúífúwa ñúnása vá bóra o Yeesu yi wee seé, bío ó o wéera a núpue ho Sabaa zsh bío yi. ¹⁷ Ká a Yeesu máh bía nòn 6a yi: «Í Maá Dónbeení wee sá fshé, á Inén mún wee sá.» ¹⁸ Dén bióní so na ó o Yeesu bía bío yi, á 6a zúífúwa ñúnása wíokaa sóobáa mítén o búero bío yi. Lé bío á mu yíná bío ó o wó khon ho Sabaa bío yi mí dòn, ká lé bío ó o le le Dónbeení lé msh kùrú Maá. Bsh wee zéeni le o mánía mítén le le Dónbeení.

Le Dónbeení Za pánká

¹⁹ O Yeesu wíokaa lá le bióní ò o bía nòn 6a yi: «Le í mí ho túia na mia: O Za* yí máa wé bío búí mítén. Bío á ñan Maá Dónbeení wee wé ò o mi, bsh lé bío ó o wee wé. Bío á ñan Maá wee wé búenbúen ó o mún wee wé. ²⁰ Mu bon, o Maá wa a Za, á bío ó orén mí beere wee wé ó o

* 5:19 Hen ká a Yeesu sansan le Za táá Dónbeení Za se lé orén Yeesu mí beere wee bío mítén bío.

wee zéeni láa wo. O pá à bíní ì zéeni á lè mu bè-beera na po bío mi m̀on á 6ueé 6ó ho zuia yi, ó ò wé, á mu ù wé mia coon. ²¹ Laa bío síi ó o Maá wee vèenináa 6a n̄-hía à na le mukānī binbirī 6a yi, lé làa b̄n síi ó o Za mún wee nanáa le mukānī binbirī bíá ó o wi ò o na le yi. ²² O Maá mún yí máa cítí n̄pue, ká a máhā n̄n le cítí fló p̄nká 6úen6úen o Za yi, ²³ b̄ra a na à 6a n̄pua 6úen6úen wé k̄nbi o Za, làa bío 6a wee k̄nbiráa o Maá. Yia yí máa k̄nbi o Za, se 6̄nso mún yí máa k̄nbi o Maá na tonkaa wo. ²⁴ Le 1 mí ho t̄iá na mia: Yia wee tà jí 1 bioní, á dó mí síi 1 Maá na tonkaa mi yi, wón 6̄nso yú le mukānī binbirī na máa vé há láa na ká wán. ̄nso á ì máa cítí. O d̄enía ló mu húmú yi, á yú le mukānī binbirī. ²⁵ Le 1 mí ho t̄iá na mia: Ho p̄ah̄ 6úí kh̄i dá, ho yáá wáa d̄n wó, á bíá yí yú le mukānī binbirī, na ka lòn n̄-hía á à jí le Dónbeenī Za t̄amu. Bíá á à jí mu, bán á à yí le mukānī binbirī. ²⁶ Mu bon, làa bío ó o Maá á le mukānī binbirī wee lé c̄n, lé làa b̄n síi ó o wó ó o Za á le mukānī binbirī mún wee lé c̄n. ²⁷ O n̄n ho p̄nká wo yi ò o fináa le cítí, lé bío ó o lé o *N̄pue Za.

²⁸ «Mí yí le bío bíá ká wé mia coon, lé bío á p̄ah̄ 6úí kh̄i dá, ká 6a n̄-hía 6úen6úen á à jí a N̄pue Za t̄amu, ²⁹ á 6a à v̄e. A bíá wó mu bè-tentewá á à yí le mukānī binbirī na máa vé. Ká bíá wó mu bè-kora bán j̄ná à sí. ³⁰ Inén yí dà d̄e máa wé it̄en. I wee wé fl le cítí á héha lé 1 Maá j̄i-cúa na ó o mà n̄n mí. A ì cítí fló mún t̄énna, lé bío á ì yí máa fl le làa bío á ì síi vá yi. I wee fl le làa bío ó o Maá na tonkaa mi síi vá yi.

³¹ «Mu lá lé Inén 1 d̄on á wee mí ho t̄iá 1 j̄i, á mí lá dá a pí 1 t̄iá. ³² Eε ká n̄-veere lé 1 seérá, á ì z̄ú le ho t̄iá na ó o wee mí 1 j̄i á bon. ³³ Minén lé bíá tonkaa 6a n̄pua á 6a van o Zán Batiisi c̄n, á wón vaá mà ho t̄iá 1 j̄i á n̄n 6a yi. ³⁴ Inén wón m̄kóo mia à n̄pue wé 1 bío seéráso. Ká 1 máhā bíá mu b̄ra a na à mí d̄n k̄nī.

³⁵ «Bíó ó o Zán h̄a wee bío ka lòn flntání na khoomu yenkeen, á mi tà z̄amakaá mu khoomu mu bío yi ho p̄n-za d̄e yi. ³⁶ Bíó 6úí wi b̄n á wee zéeni bío á ì bío karáa. B̄n po ho t̄iá na ó o Zán mà 1 j̄i. Mu bío mu lé mu bè-wénia na á ì Maá le 1 wé, bío á ì wee wé ká, lé b̄n wee zéeni le lé 1 Maá tonkaa mi bío bon. ³⁷ A ì Maá na tonkaa mi wón mí b̄ere mún wee mí ho t̄iá 1 j̄i. Mí yí j̄á a bioní, á mí mún yí z̄ú a. ³⁸ Mí yí tà a bioní yi binbirī, lé bío mí yí tà yia ó o tonkaa bío. ³⁹ Mí wee k̄arán le Dónbeenī bioní á cikon, lé bío mí wee leéka le lé lerén wee na à mí z̄ú bío mí wé á à yíráa le mukānī binbirī na máa vé. Awa, lé d̄n bioní so lé d̄o wee zéeni bío á ì bío karáa w̄eréw̄é, ⁴⁰ á mí máhā pá yi wi à mí buen 1 c̄n á yíráa le mukānī binbirī.

⁴¹ «Inén m̄kóo mia á 6a n̄pua kh̄oní mí. ⁴² Eε ká minén bán á ì z̄ú bío mí karáa. Le Dónbeenī mí yí wa. ⁴³ I Maá lé yia á ì buara ȳni yi, á mí pá 1 bío. Ká a 6úí máhā lé buara mí k̄ur̄ ȳni yi, á mí ì tà wón bío. ⁴⁴ Minén na wi mí wé kh̄oní mún, á mí yí wi à mí cà à d̄io lé le Dónbeenī mí d̄on à kh̄oní mia, á à wé kaka à d̄eráa mí sía Inén yi? ⁴⁵ Mí yí leéka le lé Inén kh̄i kooní mia le Dónbeenī yahó d̄é. B̄ueé. O *M̄oyiize na mi wee l̄oní le o ò séeni mia lé wón wee kooní mia le Dónbeenī yahó. ⁴⁶ O M̄oyiize bío mí lá tà k̄énk̄én, se Inén á mí mún lá à tà bío, lé bío á Inén lé yia ó o M̄oyiize bíá bío mí v̄nna yi. ⁴⁷ Eε ká bío ó o túara 1 d̄n yi á mí yí tà yi, á mí mún yí dà máa tà Inén bioní yi.»

6

O Yeesu d̄iinta 6a z̄amada

(Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17)

¹ B̄n m̄n ó o Yeesu lè mí n̄-keninia zon ho wooh̄ á khú ho Kalilee v̄-beenī m̄n, h̄a 6a mún wee ve làa Tiberiade v̄-beenī. ² A 6a minka z̄amáa b̄o a yi, lé bío 6a v̄n̄v̄arowá na ó o wee w̄é á 6a mí á bío wee wé ho ȳréké. ³ O o Yeesu wa vaá ȳora le 6úee 6úí, á ȳó kará b̄n le mí n̄-keninia. ⁴ Mu wee wé, á 6a *z̄uif̄wa s̄anú na 6a le *Paaki díro s̄aráa. ⁵ O o Yeesu le mí ì lorí, á 6a minka z̄amáa wee buen wo yi, ó o túara a Filiipu yi: «Lé wen á wa á yí mu bè-d̄nii yi á à na 6a minka n̄pua na ká 6úen6úen yi?» ⁶ O Yeesu túara a Filiipu yi ká, lé bío ó o wi ò o kh̄n o k̄urá, ká arén wón z̄ú bío ó o ò wé. ⁷ O o Filiipu bíá n̄n o Yeesu yi: «H̄arí wa lá yí le wén-h̄ani kh̄iá-jun* á vaa ya lè ho búurú 6uee c̄eka w̄n̄w̄n̄í, á 6a 6úen6úen pá máa yí.» ⁸ O o n̄-keninia n̄-kéní, o Sim̄n Piere bán za Andere á bíá n̄n o Yeesu yi: ⁹ «Ȳarónza 6úí wi hen á 6a cezawa búaa jun, lè ho búurú bi-zawa bío hònú na wó lè mu bío 6úí na 6a le ooze† d̄umu á wi c̄n. Ká léee webio á b̄n ì wé lé 6a minka z̄amáa na ká?» ¹⁰ O o Yeesu wáa bíá: «Mí bío le 6a 6úen6úen líi k̄ení.» Le jíni sí le l̄u mu yi boo, á lé d̄n 6a wáa líi kará wán. Ba báawa mí d̄on á à yí muaasee hònú síi. ¹¹ O o Yeesu f̄o ho búurú bi-zawa, á dó le Dónbeenī b̄aráká, ò o n̄n ho le 6a sank̄a na bíá kará b̄n 6úen6úen yi. Lé b̄n bán síi ó o mún wó lè 6a cezawa, á 6a 6úen6úen dú làa bío 6a sía vá yi. ¹² Bío 6a

* 6:7 Le wén-h̄n̄l̄ó dà-kéní wee yí o n̄pue n̄-kéní wizon-k̄ure s̄ámú s̄áanii. † 6:9 Ooze: Mu léee bè-v̄anii 6úí na 6a z̄uif̄wa h̄a wé vá à wé lé 6a náwa d̄n̄l̄ó. Ho ooze mu d̄umu á 6a n̄-kenhia wee è wé lé ho búurú. Hor̄én d̄umu yáwa s̄l.

bútenbúten dú sù, ó o Yeesu bía nòn mí nì-kenínia yi: «Mi yí díá le bío dú ká à yáa. Mi khuii mu bútenbúten.»¹³ A 6a khuiira mu, á ho ooze búuru bí-záwa bío hònú bío na là ká á sú há sákíwá píru jùn. ¹⁴Bíó 6a núpua mòn mu yéréké bío na ò o wó, á 6a bía: «O nìi na ká bènín lè le *Dónbeení jì-cúa fεero, yíá lá ko ò o búen ho ðmíjná yi.» ¹⁵Bíó ó o Yeesu zúna le 6a núpua búeé fé mí á à wé lè mí béε le ho pánká, ó o tñ wá yòora le búee wán mí ðòn.

O Yeesu varákaa mu jumu wán
(Matiye 14.22-27; Maaki 6.45-52)

¹⁶Ho zíihú, ó o Yeesu nì-kenínia wà lion ho vù-beení jii, ¹⁷á líi zon ho woohú wee khí lè ho *Kapεenayuumu lóhó cón. Ho tá hùn ká a Yeesu ðñ yí búeé ðñ 6a. ¹⁸Ho pinpiró wee và lè mí pánká, á ho vù-beení jumu wee yànbónka. ¹⁹Bíó 6a vá zon á à yí lòn kilomεterewa bío hònú táá bío hēzín síi lè le 6ón6óore†, á 6a mòn o Yeesu ò o wee varákaa mu jumu wán wá búeé súarà 6a yi, á 6a zána. ²⁰O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mu lé ínén, mí yí zón.» ²¹A 6a wáa wí 6a bío le o Yeesu yòo zo ho woohú yi, á búñ 6a ðεnía ðñ hen na 6a wee va yi vó.

O Yeesu ka lòn ðñlò na wee na le mukáni binbirí

²²Mu tá na lée tñ, á 6a zámáa na khíi wi lè ho vù-beení món á zúna le lée woohú ðá-kéní mí ðòn lá wi bñ. Ba zúna le o Yeesu yí zon ho woohú lè mí nì-kenínia, ká lé ðarén wá mí ðòn. ²³εε ká wonna búí lo ho Tiberiade lóhó yi búeé ðñ ho lahó na ó o Yeesu dó le Dónbeení bāraká ò o nòn ho búuru 6a là yi. ²⁴Bíó 6a zámáa mòn ò o Yeesu mia bñ, ó o nì-kenínia mún mia bñ, á 6a yòó zon hñ wonna so yi jòn ho *Kapεenayuumu lóhó, á wá khíi cá a.

²⁵Bíó 6a bínía khíi yú a Yeesu ho vù-beení món, á 6a wee túa wo yi: «Nì-kàránlo, fo 6uara hen ðá?» ²⁶O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í mí ho túiá na mia: Mí wee cá mí yínón bío mí zúna mu yéréké bío na á í wó 6àn kúará, ká lé bío mí yú ho búuru á là sú bío yi. ²⁷Mí wé yí sá ho ðñlò na dà wee yáa bío yi, ká mí wé sá hía yí máa yáa bío yi, hón na wee na le mukáni binbirí na máa vé. Hón ðñlò so lé o Núpue Za á à na ho mia, lé bío ó orén lé yía ó o Maá Dónbeení zéénía bío le mí nòn mu bío búenbúen wéró pánká yi.» ²⁸A 6a túara a yi: «Lé ho tonló yén á le Dónbeení wá à wa sá?» ²⁹O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bíó le Dónbeení le mí wé, lé á mí dé mí sía yíá le tonkaa yi.»

³⁰Bíó ó o bía ká síi, á 6a bía nòn wo yi: «Ūnén 6èn lé mu yéréké bío yén fo dà à wé á wa á mí á à ðéráa wa sía fon? Wé mu búí le wa mí! ³¹Páahú na á wán 6úawa hía wi ho tá hení yi, á 6a yú ho *maane á là, làa bío mu túararàa le Dónbeení bíoní vúahú yi: «O hía nòn ho ðñlò na lo ho wáayi 6a yi á 6a dú. §» ³²O o Yeesu 6èn bía nòn 6a yi: «Le í mí ho túiá na mia: Mu yínón o *Mayiize lé yía hía nòn ho búuru na lo ho wáayi mia. Lé í Maá Dónbeení nòn ho mia. Lé orén mún wee na ho ðñlò binbirí na lo ho wáayi mia. ³³Mu bon, ho ðñlò binbirí na le Dónbeení wee na lé yía lo ho wáayi lion. Lé orén wee na le mukáni binbirí ho ðmíjnáa yi.» ³⁴A 6a bía nòn wo yi: «Nì-kàránlo, wé na hón ðñlò so wen fεεε.»

³⁵O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Inén lé yía lé ho ðñlò na wee na le mukáni binbirí. Yia bó míí á dó mí síi míí, á híni làa jù-háni máa búeé 6ánsò húú. ³⁶Í bía mu nòn mia le mí mòn bío á í wó, á mí jòn pá yí dó mí sía míí. ³⁷Bia á í Maá wee wé á 6a bío sí míí le mí nì-kéní kéní wé è bè míí. Yia bó míí, á í máa bío le o bíni húú. ³⁸Lé bío á í yí lo ho wáayi yí wá búeé wé í síi bío. Yia tonkaa mí lé wón síi bío á í wá búeé wé. ³⁹Yia tonkaa mí síi bío lé á í yí víini bío ó o kàráfáa mí nì-kéní búí, ká í véení 6a ho ðmíjná vé nònzoñ. ⁴⁰Mu bon, í Maá síi bío lé á bía búenbúen na fá mí yío o Za yi á dó mí sía wo yi, á yí le mukáni binbirí na máa vé, á í véení 6a ho ðmíjná vé nònzoñ.»

⁴¹A 6a *zúifúwa wáa wee khí mí kíó yi, lé bío ó o bía le mínén lé ho ðñlò binbirí na lo ho wáayi lion. ⁴²A 6a bía: «Yínón orén lé o Zozεfu za Yeesu le? Wa zú 6àn maá lé 6àn nu. O o wáa á wé kaka á à bíoráa le mí lo ho wáayi lion?» ⁴³O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí khí mí kíó yi. ⁴⁴Núpue woon yí dá máa bè míí, ká a Maá na tonkaa mí yí guan wo yí 6uararàa, á ínén á à véení 6ánsò ho ðmíjná vé nònzoñ. ⁴⁵Bíó ká lé bío túara le Dónbeení jì-cúa fεerowá vónna yi: «Le Dónbeení khíi kàrán 6a bútenbúen.*» Núpue léé núpue na wee jí a Maá Dónbeení támu, á wee día mítén ò o kàrán, wón á à bè míí. ⁴⁶Bún yí máa zéení le í le núpue búí mòn o Maá. Yia lo le Dónbeení cñ 6uara, lé wón mí ðòn mòn wo. ⁴⁷Le í mí ho túiá na mia: Yia dó mí síi wo yi, wón yú le mukáni binbirí na máa vé. ⁴⁸Inén lé ho ðñlò na wee na le mukáni binbirí. ⁴⁹Mín 6úawa là ho *maane ho tá hení yi, εε ká búñ máh á yí hò 6a húmú. ⁵⁰Ká ínén lé ho ðñlò binbirí na lo ho wáayi lion. Yia dú ho, á 6ánsò ò yí le mukáni binbirí na máa vé. ⁵¹Inén lé ho ðñlò na wee na le mukáni binbirí, hía lo ho wáayi lion. Yia dú ho, á 6ánsò á à

† 6:19 Ho Kalilee vù-beení: Ho vù-beení mu tóntómú á à yí kilomεterewa 6óní síi, ká ho 6úaaró á à yí kilomεterewa píru jùn síi. § 6:31 Mí loñ Leni vúahú (Psaumes) 78.24; Léro vúahú (Exode) 16.1-15. Ba zámáa bía le bíoní mu à zéení le o Mayiize lé yía hía nòn ho ðñlò mín 6úawa yi.

* 6:45 Mí loñ Ezayii vúahú 54.13

yí le mukānī binbirī na máa vé. Ho dīnló na á ì ì na bèra a na à ho dīmījása yí le mukānī binbirī, lé ì sánia.»

⁵² Bío 6a *zúifúwa jà há bióní mu, á 6a wee kán mín lè mí sòobé. Ba wee bío: «O nīi mu dà a wé kaka a nanáa mí sánia wen á wa a là?» ⁵³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Le ì mí ho tūiá na mia: Hen ká mi yí là a Nùpue Za sánia, á yí jun o cāni, á le mukānī binbirī máa keri mia. ⁵⁴ Yia là ì sánia, á jun ì cāni, wón 6anso yú le mukānī binbirī na máa vé. Ì ì vèni 6anso ho dīmījá vé nanzon. ⁵⁵ Mu bon, inén sánia lé ho dīnló binbirī, á ì cāni lé mu bè-junni binbirī. ⁵⁶ Yia là ì sánia á jun ì cāni, se wón páania làa mi á inén páania làa wo. ⁵⁷ O Maá na tonkaa mi lé wón mí beree wee na le mukānī binbirī. A lé orén pánká yí á le mukānī binbirī mún wiráa inén yi. Lé làa bún sii, á yia là ì sánia, á 6anso mún ñ yí le mukānī binbirī inén pánká yi. ⁵⁸ Inén lé ho dīnló na ló ho wáayi lion, hón yí ka làa hía á mín 6uaawa yánkaa dú bío sii. Bán dú hón á 6a pá hurun. Ee ká yia dú ho dīnló na ló ho wáayi lion, á 6anso á à yí le mukānī binbirī na máa vé.» ⁵⁹ O Yeesu bía há bióní na ká, ká a wee káran 6a nùpua 6a zúifúwa káranló zii ho *Kapeenyuum lóhó yi.

Le mukānī binbirī na máa vé bioni

⁶⁰ Bío á bía bò a yí ná á bióní, á 6a cèrèe bía: «O nīi mu bióní 6èntin hereka. Nùpue na dà á tà há yí á mia.» ⁶¹ O o Yeesu zūna le bía bò a yí wee khí mí kíó yí bío ó o bía bío yi, ó o bía: «Há bióní mu 6oonia mia léé? ⁶² Ee ká mí 6èn wáa khii mən o *Nùpue Za ká a bínia wee yòo hen na ó o ló yí 6uara há? ⁶³ Le Dónbeení Háciri lé dío wee na le mukānī binbirī. O nùpue mítén yí dà dèe máa wé. Há bióní mu na á ì bía non mia ká lé le Dónbeení Háciri á há ló cón. Há wee na le mukānī binbirī. ⁶⁴ Ee ká 6a nùwá yen 6úii mi tshú á yí dó mí sia mi.» A mu 6èn bon, mu nùhú 6úeenii á bía yí dó mí sia o Yeesu yí ó o zūna bío, á mún zūna yia á à dé o ò na bío. ⁶⁵ O o Yeesu pá bínia bía ká sii: «Lé bún te bío á ì bía mu non mia le nùpue yí dà máa bé mi, ká a Maá Dónbeení yí non mu wéro pánká 6anso yi.»

⁶⁶ A wáa lá bún jii wán, á bía bò a yí cèrèe bínia o món, á yí máa bè làa wo. ⁶⁷ O o wáa tūara mí nī-keninia píru jun yi: «Minén mún máa bini le?» ⁶⁸ O o Simón Pierre bía non wo yi: «Núhúso, lé o yen á wa à bini vaá bè yi? Unén lé yia le mukānī binbirī na máa vé bioni wee lé cón. ⁶⁹ Warén dó wa sia foñ, á zú le unén lé yia lé le Dónbeení nùpue yí poni 6anso na le tonkaa.» ⁷⁰ O o Yeesu bía non 6a yi: «Mu so yinon inén hueekaa minén píru jun le? Ee ká mí nī-keni 6úii máhá pá lé o *Satāni nùpue.» ⁷¹ Mu lé o Simón Isikariote za Zudaa ó o wee bío. Mu bon, 6a píru jun mu tshú ó orén lé yia á dé o ò na.

7

O Yeesu 6an zàwa yí dó mí sia wo yi

¹ Bún mán, ó o Yeesu tò ho Kalilee kshú yi. O yí wi ò o zoo tè ho *Zudee kshú yi, lé bío 6a *zúifúwa júnása wi 6a 6úe o. ² Bío 6a zúifúwa sánú na 6a le *Bukúwá Sánú díro wá 6ueé suará, ³ ó o Yeesu 6an zàwa bía non wo yi: «Fo lá ko à ù lé hen à lén va ho Zudee kshú yi, á bía bò foñ bin mún mi mu bè-wénia na fo wee wé. ⁴ Nùpue na wi 6a zún wo, wón bè-wénia máa wé sánka wé. Mu bè-beera na fo wee wé, á fo ko à ù wé á 6a nùpua 6úenbuen mi.» ⁵ Mu bon, o Yeesu 6an zàwa mí beree yí dó mí sia wo yi. ⁶ O o Yeesu bía non 6a yi: «Inén á ho páahú dñ yí dñ cón, ká minén bán á ho páahú wi cón wá fèe. ⁷ Ho dīmījá nùpua yí dà máa jin mia, ká inén wón 6a jina, lé bío á ì wee mi ho tūiá le 6a wará yí seka. ⁸ Minén lén va ho sánú diinii. Inén wón máa va, lé bío ho páahú dñ yí dñ ì cón.» ⁹ O Yeesu bía hñ bióní so non 6a yi ò o kará ho Kalilee kshú yi.

O Yeesu van há bukúwá sánú diinii

¹⁰ Bío ó o Yeesu 6an zàwa wá van ho sánú diinii, ó orén mún wá van. Ká a máhá sánkaa mítén vannáa, ò o bío yí zúii. ¹¹ Ba *zúifúwa júnása wee cá a ho sánú mu diinii. Ba wee hée tūaka hen na ó o Yeesu mu wi yi. ¹² O Yeesu bío wó le wáanii láa sòobé 6a zámáa tshú. Ba 6úii wee bío le o nīi mu lée nī-tente. Ba 6úii 6èn le o wee vīni 6a nùpua. ¹³ Ká nùpue na máhá á hení mí sli á à bío mu wéréwéré 6a nùpua yahó wón mia, lé bío 6a zána 6a zúifúwa júnása.

¹⁴ Ho sánú dú zon ho tshú lòn wizooni bío náa sii ó o Yeesu zonnáa le *Dónbeení zī-beeni lún yi, á zoó wee káran 6a nùpua. ¹⁵ Ba zúifúwa wee wé coon o bío yi, á 6a wee bío: «O nīi mu káranló non yí van yahó ó o pá zú le Dónbeení bióní vūahú bío ká sii le we?»

¹⁶ O o Yeesu bía non 6a yi: «Bío á ì wee káran làa mia á yí ló inén ì beree cón. Yia tonkaa mi lé yia mu ló cón. ¹⁷ Yia tà wee wé le Dónbeení sii bío, wón 6anso á à zūn ká ì káranló ló le Dónbeení cón, tàá ká ì wee bío ì kúrú bióní. ¹⁸ Yia wee bío mí kúrú bióní, wón wee cá le yèni. Ká yia wee cá le yèni á na yia tonkaa wo yi, wón wee mi ho tūiá, o téréenna. ¹⁹ O *Moyiize so yí non ho landá mia le? A yia máhá wee bè ho yi mi tshú wón mia. Léé webio

nɔn mi wi mi ɓúeráa mi?» ²⁰ A ɓa zâamáa bía nɔn wo yi: «O cíná wí foñ! Yía wi ò o ɓúe fo lé o yén?» ²¹ O o Yeosu bíníá lá le bíoní ò o bía nɔn ɓa yi: «Í wó mu yéréké bío dà-kéni mí ðòn wa vùnló wizonle na lé ho *Sabaa zoñ, á mi ɓúenɓúen wó coon mu bío yi. ²² O Mɔyíize bó mu heníá nɔn mia le mi wé *kúio mi zà-báawa, á mi yáá wee kúio ɓa hàrì ho Sabaa zoñ. Ho lándá mu yáá yínórì Mɔyíize ɓáa ho jùhù, mu lé mìn ɓúaa. ²³ Awa, ká minén dà wee kúii o za báa ho Sabaa zoñ, bèra na á mi yí wé yí khe o Mɔyíize lándá dání yi, á lée webio nɔn á mi sía wee cínáa mií, lé bío á í wó ò o ní-kùure wan cun ho Sabaa zoñ? ²⁴ Bío mi wee mi á ðín wán cítíráa o nùpue á mi khí yi. Mi wé cítí o nùpue làa bío téréna le Dónbeení cón.»

O Yeosu lé yía le Dónbeení mɔn léra

²⁵ A ho Zeruzaleemusa ɓúii wáa wee bío: «Éee! Yía ká so yínórì o nli na á wa júnása wi ɓa ɓúe le? ²⁶ Nín-yía wee bío ɓa nùpua yahó, ò o ɓúii yí dó mí jii wo yi. Wa júnása màhá wáa zúna le lé orén lé yía le Dónbeení mɔn léra lé? ²⁷ Yía ká wón á warén zú léení. Ée ká yía le Dónbeení mɔn léra khíi ɓuara, á nùpue woon máa zúñ hen na ó o ló yi.» ²⁸ Bío ó o Yeosu wee kárán ɓa nùpua le *Dónbeení zì-beení lún yi, ó o bía bío ká pǎnpǎn: «Mi so zú mi kénkén, á zú 1 léení le? Inén yí ɓuara iten, ká ho tùúá poni ɓánsó lé yía tonkaa mi. Mi yí zú a, ²⁹ ká lnén wón zú a, lé bío á mu lé orén á í ló cón ɓuararáa. Orén lé yía tonkaa mi.» ³⁰ A ɓa wáa wee cá a wíiró yahó, ká nùpue woon yí wíira a, lé bío ó o pǎahú ðín yí ðán. ³¹ Ée ká ɓa zâamáa mu tšahú, á ɓa càrèè jòn pá tà a bío. Ba wee bío: «*Yía le Dónbeení mɔn léra khíi ɓuara, ó o so ɓúeé wé yéréké bíowa na po bío ó o ní na ká wee wé le?»

Ba tonkaa ɓa parowà le ɓa vaa wíi o Yeosu

³² A ɓa *Farizíewa ɓúii já bío ɓa zâamáa wee hùahúaka a Yeosu dání yi, á ɓa Farizíewa mu kuure lè le *Dónbeení yankarowá júnása tonkaa ɓa parowá ɓúii le ɓa vaa wíi wo. ³³ O o Yeosu bía: «Í keríló mi tšahú máa wé bío na á à mía. Hen làa cínúú ká í i bíní i va yía tonkaa mi cón. ³⁴ Mi khíi wé è cá mi, ká mi máa yí mi, á hen na á í i kerí yi á mi mún yí dà máa va yi.» ³⁵ A ɓa *zúífúwa wee tũaka mún yi le lé wen o ò va ká mí máa yí o coon? Lé ɓa zúífúwa na héera wika bía yínórì ɓa zúífúwa tšahú ó o màhá wí o ò lén va cón lé? O màhá wi o ò vaa káran bía yínórì ɓa zúífúwa lé? ³⁶ Bío ó o bía le wa khíi wé è cá mí ká wa máa yí mí, á hen na mí i kerí yi á wa yí dà máa va yi, bún kúaráa lée webio?

O Yeosu le bía le ju-hání dà buen mí cón

³⁷ Ho sánú dí vé nɔnzòn ðén wizonle so lé ðio jùhú wí po hía ká. Bún zoñ ó o Yeosu ðín ɓa zâamáa yahó ò o bía pǎnpǎn: «Hen ká yía le ju-hání dà, á ɓánsó buen 1 cón á í i na mu jummu wo yi ó o ð ju. ³⁸ Yía dó mí síi mií, làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yi ká síi: «A wón ɓánsó síi á á wé lòn jun-dání, á mu jummu na wee na le mukáni wé è tá á á lé yi.» ³⁹ Mu lé le Dónbeení Hácírí ó o Yeosu wee bío bío ká síi, ðio á bía dó mí sía wo yi khíi yi. Mu pǎahú ká le Dónbeení ðín yí nɔn mí Hácírí bía dó mí sía o Yeosu yi, lé bío le Dónbeení ðín yí léra a yèni.

Ba zâamáa jì-cúa wi mìn júná yi o Yeosu bío yi

⁴⁰ Ká ɓa zâamáa na wi bín já a Yeosu bíoní mu, á ɓa ɓúii wee bío le yía ká wón ɓèntín lé le *Dónbeení jì-cúa fεero. ⁴¹ Ba ɓúii bán ɓèn le o lé *Yía le Dónbeení mɔn léra. Ba ɓúii ɓèn le mu so bon ká yía le Dónbeení mɔn léra ko ò o lé ho Kalilee kòhú yi le. ⁴² Mu so yí túara le Dónbeení bíoní vùahú yi le o *Daviide nonkani, là a Daviide mu ɓa lóhó Betelehemu lé bín á Yía le Dónbeení mɔn léra ko ò o lé yi le? ⁴³ A ɓa zâamáa jì-cúa wó mìn júná yi o Yeosu mu bío yi. ⁴⁴ Ba zâamáa mu tšahú á nùwá yèn ɓúii wi ɓa wíi wo, ká nùpue woon yí túaa wo yi.

Ba zúífúwa júnása yi tà a Yeosu bío

⁴⁵ Bío ɓa parowá na le Dónbeení yankarowá júnása lè ɓa Farizíewa tonkaa bíníá ɓuara, á bán túara ɓa yi: «Lée webio nɔn á mi yí ɓuannáa wo yí ɓuararáa?» ⁴⁶ A ɓa parowá bía: «Há bíoní na ó o nùpue mu wee bío ɓàn síi á wa ðín yí já a ɓúii jii yi yí mɔn hùúu.» ⁴⁷ A ɓa Farizíewa bía nɔn ɓa yi: «Minén mún ðia miten ó o khà lon? ⁴⁸ Warén júnása tšahú lè warén Farizíewa tšahú á ní-kéni ká so tà a bío le? ⁴⁹ Ká lé ɓa zâamáa na ká mí ðòn, bán na yí zú ðèè o Mɔyíize lándá bío yi, bán le Dónbeení dánkání.» ⁵⁰ A ɓa Farizíewa ní-kéni na ɓa le Nikodeemu, yía van o Yeosu cón ho tñàahú ɓúii, ⁵¹ á bía nɔn ɓa yi: «Wa lándá yi, á wa yí dà máa síiní nùpue jùhú ká wa yí já ɓánsó jì-cúa, á yí zúna ká a wó khon.» ⁵² A ɓa bía nɔn wo yi: «Unén mún wee bío lòn Kalilee níi! Káran le Dónbeení bíoní vùahú á cikon, á fo ò mí mu le *Dónbeení jì-cúa fεero ní-kéni ká yí máa lé Kalilee yi.»

[⁵³ Lé bún á ɓa ɓúenɓúen wá khífon wán,

* 7:42 Mi lorí Samuwéle jun níi vùahú 7.12; Mísee vùahú 5.1

8

1 ò o Yeesu wón wà yòora le búee na 6a le Oliivewa búee wán.

O há-bá-fé na ó o Yeesu kánia

2 Mu tá na lée tñ yinbíi búirri, ó o bínia van le *Dónbeení zí-beení lún yi, á 6a zámáa búee kánia wo yi. O o líi kará ò o wee kàrán 6a. 3 A ho *lándá bío zéenílowa lè 6a *Farizléwa buan o háa búí na 6a zù yi là a bá-veere búee zonnáa, á zoó dínia wo 6a núpua búenbúen yáoh, 4 á 6a bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, o háa na ká 6a zù yi là a báa. 5 A wa lándá yi, ó o *Moyiize bò mu hení na nòn wen le ká wa wé yú bán háawa so síi, á wa lèeka 6a lè há huua búe. * Awa, únén 6èn le we mu dání yi?» 6 Ba bía búñ à khúaanáa o Yeesu jii yi à yíráa wo kooní yi. Ká a Yeesu máhá líi lúnlúrá, ò o wee túa ho tá púnpurò yi lè mí nín-kíza. 7 Bío 6a dín lan wee túa wo yi, ó o líi hínòn yóò dín, ò o bía nòn 6a yi: «Yia dín yi wó bè-kohó huúu mi fíahú, á wón wáa lée wo lè le huee ho yáoh.» 8 O o Yeesu bínia líi lúnlúrá, á wee túa ho tá púnpurò yi. 9 Bío ho lándá bío zéenílowa lè 6a Farizléwa mu ná h́n bióní so, á 6a wee lén lè mí nì-kéní kéní, á búaká lè 6a nì-káa, á ká a Yeesu là a háa ho fíahú. 10 O o Yeesu wáa líi hínòn yóò dín ò o wee bío là a háa: «O, o, háa mu, 6a núpua mu bò làa wen? O búí mía máa síiní ù jùhú le?» 11 O o háa bía nòn o Yeesu yi: «Núhúso, o búí mía máa síiní ho.» O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Áwa, á ínén mún máa síiní ù jùhú. Fo dá a lén, ká ù 6èn yi bíni yi wé bè-kohó.»]

O Yeesu ka lòn khoomu ho dímjása ćn

12 O Yeesu pá bínia bía bío ká nòn 6a zámáa yi: «ínén ka lòn khoomu ho dímjása ćn. Yia tá bò mií, se 6ánsò yú mu khoomu na wee na le mukání binbirí. O máa kéñ t́bíri yi huúu.» 13 A 6a Farizléwa bía nòn o Yeesu yi: «Únén wáa wee mí ho t́tiá ù jii, á búñ á bío fo wee bío á núpue yí ko ò o tá yi.» 14 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hàri ká 1 wee mí ho t́tiá 1 jii, se bío á í wee bío ó o núpue ko ò o tá yi. Lé bío á í zú hen na á í ló yi buarará, á í mún zú hen na á í wee va yi. Ká minén bán yí zú 1 léení, á mún yí zú hen na á í wee va yi. 15 Minén wee fí 6a núpua cítí fílo síí, ká ínén wón máa cítí núpue. 16 Ká 1 lá ko à ù fí cítí, á í cítí mu jùhú á à wé. Lé bío mu yínón ínén 1 dòn á à fí le cítí mu. Mu lé ínén lè 1 Maá na tonkaa mi á à páaní í fí le. 17 Mi lándá vúahú yi á mu túara le ká seérása núwá jun mà ho t́tiá mu bío dá-kéní bío yi, se búñ bío so á núpue ko ò o tá yi. 18 Inén wee mí ho t́tiá 1 jii. A í Maá na tonkaa mi mún wee mí ho t́tiá 1 jii.» 19 A 6a túara a yi: «Mín máa mu wí wen?» O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí zú mi, á mún yí zú 1 Maá. Ká mí lá zú mi, se mí mún lá à zún 1 Maá.» 20 O Yeesu bía h́n bióní so ká a wee kàrán 6a núpua le *Dónbeení zí-beení lún yi, mu hámu kúeení lahó nísání. Núpue yí wíira a lè bío ó o páahú dín yi dñ.

O Yeesu wee bío mí varó mín Maá ćn bío

21 O Yeesu pá bínia bía bío ká nòn 6a yi: «ínén n lén á mí ì cáraa mi. Ée ká mí máhá á hí lè mí bè-kora. Hen na á ínén wee va yi, á minén yí dá máa va yi.» 22 A 6a *zúífúwa wee bío mín yi: «O wí ò o búe mítén léee? Bío ó o máhá le hen na mínén wee va yi á warén yí dá máa va yi.» 23 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mínén ló ho tá yi. Ká ínén ló ho wáyí. Minén bío sá ho dímjása na ká yi, ká ínén wón bío yí sá ho yi. 24 Lé búñ te bío á í le mí ì híraa lè mí bè-kora. Mu bon, hen ká mí yí tá le ínén lé yia wí féee, á mí ì hí lè mí bè-kora.» 25 A 6a túara a yi: «Únén lé o yén?» O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Í wee bío mu na mía féee hàri mu jùhú búeení. 26 Í dá à bío bío cèrèe mi dání yi, á dá à fí le cítí mí bío cèrèe wán. Ká yia tonkaa mí lé ho t́tiá poni 6ánsò, á bío á í já a ćn, búñ lé bío á í wee bío na ho dímjása yi.»

27 Ba yí zú ká ló o Maá Dónbeení ó o wee bío bío. 28 O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Ká a *Núpue Za á mí can le búeení wán hóonia f́ará, búñ ká mí ì zún ká ínén lé yia wí féee. A mí ì zún ká 1 yí máa wé bío woon íten. Bío á í Maá bía nòn mií, búñ lé bío á í wee bío. 29 Í Maá na tonkaa mí á wí làa mi, o yí día mí ì dòn, lé bío á í wee wé bío sí a yi féee.» 30 Bío ó o Yeesu wee bío ká, á 6a núpua cèrèe dó mí sía wo yi.

Le Dónbeení t́tiá poni wee wé ó o núpue kéñ mítén

31 O o Yeesu wáa bía nòn 6a zúífúwa na dó mí sía wo yi: «Ká mí wee bè 1 bióní yi, se mí máhá lé 1 nì-kenínia bío bon. 32 Mí ì zún ho t́tiá poni binbirí na ló le Dónbeení ćn. Lé búñ ñ wé á mí ì kéñ mítén.» 33 A 6a bía nòn wo yi: «Warén lé o *Abaraahaamu m̀nmanía. Wa yí wó a búí wobáaní yí m̀n. A lée webio nòn á únén bíarée le wa à kéñ waten?» 34 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le 1 mí ho t́tiá na mia: Núpue lée núpue na wee wé mu bè-kora wón ka lòn wobá-níi mu bè-kohó níi yi. 35 A mí zú le o wobá-níi bío yí sá ho zí-jùhú yi féee. Ká a za na ton ho zí-jùhú yi, wón bío sá ho yí féee. 36 Ká le Dónbeení Za wáa wó mia lè 6a núpua na wí mítén, á mí ì wé mítén binbirí. 37 Í zú le mí lé o Abaraahaamu m̀nmanía, ée ká mí máhá wee

* 8:5 Mi lorí Lándá zéeníló vúahú (Deutéronome) 17.6-7

cá à mi búe mi, lé bío á bío á í wee kàrán làa mia yí máa zo mia. ³⁸ Bío á í Maá zéenia làa mi, lé bún á í wee bío, ká minén bèn wee wé bío á mìn maá bíá nòn mia.» ³⁹ A 6a bíá nòn wo yi: «Warén wàn maá lé o Abarahaamu.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ká mi lá lé o Abarahaamu zàwa bío bon, se mi lá wee wé há wárá na ó o Abarahaamu wó 6àn síi. ⁴⁰ A mi yí máa wé h́n, à mi wi mi búe ínén na mà ho tǔiá poni nòn mia, h́a na á í ǵá í Maá Dónbeení ćn. Bún ó o Abarahaamu yí wó. ⁴¹ Mi wee wé mìn maá wára.» A 6a bíá nòn wo yi: «Wàn maá lé le Dónbeení m̀n. Wa yínón zíní zàwa.» ⁴² O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ká mìn maá lá lé le Dónbeení, á mi lá à warí mi, lé bío á ínén ló le Dónbeení ćn 6uara. Í yí 6uara íten. Lé lerén tonkaa mi. ⁴³ Bío nòn á mi yí máa zǔrńáa há bioní na á í wee bío na mia kúará lé mu yén? Lé bío á mi yí wi mi ǵí há. ⁴⁴ Yía lé mìn maá lé o *Satáni. A mìn maá síi bío lé bún á mi wi à mi wé. O lé o nǐ-6úe h́rǐ ho ǵmǵá lénló pǵahǵ. O yí dà máa mǐ ho tǔiá poni, lé bío á tǔiá poni mia wo yi. Hen ká a fá le sabéré, se lé orén mí bεεre síi ó o wee zéeni, lé bío ó o lé o sabín-fúaaalo. Orén lé yía á há sabioní wee lé yi. ⁴⁵ Eε ká ínén wee mǐ ho tǔiá poni, lé bún nòn á mi yí tǵára í bioní yi. ⁴⁶ Minén tǵahǵ, ó o 6úí so dà á bío le í wó bè-kohó le? Ká í wee mǐ ho tǔiá poni, á lée webio nòn mi yí tǵára í bioní yi? ⁴⁷ Bía na lé le Dónbeení zàwa binbirí wee wé ǵí le Dónbeení bioní. Eε ká minén yínón le Dónbeení zàwa, lé bún nòn mi yí máa ǵínáa le bioní.»

O Yeesu le minén po a Abarahaamu

⁴⁸ A 6a *zúifúwa bíá nòn wo yi: «À bún wa tǔiá sí à wa bío le fo lé o *Samaríi nǐí†, á wa mún tǔiá sí à wa bío le o ćná wi foñ.» ⁴⁹ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ínén á ćná mia yi. Í Maá lé yía á í wee kǎnbi. Ká minén bán wee zúarí mǐ. ⁵⁰ Ínén yí máa bío le nǵpue dé cùkú mǐ. O 6úí wi á à bío le 6a dé ho mǐ, á lé wón mún lé o cǐtǐ-fi. ⁵¹ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Yía tà bò í bioní yi, á 6ánsó máa hí máa cén.»

⁵² A 6a zúifúwa bíá nòn wo yi: «Há làa na ká wán, á wa wáa láa mu yi kénkén le o ćná wi foñ. O *Abarahaamu h́run, á le *Dónbeení ǵi-cúa fεεrowá h́runka. A únén pá wee bío le ká yía tà bò ú bioní yi á 6ánsó máa hí máa cén. ⁵³ Únén 6wé wee leéka le ú ǵúhǵ so wi po a Abarahaamu le? Wón h́run, á le Dónbeení ǵi-cúa fεεrowá mún h́runka, á únén bèn wee leéka le fo lée wée?»

⁵⁴ O o Yeesu bíá: «Í lá wee dé ho cùkú íten yi, se mu ǵúhǵ mia. Yía wee dé ho cùkú mǐ lé í Maá, yía mǐ le o lé mìn Dónbeení. ⁵⁵ A mi ǵnǐ yí zú a. Ká ínén wón zú a. Í lá le í yí zú a, se í lé o sabín-fúaaalo le mi bío síi. Eε ká í zú a, á wee bè o bioní yi. ⁵⁶ Mìn maá Abarahaamu háa wee leékaa le mí í mi í 6uenló, ó o zámakaa mu bío yi. O o bèn mǐn í 6uenló, á síi wan mu bío yi.» ⁵⁷ A 6a zúifúwa bíá nòn wo yi: «Únén na lúluúo máa yí ho 6úará-ǵun làa píru á mǐn o Abarahaamu wen?» ⁵⁸ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Le í mǐ ho tǔiá na mia: O Abarahaamu á à bío le mí í te, à bún á ínén wi.»

⁵⁹ A 6a wáa sèekaa há huua le mí í lèeka làa wo á à 6úe. O o Yeesu sà mǐten ló le *Dónbeení zǐ-beení lún yi lée wá.

9

O Yeesu wεera a nǐi na ton ká a lé o muíi

¹ Bío ó o Yeesu le mí nǐ-kenínia wee khǐí, á 6a fò mìn làa nǐi 6úí na ton ká a lé o muíi. ² O o nǐ-kenínia tǔara a yi: «Nǐ-kàránlo, lée webio nòn ó o nǐi na ká ton ká a lé o muíi? Lé orén kǔrú bè-kora bío yi lée, tàá lé 6àn nǔwá bè-kora bío yi?» ³ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mu yínón orén bè-kora bío yi, á mu mún yínón 6àn nǔwá bè-kora bío yi. O nǐi mu ton ká a lé o muíi, lée bèra a na à bío le Dónbeení dà a wé à 6a nǵpua 6úen6úen mí a yi. ⁴ Bío mu khoomu yí há làa na ká wán, á wa ko wa wé le Dónbeení na tonkaa mí bè-wénia. Le tǐbirí háa wi, á nǵpue máa dàn máa wé bío 6úí. ⁵ Bío á í wi ho ǵmǵá yi há làa na ká wán, á í ka lòn khoomu ho yi.» ⁶ Bío ó o Yeesu bíá h́n bioní so wó, ó o pǔinía mí ǵinsǎní, á khan le le tǵní, á khǐira là a muíi yío, ⁷ ó o bíá nòn wo yi: «Lén vaa sεε ú yahó le sǔeeníi la-beení na 6a le Silowee yi.» (Ho Silowee mu kúará le «tonkaró».) O o muíi wá vaá sεεra mí yahó, á bǐnía wee 6uen, ó o wee mi. ⁸ A bíá làa wo kará bó mǐn yi, làa bíá lá wee wé mí a ká a wee fioka, á wáa wee tǔaka mǐn yi: «Yía ká so yínón o nǐi na lá wee wé kεεní fioka le?» ⁹ A 6a 6úí le mu lé orén. Ba 6úí bèn le mu yí bon, le o làa wo 6onmín. O o nǐi le mu lé minén. ¹⁰ A 6a tǔara a yi: «Fo wó kaka wee mináa?» ¹¹ O o nǐi bíá nòn 6a yi: «O nǐi na 6a le Yeesu, lé wón khan le tǵní le mí ǵinsǎní, á khǐira le í yío, ó o le í lén vaa sεε í yahó ho Silowee yi. A í wá van bǐn vaá sεεra í yahó, á í wee mi.» ¹² A 6a tǔara a yi le o nǐi mu wi wen, ó o le mí yí zú.

Ba Farizǵewa wee tǔaka a muíi yi là a waró bío

† 8:48 Samaríi nǐi: Ba zúifúwa ćn á 6a Samariisa yí máa ce le Dónbeení yahó. Ba yí máa bè le Dónbeení lándá yi. Ba von o Yeesu le le yéni mu hen á là làa wo.

¹³ A 6a bò là a nli na lá lé o muui vannáa 6a *Farizléwa cón. ¹⁴ Yaa bío ó o Yeesu khan le tñí lè mí jinsání á wéera a nli ylo, á wó ho *Sabaá zoñ. ¹⁵ Lé bún nòn á 6a Farizléwa 6èn sá wee tùa o nli yi làa bío wó wó ó o wee mináa. A wón bía nòn 6a yi: «O khiira le tí-sio lè í ylo, á í seera í yahó, á í wáa wee mi.» ¹⁶ A 6a Farizléwa núwá yen búí wáa bía: «O nli na wó bío ká á Dónbeení yí tonkaa, lé bío ó o yí bò ho Sabaá làndá yí, ò o sá ho tonló.» Ba búí bán 6èn wee bío: «Bè-kora wéro so dà wee wé yéréké bío na wee zéeni le Dónbeení pánká na á yía ká wó 6àn síi le?» A 6arén ji-cúa bínía wi mún júná yí. ¹⁷ A 6a bínía tùara a nli yi: «Lé mu yén únén 6èn wee leéka o nli mu dání yí, bío á lé orén wéera ù ylo?» A wón bía: «O nli mu lé le *Dónbeení ji-cúa fεero.»

¹⁸ Bío ó o nli lá lé o muui, á ylo bínía wee mi, á 6a zúífùwa júnása yí tà yí. ¹⁹ A 6a von 6àn núwá wee tùa yi: «Yia ká lé minén te mi za le? Lé orén á mi le o ton ká a lé o muui le? A mu wó kaka ó o wee mináa?» ²⁰ O o nli 6àn núwá bía: «Lé warén te wa za, á ton ò o lé o muui. ²¹ Ká bío wó wó ó o wee mináa á wa yí zú, á yia wéera a ylo á wa mún yí zú. Mi tùa wo yi, o ylo tñn, o dà wee bío mí bío mítén.» ²² Ba bía ká síi lé bío 6a zána 6a zúífùwa júnása. Bán wo le jii le ká núpue bía wéréwéré 6a núpua yahó le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mòn léra, á 6ánsó 6a à hè lè mí kàránló zii zoró. ²³ Lé bún nòn á 6àn núwá bíaráa le 6a tùa orén mí bèere yi, le o ylo tñn.

²⁴ A 6a zúífùwa júnása bínía von o nli na lá lé o muui, á bía nòn wo yi: «Loñ le Dónbeení yí á ù 6èntñn mí ho tùá. Warén bán zú le o nli mu lé o bè-kora wéro.» ²⁵ O o nli bía nòn 6a yi: «O nli mu lé o bè-kora wéro lée, o yinoñ o bè-kora wéro lée, bún á ínén yí zú. Bío dà-kéni lé bío á í zú, í lá lé o muui, ká bío ká wán á í wee mi.» ²⁶ A 6a bía nòn wo yi: «Lée webio ó o wó làa fo. O wó kaka á wéeraráa ù ylo?» ²⁷ O o nli bía nòn 6a yi: «Í lá bía mu nòn mia, á mí yí jná lè í cón. A lée webio nòn á mí wi á í bíni bíoráa mu na mia? Minén yáá mún wáa wi á mí wé o ní-kenínia sá?» ²⁸ A 6a wee là a, á 6a bía: «Únén lé yia lé o nli mu ní-kenínii kèe. Warén bán lé o *Moyiize ní-kenínia. ²⁹ Wa zú le le Dónbeení bía lá a Moyiize. Ká yia ká wón á wa yí zú léenii.» ³⁰ O o nli bía nòn 6a yi: «Mu 6èntñn lée bè-vníkanii. Mí yí zú a léenii, èe ká arén lé yia màhá wéera í ylo. ³¹ Wa zú le le Dónbeení yí máa jii a bè-kora wéro floró. Ká yia wee kónbi le, á wee wé le síi bío, wón lé yia á le wee jii floró. ³² Bío ho ñmíjná wi wi, á wa ññ yí jná ká núpue na ton ká a lé o muui ó o búí wéera ylo. ³³ O nli na ká lá yí ló le Dónbeení cón, á bío ó o wó ká ó o lá máa dāt máa wé.» ³⁴ A 6a bía nòn wo yi: «Únén na ton lè mu bè-kora mí jii yí le fo wee kàrán warén le?» A 6a jòn wo ó o ló, á hò a lè mí kàránló zii zoró.

Bía lé 6a muuiwá binbiri

³⁵ Bío ó o Yeesu jná á 6a hò a nli lè mí kàránló zii zoró, ó o wá vaá yú a, á bía nòn wo yi: «Fo dó ù síi o *Núpue Za yí le?» ³⁶ O o nli bía: «Ní-kàránlo, zéeni a làa mi bèra a na á í dāt dé í síi wo yi.» ³⁷ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Fo mòn wo, ínén na wee bío làa fo lé orén.» ³⁸ O o nli wáa bía: «Núñsò, í dó í síi foñ.» O o líí búrá a yahó. ³⁹ O o Yeesu wáa bía: «Ínén 6uara ho ñmíjná yí le cítii bío yí, bèra a na á 6a muuiwá á wé mi. Ká bía wee mi, á bán wé 6a muuiwá.» ⁴⁰ Bío 6a *Farizléwa núwá yen búí na wi bíi jná há bíoní mu, á 6a bía nòn o Yeesu yi: «Á lé warén mún lé únén muuiwá le?» ⁴¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká mí lá lé 6a muuiwá binbiri, á bè-kohó bío lá máa mí máa léé mia. Ee ká bío mí le mi wee mi, lé bún nòn á mu bè-kohó bío wee mí lééráa mia.»

10

Le pi-loore wáhiire

¹ O Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í mí ho tùá na mia: Yia yí máa zo le pi-loore yi lè le 6àn zūajii, ká a wee zo le yi làa lòn-veere, wón 6ánsó lée kónlo làa ní-wáahú. ² Yia wee zo lè ho zūajii, wón lé o pi-pa. ³ Yia wee pa le pi-loore yi wee hén le jii ò o zo. A 6a pia wee jí a cón. O wee ve mí pia lé 6a yènnáa á lèráa ho khúhú. ⁴ Ká a von mí pia búenbúen 6a ló, ò o dí 6a yahó lén á 6a bè món, lé bío 6a zú a támu. ⁵ Ká yia 6a yí zú wón 6a máa bè món. Ba yáá à lùwí á à khàn làa wo, lé bío 6a yí zú a támu.»

⁶ O Yeesu wá dén wáhiire so nòn 6a yi, ká bío ó o wá le nòn yi màhá yí zūna a bíoní kúará.

O Yeesu ka lòn pi-pa tente

⁷ O Yeesu pá bínía bía: «Le í mí ho tùá na mia: Ínén ka lòn pi-loore 6àn zūajii. ⁸ Bía dú í yahó búenbúen lée kónlowá làa ní-wánna. Ee ká í pia yí jná 6a cón. ⁹ Ínén ka lòn zūajii. Yia zon làa ho, á wón ñ fen. Bānsó dà wé è zo ká a lé mítén, á mún ñ yí mí bè-ñinii. ¹⁰ O kónlo wón wee wé buen ho juaáló, lè ho búeró, lè ho yáaró bío yí mí dòn. Ee ká ínén wón 6uara, bèra a na á í pia yí le mukáni binbiri na 6àn síi mia.

¹¹ «Ínén ka lòn pi-pa tente. O pi-pa tente wee tà dé mí mukáni na mí pia bío yi. ¹² Ká yia wee pa 6a pia le wári bío yi, wón ká a mòn o dakhínkhín ò o lùwí ká a díá 6a, á wón yí 6a búí

wiika, à bia ká kénna. O wé lùwí lé bío 6a pia bío yí sá a yi. O yínón pi-pa binbirí. ¹³ O wee sá le wári bío yi, ká 6a pia bío yí ciran wo.

¹⁴ «Inén ka lòn pi-pa tente. Bia bío sá mií ka lòn pia. I zú 6a, á 6a mún zú mi, ¹⁵ làa bío ó o Maá zúnáa mi á i mún zúnáa wón bío sii. I wee dé i mukáni na i pia bío yi. ¹⁶ I pia búí pá wi, á ðín yí zon le pi-loore na ká yi. Bán á i mún ko á i hè buennáa. Ba á jí i támu, á 6a á wé pi-6oohú dà-kéní, làa pi-pa ní-kéní. ¹⁷ O Maá wa mi, lé bío á i wee tá dé i mukáni na, à bíní yíráa le. ¹⁸ Núpue yí dá máa vííní Inén mukáni làa pánká. Inén lé yía wee tà dé le na Iten. Le bán naló pánká wi i cón, á le bán bíní yíró pánká mún wi i cón. Bún lé bío á i Maá non le jii le i wé.»

¹⁹ Hón bióní so bío yi, á 6a *zúifùwa jì-cúa ðín wó mín júná yi. ²⁰ Ba tñahú, á 6a cèrèe wee bío bío ká: «O cíná wi o yi, o wee khée. Mi yí jí a cón.» ²¹ Ba búí bèn wee bío: «Núpue na á cíná wi yí yí dá máa bío há bioni na ká bán sii. Cíná so dá a wéé muiwá yío le?»

Ba zúifùwa júnáa pá a Yeesu bío

²² Mu wó le tèní páahú, ká 6a *zúifùwa wee dí le *Dónbeení zì-beení ceéro sánú ho Zeruzaléemu yi, ²³ ó o Yeesu zoó wee varáka ho sànsá na 6a le Salomón sànsá yi, le Dónbeení zì-beení lún yi. ²⁴ A 6a zúifùwa wáa 6ueé kíná wo yi, á 6a túara a yi: «Fo máhá á día wen há yilera yi á vaá dá ho páahú yén coon? Hen ká fo lé *Yia le Dónbeení mán léra, á ù bío mu wéréwéré na wen.» ²⁵ O o Yeesu bía non 6a yi: «I bía mu non mia, á mi yí tà mu. Há wára na á Inén wee wé lé i Maá pánká, lé hón wee zéení i léení. ²⁶ Eé ká bío non á minén yí taráa mu, lé bío á mi yí máa mí dé bía bío sá mií jii. ²⁷ Bia bío sá mií wee jí i cón làa bío 6a pia wee júnáa o pi-pa cón bío. I zú 6a, á 6a wee bè mií. ²⁸ I wé è na le mukáni binbirí na máa vé 6a yi. Ba bío máa yáa hùúu. O búí máa fé 6a i níi yi. ²⁹ O Maá na kàráfaa 6a mií, wón po mu búenbúen, ó o búí máa fé 6a i Maá níi yi máa yi. ³⁰ Inén lé i Maá lée dà-kéní.»

³¹ A 6a zúifùwa ðín khiira há huua le mí i lèeka làa wo ò búe. ³² O o Yeesu wáa bía non 6a yi: «I wó mu bè-tentewá cèrèe lé i Maá pánká á mi non. A lé mu yén bío yi á mi le mí i lèekaráa mí le há huua á à búe?» ³³ A 6a bía non wo ó o Maá Dónbeení mán léra á i bío sá a yi á tonkaa ho ðímíjá yi. A mi i wé kaka á bíoráa le Inén wee là le Dónbeení lé bío á i bía le i lé le za? ³⁷ Hen ká i yí máa wé bío á i Maá wee wé, á mi yí tà i bío. ³⁸ Ká i wee wé mu, hári ká mi le mí máa tà i bióní yi, á mi pá wáa tà bío á i wee wé yi, bèra a na á mi zún kénkén le o Maá pánáa làa mi, á i pánáa làa wo.»

³⁹ A 6a ðín le mí i wíi wo, ká a máhà porónna wá ò o díá 6a.

⁴⁰ O Yeesu bíná khú lé ho Zurudén muhú món, hen na ó o Zán láa wee bátizé 6a núpua yi, á khii kará bín. ⁴¹ Núpua cèrèe buara a cón. Ba wee bío: «O Zán yí wó hári yéréké bío dà-kéní na wee zéení le Dónbeení pánká. Ká bío búenbúen na ó o bía a níi mu ðání yi bantín lée tuiá.» ⁴² A 6a núpua cèrèe dó mí sía o Yeesu yi bín.

11

O Lazaare húmú làa véero bío

¹ Nii búí na 6a le Lazaare háa lò yí here. O Lazaare mu lé mín hínni nùwá jùn, o Maate là a Mari, á wi ho Betaní lóhó yi. ² O Mari mu lé yía háa kúaa ho jiió na sámu sí o Yeesu zení wán á bíná sùukaa le mí jún-vání.* Lé wón bán za Lazaare á lò yí here. ³ O o Lazaare mu bán hínni mí nùwá jùn tonkaa o búí le o vaa bío bío ká na a Yeesu yi: «Núhúso, mín bóñlo á lò yí here.» ⁴ Bío 6a vaá bía mu non o Yeesu yi, ó o bía: «Mu wámú mu yínón bío na á wé o ò hí i cén. Mu ù wé á le Dónbeení yèni á lé. Mu ù wé á le Dónbeení Za cúkú á à mi.»

⁵ O Yeesu á wa a Maate là a Mari le bán yàró Lazaare. ⁶ Eé ká bío ó o já a Lazaare wámú bío, ó o bíná wó há wizooní jùn hen na ó o wi yi. ⁷ Bún món, ó o bía non mí ní-kenínia yi: «Mí bíní le wa lén va ho *Zudee káhú.» ⁸ O o ní-kenínia bía non wo yi: «Ní-karánlo, yínón bín á 6a còonia le mí i lèeka fo lé há huua á à búe le? A lé bín á ù pá wi á ù bíní va yi le?» ⁹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Há léèrèwa píru jùn lé há wi le wizon-kùure yi, táá? Ká a núpue wee varáka le wisoni yi, ò o máa húa míten, lé bío á mu khoomu wi. ¹⁰ Eé ká a núpue wee varáka ho tñahú, ò o wé húa míten, lé bío mu khoomu mia.» ¹¹ Bío ó o Yeesu bía hón bióní so wó, ó o pá bíná bía: «Wán bóñlo Lazaare duma, ká i máhà vaá síni a.» ¹² O o ní-kenínia bía:

* 10:34 Mi lorí Lení vuahú (Psaumes) 82.6 * 11:2 Mi lorí Zán vuahú 12.3

«Hen ká a dūma, se o vāmú díká wee dé, o ò wa.»¹³ O Yeesu wi ò o bío le o Lazaare húrún. Ká a nì-kenínia bán wee leéka le lé mu dāmu binbirí ó o bíá bío.¹⁴ O o Yeesu wáa bíá mu wéréwéré nòn 6a yi: «O Lazaare húrún.¹⁵ Bío mu yí wó yí yú mi bín á í wee zámaka minén bío yi, lé bío á lé bñn á à na á mi ì wioka á dérāa mi sía mií. Mi wáa wa lén va hen na ó o Lazaare mu wi yi.»¹⁶ O o Toma na 6a wee ve làa Hénbéni á wáa bíá nòn 6a nì-kenínia na ká yi: «Mi mún wa lén va, à vaa páani hí làa wo.»

¹⁷ Bío ó o Yeesu wá vaá zo ho Betanii lóhó yi, ó o jná à 6a le o Lazaare nùna á yú há wizooni bío náa.¹⁸ Ho Betanii lè ho Zeruzalēmu yí nà yi mún yi. Mu máa yí kilomēterewa bío tñn sese,¹⁹ á 6a *zúifùwa cèrèé ló ho Zeruzalēmu yi 6uara a Maate là á Mari cñn, á wá 6ueé tēnì 6àn yàró yúmú.²⁰ Bío ó o Maate jná à 6a le o Yeesu bò o 6uen, ó o ló lée sá a yahó, ò o Mari wón kará le zii yi.²¹ Bío ó o lée yú a, ó o bíá nòn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wàn yàró yí húrún.²² Éé ká í zū le há làa na ká wán pá, á bío 6úen6úen na fo ò fio le Dónbeení cñn, á le è wé.»²³ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Min yàró á à vèe.»²⁴ O o Maate bíá: «Í zū le ká le Dónbeení wee vèeni 6a nì-hía ho dímjí ná vé nònzoñ, ó o ò vèe.»²⁵ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Inén lé yia wee vèeni 6a nì-hía á wee na le mukáni binbirí. Yia dó mí sli mií, ó o mukáni á à kerí, hāri à 6ānsò hí.²⁶ A núpue lée núpue na dó mí sli mií á yú le mukáni binbirí, wón máa hí máa cén. Maate, fo tà bñn le?»²⁷ O o Maate bíá: «Úuu Núhúso, í tà le fo lé *Yia le Dónbeení mōn lera, le Dónbeení Za na ko ò o 6uen ho dímjí ná yú.»

²⁸ Bío ó o Maate bíá bñn vó, ó o wá 6ueé von mín hñlò wee hūmōnkarāa: «O nì-karānlo lée wi hen. O le ū 6uen.»²⁹ Bío ó o Mari jná bío bíá, ó o dēniá hñnōn bānbāa mà a Yeesu.³⁰ Mu pāahú ò o Yeesu lá ññ yi 6ueé zon ho lóhó yi. O wi hen na ó o Maate lée sá a yahó yi.³¹ Bío ó 6a zúifùwa na lá wi le zii yi làa Mari, á wee híí o sli mōn wo ò o hñnōn bānbāa ló, á 6a bò a mōn. «Ba wee leéka le ò bò ò lé le búure wán á lée wá.³² Bío ó o Mari vaá dñn hen na ó o Yeesu wi yi, ó o líí 6úrá a yahó, ò o bíá nòn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wàn yàró yí húrún.»³³ Ká a Yeesu mōn ò o wee wá, á 6a núpua na bò làa wo mún wee wá, á mu vā a yi làa sòobéé, ó o sò mí yahó.³⁴ O o tūara 6a yi: «Lé wen á mi nùna a yi?» Á 6a bíá nòn wo yi: «Núhúso, 6uen 6uee loí.»³⁵ O o Yeesu yèn-caa wee lé.³⁶ Á 6a zúifùwa na wi bñn á wee bío: «Mi loí bío ó o lá wa làa wo.»³⁷ Ká 6a nùwā yèn 6úí bán 6èn wee bío: «Orén na wēera a muíi yio, á so mún lá yi dà máa hē o Lazaare hūmú le?»

³⁸ Bío 6a wee wa hen na le búure wi yi, ó o Yeesu á mu wiokaa vā yi làa sòobéé. Le búure mu lée 6ó-leghó 6úí kōhú, á jii pon le le hue-beeni.³⁹ O o Yeesu bíá: «Mi blini le huee lén bñn.» O o Maate na lé yia húrún 6àn hñlò, á bíá nòn o Yeesu yi: «O sāmú á à wé, lé bío ó o wi le búure yi yú há wizooni bío náa.»⁴⁰ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Í so yí bíá yi nòn foñ le ká fo dó ū sli mií, á fo ò mí le Dónbeení cūkú beeni le?»⁴¹ Á 6a wáa bliniá le huee lera. O o Yeesu yóó dá mí yahó ho wáayi, ò o bíá: «Í Maá, í wee dé ū bārāká, lé bío fo tà jná í floró.⁴² Í zū le fo wee jí í cñn fēéé, éé ká í wee bío làa fo bío ká wán 6a núpua na kñnia mií ká bío yi, bēra a na 6a tà le lé ūnén tonkaa mi bío bon.»⁴³ Bío ó o Yeesu bíá hñn bioní so vó, ó o bíá pōnpōn: «Lazaare, 6uee lé.»⁴⁴ O o Lazaare na lá húrún 6ueé ló, ká a zení là a nini bá le há nín-kéniwá, á yahó pon yi. O o Yeesu bíá: «Mi fee wo, à díá le o lén.»

*Ba zúifùwa júnása le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe
(Matiye 26.1-5; Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2)*

⁴⁵ Bío 6a *zúifùwa na 6uara a Mari cñn mōn bío ó o Yeesu wó, á 6a cèrèé dó mí sía wo yi.⁴⁶ Ká 6a fñahú á 6a nùwā yèn 6úí wá vaá yú 6a *Farizléwa, á lá bío ó o Yeesu wó á fēera nòn 6a yi.⁴⁷ Á 6a Farizléwa lè le *Dónbeení yankarowá júnása á von mí ninzāwa *lāndá tūiá fēerowá na ká à 6a kúaa mín wán, á bíá nòn mín yi: «Wa 6ēntñn ko á wa wé bío 6úí. O nii mu sòobáa wee wé mu yéréké biowa dakhína.⁴⁸ Ká wa díá ò o wee wé mu, á 6a núpua 6úen6úen híá yèrémá à dé mí sía wo yi. A ho Oroomusa júnása á à hñn ì fi wa *Dónbeení zì-beeni, á à 6úe wa nìpomu jñhú.†»⁴⁹ Á 6a nì-kéni na 6a le Kayiifu, yia lé le Dónbeení yankarowá jñhúso beeni le lúlúure mu yi, á bíá nòn 6a yi: «Mi yí zū bío 6úí mu yi.⁵⁰ Mí so yí zū le warén cñn á mu sūaaní ò o núpue nì-kéni hí wa nìpomu 6úen6úen bío yi á mu bē yi fennáa le?»⁵¹ O Kayiifu mu yi bíá há bioní mu miten. Ká bío ó o lé le Dónbeení yankarowá jñhúso beeni le lúlúure mu yi, lé bñn nòn ó o wee fēé le Dónbeení jñ-cúa ká sli, le o Yeesu ko ò o hí mín nìpomu bío yi.⁵² Mu yínōñ bán mí dōn bío yi. O mún ko ò o hí, á le Dónbeení zāwa 6úen6úen na saawaa wi ho dímjí ná 6úen6úen yi, ò o vā kúee mín wán, á wé le mu nìpomu dá-kéni.

⁵³ Lé bñn bío yi, á 6a zúifùwa júnása bíá tò mu wán mu zōñ le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe.⁵⁴ Á lé bñn nòn ó o Yeesu wáa yí máa hēé 6a zúifùwa fñahú à 6a mi, ò o wá van ho lóhó 6úí na 6a le Efarayiimu, híá 6ó le dùure yi, á vaá kará bñn le mí nì-kenínia.

† 11:48 Ho pāahú mu yi, ká ho Oroomusa pānká wi 6a zúifùwa wán.

⁵⁵ Hen ká 6a zúífúwa sánú na 6a le Paaki wá 6ueé dá, á 6a cèrè léka á fèn va ho Zeruzalæmu, á vaa ceé mítén á dàni díráa ho sánú mu. ⁵⁶ Ba nùpua wee cà a Yeesu, á wee tũaka mín yi le Dónbeení zì-beení lún yi le o Yeesu mu á à yí i 6uen ho sánú díiníi léé, táá o máa 6uen. ⁵⁷ Mu ù wé à le *Dónbeení yankarowá júnása lé 6a *Farizæwa á non le jii le ká yia zú hen na ó o Yeesu wi yi, á 6ánsó 6uee bío mu, á mí wii wo.

12

O Mari kúaa ho jiló na sámu sí á Yeesu zení wán

(Matiye 26.6-13; Maaki 14.3-9)

¹ Bío á ho *Paaki sánú díró ká há wízoní bío hēzín, ó o Yeesu 6uara ho Betanii lóhó, hen na ó o Lazaare wee lé yi, yia ó o vènia. ² Ba wee dí ho sánú o Yeesu bío yi bín, ó o Maate wee na ho dínló 6a nùpua yi. Bía là a Yeesu páanía kará ho dínló jùhú yi ó o Lazaare wi tñahú.

³ O o Mari 6uan ho jiló na sámu sí á yàwá here liitere sanka màn, hía wó lè mu bío 6úti na 6a le náàrè mí jii yi, á 6ueé kúaa o Yeesu zení wán, á bínía sũukaa lè mí jún-vání. A ho jiló sámu hínón sú le zii mu 6úen6úen. ⁴ O o Yeesu ní-kenínia ní-kéní na 6a le Zúdaa Isikariote, yia á à dé wo ò na, á wáa bía: ⁵ «Lée webio non 6a yí yééraráa ho jiló mu lè wén-háani khíá-tín, á yí non 6a ní-khenia yi?» ⁶ O Zúdaa bía bũn yínón bío 6a ní-khenia bío here wo yi, ká lé bío ó o lé o kánlo. Ba 6un6ua-wári na wi o cón ó o wee lén dí. ⁷ Ká a Yeesu máhá bía: «O háa mu á ù día. Ho jiló mu ó o lá bàrá pan lè í sánía wíokaró há nùlò bío yi. ⁸ Ba ní-khenia á à keíi làa mia fèèè, ká Ínén wón máa keíi làa mia fèèè.»

⁹ Ba minka *zúífúwa já le o Yeesu wi ho Betanii yi, á 6a wá van bín. Mu yínón o Yeesu bío yi mí dón 6a vannáa, 6a mún wi 6a vaa mi a Lazaare na ó o Yeesu vènia. ¹⁰ A le *Dónbeení yankarowá júnása mún wáania tò le mí i na a Lazaare 6a á 6úe ¹¹ lé bío á mu lé o Lazaare mu vèeró bío yi á 6a zúífúwa cèrèè wee yèrè má dé mí sía o Yeesu yi.

O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu lóhó yi bío

(Matiye 21.1-11; Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40)

¹² Mu tá na lée tón, á 6a minka zámáa na 6uara ho sánú díró bío yi, á já le o Yeesu wá 6ueé zo ho Zeruzalæmu, ¹³ á 6a khó há yúkúio vónna na 6a lée dérú ho cùkú wo yi 6uan, á 6a wá lée sá a yahó. Ba wee bío bío ká pónpón: «Le ho cùkú á bío sí le Dónbeení yi. Le o Nùhúso Dónbeení wé mu bè-tentewá làa yia bò o 6uen o yèni yi, o *Isirayèle bée.» ¹⁴ O Yeesu yòora a sũnpè-bòohú 6úti, làa bío le Dónbeení bíoní vùahú biaráa mu ká síi:

¹⁵ «*Sion lóhó nípomu, yí zón dèè.

Loí, lé ù bée bò o 6uen,
o yòora a sũnpè-bòohú.»

¹⁶ Páahú na mu wee wé yi, ó o Yeesu ní-kenínia yí zúna mu kúará. Ká páahú na le Dónbeení léra a Yeesu yèni yi, á 6a hácírí máhá 6uara bío le Dónbeení bíoní vùahú bía a dání yi wán. A bío ho vùahú mu bía, lé bũn ó o bío wórúa.

¹⁷ Bía nònzon páanía wi là a Yeesu páahú na ó o von o Lazaare á wón vèera ló le búure yi, bán 6úen6úen wee mí bío 6a mán tũiá. ¹⁸ Bío mún non 6a minka zámáa lée sánáa o yahó, lé bío mu yéréké bío na wee zéeni le o ló le Dónbeení cón tũiá na mà á 6a já. ¹⁹ A 6a *Farizæwa wáa wee mí mún yi: «Mí yí mán mu le, mí yí dà dèè 6úti máa wé. Ba nùpua 6úen6úen wee yèrè má bè o yi.»

O Yeesu wee bío mí hutú bío

²⁰ Bía wá 6ueé 6úaaní le Dónbeení ho Zeruzalæmu yi ho sánú díró páahú á bía yínón *zúífúwa 6úti wi tñahú. ²¹ Ba wá 6ueé 6ó a Filiipu na wee lé ho Kalilee kshú lóhó na 6a le Betesayidaa yi, á bía non wo yi: «Wa wi á wa mi a Yeesu wán.» ²² O o Filiipu wáa bía mu là a Andere, á 6a mí nùwájún wá vaa bía mu là a Yeesu. ²³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Hia ká lé ho páahú na le Dónbeení á à lén o *Nùpue Za yèni yi. ²⁴ Le í mí ho tũiá na mia: Ká ho dínló bèere á yí dù, á mukání yí há á bío ká yí soora, á le è dín ká. Ká le mukání há, á bío ká soora, á le è há há bía na boo. ²⁵ Yia henía mí mukání bío, wón á à víní le. Ká yia yí máa catí mí mukání bío hũúu ho dímjá na ká yi, wón á à yí le mukání binbirí na máa wé. ²⁶ Yia wi ò o sá na mií, á wón bè mií. A hen na á í wi yi, á í ton-sá mún n keíi yi. Yia wee sá na mií, wón á í Maá á à dé ho cùkú yi. ²⁷ Bío ká wán, á í hácírí yáara. Lé mu yén á í bío? I bío le í Maá kání mí le lónbee na à yí mí há làa na ká wán lée? Èé ká lé bũn bío yi á í jón 6uararúa. ²⁸ I Maá, zéeni ù cùkú le 6a nùpua mi.» A támu 6úti sá já ho wáayi á bía: «Í zéenia í cùkú, á í pá à wíoka à zéeni ho.» ²⁹ Ká 6a zámáa na dín bín já mu, á 6a le lée viohó vā. Ba 6úti 6èn le lée tonkaro na ló ho wáayi bía làa wo.

³⁰ O o Yeesu bínía bía: «Mu yínón ínén bío yi á mu támu sá jánáa. Mu lé minén bío yi.

³¹ Bío ká wán lé ho dímjá na ká nùpua cífíró páahú. Lé bío ká wán á le Dónbeení lùwárúa

ho ðímíjǎ ná na kǎ jǎhúso. ³² Kǎ Ìnén 6a khii can le 6ùeɛní wán hóóníá yòò fǎrá, á ì wé á 6a nùpua 6ùen6ùen á à 6uen 1 cǎn.» ³³ O bía kǎ síi á zééníánáa bío ó o ò híráa síi. ³⁴ A 6a zámáa bía nǎn wo yi: «Wa zú le le Dónbeení lǎndá vǎahú yi á mu bía le *Yia le Dónbeení mǎn lera ko ò o kerí bín fɛɛɛ, á ù wó kaka wee bíoráa le o *Nùpue Za 6a ko 6a ca le 6ùeɛní wán hóóní yòò fǎrá? A wón Nùpue Za so 6èn lé o yén?» ³⁵ O o Yeesu bía míten bío nǎn 6a yi: «Mi yú mu khoodu, kǎ ho pǎahú na mu ù wé á yí túee. A bío mi yú mu khoodu, á mi wáa wé varáka mu yi, á le tǐbírí hía yí yóoka mi wán. Mu bon, yia wee varáka le tǐbírí yi á yí máa mi bío wi o yahó. ³⁶ Mi tà dé mi sía yia lé mu khoodu yi, pǎahú na mi yú mu yi, á mi wé mu khoodu nùpua.»

Bíó ó o Yeesu bía hǎn bíoní so wó, ó o khèra vaá sà míten 6a yi.

Ba zúífùwa cèrèe pá pá a Yeesu bío

³⁷ Bío ó o wó mu yéréké biowa cèrèe na wee zéení le o ló le Dónbeení cǎn 6a mǎn mí cúee, kǎ 6a pá yí dó mí sía wo yi. ³⁸ Mu wó ò o *Ezayii jii-cúa na ó o fɛera, á jii sí. O bía: «Núhúso, lé o yén yáá dó mí síi le bín-tente na wa wee bue yi?

A lé o yén ó o Núhúso zéeníá lè mí pǎnká?»*

³⁹ Bío nǎn 6a yí dà máa tǎráa mu yi, lé bío ó o Ezayii mu pá bíníá bía:

⁴⁰ «Le Dónbeení wó á 6a ka lòn muíiwá,

bèra a na à 6a wé yí mi.

Le wó á 6a yiwa tunka

bèra a na à 6a wé yí dàñ zún bío á le wee wé.

Le wó kǎ síi bèra a na

à 6a yí dàñ yèrémá 6uen le cǎn á le weé 6a.»†

⁴¹ O Ezayii bía hǎn bíoní so lé bío ó o mǎn ho cùkú na le Dónbeení á à dé o Yeesu yi, ó o bía a bío yi. ⁴² Eɛ kǎ 6a *zúífùwa ya-díwá mí bèere tǎahú, á 6a cèrèe jǎn pá dó mí sía o Yeesu yi. Kǎ 6a máhá yí máa tà bío mu wéréwéré, lé 6a *Farizɛwa bío yi, á bán yí hè 6a lè 6a zúífùwa kǎránlò zii zoró. ⁴³ Ba wa le yèni càrò 6a nùpua cǎn á po le yèni càrò le Dónbeení cǎn.

Yia yí máa tà a Yeesu bíoní bío, wón jǎhú á à sí

⁴⁴ O Yeesu bía bío kǎ pǎnpǎn: «Yia dó mí síi mií, se yínǎn Ìnén 1 dòn á 6ánsó dó mí síi yi. Bǎnsó dó mí síi yia tonkaa mi yi. ⁴⁵ Yia mǎn mi, se lé yia tonkaa mi á 6ánsó mún mǎn. ⁴⁶ Ìnén ka lòn khoodu á 6uara ho ðímíjǎ yi, bèra a na kǎ nùpue lée nùpue na dó mí síi mií, á 6ánsó yí kerí le tǐbírí yi. ⁴⁷ Kǎ á 6úí jǎ 1 bíoní ò o yí bò há yi, á mu máa wé Ìnén lé yia á à síni 6ánsó jǎhú. Mu bon, Ìnén yí wá 6ueé síni ho ðímíjǎ nùpua júná, kǎ 1 wá 6ueé fení 6a. ⁴⁸ Yia pá 1 bío, á yí máa tà 1 bíoní yi, wón jǎhú á à sí. Há bíoní na á ì bía lé hǎn á à síni 6ánsó jǎhú ho ðímíjǎ vé nǎnzoñ. ⁴⁹ Lé bío á ì yi bía lé 1 pǎnká. Kǎ a Máa na tonkaa mi, wón míten yí yia nǎn le jii mií, á zéeníá bío á ì bío binbirí lè 6a nùpua. ⁵⁰ A ì mún zú le bío ó o wee na le jii á ì hení na 6a nùpua yi, bún wee na le mukǎní binbirí na máa vé. Há bíoní na á ì wee bío lé hía ó o Máa nǎn le jii le 1 bío.»

13

O Yeesu seera mi ní-kenínia zení

¹ Sǎní ho *Paaki sǎntú díró 6úaká, á bío ó o Yeesu zúna le mí léró ho ðímíjǎ yi à va mún Máa cǎn pǎahú dǎn, á bía bío sǎ yi na wi ho ðímíjǎ yi ó o wa, ó o wiokaa zéeníá le bío mí wa láa ba 6àn síi mía.

² O Yeesu lé mí ní-kenínia lan wee dí ho ziihú jii. A bún, ò o *Satáni wó ó o Yeesu dénaló bío wi o Zudaa na lé o Simón Isikariote za síi yi wó. ³ O Yeesu zú le o Máa dó mu bío 6ùen6ùen mí níi yi. O o mún zú le mí ló le Dónbeení cǎn, á bíníá wá à va le cǎn. ⁴ O o wáa líí hínǎn ho ðínlò jǎhú yi, á tera mí báká beení, ò o lǎ le nín-kéní can lè mí kuio. ⁵ O o kúaa mu jumu le dɛɛ 6úí yi, ò o wee seɛ mí ní-kenínia zení, á bíní sùuka lè le nín-kéní na ó o can lè mí kuio.

⁶ Bío o 6ueé dǎn o Simón Piere, á wón bía nǎn wo yi: «Núhúso, lé únén wi á ù seɛ Ìnén zení le?» ⁷ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bíó á Ìnén wee wé bío kǎ wán á únén yí zú kúará. Eɛ kǎ fo khíi zún mu láa mǎn.» ⁸ O o Piere bía: «Bùee, únén máa seɛ 1 zení hùúu.» O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Kǎ 1 yí seera ù zení, á únén láa mi máa páani bío 6úí yi.» ⁹ O o Simón Piere wáa bía: «Núhúso, kǎ mu ka kǎ, á ù yí seɛ 1 zení mí dòn, kǎ ù seɛ 1 níni lè 1 jǎhú.» ¹⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Yia súaa, wón bío 6ùen6ùen wee ce. O hía le mí i seɛ bío, se mu lé o zení. Minén bán wee ce, èɛ kǎ mu yínǎn mí 6ùen6ùen.» ¹¹ O Yeesu zú yia á à dé o ò na, lé bún te bío ó o le 6a 6ùen6ùen yí máa ce.

* 12:38 Mi loñ Ezayii vuahú 53.1 † 12:40 Mi loñ Ezayii vuahú 6.10

¹² Bío ó o sɛɛra ɓa zení wó, ó o lá mí báká beení zà ò o bíníá líí kará ho ðínlò jùhù yí, ò o wáa wee bío lè mí nì-keníníá: «Mi so zú bío á ï wó ká kúará le?» ¹³ Mi wee ve mi làa nì-kàránlo, làa Núhùso, á mí tùíá sí, ï lé o nì-kàránlo á lé o Núhùso. ¹⁴ Ká Ìnén hía sɛɛra minén zení, se minén mún ko mi wé sɛɛ mín zení. ¹⁵ I wó mu zééníá làa mia, bèra a na, à minén mún wé wé mu làa mín, làa bío á ï wóráa mu làa mia. ¹⁶ Le ï mí ho tùíá na mia: Ton-sá na po mí jùhùso wón míá. O o tonkaro na po yía tonkaa wo, wón mún míá. ¹⁷ Bío mi zú bún, ká mí wee wé mu, se mí jùná sí.»

O Yeesu le mi nì-keninia nì-ként á à dé mí ì na
(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21; Luki 22.21-23)

¹⁸ O Yeesu bía: «Mu yínón mí ɓútenɓúen á ï wee bío bío. Inén lé yía zú bía á ï hueekaa. Ɛɛ ká bío túara le Dónbeení bioní vùahù yí ko mu wé à jii sí. Mu túara ká síi: «Yia làa mi páníá dú ï ðínlò á bíníá wee fi làa mi.»* ¹⁹ I wee bío mu na mia bío ká wán ká mu bío mu ðín yí ðón, bèra a na ká mu khíi ðón, à mí tà le Ìnén lé yía wi féɛɛ. ²⁰ Le ï mí ho tùíá na mia: Nùpue na khíi ɓuan ï tonkaro sese, se lé Ìnén á ɓánsò ɓuan sese. A yía ɓuan mi sese, se lé yía tonkaa mí á ɓánsò ɓuan sese.»

²¹ Bío ó o Yeesu bía hán bioní so wó, ó o hácirí wíokaa yáara, ó o wáa bía wéréwéré: «Le ï mí ho tùíá na mia: Minén nì-kéní lé yía á à dé mí ì na.» ²² A ɓa nì-keníníá wee loŋka mín yi. Ba yí zú yía ó o wee bío bío. ²³ Mu wee wé, ò o Yeesu nì-keníníá nì-kéní, yía ó o wa, á kará ɓó á yí. ²⁴ O o Simón Piere bía làa wón lè mí níi le o tùa o Yeesu yi le lé o yén ó o wee bío bío. ²⁵ O o nì-keníníi mu ɓúera van lá á Yeesu cón, á túara a yi: «Núhùso, lé o yén fo wee bío bío?» ²⁶ O o Yeesu bía: «I zoó cí ho búurú, ká yía á ï nòn ho yi, se wón lé orén.» O o Yeesu wáa lá ho búurú zoó cá á nòn o Zúdaa na lé o Simón Isikariote za yi. ²⁷ O Zúdaa féení lè ho búurú, ó o Satání ðééníá zon wo. O o Yeesu bía nòn o Zúdaa yi: «Bío fo le fo ò wé, á ù wé fùá.» ²⁸ A ɓa nì-keníníá na ká tìahù á nì-kéní woon yí zú bío nòn ó o Yeesu bíaráa làa wo ká síi. ²⁹ Bío ó o Zúdaa ɓa ɓunɓua-wári wi cón, á ɓa ɓúii wee leéka le o Yeesu wi ò o bío le o vaa yá bío ɓa màkóo wi yi ho sánú bío yi. Tàá ká á Yeesu wi ò o Zúdaa mu na bío ɓúii ɓa nì-khenia yi. ³⁰ Bío ó o Zúdaa wáa fó ho búurú ká síi, ò o ðééníá hínan yóò ló. Mu wee wé à ho tá hún.

O Yeesu bin-ftnle ɓúii na ó o bía bío hentá

³¹ O Zúdaa léroó mánɗén, ó o Yeesu bía: «Hā làa na ká wán, ó o *Nùpue Za cùkú wee mi, ó o Nùpue Za mún wee zéení le Dónbeení cùkú. ³² [Ká a Nùpue Za wee zéení le Dónbeení cùkú] á le mún n wé ó o Nùpue Za cùkú mún n mi, á le è wé mu hen làa cínú. ³³ I nì-keníníá na á ï wa làa sòobéɛ, ho páahù na á ï ï wé làa mia á yí túee. Mi khíi wé è cà mi. Ɛɛ ká bío á ï bía nòn ɓa *zúifùwa yi, lé ɓún ɓàn síi á ï mún n bío á ï na minén yi: Mí yí dà máa va hen na á ï wee va yi. ³⁴ I bío bin-ftnle ɓúii á à hení ï na mia: Mí wee warí mún. Mí ko mí wé warí mún, làa bío á ï waráa mia bío síi. ³⁵ Ká mi wa mín, á ɓa nùpua ɓúenɓúen màhá á zúri le mi lé ï nì-keníníá.»

³⁶ O o Simón Piere túara a yi: «Núhùso, lé wen á fo ò va yi?» O o Yeesu bía nòn wo yi: «Hā làa na ká wán, á fo yí dà máa bè làa mi máa va hen na á ï wee va yi. Ká fo màhá khíi bè làa mi làa mánɗén.» ³⁷ O o Simón Piere bía nòn wo yi: «Núhùso, léee webio nòn á ï yí dà máa bè làa fo hā làa na ká wán? I tà á ï ï dé ï mukānī na ū bío yi.» ³⁸ O o Yeesu bía: «Fo ò tà á à dé ū mukānī ï na Ìnén bío yi kénkén le? Le ï mí ho tùíá na foñ: Sāni o kò-béɛ wá, ká fo bía le fo yí zú mí hā cúa-ŋn.»

14

O Yeesu lé yía lé ho wōhú

¹ O Yeesu bía nòn mí nì-keníníá yi: «Mí yí yáa mi yilera. Mí dé mi sía le Dónbeení yi, á mún dé mi sía mií. ² Wán Maá zii á hā keenííá lùá cèrɛɛ wi yi. Ká mu lá yí bon, se ï lá yí bía le ï vaá wíokaa lùé á à ká làa mia. ³ Ká le lùé vaá wíokaa wó, á ï bíní ɓueé fé mia, á mi vaa páání keení làa mi hen na á ï keení yi. ⁴ Mí zú ho wōhú na wee va hen na á ï wá á va yi.»

⁵ O o Toma bía nòn wo yi: «Núhùso, bío wa yí zú ū veení, á wa á zúri ho wōhú kaka?» ⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Inén lé yía lé ho wōhú, á lé ho tùíá poni ɓánsò, lé Ìnén le mukānī binbirī wee lé cón. Nùpue yí dà máa va a Maá cón ká ɓánsò yí ló ï wán. ⁷ Ká mi lá zú mi, ó o Maá á mí mún n zúri. Hā làa na ká wán, ó o Maá mi zú, á mòn wo.» ⁸ O o Filiipu bía nòn o Yeesu yi: «Núhùso, zéení a Maá làa wɛn, á ɓún wáa á yí wɛn.» ⁹ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Éee! Filiipu, Ìnén wi làa mia míana, á ù pá yí zú mi le? Yia mòn mi, se ɓánsò mòn o Maá. A fo òn le ï zéení a Maá làa fo le we? ¹⁰ A le fo yí tà le Ìnén páanía là a Maá ó o Maá páanía làa mi lon? Hā bioní na á ï wee bío na mia á Ìnén yí te. Hā bioní mu wee lé o Maá na wi làa mi cón. Lé orén wee wé bío ó o síi va yi. ¹¹ Mí tà bío á ï bía nòn mia yi le Ìnén páanía là a Maá

* 13:18 Mi loŋ Lení vùahù (Psaumes) 41.10

ó o Maá páanía làa mi. Ká bñn mía à mi pá wáa tà mu bè-wénia na á ì wó á mi mɔn bío yi. ¹² Le ì mí ho tuiá na mia: Yia dó mí sli mií, á ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹³ O yáá à wé hía po hñn, lé bío á ì wee va a Maá cón. ¹⁴ A bío búenbúen na mi wé è fio ì yèni yi á ì wé, bèra a na ò o Maá yèni lé ìnén na lé o Za pánká yi. ¹⁵ Ká mi wé flora bío búí ì yèni yi, á ì wé mu.»

O Séenilo veere naló bío

¹⁵ «Ká mi wa mi, á mi wé è bè bío á ì henía nɔn mia yi. ¹⁶ A ìnén á à fio o Maá yi, ó o na a Séenilo veere mia, ò o wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁷ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁸ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁹ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁰ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²¹ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²² O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²³ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁴ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁵ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ.»

¹⁸ «Ì máa díá á mi máa wé lòn híimíní, ì ì bíní ì buen mi cón. ¹⁹ Hen làa cínú ká ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁰ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²¹ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²² Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²³ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁴ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁵ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ.»

²² O o Zudaa, yia wi mí dòn làa Zudaa Isikariote, bíá nɔn wo yi: «Fo ò wé kaka à zéeni úten làa wɛn ká fo máa zéeni úten làa ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ?» ²³ O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Yia wa mi, wón wee bè bío á ì wee bío yi. Ì Maá á à wará ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁴ Yia yi wa mi, wón yi máa bè ì bioní yi. Há bioní na á ì wee bío ká yi ló ìnén ì bɛɛɛ yi. Mu lé ì Maá na tonkaa mi á há ló yi.»

²⁵ «Ì bíá bío ká nɔn mia ho páahú na á ì wi làa mia. ²⁶ Eɛ ká a Séenilo na lé le Dónbeení Hácírí, díó o Maá Dónbeení á à tonka ì yèni yi, déwé wé è kɛní mia lè mu bío búenbúen, á à bíní ì lèeka mia lè mu bíowa búenbúen na á ì bíá nɔn mia.»

²⁷ «Ì wee lén, ká ì máhá a na ho hɛɛrà mia. Ì hɛɛrà lé hía á ì wee na mia. Ho wi mí dòn lè ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁸ Mi ná á ì bíá le ì wee lén, ká ì bíní ì buen mi cón. Mi lá wa mi, se bío á ì bíá le ì va a Maá cón á mi sía lá à wa bío yi, lé bío ó o Maá po mi. ²⁹ Ì bíá mu nɔn mia há làa na ká wán, ká mu bíowa mu wé rɔ ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ³⁰ Ì máa bíní máa bío bioní cɛɛɛ làa mia, lé bío á ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ³¹ Eɛ ká ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ³² Eɛ ká ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ³³ Eɛ ká ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ.»

15

O Yeesu lé ho èrèzén vñdɛɛ bñnbirí

¹ O Yeesu bíá: «Ìnén lé ho èrèzén vñdɛɛ bñnbirí, ká ì Maá lé ho èrèzén vñdɛɛ ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ² Ká lakahó lée lakahó na can mií à ho yí máa ha, ó o ò kúii ho. Ká hía wee ha, hñn búenbúen ó o wee kí, á há wíoka wé há lè mí sóobɛɛ. ³ Làa bñn síi á mínén dɛɛnía wee ce wó lòn lakara na ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ⁴ Mi páaní làa mi, á ì mún ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. Lakahó yí dá máa ha bíá ká ho yí can le vñdɛɛ yi. Làa bñn síi, ká mínén mún yí páanía làa mi, á le Dónbeení Hácírí bíá máa kɛrí mia.»

⁵ «Ìnén ká lòn vñdɛɛ, ká mínén ká lòn lakara. Yia páanía làa mi, á ìnén páanía làa wo, á wón ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ⁶ Yia yí páanía làa mi ká lòn vñdɛɛ lakara na ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ⁷ Ká mi páanía làa mi, á wee bè ì bioní yi sese, á bío mi wee cá, á mi fio, á mi ì yí mu. ⁸ Ká le Dónbeení Hácírí bíá wi mia cɛɛɛ se mu wee zéeni le mi lé ì nì-kenínia bñnbirí, á ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ⁹ Làa bío ó o Maá waráa mi, lé bñn ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁰ Ká mi wee bè bío á ì wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹¹ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹² Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹³ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁴ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁵ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁶ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁷ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁸ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁹ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁰ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²¹ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²² Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²³ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁴ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ²⁵ Ká mi wé kɛrí làa mia fɛɛɛ.»

¹¹ «Ì bíá bñn nɔn mia, bèra a na à ìnén sí-wɛɛ ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹² Bío á ì hení á à na mia lé bío ká: Mi wará mún làa bío á ì waráa mia bío síi. ¹³ Núpue na dá à wará mín bñnlowá á à porí yia nɔn mi mukání ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁴ Ká mi wee bè bío á ì wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁵ Ì wáa máa bíní máa ve mia làa ton-sáwá, lé bío ó o ton-sá yí zú bío ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁶ Mi lé wán bñnlowá, lé bío á bío ó o Maá bíá nɔn mií búenbúen á ì wé kɛrí làa mia fɛɛɛ. ¹⁷ Mínén yí lera mi. Ìnén lé yia hueekaa mia á tonkaa, á mi lén vaa wé há wárá na se, hía le Dónbeení Hácírí bíá wee mi yi, á bío á à míá, bèra a na ká bío mi wee fio o Maá cón ì yèni yi à mi yí mu. ¹⁸ Bío á ì wíoka á hení á à na mia lé bío ká: Mi wará mín.»

Ho ò wé kɛrí làa mia fɛɛɛ a Yeesu lè mi nì-kenínia

¹⁸ «Ká ho ðímjńása jina mia, à mi zńrń le 6a jina mi ló mia. ¹⁹ Ká minén lè ho ðímjńása lá léé dà-kénń, á 6a lá à wań mia làa bńo 6a waráa bńo bńo sá 6a yi. Bńo nńn á ho ðímjńása jinanáa mia, lé bńo á ĩ hueekaa mia á mi wi mí ðòn làa ba. Mi bńo wáa yń sá ho ðímjńa yi. ²⁰ Mi liinń mí háčírń bńo á ĩ bńa nńn mia wán: ‘Ton-sá na po mi jńhńso wón mia.’ Ká ĩnén á 6a beéra lò, á minén á 6a mún ñ beé lò. Ká 6a bò bńo á ĩ káránna làa ba yi, á 6a mún ñ bè minén káránlò yi. ²¹ Ee ká lé ĩnén bńo yi á 6a wé è beéráa mi lò, lé bńo 6a yń zń yńa tonkaa mi. ²² Bńo á ĩ 6uara á 6ueé bńa làa ba á 6a pá, lé bńn nńn á mu bè-kohó bńo wee mń léera 6a yi. A bńo ká wán, á 6a wáa yń dà máa bńo le mí yń zń mu. ²³ Yńa jina mi, se wón mún jina ĩ Maá. ²⁴ ĩ lá yń wó wára na á ñń-veere yń dà máa wé huúu 6a ðahń, á se bè-kohó bńo máa mń máa léé 6a yi. Ee ká bńo 6a mńn mu mí cúee, á 6a pá jina ĩnén, á jina ĩ Maá. ²⁵ Ee ká bńo túara 6a lándá yi á ko mu wé à jńi sí: ‘Ba jina mi ká mu jńhńso jńnń mía.’*
²⁶ «O Séenńlo kńńi 6uen. Orén lé le Dónbeenń Hácńrń túńa poni 6ńnsń. ĩ ĩ tonka a, ó o ò lé ĩ Maá cńń á à 6uen. Ká a kńńi 6uara ó o 6uee mń ho túńa ĩ jńi. ²⁷ A minén mún wé è mń ho túńa ĩ jńi, lé bńo mi wi làa mi háńrń ĩ tonlò 6úakáró páahń.»

16

¹ «ĩ wee bńo bńn na mia á mi yń bńń ĩ mńn. ² Mi káránlò zńń zoró á 6a kńńi wé è hè làa mia. Háńrń páahń 6úń kńńi dá, á bńa wee 6úe mia pá à leeka le mí wee sá na le Dónbeenń yi ká síi. ³ Ba á wé mu lé bńo 6a yń zń a Maá Dónbeenń, á mún yń zń ĩnén ⁴ Ká ĩ wee bńo mu làa mia bera a na ká 6a kńńi hńnńn wee wé mu, á mi bńń leeka le ĩ bńa mu nńn mia. ĩ tonlò 6úakáró páahń, á ĩ yń bńa mu làa mia, lé bńo á ĩ lá wi làa mia.»

Le Dónbeenń Hácńrń bè-wénia

⁵ «Há laa na ká wán, á ĩ bńńa wee va yńa tonkaa mi cńń, á mi ðahń á ñń-kénń ká yń túara mń le lé wen á ĩ wee va yi? ⁶ Ee ká lé bńo á ĩ bńa mu nńn mia lé bńn wee vá mia. ⁷ Ká mu 6en lé ho túńa á ĩ mí á à na mia: Mu sńaanń minén cńń á ĩ lén. Ká ĩ yń wá, ó o Séenńlo máa 6uen mi cńń. Ee ká ĩ van, á ĩ ĩ tonka a ó ò 6uen mi cńń. ⁸ Ká a kńńi 6uara, ó o 6ueé zéenń lè ho ðímjńása le 6a wee vńńń mńten mu bè-kora, làa bńo térénná, lé le Dónbeenń cíńńi bńo ðánń yi. ⁹ O ò zéenń le 6a wó mu bè-kohó, lé bńo 6a yń dó mí sía mń. ¹⁰ O ò zéenń le ĩ térénná bńo á ĩ wee va a Maá cńń á mi máa bńńń máa mi mi bńo yi. ¹¹ Le Dónbeenń cíńńi bńo ðánń yi, ó ò zéenń le le Dónbeenń ðeńńa cíńńo ho ðímjńá na ká jńhńso á síńńa jńhń.

¹² «Bńo cèrèe á ĩ lá wi á ĩ bńo na mia, ká ĩ ðńń máa bńo mu lé bńo mu here po mia. ¹³ Ká le Dónbeenń Hácńrń túńa poni 6ńnsń kńńi 6ueé ðń, á le è wé á mi ĩ zńrń le Dónbeenń túńa poni 6úen6úen. Há bńńń na le è bńo máa lé lerén mí beere cńń. Ká bńo le jńá ĩ cńń 6úen6úen lé bńn á le kńńi bńo, á à bue bńo ko á mu 6uen bńo. ¹⁴ Le è zéenń ĩ cńkń lé bńo le è lá bńo á ĩ le le zéenń á à bue è na mia. ¹⁵ Bńo bńo sá a Maá yń 6úen6úen bńo sá mń, lé bńn nńn á ĩ wee bńoráa mu na mia le le è lá bńo á ĩ le le zéenń 6úen6úen á à bue è na mia.»

Mi yara sèró mńn mí sía á à wa

¹⁶ «Hen làa cńńń ká mi máa mi mí, ká cńńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi.» ¹⁷ O o ñń-kenńńa nńwá yen wee bńo mńn yi: «Bńo ká kúará léé webńo coon? O bńa: ‘Hen làa cńńń ká mi máa mi mí, ká cńńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi’ làa bńo ó o bńńa bńa: ‘Bńo á ĩ wee va a Maá cńń.’ ¹⁸ Ho cńńń na ó o wee bńo bńo kúará léé webńo? Wa 6enńń yń zń bńo ó o wee bńo.»

¹⁹ Bńo ó o Yeesu zńna le 6a wń 6a túa wo yi, ó o bńa nńn 6a yi: «Bńo á ĩ bńa le hen làa cńńń ká mi máa mi mí, ká cńńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi, lé bńn bńo yń á mi wee túakaráa mńn yi le? ²⁰ Awa, le ĩ mń ho túńa na mia: Mi kńńi wé è wá ká mi ĩ zńnzńrń ká ho ðímjńása bán wee zámaka. Mi yara kńńi sè, èe ká mi yara sèró mu máhá á à yèrémá à wé le sí-wee. ²¹ Hen ká a háa wee te á mu wé le lńbnee o wán hńn páahń so yi. Ká a ton wó, ò o síi wa, lé bńo ó o yń a kńnkúza. O wé nńnsá le lńbnee na yń a yi. ²² Minén mún bńo ka ká. Bńo ká wán, á mi yara sò, èe ká ĩ bńń ĩ mi mia, hńn páahń so ká mi sía á à wa. Dén sí-wee so á nńpue máa hè yi làa mia. ²³ Ká ðen wizonle so kńńi ðń, á mi máa bńńń máa túa mń làa bńo 6úń. Le ĩ mń ho túńa na mia: Bńo 6úen6úen na mi kńńi flo o Maá cńń ĩ yèni yi ó o ò na mia. ²⁴ Mń lá ðńń yń flora bńo 6úń ĩ yèni yi. Mi wé flo, á mi ĩ yń, bera a na á mi sí-wee jńi sí.

²⁵ «ĩ wá há wáńńo á bńaráa bńo ká 6úen6úen nńn mia. Ká páahń 6úń kńńi dá, ká ĩ máa wé è wá wáńńo máa na mia. ĩ kńńi wé è bńo bńo bńo cńran o Maá wéréwéré á à na mia. ²⁶ Ká hńn páahń so kńńi ðń, á mi wé è flo o Maá Dónbeenń yń ĩ yèni yi. ĩ máa bńo máa na mia le ĩ wé è flo o Maá mu yi mi bńo yi. ²⁷ Mu bon. O Maá Dónbeenń mí beere wa mia, lé bńo mi wa mi á tà le ĩ ló a cńń bńo bon á 6uara. ²⁸ ĩ ló a cńń á 6uara ho ðímjńa yi. Bńo ká wán, á ĩ wee lé ho ðímjńa yń á à bńń ĩ va a Maá cńń.» ²⁹ O o ñń-kenńńa bńa nńn wo yi: «Ó, o! Fo máhá wáa wee bńo làa wen wéréwéré ká fo máa wá wáńńo. ³⁰ Bńo ká wán, á wa wáa zń le fo zń mu bńo

* 15:25 Mi loń Lenń vnańh (Psaumes) 35.19; 69.5

buénbuén. U makóo mia á ù pa le o búí tùa fon. Bún lé bio non á wa tà le fo ló le Dónbeení cón bio bon.» ³¹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Mi tà mu há laà na kà wán le? ³² Ee ká ho páahú lua, ho yáá 6ueé dán wó, ká mi ì kénáá á à lén mún júná yi á à dia mi ì dòn. Ee ká ì mia ì dòn, o Maá Dónbeení wi làa mi. ³³ I bía bún buénbuén non mia bèra a na à mi yí ho héerá mi páaníló làa mi bio yi. Mi lò ò be ho ðmíjná pánká-súmáa nii yi, ee ká mi hení mi sia, lé ì dáina há.»

17

O Yeesu floró na ó o wó

¹ Bio ó o Yeesu bía ká sii wó, ó o hoonia mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Ì Maá, ho páahú dán. Wé zéeni ínén na lé ù Za cùkú, bèra a na à ínén èn mún wé zéeni únén cùkú. ² Fo non ho pánká mií 6a núpua buénbuén wán bèra a na à ì dani nanáa le mukáni binbirí na máa vé bía buénbuén na fo kàrafáa mií yi. ³ Le mukáni binbirí na máa vé lé à 6a zúñ únén na lé le Dónbeení binbirí na bán sii mia, à zúñ ínén Yeesu *Krista na fo tonkaa. ⁴ I wó á 6a núpua non ù cùkú ho tá wán ho tonló na fo le ì sá á ì sá á ho jii sú bio yi. ⁵ I Maá, bio ká wán, á ù wé le ì bini yí ho cùkú ù nisáni, hía á ì yú lé ho yahó ká bio búí ðin yí léra.» ⁶ «Ì zéenia ù bio lé 6a núpua na fo hueekaa ho ðmíjnáa tiahú á kàrafáa mií. Ba bio sá fon, ká fo kàrafáa 6a mií, á 6a bò ù bioní yi. ⁷ Bio ká wán á 6a zú le bio buénbuén na fo non mií á ló únén ù beere cón. ⁸ Mu bon. Há bioní na ù non mií lé hía á ì fæera non 6a yi. A 6a tà há yi. A 6a zúna kénkén le ínén ló ù cón guara, á tà le únén lé yia tonkaa mi.

⁹ «Ì yí máa fio fon ho ðmíjnáa buénbuén bio yi. Bía fo kàrafáa mií lé bán á ì wee fio bio yi, lé bio 6a bio sá fon. ¹⁰ Bía buénbuén na bio sá mií á bio sá fon, á bía buénbuén na bio sá fon á mún bio sá mií, á ì cùkú wee mi 6a yi. ¹¹ Inén biniáa wee buén ù cón, ì wáa máa keí ho ðmíjná yi, ká barén bán wi ho yi. I Maá na bán sii mia, pa 6a yi lé ù pánká, hía fo non mií, bèra a na à 6a wé le dà-kéni làa bio á únén làa mi lé le dà-kénináa. ¹² Bio á ì hía wi làa ba, á ì wó á 6a bò bio á únén karáa yi, ù bio na fo le ì zéeni. I pan 6a bio á hari ní-kéni yí wúnun, ká mu yinri yia ko ò o ví, bèra a na à bio túara le Dónbeení bioní vuhú yi à jii sí. ¹³ Há làa na ká wán á ì biniáa wee buén ù cón, ká bio á ì pá wi ho ðmíjná yi, á ì wee bio há bioní na ká buénbuén, bèra a na à barén mí beere yi le sí-wee na á ì yú á le jii sú bán sii. ¹⁴ U bioní á ì fæera non 6a yi. Ká ho ðmíjnáa máhá jina 6a, lé bio 6a bio yi sá ho ðmíjná yi làa bio á ínén bio yi sánáa ho yi. ¹⁵ I yi le ù lén 6a ho ðmíjná yi, ká ù máhá káni 6a o *Satáni nii yi. ¹⁶ Ba bio yi sá ho ðmíjná yi làa bio á ínén bio yi sánáa ho yi. ¹⁷ I Maá, wé á 6a bio sí fon buénbuén ù túiá poni pánká yi. Mu bon, ù bioní lé ho túiá poni. ¹⁸ Bio fo tonkaa làa mi ho ðmíjná yi, lé bún á ì mún wee tonkaráa barén ho yi. ¹⁹ Inén ì beere non ìten fon buénbuén 6a bio yi, bèra a na à barén èn mún na mítén fon buénbuén ù túiá poni pánká yi.

²⁰ «Ì yí máa fio fon bía dó mí sia mií bio yi mí dòn. Ká bía á à dé mí sia mií 6a bioní pánká yi, á ì mún wee fio bio yi. ²¹ I wee fio fon bèra a na à 6a buénbuén wé le dà-kéni. I Maá, làa bio á únén páania làa mi, á ínén páania làa fo, mún wé le barén páani làa wen, bèra a na à ho ðmíjnáa zúñ le lé únén tonkaa mi. ²² Bio fo wó ù cùkú wee mi mií, lé bún bán sii á ì mún wó ù cùkú mu wee mi 6a yi, bèra a na à 6a wé lé dà-kéni làa bio á ínén làa fo lée dà-kénináa. ²³ Mu bon, ínén páania làa ba, á únén páania làa mi. Bún wó bèra a na à 6a páaníló làa wen jii sí, á ho ðmíjnáa zúñ le lé únén tonkaa mi, á fo wa 6a làa bio fo waráa mi. ²⁴ I Maá, bía fo kàrafáa mií á ì wi à 6a keí hen na á ínén ñ keí yi, bèra a na à 6a mi ì cùkú, ho cùkú na fo dó mií lé bio fo wara mi ká ho ðmíjná ðin yí léra. ²⁵ I Maá na térénna, ho ðmíjnáa yi zú fo, ká ínén wón zú fo, á bía fo kàrafáa mií zú le lé únén tonkaa mi. ²⁶ I zéenia ù bio làa ba á 6a zú fo. I pá à wóka wé è zéeni mu làa ba, bèra a na à bio fo wa le ínén, á dén wamini so mún wé mi barén yi, á ínén làa ba páani.»

18

O Yeesu wíiro bio

(Matiye 26.47-56; Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53)

¹ Bio ó o Yeesu flora wó, ó o Yeesu lé mí ní-keninia hínon ló lée wá, á vaá káa ho Sedoron bonconí. Vinsla guahó búí wi bín ó o vaá zon yi làa ba. ² O Zudaa na à dé o ò na zú ho lahó mu. Lé bio ó o Yeesu lá dán buen bín le mí ní-keninia. ³ Ho *Oroomu dásiwá kuure lé 6a parowá na 6a yankarowá júnása lé 6a *Farizéwa tonkaa, lé bán ó o Zudaa mu wáa dú yahó guararáa há vinsla guahó mu yi. Ba núpua mu guan há fntéena, lé há káani na 6a zánia, lé há fio sía. ⁴ Bio ó o Yeesu zú bio á à sá a yi buénbuén, ó o vá 6ueé 6ó 6a yi, ò o túara: «Lé o yén mi wee cá?» ⁵ A 6a bía non wo yi: «Lé o Yeesu, o Nazareete nii.» O o Yeesu le mu lé mínén. Bún wee wé ká a Zudaa na dó a non wi bín làa ba. ⁶ Bio ó o Yeesu bía le mu lé mínén, á 6a ló lé mí mún á lée lüorá. ⁷ O o Yeesu túara 6a yi mu cúa-jun nii le lé o yén á 6a wee cá. A

6a le lé o Yeesu, o Nazar^εeste n̄ii. ⁸ O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «ī mà mu n̄on mia le mu lé ínén. A b̄io mu lé ínén mi wee cà, á mi wáa día bía kà le 6a lén.» ⁹ O Yeesu bía b̄un bèra a na à le b̄ioní na ó o bía à n̄ii sí: «Bia á ù kàràfáa m̄ii, á hàrì n̄i-kéní á ī yí v̄iinía.» ¹⁰ Mu wee wé ò o Siman Piere 6uan ho khà-tóní. O o d̄enía dò ho, á hà lè le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení ton-sá n̄in-tiání jikāah̄ú kúio. O ton-sá mu yèni 6a le Malekuusi. ¹¹ O o Yeesu bía n̄on o Piere yi: «Dé ù khà-tóní mí lóorè yi. Fo wee leeka le 1 máa tà le lònbee na á ī Maá le le yí mi lon?»

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Aana c̄s̄n
(Matiye 26.57-58; Maaki 14.53-54; Luki 22.54)

¹² A 6a dásíwá lè mí p̄úh̄tso, lè 6a *zúifùwa p̄únása parowá wáa w̄ira a Yeesu á can. ¹³ A yía 6a 6uan wo vannáa c̄s̄n ho yahó lé o Aana. O Aana mu lé o Kayiifu 6án hio báa. Wón Kayiifu so lè le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso le lúltùre mu yi. ¹⁴ Lé orén h̄ia zéenia 6a zúifùwa p̄únása, le mu s̄taani ò o n̄upue n̄i-kéní hí mu n̄ipomu 6úen6úen b̄io yi.

O Piere p̄á le mí yln̄or̄t o Yeesu n̄i-kenin̄ii
(Matiye 26.58, 69-70; Maaki 14.54, 66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵ O Siman Piere lè mí ninza n̄i-kenin̄ii 6úí b̄ò a Yeesu món. O n̄i-kenin̄ii mu lè 6a yankarowá p̄úh̄tso zú mín. Lé b̄un n̄on ó o d̄arina yòó zonnáa 6a yankarowá p̄úh̄tso z̄i-beení lún yi là a Yeesu. ¹⁶ O o Piere wón d̄in ho kh̄uh̄h̄ ho z̄uān̄ii. Ká a n̄i-kenin̄ii na so, yía lè le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso zú mín, wón b̄inia yòó ló á lée bía là a ton-sá h̄aa na pan ho z̄uān̄ii, ò o fó a Piere zonnáa. ¹⁷ O o ton-sá h̄aa na lá pan ho z̄uān̄ii wáa t̄uara a Piere yi: «Ūnén so yln̄or̄t o n̄ii mu n̄i-kenin̄ii 6úí le?» O o Piere bía: I yln̄or̄t o n̄i-kenin̄ii 6úí. ¹⁸ B̄io le t̄en̄í wí, á 6a ton-sáwá lè 6a parowá z̄ánia h̄a h̄a wee huee, ó o Piere mún p̄aanía wee huee làa ba.

O Aana t̄uakaa o Yeesu yi
(Matiye 26.59-66; Maaki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹ Le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso wee t̄uà o Yeesu yi, là a n̄i-keninia b̄io làa b̄io ó o wee k̄arán lè 6a n̄upua d̄ání yi. ²⁰ O o Yeesu bía n̄on wo yi: «ī bía mu wéréwéré 6a z̄aamaa yahó. P̄aah̄ú lée p̄aah̄ú, á ī lá wee wé k̄arán 6a n̄upua 6a zúifùwa k̄aránlò z̄iní yi lè le *Dónbeení z̄i-beení lún yi, hen na 6a zúifùwa wee wé k̄úee mín wán yi. I yí sá iten yí wórāa b̄io 6úí. ²¹ Lée webio n̄on fo wee t̄uaraa m̄i? T̄uà bía p̄á ī b̄ioní yi. B̄an zú b̄io á ī bía.»

²² B̄io ó o Yeesu bía b̄un, á 6a parowá n̄i-kéní 6úí na d̄in o n̄isání dó a sáahó yi, ò o bía n̄on wo yi: «Lé làa b̄un á ù ko á ù b̄io s̄n̄aa le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso le?» ²³ O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Ká ī bía khon, á ù zéeni hen na á ī bía khon yi. Ká ī 6èn bía se, á lée webio n̄on á fo v̄inanáa mi.» ²⁴ O o Aana wáa le 6a 6ua a Yeesu varáa le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení Kayiifu c̄s̄n ká a p̄a can.

O Piere t̄in p̄á le mí yln̄or̄t o Yeesu n̄i-kenin̄ii
(Matiye 26.71-75; Maaki 14.69-72; Luki 22.58-62)

²⁵ B̄un wee wé ká a Siman Piere p̄á wí ho lahó d̄à-kéní na ó o lá wi yi á wee huee ho d̄sh̄t. O o 6úí bía n̄on wo yi: «Ūnén so yln̄or̄t o n̄ii mu n̄i-kenin̄ii 6úí le?» O o Piere p̄á ò o bía: «īnén yln̄or̄t o n̄i-kenin̄ii.» ²⁶ B̄un món á le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení ton-sá n̄i-kéní na te mín làa yía ó o Piere hà jikāah̄ú kúio á bía n̄on wo yi: «ī so yí m̄on fo là a n̄ii mu h̄a v̄insla 6uahó yi le?» ²⁷ O o Piere t̄in p̄á mu. Mí lahó yi ó o k̄ò-b̄ε wá.

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate c̄s̄n
(Matiye 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Luki 23.1-5)

²⁸ Ba *zúifùwa p̄únása wáa fó a Yeesu o Kayiifu c̄s̄n vannáa o *Oroomu n̄ii *Pilaate z̄i-beení yí, yía ho Oroomu b̄εe b̄ará ho Zudee k̄sh̄t p̄úh̄t wán. Mu wó h̄a tá-tia yi. Bía b̄ò là a Yeesu mí b̄εere yí zon le z̄ii yi. Lé b̄io 6a wí 6a 6ua m̄iten sese le Dónbeení yahó á d̄irāa ho Paaki s̄ánú ká 6a wee ce. ²⁹ Lé b̄un te b̄io ó o Pilaate lóráa 6a c̄s̄n ho kh̄uh̄h̄ á lée t̄uara 6a yi: «Lé mu yén á mi le o n̄ii mu wó khon b̄io yi?» ³⁰ A 6a bía: «O lá yí wó yí khon se wa yí 6uan wo yí 6uararāa ū c̄s̄n.» ³¹ O o Pilaate bía: «Mi b̄iní lén làa wo. Mí waa cítí o à héha lè mi lándá.» A 6a bía: «Mi yí n̄on n̄ii wen le wa 6úe n̄upue.» ³² Mu wó ká s̄ii à le b̄ioní na ó o Yeesu bía á zéeníanáa b̄io ò ò h̄irāa s̄ií, à n̄ii sí.*

³³ O o Pilaate wáa yèrēmāa yòó zon le z̄i-beení yi ò o le 6a 6ua a Yeesu 6úee zorāa. B̄io ó o Yeesu 6úee zon ó o t̄uara a yi: «Lé ūnén lé 6a zúifùwa b̄εe le?» ³⁴ O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Fo z̄ūna mu ūten bía lée, táá lé 6a 6úí bía ī b̄io n̄on fon?» ³⁵ O o Pilaate bía: «īnén so lée zúifú le? M̄in s̄ií n̄upua lè m̄in yankarowá p̄únása lé bía dó fo ī n̄ii yi. Lée webio á fo wó?» ³⁶ O o

* 18:32 Hen ká 6a zúifùwa le mí ì 6úe o n̄upue, á 6a leeka a lè h̄a huaa. Ká ho Oroomusa le mí ì 6úe o n̄upue, á 6a 6úee wo ho kúrúwá wán.

Yeesu bía nɔn wo yi: «ĭ bɛɛnĭ bio yĭ sá ho ðímĭná na kà yi. Ká mu bĭo lá sá ho ðímĭná na kà yi, se ĭ nùpua lá à hĭnĭ ĭ fi há fio à ĭ yi yĭ zo 6a zúífùwa òúnásá nĭnĭ. Èé ká 6úéé, ĭnén bɛɛnĭ yĭnɔn ho ðímĭná na kà bɛɛnĭ.» ³⁷ O o Pilaate bía nɔn wo yi: «Á fo lé o bɛɛ lon, táá?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé únén ũten bía mu, ĭ lé o bɛɛ. ĭ 6úéé ton ho ðímĭná yi à zéénĭ ho túiá poni lé 6a nùpua. Yia bĭo sá ho túiá poni yi wón wee jí bĭo á ĭ wee bĭo.» ³⁸ O o Pilaate túara a yi: «Túiá poni lée webio?»

(Matĭye 27.15-31; Maaki 15.6-20; Luki 23.13-25)

Bĭo ó o bía bŭn vó ó o tĭn ló lée yú 6a zúífùwa á bía nɔn 6a yi: «ĭnén cĭn ó o nĭi mu yĭ wó yĭ khon bĭo woon yi. ³⁹ Hen ká ho *Paaki sánú sansan ðɔn, à mi le ĭ lén o kásó nĭi 6úí díá. Awa, á mi wi à 6a zúífùwa bɛɛ lé yĭa à ĭ díá le?» ⁴⁰ A 6a wee bĭo na a yi ká 6a wáamaka: «Búéé! Yĭ díá wón. O Barabaasi lé yĭa á ũ lén díá.» O o Barabaasi ònĭ hĭa lé o nĭ-káanii.

19

¹ O o *Pilaate wáa nɔn le jii 6a dásiwá yi le 6a 6ua a Yeesu lée ha lè há labáani. ² Ba dásiwá mu tá ho kĭrĭ lè há kĭkara á dó a òúhŭ yi, à 6a zĭnĭa wo lè ho kán6un muhŭ. ³ Ba wee 6úee ðn o yahó ká 6a bĭo: «*Zúífùwa bɛɛ, Foó!» Ká 6a à dé o sáara yi.

⁴ O o Pilaate tĭn zoó ló mí zĭi yi, á lée bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Áwa, ĭ bía le 6a 6ua a 6úee léráa à mi zŭn le ĭnén cĭn o nĭi mu yĭ wó yĭ khon bĭo woon yi.» ⁵ O o Yeesu 6a wáa 6uan lóráa ho khŭuhŭ, ká há kĭkara kĭrĭ wi o òúhŭ yi, á mún zá ho kán6un muhŭ. O o Pilaate bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Lé o nĭi mu na wáa.» ⁶ Bĭo 6a yankarowá òúnásá lè 6a parowá mɔn o Yeesu á 6a wee bĭo pónpón: «Búéé wo ho *kùrùwá wán! Búéé wo ho kùrùwá wán!» O o Pilaate bía nɔn 6a yi: «Minén mi bɛɛre wáa fé o vaa 6úéé ho kùrùwá wán. ĭnén cĭn ó o nĭi mu yĭ wó yĭ khon bĭo woon yi.» ⁷ A 6a zúífùwa bía nɔn wo yi: «Warén lándá yi, ó o nĭi mu ko lè ho 6úeró lé bĭo ó o le mí lé le Dónbeenĭ Za.»†

⁸ Bĭo 6a bía ká wĭokaa zánĭa o Pilaate láa sòobɛɛ. ⁹ O o wáa bò mín là a Yeesu yóó zon le zĭ-beenĭ yi, á zoó túara a yi: «Lée wen únén wee lé yi?» O o Yeesu yĭ dó mí jii wo yi. ¹⁰ O o Pilaate wáa bía nɔn wo yi: «Éee! Lé ĭnén á fo le fo máa bíoráa le? Fo so yĭ zŭ le ũ díaró táá ũ 6úeró ho kùrùwá wán 6án pánká wi ĭnén cĭn le?» ¹¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo yĭ dà máa yĭ pánká ĭnén wán, ká le Dónbeenĭ yĭ nɔn ho foŭ. Lé bŭn nɔn á yĭa dó mí ũ nĭi yi wékheró 6úaa á po únén wékheró.»

¹² A lá bŭn jii wán ó o Pilaate wáa wee cá bĭo ó o ò díaráa o Yeesu ó o ò lén. Ká 6a zúífùwa wĭokaa wee bĭo pónpón: «O nĭi na ká á fo díá ó o wá se fo yĭnɔn ho *Oroomu bɛɛ 6án bŭnlo. Nùpue na le mí lée bɛɛ se wón wee penka lè ho Oroomu bɛɛ.» ¹³ Bĭo ó o Pilaate òá hŭn bíonĭ so, ó o le 6a 6ua a Yeesu léráa ho khŭuhŭ à vaá ðnĭ ho lahó na 6a le «Lún na há hue-penlenwá bá yi.» Mu heberemu 6a le «Kabataa.» Lé hŭn lahó so ó o Pilaate lée kará yi mí cítií finĭi. ¹⁴ Mu wó le wizonle na lée hĭnĭ ĭ wé 6a ho *Sabaa zoŭ, ho *Paaki sánú díró páahŭ, ká le wii yóó fárá. O o Pilaate wáa bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Lé mí bɛɛ na.» ¹⁵ A 6a wee bĭo pónpón: «Búéé o! Búéé o! Búéé wo ho kùrùwá wán.» O o Pilaate bía: «Mí wi à ĭ 6úéé mi bɛɛ ho kùrùwá wán kĕnkĕn le?» A le *Dónbeenĭ yankarowá òúnásá bía nɔn wo yi: «Wa bɛɛ 6úí mía ká mu yĭnɔn ho Oroomu bɛɛ.» ¹⁶ O o Pilaate wáa dó a 6a nĭi yi le 6a 6úéé ho kùrùwá wán.

O Yeesu hŭmu

(Matĭye 27.32-56; Maaki 15.21-41; Luki 23.26-39)

A 6a dásiwá wáa fó a Yeesu. ¹⁷ Ba nɔn o *kùrùwá wo yi, ó orén mí bɛɛre pá á lóráa ho lóhó mŭn, ho lahó na 6a le «Nún-6òkúee» yi. Mu heberemu á 6a wee ve ho lahó mu láa «Kolokota.» ¹⁸ Lé hŭn lahó so 6a 6úaa wo yi ho kùrùwá wán. Ba mún 6úaa 6a nùpua nùwá òún 6úí há kùrùwáwá wán láa wo. O nĭ-kénĭ wi lá a nĭn-tĭánĭ, ká a nĭ-kénĭ wi lá a nĭn-káahó, ó orén zoó wi ho tĭahŭ. ¹⁹ O Pilaate nɔn le jii le 6a túa bĭo ká yóo 6úéé o Yeesu òúhŭ yi ho kùrùwá wán: «Yeesu, NAZARÉTE NII, ZÚÍFÙWA BÉÉ.» ²⁰ Ba *zúífùwa cèrèè káránna bĭo túara a Yeesu òúhŭ yi, lé bĭo ho lahó na 6a 6úaa wo yi yĭ nàyi lè ho lóhó, á mu mún túara lè mu heberemu lè mu latɛnmu, lè mu kerɛɛkimu.† ²¹ A le Dónbeenĭ yankarowá òúnásá wá 6uara a Pilaate cĭn á 6úéé bía nɔn wo yi: «Fo lá yĭ ko à ũ túa <zúífùwa bɛɛ>, ká ũ túa <o nùpue mu le mí le 6a zúífùwa bɛɛ.>» ²² O o Pilaate bía: «Bĭo á ĭ túara á à ðnĭ láa bĭo mu ðnĭnáa.»

* **19:2** Ba bá-záwa lè 6a nĭ-beera lè bĭa yánkaa dà há sĭ-muna wee zĭ. Há yáwá fù here. Há kĭrĭwá na wó lè ho sánú 6a wee wé kúee 6a bá-záwa òúná yi à zéénĭnáa 6a bá-zámu pánká bĭo. Ká bĭo 6a wi à 6a zúarĭka a Yeesu yi, á 6a yú ho kán6un muhŭ 6úí á 6a lá zĭnĭa láa wo á dó há kĭkara kĭrĭ o òúhŭ yi. † **19:7** Mi loŭ Levĭi nùwá vŭahŭ (Lévĭtĭque) 24.16

‡ **19:20** Mu heberemu lè 6a zúífùwa 6án bíonĭ, á mu latɛnmu lè ho Oroomusa 6án bíonĭ, ká mu kerɛɛkimu dén lè le bíonĭ na 6a dá wee bíoráa láa mín. Mu túara lè há bíonĭ bĭo tĭn mu à 6a 6úen6úen dári mu wé kárán.

²³ Bío 6a dásíwá 6úaa o Yeesu wó, á 6a nùwá náa na 6úaa wo sankaa o sí-zínia á ká a báká na 6a tá á blimíni mía yi. ²⁴ A 6a dásíwá wee bío mín yi: «Mí yi le wa lèeka ho à sankaráa ho. Mí wa wé le jún-síni bío à zúrínáa yía ho ò sí yi.» Mu wó ká síi à le Dónbeení bióní vüahú bío na túara à wé à jii sí: «Ba sankaa í sí-zínia, á wó le jún-síni bío à zúrínáa yía á í dà-zínii dà-kéni 6úí sá yi.»[§] A bün lé bío 6a dásíwá 6èn wó.

²⁵ Bía ðín 6ó a Yeesu kùrúwá yi, lé 6àn nu, lè 6àn nu 6àn hínló, là a Mari, o Kolopaasi 6àn háa, á séenia a Mari na wee lé ho lóhó na 6a le Makadala yi. ²⁶ Bío ó o Yeesu mən mín nu, á mən mí nī-kenínii na ó o wa à wón ðín 6àn nu nísání, ó o Yeesu bía nən mín nu yi: «Háa mu, lé ũ za na.» ²⁷ O o bía nən o nī-kenínii mu yi: «Lé mín nu na.» A wáa lá hón páahú so jii wán, ó o nī-kenínii wáa fó a á vaá 6uan.

²⁸ Bün món, ó o Yeesu wáa zú le mu bío 6úen6úen jii sú, ó o bía bío ká: «Nu-háni dà mi»*, á síiníaa le Dónbeení bióní vüahú bióní jii. ²⁹ Mu wee wé à ðée 6úí bára sùaraa bín á sú lè ho ðivén bè-jia†, á 6a dásíwá lá le ðée na wee kúnii mu jumu á cú le vīndè-za 6úí na 6a le *izooopu 6úeení yi á zíra ho ðivén bè-jia yi yóó dá a Yeesu yi. ³⁰ Bío ó o Yeesu yèera mu, ó o bía: «Mu bío 6úen6úen jii wáa sú.» Bío ó o bía bün, ó o 6úera mí jühú ò o húrun.

³¹ Mu wó le wizonle na lée híni ì wé ho *Sabaa zoñ, á bío á hón Sabaa so lée Sabaa beení‡, á 6a zúífúwa júnása yí wí à 6a día bía 6a 6úaa há kùrúwáwá wán. A 6a 6ueé flora a Pilaate le o bío le 6a fi 6a zení à 6a hí fùafùà à 6a líni 6a. ³² A 6a dásíwá wáa 6ueé fù 6a nùwá jún na 6a 6úaa o nísáa zení, ³³ A 6a le mí ì lorí ò o Yeesu húrun. Lé bün te bío 6a yí fùráa o Yeesu zení. ³⁴ Ká 6a dásíwá nī-kéni máhá pá cú a dòkóni lè mí càn6úaa. A le cāni lè mu jumu ðeenia ló bín. ³⁵ Yia mà mu bíowa mu túiá á mən mu míten. Bío ó o wee mí bon. O zú kénkén le bío mí wee mí le ho túiá poni. O wee mí mu túiá bera a na à minén mún dé mí sía o Yeesu yi. ³⁶ Mu bon. Mu wó ká bera a na à bío túara le Dónbeení bióní vüahú yi à jii sí: «Hári o hūule dà-kéni á yí fù.»[§] ³⁷ A mu mún pá bínia túara: «Ba à fá mí yío yía 6a cú wán.»*

O Yeesu nùuló bío
(Matiye 27.56-61; Maaki 15.42-47; Luki 23.50-56)

³⁸ Bío á bün wó khíina, ó o Zozeefu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á vaá flora a *Pilaate le o na le níi mí yi le mí lá a Yeesu sánia vaá nùu. Orén mún lé o Yeesu nī-kenínii 6úí, ká a máhá lá yí wí à mu zún lé bío ó o wee zún 6a *zúífúwa júnása. O o Pilaate nən mu níi wo yi. O o Zozeefu wáa 6ueé lá a Yeesu nī-hínmu. ³⁹ O o Nikodeemu, yía hía 6uara a Yeesu cñn ho tñnáahú 6úí yi, á mún 6uara. O 6uan mu bío 6úí na sámu sí na wó lè ho mífiré á lúnkaa láa bío 6a le aloweesi á 6uararáa. Mu 6úen6úen yú há kiloowa 6óni láa píru. ⁴⁰ O orén lá a Zozeefu páania lá a Yeesu nī-hínmu à 6a kúaa mu bío mu ho nùuló ðée wán á bá lá a Yeesu nī-hínmu, láa bío 6a zúífúwa wee wé núnáa mí nī-hía. ⁴¹ Vinsla 6uahó 6úí wí hen na 6a 6úaa o Yeesu ho *kùrúwá wán nísání á bú-finle 6úí wí yi á núpue ðín yí nùna yi. ⁴² Lé ðén 6a dó a Yeesu yi, lé bío mu zoñ à 6a zúífúwa wee wíoka mítén á lée híni ì wéráa ho Sabaa, á le búure mu mún sùaraa yi bín.

20

O Yeesu vèera
(Matiye 28.1-10; Maaki 16.1-8; Luki 24.1-12)

¹ Ho dimaasi zoñ yīnbíi búiríi, ó o Makadala Mari wá van le búure wán. Mu wee wé ká ho tá pá ka yúúii. O o Mari mən à le hue-beení na lá pon le búure jii á héra. ² O o lúwa vaá yí a Simón Piere lá a nī-kenínii na ó o Yeesu wa, á bía nən 6a yi: «Ba léra a Níhúso le búure yi, á wa yí zú hen na 6a dó a yi.» ³ O o Piere lá a nī-kenínii na so wáa wá van le búure jii. ⁴ Ba mí nùwá jún wee lúwí ká a nī-kenínii na so máhá dán lúwí po a Piere, ó o vaá ðñn ló a. ⁵ O o zoó 6úera lora le búure yi, ó o mən ho nùuló ðée à le día, ká a máhá yí zon. ⁶ O o Simón Piere jún o mñn 6ueé ðñn, á wón yóó zon le búure yi, á zoó mən ho nùuló ðée à le día. ⁷ O mún zoó mən le nīn-kéni na lá pon o yahó yi à le bun sese bára mí ðòn, ðén yí páania yí bára lè ho nùuló ðée. ⁸ O o nī-kenínii na lá 6ueé ðñn ho yahó máhá yóó zon. Bío ó o mən mu ká, ó o tà le o Yeesu vèera bío bon. ⁹ Mu bon. Le Dónbeení bióní vüahú bía le o Yeesu ko ò o vèe, ká 6a nī-keninia lá ðín yí zú le bióní mu kúará. ¹⁰ Bün món á 6a nī-keninia nùwá jún bínia khí6on.

§ 19:24 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 22.18 * 19:28 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 69.22; 22.16 † 19:29 Ho ðivén bè-jia fù lé 6a nī-khenia lé 6a dásíwá bè-junii. Ho yáwá sí. ‡ 19:31 Ho Sabaa beení: Ho Sabaa mu wí mí ðòn lè há Sabaawa na ká lé bío ho lù mín yi lè ho Paaki sánú. § 19:36 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 34.20 * 19:37 Mí lorí Zakari vüahú 12.10

*O Yeesu zéenia míten là a Makadala Mari
(Matiye 28.9-10; Maaki 16.9-11)*

¹¹ Ká a Mari wón bínía ɓuara ɓueé ðɪn le búure jii wee wá. O wee wá ká a ɓúεε loŕi le búure yi. ¹² O o mɔn le Dónbeenɪ tonkarowà na ló ho wáayi núwá jɔn na zá há sɪ-poa. Ba kará ho lahó na ó o Yeesu nɪ-hínmu lá wi yi. O nɪ-kéní kará làa hen na ó o jùhú lá dó yi, ó o nɪ-kéní kará làa hen na ó o zení lá dó yi. ¹³ A ɓa tonkarowá mu wee túa o Mari yi: «Háa mu, léé webio nɔn fo wee wáráa?» O o Mari bía nɔn ɓa yi: «Ba ɓueé léra í Núhúso á í yi zú hen na ɓa dó a yi.» ¹⁴ Bío ó o Mari bía bɔn wó, ó o yèrèmaa khii mɔn o Yeesu ó o ðɪn. Ká a máhá yi zúna a. ¹⁵ O o Yeesu wee túa wo yi: «Háa mu, léé webio nɔn fo wee wáráa? Léé wée á fo wee cá?» O o Mari wáa wee léeka le lé o vɪnsɪa ɓuahó ɓánsó wee túa mí yi, ó o bía: «Hen ká lé únén ɓueé léra a Yeesu mu á ù zéeni hen na fo dó a yi làa mi, á í vaá lá a.» ¹⁶ O o Yeesu von wo: «Mari!» O o Mari ðèenía zúna a, ó o von o Yeesu lè mu heberemu: «Arɓuniil!» Mu kíará le: «Nɪ-kàránlo.» ¹⁷ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día mi. I ðɪn yi yòora í Maá cɔn. Lén vaa yí bía dó mí sɪa mií ɓúenɓúen, bía lé wán záwa, à bío na ɓa yi le í wee yòo í Maá Dónbeenɪ na mún lé mún Maá Dónbeenɪ cɔn.» ¹⁸ O o Makadala Mari mu wáa wá vaá bía bío ká nɔn ɓa nɪ-keninia yi: «Í mɔn o Núhúso!» O o Mari lá bío ó o Yeesu bía á fɛera nɔn ɓa yi.

*O Yeesu zéenia míten lè mi nɪ-keninia
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49)*

¹⁹ Ho ðimaasi kéní kéní mu zoñ ziihú, ó o Yeesu nɪ-keninia kúaa mún wán le zii ɓúu yi. Ba pon há wanna ɓúenɓúen á dóka, lé bío ɓa zána ɓa *zúífúwa júnása. Yio ɓueé tí, ó o Yeesu ɓueé ðɪn ɓa ðahú, ó o bía nɔn ɓa yi: «Le ho h́éerá keŕí làa mia.» ²⁰ Bío ó o bía bɔn wó, ó o zéenia mí níní lè mí dòkóní làa ba. A ɓa nɪ-keninia sɪa wan làa sòob́éé bío ɓa mɔn o Núhúso bío yi. ²¹ O o Yeesu tɪn bínía bía nɔn ɓa yi: «Le ho h́éerá keŕí làa mia. Bío á í Maá tonkaaráa mi ho ðimíjá yi, lé bɔn ɓán sɪí á ínén mún ñ tonkaráa mia.» ²² Bío ó o bía bɔn wó, ó o pɛera mí jii sɔnsámu kúaa ɓa wán ò o bía: «Mí yi le Dónbeenɪ Háciri.» ²³ Hen ká mi wé tá séra núpue léé núpue bè-kora día nɔn wo yi, á le Dónbeenɪ mún ñ sɛn ɓánsó bè-kora á à día. Ká mi wé pá le mí máa sɛn núpue léé núpue bè-kora máa día, á le Dónbeenɪ mún máa sɛn wón ɓánsó bè-kora máa día.»

O Yeesu zéenia míten là a Toma

²⁴ Páahú na ó o Yeesu ɓueé zéenia míten lè mí nɪ-keninia, ká ɓa nɪ-kéní lá mia bɪn. O yèni ɓa le Toma, ɓa mún wee ve o làa Hénbéní. ²⁵ A ɓa nɪ-keninia na ká bía nɔn wo yi le mí mɔn o Núhúso. O o Toma bía nɔn ɓa yi: «Ká ínén yi mɔn há h́ia fáani o níní yi, á yi bò í nín-kíza há wán, á yi bò í nii o dòkóní fɔnló wán, á í máa tà mu.»

²⁶ Ho ðimaasi na sá bɪn, á ɓa nɪ-keninia tɪn kúaa mí wán le zii yi ká a Toma wi làa ba. A ɓa pon há wanna á dóka. O o Yeesu tɪn ɓuara ɓueé ðɪn ɓa ðahú, ó o bía nɔn ɓa yi: «Le ho h́éerá keŕí làa mia.» ²⁷ O o bía nɔn o Toma yi: «Buee bè ù nín-kíza í níní fáani wán loŕi, à bè ù níní í dòkóní fɔnló wán. Wáa yí bíní yí titika, ká ù tà le í vèera bío bon.» ²⁸ O o Toma bía nɔn o Yeesu yi: «Fo lé í Núhúso á lé í Dónbeenɪ.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo dó ù sɪi mií lé bío á fo mɔn mi. Ká bía máhá dó mí sɪa mií á ɓa yi mɔn mi bán júná sɪ.»

³⁰ O Yeesu pá bínía wó yéréké ɓiowa cèrɛε á ɓa nɪ-keninia mɔn ká mu yí túara ho vúahú na ká yi. ³¹ Bío túara ká léé bío na à na à mí dàŕí tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenɪ mɔn léra, le o lé le Dónbeenɪ Za bío bon, à bío mi í dé mí sɪa wo yi, à mi yí le mukáŕí binbirí orén pánká yi.

21

O Yeesu wioka zéenia míten lè mí nɪ-keninia

¹ Bɔn mɔn, ó o Yeesu bínía zéenia míten lè mí nɪ-keninia. Bɔn wó ho Tiberiade vù-beeni jii. Bío ká lé bío ó o zéenia lè míten làa ba. ² Wizonle ɓúu, ó o Yeesu nɪ-keninia ɓúu páanía wí. Ba lé o Simɔn Piere, là a Toma na ɓa wee ve làa Hénbéní, là a Natanayεεle na wee lé ho Kalilee kòhú lóhó na ɓa le *Kanaa yi, là a Zebedeé záwa, là a Yeesu nɪ-keninia núwá jɔn ɓúu. ³ O o Simɔn Piere bía nɔn bía ká yi: «Í í lén vaá pa ɓa cewá.» A ɓa le í bè làa wo. A ɓa wáa zon ho woohú wá, á vaá pan fɛεε ho tá tɔn à ɓa yi fò harí ceza yá-kéní.

⁴ Bío ho tá wee tí, à bɔn ò o Yeesu ɓueé ðɪn mu jumu jii. Ká a nɪ-keninia máhá yi zúna a. ⁵ O o Yeesu von ɓa túara yi: «Wán ɓónlowá, mi yú cewá le?» A ɓa bía nɔn wo yi: «Wa yí fò ðεε.» ⁶ O o bía nɔn ɓa yi: «Mí wáa lèe mi zúán dé lè ho woohú nín-ɰání á mí í yí ɓa cewá.» A ɓa léera ho zúán dó á vá le mí í hóoní yóó dé ho woohú yi, á ɓa hóonía san lé bío ho sú lé ɓa cewá. ⁷ O o nɪ-keninii na ó o Yeesu wa wáa bía nɔn o Piere yi: «Yia ðɪn ká lé o Núhúso.»

Bío ó o Piere já le o lé o Núhúso, ó o lá mí báka na ó o lá tera á zá ò o yéran zon mu jumu yi wee lé o Yeesu cɔn. ⁸ Ba nɪ-keninia na ká bán pá ho woohú vá lé ɓa cewá na ɓa vún cèrɛε ɓueé lóráa. Ba lá yí náyi lè le ɓónbóore, ɓa á yí lón mɛeterewa khímáni sɪi làa de. ⁹ Bío ɓa léé

dōn á 6a mən hā donfūaa à 6a cezàwa bò hā wán, á mən ho búurú. ¹⁰ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Mi lén 6a cewà na mi vūn bùaa yən búí 6uennáa.» ¹¹ O o Simōn Piere yóó zon ho woohú ò o vá ho zúán lè 6a cewà lée díá. Ce-beera 6úará-hèṅun láa píru láa bùaa tīn lé bía ló ho zúán mu yi, à ho pá yi fáara. ¹² O o Yeesu bía nən 6a yi: «Mi 6uee dí.» Ba 6úen6úen á yia henia mí sīi túara a Yeesu yi le o lé o yén wón mía. Ba zū le mu lé o Núhúso. ¹³ O o Yeesu vá 6ueé 6ó 6a yi, ò o lá ho búurú lè 6a cezàwa sankaa nən 6a yi. ¹⁴ Bío kà lé mu zen cúa-tīn ká a Yeesu wee zéeni míten lè mí nī-kenínia o vèeró mán.

Bío ó o Yeesu bía nən o Piere yi

¹⁵ Bío 6a dú vó, ó o Yeesu túara a Simōn Piere yi: «Zān za Simōn, fo wa mi po bío á bía ká waráa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Núhúso, fo zū le í wa fo.» O o Yeesu bía nən wo yi: «Wé pa bía bío sá mīl bío láa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío.» ¹⁶ O o Yeesu bínia túara a yi mu cúa-ṅun níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Núhúso, fo zū le í wa fo.» O o Yeesu bía nən wo yi: «Wé pa bía bío sá mīl bío láa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío.» ¹⁷ O o Yeesu pá bínia túara a yi mu cúa-tīn níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» Á mu 6óonia a Simōn Piere yi lé bío ó o Yeesu túara a yi mu cúa-tīn níi le o wa mí le. O o bía nən o Yeesu yi: «Núhúso, fo zū bío 6úen6úen. Fo zū le í wa fo.» O o Yeesu bía nən wo yi: «Wé pa bía bío sá mīl bío láa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío. ¹⁸ Le í mī ho túiá na foñ: Bío á fo hía lé o yàró ká ũ wee ca ũ kuio ká ũ lén va hen na á ũ sīi vá yi. Ká fo khii kīna po bío ká, á ũ wé è ben ũ bàra á nī-veere 6ueé ca ũ kuio mu á à 6ua fo ò varáa hen na á fo yi wi á ũ va yi.» ¹⁹ O Yeesu bía hśn bioní so à zéenináa bío ó o Piere á à hírāa sīi á à dérāa ho cūkú le Dónbeení yi. Bío ó o bía hā bioní mu vó, ó o le o Piere bè mí yi fēēē.

²⁰ O o Piere yèrēmāa khii mən o nī-kenínii na ó o Yeesu wa ò o hò 6a yi. O lé yia nənzon 6úera van là a Yeesu cśn ká 6a kará ho dīnló ṅhúyí á túara a yi: «Núhúso o, lé o yén á à dé fo ò na?» ²¹ Bío ó o Piere wāa mən o nī-kenínii mu, ó o túara a Yeesu yi: «Núhúso o, á wón na ká bío 6èn khii wé kaka?» ²² O o Yeesu bía nən o Piere yi: «Hen ká í wi ò o kerí bīn à í bīnī 6uee yí, se bīn wāa yí ciran fo. Unén díá à ũ bè mīl.» ²³ Dén bioní so bío yi, á bía tà a Yeesu bío wāa wee hēē bío le o nī-kenínii mu máa hí. O o Yeesu ṅhō yí bía là a Piere le o nī-kenínii mu máa hí. O bía le: «Hen ká í wi ò o kerí bīn à í bīnī 6uee yí, se bīn wāa yí ciran fo.»

²⁴ Wón nī-kenínii nī-kéní kéní so lé yia mà bío wó ká túiá, á túara mu. Á wa mún zū le bío ó o mà, á bon. ²⁵ O Yeesu pá bínia wó bío cārēē. Ká 6a lá le mí ì tē mu yi lè mí dà-kéní kéní á à túa, á hā vōnna na mu ù túa yi á kúeenii lá máa yí lé hā booró.

O Yeesu tonkarowà Bè-wénia vuahú

Vuahú tuaró ñuhú

Ho vūahú na ká lé o Luki vōnna bío ñun níi na o túara.

Bío zéenia wéréwéré ho vūahú mu yi, lé bío 6a kèrètɛwa kuure wee dérāa wán ká le wà:

1. O Yeesu yōoró ho wáayi lè le Dónbeení Hácírí liiró o ñi-kenínia wán bío (1.1–2.36).
2. Ba kèrètɛwa kuure ñuhú búaró ho Zeruzalɛmu yi o Yeesu yōoró ho wáayi mōn (2.37–7).
3. Le bín-tente bueró ho kōhú lūa na ká yi bío (8–12).
4. Bío le wó wó dōnnāa ho ñmíñá kána búenbúen yi (13–28).

Ho vūahú mu yi á wa mún ñ mí le lònbee lè mí sííwá na 6a kèrètɛwa kuure káa yi.

Mu biowa na bío bía ho vūahú mu yi, lé bñn héra ho tonló na 6a kèrètɛwa ko a 6a sá lén fɛɛ ñii: O Yeesu *Krista bín-tente bueró ho ñmíñá lè mí kúaráa búenbúen yi.

O Yeesu dó mí ñii nōn le le Dónbeení Hácírí á à líi

¹⁻² Tiofiile,* bío ó o Yeesu hía wee wé lāa bío búenbúen na ó o hía wee kení lè 6a ñupua mí tonló ñuhú búaró pāahú à vaa búe bío le Dónbeení buan wo yōoraráa ho wáayi á ñ bía bío ñ nín-yání vūahú yi. Sáni ò o yòo ho wáayi, ó o bía mí sòobá-bióní lè le Dónbeení Hácírí pánká á nōn 6a ñupua na ó o hía hueekaa wó lè mí tonkarowà yi. ³ Bío ó o húrun bínia vèera ó o zéeníkaa mítén lāa ba hā wizooní búará-ñun yi á wó bío cèrɛɛ á 6a zūrí ká a yío wi lua bío bon. Hñn wizooní so yi ká 6a páanía wi mín wán, ó o wee bío le *Dónbeení béeni bío na 6a yi.

⁴ Wizonle búí ká a lāa ba wee dí, ó o henía bío ká nōn 6a yi: «Mí yí lé ho Zeruzalɛmu yi. Mí kɛɛnɛ bñn á pa bío á ñ fèra bía bío lāa mia, mu hāmu na á ñ Maá dó mí ñii le mí ñ na. ⁵ O Zān hía wee bátízé lè mu ñumu ká minén bán á à bátízé lè le Dónbeení Hácírí hen lāa wizooní blo yen.»

O Yeesu buan yōora ho wáayi

⁶ A bía lāa wo páanía kará túara a yi: «Ñúhúso, lé hñn pāahú so á fo ò wíoka a *Isirayɛle ñipomu bío á 6a à kɛnɛ mítén le?» ⁷ O o Yeesu bía nōn 6a yi: «Ho pāahú lè le wizonle á mí yí ko mí túa zūrí. O Maá mí dòn lè yía bārā mu mítén. ⁸ ɛɛ ká pāahú na le Dónbeení Hácírí á à líi mí wán yi, á mí ñ yí ho pánká. Mí ñ wé ñ seérāsa á à bío ñ bío ho Zeruzalɛmu yi, lè ho *Zudee lè ho *Samarii kána búenbúen yi, lè ho ñmíñá kúaráa búenbúen yi mín.»

⁹ Bío ó o bía hñn bióní so wó, ó o buan yóó wá ho wáayi ká 6a ñn wee loñ. A le dundúure búí ló búeé tun wo yi, á 6a yí máa mí a. ¹⁰ Bío 6a ñn fá mí yío ho wáayi, hen na ó o Yeesu yóó wá yi, yío búeé ñ à báawa nūwá ñun na zā há sñ-poa á ñn 6a nísání, ¹¹ á wee bío lāa ba: «Kalileesa, mí ñn hen wee loñ ho wáayi léee webio? O Yeesu mu na le Dónbeení léra mí tñahú á buan yōoraráa ho wáayi á khíi bñn ñ buen lāa bío mí mōnnāa wo ká a yóó wá bío síi.»

O Yeesu tonkarowà kuure

¹² Bñn mōn á 6a tonkarowà ló le búee na 6a wee ve lāa Oliivewa vñnsla búee wán á bñnia lion ho Zeruzalɛmu. Le búee mu lè ho lóhó á à yí kilomɛɛtere dà-kéní síi. ¹³ Bío 6a líi zon ho Zeruzalɛmu yi, á 6a vaá yōora ho nónwíohú na 6a lá wee wé kúee mín wán yi. Bía kɛra bñn lé o Piere, o Zān, o Zaaki lá a Andere, o Filiipu lá a Toma, o Baatelemii lá a Matiye, o Alifée za Zaaki, o Simōn na 6a le Zeloote†, lá a Zaaki za Zudaa. ¹⁴ Ba búenbúen fú wó mí yilera lāa dà-kéní, á wee kúee mín wán túntún à páaní fio le Dónbeení yí lè 6a háawa búí, lá a Yeesu 6ān zāwa lè 6ān nu Mari.

Yía zon o Zudaa lahó

¹⁵ Wizonle búí, ká bía tà a *Krista bío na kúaa mín wán á à yí lòn ñupua búará-hèzñn síi, ó o Piere hñn yóó ñn 6a tñahú ò o bía: ¹⁶ «Wán zāwa, bío le Dónbeení Hácírí bía lá a *Daviide ñii le Dónbeení bióní vūahú yí á lá ko á mu wé. Le fèra bía mu ho vūahú mu yi o Zudaa dání yi, wón na dú bía wiira a Yeesu yahó. ¹⁷ O Zudaa lá lé wa kuure ñupua ñi-kéní, á ñii lá wi ho tonló dà-kéní yi lāa wɛn.» ¹⁸⁻¹⁹ Ho Zeruzalɛmusa búenbúen zū mu le o wékheró wári na 6a sáania lāa wo, lé ñio ó o yá lè ho mōhú. Hón mōhú so lé hía ó o lion yi lè mí yahó, á piohó nà, á fin-sáníwá ló kúaráa ho tá yi. Lè bñn te bío 6a wee verāa ho mōhú mu lāa «Hakelidama.» Bān bióní yi á mu kúaráa le «cāni mōhú.»

* 1:1-2 Tiofiile: Le yèni mu kúaráa lè bío ká «Yia le Dónbeení wa.» Yia ó o Luki von lè le yèni mu á bío yí tà yí zū sese.

† 1:13 Mí loñ Matiye vūahú 10.4

²⁰ O o Piere b́nía b́a: «Bíó túara há lení v́uahú yí lé bíó kà: <O zii ko le d́n coon à nùpue yí zo>† Mu mún pá b́nía túara: <O búí ko ò o zo a lahó>‡ § ²¹⁻²² Lé b́n n̄n ó o nùpue búí ko ó o dé wa wán à wé o Ńhúso Yeesu v́eéro s̄eéraso. B́a ó o nùpue mu ko ò o lé t́ahú, lé b́a láa w̄n páania b̄o m̄n ho páahú búenb́uen na ó o Ńhúso Yeesu láa w̄n vará yí, à lá páahú na ó o Zán Batiisi bátízera wo j̄ii wán, à vaa búe páahú na ó o buan yóraa ho wáayi.» ²³ A 6a wáa zéenia 6a nùpua núwá j̄un, o Matiasi là a Zoz̄eƒu na 6a wee ve láa Baasabaasi táa Zusituusi. ²⁴ B́n m̄n á 6a búenb́uen páania flora kà síi: «Ńhúso, ún̄n lé yia z̄ú 6a nùpua búenb́uen sía. Zéeni yia á ù léra 6a núwá j̄un na kà t́ahú láa w̄n, ²⁵ yia á à zo a Zudaa lahó ù tonkarowá tonló yí, h́n na á wón ló día ò o van hen na ó o ko ò o va yí.» ²⁶ A 6a wó le j̄un-s̄ni bíó à z̄úrnáa yia le Dónbeení léra, ó o Matiasi lé yia á mu tò wán. Lé wón dó 6a tonkarowá píru d̄on na ká wán.

2

Le Dónbeení Háciri lion

¹ Ho Pántekoote zoñ, á b́a tá a *Krista bíó búenb́uen kúaa m̄n wán lahó dà-kéni yí. ² Yio búeé t̄i à mu bíó búí s̄á wee j̄i ho wáayi lòn pinpi-beení na wee v̄à le mí pánká bíó síi, á búeé líi s̄ú le zii na 6a kará yí. ³ A 6a le mí ì loí à bíó búí lòn d̄sh̄ d̄enni á sankaa le mí dà-kéni k̄eni, á wi 6a búenb́uen wán. ⁴ A 6a búenb́uen s̄ú le le Dónbeení Háciri, á 6a wee bíó há síi-viò bíoni, láa bíó le Dónbeení Háciri mu le 6a bíoráa.

⁵ Mu páahú ká 6a *zúifúwa búí na wee bè le Dónbeení yí sese á ló ho d̄m̄j̄ná kána búenb́uen yí, á búeé kará ho Zeruzaleemu yí. ⁶ Bíó 6a j̄á mu bíó mu s̄á, á 6a d̄ēnia búeé f̄o m̄n búirí búirí. B́a tá a Krista bíó bíó na á 6a wee bíó á b́a wi b́n le mí n̄i-kéni k̄eni wee j̄i le m̄n k̄urú bíoni, á mu s̄oobáa v̄inikaa 6a dà. ⁷ Mu wó 6a coon dák̄h̄ina á 6a wee bíó: «Ba nùpua mu na wee bíó kà búenb́uen so ȳin̄ri Kalileesa le? ⁸ A mu b̄en wó kaka á wa le wa n̄i-kéni k̄eni wee j̄ináa bíó 6a wee bíó le wán k̄urú bíoni? ⁹ Warén na wi hen, á 6a búí lé 6a Paatewa. Ba búí ló ho Medii lé ho Elaamu le ho Mezopotamii kána yí. Ba búí ló ho *Zudee, le ho Kapadoosi, le ho P̄n, le ho Azii kána yí. ¹⁰ Ba búí ló ho Firizii, le ho Pánfilii, le ho *Ezipite kána, le ho Libii k̄sh̄ s̄n-kéni na suaráa le ho Sirena yí. B́a ló ho *Oroomu yí mún wi wa t́ahú. ¹¹ Ba zúifúwa binbirí láa b́a yèrémáa b̄o 6a zúifúwa mu 6an Dónbeení yí á mún wi hen. Ho Ker̄etes̄a le 6a araabuwa mún wi hen. Wa búenb́uen á yia yí máa j̄i le Dónbeení bè-beera na le wó na 6a wee bíó le wán k̄urú bíoni wón m̄a.»

¹² Ba búenb́uen wó coon, 6a yí z̄ú mu síi. A 6a wee bíó láa m̄n: «Bíó kà mahá lée webio coon?» ¹³ Ká 6a búí bán b̄en wee yáa mí j̄ini yí ká 6a á bíó: «Áyí, 6a búaa j̄un s̄ú wee khée.»

O Piere j̄i-cúa na ó o f̄eera

¹⁴ O o Piere wáa h̄in̄n yóo d́n le mí n̄nzawa tonkarowá píru d̄on, ò o b́a p̄np̄n̄n n̄n 6a z̄aamáa yí: «Minén *zúifúwa le minén na kará ho Zeruzaleemu yí búenb́uen, mí j̄i bíó á ì bíó á a na mia sese: Mí ko à mí z̄un bíó kà j̄uh̄. ¹⁵ Ba búí wee leeka le 6a nùpua mu j̄un s̄ú wee khée, èe ká búeé. Lé bíó á mu le le ȳin̄b̄ii léèr̄ewa bíó d̄enú n̄i á wa wi yí! ¹⁶ Bíó ó o j̄i-cúa f̄eero Zoweele h́a b́a lé b́n lan wee wé há láa na ká wán. ¹⁷ Bíó kà lé bíó le Dónbeení b́a:

«Há p̄nna vaa véeni á ì ì ben í Háciri
à le è fè 6a nùpua búenb́uen.

Mí zà-báawa le mí zà-h̄nni
á wé è f̄eé í j̄i-cúa.

Mí yárón-fla á wé è mí mu bíowa búí na 6a lá yí dà máa mí.

Mí n̄i-ká á há k̄onkórá wé è j̄i yí.

¹⁸ Mu bon. H̄n̄n p̄nna so yí á ì ì ben í Háciri

á le è fè 6a báawa le 6a h̄awa na lé í ton-sáwá,
á 6a wé è f̄eé í j̄i-cúa.

¹⁹ Mu bíowa búí na síi yí z̄ú

á ì ì l̄en yóo ho wáayi,
á à wé mu yéréké bíowa ho tá wán.

Le c̄ani, le ho d̄sh̄,
le le minka ȳl̄ni á à k̄eí.

²⁰ Le wii á à dé mí yuumu
á ho p̄lih̄ á à wé c̄ēnc̄en lòn c̄ani.
B́n bíowa so búenb́uen á à wé è vé

† 1:20 Mí loí Lení v́uahú (Psaumes) 69.26 § 1:20 Mí loí Lení v́uahú (Psaumes) 109.8 * 2:15 Ba zúifúwa f̄u yí máa h̄ni dí bíó ȳin̄b̄ii h̄uuu, ká mu ȳin̄ri 6a floró na 6a wee wé há léèr̄ewa bíó d̄enú páahú wó wó.

ó o Nùhúso wizon-beenì na cùkú wí á à dānāa.

21 Hón pāahú so yi ká nùpue léé nùpue na tà von o Nùhúso yèni à wón á à fen.†

22 «*Isirayeelesa, mi jí bío á ì ì bío á à na mia: O Nazarēeste nii Yeesu fù léé nùpue na le Dónbeenì zéenia bío làa mia le mí wiráa. Mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeenì pánká na le wó là a níi mi t̄ahú, lé b̄n̄ wee zéeni mu. Minén miten yáá zú mu. 23 O nii mu á le Dónbeenì dó mí níi yi làa bío á le wí à mu wéráa. Le fèra zú bío mi i wé làa wo. Minén lé bío dó a bío yí zú le Dónbeenì níi yi, á 6a 6úaa wo ho *kùrùwá wán, ó o húrun. 24 Ká le Dónbeenì máhā fáa wo mu húmú níi yi, le vèenia wo. Mu húmú lá yí dà máa yí pánká o wán hùú. 25 O *Daviide h̄a bío ká o dání yi:

I h̄a wee wé mi a Nùhúso í yahó f̄éé.

Orén lé ȳa wee 6ua mi b̄era a na á ì yí d̄éd̄éeka.

26 Lé b̄n̄ n̄n á ì síi wan, á b̄ioní 6úen6úen léé sí-w̄é b̄ioní.

Hārì á ì z̄urí í húmú bío, á ì síi pá à h̄l.

27 Lé bío á fo máa día mi á ì máa va hen na 6a n̄-h̄a wee va yi. Fo máa tà ū ton-sá na á ū wa á máa soo.

28 Fo zéenia mi lé ho w̄ohú na wee va le mukānì lahó yi.

Hen ká í wi ū n̄sánì à ì síi wa wa dà kh̄í.‡

29 «Wān zāwa, mi le í bío wān 6úaa Daviide bío wéréwéré na mia: O Daviide h̄a húrun á 6a n̄uuna, á búure pá dà wee zéeni ho zúia. 30 Bío ó o h̄a lé le *Dónbeenì n̄i-cúaa f̄éero, á z̄ú le le Dónbeenì h̄a báa á dórāa mí j̄ii n̄n le mí ì na a b̄éeni o m̄n̄m̄n̄a n̄i-kéni 6úu yi, 31 ó o f̄era zūna bío wa 6ueé wé, ó o wáa bío a *Krista v̄eero bío ká síi: Le Dónbeenì máa día ó o máa va hen na 6a n̄-h̄a wee va yi, le máa día ó o máa soo.§

32 «O Yeesu mu le Dónbeenì v̄enia, á warén 6úen6úen lé mu seérāa. 33 O 6uan ȳora le Dónbeenì n̄n-t̄ān̄i. Lé b̄n̄ ó o yú le Hácírí yi, d̄io ó o Maá dó mí j̄ii le mí ì na. O b̄era le f̄o wa n̄i-kéni k̄eni. A b̄n̄ lé bío mi wee mi á wee jí l̄onb̄io. 34 O Daviide wón yí ȳora ho wáayi ká a máhā bío ká:

•O Nùhúso bío n̄n í Nùhúso yi:

Buee k̄éni í n̄n-t̄ān̄i, 35 f̄úaa ká í 6úrá ū zúkúsa ū tá, á ū b̄ò ū zení wán.*

36 «Minén Isirayeele n̄ipomu 6úen6úen ko á mi z̄urí mu k̄énk̄én le o Yeesu mu na mi 6úaa ho kùrùwá wán lé wón le Dónbeenì wó là a Nùhúso là a Krista.»

Bia tà a Krista bío n̄n-yānì kuure

37 Bío 6a j̄á h̄a b̄ioní mu, á h̄a zon 6a dāk̄h̄ina, á 6a t̄uara a Piere lé mí n̄nzawa tonkarowá yi: «Wān zāwa, á lé mu yén á wa ko à wa wé.»

38 O o Piere bío n̄n 6a yi: «Mí ȳeremá mi yilera le mí wárá, à mi n̄i-kéni k̄eni bátizé o Yeesu *Krista ȳeni yi, á mi bè-kora á à s̄en ñ día. B̄n̄ ká le Dónbeenì á à na mí Hácírí mia. 39 Le Dónbeenì dó mí j̄ii n̄n minén le mí m̄n̄m̄n̄a yi, làa bío na dání n̄ayi, bío 6úen6úen na ó o Nùhúso á à ve.» 40 O Piere pá b̄in̄ia bío h̄a b̄ioní c̄èr̄é á 6ó le 6a p̄h̄ú, á h̄enia 6a sía. O bío: «Ho l̄onb̄io n̄pua yí se, mí le 6a m̄n̄, à tà ho k̄án̄l̄o bío.» 41 Ba c̄èr̄é tà a Piere b̄ioní yi á 6a bátizera 6a. Mu zon á bío zon s̄a bío tà a *Krista bío yi j̄ii, á à yí n̄pua muaaseé t̄n̄ síi. 42 Ba wee tà jí 6a tonkarowá k̄arānl̄o na á bán wee na 6a yí sese, á hácírí wó dà-kéni, á wee páanì sanká ho búuru†, à páanì fio.

43 Barén le mí n̄i-kéni k̄eni á mu zon dà. Ba tonkarowá wee wé ho yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeenì pánká. 44 Bia tà a Krista bío 6úen6úen fù 6un6uaa, á wee páanì k̄úee mí níi bío mín wán. 45 Ba fù wee ȳéé mí manawá, le mí z̄n̄i, le mí bíowa, à sanká wárí na mín yi làa bío 6a n̄i-kéni k̄eni korāa. 46 Làa wizooní 6úen6úen ká 6a wee páanì k̄úee mín wán le *Dónbeenì z̄i-beenì l̄un̄ yi à máa kh̄i. Ba wee páanì sanká ho búuru mí z̄n̄i yi, à dí mí d̄n̄l̄o le le sí-w̄é ká b̄ioní mía mu yi. 47 Ba wee kh̄oní le Dónbeenì, á mu n̄ipomu 6úen6úen wee w̄oka 6a ȳeni. Làa wizooní 6úen6úen ká a Nùhúso wee va bío ó o k̄án̄ia á k̄úee 6a kuure n̄pua wán.

† 2:21 Mi loñ Zoweele v̄uahú 3.1-5 ‡ 2:28 Mi loñ Lení v̄uahú (Psaumes) 16.8-11 § 2:31 Mi loñ Lení v̄uahú (Psaumes) 132.11 * 2:35 Mi loñ Lení v̄uahú (Psaumes) 110.1 † 2:42 Ba zúif̄l̄wa fù wee wé c̄eka ho búuru là vé, à bè yi dirāa. Ká a Yeesu d̄n̄l̄o na ó o d̄u le mí n̄i-ken̄inia m̄n̄, á bío tà a bío wáa wee wé mu à leékarāa o Yeesu mu bío.

3

O Piere là a Zàn weéra a mùamúa

¹ Wizonle 6úú, ó o Piere là a Zàn hínan wee yòo le *Dónbeení zì-beení lún yi le wi-háarè fioró páahú. ² Ba yòó wee dà ò o nni 6úú na ton ká a le o mùamúa a kará le *Dónbeení zì-beení zūajii na 6a wee ve làa Zūajii-seni* jii. Làa wizooni 6úen6úen ká 6a wee lá a 6uee díá bín ò o wé fioka le wári bíá wee 6uee zo le zì-beení lún mu yi cón. ³ Bío ó o Piere là a Zàn wá 6ueé zo ó o mən, ó o le 6a há mí. ⁴ A bán fá mí yío wo yi, ò o Piere bíá: «Loñ wen sese.» ⁵ O o nni 6èn wáa wíokaa fá mí yío 6a yi. O wee leéka le 6a hía a na bío 6úú mí yi. ⁶ O o Piere wáa bíá nən wo yi: «Wári 6èntfn míá í cón máa na foñ. Bío í cón lé bío á ì ì na foñ. O Nazareete nni Yeesu *Krista pánká yi, á ù líi híni yòo varáka.» ⁷ O o guan o nín-tfáni báhó yi á wee hóoní làa wo. Mí lahó yi á bñn ò o mùamúa mu zení là a nonkikáa-yío dženía fá, ⁸ ó o tá yòó dñn mí zení wán á wee varáka. O varákaa bò làa ba a zon le Dónbeení zì-beení lún yi, á wee yénka ká a khòoní le Dónbeení. ⁹ Ba zámáa 6úen6úen mən wo ò o wee varáka ká a khòoní le Dónbeení. ¹⁰ Bío 6a zūna le lé o nni na wee 6uee keení fioka le Dónbeení zì-beení Zūajii-seni jii, á 6a 6úen6úen zána á wó coon bío wó a yi bío yi.

O Piere wee zéeni bío nən ó o nni wannáa

¹¹ Bío ó o nni yí máa lé o Piere là a Zàn món á 6a nūpua 6úen6úen wee 6úuni 6uee zo 6a cón o *Salomən Sənsá † yi. Ba 6úen6úen wó coon bío wó bío yi. ¹² Bío ó o Piere mən mu, ó o bíá bío ká nən 6a zámáa yi: «*Isirayeelesa, léee webio nən ó o nni mu waró bío wóráa mia coon? Léee webio nən mi wee loñnáa wen ká sii, ka lè mu lé warén waten lè wa pánká á nən ó o wee varákaráa, táá lé bío wa bò le Dónbeení yi bío yi. ¹³ O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu† lè wən 6úawa na ká 6án Dónbeení lé yío dó ho cukú mí ton-sá Yeesu yi. Minén miten lé bíá dó a ho páanka 6ánsowá níi yi, á pá a bío o *Pilaate yahó, ká wón pən wáa lá tá le mí ì díá a. ¹⁴ O nñ-térénnii na bío sí le Dónbeení yi á mí pá bío, ò o nñ-6úte na ho kásó yi lén díaró á mí sía máhá vá yi á flora a Pilaate cón. ¹⁵ Lé bñn mí wó 6óráa yía le mukáni bío wi níi yi. Ká le Dónbeení máhá véenia wo. Warén lé mu bán seérasa. ¹⁶ O Yeesu yèni pánká, làa bío wa dó wa sía o yi lé bñn weéra a nni mu na mí 6úen6úen zū á yío wi wán ká. Bío wa dó wa sía o Yeesu yi lé bñn nən ó o nni mu wan cunnáa làa bío mí 6úen6úen mən làa wo.

¹⁷ «Wán zàwa, í zū le bío minén lè mí júnása wó là a Yeesu á mí yí zū jùhú. ¹⁸ Ee ká lé ká sii á le Dónbeení wóráa, á bío le híá bíá mí jii-cúa fεerowá 6úen6úen jini yi á yío lé. Le bíá le o *Krista ko ò o ló be. ¹⁹ A mí cén yèrémá mí yilera lè mí wárá, á na miten le Dónbeení yi, á dén á à sèn mí bè-kora á à díá. ²⁰ Bñn ká le è na há pónna na mí ì yí ho hээрà yi mia, á mí ì yí á à vñn yi, á mún ñ na a *Krista na le fèra léra mia, o Yeesu. ²¹ O Yeesu ko ò o keení ho wáayi mání fúaa páahú na mu bío 6úen6úen khii yèrémáa wó mu bè-fla yi làa bío le Dónbeení bíaráa mu hááni mí jii-cúa fεerowá jini yi. ²² O *Moyiize bíá bío ká: «Mí Nuhúso Dónbeení á à lén o jii-cúa fεero 6úú mìn zàwa fñahú na ka lè í bío. Bío 6úen6úen na ó o wé è bío á à na mia á mí wé jí sese. ²³ Nūpue léee nūpue na khii yí máa jí a jii-cúa fεero mu bíoní, wón á à lén le Dónbeení nípomu fñahú á à 6úe.» § ²⁴ A lá a Samuweele jii wán á 6a jii-cúa fεerowá na khíina lè mí nñ-kéni kéní 6úen6úen á mún bíá há wizooní na ká bío.

²⁵ «Bío le Dónbeení dó mí jii nən mìn 6úawa yi lè mí jii-cúa fεerowá jini á bío sá mia. Mí níi mún wi le *páaní yi, dío le Dónbeení bò lè mìn 6úawa páahú na le bíá bío ká nən o *Abarahaamu yi: «Ū mənmanía bío yi, á há zì-júná 6úen6úen na ho tá wán á ì ì dúbua yi.» ²⁶ Ee ká mu nín-yáni, á lé minén lé bíá le Dónbeení tonkaa mí ton-sá Yeesu ó o guara bío yi. Le tonkaa wo ò o 6uee dúbua mia, á mí lè mí nñ-kéni kéní khí mí wén-kora yi orén bío yi.»

4

O Piere là a Zàn dñn ho lándá ttiá fεerowá yahó

¹ Bío ó o Piere là a Zàn wee bío lè 6a zámáa, á bñn le *Dónbeení yankarowá, lè le *Dónbeení zì-beení parowá júnása lè 6a *Sadusléwa 6ueé dñn. ² Ba sía 6èntfn yí wan 6a tonkarowá nūwá jún mu bío yi hùúu, lé bío 6a wee káran 6a nūpua, á wee bío le o Yeesu véera, á bñn bío yi á 6a nñ-hía mún dà à vèe. ³ A 6a wíira 6a kúaa ho kásó yi á pannáa ho tá tñó, lé bío le wii tò vó. ⁴ Bñn pá yi hò bío á bíá jí há bíoní mu á cèrècè tà há yi, á bíá dó mí sía a *Krista yi á dó wán á yú báawa muaasee hònú sii.

* 3:2 Zūajii-seni: Ba wee leéka le ho lé le Dónbeení zì-beení zūajii 6úú na léee wi bíá yínoñ 6a zúifúwa lahó na 6a wee kerí yi le há lara na bío sá 6a zúifúwa binbirí yi páahú. † 3:11 O Salomən Sənsá: Ho lé le Dónbeení zì-beení sənsá na wi lè le wii hènii. Ho son á pon le zì-beení mu lún sñn-kéni na á bíá yínoñ 6a zúifúwa dà wee zo yi. Lé bñn á ho lándá bío zéeniilowa híá wee káran 6a nūpua yi. † 3:13 Mí loñ Léro vñahú (Exode) 3.6, 15 § 3:23 Mí loñ Lándá zéeniiló vñahú (Deutéronome) 18.15, 18, 19 * 3:25 Mí loñ Bío jùhú 6úeení vñahú (Genèse) 22.18, 26.4

⁵ Mu tá lée tǎn á 6a *zuífúwa júnása, lè 6a *nǐ-kǎ, lè ho *lándá bío zéenílowa kúaa mín wán ho Zeruzaléemu yi. ⁶ Ba núpua 6úi na wi bíá kúaa mín wán bín fǎhú lè o Aana na lé 6a yankarowá jǔhúso beení, là a Kayiifu là a Zǎn là a Aleksǎndere, á séení 6a yankarowá jǔhúso beení zǐi núpua 6úén6úén. ⁷ Ba le 6a 6ua 6a tonkarowá 6uee ǎnǐ mí fǎhú. Bío 6a 6ueé ǎn á 6a tǔara 6a yi: «Lé o yén pánká yi tǎá lé o yén yèni yi á mi weérarǎa o nǐi mu?»

⁸ A bǔn ò o Piere wǎa sú lè le Dónbeení Hácírí, ó o wee bío làa ba: «Minén nǐpomu júnása lè mí nǐ-kǎ, ⁹ bío mí wee túa wen ho zuia lè mu bè-tente na wó nǎn o mùamúa yi bío, làa bío ó o wó wó wannáa. ¹⁰ Awa, mí 6úén6úén ko á mí zǔrǐ mu, ò o Isirayeele nǐpomu mín zǔrǐ mu. Bío nǎn ó o nǐi na ká wannáa á ǎn mí yahó lè o Nazareete nǐi Yeesu yèni pánká yi, yǎ mí 6úaa ho *kǔrúwá wán ó o húrun, na le Dónbeení vèenia. ¹¹ O Yeesu lé yǎ le Dónbeení bíonǐ vǎahú bíá bío le o lè le huee na á 6a sorowá pá bío, minén sorowá. Dén huee so lé ǎio bínia 6uan ho soró ǎnia.* ¹² O Yeesu mí dón lé yǎ dà wee kǎnǐ 6a núpua. Mu yǐnǎn orén yèni, á yèni 6úii na kún dà á kǎnǐ wen á le Dónbeení yi nǎn nǐi woon yi ho ǎimǎná yi.»

¹³ A 6a zuífúwa lándá tǔiá fǎerowá mu á mu wó coon dǎkhǐna, lé bío 6a mǎn ò o Piere là a Zǎn wee bío ká 6a ponǐ séra. Ba mín zǔna le 6a lé 6a núpua na yǐ kǎrǎnna. Ba zǔna mu le 6arén là a Yeesu kera mín wán míana. ¹⁴ Ká bío 6a mín mǎn o nǐi mu ò o wan á ǎn o Piere là a Zǎn nǐsǎnǐ, á 6a wǎa yǐ dà bío máa bío. ¹⁵ A 6a wǎa le 6a tonkarowá lée ǎn ho khúuhú vé, á 6arén bán kará wee wǎanǐ. ¹⁶ Ba wee bío mín yi: «Lée webio wa yǎá á wé lè 6a núpua mu coon? Ho Zeruzaléemusa 6úén6úén zǔ mu kénkén le ho yéréké bío na wó á 6a mǎn lé 6arén wó mu, á warén mín yǐ dà máa bío le mu yǐ bon. ¹⁷ A mí cén wa là le hǎeré làa ba, á hè 6a á 6a yǐ bíni yǐ bío o Yeesu bío là a 6úii húuu. Lé bǔn á à na ká bío wó ká máa bǎn máa fè 6a zǎamáa.»

¹⁸ Bǔn mǎn á 6a bínia von o Piere là a Zǎn á bíá henía nǎn yi le 6a khí á yǐ bío, tǎá á yǐ kǎrán 6a núpua o Yeesu yèni yǐ húuu. ¹⁹ Ká a Piere là a Zǎn máhá bíá nǎn 6a yi: «Minén mí hǎere wǎa loǐ le mu so téréna le Dónbeení cǎn á wa bè mí bíonǐ yǐ ká wa pǐ lérén bíonǐ le? ²⁰ Warén cén yǐ dà máa pe wa jǐnǐ ká bío wa mǎn làa bío wa jǎ á wa yǐ máa bío bío.» ²¹ A ho lándá tǔiá fǎerowá wiokaa là le hǎeré làa ba, á 6a kúaará 6a. Bío 6a á ǎn wán á à beérǎa 6a lò á 6a yǐ zǔ, lé bío 6a zǎamáa 6úén6úén wee khòonǐ le Dónbeení bío wó bío yi. ²² O nǐi na waró bío wó ho yéréké á teró lǐlǐio po 6úarǎ-jun.

Bia tà a Krista bío wee flo

²³ Bío ó o Piere là a Zǎn ló ho kǎsó yi, á 6a wǎ van mí kuure núpua cǎn, á vaá lá bío 6úén6úén na 6a yankarowá júnása lè 6a nǐ-kǎ bíá nǎn 6a yi á fǎera nǎn mí nǐnzàwa mu yi. ²⁴ Bío 6a pá mu wó, á 6a 6úén6úén wó mí yilera làa dà-kéní á wee fio le Dónbeení yǐ ká sǐi: «Núhúso, únén lé fo léra ho wǎayi lè ho tá, lè ho muhú lè mu bío 6úén6úén na wi ho yi. ²⁵ Unén lé fo bíá lè ù Hácírí ù ton-sá *Daviide na lé wán 6úaa nǐi yǐ ká:

«Lée webio nǎn á há sǐi-viò núpua wee kǎnkǎrǎa?
Lée webio nǎn á ho ǎimǎnáa wee lè ká mu jǔhú míá?
²⁶ Ho ǎimǎná bá-zàwa wiokaa mítén ǎn há fio bío yi.
Ba júnása mín hǐnǎn von mǐn kúaa mín wán á 6a lò.

Ba 6úén6úén wó mí jǐi làa dà-kéní là a Núhúso làa yǎ o mǎn léra wán.»†
²⁷ A mu 6èn bon ò o *Heroode là a *Pǎnsi Pilaate wó le jǐi dà-kéní ho lóhó yi hen, 6arén là a *Isirayeele nǐpomu, lé há sǐi-viò núpua á 6a hǐnǎn ù ton-sá Yeesu na bío sǐi fon wán, yǎ fo mǎn léra. ²⁸ Bío fo há fèra bíá le fo ò wé á à kǎna lè ù pánká lè ù sǐi bío yi, bǔn 6úén6úén lé bío 6a wó ká á tǐira jǐi. ²⁹ Núhúso, wǎa loǐ 6a hǎeré na 6a wee là. Na le sǐ-héúee warén na lé ù ton-sáwá yi á wa wé bue lè ù bíonǐ. ³⁰ Dé ù níi, á 6a vǎnvárowá waró lè mu yéréké bíowa na wa wee wé ù ton-sá Yeesu na bío sǐi fon yèni pánká yi, á zéení ká ù bío bon.» ³¹ Bío 6a flora wó, á ho lahó na 6a wi yi á zà kǐkǐkǐ, á 6a 6úén6úén sú lè le Dónbeení Hácírí, á 6a hǐnǎn wee bue le Dónbeení bíonǐ lè le sǐ-héúee.

Bia tà a Krista bío wee páanǐ sanká mì nǐi bío

³² Bia tà a *Krista bío 6úén6úén á fù 6un6uaa, á sǐa lè 6a hácírí wó dà-kéní. O 6úii fù yǐ máa bío mí níi bío á mí te mí dón. Ba bío 6úén6úén na fù wi 6a cǎn á 6a 6un6uaa yi. ³³ Ba tonkarowá fù wee zéení a Núhúso Yeesu vèeró bío lè ho pánká beení, á le Dónbeení wee na há dú6uaa cǎrèè 6a 6úén6úén yi. ³⁴ Nǐ-khenii fù míá 6a fǎhú, lé bío á bíá manawá lè 6a zǐnǐ wi á fù wee yéé há, ³⁵ á 6ua wǎrǐ 6uee dé 6a tonkarowá níi yi, á 6a bíni wé sǐi sanká na mín yi làa bío 6a nǐ-kéní kéní koráa. ³⁶ Mu 6àn sǐi ó o Zozéefu háa wó. O lè o *Levíi núwá nǐ-kéní

* 4:11 Mǐ loǐ Lení vǎahú (Psaumes) 118.22 † 4:26 Mǐ loǐ Lení vǎahú (Psaumes) 2.1-2

na wee lé ho Siipere† yi. Ba tonkarowá wee ve o làa Baanabaasi, mu kúará le yia wee hení há sía. ³⁷ O hía yèéra mí mǎhú á guan wárí ɓueé nǎn ɓa tonkarowá yi.

5

O Ananiasì lè mìn háa Safraa bio

¹ Nii ɓúí hía wi bín ɓa le Ananiasì, ká ɓàn háa ɓa le Safraa. O hía yèéra mí mǎhú, ² á fá wárí sǎn-kéní bàrà, á ɓàn háa mún zú mu, á ɗiǒ ká ó o ɓuan vaá nǎn ɓa tonkarowá yi. ³ O o Piere bía nǎn wo yi: «Ananiasì, lée webio nǎn ó o *Satáni dóráa há yile-kora foñ, ũ fá le sabéré le Dónbeení Hácírí jii, á fá ho mǎhú wárí sǎn-kéní bàrà? ⁴ Bio ho mǎhú mu lá ðín yí yèéra ká yínǎí fo te ho le? A bio ho yèéra, á ho ɓàn wárí bio sá a yén yi? Yínǎí fo le? A lée webio nǎn á fo wóráa bio ká? Fo yí fá sabéré nùpua jii, le Dónbeení lè ɗiǒ á fo fá le sabéré jii.» ⁵ Bio ó o Ananiasì já há bióní mu, ó o ló lùwá, á líí húrun. A bía já mu ɓúenɓúen zána dàkhíína. ⁶ A ɓa yàrówá hínǎn cá le ðeɛ pon o yi, á ɓuan vaá nùna.

⁷ Lèèrèwa bio tǎn sii bǔn món á ɓàn háa wá ɓueé zon ká a yí zú bio wó. ⁸ O o Piere tùara a yi: «Mi ho tǔiá na mii: Mìn mǎhú na mi yèéra ɓàn wárí ɓúenɓúen lè ɗiǒ ká le?» O o le úuu, le ðén lè lerén. ⁹ O o Piere wáa bía nǎn wo yi: «Ūnén lè mìn báa wó kaka wǎanía tóráa á wee khénáa le Dónbeení Hácírí kúará? Loñ, bía lée wi ho zúajii ká lè bía vaá nùna mìn báa. Ūnén ɓa mún ñ lá á à lénáa.» ¹⁰ Mí lahó yi ó o háa mu ɓèn ðeɛnía ló lùwá o Piere tá, á líí húrun. Bio ɓa yàrówá ɓueé zoó ðǎn ò o húrun, á ɓa lá a ɓuan vaá nùna ɓàn báa nísání. ¹¹ Bía tá a *Krista bio kuure làa bía já mu ɓúenɓúen zána dàkhíína.

Ba tonkarowá wee wé mu yéréké biowa

¹² Mu yéréké biowa cèrɛɛ na wee zéeni le Dónbeení pánká á ɓa tonkarowá hía wee wé mu nípomu tǎhú. Bía tá a Krista bio ɓúenɓúen hía wee wé mí yilera làa dà-kéní á wé kúee mìn wán le *Dónbeení zì-beení lún yi o *Salomǎn Sǎnsá* yi. ¹³ Ni-vio yí máa hení mí sía zo ɓa tǎhú, èɛ ká ɓa zǎamáa mǎhá pá wee wíoka ɓa yèni. ¹⁴ Ba báawa lè ɓa háawa na wee dé mí sía o Nùhúso yi á wee wé boo ká ɓa wá. ¹⁵ A ɓa wáa wee ɓua ɓa vǎnvárowá á ɓuee lée bàráka há wána nísáa há ɗámu sía wán, bèra a na ká a Piere hía ɓueé wee khíí, ò o bóní pá wáa yí kúia ɓa ɓúí wán. ¹⁶ Hári há lórá na sùaráa lè ho Zeruzalɛmu á nùpua mún wee ɓùuni ɓuen lè mí vǎnvárowá lè ɓa nùpua na ɓa cínáwa wee beé lò. A ɓa ɓúenɓúen wee wa.

Ba wee beé o Krista tonkarowá ló

¹⁷ A ɓa yankarowá nùhúso beení làa bía làa wo pǎanía wi na lè ɓa *Sadusíewa kuure nùpua á le yandee sú ɓa tonkarowá bio yi. ¹⁸ A ɓa wíikaa ɓa tonkarowá á kúaa ɓa zǎamáa kásó yi. ¹⁹ Ká a Nùhúso wáayi tonkaró ɓúí mǎhá lion ho tǎnǎhú á líi héra ho kásó zǐi wonna, ò o lèra ɓa á bía nǎn yi: ²⁰ «Mi lén va le *Dónbeení zì-beení lún yi á vaa bue le mukáni bimbiri na máa vé bio ɓúenɓúen á na ɓa zǎamáa yi.» ²¹ A ɓa tonkarowá bò bio ó o bía yi. Le yǐnbíi búrrii á ɓa wá van le Dónbeení zì-beení lún yi á vaá zoó wee kǎrán ɓa nùpua.

Ba yankarowá nùhúso beení làa bía làa wo pǎanía wi á von o *Isirayɛle nípomu *nì-kía. A ɓarén na lè ho lándá tǔiá fɛerowá ɓúenɓúen kúaa mìn wán, á ɓa tonkaa ɓa ɓúí le ɓa lén vaa lén ɓa tonkarowá ho kásó yi ɓua ɓuennáa. ²² Ká ɓa parowá mǎhá yí vaá yú ɓa bín, á ɓa wá ɓueé bía bio ká nǎn ɓa yi: ²³ «Wa vaá yú ho kásó zǐi wonna ká há pon ðín sese, á ɓa parowá na bín ɓúenɓúen mún ðínka mí lara yi. Èɛ ká bio wa héra á wa zon, á wa yí zoó yú nùpue.»

²⁴ Bio le Dónbeení zì-beení parowá nùhúso lè ɓa yankarowá júnása já há bióní mu, á ɓa wáa yí zú hen na ɓa á dé mítén yi ɓa tonkarowá mu vílǒ bio yi, á ɓa wee túa mítén yi le mu yaá wó kaka wóráa con. ²⁵ Hón pǎahú so yi ò o ɓúí ɓueé ðǎn, á bía nǎn ɓa yi: «Mi loí, ɓa nùpua mu na mi pon jii ho kásó yi, lè ɓarén vaá wi le Dónbeení zì-beení lún yi á wee kǎrán ɓa nùpua.» ²⁶ A le Dónbeení zì-beení parowá nùhúso ðeɛnía hínǎn fó mí nùpua á ɓa vaá ɓuan ɓa tonkarowá ɓuararáa ká ɓa mǎhá yí wó mu làa hɛɛrè, lè bio ɓa zána le ká mí wó mu, á ɓa nùpua á à lèeka mí lè há huua.

²⁷ Bio ɓa ɓueé ðǎn ho lándá tǔiá fɛerowá yahó làa ba, á ɓa yankarowá nùhúso beení tùara ɓa yi: ²⁸ «Wa so nǎnzon yí hò mia lè le sòobéɛ le mi yí bíní yí kǎrán ɓa nùpua o nǐ mu yèni yi le? A mi wáa loñ bio mí wó. Ho Zeruzalɛmu lóhó ɓúenɓúen á mí wó lè mi kǎránlǒ, á mún wi á mi baká warén yi lá a nǐ mu húmú bio.»

²⁹ O o Piere lè ɓa tonkarowá bía nǎn ɓa yi: «Wa ko á wa bè le Dónbeení bióní yí á sdaani bio wa á bè ɓa nùpua bióní yi. ³⁰ O Yeesu mu na mi ɓúaa ho *kùrúwá wán ó o húrun, á wán ɓúaaawa ɓàn Dónbeení vèenia, ³¹ á ɓuan yóó bàrà mí nín-ðání. Le wó a là a nùhúso na lè o kǎnilo, ò o *Isirayɛle nípomu bè yi á yèrémá mí yilera lè mí wára, á yí mu bè-kora

† 4:36 Siipere: Lè ho kǎhú ɓúí na ho Mediteranee yámú jumu kǐnia yi. Ho wi lè mu yámú jumu mu ɓàn wii hènii. Ba tonkarowá pǎahú ká ɓa zúifúwa na wi bín á boo. * 5:12 Mi loñ Bè-wénia vtaahú 3.11

séndiaró. ³² Warén, lè le Dónbeení Hácírí na le non bía wee tà le bío yi, á lé mu bè-wénia mu bán seérása.»

³³ Bío ho landá tūiá fεerowá ná hā bióni mu, á 6a yiwa cá cá, á wi 6a búe 6a tonkarowá. ³⁴ Εε ká *Farizle búí mahá kera 6a ftaht á yèni 6a le Kamaliyeli. O lé ho *landá bío zéenílowa ní-kéní na 6a zámáa búenbúen wee kónbi. Wón lé yía líi hínon yóò dín 6a tūiá fεerowá ftaht ó o le 6a bío le 6a tonkarowá mu léé dín ho khúuh mání. ³⁵ Bún món ó o bía non bía kúaa mín wán yi: «Isirayelesá, mi cá hácírí bío mi ì wé lè 6a núpua na ká bío yi. ³⁶ Nii búí 6ueé cónia hínon á yèni 6a le Tedaasi. O hía wee wé míten lòn núpue na bío júht wi. Núpua na 6ueé tá bô a yi á à yí báawa khía-náa síi. Bío ó o húrun, á bía búenbúen na tá bô a yi mu páahú á saawaa, ó o bío júht 6ó. ³⁷ Bún món á ho mílô páahú, ó o Kalilee níi Zudaa 6èn hínon á yú 6a núpua cèrεε á 6a bô a yi. A wón 6a mún 6ó, á bía bô a yi búenbúen saawaa. ³⁸ Awa, á mi le 1 bío mu na mi: 'Ba núpua mu á mi díá bío. Mi díá 6a le 6a lén. Lé bío ká 6a tonló mu á bío ló núpue níi yi, á ho júht á à búe. ³⁹ Ká ho bío 6èn ló le Dónbeení níi yi, á mi yí dá dεε búí máa wé láa ho. Mi yí wó sese á mi ì kerí lòn núpua na wee fi lè le Dónbeení.»

Bíó ó o fεera mí jì-cúa vó, á ho landá tūiá fεerowá tá a bío. ⁴⁰ A 6a von 6a tonkarowá, á 6ueé han lè hā lábáani, á 6a le 6a yí bñí yí bío bío o Yeesu yèni yi, á 6a wáa díá 6a á 6a wá.

⁴¹ Ba tonkarowá ló le zlí yi ká 6a sía wan, lé bío le Dónbeení le 6a ko lè le lònbee o Yeesu yèni bío yi. ⁴² Laa wizooní búenbúen ká 6a wee kárán 6a núpua, á wee bue le bín-tente le Dónbeení zì-beení lún yi lè hā zíní na ká yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mon léra á wó lá a kánílo.

6

Ba núpua na wé è séeni 6a tonkarowá

¹ Mu páahú ká 6a ní-kenínia wee dé wán ká 6a wá. A 6a *zuífúwa na wi 6a ftaht na wee bío mu kerεekimu sía yi wan bío á bán záwa na lé 6a zuífúwa binbiri wee wé yi. Ba wee zá le láa wizooní búenbúen le mínén maháawa á 6a yí máa lorí yi sese ho dínló sankaró páahú.

² A 6a tonkarowá píru jun von 6a ní-kenínia búenbúen kúaa mín wán bía non yi: «Wán záwa, wa yí ko á wa díá le Dónbeení bióni bueró ká wa yèrémá wa yara sí ho dínló bío.

³ Mi cén hueeka 6a núpua núwá hεjun mi ftaht na mi zú le 6a téréna, á sú lè le Dónbeení Hácírí lè mu bè-zúrminí. Bán lé bía á wa á dé mu níi yi. ⁴ Bún ká warén 6èn dá á na waten ho floró lè le Dónbeení bióni bueró yi lè wa sóobεε.»

⁵ Bío 6a tonkarowá fεera mí jì-cúa vó, á 6a kuure núpua tá 6a bío. Bía 6a hueekaa lé o Etiena na lé o núpue na sídéró wí, na sú lè le Dónbeení Hácírí. A séeni a Filiipu, lá a Porokoore, lá a Nikonεεre, lá a Timón, lá a Paamenaasi, lá a Antiosi níi Nikolaa na hía yèrémáa bô 6a zuífúwa mu bán Dónbeení yi. ⁶ Ba guan 6a vannáa 6a tonkarowá cón, á bán bô mí níni 6a wán á 6a flora non 6a yi.

⁷ Le Dónbeení bióni wee ben fε hā lara ká le wá, á 6a ní-kenínia wee dé wán ho Zeruzalemu yi, á 6a yankarowá cèrεε á wee tá dé mí sía o *Krista yi.

O Etiena 6a wíira

⁸ O Etiena le Dónbeení dúbuua non ho pánká yi, ó o wee wé mu yéréké bè-beera na wee zéeni le Dónbeení pánká 6a núpua ftaht. ⁹ A 6a zuífúwa núwá yen búí á hínon pá a bío. Ba búí lé 6a zuífúwa káránló zlí núpua na 6a wee ve láa wobáani na wi míten. Ba lé bía ló ho Síreena lè ho Alekisándiri lórá yi. Ká 6a búí lé bía ló ho Silisii lè ho Azii kána yi. Lé bán lé bía 6ueé wee wáani lá a Etiena. ¹⁰ Ká 6a mahá yí dárina a bío, lé bío le Dónbeení Hácírí bè-zúrminí na le wee na a yi lé bío ó o wee bíoráa. ¹¹ A 6a yá 6a núpua jini á 6a le 6a bío bío ká: «Wa ná ó o níi mu bía khon o *Moyiize lè le Dónbeení dání yi.» ¹² Lé bún 6a bía á súkúra lè 6a zámáa, lè 6a *ní-kía, lè ho *landá bío zéenílowa. Bún món á 6a 6ueé wíira a Etiena á guan vannáa ho landá tūiá fεerowá yahó. ¹³ Ba mún fó 6a núpua búí bóróa na 6ueé fúaa hā sabióni o Etiena mu jii. A bán 6ueé bía: «Féεε ká a níi mu wee bío hā bín-kora á léε le *Dónbeení zì-beení lá a Mōyiize landá yi. ¹⁴ Wa ná ó o bía le o Yeesu, wón Nazarete níi so, á á fio le Dónbeení zì-beení, á mún ñ yèrémá hā landáwá na ó o Mōyiize non wen.»

¹⁵ Ho landá tūiá fεerowá na le zlí yi mu zón búenbúen fá mí yío o Etiena yi, á mōn ó o yahó gonmín lè le Dónbeení wáayi tonkaro yahó.

7

O Etiena jì-cúa na ó o fεera

¹ Ba yankarowá púhtso beení tūara a Etiena yi: «Hää! Bío 6a wee bío ū jii so bon le?»

² O o Etiena bía: «Minén wán maáwá lè wán záwa, mi jii bío á í bío á à na mia. Le Dónbeení cukúso hía zéeniá míten lè wán búaa *Abarahaamu ká a wi ho Mezopotamii yi á dín yi ló yí vaá kará ho Haran lóhó yi, ³ á bía non wo yi: «Lé díá mín kshú lè mín zlí á lén va ho kshú búí na á ì ì zéeni láa fo yi.» ⁴ O o Abarahaamu wáa hínon díá ho Kalidee kshú á vaá kará ho

Haran yi. Bío ó o Abarahaamu bàn maá húrún á le sá léra a ho Haran yi á guararáa ho kshú mu na mi wí yi ho zuia. ⁵ Dónbeení á yí nòn tá wo yi bín. Harí hía lè le nín-tàahú bío ó o yí yú. Ká le Dónbeení máhá nòn le jii le mí ì na ho kshú mu na ká wo yi, orén lè mí m̀nmanía na à híní o m̀n. A ho páahú na le Dónbeení wee bío mu yi làa wo ká za woon mía o c̀n. ⁶ Bío ká lè bío á le bía nòn wo yi: †U m̀nmanía khíi keri ká-veere yi, á à wé 6a wobáani bín. Ba à beé 6a lò há lúlúio khíá-náa yi. ⁷ Eé ká ho síí na à wé 6a lè mí wobáani á Inén Dónbeení máhá à cítí. Bún m̀n á 6a à lè bín á à lén wé 6ueé 6úani mi ho lahó na ká yi.* ⁸ Bún m̀n á le bò le *páanii là a Abarahaamu. Bío wee zéeni le páanii mu bío lè ho *kúiiro. Lè bún nòn ó o Abarahaamu za *Izaaki teró wízoóní bío hētfn níi yi ó o *kúio wo. Lè bún ó o Izaaki mún kúio o *Zakoobu, á wón 6èn kúiora mí zàwa píru jún na lè wa zí-júná 6àn 6úawa.

⁹ †O zàwa mu dú le yandee lè mín f̀eso Zozεεfu†, á ỳera a ó wó a wobá-nii ho *Ezipite yi. Ká le Dónbeení máhá kera làa wo. ¹⁰ Le léra a mí lònbee 6úen6úen yi. Le wó ó o dárina dín ho Ezipite béε yahó á zéenia mí bè-zúrminí, ó o bío wó sína a yi. A wón bàrá a mí zii biowa lè ho Ezipite kshú biowa 6úen6úen jùhú wán.

¹¹ †Mu páahú á le híní ló ho Ezipite kshú 6úen6úen yi lè ho Kanan kshú yi mún. Mu wó lònbee làa sóobéε, á wán 6úawa mu yí máa yi bío 6a à dí. ¹² Bío ó o Zakoobu já à 6a le ho dínló wi ho Ezipite yi, ó o nín-yání tonkaa wán 6úawa le 6a va bín. ¹³ Mu cúa-jún níi na 6a bínia van bín, ó o Zozεεfu wáa zéenia míten lè mín zàwa. Lè bún ó o béε bò yi zúrnanáa hen na ó o Zozεεfu ǹnkáni can yi. ¹⁴ O o Zozεεfu wáa tonkaa mín zàwa le 6a vaa fé mín maá lè mín zii núpua 6úen6úen. Ba á yí núpua 6úará-náa hònú mía. ¹⁵ O o Zakoobu wáa 6uara ho Ezipite. Lè bún ó o 6ueé húrún yi, á wán 6úawa mún húrún bín. ¹⁶ Ba 6uan 6a ní-hínmu vannáa ho Sisεemu yi, á vaá nùna le búure na ó o Abarahaamu hía yá a Hamóore zàwa c̀n.

¹⁷ †Bío ho páahú na le Dónbeení kó à le tíí bío le hía dó mí jii nòn o Abarahaamu yi jii wá 6ueé sùará, á bún wa nípomu boo, á wee dé wán ho Ezipite yi. ¹⁸ Bún m̀n ó o béε 6úu na yí zúna a Zozεεfu á kará ho Ezipite kshú jùhú wán. ¹⁹ O khá wa nípomu, á beera wán 6úawa lò, á kíkáa 6a yi le 6a pí mí zàwa kúia á 6a hí. ²⁰ Lè bún páahú ó o *Moyiize ton yi. O hía léé kúnkúza na se, na bío sí le Dónbeení yi. Pina bío t́n ká a wí mín zii á 6àn nu wee ỳení. ²¹ Ba díá a yí máa loí yi, ó o béε hínló lè yía lá a 6uan á hòn lè mí kùrú za bío. ²² Lè o béε zii á 6a kenía o M̀yoiize yi lè ho Ezipitesa bío na 6a zú 6úen6úen, ó o wó a núpue na pánká wí mí bíoní lè mí wára yi.

²³ †Bío ó o M̀yoiize lúlúio yú ho 6úará-jún, ó o kará lon mí yi, ó o hínon le mí vaá loí mín zàwa na lè o *Isirayεεle nípomu. ²⁴ O o vaá m̀n o Ezipite níi 6úu ò o wee ha 6àn za ní-kéní, ó o tà m̀n za na 6a wee ha jii, ò o 6ó a Ezipite níi. ²⁵ O lá wee leéka le o Isirayεεle nípomu na lè 6àn zàwa á à zúrú le Dónbeení le mí ì dín orén wán a lénnáa 6a júná, yaa 6a yí zúna mu. ²⁶ Mu tá na léé t̀n, ó o M̀yoiize fò mín lè mín síí núpua nùwá jún ká 6a wee fi. O o le mí ì yanka 6a, ó o bía bío ká: †Wán zàwa, minén na lè lè dà-kéní á bínia wee fi mín yi le?‡ ²⁷ A yía dà mí nínza na so á lío o M̀yoiize ò o bía nòn wo yi: †Lé o yén bàrá fo wa jùhú wán le ù wé cítí wεn?‡ ²⁸ Fo wí á ù 6úe mi làa bío á fo hiihú 6óráa o Ezipite níi bío síi le?‡ ²⁹ Bío ó o M̀yoiize já h́n bíoní so, ó o lùwa á vaá kará ho Madia kshú yi. Lè bún ó o yú 6a zàwa nùwá jún yi.

³⁰ †Lúlúio 6úará-jún bún m̀n, á le Dónbeení wáayi tonkaro 6úu zéenia míten làa wo le v́ndè-za dshú na wee cí yi, ho tá hení yi, ho Sinayii 6úee nísání. ³¹ Bún bè-minii so wó a M̀yoiize coon. A bío ó o wí ò o vaa sùará mu yi á wíoka loí sese, ó o já a Nùhúso támu na bía làa wo: ³² †O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu na lè mín 6úawa 6àn Dónbeení lè mí.*‡ O o M̀yoiize zána, á wee zà wáwáwá, á yí wí ò o loí mu yi. ³³ O o Nùhúso wáa bía làa wo: †Ten ù nakáa, lè bío á ho lahó na á ù wí yi léé tá na bío sá mií. ³⁴ Le lònbee na á í nípomu wí yi ho Ezipite yi á í m̀n. I já 6a wéε sá, á í lín wa líí kání 6a. Wáa buen. I í tonka fo ho *Ezipite yi.†

³⁵ †O M̀yoiize ní-kéní mu na ó o *Isirayεεle nípomu fù pá bío le lè o yén dó a le o wé mí jùhúso lè mí cítí fi.† wón lè yía le Dónbeení tonkaa ò o wé o jùhúso làa yía wee lén há júná. Le wó mu ho wáayi tonkaro pánká yi, yía hía zéenia míten là a M̀yoiize le v́ndè-za na wee cí yi. ³⁶ O M̀yoiize lè yía léra a Isirayεεle nípomu ho *Ezipite yi. O wó mu yéréké biowa na wee zéeni le Dónbeení pánká ho kshú yi, lè ho muhú na 6a wee ve làa muhú na múia yi, lè ho tá hení yi há lúlúio 6úará-jún páahú. ³⁷ Lè o M̀yoiize mu lè yía pá bía bío ká nòn o Isirayεεle nípomu yi: †Le Dónbeení á à lén o jii-cúa f̀εero 6úu mín zàwa t́ahú na ka lè

* 7:7 Mi loí Bío jùhú 6úeenii vuahú (Genèse) 15.13-14, Léro vuahú (Exode) 12.40 † 7:9 Mi loí Bío jùhú 6úeenii vuahú (Genèse) 37-50 ‡ 7:28 Mi loí Léro vuahú (Exode) 2.14 § 7:30 Mi loí Léro vuahú (Exode) 3.2 * 7:32 Mi loí Léro vuahú (Exode) 3.6 † 7:34 Mi loí Léro vuahú (Exode) 3.7, 8, 10 ‡ 7:35 Mi loí Léro vuahú (Exode) 2.14

í bío síi á à tonka mi cǎn. § 38 Bío mu nípomu hía kúaa mín wán ho tá hení yi, á lé orén pá hía wee vará wán ùaawa lè le Dónbeení wáayi tonkaro páahú, yía hía wee bío làa wo ho Sinayii búee wán. Lé orén á le Dónbeení bioní na wee na le mukáni á nòn yi, ò o búee lii na wen. 39 Ká wán ùaawa mahá yí tá ká 6a à bè hā bioní mu yi. Ba pá a bío, á wi 6a bíni va ho Ezipite yi. 40 Ba bíá nòn o *Aaron yi: «Cà hā wǎnna búí na wen na à dí wa yahó, lé bío á wa yí zú bío wó a Mǎyize mu na léra wen ho Ezipite yi.» * 41 A 6a wáa pá a nòn-za kansí á wee wé mu hāmu na yi, á dú ho sǎn-beení bío barén mítén dàrina wó bío yi. 42 Ká le Dónbeení mahá bíniá 6a mǎn, á díá 6a á 6a wee ùaani ho wáayi biowa, làa bío mu túararáa 6a jì-cúa fεerowá vūahú yi:

Isirayεεle nípomu,
hā lúluúio búarǎ-jun na mi wó ho tá hení yi,
á 6a bà-kúio na mi ftaana lè mu hāmu na mi wó,
lé ínén á mi so wó mu nòn yi le?

43 Búee. Mu lé mi Mǎlooki wáahú búkú za
lè mi Erefǎn† wáahú mànaayiire á mi guan,

hǎn na á mi wó miten á wee ùaani,
lé búñ nòn á ì sèráa mia á à dàráa ho *Babiloona wán. ‡

44 «Hā pǎnsóni búkú na hía wi wán ùaawa cǎn ho tá hení yi lé hón á hā penmini na le Dónbeení làndá túara wán wi yi. Lé hǎn pǎnsóni búkú so hía wee zéeni le le Dónbeení wi 6a ftaahú. O *Mǎyize hía wó ho làa bío le Dónbeení zéeniá le o wé làa ho. Le hía le o wé ho làa hía ó o mǎn bío síi. 45 Búñ mǎn á hā pǎnsóni búkú mu á wán ùaawa lè mí mǎnmǎniá na sá mín á mún guan. Páahú na le Dónbeení jùn hā kána núpua á fǒ táwá nòn 6a yi ká a Zozue dú 6a yahó ká lé horén 6a guan. A ho 6èn wi búñ fúuu fúaa o *Daviide páahú. 46 O Daviide bío hía wó sína le Dónbeení yi, ó o fióra le níi le cǎn, à soráa ho lahó búí á na a *Zakoobu bán Dónbeení yi. 47 Ká a *Salomon lé yía mahá son le zii mu nòn le Dónbeení yi. 48 Eε ká le Dónbeení na dá mu bío búenbúen wán mahá yí máa zo zoo kεeni 6a núpua zì-sonia yi làa bío ó o jì-cúa fεero bíaráa mu.

49 Ho wáayi lé í béeni kanmúini,
ká ho tá lé í zení beeni.
Lé le zii yén síi á mi dà à so á à na mi.
Lé ho lahó yén á ì dà a kεeni yi?

50 Búñ biowa so búenbúen so yínǎn mi wó mu íten le? §
51 «Búí! Isirayεεlesa, mi yiwa tunka dà, mi yí máa tá hén mi sía lè mi jikǎnna le Dónbeení veró yi. Minén lè mǎn ùaawa lée dà-kéni. 52 Lé o jì-cúa fεero yén á mǎn ùaawa mu á yí beera lò? Bia buera yía mí dòn na wee wé le Dónbeení síi bío guenlò bío, bán á mǎn ùaawa 6ó. Bío ká wán, lé orén ní-kéni mu á minén ló mǎn á mún 6ó. 53 Minén na le Dónbeení wáayi tonkarowá dó ho làndá níi yi, lé minén miten yí bò ho làndá mu bè-bionii yi.»

O Etiεna búeró bío

54 Bío ho làndá túiá fεerowá jǎ hā bioní mu á 6a sía ka le hā á fáa o Etiεna bío yi lè le sí-clíle. 55 Ká arén wón sú lè le Dónbeení Háciri, ó o hǎoniá mí yahó á lora ho wáayi, ó o mǎn le Dónbeení cùkú lá a Yeesu ó o wi le Dónbeení nín-tǎni, 56 ó o bíá: «Mi tántá mí jikǎnna, ho wáayi jii héra, á ì mǎn o *Núpue Za ká a ðn le Dónbeení nín-tǎni.» 57 A 6a wee wáama pǎnpǎn à 6a tun mí jikǎnna. 58 Búñ mǎn á 6a búenbúen ðeniá kúaa ka wán á wiira lórǎa ho donktaahú á lée wee lèeka lè hā huua á à búie. Bia wee wé mu á tenkaa mí sía bárá a yàronza búí na 6a le Soole tá le o pa yi. 59 Bío 6a wee lèeka a Etiεna lè hā huua, ó o wee fio ká síi: «Núhúso Yeesu, tá fé í manáká.» 60 Búñ mǎn ó o ló lion mí nǎnkójuná wán, ò o wáamaa pǎnpǎn: «Núhúso, yí bè mu bè-kohó na ká 6a wán.» Bío ó o bíá hǎn bioní so wó, ó o húrun. **8**

1 O Etiεna búeró ó o Soole tá.

O Soole wee beé bíá tá a Krista bío lò

Mu nǎnzoñ mí beere, á bíá tá a *Krista bío na ho Zeruzalεemu yi, á 6a búakáa wee beé lò làa sóobe. Ba tonkarowá níi ló, ká bíá ká búenbúen saawaa zon ho *Zudee lè ho *Samaríi kána yi. 2 Ba núpua búí na wee bè le Dónbeení yi sese lé bíá lá a Etiεna vaá nùuna, à 6a wá

§ 7:37 Mi lorí Làndá zéeniú vūahú (Deutéronome) 18.15 * 7:40 Mi lorí Léro vūahú (Exode) 32.1, 23 † 7:43 Mǎlooki: Lé ho Kanan kǎhú háani núpua wáahú na 6a fú wee há. Erefǎn: Lé le mànaayiire búí na ho Ezipitesa fú pá síi, á wó lè mí wáahú á wee há. ‡ 7:43 Mi lorí Amǎssi vūahú 5.25-27 § 7:50 Mi lorí Ezayii vūahú 66.1-2

wá a bío yi. ³ O Soole wón ɓèn lé bíá tà a Krista bío ɓúhú ɓúeró ó o hínnon can mí kuio bío yi. O wee héé wíika ɓa báawa lé ɓa háawa há zíní yi, à ɓua vaa kúee ho kásó yi.

O Filiipu wee bue le bín-tente ho Samarii yi

⁴ Bía saawaa wá bán tò há kána yi, á wee bue le bín-tente. ⁵ O Filiipu wá van ho Samarii kǎhú ló-beení yi, á vaá wee bue o Krista bío à na ho nùpua yi. ⁶ Bío ɓa zámáa ɓá bío ó o Filiipu wee bío, á mún mon mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení pánká na ó o wee wé, á ɓa wíokaa wee tántá mí ɓikǎnna sese bío ó o wee bío yi. ⁷ Ba nùpua cǎrɛɛ à ɓa cínáwa wí yi, á ɓa wee fáara lé yi ká ɓa à wáamaka ɓǎnpǎn. A ɓa mùamútawà lè ɓa lóní cǎrɛɛ mún wee wa. ⁸ A mu wó sí-we-beení ho lóhó mu yi.

⁹ Nii ɓúí na ɓa le Simón à háa wí ho lóhó mu yi, á wó mí nii simú bín míana. Ho Samarii nùpua ɓúenɓúen wee wé coon bío ó o wee wé bío yi. O láa wee wé míten lón nùpe na bío ɓúhú wí. ¹⁰ Ba nùpua ɓúenɓúen háa wee ɓí a cǎn sese, à lá ɓa háyúwá yi à yòo ɓúie ɓa ní-kía yi. Ba wee bío: «O nii na ká á le Dónbeení pánká na ɓa wee ve láa pánká beení á wí cǎn.» ¹¹ Bío nnon ɓa wee ɗín ɓínáa o cǎn sese ká sii, lé bío ó o wee wé ɓa coon lè mí ní simú bíowa mu míana. ¹² Ká bío ɓa yèrémáa dó mí sía le bín-tente na ó o Filiipu buera nnon ɓa yi le *Dónbeení béení là a Yeesu *Krista bío yi, á ɓa báawa lè ɓa háawa á ɓa bátízera. ¹³ O Simón mí béere mún dó mí síi le yi, á ɓa bátízera a. Bún ɓii wán, ó o wáa yi máa tà lé o Filiipu mún. Mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení pánká na ó o wee mí, ó o wee wé coon bío yi.

¹⁴ Bío ɓa tonkarowá na ho Zeruzalɛemu yi ɓá le ho Samariisa ɓúí tà le Dónbeení bioní bío, á ɓa tonkaa o Piere là a Zán ɓa cǎn. ¹⁵ Bío ɓa vaá ɗǎn á ɓa fiara nnon ɓa ní-kenínia ní-fla yi bèra a na à ɓa yi le Dónbeení Hácírí. ¹⁶ Le Dónbeení Hácírí mu lá ɗín yi lion ɓarén ɓúí wán: 'Ba bátízera ɓa o Núhúso Yeesu yèni yi mí dòn. ¹⁷ O o Piere là a Zán wáa bò mí níni ɓa wán á ɓa yú le Dónbeení Hácírí. ¹⁸ Bío ó o Simón mún à bíá dó mí sía o Krista yi yú le Dónbeení Hácírí pàahú na á ɓa tonkarowá bò mí níni ɓa wán yi, ¹⁹ ó o bíá nnon o Piere là a Zán yi: «Mí fé le wári à mí na ho ɗànló mu ɓàn síi mi, bèra a na ká 1 wé bò 1 níi nùpue wán à wón yi le Dónbeení Hácírí.» ²⁰ O o Piere bíá nnon wo yi: «Le únén lè ũ wári ɓúenɓúen páani cǎ, lé bío fo wee leéka le le Dónbeení bè-hánii á dà a yà. ²¹ Mu bío mu á ũ níi yi túee yi, á fo mún yi ko láa bún, lé bío á le Dónbeení cǎn á fo yínorí húaara. ²² Bío wí ũ sli yi yínorí bío na se. Cén ɗía mu à ũ fio o Núhúso yi ká mu dà a wé, ò o sén ɗía na foñ há yile-kora na wi foñ bío yi. ²³ I mún à mu koomu zon fo ɗàkhíina ũ yi dà máa fé ũten mu bè-kora níi yi.» ²⁴ O o Simón wáa bíá nnon o Piere là a Zán yi: «Minén míten fio o Núhúso yi à na mi, bèra a na à bío mi bíá ká ɓúí yi yi mi.» ²⁵ O Piere là a Zán wee zéení bío ɓa zú a Núhúso ɗáni yi lè ɓa nùpua, á wee bue o bíoní. Bún món á ɓa bíniá nnon ho Zeruzalɛemu, á wee bue le bín-tente ho Samarii lórá cǎrɛɛ yi ká ɓa wá.

O Filiipu buera le bín-tente nnon o Etiopii níi yi

²⁶ Mu pàahú ó o Núhúso wáayi tonkaro ɓúí bíá nnon o Filiipu yi: «Híní dé ũ yahó lè le wii héení ɓàn nín-káahó. Lá ho wǎhú na ló ho Zeruzalɛemu yi á lion ho Kazaa, ho bèrowá yi boo lónbío.» ²⁷ O o Filiipu ɗéeniá hínnon wá. Ho wǎhú na ó o lá, á Etiopii níi ɓúí bò. O lé ho Etiopii kǎhú béé háa Kandaasi ton-sá beení na wi o náfóro ɓúhú wán. O ɓuara ho Zeruzalɛemu ɓueé ɓuaanía le Dónbeení ²⁸ á bíniá wee ɓo. Le *Dónbeení ɓi-cúa fɛero *Ezayii vūahú lé háa ó o kará mí wótóro yi wee káran. ²⁹ A le Dónbeení Hácírí bíá nnon o Filiipu yi: «Bánbá vaa ɓúe ho wótóro na ká yi à bí ho lén.» ³⁰ O o Filiipu lūwa vaá ɓó ho yi, á ɓá ò o Etiopii níi wee káran o ɓi-cúa fɛero Ezayii vūahú, ó o tūara a yi: «Bío fo wee káran ká á fo zú kuará le?» ³¹ O o níi bíá: «Ī ì wé kaka á à zūrnáa mu ká a ɓúí yi zéeniá mu láa mi.» O o wáa le o Filiipu ɓuee yòo kéení mí nísáni. ³² Ho vūahú bío na ó o níi wee káran lé bío ká:

O bío ɓonmín là a ɓio
na ɓa ɓuan wá vaá ɓúe,
O bío ɓonmín là a ɓioza
na ɓa wee khè vará,
ká a ɗín cèkè yi máa wá.
³³ Ba zíira a ɓúhú,
yía dà a fɛe ho túiá o ɓii á yí ló.
Ba víiniá o mukáni ho tá wán,
á lé o yén á à ɗári ñ bío
ɓa zàwa bío á a leé wo yi?*

³⁴ O o Etiopii níi tūara a Filiipu yi: «Lée wée ó o ɓi-cúa fɛero mu wee bío bío ká? Lé orén mítén bío ó o wee bío lée táá lée ní-veere?» ³⁵ O o Filiipu wáa ɗín ho vūahú bío na ó o níi káranna wán á láráa le bíoní, ò o buera a Yeesu *Krista bín-tente nnon wo yi.

* 8:33 Mi lorí Ezayii vūahu 53.7-8

³⁶ Bío 6a wi ho wǎhǔ wán wà, cúa-yen à 6a vaá dǎn ho saahó 6úí na mu jumu wi yi. O o Etiopii níi bía: «Lé mu jumu na. Bío á à hè mi á í máa bátízé lé mu yén.» ³⁷ [O o Filiipu bía nǎn wo yi: «Ká fo tà a Krista bío lè ù sǐi búenbúen á fo dà à bátízé.» O o níi bía nǎn wo yi: «Úuu, í tà le o Yeesu Krista lé le Dónbeení Za.»] ³⁸ O o dǎnía le 6a dǎn ho wótóró. O orén lá a Filiipu lion líi zon mu jumu yi, á wón bátízera a. ³⁹ Bío 6a ló mu jumu yi, á le Dónbeení Hácírí lá a Filiipu wáraa, ó o Etiopii níi yi bǐnía yí mǎn wo. O o wáa lá mí wǎhǔ wà ká a sǐi wan láa sòobé. ⁴⁰ O Filiipu le mí í loń ò o wi ho Azoote lóhó yi. Lé bǐn ó o dǎn yi á wee hǎe bue le bǐn-tente há lórá búenbúen na ó o wee káa yi, fúaa bío ó o vaá dǎn ho *Sezaaree.

9

Bío wó a Soole yi ho Damaasi wǎhǔ wán

¹ Hón páahǔ so yi á bío ó o Soole pá can mí kuio bío yi, lé bǐa tà a *Krista bío lò beéró le 6a búeró. O o wá van 6a yankarowá jǔhǔso cǎn, ² á wón na ho vǎahǔ wo yi, ò o 6ua varáa ho Damaasi lóhó yi, á vaa zéeni lé 6a *zúífùwa káranló zǐnǐ júnása. Hón vǎahǔ so lé hǐa á à zéeni le ká a yú 6a báawa le 6a háawa na bò a Krista wǎhǔ, ò o wiika 6a 6ua varáa ho Zeruzaleemu. ³ Bío ó o lá ho Damaasi wǎhǔ á wá vaá suará ho yi, yí 6ueé tí à khoomu búí ló ho wáayi líi kúaará a wán. ⁴ O o ló ló wá ho tá yi, á mu támu búí wee bío láa wo: «Soole, Soole. Fo wee beé í lò ká sǐi lé we?» ⁵ O o tǔara: «Nǔhǔso, fo léee wée?» A mu támu bía nǎn wo yi: «Í lé o Yeesu na á fo wee beé lò. ⁶ Wáa líi hǐnǐ vaa zo ho lóhó yi. Ká fo zoó dǎn, á 6a à zéeni bío fo ko à ù wé.» ⁷ A 6a nǔpua na bò lá a Soole á dǎn coon yí dá máa bío. Ba wee jí mu támu sá ká 6a yí mǎn nǔpue. ⁸ O o Soole líi hǐnǎn á héra mí yio, ká a mǎhá yí máa mí bío. A 6a fù a níi yi á zonnáa ho Damaasi lóhó yi. ⁹ Wizooní bío tǎn ká a yí máa mí. O yí máa dí, á yí máa jū.

¹⁰ Nǐ-kenínii 6úí hǐa wi ho Damaasi lóhó yi á yèni 6a le Ananiasi. O Nǔhǔso zéenia mǐten láa wo á von wo: «Ananiasi.» O o tà: «Nǔhǔso, lé mí na.» ¹¹ O o Nǔhǔso bía nǎn wo yi: «Dǎnǐ lén vaa lá ho wǎhǔ na 6a le «Wǎhǔ na muina», á va a Zudaa zǐi, á vaa tǔa o Taasi níi na 6a le Soole bío. Bío ká wán ó o lan wee fio. ¹² A bío 6úí zéenia mǐten láa wo. O mon níi 6úí na 6a le Ananiasi na 6ueé wee bè mí níni o wán, ò o yío dǎn bǐnǐ mí.» ¹³ O o Ananiasi bía: «Nǔhǔso, nǔpua cǎrǎe bía a níi mu bío nǎn mí, á mún zéenia mu bè-kora búenbúen na ó o wó lè ù nǔpua na ho Zeruzaleemu yi nǎn mí. ¹⁴ Ba yankarowá júnása á nǎn ho pǎnká wo yi ò o 6uee wiikaráa bía búenbúen na wee ve ù yèni hen.» ¹⁵ Ká a Nǔhǔso mǎhá bía nǎn wo yi: «Lén va, lé bío ó o níi mu á í léra le o sá í tonló. Orén lé yía á à zéeni í bío á a na há sǐi-vió le mí há-záwa lá a *Isirayeele nípomu yi. ¹⁶ Le lónbee búenbúen na a yí o ínen bío yi á í zéeni láa wo.»

¹⁷ O o Ananiasi wáa hǐnǎn wá, á vaá zon le zǐi yi, á zoó bò mí níni o Soole wán ò o bía nǎn wo yi: «Wán za Soole, o Nǔhǔso Yeesu na zéenia mǐten láa fo ho wǎhǔ na fo lè wee 6uennáa wán lé wón tonkaa mí ù cǎn, á ù bǐnǐ wé mí, á ù mún sí le le Dónbeení Hácírí.» ¹⁸ Mí lahó yi, á bío 6úí lón donkuua á ló a yío yi, á kùenkaa líi kúaará ó o wáa wee mí. O o hǐnǎn á 6a bátízera a. ¹⁹ Bún mǎn ó o dú ó o bǐnǐa yú ho pǎnká.

O Soole wó a Yeesu Krista seérǎso

O Soole wó há wizooní bío yen le 6a nǐ-kenínia na wi ho Damaasi yi. ²⁰ Mí lahó yi ó o dǎnía wee zéeni le Dónbeení bío 6a *zúífùwa káranló zǐnǐ yi, á wee bue le o Yeesu lé le Dónbeení Za. ²¹ Bía búenbúen na jǎ a bǐnǐ á mu vǎ, á 6a wee bue ve o Yeesu yèni ho Zeruzaleemu yi ó o níi na ká so hǐa yí máa beé lò le mí sòobé le? A yínǎn 6arén ó o so ló bío yí 6uara á wá 6ueé wǐka hen á vaá na 6a yankarowá júnása yi le?» ²² Ká a Soole yáa wíokaa wee zéeni le Dónbeení bío le mí pǎnká fǎee. Bío ó o wáa wee zéeni mu wérwéré le o Yeesu lé o *Krista, á 6a zúífùwa na ho Damaasi yi wáa yí zú bío 6a á bío á à na a yi.

²³ Wizooní bío yen bǐn mǎn, á 6a zúífùwa wǎnǎn tó à 6a le mí í 6úe o Soole. ²⁴ Ká a 6úí mǎhá jǎ a zeń wán. Ho lóhó zǔapinǐ á 6a wee pa yi le wisoni le ho tǎnǎahǔ á dǎn yírǎa wo 6úe. ²⁵ Hón páahǔ so yi ó o Soole nǐ-kenínia fó a ho tǎnǎahǔ á dó ho lío-beeni yi, á léee liinǐa le ho dǎndá na 6a son kóonia ho lóhó yi mǎn.

²⁶ O Soole wá vaá dǎn ho Zeruzaleemu, ó o wi ò o zo 6a nǐ-kenínia tǎahǔ, ká 6a búenbúen mǎhá zána a lé bío 6a yí láa mu yi le o léee nǐ-kenínii binbiri. ²⁷ O o Baanabaasi lé yía wáa fó a á dú yahó á vannáa 6a tonkarowá cǎn, á vaá lá bío ó o Soole mǎnnáa o Nǔhǔso ho wǎhǔ wán láa bío á wón bíarǎa láa wo á fǎera nǎn 6a yi. O mún fǎera bío ó o Soole ponǐ sérarǎa á zéenia le le Dónbeení bío o Yeesu yèni yi ho Damaasi yi á nǎn 6a yi. ²⁸ A lá hón páahǔ so yi ó o Soole wáa wi láa ba, á wee bue le Dónbeení bǐnǐ à tè ho Zeruzaleemu yi yòo lé ká a ponǐ séra. ²⁹ O mún wee bío le 6a zúífùwa na wee bío mu kefǎekimu, á wee wǎnǐ láa ba. Ká bán mǎhá wee cá bío 6a á yírǎa wo ò 6úe. ³⁰ Bío á bǐa tà a Krista bío zúna mu, á 6a lǎenia o Soole vannáa ho *Sezaaree, á día a bǐn ó o jǎn ho Taasi.

³¹ Mu p̄ahũ á b̄ia tà a Krista b̄io wi ho h̄éerà yí ho *Zudee, lè ho Kalilee, lè ho *Samaríi k̄ana yí. Ba p̄ánkã wee dé wán, á wee b̄ua mítén là a N̄úhũso k̄ñbii, á le Dónbeení Hácírí wee dé mí n̄ii 6a yí á 6a wee j̄in.

O Piere w̄éera a En̄e

³² O Piere h̄ín̄on tò ho k̄hũ búenb̄úen yí. Wizonle búii ó o wá van b̄ia tà a *Krista b̄io yí c̄n ho Lidaa lóhó yí. ³³ O vaá yú n̄ii búii b̄in na yèni 6a le En̄e. O lé o mùamúa, á wi le d̄amu d̄ēe yí yú h̄ã lúlúio b̄io h̄é̄t̄n. ³⁴ O o Piere b̄ia n̄on wo yí: «En̄e, o Yeesu Krista wee w̄é fo. H̄iní hóoní ù d̄amu d̄ēe.» O o En̄e d̄ēn̄ia líi h̄ín̄on. ³⁵ Ho Lidaa lóhó lè h̄ã lórá na wi ho Saaron k̄hũ tá p̄erú yí n̄upua búenb̄úen m̄on wo, á 6a tà n̄on mítén o N̄úhũso yí.

O Piere v̄eenta o Tabita

³⁶ H̄ãa búii na tà a Krista b̄io na yèni 6a le Tabita á h̄ia wi ho Zopee lóhó yí. Le yèni mu lè mu k̄ēēkimu á 6a le Dookaasi. Mu kúará le «h̄ã-won̄i.» O h̄ia wee wé mu bè-tentewá f̄ēe, á wee séení 6a n̄i-khenia. ³⁷ Mu p̄ahũ ò o tò mu v̄ámú á h̄urun. B̄io 6a s̄úeenia wo vó, á 6a yòó b̄ará a ho n̄onwiohũ yí. ³⁸ Ho Lidaa lè ho Zopee s̄uàráa mín yí. B̄io 6a n̄i-ken̄inia j̄á ò o Piere wi ho Lidaa yí, á 6a léra 6a n̄upua n̄uwá j̄un tonkaa á b̄ia b̄io k̄ã n̄on yí: «Wa wee flo fo, b̄ánbá á ù b̄uen wa c̄n f̄uaf̄u.» ³⁹ A 6a vaá b̄ia mu n̄on wo yí, ó o d̄ēn̄ia h̄ín̄on b̄ò làa ba. B̄io ó o b̄ueé d̄n, á 6a f̄ó a yòoraráa ho n̄onwiohũ na ó o n̄i-hío wi yí. A 6a mah̄áwa búenb̄úen wee vá b̄uee búe o yí k̄á 6a á wá. H̄ã s̄i-z̄n̄ia na ó o Dookaasi mu b̄ã k̄á a d̄in yí h̄urun á 6a wee lá z̄eení làa wo. ⁴⁰ O o Piere le 6a búenb̄úen lé, ò o líi f̄ará mí n̄onk̄j̄uná wán, ò o flora. B̄in m̄ón ó o ȳeremáa s̄ánsáa o n̄i-hío ò o b̄ia: «Tabita, líi h̄iní.» O o h̄era mí yí. B̄io ó o m̄on o Piere, ó o líi h̄ín̄on yòó kará. ⁴¹ O o Piere b̄uan o n̄ii yí, á séenia wo ó o líi h̄ín̄on yòó d̄in. B̄in m̄ón ó o von b̄ia tà a Krista b̄io, lè 6a mah̄áwa, á b̄ueé z̄eenia wo làa ba k̄á a yío wi lua.

⁴² Ho Zopee n̄upua búenb̄úen j̄á mu, á 6a c̄èr̄ēe tà a N̄úhũso b̄io. ⁴³ B̄in m̄ón ó o Piere dá c̄ãkaa ho Zopee yí o s̄n-fi búii na yèni 6a le Sim̄on c̄n.

10

O Piere veró b̄ia ȳin̄ot̄ 6a zuif̄uwa c̄n

¹ N̄ii búii h̄ia wi ho *Sezaaree lóhó yí á yèni 6a le Koron̄eeye. O h̄ia lé ho Oroomu d̄ásiwá ku-beení búii kuure j̄uhũso, d̄io 6a wee ve làa Italií d̄ásiwá kuure. ² O n̄upue mu h̄ia wee bè le Dónbeení l̄andá yí sese, or̄én lè mí z̄ii n̄upua búenb̄úen wee k̄ñbi le Dónbeení. Ba *zuif̄uwa n̄i-khenia ó o h̄ia wee séení lè mí s̄ob̄é̄e, á wee flo le Dónbeení yí máa k̄hí. ³ Wizonle búii wi-h̄aar̄é yí, á b̄io búii z̄eenia mítén làa wo. O m̄on le Dónbeení w̄áayi tonkaro w̄er̄w̄er̄é ò o b̄ueé zoó wee b̄io làa wo: «Koron̄eeye.» ⁴ O o yòó lora wo yí lè le z̄án̄ii ò o b̄ia: «N̄úhũso, mu wan le?» A ho w̄áayi tonkaro b̄ia: «Le Dónbeení tà j̄á ù floró, á m̄un m̄on le séení na fo wee wé na 6a n̄i-khenia yí, á le leékaa ù b̄io.» ⁵ Awa, w̄aa tonka 6a n̄upua b̄io k̄ã wán le 6a va ho Zopee lóhó á vaá fé o n̄ii búii na 6a le Sim̄on buennáa, yíá 6a m̄un wee ve le Piere. ⁶ O làara a n̄ii búii na wee fi h̄ã s̄onna wán. O yèni 6a le Sim̄on, á z̄ii wi mu ȳámú j̄umu j̄ii.»

⁷ B̄io ho w̄áayi tonkaro na b̄ia làa wo wá, ó o Koron̄eeye von mí ton-sáwá n̄uwá j̄un lè mí d̄ásiwá n̄i-kení na sá a c̄n míana á wa le Dónbeení, ⁸ á b̄ia b̄io wó búenb̄úen non 6a yí, ò o tonkaa 6a le 6a va ho Zopee.

⁹ A 6a wá. Ho tá t̄on yú 6a k̄á 6a pá wi ho w̄hũ wán. Le wii á a b̄io le mí yòó f̄ará á d̄in, á 6a s̄uàráa ho Zopee. Lé h̄ón p̄ahũ so yí ó o Piere yòora le z̄ii lóho á wá yòó wé mí floró. ¹⁰ B̄io ó o yòó wi b̄in, á le h̄ini dá a, ó o le mí ù dí. B̄io 6a lan wee s̄i ho d̄inló, á b̄io búii b̄ueé z̄eenia mítén làa wo. ¹¹ O m̄on ho w̄áayi á ho h̄era. A d̄ēe búii l̄on p̄nsò-beení á 6a b̄uan j̄i-k̄ãa b̄io náa yí, á yòó ló wee líi, á wá líi búe ho tá yí. ¹² Le d̄ēe mu yí á najuwá làa náa náa sowa, làa b̄ia wee várá mí píorá wán, lè 6a j̄inzáwa lè mí síwá búenb̄úen wi yí. ¹³ A t̄amu búii b̄ia n̄on wo yí: «Piere, líi h̄iní búe 6a à là.» ¹⁴ O o Piere b̄ia: «Ébé, N̄úhũso, ì máa wé mu. D̄inló na ù hò yí, làa h̄ia tun á ì d̄in yí dú yí m̄on huú.» ¹⁵ A mu t̄amu b̄in̄ia s̄ã j̄á á b̄ia n̄on wo yí: «B̄io na le Dónbeení le mu wee ce vó á ùn̄én yí wé làa b̄io na tun.» ¹⁶ Mu wó làa b̄in á d̄n h̄ã zen c̄ua-t̄n. B̄in m̄ón á le d̄ēe mu d̄ēn̄ia b̄uan yòora ho w̄áayi.

¹⁷ O o Piere w̄aa wee t̄ua mítén yí lè mu b̄io na ó o m̄on b̄an kúará. H̄ón p̄ahũ so yí, ò o Koron̄eeye n̄upua na ó o tonkaa le 6a b̄uen o Sim̄on z̄ii á t̄uakaa b̄ueé d̄n le b̄an z̄uaj̄ii. ¹⁸ A 6a von á 6a t̄uara: «Lé hen k̄á ó o Sim̄on na 6a le Piere á làara yí le?» ¹⁹ B̄io ó o Piere pá lan wee le mí yí mí bè-minii b̄an kúará wán, á b̄in le Dónbeení Hácírí wee b̄io làa wo: «Loñ, 6a n̄upua n̄uwá t̄n wi hen á wee cà fo. ²⁰ Yí titika b̄io, h̄iní líi bè làa ba, Ìn̄én lé yíá tonkaa 6a.» ²¹ O o Piere w̄aa h̄ín̄on lion 6a n̄upua mu c̄n, á líi b̄ia n̄on 6a yí: «Yíá mi wee cà lé Ìn̄én ì b̄eere, lée webio n̄on mí guararáa hen?» ²² A 6a b̄ia: «Ba d̄ásiwá j̄uhũso búii na 6a le Koron̄eeye lé yíá tonkaa wen ù c̄n. O léé n̄i-tente á wee k̄ñbi le Dónbeení, á 6a *zuif̄uwa búenb̄úen wee

wioka a yèni. Le Dónbeeni wáayi tonkaro 6úí bía nòn wo yi le o bío le 6a 6uee ve fo 6uennáa mí cón, ò o jí bío fo ò bío á à na a yi.»²³ O o Piere fó 6a, á 6a zoó cáana làa wo.

Bío wó a Koroneeye zii

Mu tá na lée tòn, ó o Piere làa ba páania lá ho wshú, á bía tà a *Krista yi nùwá yen 6úí ló ho Zopee yi á lènia 6a.²⁴ Ba vará cáana á tá lée tòn vaá dónnáa ho Sezaaree. Bún ò wé ò o Koroneeye, lè mín zii núpua, lè mín bñlowà binbirí na ó o von á kará pan wo bñ. ²⁵ Páahú na ó o Piere wá 6ueé zo yi, ó o Koroneeye hñnon sá a yahó, á vaá líí 6úrá á tá, ò o ténia wo yi lè le kònbii. ²⁶ Ká a Piere máhá fù a yi á hoonía ò o bía nòn wo yi: «Lii hñí, ínén mín lé o núpue lè ù bío sii.»²⁷ Bñn mñn ó o pá lan wee bío làa wo á vaá zonnáa le zii yi, á zoó yú 6a núpua cèrèe ká 6a kúaa mín wán, ²⁸ ó o bía nòn 6a yi: «Mi zú le 6a zúífúwa cón, á ho va ho síí veere núpue cón, tàá à páani kéni láa wo lée bío na yí ko á mu wé, ká le Dónbeeni máhá zéenia mu nòn mi le 1 yí ko á í lá núpue woon lòn nì-tinii na á núpue yí ko ò o wé wa cón. ²⁹ Lé bñn non á í yí pá mi veró á ò dènia 6uara. Awa, á mi wáa zéeni 1 veró jùhú.»

³⁰ O o Koroneeye bía: «Mu wizooni tñn lée zúia, ho páahú dà-kéni kéní na ká yi, le wi-háare, á í wee fio 1 zii. Yio 6ueé tí á núpue 6úí na dà-zñnii wee juiíka á dñn 1 yahó, ³¹ ò o bía: «Le Dónbeeni tá já ù fioró, á mún mñn le séeni na fo wee wé á na 6a nì-khenia yi, á le leékaa ù bío. ³² Wáa tonka 6a núpua ho Zopee yi le 6a vaa bío le o Simon na 6a le Piere á 6uen. O láara a Simon wán, yia wee fi há sónna, na zii wi mu yámú jumu jii.» ³³ Á í dènia tonkaa 6a núpua le 6a vaa ve fo, á fo tá 6uara bñn se. Há làa na ká wán, á wa 6úen6úen wi le Dónbeeni yahó hen á jñnáa bío 6úen6úen na ó o Nùhúso dó ù jii yi le ù bío.»

³⁴ O o Piere wáa lá le bioní á bía: «Bío ká wán á í wáa zú kénkén le le Dónbeeni yí máa hueeka 6a núpua mín yi. ³⁵ Núpue lée núpue, ò o lé kshú lée kshú yi, ká a wee kònbii le, á wee wé le síí bío, se wón bío sí le yi. ³⁶ Mi zú bío le Dónbeeni bía nòn o *Isirayeele nípumu yi ká le nòn ho hээрá bín-tente 6a yi, dío ó o Yeesu *Krista 6uararáa, wón na lé 6a núpua 6úen6úen Nùhúso. ³⁷ Bío ó o Zán bía le Dónbeeni bío le 6a núpua á bátizéra 6a, á bío 6úakáa wó ho Kalilee yi, á lá bío wó ho Zudee yi 6úen6úen á mi mún zú. ³⁸ Mi mñn bío le Dónbeeni liinánáa mí Hácírí pánká o Nazareete nii Yeesu wán. Mi mún zú bío ò o Yeesu mu vararáa ho kshú yi, á wee wé mu bè-tente ká a wéé bía ó o *Satáni pánká wi wán 6úen6úen, lé bío le Dónbeeni hía wi làa wo. ³⁹ Bío 6úen6úen na ó o wó 6a zúífúwa kshú le ho Zeruzalæmu yi á wa mñn, á lé mu séerása. Ba 6úaa wo ho *kùrúwá wán ó o húrún. ⁴⁰ Ká le Dónbeeni máhá véenia wo mu wizooni tñn nii zoñ á 6a núpua mñn. ⁴¹ Mu yínorí 6a núpua 6úen6úen mñn wo. Warén na lé fèra hueekaa wó le 6a séerása lé warén mñn wo. Bío le Dónbeeni véenia wo mñndén, á warén làa wo páania dú á jùn. ⁴² O henía mu nòn wen le wa zéeni le Dónbeeni bío, á mún bue na 6a núpua yi le orón lé yia le Dónbeeni bárá ò o cití 6a yèn-véeniasa le 6a nì-hía. ⁴³ Le *Dónbeeni jí-cúaa fèerowa 6úen6úen bía a bío, le núpue lée núpue na dó mí síi o yi, ó o ò yí mu bè-kora séndiaró o yèni pánká yi.»

⁴⁴ Páahú na ó o Piere lan wee bío yi, á le Dónbeeni Hácírí lion bía wee jí a bioní wán. ⁴⁵ Bía tá a *Krista bío na lé 6a *zúífúwa binbirí na bò là a Piere 6uararáa á wó coon dàkhína le Dónbeeni Hácírí na le nòn á le bera fó bía yínorí 6a zúífúwa bío yi. ⁴⁶ Lé bío 6a wee jí á 6a wee bío há síí-viò bioní na 6a yí zú, á wee khòoni le Dónbeeni le bè-beera na le wó bío yi. O o Piere bía: ⁴⁷ «Ba núpua na ká á 6a dà á hè le 6a yi bátizé 6a le mu jumu, ká 6a jón yú le Dónbeeni Hácírí le wa bío síi le?» ⁴⁸ O o nòn le jii le 6a bátizé 6a o Yeesu Krista yèni yi. Bñn mñn á 6a flora a Piere le o wé há wizooni bío yen làa mí.

11

O Piere fèera bío wó a Koroneeye zii

¹ Ba tonkarowá làa bía tá a *Krista bío na wi ho *Zudee yi á já le bía yínorí 6a *zúífúwa á mún tá le Dónbeeni bío. ² Bío ó o Piere bínia van ho Zeruzalæmu, á bía tá a Krista bío na lé 6a zúífúwa binbirí á wee zá làa wo: ³ «Lée webio nòn á fo vannáa bía yínorí 6a zúífúwa cón á páania dú làa ba?» ⁴ O o Piere wáa líí lá bío mu wóráa le mí dà-kéni kéní 6úen6úen á fèera nòn 6a yi ká síi: ⁵ «Mu wee wé ká 1 wi ho Zopee lóhó yi á wee wé 1 fioró. Yio 6ueé tí á bío 6úí zéenia mítén láa mi. Mu lée déé 6úí lòn pñnsò-beeni á 6a 6uan jí-káa bío náa na, na yóó ló ho wáayi á 6ueé líí 6ó mií. ⁶ A í lora le yi sese, á mñn 6a napuwá làa náa náa sowa, bía ho lóhó yi làa bía há mana yi, làa bía wee vará mí píorá wán, le 6a jínzáwa. ⁷ A í já támu 6úí sá na wee bío làa mi: «Piere, lii hñí 6úe 6a á là.» ⁸ Ká 1 máhá bía: «Ebé, Nùhúso, 1 máa wé mu. Dínló na ù hò yi, làa hía tun á í dñn yí dú yí mñn hùúu.» ⁹ A mu támu tñn pá bínia sá já á bía nòn mií: «Bío na le Dónbeeni le mu wee ce vó ùnén yí wé làa bío na tun.» ¹⁰ Mu wó làa bñn á dñn há zen cúa-tñn. Bñn mñn á le dèe mu dènia bínia 6uan yòora ho wáayi. ¹¹ Hón páahú dà-kéni so yi, á bñn 6a núpua nùwá tñn 6úí na 6a tonkaa á ló ho *Sezaaree yi á 6ueé dñn le zii na á í wi yi. ¹² A le Dónbeeni Hácírí bía le 1 yí titika, le 1 hñí bè làa ba. Wán záwa nùwá

hèžln na bò làa mi ɓuara hen, lé bán ɓeɓnia mi vannáa ho Sezaaree, á wa vaá páania zon o Koronɛɛye zii. ¹³ A wón lá bío ó o wó wó mannáa ho wáayi tonkaro mí zii ká á ðn wee bío làa wo ká síi: <Tonka ɓa nùpua le ɓa va ho Zopee á vaa ve o Simɔn na ɓa le Piere le o ɓuen. ¹⁴ Há bíoni ná á à káni ünén lé t̄ zi nùpua ɓuenɓuen lé h̄n ò o bío á a na foñ.>

¹⁵ «Bíó á í ɓúakáa wee bíó á ɓún le Dónbeení Hácírí lion ɓa wán, làa bío le h̄a lionnáa warén wán mu j̄uh̄ ɓúenii bío síi. ¹⁶ A í hácírí mahá ɓuara bío ó o Nùh̄so h̄a bíá wán: <O Zán h̄a wee bátízé lé mu j̄umu, ɛɛ ká minén bán á à bátízé lé le Dónbeení Hácírí.> ¹⁷ Bío le Dónbeení h̄a h̄n làa wɛn, páah̄ na wa tà a Nùh̄so Yeesu Krista yi, lé ɓún á le mún h̄n lè ɓarén. A ínén léé wée á à pí bío le Dónbeení le mí ì wé.» ¹⁸ Bío ɓa j̄á h̄n bíoni so, á ɓa yóò wan t̄ɛn, á wee khòoni le Dónbeení ká síi: «Mu ɓènt̄n bon. Le Dónbeení mún tà n̄on ho w̄sh̄ bíá yín̄r̄i ɓa zúífúwa yi á ɓa ðán yèrémá mí yilera lè mí wárá, á yí le mukáni binbirí na máa vé.»

Bíó ho Antiosi kèrèt̄fewa kuure j̄uh̄ ɓúakáará

¹⁹ Bíá tà a *Krista bío lò beéró na ɓúakáa o Etiɛna ɓúeró páah̄ lé ɓún n̄on á ɓa saawaaráa. Ba ɓúí wá fúaa ho Fenisii lè ho Siipere kána, lè ho Antiosi lóhó yi. Ká ɓa mahá vaá yí máa bue le Dónbeení bíoni á na n̄i-vio yi, ká mu yín̄r̄i ɓa *zúífúwa. ²⁰ ɛɛ ká bíá tà a Krista bío nùwá yɛn ɓúí na wee lé ho Siipere lè ho Sirɛna yi, á ló van ho Antiosi, á mún vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na bío ciran o Nùh̄so Yeesu á na bíá yín̄r̄i ɓa zúífúwa yi. ²¹ O Nùh̄so ðárló fù wi làa ba, á nùpua cèrɛɛ á tà yèrémáa bò a Nùh̄so yi.

²² Ho Zeruzaleemu kèrèt̄fewa kuure j̄á mu bío mu, á ɓa wáa tonkaa o Baanabaasi le o va ho Antiosi. ²³ Bío ó o vaá ðán b̄n ó o m̄on bío le Dónbeení dúɓuaaráa bíá tà a Krista bío yi, ó o zámakaa mu bío yi, ò o heníá ɓa ɓúenɓuen sía, á ɓa yí lé o Nùh̄so m̄on, ká ɓa tà a bío mí sía yi. ²⁴ Mu bon, o Baanabaasi ɓènt̄n f̄u léé nùpue na se, á sú lè le Dónbeení Hácírí, á ðó mí síi o Nùh̄so yi. Nùpua cèrɛɛ tá n̄on mít̄en o Nùh̄so yi.

²⁵ ɓún m̄on ó o Baanabaasi wá van ho Taasi lóhó, á wá vaá cà a Soole. ²⁶ Bío ó o vaá yú a, ó o bò mín làa wo ɓuara ho Antiosi yi. Ba mí nùwá j̄un á wó le l̄ulú-kuure ká ɓa wee páani kúee mín wán lè ho Antiosi kèrèt̄fewa, á káránna nùpua cèrɛɛ. Lé ho Antiosi yi á ɓa ɓúakáa wee veráa bíá tà a Krista bío làa kèrèt̄fewa.

²⁷ Mu páah̄ á le *Dónbeení j̄i-cúá f̄erowá ɓúí ló ho Zeruzaleemu yi á van ho Antiosi. ²⁸ Ba n̄i-kéní na ɓa le Akabuusi á le Dónbeení Hácírí bíá n̄on yi, ó o h̄n̄on yóò ðn ò o bíá le hen làa c̄inú ká le h̄n-súmú á á lé ho tá ɓúenɓuen wán. A le ɓèn ló páah̄ na ó o Koloode wó ho *Oroomu bá-záwa b̄ɛɛ yi. ²⁹ A ɓa n̄i-kenínia wáania tò, le mí n̄i-kéní kéní á a na bío na mí ða a na á à wé lè le séenii á à toní ì na bíá tà a Krista bío ho *Zudee yi. ³⁰ A ɓún lé bío ɓa wó, á ɓa tonkaa o Baanabaasi là a Soole le ɓa ɓua mu vaa na ho Zudee k̄sh̄ kèrèt̄fewa kuio ya-ðíwá yi.

12

O Piere léró ho kásó yi bío

¹ Mu páah̄ ká a b̄ɛɛ *Heroode* wee beé ɓa kèrèt̄fewa nùwá yɛn ɓúí sánia lò. ² O ɓó a Zán ɓàn K̄nle Zaaki lè ho khà-tóní. ³ ɓún m̄on, á bío ó o m̄on á mu sí ɓa *zúífúwa yi, ó o mún w̄ira a Piere. ɓún wó ho *búurú na á ja-fni yí ðó yi sánú ðiró páah̄. ⁴ Bío ó o Piere ɓa w̄ira, ó o Heroode n̄on le j̄ni le ɓa ðé o ho kásó yi, ò o ɓará ɓa ðásiwá nùwá náa náa kuio bío náa le ɓa pa a yi. O lá wee leéka le ká ho *Paaki sánú ðú kh̄ina, o ò c̄ití o ɓa nùpua yío yi. ⁵ O Piere wón ɓa wáa pan yi ho kásó yi, ká ɓa kèrèt̄fewa kuure ɓèn wee fio le Dónbeení yi na a yi lè mí sòob̄ɛɛ.

⁶ Ho t̄n̄aah̄ na tá léé t̄í ó o Heroode á à c̄ití o ɓa nùpua yío yi, ká a Piere ɓa can lè há zúakuaríwá bío j̄un ó o ðuma ɓa ðásiwá nùwá j̄un páah̄. A ɓa parowá mún ðn mí lara yi ho kásó zii zúaj̄ii. ⁷ Yío ɓueé t̄í á wáayi tonkaro ɓúí ðn, á mu k̄hoomu ɓúí j̄uina zoó ho kásó zii. O o Nùh̄so wáayi tonkaro líí ɓúanɓúaa o Piere ðòkóní, á s̄n̄ia wo, ò o bíá n̄on wo yi: «Lii h̄n̄i fúafúa.» Hón páah̄ so yi á há zúakuaríwá feera a n̄ini yi líí kúaará. ⁸ A ho wáayi tonkaro bíá n̄on wo yi: «Ca ũ k̄r̄í á ũ z̄í ũ nakáa.» O o Piere wó ɓún. O o bíá n̄on wo yi: «Lá ũ kánɓun z̄í á ũ bè mi.»

⁹ O o Piere wó ɓún ò o ló léé bò a yi. O yí máa leéka le bío ho wáayi tonkaro wee wé á bon. O wee leéka le há léé kònkórá. ¹⁰ Ba léé kh̄ina ɓa n̄in-yání parowá, á b̄inia vaá kh̄ina bíá s̄á, á wá vaá ɓó ho h̄n̄ló wooh̄ na s̄ansáa ho lóhó yi, á h̄on h̄era mít̄en á ɓa yóò ló. Bío ɓa lá ho w̄sh̄ wá, yío ɓueé t̄í á ho wáayi tonkaro wá ò o ðía a Piere.

¹¹ O o Piere wáa z̄una le bío wó ká bon, ó o bíá: «Há laa na ká wán á í wáa z̄u mu kénkén le o Nùh̄so lé yia tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ó o ɓueé líí kánia mi o Heroode níi yi, á mún kánia mi le lònbee ɓúenɓuen na ɓa zúífúwa lá wee fan le le yí mi yi.» ¹² Bío ó o lon

* 12:1 O Heroode na ɓa wee bío bío hen lé o Heroode Akiripaa n̄in-yániso.

mí yi wó, ó o wà van o Zán na 6a le Maaki bân nu Mari zii. Ba nùpua cèrɛɛ kúaa mín wán bín á wee flo. ¹³ O vaá búanbúaa ho zúajii woohú, ó o ton-sá hãa búu na 6a le Oroode á hínan wá 6ueé hén ho. ¹⁴ Bío ó o 6ueé zúna a Piere támu, ó o sii wan wan á yí héra ho woohú ò o bínía lùwa zoó bía le o Piere lée wi ho zúajii. ¹⁵ A 6a bía nòn wo yi: «Fo yàá wee khée.» Ká a máhá wee bío le mu bon kénkén. A 6a wáa bía: «Áyí! Mu lé o ní-hónbómu.» ¹⁶ O o Piere pá dín wee búanbúaa ho woohú. Bío 6a wó san héra ho, á 6a mən wo á 6a mu wó 6a coon. ¹⁷ O o lá mí ní dá 6a yi le 6a wé tété, ò o zéénia bío ó o Núhúso wó wó lérarú wo ho kásó yi láa ba, ò o pá bínía bía: «Mi bío mu na a Zaaki lè wán zàwa na so yi.» Bún món ó o ló á wà van lòn-veere.

¹⁸ Bío ho tá tən á 6a dásiwá búenbúen kánkáa, á wee cà á 6a zúri bío ó o Piere bío wóráa. ¹⁹ O o Heroode le 6a cà a, á 6a cà a san 6a yí yú a, ó o tùakaa bía lá pan wo yi, ò o nən le jii le 6a búe 6a. Bún món ó o Piere ló ho *Zudee yi á vaá kará dóka mí yi ho *Sezaaree yi.

O bɛɛ Heroode húmú bío

²⁰ O Heroode sii hía wee cí ho Tiire lè ho Sidn lórása yi dàkhína. A bío 6a bè-dínii wee lé o Heroode mu bân kshú yi, á 6a wó le jii dà-kéní á 6a le mí ì va a cón. A 6a 6ueé dín o Bilasutuusi wán, yá wi o Heroode mu zii tonni júhú wán. Ba wá zoó yanka a ò o le mí véení há bióní. ²¹ Bío le wizonle na 6a bára dən, ó o Heroode lá mí bá-zàmú sía zá, ò o kará mí bɛɛní kanmúini wán, ò o lá le bióní 6a zámáa yahó. ²² A mu nípomu búenbúen bía pñpñ: «Mu yí nən nùpue wee bío, mu lée dofiní búu.» ²³ Páahú na 6a wee bío mu yi, á bún le Dónbeení wáyí tonkaró búu vna a Heroode, lé bío ho cùkú na bío sá le Dónbeení yi ó o fò hò mítén wán. A 6a súnbowa zon wo ó o húrun.

²⁴ Le Dónbeení bióní wee bɛn fè há lùu ká le wá. ²⁵ Bío ó o Baanabaasi lá a Soole tonló wó ho Zeruzaleemu yi, á 6a fó a Zán na 6a le Maaki á wáráa.

13

Ba hueekaa o Baanabaasi lá a Soole á tonkaa

¹ Ho Antiosi kèrètɛɛwa kuure yi á 6a jii-cúa fɛɛrowá lè 6a ní-karánlowá hía wi yi. Ba lé o Baanabaasi lá a Soole, lá a Simion na 6a wee ve láa Ní-bíri, lá a Sirɛɛna nii Lisiyuusi, lá a Manajɛɛ na páania dən lá a bɛɛ *Heroode.* ² Wizonle búu, ká 6a wee búaaní a Núhúso, á lù mí jini, á le Dónbeení Hácíri bía nən 6a yi: «Mí lén o Baanabaasi lá a Soole mí dòn á 6a sá ho tonló na á ì von 6a bío yi.» ³ A bío 6a lù mí jini á 6a flora wó, á 6a hò mí níni 6a wán á 6a nən ho wshú 6a yi á 6a wá.

⁴ Bío ó o Baanabaasi lá a Soole á le Dónbeení Hácíri wáa von ká sii, á 6a wá van ho Selesii lóhó. Lé bín á 6a zon ho won-beení yi vannáa ho Siipere kshú na wi mu jumú tshú. ⁵ Bío 6a vaá dən ho Siipere kshú lóhó na 6a le Salamiina á 6a wáa wee bue le Dónbeení bióní 6a *zúifúwa káranló zíní yi. Yia kera bín láa ba á wee séení 6a lé o Zán Maaki. ⁶ Ho kshú búenbúen 6a tò yi yóó ló, á vaá 6ó ho Pafóosi lóhó yi. Lé bín á 6a fò mín lá a zúifú ní búu na wee wé mu nín-símú na 6a le Bara-Yeesu yi. O lá wee lá mítén lòn jii-cúa fɛɛro. ⁷ O hía wi ho kshú mu júhúso na 6a le Sezziyuusi Poluusi cón. O nii mu fù lée nùpue na hácíri wi. O wi ò o jí le Dónbeení bióní. O o von o Baanabaasi lá a Soole le 6a búen mí cón. ⁸ Ká a nín-símú bánso Elimaasi á yí wi á ho kshú mu júhúso á tà a *Krista bío ó o wi ò o hè 6a. (Ba *Kerɛɛsisa wee ve o Bara-Yeesu mu láa Elimaasi.) ⁹ Hón páahú so yi, ó o Soole na 6a mún wee ve láa Poole† á le Dónbeení Hácíri wáa sú ó o fá mí yío wo yi, ¹⁰ ò o bía: «Ūnén *Satáni za sabín-fúalo yén. Fo wee vliní 6a nùpua. Mu bío na se búenbúen fo wee firáa. O Núhúso sii bío bún téréna, á únén wón wee báaráka láa bú. Cén khi mu yi. ¹¹ Awa, wáa loí mu. O Núhúso á á 6óoní foñ. Fo ò wé o muui, á á cáaka ká ũ máa mi le wii khoomu.» Mí lahó yi ó o Elimaasi yío dɛɛnia coora, á wó mí tibíri. O o wee hɛɛ vna, á wee cà yla á à tè o nii yi ì lénnáa. ¹² Bío ho kshú júhúso mən bío wó, ó o tà dó mí sii o Krista yi. O Núhúso bío na ó o wee jí á zon wo dá.

O Baanabaasi lá a Poole van ho Antiosi

¹³ O Poole lè mí ninzàwa á zon ho won-beení ho Pafóosi yi á van ho Pánfilii kshú lóhó na 6a le Pɛɛze. Bío 6a vaá dən bín, ó o Zán Maaki díá 6a, ò o bínía van ho Zeruzaleemu. ¹⁴ Barén bán dín ho Pɛɛze yi á 6a lá ho won-beení, á vaa dən ho Pizidii kshú lóhó na 6a le Antiosi. Ho *Sabaa zon, á 6a zon ho káranló zii yi á zoó kará. ¹⁵ Bío 6a káranna ho lándá vuhú lè le

* **13:1** O Heroode na 6a wee bío bío hen lé o Heroode Antipaasi na wi ho Kalilee júhú yi. † **13:9** Bío nən ó o Soole 6a yèrémáa wee ve lá a Poole: Ba zúifúwa na bío sá ho Oroomu yi á yènnáa fù lé mu bío jun jun. Ba zúifúmu yèni wee kerí. Ká yia bío sá ho Oroomu yi, á wón 6a bini cé le búu na yi. Ho Soole lé 6a zúifúwa yèni. Ká ho Poole lé bío ó o bío sá ho Oroomu yi.

*Dónbeení jì-cúa fεerowá vūahú wó, á ho kàránlò zii jùhúso le 6a bío bío kà na 6a yi: «Wàn zàwa, hen ká bíoní wí mi cón á mi le mí ì hǐ lè 6a nùpua sía se mi wáa dà à bío.»

¹⁶ O o Poole lí h̄nɔn yóó ð̄n ò o dá mí n̄i le 6a wé tété, ò o bíá: «Minén *Isirayεεlesa, lè minén na wee k̄n̄bi le Dónbeení búenbúen, mi jii bío á ì bío: ¹⁷ O Isirayεεle n̄ipomu na ká 6àn Dónbeení lè ðén hueekaa wàn 6úaaawa. Le wó á mu n̄ipomu na ká jina ho *Ezipeite yi páahú na 6a wí mu n̄i-hámu yi b̄n. B̄n m̄ón á le léra 6a b̄n lè mí pánká. ¹⁸ Le 6uan 6a há mana tá hení yi á yú lòn lúlúio 6úará-jun s̄i. ¹⁹ Ho Kanan k̄h̄ú yi á há síwá wó h̄ejun nùpua á le 6ó jùh̄ú, á fó táwá n̄on mí n̄ipomu yi, á há bío sí 6a yi. ²⁰ Mu búenbúen wó á míana yú há lúlúio kh̄á-náa láa 6úará-jun láa píurú s̄i.

«B̄n m̄ón á le Dónbeení hueekaa 6a 6úí wàn 6úaaawa f̄ah̄ú á wó lè 6a júnása, á bán wé fáa 6a túiáwá. A mu wó láa b̄n f̄éεε á 6ueé 6ó a jì-cúa fεero Samuweεle páahú yi. ²¹ B̄n m̄ón á 6a flora a b̄εε le Dónbeení c̄n á le n̄on o Kiisi za Sayuule 6a yi. Wón na wee lé o B̄nzameε z̄i-jùh̄ú yi. A wón kera 6a jùh̄ú wán á ð̄n há lúlúio 6úará-jun. ²² Bío le h̄ia pá a Sayuule díá á le n̄on o *Davide 6a yi á wó lè 6a b̄εε. Wón Daviide so á le bíá bío ká ðání yi: † s̄i nùpue á ì wáa yú, o lé o Zesee za Daviide† wón lé ȳia á à wé bío búenbúen na á ì bío le o wé á à tí jii.» ²³ O Daviide m̄n̄m̄n̄i n̄i-kéní 6úí lé o Yeesu. Lé wón le Dónbeení wó lá a Isirayεεle n̄ipomu k̄n̄ilo, láa bío á le h̄ia dóráa mí jii le mí ì wé láa bú. ²⁴ S̄ani ò o Yeesu 6uen, á b̄n ó o Zán buera n̄on o Isirayεεle n̄ipomu búenbúen yi le 6a yèrémá mi yilera lè mí wárá à 6a bátizé 6a. ²⁵ Páahú na ó o Zán muk̄n̄i véro wá 6ueé dá, ó o wee bío: «Mí wee leéka le ì léé wée? Yia mi wee lóoní wí mí ðon le ìnén. εε ká mi máhá lorí, 6ánsò wí ì m̄ón lua. H̄ari o nakáa tenlò á ì pá yí koráa.»

²⁶ «Wàn zàwa, minén na lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄n̄ia láa bíá mi f̄ah̄ú na wee k̄n̄bi le Dónbeení, lé warén á ho fenlò bíoní na ká á buera n̄on yi. ²⁷ Ho Zeruzaleεmusa lè mí júnása á yí zūna a Yeesu bío 6àn jùh̄ú á mún yí zūna 6a jì-cúa fεerowá bíoní na wee k̄rán ho *Sabaa wizooní lè mí dà-kéní kéní yi kúará. O Yeesu mu á 6a síinia jùh̄ú á tíraráa 6a jì-cúa fεerowá bíoní jii. ²⁸ Bío 6a á ð̄n wán á à 6úeráa wo á 6a yí yú, á 6a le o *Pilaate bío le 6a 6úe o. ²⁹ Bío á bío búenbúen na le Dónbeení bíoní vūahú bíá a Yeesu ðání yi á 6a wó á mu jii tun á 6a líinia wo ho *kúrúwá wán á líi nūna. ³⁰ Ká le Dónbeení máhá véenia wo. ³¹ Há wizooní c̄r̄εε yi ó o Yeesu zéenia m̄iten láa bíá na h̄ia l̄εnia wo ho Kalilee yi fúaa ho Zeruzaleεmu. Lé bán wáa wó a s̄érása á wee bío o bío à na a Isirayεεle n̄ipomu yi.

³² «Warén lé bíá wee bue le Dónbeení b̄n-tente à na mia: Le Dónbeení jii na le dó n̄on wàn 6úaaawa yi ³³ á bío jii sú. Le véenia o Yeesu á tíraráa mu jii bío ká wán á n̄on warén na le 6a m̄n̄m̄n̄ia yi, láa bío mu tíraráa há Lení vūahú lení bío jun n̄i yi: †Fo lé ì Za. Ho zuia jii wán á ì lé m̄n̄ Maá.» ³⁴ Le Dónbeení h̄ia bíá mu le mí ì véeni á ó o máa bíni máa hí. Bío ká lé bío le h̄ia bíá: † ì ðú6ua mia lè há ðú6uaa na láayi wí. H̄ia á ì dó ì jii n̄on o Daviide yi le ì na.» ³⁵ Lé b̄n n̄on ó o pá wókaa bíá mu le Dónbeení bíoní vūahú lahó 6úí yi: †Fo máa díá á yia bío sá foñ máa soo le búure yi.† ³⁶ O Daviide páahú, ó o h̄ia tá sá ho tonlò na le Dónbeení le o sá. B̄n m̄ón ó o h̄urun á 6a nūna a 6àn 6úaaawa n̄isání ó o soora. ³⁷ Ká yia le Dónbeení véenia wón yí soora.

³⁸⁻³⁹ «Wàn zàwa, mi ko mi zūn mu le lé o Yeesu bío yi á mu bè-kora s̄éndiaró bío á bueraráa n̄on mia. Orén lé yia á nùpue léε nùpue dó mí s̄i yi, ó o ò fen mí bè-kora búenbúen yi, bío ó o *M̄oyiize lándá lá yí dá máa fení mia yi. ⁴⁰ A mi cén pa miten bío, á bío 6a jì-cúa fεerowá bíá á yí yí mia, mu bíá ká s̄i: ⁴¹ «Minén kh̄onlowá, mí lorí. Mi bío á à v̄n̄fka mia. Mi ì hí á à lé b̄n. Bío mi yio wí lua, á ì ì wé yéréké bío 6úí na 6a bíá bío n̄on mia, á mi máa dé mi s̄ia mu yi.»†

⁴² Bío ó o bíá b̄n wó, ó orén lá a Baanabaasi ló 6a *zúífúwa k̄ránlò zii yi. A bíá wí b̄n flora 6a le 6a bíni 6uen ho *Sabaa wizone na s̄á yi, á wíoka 6ueε bío mu bío dà-kéní mu ðání yi. ⁴³ Ho kúeemínwánlò m̄óndén á 6a zúífúwa c̄r̄εε, lè 6a n̄i-vio na yèrémáa zon 6a yi, á tà bò a Poole lá a Baanabaasi yi. A bán wee bío láa ba ká 6a á hení 6a s̄ia á 6a ca t̄n le Dónbeení s̄aamu yi.

⁴⁴ Ho Sabaa na s̄á zon, léε c̄l̄n̄ú ká, ká ho lóhó nùpua búenbúen á lá à lé è vé, á 6ueé jí a Nùhúso bíoní. ⁴⁵ Bío 6a zúífúwa m̄on 6a z̄amáa, á le yandee sú 6a, á 6a wee kán o Poole ká 6a à lá a. ⁴⁶ O o Poole lá a Baanabaasi wáa wee bío bío ká láa ba ká 6a poní s̄era: «Le Dónbeení bíoní á lá ko à le bue na minén yi vé. Ká bío mí pá le, á wee leéka le mí yí ko lè le muk̄n̄i b̄nb̄ir̄i na máa vé, á wa wáa a yèrémá á wa bíá yín̄á 6a zúífúwa c̄n. ⁴⁷ Bío ká lé bío le Dónbeení bíá n̄on wen: † b̄rà fo á wó lè há kána búenbúen n̄ipomu k̄hoomu, bèra a na à ù bue ho fenlò bío ho ð̄m̄j̄ná kúaráa búenbúen yi.» ⁴⁸ Bío á bíá yín̄á 6a zúífúwa j̄á

† 13:22 Mi lorí Samuweεle n̄in-yáni vūahú 13.14 § 13:33 Mi lorí Lení vūahú (Psaumes) 2.7 * 13:34 Mi lorí Ezayii vūahú 55.3 † 13:35 Mi lorí Lení vūahú (Psaumes) 16.10 † 13:41 Mi lorí Habakuuki vūahú 1.5

hón bíoní so, á 6a wee zámaka ká 6a á khòoní a Nùhúso bíoní. Bía búenbúen na bío sá le mukáni binbirí na máa vé yi, á tà non míten.

⁴⁹ O Nùhúso bíoní wee ben fè ho kshú búenbúen nípomu. ⁵⁰ Ká 6a zúifúwa máhá hínnon sùna 6a háawa na níni se na wee kshú le Dónbeení, lè ho lóhó ya-díwá, á wó le jii dà-kéní làa ba, á 6a wee beé o Poole là a Baanabaasi lò, á jnon 6a léra mín kshú yi. ⁵¹ A 6a báawa núwá jnon mu púaara mí zení khúkhúni á kúaa 6a wán,^s á 6a wá van ho Ikoniyuumu lóhó. ⁵² Ba ní-kenínia á sía wan làa sòobéé, á sú lè le Dónbeení Hácírí.

14

O Poole là a Baanabaasi van ho Ikoniyuumu

¹ Bío ó o Poole là a Baanabaasi vaá dñn ho Ikoniyuumu lóhó yi, á 6a vaá zon 6a *zúifúwa káranlò zii. A bío 6a zoó bíá á wó, á 6a zúifúwa làa bíá yínóní 6a zúifúwa cèrèé á tà a *Krista bío. ² Ká 6a zúifúwa na pá a Krista bío á súkúra bíá yínóní 6a zúifúwa, fúaa 6a wee leéka mu bè-kora làa bíá tà a Krista bío. ³ Bún lé bío non ó o Poole là a Baanabaasi á kará míana ho Ikoniyuumu yi. Ba wee bío ká 6a poní séra, á dó mí sía o Nùhúso yi. O Nùhúso wee na mí pánká 6a yi á 6a wéráa mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká, á zéeni le bío 6a wee bío o sáamu dání yi lée túúá. ⁴ A ho lóhó núpua sankaa lè há kuio bío jnon. Ba ssn-kéní tà 6a zúifúwa jii, ká bíá so 6èn tà 6a tonkarowá jii. ⁵ Ba zúifúwa làa bíá yínóní 6a zúifúwa lè mí jnúnása wee wíoka míten ká 6a á beé o Poole là a Baanabaasi lò, á à lèeka 6a lè há huua á á búe. ⁶ Bío 6a mí núwá jnon zúna mu, á 6a lúwa, á dó mí yara lè ho Lisitere lè ho Dèebe na lè ho Likawonii kshú lórá csn, lè há lórá na bámakaa há. ⁷ Bío 6a vaá dñn á 6a lan wee bue le bín-tente bín.

O Poole là a Baanabaasi wi ho Lisitere lè ho Dèebe yi

⁸ Nii búí wi ho Lisitere yi á zení húrur kará. O ton ká a lé o mùamúa, á ðñn yí varákaa yí mnon hùúu. ⁹ O kará wee jii bío ó o Poole wee bío. O o Poole fá mí yío wo yi, á mnon à bío ó o dó mí síi o *Krista yi á dà á wee wéé, ¹⁰ ó o wáa bíá non wo yi pónpón: «Lií hlní yòo muin ðñn ú zení wán.» O o nii yéran fárá mí zení wán á varákaa wá. ¹¹ Bío 6a zámáa mnon bío ó o Poole wó, á 6a bíá pónpón lè ho Likawonii kshúsa bíoní: «Éee! Há doffina búí lá a núpue síí á bueé líí bó wen.» ¹² O Baanabaasi 6a wee ve làa Zeesi, ká a Poole 6a wee ve làa Hèemèesi, lè bío ká mu lée bío na ó o Poole lé yia bío.* ¹³ Ho Zeesi na lé 6a doffní búí á zii há wi ho lóhó jii. Dén doffní so yankaro lé yia búan 6a dáani na 6a donkhueéra lè le púúilé á bueé ðinnáa ho lóhó dánda na non koonia ho zúajini jii. O wi ó orén lè 6a zámáa á wé mu hámu á na a Poole là a Baanabaasi yi.

¹⁴ Bío 6a tonkarowá mí núwá jnon zúna mu, á 6a lèekaa mí sí-zlnia á zéeni ká 6a yí wa bío 6a le mí ì wé, á 6a fáara yòo zon 6a zámáa tshú, ¹⁵ ká 6a á bío pónpón: «Éee! Mínén núpua mu, lée webio non á mí wee wéráa bío ká? Warén mín lé 6a núpua lè mí bío síi, á wee bue le bín-tente na mia le mi kó á mí dia hñn wñn-kámáawa so, ká mí yèrémá sánsá le Dónbeení na wi fèéé, ðño léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu yámú jnumu làa bío wi mu yi búenbúen. ¹⁶ Há pónna na khíina yi, á le Dónbeení dia há síiwá núpua búenbúen á 6a bò mí síi wána. ¹⁷ Ká le jnon wee zéeni míten lè mu bè-tentewá na le wee wé: Làa lúúúio ká le wee na ho vlohó mia, á ho ðñnló be wé se, á mí wé dí síí á sía wa.» ¹⁸ Hári há bíoní na ó o Poole là a Baanabaasi bíá ká á héráa 6a zámáa mu hámu na 6a le mí ì wé á à na 6a yi bío yi, á pá wó le lònbee. ¹⁹ Mu páahú, á 6a zúifúwa búí ló ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu lórá yi á búara ho Lisitere yi. Lé bán lè 6a zámáa wó le jii á 6a lèekaa o Poole lè há huua, á várá wo lóráa ho donkshú, lè bío 6a wee leéka le o húrur. ²⁰ Bío 6a ní-kenínia ló lée ðñn kñnia wo yi, ó o líí hlnnon, á zon ho lóhó yi. Mu tá na lée tñn, ó orén lá a Baanabaasi bò mín van ho Dèebe.

O Poole là a Baanabaasi bínta búara ho Antiosi

²¹ O Poole là a Baanabaasi buera le bín-tente ho Dèebe yi, á 6a núpua cèrèé tà wó 6a ní-kenínia. Bún món, á 6a yèrémá van ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu yi, lè ho Antiosi na wi ho Pizidii kshú yi. ²² Ba wee hení bíá tà a *Krista bío sía, á wee hení mu na 6a yi le 6a fárá ðñn, á dé mí sía o Krista yi. Ba wee bío bío ká na 6a yi: «Wa kó wa káa lònbee cèrèé yi á bè yi zoráa le *Dónbeení béení yi.» ²³ Ba hueekaa 6a núpua búí 6a kèrèfèwa kuio lè mí dà-kéní kéní yi á wó lè 6a ya-díwá. Bún món á 6a lú mí jini á 6a flora, á dó 6a bío o Nùhúso na 6a tà non míten yi níi yi.

²⁴ Bún món á 6a káa ho Pizidii kshú yi á vaá dñn ho Pánfilii kshú. ²⁵ Ba buera le Dónbeení bíoní ho Pèeze lóhó yi á 6a wá jnon ho Atalii lóhó. ²⁶ Lé bín á 6a ðñn yi láráa ho won-beení

§ 13:51 Mi lorí Matiye vñahú 10.14 * 14:12 Ho Kerèesisa lè ho Oroomusa doffina boo. Dio 6a le Zeesi lé dén wi há búenbúen jñhú wán. Ká ðño 6a le Hèemèesi dén lè há tonkaro.

á van ho Antiosi. Lé hón lóhó so yi á 6a hía dó 6a bío le Dónbeení sáamu bánso nii yi, á le séení 6a ho tonló na 6a vaá sá á ho jii sú bío yi. ²⁷ Bío 6a vaá dón ho Antiosi, á 6a von 6a kèrètɛwa kúaa mín wán, á lá bío 6úen6úen na le Dónbeení láa ba páanía wó á fɛera non 6a yi, láa bío á le mún hɛraráa ho wóhú á non bía yínón 6a zúifúwa yi, á bán mún dàrì tà a Krista bío. ²⁸ A 6a kará dá míana bín láa bía tà a Yeesu bío lè 6a nǐ-kenínia.

15

Ba kèrètɛwa ya-díwá kúaa mín wán

¹ Núpua nùwá yɛn 6úí ló ho *Zudee yi á 6uara ho Antiosi yi, á 6ueé wee kàrán bía tà a *Krista bío láa bío ká: «Mí yí dà máa fen ká mi yí kúiora láa bío mu bóráa o *Moyiize lándá yi.» ² O o Poole là a Baanabaasi pá 6a bío, á wáania láa ba lè mí sòobɛɛ mu bío yi. Mu véení, á 6a le o Poole là a Baanabaasi, lè ho Antiosi núpua nùwá yɛn 6úí ko 6a va ho Zeruzalɛmu, á vaa fɛ ho tǔúá mu na a Krista tonkarowá lè 6a kèrètɛwa ya-díwá yi. ³ A 6a kèrètɛwa kuure non bío 6a makóo wí yi le véení mu bío yi 6a yi. Ba káa ho Fenisii lè ho *Samarii kána yi ká 6a á bío bío á bía yínón 6a *zúifúwa wó wó yèrémáa tàráa le Dónbeení bío lè mí dà-kéní kéní. A mu wó sɪ-wɛ-beení bía 6úen6úen na tà a Krista bío cón. ⁴ Ba vaá dɛení ho Zeruzalɛmu yi á 6a wá van 6a kèrètɛwa cón á bán lè 6a tonkarowá, lè 6a ya-díwá, á bèénia 6a yi. A 6arén 6én lá bío 6úen6úen na 6a wó lè le Dónbeení pánká á fɛera non 6a yi. ⁵ Ká 6a *Farizɛwa kuure núpua nùwá yɛn 6úí na tà a *Krista bío á hínón bía: «Bía yínón 6a zúifúwa na tà a Krista bío ko 6a *kúio. O o Moyiize lándá bèró bío mún hení na 6a yl.»

⁶ A 6a tonkarowá lè 6a ya-díwá kúaa mín wán, á loínáa le bióní mu yahó yi. ⁷ Ba kára mín míana. Bún món ó o Piere líú hínón lá le bióní ò o bía non 6a yi: «Wán záwa, mí zú le le Dónbeení mǎn mí léra mí tǎhú mu míana á ï bue le bín-tente á na bía yínón 6a zúifúwa yi, bèra a na á 6a jí le, á tà le bío. ⁸ Le Dónbeení zú bío wí 6a núpua sía yi. Le non mí Hácírí 6a yi láa bío warén yúráa le bío síi, á zéení le le tà 6a bío. ⁹ Le yí wó bío woon na wee zéení le warén láa ba wí mún púná yi. Le ceéra 6a sía, lè bío 6a tà le bío. ¹⁰ A lée webio non á mí wáa wí á mí séení 6a lè ho sèró na á wán 6úaa wa le warén wa beere á yí dàrña yi sò, á á khúaanáa le Dónbeení jii yi? ¹¹ Bueé dɛ. Bío warén kánia o Nùhúso Yeesu sáamu bío yi, lè bún 6arén bío mún wóráa.» ¹² A bía wí bín 6úen6úen wó tété. Bún món á 6a wee jí á Baanabaasi là a Poole cón. Ba wee bío mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeení pánká na le wó lè 6a níni bía yínón 6a zúifúwa cón. ¹³ Bío á 6a bía wó, ó o Zaaki hínón lá le bióní ò o bía: «Wán záwa, mí jí bío á ï i bío. ¹⁴ Bío le Dónbeení tà lora bía yínón 6a zúifúwa bío hári mu púhú 6úɛnii, á léraráa mu nípomu na bío sá le yi 6a tǎhú, ó o Siman* zéénia.

¹⁵ «Mu fò mín lè le *Dónbeení jii-cúa fɛerowá bióní, lè bío mu túara le Dónbeení bióní vúahú yi ká síi:

¹⁶ O Nùhúso bía: «Bún mónɛn á ï i bíní i buen á 6ueé so a *Daviide zii na lá tò. Le soni na fù á ï i bíní i hóoní, á le è fárá á à ðín.

¹⁷ Hón páahú so yi á 6a núpua na ká 6úen6úen, lè há kána 6úen6úen na á ï von á há bío sɪ mii á à cà a Nùhúso.†

«Hía ká lè o Nùhúso jii-cúa,

yíá non á mu biowa mu ¹⁸ bío zúrnanáa hááni.»

¹⁹ O Zaaki pá bínia bía: «Lé bún non á ï le mu sáani á bía yínón 6a zúifúwa na yèrémáa bò le Dónbeení yi á 6a yí sɛé. ²⁰ Ká mí mahá wa túa 6a yi, á bío na 6a yi le 6a wé yi lá le muini taa, lè bío há tun. A pa mítén ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá yi. A yí lá búaa na yí fúaaana taa. A yí dí cáni.‡

²¹ Hááni bín ká 6a núpua wee kàrán o Moyiize lándá láa mín há lórá lè mí dà-kéní kéní yi, á kàrán ho 6a zúifúwa kàránló zíní yi há *Sabaawa 6úen6úen zón.»

Ba kèrètɛwa na yínón 6a zúifúwa vúahú bío

²² A 6a tonkarowá, lè 6a ya-díwá, lè 6a kèrètɛwa kuure wáania tò le mí i hueeka 6a 6úí mí tǎhú á à dé o Poole là a Baanabaasi wán, á à tonka ho Antiosi yi. A 6a hueekaa o Silaasi là a Zude na 6a wee ve láa Baasabaasi. Ba mí nùwá jún á bía tà a *Krista bío wee kǎnbi.

²³ Bío ká lè bío túara ho vúahú na 6a á 6ua á à varáa yi:

«Warén tonkarowá lè 6a kèrètɛwa ya-díwá wee tɛéní minén na lé wán záwa na yínón 6a *zúifúwa yi, bía ho Antiosi lóhó yi lè ho Siirii lè ho Silisii kána yi.

* **15:14** Simón: Le lé o Piere zúifúmu yéni na có non wo yi. Ká dío 6a le Piere dén lé o Yeesu có le. † **15:17** Mí lorí Amóosi vúahú 9.11-12 ‡ **15:20** Mí lorí Léró vúahú (Exode) 34.15-16; Levii nùwá vúahú (Lévítique) 18.6-23; 17.10-16

²⁴ Wa já à 6a nùpua 6úi ló wa cón, ká warén òhò yí tonkaa 6a, á 6ueé lùnkaa mi yilera lè mí bíoní, á mi yí zú bio mí ì wé. ²⁵ Lé bñn òn á wa wáania tò à wa le wa à hueeka 6a 6úi á à tonka mi cón. ʼBa à bè là a Baanabaasi là a Poole na lé wán bónlowà na wa wa làa sòobé, ²⁶ bán na zàania mí mukáni wa Nùhúso Yeesu *Krista tonló bio yi. ²⁷ O o Zude là a Silaasi lé bia wa wáa tonkaa mi cón, á bán mítén 6uee wioka fεε bio túara ho vùahú yi à na mia. ²⁸ Warén á tò mu wán á le Dónbeení Hácírí mún tá mu le wa máa jì sèrò mi wán máa dà máa khíí. Há làndáwá na bio henia òn mia na mi ko mi bè yi lé hía ká: ²⁹ Mí wé yi là le muini taa. Mi yí dí cáni. Mi yí là bùaa na yí fúaaana taa. Mi pa miten ho há-fénló lè ho há-fénló lè mí síwá yi. Ká mi wee dàri pa miten bio bñn 6úen6úen yi, se mu se.

Ká mi foó.»

³⁰ Bñn món á 6a òn ho wòhú bia 6a le mí ì tonka yi á 6a wá van ho Antiosi. Bio 6a vaá dñn bñn, á 6a von bia 6úen6úen na tà a Krista bio á kúaa mín wán, á 6a òn ho vùahú mu 6a yi. ³¹ Bio 6a kàràna ho, á 6a 6úen6úen zámakaa ho bán bíoní na henia 6a sía bio yi. ³² Bio ó o Zude là a Silaasi hía lé 6a jì-cúa fεerowá 6úi, á 6a kará bñn míana lè mín zàwa kèrétíewa, á henia 6a sía, á 6a wioka yí ho pánká. ³³ Ba dá dóka mí yi ho Antiosi yi. Bñn món á 6a dó 6a cáawése, á bán le 6a bè wá-tente, á 6a día 6a á 6a yèrémáa van bia tonkaa 6a cón, ³⁴ [S] ³⁵ ò o Poole là a Baanabaasi kará ho Antiosi yi. Á 6arén làa bia tà a Krista bio cèrεε 6úi wee kàran 6a nùpua, á wee bue o Nùhúso bíoní.

O Poole là a Baanabaasi saawaa mñn yi

³⁶ Wizooní bio yèn bñn món, ó o Poole bia òn o Baanabaasi yi: «Wa bñnì tē há lórá 6úen6úen na wa buera le Dónbeení bíoní yi, á 6úεεki wán zàwa kèrétíewa à loñ le 6a bio wó kaka.» ³⁷ O Baanabaasi lá wi ò o fé o Zán na 6a le Maaki à bèráa. ³⁸ Ká a Poole máhá yí tà a féro, lé bio ó o bñnia 6a món ho Pánfilii kòhú yi, á yí bñnia yí sá tonló làa ba. ³⁹ Wáanii na here kera 6a páahú mu bio yi, fúaa 6a saawaa. O o Baanabaasi fó a Maaki á 6a lá ho won-beení á 6a òn ho Siipere kòhú. ⁴⁰ O o Poole wón 6èn léra a Silaasi. Sáni ò o lén, á bán zàwa kèrétíewa kàráfáa wo o Nùhúso yi. ⁴¹ O káa ho Siirii lè ho Silisii kána yi, á wee séení 6a kèrétíewa kuio á 6a síadéro o Krista wioka fàrá tñn.

16

O Poole fó a Timotee á 6a bò mñn

¹ Bñn món ó o Poole wá van ho Deεbe lóhó, á dñn bñn vannáa ho Lisitere lóhó. Nii 6úi na 6a le Timotee na tà a *Krista bio á wi ho lóhó mu yi. O lé o zúifú hínzoró na lé o kèrétíewa háa á te mí za. Ká bán maá lé o *Kεεεki nii. ² Ba kèrétíewa na wi ho Lisitere lè ho Ikoniuyumu lórá yi á wee wioka a yèni. ³ O Poole lá wi ò o fé o à 6a wé pááni lé mín. O o le 6a kúii wo 6a *zúifúwa na wi bñn bio yi, lé bio 6a 6úen6úen zú mu le bán maá lé o Kεεεki nii. ⁴ Há lórá 6úen6úen na 6a wee káa yi, á 6a wee bio bio 6a tonkarowá lè 6a kèrétíewa ya-díwá wáania tò wán ho Zeruzalεemu yi á na bia tà a Krista bio yi, ká 6a à bio na 6a yi le 6a wé bè mu yi. ⁵ Ba kèrétíewa kuio wiokaa fàrá dñn, á síadéro o Krista yi wi, á bia tà a Krista mu bio wee dé wán làa wizooní.

Le Dónbeení le o Poole lén va ho Maseduana

⁶ Le Dónbeení Hácírí hò 6a le 6a yi vaá bue le Dónbeení bíoní ho Azii kòhú yi. A 6a káa ho Firizii lè ho Kalasii kána yi á wá. ⁷ Bio 6a vaá dñn ho Mizii kòhú jii á 6a le mí ì va ho Bitinii kòhú yi á à loñ. Ká a Yeesu Hácírí máhá yí òn mu wòhú 6a yi. ⁸ A 6a wáa káa ho Mizii kòhú yi á lion ho Torowaasi lóhó wanna dñnní. ⁹ Ho tñnàhú á bio 6úi zéenia mítén là a Poole. O mñn ho Maseduana kòhú nùpue 6úi ò o muina dñn á wee fio wo ká síi: «Buen ho Maseduana yi á 6uee séení wen.» ¹⁰ Mí lahó yi á wa dεénia wee cá bio wa á wé wé á á varáa ho Maseduana, lé bio wa wáa zú le lé bñn á le Dónbeení von wen le wa wa bue mí bñn-tente à na ho kòhú mu nùpua yi.

Ho Filiipu yi, ó o hda na 6a le Lidi tà a Nùhúso bio

¹¹ Wa zon ho won-beení ho Torowaasi yi á téréenna van ho Samótaraasi kòhú na mu òumu kñia yi. Mu bán tà na lée tñn, á wa van ho Niapoliisi lóhó. ¹² Lé bñn á wa dñn yi vannáa ho Maseduana kòhú sñn-kéni na bio sá ho Oroomu yi bán ló-beení na 6a le Filiipu. Ho Oroomusa cèrεε hía kará ho lóhó mu yi. Hón lóhó so á wa wó wizooní bio yèn yi. ¹³ Ho *Sabaa zon, á wa hñn ló ho donkíahú á wá lion ho vùhú jii, le jún-sí á wa líí yí 6a *zúifúwa fioró lahó bñn. Wa líí yú 6a háawa 6úi á 6a kúaa mín wán, á wa kará tà há láakáwá làa ba. ¹⁴ Ba háawa mu ní-kéni 6a le Lidi. O wee lé ho Tiatiire lóhó yi, á wee duan le há pñnsò-muna na yáwá here. O wee kònbí le Dónbeení. O kará wee tántá mí jikónna wa bíoní yi,

§ 15:34 Le Dónbeení bíoní vónna 6úi yi á bio ká lé bio túara sá le bíoní mu jii: «Ká a Silaasi wón le mí ì kεεni bñn.»

* 15:38 Mi loñ Bè-wénia 13.13

ó o Nùhúso wó ó o wíokaa wee jí bío ó o Poole wee bío sese. ¹⁵ Orén lè mí zii nùpua á 6a bátízéra. Bún món ó o bíá bío ká á vonnáa wén: «Ká mi wee leéka le 1 tà a Nùhúso yi bío bon, à mi 6uee làa 1 zii.» O o òn lan wén fúuu á wa tà van.

Blo wó ho Filipu kásó zii yi

¹⁶ Wizonle 6úí, ká wá wee va ho floró lahó yi, á ton-sá háa 6úí na lé o tñahánii 6ueé sá wa yahó. O wee yí wárí cèrèe ho tñló mu bío yi à na mí júnása yi. ¹⁷ O hò warén là a Poole món, á wee bío pónpón ká sii: «Ba nùpua na ká lé le Dónbeení na dà mu bío 6úen6úen wán ton-sáwá. Ho wóhú na wee káni 6a nùpua lé hón bío 6a wee bue à na mia.» ¹⁸ Wizonii cèrèe yi ká lé bún ó o háa mu wee wé. Fúaa o Poole sii cá cá, á yèrémáa bíá nòn o cíná na ó o wee sáráa yi: «Le 1 bío mu na foñ: O Yeesu yèni pánká yi, á ù lén díá a háa mu lònbbio.» Mí lahó yi ó o cíná dèenía wá díá a háa. ¹⁹ Bío ó o háa mu júnása mòn à bío ó o lá wee yi na 6a yi á jùhú wáa 6ó, á 6a wíira a Poole là a Silaasi vannáa ho pánká 6ánsowá cón 6a zámáa fémínló lahó yi. ²⁰ Ba 6uan 6a vannáa bán na lé ho *Oroomusa tiiá fèerowá cón, á 6a bíá: «Ba nùpua na ká òn wee kánká wa lóhó. Barén lé 6a *zúífúwa, ²¹ á warén na lé ho Oroomusa á 6a máhá wee káran lè mu bè-wénia 6úí na wa làndá le wa yí wé.» ²² A 6a zámáa mún sía cá a Poole là a Silaasi yi. A 6a tiiá fèerowá le 6a ten 6a sía, á 6a le 6a ha 6a le há fínfoóni. ²³ Bío 6a han 6a wó, á 6a kúaa 6a ho kásó yi, á 6a henía mu nòn o paro yi le o pa 6a yi sese. ²⁴ Bío ó o paro ná bún ká sii, ó o 6uan 6a zoó kúaa ho kásó zii fíokshú, á kúaa há sùrukúwa 6a zení yi.

²⁵ Bío ho tá wá vaá sanká à mání, ó o Poole là a Silaasi wee fio ká 6a à khòoni le Dónbeení. A 6a kásósa na ká wee jí 6a cón. ²⁶ Yio 6ueé tí à ho tá zá lè mí sòobé, á dèkio ho kásó zii. Há wonna 6úen6úen dèenía hénkaa, á 6a kásósa 6úen6úen zúakúaríwá feera. ²⁷ O o paro sína. Bío ó o mòn à ho kásó zii zúajini hénkaa, ó o wee leéka le 6a kásósa 6úen6úen lùwa, ó o dò mí khá-tóni le mí i 6úe lè mítén. ²⁸ O o Poole wáamaa pónpón o wán: «Yí yáa ütén. Wa 6úen6úen wi hen.» ²⁹ O o paro le 6a 6uen lé mu koomo. A 6a 6uan mu 6uararáa ó o fó ó o bánháa vaá zon le zii-zá yi ká a wee zá lè le zánii, á zoó búrá a Poole là a Silaasi tá. ³⁰ Bún món ó o fó 6a lóráa ó o tùara 6a yi: «Minén nùpua mu, lé mu yén á i ko à i wé à fennáa?» ³¹ A bán bíá nòn wo yi: «Tà a Nùhúso Yeesu bío, á únén lè ù zii nùpua á à fen.» ³² A 6a bíá a Nùhúso bío nòn orén là a zii nùpua 6úen6úen yi. ³³ Ho tñnahú mu yi, ho páahú dà-kéní kéní mu yi, ó o nii fó 6a vaá seera dokuaa. O orén lè mí zii nùpua 6úen6úen á 6a dèenía bátízéra. ³⁴ Bún món ó o fó a Poole là a Silaasi yòoraráa mí zii, á yóó nòn mu bè-dinii 6a yi. O nii mu lè mí zii nùpua 6úen6úen sía wan, lé bío 6a tà le Dónbeení bío.

³⁵ Bío ho tá tón, á ho Oroomu tiiá fèerowá tonkaa 6a nùpua le 6a vaa bío le yia wee pa ho kásó zii yi á kúia 6a nùpua mu le 6a lén. ³⁶ O o paro 6ueé bíá mu nòn o Poole yi ká sii: «Ba tiiá fèerowá á nòn le jii le 6a kúia mia. Mi wáa dà a lé á à lén làa héerá» ³⁷ Ká a Poole máhá bíá nòn bíá 6a tonkaa yi: «Warén na bío sá ho Oroomu yi á 6a han 6a zámáa yio yi á 6a yi cítio wén làa bío mu lá ko mu wéráa, á 6uan wén vaá kúaa ho kásó yi. A 6a wáa òn òn lè mí i kúia wén ká mu sá máa jí. Bún léee bío na yí dà máa wé. Mi vaa bío le 6arén mítén 6uen 6uee kúia wén.» ³⁸ A bán bíniá vaá bíá mu nòn ho Oroomu tiiá fèerowá yi. Bío 6a ná le o Poole là a Silaasi á bío sá ho Oroomu yi, á 6a zónkaa. ³⁹ A 6a wáa 6uara 6ueé bíá nòn 6a yi le mí wó khon. Bún món á 6a kúaará 6a, á 6a yankaa 6a le 6a lé ho lóhó yi à lén. ⁴⁰ Bío ó o Poole là a Silaasi ló ho kásó yi, á 6a wá van o Lidi zii. Ba monka mín záwa kèrèfèewa wán, á henía 6a sía. Bún món á 6a wá.

17

O Poole là a Silaasi wá van ho Tesaloniiki lóhó

¹ O Poole là a Silaasi ló lè ho Anfpoliisi lè ho Apolonii lórá yi á vaá dónnáa ho Tesaloniiki. Ho lóhó mu á 6a *zúífúwa káranló zii wi yi. ² O o Poole wá van bín làa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Orén lè 6a nùpua na bín wáania le Dónbeení bíoni vúahú bíoni wán há *Sabaawa bío tñ na sá mún yi. ³ O wee zéeni há bíoni mu yara làa ba, le mu túara ho vúahú mu yi le yia le Dónbeení mon léra ko ó o ló be, á hí, á vèe. O wee bío na 6a yi: «O Yeesu mu na á i wee bío bío làa mia, wón lé *Yia le Dónbeení mòn léra.» ⁴ Ba nùwá yèn 6úí tà mu yi, á léra là a Poole là a Silaasi. Ho *Kerèsisisa cèrèe na wee kónbi le Dónbeení á mún tà 6a bío á wee bè làa ba, lè 6a háawa cèrèe 6úí na níni se mún. ⁵ Ká 6a zúífúwa á le yandee máhá sú mu bío yi. A 6a hínon cónkaa 6a ní-kora nùwá yèn 6úí há 6onfúaa yi á kúaa mín wán, á súkúra 6a zámáa séenía, á kánkáa lè ho lóhó òn. Ba fiira van o Zasón zii á wá vaá zoó cá a Poole là a Silaasi á à léráa ho lóhó nùpua na kúaa mín wán yahó. ⁶ A bío 6a zoó khon 6a yi, á 6a fó a Zasón làa bíá tà a *Krista bío nùwá yèn 6úí á lóráa ho lóhó tiiá fèerowá cón, á 6a wee bío pónpón: «Ba nùpua na ká héera kánkáa 6a nùpua há lùu 6úen6úen yi lè mí káranló. Ba mún wáa 6ueé òn hen, ⁷ o Zasón tà á 6a làara a wán. Ba 6úen6úen yi máa tà bè 6a

bá-zàwa bée Sezaare lándá yi. Ba le bée búí wi á yèni 6a le Yeesu.»⁸ Hã bióní mu á cína 6a zãamãa lè ho lóhó tũíá fèerowà sía.⁹ O Zasñ lãa bia tà a Krista bio á sãánia le wári na 6a ko 6a sãáni á 6a díá 6a.

O Poole là a Silaasi wà van ho Beeree

¹⁰ Ho tá hĩnií, á 6a kèrètíewa na bñ dèniá le o Poole là a Silaasi lé á lén va ho Beeree lóhó. Bio 6a vaá dñ bñ á 6a wà van 6a zúifúwa káránlò zii yi.¹¹ Ba zúifúwa na 6a vaá yú bñ á wee tà hén mí yiwa á po bia ho Tesaloniiki lóhó yi. Ba tà já le Dónbeení bioní sese. Lãa wizooní ká 6a wee kárán le Dónbeení bioní sese, á lon le bio ó o Poole wee bio so bon le.¹² Bia tà a Krista bio 6a fíahú á boo. Ho Kereesisa fíahú, á 6a háawa na nini se cèrèe lè 6a báawa cèrèe á mún tà a Nùhúso bio.¹³ Ká bio ho Tesaloniiki zúifúwa já ò o Poole wee bue le Dónbeení bioní ho Beeree yi, á 6a wà òuara bñ á tñ òueé kánkãa hón lóhó so nùpua, á lúnkaa 6a yilera.¹⁴ A 6a kèrètíewa dèniá le o Poole hĩní lén á dé mí yahó lè mu yámú ñumu cñ. O o Silaasi là a Timotee bán kará ho Beeree yi.¹⁵ Bia bò là a Poole á lèniá wo fúuu fúaa ho Ateena lóhó. Bio 6a le mí ì bñí á á va ho Beeree, ó o Poole háania 6a le 6a vaa bio le o Silaasi là a Timotee bánbá ja mí món òuen fúafúa.

O Poole ñi-cúa na ó o fèera ho Ateena yi

¹⁶ Pãahú na ó o Poole wi ho Ateena yi á pan o Silaasi là a Timotee, ó o mñ á ho lóhó mu sú lè há dofi-kansiwá, á mu wee vá a yi.¹⁷ O wee wãani lè 6a *zúifúwa lãa bia yinri 6a *zúifúwa na wee òuaani le Dónbeení na ó o wee yí 6a káránlò zii yi. Lãa wizooní ká a wee wãani lè 6a nùpua na ó o wee yí 6a fémínlò lahó yi.¹⁸ Ba Epikuríewa* lè 6a Sitoyisíewa† nùwá yen mún wee òuee wãani lãa wo. Ba búí wee tũaka mún yi ká síi: «O ðan bíoro mu, lée webio ó o yáá ðñn wee bio ká.» Ba búí bán òen le: «Mu ka lòn dofi-vio bio ó o wee bue.» Ba wee bio bñn lé bio ó o Poole wee bio o Yeesu bio, lè ho vèeró bio.¹⁹ A 6a òuan wo vannãa ho lóhó tũíá fèerowá cñ, á 6a bia ñon wo yi: «Mu bè-finle na á ù wee kárán lè 6a nùpua á fo dá a zéeni yahó lãa wen le?»²⁰ Bio wa wee ñi ká lée bè-fla wa cñ, á wa wi á wa zũr mu kúará.»²¹ A bio ho Ateenasãa òuenòuen lè mí káyáwá òen wa lè mí sòobéé lè mu bè-fla na wee wé òan ñiló lè mu láakáwá taró.

²² O o Poole wãa líi hñn yòò ðñn ho lóhó tũíá fèerowá yahó ò o bia: «Ateenasãa, ì mñ mu le há dofiina òuaaniló bio òenñn wi mia lãa sòobéé.²³ Lé bio á ì hécãa mí lóhó yi á mñ mu biowa na mí sonka mí dofiina òuaaniló bio yi. I yáá pá mñ le muini yeñni lahó búí á bio ká lé bio túara le wán: «Dofini na á nùpue yí zú.» Awa! A bio mí wee òuaani ká mí yí zú mu, lé bñn á ñén òuara wa òueé zéeni lãa mia.²⁴ Le Dónbeení na lera ho ðmíñá lè mu biowa na wi ho yi òuenòuen, na lé ho wáayi lè ho tá Nùhúso, á yí máa zoo keeni há zini na 6a nùpua wee so miten na le yi.²⁵ Le mákoo mia á nùpue wé bio búí na le yi. Lerén lé ðio wee na le mukáni 6a nùpua yi, lè mu bio òuenòuen.²⁶ Le ðñn o nùpue ñi-kéni wán á lérarãa há síiwá nùpua òuenòuen héra bärãka ho tá wán, á wãana 6a kãna sũaa, á fũaana há pñna ñini ðniã.²⁷ Le Dónbeení wó ká síi bèra a na á 6a nùpua cãka le. Hãri ká 6a wee hée vñná carãa le, ñun-sí 6a á yí le. Tũíá òeni, le Dónbeení yí khèra lè wa ñi-kéni keni.²⁸ «Lé bio wa mukáni ló lerén lé ðio níi yi. Lé lerén ñon wa wee ðan varãkarãa.» Mí len-béwá búí yáá mún bia mu wéréwéré ká síi: «Wa lé le zãwa.»²⁹ A bio wa lé le zãwa, á wa yí ko á wa tée le Dónbeení lãa sãnú táá wári táá huua kansiwá hũuu, bñn na 6a nùpua kará lon mí yiwa á wó míten.³⁰ Hã pñna na 6a nùpua fú yí zú mu bio yi, bñn le Dónbeení wãa yí máa lon yi ho zuia. Bio ká wán á 6a nùpua òuenòuen lé bia le wee ve há lãa òuenòuen yi, le 6a yèrmã mí yilera lè mí wárã.³¹ Wizonle ða-kéni búí lé ðio le Dónbeení bärã, ò o nùpue na le lera á cifi ho ðmíñá òuenòuen lè ho térénló. Le vèniá o nùpue mu, á zéeni lè 6a nùpua le orén lé yia le lera ò o fi le cifi mu.»³² Bio 6a já ò o Poole wee bio ho vèeró bio, á 6a búí wee yáa mí ñini yi na a yi. Ba búí òen wee bio: «Á ù bioní mu ñiló á wa á pa lãa pñn-veere.»³³ Lé bñn wán ó o Poole òen wá ò o díá 6a.³⁴ Ká 6a nùwá yen búí bán pá bò a Poole yi, á tà a *Krista bio. O búí lè 6a tũíá fèerowá ñi-kéni na 6a le Denii, là a háa búí na 6a le Damariisi, á pá bñi séeni 6a búí.

18

O Poole van ho Korente

* **17:18** Epikuríewa: Ba lé ho Kereesi kshú bè-zũrló búí na lé o Epikuure ñi-keninia. Ba wee cá bio 6a a wé ká le lònbee máa yi 6a. Ba wee leéka le ho ðmíñá bio òuenòuen lè ho wé fèráa mín. † **17:18** Sitoyisíewa: Ba lé ho Kereesi kshú bè-zũrló búí na 6a le Zenon ñi-keninia. Ba wi 6a zũr bio ho ðmíñá biowa wee wérãa, á wi 6a yí le si-heúúee á sãnsã le lònbee lè mí síiwá òuenòuen.

¹ Bɔ́n mɔ́n ó o Poole ló ho Ateena yi á van ho Korénte* lóhó yi. ² O vaá fò mín làa zúifùw n̄i búí na 6a le Akilaasi b̄n. O n̄i mu ton ho k̄sh̄ na 6a le P̄n yi. Orén lé mín háa Pirisiye ló ho Itali k̄sh̄ yi á 6uara ho Korénte yi yí míana, lé bío ho *Oroomu bá-zàwa b̄εε Koloode n̄n le j̄ii le 6a *zúifùwa búenbúen lé ho Oroomu lóhó yi. O o Poole wá van 6a c̄n. ³ A bío ó orén làa ba tonlò léé dà-kéní, á 6a wáa p̄ania kará wee b̄í há s̄nna na wee tá lé há búkúwá. ⁴ Há *Sabaawa lé mí dà-kéní kéní yi ó o Poole wee wé lá lé bíoní 6a zúifùwa k̄aránlò z̄i yi, á wee cá ò o bío búe 6a zúifùwa lé ho *K̄εεsisa j̄n̄á.

⁵ Bío ó o Silaasi là a Timotee ló ho Maseduana yi 6ueé d̄n, ó o Poole yahó wáa sá le Dónbeení bío zéeniló mí d̄n, á wee bío mu wéréwéré na 6a zúifùwa yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení m̄n léra. ⁶ Ká 6a zúifùwa mu máhá pá a bío á 6a wee lá a, ó o Poole p̄ur̄nna mí s̄-z̄nia kh̄nkh̄n̄i kúaa 6a wán† ò o bíá n̄n 6a yi: «Hen ká mí w̄nun, se mu lé mín̄n mí b̄εere á mu ló yi. N̄pue máa túa mí bío làa mí. Bío ká wán á í wáa á va bíá ȳn̄n̄ 6a zúifùwa c̄n.»

⁷ O o ló b̄n á wá van n̄i búí na 6a le Titiyuusi Zusituusi c̄n. O n̄i mu wee k̄nbi le Dónbeení, á z̄i wi 6a zúifùwa k̄aránlò z̄i n̄s̄n̄i. ⁸ Ba zúifùwa k̄aránlò z̄i j̄uh̄so na 6a le Kirisipuusi lé mí z̄i n̄pua búenbúen á tà a N̄uh̄so bío. A ho Koréntesa c̄r̄εε na j̄á a Poole bíoní á mún tá a N̄uh̄so bío á 6a bátízera.

⁹ Ho t̄n̄aah̄ búí yi, ó o N̄uh̄so zéenía mít̄n là a Poole, á bíá n̄n wo yi: «Yí z̄n̄ bío búí. Yí wé t̄é, wé bío ká ú wá. ¹⁰ Inén wi làa fo á n̄pue na dà a s̄nsá fo á à 6̄ooní yi wón míá, lé bío 6a n̄pua na bío sá míl á boo ho lóhó na ká yi.» ¹¹ O Poole wó le l̄l̄ú-k̄uure lé mí sanká ho Korénte yi, á k̄aránna 6a n̄pua b̄n lé le Dónbeení bío.

¹² Bɔ́n mɔ́n á ho Oroomu n̄i Kaliyon á 6a b̄ará ho Akayii k̄sh̄ j̄uh̄ wán. Lé b̄n p̄aah̄ á 6a zúifùwa lò a Poole wán. «Ba w̄ira a 6uan vannáa le cit̄i fin̄i, ¹³ á 6a wee bío: «Bíó ó o n̄i na ká le 6a n̄pua wé 6uāan̄n̄á le Dónbeení á wi mí d̄n làa bío á wa l̄ndá le mu wéráa.» ¹⁴ Bíó ó o Poole le mí zoó bío, ó o Kaliyon kúio o j̄ii ò o wee bío lé 6a zúifùwa: «M̄n̄n zúifùwa, mu lá léé wékhe búí na 6uāa táá bè-vio búí na wa l̄ndá hò á í lá á tà á à j̄í mí c̄n làa bío mu lá ko mu wéráa. ¹⁵ Ká bío mu lé há bíoní, lé há ȳnn̄á, lé mí k̄ur̄ l̄ndá bío, á lé mín̄n m̄ten ko á mí lor̄ mu yahó yi. Inén máa f̄i h̄n̄ t̄úíawá so s̄i 6̄an cit̄i.» ¹⁶ O o le 6a l̄n. ¹⁷ A 6a búenbúen wáa w̄ira a Sositeena na lé 6a k̄aránlò z̄i j̄uh̄so á wee ha le cit̄i fin̄i. O o Kaliyon c̄k̄è ò o yí dó mí j̄ii 6a yi.

O Poole b̄n̄a van ho Antiosi

¹⁸ O Poole pá kará dá dóka mí yi ho Korénte yi. Bɔ́n mɔ́n ó o díá mín zàwa k̄er̄t̄éwa ò o wá van ho S̄ankeree lóhó wanna d̄n̄n̄i. S̄n̄i ò o zo ho won-beení ó o n̄n mí j̄uh̄ á 6a l̄εra, lé bío ó o lá dó mí j̄ii n̄n le Dónbeení yi bío búí d̄n̄i yi.† O orén là a Pirisiye lé mín báa Akilaasi á zon ho won-beení á vannáa ho Siirii k̄sh̄. ¹⁹⁻²¹ Bíó 6a vaá d̄n ho Ef̄εze yi, ó o Poole wá van 6a *zúifùwa k̄aránlò z̄i yi, á vaá zoó wee w̄an̄i làa ba. «Ba flora a le o c̄aka cúa-yen, ó o yí tá. O o bíá bío ká n̄n 6a yi á wá díaráa 6a: «Ká le Dónbeení tá á í va ká í j̄ b̄n̄i ì 6uen mí c̄n.» O o Poole zon ho won-beení ho Ef̄εze yi á wá ò o díá a Pirisiye là a Akilaasi. ²² Bíó 6a vaá d̄n ho *Sezaaree lóhó, ó o ló van ho Zeruzaleemu, á vaá t̄ēn̄ía 6a k̄er̄t̄éwa kuure yi. Bɔ́n mɔ́n ó o wá van ho Antiosi. ²³ O c̄akaa yú b̄n á bó yi wáráa. O káa ho Kalasii lé ho Firizii k̄na yi, á wee hení 6a k̄er̄t̄éwa búenbúen s̄ia le Dónbeení bío yi.

O Apoloosi van ho Ef̄εze lé ho Korénte

²⁴ Zúifù búí na 6a le Apoloosi á 6uara ho Ef̄εze yi. O wee lé ho Alekisándiri lóhó yi. O lé o n̄pue na z̄i há bíoní. O mún z̄i le Dónbeení bíoní v̄uah̄ bíoní làa s̄oób̄ε. ²⁵ Ba k̄aránna a là a N̄uh̄so w̄sh̄ bío. O n̄n mít̄n á wee bue ká a zéení bío ó o Yeesu bío wóráa binb̄irí á na 6a n̄pua yi. Ho *bát̄ém̄ bío d̄n̄i yi, ó o Z̄an bát̄ém̄ bío na 6a k̄aránna làa wo lé b̄n̄ mí d̄n̄ ó o z̄i. ²⁶ O wee bío 6a *zúifùwa k̄aránlò z̄i yi ká a poní séra. Bío ó o Pirisiye là a Akilaasi j̄á a bíoní, á 6a fó a, á w̄iokaa zéenía le Dónbeení w̄sh̄ bío binb̄irí á n̄n wo yi. ²⁷ Bɔ́n mɔ́n ó o Apoloosi wi ò o va ho Akayii k̄sh̄, á 6̄an zàwa k̄er̄t̄éwa hení a s̄i mu bío yi. «Ba yáá túara ho v̄uah̄ ton̄ía n̄n bíá tá a *Krista bío na wi ho k̄sh̄ mu yi, le ká a Apoloosi mu vaá d̄n 6a, á 6a 6ua a sese. Bío ó o vaá d̄n b̄n á le Dónbeení s̄amu wó ó o s̄én̄ía bíá tá a Krista bío làa s̄oób̄ε. ²⁸ O j̄i-cúa na ó o wee lá búenbúen á 6a zúifùwa yí máa d̄n̄ bío bío búí d̄n̄i yi. O wee d̄n le Dónbeení bíoní v̄uah̄ bíoní wán á zéenínáa mu wéréwéré na 6a yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení m̄n léra.

* **18:1** Korénte: Ho lé ho Akayii k̄sh̄ ló-beení. O Poole p̄aah̄ ká ho n̄pomu boo làa s̄oób̄ε. Ho ȳni h̄a wee lé ho há-f̄énlò lé ho bá-f̄énlò lé mí s̄i wá na wee wé ho yi bío yi. † **18:6** Mí lor̄ Matiyé v̄uah̄ 10.14 ‡ **18:18** Mí lor̄ M̄l̄ó v̄uah̄ (Nombres) 6.1-21. Ba zúifùwa c̄n ká ȳa f̄u wé dó mí j̄ii le mí í wé bío búí á à na le Dónbeení yi, á 6̄anso j̄uh̄ á fooh̄ máa b̄n̄i bè wán. Ká ho p̄aah̄ na ó o wee l̄εka bío á j̄ii sú, ò o máhá l̄ε mí j̄uh̄.

19

O Poole van ho Efɛze

¹ Páahú na ó o Apoloosi wi ho Korénte yi, ó o Poole lá ho wǎhú na ló há ǒúaa yi á van ho Efɛze. Kèrɛtɛwa núwá yɛn ǒúú ó o vaá yú bín, ² ó o tùara ǒa yi: «Páahú na mi tà a *Krista bío á mi so yú le Dónbeení Hácírí le?» A ǒa bío nɔn wo yi: «Wa yáá ðín yí ǒa Dónbeení Hácírí bío yí nɔn.» ³ O o Poole bíniá tùara ǒa yi: «Ó, o, á lé ho *bátɛmù yén á mi yú?» A ǒa bío: «Lé o Zán bátɛmù.» ⁴ O o Poole wáa bío: «O Zán hía wee bátízé bío wee tà yèrémá mí yilera lè mí wára, á wee bío là a *Isirayɛle nípomu le ǒa tà yia wá a buen orén mɔn bío, o Yeesu.»

⁵ Bío ǒa ǒa hɔn bíoní so wó, á ǒa tà ó o bátízera ǒa o Nùhúso Yeesu yèni yi. ⁶ O o Poole bó mí níní ǒa wán, á le Dónbeení Hácírí líon ǒa wán. A ǒa wee bío há síi-viò bíoní, á wee fɛɛ le Dónbeení ǒi-cúa. ⁷ Ba nùpua mu búenbúen á à yí píró ǒun síi.

⁸ O Poole yí máa kǐ ǒa zúífúwa káranló zii yi. Píina bío tǐn ká lé bín ó o wee ǒuee bío yi ká a poní séra. O wee bue le *Dónbeení bɛɛn bío, á wee cà à bío wee ǒi a cón à tà mu yi. ⁹ Ká ǒa búí máhá tun mí yiwa, á pá le mí máa tà a Yeesu bío, á wee zúaríka a Nùhúso wǎhú yi ǒa zámáa yío yi. O o Poole fò bío tà a Krista bío á wára ó o díá ǒa. Làa wizooní búenbúen ká a wee ǒuee wáani lè ǒa nùpua o Tiranuusi káranló zii yi. ¹⁰ O wó mu á dɔn há lúluúo bío ǒun. Lé bún nɔn á ǒa zúífúwa làa bío yínɔn ǒa zúífúwa na wi ho Azii kǎhú yi búenbúen á ǒanáa o Nùhúso bío.

O Sevaa zàwa núwá hɛɛn bío

¹¹ Le Dónbeení wee wé mu yéréké bè-beera là a Poole níi. ¹² Hári há sí-zínia lè há nín-kéniwá na dɔn o Poole sánia á ǒa wee bè ǒa vánvárowá wán à ǒa wa, á ǒa cínáwa lé bío ǒa wí yi. ¹³ *Zúífúwa núwá yɛn ǒúú ó o wee hɛɛ léka há lúu yi à ǒa ǒa cínáwa lén bío ǒa wí yi, á mún le mí ì wé è loí ká mí dá a ǒa ǒa là a Yeesu yèni pánká. Ba wee bío lè ǒa cínáwa ká síi: «Mí lé là a Yeesu yèni pánká, yia ó o Poole wee bue bío.» ¹⁴ Bío wee wé mu lé o zúífú níi na ǒa le Sevaa na lé ǒa yankarowá nùhúso beení zàwa núwá hɛɛn. ¹⁵ Ká a cíná máhá bío nɔn ǒa yi: «O Yeesu á ì zú, á mún zú a Poole. Ká minɛn bɛn lé ǒa yén?» ¹⁶ O o níi na ó o cíná wí yi á zon ǒa wán, á dárina ǒa, á han lè mí sóobɛé bóoníkkaa yi á ǒa lúwa ló le zii yi mí káamáa. ¹⁷ Ho Efɛze zúífúwa làa bío yínɔn ǒa zúífúwa búenbúen ǒa bío wó, á ǒa búenbúen zána, á wíokaa wee kǎnbi o Nùhúso Yeesu yèni. ¹⁸ Bío tà a *Krista bío cɛɛɛ búí wee ǒuee bío à zéeni bío ǒa wó ká mu yi se wéréwéré ǒa zámáa yío yi. ¹⁹ Mu nín-símú wérowá cɛɛɛ á buan mí vónna á ǒuee cíná ǒa nùpua búenbúen yahó. Ba cǎtío há vónna mu yáamu, á mu yú wén-háani* muaaseé ǒúará-ǒun làa píró. ²⁰ Lé ká síi ó o Nùhúso bíoní wee ben fèráa há lúu ká le wá. Le ǒan pánká á ǒa nùpua wee mí.

O Demɛtiriyuusi bíoní na ó o kánkáa ho Efɛze yi

²¹ Ká bún bíowa so búenbúen wó kǎhína, ó o Poole le mí ì káa ho Maseduana lè ho Akayii kána yi á à va ho Zeruzalɛmu. O wee bío ká mí yi: «Hen ká ì vaá dɔn bín, á ì mún ko à ì dá ho *Oroomu.» ²² O o tonkaa o Timotee là a Erasiite na làa wo wee séeni mún le ǒa va ho Maseduana, ó orén mí bɛɛre wón kará dóka mí yi ho Azii kǎhú yi.

²³ Mu páahú ó o Nùhúso wǎhú bío á kánkáa ǒa nùpua dákhíina ho Efɛze yi. ²⁴ O donkhue-sí-pá búí na ǒa le Demɛtiriyuusi á hía wi ho Efɛze yi. Orén lé yia wee pá a dofiní há-ní Aatemiisi† zí-beeni ǒan bè-zàwa lè le wén-háani. Bío wee sá a cón á wee yí le wári na boo mu bío yi. ²⁵ Wizonle búí ó o níi mu von mí ton-sáwá làa bío làa ba tonló le mí ì wé dà-kéni á kúaa mún wán, ó o bío nɔn ǒa yi: «Minɛn nùpua mu, mi zú mu kɛnkɛn le lé ho tonló na ká bío yi á wa níi bío wee déraa wán. ²⁶ Háya! O o níi mu na ǒa le Poole bío na ó o wee wé á mí wee mí, á wee ǒi. O wee bío le há dofi-kansiwá na ǒa nùpua wó mítén á yínɔn dofiina. A ǒa nùpua cɛɛɛ tà a bío ho Efɛze yi. Hári ho Azii kǎhú nùpua ó o wó ká cínú. ²⁷ Mu wá làa bún, á wa tonló yèni á à yáa. Mu yínɔn bún mí dòn. Wa dofiní há-ní Aatemiisi zí-beeni na ǒa son nɔn wo yi á bío ǒúhú mún máa kɛn. Orén mí bɛɛre á bío mún máa bíni máa wé here ǒa nùpua yi. Wón na á ho Azii kǎhúsa lè ho ðmíǒa nùpua búenbúen wee ǒúani.» ²⁸ Bío ǒa ǒa há bíoní mu, á ǒa sía cà, á wee wáamaka ká ǒa a bío: «Ho Efɛzesa Aatemiisi léé dofiní há-beeni!»

²⁹ Ho lóhó nùpua búenbúen kánkáa. Ho Maseduana kǎhú nùpua núwá ǒun búí na là a Poole lá wee bè mún va há kúúio, á ǒa wíikaa á ǒúunia bó yi ǒuararáa le wáani la-beeni yi. Ba lé o Kayuusi là a Arisitaaki. ³⁰ O Poole lá wi ó o va a zoo ðín ǒa nùpua yahó, ká ǒa kèrɛtɛwa hò a. ³¹ Ho pánká ton-sáwá búí na wi ho Azii kǎhú yi na lé o Poole mu ǒan bónlówa

* **19:19** Wén-hánlò: Hón páahú so yi, ká le wén-hánlò dà-kéni lé o nùpue ní-kéni wizon-kúure sámú sáani. † **19:24** Aatemiisi: O lé le dofiní há-ní búí. Ho Efɛze yi, á ǒa wee bío le orén lé yia á ho tà lè mí bío búenbúen sá yi. Orén lé yia ǒa wee wé fio yi á ǒúeraa ho ðnlò, à sáníi mún ǒinnáa. Ba zí-beeni na ǒa hía son o dofiní há-ní mu bío yi ǒan síiwa hía yi boo mu páahú.

le 6a bío na a yi le o wé mí sáberé ò o yí va bín. ³² Hón p̄ahú so yi, à 6a z̄amáa yí máa jí mín yi. Ba wee h̄eé bío mín p̄nà yí fúaa 6a c̄èr̄eé 6úí yeà wáa yí z̄ú mí kúeemínwánlò p̄hú. ³³ Ba z̄úífúwa p̄aana a n̄pue 6úí na 6a le Alekisándere á lée d̄íná 6a n̄pua yahó. A 6a 6úí ló 6a t̄ahú á z̄éenia bío ó o ko ò o bío na 6a z̄amáa yi. O o Alekisándere wáa h̄ónia mí n̄í dá 6a z̄amáa yi le 6a wé t̄éé, ò o wí ò o lá le bíoní 6a z̄amáa yahó ká a z̄éeni le or̄én lè mín z̄awa á n̄n̄í m̄ia mu yi. ³⁴ Ká bío 6a n̄pua z̄una mu le o l̄é o z̄úífú, á mu bío dà-kéní na ká lè bío á 6a búenb̄uen p̄aania wee wáama á yú há l̄èr̄ewa bío p̄un síi: «Ho Ef̄ezeza Aatemiisi l̄ée dofn̄í há-beení!» ³⁵ Mu véenii, á ho lóhó p̄anká ton-sá v̄n-túaro beení l̄é yia d̄ar̄na bia lè 6a z̄amáa á 6a wó t̄éé, ò o bíá n̄n̄ 6a yi: «Ef̄ezeza, 6a n̄pua búenb̄uen z̄ú le ho Ef̄ezeze lóhó l̄é h̄ia pan wa dofn̄í há-n̄ii Aatemiisi z̄i-beení yi, á pan o b̄an kansí na ló ho wáayi lion yi. ³⁶ N̄pue yí dà máa kán mu. Ēe ká mí máh̄á ko á mí wé wayi, ò o 6úí h̄ia yí wé bío ká b̄anso á yí lon mí yi. ³⁷ Ba n̄pua na ká á mí b̄uan b̄uarar̄á hen á 6a p̄un yí yáara bío 6úí wa dofn̄í há-n̄ii z̄i, á mún yí bíá yí khon yí n̄n̄ wo yi. ³⁸ Hen ká a Dem̄etiriyuusi l̄é mí ton-sáwá le o 6úí wó khon láa mí, á le cítii filó wizonle wí, á bia wee f̄i le mún yi. Le 6a wa b̄an c̄ón. ³⁹ Ká bíoní p̄a b̄inia wí mí c̄ón bío 6úí d̄ání yi, á bia wee kúee mín wán á lon ho l̄andá bío, á dà á lon mu yahó yi. ⁴⁰ Wa yí wó sese, á 6a h̄ia bío le l̄é war̄én wee káani 6a n̄pua bío wó ho zuia ká bío yi. L̄é bío ho kúeemínwánlò na ká á p̄húh̄ m̄ia máa z̄éeni.» Bío ó o bíá h̄n bíoní so wó, ó o le 6a z̄amáa saawaa.

20

O Poole van ho Maseduana lè ho Ker̄esi

¹ Bío mu bío na lá wee kánká ho lóhó yóó kh̄lína, ó o Poole von bíá tà a *Krista bío kúaa mín wán, á hení 6a s̄ia. B̄un m̄ón ó o dó 6a c̄awése ò o wá p̄n̄n ho Maseduana. ² O k̄aa h̄ón k̄sh̄ú so yí á bíá bío c̄èr̄eé á henianáa bíá tà a Krista bío s̄ia, ò o ló b̄in wá van ho *Ker̄esi k̄sh̄ú. ³ O kará b̄in á d̄n̄ há p̄lína bío t̄in. B̄un m̄ón ó o wí ò o lá ho won-beení á va ho Siirii k̄sh̄ú yi. L̄é h̄ón p̄ahú so yí á 6a bíá n̄n̄ wo yi le 6a *z̄úífúwa ló a wán. O o díá ò o ȳer̄emáa k̄aa ho Maseduana. ⁴ Bíá l̄ènia wó l̄é o Beere n̄ii Sopateere na l̄é o Piruusi za, lá a Arisitaaki, lá a Sek̄unduusi na p̄aania wee l̄é ho Tesaloniiki yi, lá a Deebe n̄ii Kayuusi, lá a Timotee. A séení ho Azii k̄sh̄úsa Tisiiki, lá a Torofiimu. ⁵ Ba dú wa yahó á vaá pan wen ho Torowaasi yi. ⁶ War̄én b̄an lá ho won-beení ho Filiipu yi ho *b̄úurú na á p̄a-fn̄i yí dó yí s̄ánú diró m̄ón á wó há wizoní bío h̄onú á b̄ò yi waá d̄nnáa. B̄un m̄ón á wa vaá yú 6a ho Torowaasi yi. L̄é yáwá p̄húh̄ dà-kéní á wa wó b̄in.

Bío wó ho Torowaasi yi

⁷ Ho t̄ibírí z̄on ká le wii wá líf zo, á wa kúaa mín wán le wa á sanká ho b̄úurú* á à lá. A bío ó o Poole l̄ée s̄n̄ á à l̄én, ó o tà há láakáwá l̄é 6a n̄pua f̄úuu fúaa ho tá sanká m̄aní. ⁸ L̄é há n̄n̄wíora bío p̄un n̄ii yi á wa yóó kúaa mín wán yi. Há f̄nt̄éna c̄èr̄eé á 6a z̄ánia b̄in. ⁹ Yárónza f̄eé 6úí na 6a le Etiisi á kará le bonk̄eé n̄ii. Bío ó o Poole wee bío ká a wá f̄eé, á mu d̄amu 6ó a yárónza f̄eé mu. O o yóó kùera há n̄n̄wíora bío p̄un n̄ii yi, á líf l̄úwá. A 6a le mí 6ueé h̄ónia a ò o h̄urun. ¹⁰ O o Poole yóó lion, á líf b̄anb̄aa vaá lá a b̄uan mí b̄ara yi ò o bíá: «Mí yí deé mí yiwa, l̄é o yio wí lua.» ¹¹ O o b̄inia wá yóora, á yóó c̄eekaa ho b̄úurú lá. B̄un m̄ón ó o p̄a b̄inia bíá f̄úuu fúaa ho tá t̄n̄ á wii há, ó o máh̄á wá. ¹² O yárónza f̄eé 6a b̄uan wáráa ká a yio wí lua. A 6a búenb̄uen á mu wó sí-h̄il̄é c̄ón láa s̄òob̄é.

O Poole d̄n̄ ho Torowaasi yi á vannáa ho Milee

¹³ Bío ó o Poole lon, l̄é ho b̄è ho w̄sh̄ú á varáa ho Asoosi lóhó, hen na á wa ko wa vaa yí o yi á wa p̄aani zo ho won-beení. A war̄én z̄on ho won-beení dú a yahó p̄annáa b̄in. ¹⁴ Bío ó o 6ueé yú wen ho Asoosi yi, ó o p̄aania z̄on láa wen á wa wá van ho Mitil̄eena lóhó. ¹⁵ Wa d̄n̄ b̄in vaá ló ho Siyoo k̄sh̄ú na mu p̄umu k̄n̄ia yi mu tá na l̄ée t̄n̄. B̄un b̄an tá na k̄n̄ b̄inia l̄ée t̄n̄, á wa vaá d̄n̄ ho Sam̄osi k̄sh̄ú na mu p̄umu k̄n̄ia yi. Mu b̄an tá na b̄n̄ b̄inia l̄ée t̄n̄ l̄é bío wa vaá d̄nnáa ho Milee lóhó. ¹⁶ O Poole yí wí ò o d̄n̄ b̄umaka m̄iten ho Azii k̄sh̄ú yi. L̄é bío ó o wí ò o b̄anb̄aa vaa dá ho Zeruzal̄emu á ho P̄antekoote dí yí b̄in ká mu dá a wé. L̄é b̄un n̄n̄ ó o yí ló l̄é ho Ef̄ezeze c̄ón.

O Poole bíá l̄é ho Ef̄ezeze k̄er̄t̄ewa kuure ya-díwá

¹⁷ O Poole tonkaa 6a n̄pua ho Milee yi le 6a wa ho Ef̄ezeze, á vaa ve 6a k̄er̄t̄ewa kuure ya-díwá na b̄in le 6a b̄uen. ¹⁸ Bío 6a 6ueé d̄n̄, ó o bíá n̄n̄ 6a yi: «Á lá í b̄uen-n̄n̄z̄on ho Azii k̄sh̄ú yí n̄ii, á bío á í b̄uan l̄é íten ho p̄ahú búenb̄uen na á í láa m̄ia kará mín wán á mí z̄ú. ¹⁹ Í liinía íten á sá a N̄h̄úso tonlò l̄é le w̄é l̄é l̄é l̄onbee na yú mí, bío 6a *z̄úífúwa ló í wán bío yi. ²⁰ Mí z̄ú mu le bío dá a séení m̄ia b̄an d̄eé woon á í yí s̄ankaa m̄ia. Mu búenb̄uen á í buera, á káranna láa m̄ia 6a z̄amáa yahó l̄é mí z̄íní yi. ²¹ Ba z̄úífúwa láa bíá yín̄w̄ 6a z̄úífúwa

* 20:7 Mí lon Bè-wénia v̄uah̄ 2.42

á ĩ henía mu non yi le 6a yèrè má mí yilera lè mí wára, à tà wa ñúhúso Yeosu bío. ²² Bío ká wán lé mí tñ wee ña ho Zeruzalæmu lãa bío le Dónbeení Hácírí le ĩ wérãa mu konloon, ká ĩ mún yí zú bío wá waá yí mi bín. ²³ Hã lórã lè mí dà-kéní kéní yi á le Dónbeení Hácírí wee fèn ñí ĩ zeñ wán le ho kásò zoró, lè le lònbee lè mí síwã á pan mi bín. Bún mí dòn lé bío á ĩ zú. ²⁴ Inén cón á ĩ mukãní bío ñúhú mía, dikã á bío le Dónbeení tonkaa mi bío yi á yio lé, á le Dónbeení sãamu bín-tente bío zéeniló tonló na ó o ñúhúso Yeosu karáfãa mi á ĩ sã á tii ñii. ²⁵ ĩ héra buera le *Dónbeení béení bío mi búenbúen tñhú, ká bío ká wán á ĩ wãa zú le minén ó o búí máa bíní máa mi mi. ²⁶ Lé bún non á ĩ wee bíorãa bío ká á à na mia ho zuia: Mí ñí-kéní búí vñínã miten á bãnsò bío máa túa lãa mi. ²⁷ Lé bío le Dónbeení bío na á lé le mí ì wé búenbúen á ĩ zéenía lãa mia á yí ká dèè. ²⁸ Minén miten pa miten bío, á mún pa 6a kèrètíewa kuure bío lãa bío ó o pi-pa wee wé parãa mí pia yi bío síi bía le Dónbeení Hácírí karáfãa mia le mi pa yi. Ba kèrètíewa kuure á mí wé loñ bío sese. Lé le Dónbeení kùrú Za cãni kuaarã 6a bío yi á 6a bío sã le yi. ²⁹ ĩ zú mu le ĩ lénlò món ká 6a ñúpua búí na bonmín lòn dakhínkínwa na zãní wi á à zo mi tñhú. Ba á dé le 6óníi ho pi-6oohú yi. ³⁰ Hãri minén tñhú á 6a ñúpua búí ĩ lé yi, á à híní wé é fúaa há sabíoní á à khãrãa bía tà a *Krista bío á bán bè 6a yi. ³¹ Mi cén tñí mi yío, à zúrí mu le ĩ ñã mi zeñ wán há lúlúio bío tñ yi, há wisonãa lè mí tñónna yi ká ĩ wee wá.

³² «Hã laã na kã wán, á ĩ wãa á dé mí bío le Dónbeení lè mí sãamu bíoní ñii yi. Dén bíoní so lé dío pãnkã á à na ká mí sladéró á à fárá à tñ. Lè è na ho ñãforó mia, hã le bãrá ká lãa bía bío sã le Dónbeení yi. ³³ ĩ síi yí vá ñúpue búí wáří là a sãnú, là a sí-zínia yi yí møn. ³⁴ Minén mi bæere zú le ĩ níní na ká lé hã á ĩ sãráa, á ñãnanãa inén lãa bía lãa mi lá pãania wi màkóo. ³⁵ Lé bún á ĩ wó á zéenía lãa mia á mí wé sã lãa bún á séeíníãa 6a ñí-khenia. Mi wa bíní leeka le ó o ñúhúso mí bæere á bía bío ká: Yia wee há mu bío wón cúnú na ó o yú á búaa po yia 6a wee na mu yi.»

³⁶ Bío ó o bía lãa ba wó, ó orén lãa ba búenbúen líí fárá mí ñonkójúnã wán, ò o flora. ³⁷ Ba búenbúen wee wá, á wee wii o Poole 6ua yi á yèè kíó á dérãa ó cáawése. ³⁸ Ba yara sò dakhíina, lé bío ó o Poole bía le 6a máa bíní máa mi mí. Bún món á 6a lèniã wo vannãa ho won-beení lahó yi.

21

O Poole wá van ho Zeruzalæmu

¹ Bún món á wa saawaa mín yi. Wa zon ho won-beení térénnã van ho Koosi lóhó. Mu tá na lée tñ lé bío wa waá dõnnã ho Oroode lóhó, á ðn bñ vannãa ho Patarãa lóhó. ² Wa yú ho won-beení búí bñ na wá a va ho Fenisii kshú, á wa zon hón wãráa. ³ Bío wa waá súarãa ho Siipere kshú, á wee mi ho, á wa há ho dó lè wa ñn-kãara. Wa dó wa yara lè ho Siirii kshú cón á vannãa ho Tiire lóhó. Lé bñ á ho won-beení sèrò ko ho búen yi. ⁴ Wa yú 6a kèrètíewa búí bñ á wa wó ho yãwã ñúhú dà-kéní lãa ba. Le Dónbeení Hácírí ñã 6a zeñ wán, á 6a bía là a Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ⁵ Ká bío ho páahú na wa ko á wa wé bñ wó, á wa lá wa wshú wá. A 6a kèrètíewa lè mí háawa lè mí háyúwã búenbúen ló á lèniã wen lée cúa ló ho lóhó yi. Bío wa líí ðn mu yámú ñumu ñii á wa líí fárá wa ñonkójúnã wán á wa flora. ⁶ Bún món á wa dó mín cáawése, á téníkaa mín yi, á wa yòò zon ho won-beení, á 6arén 6èn bñia khífon.

⁷ Wa ðn ho Tiire yi á vannãa ho Pitolemayiisi lóhó, á téníã wán zãwa kèrètíewa na bñ yi, á wa karã lãa ba le wizón-kùure. Lé bñ á wa vení mu yámú ñumu wán wó yi. ⁸ Mu tá na lée tñ á wa ló wá á van ho *Sezaaree. Le Dónbeení bín-buero búí wi bñ á yèni 6a le Filipu. Lé wón á wa láara zii. O lé 6a ñúpua núwã hẽjun na 6a hueekaa ho Zeruzalæmu yi ñí-kéní. ⁹ O híní núwã náa wi á yí yan, á wee fẽe le Dónbeení ñi-cúa na 6a ñúpua yi. ¹⁰ Wa wó há wizooní cèrèè bñ, á le *Dónbeení ñi-cúa fẽero búí na 6a le Akabuusi ló ho *Zudee yi á 6ueé yú wen bñ. ¹¹ O o wã 6uara wã cón, á 6ueé fó a Poole ku-cèenii, ò o can mi zení lè mí níní ò o bía: «Bío ká lé bío le Dónbeení Hácírí bía: «Lé ká síi á 6a *zúífúwa á à ca lãa yia te le ku-cèenii na ká ho Zeruzalæmu yi, á à dé bía yí zú le Dónbeení ñii yi.» ¹² Bío wa ñã há bíoní mu, á warén lè wán zãwa na ho Sezaaree yi á yankaa o Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ¹³ Ká a mãhá bía non wen: «Mí wee wá á wí à mí yãa ĩ yilera le we? ĩ wiokaa ĩten wó ĩ caró bío yi ho Zeruzalæmu yi. Hãri ĩ búeró bñ o ñúhúso Yeosu bío yi á ĩ pá wíokaa ĩten wó bío yí.» ¹⁴ Bío wa hò a san lãa bío ó o le mí ì wé, á wa khú a yankaró yi á wa bía: «O ñúhúso lé yia síi bío wé.» ¹⁵ Wa wó há wizooní bío yen bñ. Bún món á wa wíokaa waten á wa ñon ho Zeruzalæmu. ¹⁶ Ho Sezaaree kèrètíewa búí lèniã wen. Ba dú wa yahó vannãa Siipere ñii búí na 6a le Munasñ cón. O lé o kèrètíe miana. Lé wón zii á wa láara yi.

O Poole van o Zaaki cón

* 21:8 Mí loñ Bè-wénia vñahú 6.1-6

¹⁷ Bío wa vaá dǎn ho Zeruzaleemu, á wàn záwa kèrètǎwa na bín á sá wa yahó lè há zámakaa. ¹⁸ Mu tá na lée tǎn, ó o Poole láa wen bò mín van o Zaaki cǎn. Lé bín á 6a kèrètǎwa kuure ya-díwá búenbúen kúaa mín wán yi. ¹⁹ O o Poole tǎenia 6a yi, ó o lá bío le Dónbeení dóráa mí níi wo yi ho tonló na ó o sá bía yínǎn 6a *zúífúwa tǎhǎ á fǎera lè mí dà-kéní kéní nǎn 6a yi. ²⁰ Bío 6a jí á cǎn wó, á 6a wee khòoní le Dónbeení, á 6a bía nǎn wo yi: «Wàn za Poole, wáa loí bío 6a kèrètǎwa na lé 6a zúífúwa booráa. Ba búenbúen sòobáa o *Moyiize lándá bío dákhlína. ²¹ Ba bía nǎn 6a yi le 6a zúífúwa búenbúen na wí há síf-vìò nùpua tǎhǎ á fo wee kárán le 6a pí ho lándá mu. Le fo wee bío le 6a wé yí *kúio mí záwa, le o búí yáá yí bíní yí bè 6a zúífúwa lándá yi hùúu. ²² Háya! A mu wáa á wé kaka? Bío 6a máhá á jí mu kénkén le fo wí hen. ²³ Awa! A bío wa á bío á á na fon lé bío á ù wé. Nùpua núwá náa búí wí hen á dó mí jíní le mí í wé bío búí á á na le Dónbeení yi. ²⁴ Wáa fé bán béráa á 6a ceéró lándá á ù páaní wé láa ba, á bío 6a ko 6a lén mu bío yi á ù sáaní, á 6a bè yi á dǎn lǎera mí júná.† Ká mu wó ká síi á 6a nùpua búenbúen á à zúr le bío 6a wee bío ù jii yí bon. ²⁵ Ká mu lé bía yínǎn 6a zúífúwa na tá a *Krista bío, bán wa túara ho vùahǎ nǎn yi á zéenia bío wa wí á 6a 6ua lé mítén: Ba yí ko 6a là le muiní taa, á yí dí cǎni, á yí là búaa na yí fúana taa, á mún pa mítén ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwá yi.» ²⁶ O o Poole wáa fó 6a nùpua núwá náa mu, á mu tá na lée tǎn ó o làa ba páania wó 6a ceéró lándá. Bún món ó o wá zon le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, ò o bía le mí ceéró lándá á à vé há wizooní bío hǎjun yi. Bún wee zéeni le lé ho páahǎ na á 6a á wé mu hámu yi 6a ní-kéní kéní bío yi.

O Poole 6a wíira le Dónbeení zǐ-beení lún yi

²⁷ Há wizooní bío hǎjun mu wáa lá ká véro, á bún á ho Azii kǎhǎ *zúífúwa búí mǎn o Poole le Dónbeení zǐ-beení lún yi. A 6a hínǎn súkúra 6a záamáa búenbúen, á 6a wíira a Poole. ²⁸ A 6a wee bío pǎnpǎn: «*Isirayeleesa, mí buen wen, yía ká lé o níi na wee hée kárán 6a nùpua le 6a yí kǎnbi o Isirayele nǐpomu búenbúen là a Moyiize lándá, lè le Dónbeení zǐ-beení na ká. Há láa na ká wán ó o yáá bò mín làa bía yínǎn 6a zúífúwa á zonnáa le Dónbeení zǐ-beení lún na bío sá 6a zúífúwa yi á zoó tíira dén sòobá-lùe so.» ²⁹ Ba wee bío bún, lé bío ó o Efēze níi Torofimu á 6a lá mǎn ò orén là a Poole páania bò mín ho lóhó yi. A 6a wee leéka le lé o Poole 6uan wo zonnáa le Dónbeení zǐ-beení lún na bío sá 6a zúífúwa yi. ³⁰ Ho lóhó búenbúen kánkáa yóó ló, á 6a nùpua wee lé lùu búenbúen à lùwí buen. Ba 6ueé wíira a Poole le Dónbeení zǐ-beení lún yi á 6uan lóráa ho khúuhǎ, á 6a dǎenia pon há wonna. ³¹ Ba wí 6a búe ó Poole á bún 6a 6ueé bía á nǎn ho *Oroomo dásíwá kuure jùhúso yi le ho Zeruzaleemu búenbúen kánkáa. ³² Mí lahó yi ó o dǎenia fó 6a dásíwá búí le mí júnáa, á 6a lúwa má 6a záamáa. Bío á bán mǎn 6a dásíwá kuure lè mí jùhúso á 6a día a Poole haró. ³³ A 6a dásíwá jùhúso vaá fó a Poole yi ò o nǎn le jii le 6a wíi wo á ca le há zúakúariwá bío jún. Bún món ó o túara a léníi láa bío ó o wó. ³⁴ Ká 6a záamáa máhá wee hée wáamaka ká 6a a bío mín júnáa yi, á 6a dásíwá jùhúso yáá wáa yí máa jí bío 6a wee bío sese. O o nǎn le jii le 6a 6ua a Poole vaa dé 6a dásíwá lún yi. ³⁵ Bío ó o Poole á 6a dásíwá 6uan vaá dǎnnáa ho lún zúajii, á bán sá san lá à 6uan lé bío 6a záamáa wee jàa buennáa o wán le le hǎere. ³⁶ Ba búenbúen bura bò a yi ká 6a a bío pǎnpǎn: «ò ò búe.»

O Poole wee fé ho tíidi mí jii

³⁷ Páahǎ na ó o Poole vaá wee zo 6a dásíwá lún yi ó o bía le 6a dásíwá jùhúso lè mu kerékimu: «Fo dá a na le níi míl á ìi bío bío búí làa fo le?» A wón bía nǎn wo yi: «Éee! Yaa fo wee jí kerékimu. ³⁸ I lá mǎn le lé fo lé o *Ezipite níi na còonia káa á fó 6a ní-búewá muaaseé náa zonnáa le dùure yi.» ³⁹ O o Poole bía nǎn wo yi: «Inén lée zúífú níi. I wee lé ho Silisii kǎhǎ ló-beení búí na 6a le Taasi na yèni ló yi. Sábéré á ù na le níi míl le í bío lè 6a záamáa.» ⁴⁰ A 6a dásíwá jùhúso nǎn mu níi wo yi. O o Poole wáa dǎn ho lún zúajii ò o dá mí níi 6a záamáa yi á 6a búenbúen wó tétété, ò o lá le bioní ò o wee bío làa ba lè mu zúífumu.

22

¹ «Wàn maáwá lè wàn záwa, mí jí bío á ìi bío há láa na ká wán, á a lénáa í jùhú.» ² Bío 6a jí ò o wee bío mu zúífumu, á 6a wíokaa wán tétété. O o Poole wíokaa lá le bioní ò o bía: ³ «Inén lée zúífú níi. I ton ho Silisii kǎhǎ lóhó na 6a le Taasi yi, ká í máhá dǎn ho Zeruzaleemu yi hen. O Kamaliyéli lé yía kenía mí lè wàn 6uaawa lándá sesese. Inén mún lá can í kuio le Dónbeení bío yi láa bío mínén wee wéráa mu ho zúia bío síi. ⁴ Bía wee bè o Nùhúso wǎhǎ búí á ìi beéra ló á 6ó, á wíikaa 6a báawa lè 6a háawa búí kúaa ho kásó yi. ⁵ Le *Dónbeení yankarowá jùhúso beení lè 6a *ní-káa búenbúen á zú le bío á ìi wee bío bon. Bán lé bía á ìi fó há wónna cǎn, na á ìi 6ua á à varáa wàn záwa *zúífúwa na ho Damaasi yi cǎn, háa wee

† 21:24 Mí loí Bè-wénia vùahǎ 18:18

zéeni le 1 dà vaá wíika bíá tà a *Krista bío bíń á à 6ua à 6uennáa ho Zeruzaleemu yi á 6ueé beé lò.

⁶ «Bíó á ĩ wi ho wǎhǔ wán á wá vaá sùará ho Damaasi yi, ká le wii yòó fàrá, yío 6ueé tí à khon-beení 6úí lò ho wáayi líí kúaráá ĩ wán á kńńia mǐí. ⁷ A ĩ ló lùwá ho tá yi, á tǎmu 6úí wee bíó làa mi: «Soole! Soole! Lée webio nǎn á fo wee beéráa ĩ lò.» ⁸ A ĩ tùara: «Núhǔso, fo lée wée?» A mu tǎmu bíá: «Inén lé ó Nazareete nǐí Yeesu na á fo wee beé lò.» ⁹ Bíá làa mi bò mǐn á mǎn mu khoomu ká 6a mǎhá yí jí bíó bíá. ¹⁰ A ĩ tùara: «Núhǔso, lée webio á ĩ ko á ĩ wé?» O o Núhǔso bíá nǎn mǐí: «Líi hǐnǐ vaa zo ho Damaasi yi. Bío le Dónbeení wi á ũ wé 6úen6úen á 6a zoó bíó á à na foń.» ¹¹ Ká bío mu khoomu cueéra ĩ yío á ĩ yí máa mi, á bíá làa mi bò mǐn tò ĩ nǐí yi á zonnáa ho Damaasi yi.

¹² «Nǐí 6úí na yèni 6a le Aniansi wi bíń. O wee kǎnbi le Dónbeení á wee bè wa lándá yi sese. Ba zúífùwa 6úen6úen na ho Damaasi yi wa a bíó. ¹³ Wón lé yía 6uara 6ueé yú mi á bíá nǎn yi: «Wán za Soole, bíńí wé mí.» Mǐí lahó yi á ĩ yío héra á mǎn wo. ¹⁴ O pá bíńía bíá: «Wán 6úaaawa bán Dónbeení fèra léra fo bèra a na á ũ zún le síi bíó, á dàń mi a Yeesu, o nǐ-térénnii, à jí a bíoní. ¹⁵ A únén lé fo á à wé o seéráso á à zéení bío fo mǎn làa bío fo jí á à na 6a núpua 6úen6úen yi. ¹⁶ Fo tǐn pan mu yén? Hǐnǐ ve o Núhǔso le 6a bátizé fo, á ũ bè-kora à sén díá.»

¹⁷ «Bíó á ĩ bíńía van ho Zeruzaleemu, á wizonle 6úí ká 1 wee wé 1 floró le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, ¹⁸ ó o Núhǔso zéénia mǐten làa mi á bíá nǎn mǐí: «Hǐnǐ fùáfùá lé ho Zeruzaleemu yi, lé bíó á 6a núpua máa tà ho tǔiá na á fo wee mǐ ĩ dǎnǐ yi bíó.» ¹⁹ A ĩ bíá nǎn wo yi: «Núhǔso, 6a zū mu kénkén le ínén ĩten lá wé va 6a kǎránló zǐnǐ yi, á ha bíá tà ũ bíó, á fé 6a vaa kúee ho kásó yi. ²⁰ A páahǔ na á ũ seéráso Etiena 6a 6ó yi ká a ínén 1 bæere wi bíń, á tà mu wéró á pan 6a sí-zǐnǐa yi.» ²¹ O o Núhǔso wáa bíá nǎn mǐí: «Díá á ũ lén va, ĩ ĩ tonka fo á fo ò khèn ñ va làa bíá yínǎn 6a zúífùwa cǎn.»

O Poole bíó sǎ ho Oroomu yi

²² Ba zǎamáa jíá mí yiwa á jíá a Poole cǎn fúuu á vaá 6ó dén bíoní so yi, á 6a wee bíó pǎnpǎn: «Wón núpue so síi á ko ò o 6úte. O mukǎnǐ ko le v1.» ²³ Ba wee wǎamaka á wee ten mí sí-zǐnǐa yòó dáka ká 6a a wé le tǐnǐ yòó mǐí ho wáayi. ²⁴ A 6a dásíwá kuure núhǔso nǎn le jíi le 6a 6ua a Poole zoo dé 6a dásíwá lún yi, á 6a ha a lè há lábàanǐ ò o zéení bíó ó o wó á nǎn 6a zǎamáa wee wǎamakaráa o wán ká síi. ²⁵ Bíó 6a wee ca a Poole lè há hǔnǐ á à ha, ó o bíá nǎn o dásí nǐ na wi bíń yi: «Nǐí so nǎn mǐa à mi ha núpue na bíó sǎ ho *Oroomu yi ká mí yí cítío wo le?» ²⁶ Bíó 6a dásíwá núhǔso jíá mu ó o wá vaá bíá mu lè mí kuure núhǔso: «Páa! Loń bíó fo lá à wé. O nǐí mu bíó sǎ ho Oroomu yi.» ²⁷ A 6a kuure núhǔso wá van o Poole cǎn, á vaá tùara a yi: «À ũ bíó sǎ ho Oroomu yi kénkén à ũ bíó mu làa mi.» O o Poole le «Ūuu.» ²⁸ A 6a dásíwá kuure núhǔso bíá: «Inén léra le wén-kúii á bò yi yúráa mu.» O o Poole 6èn bíá: «Inén wón ton làa bú.» ²⁹ A bíá lá ko 6a ha a dèenǐa díá a. Ba dásíwá kuure núhǔso mí bæere á zǎna bíó ó o le 6a ca yía bíó sǎ ho Oroomu yi bíó yi.

O Poole dǐn 6a zúífùwa tǔiá fèerowá yahó

³⁰ Lé búń nǎn á mu 6án tá na lée tǎn á bíó 6a dásíwá kuure núhǔso wi ò o zǔń bío nǎn á 6a zúífùwa le o Poole wó khonnáa, ó o feera a, ò o bíá le 6a yankarowá jíúnáa lè 6a tǔiá fèerowá 6úen6úen kúee mǐn wán. Bún mǎn ó o buan o Poole vannáa 6a yahó.

23

¹ O o Poole wáa fá mí yío ho lándá tǔiá fèerowá yi ò o bíá: «Wán zǎwa, ĩ yi yí máa dè. Inén ĩ bæere zú le ĩ bò le Dónbeení yi sese á 6ueé 6ó ho zuia yi.» ² A le *Dónbeení yankarowá núhǔso beení Aniansi nǎn le jíi bíá dǐn 6ó a Poole yi le 6a vǔaa o jíi. ³ Ká a Poole mǎhá bíá nǎn wo yi: «Fo la lòn soró na 6a khǔunǐa. * Le Dónbeení á à vǔaa fo. Fo dǐn ho lándá wán á kará wee cítiráa mi, á ũ mǎhá le 6a vǔaa mi ká ho lándá jíń ho mu.» ⁴ A bíá 6ó a Poole yi bíá nǎn wo yi: «Cáa, yaa fo yáa wáa wee là le Dónbeení yankarowá núhǔso beení.» ⁵ O o Poole bíá: «Wán zǎwa, ĩ lá yi zú ká a lée Dónbeení yankarowá núhǔso beení. Bíó á ĩ mǎhá zú le le Dónbeení bíoní bíá bío ká: «Yí mí bíń-kohó á léé mí nǐpomu núhǔso yi.»[†] ⁶ O Poole zū mu le ho lándá tǔiá fèerowá sǎn-kéní lé 6a *Sadusǐewa, ká 6a sǎn-kéní lé 6a *Farizǐewa, lé búń nǎn ó o bíaráa bío ká pǎnpǎn 6a yahó: «Wán zǎwa, wán maáwá lé 6a Farizǐewa, á ínén mún lé o Farizǐe. Bíó á ĩ dó ĩ síi 6a nǐ-hía vèeró bío yi, lé búń nǎn 6a wee cítiráa mi.» ⁷ Bíó ó o bíá hǎn bíoní so wó á 6a Farizǐewa le 6a *Sadusǐewa wee kán mǐn, á 6a kǎn, á sankaa mǐn le há kuio bío jún. ⁸ Ba Sadusǐewa bán wee bío le nǐ-hía máa vèe. Le wáayi tonkarowá mǐa, á bè-vio 6úí na yí dà máa mi mún mǐa. A 6a Farizǐewa 6èn tà búń 6úen6úen bío. ⁹ Há wǎamakaa wee dé wán ká há wá, á ho *lándá bío zéenílowa na lè 6a Farizǐewa lé le kuure

* 23:3 Ho páahǔ mu yi ká há soni 6a wee wé khunǐi á há flǎnǐ wé yi mi. † 23:5 Mǐ loń Léró vuahǔ (Exode) 22:27

á hínɔn pá, á wee lá mí hɛɛrè ká 6a a bío: «Wa yí mɔn bè-kohó o nni na ká yi. Mu ù wé bío 6úí zéénia miten lá wo, táá wáayi tonkaro 6úí bíá láa wo.»

¹⁰ Le wáanii wó herera dá fúaa 6a dásíwá kuure jùhúso zána le 6a hía lɛɛka a Poole. O o le mí dásíwá 6úí líi fé o Poole 6a zámáa fíahú á zoráa 6a dásíwá lún yi. ¹¹ Mu zòñ fínàahú, ó o Njúhúso zéénia miten lá a Poole á bíá nɔn wo yi: «Hení ù síi. Fo zéénia í bío ho Zeruzalɛmu yi hen, fo mún ko á ù zééní í bío ho Oroomu yi.»

Ba lò a Poole wán le mí í 6úe

¹² Mu tá na lée tɔn yínbii, á 6a *zúífúwa lò. Ba dó mí jíní nɔn le Dónbeení yi á le mí máa dí, á máa jù ká mí yí yú a Poole yí 6ó. ¹³ Bíá lò há lío mu á po núpua 6úará-jun. ¹⁴ Ba wá vaá yú 6a yankarowá júnása le 6a ya-díwá á bíá nɔn yi: «Wa dó wa jíní nɔn le Dónbeení yi le le sòobɛɛ le wa máa dí, á máa jù ká wá yí yú a Poole yí 6ó. ¹⁵ Minén le ho lándá tǔiá fɛɛrowá 6úen6úen, mí wáa fio mu 6a dásíwá kuure jùhúso cɔn le o bío le 6a 6ua a Poole 6uennáa mí cɔn, á wé le mí wi á mi wíoka loñ o bío yahó yi sese. Warén bán wáa wíokaa waten vó ðín pan, á à 6úe o ká á ðín yí 6ueé ðɔn hen.» ¹⁶ Ká a Poole 6àn hín-za máhá ðín jà há lío mu. O o wá zon 6a dásíwá lún yi, á zóó bíá mu nɔn o Poole yi. ¹⁷ O o Poole von 6a dásíwá jùhúso ní-kéní, á 6ueé bíá nɔn yi: «Bè lá a yàronza na ká varáa mí kuure jùhúso cɔn. O bíoní wi láa wo.» ¹⁸ A wón fó a vannáa mí jùhúso cɔn, ò o bíá: «O kásó nni Poole le í 6ua a yàronza na ká 6uennáa ù cɔn, le o bíoní wi láa fo.» ¹⁹ A 6a dásíwá kuure jùhúso fù a yàronza níi yi, á 6a khèra vaá ðín ò o tùara a yi: «Lée webio á fo le fo ò bío á à na mi.» ²⁰ A wón bíá: «Ba zúífúwa wó le jii dà-kéní á 6a le mí í fio fo, á ho yíró, á ù bío le 6a 6ua a Poole á varáa ho lándá tǔiá fɛɛrowá yahó, le lé bío á 6a wi 6a wíoka loñ o bío yahó yi sese. ²¹ Eɛ yí jii mu. Ba 6úí wíokaa miten vó, á wi 6a pará wii wo. Ba po núpua 6úará-jun. Ba dó mí jíní nɔn le Dónbeení yi, á le mí máa dí, á máa jù ká mu yínɔn o Poole á 6a yú 6ó. Ba wíokaa miten vó, á pan á ùnén lé yia jii.» ²² A 6a dásíwá kuure jùhúso henía mu nɔn o yàronza mu yi le bío ó o bíá nɔn mí yi ó o yí bío le núpue jii. O o díá a ó o wá.

Ba 6uan o Poole vannáa o kuvɛɛɛere Felikisi cɔn

²³ Bún mɔn á 6a dásíwá kuure jùhúso von mí dásíwá júnása nùwá jun á bíá nɔn yi: «Mí ve 6a dásíwá khíá-jun á kúee mún wán, á bè 6a cón-yóorowá 6úará-tín láa píru wán, á séení 6a núpua khíá-jun na 6uan há càn6úawá, á mi wíoka miten ho *Sezaaree varó bío yi ho fínàahú lɛɛrɛwa bío ðenú páahú. ²⁴ Mí mún cá 6a cúawa na mí í lá lá a Poole, á 6ua vaa dé o kuvɛɛɛere Felikisi níi yi ká mí yí le ðɛɛ 6úí wé o.» ²⁵ O o tùara há bíoní na ká ho vúahú yi á nɔn 6a yi:

²⁶ «Inén Koloode Liziasi á wee tɛɛn únén Felikisi na lé o kuvɛɛɛere yi.

²⁷ Ba *zúífúwa lá wíira a nni na ká, á lá wi 6a 6úe o. Ká í zúna mu le o bío sá ho *Oroomu yi, á Inén dásíwá á kánia wo. ²⁸ I wi á í zún bío nɔn 6a zúífúwa wee koonínáa wo yi, lé bún á í 6uan wo vannáa 6arén lándá tǔiá fɛɛrowá cɔn. ²⁹ A í zúna le lé 6arén kurú lándá bío á nɔn 6a wee koonínáa wo yi, ká núpue máhá yí dá máa bío le o wó khon ó o ko ò o 6úe, táá ò o dé ho kásó yi. ³⁰ Bún mɔn, á 6a jà í zén wán le 6a zúífúwa wee le o wán, lé bún nɔn á í ðɛɛnía le 6a 6ua a varáa ù cɔn, á í mún le bíá wee kooní a yi á ve o ù cɔn.»

³¹ A 6a dásíwá wó bío 6a jùhúso bíá nɔn 6a yi. Ba fó a Poole ho fínàahú mu yi á 6uan wáráa fúaa ho Antipatiriisi lóhó. ³² Mu tá na lée tɔn, á 6a dásíwá na wee varáa bíniá 6uara mí lún yi, á 6a díá bíá yóora 6a cúawa á bán bò lá a Poole. ³³ Ba vaa ðɛɛnii ho Sezaaree yi, á 6a dó ho vúahú o kuvɛɛɛere níi yi, á 6a nɔn o Poole wo yi. ³⁴ O o kuvɛɛɛere kàrána ho ò o tùara a Poole yi le o wee lé ho kshú yén yi? O o Poole bíá: «Í wee lé ho Silisii yi.» Bío ó o zúna le o ló ho Silisii yi, ³⁵ ó o Felikisi bíá nɔn wo yi: «Bia wee kooní foñ hía 6ueé ðɔn, á í máhá á túa foñ.» O o nɔn le jii le 6a dé o o *Heroode béení zí-beení† yi á pa yi.

24

O Poole á 6a zúífúwa le o wó khon

¹ Wízoní bío hònú bún mɔn, á 6a yankarowá jùhúso beení Ananiasi, le 6a ya-díwá nùwá yén 6úí, á séení núpue 6úí na zú ho *Oroomu lándáwá na 6ueé bío 6a jii á bò mún 6uara ho *Sezaaree. O yèni 6a le Tɛɛtuluusi. Ba wá vaá von o Poole o Felikisi na le o kuvɛɛɛere cɔn. ² A 6a 6uan o Poole 6uaráa. O o Tɛɛtuluusi wáa wee zéení bío ó o wó khonnáa ká síi: «Wa jùhúso, únén lé yia nɔn wa yúráa ho hɛɛrè. Mu bè-yèrémákania na wíokaa wa kshú lé ù bè-zúrimini nɔn á bún 6úen6úen wóráa. ³ Mu bíowa na wa wee yí 6úen6úen fɛɛɛ há lúá 6úen6úen yi á wa zú bío, á wa yiwa yí dá máa nɔnsá foñ huúu. ⁴ I yáá máa ðín máa yáa

† 23:35 Heroode béení zí-beení: Le lée zí-beení 6úí ó o Heroode hía son ho Sezaaree lóhó yi. Le zí-beení mu le ðio á ho Oroomu kuvɛɛɛerewá hía wee wé kerí yi.

ù pàahù. I wee fio fo, sáberé á ù jí í cǎn cǐnú. ⁵ Wa mǎn mu le o nǐi na kà dà á yáa bío ká mu bùaa. Ba *zúífúwa na ho ðmǐjǎ yí búenbúen ó o wee kánká. Lé orén lé ho Nazarǎtesa kuure búí jǔhúso. ⁶ Le *Dónbeení zǐ-beení na bío sǎ le yí ó o lá wi o ò tíí, lé búñ te o wǐiró. Wa lá le wa á ðǐn [wa lándá wán á á cǐtírǎa wo, ⁷ ká 6a dásíwá jǔhúso Liziasi lé yǐa fáa wo wa nǐi yí lè le sí-suee, ⁸ ò o nǎn le jǔii bíá wee kooní a yí le 6a buen ù cǎn.] Fo túara a nǐi mu yí, á ùnén á tǎn á á mí bío 6a le o wó khonnáa.» ⁹ A 6a zúífúwa bíá sǎ a nǐi mu jǔii le bío ó o bíá lé ho túiá.

O Poole wee fǎe mí túiá o Felikisi yahó

¹⁰ O o kuvǎnǎere wáa dá mí nǐi o Poole yí le o bío. O o Poole lá le bíoní ò o bíá bío ká: «Í zú le fo fá le cǐtíí ho kǎhú na ká yí mu míana. Lè búñ te bío á í láarǎa fon á á fǎerǎa í túiá á á lénnáa í jǔhú ù yahó. ¹¹ Fo dá á túaka á loñ. Í 6uara ho Zeruzalǎemu yí á wá buéé búaaní le Dónbeení mu wizonóí á ðǐn máa dá píru jǔn wán. ¹² Ba yí yú mí ká í wee wáaní lá a búí le Dónbeení zǐ-beení lún yí. Ba mún ðǐn yí yú mí ká í wee khá nǔpua kúee mún yí 6a zúífúwa kǎránló zǐnǐ yí, táa ho lóhó yí. ¹³ Ba yí dá máa zéení le bío 6a wee bío í jǔii á bon. ¹⁴ Bío á í zú á í wee wé lé bío ká: Ho wǎhú na á 6arén le ho bío yí bon, hón lé hǐa á ínén bó á wee sá na wán búaa wa 6án Dónbeení yí. Bío búenbúen na wi ho lándá lè le *Dónbeení jǐ-cúa fǎerowá vǎnna yí á í tá bío. ¹⁵ Bío á í dó í slí yí, lé búñ á 6arén mún slá dó yí le 6a nǐ-tentewá lè 6a nǐ-kora á khǐí vée. ¹⁶ Lé búñ nǎn á í wee hení í lò á 6ua íten sese le Dónbeení lè 6a nǔpua yahó.

¹⁷ «Mu ù yí lúlúio bío yen ká í máa wa ho Zeruzalǎemu. Ká í bíni búenló bǐn jǔhú lè le séení wǎrǐ á í buan buéé nǎn wán nǐpomu yí, lè mu hámu na á í buéé nǎn le Dónbeení yí. ¹⁸ Bún lé bío 6án tonló á í kǎra yí le Dónbeení zǐ-beení lún yí á 6a buéé zoó yú, á búñ ho céeró lándá wó vó. Nǔpua na boo yí kǎra bǐn láa mi, á wórónlè mún yí yó. ¹⁹ Ho Azii kǎhú zúífúwa núwá yen búí lé bíá nǎnzoñ wi bǐn. Bán lé bíá lá ko á 6a buée ðǐn ù yahó, á kooní mǐ ká 6a mǎn í wékheró. ²⁰ Táa le í túa 6arén na ká yí: Nǎnzoñ na á í ðǐn ho lándá túiá fǎerowá yahó á fǎera ho túiá lérarǎa í jǔhú vaá vó, ká bío 6a le í wó khonnáa búí 6a mǎn á 6a zéení mu. ²¹ Ká yǐnǎn bío á í bíá pǎnpǎn 6a yahó le í tá 6a nǐ-hǐa véeró bío, á nǎn 6a wee cǐtírǎa mi ho zuia.» ²² O Felikisi zú bío o Nǔhúso wǎhú bío karǎa sese, ó o bárá le cǐtíí fló pǎn-veere yí, ò o bíá: «Hen ká 6a dásíwá kuure jǔhúso Liziasi 6uara, á í máhá á flí mí cǐtí.» ²³ O o nǎn le jǔii 6a dásíwá jǔhúso na pan o Poole yí le o dé o ho kásó yí, ká a máhá día le o dá wé mítén, ò o mún na ho wǎhú 6án bǎnlowá yí á 6a wé ðǎn buée búeekí o á yí o séení.

O Poole ðǐn o Felikisi lá a Durusiye yahó

²⁴ Wizonóí bío yen búñ mǎn, ó o Felikisi lè mún háa zúífú hǐnzoró Durusiye á bò mún 6uara. O le 6a va va we o Poole le o buen, ó o buéé jíá bío á wón bíá le síderó o *Krista yí bío yí. ²⁵ Ká bío ó o Poole hǐa wee bío ho térén mítén lè ho 6ua mítén sese, lè le cǐtíí na wá a buen bío, ó o Felikisi zǎna, ó o bíá: «Fo wáa dá a lén. Ká í yú nǐi pàahú na yí, á í bíni ì ve fo.» ²⁶ O mún lá wee cá ò o Poole na le wǎrǐ wo yí, lé búñ nǎn ó o wee verǎa wó túntún á buée tá lé há láakáwá. ²⁷ Lúlúio bío jǔn bun mǎn, ó o Poosiyuusi Fesituusi á zon o Felikisi lahó, á wó a kuvǎnǎere. O Felikisi wí ò o wéé 6a zúífúwa slá, ó o día a Poole ho kásó yí.

25

O Poole le 6a bá-záwa bǎe lé yǐa á á cǐtí mí

¹ O Fesituusi búenló ho kǎhú mu yí wizonóí tǐn búñ mǎn, ó o ðǐn ho *Sezaaree yí á vannáa ho Zeruzalǎemu. ² Bío ó o vaá ðǎn bǐn, á le *Dónbeení yankarowá jǔnásá lè 6a *zúífúwa ya-ðíwá á buéé bíá a Poole wékheró bío nǎn wo yí. Ba flora a Fesituusi ³ le o jíá mí yí ò o na ho wǎhú mí yí á mí 6ua a Poole varǎa ho Zeruzalǎemu. Yaa 6a lò a wán, á wí 6a búe o ho wǎhú wán. ⁴ Ká a Fesituusi máhá bíá nǎn 6a yí: «O Poole wí ho kásó yí ho Sezaaree yí, á hen láa cǐnú ká ínén í beere á a bíni í va bǐn.» ⁵ O o bíniá bíá: «Hen ká 6a búí wi mí fǎhú á dá vaá zéení a wékheró, á bán wáa le wa bè mún va.»

⁶ O Fesituusi wó há wizonóí bío hǎtǐn, táa bío píru mí ðón láa ba, búñ mǎn ó o bíniá van ho Sezaaree. Mu tá na léé tǎn, ó o Fesituusi léé kará mí cǐtíí flíní lahó yí, ò o le 6a 6ua a Poole búennáa. ⁷ Ká a Poole buéé ðǎn, á 6a zúífúwa na lò ho Zeruzalǎemu yí kǐnǐa wo yí á wee kooní a yí láa bíowa slíwá cǎrǎe na á 6arén mí beere yáa yí dá máa zéení yara. ⁸ Ká a Poole máhá pá ò o fǎera ho túiá lérarǎa mí jǔhú ká síi: «Í yí wó bè-kohó búí 6a zúífúwa lándá lè le *Dónbeení zǐ-beení dǎnǐ yí. I mún yí wó yí khon lè ho *Oroomu bǎe.» ⁹ Bío ó o Fesituusi wí ò o wéé 6a zúífúwa slá, ó o wáa túara a Poole yí: «Fo o tá á á va ho Zeruzalǎemu á 6a vaá cǐtíí fo í yǐo yí bǐn le bíoní mu dǎnǐ yí le?» ¹⁰ O o Poole bíá: «Í wí o bǎe cǐtíí flíní, á le bǐn á í ko á í cǐtí yí. I yí wó yí khon lè 6a zúífúwa. A ùnén ù beere yáa zú mu. ¹¹ Ká í buan khon, á

* 24:21 Mi loñ Bè-wénia vuahé 23.6

wó mu búí na bío yi á 6a ko 6a búe mi, á ò máa pí l húmú. Ká bío 6a 6èn le í wó khonnáa á yí bon, á núpue búí 6èn mún yí ko ò o dé mi 6a níi yi. O bée lé yía á à fée í tùíá.»¹² O o Fesituusi lè 6a núpua na wee na há yile-tentewá wo yi mən mín. Bún món ó o bía: «O bée lé yía á à fée ú tùíá làa bío fo le mu wéráa.»

O Poole dín o Akiripaa là a Bereniisi yahó

¹³ Wizoóní bío yèn bún món, ó o bée *Akiripaa lè mín hínló Bereniisi á van ho *Sezaaree á wá vaá tēénia a Fesituusi yi. ¹⁴ Ba wó há wizoóní bío yèn bín, ó o Fesituusi yú zéénia a Poole bío là a bée Akiripaa ká síi: «Núpue búí wi hen ó o Felikisi á dó ho kásó yí díá. ¹⁵ Páahú na á í van ho Zeruzalēemu, á 6a yankarowá púnása lè 6a *zúífúwa ya-díwá 6ueé bía a níi mu wékheró bío nən míi, á 6a le í bío le o ko ò o búe. ¹⁶ A í bía nən 6a yi le ho Oroomusa yí máa tà síiní núpue púhú ká síi, ká 6ánsó làa bía le o wó khon yí dín mín yara ó o yí mà ho tùíá yí léraráa mi púhú bío 6a le o wó khon dání yi. ¹⁷ Ba bə mún làa mi á 6uara hen, á í wáa yí díá á mu yí míana, á mu 6án tá na lée tən, á í van le cíftí fiiníi, á í le 6a 6ua a núpue mu 6uennáa. ¹⁸ Á bía le o wó khon á 6uara. Ká há wékhwé na á ínén lá wee leéka bío 6án dēe woon á 6a yí má a níi. ¹⁹ Mu lé 6arén kùrú lándá bío á 6a làa wo wáania wán, lá a níi búí na 6a le Yeesu na húrun ó o Poole wee bío le o yio wi lua bío yi. ²⁰ Bío á í i wé wé è fáaraa há tuiwá mu á í yí zú. Lé bún nən á í tũara a Poole yi le o tà á à va ho Zeruzalēemu á 6a vaá cíftí o ho tuiá mu dání yi le? ²¹ Ká a Poole máhá cá mu le o bée lé yía á cíftí mí. A í wáa nən le píi le 6a díá le o wé ho kásó yí fúaa ká í yú a nən o Sezaare yi.»²² O o Akiripaa wáa bía nən o Fesituusi yi: «Mu mún n wé sí ínén yi á í píi a níi mu bíoní.» O o Fesituusi bía nən wo yi: «Ho yíró ká ú píi há.»

²³ Mu tá na lée tən, ó o Akiripaa là a Bereniisi lè 6a dásíwá púnása lè ho lóhó ní-beera á bə mún, á bán dó ho cùkú 6a yi lēénia 6ueé zonnáa le cíftí fiiníi. O o Fesituusi nən le píi le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ²⁴ Bío ó o 6ueé dən, ó o Fesituusi wé: «Á únén bée Akiripaa, lè minén na làa wən páania wi hen ká 6úen6úen, o níi na dín mi yahó ká lé yía bío yi nən á 6a zúífúwa 6úen6úen vonnáa mún l csn hen, lè ho Zeruzalēemu yi, á wee wáamaka le o ko ò o búe. ²⁵ Inén csn á í yí mən bío búí na nən ó o koráa lè mu húmú. Ee ká bío ó orén míten le 6a bá-záwa bée lé yía ko ò o cíftí mí, á í le bún lé bío á mu wáa á wéráa. ²⁶ Bío á í i túa sese o níi mu dání yi á a na 6a bá-záwa bée mu yi á mía. Lé bún nən á í 6uan wo á 6ueé dínia mi yahó, ssnkú á únén Akiripaa ú bēere yahó. Ká fo tũara a yi, á í i yí bío búí á à túa. ²⁷ Lé bío mu púhú míá l csn á í bío le 6a 6ua kásó níi varáa ho Oroomu ká í yí zéénia o wékheró.»

26

O Poole lá le bíoní o bée Akiripaa yahó

¹ O o *Akiripaa bía nən o Poole yi: «Ho wóhú nən fon, wáa fée ú tuiá à lénnáa ú púhú.» O o Poole wáa dó a Akiripaa káféré ò o wee fée ho tuiá à lénnáa mí púhú ká síi: ² «Bée Akiripaa, í síi 6énftin wan ho wóhú na á í yú ho zuia bío yi á fée í tuiá à lénnáa í púhú únén yahó, làa bío 6úen6úen na 6a zúífúwa le í wó khon bío yi. ³ A únén úten yáa zú 6a zúífúwa lándáwá 6úen6úen làa bío 6a wee wé kán mín wán. A í bíná wee fio fo à ú píi ú yi á pínáa l csn. ⁴ Ba zúífúwa 6úen6úen zú bío á í karáa hári í yáronmu páahú. Ba zú bío á í 6uan lè íten háání wán síi núpua fháhú lè ho Zeruzalēemu yi. ⁵ Ba zú mi míana, á lá tá mu á 6a á bío mu wéréwéré le ínén mún lé wa kuure núpua na wee hení ho lándá mu ní-kéní, bía 6a le Farizléwa. ⁶ Ho zuia á 6a wee cíftí mí lé bío á í dó í síi bío le Dónbeení dó mí píi le mí í na wán 6úaaawa yi. ⁷ Wán síi núpua zí-púná píru pún á mún dó mí sía le mi wé è sá máa khí á wé è 6úaaní le Dónbeení fúuu le wisoni lè ho tñahú. Bée Akiripaa, bún lé bío nən 6a zúífúwa wee koonínáa míi. ⁸ Minén zúífúwa, lée webio nən á mi wee leéka le le Dónbeení yí dá máa véení 6a ní-hía?

⁹ «Ínén í bēere lá wee leéka le í ko á í wé bío 6úen6úen à hēráa o Nazareete níi Yeesu bío. ¹⁰ Bún lé bío á í wó ho Zeruzalēemu yi. Mu 6án wéró wóhú á í yú 6a yankarowá púnása csn á wiikaa le Dónbeení núpua cērēe kúaa ho kásó yi. Ká 6a le mí í búe 6a á í mún tá bún. ¹¹ Pónna cērēe yi ká í wee hēe léka 6a zúífúwa káranló zíní 6úen6úen yi á beé 6a lò, á wí á í kíká 6a yi á 6a yerémá mí píni á pí a Yeesu bío. Í lá píi 6a wán dà, fúaa í wee májá lé vaa beé 6a lò há ká-vio 6úí lórá yi.

¹² «Wizonle búí á í ló pún ho Damaasi mu bío yi lè le *Dónbeení yankarowá púnása píi na 6a nən míi. ¹³ Bée Akiripaa, mu wó le wisoni yí ká í lá ho wóhú wá, á í mən mu khoodu na pánká wi po le wii khoodu á mu yóó ló ho wáayi á líi kínia ínén làa bía làa mi bə mún yi. ¹⁴ A wa 6úen6úen ló lùiorá, á í wee píi á mu támu 6úí wee bío bío ká làa mi lè wán bíoní: «Soole, Soole, fo wee beé í lò ká síi le we? Fo ka lón varó nàa na wee yén tá mín so ká wón vna a. Ee ká ú máhá á wé á à sa.» ¹⁵ A í tũara: «Núhúso, fo lée wée?» O o bía: «Ínén lé o Yeesu na fo wee beé lò. ¹⁶ Ee ká ú líi híni yóo dín. Í wi á ú wé í ton-sá. Lé bún nən á í zéénianáa íten làa

fo. Fo ò wé 1 seéràso á à zéeni ì na 6a nùpua yi le fo mɔn mi, á mún n bío bío á ì bíní ì zéeni láa fo á à na 6a yi. ¹⁷ Inén á à káni fo 6a zúífùwa láa bía yínɔ́ 6a zúífùwa níi yi. I wee tonka fo 6a cún, ¹⁸ bèra a na à ù hén 6a yío, á vá bía wi le tibirí yi léráa mu khoomu yi, á mún fé 6a o *Satáni pánká níi yi à na le Dónbeení yi. Ká 6a tà ínén bío yi, á 6a bè-kora á à sén n díá á à na 6a yi, á 6a á yi ho lahó bía bío sá le Dónbeení yi tʃahú.»

¹⁹ «Bée Akiripaa, lé ká sii mu wóráa. I yí pá mu bío na zéenia míten láa mi bío. ²⁰ I nín-yání bía le Dónbeení bío ho Damaási yi. Bún mún á ì zéenia mu ho Zeruzalemu yi, á lá ho *Zudee kshú búenbúen, á zéenia mu láa bía yínɔ́ 6a zúífùwa. I wee bío na 6a yi le 6a yèremá mí yilera le mí wára, á sí mí yara le le Dónbeení, á wé wé há wára na wee zéeni le 6a yèremáa bío bon. ²¹ Lé bún bío yi 6a zúífùwa wíraráa mi ká 1 wi le Dónbeení zí-beení lún yi, á le mí ì búe. ²² Ká le Dónbeení máhá pan mii fúuu á búeé 6ó ho zuia. Á ì tɔn ðin mí yahó á wee zéeni bío á ì mɔn láa bío á ì pá á na 6a ní-beera láa bía ká búenbúen yi. Bío á ì wee bío yi wi mí dòn láa bío 6a jì-cúa fèerowá lá a *Mɔyíize bía le mu ù wé. ²³ Ba bía le yía le Dónbeení mɔn lera á lò ò be, le orén lé yía á à wé o nín-yání nùpue na à vée. Le lé orén lé yía á à zéeni ho káníló bío na le mú khoomu á à na wán nípomu le há sí-víó yi.»

²⁴ Bío ó o Poole wee fèe ho tuiá á à lénnáa mí jùhú ká sii, ó o Fesituusi wáamaa o wán: «Eee Poole. Fo wee khée le? A ù minka bè-zúrmini lé bío wáa nɔn á ù jùhú mianáa bín.» ²⁵ O o Poole bía nɔn wo yi: «Fesituusi cùkúso, i yí máa khée. Há bióní na á ì wee bío ká á jùhú wi, á há mún bon. ²⁶ O bée Akiripaa pá mu 6án tuiáwá. I dá a bío o yahó ká ì poní séra. I zú mu kénkén le mu le mí dà-kéní kéní ó o zú. Lé bío mu yínɔ́ bío na sánkaa wó kùééré yi. ²⁷ Bée Akiripaa, fo dó ù sii bío le *Dónbeení jì-cúa fèerowá bía yi le? I zú mu le fo dó ù sii mu yi.» ²⁸ O o Akiripaa bía nɔn o Poole yi: «Fo wáa wi á hen láa cínú á ì yèremá wé o kèrètfe.» ²⁹ O o Poole bía nɔn wo yi: «Á mu wé lónbío, táá á mu mía pon bún, á ì pá wee fio le Dónbeení yi le mu yí kápa únén ù dòn yi, ká bía búenbúen na wee jì 1 bióní ho zuia á wé le 1 bío, ká há zúakuaríwá na can láa mi níi ló.»

³⁰ O o bée, lá a Bereniisi, lá a kuvεεεere, láa bía búenbúen na láa ba wi mín wán á hínɔn yóó ðin, ³¹ á 6a fó mín 6a ló á lée wee bío láa mín: «Wékheró búí na nɔn ó o níi na ká ko ó o búe, táá ò o dé ho kásó yi hón mía.» ³² O o Akiripaa bía nɔn o Fesituusi yi: «Mu yínɔ́ bío ó o níi mu le o bée fí mí cítíí, ó o lá dá à díá.»

27

Ba ɔuan o Poole jɔnnáa ho Oroomu

¹ Bío mu bía le wa ko wa lá ho won-beení á varáa ho Italií kshú yi, á 6a nɔn o Poole le 6a kásósa nùwá yen búí 6a dásíwá jùhúso na 6a le Zuliyuusi yi. O dásí níi mu á ló ho *Oroomu dásíwá kuure búí yi, dío 6a wee ve láa bá-záwa bée dásíwá kuure. ² Wa zon ho Adaramiite lóhó won-beení dà-kéní na ko ho dé mí yahó le ho Azii kshú wonna ðinníi cún á hínɔn wá. Nii búí na 6a le Arisitaaki á zon láa wen. O ló ho Maseduana kshú lóhó na 6a le Tesaloniiki yi. ³ Mu tá na lée tɔn, á wa vaá ðɔn ho Sidɔn lóhó. O Zuliyuusi ɔuan o Poole se, ó o nɔn le níi wo yi ò o léka mín bɔnlowá wán á 6a yí o séení. ⁴ Bún mún á wa hínɔn bín wá. Ká ho pinpiró wee sí wa yahó, á wa kun á khúu tɔn waten yi le ho Siipere kshú na 6a mu jumu tʃahú, á bá hón wá. ⁵ Wa tò mu yámú jumu yi á ló ho Silisii le ho Pánfilii kána nísání yi á vaá ðɔn ho Lisii kshú lóhó na 6a le Miraa. ⁶ Lé bín á 6a dásíwá jùhúso yú ho Aleksándiri lóhó won-beení búí na wá a va ho Italií kshú. A hón lé hía ó o kúaa wen yi. ⁷ Wa wó wizooni ká há boo ho wshú wán. Wa wá yèrèdèdè, á lò bon láa sóobée á bò yi vaá ðɔnnáa ho Kíniide lóhó jii. A bío ho pinpiró hò wen á wa yí dà máa lá dén ðání so, á wa kun vaá ló le ho Salamɔneε cún, á bá ho Kerεete kshú na wi mu jumu tʃahú wá. ⁸ Wa bá ho kshú mu, ká mu máhá wó lónbee láa sóobée. Wa vaá ðɔn ho lahó búí na 6a wee ve láa «Wonna ðinníi La-sení.» Ho wi ho Lasee lóhó nísání. ⁹ Wa míana le vεení mu yi dà, á 6a *zúífùwa níi líró páahú khíina yú, á ho won-beení paró lónbee wíokaa wee wé. Lé bún ó o Poole jánáa 6a zeñ wán ká sii: ¹⁰ «Wán záwa, 1 mɔn mu le le vεení na wa wi yi á à wé lónbe-beení. Ho won-beení le mí sèró á ho yáaró na búaa á à yí. A bè bún wán, á warén wa beere yi bánbáa á wa mukáni á à ví mu yi.» ¹¹ Eε ká 6a dásíwá jùhúso máhá dó mí sii bío ho won-beení jùhúso láa yia te ho leékaa le mí ì wé yi, á po bío ó o Poole bía. ¹² Ho kεení há wonna ðinníi na ká yi yínɔ́ bío na se le tɔení páahú. Lé bún te bío á bía wi ho won-beení yi boomuso á wó le jii dà-kéní á 6a le mí ì híní ho lóhó mu yi á à lén. Ba lá wi á 6a vaa dá ho Kerεete kshú wonna ðinníi la-veere búí na 6a le Fenikisi. Há yèremáa wi le lé wii téeníi. Lé bín 6a wi á 6a vaa cáaka yi, á le tɔení páahú khíi ká mu lá dá à wé.

* **27:9** Ba zúífùwa jini líró: Ba zúífùwa wee wé lí mí jini há wiso-poa píihú vaa véenii le ho tá khóoré píihú búakárá páahú. Ba jini mu líró mún lé bío á há pinpi-beera wee wé wá yi. Há wonna paró yidèéré wé kerí hón páahú so yi.

¹³ Ho pinpi-zàwa 6úí hínón lè le wii hènii bàn nín-káahó á wee pèeka, á 6a wee leéka le mí dà á wé bío 6a lá le mí i wé. 'Ba hínón á vá léé bá lè ho Kεεεεte káshú bàn jì-kání á wà. ¹⁴ Cúa-yen á pinpi-beení 6úí na 6a le Erakiyon á ló ho káshú mu wii hènii bàn nín-tiání. ¹⁵ A ho yèrémá sí ho pinpiró léé bío na yí dà máa wé. A wa sá san díá waten, á ho 6uan wàráa. ¹⁶ Ho káshú dà-za 6úí na wi mu jumu t'ahú á yèni 6a le Koda, ká ho wi le wii hènii bàn nín-káahó, lé hón á wa khíina nísání, á ho dá tun wen cínú, á wa máhà wáa yú ho won-za na 6a wee wé zo fenínáa míten ká mu here na can wa món á lá yòó dó. Ká wa lò máhà bon wóráa mu. ¹⁷ Bío wa lá ho yòó dó wó, á 6a won-páwa canka há hūni á bánbáa ho won-beení á ho hía yí hekenka. 'Ba zána ho hía vaa fūuní le hōnlè yi ho Libii jii, á 6a lá le dèε na wee tí ho won-beení lūwí yi á can ho won-beení yi lè ho huló á líi dó mu jumu yi, á 6a wáa díá míten á ho pinpiró lá wàráa. ¹⁸ Bío ho tá tōn á ho pinpiró pá lan wee vūnvá ho won-beení lè mí sòobéε, á 6a 6úakáa wee 6ūen ho sèró á kúee mu jumu yi. ¹⁹ Mu bàn tá na bíniá léé tōn, á ho won-beení bíowa 6úí á 6arén lè mí nín-bia wee khūaa yénni kúee mu jumu yi. ²⁰ Mu yú wizooní bío yen ká nūpue yère máa dá lé wii lè há máaayio wán, á ho pinpiró pá lan wee vá lè mí pánká. Mu ù va á yí, á wa yáa wáa yí máa leéka le o 6úí i fen.

²¹ Bía wi ho won-beení yi míana á 6a máa dí bío. O o Poole wáa hínón dīn 6a yahó ò o bía nōn 6a yi: «Mí nōnzoñ lá zū se bío á ī le mí yí le wa lè ho Kεεεεte yi á mí tá yi. Se mu minka bíowa na wee yáa ká á lá máa yí máa wé. ²² Eε ká há laa na ká wán á mí hení mí sía. O 6úí mukání máa vī. Ho won-beení mí dōn lé hía á à yáa. ²³ Ho hīihú tīnaahú, á le Dónbeení na á ī bío sá yi á wee 6úaaní, lé dén wáayi tonkaro á 6uara í cōn, ²⁴ á 6ueé bía nōn mīi: «Poole, yí zōn. Fo ko à ū vaa dīn ho Oroomu béeε yahó. Le Dónbeení á à fení tūén láa bía láa fo pániá wí 6úen6úen.» ²⁵ Wa nūwá, mí cén hení mí sía. I dó í síi le Dónbeení yi. Mu ù wé láa bío mu bía nōnnaa mīi. ²⁶ Ho pinpiró á à dōn wen á à varáa ho ká-veere 6úí yi.»

²⁷ Mu tīnōna píru náa yú ká ho pinpiró 6uan wen wàráa ho *Mediteraneané yámú jumu wán. Ho tá t'ahú, á ho won-beení ton-sáwá wee leéka le wa wá vaa sùará le 6ón6óore yi. ²⁸ Á 6a léera ho huló na ho hōnló dèε 6úí na lí á can yi á dó mu jumu yi, á mu booró yú há mæeterewa 6óní láa píru láa bío hējun. Bío 6a vá van cínú, á 6a tīn léera ho dó, á 6a yú mæeterewa 6óní láa bío hēfīn. ²⁹ 'Ba zána le wa won-beení hía váa hén há hue-beera bío. Lé bíun nōn á 6a khūaana ho hōnló bíowa bío náa na líka na wee 6ua ho dīn í can ho won-beení yi á kúaa mu jumu yi lè ho món, á 6a wáa kará wee lōoní ho tá tīló. ³⁰ Ho won-beení ton-sáwá wí 6a lūwí, á 6a vá ho won-za na 6a wee wé zo fenínáa míten ká mu here á dó mu jumu yi, á 6a wee bío le lé mu bíowa na wee 6ua ho dīn í mí wee kúee lè ho yahó. ³¹ O o Poole bía nōn 6a dásíwá jūhūso lè 6a dásíwá na ká yi: «Héyíi! 'Ba nūpua mu á yí kará ho won-beení yi, á mí máa fen.» ³² Á 6a dásíwá wáa fáara ho won-za mu hūni á díá á ho wá.

³³ Bío 6a wee lōoní ho tá tīló, ó o Poole henía 6a sía le 6a dí mu bío. O bía láa ba ká: «Bío ká lé mu wizooní píru náa ká mí yí máa dí bío hūúu. ³⁴ Mí cén cá mu bío dí, á mí pánkáwá á keñ. Mí ní-kéní woon á dèε 6úí ká máa khuee yi.» ³⁵ Hōn bíoní so bío vaa véení, ó o Poole lá ho búurú, á dó le Dónbeení bāráká, ò o cēεkaa ho wee lá. ³⁶ Á 6a 6úen6úen máhà wáa yú le sí-hefúee á wee dí. ³⁷ Warén na wi ho won-beení mu yi léé nūpua khíá-jun láa 6úará-tīn láa píru láa nūwá hēzn. ³⁸ Bío 6a dúka sù á 6a khūaana ho dīnló á kúaa mu jumu yi bera a na á ho won-beení wé záyi.

³⁹ Bío ho tá tōn, á ho won-beení ton-sáwá á yí zū ho lahó na 6a wi yi. Lahó 6úí na sùaráa lè le 6ón6óore na ho pinpiró yí tá yi here yi, lé bín á 6a lá wí á 6a vaa zoo dīn ho won-beení yi ká mu lá dà á wé. ⁴⁰ Á 6a feera mu bíowa na líka na wee 6ua ho dīn í kúaará. Ho won-beení mu 6án pēnia á 6a mún feera kúaará, á 6a can ho pōnsó-beení ho won-beení mu yahó, á ho pinpiró wáa dón ho à panáa hōn lahó so yi. ⁴¹ Ká 6a máhà vaa 6ó le hōnlè yi. Ho won-beení mu 6án yahó á fūunía le hōnlè yi á ho yí dà máa va lue. Ká ho 6án món á mu jumu na wee hīni lè mí pánká á háakaa. ⁴² Á 6a dásíwá wí á 6a 6úe 6a kásósa, ò o 6úí hía yí wáa lén á fen. ⁴³ Ká 6a dásíwá jūhūso máhà wí ò o fení a Poole, ó o pá le 6a yí wé mu. O o bía nōn bíá zū mu jumu yi le 6a yénka lè ho yahó á bánbá na le 6ón6óore. ⁴⁴ Ká bía ká bán á à 6uaka há penmíní táá ho won-beení bíowa 6úí yi á panáa 6a món. Lé ká síi á wa 6úen6úen wóráa á dáina lóráa mu jumu yi á dèε woon á yí wó a 6úí.

28

Bío wó ho Malite yi

¹ Bío wa mōn á wa fera wó, á wa pá á 6a le ho káshú na wa wi yi yèni 6a le Malite. ² Ho nūpua 6uan wen se. Mu wó á ho vīohó wee tē á le tēení wí, á 6a lò ho dāshú á wa kará kīniá yi. ³ O o Poole khuiira há 6úeení le mí i yénní á à kúee ho dāshú yi. A bío ho dāshú wunwuró wí, ó o dīhioní ló há 6úeení mu yi, á cūaana a Poole níi 6uan yi wee dāndu. ⁴ Bío ho Malitesa mōn mu, á 6a wee bío láa mín: «Wa nūwá, o níi na ká léé ní-6úe. O fera yí hūrun mu jumu

yi ká le dofiní na térénna mahá pá yí tà le o mukáni kerí.»⁵ Ká a Poole mahá paránna a fá dó ho dshú yi. O yáá yí mən o vía.⁶ Ba búenbúen wáa pan le cúa-yen ká a Poole wee le, táá le o ò dñn dñn á à lé è lùwá líf hí. A 6a pan san á dèe búí máa wé, á 6a yèrémáa mí jíní á wee bío bío ká: «Yia ká léé dofiní búí.»

⁷ Ho kshú mu na wa wi yi ya-dí á lún beení wi. Ho sùaráa yi láa hen na wa wi yi. O nni mu yéni 6a le Pubiliyuusi. O buan wen sese há wizoóní bío tñn yi. ⁸ O nni mu bán maá lò yi here wi le dāmu dèe yi. Léé tēnī láa fñn-lonlooró vāmú tò a. O o Poole wá zon o cñn, á flora nən wo yi, ò o bō mí níní o wán ó o wan. ⁹ Bñn mōn á ho kshú mu vānvārowā na ká wee buen, á bán mún wa. ¹⁰ Le kōnbii guaró lè mí síiwá á 6a buan láa wen. A bío wa lénlò dñn, á bío wa mākóo wi yi le vēnī bío yi á 6a nən wen.

O Poole vad dñn ho Oroomu

¹¹ Há pīna tñn lé hā wa wó bñn á bō yi wārāa. Won-beení búí mún kera bñn láa wen á le tēnī páahú khīna yú. Ho ló ho Alekisāndiri yi. Ba wee ve ho láa Doff-hénbéní.* Bío á ho wee lén á hón lé hā wa zon. ¹² Wa dñn ho Sirakuusi yi, á wó há wizoóní tñn bñn. ¹³ Lé bñn wa dñn yi á bá le búee vannáa ho Erekió lóhó. Mu bán tá na léé tñn á ho pinpiró vā, á wee lé lè le wii hēnī bán nñn-káahó buen. Bñn bán wizoóní jñn níi lé bío wa vaá dōnnáa ho Puzoole lóhó. ¹⁴ Wa fò mín lè wān zāwa kèrēfēwa búí bñn, á 6a flora wen le wa wé há wizoóní bío hējñn láa mí. Lé ká síi á wa wá jōnnáa ho *Oroomu. ¹⁵ Wān zāwa na tà a *Krista bío ho lóhó mu yi na já wa buenlò sá, á ló buée sá wa yahó ho Apiyuusi yāwá, lè ho lahó na 6a le «Lāanía bío tñn» yi. Bío ó o Poole mən 6a ó o dó le Dónbeení bārāká á yú le sí-hebúee.

¹⁶ Bío á wa vaá dñn ho Oroomu, ó o Poole 6a nən le zii búí yi ó o lāara yi mí dōn, á 6a le o dásí níi búí wé pa a yi.

O Poole wee bue le Dónbeení bēnī bío

¹⁷ Mu wizoóní tñn níi zōñ, ó o Poole von 6a *zúifūwa júnáa le 6a le mí kúee mín wán. Bío 6a buée fò mín o zii ó o bía nən 6a yi: «Wān zāwa, ho Zeruzalēmu zúifūwa wīra mí á dó ho Oroomusa níi yi. A ī jñn yí wó yí khon le wān nīpomu. Í mún yí yāara wān búaawa lāndá. ¹⁸ Ba tūara mīl á bío búí na 6a á dñn wān á à búeráa mí á 6a yí yú, á 6a le mí í día mí. ¹⁹ Ká bío 6a zúifūwa pá mu, á ī wó san le 6a 6ua mí buennáa ho Oroomu bēe cñn á wón fēe í tūiá. Ká mu yínōn wān síi nūpua á ī wá buée kooní yi. ²⁰ Lé bñn nən á ī le mí buen á ī buee bío láa mia. Yia ó o *Isirayēle nīpomu dó mí síi yi lé wón bío yi á ho zúakuári na ká cannáa láa mí.» ²¹ A 6a zúifūwa bía nən wo yi: «Warén yí yú vūahú búí na ló ho *Zudee kshú yi na bía á ū bío láa wen. A nūpue tūn yí ló bñn yí buée bía bío búí láa wen. Wa mún yí já ū yèn-kohó sá. ²² Ká wa mahá wi á ū zéeni bío á ū wee leéka á wa jí. Lé bío le kuure na á fo wi yi, dén 6a nūpua pá bío há lua búenbúen yi.» ²³ A 6a dó le wizonle nən o Poole yi. Ba cērēe wee buen o cñn hen na ó o wi yi, ò o bue le *Dónbeení bēnī bío na 6a yi, ká a zéenia a *Moyiize lāndá bío lè le *Dónbeení jñ-cúa fēerowá bioní yara láa ba, á wee cá ò o bío búe 6a jñhú o Yeesu bío dání yi. Ba kúaa mín wán le yñnbii fúaa ho ziihú. ²⁴ Ba búí tà bío ó o Poole wee bío yi, 6a búí ðēn yí tà mu yi. ²⁵ Bío 6a bioní wáa wi mín júná yí wee saawaráa, ó o Poole bía há bioní na ká á véeníanáa: «Yaa há bioní na le Dónbeení Hácírí bía á nən mñn búaawa yi lá a jñ-cúa fēero *Ezayii jñi á bon. Bío ká lé bío le bía:

²⁶ Lén vaa bío na mu nīpomu na ká yi:

Mi wé è jí mu bío kénkén
ká mí máa zūn mu kúará.

Mi wé è lorí lè mí yío,
ká mí máa mí dēe.

²⁷ Ba nūpua na ká yí máa jí dēe.

Ba tun mí jikōnna
le mí máa jí bío.

Ba muunía mí yío
á yí wi 6a mí.

Ba yí wi 6a jí bío lè mí jikōnna.

Ba tun mí yiwa.

Ba pá le mí máa yèrémá máa buen í cñn á ī wéé 6a.

²⁸ Áwa, á mí wáa zūn mu. Le Dónbeení wó á ho fenlò bioní mu á à bue á à na bía yínōn zúifūwa yi. Bàn n̄ tá á jí le.» ²⁹ [Bíó ó o Poole bía hñn bioní so vó, á 6a zúifūwa saawaa wá ká 6a a kán mín.] ³⁰ Zii búí na ó o Poole wee da yi ká a sáání, lé dén ó o kará yi lúlúio bío

* **28:11** Doff-hénbéní: Há dofinia mu yēnnáa 6a le Kasitoore láa Polukusi. Há yēnnáa hía wee lé ho Kerēesisa cñn. Lé hārén á ho won-beení ton-sáwá na hón páahú so yí á hía wee kāráfá mīten yi á há pa 6a yi.

ᵈun. Bĩa wí 6a mi a wán 6úen6úen wee 6uee yí o bín. ³¹ O wee bue le Dónbeení béeení bío, á wee kàrán o Yeesu Krista bío lè 6a nùpua ká a poní séra, á bío 6úi yí máa hè.

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Oroomu kèrètíɛwa kuure yi

Vūahū túaró nūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho nɔn ho Oroomu kèrètíɛwa kuure yi.

O bía le 6a nùpua búenbúen wó khon lè le Dónbeení, ká bía máhá tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi á le Dónbeení á à wé á 6a à téréen le yahó. Le è kání 6a mu bè-kora yi á à na le mukání binbirí na máa vé 6a yi (1–8).

O Poole bía lè 6a *zúífúwa na wee pí a Yeesu bío le 6a yí dà máa pí le Dónbeení máa lén fɛɛɛ. (9–11).

O le há laà na ká wán á le Dónbeení sáamu na le wee wé láa bía yínɔn 6a zúífúwa á ko mu wé á 6a na mítén búenbúen o Yeesu yi, à bío sí le Dónbeení yi fɛɛɛ (12.1–15.13).

O mún bía le mí wí à mí wa ho Oroomu, à ðín bín varáa ho Esipaape. O o tɛɛnía bía ó o zú ho Oroomu lóhó yi búenbúen (15.14–16.27).

Le tɛɛnti

¹ Inén Poole na lé o Yeesu *Krista ton-sá, lé mi wee túa ho vūahū na ká á à na mia. Le Dónbeení von mi á í wé o Yeesu Krista tonkaro. Le léra mi á í bue le Dónbeení bín-tente, ² ðío le fèra ðín mí jì-cúa fɛɛrowá wán dóráa mí jii nɔn mí bíoní vūahū yi.* ³ Le bín-tente mu bío ciran le Za Yeesu Krista. O lé o *Daviide mánmání mu nípomu dání yi. ⁴ Ɛɛ ká le Dónbeení Hácírí zéenia mu lè mí pánká le o lé mí za bío le vèenia wo bío yi, wón na lé wa Núhúso Yeesu Krista.

⁵ Lé o Yeesu Krista mu pánká yi á le Dónbeení sáamu wóráa mi là a tonkaro, bèra a na há kána búenbúen nùpua á dé mí sía wo yi, à wé bè o bíoní yi, à déráa ho cùkú wo yi. ⁶ Minén mún lè bán nùpua so búí, minén na le Dónbeení von, á mí bío sá a Yeesu Krista yi.

⁷ Awa! I wee túa ho vūahū na ká á à na minén búenbúen na le Dónbeení wa láa sòobɛɛ á von á mí bío sá le yi ho Oroomu lóhó yi. Le wán Maá Dónbeení lè wa Núhúso Yeesu Krista wé mí sáamu làa mia, à na ho hɛɛrà mia.

O Poole wí o ò vaa búɛɛki ho Oroomu

⁸ I ì búaká lè wán Dónbeení báraká déro mí búenbúen bío yi o Yeesu Krista pánká yi. Lé bío mí sía déro le Dónbeení yi á bío wee bío ho ðímjíná lúu búenbúen yi. ⁹ Le Dónbeení na á í wee sá na yi lè 1 síi búenbúen le bín-tente na á í wee bue bío yi, ðío bío ciran le Za, dén zú le bío á í wee mí lè ho túiá poni. Le zú le ká 1 wee flo á í leéka mí bío. ¹⁰ Páahū lée páahū ká 1 wee flo, à í le ká mu lé le Dónbeení síi bío, à le tà na mu ní, à í dán bueen mi cón. ¹¹ Mu bon, 1 bɛntín wí à í mí mí wán láa sòobɛɛ, bèra a na à mu bío wéro pánká na le Dónbeení Hácírí dó mí à mí mún yí, à mí pánká wíoka keɛn. ¹² A há sía déro le Dónbeení yi na wa léera yi á wa à hení mín sía bío yi.

¹³ Wán zawa lè wán hínni kèrètíɛwa, 1 wí à mí zún le 1 wí à í bueen mi cón ká há búmakaa máhá hò mí á í ðín yí yú mu wóhū. I ì bueen mi cón, bèra a na à í tonló cúnú keɛn láa bío ho keraráa há kána na ká nùpua cón bío síi. ¹⁴ I ko à í bue le Dónbeení bín-tente na 6a nùpua búenbúen lè mí síiwá yi, bíia yío héra láa bíia yío yí héra, bíia káránna, láa bíia yí káránna. ¹⁵ Lé bún te bío á í wí à í buee bue le bín-tente mu à na minén na mún wí ho Oroomu lóhó yi.

Le Dónbeení bín-tente pánká wí

¹⁶ Mu bon, le bín-tente bueró níyio yí máa dí mi. Le bín-tente mu lé le Dónbeení pánká na le wee kánínáa bíia búenbúen na wee dé mí sía le yi, à búaká láa bíia lé 6a *zúífúwa, à dánáa bíia ká. ¹⁷ Le bín-tente mu wee zéeni le le Dónbeení wee wé á 6a nùpua téréen le yahó 6a sía déro le yi mí ðòn bío yi, láa bío mu túararáa: «Yia téréenna le Dónbeení yahó bío á 6a sío dó mí síi le yi bío yi, wón á à keɛn le mukání binbirí yi.»†

Ba nùpua wee wé mu bè-kora lè mí síiwá

¹⁸ Le Dónbeení wí ho wáayi, á wee zéeni le mí yi wee c1 6a nùpua yi bío 6a pá le à 6a wee wé bío yí se bío yi. Ba wee tí ho túiá poni yi lè mí wén-kora. ¹⁹ Lé bío á bío ó o nùpue dà à zúí le Dónbeení bío dání yi á yí sá 6a yi, lerén mítén zéenia mu wéréwéré láa ba. ²⁰ A lá ho ðímjíná nūhū búɛɛnii, á le Dónbeení pánká na jii mía, láa bío le karáa bún ó o nùpue yío yí máa mí. Ɛɛ ká mu máhá wee zún le bè-wénia yi. Lé bún te bío 6a túiá yí dà máa wé sínáa. ²¹ Ba zú le le Dónbeení dà, à 6a yí dó le báraká láa bío mu koráa. Lé bún wó á bío 6a wee

* 1:2 Mi lorí Ezayii vūahū 52.7; 61.1 † 1:17 Mi lorí Habakuuki vūahū 2.4

leéka á ñúhú míanáa, á háciira mía, á wi le tibírí yi. ²² Ba le mí lé mu bè-zúrminí ãnsowá, á 6a máh wó 6a bónbúwá. ²³ Sáni 6a ùaani le Dónbeení cùkúso na máa hí, á 6a díá 6a wee ùaani mu bè-lénna na 6a wee ta lòn ñúpue, táá ñínza, táá ñaju laà náa so, táá bia wee vará mí píorà wán, bán na ùenùen wee hí.

²⁴ Lé bún bío yi á le Dónbeení díaráa 6a á 6a wi mu bío na tun wéro yi, á héha lé 6a sía wára na yí se, á wee wé há ñyi-wará làa mín. ²⁵ Ba pá le Dónbeení túiá poni á 6a bò há sabioní món. Ba wee ùaani bío le Dónbeení lera, á wee sá na mu yi, á lerén Dónbeení na lera mu á 6a díá, dén na máh kò lè le khòonii fèèè. Amiina!

²⁶ Lé bún bío yi á le Dónbeení díaráa 6a á 6a wee wé há ñyi-wará na bío sí 6a yi. Ba háawa wee da làa mín, á 6a yí máa da làa báawa. ²⁷ Lé làa bún síi á 6a báawa mún yí máa da làa háawa, á 6a sía wee bini wá mín yi làa sòobéè. Lé bún bío yi á le lònbee na kò làa ba wee yiráa 6a bío 6a vùnun wee wé bío yi.

²⁸ Bío 6a pá le mí máa zúri le Dónbeení, á le 6èn díá á 6a bò mí hácin-kora món, á wee wé bío yí kò. ²⁹ Mu bío na yí téréna lé mí sííwa ùenùen 6a wee wé: Ba wee wé mu yikomu, 6a ylo wee lé mí ninzáwa bío, 6a lé 6a ñi-súmaa, le yandee wi 6a yi làa sòobéè. Ba lé 6a ñi-ùúewá, á wa há warà. Ba wee khà 6a ñúpua, 6a wa mu bè-kora wéro lé 6a ñúpua. Ba wee fúaa há sabioní 6a ñúpua ñini, ³⁰ á wee yáa mín yénnáa. Ba lé le Dónbeení zúkúsa. Ba wee là 6a ñúpua, á wee yóní míten. Ba wee khòn, 6a dá mu bè-kora wéro làa sòobéè. Ba wee pí mín nùwá bíoni. ³¹ Ba lé 6a bónbúwá. Ba dó mí ñini le mí i wé bío na, á 6a máa wé mu. Ba yiwa tunka, 6a yí zú makári. ³² Ba ñon zú le Dónbeení citii bío le bia wee wé hñn wára so síi bío sá mu húmú yi. Èè ká ãarén mí bèere máh pá wee wé mu, á 6a mún wee tá bia wee wé mu ñii.

2

Ba ñúpua citiró bío

¹ Ū wé ñúpue léee ñúpue á wee citii bío ká, á ū ñúhú máa lé, fo wee siini ho ūten. Lé bío á bío fo wee citii, bán wára ãan síi lé hña ūnén mún wee wé. ² A wa 6èn zú le bia wee wé hñn wára so síi á le Dónbeení á à citii làa bío téréna. ³ A ūnén na wee citii 6a ñúpua á ū ñon wee wé 6a wára ãan síi, fo so wee leéka le ū ñúhú á à lé le Dónbeení citii yi le? ⁴ Táá bío le Dónbeení síi se, á wee ñi mí yi, á zú mu bè-tente wéro, á fo so wee lá làa bè-káamaa le? Zúri le lé bún tentemu so wee ñaa fo á à ū yeremá ū yilera lé ū wára. ⁵ Awa, á bío fo yí wi ū ñi dèè, á yí wi ū yeremá ū yilera lé ū wára, á le lònbe-súmúí lé ðio fo 6èn ñi dé ūten yi le Dónbeení sí-cíle wizonle zoñ. Bún zoñ ká le è ñi le citii làa bío téréna. ⁶ Le è saáni 6a ñúpua yi á à héha lé 6a bè-wénia.* ⁷ Bia wee wé mu bè-tentewá làa sòobéè, á wee cá ho cùkú lè le yèni le Dónbeení cón, lè le mukáni binbiri, bán le è na le mukáni na máa vé yi. ⁸ Ká bia káa le Dónbeení yi, na pá ho túiá poni á 6a ta mu bè-kora bío, bán le è zééninaa le mí yi wee cí 6a yi làa sòobéè. ⁹ Le lònbee lè le yi véè á à yí bia ùenùen na wee wé mu bè-kora. Mu ù búaká làa bia lé 6a *zúífúwa, á à dánáa bia yínon 6a zúífúwa. ¹⁰ Èè ká bia wee wé mu bè-tentewá, bán le Dónbeení á à dé ho cùkú yi, le è wé á 6a à yí le kónbii á à keñi ho hээрá yi. Le nín-yání i wé mu làa bia lé 6a zúífúwa, á bia yínon 6a zúífúwa máh á sí. ¹¹ Mu bon, le Dónbeení yi máa hueeka ñúpua mín yi.

¹² Lé bún ñon á bia ùenùen na wó mu bè-kora á 6a yí zú a *Moyiize landá, bán húmú bío á landá ñii máa yi. Ká bia zú ho landá mu á 6a wee wé mu bè-kora, bán á à citii lè ho landá. ¹³ Mu bon, bia téréna le Dónbeení yahó yínon bia wee ñi a Moyiize landá mí don ká 6a máa bè ho yi. Bia wee wé bío ho landá le 6a wé, bán lé bia le Dónbeení wee wé á 6a téréni le yahó. ¹⁴ Hen ká bia yínon 6a zúífúwa na ó o Moyiize landá máa cón á wee wé bío ho landá bò, se ho landá mu wi 6a yiwa. ¹⁵ Bún wee zéeni le bío ho landá le 6a wé wé á wi 6a sía yi, á 6a yiwa lé mu seérása. Lé bío á páahú búí á ãarén mítén yilera pí 6a bío, ká páahú búí á há tá 6a ñii. ¹⁶ Le Dónbeení citii ñi ñonzoñ, ká mu bío á à zún. Bún zoñ ká le è ðin o Yeesu *Krista wán á à citiráa 6a ñúpua 6a bío ùenùen na sá yi dání yi, làa bío le Dónbeení bín-tente bíaráa mu, ðio á i wee bue.

Ba zúífúwa yí máa bè ho landá yi làa bío mu kordá

¹⁷ Èè ká ūnén na lé o zúífú, á zú a *Moyiize landá, á le ū síi wan le Dónbeení bío yi, ¹⁸ fo zú bío sí le Dónbeení yi. Lé ho landá ñon á fo zúnáa bío se. ¹⁹ Fo láa mu yi le fo lé 6a múiwa ya-dí, á lé bia wi le tibírí yi khoomu. ²⁰ Fo le fo lé bia yí zú mu bío ñi-karánlo, á lé 6a háyúwá ñi-karánlo. Lé bío fo zú le mu bío zúrló lè ho túiá poni á wi ho landá yi.

²¹ Awa, ūnén na máh le fo lé bia ká ñi-karánlo 6èn wó kaka yí máa káránnaa ūten? Fo wee hení mu na 6a ñúpua yi le 6a yí ñuaa bío, á ūnén máh wee ñuaa le we? ²² Fo wee káran

* 2:6 Mi loñ Lení vúahú (Psaumes) 62.13

6a nùpua le ho há-fénló lè ho bá-fénló 6a kílí yí, à ùnén màhá wee wé mu le we? Fo jina há wǎnna à ù màhá wee zoo ñuaa mu bío há wǎnna zíní yí le we? ²³ Fo wee yóoní ütten ho lándá bío yí, à le Dónbeení yèni dén bèn wee yáa bío fo yí máa bè ho lándá mu yí bío yí. ²⁴ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vùahú yí: «Lé minén bío yí á bíá yí zú le Dónbeení wee yáaráa le yèni.»†

²⁵ Mu bon, ká fo wee wé bío ho lándá bò, se ù *kúiiiró† bío ñúhú wí. Ká fo *kúio à ù màhá yí máa bè bío ho lándá bò henía yí, se fo ka lòn nùpue na yí kúio. ²⁶ Ká yá yí kúio ò o bèn wee bè bío ho lándá bò henía yí, á le Dónbeení so máa cáti bǎnso lòn nùpue na kúio le? ²⁷ A yá yí kúio ò o wee bè bío ho lándá bò henía yí lé wón kílí cítí ùnén na yí máa bè ho yí, ká ùnén ho lándá mu ñǎn wáa túara nǎn yí, á fo mún kúio. ²⁸ Mu bon, mu yínǎrí o nùpue sǎnía wee wé bǎnso là a zúifú, á mu mún yínǎrí ho kúiiiró wee wé o là a zúifú. ²⁹ Ká a zúifú binbirí lé yáa lé orén zoó mí síi yí. A ho kúiiiró binbirí, hón lé le síi na yèremáa. Bún lé le Dónbeení Hácírí wee wé mu, ká yínǎrí ho kúiiiró na ó o Mǎyíize lándá bò. O zúifú binbirí yí máa yí le yèni nùpua cǎn. Le Dónbeení lé ðio ó o wee yí le yèni cǎn.

3

Le Dónbeení le mí ì wé bío à le wé mu

¹ Awa, á mu zúifumu lè ho kúioró léé bío na cǔnú wí le? ² Mu cǔnú wí làa sòobéé há dǎa búenbúen yí. Barén lé bíá le Dónbeení kárafáa mí bíoní yí ho yahó. ³ Awa, á hàrí ká 6a búú 6a ðahú á yí bò bío le Dónbeení le 6a wé yí, á bún so ò hè lerén á le máa bè mí bíoní yí le? ⁴ Búéé. Wa ko wa zúú le le Dónbeení dén wee ðín ho túiá poni wán, ká 6a nùpua búenbúen lé 6a sabín-fúaalowa, làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yí lerén míten dǎní yí: «Ba nùpua ko 6a zúú

le bío fo wee mí búenbúen lé ho túiá poni.

A hàrí 6a yáa ù yèni,
se ù bío pá bon.»*

⁵ Ká bío warén wee wé á mu yí térénaa lé bún wó á le Dónbeení térénló bío wíokaa zúnanáa, se í wáa dà à bío bío ká á à héha lè 6a nùpua leékaró: Hen ká le Dónbeení wee beé wa lò bío búú dǎní yí, bún so wee zéeni le le yí térénaa le? ⁶ Búéé dé! Bún lé 6a nùpua leékaró. Lé bío ká le Dónbeení yí térénaa, á le è cítí ho ðímǎná nùpua kaka?

⁷ Ká ínén lá fá le sabéré á le Dónbeení túiá poni bío wíokaa zúna á dóráa ho cùkú le yí, á lé mu yén bèn wáa nǎn á í ñúhú á à siráa le í le o bè-kora wéro? ⁸ Ba búú na wee là wen á yáa wee bío le wa wee bío bío ká: Mí wé wa wé mu bè-kora à mu bè-tentewá le yí. Bán nùpua so ñúná á à sí.

Nùpue na térénaa le Dónbeení yahó á mía

⁹ Awa, á warén *zúifúwa màhá bèn wee leéka le wa bío ñúhú so wí po bíá ká léé? Búéé dé! I zéenia mu le 6a *zúifúwa làa bíá yínǎrí 6a *zúifúwa búenbúen á mu bè-kohó panká wí wán, ¹⁰ làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yí:

«Ba nùpua búenbúen yí
á nǐ-kéní ká yí térénaa,
¹¹ hácírí bǎnso nǐ-kéní ká á mía,
hárí nǐ-kéní ká yí máa cá le Dónbeení.

¹² Ba búenbúen ðía ho wǎ-tente,
6a páanía wó 6a nùpua na bío ñúhú mía.
Bè-tente wéro nǐ-kéní ká
á mía 6a ðahú.

¹³ Ba ñíní ka lòn búráa na hénkaa.
Ba wee khá 6a nùpua.
Ba bíoní ka lòn ðíhioní súró.

¹⁴ Ba wee dánkání 6a nùpua làa sòobéé,
6a wee bío há bín-kora.

¹⁵ Ba can mí kuio le nǐ-búéé bío yí.

¹⁶ Há dǎa na 6a wee tè yí
búenbúen á 6a wee fí mu bío yí,
à dé há yinyio 6a nùpua yí.

¹⁷ Ba yí zú héerá wǎhú.

¹⁸ Ba yèn-dǎní yí á Dónbeení kǎnbii ñúhú mía.»†

† 2:24 Mí loñ Ezayii vùahú 52.5 † 2:25 Mí loñ Luki vùahú 1.59 * 3:4 Mí loñ Lení vùahú (Psaumes) 51.6 † 3:18 Mí loñ Lení vùahú (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 10.7; 140.4; Ezayii vùahú 59.7-8

19 A wa jɔ̀n zū le ho lándá bò non bía wee bè bio ho wee bio yi. Bún wó bèra a na à bio léenii yí keɛ́n o búí cón, á ho ðímjá nùpua búenbúen mún zū́r le mí wó khon le Dónbeení yahó. 20 Nii woon yí dà máa wé bio ho lándá le o wé búenbúen á máa térénnáa le Dónbeení yahó. Mu bon, ho lándá jùhú, lée bèra a na à 6a nùpua zū́r le mí wó khon.

Bio le Dónbeení wee káni là a nùpue

21 Ée ká há laà na kà wán, á bio le Dónbeení wee wé à wa wé 6a nùpua na térénná le yahó ká ho lándá nii ló, bún le Dónbeení mu wáa zéénia láa wen. O *Moyiize lándá mí bæere le le Dónbeení jii-cúaa fɛɛrowà zéénia mu wéréwéré. 22 Le Dónbeení wee wé à 6a nùpua téréen le yahó 6a siadéro o Yeesu *Krista yi bio yi. Le wee wé mu làa bía búenbúen na wee dé mí sía wo yi, hueekaró máa mu yi. 23 Lé bio 6a nùpua búenbúen wó mu bè-kohó, á 6a búenbúen khèra lè le Dónbeení cùkúso. 24 Ée ká le Dónbeení sáamu bio yi, á le wó á 6a térénná o Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á 6a yí miten mu bè-kohó nii yi. Le wó mu káamáa. 25 Le Dónbeení wó a lè le muini yía. Lé bún bio yi ó o Krista mu húmú pánká yi á bía dó mí sía wo yi búenbúen á yúráa mu bè-kora séndiáaró. Le Dónbeení wó ká síi, á zéénináa bio le wee wé à 6a nùpua téréen le yahó. Hári ho yánkaa, á 6a nùpua bè-kora na 6a wó 26 á le há mí síi bio yi, á zéénináa bio le wee wé à 6a téréen le yahó. Hári lón zuia ká le Dónbeení pá térénná, á wee wé à 6a nùpua téréen le yahó 6a siadéro o Yeesu yi bio yi.

27 Lé bio á mu lé le siidéro le Dónbeení yi wee wé ò o nùpue téréen le yahó, á mu jùhú mía ò o yòoní miten mí wára bio yi. 28 Mu bon, wa wee leeka le o nùpue wee téréen le Dónbeení yahó o siidéro le yi bio yi, ká yínorí o Moyiize lándá na ó o wee bè yi bio yi. 29 Táa le Dónbeení mu so lé 6a *zúífùwa mí dön bán Dónbeení le? Le so yínorí há síiwá na ká búenbúen bán Dónbeení le? Úuu, le mún lé há síiwá na ká bán Dónbeení. 30 Mu bon, lerén lé le Dónbeení dà-kéní mí dön. Lé lerén wee wé à 6a zúífùwa téréen le yahó 6a siadéro le yi bio yi, á le mún wee wé à há síiwá na ká nùpua mún téréen le yahó 6a siadéro le yi bio yi. 31 Á bún so wee zéeni le lé dén siidéro so le yi bio yi ó o Moyiize lándá jùhú wáa míanáa le? Búeé dé! Ho lándá mu bio jùhú keɛ́llo á wa yáa wiokaa wee tí jii le wa siadéro le Dónbeení yi.

4

O Abarahaamu siidéro le Dónbeení yi bio

1 A bio wa wáa à bio wán 6úaa *Abarahaamu dání yi lé mu yén? Lé mu yén ó o yú? 2 Ká a Abarahaamu lá térénná le Dónbeení yahó bio ó o wó bio yi, se o dà à yòoní miten, ká a máhá yí dà máa yòoní miten le Dónbeení yahó. 3 Mu bon, bio ká lé bio túara le Dónbeení bíoní vúahú yi: «O Abarahaamu dó mí síi le Dónbeení yi, lé bún non le catío wo lá a nùpue na térénná le yahó.» 4 O ton-sá wón sáánii ko làa wo, ká le yínorí ðèe na 6a wé há làa wo. 5 Ée ká a búí yí máa wé ðèe, á bánso máhá dó mí síi le Dónbeení na wee wé ò o bè-kora wéro á téréen le yahó, wón le Dónbeení wee catí le o térénná mí yahó o siidéro le yi bio yi. 6 Lé bún te bio ó o nùpue na le Dónbeení wee catí le o térénná le yahó ká mu bè-wénia nii ló ó o *Daviide wee bio jún-síni bio ká síi:

7 «Bia le Dónbeení séra wékheró díaa, á 6ó bè-kora jùhú, bán júná sí.

8 O nùpue na bè-kora ó o Núhúso yí jà a jùhú yi, wón jùhú sí.»†

9 Dén jún-síni so bio ciran bía kúiora mí dön lée, táa bía yí kúiora á mu mún ciran? Mu bon, wa wee bio bio ká: «O Abarahaamu siidéro le Dónbeení yi lé bún wó a là a nùpue na térénná le yahó.» 10 Ká lé o *kúiiro mónđen á le wóráa wo lá a nùpue na térénná lée, táa le wó mu wó ó o kúioráa? Búeé, le Dónbeení wó a Abarahaamu là a nùpue na térénná wó ó o kúioráa. 11 Sáni ò o Abarahaamu kúii, á bún le Dónbeení wó a là a nùpue na térénná le yahó o siidéro le yi bio yi. Ká ho kúiiro hón lée fimini na bò a wán, á zéeni le le Dónbeení wó a là a nùpue na térénná mí yahó o siidéro le yi bio yi. Lé bún bio yi ó o Abarahaamu mu wóráa bía búenbúen na dó mí sía le Dónbeení yi á 6a yí kúiora bán maá. 12 Ée ká a mún lé bía kúiora bán maá, bán na yí ká jaa ho kúioró mí dön yi, á 6a bò bio á wán maá Abarahaamu wó yi, wón na dó mí síi le Dónbeení yi sáni ò o kúii.

Há kta wee yi le siidéro le Dónbeení yi pánká yi

13 Le Dónbeení dó mí jii non o *Abarahaamu lá a mòmmanía yi, le mí ì na ho ðímjá 6a yi á ho ò wé 6a kía.‡ Ká mu máhá yínorí bio ó o Abarahaamu wee wé bio ho lándá le o wé bio yi. Le wó mu lé bio ó o térénná le yahó o siidéro le yi bio yi. 14 Ká há kta bio lá sá a *Moyiize lándá bèrowá yi mí dön, se le siidéro le Dónbeení yi jùhú mía, á bio le Dónbeení dó mí jii

* 4:3 Mi loɛ́ Bío jùhú búeenii vúahú (Genèse) 15.6 † 4:8 Mi loɛ́ Lení vúahú (Psaumes) 32.1-2 ‡ 4:13 Mi loɛ́ Bío jùhú búeenii vúahú (Genèse) 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18

le mí ì na mí nìpomu yi mún lá à khí. ¹⁵ Lé bío á bío 6a nùpua yí máa wé bío ho lándá le 6a wé sese, lé bún wee cíí le Dónbeení síí. Ká lándá lá mía, se lándá yáaró 6èn mún mía.

¹⁶ Lé bún bío yi á há kía bío sánáa bíá dó mí sía le Dónbeení yi, bèra a na à há wé bío na hñn láa ba, à bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì na à bío sí bíá lé o Abarahaamu mánmánía búenbúen yi. Mu yínón bíá mí dòn na wee wé bío ho lándá le 6a wé, ká mu mún lé bíá búenbúen na dó mí sía le Dónbeení yi. ¹⁷ Láa bío mu túarará le Dónbeení bíoní vùahú yi: «í wó fo lè há kána cèrèè nìpomu 6àn maá.»[§] Le Dónbeení na ó o dó mí síi yi yahó, ó o lé wa maá. Dén Dónbeení so lé ðio wee dé le mukání 6a nì-hía yi, le wee wé á bío lá mía à kerí.

¹⁸ O Abarahaamu dó mí síi lóonía mu bío na lóoníló dó, á dó mí síi le Dónbeení yi, lé bún te bío ó o wóráa há sííwá na boo 6àn maá, láa bío le Dónbeení bíaráa mu ká síi: «Ū mánmánía jii máa zún.»^{*} ¹⁹ O lúlúio á à yí ho khímáni mu páahú, á ká mu húmú, á mún zú mún háa Sara máa teró bío, èè ká a síidéro le Dónbeení yi máhá pá fará ðín. ²⁰ Bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé ó o yí titikaa bío yi hári cínú. Ká a síidéro le Dónbeení yi bío yi ó o wíokaa yú ho pánká, á dóráa ho cùkú le yi. ²¹ O Abarahaamu láa mu yi binbirí le bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé á wéro pánká mún wi le cún.

²² Lé bún non á mu túara a Abarahaamu ðání yi le «le Dónbeení cátio wo là a nùpue na téréna.»[†] ²³ Èè ká le bíoní mu «le Dónbeení wó a là a nùpue na téréna» á yí túara orén mí dòn bío yi. ²⁴ Le mún túara warén bío yi, warén na le Dónbeení cátio lè 6a nì-térénnia, warén na dó wa sía le yi, lerén na véenia wa Nùhúso Yeesu 6a nì-hía tìahú. ²⁵ Le Dónbeení díá á 6a bó a wa bè-kora bío yi, á wó ó o véera, bèra a na à wa wé 6a nùpua na téréna le yahó.

5

Le Dónbeení wó á 6a nùpua láa de bínia sí

¹ Bío le Dónbeení wó wen lé 6a nùpua na téréna wa síadéro le yi bío yi, á warén láa de á ho héerá wáa wi páahú wa Nùhúso Yeesu *Krista pánká yi. ² Lé orén pánká yi á wa wee zámakaráa mu sáamu na wa wi yi wa síadéro le Dónbeení yi bío yi, á sía wan bío wa dó wa sía wee lóoni wa páaníló le Dónbeení mu cùkú yi láa de. ³ Mu yáa yínón bún mí dòn, wa wee zámaka le lónbee na wee yí wen bío yi, Lé bío wa zú le le wee wé à wa hí wa sía. ⁴ Ká wa há wa sía, lé bún ì wé á wa á ðán ñ yi le sée ho kúará khénló wán. Ká wa ðáina káa ho kúará khénló mu yi, á wa á ðán ñ dé wa sía á à lóoni bío le Dónbeení le mí ì wé. ⁵ Wa síadéro à lóoni á bío máa dé nìyo wen, lé bío le Dónbeení zéenia le mí wa wen láa soobé le Hácíri na le non wen pánká yi. ⁶ Mu bon, wa lá yí dà dèè búí máa wé waten. A bío ho páahú na le Dónbeení bàrá á ðán, ó o Krista 6ueé húrun 6a bè-kora wérowá bío yi. ⁷ Ho tà á hí o nùpue na téréna bío yi lónbee wi. Nún-sí á nùpue dà á hení mí síi á à hí yía wee wé mu bè-tente bío yi. ⁸ Èè ká le Dónbeení wee zéeni le le wa wen láa bío ká: Bío wa lá lé 6a bè-kora wérowá mí cúee, ká a Krista máhá pá tà húrun wa bío yi. ⁹ Wa wó 6a nùpua na téréna le Dónbeení yahó o Krista húmú cání pánká yi. A léee kénkén ká wa mún khíi kání le Dónbeení sí-cíflé yi.

¹⁰ Mu bon, bío wa lá lé le Dónbeení zúkúsa, ó o za húmú pánká yi á wa láa de wáa bínia sí. A bío wa sí láa de ká síi, á wa láa mu yi kénkén le wa à kání bío ó o yío wi lua pánká yi. ¹¹ Mu yáa yínón bún mí dòn, wa wee zámaka le Dónbeení bío yi wa Nùhúso Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á wa lè le Dónbeení mu bínia sí.

O Adáma là a Yeesu Krista bío

¹² Lé o nùpue nì-kení wékheró bío yi á mu bè-kohó wéro zonnáa ho ðmíná yi. A lé mu bè-kohó wéro 6èn non á mu húmú wiráa. A 6a nùpua búenbúen mún wee hí, lé bío 6a búenbúen lé 6a bè-kora wérowá. ¹³ Sání le Dónbeení bè o *Moyiize lándá, á bún mu bè-kohó wi ho ðmíná yi vó. Ká bío á ho lándá lá ðín mía, á le Dónbeení 6èn lá yí máa mí mu bè-kohó bío dé dèè yi. ¹⁴ A lá a Adáma páahú á vaa búe o Moyiize páahú yi, á mu húmú yú le sée 6a nùpua wán. Hári bío á bán nùpua so wékheró yí ka là a Adáma wékheró bío síi, wón na wó bío le Dónbeení le o yí wé, á 6a búenbúen pá húrun, o Adáma na bío wee zéeni yía khíi buen bío. ¹⁵ Ká ho wékheró na wó, bún lé le Dónbeení sáamu yí dà máa tée. Lé bío ká lé o nùpue nì-kení mí dòn wékheró bío yi á 6a nùpua cèrèè húrunnáa, á le Dónbeení sáamu na le wó lè 6a nùpua cèrèè o nùpue nì-kení pánká yi, wón na lé o Yeesu Krista, bún sáamu so bío 6èn yí dà máa bío. ¹⁶ Le Dónbeení sáamu là a nùpue nì-kení wékheró á wi mín júná yi. Mu bon, o nùpue nì-kení wékheró lé bún wó á le Dónbeení síinia 6a nùpua júná. Èè ká mu bè-kora cèrèè wéro món, á le wó mí sáamu lè 6a nùpua, le wó á 6a téréna le Dónbeení yahó. ¹⁷ Mu

§ 4:17 Mí lorí Bío jùhú búeení vùahú (Genèse) 17.5 * 4:18 Mí lorí Bío jùhú búeení vùahú (Genèse) 15.5 † 4:22 Mí lorí Bío jùhú búeení vùahú (Genèse) 15.6

bon, o nùpue nĩ-kéní wékheró lé bío wó á mu húmú yú ho pánká. *Ɛ*é ká a Yeesu *Krista mí dòn pánká yi, á 6a nùpua na wee yí mu sáamu lé mí síiwà, bía le wee wé á 6a térén le yahó, bán yío á à wé lua, á à páaní ì dí le béenì làa wo. ¹⁸ Lé ká síi ó o nùpue nĩ-kéní wékheró non á 6a nùpua búenbúen júná sùráa. Làa bñn síi, ó o nùpue nĩ-kéní bè-wéni na térénna, lé bñn 6èn wee wé á 6a nùpua búenbúen térén, à bè yí yíráa le mukānì. ¹⁹ O nùpue nĩ-kéní mí dòn lé yía yí bò bío le Dónbeenì bía yi, lé bñn non á 6a zāamāa wórāa 6a bè-kora wérowā. Làa bñn síi, ó o nùpue nĩ-kéní na tà le Dónbeenì bío lé yía 6èn wó á 6a zāamāa á à térén le yahó.

²⁰ Bío ho lándá bò, á mu bè-kora 6èn mún wee dé wán ká mu wà. *Ɛ*é ká hen na mu bè-kora wee dé wán yi, lé bñn á le Dónbeenì sáamu 6èn mún wíokaa wee dé wán yi ká mu wà. ²¹ Bñn wee wé bera a na à bío síi mu bè-kora yúráa ho pánká á wee wé á 6a nùpua hí, lé làa bñn 6àn síi á le Dónbeenì sáamu 6èn mún wee yíráa ho pánká, á wé á 6a nùpua térén le yahó, á na le mukānì binbirì na máa vé 6a nùpua yi 6a páaníló là a Nùhúso Yeesu Krista bío yi.

6

Bío ho bátèèmu bío wee zéeni

¹ Awa, á bío wa wáa á bío lé mu yén? Wa so ko wa wíoka wé wé mu bè-kora á le Dónbeenì wé wéráa mí sáamu cèèè làa wen lée? ² Bùéé dé! Mu bè-kora dání yi, á wa ka lòn nùpua na húrun. A wa so ko á wa bñnì wé wé bè-kora le? ³ Mí so yí zū le warén búenbúen na bátízera wa páaníló là a Yeesu *Krista bío yi, á ka lé wa páanía húrun làa wo le? ⁴ Awa, ho *bátèèmu wó á wa ka lé wa páanía húrun làa wo, á páanía nùna làa wo, bera a na à bío síi ó o Maá Dónbeenì vèeníanā o Krista léra 6a nĩ-hía ðahú lé mí pánká na cùkú wi, lé làa bñn síi á warén mún wiráa le mukān-ñin le yi.

⁵ Mu bon, wa ka lòn nùpua na húrun wa páaníló làa wo bío yi. Làa bñn síi á wa mún khíi vée wa páaníló làa wo bío yi làa bío ó orén véerarāa bío síi. ⁶ Mí wa zūrì le bío wa fù karāa, bñn là a Krista páanía 6úaa ho *kùrùwá wán, bera a na à mu bè-kora wéroró jùhú 6úe wa cñn, á wa yí bñnì yí wé mu 6àn wobáanì. ⁷ Mu bon, O nùpue na húrun, wón wáa jùhú ló mu bè-kora wéroró yi.

⁸ A bío wa páanía húrun làa wo, á wa láa mu yi kénkén le wa mún ñ páaní ì keñ le mukānì yi làa wo. ⁹ Wa zū le bío ó o Krista wáa véera, ó o máa bñnì máa hí. Húmú máa bñnì máa dání o bío, ¹⁰ lé bío ó o húrun mu bè-kora bío yi le cùekúee á mu wórāa. A le mukānì na ó o wáa wi yi ó o wi yi le Dónbeenì bío yi. ¹¹ Lé làa bñn 6àn síi á minén mún zūrì le mí ka lé mí húrun mu bè-kora dání yi, á le mukānì na mí wi yi á mí wáa wi yi le Dónbeenì bío yi mí páaníló là a Yeesu Krista bío yi. ¹² A warén na wi le mukānì yi ho tá wán á mu bè-kora wáa yí ko mu bñnì yí pánká wán. ¹³ Mí yí bñnì yí día mí sánia mu bè-kora níi yi á há wé mu bío na yí térénna tonló sía, ká mí wé lòn nùpua na húrun bñnì véera bío síi, á sánia wé mu bío na térénna tonló sía, á wé sá na le Dónbeenì yi. ¹⁴ Bío mí ka lòn nùpua na húrun véera, á mí le mí sánia wé mu bío na térénna tonló sía, á wé sá na le Dónbeenì yi. Lé bío ó o Mòyiize lándá pánká wáa mía mí wán, mu lé le Dónbeenì sáamu á mí wi yi.

Wa yi máa sá na mu bè-kora yi

¹⁵ Awa, á bío ó o *Mòyiize lándá pánká wáa mía wa wán á wa wi le Dónbeenì sáamu yi, á lé bñn bío yi á wa wé è wéráa mu bè-kora le? Bùéé dé! ¹⁶ Ká mí wee wé mu bè-kora, se mí lé mu bè-kora 6àn wobáanì. Bñn wee 6uen lé mu húmú. Ká mí 6èn wee bè bío le Dónbeenì wee bío yi, á dén ñ wé mia lé 6a nùpua na térénna le yahó. ¹⁷ Mí wa dé le Dónbeenì bārāká! Mí fù lé mu bè-kora wobáanì. *Ɛ*é ká há laa na ká wán, á bío 6a kārāanna làa mia na mí tà yi, á mí bò yi lé mí sía búenbúen. ¹⁸ Mí júná ló mu bè-kora wéroró yi, á wáa lé bío térénna wobáanì. ¹⁹ I wee bío làa mia làa bío 6a nùpua wee bíorāa, lé bío mí yí máa wé zūrì mu bío yara fùafù. Mí fù ka lòn wobáanì, á wee dé miten mu koomu wárá lé mí síiwà yi, á káa le Dónbeenì yi. Làa bñn 6àn síi á há laa na ká wán, á mí mún día miten lòn wobáanì, á wé wé bío térénna, á bío sí le Dónbeenì yi.

²⁰ Bío mí fù ka lòn wobáanì mu bè-kora wéroró níi yi, á bío térénna wéroró bío mía mia. ²¹ Awa, á lé ho cùnú yén mí wáa yú há wárá na mí wee níyi bío yi há laa na ká wán. Bío wee lé mu món lé mu húmú. ²² *Ɛ*é ká há laa na ká wán, á le Dónbeenì fáa mia mu bè-kora níi yi, á mí wáa lé le ton-sáwá. Cùnú na wi mu yi, lé bío mí bío sá le yi, á bío wee lé mu món lé le mukānì binbirì na máa vé. ²³ Mu bon, mu bè-kora wéroró sáanìi lé mu húmú. *Ɛ*é ká le Dónbeenì bío na le wee há làa wen wa páaníló là a Yeesu *Krista na lé wa Nùhúso bío yi, bñn lé le mukānì binbirì na máa vé.

7

O kèrètíe á ho lándá pánká wáa mía wán

¹ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, bío á ĩ bío ò na mia á mi zū kénkén, lé bío mi zū ho lándá: O nùpue na yío wi lua, wón lé yía ho lándá pánká wi wán. ² Lãa bío sii ká a hãa yan o báa, à ho lándá cɛɛ wo ɓàn báa mu yi ho pãahũ búenóúen na á wón yío wi lua yi. Ká ɓàn báa hãa húrún, se o hãa nùhũ ló hón lándá so yi. ³ Ká ɓàn báa mu yi húrún ò o bĩnia yan bá-veere, se o lé o bá-fé. Ɛɛ ká ɓàn báa húrún ò o bõ yi yannáa, se lándá mia o wán, se o yínɔ́í bá-fé. ⁴ Lé lãa bũn sii á minén bío mún karáa. Mi páaníló là a *Krista bío yi á minén mún ká lè mi húrún, á ho lándá wãa bĩnia mia mi wán. Mi bío wãa sá yía vèera ló ɓa nĩ-hía tãahũ yi, bèra na a à wa wé sá ho tonlò na bío sí le Dónbeenĩ yi. ⁵ Mu bon, pãahũ na á mu bío na yí se poni fũ yú ho pánká wa wán, á ho lándá wee wé à mu bè-kora poni búe wen. A wa sá hã ton-kora na wee ɓuen lè mu húmú. ⁶ Ɛɛ ká hã laa na ká wán, á wa ka lè wa húrún ho lándá dání yi, á wãa yú waten mu bío na á wa lá lé ɓa wobáani nii yi. Wa wãa dà à sá à na le Dónbeenĩ yi lè le hácín-finle, lerén mí bɛɛre Hácírí pánká yi, ká wa wãa máa bĩni máa bè *Mɔyĩize lándá yi máa sá máa nanáa le Dónbeenĩ yi.

Bío non ho lándá bórda

⁷ Awa, á wa wãa bío mu yén? Ho lándá léee bè-kohó le? Búee! *Lándá lá mia se ĩ yí zū bè-kohó. Mu bon, ká ho lándá lá yí bía le: «Yí le ũ yío lé mi ninza bío,»* á ĩ lá máa zũri le bũn léee bè-kohó. ⁸ Lé ho lándá á mu bè-kohó bõ yi dórãa le sũ bío na yí se lè mí siiwã ɓàn wéró poni mi. Lándá lá mia, se bè-kohó mún mia. ⁹ Bío á ĩ fũ yí zū ho lándá, á ĩ yío wi lua. Ká bío ho lándá bõ, á mu bè-kohó ɓèn yú ho pánká, ¹⁰ á ĩ wãa ká mu húmú. Lé bũn te bío á ho lándá na lá à wé á ĩ yí le mukãni, lé hón á à dé mi mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mu bè-kohó bõ ho lándá yi á khã mi yãara.

¹² Ká ho lándá hón wee ce, á bío bõ henía mún wee ce, á térénna, á se. ¹³ Awa, á lé mu bío na se bĩnia wó ínén ɓúero le? Búee! Ɛɛ ká mu bè-kohó máhã ðĩn mu bío na se wán á ɓórãa mi. Lé bũn wa zūnanãa le mu bè-kohó yí se lãa sòobéɛ, á mún zūnanãa mu bè-kohó sũnsũmãmu bío le Dónbeenĩ bõ henía pánká yi. ¹⁴ Mu bon, wa zú le ho lándá hón lé le Dónbeenĩ bõ ho le Dónbeenĩ mu Hácírí pánká yi. Ká ínén wón lé o nùpue, pánká mia mi. I ka lòn wobã-nii na ɓa yèera mu bè-kohó yi.

O nùpue á mu bè-kohó pánká wi wán

¹⁵ Ho tũia poni, bío á ĩ wee wé á ĩ ɓèntĩn yí zū nùhũ: Bío á ĩ wi à ĩ wé á ĩ yí máa wé, ká bío á ĩ jina, bũn lé bío á ĩ máhã wee wé. ¹⁶ Ká ĩ hãa wee wé bío á ĩ yí wi à ĩ wé, se ĩ tà le ho lándá se. ¹⁷ Awa, se bío á ĩ wee wé ká á yí ló mi, ká lé bío mu bè-kohó yú ho pánká ĩ wán. ¹⁸ Mu bon, ĩ zú le mu bío na se wéró pánká mia mi. I wee wé le ĩ wé mu bío na se, ká ho pánká na á ĩ wé lãa bũ lé hãa mia. ¹⁹ Bío se na á ĩ wi à ĩ wé á ĩ yí máa wé, à mu bío na yí se na á ĩ yí wi à ĩ wé, bũn lé bío á ĩ máhã wee wé. ²⁰ Ká ĩ wee wé bío á ĩ yí wi à ĩ wé, se bũn wãa yí ló mi. Lé mu bè-kohó na yú ho pánká ĩ wán á mu ló yi.

²¹ Lé bũn bío yi á ĩ zūnanãa bío ká: Hen ká ĩ le ĩ wé mu bío na se, á bío yí se lé bũn à ĩ ðia ká ĩ wé. ²² Le Dónbeenĩ lándá à ínén ĩ bɛɛre sũi wee wa bío yi. ²³ Ɛɛ ká bè-veere ɓúí máhã wi, bũn ɓèn wee fi lãa bío á ĩ tà bío. Mu wee wé mi lè mu bè-kohó bío na wi mi kásó nii. ²⁴ A hã ɓèn léee yéréké wee sá mi! Yia máhã à kãni mi mu nĩ-hĩnmu mu yi lé o yén coon? ²⁵ Ɛɛ ká mi wa dé le Dónbeenĩ bārãkã o Yeesu *Krista na lé wa Nùhũso pánká yi.

Awa, ĩ hácírí yi, á le Dónbeenĩ lándá pánká wi ĩ wán. Ká hã sãnia dání yi, á mu bè-kohó ɓèn pánká wi ĩ wán.

8

Le Dónbeenĩ Hácírí wee wé ò o nùpue nùhũ lé

¹ Hã laa na ká wán á bía wãa páania là a Yeesu *Krista, bán júnã máa sí. ² Mu bon, le Dónbeenĩ Hácírí, ðio wee na le mukãni o nùpue yi o páaníló là a Krista bío yi, á kãnia mi mu bè-kohó bío lè mu húmú nii yi. ³ O *Mɔyĩize lándá lá yí dà máa wé bũn, lé bío ɓa nùpua yídãmu tun mu wéró wõhũ. Ɛɛ ká le Dónbeenĩ wó mu. Le non mí za ó o ɓueé lá hã sãnia lè ɓa bè-kora wérowã bío, á lérarãa ɓa júnã mu bè-kora nii yi. Lé ká sũ le Dónbeenĩ wó á ɓórãa mu bè-kora nùhũ, bũn na lá wee yí ho pánká ɓa nùpua wán. ⁴ Le Dónbeenĩ wó ká sũi bèra na a à wa ðań wé bío ho lándá le wa wé à mu jii sí, warãn na yí máa wé bío wa sãa wee vá yi na yí se, à wa wee wé bío sí le Dónbeenĩ Hácírí yi. ⁵ Mu bon, bía wee ɓua mítén héha lãa bío sí ɓa yi na yí se, bán yilera bõ bío sí ɓa yi wán. Ká bía wee ɓua mítén lãa bío le Dónbeenĩ Hácírí le ɓa ɓuarãa mítén, bán yilera ɓèn bõ bío sí le Hácírí mu yi wán. ⁶ Yia wee ɓua mítén héha lãa bío sí a yi, wón lá mu húmú wõhũ. A yia wee bè bío le Dónbeenĩ Hácírí le o wé yi, wón ɓèn lá le mukãni na máa vé lè ho héerã wõhũ. ⁷ Lé bío á bía wee ɓua mítén héha lãa bío sí ɓa sãnia yi, bán lé le Dónbeenĩ zúkúsa. Ba yí máa wé bío le Dónbeenĩ lándá

* 7:7 Mi lorí Léró vũahũ (Exode) 20.17; Lándá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 5.21

le 6a wé. Ba yáá yí dà mu máa wé huúu. ⁸ Bía wee 6ua mítén héha làa bio sí 6a yi, bán bio yí dà máa wé sí le Dónbeení yi.

⁹ Eε ká minén bán yí máa 6ua miten làa bio sí mi sánia yi. Mi wee wé bio le Dónbeení Hácírí le mi wé, lé bio le Hácírí mu wi mia. Hen ká a Krista Hácírí* mía nùpue na yi, se wón 6ánsò bio yí sá a yi. ¹⁰ Eε ká a Krista wi minén yi, á mi yú le mukáni le Dónbeení Hácírí pánká yi, lé bio mi térénna le Dónbeení yahó. Mi ì hí bñn bon, ¹¹ Eε ká le Dónbeení na veénia o Yeesu á Hácírí wi mia, á lerén na veénia o Krista mu á mún ñ na le mukáni mi sánia yi le Hácírí mu na wi mia pánká yi, hñn sánia so na bio sá mu húmú yi.

¹² Wán zàwa lè wán hínni, bio lé há kíkáa wa wán lé á wa wé bio sí le Dónbeení yi, ká yínóí á 6ua waten héha làa bio sí wen. ¹³ Ká mi wee 6ua miten héha làa bio sí mia, á mi ì hí. Eε ká mi khú mi kúrú síi bio wéro yi le Dónbeení Hácírí pánká yi, á mi ì kéri le mukáni yi.

¹⁴ Mu bon, bía le Dónbeení Hácírí wee dí yahó, bán 6úen6úen lé le Dónbeení zàwa. ¹⁵ Le Hácírí na mi yú máa wé mia làa wobáani, le máa dé zánii mia. Le wee wé mia lè le Dónbeení zàwa, á dà wa wee veráa le le «Abaa.» Mu kúará le: I Maá. ¹⁶ Le Dónbeení Hácírí mí beere yáa wee bio mu wéréwéré wa sía yi le wa lé le Dónbeení zàwa. ¹⁷ Awa, á bio wa lé le Dónbeení zàwa, á há ká na le dó mí nii le mí ì na mí zàwa mu yi á bio mún sá warén yi. Wa à páani há yi là a Krista. Mu bon, ká wa tà wee páani le lònbee yi làa wo, á wa mún khii páani á cukú yi làa wo.

Le Dónbeení wi à 6a nùpua kerí le cukú yi

¹⁸ Le lònbee lè mí síiwá na wee yí wen ho zuia á yí dà máa tèè lè ho cukú na wa khii yí le Dónbeení cón. ¹⁹ Mu bon, mu bio 6úen6úen na le Dónbeení léra á síi vá làa soobéé wee lóni bio le Dónbeení khii zéenináa bía lé le zàwa. ²⁰ Mu bon, mu bio 6úen6úen á wi ho pánká na bio nùhú mia níi yi. Yínóí munén mákóó kera mu yi, yía lera mu lé yía wó mu.† Eε ká ho dé mí síi lóni á nùhú pá wi mu bio mu cón. ²¹ Le Dónbeení khii fé mu bè-lénnii 6úen6úen ho yáaró pánká na mu wi níi yi lòn wobá-nii níi yi, á mu ù kerí mítén, á á kerí ho cukú yi làa bio le Dónbeení zàwa wiráa mítén bio síi. ²² Mu bon, wa zú le hári lòn zuia á mu wee jinika là a háa na sání wee 6úe bio síi. ²³ Ká mu máhá yínóí mu bè-lénnia mu mí dòn wee jinika. Warén na yú le Dónbeení Hácírí wó, dén na lé le nín-yáni bè-háni, warén mún wee jinika á pannáa bio le khii màná à lén wa núná, á zéeni le wa lé le zàwa. ²⁴ Wa fera bñn bon. Ká wa fenló mu máhá léé bio na wa dó wa sía wee lóni. Eε ká a nùpue hía mən mu bio na ó o wee lóni, se bñn bio so ó o máa bñn má lóni. Mu bio na ó o nùpue yío wi wán ó o so tñn bñn ì lóni le? ²⁵ Eε ká wa dó wa sía wee lóni bio wa yío mia wán, se wa há wa sía wee lónináa mu.

²⁶ A le Dónbeení Hácírí mún wee séeni wen, lé bio wa lé 6a yídàwa le Dónbeení bio dání yi. Mu bon, wa yí zú bio wa à fioráa. Lé bñn te bio le Hácírí mu wee fio wa bio yi lè há jinikaa na blo yara yí dà máa zéeni. ²⁷ A le Dónbeení na wee mi bio khína zoó wi há sía yi, dén zú bio le Hácírí wi le fio. Mu bon, le Hácírí mu wee fio bía dó mí sía le Dónbeení yi bio yi. Le wee wé mu làa bio le Dónbeení le mu koráa.

²⁸ Le Dónbeení wee wé á mu bio 6úen6úen wé ho cùnú bio bía wa le cón, bán na le hueekaa làa bio le lon làa bú. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení fèra hueeka 6a, á le mún fèra lon à le wé á 6a bonmín lè le za, bèra a na à wón wé 6a zà-kúii kñleso. ³⁰ Bán na le Dónbeení fèra le mí ì wé bio ká síi á le mún von, á bía le von á le mún wó á 6a térénna le yahó, á bía le wó á 6a térénna le yahó á le mún wó á 6a yú le cukú.

Le Dónbeení wamini bio

³¹ Bio wa yáa wáa à bñn ì bio lé mu yén? Bio le Dónbeení wi làa wen, á yía dà à sánsá wen lé o yén? ³² Le Dónbeení na yí pá mí za húmú, à le tà non wo ó o húrún wa 6úen6úen bio yi, á so máa na mu bio 6úen6úen wen máa bè mí za mu wán le? ³³ Nùpue na dà à bàká bía le Dónbeení hueekaa yi wón mia. Lé bio le Dónbeení wó á 6a térénna le yahó. ³⁴ Nùpue na wáa dà à síini 6a núná wón mia. Lé bio ó o *Krista húrún. Mu yáa yínóí bñn mí dòn, o véera, á wi le Dónbeení nín-tánii, á wee fio le yi wa bio yi. ³⁵ Léé wée dà à fáa wen o Krista na wa wen níi yi? Lé ho yéréké na wé sá a nùpue yi léé, táá lé le yidééré? Táá lé bio 6a nùpua wee beé wa lò bio yi le? A lé le híni lè mu khemu léé, táá lé mu bio na dà wee dé le 6oonii. Táá lé mu húmú le? ³⁶ Mu ù wé wen làa bio mu tuararáa le Dónbeení bionii vüahú yi: «Lé únén Dónbeení bio yi á wa wee zánináa wa mukáni làa wizoonii 6úen6úen. Ba nùpua wee lá wen lòn pia na 6a wá vaá 6úe.»‡ ³⁷ Eε ká mu 6úen6úen yi, á warén lé bía lé 6a san-báa binbirí o Krista na wa wen pánká yi. ³⁸ I láa mu yi binbirí le mu húmú, lè ho kerí le mukáni yi, lè le Dónbeení tonkarowá na ho wáayi, lè há pánkáwá 6úen6úen, làa bio há làa na ká

* 8:9 O Krista Hácírí na bio bía hen dén lè le Dónbeení Hácírí 6úen6úen léé dà-kéni. † 8:20 Mi lorí Bio nùhú 6úenii vüahú (Genèse) 3.17 ‡ 8:36 Mi lorí Lení vüahú (Psaumes) 44.23

wán, làa bío khíi wé, ³⁹ lè ho wáayi pànkáwá, làa hía ho tá yi, lè mu bè-lénnia búenbúen, á dèe woon yí dà máa fáa wén le Dónbeení waminí na le dín wa Núhúso Yeesu Krista wán zéenia làa wen níi yi.

9

O Isirayeele nípomu bío sà le Dónbeení yi

¹ I ì mí ho ttiáa poni, ì máa fí sabéré lé bío á ì bío sà a *Krista yi. A le Dónbeení Hácírí mún wee zéeni mu wéréwéré ì sli yi le bío á ì bío á bon. ² I yi wee dè làa soóbée, á lò wee be mu bío yi. ³ Mu bon, ìnén ì beere lá à fan le le Dónbeení dánkání mí, á ì lá a Krista fáa mún yi ká bñn lá dà à séeni wán zàwa lè wán hñnni na làa mí lé ho sí kéní bío yi. ⁴ Ba lé o *Isirayeele nípomu. Le Dónbeení wó 6a lè mí zàwa, á zéenia mí cùkú làa ba, á bò le páanii lè mí sífwa làa ba. Le nòn ho làndá 6a yi, á zéenia bío 6a wé è ìuàani làa de làa ba. Le dó mí jii nòn 6a yi bío cèrèe dání yi. ⁵ Lé barén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu mòmmanía, á mu nípomu dání yi, á lé barén 6àn síí ó o Krista mún 6ueé ton yi, wón na wi mu bío búenbúen jùhú wán, á lé le Dónbeení, á le khòonii bío sà yi fèe. *Amiina.

Bia lé o Isirayeele nípomu binbirí

⁶ Bñn wee zéeni le bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé á le so khú yi le? Búeé. Ee ká bia 6a wee ve làa Isirayeele zàwa yínórí bán búenbúen lé bia lé o zàwa binbirí. ⁷ O o Abarahaamu zàwa mún yínórí bán búenbúen lé bia lé o zàwa binbirí. Mu bon, bío ká lé bío le Dónbeení bia nòn o Abarahaamu yi: «Ba zàwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì dín wán á fo ò yíráa 6a.»* ⁸ Bñn wee zéeni le o Abarahaamu zàwa na ó ton búenbúen yínórí Dónbeení zàwa. Bia lé le zàwa lé bia le Dónbeení dó mí jii bío yi, na lé o Abarahaamu mòmmanía. ⁹ Mu bon, há jii-cúa na ká lé hía le Dónbeení má à dóráa mí jii: «Lóhó ló tika ká ì bñn ì 6uen ù cñn ká mún háa Sara ton o za báa.»† ¹⁰ Bñn pá yínórí mu mí dòn. O Erebekea mún ton 6a hénbèni lè wán máa Izaaki. ¹¹⁻¹² Páahú na 6a yáa dín yi ton yi á yí wó bío se làa bío yí se, á le Dónbeení bío ká: «O kñleso á à wé o fèeso ton-sá.»‡ Le Dónbeení bia bñn bèra a na à bío le le mí ì wé à wé à lén. Le wee hueeka 6a núpua làa bío sí le yi. Mu yí máa lé 6a núpua wára yi, ká mu wee lé lerén na wee ve 6a yi. ¹³ Làa bío mu túararáa le Dónbeení bñni vùahú yi ká sii: «O wara a Zakoobu ò o día a Ezayuu.»§

Le Dónbeení le mí ì wee bío na à le wé mu

¹⁴ Awa, á bñn kúará lé mu yén? Mu so wee zéeni le le Dónbeení yí téréna le? Búeé dé! ¹⁵ Mu bon, bío ká lé bío le bia nòn o *Moyiize yi: «Ì le ì wé hii làa núpue na, á ì wé le lè 6ánsò. Ì le ì zúrì núpue na makárá á ì zúrì 6ánsò makárá.»* ¹⁶ Bñn wee zéeni le yínórí bío 6a núpua wee cá mu, táá bío 6a wee jii mí lò bío yi. Ká le Dónbeení na wee wé le hii lé dío mu wee lé yi. ¹⁷ Bío ká lé bío bia le Dónbeení bñni vùahú yi: «Ì dó fo lè ho *Ezipite kshú béé bèra a na à ì dárlo bío zúrì, á ì yèni mún lé ho ðímíjá búenbúen yi.»† ¹⁸ Lé bñn nòn ká le Dónbeení le mí ì zúrì núpue na makárá, á le zúrì 6ánsò makárá. Le le mí ì wé ò o núpue yi ti, á le wé à 6ánsò yi ti.

¹⁹ Ká lé bñn mu karáa, jún-síí ó o 6úii á à tùa mii le léé webio nòn le Dónbeení mu pá wee zaráa lé 6a núpua? Mu bon, yía dà à pí bío le Dónbeení le mí ì wé wón mía. ²⁰ Núpue so dà à pí bío le Dónbeení le mí ì wé? Dá-mínií so dà à tùa yía má le yi le léé webio nòn ó o má mí ká le? ²¹ O sí-mí so yí dà máa mí ho córó làa bío ó o sli vá yi le? O le mí ì mí dèe na bío jùhú wi làa soóbée, táá dío bío jùhú tá mía lè ho córó mu, ò o mí.

²² Awa, le Dónbeení wí le zéeni le mí sli wee cí, á wi le zéeni mí pánká. A le jòn pá jà mí yi làa soóbée bia le síi wee cí yi bío yi, na bío sà ho yáaró yi. ²³ Ká le máhá mún wi le zéeni mí cùkú beení làa bia le zúna makárá, bán na le fèra wíokaa à 6a kèrì le cùkú beení mu yi. ²⁴ Bán sowaso lé warén. Le von wén lera 6a *zúifúwa làa bia yínórí 6a zúifúwa tñahú. ²⁵ Bío ká lé bío le Dónbeení bia mí jii-cúa fèero Ozee vùahú yi:

«Bia lá yínórí ì nípomu

á ì wé è ve le ì nípomu.

Mu nípomu na á ì lá yí wa,

á ì wáa warí làa soóbée.

²⁶ Hen na 6a lá wé le:

«Mí yínórí ì nípomu»,

á 6a wée ve mia yi lè

* 9:7 Mí lorí Bio jùhú búeenii vùahú (Genèse) 21.12 † 9:9 Mí lorí Bio jùhú búeenii vùahú (Genèse) 18.10, 14

‡ 9:11-12 Mí lorí Bio jùhú búeenii vùahú (Genèse) 25.23 § 9:13 Mí lorí Malasii vùahú 1.2-3

* 9:15 Mí lorí Léro vùahú (Exode) 33.19 † 9:17 Mí lorí Léro vùahú (Exode) 9.16

le Dónbeeni na wi fēēē zāwa.»[†]

²⁷ O jii-cúa fēēro *Ezayii wón 6èn bíá bíó kà pónpón o *Isirayēle nīpomu dání yi: «Hàrí ò o Isirayēle nīpomu wé boó lè mu yámú jumu jii hònlè bíá bíó síi, á 6a s̄n-kéní mí dòn lé bíá á à fen. ²⁸ Mu bon, bíó ó o Nùhúso bíá le mí ì wé o ò wé fùafùá ho tá wán.»[§] ²⁹ Làa bíó ó o Ezayii mu mún pá fèra bíaráa bíó kà:

«Le Dónbeeni na dà mu bíó 6úen6úen

lá yí ká bíá wa ñonkani can yi,
se wa bíó lá à kēn

lè ho Sodōmu lóhó bíó síi,

wa bíó lá à 6onmín

lè ho Komōre lóhó bíó síi.»*

Le Dónbeeni wee wé à 6a nūpua téréen le yahó

³⁰ Awa, á bíó wa wáa á bíó lé mu yén? Bíá yínorí 6a *zúifùwa na yí cá à 6a téréen, á le Dónbeeni wó á 6a téréenna le yahó 6a stadéro le yi bíó yi. ³¹ O *Isirayēle nīpomu bán 6èn lá wi 6a ðn ho lándá wán à téréennáa le Dónbeeni yahó á mu yí wó yi yú. ³² Lée webio non 6a yí wóráa mu yí yú? Lè bíó 6a yí cá à 6a téréen le Dónbeeni yahó lè 6a stadéro le yi, á 6a wi 6a téréen le yahó lè há wára na 6a wee wé. A 6a kákana le huee na wee wé ò o nūpue lùwá wán.

³³ Làa bíó mu túararáa le Dónbeeni bíoní vūahú yi:

«Mí loñ, ho Sion lóhó yi,

á ì bárá le huee

na wee kōkōn wán,

ho 6úaa hó na wee lùwá a nūpue.

Éé ká yíá mahá dó mí síi ho yi,

á 6ánsó máa nūyi.»[†]

10

Ba zúifùwa làa bíá yínorí 6a à bíó sá a Nùhúso yi

¹ Wán zāwa lè wán hínni, bíó wi ì síi yi làa sòobéé na á ì wee fio le Dónbeeni c̄n 6a *zúifùwa dání yi, lé 6a káníló bíó. ² Mu bon, ì dà à bíó mu 6a jii le 6a 6èntín henía le Dónbeeni bíó làa sòobéé, éé ká mu yara binbirí á 6a yí zú. ³ Bíó le Dónbeeni wee wé ò o nūpue téréen le yahó á 6a yí zú, á 6arén míten wi 6a cá bíó 6a à wé ká 6a à téréen le yahó. Lè ká síi á 6a pánáa bíó wee wé ò o nūpue téréen le Dónbeeni yahó. ⁴ Mu bon, lé o *Krista non ó o *Mōyíize lándá bèró bíó jii sūrāa, bèra a na à bíá 6úen6úen na wee dé mí sía o Krista mu yi, á bán téréen le Dónbeeni yahó.

⁵ Bíó ó o Mōyíize bíá ho lándá na wee wé ò o nūpue téréen le Dónbeeni yahó dání yi lé bíó ká: «Yíá wee wé bíó ho lándá bō henía wón yío á à wé lua ho pánká yi.»* ⁶ Le sídéro o Krista yi dání yi na wee wé ò o nūpue téréen le Dónbeeni yahó á bíó ká lé bíó bíá: Yí bíó ù síi yi le «lé o yén á à yòo ho wáayi?» Mu wee zéeni le lé o yén á yòo wé ó o Krista 6ueé líi. ⁷ Mún yi bíó ù síi yi le «lé o yén á à líi ho n̄-h̄n̄b̄ó-lóhó yi?» Mu wee zéeni le lé o yén á líi vèeni a Krista 6a n̄-h̄a t̄ah̄t̄.

⁸ Ká bíó ká lé bíó bíá: «Le bíoní 6ueé 6ó fon. Dén bíoní so lé dío wee zéeni le sídéro o Krista yi bíó.»[†] Lè lerén bíoní mu á wa wee bue. ⁹ Ká fo tà bíá wéréwéré le o Yeesu lé o Nùhúso, ká fo dó ù síi binbirí le le Dónbeeni vèeniá wo léra 6a n̄-h̄a t̄ah̄t̄, á fo ò fen. ¹⁰ Mu bon, le síi na wee dé le Dónbeeni yi binbirí lé bíó wee wé ò o nūpue téréen le yahó. Yíá bíá mí sídéro o *Krista yi bíó wéréwéré, wón 6ánsó á le Dónbeeni á à fení. ¹¹ Mu bon, bíó ká lé bíó túara le Dónbeeni bíoní vūahú yi: «Nūpue lée nūpue na dó mí síi le Dónbeeni yí wón máa nūyi.»[‡] ¹² Ba *zúifùwa làa bíá yínorí 6a zúifùwa á hueekaró míá yi. Ba 6úen6úen léra o Nùhúso n̄-kéní yi, wón na wee wé mu tentemu làa bíá 6úen6úen na wee fio mu o c̄n. ¹³ Mu bon, bíó ká lé bíó túara le Dónbeeni bíoní vūahú yi: «Nūpue lée nūpue na à ve o Nùhúso, ó ò kání.»[§]

¹⁴ Éé ká 6a so dà à ve o Nùhúso ká 6a yí dó mí sía wo yi le? A 6a so dà à dé mí sía wo yi ká a 6úí yí zéeniá o bíó á 6a yí jná le? A 6a so dà à jí mu ká a 6úí yí buera mu le? ¹⁵ A mu so dà à bue ká a 6úí yí tonkaa mu bíó yi le? Làa bíó mu túararáa le Dónbeeni bíoní vūahú yi ká

[†] 9:26 Mí loñ Ozee vūahú 2.1-3, 25 § 9:28 Mí loñ Ezayii vūahú 10.22-23 * 9:29 Mí loñ Ezayii vūahú 1.9; Bío jiihúhú

6úeenii vūahú (Genèse) 19.23-28 † 9:33 Mí loñ Ezayii vūahú 28.16 * 10:5 Mí loñ Levii nūwa vūahú (Lévitique)

18.5 † 10:8 Mí loñ Lándá zéeniló vūahú (Deutéronome) 30.12-14 ‡ 10:11 Mí loñ Ezayii vūahú 28.16 § 10:13

Mí loñ Zoweele vūahú 3.5

sii: «Bia wee buen lè há bín-tentewá á miló sí-wéé èntín wi làa sòobéé.»^{*} ¹⁶ Ká 6a búenbúen máhá yí bò le Dónbeení bín-tente yi. Mu bon, bío kà lé bío ó o *Ezayii bía: «Núhúso, lé o yén yáá dó mí sii le bín-tente na wa wee bue yi?»[†] ¹⁷ Lé kà sii á le síidéro le Dónbeení yi wee lé le bióní na ó o núpue wee jí yi, á le bióní mu lé o Krista bío bueró.

¹⁸ Awa, le í tùa mia: O *Isirayéele nípomu á yí ná le bín-tente mu le? Ba ná le. Bío kà lé bío túara le Dónbeení bióní vüahú yi:

«Le Dónbeení bín-tente
á bènbéra há làa búenbúen.

Le buera non

ho ðímí ná núpua búenbúen yi.»[‡]

¹⁹ Le í wóka tùa mia: A lé o Isirayéele nípomu yí zúna mu kúará le? Awa, á bío kà lé bío ó o *Moyiize fèra bía mu dání yi:

«Í wé á bia yínóní nípomu
á mi ì dí lè le yandee.

Tì wé á mi síá á à cí

mu nípomu na há cí rí mia yi.»[§]

²⁰ Le *Dónbeení ní-cúa fèero Ezayii yáá henía mí sii ò o bía bío kà:

«Bia lá yí máa cá mi
á yú mi.

Bia lá yí máa fio dèé í cón

á í zéenia lè í ten.»^{*}

²¹ Ká a Isirayéele nípomu dání yi, á le Dónbeení ní-cúa fèero Ezayii pá bínía le le Dónbeení bía bío kà: «Làa wizooní búenbúen ká í wee dá í níi ve o Isirayéele nípomu na yí máa bè í bióní yi, á 6a káa.»[†]

11

Le Dónbeení yi pá a Isirayéele nípomu bío

¹ Awa, le í tùa mia: Le Dónbeení pá a *Isirayéele nípomu le? Bùéé dé! Lé bío á ínén mún lé 6a ní-kéni, á lé o *Abarahaamu mòmání. Í ló a Bènzameé núwá bân zì-júhú yi. ² Le Dónbeení nípomu na le fèra hueekaa á le yí pá. Mi bíní leéka le Dónbeení bióní vüahú bióní na kà bío, háa ó o ní-cúa fèero *Elii má non le Dónbeení yi ká a síi yí wan o Isirayéele nípomu bío na 6a wó yi. O le: ³ «Núhúso, ú ní-cúa fèerowá á 6a bó. Ú muini yeeníi làa á 6a fù. Lé ínén í dòn ká, á ínén 6a mún wi 6a búe.»^{*} ⁴ A bío kà lé bío le Dónbeení bía non wo yi: «Ba báawa muaaseé hèjun á í kà lè í ten. Bân yí búrá le dofní na 6a le Baale yahó á yí búaanía le.»[†] ⁵ Mu mún ka kà sii ho zuia. Le Dónbeení sáamu bío yi, á 6a sún-kéni lé bía le lera. ⁶ Lé le sáamu bío yi á le hueekaará 6a, ká yínóní bío 6a wó bío yi. Ká bún mia se le sáamu wáa yínóní sáamu.

⁷ Léee webio á mu wee zéeni? Mu wee zéeni le bío ó o Isirayéele nípomu lá wee cá á 6a yí yú. Bía le Dónbeení hueekaa lé bía yú mu. Ká bía ká bân yiwa wáa tunka. ⁸ Mu bon, bío kà lé bío túara le Dónbeení bióní vüahú yi:

«Le Dónbeení wó á 6a háciira mia.

Le wó á hàrí lòn zuia

á 6a yí dà máa mi,

á yí dà máa jí bío.»[‡]

⁹ O *Daviide mún bía bío kà:

«Le 6a bè-díni wé lòn dáá,

lòn kòhú na 6a à tè yi,

à bío ko làa ba à sá 6a yi.

¹⁰ Le 6a wé 6a muuiwá,

à yí bíní yí mi dèé.

Nì le lónbee 6a núná yi.»[§]

¹¹ Awa, le í tùa mia: Mí wee leéka le lé 6a *zúífúwa lùwá á mu vóráa le? Bùéé dé! Éé ká lé 6a wékheró pánká yi á há síiwá na ká núpua bò yi feraráa. A bún lé bío dó le yandee 6a zúífúwa mu yi. ¹² Ba wékheró wó á ho ðímí ná núpua yú mu bè-tentewá le Dónbeení bío

* **10:15** Mí loñ Ezayii vüahú 52.7 † **10:16** Mí loñ Ezayii vüahú 53.1 ‡ **10:18** Mí loñ Lení vüahú (Psaumes) 19.5

§ **10:19** Mí loñ Lándá zéenílò vüahú (Deutéronome) 32.21 * **10:20** Mí loñ Ezayii vüahú 65.1 † **10:21** Mí loñ

Ezayii vüahú 65.2 * **11:3** Mí loñ Bá-zàwa nín-yání vüahú (1 Rois) 19.10, 14 † **11:4** Mí loñ Bá-zàwa nín-yání vüahú

(1 Rois) 19.18 ‡ **11:8** Mí loñ Lándá zéenílò vüahú (Deutéronome) 29.3; Ezayii vüahú 6.10 § **11:10** Mí loñ Lení

vüahú (Psaumes) 69.23-24

dání yi. A bío 6a khon ho káníló yi wó á bía yínórí 6a zúífúwa yú mu bè-tentewá le Dónbeení bío dání yi. Bún wee zéeni le ká 6arén zúífúwa hía tà ho káníló bío, á mu bè-tentewá mu á à wíoka à dé wán.

Le vîndêe na ló miten làa dîo 6a fá bío

¹³ Hā laà na kà wán, á minén na yínórí 6a *zúífúwa lé mia á ï wee bíoráa. 1 lé o Yeesu tonkaro bía yínórí 6a zúífúwa cón, á ï síi wan ho tonló mu bío yi. ¹⁴ 1 wi à mu yandee zo wán síi nùpua na lé 6a zúífúwa à kánínáa 6a ní-dòndáa. ¹⁵ Mu bon, bío le Dónbeení jàana 6a bánía, á bún wó á ho ðímjása làa de bínía sí. Awa, ká le Dónbeení bínía tà 6a bío, á bún so máa keñ lé 6a húrun vèera le? ¹⁶ Ká ho ðínló bè-yáa bío sá le Dónbeení yi, se hía ká 6úen6úen bío mún sá le yi. * Ká le vîndêe nani bío sá le Dónbeení yi, se le 6àn lakara bío mún sá le yi. ¹⁷ O *Isirayeele nìpomu ka lòn oliivewa vîndêe na fá, á 6a kúiora lakara 6úí. Ünén na yínórí o zúífú ka lòn oliivewa vîndêe na ló miten lakahó á 6a séra 6ueé ceéra hā oliivewa vîndêe na fá yi, á ho lakahó mu bó yi wee yíráa dén yuaamu. ¹⁸ Lé bún non á fo yi ko á ù yòoní ütén, à zúarí bía ka lòn lakara na 6a kúiora yi. Fo ò yòoní ütén le we? Yínórí ünén non á hā nani yío wi luaráa, hā nani lé hía non á ünén yío wi lua.

¹⁹ Nún-sí fo dà à bío: Hā lakara mu kúiora bèra a na à ñén dàñ ceé. ²⁰ Mu bon, 6a ka lòn lakara na kúiora, lé bío 6a yí dó mí sía le Dónbeení yi. Ünén 6a 6èn ceéra, lé bío ù dó ù síi le Dónbeení yi. Ée ká ù máhā pa ütén bío, yí yòoní ütén mu bío yi. ²¹ Mu bon, ká le Dónbeení hía wee kúio le vîndêe na fá lakara, se le mún dà à wé mu 6àn síi lé ünén. ²² Awa, loñ: Le Dónbeení wee wé mu tentemu lé 6a nùpua, á le mún jii. Le jii bía yí máa bè le Dónbeení mu bíoní yi wán, ká ünén á le wé lé mí tentemu ká fo tà bó mu wáhd. Ká bún mía á ünén á le mún ñ sén lòn lakahó. ²³ Ká 6a zúífúwa kúii bínía tà dó mí sía le Dónbeení yi, á le è bíní ì ceé 6a hen na 6a fù wi yi le ho yahó, mu wéro pánká wi le cón. ²⁴ Mu bon, ünén wón síi binbirí ka lòn vîndêe na ló miten 6àn lakahó. Fo séra á 6ueé ceéra le vîndêe na fá yi, ká hón yínórí ù síi. Ba zúífúwa bán lá lé le vîndêe na fá 6àn lakara. A 6a bíní ceéro le vîndêe na 6a ló yi á lònbee máa keñ le Dónbeení cón.

O Isirayeele nìpomu káníló bío

²⁵ Wán zàwa lé wán hñni, bío le Dónbeení le mí ì wé na sà yi á ï zéeni làa mia, bèra a na à mí yí wé miten lé mu bè-zúrminí 6ànsowà: O *Isirayeele nìpomu sòn-kéní á à ðñn máa zúr bío 6úí yara, fúaa ká hā síi-viò nùpua na le Dónbeení hueekaa 6úen6úen yú ho káníló vó. ²⁶ Bún món ó o Isirayeele nìpomu máhá à kání, làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vūahú yi:

«O kánílo á à lé ho Sion lóhó yi.

O *Zakoobu zí-júhd nùpua píló làa de á le è khíni yi.

²⁷ Dén lé le páaní na à ñén Dónbeení

á à bè làa ba ká 1 séra 6a bè-kora día.»†

²⁸ Bío 6a zúífúwa pá le bín-tente bío, á 6a wó le Dónbeení zúkúsa, lé bún bío yi á minén yúráa ho káníló. Ká bía le Dónbeení hueekaa wó le mí nìpomu, á le wa 6àn maáwá bío yi. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení hía hñn bío, á le máa bíní fé mu. Le hía von nùpue na, á le máa bíní pí 6ànsó. ³⁰ Bío mí yánkaa yí bó le Dónbeení bíoní yi, á hā laà na kà wán á le Dónbeení wó le hii làa mia 6a *zúífúwa píló làa de bío yi. ³¹ Lé làa bún á 6arén mún yí bó le Dónbeení bíoní yi hā laà na kà wán, bèra a na à bío le Dónbeení zúrnanáa minén makári, á le mún zúr 6arén makári làa bún bío. ³² Mu bon, le Dónbeení díá á 6a nùpua 6úen6úen wee pí le bíoní bío, á le bè yi bíní zúrnanáa 6a 6úen6úen makári.

Le Dónbeení dà po mu bío 6úen6úen

³³ Eee! Le Dónbeení bío 6úen6úen 6èntñn jii sú. Le bè-zúrminí le le bío zúrló á jii yí zú. Bío le le mí ì wé á nùpue yí dà máa zúr. A mu wéro yara á nùpue mún yí dà máa zúr. Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vūahú yi:

³⁴ «Lée wée dà à zúrí o Núhdso yilera?

Lée wée dà le zéeni á à na a yi?

³⁵ A lée wée dà mu bío á à hā làa wo ò o bè yi hánáa 6ànsó?»‡

³⁶ Lé bío mu bío 6úen6úen wee lé o cón. Lé orén pánká yi á mu 6úen6úen wiráa, á bío sá a yi. Le ho cúkú bío sí a yi féee. *Amiina!

* 11:16 Mi loñ Miló vūahú (Nombres) 15.19-21 † 11:27 Mi loñ Ezayii vūahú 59.20-21 ‡ 11:35 Mi loñ Ezayii vūahú 40.13; Zoobu vūahú 41.3

12

Wa wi le mukōn-fnle yi là a Krista

¹ Wān zāwa lè wān hīnni, bīo le Dónbeenī wāa zéenia mí tentemu lāa wēn ká sīi, á ī ì heni bīo ká lāa sòobéé á à na mia: Mi na miten búenbúen le Dónbeenī yi lòn muinī yia ká mi yio ñon wi lua, á bīo sī le yi, á bīo wé sī le yi. Būn lé le 6úaanī binbirī na mi ko mi 6úaanī lè le Dónbeenī. ² Mi yí bè ho ðmīná bīowa na yí se yi, ká mi ðia le le Dónbeenī yèrémá mí hácirī á wé lè le hácirī dà-fnle. Lé būn á à na ká mi ì zūrī bīo le Dónbeenī sīi wá yi, būn na se, á bīo sī le yi, á ñii tun.

³ Le Dónbeenī sāamu na le wó lāa mi bīo yi, á ī ì bīo bīo ká á à na mi 6úenbúen yi: O 6úii yí leéka le mí bīo ñúhū wi po bīo ó o bīo karáa. Ká mi nī-kéní kéní wé 6ua miten lāa bīo mi bīo karáa á héha lè mi siadéro le Dónbeenī yi, bīo le ñon pánká mia. ⁴ Mu bon, o ñupue sánia léé dà-kéní, ká bīo cēkaa mín yi wó há būn lé bīo boo, á mu lè mí dà-kéní kéní bè-wénia mín wi mín ñúná yi. ⁵ Lāa būn sīi á warén mún boo, ká wa 6úenbúen lé há sánia dà-kéní wa páaníló là a *Krista bīo yi. Wa 6úenbúen cēkaa mín yi, yia lè mí lahó, yia lè mí lahó, lāa bīo ó o ñupue sánia bīowa cēkaaraa bīo sīi. ⁶ Mu bīo wéro pánká á le Dónbeenī ñon wa nī-kéní kéní yi mín ñúná yi. Yia le Dónbeenī ñon mí ñi-cúa fēeró pánká yi, á 6ānsó wé wé mu á héha lè le slidéro le Dónbeenī yi. ⁷ Yia le ñon ho pánká yi ó o wé séení 6a ñupua, á wón wé séení 6a. Yia le ñon ho pánká yi ó o wé kārán 6a ñupua, á wón wé kārán 6a. ⁸ Yia le ñon ho pánká yi ó o wé hīi 6a ñupua sīa, á wón wé hīi 6a sīa. Yia le Dónbeenī ñon ho pánká yi ó o wé há 6a ñupua lé mu bīo, á wón wé hén mí yi á hānáa 6a. Yia le ñon ho pánká yi ó o wé dí 6a ñupua yahó, á wón sòobá miten mu wéro yi. Yia le ñon ho pánká yi ó o wé zūrī 6a ñupua mākārī, á wón wé wé mu lè le sī-wēē.

⁹ Mi le bīo mi wa lāa mín á bīo wé ho túiá poni. Mi ñin mu bè-kora, á ca mi kuio mu bè-tente wéro yi. ¹⁰ Mi warī mín lāa sòobéé lāa bīo á 6a zāwa mín yi ko 6a wañnáa mín bīo sīi. Mi wé kōnbi mín, á dé mí sòobéé mi. ¹¹ Mi ca mi kuio o Ñúhúso tonló sáro yi, mi yí dí parí, á wé mu lè mí sīa 6úenbúen. ¹² Mi wé zámaka bīo mi dó mi sīa wee lōoní bīo yi. Mi wé hī mí sīa le lōnbee páahū, á wé fio le Dónbeenī yí fēē. ¹³ Mi wé séení mín zāwa lè mín hīnni kerēṭṭewa lāa bīo 6a mākóo wi yi. Bīa wee lāa mi wán á mi wé 6ua sese.

¹⁴ Mi wé fan mu bè-tentewá à na bīa wee beé mi lò yi, mi wé fan būn, ká mi wé yí dánkání 6a. ¹⁵ Bīa wé wee zámaka, á mi zámaka lāa ba. Bīa wé wee wá, á mi wá lāa ba. ¹⁶ Mi wé mí yilera lāa dà-kéní. Mi wé yí yooní miten, ká mi wé liiní miten, á tà páanī lè 6a nī-khenia. Mi yí wé miten lāa bè-zūrīmīnī 6ānsówa.

¹⁷ Yia wé wó khon lāa mia, á mi yí wé yí khe lè 6ānsó. Mi wé wé mu tentemu lè 6a ñupua 6úenbúen. ¹⁸ Ká mu dá wee wé, á mi sòobá miten, á ho héerá kerī minén lè 6a ñupua 6úenbúen páahū, ká ho 6ān yáaró yí lé mia. ¹⁹ Minén na á ī wa lāa sòobéé, mi wé yí dí yúaa miten, ká mi dé mu le Dónbeenī ñii yi. Mu bon, bīo ká lé bīo túara le Dónbeenī bioní vūahū yi: «Hā yúaa ðiró bīo sá mīi. Yia ko lāa bīo na, á ī wé mu lè 6ānsó, lé ínén Ñúhúso Dónbeenī bīa mu.»* ²⁰ Mu pá bīnia túara: «Hen ká ū zúkúso le hīni wee 6úe, á ū na mu bīo wo yi le o dí. Ká le ñu-hānī dá a, á ū na mu ñumu wo yi le o ñu. Ká fo wee wé ká, á mu ù kerī lòn donfúaa á fo wee khá bè 6ānsó ñúhū wán.»† ²¹ Mi yí le mu bè-kora yí pánká mi wán, ká mi wé wé mu bè-tentewá à yirāa ho pánká mu wán.

13

Ho pánká ya-ḍiwá lé le Dónbeenī bārā 6a

¹ Ba ñupua 6úenbúen ko 6a wé bè ho pánká ya-ḍiwá bioní yi. Pánká ya-ḍiwá yí dá maa kerī ká le Dónbeenī yí ñon mu nīi. ² Lé būn ñon ká yia pá 6a bīo, se 6ānsó pá le Dónbeenī bīo na le bō. Ká yia wee wé būn se o wee sīnī mí ñúhū miten. ³ Yia wee wé mu bè-tente wón yi ko ó o zōn ho pánká ya-ḍiwá. Ká yia wee wé mu bè-kora wón ko ó o zōn 6a. Hen ká fo wi á ū wé yí zōn ho pánká ya-ḍiwá, á ū wé wé mu bè-tentewá, á 6a wé è wioka ū yēni. ⁴ Mu bon, ho pánká ya-ḍiwá lé le Dónbeenī ton-sáwá ū séeníló bīo yi. Éē ká ū 6ān wee wé mu bè-kora, á ū zōn, lé bīo le Dónbeenī ñon ho wāhū 6a yi á 6a bé bīa wee wé mu bè-kora. Hen ká 6a wee bé 6ānsó, se lé le Dónbeenī tonló na le kāráfāa 6a yi á 6a wee sá, á zéeni lāa yia wee wé mu le le Dónbeenī sīi wee cī 6ānsó yi. ⁵ Lé būn ñon ó o ñupue ko ó o wé wé bīo ho pánká ya-ḍiwá le o wé, bēra a na à le Dónbeenī sīi yí cī a yi, á mún wé bè mu yi lé bīo ó o zū le būn lé bīo téréna.

⁶ Lé būn bīo yi á mi mún ko mi wé saánínáa ho lānpó. Lé bīo le Dónbeenī lé ḍio kāráfāa ho tonló mu 6a yi le 6a sá ho sese. ⁷ Mi ko mi na bīo ñupue na yi, á mi na mu wo yi: Yia bīo

* 12:19 Mi loñ Lándá zéeníló vūahū (Deutéronome) 32.35 † 12:20 Mi loñ Wáhio vūahū (Proverbes) 25.21-22

lée lànpó, à mi saání ho wo yi. Bío ko mu saání ho pánkà ya-díwá yí à mi saání mu. Yia mi ko mi kǎnbi, à mi kǎnbi o. Yia ko làa hézání, à mi hézón wo.

Yia wa 6a núpua se 6ánsò bò le Dónbeení làndá yi

⁸ Mi yí le kee búí keńí mia. Bío ko mu keńí mia lòn kee fée lé mi warímínló. Yia wa mín zàwa lé mín hínni, se wón wee wé bío ho làndá le o wé binbirí. ⁹ Mu bon, há làndáwá na kà á mi zú: «Yí wé há-fé tàá há-fé. Yí búe núpue. Yí juua bío. Yí le ù yí lé mi ninza bío.»* Hsń làndáwá so làa hía ká búenbúen á jui wee sí le bíoní dà-kéńí na ká yi: «Wań mi ninza làa bío á fo waráa úten bío síi.» ¹⁰ Yia wa mí ninza binbirí á máa wé bío na yí se làa wo. Yia wa mí ninzáwa se wón wee wé bío ho làndá le o wé binbirí.

Mi wa 6ua waten sese à òonnda o Krista búenlò

¹¹ Mi wa wé làa bún, sǎnkú bío mi yáá zú ho páahú na wa wi yi síí. Ho páahú dǎn à mi fání mí yío. Mu bon, há làa na ká wán á ho káníló wáa sùaráa làa wen á po páahú na wa búá wa sladéro o *Krista yi jùhú. ¹² Ho tá nì-kía, hen làa cinú ká ho ò tí. Awa, á mi wáa le wa díá há wára búenbúen na wee wé le tíbirí yi. Mi wa lá mu khoomu tonló sía á sáráa. ¹³ Mi wa 6ua waten sese lòn núpua na wi mu khoomu yi bío síi. Mi yí wa dé waten ho dándínló le ho ja-junló yi. Mi yí wa dé waten ho há-fénló le ho há-fénló yi, à yí dé waten mu koomu yi. Mi yí wa dé waten há fio le le yandee yi. ¹⁴ Mi le o Nùhúso Yeesu Krista bío á keńí mia. Mi yí díá le bío mí sía wee vá yi na yí se à yí pánkà mi wán, à mi wé wé bío sí mia.

14

Mi wé yí cttí mín dtnló bío yi

¹ Yia slidéro yí fará yí tina sese le Dónbeení yí á mi wé zún guaró, à wé yí wáani bío ó o wee leéka. ² Làa bío síi á 6a búí wee leéka le mi dà mu bè-dínni búenbúen wé è dí, ée ká 6a búí na sladéro le Dónbeení yí á yí fará yí tina sese bán 6èn lé ho dín-poni mí dòn 6a wee dí ká há taa níí ló. ³ A yia wee dí mu bè-dínni búenbúen yí ko ò o zúarí yia yí máa là há taa yi. Làa bún síi, á yia yí máa là há taa mún yí ko ò o cítí yia wee dí mu bè-dínni búenbúen, lé bío le Dónbeení mún tá wón bío. ⁴ Ünén lé o yén á à cítíraa o ní-veere ton-sá? O wó se loo, o wó khon loo, se 6a jùhúso lé yia á à fée mu túiá. O yáá à wé á mu ù wé se, lé bío ó o Nùhúso pánkà wi dà à seení a.

⁵ O búí cǎn á há wizooní júná wi po mín. Ée Ká á búí cǎn á há wizooní búenbúen lée dà-kéńí. Mi ní-kéńí kéní ko mi làa bío mi wee leéka yi mu dání yi. ⁶ Yia le há wizooní júná wi po mín wee wé mu o Nùhúso bío yi. Yia 6èn wee dí mu bè-dínni búenbúen wón mún wee wé mu o Nùhúso bío yi. Mu bon, o wee dé le Dónbeení bārākà mí bè-dínni bío yi. A yia wee dí ho zen-6uahó bío mí dòn wón mún wee wé mu o Nùhúso bío yi. Wón mún wee dé le Dónbeení bārākà. ⁷ Mu bon, wa fiahú á yia mukání wi miten bío yi wón mia, á yia á à hí miten bío yi wa fiahú wón mún mia. ⁸ Hen ká wa yío wi lua, se lé o Nùhúso á wa yío wi lua bío yi. Ká wa húrún, se lé o Nùhúso á wa mún húrún bío yi. Awa, á hārí wa hí loo, à wa yío wé lua loo, se wa bío pá sá a Nùhúso yi. ⁹ Mu bon, o *Krista húrún á véera bèra a na ò o wé bíá húrún làa bíá yío wi lua Nùhúso. ¹⁰ Ká ünén, lée webio nǎn á fo wee zúarínáa mín za táá mín hínló? A ünén 6èn, lée webio nǎn á fo wee zúarínáa mín za táá mín hínló yi? Wa búenbúen khií dín Le Dónbeení yahó á le è cítí. ¹¹ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vūahú yi: «Ínén Nùhúso á wi féeé.

Ho dímpá núpua búenbúen
á à fará mí nǎnkó júná wán í yahó,

6a búenbúen á à bío le í lé le Dónbeení bío bon.»*

¹² Làa bún síi, á bío wa ní-kéńí kéní wó á wa ko wa zéeni na le Dónbeení yi.

Yí dé mín za táá mín hínló bè-kora wéro yi

¹³ A mi wáa yí le wa wé cítí mín. Bío ká lé bío á mi le mu keńí mi yiwa: Mi yí wé bío búí na á dé mín za táá mín hínló kèrètíe mu bè-kora wéro yi. ¹⁴ I páaníló là a Nùhúso Yeesu bío yi, á í zú mu, á mún láa mu yi le mu bío búenbúen wee ce le Dónbeení yahó. Ée ká a búí wee leéka le mu búí yí máa ce, se mu 6èn yí máa ce 6ánsò cǎn. ¹⁵ Ká mín za táá mín hínló lò hía wee be ünén bè-dínni bío yi, se fo wáa yí máa zéeni le fo wa a. Yí wé bèra a na à mín za táá mín hínló na ó o *Krista húrún bío yi á hía ví ünén bè-dínni bío yi. ¹⁶ Bío se minén cǎn á yí ko mu wé á 6a núpua wé bíni bío mu bè-kohó bío mi dání yi. ¹⁷ Mu bon, le Dónbeení bá-zámu bío yí máa zéeni bè-dínni táá bè-junúii bío. Mu lé ho térénló, le ho hécérá, le há zámakaa na le Dónbeení Hácírí wee na. ¹⁸ Yia wee sá a Krista tonló làa bún bío síi wón bío á à wé sí le Dónbeení yi, á 6a núpua mún ñ tá a bío.

* **13:9** Mi loń Léro vūahú (Exode) 20.13-17; Làndá zéeniłó vūahú (Deutéronome) 5.17-21; Lení vūahú (Psaumes) 19.18

* **14:11** Mi loń Ezayii vūahú 45.23

¹⁹ Awa, á wa ko wa ca wa kuio à wé wé bio á à dé ho héerá wa páahú, làa bio wa nĩ-kéní kéní ì wé á wa siadéro le Dónbeení yí á à wioka à dé wán. ²⁰ Yí loñ mu bè-dínii yí à yáaráa le Dónbeení tonló. Mu bon, mu bio búenbúen dà wee dí. Éé ká mu bè-dínii na à wé á mi ninza à wé mu bè-kohó búñ yí se. ²¹ Bio se, lé ũ khí mu bio búenbúen na dà à dé mín za taa mín hínló mu bè-kora wéro yí. Hári mu wé taa, taa dívén juuló, taa bè-vio. ²² Le siidéro na fo yú mu bio mu dání yí ũ 6ua ũ dòn le Dónbeení yahó. Yía sli yí máa kán wo bio á bánso wee 6ua le mítén dání yí, wón juhú sí. ²³ Ká yía sli wee kán wo o bè-dínii 6úú dání yí, se wón bánso juhú sú, lé bio ó o yí máa wé mu à héha le mí siidéro le Dónbeení yí. Bio léé bio na yí máa wé héha le le siidéro le Dónbeení yí, búñ léé bè-kohó.

15

Wa ko wa wé hí wa sía

¹ Warén na siadéro le Dónbeení yí fará tina ko wa wé hí wa sía bía siadéro yí fará yí tina bio yí. Wa yí ko wa wé wé bio sí wen. ² Wa nĩ-kéní kéní ko wa wé wé bio sí wán zàwa le wán hínni yí, na à séení 6a, bèra a na à 6a siadéro le Dónbeení yí le ho yahó. ³ Mu bon, o *Krista yí wó bio sí a yí, 6úéé. Bio ká lé bio bía le Dónbeení bíoní vüahú yí: «Há bín-kora na 6a núpua bía non ünén Dónbeení yí lé ínén á há bía non yí.» ⁴ Le Dónbeení bíoní vónna na túara háání búenbúen túara bèra a na à há káran wen, à wa dán hí wa sía, à sía wé hereka. Lé búñ wee na à wa dán dé wa sía looní bio le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. ⁵ Le le Dónbeení na le sí-híilè le le sí-hebúee wee lé cón à wé á mi wé wioka jí mín yí, làa bio ó o Yeesu Krista le mu wéráa. ⁶ Lé búñ ñ na ká mi búenbúen á à wé le jii dá-kéní, á à déráa ho cükú le Dónbeení yí, dén na lé wa Núhúso Yeesu Krista 6án Maá.

⁷ Awa, á mi cén wé tà mín yí làa bio ó o Krista táraa mia bio síi à déráa ho cükú le Dónbeení yí. ⁸ O Krista 6ueé wó 6a *zuífúwa ton-sá, á tíraráa bio le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé è na 6àn maáwa yí jii à zéení le ká le Dónbeení bía bio na à le máa lé mu món. ⁹ O Krista mún 6ueé wó á bía yínóí 6a zuífúwa wee dé ho cükú le Dónbeení yí le hii bio yí, làa bio mu túararáa le Dónbeení bíoní vüahú yí ká síi:

«Lé búñ te bio á ì wé è sío
á à khòonínaa fo há sííwa núpua fíahú.»†

¹⁰ Mu mún túara:

«Sííwa núpua,

mi páaní zámaka le le Dónbeení nípomu.»‡

¹¹ Mu mún bínía túara:

«Dímíjíná kána búenbúen núpua,

mi khòoní a Núhúso,

sííwa búenbúen núpua,

mi zéení a beemu.»§

¹² Le *Dónbeení jii-cúa fere *Ezayii mún bía bio ká:

«Núpue 6úú á à lé o Zesee zí-juhú núpua fíahú

á à dí há sííwa nípomu yahó,

á mu nípomu mu mún ñ dé mí sli wo yí.»*

¹³ Le le Dónbeení na wee wé á mi dé mí sía looní bio le dó mí jii le mí ì wé, à wé á mi kéñ ho héerá le há zámakaa na jii mia yí mi siadéro le yí bio yí. Lé búñ ñ na ká le Dónbeení mu Hácírí pánká yí, á mi ñ dán ñ dé mí sía làa sóobéé á à looní bio le dó mí jii le mí ì wé.

O Poole le o Krista ton-sá

¹⁴ Wán zàwa le wán hínni, ínén í beere láa mu yí le mu bè-tentewá wéro bio wi mia làa sóobéé. Bio mi ko mi zúñ á mi zú búenbúen, á dà wee zéení mín. ¹⁵ Búñ juñ pá yí hò bio á ì bínía leékaa mia ho vüahú na ká lara 6úú yí làa bio mi zú wó, á yí titikaa mu bio yí. I wó mu lé bio le Dónbeení le mí sáamu ¹⁶ á wó á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá bía yínóí 6a *zuífúwa bio yí. Le Dónbeení tonló na á ì wee sá lé le bín-tente na á ì wee bue, bèra a na à le Hácírí pánká yí à bía yínóí 6a zuífúwa wé lòn hámu na bio sá le Dónbeení yí, á bio sí le yí. ¹⁷ I páaníló là a Krista bio yí, á ì sli wan le Dónbeení tonló na á ì wee sá bio yí. ¹⁸ Mu bon, bio á ì wee hení ì sí bio á yínóí bè-veere ká mu yínóí bio ó o Krista ñn í wán á wó. O Krista ñn í wán á ì wee wé á bía yínóí 6a zuífúwa tà le Dónbeení bio. O wó mu le í bíoní, le í bè-wénia, ¹⁹ le mu yéréké bíowa le mí sííwa, le Dónbeení Hácírí pánká yí. Lé làa búñ á ì bueráa o Krista bín-tente, à ñn ho Zeruzalemu lóhó yí à vaa 6úe ho líirii kshú yí.† ²⁰ Ká bio dá-kéní

* 15:3 Mi loñ Lení vüahú (Psaumes) 69.10 † 15:9 Mi loñ Samuweele nín-yání vüahú 22.50 ‡ 15:10 Mi loñ Lándá zéeníló vüahú (Deutéronome) 32.43 § 15:11 Mi loñ Lení vüahú (Psaumes) 117.1 * 15:12 Mi loñ Ezayii vüahú 11.10 † 15:19 Ho líirii: Ho lé ho Oroomu kshú sñn-kéní 6úú.

na kera 1 sli yi, lé à ï bue le Dónbeení bín-tente há dāa na núpua ðñ yí ná a Krista bio yi, bèra a na à núpue hía yi bio le 1 wee so a búii zii jùhú na ó o bàrà wán. 21 I wó mu á héhaa láa bio le Dónbeení bíoní vūahú bía:

«Bia na 6a ðñ yí buera a bio yí non yi á à mi a, bíá ðñ yí ná bio búii o dání yi á à zúrri o bio yara.» †

O Poole wee bio mí khitio varó bio

22 Lé búñ lá wee hè mi non á ï ðñ yí buararāa mi cón. 23 Eε ká há láa na kà wán á bio á ï lá ko á ï wé bñ á jñii wāa tun. Mi búεεkíró bio 6εñññ wi mñ míana. 24 I wi á ï va ho Esipaape. Ká 1 yú wee va bñ, jún-sí á ï 6ueé búεεkí mia. Mu bon, 1 wi á ï 6uee mi mi wán á kñíñáa, á mi séení mi á ï dání varāa hón káñú so. Ká 1 máhá 6ueé wé wizooni bio yen mi cón á á kñíñáa. 25 Ká há láa na kà wán á ï va ho Zeruzaleemu, á waá séení bía bio sá le Dónbeení yi bñ. 26 Mu bon, ho Maseduana lé ho Akayii kána kèrèñfewa á mu ló sía yi le mí ï cá le wári á à séenínaa ho Zeruzaleemu kèrèñfewa kuure núpua búii na lé 6a ní-khenia. 27 Lé 6arén mñten leékaa mu. Eε ká lé ho túiá le 6a mñ mí, á 6a ko 6a séení 6a. Lé bio á hñn kána so kèrèñfewa yínri *zúífúwa, á ho Zeruzaleemu kèrèñfewa na lé 6a zúífúwa máhá pá tà séení 6a le le Dónbeení bio. Awa, á 6arén 6εñ mún ko 6a séení bán le mí nñ bio. 28 Ká 1 yú le wári mu dó ho Zeruzaleemu kèrèñfewa nñ yi, á ï 6ueé lé le mi cón á à varāa ho Esipaape káñú. 29 I zú le ká 1 wee búen mi cón, á ï búen lá a *Krista bè-tentewa cèera na ó o wee wé le 6a núpua.

30 Wán zāwa le wán híñni, mi páanči ca mi kuio láa mi, á wé fio le Dónbeení yi 1 bio yi. Bñ lé bio á ï wee cá mi cón wa páaníló lá a Nùhúso Yeesu Krista, le le wamini na le Dónbeení Háçiri wee dé wεn bio yi. 31 Mí wé fio, bèra a na á ï káni ho *Zudee káñúsa na yínri 6a kèrèñfewa nñ yi. Mi mún wé fio, bèra a na á ho Zeruzaleemu kèrèñfewa vaa tà le séení na á ï ï 6ua vaá na 6a yi bio le le sí-weε. 32 Ká mu wó ká sñi, ká le Dónbeení tà á ï búen mi cón le há zāmakaa, á 6ueé vúrka mi cón. 33 Le le Dónbeení na wee wé á wa kerí ho héεrā yi á kerí le mí búenbúen. *Amiina!

16

Le tēeni

1 I wee tonka a Febe mi cón, wón na lé wán híñló mu kèrèñfemu dání yi, na wee sá le Dónbeení tonló ho lóhó na 6a le Sankeree yi. 2 Ká a 6ueé dān mia á mi 6ua a sese o Nùhúso yèni yi. Mi 6ua a láa bio á bía dó mí sía le Dónbeení yi wee buarāa mñ bio sñi. Mi wé séení a bio léε bio na ó o mákóo wi mia yi. Orén mí bæere séení 6a núpua cèrèε, sñnkú Inén.

3 I wee tēeni a Pirisiyye lá a Akilaasi yi, bán na láa mi páanía lé o Yeesu *Krista ton-sáwa. 4 Ba zāanía mí mukáni á káníanaa mi. I yi yí dá máa sá búñ yi. A 6a kèrèñfewa na yínri 6a *zúífúwa mún yiwa máa sá mu yi. 5 Ba kèrèñfewa na wee kúee mñ wán bñ zii á ï mún wee tēeni yi. I wee tēeni wán búñlo na 6a le Epayinεete yi. Wón lé o nín-yání núpue na dó mí sñi o Krista yi ho Azii káñú yi. 6 I wee tēeni á háa na 6a le Mari yi, wón na séení mia láa sóobéε. 7 I wee tēeni á Andoronikuusi lá a zúniasi yi. Ba láa mi léε sí kéní, á 6a mún kera ho kásó yi láa mi. Ba lé o Krista tonkarowá na bio jùhú wi láa sóobéε. Ba tà a Krista bio á dú Inén yahó.

8 I wee tēeni á Anpiliatuusi yi, wón na á ï wa láa sóobéε wa páaníló lá a Nùhúso bio yi. 9 I wee tēeni á Uubēñ yi, wón na láa wεn páanía wee sá a Krista tonló, á wee tēeni á Sitakiisi yi, wón na á ï wa láa sóobéε. 10 I wee tēeni á Apelεesi yi, wón zéení le mí dó mí sñi bñbirí o *Krista yi. O nñ na 6a le Arisitobuule le mí zii núpua á ï wee tēeni yi. 11 O Herodion, yia lé ho sí kéní láa mi á ï wee tēeni yi. I wee tēeni á Naasiisi zii núpua yi, bán na dó mí sía o *Krista yi. 12 I wee tēeni á háa na 6a le Tirifεena láa yia 6a le Tirifooze yi. Ba wee sá a Nùhúso tonló láa sóobéε. Wán búñlo háa na 6a le Pεεsiide á ï wee tēeni yi. Wón mún sá a Nùhúso tonló láa sóobéε. 13 I wee tēeni á Urufuusi yi, wón na bio jùhú wi láa sóobéε o Krista tonló sáró yi. Bñ nu á ï wee tēeni yi. O mún lé Inén wán nu. 14 O Asenkiriite, lá a Filekon, lá a Hεεmεεsí, lá a Patorobaasi, lá a Hεεmaasi, le wán zāwa kèrèñfewa na páanía wi láa ba, bán búenbúen á ï wee tēeni yi. 15 O Filolooki lá a Zulii á ï wee tēeni yi. I wee tēeni á Neree le mñ híñló yi, á wee tēeni á Olenpaasi yi, láa bía búenbúen na dó mí sía o Krista yi, na páanía wi láa ba á ï wee tēeni yi.

16 Mí tēeni mñ yi le le kñnbii tēenii. Ba kèrèñfewa kuio búenbúen wee tēeni mia.

Le zéeni na ó o Poole nān

† 15:21 Mí loñ Ezayii vūahú 52.15

¹⁷ Wán zàwa lè wán hínni kèrètɛwa, bío á ì hení á à na mia lé bío kà: Mí pa miten bío 6a nùpua na wee dé ho sankaró 6a kèrètɛwa kuure yi. Ho kàránlò na mi yú á 6a pã bío, à 6a wee kàrán mia làa bè-veere á à vínínáa mia. Mí pí 6a bío, ¹⁸ lé bío 6a nùpua mu síi á wa Núhúso na lé o *Krista tonló sáró bío yí here cón. Bío bío here 6a cón lé 6a dío bío. Ba wee bío há bín-síá à vínínáa bíá yí máa dàñ zún le sabéré lè ho túiá poni à hueeka mín yi. ¹⁹ Mu bon, 6a nùpua búenbúen zú bío mi wee tà bèráa bío ó o Núhúso wee bío yi. Lé bún non á ì síi wannáa mi bío yi. Eε ká 1 màhá wi à mi wé mu bè-zúríníni 6ánsowà binbiri à wé wéráa bío se. I wi à mi ce, à wé yí wé mu bío na yí se. ²⁰ Hen làa cínú ká le Dónbeení na lé ho h́érà 6ánsò á à yáa o Satáni pánká, á à dé o mí zení tá.

Le o Núhúso Yeesu wé mí sáamu làa mia!

²¹ O Timótee, yíà làa mí páania wee sá ho ton-kéní á wee t́ení mia. O Lisiyuusi là a Zasón là a Sosipatεere, bán làa mi lé ho síi kéní á mún wee t́ení mia.

²² Inén Tεetiyyuusi* na túara a Poole jì-cúa á mún wee t́ení mia wa Núhúso na wó á wa lé le dà-kéní yèni yi.

²³ O Kayuusi, yíà á ì làara wán mún wee t́ení mia. Lé wón zli á 6a kèrètɛwa wee kúee mín wán yi. Ho lóhó wén-bàrálo na 6a le Erasiite, wón lè wán za Kaatuusi á wee t́ení mia.

²⁴ [Le wa Núhúso Yeesu Krista à wé mí sáamu lè mi búenbúen. *Amiina!]

Mí wa khòoní le Dónbeení mí dòn

²⁵ Mí wa khòoní le Dónbeení. Lerén lé dío dà à wé, á mi síadéro le yi á à fàrá à t́in. Le è wé mu le bín-tente na bío ciran o Yeesu Krista, dío á ì wee bue pánká yi. Lé dén bín-tente so á le Dónbeení wee d́in wán zéénínáa mí bío na lá sà yi há lúlúio zànzàn. ²⁶ Eε ká há làa na ká wán, á mu wáa ló mu khoomu yi wéréwéré le Dónbeení jì-cúa fεεrowà vónna na 6a yáania túara pánká yi. Lé le Dónbeení na wi fεεε á non dén jii so bán yi le 6a túa mu, bèra a na, à há síi-viò nùpua zún le, à dé mí sía le yi, à wé bè le bíoní yi.

²⁷ Le le Dónbeení na mí dòn lé mu bè-zúríníni 6ánsò, à yí ho cùkú f́εεε, o Yeesu *Krista pánká yi. *Amiina!

* **16:22** O Tεetiyyuusi: O Tεetiyyuusi h́ia lé o kèrètɛ vón-túaro. Lé orén ó o Poole fεεra mí jì-cúa non yi ó o túara.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Korēnte kèrètíewa kuure yi

Vūahū tularó n̄hū

Le Dónbeení tonló lé o Poole úákáa ho ho Korēnte lóhó yi. O kará b̄n á yú le lúlú-kùure lè mí p̄ina bio h̄z̄n (Bè-wénia 18.11).

Ho Korēnte h̄ia léé lóhó na á mu bè-kora lè mí síwà wee wé yi. A mu lùnkaa o Poole yilera. Lé b̄n te bio ó o túararāa h̄a v̄nna n̄n 6a kèrètíewa kuure na wi b̄n yi, à 6a z̄r̄í bio 6a à 6ua lè mítēn.

O 6úa ho Korēnte kèrètíewa kuure yi: Le ho sankamínló à 6a kh̄i yi à día mu koomu wárá (1–5). Ba t̄úíawá f̄eró láa bio 6a wé è 6ua lè mítēn ó o z̄énia yara láa ba (6).

Bio 6a t̄úakaa bio láa wó ó o z̄énia yara: Mu yaamu, le muin̄i taa, o Yeesu d̄ínló, le Dónbeení Hácírí bè-h̄anii na le wee na, lè 6a n̄i-h̄ia v̄eró bio (7–15).

O Poole vūahū vaa véenii, ó o b̄ia ho Zeruzalēemu kèrètíewa n̄i-khenia séeniló bio, b̄n m̄n, ó o t̄énia 6a yi (16).

Le t̄éenti

¹⁻² In̄én Poole na le Dónbeení lè mí síi bio á léra à ì wé o Yeesu *Krista tonkaro, á wee túa ho vūahū na k̄a. In̄én lè w̄n za Sositéna á wee t̄éenti min̄én kèrètíewa kuure na wi ho Korēnte lóhó yi, min̄én na le Dónbeení ceéra à mí bio sí le yi mí páaniló là a Yeesu Krista bio yi. Le hueekaa min̄én láa b̄ia 6úen6úen na wee ve wa N̄húṣo Yeesu Krista mu yēni h̄a l̄ua 6úen6úen yi, à mí wé 6ua mitēn láa bio le Dónbeení síi vá yi. O Krista mu lé wa 6úen6úen N̄húṣo. ³ Le w̄n Maá Dónbeení, là a N̄húṣo Yeesu Krista à wé mu s̄aamu láa mia à na ho h̄erá mia.

O Poole wee dé le Dónbeení b̄arákà

⁴ I wee dé le Dónbeení b̄arákà f̄éé mi bio yi, lé bio le wó mu s̄aamu láa mia mi páaniló là a *Krista Yeesu bio yi. ⁵ Mu bon. Mu lé mí páaniló là a N̄húṣo á n̄n mi yúráa le Dónbeení bè-h̄ania lè mí síwà 6úen6úen, s̄n̄kú le Dónbeení b̄ioní bueró lè le Dónbeení bio z̄r̄íló, ⁶ lé bio ó o Krista b̄in-tente na z̄énia n̄n mia á mí tà bio láa sóob̄éé. ⁷ Lé b̄n te bio le Dónbeení bè-h̄anii 6úí á yí f̄oorarāa mia, min̄én na wee l̄oní ho páahū na wa kh̄ii mí wa N̄húṣo Yeesu Krista yi. ⁸ Le Dónbeení lé dío á à síi mia á à d̄ín f̄úaa mu véenii, á wékhe bio yí mí léé mia wa N̄húṣo Yeesu Krista 6uen n̄n̄z̄n. ⁹ Ler̄én mí b̄eere von mia à mí wé le dà-kéní lè le za Yeesu Krista na lé wa N̄húṣo. Hen k̄a le Dónbeení dó mí n̄ii le mí ì wé bio na, à le wé mu.

Ba kèrètíewa n̄i-cúu yi máa f̄é m̄n

¹⁰ W̄n z̄awa lè w̄n h̄nni, ì wee yanka mia wa N̄húṣo Yeesu *Krista yēni yi, le mí wé le n̄ii dà-kéní. Mí yí tà le ho sankaró à zo mí páahū. Mí wé mí yilera láa dà-kéní. ¹¹ W̄n z̄awa lè w̄n h̄nni, ì wee bio k̄a síi lé bio 6a n̄pua 6úí na wi o Kulowee c̄n̄ á 6ueé b̄ia n̄n m̄i le h̄a fio wi mí páahū. ¹² Bio n̄n á ì biarāa b̄n lé bio mí 6úen6úen n̄i-cúu wi m̄n n̄n̄á yi. O 6úí le min̄én b̄o a Poole yi, k̄a a 6úí 6̄en le min̄én b̄o a Apoloosi t̄aa o Piere yi. O 6úí wón 6̄en le min̄én b̄o a Krista yi. ¹³ Min̄én so wee leéka le o Krista á dà wee sankaa le? Lé o Poole lé yia húrun ho *kùrùwá w̄n mi bio yi le? Lé o Poole yēni á 6a b̄atízérarāa mia le? ¹⁴ I yáa wee dé le Dónbeení b̄arákà, lé bio k̄a mu ȳn̄r̄i o Kirisipuusi là a Kayuusi, á mí n̄i-kéní 6úí á in̄én yí b̄atízera. ¹⁵ O 6úí t̄n̄ w̄a à lé wen k̄a a bio le mí b̄atízera lè ì yēni. ¹⁶ Mu bon, ì lá le ì n̄nsá. I m̄n̄ b̄atízera o Sitefanaasi lè mí z̄ii n̄pua. B̄n̄ n̄i ló, á ì w̄a ka le ì yí b̄inia yí b̄atízera a 6úí mi c̄n̄. ¹⁷ O Krista yáa yí tonkaa mi le ì b̄atízé n̄pua. B̄ueé. O tonkaa mi, bèra a na à ì bue le b̄in-tente à na 6a yi. O le ì bue le k̄a ì yí wé mu lè mu bè-z̄r̄im̄in̄i b̄ioní. K̄a ì wó mu láa b̄n, ó o Krista húmú ho kùrùwá w̄n á b̄áh̄é máa ker̄.

Le Dónbeení p̄ankà lè le bè-z̄r̄im̄in̄i bio

¹⁸ Mu bon. B̄ia lá mu húmú w̄sh̄ c̄n̄, ó o *Krista húmú ho *kùrùwá w̄n bio z̄eeniló lé mu b̄n̄b̄umu. Éé k̄a war̄n na lá ho k̄ániló w̄sh̄ c̄n̄, á mu wee z̄eení le Dónbeení p̄ankà. ¹⁹ Bio k̄a lé bio túara le Dónbeení b̄ioní vūahū yi:

«Mu bè-z̄r̄im̄in̄i 6̄ansowá bè-z̄r̄im̄in̄i á ì kh̄ii 6úe n̄hūh̄.

B̄ia le mí z̄ú mu bio bio na 6a z̄ú á ì kh̄ii p̄í bio.»*

²⁰ K̄a mu wó k̄a síi, á léé webio á mu bè-z̄r̄im̄in̄i 6̄ansowá, láa b̄ia z̄ú h̄a l̄andáwá, lè ho d̄im̄j̄ná na k̄a b̄in-z̄r̄ilowá w̄a dà a bio? Le Dónbeení z̄énia mu le ho d̄im̄j̄ná bè-z̄r̄im̄in̄i

* 1:19 Mi lorí Ezayii vūahū 29.14

lée bónbúmu. ²¹ Ho ðímjána núpua lé mí bè-zúrímíní hácírí á yí ðárna yí zúna le Dónbeení le bè-zúrímíní wára ná á le wee wé yi. Lé bún non á warén bióní na wa zéenia na ka lòn bónbúmu bío, á le Dónbeení ðín wán á kánianaá bíá tà le yi. ²² Ba *zúífúwa wí á 6a mí mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká. A bíá yínón 6a zúífúwa bán 6èn lé mu bè-zúrímíní á 6a wee cá. ²³ Eε ká warén bán lé o Krista na 6a 6úaa ho kùrúwá wán bío á wa wee bue. Bún lé bío wee 6óoní 6a zúífúwa yi, á bíá 6èn yínón 6a zúífúwa cón, á mu lé mu bónbúmu. ²⁴ Eε ká bán na le Dónbeení hueekaa cón, á 6a wé zúífúwa táá 6a yí wé zúífúwa, bán zú le o Krista wee zéeni le Dónbeení pánká lé le bè-zúrímíní. ²⁵ Mu bon. Le Dónbeení bío na 6a núpua le mu lé mu bónbúmu, bún dà 6arén bè-zúrímíní wán. A bío 6a núpua le mu lé mu yidámu le Dónbeení cón, bún dà 6a núpua pánká wán.

²⁶ Wán zàwa lé wán hínni, mí loń mu sese. Minén na le Dónbeení hueekaa á mí wó le kuure, ká wa lá mu lé 6a núpua ðání yi, á 6a bè-zúrímíní 6ánsowá, lé ho pánká 6ánsowá, lé há zí-júná núpua na bío se, á yí boo mí ðahú. ²⁷ Eε ká le Dónbeení máhá ðín bío ho ðímjána le mu lé mu bónbúmu wán, á zéenianaá le mu bè-zúrímíní 6ánsowá bío jùhú mía. Le ðín bío ho ðímjána le mu lé mu yidámu wán, á zéenianaá le bíá pánkáwá wí bío jùhú mía. ²⁸ Le hueekaa bíá ho ðímjána wee loń dà wán, bíá lé 6a ní-káamáawa na bío jùhú mía, bèra a na à bío 6a le mu bío jùhú wí, á bún wé mu bè-káamáa. ²⁹ Lé bún non á núpue yí dà máa khòn le Dónbeení yahó. ³⁰ Le Dónbeení wó á wa páania lá a Yeesu Krista. Lé bún non á wa yúraa mu bè-zúrímíní binbirí na ló le cón. Mu lé o Krista mu á wa ðín wán á wóraa 6a núpua na téréna le Dónbeení yahó. Lé orén wó á wa bío sá le Dónbeení yi. Lé orén kánia wen. ³¹ Lé bún bío yi á le Dónbeení bióní vùahú á mu túara yi ká síi: «Yia le mí ì khòn, á wón khòn bío ó o Nùhúso wó bío yi.»†

2

Bío ó o Poole buera ho Korenteyi

¹ Wán zàwa lé wán hínni, bío á ìnén ì beere 6uara mí cón á 6ueé zéenia le Dónbeení bío na sá yi láa mía, á ì yi bíá láa mia láa bióní na kokókaa. Mu mún yínón ho ðímjána bè-zúrímíní bióní á ì bíaraa láa mía. ² Ho páahú na á ì wí láa mía, á bío á ì lá wí á ì zéeni láa mía yínón bè-veere 6úí ká mu yínón o Yeesu *Krista bío, o Yeesu na 6a 6úaa ho *kùrúwá wán. ³ Ho páahú na ì 6uara mí cón ká ì pánká mía, á le zánú wí yi. ⁴ Ì bióní láa bío á ì káranna lé 6a núpua á wí mí ðòn lé ho ðímjána ðen-sía bióní na 6a wee bío á 6úeraa 6a núpua júná. Ká mu lé le Dónbeení Hácírí pánká á zéenia mu láa mía le bío á ì bíá á bon. ⁵ Lé bún non á mí síidéro le Dónbeení yi á yí fára 6a núpua bè-zúrímíní wán, ká ho fára le Dónbeení pánká wán.

Le Dónbeení bè-zúrímíní

⁶ Wa wee zéeni mu bè-zúrímíní lé 6a kerétíewa 6úen6úen na síidéro fára tína o Yeesu *Krista yi, bún bon. Eε ká mu bè-zúrímíní mu máhá yínón ho ðímjána bè-zúrímíní. Mu bè-zúrímíní mu mún yínón ho ðímjána ní-beera bè-zúrímíní. Bán khúí hí ì vé. ⁷ Bío á warén wee zéeni lé 6a núpua lé le Dónbeení bè-zúrímíní na bío sá ho ðímjána yi. Mu bè-zúrímíní mu bío fera wí le Dónbeení síi yi hàrí ká ho ðímjána ðín yí léra, bèra a na à wa páani le cùkú yi láa de. ⁸ Mu bè-zúrímíní mu á ho ðímjána ní-beera yí zú. Ká 6a lá zúna mu, se 6a yí 6úaa o Nùhúso na lé o cùkúso ho *kùrúwá wán. ⁹ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Mu bío na ó o núpue ðín yí mən, á ðín yí já, bío na ó o núpue yáá ðín yí leékaa húúu,

lé bún le Dónbeení wíokaa á bàrá ká láa bíá wa le.»*

¹⁰ Bún bío so á le Dónbeení zéenia lé warén lé mí Hácírí. Mu bon. Le Dónbeení Hácírí wee mí mu bío 6úen6úen sese á zúrí, hàrí le Dónbeení mí beere bío na khúina zoo sá yi. ¹¹ O núpue hácírí mí ðòn lé ðío zú há yilera na wí o yi. Lé láa bún síi á le Dónbeení Hácírí mí ðòn lé ðío 6èn mún zú le Dónbeení yilera na wí le yi. ¹² Le hácírí na warén yú á yínón ho ðímjána na ká hácírí, ká ðío wa yú lé le Dónbeení Hácírí. Le Dónbeení dó mí Hácírí mu wen, á wa ðán zúrínáa mu sáamu na le wó láa wen. ¹³ Warén yí máa bío mu sáamu mu bío yi lé ho ðímjána bè-zúrímíní káranló na wa yú. Bùeé. Wa wee bío mu sáamu mu bío yi lé le Dónbeení Hácírí bióní na le wee zéeni láa wen. Lé ká síi á wa wee zéenina le Dónbeení bío yara le le Dónbeení Hácírí mu bióní. ¹⁴ O núpue na bò mí kùrúwá mán, wón núpue so yí dà máa tà bío wee lé le Dónbeení Hácírí cón. Mu ka lòn bónbúmu 6ánsó cón. O yí dà máa zúrí mu kúará. Lé bío le Dónbeení Hácírí mí ðòn lé ðío wee na ò o núpue ðán cikon mu bío. ¹⁵ Ká a núpue na le Dónbeení Hácírí wí yi, wón wee ðán cikon mu bío 6úen6úen,

† 1:31 Mí loń Zeremii vùahú 9.23 * 2:9 Mí loń Ezayii vùahú 64.3

ká ni-veere yí dà máa cikon bío wi orén yi. ¹⁶ Laa bío mu túararàa le Dónbeení bióní vūahú yi kà:

«Lée wée dà à zūrī o Nūhūso yilera?

Lée wée dà le zéeni á à na a yi?»†

Εε ká warén na le Dónbeení Hácírí wi yi, bán yilera là a *Krista yilera lée dà-kéní.

3

Wa lé le Dónbeení ton-sáwá

¹ Wán záwa lè wán hínni, mu bon. Mi ka lòn ðímjása na le Dónbeení Hácírí mia yi. Lé bñn ñon á ì yí ðárina yí bíá làa mia lè 6a nùpua na síidéro fàrá tñna bío síi, à ì bíá làa mia lòn nùpua na lée kùnkúzàwa mi síidéro ðání yi. ² Lé bñn te bío há bióni na á ì bíá ñon mia ka lòn yoomu. Há yí ka lòn ðínlò na lí. Mu bon, ì lá bíá làa mia lè há bióni na ka lòn ðínlò na lí á mi máa ðání máa zūrī há kúarà. Hári há laa na ká wán, á mi pá yí dà máa zūrī há kúarà, ³ lé bío á mi pá buan miten lè ho ðímjása bío síi. Le yandee na mi wee dí làa mñn lè há fio na wi mi páahú á so yí máa zéeni le mi buan miten lè 6a bío síi, á wárá búenbúen so yíná 6a wárá lè? ⁴ Bío ó o búí le mínén bò a Poole yi, ò o búí le o Apoloosi lé yía á mínén bò yi. A bñn 6a ðímjása wárá lè mi wárá yíná ðà-kéní le? ⁵ Le ì yáá túa mia. O Apoloosi lée wée? Á ìnén Poole lée wée? Wa so yíná le Dónbeení ton-sáwá na mi bò níni yi á táraa le bío le? Warén lè wa ñi-kéní kéní wee sá ho tonlò na ó o Nūhūso ñon wen le wa sá. ⁶ Ìnén lé yía dù, ó o Apoloosi hñ. Ká le Dónbeení lé ðio wee ðéé mu. ⁷ Bñn wee zéeni le yía dù làa yía hñ á yíná ðéé. Le Dónbeení mí ðòn lé ðio wee wé à mu dà. ⁸ Yia dù làa yía hñ búenbúen lée ðà-kéní. Le Dónbeení khíi sáání 6a ñi-kéní kéní yi á à héha lè ho tonlò na 6a sá. ⁹ Mu bon. Wa páania wee sá na le Dónbeení yi. Mínén lé le Dónbeení mǎhú na le wee vā. Mi mún lé le Dónbeení zii na le wee so.

¹⁰ Ìnén le Dónbeení ñon mí pánkà yi, á ì ka lòn zì-so tente na wá le zii á bàrá nùhú. Há laa na ká wán á ñi-vio lé bia wee so le zii nùhú na á ì bàrá wán. Εε ká 6a lè mí ñi-kéní kéní mǎhá ko 6a yí hácírí bío 6a à soráa wán. ¹¹ Le zii nùhú ðén wáa bàrá vó, mu lé o Yeesu Krista. A nùpue na kún dà a bàrá zii nùhú veere wón mia. ¹² Ba búí wee so le zii nùhú mu wán lè ho sánú, táá tǒñon. Ba búí lé há huaa na yáwá here á 6a wee soráa. Ba búí yáá bèn lée búèèni, táá ñáakáa, táá káani á 6a wee soráa. ¹³ Ká bío á 6a lè mí ñi-kéní kéní tonlò sáráa, bñn á à wé le cítíi ñi ñonzoñ á mu ù zūrī yi wéréwéré. Mu zoñ ká ho ðshú lé hía á à khén wa ñi-kéní kéní tonni kúarà. ¹⁴ Ká yia son lè mu bío na dà ho ðshú, á wón á à yi mu cñnú. ¹⁵ Ká yia bío na ó o sonnàa bèn cá, á wón á à khe búenbúen. Bānsò á à kání, ká a mǎhá á kerí lòn nùpue na káa ho ðshú yi khíi ló á bò yi kánianá. ¹⁶ Mí so yí zú ká minén le le Dónbeení zii, á le Dónbeení Hácírí wi mia le? ¹⁷ Awa, ká a búí yáara minén na lé le Dónbeení zii, á le Dónbeení á à siini wón bānsò nùhú, lé bío le Dónbeení zii bío sá lerén mí ðon yi.

¹⁸ Héyíi! O búí yi khà mítén. Hen ká a búí wi mi ðahú á wee leéka le mí lée bè-zúrímíni bānsò làa bío ho ðímjása nùpua wee leékaráa mu, á bānsò wee lòn bñnbú, lé bñn ñi na ká à wé mu bè-zúrímíni bānsò binbirí. ¹⁹ Lé bío á ho ðímjása na ká bè-zúrímíni á lé mu bñnbúmu le Dónbeení cñn. Mu túara le Dónbeení bióní vūahú yi ká síi: «Le Dónbeení wee ví mu bè-zúrímíni bānsowá lè 6a hénni na wi 6a yi.»* ²⁰ Mu mún pá bñnia túara ho vūahú mu yi: «O Nūhūso zū le mu bè-zúrímíni bānsowá yilera lée kāmáa.»† ²¹ Bñn bío yi, ò o búí wáa yí yòoni mítén 6a nùpua bío yi. Bñn nùhú mia. Lé bío á mu bío búenbúen bío sá mia. ²² Ìnén Poole là a Apoloosi là a Piere búenbúen bío sá mia. Hári ho ðímjása lè le mukáni lè mu húmú á bío pá sá mia. Bío wee wé ho zuia làa bío yíró ò wé búenbúen bío sá mia. ²³ A minén bán bío sá a *Krista yi, ó o Krista bío bèn sá le Dónbeení yi.

4

O Krista tonkarowá tonlò

¹ Mí ko mi zūrī le warén lé o *Krista tonkarowá á lé o ton-sáwá na le Dónbeení karáfáa mu bío na sá yi le wa zéeni lè 6a nùpua. ² Bío 6a wee cá a ton-sá cñn lé ò o bè bío 6a le o wé yi lè mí ðà-kéní kéní. ³ Hári mu wé mínén, táá 6a ñi-vio á cítí mí ì tonlò na 6a dó mí ðání yi, se bñn búenbúen lée coon. Ìnén ì beere yáa yí máa cítíi ñen. ⁴ Ì láa ñen yi bñn bon, εε ká bñn mǎhá yí máa zéeni le ì téréna. O Nūhūso lé yía á à cítíi mí. ⁵ Lé bñn bío yi, à mi yí cítíi nùpue ká mu páahú á yí ðn. Mí pa a Nūhūso buenlò. Ká a khíi búeé ðn, á bío 6a nùpua wee sá mítén le tǐbíri yi wé búenbúen ó o búeé ðé mu khoomu wán, á bío 6a wee leéka mí yiwa ó o búeé benka. Hón páahú so yi, ká yia ko làa foóúá, á le Dónbeení ì ðé bānsò foóúá.

† 2:16 Mi lon Ezayii vūahú 40.13 * 3:19 Mi lon Zoobu vūahú 5.13 † 3:20 Mi lon Lení vūahú (Psaumes) 94.11

⁶ Wán zàwa lè wán híní, bío á ì bíá khíina wán b́n á ì bíá bò ínén là a Apolosi wán, bèra a na à mu séeni mia à mi zúrínáa le bíoní na kà kúará: «Mí yí dà bío túara wán.» Minén t́ahú ó o búí yí yòoní mítén bío ó o bò a búí yí á pánáa o búí bío. ⁷ O búí yí bío le mí po bíá ká. Bío wi mi ćn lé le Dónbeení n̄n mu mia. Ká mu ka kà, á lée webio n̄n á mi wee yòonínáa mítén ka lè mu lée bío na á mi yú mítén? ⁸ Minén bán wáa yú bío mi makóo wi yi búenb́uten lon? Bío búí yí f́ora mia sá? Mí wáa wee dí le b́eení ká warén níí ló lon? I yáá b́en wee fan le mu wé láa b́n á warén mún páaní dí le b́eení mu láa mia. ⁹ Mu bon. I wee leéka le warén na lé o Yeesu Krista tonkarowá á le Dónbeení wó á wa ka lè wa dú 6a núpua na ká m̄n. Wa ka lòn kásósa na 6a ko 6a 6úe 6a núpua yahó lè ho wáayi tonkarowá yahó.* ¹⁰ Warén ka lòn b́nb́wá ho d́ḿj́nása ćn wa páaníló là a Krista bío yi. Ká minén bán wee leéka le mí lé mu bè-zúríní b́ansowá mi páaníló láa wo bío yi lon? Warén ka lòn yídawa, ká minén bán wee leéka le mí pánkáwá wi lon? Warén 6a núpua wee loí dà wán, ká minén bán 6a wee dé ho ćkú yi lon?

¹¹ Hári lòn zuia, ká warén le h́ní lè le ju-hání wee 6úe. Hã sí-zínia wee f́o w̄n. Ba wee h́e ha w̄n. Wa lòn-kéní mia. ¹² Wa wee sá à lò be, à bè yi yírãa wa j́ii d́nló. Hen ká yíã là w̄n, á wa dúbua b́anso yi. Hen ká 6a wee beé wa lò, á wa h́í wa síã. ¹³ Hen ká 6a wee yáa wa yèni, á wa bío mu sáamu bíoní láa ba. Ho d́ḿj́nása yèn-dání yi, á h́rí lòn zuia á warén ka lòn zán-bío na 6a wee cá lée kúia. Ba wee cáti w̄n lòn yírãa.

¹⁴ Bío á ì túara ká á yínó bío na á ì túara à dérãa níyio mia. B́ueé. I wi à ì zéeni mia le 1 zàwa na á ì wa láa sóobéé bío síi. ¹⁵ Mu bon. Hári ká bíã wee pa mi bío o Krista wóhú wán á ka ćrèè, se m̄n maá o Krista mu bío d́n yi lé ínén 1 dón. Lé bío á ínén lé yíã á buera a Yeesu Krista b́n-tente n̄n mia, á mi tà le yi. ¹⁶ Awa, á ì b́nt́n wee yanka mia, mí sáberé à mí wé bè bío á ínén wee wé yi. ¹⁷ Lé b́n bío yi á ì tonka a Timotee na lé 1 za na á ì wa láa sóobéé, wón na bò a Núhúso wóhú lè mí sóobéé. I ì tonka a ò o 6uee wíoka leéka mia láa bío á ínén 1 b́ere buannáa íten o Yeesu Krista wóhú wán. Lé b́n á ì mún wee kárán lè 6a kèrét́ewa kuio há lùã búenb́uten na á ì wee va dá yi.

¹⁸ Ba búí mi t́ahú wáa 6úákãa wee bío le 1 máa b́n máa káa lè mí ćn, á 6a wee 6úaaní mítén. ¹⁹ É ká a Núhúso tà mu, á hen láa ćinú ká 1 b́n 6ueé 6úeékí mia. Hón páahú so yi ká mu máa wé 6a núpua mu khòn-b́oní na 6a bíã á ì j́ã á mu ù kápa yi mí dón, ká bío 6a dá wee wé á ì mún ñ mí. ²⁰ Mu bon. Le Dónbeení b́eení bío yi kápaá bíoní mí dón yi, 6úeé. Ba núpua ko 6a mi le Dónbeení pánká wa wárã yi. ²¹ Mí wi à ì 6ua b́t́ni buennáa mí wán lée, táá 1 wayí iten à 6uennáa, à mí zúr ká 1 wa mia?

5

Mu koomu na wó 6a kèrét́ewa kuure yi

¹ I j́ã à 6a le mu koomu na á bíã yí zú le Dónbeení yáá yí máa wé, á 6a búí wee wé minén t́ahú. Ba le o búí á wee fé mún nu f́e. ² A b́n pá yí máa vá mia, à mí pá wee 6úaaní mítén lon? Yíã wee wé b́n bío so á ko ò o ja lén mi t́ahú. ³ Inén wón h́rí bío á ì míã mi t́ahú mí ćuee, ká 1 hácírí d́n wí láa mia. I ka le 1 wi mi t́ahú á f́anáa le ćití b́anso bío yi ⁴ wa Núhúso Yeesu yèni yi. Mí kúaa mún wán, á mí zúr le 1 wi láa mia lè 1 hácírí, á wa Núhúso Yeesu pánká mún wí láa mia. ⁵ Mu zón, á mí lén b́anso mí t́ahú ò o *Satáni yáa o sánia. Ká mu wó ká, á le Dónbeení á à kání a mánáká wa Núhúso buenlò páahú. ⁶ Mítén 6úaaníló j́húhú mia. Mí so yí zú ká le ja-f́ni 6a dó mu d́mu yi ćinú kán à mu búenb́uten lé le? ⁷ A mí cén ceé mítén. B́n bè-kohó so síi na ka lòn ja-f́ni á mí 6úe j́húhú mí t́ahú. Ká mí wó b́n, á mí ì wé 6a núpua na wee ce, á à kèr lòn d́n-khanii na á ja-f́ni mia yi. Mí yáá lé 6a núpua na wee ce wó, lé bío á ho *Paaki muiní *Pioza á 6a 6ó wa bío yi, wón Pioza so lé o *Krista mí b́ere. ⁸ Lé b́n n̄n á mi wáa yí le wa dí ho Paaki sánú lè mu bío na yí se lè mu súnsumámu na ka lòn ja-f́ni. Ká mí le wa dí ho lè mu cemú lè ho t́iã poni na ka lòn búuru na á ja-f́ni mia yi.

⁹ I ḿndén v́uahú na á ì túara n̄n mia á ì bíã le mí wé yí va dá bíã wee wé ho há-f́nló lè ho bá-f́nló lè mí síiwá. ¹⁰ I yí bíã le mí wé yí va dá bíã yí zú le Dónbeení na wee dé mítén ho há-f́nló lè ho bá-f́nló lè mí síiwá yi, á síã wee vá mí ninzàwa bío yi, á wee juua, á wee há há wónna. Mu lá lé láa b́n, se mí lá à lé ho d́ḿj́ná yi. ¹¹ É ká bío á ì wi à ì bío, lé bíã máhã le mí lé 6a kèrét́ewa, á 6a wee wé ho há-f́nló lè ho bá-f́nló lè mí síiwá, á síã wee vá mí ninzàwa bío yi, á wee há há wónna, á wee yáa mí ninzàwa yènnáa, ká 6a a ju khée, á lé 6a kónlowá, bán síi lé bíã á ì le mí wé yí va dá. Mí yáá yí ko à mí wé páaní dí láa ba. ¹²⁻¹³ Ho d́ḿj́nása na yí zú le Dónbeení á bío yí ciran mi. Le Dónbeení lé d́io khii ćití bán. É

* **4:9** Mu páahú ká há h́ia táró wi, ká kóhúsa na ló le mí h́n-táwá vaá dárina bíã 6a funnáa, á 6a sè 6a níi bío búenb́uten à b́n varáa mún kóhú. Hári 6a zúkúsa na 6a wíikaa á 6a mún wee wé 6ua varáa lè mí yèn-véeni. Ká 6a vaá d́n à 6a zámáa lé lée d́n, á 6a wé 6uee khíi yahó láa bío 6a sò. Ká mu búenb́uten khíina wó, á 6a máhã 6úe bíã 6a wíikaa buan 6a zámáa yahó.

ká minén bèn ko mi wé fi mi kuure nùpua cítí. Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Mi ja a nǐ-sùmúí lén mi òhàhú.»*

6

Ba kèrètewa na wee ve mìn le cítí yi

¹ Bío lon lon ká minén ó o búí lè mìn za kèrètfe á há bióní wi páahú ò o máa va le Dónbeení nùpua cǎn à bán fáa há, ká a va bía yí zú le Dónbeení cǎn le bán wé mu lée webio? ² Mi so yí zú ká bía bío sá le Dónbeení yí lé bán khií cítí ho òmǐnǎsa le? Ká lé minén khií cítí ho òmǐnǎsa á se mi mún dà á cítí bío òhàhú mia. ³ Mi so yí zú ká lé warén á khií cítí ho wáayi tonkarowá le? Ká mu wó ká se ho òmǐnǎsa bío á wa mún dà a cítí. ⁴ Lée webio nǎn ká há bióní wi mi páahú á mi lén va bía óa kèrètewa kuure bío òhàhú mia cǎn na lé ho òmǐnǎsa á bán cítí mia? ⁵ Há nǐyo so yí máa dí mia le? Bè-zúrǐmíní òanso so máa mi òhàhú na dà á fèe há bióní na wi bía lé óa zàwa páahú le? ⁶ Awa, bío á mi wé lén va bía yínǎí óa kèrètewa cǎn à bán fáa mi túiáwá so lée bío na ko làa wéró le?

⁷ Bío mi wee óua mìn varáa le cítí yi búñ yáá wee zéeni le mi bío yáara óuénóúen. Ho wékheró so lá yí ko à ho wé kúu mia le? Mi so lá yí ko mi wé tà à óa tè mi wán le? ⁸ Minén lé bía yáá wee wé khe lè mìn zàwa lè mìn hínni, á wee tè óa wán. ⁹ Mi so yí zú kénkén le bía wee wé mu bè-kora á níní máa kèr le Dónbeení béeñí yi le? A mi cén yí khà miten. Lé óa nùpua na wee dé míten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá yi, làa bía wee há há wǎnna, óa bá-féwá lè óa há-féwá, óa báawa mìn yi na wee da làa mìn, ¹⁰ óa kǎnlowá, làa bía sía wee vá mí nínzàwa bío yi, làa bía wee òu khée, làa bía wee yáa mí nínzàwa yènnáa, lè óa nǐ-wǎnna, bán óuénóúen níní máa kèr le Dónbeení béeñí yi. ¹¹ Bío á ò tó yi ká óuénóúen lé búñ óa búí fù wee wé mí òhàhú. É ká le Dónbeení wáa ceera mia. Mi bío sá le yi. Mi wó óa nùpua na térénná le Dónbeení yahó. Bún óuénóúen wó wa Nùhúso Yeesu *Krista pánká lè le Dónbeení Hácírí pánká yi.

Mi wé óua miten sese

¹² Ba búí wi mi òhàhú wee bío le mu bío óuénóúen wéro nǐ nǎn mí yi, á búñ wáa bon. Ée ká mu bío búí wéró máhá yí máa na à mí va làa yahó. Inén dà a bío le mu bío óuénóúen wéró nǐ nǎn mǐ. Ée ká ò máhá máa díá á mu bío mu búí máa yí pánká ò wán. ¹³ Mi mún wee bío le ho òmǐnǎ wó ho píohó bío yi, á ho píohó bèn wó ho òmǐnǎ bío yi. Ée ká ho píohó loo, ho òmǐnǎ loo á le Dónbeení khií búe òhàhú. Mi cén yí hácírí, wa sǎnia yí wó ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá bío yi. Há bío sá a Nùhúso yi, ó o Nùhúso wee pa há bío. ¹⁴ Bío á le Dónbeení véenianáa o Nùhúso lé búñ bán síi ó o mún khií véenianáa wen lè mí pánká. ¹⁵ Mi so yí zú ká mí sǎnia lé o *Krista sǎnia bío búí le? O Krista sǎnia bío búí so ko à há páaní là a háa na wee yéé miten le? Búeé dé. ¹⁶ Táa mi so yí zú ká a báa na páania là a háa na wee yéé miten á lée dà-kéní làa wo le? Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Ba mí nùwá òun á à wé sǎnia dà-kéní.»* ¹⁷ Ée lé búñ ká yía bèn páania là a Nùhúso á wón óanso á à wé dà-kéní làa wo mí hácírí yi.

¹⁸ Mi khií ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá wéró yi. Mu bè-kora na ó o nùpue dà a wé óuénóúen á yí máa óoonía sǎnia yi ká mu yínǎí ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá. Yia wee dé míten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá wéró yi, á wee wé khe lè mí kúrú sǎnia. ¹⁹⁻²⁰ Mi so yí zú ká mí sǎnia lé le Dónbeení Hácírí zii le? Le Dónbeení nǎn mí Hácírí mia à le kèr mia. Le Dónbeení yá mia ho yà-nǎn hebútee yi. Mi wáa yí te miten. A mi cén wáa dé ho cùkú le Dónbeení yi lè mí sǎnia.

7

Mu yaamu bío

¹ Há làa na ká wán, á bío mi túakaa làa mí, lé búñ á ò wáa à zéeni yara làa mia. Mi wee bío le mu se ò o báa yí páaní là a háa. ² Ée ká bío ho há-fénló lè ho bá-fénló boo há làa na ká wán, á inén bèn le o báa ko ò o wé páaní lè mìn háa, ò o háa mún we páaní lè mìn báa. ³ O báa yí ko ò o pí mìn háa ká wón màkóo wi o yi, ó o háa mún yí ko ò o pí mìn báa ká wón màkóo wi o yi. ⁴ O háa sǎnia bío yí sá a yi, lé bán báa á há bío sá yi. O o báa sǎnia bío mún yí sá a yi, lé bán háa á há bío sá yi. ⁵ O báa lè mìn háa á yí ko óa pí mìn. Ká óa háa yí máa páaní á mu ko mu wé bío na óa bía tò wán le mí ò khií mìn yi á à dá páahú búí, ká mí ò dé mí sóobée ho fioró wéró yi. Ká ho páahú mu khiína, á óa bíní wé páaní làa mìn. Ká búñ yí wó á òmǐnǎ-sí óa háa máa dáñ míten máa óua yi bío ó o *Satáni wee khà lè óa nùpua vínǐ dǎní yi. ⁶ Bío á ò bía nǎn mia ká á yí máa zéeni le ò le mi wé mu konloon. Ée ká mí máhá mún dà wé è wé làa

* 5:12-13 Mi loñ Lándá zéeni lo vùahú (Deutéronome) 17:7

* 6:16 Mi loñ Bío òhàhú óuéní vùahú (Genèse) 2:24

bũn. ⁷Inén wón lá wí à 6a nùpua búenbúen yí yaka lè 1 bío sii. *Ɛ* ká le Dónbeení wee na mu bío wéró pánká wa ní-kéní kéní yí mún púná yí. O 6úí á à ya, ká a 6úí dà á a kɛníní máa ya.

⁸Bío ká lé bío á 1 6èn ñ bío ò na 6a mabáawa lè 6a maháawa yí: Mi wáa lá kará á yí yanka lè 1nén bío, se mu se. ⁹*Ɛ* ká mi yí dà mu, à mi yaka. O nùpue yan, á súaaní bío ó ò ò kɛníní á máa ya, ká a pún yí dà mí síi máa hí.

¹⁰Bía lé 6a kèrɛtɛwa na yan mín, bán á 1 i bío bío ká á à na yí. Hón jì-cúa so yínón 1nén te há, lé o Nùhúso te mí jì-cúa. O háa á yí ko ò o pí mún báa díá ká a lén. ¹¹Ká a hía wà, ò o 6èn mún yí bíní vaa ya. Tàá ká a wí ò o bíní ya, ò o véení há bióní lè mín báa, à 6a ya mín. Lé mu ó o báa mún yí ko ò o ja mín háa.

¹²Há jì-cúa na á 1 6èn ñ fɛɛ bío ká wán á à na bía ká yí, hón yínón o Nùhúso te há, lé 1nén te 1 jì-cúa. Ká a báa lá a háa yan mín, ó o báa hía wó a kèrɛtɛ, à bán háa na yínón kèrɛtɛ á tà le mí 1 kɛníní láa wo, á bán báa yí ko ò o ja a. ¹³Lé láa bún síi, ká a háa lá a báa yan mín, ó o háa hía wó a kèrɛtɛ, à bán báa na yínón kèrɛtɛ á yí pá a, à bán háa yí ko ò o lén díá mín báa. ¹⁴I wee bío ká sii lé bío ó o báa na òn yínón o kèrɛtɛ á bío sá le Dónbeení yí bán háa na lé o kèrɛtɛ bío yí. Mu mún lée dà-kéní lá a háa na yínón o kèrɛtɛ. Wón mún bío sá le Dónbeení yí bán báa na lé o kèrɛtɛ bío yí. Mu lá yí ká ká, á 6a zàwa bío máa sí le Dónbeení yí. *Ɛ* ká 6a bío sá le yí. ¹⁵*Ɛ* ká yía mahá yínón o kèrɛtɛ hía wí ò o fáa mu yaamu à yía lé o kèrɛtɛ díá le o fáa. Ká mu wó ká, se yía lé o kèrɛtɛ wí miten. Le Dónbeení von mia à mí kɛníní mín wán láa hɛɛrá. ¹⁶Nún-sí, á minén háawa na lé 6a kèrɛtɛwa á le Dónbeení dà à òn wán á à káníná mí bārání na yínón 6a kèrɛtɛwa. Tàá minén báawa na lé 6a kèrɛtɛwa á le Dónbeení dà à òn wán á à káníná mí hánání na yínón 6a kèrɛtɛwa.

Mi díá miten làa bío mi fù karáa

¹⁷Ká bío á 1 bía nòn mia ká níi ló, á bío ó o Nùhúso wó á mí ní-kéní kéní bío karáa á le Dónbeení vonnáa mia, lé bũn à mí pá díá lè miten. Bũn lé bío á 1 wee káran lè 6a kèrɛtɛwa kuio há lua búenbúen yí. ¹⁸O 6úí lá *kuio á le Dónbeení vonnáa wo, à bánso yí sá mu. Tàá yía le Dónbeení von ò o òn yí kuio á wón mún yí kúii miten. ¹⁹Ho *kúiiro lè ho yí kúiiro bío púhú mía. Bío bío púhú wí lè á wé bè le Dónbeení bío na le bò henía yí. ²⁰Mí ní-kéní kéní díá miten làa bío mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia. ²¹Yía lá lée wobá-níi á le Dónbeení vonnáa wo, ò o yí yáa mí yilera bũn bío yí. *Ɛ* ká bío á bánso á à kɛníná miten níi khii nòn wo yí, ò o wáa bè bũn báhó yí. ²²O wobá-níi na ó o Nùhúso von ó o bío sá a yí, wón wáa wí miten o páaníló lá a Nùhúso bío yí. Lé láa bún síi ó o nùpue na ó o *Krista von ká a wí miten wón 6èn lé o Krista wobá-níi. ²³Le Dónbeení yá mia ho yà-nòn hebúee yí, á mí wáa yí díá le 6a nùpua wé mia lè mí wobáaní. ²⁴Wán zàwa lè wán hínni, bío mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia lé bũn à mí díá lè miten le Dónbeení yahó.

Bía òn yí yan bío

²⁵Ká bía òn yí yan hùúu, bán bío na à 1 bío 6a òn yí na le o Nùhúso bío na ó o bò henía bũn mia. *Ɛ* ká bío á 1 lé o nùpue na á 6a dà a dé mí sía yí mu sáamu na le Dónbeení wó láa mi bío yí, á 1 zéení 6a. ²⁶Le lònbee na ho zuia ká bío yí á bío ká lé bío á 1 wee leéka: Mu se á 6a díá miten làa bío 6a bío karáa. ²⁷Yía bò mu fúamu à wón wáa yí cá bío ò ò búe láa bú. Ká yía 6èn òn yí bò mu, à wón wáa díá. ²⁸Ká yía mahá pá yan, se mu yínón bè-kohó. O hnzoró na bán fúaalé wí ká a yan, se mu yínón bè-kohó. Ká bía yanka bán wí le lònbee yí ho òmíná yí. A le òn lònbee so á 1 yí wí à le yí bārén.

²⁹Wán zàwa lè wán hínni, bío ká lé bío á 1 wí à 1 bío na mia. Ho páahú na ká á yí túee. A wáa lá bío ká jii wán, le bía yan á wé le 6a yí yan. ³⁰Le bía wee wá à wé le 6a yí máa wá. Le bía wee zámaka á wé le 6a yí máa zámaka. Le bía wee yá mu bío á yí dé mí sía bío 6a yá yí. ³¹A bía ho òmíná bío símu zon, á ho òmíná bío wé lòn bè-káamáa cón. Lé bío á ho òmíná láa bío mí mən làa ho á máa mía ká ho ò vé.

³²Mí lá wí miten, á yilera yí máa yáa, se 1 wa mu. O báa na yí yan wón wee dé mí soóbɛɛ o Nùhúso tonló yí. O wee cá ò o wé bío sí a Nùhúso yí. ³³Ká a báa na yan, wón 6èn yahó sá ho òmíná bío. O wee cá ò o wé bío sí mín háa yí. ³⁴O wáa wí lè há sáa jùn. Lé bũn mún lé o háa na yí yan táa o hnzoró na bán fúaalé wí. Ba wee dé mí soóbɛɛ o Nùhúso tonló yí. Ba wee cá à 6a bío búenbúen sí a Nùhúso yí. Ká yía yan wón yahó sá ho òmíná bío. O wee cá ò o wé bío sí mín báa yí. ³⁵I wee bío ká sii lé mí séení bío yí, ká 1 yí máa kíká mia. Ká 1 mahá wí à bío ko lè ho wéró bũn lé bío á mí wé, à na miten búenbúen o Nùhúso tonló yí á yí titika.

³⁶Ká a yàronza 6úí wee leéka le ká mí yí yan mín fúaalé se mí wó khon làa wo, ká a zú le mí yí dà mí síi máa hí hùúu, ò o wee leéka le mí ko à mí ya mín, se bũn yínón bè-kohó. A 6a ya mín. ³⁷*Ɛ* ká a yàronza 6úí mahá lon mu miten le mí máa ya mín fúaalé, á zú le mí dà á hí mí síi, ká mu ló arén miten yí binbirí, ò o 6úí yí kíkáa wo yí, se o wó se. ³⁸Bío wí bín

lé bïo kà: O yàronón na fó mín fūaalé á yan á wó se. Εε ká yia le mí máa ya, wón bèn bïo sá s̄taaní.

³⁹O háa là a báa na mu yaamu c̄c̄éra á yí dà máa fáa mín yi ká yínón o báa húrun. Ká bán báa húrun, se o wi mítén, á dà a ya a báa na ó o s̄i vá yi. Ká a báa mu màhá ko ò o wé o k̄er̄t̄t̄e. ⁴⁰Εε ká a màhá kará yí yan, se o bïo á à wíoka à wé se. B̄t̄n lé bïo á ínén wee leéka. Á ì mún z̄ú le le Dónbeení Hácírí wi làa mi.

8

Le muini taa bio

¹Há làa na kà wán, á wa b̄en ñ loí ho t̄aró na sá 6a bùaa na yan lè le muini taa bio. Mi wee bïo le wa búenbúen lé 6a bè-z̄úrlowá, b̄t̄n bon. B̄t̄n bïo z̄úrló so lé bïo wee na ò o n̄pue búaanínaa mítén. Εε ká le waminí d̄en wee wé à wa s̄lad̄eró va lè ho yahó. ²Yia wee leéka le mí lé o bè-z̄úrló wón bánso d̄in̄ yí z̄ú mu làa bïo ó o ko ó o z̄úrnáa mu. ³Εε ká yia wa le Dónbeení wón le Dónbeení z̄ú le o bïo sá mí yi.

⁴Awa! Ba bùaa na 6a yan lè le muini há w̄onna wán taa làrò d̄ání yi, á bïo kà lé bïo á ì bïo: Wa búenbúen z̄ú le mu biowa na 6a n̄pua wee lá lòn doflina ho d̄im̄ná yi á bïo j̄uh̄ú mía. Warén z̄ú le le Dónbeení léé dà-k̄ení mí dòn. ⁵Há p̄anká-beera na yí máa mi, á 6a n̄pua búí wee ve làa doflina t̄áá j̄únása, á boo. Hàrì ká h̄s̄n p̄anká-beera so wi ho wáayi lè ho tá wán, ⁶se warén bán z̄ú le le Dónbeení léé dà-k̄ení mí dòn. Dén lé d̄io lé wa Maá na léra mu bïo búenbúen. Lé lerén mún léra w̄en á wa bïo s̄i le yi. Wa mún z̄ú le o N̄úht̄so léé n̄-k̄ení mí dòn. Wón lé o Yeesu *Krista, yia n̄n á mu bïo búenbúen wiráa. Lé orén mún n̄n á wa à yíràa le muk̄aní binbirí.

⁷Warén z̄ú le mu biowa na 6a n̄pua wee lá lòn doflina bïo j̄uh̄ú mía. Εε ká 6a k̄er̄t̄t̄e wa búenbúen màhá d̄in̄ yí yí b̄t̄n bïo z̄úrló so. Ba búí na s̄obáa dó mí s̄ia há w̄onna h̄aló yi á hàrì lòn zuia ká 6a wee là le muini taa, á k̄en̄ le 6a n̄iní pá wi há w̄onna h̄aló yi. A bïo 6a lé 6a n̄pua na p̄ankáwá mía le Dónbeení bïo d̄ání yi, ká 6a wee là há taa mu, á 6a leéka le mí wó khon. ⁸Mu yínón d̄in̄ló lé háa wee wé à wa bïo wé s̄i le Dónbeení yi. Wa dú ho loo, á bïo búí máa bè wa bïo wán. Wa mún yí dú ho loo, á bïo búí máa fá wa bïo j̄ui. ⁹Minén bán z̄ú le mí dà ho d̄in̄ló búenbúen wé è dí. Εε ká mi màhá le mi yiwa. Nún-s̄i, á yia p̄anká t̄a mía le Dónbeení bïo d̄ání yi á dà a va a v̄i bïo minén wee wé bïo yi. ¹⁰Ká yia p̄anká mía le Dónbeení bïo d̄ání yi á m̄n̄n únén na z̄ú mu bïo á ù kará há w̄onna z̄i á wee là le muini taa, ó o so mún máa yí há làrò s̄i-heb̄úee le? ¹¹B̄t̄n ká yia p̄anká mía le Dónbeení bïo d̄ání yi, wón na ó o Krista húrun bïo yi, á háa v̄i únén bïo z̄úrló bïo yi. ¹²Hen ká mi wee wé khe lè mín z̄awa lè mín h̄inni na p̄ankáwá mía le Dónbeení bïo d̄ání yi ká s̄ii, se lé o Krista mí beere á mi wee wé kheráa. ¹³Lé b̄t̄n n̄n, ká ì bè-d̄in̄ii búí dà à v̄in̄i wán za t̄áa wán h̄in̄ló, á ì máa b̄in̄i máa là taa húúu, bèra a na à 6a háa yí v̄i ínén bïo yi.

9

Bio ó o Poole bia mi tonkaa tonló dani yi

¹Inén so yínón n̄pue na wi iten le? I so yínón o Yeesu tonkaro búí le? Inén ì beere á m̄n̄n wa N̄úht̄so Yeesu. Minén so warén ho c̄nú na ló ì tonló na á ì sá a N̄úht̄so bïo yi le? ²Ba búí dà a p̄í á máa z̄úri le ínén mún lé o Yeesu tonkaro. Ká minén bán z̄ú le ì lé orén. Lé bïo mi p̄aaníló là a N̄úht̄so á wee z̄eení le ì lé orén tonkaro bïo bon.

³Bïo kà lé bïo á ì wee bïo na bia wee yáa ì ȳeni yi á búeraa 6a j̄uh̄ú. ⁴Wa so lá yí ko làa bè-d̄in̄ii t̄áa bè-j̄un̄ii bïo wa wee sá a *Krista tonló bïo yi le? ⁵Warén lé wa n̄-k̄ení k̄ení so lá yí ko à wa ya a háa na lé o k̄er̄t̄t̄e ò o wé bè làa w̄en wa tonló mu sáró yi, làa bïo ó o N̄úht̄so bán z̄awa, là a Pire là a Yeesu tonkarowá na ká wee wéráa mu le? ⁶T̄áá ínén là a Baanabaasi wa dòn le w̄en so ko wa wé sá à bè yi yíràa wa j̄ui d̄in̄ló le? ⁷Dásí n̄ii na á à lén mí n̄ii yi á à wéráa mu dásímu wón mía. A n̄pue na á à fá le v̄ind̄e ká a máa wé è dí le bia wón mía. O o n̄n-pa na yí máa j̄u 6a n̄awa na ó o wee pa yoomu wón mún mía.

⁸Bïo á ì wee bïo ká yínón 6a n̄pua bïo na 6a wee wé mí dòn á ì m̄n̄n mu yi. Le Dónbeení lándá na ó o *M̄oyiize túara yí á mu pá ka ká. ⁹Bïo kà lé bïo túara ho lándá mu yi: «O n̄a na 6a wee sáráa ho d̄in̄ló làrò p̄aah̄ú á 6a yí ko 6a h̄è lè ho d̄in̄ló làrò.»* Bïo le Dónbeení bia ká s̄ii so wee z̄eení le lé 6a n̄awa bïo here le yi le? ¹⁰Mu so yínón warén bïo yi á le biaráa ká s̄ii le? Ká w̄er̄e. Mu lé warén bïo yi á le b̄ion̄i mu túararáa. Yia 6a lá ó o wee v̄a ko ò o dé mí s̄ii bïo ó o khii yí bïo yi. Yia 6a lá ó o wee v̄úaa ho d̄in̄ló ko ò o dé mí s̄ii bïo ó o yí bïo yi. ¹¹Le Dónbeení b̄in-tente na wa z̄eenía làa mia á ka lòn bïo na wa dù. Ká mi láa wee na mi n̄ii bïo w̄en, se mu léé bïo na so po w̄en le? ¹²Ká mi wee na mu 6a búí yi, á warén so yí ko làa bu yí po bán le? Εε ká warén bán yí wi à wa bïo le mi ko à mi wé na mi n̄ii bïo w̄en. Wa yí wi à bïo

* 9:9 Mi loí Lándá z̄eeníló v̄úah̄ú (Deutéronome) 25.4

6úí cínú á búmaka a *Krista bín-tente bueró. Lé bñn bío yí á wa díaráa á mu bío búenbúen wee kúu wen. ¹³ Mi so yí zú le bíá wee sá ho tonló le *Dónbeení zí-beení yí á bè-díníi wee lé bío 6a núpua wee wé lé mu hámu yí bñn le? A bíá wee fúaa 6a búaa le muini yéeni bán mún wee yí bío sá 6a yí. ¹⁴ Lé láa bñn síi ó o Núhúso mún bóráa mu henía le yía wee bue le Dónbeení bín-tente á jii dínló wé è lé ho tonló mu yí.

¹⁵ Bío á í lá wi láa mia, á bío ko láa mi, á í yí le mi na hári dèe mií. A bío á í wee túa ká síi, mún yí máa zéeni le í le mi wé mu na mií. Bñn yí ká í yáa lá húrun se mu sáani. Dén sí-wee so na wi mií á núpue yí dá máa hè yí. ¹⁶ Í yí ko á í khòoní íten le Dónbeení bín-tente bueró bío yí. Mu yáa léé bío na á í ko á í wé konloon. Ká í le í máa bue le bín-tente mu, á wán dèe suaa mi. ¹⁷ Mu lá lé ínén íten dó íten ho tonló mu yí, se í lá le 6a wé sáani mií. Ée ká ho lé dèe na á í ko á í sá konloon, á í máa pí ho sáró. ¹⁸ Ká í sáani lé le sí-wee na í wee yí le bín-tente na á í wee bue láa káamaa bío yí ká í yí máa fé bío ko láa mi.

¹⁹ Mu bon, ínén léé núpue na wi íten, á yínón wobá-níi. Ée ká í máhá wó íten le 6a núpua búenbúen wobá-níi, bèra a na á í yíráa 6a boomuso á 6a tá a Krista bío. ²⁰ Hen ká í wi láa bíá lé 6a *zuífúwa, á í wé íten láa zuífú, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. O Mòyiize lándá á ínén mia yí. Ée ká í wi láa bíá wi ho yí, á í 6ua íten le 6a bío síi, ká í jón míá ho lándá mu yí, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. ²¹ Ká í mún wi láa bíá yí zú dèe o Mòyiize lándá bío dání yí, á í 6ua íten le 6a bío síi bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. Bñn yí máa zéeni le le Dónbeení lándá bío yí ciran mi. I wee bè o Krista lándá yí. ²² Hen ká í wi láa bíá pánkáwá míá le Dónbeení bío dání yí, á í mún wé lòn núpue na pánká míá, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. Lé láa bñn á í wee wé á zoráa 6a núpua le mí síwá fíahú á yíráa 6a ní-dòndáa 6úí á káni konloon. ²³ Bñn búenbúen á í wee wé bèra a na á le Dónbeení bín-tente á bènbén, á ínén níi mún keí mu bè-tentewá na le bín-tente mu wee zéeni yí.

²⁴ Mi zú le bíá wee lúwí khíika mín búenbúen ó o ní-kéní na khíina bíá ká lé yía 6a wee wé na mu bío yí. Minén mún hení mí lò láa bíá wee lúwí khíika mín bío síi bèra a na á mí yí mu bío. ²⁵ Bia wee wé há penkaa jínkaa búenbúen á wee wé máni mí sánia le le lónbee á càráa mu bío. Ká mu bío mu máhá dá wee yáa. Ká warén bán wee máni wa sánia le le lónbee á càráa mu bío na yí dá máa yáa. ²⁶ Lé bñn non á ínén yí máa wé lòn núpue na wee lúwí concon. I mún yí máa wé lòn núpue na wee núaa concon. ²⁷ I wee kíká íten yí láa soobéé á wee máni í sánia le le lónbee bèra a na ká í khíi buera le Dónbeení bín-tente wó á le Dónbeení yí pí mí díá.

10

Mi díá há wónna háló

¹ Wán záwa le wán hñni, í wi á mí bñn leéka mí yiwa bío yánkaa wó wán páahú na á wán 6úaaawa bó a *Mòyiize yí. Le dùndúure yánkaa pon 6a búenbúen yí. A 6a búenbúen mún káa ho muhú yí.* ² Ba búenbúen ka le 6a yú ho *bátéemù le dùndúure le ho muhú yí, á 6a lá a Mòyiize wé dà-kéní. ³ Ba búenbúen dú ho dínló dà-kéní na ló le Dónbeení cón. ⁴ A 6a búenbúen mún jùn mu jumu dà-kéní na ló le Dónbeení cón. Bñn jumu so ló ho léehó na le Dónbeení non 6a yí. Ho léehó mu ló o *Krista na bó láa ba.† ⁵ Ée ká 6a boomuso máhá pá bío yí wó sína le Dónbeení yí, á 6a húrun ho tá hení yí.

⁶ Bñn bíowa so búenbúen léé bío na wee zéeni wen, á wa sía yí vá mu bío na yí se yí, láa bío á 6arén wóráa mu. ⁷ Mi yí dé mí sía há wónna yí láa bío á 6arén 6úí wóráa bío síi. Mu túara le Dónbeení bíoní vúahú yí ká síi: «Mu nípomu léé kará á 6a dú á jùn, á 6a hñnon wee wé há káakó-wará.»‡ ⁸ Mi yí wa dé waten ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síwá yí láa bío 6arén 6úí wóráa mu bío síi, á 6a núpua muaaseé bóni láa muaaseé tñn á húrunnáa le wizonó-kéní.§ ⁹ Mi yí wa khúaa o Krista jii yí láa bío á 6arén 6úí wóráa mu á 6a háwá háararáa 6a bó. ¹⁰ Mi yí bío le le Dónbeení yí wó yí se láa mia, láa bío á 6arén 6úí wóráa mu, á le Dónbeení wáayi tonkaro 6ueé 6óráa 6a.

¹¹ Bñn bíowa so búenbúen wó, á zéenináa wen. Mu túara le Dónbeení bíoní vúahú yí á fèn jínáa warén na wi ho dímjíná véro pónna yí zen wán. ¹² Lé bñn non ká yía wee leéka le mí pánká wi le Dónbeení bío yí, á 6anso pa mítén bío, ò o hía yí lé lúwá. ¹³ Ho sùnló na wee yí mia á mún wee yí 6a núpua na ká. Le Dónbeení na bíá mu bío á le máa yèrémá mí jii, á máa díá á ho sùnló máa yí mia máa dá mí pánká wán. Ho sùnló páahú á le Dónbeení á á wé á mí ì zúr le ho ò khíí. Lé bñn ñ na ká mí ì dàni mí yiwa á á jñ ho bío yí.

¹⁴ Wán bónlowá na á í wa láa soobéé, bñn bíowa so búenbúen bío yí á mí pa mítén há wónna háló yí. ¹⁵ I wee bío ká síi láa mia lé bío á ínén cón á mí ka lòn núpua na yío tñn.

* **10:1** Mi loí Léró vúahú (Exode) 13.21-22; 14.22-29 † **10:4** Mi loí Léró vúahú (Exode) 16.4-35; Miló vúahú (Nombres) 20.8-11 ‡ **10:7** Mi loí Léró vúahú (Exode) 32.6 § **10:8** Mi loí Miló vúahú (Nombres) 25.1-9

Minén mi bæere wáa lońi bïo á ĩ bía ká mu bon. 16 Hen ká wa lá ho báraáká déró juuníni dɛɛ buan á wa dó le Dónbeení báraáká á wa juun láa de, á mu so máa páaní wen lá a Krista cáni le? A ho búurú na wa wee cɛɛka ká wa wee lá ho, á ho so máa páaní wen lá a Krista sánia le? 17 A bïo ho búurú lé ho dà-kéńi, á wa lè wa booró mí cúee, ká wa lé há sánia dà-kéńi ho búurú mu na wa wee sanká bïo yi.

18 Mi lońi o *Isirayeele nípomu lon, bía wee lá 6a búaa na 6a fúaana le muini yeení na bïo sá le Dónbeení yi wán bán búenbúen páania lè le Dónbeení. 19 Bún so wee zéeni le o yia na 6a fá ho wáahú wán, lè ho wáahú mí bæere á bïo juhú wi le? Búee. 20 I wi á ĩ bïo le 6a búaa na 6a yan lè le muini há wónna wán lé há pánká sũmáa 6ansowá na á núpue yi dá máa mi á mu wó non yi, ká mu yi non Dónbeení yi. A bïo á ínén máhá yi wi á minén lè há pánká-sũmáa 6ansowá mu á páaní bïo búu yi. 21 O Núhúso juuníni dɛɛ á mi yi dá máa juunáa á máa bini máa khii ju lè há pánká-sũmáa 6ansowá juuníni dɛɛ. Mi mún yi dá máa dí o Núhúso dínló á máa bini máa vaá dí há pánká sũmáa 6ansowá dínló. 22 Táa wa wi á wa wé ó o Núhúso síi cí wen wa wára bïo yi le? Wa so wee leeka le wa pánká wi po a Núhúso mu le?

Mi le mi bè-wénia á dé ho cùkú le Dónbeení yi

23 Ba búu wi mi fahú á wee bïo le mu bïo búenbúen dá wee wé. Mu bon. Eɛ ká bïo búenbúen yínóńi bïo na se. Bïo búenbúen dá wee wé, ɛɛ ká mu búenbúen yi máa wé á 6a kerétɛwa kuure va lè mí yahó. 24 Mi ní-kéńi kéní yi ko á mi leeka mi kúrú bïo mí dòn. Mi mún ko á mi leeka bïo mí ĩ wé ká mu ù séení mìn záwa na ká. 25 Mu bïo búenbúen na wee yeɛ ho yáwa yi á mi dá á yá á ðí, ká mi yi lúnkaa mi yilera á dín túa miten yi le mu ló wen, 26 lé bïo á bïo ká lé bïo túara: «Ho tá láa bïo wi ho yi búenbúen á bïo sá a Núhúso yi.»* 27 Hen ká yia yínóńi o kerétɛ á von mia lè ho dínló mí zii, ká mi tá van, á bïo 6a á na mia búenbúen á mi dí, ká mi yi lúnkaa mi yilera á túa miten yi láa hen na mu ló yi. 28-29 Ká á búu máhá bía le há taa na ká lé 6a búaa na 6a yan lè le muini taa, á mi yi lá há. Hari ká minén yilera yi lúnkaa mu bïo yi, á mi pá yi lá há yia bía mu non mia bïo yi, á lúnkaráa wón yilera.

Bïo á ínén wee wé ká ĩ poní séra, á so lá ko á mu lúnka a búu yilera le? 30 Ho dínló na á ĩ dó le Dónbeení báraáká á ĩ tú, á 6a á yáa ĩ yeni bïo yi léee webio? I so yi dó le Dónbeení báraáká yi dúráa ho le?

31 Lé bún non ká mi wé wee dí, ká mi wee ju, táa ká mi wé wee wé bïo léee bïo, á mi wé mu, á dérása ho cùkú le Dónbeení yi. 32 Bía wee víní 6a *zuífúwa, táa bía yínóńi zuífúwa, táa mìn záwa lè mìn hínni kerétɛwa na ká, á minén yi dé miten yi. 33 Lé ká síi á ĩ wi á ĩ wéráa. I wi á ĩ bïo búenbúen wé síi bía ká yi. I yi máa cá ĩ kúrú bïo. Bïo á ĩ wé á 6a cèrɛ á á kánináa lé bún á ĩ wee bánbá yi.

11

1 Bïo á ĩ wee wé á mi wé bè yi, láa bïo á ínén wee bèráa bïo ó o Krista wó yi.

Bïo mi ko mi 6ua lè miten ho kúeeminwánló yi

2 I yáa 6èntín wee tɛɛni mia, mi fobúa, lé bïo á bïo á ĩ wó non mia á mi wee leeka bïo féɛɛ, á wa kerétɛwa káranló na á ĩ yú á káránna láa mia á mi mún wee bè yi. 3 Eɛ ká ĩ máhá pá wi á mi zúń bïo ká yara: O báa juhúso lé o *Krista, ó o háa juhúso lé o báa, ó o Krista juhúso lé le Dónbeení. 4 Awa. Ká a báa búu wee fio, táa o wee féɛ le Dónbeení ju-cúa ó o pon mí juhú yi, se o wee zúarí o Krista na lé o juhú yi. 5 Ká a háa búu 6èn wee fio táa o wee féɛ le Dónbeení ju-cúa lé 6a núpua ó o yi pon mí juhú yi se o wee zúarí o báa na lé o juhú yi, se o ka lòn háa na juhú léera.* 6 Ká a háa búu yi máa pe mí juhú yi se o wáa dá a khè ho. Mu búenbúen lé dá-kéńi. Ká ho juhú khèró táa ho léeró á lé há níyio o háa cón, ó o wáa wé pe ho yi. 7 O báa yi ko ó o pe mí juhú yi, lé bïo ó o 6onmín le le Dónbeení, le Dónbeení cùkú wee mi a yi. Eɛ ká a háa ko ó o pe mí juhú yi, lé bïo ó o báa cùkú wee mi a yi. 8 Ho léee túia, le Dónbeení yi léra a háa bïo búu á yi wó lá a báa. O báa bïo búu lé bïo le léra á wó lá a háa. 9 O báa yi léra a háa bïo yi. O háa lé yia léra a báa bïo yi. 10 Lé bún non le Dónbeení wáayi tonkarowá bïo yi, ó o háa na wee fio táa o wee féɛ le Dónbeení ju-cúa á ko ó o pe mí juhú yi á zéenínaa ho pánká na o yú bïo. 11 Eɛ ká wa páaníló lá a Núhúso bïo yi, ó o háa yi dá máa keń ká a báa níi ló, ó o báa mún yi dá máa keń ká a háa níi ló. 12 Mu bon, o háa ló a báa yi, ó o báa 6èn wee te o háa yi, ká 6a mí núwá juun máhá lé le Dónbeení léra 6a.

13 Minén mi bæere wáa lońi mu sese. Mu so léee bïo na se ó o háa hén mí juhú yi díá ká a wee fio le? 14 Ba núpua zú le ká a báa jún-vání á túeeke, se mu lé há níyio o wán. 15 Eɛ ká a háa cón á le jún-vání na túeeke so yínóńi cùkú bïo le? O háa jún-vání le Dónbeení non wo

* 10:26 Mi lońi Lení vuahú (Psaumes) 24.1 * 11:5 Mu páahú, ká a háa léera mí juhú se o dó há níyio miten yi.

yi, à le wé le nin-kéni na pon o ñúhú yi. ¹⁶ Ká a 6úí wi ò o pá bíní wáani bío á í bía, à 6ánsò zúrì le lé bún á warén lé 6a kèrètíewa kuio 6úen6úen wee wé.

O Ñúhúso dínlò dání yi

¹⁷ Bío á mu lé le zéení tũíawá á wa wi yi, á bío 6úí wi bín á í yí dà máa khòoní mia bío yi. Mu lé bío á mi kúeemínwánlò yí máa wé á mi va lè ho yahó. Ho yáá wee lén mia lè mi món. ¹⁸ Bío á í í cí wán lé bío ká: I ñá à 6a le ká mi san san kúaa mín wán, à mi wé cùii mín. Mu ka lè mu bon. ¹⁹ Mu bon, ho sankamínlò ko ho wé mí òhúhú, á bía lé 6a kèrètíewa binbirí bío dàni zúrínáa. ²⁰ Lé bún te bío ká mi kúaa mín wán, á 6a yí dà máa bío le lé o Ñúhúso dínlò á mi wee dí. ²¹ Mu bon, mi ní-kéni kéní dínlò na mi wee 6ua 6uennáa lé hía mi wee wé bánbá dí. Bún lé bío wee na à 6a 6úí le híni 6úe, ká 6a 6úí ñun sù wee khée. ²² Mi zíní so míá á mi máa wé è dí ká mi ì ñu yi le? Táá lé 6a kèrètíewa kuure á mi wi mi zúani yi, à dé há ñiyio bíá khon yi le? Léee webio á mi yáá wáa le í bío na mia? Mi wi á í pá dé mí fo6úa le? Éé ká 6úee. I 6èntín yí dà máa dé mi fo6úa mu bío yi.

²³ Awa, ho káranlò na ló a Ñúhúso cón na á Ìnén yú á 6èñ yèrèmaa ñon mia lé hía ká: Ho òhàahú na 6a à dé o Ñúhúso Yeesu á à na, ó o lá ho búurú, ²⁴ á dó le Dónbeení báraaká ò o cèkkaa ho ò o bía: «Hía lé í sánia na á í ñon mi bío yi. Mi wé wé mu, à leékaráa í bío.» ²⁵ Lé làa bún bío sii, ká 6a dú wó, ó o 6èñ lá le ñuuní dèe na ho *dívén wi yi ò o bía: «Bíó ká lé le páaníi finle na le Dónbeení bò lè í cání. Páahú léee páahú ká mi wé wee ñu mu, à mi wé mu à leékaráa í bío.» ²⁶ Awa, á páahú léee páahú na mi wé là ho búurú mu, á ñun mu bío mu, se lé o Ñúhúso húmú á mi wee zéení bío. Mi wé wé mu, fúaa ká a khíi bínía 6uara.

²⁷ Lé bún ñon ká núpue léee núpue wé là a Ñúhúso búurú mu, á ñun o bío mu làa bío mu yí koráa, se 6ánsò wó khon, lé bío ó o zúani a Ñúhúso sánia là a cání yi. ²⁸ Núpue na wé le mí ì là ho búurú mu, á à ñu mu bío mu, à 6ánsò cén loí miten sese à bè yi wéráa mu. ²⁹ Mu bon. Yáa wee là ho búurú mu, á wee ñu mu bío mu ò o yí máa kònbí o Ñúhúso sánia, se 6ánsò wee síini mí ñúhú. ³⁰ Lé bún te mu á mi òhúhú á 6a cèrèe lé 6a vánvárowá, 6a cèrèe pánkáwá míá, á 6a 6úí húrún. ³¹ Ká wa láa wee fèn loí waten sese, se le Dónbeení lá máa wé è cíí wén. ³² Éé ká a Ñúhúso máhá wee cíí wén, à bé wén, bera a na à wa ñúná khíi yí páani yí sí lè ho òmínáa.

³³ Awa, wán zàwa lè wán hínni, mi wé kúaa mín wán o Ñúhúso dínlò bío yi, à mi yí dí mín ñúná yi, mi wé pa mín. ³⁴ Ká yáa le híni wé dà, à 6ánsò dí mí zii à bè yi 6uennáa, bera a na ká mi wé kúaa mín wán, à le Dónbeení síi yí cí míá. Bío ká na mi tuakaa bío, bún á í í díá ká í khíi 6uara mí cón, á í 6úee zéení bún yara làa mia.

12

Le Dónbeení Hácírí bè-hánia

¹ Wán zàwa lè wán hínni, há laa na ká wán, á le Dónbeení Hácírí bè-wénii na wa wee mí lé bío á í bío dání yi. I wi à mí zúrì mu yara. ² Mí zú le páahú na mi òhúhú yí zú le Dónbeení, ká mi díá miten á há wónna na yí dà máa bío á yú ho pánká mí wán. ³ Lé bún te mu, á í wi à í zéeni mu làa mia à mí zúrì le o núpue na wee bío lè le Dónbeení Hácírí pánká, wón yí dà máa dánkani Yeesu. A núpue mún yí dà máa bío le Yeesu lé o Ñúhúso ká le Dónbeení Hácírí yí dó mu 6ánsò ñii yi.

⁴ Mu bíowa wéroró pánká na le Dónbeení Hácírí wee na á síiwá boo, ká lé le Hácírí dà-kéni máhá wee na mu. ⁵ O Ñúhúso tonlò á ñúná boo, ká lé o Ñúhúso ní-kéni á wa wee sá na yi. ⁶ Mu bè-wénia á ñúná boo, ká lé le Dónbeení dà-kéni lé dío wee na mu 6úen6úen wéroró pánká 6a núpua 6úen6úen yi.

⁷ Le Dónbeení Hácírí wee zéeni miten wa ní-kéni kéní yi lè mí bè-wénia à séenináa wa 6úen6úen. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee wé ò o 6úí wé bío mu bè-zúrìminí bioní. O 6úí wón le Hácírí mu wee wé ò o wé bío mu bío zúrìlò bioní. ⁹ O 6úí wón le Hácírí mu wee wé à le sídìró na 6àn síi bío na à kéní wo yi, ká a 6úí wón lé 6a vánvárowá wéroró pánká á le Hácírí dà-kéni mu wee na a yi. ¹⁰ Le Dónbeení Hácírí wee na mu yéréké bíowa wéroró pánká o 6úí yi. O 6úí lé le Dónbeení ñi-cúá fèrò pánká ó o wee yí. Ká a 6úí wón 6èñ lé le Dónbeení Hácírí lè há hácín-kora hueeka lénlò mín yi 6àn pánká á ñon wo yi. O 6úí le Dónbeení Hácírí mu wee wé ò o wé bío há bío na a núpue yí zú, ká a 6úí le Hácírí mu 6èñ wee wé ò o wé ñí há bío na mu à táni na 6a núpua yi. ¹¹ Lé le Dónbeení Hácírí dà-kéni mu á wee wé bún 6úen6úen. Lé lerén wee na mu bío wéroró pánká wa ní-kéni kéní yi mín ñúná yi làa bío á le síi wá yi.

O Krista sánia

¹² Wa zú le há sánia léee dà-kéni, ká bío cèkkaa mín yi wó há lé bío á boo. Éé ká bún máhá yí hò bío mu páania lé há sánia dà-kéni. Wa páanílò là a *Krista bío mún ka ká síi. ¹³ Wa 6úen6úen zúira le Hácírí dà-kéni yí á wóráa há sánia dà-kéni. Wa wé *zúifúwa loo, à wa yi

wé zúifùwa loo, à wa wé wobá-níi, táá nùpua na wi mítén, se lé le Hácírí dà-kéní mu á wa búenbúen yú.

¹⁴ O nùpue sánia yínórí bío dà-kéní mí dòn á wó làa há, mu boo. ¹⁵ Ká le zeñ lá bíá le bío mínén yínórí le níi, á mí wáa yínórí há sánia bío búii, se bún pá máa hè bío le can há sánia mu yí. ¹⁶ Ká ho níkáahú lá le bío mínén yínórí le yèrè, á mí wáa yínórí há sánia bío búii, se bún pá máa hè bío ho can há sánia mu yí. ¹⁷ O nùpue sánia lá lé le yèrè mí dòn, á há lá wé è níi mu bío kaka? Ká há lá lé ho níkáahú mí dòn, á há lá wé è tá mu bío súii kaka? ¹⁸ Mu bon, mu bíowa dà-kéní kéní na lé o nùpue sánia á le Dónbeení céekea mín yí làa bío le síi vá yí. ¹⁹ Mu lá lée bío dà-kéní mí dòn, se há yínórí sánia. ²⁰ Bío wee céekea mín yí wé há sánia bún lé bío boo, ká há sánia hñn lée dà-kéní. ²¹ Lé bún non á le yèrè yí dà máa bío máa na le níi yí le mí mákóo mía le yí, á ho níhú yí dà máa bío le há zení le mí mákóo mía há yí. ²² Hári há sánia bíowa na ka lé há níhú mía sese wa cón á wa mákóo yáá pá wi yí. ²³ Hía bío cùkú mía wa cón lé hía wa wee pa bío. A hía bío bíoró níyio wi, hñn lé hía á wa yáá wíokaa wee pa bío. ²⁴ Hía cùkú wi mákóo mía bún yí. Ká le Dónbeení wíokaa o nùpue sánia bíowa á hía cùkú mía ò o wé dé ho cùkú yí. ²⁵ Le Dónbeení wó mu ká síi bèra á na à mu bíowa na céekea mín yí wó há sánia á cùiiiná yí keñ yí, ká há lé mí dà-kéní kéní wé leeka mín bío. ²⁶ Ká há sánia bío búii yú le lònbee, à bío ká lé le yí làa bú. Ká há sánia bío búii yú ho cùkú, à bío ká lé le sí-wéé yí làa bú.

²⁷ Minén mún ka lòn sánia dà-kéní na bío sá á *Krista yí, á mí le mí ní-kéní kéní lé há sánia mu bío búii. ²⁸ Lé làa bún síi á ba kèrètíewa kuure yí, á le Dónbeení nín-yání wó ba búii là á Yeesu tonkarowá. Bíá sá lé le *Dónbeení ní-cúa fèerowá, mu tìn níi lé bíá wee kàrán le Dónbeení bío le ba nùpua. Bíá ká lé bíá yú ho pánká à wéráa mu yéréké bíowa, làa bíá wee wéé ba vánvárowá, làa bíá wee séení ba nùpua, làa bíá dà wee dí ba kèrètíewa yahó, làa bíá wee bío há bíoní na á nùpue yí zú. ²⁹ Ba búenbúen so lé o Yeesu tonkarowá le? Ba búenbúen so wee fèe le Dónbeení ní-cúa le? Ba búenbúen so wee kàrán le Dónbeení bío le ba nùpua le? Mu so lé ba búenbúen á dà mu yéréké bíowa wee wé le? ³⁰ Táá lé ba búenbúen so wee wéé ba vánvárowá le? Á lé ba búenbúen so wee bío há bíoní na á nùpue yí zú le? Á lé ba búenbúen so wee táni há le? Búeé. ³¹ Bío le Dónbeení non wéró pánká wén, á bío níhú wi po bío ká lé bún á mí wé cà lé mí sía búenbúen. Bún bío yí, á ì ì zéení wóhú búii na se po bío ká làa mía.

13

Le waminí bío

¹ Ká 1 lá dà wee bío há síi-viò bíoní, lè le Dónbeení wáayi tonkarowá bíoní, ká 1 yí wa ba nùpua, se 1 ka lòn bírinbóóní na ba wee búá, táá hñn-dèé búii na ba wee vúaa. ² Ká 1 lá dà wee fèe le Dónbeení ní-cúa à na ba nùpua yí, á zú le Dónbeení bío na sà yí, lè mu bío na ká búenbúen, hári ká 1 lá dó 1 síi le Dónbeení yí á dà wee hóóní há búaa mí lara yí, ká 1 yí wa ba nùpua, se 1 bío níhú mía. ³ Hári ká 1 lá wee lá 1 níi bío á sanká na ba ní-khenia yí, á dà wee khòn bío á ì tà le lònbee yí bíá ká bío yí* ká 1 yí wa ba nùpua, á ì pá máa yí dèé búii mu yí.

⁴ Yia wa ba nùpua wón wee wé dán mí síi hí. O wee wé mu tentemu lé ba nùpua. O yí máa dí yandee. O yí máa khòn. O yí máa dé mítén. ⁵ O yí máa wé níyí-wará. O yí máa bàrá mí bío bíá ká bío yahó. O síi yí máa cì fúafúa. Ba wó khon làa wo ó o máa búaa mu mí yí. ⁶ Yia wa ba nùpua á síi máa wé wa mu bío na yí téréna bío yí, o síi wee wé wa ho túiá poni bío yí. ⁷ Yia wa ba nùpua á mu bío búenbúen wee wé kúu yí. Mu bío búenbúen yí, o wee tà le Dónbeení bío, á dé mí síi le yí. O wee hí mí síi mu bío búenbúen yí.

⁸ Le waminí léeé dèé na máa vé máa mí. Le Dónbeení ní-cúa fèerowá bío á khii vé. Há bíoní na á nùpue yí zú á bíoró níi khii bàrá. Mu bío zúrílò á khii vé. ⁹ Mu bon. Wa bío zúrílò á níi yí sú, á le Dónbeení ní-cúa na wa wee fèe á níi mún yí máa sí. ¹⁰ Ée ká mu bío na níi sú páahú khii dñn, bún ká bío níi yí sú á à vé. ¹¹ Mí lorí, bío á ì fù lé o háyónza, á ì bíoní, lè 1 yilera, làa bío á ì zú lé mu bío yara, bún búenbúen á mu háyónmu wi yí. Ká bío á ì yío yóó tñn, á ì ló mu háyónmu yí. ¹² Há làa na ká wán, á bío wa wee mí ka súiyóon. Ée ká ho páahú mu khii dñn wa wé è mí mu bío búenbúen wéréwéré. Há làa na ká wán á ì Dónbeení zúrílò níi dñn yí sú. Ée ká ho páahú mu khii dñn, á ì zúrílò làa de níi ì sí, làa bío lerén mí beere zúnáa mí. ¹³ Bíowa bío tìn wi bún á máa vé huúu máa mí. Bún lé le waminí, lè le sídéró le Dónbeení yí làa bío wa pan bío le Dónbeení dó mí níi le mí ì wé. Ká mu mí bío tìn tñhú á le waminí lé dío po bío ká.

14

Le Dónbeení Hácírí bè-hánii búii bío

* **13:3** «á 1 tà le lònbee yí bíá ká bío yí» Le Dónbeení bíoní vñn-kla búii yí, á bío ká lé bío bíá: «á non íten ba cína.»

¹ Awa, á mi wáa bè le waminí wāhú na á ī zéenia láa mia, á mu biowa wéro pánká na le Dónbeení Hácírí wee na á mi wé cá là le mi sía búenbúen, sǝnkú le Dónbeení jī-cúa fεεró. ² Yia wee bio há bioní na á núpue yí zú, wón yí máa bio lé 6a núpua, o wee bio lé le Dónbeení. Núpue yí máa jí bio ó o wee bio. Le Dónbeení Hácírí pánká wee wé ò o bio há bioní na á núpue yí dá máa zúrí. ³ Ká yia wee fεε le Dónbeení jī-cúa, wón wee bio lé 6a núpua. O wee wé á 6a kèrétŕewa sídéro le Dónbeení yí va là mí yahó, o wee hení 6a sía, á híí há. ⁴ Yia wee bio há bioní na á núpue yí zú, wón wee wé ò orén mí dòn sídéro le Dónbeení yí va là mí yahó. Ká yia wee fεε le Dónbeení jī-cúa wee wé á 6a kèrétŕewa kuure sídéro va là mí yahó. ⁵ I wee fan á mi búenbúen wé bio há bioní na á núpue yí zú. Eε ká mi máhā wee fεε le Dónbeení jī-cúa á mu ò wé sí mií á à porí bŭn. Yia wee fεε le Dónbeení jī-cúa wón bio cŭnú wí po yia wee bio há bioní na á núpue yí zú, se o búí 6en wee dān bīnī tání há bioní mu á 6a kèrétŕewa kuure sídéro le Dónbeení yí va là yahó.

⁶ Wān zāwa là wān hínni, ká ī wāa lá 6ueé bía há bioní na á núpue yí zú á nǝn mia mí dòn, á ī kerlò mí cǝn cŭnú lá á wé ho yén? I yí dá máa séeni mia ká mu yínǝ bío búí na le Dónbeení zéenia láa mi, táa mu bio zúrló á ī zéenia láa mia, táa le Dónbeení jī-cúa á ī fεεra nǝn mia, táa kāránlò búí á ī nǝn mia. ⁷ Mi loñ há sí-búania, ho cāahú táa ho coohú, ká há búaró yí bò bio wān á 6a à zúrí bio há wee bio kaka? ⁸ Lé o yén á à dŭn dŭn á à lá há hīa sía ká a yí jǝ bio le tŭnbúaní bía wéréwéré? ⁹ Minén mún bio ka ká síi. Hen ká mi wee bio há bioní na á núpue yí zú, á núpue na dá à tání há á mia, á 6a à wé kaka à jǝnǝa bio mi wee bio? Há à kerí lòn bín-conconwá. ¹⁰ Ho dímǝ yí á há síiwá boo, ká há búenbúen wí là mín bioní á síi na 6an bioní kuará mia hón mia. ¹¹ Ká yia wee bio làa mi á ī hīa yí máa jí bioní, bŭn ká ī ka lòn nī-hāni o cǝn, ó orén mún nī kerí lòn nī-hāni ínén cǝn. ¹² Minén mún bio ka ká síi. Bio mi wee cá mu biowa na le Dónbeení Hácírí wee na wéro pánká lé mi sía búenbúen, á mí cén bānbá à mi cá bio wee wé á 6a kèrétŕewa kuure sídéro le Dónbeení yí va là mí yahó.

¹³ Awa, yia wee bio há bioní na á núpue yí zú ko ò o fio le Dónbeení yí ò o wé dān há tání á 6a núpua jī. ¹⁴ Hen ká ī wee fio là há bioní na á núpue yí zú, á ī hácírí dén á à kerí ho fióró wán, ká ī yí máa le ī yí á wéráa ho. ¹⁵ Awa, á lé mu yén á ī wé? I ī fio là há bioní na á núpue yí zú le ī hácírí, ká ī mún pá à le ī yí á à fio le le bioní na 6a núpua zú à 6a jī. I ī sío há lení le há bioní na á núpue yí zú le ī hácírí, ká ī mún pá à le ī yí á à sío le le bioní na 6a núpua zú à 6a núpua jī. ¹⁶ Ká wa yí máa wé làa bŭn, ká yia wee wé ho bārákà déro fióró le há bioní na á núpue yí zú le mí hácírí á bía ká á à wé kaka à tārāa ho «*Amiina» ho fióró mu vaa véenii. ¹⁷ Hārí á ũ bārákà déro fióró mu wé se kaka, á bía yí jǝ ho máa yí cŭnú ho yí.

¹⁸ I wee dé le Dónbeení bārákà, lé bio há bioní na á núpue yí zú, á ínén wee bio po mi búenbúen. ¹⁹ Eε ká 6a kèrétŕewa kúaa mín wán, á há bioní bío hònú na á ī ī bio làa ba le le bioní na 6a zú á ī ī bio á à kārán làa ba, á ī wa á po há bioní muaaseé píru na á ī ī bio làa ba na á núpue yí zú.

²⁰ Wān zāwa là wān hínni, mi yí wé lòn háyúwá mi yilera yí. Mu bè-kora dānī yí bŭn mi wé lòn háyúwá. Ká mi máhā wé leéka mi yiwa lòn yèn-tŭnia sa. ²¹ Bio ká lé bio túara le Dónbeení bioní vūahú yí:

«ī ī dŭn há síi-viò núpua wán

á à bioráa là ī nǝpomu là há bioní na 6a yí máa jī.

Hārí ká ī wó bŭn,

á ī nǝpomu pá máa jī ī cǝn.»*

²² Lé bŭn á há bioní na á núpue yí zú hǝn bíoró wee zéeni láa bía yínǝ 6a kèrétŕewa le 6a níi mia 6a kèrétŕewa bio yí. Bŭn bè-zéeninii so yahó yí sá 6a kèrétŕewa. Ká le Dónbeení jī-cúa hǝn fεεró 6en wee zéeni le 6a kèrétŕewa le le Dónbeení wí làa ba. Bŭn yahó yí sá bía yínǝ 6a kèrétŕewa. ²³ Mi loñ. Ká 6a kèrétŕewa kuure núpua búenbúen lá kúaa mín wán síi, á 6a búenbúen wee bio há bioní na á núpue yí zú, ó o búí na dŭn yí zú 6a kèrétŕewa bio yara, táa o búí na yínǝ o kèrétŕe 6ueé dān, á 6a so máa bio le mi wee khée le? ²⁴ Eε ká 6a búenbúen wee fεε le Dónbeení jī-cúa, ó o búí na yínǝ o kèrétŕe, táa o búí na dŭn yí zú 6a kèrétŕewa bio yara 6ueé dān, á 6a so máa le mí yiwa, á máa zúrí le mí wó khon bio 6a wee jí bio yí le? ²⁵ Bio wí 6a yiwa na á núpue yí zú, á bio ò zúrí. Hón páahú so yí, ká 6a máhā líí búrá á à búaaní le Dónbeení ká 6a á bio: «Túúá poni, le Dónbeení 6entŭn wí làa mia.»

Ba kèrétŕewa kuleemínwánlò bío

²⁶ Wān zāwa là wān hínni, á bio wāa ko mu wé le mu yén? Hen ká mi wé kúaa mín wán, ká yia yú lení ò o sío le, ká yia yú bio o ò kārán làa bía ká, ò o kārán 6a. Ká yia le Dónbeení zéenia láa bio búí ò o zéeni mu, ká yia yú há bioní na á núpue yí zú bíoró pánká, ò o bio há, ká yia 6en yú há tánílò pánká, ò o tání há. Bŭn búenbúen á à dān nī séeni 6a kèrétŕewa kuure á 6a sídéro le Dónbeení yí wíoka fārā dŭn. ²⁷ Ká 6a búí wí mi tŭahú á wee bio há bioní na á

* 14:21 Mi loñ Ezayii vūahú 28.11

núpue yí zū, á bǔn ko láa núpua nùwá jún, tàá nùwá tǐn á wé mu. Ká yía wé bía mí bío, á yía so bèn bío mí bío, ò ó búí mún wé tání bío 6a nǐ-kéní kéní wee bío. ²⁸ Ká yía á à tání mu mía, á 6ánsò ko ó ó wé tété, ò ó bío le le Dónbeení mí yi.

²⁹ Ká mu lé 6a búí wee fεε le Dónbeení jǐ-cúa, á bán nùwá jún tàá nùwá tǐn á ko 6a wé bío ká bía ká wee wá mí yiwa bío há jǐ-cúa mu wi á 6a 6ua lè mítén wán. ³⁰ Ká le Dónbeení zéénia bío búí là á búí mí tǐhǔ, á yía lá wee bío ko ò ó wé tété ká á díá le bióní na wón 6ánsò yi. ³¹ Ká mu wee wé ká, á mí búénbúén dà wé è fεε le Dónbeení jǐ-cúa, yía wé bía mí bío, á yía á à bío mí bío, bèra a na à mí búénbúén yí ho káranló, á mún yí le sí-hebútee. ³² Yía wee fεε le Dónbeení jǐ-cúa ko ò ó zǔn mítén ò ó yí wé mu concon. ³³ Le Dónbeení yí wa bío na lúnkaa. Bío wee wé ho héréà bǔn lé bío le Dónbeení wa. Bǔn lé bío mu wee wéráa bía bío sá le Dónbeení yi kuio búénbúén yi.

³⁴ Ká 6a kèrètǐεwa wé kúaa mín wán, á 6a háawa ko 6a wé tété. Nii yí nǎn 6a yi á 6a bío. Ba ko 6a wé líiní mítén láa bío 6a *zúífúwa landá bíaráa mu. ³⁵ Ká 6a wi á 6a zǔn bío búí yara, á 6a tǔa bǔn lè mí bǎrání mí zǐnǐ yi. Mu yí se ò ó háa bío 6a kèrètǐεwa kúemínwánló yi.

³⁶ Mi wee leéka le le Dónbeení bín-tente so ló mínén cǎn le? Tàa mu so lé mínén mí dòn á le bío sá yi le? ³⁷ Hen ká á búí wee leéka le mí lé le *Dónbeení jǐ-cúa fεero, tàá 6ánsò wee leéka le mí yú le Dónbeení bío wéror pánká, á 6ánsò zǔn mu le bío á í tǔara nǎn mia ká lé ó Nǔhúso bío na ó ó bò henía. ³⁸ Ká yía yí tà mu, á le Dónbeení máa tà wón bío.

³⁹ Wán zàwa lè wán hínni, á bío mí wáa ko mi cà lè mí sía búénbúén lé le Dónbeení jǐ-cúa fεeró, á bía wee bío há bióní na á núpue yí zū á mí mún yí hè. ⁴⁰ Bío here, lé á mu búénbúén wé láa bío mu koráa, á mu yí lúnka.

15

O Krista vèeró bío

¹ Wán zàwa lè wán hínni, le Dónbeení bín-tente na á í buera nǎn mia, lé dén á í bǐnía wee leéka bío láa mia. Lé lerén á mí tà bío á bò yi lè mí sòobéε. ² Lerén lé dío á à kǎnǐ mia ká mí wee 6ua le sese láa bío á í bueraráa le nǎn mia. Ká bǔn mía se mí tà le bío coon.

³ Ho káranló na bío jǔhǔ wi po hía ká, hía ínén í bεere yú á nǎn mia le hía ká: O *Krista húrún wa bè-kora bío yi láa bío mu túararáa le Dónbeení bióní vǔahǔ yi. ⁴ Ba nùuna a, á mu wízoní tǐn zǎn, ó ó vèera láa bío mu túararáa le Dónbeení bióní vǔahǔ yi. ⁵ O zéénia mítén là á Piere, bǔn mǎn ó ó máhá zéénia mítén lè mí tonkarowá píru jún. ⁶ Bǔn mǎn á wán zàwa lè wán hínni na po kǎhá-hòntú ó ó zéénia lè mítén láa cúekúee. Ba cèrεε pá yío wi lua hàrǐ lòn zuia. Ba nùwá yen búí lé bía húrún 6a tǐahǔ. ⁷ Bǔn mǎn ó ó zéénia mítén là á Zaaki, á máhá zéénianáa mítén lè mí tonkarowá búénbúén. ⁸ Bío ó ó zéénia mítén lè 6a búénbúén vó, ó ó mún zéénia mítén lè ínén na ka lòn za na teró cú wán. ⁹ Mu bon, 1 lé 6a tonkarowá búénbúén mǎn dí. Ba yàá yí ko 6a ve mí láa tonkaro, lé bío á bía bío sá le Dónbeení yi á í beéra lò. ¹⁰ Bío á í karáa ho zuia, lé le Dónbeení sáamu pánká yi. A le sáamu na le wó láa mi á yí tò, búee. Í sá ho tonló á lò bon po 6a tonkarowá na ká búénbúén. Éε ká mu yínáín ínén lè í pánká á wó mu. Lé le Dónbeení sáamu lé bío nǎn á í dáina wóráa mu. ¹¹ Lé bǔn bío yi, á mu wé ínén loo, tàá 6arén loo, se dío ká lé le bióní na wa wee bue, á lé lerén mí tà bío.

Ba nǐ-hía vèeró bío

¹² Ká mu lé ó *Krista vèeró bío á wa wee bue, á léee webio nǎn á mí tǐahǔ á 6a búí wee bíoráa le 6a nǐ-hía máa vée? ¹³ Ká 6a nǐ-hía máa vée bío bon, se ó Krista mún yí vèera. ¹⁴ Ká á Krista yí vèera, se bío wa wee bue jǔhǔ mía, á bío mí tà yi mún mía. ¹⁵ Á bè bǔn wán, á se wa lé 6a sabín-fúaalowa, lé bío wa bía kénkén le le Dónbeení vèénia ó Krista léra 6a nǐ-hía tǐahǔ. Ká mu bon ká 6a nǐ-hía máa vée, se bío á wa le le Dónbeení vèénia ó Krista mún yí bon. ¹⁶ Ká 6a nǐ-hía yí dá máa vée, se ó Krista mún yí vèera. ¹⁷ Éε ká á Krista yí vèera, se bío mí tà yi jǔhǔ mía, á mí bè-kora pá ná mí júná yi. ¹⁸ Mu yáá po bǔn, mu wee zéení le bía tà á Krista bío á húrúnna á bío yáara búénbúén. ¹⁹ Ká mu lé le mukǎnǐ na wa wi yi há láa na ká wán mí dòn bío yi á wa dóráa wa sía ó Krista yi, se wa miiná po 6a núpua na ká búénbúén miiná.

²⁰ Éε ká á Krista 6èntǐn vèera bío bon. Bío á mu bè-yáa wee zéení le ho dínló á à bè è wé se, lé bǔn bán síi ó ó Krista vèeró bío mún wee zéení le 6a nǐ-hía á vée. ²¹ O núpue nǐ-kéní lé yía nǎn á 6a núpua wee híráa, lé bǔn 6án síi ó ó núpue nǐ-kéní lé yía mún nǎn á 6a nǐ-hía wee vèeráa. ²² Bío 6a núpua búénbúén wee hí lé bío 6a léee síi dà-kéní là á Adáma, lé bǔn á 6a búénbúén mún ñ vée, 6a páaníló là á Krista bío yi. ²³ Ká ho vèeró mu máhá á wé láa bío mu sánáa mín. O Krista lé yía dú 6a búénbúén yahó lòn bè-yáa. Bǔn mǎn ó ó guenló páahǔ á bía bío sá á yi máhá á vée. ²⁴ Hón páahǔ so yi ká mu bío búénbúén jǔhǔ á à búee. O Krista á à búee há pánká sǔmáa 6ánsowá lè mí síiwá búénbúén na yí máa mí júná ká á bǐnǐ ñ na le béení ó Maá Dónbeení yi. ²⁵ Mu bon, ó Krista búee lá le béení fúaa bío ó ó búráa mí zúkúsa

mí tá á bò mí zeñ wán.* ²⁶ O zúkúso na o ò yáa ho món lé mu húmú. ²⁷ Mu bon, mu túara le Dónbeení bioní vūahú yi le le Dónbeení dó mu bío búenbúen o tá.† Ká lé le Dónbeení dó mu bío búenbúen o tá, se mu wee zéeni le le Dónbeení na dó mu dén níí ló. ²⁸ Ká a Krista khií wi mu bío búenbúen pūhú wán, ó orén na lé o Za á bèn ò dé mítén le Dónbeení tá. Būn ká le Dónbeení na lá dó mu bío búenbúen o tá, á à wé mu bío búenbúen bée.

²⁹ Ká 6a nī-hía yí máa vèe, á léee webio á bía wee bátizé mítén 6a bío yi á wee cá? Léee webio non 6a wee wéráa mu? ³⁰ A warén bèn léee webio non á wa wee zāanínáa wa mukání láa wizooní. ³¹ Wizonle léee wizonle ká í wee sánsá mu húmú. Wán zāwa lè wán hínni, í wee bío būn lé bío á bío wa Núhúso Yeesu Krista wee wé mi tñahú á í síi wan bío yi. ³² Ho Efēzeze yi, á í lò bon 6a nūpua níi yi lè í san láa zín-búaa. Ká mu lè ho dímíná bío mí dòn bío yi á í wóráa mu se lé ho cúnú yén á í yú? Ká 6a nī-hía yí máa vèe, se le bioní na ká bío bon: «Mí wé wa dí ká wa a ju, lé bío wa yíró hurun se mu vó.»† ³³ Mí yí khií mitén: «Lé o nūpue na téréna ò o wee bè lá a bè-kora wéro á hía wé lá a bío síi.» ³⁴ A mí cén tñí mí yío, á mí khií mu bè-kora wéro yi. Ba búu wi mí tñahú á yí zú le Dónbeení. I wee bío ká síi á há nīyo dí mia.

Wa sánia yèrémá bío

³⁵ Eε ká 6a búu pá wee túa le 6a nī-hía vèeró á à wé kaka síi. Ba sánia á à kerí kaka 6a vèeró pāahú? ³⁶ Mí bèn tñí lé 6a bóbúwá. Mí lorí, hen ká a búu dù dēe búu bēere, ká le yí sūna, á yí ló bío le lá karáa wán, á le so ò dàrì lé á yòò dá le? ³⁷ Mu bío na há yòò ló yínórí būn mí dù, mu bān bēere lé dío á mí dù. Mu dá á wé weēnī táá bè-dínii búu. ³⁸ Bío á le bío hía wéráa, būn sá le Dónbeení yi. Mu bè-dínii búenbúen bío na mu wee lé á sàráa síi yínórí dà-kéní. ³⁹ A bía yío wi lua búenbúen sánia yínórí dà-kéní. Ba nūpua, 6a sárorí búaa, 6a nínzāwa lè 6a cezāwa búenbúen sánia wi ká há búenbúen mahá wi mín púná yi. ⁴⁰ Ho wáayi bíowa semu wi mí dòn láa bía yío wi lua na wi ho tá yi semu. ⁴¹ Le wii semu wi mí dòn, ho pñihú semu wi mí dòn, á há mánāyio semu wi mí dòn. A há mánāyio mu lè mí dà-kéní kéní semu pá wi mín púná yi.

⁴² Lé būn lè 6a nī-hía vèeró bío léee dà-kéní. Hen ká 6a sánia hía líí dó ho tá yi láa bío le bēere wee díráa bío síi, á há soo. Ká há hía vèera, á há síi yèrémá á máa bíni hí. ⁴³ Há sánia na 6a nūna, á cūkú mía, há yí dà bío búu máa wé. Ká há hía vèera á há cūkú wé á pánká kerí. ⁴⁴ Há sánia na wee nūu, hñ bío sá ho dímíná na ká yi. Ká há khií vèera, á há a yèrémá á bío ò síi ho wáayi yi. Bío há sánia na bío sá ho dímíná yi wiráa, lé būn bān síi á há sánia na bío sá ho wáayi yi mún wiráa.

⁴⁵ Mu so yí túara le Dónbeení bioní vūahú yi ká síi le? «O Adáma na lé o yahón nūpue, á le Dónbeení wó ó yío yi lua.»§ Ká a *Krista na lé o mónđén Adáma wón lé ho wáayi nūpue na wee na le mukání. ⁴⁶ Bío dú ho yahó yínórí há sánia na bío sá ho wáayi, há sánia na bío sá ho dímíná yi lé hía dú ho yahó. Ho wáayi sánia hñ wi láa món. ⁴⁷ O yahón nūpue na má lé le tñí wón bío sá ho tá yi. Ká a «jun níi nūpue» bío sá ho wáayi. ⁴⁸ Bía bío sá ho tá yi ka láa yía má lé le tñí bío síi. Ká bía bío sá ho wáayi yi, bān bèn ka láa yía bío sá ho wáayi bío síi. ⁴⁹ Bío wa láráa ho tá yi nūpue síi, lé būn wa mún khií láráa ho wáayi nūpue síi.*

⁵⁰ Wán zāwa lè wán hínni, bío á í wi á í zéeni láa mia, lé á mí zūr le wa yí dá máa kerí hen na le Dónbeení wee dí mí bēēni yi lè wa sánia na bío sá ho dímíná yi. Mu bíowa na dá wee yáa níi yí dá máa kerí bío yí dá máa yáa yi. ⁵¹ Mí ní bío ká. Í zéeni bío búu na le Dónbeení lá sá yi láa mia: Mu yínórí wa búenbúen lé bía á hí. Ká 6a nī-hía láa bía yío wi lua lé warén búenbúen síi á à yèrémá. ⁵² Mu ù wé fuafúa, lè le yère kébúenlò bío síi, ho pāahú na le búaaní sá á à jí yi le mónđén wizonle zoñ. Ká le búaaní mu sá pá, á 6a nī-hía á à vèe, á sánia á yèrémá, á wáa máa bíni máa hí hūúu. Ká warén na yío wi lua, á sánia á yèrémá. ⁵³ Mu bon, há sánia na wee hí á soo, á ko há yèrémá á wé hía yí dá máa hí máa soo. ⁵⁴ Ká há sánia na wee hí á soo á khií yèrémáa á wó hía yí dá máa hí máa soo, būn ká bío túara le Dónbeení bioní vūahú yi ká mahá wáa jii ò síi:

«Húmú, ù fūuhú fá á mu vóráa.†

⁵⁵ Húmú, ù pánká wi wen?

Húmú, ù híni na ù wee táaráa wi wen?»‡

⁵⁶ Mu húmú híni na mu wee táaráa lé mu bè-kohó. A bío bèn wee na á mu bè-kohó yíráa ho pánká wa wán lé o *Moyiize lándá. ⁵⁷ Eε ká wa wee dé le Dónbeení bāraká, lerén na wó á wa dārnáa mu húmú wa Núhúso Yeesu Krista pánká yi.

* 15:25 Mí lorí Lení vūahú (Psaumes) 110.1 † 15:27 Mí lorí Lení vūahú (Psaumes) 8.6 ‡ 15:32 Mí lorí Ezayii vūahú 22.13 § 15:45 Mí lorí Bío pūhú búēēni vūahú (Genēse) 2.7 * 15:49 Le Dónbeení bioní vñ-káa búu yi á bío ká lé bío túara: Lé būn á mí mún wa láráa ho wáayi nūpue síi. † 15:54 Mí lorí Ezayii vūahú 24.8 ‡ 15:55 Mí lorí Ozee vūahú 13.14

⁵⁸ Wán zàwa lè wán hínni na á ì wa làa sòobéé, b́n lè b́o ǹn á mi f́ará òn, á yí díá le 6a dèké mia. Mi ca mi kuio o Ńhúso tonĺo śaró yi. Lé b́o mi ẃa źu le le l̀nbee na mi wee lá a Ńhúso b́o yi á yíǹn ḱaamá.

16

Le ẃarí na c̀n ǹn ho Zeruzalemu k̀rèt̀fewa yi

¹ Mi ẃa le wa kh́i zo le ẃarí na wee cá à séenínáa b́a b́o śa le Dónbeení yi na wi ho Zeruzalemu yi t́uáwá yi. I b́a b́o le ẃarí ćaló mu b́o ko mu wéráa á ǹn ho Kalasii k̀rèt̀fewa kuure yi vó. Minén mún wé làa b́n b́o síi. ² Há dimaasiwa búenb́uen á mi ń-kéní kéní ẃarí na mi sá yú búí á mi b́ará mí d̀n làa b́o mi d́aráa mu. B́era a na á mi ẃa yi pa í buenĺo mi c̀n à b́o le mi ì ćanáa ẃarí. ³ I kh́i búeé d́n mi c̀n, á 6a ǹpua na á minén mi beere hueekaa lé bán á ì ì fé mi hámu b́o á à túa há vónna à bè wán á à na yi, á 6a à 6ua à varáa ho Zeruzalemu. ⁴ Ká ìnén í beere pá ko à ì 6ua mu varáa, á 6a à bè làa mi.

B́o ó o Poole wí ò o wé

⁵ I wi à ì búen mi c̀n, ká í máhá à ḱaa ho Maseduana k̀sh́ yi á à buennáa. ⁶ Nún-sí á ì búeé ćaka làa mia ća-yen, nún-sí á le t̀ení páah́ búenb́uen á ì yáá à wé mi c̀n. B́n ká mi ẃa à yí mi á à séení á ì vaá d́anáa hen na á ì b́ò ò va yi. ⁷ Mu bon, í yi wi à ì búeé mi mia làa miló ká síi ká í kh́i. I wi à ì búeé ćaka làa mia ká a Ńhúso tà mu. ⁸ B́o ká wán, á ì ì k̀ení ho Efèze lóhó yi á ho *Pántekoote á à yí mi b́n. ⁹ Lé b́o á ton-beení śaró jii h́era díá ǹn mii b́n, á b́a wí 6a h́e ho śaró mún boo.

¹⁰ Ká a Timotee búeé d́n mia, à mi sábéré à mi wíoka a 6ua, lé b́o ó o wee sá a Ńhúso tonĺo lè ìnén b́o. ¹¹ O búí yí zuarí wo yi. Ká a kh́i b́nía wá à búen í c̀n, à mi séení a ò o búeé d́ láa h́erá. I pan wo, orén lè wán źawa na b́ò làa wo.

¹² Ká mu lé wán za Apoloosi, wón á ì henía síi á à yí ća-yen le o bè lè wán źawa na b́nía wá à búen mi c̀n à buennáa, ká a síi 6̀eǹt́n yí tà le v̀ení mu b́o b́o ká wán. I źu mu le páah́ na ò o yí le níi yi, o ò búen.

O Poole b́oní véení

¹³ Mi t́nì mi yí, mi f́ará òn mi sídéro le Dónbeení yi. Mi zéení le mi lé 6a ǹpua na sía hereka, á pánkáwá wi. ¹⁴ Mi bè-wénia búenb́uen á mi wé wé lè le waminí.

¹⁵ Wán źawa lè wán hínni, le í pá b́nì hení b́o dà-kéní b́o na mia. Mi źu a Sitefanaasi lè mín zli ǹpua. Mi źu le ho Akayii k̀sh́ búenb́uen yi, á 6arén lé b́a nín-yání tà a Ńhúso b́o. Mi mún źu le 6a d̀enía bánb́aa wee séení b́a b́o śa le Dónbeení yi. ¹⁶ Awa, bán ǹpua so síi, làa b́a làa ba l̀éra ho tonĺo yi, á mi wé tà díá le 6a dí mi yahó. ¹⁷ B́o á wán źawa Sitefanaasi là a Akayikuusi, là a F̀otunatuusi á búeé búeekíó mi á 6̀eǹt́n lée b́o na wan í síi làa sòobéé. Lé b́o á b́o mi yí dà máa wé máa na mii b́o mi kh́era làa mi b́o yi, lé b́n á 6arén wó mi lahó yi. ¹⁸ Ba 6̀eǹt́n hína í síi làa b́o 6a wee wéráa mu làa mia p̀nna c̀èèè yi. Ba ǹpua mu síi á mi wé k̀nbi.

Le t̀ení

¹⁹ Ba k̀rèt̀fewa kuio na wi ho Azii k̀sh́ yi á wee t̀ení mia. O Akilaasi là a Pirisiye lè 6a k̀rèt̀fewa na wee búeé kúee mín wán 6a c̀n, á wee t̀ení mia wa Ńhúso yèni yi. ²⁰ Wán źawa búenb́uen wee t̀ení mia. Minén mún t̀eníka mín yi sese.

²¹ Lónb́o lé ìnén Poole lè í nín-bia á wee túa le t̀ení ì na mia.

²² Ká a búí yí wa a Ńhúso mi t́ah́, à mi lén wo mi t́ah́. «Maranataa», le wa Ńhúso búen.

²³ Le wa Ńhúso Yeesu *Krista śamu á k̀nì làa mia. ²⁴ I 6̀eǹt́n wa mia lè í síi búenb́uen wa páanĺo là a Yeesu Krista b́o yi. *Amiina!

Ho jun nii vɛahɛ na ɔ o Poole tɛara non ho Korɛnte kɛrɛtɛwa kuure yi

Vɛahɛ tɛarɔ jɛhɛ

O Poole lɛ yɛa wɛokaa tɛara ho vɛahɛ na kà non ho Korɛnte kɛrɛtɛwa kuure yi. Sàni ɔ o tɛa ho, à bɛn 6a bɛi 6a tɛahɛ lá pà a Poole mu bɛo le o yɛnɔɔ o Yeesu *Krista tonkaro.

Ká a Poole mǎhá tɛara 6a yi, á zɛɛnɛa mí bɛo yahó láa ba. O le mí wa 6a búenbúen, á wi á 6a bɛni wé sí.

O nɛn-yánɛ zɛɛnɛa bɛo ɔ o lò bonnáa, láa bɛo le Dónbeenɛ sɛɛnɛánáa wo (1.1-11). Há bɛn-záwa na wi orɛn láa ba páahɛ ɔ o bɛa dání yi, á zɛɛnɛa le lé o Yeesu non le jɛi mí yi á mí jɛi 6a zɛn wán. O Poole vɛahɛ bɛi yí ɔ o zá láa ba, ɛɛ ká ho vɛahɛ na ká yi ɔ o le mí síi wan láa sòobɛɛ bɛo 6a tà yɛrɛmáa mi yɛlɛra lè mí wára bɛo yi (1.12-7.16).

O Poole le ho Korɛnte kɛrɛtɛwa wé hɛn mí nɛni á wɛráa mu hámu sɛɛnɛi ho Zeruzalɛmu kɛrɛtɛwa na lé 6a nɛ-khenia (8-9).

Ho vɛahɛ mu líi vɛɛnɛi, ɔ o Poole zá láa bɛa le o yɛnɔɔ le Dónbeenɛ tonkaro, á zɛɛnɛa le 6a bɛo yi bon (10-13).

Le tɛɛnɛi

¹ Mu lé Inɛn Poole na le Dónbeenɛ lè mí síi bɛo á wó lá a Yeesu Krista tonkaro, lè wán za Timɔtɛe á weɛ tɛɛnɛi 6a kɛrɛtɛwa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi ho Akayii kòhɛ yi. Wa mún weɛ tɛɛnɛi bɛa bɛo sá le Dónbeenɛ yi na wi ho kòhɛ mu búenbúen yi ² Le wán Maá Dónbeenɛ lè wa Nɛhúso Yeesu Krista wé mu sáamu láa mia, á na ho hɛɛrà mia.

O Poole weɛ dé le Dónbeenɛ báraká

³ Le le khòonɛi á bɛo sí wa Nɛhúso Yeesu *Krista 6an Maá yi. Wón na lé o maá na zú le mǎkárɛ, á weɛ hɛni wa sía fɛɛɛ. ⁴ O weɛ hɛni wa sía le lònbee na weɛ yí wɛn búenbúen yi, bɛra a na à warɛn 6ɛn dàri dɛn bɛn wán à hɛnɛnɛa bɛa lò weɛ be sía, á 6a yi le sí-hebúee na warɛn wa bɛere yú le Dónbeenɛ cón. ⁵ Mu bon, láa bɛo síi á le lònbee weɛ yíráa wɛn dà khíi o Krista bɛo yi, lé láa bɛn síi á le sí-hebúee na wa weɛ yí le Dónbeenɛ cón o Krista pánká yi á wa weɛ yí puunɛ. ⁶ Hɛn ká wa lò weɛ be, se léɛ bɛra a na à mí yi le sí-hebúee, á mún kǎni. ɛɛ ká wa yú le sí-hebúee, se léɛ bɛra a na à mínɛn mún yi le à bɛ yi dàri láráa le lònbee dà-kénɛ kénɛ na warɛn weɛ lá. ⁷ Mɛi stádéró le Dónbeenɛ yi á wa láa yi binbirɛ. Bɛo mí páanɛa le lònbee yi láa wɛn, á wa 6ɛn mún zú le mí mún páanɛa le sí-hebúee na wa yú yi láa wɛn. ⁸ Mu bon, wán záwa lè wán hɛnɛi kɛrɛtɛwa, wa ko wa zɛɛni bɛo sá wɛn ho Azii kòhɛ yi láa mia. Wa lá le lònbee bɛn láa sòobɛɛ. Le lònbee mu 6ɛntɛn wó herera wa wán fúaa wa yáá lá máa dàri le. Wa yáá lá weɛ leéka le le máa ká wɛn. ⁹ Wa 6ɛntɛn lá weɛ leéka le 6a à búe wɛn. Lé bɛn non á wa yí dó wa sía waten yi á wa dó há le Dónbeenɛ na weɛ vɛɛni 6a nɛ-hía yi. ¹⁰ Le Dónbeenɛ lé dɛo kǎnɛa wɛn bɛn húmú so síi yi, á le pá à bɛni ì kǎni wɛn. Mu bon, wa láa mu yi le le pá wé è kǎni wɛn. ¹¹ Minɛn mún sɛɛnɛi wɛn le mí floró. Lé bɛn á à na ká mu sáamu na wa á yi 6a cɛrɛɛ floró pánká yi, á 6a núpua cɛrɛɛ á à bɛ yi á à dérɛa le Dónbeenɛ báraká wa bɛo yi.

O Poole khɛnɛa mí vɛɛnɛi yi

¹² Bɛo wa sía weɛ zɛɛni láa wɛn lé bɛn wa sía weɛ wa bɛo yi, mu lé bɛo wa weɛ 6ua le waten ho dímɛnɛ yi lè mu húaarámu, lè le yi na weɛ ce, dɛo weɛ lé le Dónbeenɛ cón, sǎnkú bɛo wa 6uan lé waten minɛn dání yi. Mu yí wó lè há sǎnɛa bè-zúrɛmɛni pánká, ká mu wó le Dónbeenɛ sáamu pánká yi. ¹³ Mu bon, wa vónna na wa weɛ tɛa na mia á wa yí máa tɛa bè-vio búu yi ká mu yɛnɔɔ bɛo mí weɛ kárán láa bɛo mí weɛ jɛi há yi. 1 láa mu yi le mí ì jɛi bɛo wa tɛara wɛrɛwɛrɛ. ¹⁴ Mɛi dɛn yí jɛi bɛo ká búenbúen: Mɛi dá à zámaka wa bɛo yi, láa bɛo á warɛn mún ñ zámakarɛa mí bɛo yi nɔnzoɔ na wa Nɛhúso Yeesu ù buen yi.

¹⁵ 1 láa bɛn yi. Lé bɛn non á ì lá wi á ì búee lé mí cón vé, bɛra a na à mí sɛɛnɛi mí há cúa-jun. ¹⁶ Mu bon, 1 lá wi á ì búee dɛn mí cón vé à buennáa hɛn ho Maseduana yi. Ká 1 bɛnɛa, á ì tɛn búee dɛn mí cón à mí sɛɛnɛi mí à ì dàri varáa ho *Zudee kòhɛ. ¹⁷ Bɛo á ì bɛa le 1 wé ká à mu yí wó so weɛ zɛɛni le 1 láa yi mia le? Hɛn ká 1 le 1 wé bɛo, á ì so wé mu lá a jɛni jun 6anso bɛo síi le, yɛa weɛ tà ho tɛu ho zuia ká ho yírɔ ɔ o le búee lòn núpua na yi zú Dónbeenɛ le? ¹⁸ Le Dónbeenɛ na máa wé yɛrɛmá mí jɛi lé 1 sɛɛràso. Há jɛi-cúa na wa weɛ fɛɛ na mia yɛnɔɔ tɛu láa búee. ¹⁹ Le Dónbeenɛ Za, o Yeesu Krista, yɛa á Inɛn lá a Silivɛn lá a Timɔtɛe bɛa bɛo non mia jɛi-cúa yɛnɔɔ tɛu láa búee. Mu bon, o jɛi-cúa léɛ tɛu mí dòn. ²⁰ Orɛn lé yɛa lé ho tɛu na weɛ zɛɛni le bɛo búenbúen na le Dónbeenɛ dó mí jɛi le mí ì wé lé ho tɛúá. Lé bɛn non á

lé orén Yeesu *Krista mu á wa wee bè yi à tàráa wa amiina à dérása ho cùkú le Dónbeení yi. ²¹ Lé lerén non á warén làa mia wee dàn fàrá òn wa páaníló là a Krista yi. Lé lerén mí bèere hueekaa wèn, ²² á bò mí flimíní wán. Le dó mí Hácírí wa sía yi, à zéení le bío le dó mí jii le mí ì na wèn á le è wé máa khí.

²³ I wee báa mu jii wán le Dónbeení yahó á à dé ì mukàní ì na mu bío yi, le bío non á ì yi bíniá yi guararáa mí cón ho Korente yi, lé bío á ì yi wi à ì ósoní mia. ²⁴ Wa yi wi à wa kíká mia à mí dé mí sía, lé bío wa zú le mí sía déró o Krista yi fàrá òn, á wa wi à wa séení mia bèra a na à mí sía wa.

2

¹ Awa! A ì wáa le ì máa buen mí cón lé bío á ì yi wi à ì òn véení mí yiwa. ² Ká ì véení mí yiwa, á lé 6a yén wáa dà à wéé ì síi, bío á bío dà à wéé ì síi lé bán á ì véení yiwa. ³ Lé bún non á ì túararáa ho vūahú mu. I lá buara mí cón ho páahú mu yi, á mí bío lá à véení ì yi, ká minén lé bío non lá ko mí wéé ì síi. Mu bon, ì òn lán láa mu yi le ká òn síi wán, á minén búenbúen sía mún ò wa. ⁴ Páahú na á ì wee túa ho vūahú mu, ká ì hácírí yáara fúaa ì yáa wá há yèn-ca-poa. Bío á ì túara ho yi yínò à véení mí yiwa, ká ì wi à mí zú le ì wa mia làa sòobé.

O Poole séra día non bío wó khon làa wo yi

⁵ Yía wó khon làa mí mí òn á ì véení òn ì dòn yi, mu lé mí búenbúen á 6anso véení yiwa. Bùéé yáa, ì bío dá ì ní wán, mu lé 6a búí mí òn á ì véení yiwa. ⁶ Wón nùpue so á nùpua cèrèe mí òn á ì véení yiwa, á bún wáa à yí o. ⁷ Há làa na ká wán á mí sén mu día na a yi à hení a síi, bún mia ó o yi ì wá dàkhína, á yilera à yáa. ⁸ Bún bío yi á ì wee fio mu mí cón le mí zéení mu na a yi wéwéwé le mí wa a. ⁹ Mu bon, ì túara ho vūahú mu à lóríná le mí wee bè bío á ì bío non mia yi le. ¹⁰ Awa! A ì wáa à bío bío ká à na mia: Hen ká mí wé séra nùpue bè-kora día non wo yi, á òn mún ò sén mu ò día á à na 6anso yi. Ká ì lá ko à ì sén bío búí día na a búí yi, á ì sén mu ò día á à na a yi minén bío yi o *Krista yahó. ¹¹ I wé è wé mu bèra a na ò o *Sataní yi yí sée mí wán, lé bío á bío ó o wi ò o wé á wa zú.

O Poole khon o Tiite yi ho Torowaasi yi

¹² Bío á ì vaá òn ho Torowaasi lóhó o Krista bín-tente bueró bío yi, á ì non ò o Nùhúso héra ì tonló sáró wáhú. ¹³ Ká ì yi pá wee ò, lé bío á ì yi yú wán za Tiite bín, á bún lé bío non á ì dórása ho Torowaasisa mu cía wé se, à ì wá buara ho Maseduana káhú wá 6ueé lorí le ì yi o hen le.

Wa wee fáa há fūna o Krista pánká yi

¹⁴ É ká mí le wa khòoní le Dónbeení, lé bío á le wee dí wa yahó à fàaráa há fūna fèe wa páaníló là a *Krista bío yi. Le Dónbeení wee òn wa wán à zéenínaa o Krista à 6a nùpua zú wo há lúa búenbúen yi. O zúnló mu ka lòn sámu na sí á wee bènbén fè há lúa búenbúen. ¹⁵ Mu bon, wa ka lòn bío na sámu sí na ó o Krista wee na le Dónbeení yi, bío kánia láa bío wee vīnī míten òn á ì véení. ¹⁶ Bío wee vīnī míten cón á mu ka lòn sámu na wee na mu húmú, ká bío kánia cón á mu òn ka lòn sámu na wee na le mukàní binbirí. Yía yáa dà à sá hón tonló so léé wé. ¹⁷ Ba nùpua cèrèe wee bue le Dónbeení bío ò à càráa mu bío, ká warén yi máa wé làa bán bío sí. Le Dónbeení tonkaa wèn, á wa wee hén wa yiwa à sárása há tonkaa mu tonló le yahó wa páaníló là a Krista bío yi.

3

Le páanī flnle ton-sáwá bío

¹ Wa so wi à wa òn zéení waten làa mia le? Tàá wa so màkóo wi à wa 6ua vūahú na wee zéení làa mia le 6a tonkaa wèn mí cón làa bío 6a búí wee wéráa mu le? Tàá wa bío le mí túa ho búí na wèn à wa 6ua vaa zéenínaa waten lòn-veere yi le? ² Minén mí bèere ká le mí lé ho vūahú na túara wa sía yi á 6a nùpua búenbúen wee kàrán à zú. ³ Mu bon. Minén mí bèere lé ho vūahú na ó o *Krista túara á kàráfáa wèn. Ho yi túara le le òn na 6a wee túarása ho vūahú wán, ká ho túara le le Dónbeení na wi fèe Hácírí. Ho yi túara huee wán, ká ho túara 6a nùpua sía yi. ⁴ Wa wee bío ká, lé bío wa láa le Dónbeení yi o Yeesu Krista pánká yi.

⁵ Wa yi máa léeka le ho tonló mu wa dà à sá le wa kúru pánká. Lé Le Dónbeení wee na à wa dàn wéráa mu. ⁶ Lé lerén non á wa dána wórása le páanī flnle ton-sáwá. Dén páanī flnle so yi yú mí pánká ho lándá na túara yi. Le yú ho le Dónbeení Hácírí pánká yi. Ho lándá na túara wee wé à 6a nùpua hí mu húmú binbirí, ká le Dónbeení Hácírí òn wee wé à 6a nùpua yi le mukàní binbirí.

⁷O *Mɔyizi lándá hía túara hā hue-penlenwà wán.* Ho pāahŭ mu yi á le Dónbeenŭ cùkú juiŭkaa làa sòobé, fúaa o Mɔyizi yahó wee juiŭka ho cùkú mu bŭo yi. Bŭo ó o Mɔyizi yahó juiŭkaró yí máa mía mí cúee, ká a *Isirayele zàwa yí dàrina yí lora ho yi lé bŭo ho wee juiŭka dàkhŭina. Ká hón lándá so na wee na ò o nùpue hí á zéenia le Dónbeenŭ cùkú beenŭ ká sŭi, ⁸á le Dónbeenŭ cùkú beenŭ mu bŭo so khŭi máa porŭ bŭn ká mu lé le Dónbeenŭ Hácíri wee sá mí tonló le? ⁹Wa zŭ le ho lándá tonló na vaa véenŭ á dà à sŭini a nùpue jŭhŭ á cùkú wi. Ká mu ka ká, á ho tonló na wee na ò o nùpue téréen so cùkú máa keŭ máa porŭ bŭn le? ¹⁰Wa yáa dà à bŭo le ho cùkú na yánkaa wi wáa yí máa mí, lé bŭo á hía hā làa na ká wán á bēn po po horén. ¹¹Mu bon, ká mu bŭo na hía khŭi á cùkú wi, se bŭo wee keŭ bŭn fēεε cùkú bēn n̄ porŭ bŭn cùkú.

¹²A bŭo wa dó wa sŭa wee lòoni ho cùkú mu, lé bŭn n̄n wa ponŭ sénkaa kúaará wee bŭoráa. ¹³Warén yí máa wé là a Mɔyizi bŭo, wón yánkaa pon mí yahó yi lé le nŭn-kéni, bera a na ò o Isirayele nŭpomu yí mi ho cùkú na máa mía véro o yahó mu wán.† ¹⁴O Isirayele nŭpomu hácíri fù yí dà máa jí le páani kŭnle vōnna bŭoni na wee káran na 6a yi. Hàri ho zuia á mu pá ka lé 6a pon mí yara yi lé le nŭn-kéni mu. O nùpue páaniŭ là a *Krista lé bŭn mí don wee wé á le nŭn-kéni mu hén lén hā yara yi. ¹⁵Mu bon, hàri ho zuia ká a Isirayele nŭpomu wee káran o Mɔyizi vōnna á 6a máa zŭri hā 6an kúarā. Mu ka lòn nŭn-kéni na pon 6a sŭa yi. ¹⁶Ká yia tà a Nŭhŭso bŭo á le nŭn-kéni mu hén lén o yahó yi. ¹⁷O Nŭhŭso na bŭo bŭa lé le Dónbeenŭ Hácíri. O Nŭhŭso Hácíri hía wi lahó na yi á hón lahó so nùpua keŭ miten. ¹⁸Warén bŭenbŭen na á nŭn-kéni yí pon yara yi á wee loŭ mí a Nŭhŭso cùkú làa bŭo ó o nùpue wé mináa mí yahó ho zùbálén yi bŭo sŭi. O cùkú mu wee juiŭka wa wán. O Nŭhŭso na lé le Dónbeenŭ Hácíri á wee wé á wa wé yèremá ká wa wà, á keŭ là a bŭo sŭi, á cùkú wé dé wán fēεε.

4

O Poole yi tèera mí bàra le Dónbeenŭ tonló sáró yi

¹Le Dónbeenŭ lè mí tentemu á kàrafáa ho tonló mu wen. Lé bŭn n̄n wa yí máa tée wa bàra ho sáró yi. ²Wa yí máa sà waten wéráa bŭo, á pá hā nŭyi-wará día. Wa yinŭnŭ nŭ-khāwa, á wa mŭn yí máa dé yèremáŭ le Dónbeenŭ bŭoni yi. Ká wa wee zéeni ho túia ponŭ bŭo wéréwéré. Wa wee wé ká sŭi le Dónbeenŭ yahó bera a na á 6a nùpua bŭenbŭen zŭri le wa lé 6a huaarāwa. ³Ká le bŭn-tente na wa wee bue á kúarā sà yi, se lé bŭa wee vŭí á le kúarā sà yi cŭn. ⁴Bán nùpua so yí zŭ le bŭn-tente kúarā lé bŭo ó o *Satáni na wee dí mí béenŭ ho dŭimŭná yi, á wee wé á 6a hácira máa dàni mu kúarā zŭri á dé mí sŭa le Dónbeenŭ yi. Ba yí máa mí le bŭn-tente mu khoomu juiŭkaró. Bŭn na wee zéeni a *Krista cùkú. ⁵Mu bon, wa yí máa bŭo waten bŭo ká a Yeesu Krista na lé o Nŭhŭso lé yia á wa wee bue bŭo. Warén wa bεεε lé mí ton-sáwá o Yeesu bŭo yi. ⁶Le Dónbeenŭ yánkaa bŭa: «Le mu khoomu keŭ le tŭbiri lahó yi». Lerén lé dío mŭn wó á mu khoomu wi wa sŭa yi, á wa zŭrináa le cùkú bŭo na wee mí a Yeesu Krista yahó yi.

⁷Bŭn bē-beenŭ so wi warén na ka lòn sŭa na má lè ho córó yi, bera á na á 6a nùpua zŭri le ho dànló na 6an sŭi máa wee lé le Dónbeenŭ cŭn, ká ho yí máa lé warén cŭn. ⁸Le lònbee lè mí sŭiwá wee yí wen, εε ká le máhā yí yú sée wa wán. Wa yiwa wee dē, εε ká wa hácira máhā pá yí yáara. ⁹Ba nùpua wee jŭini wa sánia, εε ká le Dónbeenŭ yí pá wen yí día. Ba wee lùiorá wen, εε ká mu yí máa yáa wen. ¹⁰Pōnna bŭenbŭen ká 6a wee cá wa búero yahó làa bŭo 6a wó wó bórāa o Yeesu, bera a na á le mukāni binbiri na ló a Yeesu cŭn á mí wen wéréwéré. ¹¹Mu bon, wa wi le mukāni yi. εε ká 6a wee cá 6a búe wen pōnna bŭenbŭen yi o Yeesu bŭo yi. Bŭn wee wé bera a na á le mukāni binbiri na ló a Yeesu cŭn á mí wa sánia na dà á hí yi. ¹²Lé ká sŭi á warén wee zāanínāa wa mukāni pōnna bŭenbŭen yi, bera a na á le mukāni binbiri na ho pānká mia.

¹³Wa páania le siidéro dà-kéni yi. Mu ka làa bŭo mu túararāa le Dónbeenŭ bŭoni vŭahŭ yi le: «Í bŭa lé bŭo á ĩ dó ĩ sŭi.»* Awa, á warén mŭn dó wa sŭa làa bŭn sŭi, lé bŭn n̄n á wa mŭn wee bŭoráa. ¹⁴Wa zŭ le yia véenia o Nŭhŭso Yeesu lé wón mŭn n̄ véeni wen, lé bŭo wa páania là a Yeesu. O ò páani ĩ fé wen làa mia yòó bàrà mí cŭn. ¹⁵Bŭo wee wé ká bŭenbŭen lé minén bŭo yi, bera a na á 6a nùpua cērεε wé yí le Dónbeenŭ sáamu ká 6a wà. Ká mu wó ká, á 6a nùpua na á dé le Dónbeenŭ bārāká á á dé ho cùkú le yi, á wé é dé wán.

Wa khŭi yi hā sánia bē-fla

¹⁶Lé bŭn n̄n á wa yí máa tèerāa wa bàra. Hàri ká wa sánia pānká wee tŭ yi ká ho wà, á wa hácíri flamu bŭn wee dé wán ká mu wà lè hā wizooni. ¹⁷Le lònbee na wee yí wen hā

* 3:7 Mi loŭ Léro vŭahŭ (Exode) 34.27-35 † 3:13 Mi loŭ Léro vŭahŭ (Exode) 34.33-35 * 4:13 Mi loŭ Leni vŭahŭ (Psaumes) 116.10

laà na kà wán na khii vé á máa tée lè ho cùkú beeni na wa khii yí, hón na máa vé máa mi. ¹⁸ Warén yí máa cà mu bío na wee mi. Bío yí máa mí lé bío wa wee cà. Lé bío á bio wee mi yí máa mía, ká mu bío na yí máa mi bún wí bín féeεε.

5

¹ Wa zú le ká le wizonle na wa sánia na lé wa mànákáwa zíní yáara, á le Dónbeení ì na há sánia wa ñi-kéní kéníwà yi ho wáayi. Hón mànákáwa zíní so na á núpue nii yí wó á à kerí bín féeεε. ² Bío ká wán á wa yiwa wee vá lé bío wa wee cà mu lè wa sòobée à le Dónbeení na há sánia bè-fla mu wen ho wáayi. ³ Ká wa yú hón sánia bè-fla so, á wa mànákáwa máa wé bío na wee héeKa mí bírí á yí yú sánia. ⁴ Mu bon, Bío wa wi há sánia na ka lòn zíní yí á wa yiwa wee wá, á lò wee bé. Wa yí le le Dónbeení fé wa sánia mí dòn, ká wa wi á le wé há láa bè-fla, bèra a na à há sánia na à kerí bín féeεε à zo há bè-kía na à hí lahó. ⁵ Le Dónbeení mí beere lé dío wíokaa wen bún bio yi. Le non mí Hácirí wen á zéeni le bío le dó mí jii le mí ì na, á le è na máa khí. ⁶ Lé bún bio yi á wa yí máa tée wa bàra, ká wa jón zú le bío wa wi ho tá wán, á wa dání nàyi là a Nùhúso.

⁷ Mu bon, bío wa wee gua lè waten á wa wee wé héha láa bío wa dóráa wa sía le Dónbeení yi, ká mu yínorí bio wa wee mí lè wa yío bio yi. ⁸ Wa sía hereka, á mu mún lá à wé sí wen á wa lé ho ðímjíná na ká yi á vaa keení a Nùhúso nísání. ⁹ Hári á wa kerí ho ðímjíná yi, táá à wa lén vaa keení a nísání, se bío wa makóo wi yi lé ho wé bío sí a yi. ¹⁰ Lé bio wa búenbúen ko à wa khii vaa ðín o *Krista yahó ò o cítí. Ká wa wó mu bè-tente táá ká wa wó mu bè-kora, ò ò sáání wen á à héha láa bío wa ñi-kéní kéní wó ho ðímjíná yi.

Wa le le Dónbeení bñia sí o Yeesu pánká yi

¹¹ Bío wa zú a Nùhúso kònbii jùhú, á wa wee bánbá à 6a núpua tà ho tùia poni. Le Dónbeení zú wen binbirí, á ì wee leéka le minén mún zú mí mi sía yi. ¹² Wa yí máa cà á wa zéeni láa mia le mi ko mi tà wa bío. Bío mí sía á à waráa wa bío yi lé bún wa wee cà, bèra a na à mí ðání bío sí bia wee yòoní mítén bío 6a karáa dání yi, ká bío 6a sía yi á 6a yí máa loí. ¹³ Ká lé bio wa wee wé lòn khéerowà, lé le Dónbeení yahó á wa wee wéráa mu. Ká lé bio wa wee wé lòn núpua na júná wi bín, bún lé minén bio yi. ¹⁴ O *Krista waminí pánká 6úaa wa wán. Wa láa mu yi le orén lé o núpue ñi-kéní na húrun 6a núpua búenbúen bio yi, á le Dónbeení cón á wa búenbúen páanía húrun láa wo. ¹⁵ O húrun 6a búenbúen bio yi bèra a na à bla yío wi lua wé yí wé bío sí 6a yi, ká 6a wé wé bío sí yía húrun 6a bio yi, á véera.

¹⁶ Lé bún bio yi, á wa wáa yí máa loí 6a núpua láa bio wa wee mí láa ba à héha lè mu nípomu. Hári ká wa yánkaa wee loí o Yeesu yi láa bún bio, á há laà na kà wán á wa wáa yí máa loí wo yi láa bún.

¹⁷ Hen ká a núpue páanía là a *Krista, se wón 6ánsó lée ñi-finle. Mu bè-kía wáa khíina, mu bío búenbúen wáa wó bè-fla. ¹⁸ Bún búenbúen lé le Dónbeení wó mu. O Krista pánká yi, á le wó á warén láa de bñia sí, á ho tonló na á le le wa sá, lé ho wé à bñia ká mún wé sí láa de. ¹⁹ Mu bon, o Krista pánká yi, á le Dónbeení non le nii à ho ðímjínáa láa de bñi wé sí. Le wáa yí máa loí 6a núpua búenbúen bè-kora yi. Le le wa bío na 6a núpua na ká yi le 6a bñi wé sí láa mín.

²⁰ Awa, á wa lé o Krista tonkarowà, á wee lá le bióni o Krista yèni yi. A mu ka lè mu lé le Dónbeení mí beere ðín wa wán á wee bioráa láa mia. Wa wee 6ón6óni mia o Krista yèni yi le mí día le le Dónbeení láa mia bñi wé sí. ²¹ O Krista yí wó mu bè-kohó yí non, á le Dónbeení síinia a jùhú lòn bè-kora wéro bio sñi warén bio yi, bèra a na à wa wé 6a núpua na téréna le Dónbeení yahó wa páanílo láa wo bio yi.

6

¹ Lé ká sñi á warén na lè le Dónbeení páanía wee sá, á pá wíokaa wee hení mu na mia, le mí yí día le le Dónbeení sáamu na le wó láa mia bio wé káamaa. ² Lerén lé dío bía mu ká sñi:

«Ho páahú na mu ko yi,
á ì jñí ù fióró.
Ho kánílo wizonle zoñ,
á ì 6ueé séeni fo.»*

Awa, ho páahú na wa wi yi lé ho pòn-tente, ho zuia lé ho kánílo wizonle.

³ Wa yí wi á wa wé búí na hía na ká wa à wé è khe lè 6a núpua, lé bio wa yí wi à núpue woon yáa wa tonló yèni. ⁴ Bío wa wee sá búenbúen yi, á wa wee zéeni le wa lé le Dónbeení ton-sáwá. Wa wee hí wa sía le lónbee lè mí síwá, lè le yi véε yi, ⁵ ho haró yi, ho kásó yi,

* 6:2 Mi loñ Ezayii vñahú 49.8

le lònbee na wee yí wɛn 6a zãamãa nɛi yi, hã ton-hebúaa sáró yi, mu dãmu fòoró lè le hĩni yi. ⁶ Wa 6uan waten lè le yi na wee ce, á zũ le Dónbeenĩ, á wee jĩ wa yiwa, á wayika. Le Dónbeenĩ Hácírĩ wi lãa wɛn, wa wa 6a nùpua lè wa sĩa búenbúen. ⁷ Wa wee wé mu lè ho tũiá poni bionĩ na wa wee bue le Dónbeenĩ pãnká yi. Wa wee wé bío téréna, bũn ka lòn fio sĩa na wa wee firã lè wa zúkúso, á mún wee parãa waten yi. ⁸ Ba nùpua búii wee dé ho cùkú wɛn ká 6a búii bán wee yãa wa yèni. Ba búii wee khòoni wɛn, ká 6a búii wee là wɛn. Ba wee bío le wa lé 6a sabín-fúaalowa, ká wa jòn wee mĩ ho tũiá poni. ⁹ Ba wee bío le nùpue woon yí zũ wɛn, á 6a nùpua jòn zũ wɛn. Ba nùpua yèn-dãni yí, á wa ka lè wa húrún, á wa jòn yĩ wi lua. Ba wee beé wa lò, ká 6a màhá máa búie wɛn. ¹⁰ Hãri bío 6a wee véeni wa yiwa, ká wa sĩa pá wee wa fɛɛɛ. Wa lé 6a nĩ-khenia, ká wa jòn wee wé á 6a nùpua cèrɛɛ wé ho nãfóró 6ãnsowã. Wa ka lòn nùpua na dɛɛ búii mĩa, á mu bío búenbúen jòn bío sã wɛn.

¹¹ Minén Korɛnte lóhó kerètɛwa kuure, wa héra wa yiwa á bía wéréwéré nɛn mia. ¹² Wa yí pá le wa máa warĩ mia, minén lé bía yí tá yí wa wɛn. ¹³ I wee bío lãa mia ka lè mi lé † zãwa: Mĩ mún warĩ wɛn lãa bío wa warã mia.

Le tĩbiri lè mu khoomu yí dà máa páani

¹⁴ Bía yí dó mí sĩa o Yeesu yí bè-wénia mi yí páani yí lãa ba. Mu bon, mu bío na téréna lè mu bío na yí téréna dà á wé kaka á páaniãa? Á mu khoomu lè le tĩbiri so dà á páani le? ¹⁵ O Yeesu *Krista là á *Satãni so dà á páani bío dà-kénĩ yi le? Yia dó mí sĩa o Yeesu yí lãa yia dó mí sĩa o Satãni yí yilera so dà á wé dà-kénĩ le? ¹⁶ Lé le páani yén yãa wi le *Dónbeenĩ zĩ-beeni lè hã wónna pãahú? Mu bon, mi so yí zũ le warén lé bía lé le Dónbeenĩ na wi fɛɛɛ zĩ-beeni le? Mu ka lãa bío á le bíarãa mu ká sii:

«† i kerĩ 6a fãhũ,

† i varã lãa ba,

† i wé 6ãn Dónbeenĩ,

á 6a á wé † nĩpomu».

¹⁷ Lé bũn bío yí ó o Nùhũso bíarãa bío ká:

«Mĩ lé 6a fãhũ,

mi yí páani lãa ba.

Mĩ yí dá bío na tun hùúu,

á ínén á á tà mi bío.

¹⁸ † i wé mĩn maá,

á minén á á wé ínén zã-hĩnni lè † zã-bãawa.

O Nùhũso na dà mu bío búenbúen lé wón te mí jĩ-cúa.» †

7

¹ Wãn zãwa na á i wa lãa sòobɛɛ, bũn biowa so búenbúen á le Dónbeenĩ dó mi jii le mí ì wé. Á bío mu ka ká, á mi le wa ceé wa sãniã lè wa yiwa. Mĩ wa 6ua waten, á bío sĩ le Dónbeenĩ yi, á wé kãnbi le.

O Poole yí véɛ yèrɛmãa wó le sĩ-wɛɛ

² Mĩ warĩ wɛn! Wa yí wó yí khon lãa nĩ woon, wa yí yãara á búii bío, wa mún yí tò á búii wán. ³ I yí bía bũn á sũiniãa mi júnã. I yãá lá bía mu le wa 6ɛntĩn wa mia lãa sòobɛɛ. Á wa yĩo wé lua, táã á wa hí, se wa pá wa mia. ⁴ I 6ɛntĩn lãa mia, † sũi wan mi bío yí lãa sòobɛɛ. Le lònbee na wee yí mi búenbúen á i sũi here yi, á wee zãmaka.

⁵ Mu bon, bío wa 6ueé dõn ho Maseduana, á wa yí yú vúrĩnã, le lònbee lè mí sũiwã yú wɛn hen. Ba nùpua wee pĩ wa bío á kãn wɛn, wa yilera hõn yí karã lòn-kénĩ ⁶ Hen ká á nùpue bàra tò, á le Dónbeenĩ binĩ henĩ á sũ. O Tiite 6uenlò wa cõn lé bũn á le ðĩn wãn henĩãã warén sĩa. ⁷ Mu yãá yĩnõn bũn mí ðõn. Bío ó o Tiite 6ueé bía á mún henĩã wa sĩa. O bía nɛn wɛn le mi henĩã mí sũ, o le mi sĩa wá lãa sòobɛɛ á mi binĩ mí mi, le bío mi wó lãa mi khĩnã á binĩã yí sĩ mia, le mi henĩã † bío. Bío á i jã bũn, á i sũi wiokaa wan.

⁸ Hãri ká ho vũahũ na á i túara nɛn mia á véniã mi yiwa, á ínén mu yí máa vá yi. Mu lá dà á vá miĩ lé bío á i zũ le † véniã mi yiwa ho põn-za dɛɛ yi, ⁹ ɛɛ ká † màhá sũi wan hã laã na ká wãn. I sũi yí wan bío á i véniã mi yiwa bío yi. I wee zãmaka lé bío mi yiwa vá hã wén-kora na mi wó bío yi, á pá hã díã. Le yi-véɛ na yú mia ká, lé le Dónbeenĩ wi á mu wé lãa bũn, bèra á na á mí sĩa cĩ mi wén-kora mu bío yi á pĩ hã. Ká mu wó ká, se wa vũahũ mu túaró yĩnõn bío na wa wó khon lãa mia. ¹⁰ Ká á nùpue yi wee vá lé bío mu lé le Dónbeenĩ sũi bío, á ðén yi-véɛ so wé ò o yèrɛmã mí yilera lè mí warã, lé bũn wee na á le Dónbeenĩ kãnĩ 6ãnsõ. ðén yi-véɛ so sũi bío máa vá wɛn. ɛɛ ká le yi-véɛ na màhá ka lãa bía yí zũ le Dónbeenĩ yi-véɛ bío sũ, á wee 6ua á nùpue varãa mu hũmú yi. ¹¹ Mu bon, mi yiwa na wee vá lé bío mu lé le

† 6:18 Mĩ loĩ Levii nũwã vũahũ (Lévítique) 26.12; Ezekiyɛle vũahũ 27.37; Ezayii vũahũ 52.11; Ezekiyɛle vũahũ 20.34; Samuwɛle jun nɛ vũahũ 7.14; Ezayii vũahũ 43.6

Dónbeení sli bío, á mi wáa loń bío wó mia bío ká wán. Mi loń bío mi nõnnáa miten, á yilera búenbúen yèrémáa. Mi wee bío sí miten yi láa sóobéé. Mi wee zéeni bío ká wán le mi yí wa mu bè-kora. Mi wee cíi mi sía mu bío yi. Bío lá dà á yí mia mu bío yi á mi yáá zána. Mi sía vá à mi bíni mi mi, á mi wi à mi bíni wé le Dónbeení sli bío, ká mi bé yía wó mu bè-kohó. Mi zéenia mu bío cèrèé yi le mi níni mia búń bíowa wo weeníi.

¹² Ká í túara ho vùahú nõn mia, se mu yíná yi wó khon bío yi, á mu mún yíná yi á wó khonnáa bío yi. Í túara ho bèra a na à bío mi nõnnáa miten wa bío yi à bío zúń wéréwéré le Dónbeení yahó. ¹³ Lé búń bío yi á wa yúráa le sí-hebútee.

Mu bon, mu yáá yíná búń mí dòn á wa sía há bío yi. Wa mún wee zámaka bío ó o Tiite sli wan bío yi, lé bío mi búenbúen híina a síi. ¹⁴ Í khòonia mia o Tiite yío yi, á bío ó o van mi cún bíniá, á mi bèń yi dó níyio mi. Bío á bío wa wee bío búenbúen lé ho túiá ponináa, lé láa búń á bío wa khòonia láa mia o Tiite yío yi mún wóráa ho túiá. ¹⁵ Bío ó o buara mi cún á mi buan wo se. Mi bò a bíni yi lè le sóobéé lè le kónbii. Hen ká a leékaa mu, ò o wíoka warí mia. ¹⁶ Í wee zámaka lé bío á í láa mia mu bío búenbúen yi.

8

Mu hámu caló bío

¹ Wán zàwa lè wán hínni, wa wi mi zúń bío nõn le Dónbeení wóráa mu sáamu lè ho Maseduana kèrètfewa kuio. ² Ba lò bon láa sóobéé, ká 6a sía bènftn pá wan láa sóobéé. Ba khon binbíri, éé ká 6a máhá wó mu hámu cèrèé le Dónbeení tonló sáró bío yi. ³ Í lé mu bân seéráso, 6a wó bío 6a dà wee wé, 6a wó mu miten á yòó puuníá lé bío mu sí 6a yi. ⁴ Ba fióra mu wa cún á heníá, le wa díá le mí dé mí níni à séenináa ho Zeruzalemu kèrètfewa kuure. ⁵ Ba wó mu á dà bío wa lá wee leéka wán. Barén nõn miten le Dónbeení yi, á 6a díá miten nõn wen láa bío mu sínáa le Dónbeení yi.

⁶ Lé búń bío yi á wa le ho caló tonló mu na ó o Tiite lá búakáa mi cún ò o wíoka sá à tíi jii. ⁷ Mi síadéro lè mí bíni yi, mi bío zúńlò lè miten naló yi, lè le waminí na mi yú wa cún, búń búenbúen á mi dó mi sóobéé yi, á wó mu sese. Lé ká síi á mi sóobáaráa miten sáráa ho caló tonló na ká.

⁸ Í yí máa kíká mia. Í wi à í zéeni bío 6a kèrètfewa kuio na ká wóráa láa mia, bèra a na à mí dán zéeni le mi wa bíá ká bío bon. ⁹ Lé bío mi zú wa Núhúso Yeesu *Krista sáamu na ó o wó nõn wen bío. Orén na mu bío búenbúen wi níi yi, á díá búń búenbúen ò o tà mu khemu yi mí bío yi. O wó ká síi bèra a na ò o khemu mu wé mia lè ho náforó bānsowá mi sía yi.

¹⁰ Í wi à í bío bío á í wee leéka ho caló mu dání yi: Bío mi wó á se, minén lé bía zenín lé 6a nín-yání núpua na tà ho bío, á lé minén mún nín-yání wó ho. ¹¹ Há láa na ká wán á mí tíi ho tonló mu jii. Bío mi fù sóobáa miten á tà mu, lé láa búń à mí pá wé sóobáráa miten à sá ho tonló mu vaa tíi jii. Mi wé mu láa bío mi daráa mu. ¹² Lé bío ká mi sóobáa miten á nõn bío le Dónbeení yi, á le è tà à fé bío wi mi cún, ká le máa loń bío mia mi cún. ¹³ Mi yi leéka le í wee séeni bíá ká lonbee láa mia bèra a na à barén vùń ká minén lò be. Búeé, í wi à mí mání.

¹⁴ Há láa na ká wán á mi bío wi cèrèé á mu súaani à mi wé há bíá khon. Ká nõnzoń na minén bèn khon à barén bío wi boo, á 6a à há mia. Ká mu wee wé ká, búń ká mí máa. ¹⁵ Mu ù wé láa bío mu túararáa le Dónbeení bíni vùahú yi: «Yia yú ho dínló cèrèé á yí yú yi puuníá, á yia yí yú bío na boo á bío búí mún yi fòora yi.»*

O Tiite lè 6a búí varó ho Korente yi bío

¹⁶ Wa wee dé le Dónbeení bāraká, dén na wó ó o Tiite sóobáa miten mi bío yi láa bío warén wó láa bú. ¹⁷ Lé bío á bío wa le o Tiite va mi cún ó o tà. Mí lahó yi ó orén miten lé yía yáá heníá mí bíni varó mi cún bío. ¹⁸ Wa wáa à tonka a Tiite mu lè wán za na 6a kèrètfewa kuio búenbúen wee wíoka yèni le Dónbeení bín-tente bueró bío yi. ¹⁹ Mu yíná búń mí dòn, 6a kèrètfewa kuio lé bíá léra wán za mu ò o wé bè láa wen wa varáa yi. O wee bè láa wen à sáráa ho caló mu tonló na wee dé ho cùkú o Núhúso mí beere yi, á mu wee zéeni le wa wi wa wé bío se. ²⁰ Le minka warí mu á wa wé è pa bío bèra a na à núpue yi bío khe na wen le buaró dání yi. ²¹ Lé bío wa wi à wa wé bío se o Núhúso yahó lé 6a núpua yahó. ²² Wa mún ñ páani í tonka wán za búí láa ba. Pónna cèrèé wa lora a, á mún ò o wee sóobá miten le Dónbeení tonló sáró yi. Há láa na ká wán ó o yáá wíokaa we na miten ho tonló mu yi á po bío lè ho yahó lé bío ó o láa mia. ²³ O Tiite wón láa mi léera ho tonló yi, wa páania wee sá à séenináa mia. Ká bíá à à bè mín láa wo bán lé 6a kèrètfewa kuio tonkaa 6a mi cún. Ba tonló wee dé ho cùkú o *Krista yi. ²⁴ Ká 6a búeé dñn mi cún, á mi zéeni láa ba le mi wa 6a, á 6a kèrètfewa kuio na tonkaa 6a à zúń le bío wa wee khòoni mia bío yi á bènftn léee túiá poni.

* 8:15 Mi loń Léro vùahú (Exode) 16.18

9

Le Dónbeení wa yía wee há mu bío lè le sí-wee

¹ Mu yáá ka lè mu júhú míá à í túa ho vúahú na kà na mia 6a kèrètíewa kuure séení mu dání yi. ² Lé bío à í zú bío mi sòobáaráa mítén 6a séenílò bío yi. I síi wan mi bío yi á wee bío na ho Maseduana kèrètíewa yi hen le «Ho Akayii kèrètíewa wi 6a séení 6a kèrètíewa kuure na wi ho *Zudee yi. Ba yáá 6úákàa wee wíoka mítén mu bío yi hári zenín». Ká ho Maseduana kèrètíewa mún júá mu, á 6a cèrèe wíokaa nòn mítén le séení mu bío yi. ³ Ée ká í máhá à tonka wàn zàwa mu mi cón bèra a na à bío nòn wa khòoníánáa mia à yí wé káamáa. Á í wi à mi wíoka mítén láa bío á í bíaráa mu. ⁴ Bún míá ká Inén lè ho Maseduana kèrètíewa 6ueé dón mia ká mi dín yi wíokaa mítén ho caló mu bío yi, á warén lé bíá há níyio ò dí 6a yío yi, lé bío wa láa mia. I zú le minén á há níyio mún ñ dí. ⁵ Lé bún nòn á í leékaa le mu sáaani à í fio wàn zàwa mu à 6a dí í yahó 6uen mi cón, á 6uee loí le séení mu bío, dén na mi dó mi jini nòn bío yi. Ká í 6ueé dón ká mu yío ló, á bún ñ zéení le mi héra mi yiwa wóráa mu ká kíkáa yí kera mu yi.

⁶ Mi zúrú mu! Núpue yi dù bío na boo, ó o máa lá bío na boo. Núpue na dù mu bío na boo, wón ñ lá mu bío na boo. ⁷ Mi na, á héha láa bío wi mi ní-kéni kéníwá sía yi. Mi yí wé mu láa yi wé, á kèrí lè mu léé kíkáa mi wán. Lé bío á yía wee na mu bío lè le sí-wee wón bío sí le Dónbeení yi. ⁸ Le Dónbeení dà à na bío cèrèe míá á yòó puuní bío mi mákóo wi yi, bèra a na ká mi yú há pónna 6úen6úen yi á yòó puuní, á mi ñ dání ñ wé bío na se cèrèe láa bú. ⁹ Mu ù kèrí láa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vúahú yi: «O wee hén mí yi à hánaa 6a ní-khenia, o wee wé mu tentemu fèe.» ¹⁰ Yia wee na mu bè-dá 6a núpua yi á wee há 6a láa bío 6a à dí, á mún ñ na mu bè-dá minén yi. O o ò wé á mu ù jini á mí tentemu cúnú wé è dé wán. ¹¹ O o ò na bío cèrèe míá bèra a na à minén 6èn hén mí yiwa à hánaa 6a núpua. Mu ù wé á 6a núpua cèrèe á à dé le Dónbeení báraká bío mi nòn wen á wa nòn 6a yi bío yi. ¹² Le séení na mi wee wé yíná dèe na wee séení ho Zeruzalemu kèrètíewa kuure 6a mákóo bío yi mí dòn, le mún wee wé à 6a wíoka wé dé le Dónbeení báraká cèrèe. ¹³ Le séení na mi wee wé ká á à zéení le mi héra mi yiwa. Mu bon, mi wee bío o *Krista bín-tente bío, á bò le yi, á 6a núpua cèrèe wee dé ho cúkú le Dónbeení yi mu bío yi. Ba mún wé è dé ho cúkú le yi bío mi héraráa mi yiwa á nòn mi ní bío 6arén lè 6a núpua 6úen6úen yi bío yi. ¹⁴ A 6a wé è fio ò na mia à zéení le mí wa mia, lé bío le Dónbeení wó mí sáamu láa mia yòó puuní. ¹⁵ Mi wa dé le Dónbeení báraká mu bè-tente na 6àn síi míá, na le wó nòn wen bío yi.

10

O Poole wee bío mí tonkaró tonló bío

¹ Inén Poole lè bèere á wee fio mia, o *Krista wayiró lá a síi na se pánká yi. Ba le ká í wi láa mia à í wé hézón, ká í khèra láa mia à í síi wé here. ² Ká í máhá wee fio mia le mi yí díá le ká í khíi bíniá 6uara mi cón à í yí mia zaráa. Ba núpua 6úí wi mi tñahú á wee bío le í wee 6ua íten lòn núpue na yí zú Dónbeení. Bán sowaso á í 6ueé mí lè sòobéé á na na yi. ³ Mu bon, wa wi ho dímjá yi, ká há fio na wa wi yi á wa yí máa fi lè ho dímjá fio bío síi. ⁴ Há fio sía na wa wee firáa yíná ho dímjá fio sía. Bueé! Warén fio sía lé le Dónbeení na pánká wi fio sía. Há pánká wi à firáa há lúu na 6a zúkúsa wee sá mítén yi. Wa wee bío 6úe 6a sabín-fúaalowa júná. ⁵ Há yile-kora 6úen6úen na á bíá wee yòoní mítén wee lá à dín sánsaráa le Dónbeení bío zúrú á wa wee kánká kúia. Wa wee yèrémá 6a núpua hácirí á 6a bè o Krista bíoní yi. ⁶ Ká páahú na mi cèrèe khíi zéení le mi bò a Krista bíoní mu yi bío bon, á warén ñ bé bíá ká na yí bò le yi.

⁷ Minén wee loí bío wee mi mí dòn. Hen ká a 6úí bíá le mí bío sá a *Krista yi, ó o ko ò o zúrú le Inén mún bío sá a Krista mu yi. ⁸ Hári ká í ka lè í dá khòonía íten ho pánká na ó o Núhúso nòn wen bío yi, á níyio máa dí mi. Hón pánká so na ó o Núhúso nòn wen, lé à wa séenínaa mí kuure, ká mu yíná mi yáaró bío yi. ⁹ I yí wi à í kèrí lè í wi à í zání mia lè í vónna na á í wee túa, ¹⁰ lé bío 6a 6úí le: «O Poole vónna bíoní léé bíoní na hereka láa bíoní na wee ná. Ée ká a máhá wi láa wen ò o pánká máa kèrí, à bíoní pánká máa kèrí.» ¹¹ Bia wee bío hín bíoní so zúrú le bío wa wee túa há vónna yi à toní na 6a yi lé bún mí bèere wa à wéráa ká wa khíi 6ueé dón 6a. ¹² Ba 6úí sòobáa wee wíoka mí yennáa dákhíina. Bán á warén so yáá à tà á à mání lè waten le? Ba wee wé mítén lòn mánzání sía à mánzá lè mítén mí dòn. Ba hácirí so wi le?

¹³ Ká warén bán máa khòoní waten máa dà máa khíi. Ho tonló na le Dónbeení dó wen lé hón wa wee káya yi. Lé bún bío yi wa 6uararáa mi cón. ¹⁴ Wa yí dà bío le Dónbeení le wa wé wán. Mu bon, warén lé bíá nín-yání 6uara mi cón 6ueé buera le bín-tente na bío ciran o

* 9:9 Mi loí Lení vúahú (Psaumes) 112.9

Krista. ¹⁵ Wa yí máa khòoní waten ho tonló na á 6a búí sá bío yi. Wa láa mu yi le mí sladéro le Dónbeení yi wee dé wán ká mu wà, á warén tonló mún ò va le mí yahó làa sòobée mi cón, ká wa máa dà bío le Dónbeení le wa wán. ¹⁶ Ká mu wó làa bún, á wa à dàrì ò va le wa yahó á vaá bue le Dónbeení bín-tente há kána na dà minén wán yi. Wa yí wi wa sá ho laho na 6a búí búakáa wee sá yi á khòoní waten ho tonló na 6a sá bío yi.

¹⁷ «Yia le mí ì khòn, à wón khòn bío ó o Nùhúso wó bío yi.» ¹⁸ Yia wee khòoní mítén yínóní yia ó o Nùhúso tà bío, mu lé yía ó o Nùhúso mí beere wee khòoní.

11

O Poole le 6a tonkarowà na bío yi bon bío

¹ I wi á mi tà á ì bío làa mia lòn khéero cùeée. Uuu! Mi tà mu yi. ² Mi bío sí miíl làa sòobée fúaa í yi wi ò o búí tũii mia làa bío le Dónbeení yi wi ò o búí tũiináa mia bío síi. Mu bon, í bò mí fúamu nòn báa ò-kéní yi. Wón báa so lé o *Krista. I wee zéení mia làa wo lòn hínzò-sínii na yí zú báa. ³ Ee ká bío ó o háa khàráa o Eeve víníia, á ì zána à minén mún yilera háa lúnka à ví làa bún síi, á yí día miten naló le mí cemu mi páanílò là a Krista bío yi.* ⁴ Mu bon, ká a búí 6ueé wee bío Yeesu veere na warén yí bíá bío làa mia, tàá ká a búí 6ueé nòn hácin-veere na wi mí dòn lè le Dónbeení Hácirí mia, tàá ká a búí 6ueé wee bue bín-tente veere na wi mí dòn làa dío warén buera nòn mia, á bún mi dèení tà fúafúa.

⁵ A ínén cón, á 6a nùpua mu na mi wee òkáká bío le 6a lé o Yeesu tonkarowà binbirí, á yí po ínén. ⁶ Nùhú sí á ì yí dàrì bío le 6arén bío, ká mu bío zúnló á ì po 6a. Wa zéenía mu làa mia wéréwéré há pánna búenbúen lè mu bío búenbúen yi.

⁷ Tàá bío á ì buera le Dónbeení bín-tente nòn mia há káamáa yi, á liinia íten nòn mia bèra a na à minén júná hóoní, á ì so wó khon le? ⁸ I tà á fò 6a kèrètíewa kuio búii nii bío á sáráa ho tonló nòn mia. ⁹ Bío á ì fù wi mi cón á màkóo wi le séenú yi á ì bío yi wó Nún-sèrò o búii mún. Wán zàwa kèrètíewa na ló ho Maseduana yi lé bán guan bío á ì màkóo wi yi 6ueé nòn miíl. Ho páahú mu yí á ì bío yi wó Nún-sèrò minén búii wán, á ì mún yi wi á ì bío wé sérò o búii wán mí tñahú. ¹⁰ I dà á khòoní íten bún bío yi, á nùpue na à hè mí ho Akayii kòhú yi mu wéro yí wón mia. O *Krista na wi miíl yèni yi á bío á ì wee bío ká lé ho tũii poni. ¹¹ Bío á ì bíá ká so wee zéení le í yi wa mia le? Bùeé! Le Dónbeení zú le í wa mia.

¹² Bío á ì bío lá yínóní jún-sèrò o búii wán, lé bún mu pá karáa, bèra à na à bíá le mí lé o Yeesu tonkarowà ká mu yí bon à yí bè bún yi khòonínáa miten le mí wee sá làa bío á warén wee sáráa. ¹³ Ba nùpua mu yínóní Krista tonkarowà, 6a lé 6a ò-kháwa, á wee wé mítén lòn Krista tonkarowà. ¹⁴ Mí yí le mu wé mia coon, lé bío á páahú búii ò o *Satáni mún yèrémá mítén wé lòn Dónbeení tonkarò na ló ho wáayi, á wé juiika lòn khoomu. ¹⁵ A mí yí le bío ó o Satáni ton-sáwá bío na 6a wee yèrémá mítén wé lòn ton-sáwá na téréenna wé mia coon. Mu vaa véenii á bío 6a wó sáanii á 6a so máa yi le?

Le lónbee na yu a Poole bío

¹⁶ Le í wíoka bío mu na mia: O búii yí leéka le í wee khée. Ee ká mi wee leéka le í wee khée, á mí na le níi miíl le í khòoní íten làa bío mí lá à nanáa le o khéero yi. ¹⁷ Bío á ì bío há làa na ká wán yínóní bío ó o Nùhúso wi á ì bíoráa, 6ùeé! Bío á ì wáa lan wee khòoní íten ká, á ì wee bío lòn khéero. ¹⁸ Yínóní 6a nùpua cèrèe wáa wee khòoní mítén ho díimjía bío dání yi le? Awa, á ínén mún wáa à khòoní íten. ¹⁹ Minén na lé mu bè-zúrímíní 6ánsowá á wee tà bío 6a khéerowá wee wé yi. ²⁰ Ba nùpua wee wé mia lé mí wobáani, á wé hùn mia, á wé juaa mí bío, á wé jún mia, á wé fio mí sáará, á mí wee díá à bún búenbúen kúu mia. ²¹ Mu bán bíoró nnyio wi. Mí sábére, warén sía yí wó herera yí vaá 6ó bún yi. Ee ká í pá à bío lòn khéero ó lén. Bío á bíá ká wee khòoní mítén bío yi, bún á ínén mún dà à khòoní íten bío yi. ²² Ba lé 6a *Heberewa le? Awa, á ínén mún lé o hebere níi. Ba ló a *Isiraye le nípomu yi lé? A ínén mún ló a nípomu yi. Ba ló a *Abarahaamu nònkáni yi lé? A ínén mún lé o mòmmanii. ²³ Ba lé o *Krista ton-sáwá lé? I yáá à bío le í jùhú mia bín, ínén le o Krista ton-sá po 6a. I sá lò bon po 6a, 6a dó mí ho kásó yi á po 6arén, 6a han mí po po 6arén. I zàanía í mukáni cua cèrèe po 6a. ²⁴ Ba *Zúifúwa han mí le le lábáani yimú cua-6úará-jun dà-kéní mia á dón há zen cua-hónú. ²⁵ Ba nùpua vúaana mí le le búini, á dón há zen cua-tín. Cúekúee búii á 6a léekaa mí le há huua le mí ì búe. Ho won-beení lú mu jumu yi làa mí dón há zen cua-tín. Cúekúee búii á ì wó le wizon-kùure le mí tñahú mu jún-beení yi. ²⁶ Pónna cèrèe ká í wi le véení yi á ì lòn bon bío cèrèe bío yi: Há muna búii na sú cáa á ì lòn bon káaló yi. Ba kónlowá, lé wán síi nùpua, làa bíá yínóní wán síi nùpua, bán búenbúen beera í lò í véení yi. Í lò bon há lò-beera yi, há mana yi, mu jún-beení yi. Wán zàwa na le mí lé 6a kèrètíewa à mu jún yi bon bán mún beera í lò. ²⁷ I sá lò bon dàkhíina. Há pónna búii á ì cáana yí duma, le híni le le jù-hání

* 10:17 Mi loñ Zeremii vñahú 9.23 * 11:3 Mi loñ Bío jùhú 6úeenii vñahú (Genèse) 3.1-6, 13

beera 1 lŋ. Pŋnna cŋrɛɛ ɔ ɔ maa yi bio di. Le tɛɛni lɛ ho pɛɛrɛ mɛn beera 1 lŋ. ²⁸ Mu yaa pa yɛnɔn bɛn mi don. Bio ɔ ɔ wee leeka bio hɔ wizooni bɛnɛnɛn mɛn wi bin: Ba kɛrɛtɛwa kuio bɛnɛnɛn ɔ ɔ yi wee dɛ bio yi. ²⁹ Hen ka a bɛni lee yida, ɔ ɔ lŋ wɛ be mu bio yi. Ka a bɛni wŋ bɛ-kohŋ ɔ mu wɛ mi laa sŋobɛɛ.

³⁰ Ka 1 ko ɔ ɔ khŋoni iten, ɔ ɔ wɛ mu 1 yidamu bio yi. ³¹ Le Dŋnbeenɛ na lɛ wa Nuhɛso Yeesu 6an Maɔ, dɛn na ko lɛ le bɛaanɛ fɛɛɛ, ɔ ɔ zɛ lɛ 1 yi maa fi sabɛrɛ. ³² Paahtɛ na ɔ ɔ bueɛ wi ho Damaasi lohŋ yi, ɔ ɔ Kuvɛɛɛɛɛɛɛɛ na wee sa a bɛɛ Aretaasi yɛni yi le 6a pe ho lohŋ zɛɛɛɛni bɛnɛnɛn, ɔ 6a wii mi. ³³ Ka 6a mahɔ can ho lŋo-beeni lɛ hɔ hɛni ɔ ɔ zon yi ɔ 6a lee liinia lɛ ho sorŋ mŋn, lɛ bɛn fenia mi.†

12

Bio ɔ ɔ Nuhɛso zɛɛɛɛna la a Poole

¹ I ko ɔ ɔ khŋoni iten ɔ mu bɛnɛnɛnɛn mɛn. Eɛ ka 1 mahɔ ɔ bio mu bɛ-sankania na ɔ ɔ Nuhɛso zɛɛɛɛna laa mi dani yi. ² I zɛ a kɛrɛtɛ bɛni. Le Dŋnbeenɛ bɛn wo yŋoraraa ho wɛayi jɛn-tahɛ mu waa ɔ yi luluio piru naa. O la van ho wɛayi binbiri lee, taɔ hɔ lee kŋnkora ja ɔ yi lee, bɛn ɔ ɔ yi zɛ. Le Dŋnbeenɛ lɛ dŋo zɛ mu. ³ Mu bon! I zɛ lɛ le Dŋnbeenɛ bɛn wo yŋoraraa ho wɛayi. Ka a la van ho wɛayi binbiri lee taɔ hɔ lee kŋnkora ja ɔ yi lee, bɛn ɔ ɔ yi zɛ. Le Dŋnbeenɛ lɛ dŋo zɛ mu. ⁴ Bio ɔ ɔ vaɔ ja le Dŋnbeenɛ cŋn ho wɛayi mu yi ɔ ɔ yi da maa bio, ɔ mu nŋi mɛn yi nŋn nɛpɛ yi ɔ ɔ bio mu. ⁵ I khŋoni iten bio wŋ a nŋi mu yi bio yi. Ka inɛn 1 bɛɛɛɛ dani yi, ɔ ɔ khŋoni iten 1 yidamu bio yi. ⁶ Ka 1 yaa pa la wi ɔ ɔ khŋoni iten, se 1 pa yɛnɔn khɛero, lɛ bio ɔ ɔ mi ho tɛni ponɛ. Eɛ ka 1 mahɔ maa bio, 1 yi wi ɔ 6a nɛpɛa cati mi ɔ da bio ɔ ɔ wee wɛ laa bio ɔ ɔ wee bio wan.

⁷ Mi yi nŋn le, 1 la da ɔ yŋoni iten bɛn bɛ-beera so na le Dŋnbeenɛ zɛɛɛɛna laa mi bin bio yi. Eɛ lɛ bɛn nŋn ɔ le dŋo bio bɛni mŋn na wee va 1 sania yi. Le dia ɔ ɔ *Satani tonkaro wŋ mu laa mi, bɛra a na ɔ ɔ yi yŋoni iten. ⁸ I flora a Nuhɛso dŋn hɔ zen cua-tɛn le o vɛni 1 lonbee mu. ⁹ O o bia nŋn mi: «I saamu u kɛna fo, lɛ bio ɔ ho paahtɛ na fo wee mi u yidamu yi lɛ hon paahtɛ so yi ɔ ɔ pankɔ bɛn wŋokaa wee mi yi». Awa, ɔ mu sɛaanɛ ɔ ɔ wɛ khŋon bio ɔ ɔ lɛ o yida bio yi, bɛra a na ɔ ɔ *Krista pankɔ kɛni mŋn binbiri. ¹⁰ Lɛ bɛn bio yi, ɔ ɔ sɛi wan bio ɔ ɔ lɛ o yida bio yi. O Krista bio yi hari 6a wɛ la mi, ɔ le lonbee yi mi, hari ɔ 6a wɛ jɛni 1 sania, ɔ ɔ haciri yaa, ɔ ɔ sɛi pa ɔ wa. Lɛ bio ka 1 lɛ o yida paahtɛ na yi, ɔ ɔ yi ho pankɔ hon paahtɛ so yi.

O Poole yilera lunkaa ho Korɛnte kɛrɛtɛwa bio yi

¹¹ I bia lɛ 1 jɛni mɛn bɛn, eɛ ka lɛ minɛn nŋn ɔ ɔ biaraa ka. Mu bon, minɛn lɛ bia la ka ɔ mi mŋn ho tɛni 1 jɛni 6a nɛpɛa yahŋ. Hari ka 1 yɛnɔn dɛɛ ɔ bia mi wee jɛni bio le 6a lɛ 6a tonkarowa binbiri ɔ yi sɛaanɛ mi bio woon yi. ¹² Bio ɔ inɛn lɛ o Yeesu tonkaro, ɔ ɔ ja 1 yi laa sŋobɛɛ, ɔ le Dŋnbeenɛ dŋn 1 wan ɔ wŋraa mu yɛrɛkɛ biowa lɛ mi siwa. ¹³ Lɛ mu yɛn ɔ ɔ wŋ nŋn 6a kɛrɛtɛwa kuio na ka yi ka 1 yi wŋ mu yi nŋn mia, ka mu yɛnɔn bio ɔ ɔ yi dia ɔ mi la 1 jɛn-sɛrŋ. Mi waa sɛn dia na mi bɛn bio yi.

¹⁴ Hen laa cinu ka 1 bɛn mi cŋn ɔ bɛn waa ɔ wɛ mu cua-tɛn nŋi. Bɛn ɔ ɔ mɛn maa bio le mi na bio bɛni mŋn. Minɛn mi bɛɛɛɛ lɛ bia ɔ ɔ wee ca, 1 makoo mia mi nŋi bio yi. Mu yɛnɔn 6a zawa wee bɛra mi nŋi bio ka lɛ mŋn nuwa, ka 6a zawa ban nuwa lɛ bia wee bɛra mu ka laa ba. ¹⁵ Inɛn cŋn ɔ ɔ nŋi bio bɛnɛnɛn la dɛrŋ ho tonlo yi mi bio yi ɔ ɔ wɛ sɛ mi. I yaa da ɔ na 1 mukani bɛnɛnɛn mi bio yi. Bio ɔ inɛn wa mia lɛ 1 sŋobɛɛ jɛn-sɛ lɛ bɛn wee len mu bɛni bio mi wa laa mi yi.

¹⁶ Mi ta ɔ ɔ zɛn lɛ 1 bio yi wŋ jɛn-sɛrŋ mi wan. Ba bɛni wee bio le o Poole bɛntɛn hɛra, o wee ka wen ɔ fɛ nŋi bio. ¹⁷ Bia bɛnɛnɛn na ɔ ɔ tonkaa mi cŋn ɔ ɔ bɛni ɔ ɔ so dŋn wan ɔ to mi wan le? ¹⁸ I hɛa flora a Tiite, ɔ ɔ guara mi cŋn, ɔ ɔ wan za ni-kɛni bɛni na mi zɛ ɔ bo laa wo. O Tiite mu so bueɛ ka mia fo bio bɛni le? Inɛn laa wo so yi wŋ yilera da-kɛni ɔ ɔ yɛ saraa le? Le dani na wa la so yɛnɔn da-kɛni le?

¹⁹ Bio wa bia ho vɛahɛ yi bueɛ bo hen, jɛn-sɛ mi wee leeka le wa wee bio sɛ waten yi. Eɛ ka bueɛ. Wa bia mu le Dŋnbeenɛ yahŋ wa paanilo la a *Krista bio yi. Wan zawa lɛ wan hɛni na ɔ ɔ wa laa sŋobɛɛ, wa wee bio bɛn bɛnɛnɛn bɛra a na mi ja va lɛ mi yahŋ le Dŋnbeenɛ wŋhɛ wan. ²⁰ I zana ɔ ɔ bueɛ yi mia ka mi yi ka laa bio ɔ ɔ wee leeka, ka inɛn bɛn yi ka laa bio ɔ ɔ minɛn wee leeka. I zana le jɛn-sɛ ɔ ɔ bueɛ yi mia ka mi wi hɔ fio yi, ɔ wee di le yandee laa min, ɔ sɛa wee cɛ min yi, ɔ wee penka laa min ka mi i la min, ɔ wee jɛn min ka mi i yŋoni miten, ɔ yu bio na ɔ ɔ mi wɛ. ²¹ I zana le ka 1 guara mi cŋn, ɔ ɔ wan Dŋnbeenɛ dia ɔ hɔ niyo di mi mi bio yi. I zana ɔ ɔ bueɛ mi mia ɔ wa mi bio yi, lɛ bio ɔ ɔ bia fu wi mu bɛ-kora wɛrŋ ɔ ɔ yi yɛrɛmaa mi yilera lɛ mi wara, ɔ pa wi ho hɔ-fɛnlŋ lɛ ho ba-fɛnlŋ lɛ mi siwa wɛrŋ yi. I zana ɔ ɔ bueɛ yi 6a ka 6a pa wee wɛ mu bio na yi se lɛ mi siwa bɛnɛnɛn.

† 11:33 Mi loŋ Bɛ-wɛnia vuahɛ 9.25

13

O Poole mǎndén zéeni là a tɛɛni bío

¹ Bío á í ɓuen mi cǎn kà á wáa à wé¹ ɓuenló cúa-tin níi. Mu túara kà sɛi: «Mu bío ɓúenɓúen á wa à lén yǎo ɓa sɛéràsa nùwá ɲun tàá nùwá tin bè-bíonii wán.»^{*} ² Mu cúa-ɲun níi na á í ɓuara mi cǎn, á í ɲà bíá wee wé mu bè-kora làa bíá ká ɓúenɓúen zeñ wán. Bío á í wáa khèra làa mia bío ká wán, á í wíokaa wee ɲí mi zeñ wán le ká í khii bíniá ɓuara á níi woon níi máa lé ho béró yi. ³ Mi wi á mi zúñ wéréwéré le o *Krista wee dín ínén wán à bíoráa. Awa! A mi zúñ mu le o Krista yínǎí yí dà mi tǎahú. Í wee ɲí mi zeñ wán, o ò zéeni mí pánká làa mia. ⁴ O ɓúεεró ho *kùrúwá wán ó o zéeniá le mí lé o yídá bǔn bon, ká há làa na ká wán ó o yío wi lua le Dónbeení pánká yi. Warén páaníló làa wo bío yi á wa mún lé ɓa yídawa bǔn bon. Éε ká wa mǎhá wee ɲí mi zeñ wán: Le Dónbeení pánká yi á warén làa wo yǎo á à wé lua mi tǎahú!

⁵ Mi loñ miten à dándá miten miten, à zúñ le mi dó mi sía o Yeesu Krista yi. Mi so yí zú le o wi mia le? Nún-sí á mi loñna miten mǎn à mi yí ka làa bǔn! ⁶ Éε ká í láa mu yi le mi zú le warén bán zéeniá le wa dó wa sía wo yi. ⁷ Wa wee fio le Dónbeení yi bèra a na à mi wé yí wé mu bè-kora. Éε ká wa mǎhá yí máa wé mu à zéenináa le warén á sée wi yi. Wa wee wé mu bèra a na à mi wé wé ho túiá poni bío mí dòn, hàrì ká wa bío ɓúenɓúen ka lè mu ɲii yí sú. ⁸ Wa yí dà máa kán ho túiá poni, bío bon bǔn mí dòn lé bío wa dà wee wé. ⁹ Mu bon, wa wee zámaka bío á warén lé ɓa yídawa, à minén pánká wi bío yi. Bío wa wee cá wa floró yi lé à mi wé ɓa nùpua na á wékheró bío yí máa mí léé yi. ¹⁰ Bío nǎn á í fèra wee túaràa ho vǎahú mu ù na mia lée bèra a na ká í khii ɓueé dǎn mia à í yí dín ho pánká na ó o Núhúso nǎn míl wán à zaráa làa mia. Mu bon, le Dónbeení yi nǎn ho míl à í yáa mia, ká lée bèra a na à í sèení mia à mi sǎdéro le yi va làa yahó.

¹¹ Wán zàwa lè wán hǎnni, mi le mi sía wa, à sǎdéro le Dónbeení yi va làa yahó. Mi wé hení mín sía à ɲi-cúa wé dà-kéní à kerí mín wán làa héerà. A le Dónbeení na wa wɛn á wee na ho héerà ɓa nùpua yi á à kerí làa mia.

¹² Mi tɛɛní mín yi sese lòn nu zàwa. Bíá bío sá le Dónbeení yi hen ɓúenɓúen wee tɛɛní mia. ¹³ Le wa Núhúso Yeesu *Krista sáamu, lè le Dónbeení waminí, lè le Dónbeení Hácírí páaníló làa wɛn, à kerí lè mi ɓúenɓúen.

* 13:1 Mi loñ Lándá zéeniá wáahú (Deutéronome) 19.15

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Kalasii kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho n̄n ho Kalasii k̄shū kèrètíewa kuure yi. Bío ó o yánkaa buera le Dónbeení bín-tente bín, á 6a n̄pua búí dó mí sía o Yeesu yi (Bè-wénia 16.6).

Ba búí ló 6ueé bíá le bíá yín̄n̄ 6a *zúífúwa ko 6a kúio mítén láa bío ho lándá b̄r̄aa mu. O o Poole túara ho vūahū n̄n 6a yi le 6a yí bè h̄n̄ k̄ránl̄o so yi, lé bío ho yí héhaa lá a Yeesu *Krista bín-tente. O bíá le bío 6a dó mí sía o Yeesu yi, lé b̄n̄ te bío 6a t̄ér̄nn̄ána le Dónbeení yahó, ká yín̄n̄ bío 6a b̄o ho lándá yi. O Poole n̄n̄-yání z̄éénia bío ó o Yeesu yánkaa vonnáa wo ó o wó a tonkaro (1–2).

O Poole d̄n̄ le Dónbeení v̄n̄-k̄a wán á z̄éénia le yía dó mí síi o Yeesu yi, á wón ñ k̄n̄í, ká yín̄n̄ 6a zúífúwa lándá b̄eró lé bío ò k̄n̄í b̄anso (3–4).

Ho vūahū líi véení ó o bíá le 6a ko 6a 6ua miten l̄n̄ n̄pua na wi miten bío síi. Ba ko 6a díá le le Dónbeení Hácirí dí 6a yahó, á 6a á yí le muk̄n̄-f̄n̄le, á mún ñ warí mín (5–6).

Le t̄éenti

¹ Inén Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro. Mu yín̄n̄ n̄pua wó mi lá a tonkaro, á ñ mún yi d̄n̄ n̄i woon wán á wór̄aa wo. Mu lé o Yeesu Krista lá a Maá Dónbeení lé bíá tonkaa mi, lerén Dónbeení mu na véénia wo l̄era 6a n̄-hía t̄ahú. ² Mu lé inén l̄e wán z̄awa na láa mi p̄ánia wí búenb̄uen lé warén wee túa ho vūahū na ká á á na minén kèrètíewa kuio na wi ho Kalasii k̄shū yi.

³ Le wán Maá Dónbeení l̄e wa N̄h̄úso Yeesu Krista á wé mí s̄amu láa mia, á na ho h̄er̄a mia. ⁴ O Krista tá n̄n miten á wó wa bè-kora s̄éndiáró muiní yia, á k̄n̄ianáa wen ho zuia d̄m̄j̄ná kohó na ká n̄i yi. Lé ká síi ó o Krista wór̄aa wán Maá Dónbeení síi bío, ⁵ wón na ho c̄ukú bío sá yi há l̄ulúio na j̄ii mia yi. *Amiina!

Le Dónbeení bín-tente l̄e dá-kéní mí d̄n̄

⁶ Bío mí pá le Dónbeení na von mia o *Krista s̄amu p̄anká yi á mi ȳer̄emáa b̄o bín-tente veere na bío yí bon yi f̄uaf̄ua 6̄ént̄n̄ l̄e bío na v̄a mi láa s̄ob̄é. ⁷ Mu yí máa z̄éení le bín-tente búí b̄n̄ia wí, 6ueé! Ba n̄pua búí lé bíá wee l̄n̄ka mi yilera, á wí 6a ȳer̄emá a Krista bín-tente. ⁸ Awa! Ká a búí, táá warén wa b̄ere, táá wáayi tonkaro búí k̄h̄i 6ueé buera bín-tente búí na wí mí d̄n̄ láa dío á warén buera n̄n̄ mia, á wón b̄anso á há d̄ankáa yí. ⁹ Wa bíá mu, á ñ pá b̄n̄ia wee bío mu: Hen ká a búí ló 6ueé buera bín-tente na wí mí d̄n̄ láa dío mi tá bío, á b̄anso á há d̄ankáa yí. ¹⁰ Awa! Á mi so wee leéka le ñ wí á 6a n̄pua tá ñ bío l̄eé, táá lé le Dónbeení? Lé 6a n̄pua á ñ so wí á ñ bío wé sí yi le? Ká mu lé á wé á ñ bío wé sí 6a n̄pua yi, se ñ lá máa wé Krista ton-sá.

Bío ó o N̄h̄úso vonnáa o Poole wó lá a tonkaro

¹¹ Wán z̄awa l̄e wán h̄n̄ni, le ñ bío bío ká na mia: Le Dónbeení bín-tente na á ñ buera n̄n̄ mia á yí ló n̄pue c̄n̄. ¹² Á le mún yín̄n̄ d̄é na á ñ yú n̄pue búí c̄n̄, táá d̄é na ó o búí k̄ránna láa mi. Le bín-tente na á ñ wee bue lé o Yeesu *Krista mí b̄ere lé yia z̄éénia le láa mi. ¹³ Mi yáá j̄á bío á ñ kuio lá cannáa 6a *zúífúwa lándá b̄eró yi. ñ láa wee j̄iín̄ le Dónbeení n̄pomu s̄ánia láa s̄ob̄é, á wí á ñ búe mu j̄h̄ú. ¹⁴ Ba zúífúwa lándá b̄eró á ñ láa henia bío po wa ninz̄awa na ká. Á bío á wán maáwá b̄o henia á ñ láa wee lá h̄er̄é á po 6a n̄pua na ká. ¹⁵ É ká le Dónbeení máhá f̄era l̄era mi b̄ará mí d̄n̄ ká ñ yáá d̄n̄ yí ton. Le s̄amu na le wó láa mi lé b̄n̄ bío yi á le vonnáa mi. ¹⁶ Le z̄éénia mí Za Yeesu bío láa mi, á inén 6̄en̄ b̄n̄i z̄éení mu láa bíá yí z̄ú le Dónbeení. Á ñ d̄éniá h̄n̄n̄ wá á ñ yí túara n̄pue yí láa bío á ñ wé. ¹⁷ ñ yáá yí van ho Zeruzal̄emu á yí waá mon mín láa bíá wó a Yeesu tonkarowá ló mi, á ñ wá van ho Arabii k̄shū, á d̄n̄ b̄n̄ b̄n̄ia 6uarar̄aa ho Damaasi lóhó yi. ¹⁸ L̄ulúio bío t̄n̄ b̄n̄ m̄n̄ á ñ wá van ho Zeruzal̄emu á waá z̄na a Sefaasi, á wó há wizooní píru h̄n̄u b̄n̄ láa wo. ¹⁹ O Yeesu tonkarowá na ká ó o búí á ñ yí mon ká yín̄n̄ o N̄h̄úso b̄an̄ za Zaaki. ²⁰ Le Dónbeení lé ñ s̄er̄aso, bío á ñ wee túa á na mia ká yín̄n̄ sab̄eré. ²¹ B̄n̄ m̄n̄ á ñ wá van ho Siirii l̄e ho Silisii k̄na yi. ²² É ká ho *Zudee k̄shū kèrètíewa kuio máhá lá d̄n̄ yí mon mi. ²³ Bío 6a j̄á mí d̄n̄ lé bío ká: «Yia láa wee j̄iín̄ wa s̄ánia lé wón wáa wee bue le síd̄eró bío na ó o lá wí ò o búe j̄h̄ú». ²⁴ Á 6a wee kh̄ooní le Dónbeení ñ bío yi.

2

O Poole le 6a tonkarowá na ká

¹ Lúlúio píru náa bún mún á ìnén là a Baanabaasi bò mín yòora ho Zeruzalæemu. I mún fò a Tiite bòráa.

² I tà yòora ho Zeruzalæemu, lé bio le Dónbeení zéenia mu làa mi le í wé mu. I yòò dñn, á 6a kèrètíewa ya-díwá mí dòn lé bia á ì zéenia le bín-tente na á ì wee bue na bia yínón 6a *zúífúwa yí bio non yi. Lé bio á ì lá yí wi á ho tonló na á ì sá kílúina, làa hía á ì lá lan wee sá há làa na ká wán á wé ton-káamáa.

³ O Tiite lé o keréeki níi, á 6a yáá pá yí kíkáa wo yi le o bè ho *kúiiro lándá yi. ⁴ Ká 6a búii na le mí lé wán zàwa à mu òn yí bon, á sá mítén zon wa ìahú, à loí bio ó o Yeesu *Krista wó á wa wiráa waten, bèra a na 6a yèrémá wén wé lé ho lándá wobáani.

⁵ Éé ká wa màhá yí tà yí non mu níi 6a yi húúu, bèra a na à le bín-tente túiá poni kerí bín mi bio yi.

⁶ Ba kèrètíewa kuure ya-díwá (bio 6a karáa bio yí ciran mi, le Dónbeení yí máa hueeka núpua mín yi), 6a ya-díwá mu á yí kíkáa míi le í bíní bè bio búii mu wán. ⁷ Ba yáá zúna le le bín-tente bue naló bia yínón 6a zúífúwa yí bán tonló á le Dónbeení karáfáa míi làa bio le karáfáaráa ho o Piere yi le o bue le na 6a zúífúwa yi. ⁸ Mu bon, yía wó ó o Piere lé o Yeesu tonkaro 6a zúífúwa cón, lé wón mún wó á ì lé o Yeesu tonkaro bia yínón 6a zúífúwa cón. ⁹ O Zaaki, là a Piere là a Zán, bán na 6a wee lá lòn bòròbòròwa na 6uan 6a kèrètíewa búenbúen kuure dñnia á zúna le lé le Dónbeení lé mí sáamu á karáfáa ho tonló mu míi. Lé bún non á 6a dá mí níni ìnén là a Baanabaasi yí á wa ténia mín yi, á zéeni le 6a tà wa bio, le 6a léé dà-kéni làa wén. A wa le warén ñ va làa bia yínón 6a zúífúwa cón, ká 6arén 6èn ñ va làa bia lé 6a zúífúwa cón. ¹⁰ Bio 6a cà wa cón séenia, lé à wa wé pa 6a kèrètíewa kuure ñ-khenia bio. A ì 6èn sòobáa ìten bún wéró yi.

¹¹ Ká páahú na ó o Piere 6uara ho Antiosi lóhó yi, á ì zéenia o wékheró làa wo 6a búenbúen yío yi. ¹² Mu bon, páahú na 6a núpua búii na là a Zaaki zú mín ñni yí 6uara, ká a Piere mu wee páani dí lé wán zàwa na yínón 6a *zúífúwa. Ká páahú na á bán núpua so 6ueé dñn yi, ó o khú á yí máa dí làa ba, lé bio ó o zána 6a kèrètíewa na wee hení 6a zúífúwa lándá bio. ¹³ Wán zàwa kèrètíewa na lé 6a zúífúwa mún zon o Piere mu bio yi. Hári o Baanabaasi 6a yáá pá cá dó mu yi. ¹⁴ Éé ká páahú na á ì mòn à 6a varáa yí téréna á héha lé ho túiá poni na le Dónbeení bín-tente le mu koráa, á ì bia làa wo wán zàwa búenbúen yío yi ká síi: «Únén na lé o zúífú à ñ wee 6ua úten làa bia yínón 6a zúífúwa bio síi à ñ día mu zúífúmu, á dà á wé kaka á kíkánáa wán zàwa na yínón 6a zúífúwa yi le 6a 6ua mítén lé 6a zúífúwa bio síi?»

Bia le 6a zúífúwa làa bia yínón 6a kániló bio

¹⁵ Warén na lé 6a *zúífúwa tonnáa, wa yí mà yí dó bán bè-kora wérowá so na yínón 6a zúífúwa jii. ¹⁶ Éé ká wa màhá zú le mu yínón o *Moyiize lándá beró wee wé ó o núpue térénnáa le Dónbeení yahó, ká lé bio á 6ánsó dó mí síi o Yeesu *Krista yi. Lé bún non á wa dóráa wa sía o Yeesu Krista mu yi á wéráa 6a núpua na téréna bio wa dó ká síi na wo yi bio yi, ká mu yínón bio wa bò ho lándá yi. ¹⁷ Ká warén wi á wa téréni le Dónbeení yahó o Yeesu Krista pánká yi, á lé bún tñ bínia wee wé wén lé 6a bè-kora wérowá, se bún so wee zéeni le o Krista wee sá na mu bè-kora yi le? Búeé dé! ¹⁸ Mu bon, hen ká í yèrémáa bò ho lándá na á ì pá día yi, se bún wee zéeni le í síinia í jùhú ìten. ¹⁹ Ho lándá bio dání yi, á ì ka lòn núpue na húrun. A lé horén lándá mu òn mún wó mu. Bún wó bèra a na á ì dán kerí le mukáni yi le Dónbeení bio yi. I ka lòn núpue na páania 6úaa ho *kùrúwá wán là a Krista. ²⁰ I mukáni wi bún bon, ká í wáa yí te ìten, o Krista mí bèere lé yía wi míi. Le mukáni na á ì wi yi há làa na ká wán á ì wi yi í síidéro o Krista yi bio yi, wón na wara mi, á tà non mítén í bio yi. ²¹ I yí dà máa pí le Dónbeení sáamu na le wó làa mi bio. Mu bon, hen ká mu lá lé o Moyiize lándá lé hía wee wé ó o núpue téréni le Dónbeení yahó, se o Krista húrun káamáa.

3

Ho Kalasiisa bñnbúmu bio

¹ Eee! Kalasii kñhúsa, mí so léé bñnbúwá le? Yía khà mia vñinia léé wée? O *Krista na 6úaa ho *kùrúwá wán bio òn zéenia làa mia wéréwéré. ² I ì túa mia làa bio dà-kéni: Bio mi yú le Dónbeení Hácíri so lé bio mi tíira ho lándá jii léé? Búeé! Mu lé bio mi dó mi sía le Dónbeení bín-tente na mi já yi. ³ Mi bñnbúra vaá 6ó bún yi le? Mi 6úakáa lé le Dónbeení Hácíri, á lé há làa na ká wán á mi wi mi ñni mí kùrú pánká wán le? ⁴ Bio sá mia búenbúen so léé káamáa le? Búeé! Mu yí dà máa wé káamáa. ⁵ Mi wa loñ lon! Hen ká le Dónbeení wee na mí Hácíri wén, á wee wé ho yéréké biowa mi ñahú á le so wé mu lé bio mi wee bè o *Moyiize lándá yi léé, táá lé bio mi dó mi sía le bín-tente na mi já yi?

Le Dónbeení wee wé ó o núpue téréni le yahó

⁶ Bío ó o *Abarahaamu bío wóràa lé bío kà: «O dó mí sii le Dónbeení yi, lé b́n n̄n le cátió wo là a n̄pue na téréna le yahó.»^{*} ⁷ Awa, mi wáa zúrí bío kà: Bía dó mí sía le Dónbeení yi bán lé bía lé a Abarahaamu zàwa. ⁸ Mu fèra túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi le bía yín̄n̄ 6a *zúífùwa á le Dónbeení ì wé á 6a à téréen le yahó 6a s̄ladéro le yi bío yi. Le bín-tente fèra túara a Abarahaamu d̄n̄n̄ yi á bía n̄n̄ wo yi: «Le Dónbeení á à d̄n̄n̄ ún̄n̄ wán á à wéráa mu bè-tentewá lè há s̄iíwá 6úen6úen.»[†] ⁹ Awa, á bía dó mí sía le Dónbeení yi á le é wé lè mu tentemu là a Abarahaamu mu bío s̄ií. ¹⁰ Mu bon, bía wi 6a bè ho lándá yi á kánináa á há dánkáa á à yi. Mu túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi kà s̄ií: «Le o n̄pue na yi máa bè bío túara ho lándá v̄uahú yi 6úen6úen f̄ééé à tíí j̄ii à dánkání.»[‡] ¹¹ Mu lée kénkén, n̄pue yi dá máa téréen le Dónbeení yahó ho lándá na á 6ánsó b̄o yi bío yi, lé bío mu túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi le «yia téréna le Dónbeení yahó bío á 6ánsó dó mí sii le yi bío yi, wón á à k̄er̄ le mukání binbirí yi.»[§] ¹² Ho lándá bèró bío yi c̄ééra le s̄lídéro le Dónbeení yi. Ká yia máhá wee bè bío ho lándá b̄o henia yi á tíí j̄ii, wón ȳo á à wé lua ho pánká yi. ¹³ Há dánkáa na lá j̄n̄ wá j̄n̄n̄ yi ho lándá bío yi ó o *Krista fó b̄o mítén wán wa lahó yi, á wa wi waten. Lé bío mu túara: «Le yia 6úaa le 6úen̄n̄ wán à dánkání.»^{*} ¹⁴ B́n̄n̄ wó bèra a na à mu bè-tentewá na le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì wé là a Abarahaamu à bènbén̄n̄ d̄a bía yín̄n̄ 6a zúífùwa 6a páaniló là a Krista bío yi, á wa yí le Dónbeení Hácírí na le dó mí j̄ii le mí ì na, wa s̄ladéro le yi bío yi.

Ho lándá lè le j̄ii déró bío

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wa héha mu lè 6a n̄pua bío. Mu bío na ó o n̄pue le mí ì wé na ó o túara b̄arà, ká mu héhaa lè ho k̄sh̄ lándá, á n̄pue yi dá máa yèrémá mu. ¹⁶ Lé ká s̄ií le Dónbeení dó mí j̄ii n̄n̄ o *Abarahaamu là a n̄nkání yi. A mu j̄n̄n̄ lé o Abarahaamu làa yia n̄nkání can wo yi á bío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì wé bío s̄á yi. Mu yí túara le: «Làa bía n̄nkání can wo yi», á wáa k̄er̄ lè há boo. Mu túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi le: «Yia n̄nkání can foñ», wón na lé o *Krista. ¹⁷ Awa! A ì wáa wee bío bío kà: Le Dónbeení bío na le le mí ì wé na le dó mí j̄ii bío yi wó á ho lándá na 6uara há l̄lúúio k̄h̄iá-náa làa 6óní làa píru le j̄ii déró mu m̄n̄ yi dá máa k̄h̄in̄ yi, táa máa yèrémá le. ¹⁸ Mu bon, ká há k̄ia wee yí le Dónbeení c̄sn̄ ho lándá bèró pánká yi, se há bío wáa yí ló bío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì wé yi. A mu j̄n̄n̄ lé bío le dó mí j̄ii le mí ì wé á le d̄n̄n̄ wán wóràa mí s̄amu là a Abarahaamu.

Ho lándá bèró 6án j̄uhú

¹⁹ Awa, á lée webio n̄n̄ le Dónbeení b̄oráa ho lándá? Le b̄o ho bèra a na 6a n̄pua wé zúrí mí wékeró fúaa ho p̄ahú na á yia k̄h̄ii te o *Abarahaamu yi 6ueé ton. Lé orén bío yi á le Dónbeení dó mí j̄ii. Le Dónbeení tonkarowá na ho wáayi lé bía zéenia ho lándá. Ká a n̄pue 6úí lè yia mu d̄n̄n̄ wán wóràa. ²⁰ Ká mu lée n̄pue n̄-kéní le mí ì wé mí bío, se o m̄kóo máa k̄er̄ yia o ò d̄n̄n̄ wán yi. A le Dónbeení d̄en̄ máhá lé lerén mí d̄on, á le dó mí j̄ii n̄n̄. ²¹ Awa! B́n̄n̄ so wee zéení le ho lándá làa bío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì wé yí máa tá mín yi le? B̄ueé, hen ká lándá 6úí lá dá wee na le mukání 6a n̄pua yi, á h̄ón lándá so pánká yi, á 6a lá dá à téréen le Dónbeení yahó. ²² Ká le Dónbeení bioní v̄uahú yi á mu bía le mu bè-kohó pánká yi ho d̄m̄j̄n̄ n̄pua 6úen6úen wán, bèra a na à bío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì na bía s̄lá dó le yi á bío s̄l 6a yi 6a s̄ladéro o Yeesu Krista yi pánká yi.

Há k̄ia na le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì na wen

²³ S̄áni à le s̄lídéro o *Krista yi p̄ahú dá, á wa ka lè wa wi ho k̄asó yi ho lándá n̄ii yi, á pannáa ho p̄ahú na le Dónbeení ì wé á wa à zúrí d̄en̄ s̄lídéro so. ²⁴ Ho lándá lé h̄ia wó wa paro fúaa o Krista 6uenló, bèra a na à wa téréen le Dónbeení yahó wa s̄ladéro o Krista mu yi pánká yi. ²⁵ Há làa na ká wán á le s̄lídéro o Krista yi p̄ahú d̄n̄, wa bío wáa b̄in̄ia mía o paro mu n̄ii yi.

²⁶ Mu bon, mi 6úen6úen lé le Dónbeení zàwa mi s̄ladéro o Krista yi bío yi. ²⁷ Minén 6úen6úen na ho *bát̄ém̄ wó á mí páania là a Krista á wáa ka lè mí z̄á a Krista mu. ²⁸ Hueekaró wáa mía 6a *zúífùwa làa bía yín̄n̄ 6a zúífùwa p̄ahú. Hueekaró mía 6a wobáani làa bía wi mítén p̄ahú, hueekaró mía báawa làa háawa p̄ahú, lé bío mi 6úen6úen lée dà-kéní mí páaniló là a Yeesu Krista bío yi. ²⁹ Ká mi bío s̄á a Krista yi, se mi wáa lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄ania. A há k̄ia na le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì na a yi á bío ò s̄l mia.

4

Mu wobámu lè ho k̄er̄ mítén bío

* 3:6 Mi lorí Bío j̄uhú 6úen̄n̄ v̄uahú (Genèse) 12.3

† 3:8 Mi lorí Bío j̄uhú 6úen̄n̄ v̄uahú (Genèse) 12.3 ‡ 3:10

Mi lorí Lándá bío zéeníló v̄uahú (Deutéronome) 27.26

§ 3:11 Mi lorí Habakuuki v̄uahú 2.4 * 3:13 Mi lorí Lándá

zéeníló v̄uahú (Deutéronome) 21.23

¹ Bío ká lè bío á ì wi à ì zéeni: Páahù na ó o kfa òanso lé o háyónza yi, ó orén lá a wobá-nii á hueekaró mia páahù, hàrì bío mu bío búenbúen sá a yi mí cúee. ² É ká 6a nùpua búí lé bía màhá wee lorí orén láa bío sá a yi yi, à paráa ho páahù na á òan maá bàrà. ³ Páahù na warén mún hía ka lòn háyúwá, á wa lé ho òmínjá biowa wobáani.

⁴ Ká ho páahù na le Dónbeení bàrà á òn, á le tonkaa mí za ó o búee ton o háa yi. O búan mítén láa bío ó o *Mayiize lándá bòràa mu. ⁵ O búara búee wó bera a na á bía lá wee bè ho lándá yi kéni mítén, á mún wó wen lé le Dónbeení zàwa. ⁶ Mu bon, mi lé le Dónbeení zàwa. Lé búñ nòn le dó mí Za Hácírí wa sía yi, òo wee wé á wa òan ve le pónpón le: «Abaa.» Mu kúará le: I Maá. ⁷ Awa, á fo wáa yínorí wobá-nii, fo lé le Dónbeení za. Á bío fo lé le za, á le kfa na bío sá le zàwa yi, á le mún ò na foñ.

O Poole yilera lùnkaa ho Kalasiisa bío yi

⁸ Bío mi yánkaa yí zú le Dónbeení, á mi wee sá lòn wobáani á na há doffina na yínorí le Dónbeení yi. ⁹ É ká há laà na ká wán á mi zú le Dónbeení. Bío yáá here lé bío le zúna le mi bío sá mí yi. Awa! A mu wó kaka á mi bíníà bò búñ biowa so na pánkává mia, á bío púhù mia yi? Mi wi mi bíní wé mu biowa mu wobáani le? ¹⁰ Há wizooní búí, lé há píina búí, lé há pónna búí, lé há lùlúio búí á mi wee hení bío dà. ¹¹ I zána á ho tonló na á ì sá mi bío yi á wé káamáa.

Le bin-tente zúkúsa

¹² Wán zàwa lé wán hínni, ì wee fio mu mi cón, mi wé lé ì bío síi. Inén so yí wó íten lé mi bío síi le? Mi yí wó bío na yí se láa mi. ¹³ Mi zú le mu vámú lé bío nòn á ì ònnáa mi cón á nín-yání bueraráa le bin-tente nòn mia. ¹⁴ Mi lò bon ì vámú bío yi. Mi lá dà á pí ì bío, ká mi yí wó mu. Mi búan mi lòn Dónbeení wáayi tonkaro. Mi yáá búan mi là a *Krista Yeesu bío. ¹⁵ Mi sí-wé na fù dén bío wó kaka? Mu bon, ì láa mu yi le ká mí lá dà à khúaa mi yío á à na mi, se mi wó mu. ¹⁶ Lé ho túiá poni na á ì wee mí na mia bío yi á ì wóráa mi zúkúso le? ¹⁷ Ba nùpua mu here mi sá, ká há yilera na màhá wi 6a yi mí òan yi á yí se. Ba wi 6a khéé mia láa mi ká 6a wé à mi yèrémá hení òarén bío. ¹⁸ Ká a nùpue here mu bío na se sá, se mu se. Ká a wee wé mu há pónna búenbúen yi, se mu se, ká mu yí wé páahù na á ì wi láa mia mí òn. ¹⁹ I zàwa, ì wókkaa lò wee be mi bío yi lòn háa na wee te bío síi, fúaa bío mi lá a Krista ferénkóomu. ²⁰ Mu 6èntín lá à wé sí mi à ì kéni mi nísání, à yèrémá ì bioní bíoró à bíoráa láa mia. Lé bío á ì yilera yáara mi bío yi.

O Akaare lá a Sara bío

²¹ Mi bío lon! Minén na wi mi bè ho lándá yi, mi yí ná bío ho bía le? ²² Mu bon, mu túara ho *lándá vùahù yi le «o *Abarahaamu yú 6a zàwa búaa òun. O yà-kéni ó o yú lá a Akaare na lé o wobá-hánii, ká yia so ó o yú lé mín háa Sara.»* ²³ O za na ó o wobá-hánii ton, wón ton héhaa lé 6a nùpua sía bío. Ká a za na ó o yú lé mín háa wón ton le Dónbeení nii déro pánká yi. ²⁴ Bío bía ká 6án kúará binbirí wi: Ba háawa nùwá òun mu bío wee zéeni le pánii cúa-òun na le Dónbeení bò. Le nín-yání pánii bò ho páahù na le Dónbeení nòn ho lándá yi le Sinayii búee wán. Dén pánii so zàwa lé 6a wobáani láa bío ó o wobá-hinzoró Akaare zàwa lé 6a wobáani bío síi. ²⁵ O Akaare bío wee zéeni ho Sinayii búee na wi ho Arabii káhù yi bío. O bío mún wee zéeni ho Zeruzalému na há laà na ká wán bío, hón na lé mí zàwa lé 6a wobáani. ²⁶ Ká ho Zeruzalému na ho wáayi hón wi mítén. Lé horén lé wán nu. ²⁷ Mu bon! Bío ká lé bío túara le Dónbeení bioní vùahù yi:

«Únén na yí dá máa yí za,

wé é ù síi.

Únén na yí zúna a za teró vía,

wé zéeka lé le sí-wé.

Mu bon, o háa na 6a pá díá

zàwa boo po a háa na 6án báa wi.»†

²⁸ Minén wán zàwa lé wán hínni, mi lé le Dónbeení nii déro zàwa lá a *Izaaki bío síi. ²⁹ Ká ho fù lé ho yahó ó o Abarahaamu za na ton héhaa lé 6a nùpua sía bío á wee beé yia ton le Dónbeení Hácírí pánká yi lò. Lé búñ mu pá karáa há laà na ká wán. ³⁰ É ká léé webio túara le Dónbeení bioní vùahù yi? «Día le o wobá-hánii lén lé mí za. Lé bío ó o wobá-hánii za yí ko ò o léé há ká yi lá a háa na wi mítén za.»‡ ³¹ Awa, wán zàwa lé wán hínni, wa yínorí wobá-hánii zàwa, ká wa lé o háa na wi mítén zàwa.

5

O Krista wó á wa wi waten

* 4:22 Mi lorí Bío púhù búeenii vùahù (Genése) 16.15; 21.2 † 4:27 Mi lorí Ezayii vùahù 54.1 ‡ 4:30 Mi lorí Bío púhù búeenii vùahù (Genése) 21.10

¹ O *Krista léra wa ɲúná bèra a na à wa keŋ waten binbirí. A mi cén ca vɪnvín. Mi yí bíní yí díá miten mu wobámu níi yi. ² Inén Poole wee bío le ká mi wee *kúio miten, se o Krista bío ɲúhú wáa bínía mía mi cén. ³ I wi à í pá bíní wíoka bío mu na mia: Núpue léee núpue na bínía kúio miten ho *lándá bío yi ko ò o bè ho lándá mu ɠúenɠúen yi à tíí ɲii. ⁴ Minén na wi à le Dónbeení wé mia lè 6a ní-térénna ho lándá na mi wee bè yi bío yi, mi là a Krista fáara mín yi. Mu sáamu na ó o wò lāa mia á mi vɪnía. ⁵ Ká warén bán wee lóon le Dónbeení Hácírí pánká yi bío wa à téréen le yahó wa sladéro le yi bío yi. ⁶ Mu bon, bíá páania là a Krista cén, á bío here yínón à ū kúii táá à ū yí kúii. Ká bío here lé ū slidéro le Dónbeení yi na wee mi le waminí wára na fo wee wé yi.

⁷ Minén na lá wee va lè mí yahó sese, lé o yén hò mia le mi yí bíní yí bè ho tūiá poni yi? ⁸ Bío hò mia ká yí ló le Dónbeení na von mia yi. ⁹ Mu ka lè le ɲa-fi-za dɛɛ na ká le dó mu dūmu yi khaŋ à mu ɠúenɠúen lé. ¹⁰ Eɛ ká í lāa mia, á dó í síi o ɲúhúso yi le bío mi wee leéka máa keŋ mí dón lè Inén bè-leékani. Ká yía mahá kúaa mia mín yi hári ò o keŋ kaka, ó o ɲúhú á à sí.

¹¹ Wán zāwa lè wán hínni, ká Inén lá bínía wee káran 6a núpua le ho *kúiiro léee bío na ko, á léee webio nɔn á 6a tɪn lá wé è ɲiínínáa í sánía? Mu bon, ká í lá wee wé bɪn, se o Krista húmú ho *kúrúwá wán bío lá máa kánká 6a núpua. ¹² Awa! Le bíá wee kúee mia mín yi wáa ɠúe mí bámu ɲúhú kènkèrèkè le wa lorí!

Mi wé díá le le Dónbeení Hácírí dí mi yahó

¹³ Wán zāwa lè wán hínni, le Dónbeení von mia à mi keŋ miten, èɛ ká mi mahá yí bè bɪn yi à wé wéráa bío mí sía wee vá yi na yí se. Mi wé sá na mín yi lè le waminí. ¹⁴ Mu bon, o *Mɔyizi lándá ɠúenɠúen ɲii tun le bíoní na ká yi: «Wáí mi ninza lāa bío á ūnén ū beere waráa ūten bío síi.»* ¹⁵ Eɛ ká mi wee bóoníka mín yi, á wee fi mín yi, à mi zúr mu le lé minén mi beere wee yáa mín.

¹⁶ Í wáa à bío bío ká à na mia: Mi díá le le Dónbeení Hácírí dí mí bío ɠúenɠúen yahó. Lé bɪn n na ká mi máa bè bío mí sía wee vá yi na yí se yi. ¹⁷ Bío há sánía síi wee vá yi na yí se lè le Dónbeení Hácírí wee fi. A le Dónbeení Hácírí mún yí máa tá bío ó o núpue síi wee vá yi. Mu mí bío ɲun yí máa tá mín yi. Lé bɪn nɔn á mi yí dá máa wé bío mi le mí ì wé. ¹⁸ Ká mi wee díá à le Dónbeení Hácírí dí mí yahó, se mi bío wáa mia ho lándá níi yi.

¹⁹ Bío wa sía wee vá yi na yí se á wee mi wéréwéré. Mu lé ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwá, lè há nɪyi-wára. ²⁰ Há wónna háló, lè mu nín-símú wéro. Ho ɲinmínló, há fio lè le yandee. Le sí-khúaaré, ho penka lāa mín, ho máa ɲí mín yi à sanká mín lè há kúio. ²¹ Há yío na wee lé mí ninzāwa bío, ho ɲa-ɲunló, ho dāndínló, lè mu ɠán síiwá. Bío á í bíá nɔn mia lè ho yahó, lé bɪn á í pá wíokaa wee bío ò na mia: Bíá wee wé h́n wára so ɠúenɠúen lahó mia le Dónbeení béení diíní.

²² Bío le Dónbeení Hácírí wee wé à mu keŋ o núpue yi lé bío ká: Mu lé le waminí, le sí-wɛɛ, ho héérá, le yi ɲiló, le hii wéro, le síi na se, le slidéro le Dónbeení yi, ²³ Ho wayiró, ho dān miten ɠua yi. Bɪn biowa so ɠúenɠúen á ho lándá yí pá bío. ²⁴ Bíá bío sá a *Krista yi bán ka lè 6a ɠúaa bío 6a sía wee vá yi lè mí síiwá na yí se ho *kúrúwá wán. ²⁵ Bío le Dónbeení Hácírí nɔn á wa yío wi luaráa, à mi le wa díá waten à le Hácírí mu dí wa bío ɠúenɠúen yahó. ²⁶ Mi yí le wa wé yòoní waten, à wé yí cá há bíoní lāa mín, à yío wé yí lé mín biowa.

6

Mi wé tá séení mín

¹ Wán zāwa lè wán hínni, ká a ɠúii mi zù yi ò o wee wé mu bío na yí se, à minén na le Dónbeení Hácírí dú yahó à bàrà a ho wā-tente wán. Eɛ ká mi mahá wayii miten à wéráa mu. Ká minén na wee wé mu cén pa miten bío, à yí díá à minén mi beere bíní wé mu bé-kora. ² Mi wé séení mín à láráa mín ɲún-séro. Ká mi wee wé ká, á mi ì bè o *Krista lándá yi á à tíí ɲii. ³ Ká a ɠúii wee leéka le minén bío ɲúhú wi ò o yáá yínón dɛɛ, se o wee khá miten. ⁴ Le mi ní-kéní kéní wíoka lorí bío minén mi beere wee ɠua lé miten, á mi ì mí bío mi dá à wé mi sía bío yi miten dān yi, ká mi máa tée miten là a ɠúii. ⁵ Mu bon, mi lè mí ní-kéní kéní wára na mi wee wé bío ciran mia. ⁶ Le yía 6a wee káran lè le Dónbeení bíoní wé lén bío ó o wee yí ɠúenɠúen ɠúii à há lāa yía wee káran wo. ⁷ Mi yí khá miten. Le Dónbeení yí máa zúarí yi. Bío ó o núpue dú lé bɪn ó o ò lá. ⁸ Yía wee dí bío sí há sánía yi wón bío khii yáa. Ká yía wee dí bío sí le Dónbeení Hácírí yi, ó ò yí le mukáni na máa vé. ⁹ Mi yí le wa tée wa bàra mu bè-tentewá wéro yi. Mu bon, ká wa yí khú mu wéro yi, á wa khii lá bío wa dù ho páahú na mu ko yi. ¹⁰ Lé bɪn te mu á páahú léee páahú na wa yú mu ɠán níi yi, à mi wa wé wé mu bè-tentewá lè 6a núpua ɠúenɠúen, s̀nkú bíá dó mí sía le Dónbeení yi lè warén bío.

* 5:14 Mi lorí Levii núwa vāahú (Lévítique) 19:18

Mɔ̀ndén tɛ̀nti

¹¹ Mi lorí ho túaró na kà ɔ̀uaakaró. Lé ínén lè ɪ́ nín-bia wee túa bío ká á à na mia. ¹² Bia wee kíkǎ mia à mi *kúio miten, bán nùpua so wi ɔ̀a zéni miten à ɔ̀a mi. Bío ɔ̀a wee cá lé bío ɔ̀a à wé ká ɔ̀a nùpua máa beé ɔ̀a lò o *Krista *kùrùwá bío yi. ¹³ Ba nùpua mu wee hení ho *kúiiro bío ká ɔ̀arén mí beere yí máa bè ho lándá yi. Ká ɔ̀a máhá wi à mi mún kúio à ɔ̀arén khòoní miten bío yi. ¹⁴ Inén máa khòoní ɪ́ten bío ɔ̀ui bío yi ká yínón wa Núh̄so Yeesu Krista kùrùwá bío yi. O Yeesu húmú ho kùrùwá wán bío yi, á ho ɔ̀míjǎ ka lòn dɛɛ na húrun ínén c̄n. A ho ɔ̀míjǎ bío ɔ̀nɪ́ yi á ɪ́ mún ka lè ɪ́ húrun. ¹⁵ Mu bon, fo kúio loo táá fo yí kúio loo, b̄n yínón bío na here. Bío here lé bío le Dónbeení b̄nɪá wó wɛn lè ɔ̀a n̄-fla. ¹⁶ Le b̄a ɔ̀uenɔ̀uen na à bè ho káránló na á ɪ́ n̄n ɔ̀a yi yi à le Dónbeení wé lè mí h̄ɛ̀rǎ, à z̄r̄i ɔ̀a mǎkǎr̄i, à le mún wé mu lè mí n̄pomu ɔ̀uenɔ̀uen. ¹⁷ Le bío ká wán ɔ̀ o ɔ̀ui wǎa yí b̄nɪ́ yí seé mi. Lé bío ɔ̀ o Krista bío yi á há fáani wi ɪ́ wán. ¹⁸ Wán z̄awa lè wán h̄nni, le wa Núh̄so Yeesu Krista wé mu bè-tentewá láa mia. *Amiina!

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Efeze kèrètewa kuure yi

Vūahū tuaró jūhū

O Poole lé yia túara ho vūahū na kà. Ho Efeze lé ho Azii kǎhū ló-beenì lé bŭn te bïo ó o nɔnnáa ho vūahū mu 6a kèrètewa kuure na bŭn làa bia ká búenbúen yi. O Poole kará ho Efeze yi yú há lúlúio bïo tŭn (Bè-wénia 19.1–20.1). Lé bŭn mɔn ó o túararáa ho vūahū mu ká a wi ho kàsó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahū mu yi ó o Poole dó le Dónbeenì bāráká, ò o zéenia bïo le hueekaaráa mí nïpomu, á séraráa 6a bè-kora díá o Yeesu húmú ho *kùrúwá wán pánká (1–3).

Bŭn mɔn, ó o Poole wee fan à bia búenbúen na dó mí sŭa o Yeesu yi à wé dǎn 6ua mítén làa bïo le Dónbeenì le mu koráa (4–6).

Bïo le Dónbeenì nïpomu wóráa le dà-kéní ó o Poole zéenia làa biowa bïo tŭn:

1. O le mu ka lòn nùpue sánia, ó o Yeesu lé há jūhū (1.23).
2. O le mu ka lòn zli mɔnkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró dŭnia (2.20–22).
3. O le mu ka lòn háa, ó o Yeesu lé o háa 6àn báa (5.21–33).

Le tɛnŭi

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeenì lè mí sŭi bïo á wó á ĩ lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee tɛnŭi minén na bïo sá le Dónbeenì yi [ho Efeze lóhó yi], á páania là a Yeesu Krista, á sladéro wo yi fǎrá tŭna. ² Le wán Maá Dónbeenì, là a Núhŭso Yeesu Krista à wé mu sáamu làa mia, à na ho hээрà mia.

Le Dónbeenì sáamu na le wó làa wen bïo

³ Mi wa khòonì le Dónbeenì, dío lé wa Núhŭso Yeesu *Krista 6àn Dónbeenì lè 6àn Maá. Le wó á le Hácírì bè-tentewá lè mí síwà na wee lé le cŭn á wi wen wa páaníló là a Krista bïo yi. ⁴ Mu bon. Le Dónbeenì fèra hueekaa wen à wa páani là a Krista ká bïo 6úii dŭn yi léra. Le wó bŭn à wa wé 6a nùpua na wee ce le yahó, à wékhe bïo yí mŭ léé yi. Bïo le Dónbeenì wara wen, ⁵ á le fèra le mí ĩ dŭn o Yeesu Krista wán á à wéráa wen lè mí zàwa binbirí. Bŭn lé bïo le sŭi vá yi le mí ĩ wé. ⁶ A wa wáa ko wa wé khòonì le Dónbeenì le sáamu beenì bïo yi. Bŭn sáamu beenì so le wó làa wen bïo le Za na le wa làa sòobé wó bïo yi.

⁷ Bïo wa páania là a Krista, wón na kúaará mí cǎni húrunnáa wa bïo yi, á le Dónbeenì kǎnia wen á séra wa bè-kora díá. Bŭn lé le sáamu na jii mia, ⁸ bïo le wó á wa yú yóo puunia. Le Dónbeenì lè mí bè-zúrminì na jii tun ⁹ á wó á wa dǎrna zŭna bïo le sŭi vá yi le mí ĩ wé na lá sà yi, bïo le fèra le mí ĩ dŭn o Krista wán á à wé. ¹⁰ Bŭn lé à bïo ho wáayi làa bïo ho tá wán búenbúen à le vá kúee mín wán ho páahū na le le mu ko yi o jūhŭso ní-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ Bïo wa páania là a Krista á le Dónbeenì hueeka wen à wa bïo sí le yi. Le wó mu lé bïo le fèra le mí ĩ wé mu. A bïo le le mí ĩ wé búenbúen á le wee wé làa bïo le sŭi vá yi. ¹² A warén na nŭn-yání dó wa sŭa o Krista bïo yi wee lóonì á wáa ko wa wé khòonì le le cùkú beenì bïo yi.

¹³ Minén mún páania là a Krista. Mŭ jǎ le bŭn-tente na lé ho túia poni na wee kǎni mia á dó mí sŭa o Krista yi. Bïo mi páania làa wo, á le Dónbeenì nɔn mí Hácírì mia, dío á le dó mí jii le mí ĩ na. Dén Hácírì so lé le Dónbeenì fliminì na bò mí wán. ¹⁴ Bïo le Dónbeenì fèra nɔn dén Hácírì so wen, á wa wáa dà à zŭn le. Le mún ñ na há kŭa na le dó mí jii le mí ĩ na wen. Hŭn kŭa so á wa à yí páahū na á le kŭii tí warén búenbúen na bïo sá le yi kǎníló jii. A wa wáa ko wa wé khòonì le Dónbeenì le cùkú beenì bïo yi.

O Poole floró na ó o wó bïo

¹⁵ Lé bŭn nɔn á bïo á ínén jǎ bïo mi dóraa mi sŭa o Núhŭso Yeesu yi bïo, làa bïo mi waráa bia búenbúen na bïo sá le Dónbeenì yi bïo, ¹⁶ á ĩ wee dé le Dónbeenì bāráká fèe mi bïo yi, á wee flo mi bïo yi. ¹⁷ I wee flo wa Núhŭso Yeesu *Krista 6àn Dónbeenì yi, dío lé wán Maá cùkúso, le le na mu bïo zŭníló pánká mia, à wé zéeni mu bïo làa mia mí Hácírì pánká yi, bèra a na à mí wioka zŭn le sese. ¹⁸ Le le hén mi hácírì à bïo mí dó mí sŭa wee lóonì na le von mia bïo yi à mí dǎn zŭn. A mí mún dǎn zŭn le Dónbeenì kŭa na semu 6àn sŭi mia bïo, há á bia bïo sá le yi niní wŭ yi. ¹⁹ A mí mún dǎn zŭn le Dónbeenì pánká beenì na 6àn sŭi mia bïo, há le wee séeni lè warén na dó wa sŭa le yi. Hón pánká beenì so lé há ²⁰ ó o vèenia là a Krista á yóo bàrà mí nŭn-tǎni ho wáayi. ²¹ Le Dónbeenì yoonia a Krista ká sŭi há pánkáwá lè mí síwá búenbúen jūhū wán, o yèni po há pánkáwá búenbúen yènnáa, há há làa na ká wán làa há wi lè ho mɔn. ²² Le Dónbeenì bàrà a Krista mu bïo búenbúen jūhū wán, á wón

na wi mu bïo ßuenßuen ñúhú wán á le wó lè 6a kèrètíewa ßuenßuen kuure ñúhúso. ²³ Dén kuure so lé o sánia, ó o Krista mu mí kùure wi yi ñii sú, ó o mún sú há làa ßuenßuen.

2

Le Dónbeení sáamu na kánia wen bïo

¹ Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí le Dónbeení cón. ² Mi lá wee 6ua miten lè ho ðmíjána na yí zú le Dónbeení bïo síi, á wee wé 6a cínáwa ñúhúso síi bïo. Ba cínáwa ñúhúso mu lé yia wee wíoka wíni bia pá le Dónbeení síi bïo wéró. ³ Warén ßuenßuen mún lá ka lè 6a bïo, á wee wé bïo wa sía wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yi se na sí wa sánia lè wa yilera yi. Lé bñ nòn á le Dónbeení mún lá ko le síni warén ñúná làa bia ká bïo.

⁴ Ée ká le Dónbeení makári 6èntñ ñii mia. Bïo á le wa wen dàkhíña, ⁵ lé bñ te bïo le nonná le mukáni binbirí wen wa páaníló là a *Krista bïo yi, hári ká wa lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeení sáamu kánia mia. ⁶ A wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páania vènia wen làa wo, á yòò bàrá ho wáayi. ⁷ Le Dónbeení wó mu tentemu làa wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra á na á le sáamu na ñii mia á le zéeni lè 6a nùpua ßuenßuen ho yíró na lua yi. ⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeení lè mí sáamu non mi kánianáa mi sáadéro le yi bïo yi. Ho káníló mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeení wó mu làa mia làa káamáa. ⁹ Ho káníló mu bïo yáá pá yí ló mi wára yi, ó o 6úti wáa yi ko ò o yòoni míten mu bïo yi. ¹⁰ Mu bon. Le Dónbeení lé ðio má wen, á non le mukáni binbirí wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na á wa wé wé há wén-tentewá, há le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúifúwa làa bia yínoñ 6a zúifúwa wó le dà-kéni

¹¹ Minén na yínoñ 6a *zúifúwa, mi bíni leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúifúwa le mí lé le Dónbeení ñipomu bïo 6a kúiora bïo yi. A 6a ñina mia lé bïo mi yí kúiora lè 6a bïo síi. ¹² Ho páahú mu yi, ká mi yí zú a Krista. Mi lá yí dá máa mí máa dé o *Isirayeele ñipomu ñii, bñ na le Dónbeení léra á mu bïo sá le yi. Le Dónbeení páanii na le bò làa bïo le dó mí ñii le mí i wé á mí ní lá mia yi. Mi lá 6uan miten ho ðmíjána yi ká bïo mi dó mi sía wee lóoni lá mia, mi lá yí zú le Dónbeení. ¹³ Ée ká há làa na ká wán, mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeení yi á wáa vá 6ueé bó le yi, o Krista na kúar á mí cání húrunnáa mi bïo yi pánká yi. ¹⁴ Mu bon. O Krista mu míten lé yia dó ho héerá wa páahú. Há ñinmia na lá wi 6a zúifúwa làa bia yínoñ 6a zúifúwa páahú lòn soró, ó o 6ueé fù léra mí húmú pánká yi, á wó 6a lè mu ñipomu dà-kéni. ¹⁵ Ba zúifúwa làndá làa bïo 6a bò henía ßuenßuen ó o 6ueé bó ñúhú, bèra a na á 6a wé le kuure dà-finle 6a páaníló làa wo bïo yi. Lé bñ ó o wó á dóráa ho héerá 6a páahú. ¹⁶ O Krista mu wó á há ñinmia na lá wi 6arén mín yi páahú á wáa wó. O wó á 6a lé le kuure dà-kéni, á wó á 6a bínia sí le le Dónbeení o húmú ho *kúruwá wán pánká yi. ¹⁷ O Krista mu 6ueé buera ho héerá bín-tente á non minén na lá khèra lè le Dónbeení yi, lé warén na bó le yi. ¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu bïo yi á wa ßuenßuen dá á ðinnáa wán Maá Dónbeení yahó, le Dónbeení Hácirí dà-kéni na wa yú pánká yi.

¹⁹ Awa, á minén na yínoñ 6a zúifúwa, mi wáa yínoñ ní-háni na bïo yí sá le Dónbeení ñipomu yi, mi wáa wee mí dé le Dónbeení ñipomu ñii, mi lé le Dónbeení zii nùpua. ²⁰ Mi ka lòn zii na 6a wee so 6àn mónkúio. Ba tonkarowá lè 6a ñi-cúa fèerowá ka lòn zii ñúhú. Ká a Yeesu Krista mí bèere ka lòn huee na 6uan ho soró ðnía. ²¹ Lé wa páaníló làa wo bïo yi á wa 6uannáa mín yi sese lòn zii mónkúio, á soni wee yóo, á wé le zii na bïo sá a Núhúso yi. ²² Lé mí páaníló là a Krista bïo yi á minén mún làa bia ká 6uannáa mín yi lòn zii mónkúio, á wé le zii na le Dónbeení wi yi lè mí Hácirí.

3

Ho tonló na le Dónbeení karáfáa o Pooley

¹ Lé bñ te bïo á Inén Poole wee fio le Dónbeení yi mi bïo yi. Ba dó mi ho kásó yi lé bïo á i lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínoñ 6a *zúifúwa bïo yi.

² Ho tonló na le Dónbeení karáfáa mi lè mí sáamu mi bïo yi á mi ñá bïo kénkén. ³ Le Dónbeení zéenia mu bïo na lá sá yi làa mi, bïo á i túara dání yi cínú. ⁴ Mi karánna ho, á mí i mi bïo á i zúnáa mu bïo na lá sá yi o Krista dání yi bïo. ⁵ Mu bïo mu á le yí fèra yí zéenia lè 6a nùpua na háani làa bïo á le zéenianáa mu há làa na ká wán lè warén na lé le tonkarowá, lè le ñi-cúa fèerowá, mí Hácirí pánká yi. ⁶ Mu bïo mu lé bïo ká: Bia yínoñ 6a zúifúwa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, á 6a wáa léra há ká yi làa bia lé 6a zúifúwa, 6a lé le kuure dà-kéni làa ba, á mu bè-tentewá na le Dónbeení dó mí ñii le mí i wé è na mí ñipomu yi á 6a níni mún wi yi. Bñ dá wee wé le bín-tente pánká yi.

⁷ Lé dén bín-tente so á ï wee bue lé bío le Dónbeení lè mí sãamu á n̄on ho tonló mu mií á ï wee sá lé lerén mí b̄ere pánká. ⁸ Bia bío sá le yi búenbúen t̄ahú ïnén lé yia bío j̄uhú mia po 6a. Eé ká le Dónbeení lè mí sãamu máhã pá n̄on ho tonló mu mií le ï bue o Krista b̄e-tentewá na jii mia bío à na bia yin̄orí 6a zúífúwa yi. ⁹ A le mún n̄on ho tonló mií à bío le le mí ï wé na lá sá yi wéró à ï zéeni bío wéréwéré na 6a n̄upua yi. Le Dónbeení, ðio léra mu bío búenbúen, á lá sá mu yi hááni. ¹⁰ Mu wó b̄era a na à ho wáayi pánkáwá wáa zúrí le b̄e-zúrímíní lè mí sífíwá bío, 6a k̄er̄t̄ewa búenbúen kuure pánká yi. ¹¹ B̄ún á le Dónbeení f̄era le mí ï wé ká bío búí ðín yí léra, lé b̄ún le wáa tíira jii wa Núhúso Yeesu Krista yi. ¹² Wa páaníló láa wo lè wa sladéro wo yi bío yi, lé b̄ún n̄on á wa dà wee ðinnáa le Dónbeení yahó ká záníí mia w̄en. ¹³ Lé b̄ún te bío á ï ï floráa mia à le lònbee lè mí sífíwá na á ï wee lá mí bío yi à mí yí téé mí b̄ara bío yi. Le lònbee mu wee zéeni le mí bío j̄uhú wi binbirí.

Le waminí binbirí na ó o Krista zéenia

¹⁴ Lé b̄ún te bío á ï wee fárá ï n̄onk̄j̄úná wán wán Maá Dónbeení yahó à fio, ¹⁵ dén na lé há z̄i-j̄úná na ho wáayi láa háa ho tá wán búenbúen 6án Maá. ¹⁶ I wee fio lerén na semu 6án síi mia yi, le le Hácírí dé ho pánká mia ¹⁷ à mí sladéro o *Krista yi bío yi, ó o keñí láa mia f̄éee. I wee fio le mí wañ le Dónbeení, à minén mún wañ mín. Ká mí wee wé b̄ún, á mí ï keñí lòn v̄ind̄èe na naní zon ho tá yi, táá lòn z̄li na j̄uhú fárá se. ¹⁸ B̄ún lé bío á à na á minén láa bia bío sá le Dónbeení yi búenbúen á à zúrínáa le o Krista 6̄ent̄ín wa w̄en láa sòob̄é. ¹⁹ A bío ó o Krista wa láa w̄en á mí ï zúrí, hári ká n̄upue yí dà máa zúrí mu máa véení. Lé b̄ún ñ na ká mí ï keñí láa bío le Dónbeení le mí k̄er̄náa búenbúen.

²⁰ Le Dónbeení dà mu bío búenbúen. Bío wa dà à fio le c̄s̄n, hári bío wa yáá wee leéka, b̄ún búenbúen á le b̄e-wénia wee puuní yí lè le pánká na le wee séení láa w̄en. ²¹ A mí wáa wa khòoní le Dónbeení bío le wee ðín 6a k̄er̄t̄ewa búenbúen kuure lá a Yeesu Krista wán à wé bío yi. Mí wa khòoní le f̄éee há lúlúio na jii mia yi. *Amiina!

4

Wa lé le dà-kéni

¹ A bío á ïnén Poole na wi ho kàsó yi o Núhúso tonló na á ï wee sá bío yi wáa wee cà mí c̄s̄n láa sòob̄é lé bío ká: Minén na le Dónbeení von, mí 6ua miten láa bío mu koráa. ² Mí wé líiní miten à wé wayí, à wé j̄i mí yiwa. Mí wé hí mí sía mín biowa yi bío mí wa mín bío yi. ³ Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéni, á mí bánbá à ho h̄éerá keñí mí páahú, à mí wé le dà-kéni f̄éee.

⁴ Wa léee dà-kéni láa bío á há s̄anía léee dà-kénináa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéni lé ðio á wa búenbúen yí, á bío wa búenbúen mún dó wa sía wee lòníí léee dà-kéni, bío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ï na w̄en páahú na le von w̄en yi. ⁵ Wa Núhúso léee ní-kéni, á mu bío na wa tá yi léee dà-kéni, á ho *b̄át̄ém̄u na wa yí mún léee dà-kéni. ⁶ Le Dónbeení léee dà-kéni á lé wa búenbúen Maá. Le wí wa búenbúen j̄uhú wán, le wee ðín wa búenbúen wán à wéráa bío le le mí ï wé, le wí wa búenbúen yi.

⁷ Eé ká le Dónbeení máhã h̄n wa ní-kéni kéní lè mu biowa wéró pánká láa bío ó o *Krista le mu koráa. ⁸ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní v̄uahú yi:

«O wíikaa mí zúkúsa na ó o ðárna
á kh̄era yòoraráa.

O n̄on mí b̄e-h̄ania 6a n̄upua yi.»*

⁹ Bío 6a wee bío le «o yòora», b̄ún kúará léee webio? B̄ún wee zéeni le s̄áni ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó. ¹⁰ O orén mu na lion láa b̄ún bío, lé orén ní-kéni mu lé yia pá b̄inía yòora ho wáayi j̄ún-t̄ahú á tíiraráa mu bío búenbúen jii. ¹¹ Lé orén h̄n 6a n̄upua lè mu biowa wéró pánká: Ba búí ó o wó lè mí tonkarowá, 6a búí ó o wó á 6a wee f̄ee le Dónbeení j̄i-cúá, 6a búí ó o wó á 6a wee bue le Dónbeení bín-tente. Ba búí ó o wó á 6a wee pa le Dónbeení n̄ipomu bío à kárán 6a. ¹² O n̄on b̄ún biowa so wéró pánká à bán n̄upua so wé ðárí séení bia bío sá le Dónbeení yi à 6a ðárí sá nanáa le yi, b̄era a na à 6a k̄er̄t̄ewa búenbúen kuure na lé o *Krista s̄anía à pánká wé dé wán. ¹³ Lé b̄ún ñ na á wa sladéro le Dónbeení Za yi lá a zúrínó á à wé w̄en lè le dà-kéni, à wé 6a k̄er̄t̄ewa na ð̄n vó, lá a Krista na á bío búí yi f̄oora yi bío síi. ¹⁴ Ká mu wó ká, á wa wáa máa bíní máa keñí lòn háyónz̄awa na kh̄aró yí do, lòn woohú na ho pinpiró lè mu j̄umu yánbónló wee h̄éee ȳer̄emáka. Ní-kh̄awa máa bíní máa v̄íiní w̄en máa yí lè mí káránló. ¹⁵ Ká wa wee mí ho túia na mín yi bío wa wa mín bío yi, á wa keñí lá a Krista bío síi wé è dé wán ká mu wá, wón na lé ho j̄uhú. ¹⁶ Lé orén wee wé ò o n̄ipomu wé le dà-kéni, láa bío ó o n̄upue s̄anía bío c̄éékaaráa mín yi wó a n̄upue bío síi. Ká a n̄upue s̄anía biowa lè mí dà-kéni kéní wee sá mí tonló láa bío mu koráa, à há dá wé se. Lé ká síi 6a

* 4:8 Mí lorí Lení v̄uahú (Psaumes) 68.19

kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure bío karáa. Ká 6a lè mí nǎ-kéní kéní wa mín, á wee sá mí tonni làa bío kóra, á le kuure mu dá wé se.

Le mukân-finle na 6a kèrètɛwa yú bio

¹⁷ Awa, á bío ká lè bio á ì ì hení ì na mia wa Núhúso yèni yi: Mi wáa yí bǐnǐ yí ɓua miten làa bǐa yí zǔ le Dónbeenǐ bío sǐi. Ba wee bè mí yilera mu bè-káamáa wán. ¹⁸ Ba yí zǔ dɛɛ le Dónbeenǐ bío dání yi. Le mukânǐ binbirǐ na wee lé le Dónbeenǐ cǎn á 6a níi mia yi. Lé bío 6a tun mí yiwa, á le Dónbeenǐ bío dání yi á 6a mún yí zǔ hǎri dɛɛ. ¹⁹ Ba yí zǔ nǐyo. Mu koomu lè mí síwá á 6a wee wé ká 6a wà, mu jǐi finíi mia. ²⁰ Ká pǎahǔ na minén tà a *Krista bío yi, á yǐnǎn làa bǔn sǐi á 6a le mi ɓua lè miten. ²¹ Bío bío ciran wo ɓúenɓúen á minén jǎ kénkén, á mi pǎaníló làa wo bío yi á 6a mún káránna mia là a Yeesu Krista mu tǔiá poni. ²² Bǔn wee zéeni le mi ko mi dia bío mi fú wee ɓua lè miten ká mi yǐnǎn 6a kèrètɛwa. Bǔn pǎahǔ ká bío 6a nǔpua sǐa wee wá yi na wee wǐnǐ 6a á wee yáa mi. ²³ Mi dia le le Dónbeenǐ yèrémá mia á mí yilera wé há bè-fla. ²⁴ Mi yèrémá wé 6a nǐ-fla. Le Dónbeenǐ wó mia lè 6a nǐ-fla á mí ɓonmún làa de. A mi wáa ɓua miten héha làa bǔn, á wé 6a nǔpua na téréna á wee ce le Dónbeenǐ yahó làa bío le tǔiá poni bóráa mu.

²⁵ Awa, á mi wáa kǐ há ɓabíonǐ fǔaaló yi. Mi wé mí ho tǔiá na mín yi, lé bío wa lé há sǎnia dà-kéní. ²⁶ Ká mi sǐa wé cǎ á mi yi wé bè-kora. Mi wé yí dia le le wǐi tɛ ká mi sǐa pá wee cǐ. ²⁷ Mi yí dia le o *Satǎni yí pǎnká mi wán. ²⁸ Yǐa lá lée kǎnlo á ɓanso yí bǐnǐ yí jǔuaa bío. ɓanso wé sá ó ò yí mu bío á à jǎnǎa mí mǎkóo, á mún ñ séenínáa 6a nǐ-khenia. ²⁹ Mi wé yí mí bǐn-kora na mín yi. Há bǐn-tentewá na dà á hení 6a nǔpua sǐa ho pǎahǔ na mu ko yi lé há mi wé bío bèra a na á bǐa wee jǐ há á há wé séeni. ³⁰ A le Dónbeenǐ Hácírǐ na le non mia á mi yí véni yi. Dén Hácírǐ so lé le Dónbeenǐ finiminǐ na bò mi wán, á zéeni le mi bío sǎ le yi, á pan ho pǎahǔ na le kǐi tǐi mí kǎnǐló jǐi. ³¹ Bío 6a wó làa mia ká mu yí se, á mi yí ɓua mí yiwa yi. Mi wé yí cǐi mí sǐa mín wán. Mi wé yí zǎ làa mín, mi wé yí lá mín. Mi dia mu sǔnsúmámu lè mí síwá. ³² Mi wé wé mu tentemu làa mín, á zǔrǐ mí mǎkárǐ. Mi wé sɛn dia na mín yi làa bío le Dónbeenǐ dǐn o *Krista wán á séra dia nonnáa mia.

5

¹ A bío mi lé le Dónbeenǐ zàwa na le wa làa sòobɛɛ, á mi cén wé wé lè le bío sǐi. ² Mi le le waminǐ wé mí mi wǎrá ɓúenɓúen yi làa bío ó o *Krista wararǎa wɛn á húrun wa bío yi. O wara wen á non mí mukânǐ wa bío yi. Bío ó o wó lé le muini na bío sǐ le Dónbeenǐ yi. ³ Bío mi bío sǎ le Dónbeenǐ yi, á mi wáa ko mi kǐi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá yi, á kǐi há nǐyi-wǎrá na sǐii mia yi. Mi yí wé nǔpua na yǐo yí máa sǐ làa bío. Bǔn biowa so ɓúenɓúen á yí ko á mu bío wé mí léɛ mia húuu. ⁴ Há nǐyi-bíonǐ lè há bǐn-conconwá lè há kǎakó-bíonǐ á mi yí ko mi wé bío. Bío mi ko mi wé wé lé le Dónbeenǐ bǎrákǎ déró. ⁵ Mi ko mi zǔrǐ mu sese le bǐa wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá, làa bǐa wee wé há nǐyi-wǎrá na sǐii mia bán ɓúenɓúen máa dí le Dónbeenǐ là a Krista béenǐ húuu. A bǐa yǐo yí máa sǐ lè mu bío, bán mún máa dí le béenǐ mu. Lé bío á bío 6a wee cǎ ka lòn wǎnna na 6a dó mí sǐa yi. ⁶ Mi yí dia le 6a nǐ-kháwa á wǐnǐ mia lè mí bíonǐ, lé bío á bǐa yí máa bè le Dónbeenǐ bíonǐ yi á 6a wee wé bǔn biowa so á le kǐi sǐinǐ júná. ⁷ Awa, á minén yí léɛ 6a wǎrá yi làa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le tǐbirǐ yi, ká mi pǎaníló là a Krista bío yi á mi wáa wi mu khoomu yi. A mi cén wáa ɓua miten làa bǐa wi mu khoomu yi bío. ⁹ Lé bío á bǐa bío sǎ mu khoomu yi á wee wé há wǎrá na se, na téréna, á bío lé ho tǔiá. ¹⁰ A mi cén bánbá à mí zǔrǐ bío sǐ a Núhúso yi, ¹¹ á há wǎrá na cǔnú mia, háa á bǐa bío sǎ le tǐbirǐ yi wee wé á minén yí léɛ yi làa ba. Mi yáa bío mu wéréwéré le bío 6a wee wé á yí se. ¹² Mu bon, bío 6a wee sǎnka míten wé á bíoró nǐyo yáa wi. ¹³ Eɛ ká 6a wǎrá mu ɓúenɓúen á bío bǐa wéréwéré, á mu kɛrǐ lòn khoomu á ló mu wán. ¹⁴ Mu bon, mu bío ɓúenɓúen na mu khoomu ló wán bǔn bío so bío sǎ mu yi. Lé bǔn non á bío ká bíarǎa:

«Ūnén na dǔma, sǐn.

Hǐnǐ lé 6a nǐ-hía tǎahǔ,

ó o Krista á à dé mí khoomu ũ wán.»

¹⁵ Awa, á mi cén pa miten bío bío mi ì ɓua lè miten dání yi sese. Mi wé mu bè-zǔrǐminǐ ɓánsowá ká mi yí wé bǔnbúwá. ¹⁶ Pǎahǔ lée pǎahǔ na mi dà á wé mu bè-tentewá yi á mi wé mu lè bío ho pǎahǔ na wa wi yí nǔpua wee wé mu bè-kora dǎkǐina. ¹⁷ Lé bǔn non á mi ko á mi bánbá à mí zǔrǐ bío ó o Núhúso le mi wé wé ká mi yí wé 6a nǔpua na yí wi mi zǔrǐ bío. ¹⁸ Mi wé yí jǔ ho divɛn dà kǐi, bǔn wee yáa o nǔpue. Ká mi wé dia le le Dónbeenǐ Hácírǐ pǎnká à kɛrǐ mi wán. ¹⁹ Mi wé sǐo há lení lè mí síwá na wee lé le Dónbeenǐ cǎn á henínáa mín sǐa. Mi wé sǐo á khóonǐ a Núhúso lè mí sǐa ɓúenɓúen. ²⁰ Mi wé dé wán Maá Dónbeenǐ bǎrákǎ fɛɛɛ mu bío ɓúenɓúen bío yi, wa Núhúso Yeesu Krista yèni yi.

Bío 6a kèrètɛwa ko 6a wé ɓua làa mín

²¹ Bío mi wee kǎnbi o Krista, á mi wé liiní mítén na mín yi.
²² Háawa, mi wé liiní mítén na mi báraní yi làa bío mi wee liinínáa mítén à na a *Krista yi bío síi. ²³ Mu bon, o háa nǔhúso lé ǎn baa, làa bío 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure nǔhúso lé o Krista bío síi. Le kuure mu lé o sánia na ó o kánia. ²⁴ Bío á 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure wee liinínáa mítén à na a Krista yi, lé bún ǎn síi à 6a háawa mún wé liinínáa mítén à na mí báraní yi mu bío ǔenǔen yi.
²⁵ Báawa, mi wé warí mi hánání làa bío ó o Krista waráa 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure bío síi, á nǎn mi mukání le bío yi. ²⁶ O wó bún bèra a na à le bío sí le Dónbeení yi. O ceéra le lè mu nǔmu lé le bióní, ²⁷ bèra a na à 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure mu wé ǎe na wee ce, á flani mia yi, á cúkú wi, à le dàń ǎn o yahó ká bè-kohó yèni yí máa ve léé le yi. ²⁸ Bún ǔenǔen wee zéeni bío ó o baa ko ò o warínáa mín háa. O ko ò o warí wo làa bío ó o waráa mi kúrú sánia. Baa na wa mín háa se o wa mítén. ²⁹ A nǔpue na ǎn ǎn jina mí sánia wón mia. O yáa wee wé díni há à pa há bío, làa bío ó o Krista wee wéráa mu lé 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure ³⁰ na lé o sánia bío síi. A warén so yínáí o sánia biowa búí le? ³¹ Le Dónbeení bióní vǔahú yi á bío ká lé bío túara: «Lé bún nǎn ó o baa á à dia mín maá lé mín nu ká à léé le mín háa, á 6a mí nǔwá nǔn á à wé sánia dà-kéní.» * ³² Bío bía ká léé bè-beeni na sà yi. A Inén wee bío le mu lé o Krista lé 6a kèrètɛwa ǔenǔen kuure bío á mu wee zéeni. ³³ Ká mu máhá mún wee zéeni minén bío: Ba báawa lè mí ní-kéní kéní ko 6a warí mi hánání làa bío 6a waráa mítén bío síi. A 6a háawa mún ko à 6a wé kǎnbi mí báraní.

6

¹ Zàwa, mi wé bè mi maáwá lè mi nuwá bióní yi mi páaníló là a Nǔhúso bío yi. Lé bío á lé bún mi ko à mi wé wé. ² Le Dónbeení bío na le bò henía fahú, á bío lé nín-yání dó mí jii bò wán lé bío ká: «Wé kǎnbi mín maá lè mín nu, ³ á ũ bío á à wé se á à yí le mukǎn-tóní ho tá wán.» *

⁴ Maáwá, mi wé yí cíí mi zàwa sía. Mi wé bé 6a sese à zéeni 6a làa bío sí a Nǔhúso yi à 6uaráa 6a.

⁵ Wobáaní, mi wé bè mi núnása na wi ho ǎmíjǎ yi bióní yi. Mi wé kǎnbi 6a sese le le yi poni. Mi wé bè 6a bióní yi làa bío mi wee bèráa o *Krista bióní yi bío síi. ⁶ Mi wé yí wé mu 6a yío yi mí dòn à càraa le yèni 6a cǎn. Ká mi wé wé bío le Dónbeení síi vá yí lè mi sía ǔenǔen lé bío mi lé o Krista wobáaní. ⁷ Mi wé sá na mi núnása yi lè mi sía ǔenǔen, à kǎn lè mu lé o Nǔhúso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na nǔpua yi. ⁸ Mi zúr le bío mi ní-kéní kéní wee wé ká mu se á mi khii yí ǎn cǔnú o Nǔhúso cǎn, à mi wé wobáaní táá nǔpua na wi mítén.

⁹ Wobáaní núnása, mi mún 6ua mi wobáaní sese. Mi wé yí là hээрè làa ba. Mi zúr le minén làa ba á léera a Nǔhúso ní-kéní yi, wón wi ho wáayi, o yí máa hueeka nǔpua mín yi.

Há fio sía na le Dónbeení nǎn wen bío

¹⁰ Bío á í bío ò na mia á à véenináa lé bío ká: Bío mi páanía là a Nǔhúso, á mi cà ho pánká orén na pánká beeni ǎn síi mia cǎn. ¹¹ Mi khuii há fio sía na le Dónbeení nǎn mia, à dàń fàrá ǎn sánsàráa o *Satáni ní-khènló. ¹² Mu yínáí nǔpua á wa wee firáa, 6ueé. Lé há pánká-súmáa na yí máa mi, háa wee dí le bésní ho ǎmíjǎ na bío sá a Satáni yi yi, lè há pánká-súmáa na wi ho wáayi, lé hǎn wa wee firáa. ¹³ Lé bún nǎn á í le mi khuiiráa há fio sía na le Dónbeení nǎn mia ǔenǔen, bèra a na ká páahú na mu wé here yi à mi dàń ǎn à sánsá mu, á mu véení ká mi pá à fàrá à ǎn. ¹⁴ Awa, á mi wáa wioka miten. Mi ǎn le Dónbeení túiá poni wán à bún wé lòn ku-cèení na mi can lè mi kuio. Mi wé 6a ní-térénnia à bún wé lòn háa héní sía à mi pon mi kosía yi. ¹⁵ Mi ca mi kuio le Dónbeení bín-tente na wee na ho hээрà buero yi, à bún wé lòn nakáa á mi zǎ. ¹⁶ Páahú léé páahú, à mi wé wioka dé mi sía le Dónbeení yi, à bún wé lòn háa héní sía na mi 6uan mi yahó à hээрà o Satáni háa dánaso. ¹⁷ Mi wioka zúr kénkén le le Dónbeení kánia mia, à bún wé lòn kónlè na mi 6úra. Mi wioka zúr le Dónbeení bióní sese à bún wé lòn khà-tóní, háa le Dónbeení Hácírí nǎn mia. ¹⁸ Mi wé fio le Dónbeení yi féee mu bío ǔenǔen bío yi, à wé dia le le Dónbeení Hácírí dí mi yahó à mi floráa. Bún bío yi à mi na miten ǔenǔen le yi à yí sa ho floró tá. Mi wé fio na bía bío sá le Dónbeení yi ǔenǔen yi féee. ¹⁹ Mi mún wé fio na Inén yi, bèra a na à há bióní na á í ko à í bío à le Dónbeení dé jii yi, à í dàń zéeni le bín-tente bío na là sà yi lè le sí-hebúee. ²⁰ O Yeesu *Krista dó mi le l zéeni le bín-tente mu lè 6a nǔpua. Lé bún nǎn 6a dóráa mi ho kásó yi. Awa, á mi fio na mi à í dàń zéeni le bín-tente mu bío lè le sí-hebúee làa bío mu koráa.

Mǎndén tǎnti

* 5:31 Mi lorí Bío nǔhú 6úeení vǔahú (Genèse) 2.24 * 6:3 Mi lorí Léro vǔahú (Exode) 20.12; Lándá zéeniíló vǔahú (Deutéronome) 5.16

²¹ Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobéɛ, wón na wee sá a Nùhũso tonló sese, wón ɓueé zéení ɓio á ĩ ɓio karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zúrí mu. ²² Lé ɓúɓ ɓio yi á ĩ wee tonkaráa wo mi cón, ò o ɓuee zéení ɓio wa ɓio karáa làa mia, à hĩ mi sía.

²³ Le wàn Maá Dónbeenĩ là a Nùhũso Yeesu *Krista à na ho hécà minén na lé wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètɛwa yi. Le ɓa wé à mi wań mín, à wioka dé mi sía o Yeesu yi. ²⁴ Le le Dónbeenĩ wé wé mu sãamu làa ɓia ɓúenɓúen na wa wa Nùhũso Yeesu Krista lè le waminĩ na ɓii mia.

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Filiipu kèrètɛwa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Filiipu lóhó kèrètɛwa kuure yi. Lé farén lé 6a n̄n-yání n̄npua na ó o Poole buera le b̄n-tente n̄n yi ho Maseduana k̄shū yi (Bè-wénia 16.12-40), á 6a tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ho vūahū mu ó o Poole h̄a wee túa ká a wi ho kàsó yi ká a màh̄á túara ho lè le sí-wεε.

Ho vūahū mu jūhū b̄úεení ó o Poole zéénia le mí síi wan ho Filiipusa b̄io yi. B̄n m̄ón ó o zéénia b̄io ó o b̄io kará làa ba, ò o henía 6a sía. O mún b̄ia n̄n 6a yi le 6a wé liíní mítén làa b̄io ó o Yeesu wóráa mu b̄io síi. O zéénia le mí ì tonka a Epaforodiite là a Tim̄tee ho Filiipu kèrètɛwa c̄n (1-2).

O j̄a 6a zeñ wán le 6a wé yí j̄i ho kàránlò na b̄io yi bon b̄io, ká 6a sòobá mítén à wé wé là arén b̄io síi (3).

O zéénia b̄io le Dónbeení wee nanáa le sí-wεε lè ho h̄éerà b̄ia b̄úenb̄úen na páania là a Krista yi (4).

Le t̄éenti

¹ Inén Poole là a Tim̄tee na lé o Yeesu *Krista ton-sáwá wee t̄éenti minén kèrètɛwa na wi ho Filiipu lóhó yi. Wa wee t̄éenti 6a ya-díwá làa b̄ia wee séení 6a yi, làa b̄ia ká b̄úenb̄úen na b̄io s̄a le Dónbeení yi 6a páanílò là a Yeesu Krista b̄io yi. ² Le wán Maá Dónbeení là a N̄húhso Yeesu Krista à wé mí s̄amu làa mia, à na ho h̄éerà mia.

O Poole flora ho Filiipusa b̄io yi

³ P̄ahū lée p̄ahū ká ì leékaa mi b̄io, à ì dé wán Dónbeení b̄aráka. ⁴ P̄ahū lée p̄ahū ká ì wee fio à ì mún fio na mi b̄úenb̄úen yi lè le sí-wεε. ⁵ Lé b̄io, à lá ho p̄ahū na mi dó mí sía o *Krista yi á b̄ueé 6ó ho zuia yi, á mi dó mí níní m̄i le Dónbeení b̄n-tente bueró tonlò yi. ⁶ Ì láa mu yi le ho ton-tente na le Dónbeení b̄ia jūhū mia, á le è s̄á à ì t̄i j̄ii o Yeesu Krista b̄ini b̄uen-n̄nzoñ. ⁷ Ì t̄iá sí à h̄ón yilera so k̄erí m̄i mi b̄úenb̄úen d̄áni yi, lé b̄io á ì wa mia làa sòob̄é. Mu bon, le Dónbeení wó á mi l̄éera le b̄n-tente bueró tonlò yi làa mi. A p̄ahū na á ì wi ho kàsó yi, á wee tà le Dónbeení b̄ioní j̄ii o cíti-fl̄ yahó, á ì wee zéení mu wéréwéré le mu lé ho t̄iá. ⁸ Mu bon, le Dónbeení z̄ú le mu lé ho t̄iá poni, le ì wa mia làa sòob̄é làa b̄io ó o Yeesu Krista waráa mia. ⁹ A ì wee fio le Dónbeení c̄n le mi wamini w̄ioka wé dé wán, à mi b̄io z̄únló le Dónbeení b̄io d̄áni yi, làa b̄io se làa b̄io yí se hueekaró m̄n yi à w̄ioka wé dé wán. ¹⁰ B̄n ká mi ì d̄arí n̄ lén b̄io se po b̄io ká bèra a na à mi ce le Dónbeení yahó á wékheró b̄io yí m̄i yí l̄éé yi à vaa b̄úe o Krista b̄ini b̄uen-n̄nzoñ. ¹¹ A mi bè-wénia b̄úenb̄úen á à t̄erén o Yeesu Krista p̄anká yi, á 6a n̄npua á à dé ho c̄kú le Dónbeení yi, á à khòoni le.

Le b̄n-tente bueró b̄io

¹² Wán z̄awa lè wán h̄inni, ì wi à mi z̄ú le b̄io s̄a m̄i lé b̄n wó á le b̄n-tente bueró tonlò vannáa lè mí yahó. ¹³ Mu bon, ho *Oroomu b̄éε z̄i-beení parowá j̄unása làa b̄ia ká b̄úenb̄úen z̄ú le lé o *Krista b̄io yi á ì wiráa ho kàsó yi. ¹⁴ B̄io á ì wi ho kàsó yí lé b̄n mún wó á wán z̄awa lè wán h̄inni boomoso w̄iokaa dó mí sía o N̄húhso yi, á w̄iokaa henía mí sía le Dónbeení b̄ioní bueró yi. ¹⁵ Ba b̄úí wi 6a ñahū wee bue o Krista b̄n-tente lé b̄io 6a wee dí le yandee làa mi, á wi à 6a b̄io jūhū wé porí mi. Éε ká 6a b̄úí bán wee bue le b̄ioní mu lè le yi na se. ¹⁶ B̄ansowa so wee wé mu lé b̄io 6a wa mi, á z̄ú le ì wi hen le b̄n-tente j̄ii taró b̄io yi. ¹⁷ Ká b̄ia wi à 6a b̄io jūhū wé porí mi o Krista b̄n-tente bueró b̄io yi, bán yilera na wi 6a yi yí se. Ba wi à 6a bee ì ló à bè b̄io á ì wi ho kàsó yi wán. ¹⁸ Éε ká b̄n b̄úenb̄úen jūhū mia. A mu wé le yi na se loo, t̄á yi na yí se loo, b̄n yi here. B̄io jūhū wí lé ò o Krista b̄io wé bue. B̄io ó o Krista b̄io yú wee bue b̄n lée z̄amakaá ì c̄n, á ì wé è z̄amaka mu b̄io yi f̄éε. ¹⁹ Lé b̄io á ì z̄ú le b̄io wee wé ká b̄úenb̄úen vaa véení lé ì k̄aníló mi floró p̄anká yi, là a Yeesu Krista Hácírí* na wee séení mí p̄anká yi. ²⁰ B̄io á ì pan làa sòob̄é á dó ì síi wee looní lé b̄io ká: Ì máa wé b̄io b̄úí na há n̄yio dà à dí mí b̄io yi. Ká ì síi á à wé here á w̄áa wé è dé ho c̄kú o Krista yi ì wará yi làa b̄io á ì wee wéráa mu, à ì yio wé lua, t̄á à ì hí. ²¹ Mu bon, inén c̄n ká ì yio wi lua, se lé ho c̄kú déró o Krista yi b̄io yi. Ká ì 6̄en húrun loo, á ì mún ñ yí c̄nū b̄n yi. ²² Éε ká b̄io á ì yio wi lua wà, á tonlò c̄nū wí 6a n̄npua c̄n, á b̄io á ì w̄áa à lén á ì yí z̄ú. ²³ Ì wee héhéeka mu mí b̄io j̄un p̄ahū. Ì lá húrun á vaa wi là a Krista, se mu lá à wé sí m̄i, lé b̄io

* 1:19 Yeesu Krista Hácírí: O Yeesu Krista Hácírí na b̄io b̄ia hen lè le Dónbeení Hácírí lée dà-kéni.

á bñn lé bño ðèntñn sñaaní. ²⁴ Εε ká minén bño yi á ï kerlò làa mia á ñúhñ ðèn wíokaa wi po bñn. ²⁵ A bño á ï wáa láa mu yi, á ï zù le ï kerñ bñn, á à kerñ le mi ðúenðúen á wé è séení mia, á mi wíoka zñn le Dónbeenñ bño, á sña wa mi sñadéro o Yeesu yi bño yi. ²⁶ Lé bñn ñ na ká ï khñi bñnía ðuara mi cñn, á mi ï wíoka zámaka làa sòobεε ï bño yi mi páanílò là a Krista yi.

Bño 6a kèrètñwa ko 6a ðua le miten

²⁷ Bño bño here lé bño mi ï ðua miten sese á à héha làa bño ó o *Krista bñn-tente le mu koráa, bèra a na ká ï ðuara mi cñn loo táá ká ï yí ðuara loo, á ï wé ñí le mi fará ðñn mi sñadéro o Krista yi wán le le hácirí dà-kéní, á wó le ñii dà-kéní páania lá le lònbee wee tà le Dónbeenñ bñn-tente ñii. ²⁸ Mi yí díá le mi zúkúsa zánika mia bño woon yi. Bñn ñ zéení làa ba le 6a à yáa, ká mu ðèn ñ zéení le minén le mi ï kání. Bñn ðúenðúen lé le Dónbeenñ wó mu. ²⁹ Mu bon, le Dónbeenñ wó mu sáamu láa mia: Le wó á mi dó mi sña o Krista yi á mún lò wee be o bño yi. ³⁰ Mu bon, ñnén làa mia páania wee lá le lònbee dà-kéní, ðño á ï hñá lá le ho yahó á mi mñn. A lé ðén lònbee so á ï pá lan wee lá á mi wee ñí bño.

2

¹ Mi pánká wee wíoka kerñ mi páanílò là a *Krista bño yi. O waminí wee hení mi sña. Mi páania le Dónbeenñ Hácirí pánká yi. Mi sña se á zù le mákárí. ² Awa, á mi cén wáa wé ñí mín yi, á wañ mín, á wé mi yilera làa dà-kéní. Mi wé bñn ðúenðúen á tíiráa ï sñ-weε ñii. ³ Mi yí wé bño ðúí na wee wé á mi bño ñúhñ kerñ porñ bña ká. Mi wé yí yòoní miten bña ká wán á 6a mi mia. Ká mi wé liiní miten á wé leéka le bña ká sñaaní mia. ⁴ Mi wé yí leéka minén mi ðòn bño, ká mi mún wé leéka bña ká bño.

⁵ Bño mi páania là a Yeesu Krista, á mi ðua miten làa bño ó o ðuannáa miten bño sñi:

⁶ Orén na ka le le Dónbeenñ bño, á yí le mi ï ðua mí màamínlò làa de konloon.

⁷ Bùéé. O tà díá bñn ðúenðúen ò o ðueé ton le 6a nùpua bño sñi á lé o nùpue binbirí, á wó mñten là a ton-sá bño sñi.

⁸ O liinía mñten á tà bò le Dónbeenñ bñoní yi fúaa o tà mu húmú yi, hàrí mu húmú ho *kùrùwá wán.

⁹ Lé bñn nñn le Dónbeenñ wáa yòonianáa wo ó o wi mu bño ðúenðúen ñúhñ wán, á wó ó o yú le yèni na po há yènnáa ðúenðúen.

¹⁰ A bña wi ho wáayi làa bña wi ho tá wán làa bña wi ho ññ-hónbó-lóhó yi ðúenðúen ñ fará mí nñnkòñúná wán o yahó.

¹¹ A 6a ðúenðúen á à bño wéréwéré le o Yeesu *Krista lé o ñúhñso, á à dérää ho cukú o Maá Dónbeenñ yi.

Ba kèrètñwa ka lòn khoomu ho ðmññá yi

¹² Minén na á ï wa làa sòobεε, bño mi wee bè le Dónbeenñ bñoní yi, á mi wé wé bño á bña le kánía ko 6a wé. Mi wé kñnbi le Dónbeenñ làa sòobεε à wérää mu. Bño mi lá wee wé mu ká ï wi làa mia, á mi pá wíoka wé wé mu hàrí bño á ï mía làa mia. ¹³ Lé le Dónbeenñ wee na ho pánká mia á mi sña vá há wára na sí le yi á ðañ wérää há.

¹⁴ Bño léé bño na mi wee wé, á mi yí khí mi kíyo yi ká mi ï zá làa mín á wérää mu, ¹⁵ bèra a na à wékke bño yí mñ yi léé mia, á mi wé 6a nùpua na wee ce le Dónbeenñ yahó, le Dónbeenñ zàwa na á fianí mía yi ho lòn bño nùpua na lé 6a ññ-sùmáa ðñahñ. Mi ka lòn khoomu 6a ðñahñ lòn fñntéena na dó bño sñi, ¹⁶ minén na wee bue le bñn-tente, ðño wee na le mukání binbirí. Ká mi wee wé làa bñn, á ï dà à zámaka mi bño yi o *Krista bñn ðúen-ññnzoñ, lé bño le lònbee na á ï lá mi bño yi yñnò káamáa. ¹⁷ Bño mi dó mi sña le Dónbeenñ yi á mi non miten le yi bñn ka lòn muiní na 6a yan bño sñi. A hàrí ká 6a ko 6a ðúe mi, á ï wé lòn hámu na bò mu wán, á ï wee zámaka mu bño yi á à zámaka le mi ðúenðúen. ¹⁸ Làa bñn bño sñi, á minén mún wé zámaka, á mún zámaka làa mi.

O Timotee là a Epaforodiite tonkaa bño

¹⁹ I wee leéka le hen láa cñnú ká a ñúhñso Yeesu tà, á ï tonka a Timotee mi cñn bèra a na à ï ñí mi sá à sñi hñ mi bño yi. ²⁰ Lé bño ká mu yñnò wón á nùpua na wee leéka mi bño làa bño á ñnén wee leékaráa mu á mía. ²¹ Bña ká ðúenðúen yara sá mí kùrú bño ká a Yeesu *Krista bño nú ló. ²² Minén mi beere zù bño ó o wó. O páania sá le bñn-tente tonlò làa mi làa bño ó o za wee sárää le mín maá. ²³ Awa! Ká ï zña bño á ï ðño ó wérää, ó orén lé yía á ï wee leéka á ï ðèñí tonka mi cñn. ²⁴ I láa mu yi le hen láa cñnú ká a ñúhñso ò na ho wáññ mñí á ñnén ï beere á à ðuen mi cñn. ²⁵ Εε ká wán za Epaforodiite na mi lá tonkaa ï cñn ò o ðuee na mi ñii bño na mi le mi ï séení làa mi mñ, á ï le mu ko à ï díá wo ò o bñn ðuen mi cñn. O sá le bñn-tente tonlò á lá le lònbee làa mi làa sòobεε. ²⁶ O ðèntñn wi ò o mi mi wán, á mún yilera lùnkaa lé bño ó o zù le mi ñá mí wánvamu bño. ²⁷ Mu bon, o lò lá yí here làa sòobεε, léé cñnú ká a yáá lá à hí. Ká le Dónbeenñ máhá zña a mákárí, mu yáá yñnò orén mí ðòn, ñnén á le mún zña

màkàrí bèra a na à le yi-véε na wi 1 wán à yí dé wán. ²⁸ Lé bún nòn á ī wi à ī día wo ò o buen mi cǎn fùafùà, bèra a na ká mi mǎn wo, à mi sía wa, à ínén yi-véε èn yòò fī yi. ²⁹ Awa! A mi sí a yahó lè há zámaka-beení mi páaníló là a Krista bio yi. 'Ba nùpua na ka là a bio á mi wé kǎnbi, ³⁰ lé bio á cǎnú ká ká a lá à hí o Krista tonló bio yi. Bio mi yí dà máa wé máa na mi lé bio mi khèra làa mi, lé bún ó orén zàanía mí mukǎní á wó séeníaná mi.

3

O Krista bio nùhù wi po bio ká

¹ Wán zàwa lè wán hínni, á bio ká wán á ī wee bio bio ká làa mia: Mi wé zámaka bio mi páanía là a Nùhùso bio yi. Mu bio na á ī túara nòn mia na á ī bǐnía wee fī yi yǐnǎn bio na wee séé mi, ká mu léé bio na á à séení mia, à bio búí yí dàni mia yí vǐni. ² Mi pa miten bio 6a ton-sá-kora yi, 6a ka lòn booní, 6a sòobáa wee hení ho kúioró bio dǎkhǐna. ³ Mu bon, warén lé bǐa kúiora binbirí. Wa wee 6úaaní le Dónbeení lè le Hácírí pǎnká, á wee zámaka wa páaníló là a Yeesu *Krista bio yi, á yí dó wa sía waten yi. ⁴ Ká a búí lá wee leéka le mí dà à dé mí sǐi mítén yi, se ínén dà à dé 1 sǐi bún yi á à porí wón 6ánsò. Mu bon, 1 túiá lá à wé sí à ī dé 1 sǐi íten yi, ⁵ lé bio á ínén 6a *kúio 1 teró wizóoní bio hētín zòh. Wán sí lé o *Isirayeele nǐpomu, 1 ton o Bēnzamee zǐ-nùhù yi. Wán nùwá lé 6a *zúífùwa binbirí, á ī lé o zúífù binbirí. 1 lé o *Farizíε á henía o *Moyiize lándá bèrò bio, ⁶ á ī can 1 kúio làa sòobéε le Dónbeení tonló yi fúaa 1 lá wee beé 6a kèrētíewa kuure lò. A ho *lándá mu bèrò dǎní yi, á nùpue lá yí dà máa bio le 1 wó khon mu búí yi hùúu. ⁷ Éε ká a Krista bio yi, á bún biowa so na lá ka lòn cǎnú bio 1 cǎn á ī wǎa wee wé lòn bè-káamáa. ⁸ Mu bon, mu bio 6úen6úen ka lòn bio na nùhù míá 1 cǎn, lé bio á ī Nùhùso Yeesu Krista zúrúlo bún lé bio nùhù wi po bio ká 6úen6úen. Lé orén Krista mu bio yi á ī pánáa mu 6úen6úen, á wee wé mu lòn zàn-bio, bèra a na à ī bio wíoka sí a yi binbirí ⁹ à páaní làa wo. Mu yǐnǎn bio á ínén bò ho lándá yi á nòn á ī térénnánáa, ká lé bio á ī dó 1 sǐi o Krista yi á le Dónbeení wóráa mi là a nǐ-térénnii. ¹⁰ Bio á ī wee cǎ lé o Krista zúrúlo, à mún zúrú ho pǎnká na le Dónbeení nòn wo yi o véeró món. 1 wi á ī páaní a lònbee yi làa wo à tà mu húmú yi là a bio síi. ¹¹ Ká mu wó ká, á ínén mún n láa mu yi le le Dónbeení khíi véení mi.

Wa ko wa bánbá vaa yi bio wa wee cá

¹² Wán zàwa lè wán hínni, 1 yí dà máa bio le bio á ī wee cá à ī wǎa yú vó, táá bio á ī ko à ī kerínáa á nǐi wǎa tun. Éε ká 1 máhá wee hení 1 lò bèra a na à ī yí mu, lé bio ó o Yeesu *Krista léra mi á ī bio sǎ a yi 6úen6úen. ¹³ Wán zàwa lè wán hínni, ínén yí máa leéka le 1 yí mu vó. Bio bio here mi lé bio ká: Bio á ī wó khǐna á ī wǎa yí máa lorí, bio wi 1 yahó lé bún á ī wee bánbá bio yi. ¹⁴ A bio á ī wee cá lé bún á ī wǎa wee lúwí bio yi, bèra a na à ī vaa yí 1 veró cǎnú ho wáayi le Dónbeení cǎn 1 páaníló là a Yeesu Krista bio yi. ¹⁵ Lé hǎn yilera so ko à há wé kerí warén kèrētíewa na dǎn vó le Dónbeení bio dǎní yi yi. Éε ká mi wee leéka bè-vio búí mu bio yi, à le Dónbeení zéení mu yara wéréwéré làa mia. ¹⁶ Bio wi bǐn, á hen na wa van vaá 6ó yi á mi wǎa le wa wíoka bánbá làa bún bio.

¹⁷ Wán zàwa lè wán hínni, mi wé wé bio á ī wee wé. Bǐa wee bè bio mi mǎn à wa wee wé yi lé bán á mi fá mi yǐo yi. ¹⁸ Mu bon, 6a nùpua cèrèε wárá wee zéení le 6a lé o Krista na húrun ho *kúrúwá wán zúkúsa. 1 lá wee wé bio mu na mia féεε, á ī pá bǐnía wee bio mu làa mia ká 1 wá. ¹⁹ Bán nùpua so píorá lé 6a dofiná, á há nǐyi-wárá na 6a wee wé lé hǎn á 6a wee khóoní miten bio yi. Bio 6a wee leéka lé ho 6mǐjǎ bio mí dòn. Mu vaa véení ká 6a à yáa 6úen6úen. ²⁰ Éε ká warén kúrú lahó hón yóò wi ho wáayi. A wa kǎnǐlo Yeesu Krista na à lé bǐn á à buen lé wón wa wee lóoní. ²¹ Hen ká a khíi 6uara á wa sǎnía na cǎkú míá ó o 6ueé wé á há à kerí lá a sǎnía na cǎkú wi bio síi. O o ò wé mu lè ho pǎnká na wi o cǎn, hǎa ó o ò yíráa le sée mu bio 6úen6úen warí.

4

¹ Awa, wán zàwa lè wán hínni na 1 wa làa sòobéε, 1 sǐi 6èntǐn vá à ī bǐnǐ mi mia. Mi bio wee wéé 1 síi, á lé minén bio yi à yí ho cǎkú, á mi wǎa wíoka fǎrá dǐn mi páaníló là a Nùhùso yi.

Le zéení bio

² O Evodii là a Sēntiisi á ī wee hení bio ká á à na yi le 6a nǐ-cúa wé le dà-kéní 6a páaníló là a Nùhùso bio yi. ³ Éε ká únén na páanía wee sǎ ho tonló làa mi lé mí yahó á ī wee bio bio ká á à na yi: 'Ba háawa mu mí nùwá nún á ũ séení. 'Ba páanía le le lònbee làa mi le Dónbeení bǐn-tente bueró bio yi. O Kileman lè wán zàwa na ká mún páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeení bǐn-tente bueró bio yi. Bán yènnáa túara bǐa yú le mukǎní binbirí yènnáa vǎahú yi.

⁴ Mi wé zámaka féεε mi páaníló là a Nùhùso bio yi. 1 wíokaa wee bio mu, mi wé zámaka. ⁵ Mi wé 6a nùpua na wayika à 6a nùpua 6úen6úen zúrú bio. Mi wé leéka le hen làa cǐnú

ká a Nùhúso á à 6uen. ⁶ Mi yí le mi hácírí yáa bío woon yi. $\text{E}\epsilon$ ká mi màkóo wé wi bío lée bío yi, á mi zéení mu lè le Dónbeení. Mi mún wé dé le b́arákà $\text{f}\epsilon\epsilon\epsilon$. ⁷ Ká mi wee wé ká, á le Dónbeení á à na mí h́éerà mia, hón h́éerà so dà bío wa wee leéka búenb́úen wán, ho ò wé á mi yiwa máa wé è dè, á yilera máa wé è lúnka mi páaníló là a Yeesu *Krista bío yi.

⁸ Wán źawa lè wán h́inni, á bío ká wán á ì ì bío bío ká làa mia: Bío ko mu wé here mia lè ho t́uía poni bío, làa bío búenb́úen na ko lè le kónbii, làa bío t́érénna, làa bío wee ce, làa bío ó o nùpue ko ò warí, làa bío ko lè ho cùkú. Bío búenb́úen na se làa sòobéé, làa bío ko lè le búaaníí lè bún bío ko mu wé here mia. ⁹ Bío á ì káránna làa mia á mi tà yi, bío mi jíá ì cón làa bío mi m̀on á ì wee wé lè bún á mi wé b̀e yi. Ká mi wee wé ká, á le Dónbeení na wee na ho h́éerà, á à ḱerí làa mia.

Ho Filiipu lóhó k̀erét́ewa b́arákà déró bío

¹⁰ I wee zámaka làa sòobéé ì páaníló là a Nùhúso yi, lè bío mi máhá wáa dàrna zéenia làa mi le mi pan ì bío. Mu bon, mi pan ì bío yí khú ká lè bío mi lá d́ín yí yú mu wéró níí. ¹¹ Mu yínorí bío búí f̀óra mi á ǹon á ì wee bíoráa ká. Hen ká ì bío ka làa bío na, á ì síí wa mu bío yi lè bío á ì mána mu búenb́úen. ¹² I khon loo, á ì źú bío á ì ì 6ua lè ìten. I bío wi loo á ì źú bío á ì ì 6ua lè ìten. I yú bío á ì dí loo, tàá ì yí yú bío á ì dí loo, á ì yí puuní loo, tàá à bío wi ì cón f̀òo mi loo, mu búenb́úen yi á ì źú bío á ì ì 6ua lè ìten sese. ¹³ Bún bíowa so wéró pánká ó o *Krista wee na mi. ¹⁴ $\text{E}\epsilon$ ká bío mi séenia mi le lónbee na yú mi bío yi 6̀enṭṭn lée bío na se.

¹⁵ Minén Filiipusa, mi źú le páahú na á ì 6úa le Dónbeení b́in-tente bueró nùhú mi cón, á ló ho Maseduana k̀hú yi, á lè minén mi dón lè 6a k̀erét́ewa kuure na séenia mi. ¹⁶ Páahú na á ì wi ho Tesaloniiki yi lè b́in mi 6úa mu nùhú yi, á séenia mi làa bío á ì màkóo wi yi á d́an há cúa-nun. ¹⁷ Bún yí máa zéení le ì wee cá à mi wé séení mi làa bún síí $\text{f}\epsilon\epsilon\epsilon$, $\epsilon\epsilon$ ká ì máhá wi á le Dónbeení na bío mi wee wé 6an cùnú mia. ¹⁸ Mi hámu na mi tonkaa là a Epaforodiite 6ueé d́an mi lè mí jí-káa, mu yáa puunía bío á ì màkóo wi yi búenb́úen. Bío mi ǹon mi ka lón muiní yia na ćina á sámu sí le Dónbeení yi. ¹⁹ Wán Dónbeení na náfòró níí mia á à na bío mi màkóo wi yi búenb́úen mia mi páaníló là a Yeesu *Krista bío yi. ²⁰ Le ho cùkú á bío sí wán Maá Dónbeení yi $\text{f}\epsilon\epsilon\epsilon$ há lúlúio na níí mia yi. *Amiina!

Le t̀èní

²¹ B́ia bío sá le Dónbeení yi 6a páaníló là a Yeesu *Krista bío yi á mi t̀èní yi lè mí ní-kéní kéní. Wán źawa lè wán h́inni na làa mi páania wi mún wee t̀èní mia. ²² B́ia hen na bío sá le Dónbeení yi búenb́úen wee t̀èní mia, s̀nkú b́ia wee sá ho *Oroomu b́éé cón.

²³ Le o Nùhúso Yeesu Krista wé mu sáamu làa mia.

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Koloosi kèrètɛwa kuure yi

Vūahū tularó jūhū

Ho vūahū na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Koloosi lóhó kèrètɛwa kuure yi. Yia nín-yání buera le Dónbeení bioní b̄n lé yía 6a le Epafaraasi, o là a Poole páanía wee sá ho tonló dà-kéní. O wee lé ho Koloosi lóhó mí bæere yi (1.7; 4.12).

Pāahū na ó o Poole wi ho kàsó yi ho Oroomu yi (4.3), ó o Epafaraasi 6ueé 6úεεkíwo wá bía n̄n wo yi le 6a n̄pua 6úi h̄n̄n wee v̄iní ho Koloosi kèrètɛwa lè ho káránlò 6úi síí.

Lé b̄n̄n n̄n ó o Poole túararáa ho vūahū na kà n̄n 6a yi, à zéení le Dónbeení t̄úá poni làa ba, bèra a na à 6a p̄í 6a n̄pua mu káránlò. O mún bía n̄n 6a yi le le Dónbeení ð̄n o Yeesu *Krista wán léraráa ho ð̄m̄j̄ná, à lé orén le wee ð̄n wán kánínáa 6a n̄pua (1–2).

O zéénia bio 6a wé è 6ua lè mítén 6a páánílò là a *Krista yi (3–4).

Lé o Tisiiki là a Oneziimu ó o Poole tonkaa lè ho vūahū mu á 6a vaá n̄n ho Koloosi kèrètɛwa kuure yi.

Le t̄ɛn̄ti

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeení lè mí síí bio á wó á ì lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. Inén lè wán za Timotee ² á wee t̄ɛn̄tí minén wán zàwa lè wán h̄nni na bio sá le Dónbeení yi ho Koloosi lóhó yí á páanía là a Krista, á s̄adéró wo yi fará t̄ina. Le wán Maá Dónbeení à wé mu s̄amu làa mia, à na ho h̄ɛrà mia.

O Poole Dónbeení b̄aráká déró bio

³ Hen ká wa sansan wee fio wa N̄h̄t̄so Yeesu *Krista 6̄n̄ Maá Dónbeení yi mi bio yi, à wa dé le b̄aráká. ⁴ Wa wee dé le b̄aráká lé bio wa j̄á bio mí s̄ia dóráa o Yeesu Krista yi bio, làa bio mí waráa b̄ia 6úén6úén na bio sá le Dónbeení yi. ⁵ Mi dó mi s̄ia á wa mín, lé bio mi dó mi s̄ia á wee l̄oní le Dónbeení bè-tente na le dó mí j̄ii le mí ì ká làa mia ho wáayi. Mu bè-tente mu á mí j̄á bio p̄ahū na 6a buera le b̄in-tente n̄n mia yi, dén na lé ho t̄úá poni. ⁶ Ho ð̄m̄j̄ná 6úén6úén yi, á b̄ia wee tà le b̄in-tente mu bio, à wé bio sí le Dónbeení yi á wee dé wán ká 6a wà. Lé ká síí á mu mún wee wéráa minén c̄n̄ à lá ho p̄ahū na mí j̄á le b̄in-tente mu yi, á z̄na le Dónbeení s̄amu bio binbirí à 6uee 6úe ho zuia j̄ii wán. ⁷ Mu lé o Epafaraasi, yia wa wa làa s̄ob̄ɛɛ na làa w̄n páanía wee sá a Krista tonló, lé wón buera le b̄in-tente mu n̄n mia. O wee s̄obá mítén à s̄aráa o Krista tonló wa lahó yi mi c̄n̄. ⁸ Lé orén 6ueé b̄ia le waminí na á le Dónbeení Hácírí wó á mi wa làa mín bio làa w̄n.

⁹ Lé b̄n̄n n̄n á p̄ahū na wa j̄á mi bio yi j̄ii wán, á wa wee fio le Dónbeení yi f̄ɛɛ mi bio yi. Wa wee fio le le Dónbeení na mu bè-z̄n̄miní lè mu bio z̄n̄lò 6úén6úén na wee lé lerén mí bæere Hácírí c̄n̄ mia. Lé b̄n̄n ñ na ká mí ì z̄n̄ bio le síí wá yi á mu j̄ii ì sí. ¹⁰ B̄n̄n ká mí ì ð̄n ñ 6ua miten làa bio mu koráa là a N̄h̄t̄so, á mí wé è wé bio sí a yi 6úén6úén f̄ɛɛ lè há wárá na se lè mí sííwá 6úén6úén, á à w̄ioka à z̄n̄ le Dónbeení. ¹¹ Bio le Dónbeení p̄anká j̄ii m̄ia, á wa wee fio le yi le le wé à mí p̄anká k̄ɛn̄ bèra a na à mí wé ð̄n h̄l̄ mí s̄ia, à j̄i mí yiwa lè le s̄i-w̄ɛɛ. ¹² Mí wé dé wán Maá Dónbeení b̄aráká. Le wó á mí ko à mí níí k̄ɛn̄ há k̄a na le b̄ará ká làa b̄ia bio sá le yi mu khoomu yi le c̄n̄. ¹³ Le kánia w̄n le t̄ibirí p̄anká n̄i yi, á wa wáa wi le Za na le wa làa s̄ob̄ɛɛ b̄ɛn̄í ð̄in̄í ¹⁴ Lé o Za mu p̄anká yi á le kánia w̄n, á s̄era wa bè-kora ð̄ia.

O Krista kh̄oontlò leni

¹⁵ O Za mu yi á wa wee mí le Dónbeení na yí dà máa mi.

O kí mu bio 6úén6úén, á wi mu bè-l̄énnia 6úén6úén j̄úh̄t̄ wán.

¹⁶ Lé bio ó orén lé yia le Dónbeení ð̄n wán léraráa mu bio 6úén6úén,

bio ho wáayi, làa bio ho tá yi,

bio wee mi, làa bio yí máa mi,

há p̄ankáwá lè mí sííwá 6úén6úén.

Le Dónbeení ð̄n orén wán á léraráa mu bio 6úén6úén,

mu bio 6úén6úén le lera orén bio yi.

¹⁷ Orén wi ká bio 6úi ð̄n̄ yí lera.

Lé orén p̄anká yi á mu bio 6úén6úén wi mí lara yi sese.

¹⁸ Ba kèrètɛwa 6úén6úén kuure na ka lòn s̄ánia 6̄n̄ j̄úh̄t̄ lé orén.

Lé orén le kuure mu 6úa wán.

Lé orén lé 6a ní-h̄ia nín-yání so na v̄era á máa b̄iní máa hí

bèra a na ò o ð̄i mu bio 6úén6úén yahó.

19 Lé bío mu wó sína le Dónbeení yí à bío lerén karáa búenbúten à le Za mún kerí làa búñ.
 20 A mu mún wó sína le yí à le ðín orén wán à bío ho wáyí làa bío ho tá yí búenbúten làa de bíni wé sí.
 Lé o Za na húrun ho *kùrùwá wán à cáni kúará pánká yí à le dóráa ho hésrá lerén lè mu bío búenbúten pàahù.

21 A minén na lá lé 6a nǐ-hǎni le Dónbeení cón, á lá lé le zúkúsa mi yile-kora lè mí bè-kora wéro bío yí, 22 á le wáa wó á mi bíniá sí làa de bío le wó á le Za wó a núpue á húrun pánká yí. Le wó ká síi bèra a na à mi ðán ðín le yahó ká mi wee ce á flañi mia yí á bè-kohó yèni yí máa ve leé yí. 23 Ká mí máhá ko mi wioka dé mí sía o Za mu yí, á fará ðín. Bío mí dó mí sía wee lóoni bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé le bín-tente yí á mi yí khènnáa. Le bín-tente mu lé ðio mí jǎ khúina, ðio buera non ho ðimjǎ núpua búenbúten yí. A lé lerén bín-tente mu bueró tonló á ínén Poole mún wee sá.

O Poole lónbee na ó o wee lá bío

24 Há làa na ká wán á le lónbee na á ì wee lá mi bío yí á ì wee zámaka bío yí. Lé ká síi á ì sǎniá lò ò beráa á à tíiráa le lónbee na wa ko wa kǎa yí jii* o *Krista tonló sáró yí 6a kèrètíewa búenbúten kuure na lé o sǎniá bío yí. 25 Inén wáa lé 6a kèrètíewa búenbúten kuure mu ton-sá lé bío le Dónbeení kǎrafáa ho tonló mi, á le ì zéeni mí bíoni bío yahó búenbúten mí séeniló bío yí. 26 Le bíoni mu lé mu bío na le Dónbeení lá sà ho ðimjǎ núpua búenbúten yí háani. Eε ká há làa na ká wán á le wáa zéeniá le bíoni mu bío làa bío sá le yí. 27 Le Dónbeení le mí ì zéeni láa ba le le bío na lá sà yí na semu 6an síi mia á 6a núpua búenbúten níni ðán kerí yí. Búñ bío so lé o Krista páaniló làa mia. Lé búñ non á mi dó mí sía wee lóoni ho cukú na le Dónbeení dó mí jii le mí níni ì kerí yí. 28 Lé wón Krista so á wa wee zéeni bío, á wee jii le Dónbeení nípomu nǐ-kéni kéní zení wán, á wee kǎrán 6a lé mí nǐ-kéni kéní mu bè-zúrmini pánká yí. Wa wee wún bèra a na à 6a nǐ-kéni kéní ðáni dá wé 6a páaniló là a Krista pánká yí. 29 Lé búñ te bío á ì wee sáráa ho tonló mu le ì soobéε là a Krista pánká beení na wee mí bío á ì wee wé yí.

2

1 I wi à mi zúr le ì wee sá le ì soobéε minén lè ho Lawodisee lóhó kèrètíewa, làa bío ká búenbúten na yère mún ðín yí dá ì wán bío yí. 2 I wee sá le ì soobéε bèra a na à mi búenbúten sía wé hereka à mi wé le dá-kéni bío mi wa làa mín bío yí. Búñ bío yí á mi ì yí mu bè-tentewá lè mí síiwá búenbúten na ko làa mia ká mi bènfin zúna le le Dónbeení bín-tente na mí jǎ le ho túiá poni. Lé búñ n à ká mi ì zúr le Dónbeení bío na lá sà yí, búñ na lé o *Krista. 3 Lé orén mí ðon á mu bío zúrúlo le mu bè-zúrmini búenbúten na lé ho náforó binbirí wee lé cón. 4 I bío búñ non mia bèra a na à mi yí ðia míten le o 6úí khá lè mí bín-sia vtiini. 5 I mia mi tshú búñ bon, ká ì hácirí ðén máhá wí làa mia. Bío mí 6uannáa mín sese, làa bío mí sladéro o Krista yí fará tǎna á ì síi wan bío yí.

Wa páaniló là a Krista bío

6 Awa, á bío mí tà ò o Yeesu *Krista wé mi Núhúso, á mi wáa 6ua míten làa bío sí a yí mí páaniló làa wo bío yí. 7 Mi fará mí sladéro wo yí lón vǐndéε na naní zon ho tá yí bío síi. Mi le mí sladéro mu wo yí á wioka wé dé wán. Mi wioka fará ðín mi sladéro wo yí. Mi wé mu búenbúten héha lè ho kǎranló na mi yí, á wioka wé dé le Dónbeení bǎráka féεε.

8 Mi pa míten bío. Mi yí ðia le 6a núpua ví mia lè mí kǎranló na yí bon á jǎhú mia. Hón kǎranló so fará 6a núpua lǎndáwá lè ho ðimjǎ pánkáwá na yí máa mi wán, ká ho yí fará Krista wán. 9 Mu bon, bío ó o Krista wó a núpue mí cúee á bío le Dónbeení karáa búenbúten ó o mún karáa. 10 A le Dónbeení bío ðáni yí á mi bío búenbúten jii sú mí páaniló là a Krista yí, wón na wi há pánkáwá na yí máa mi búenbúten jǎhú wán. 11 Bío mí páanía làa wo, á mí lé 6a núpua na 6a kúiora. Ká hón kúioró so máhá yí wó mí sǎniá yí. Ho *kúiiro na ó o *Krista wó le mu bè-kohó pánká na ó o léra mia. 12 Páahú na mí bátízera yí, á mi ka lón núpua na páanía núnala là a Krista á mún páanía véera làa wo le bío mí dó mí sía le Dónbeení pánká na véeniá wo léra 6a nǐ-hía tshú yí. 13 A minén na lá húrun le Dónbeení cón mu bè-kora na mí lá wee wé làa bío mí yí kúiora bío yí, á le wáa véeniá mia mí páaniló là a Krista bío yí. Le séra wa bè-kora búenbúten ðia. 14 Wa wékheró bío na jǎ wa jǎniá yí á le 6ó jǎhú lón kéní vǎahú bío síi. Le 6úaa mu ho *kùrùwá wán á 6óráa mu jǎhú. 15 Le fáara há pánkáwá na yí máa mi búenbúten fúna á dó há nǐyio há yí 6a núpua búenbúten yahó o Krista húmú ho kùrúwá wán pánká yí.

16 O o 6úí wáa yí ko ò o cití mia bío mi yí bó 6a *lǎndá yí mu bè-ðinii lè mu bè-junii ðáni yí, táá bío mí yí máa ði há sǎn-beera, táá ho piihú miló nún-yáni wizonle sǎnú, táá 6a *zúífúwa vǔnkálo wizonle sǎnú. 17 Búñ búenbúten fù lé bío lá wá 6úee wé 6àn khǎnkhánaamu. Ká

* 1:24 Mi lorí Matiye vǎahú 24.3-14; Maaki vǎahú 13.19-23

mu binbiriso wee lé o Krista yi. ¹⁸ Mi yí díá le o 6úí bío le mi yí ko lè ho cùnú le Dónbeení cón. I wee bío bíá wee wé lé 6a wee liiní miten à 6úaaní ho wáayi tonkarowá bío. 'Ba wee bío le mi bío jùhú wi po bíá ká 6a bè-miní bío yi. Lé 6arén te mí kúrú yilera. 'Ba wee yòoní miten mu bío yi káamáa. ¹⁹ Ba yí ceéra a Krista na ka lòn sánia 6àn jùhú yi. Lé orén wee wé à há sánia biowa na ceékaa mín yi à wé dá làa bío le Dónbeení le mu wéráa.

Wa húmú lè wa vèeró là a Krista bío

²⁰ Mi páania húrun là a Krista, á kánia ho dímjná pánkává na yí máa mi níi yi. A léé webio non á mi pá wee díá miten à 6a kíkáka yi lè mí *lándáwá, ka lè mi bío pá sá ho dímjná yi? ²¹ Ba le mi yí lá bío ká, à yí dí bío ká, à bío ká mi yí dá. ²² Hón lándáwá so bío ciran mu bío na ká a núpue jíána mu lè mí mákóo, à mu vé. Lé 6a núpua bò há á wee káran làa mín. ²³ Mu bon, mu ka lòn bè-zúrminí bío na se á wee zéeni le 6a núpua wé dé mí sòobé le Dónbeení bío yi, à wé liiní miten, à wé beé mí sánia lò. Éé ká mu jùhú máhá mia. Mu wee kána bío 6a núpua sía wee vá yi mí dòn yi.

3

¹ A bío mi ka lè mi vèera là a *Krista, á mi wáa wé cànka bío bío sá ho wáayi, hen na ó o Krista yòò kará yi le Dónbeení nín-tiání. ² Mi wé leéka bío bío sá ho wáayi bío, ká mi wé yí leéka bío bío sá ho dímjná yi bío. ³ Mu bon, mi ka lè mi húrun, á mi wáa yú le mukón-finle là a Krista, wón na páania lè le Dónbeení. Bíá bío sá ho dímjná yi á le mukón-finle mu bío sá yi. ⁴ O Krista lé yía lé mí mukáni. Ká a Krista khii wá 6ueé zéeni miten lè ho dímjnáa, á mún ñ zéeni làa ba le mi bío sá mí yi, á mi ì páaní a cùkú yi làa wo.

Le mukón-finle lè le mukón-ktinle bío

⁵ Awa, á bío wi mia na bío sá ho dímjná yi á mi 6úe jùhú. Bún na lé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá, lè há n̄yi-wará, lè mu bío na yí se na mi sía wee vá yi, lè há yío na yí máa sí lè mu bío. Bún na ka lòn wónna na mi dó mí sía yi. ⁶ Hón wékhewa so lé hía wee wé à le Dónbeení síi cínáa [bíá yí máa bè le bíoní yi.] ⁷ Lé bún 6àn síi á minén mún lá wee wé páahú na há wékhewa pánká wi mí wán. ⁸ Éé ká há làa na ká wán á mi khi mu 6úen6úen yi. Mi wé yí le mi sía cí, mi díá le mukón-júilè, lè há lántaa, lè há káakó-bíoní. ⁹ Mi wé yí fúaa sabíoní na mín yi. Mi wé yí wé bún biowa so, lé bío mi wáa díá bío mi fù wee 6ua lè miten. ¹⁰ Mi wáa yerémáa wó 6a ní-fla. Lé le Dónbeení wó mia lè 6a ní-fla á wee yerémá mia féeé, á mi 6onmín làa de, à mi zúr le binbirí. ¹¹ Lé bún non á 6a *zúifúwa làa bíá yínóí 6a zúifúwa, làa bíá kúiora làa bíá yí kúiora, lè 6a ní-hání, làa bíá yío yí héra, lè 6a wobáani làa bíá wi miten, bán 6úen6úen á hueekaró mia yi. O *Krista mí dòn lé yía bío jùhú wi. Bíá dó mí sía wo yi 6úen6úen ó o páanianáa.

¹² Awa, minén na le Dónbeení wa á hueekaa á mi bío sá le yi, mi wáa wé 6a núpua na zú le makári. Mi wé wé mu tentemu. Mi wé liiní miten à wé wayika. Mi wé jí mi yiwa. ¹³ Mi wé yí le mí sía cí mín yi. Ká a 6úí wé wó khon lè mí ninza, à mi sén díá na mín yi. Bío ó o Núhúso séraráa mi wékhéro díá, lé bún 6àn síi á minén mún wé sén díá nanáa mín yi. ¹⁴ Mi warí mín, bún lé bío bío here á po bío ká 6úen6úen. Lé bún á à wé mia lè le dá-kéní binbirí.

¹⁵ Lé o Krista h́éerá na ó o wee na mia à dí mi biowa 6úen6úen yahó. Lé hón h́éerá so á le Dónbeení hueekaa mia à mi kéri yi, à mi wé lòn sánia dá-kéní. Mi wé dé le báraká. ¹⁶ Le o Krista bíoní kéri mi yiwa à jii sí, à mi wé káran mín, à wé hení mín sía lè mu bè-zúrminí na jii sú. Mi wé sío há lení lè mí síiwá lè mí sía 6úen6úen à dérée le Dónbeení báraká. ¹⁷ Bío mi wee bío làa bío mi wee wé 6úen6úen á mi wé wé là a Núhúso Yeesu yéni. Mi wé dé o Maá Dónbeení báraká o Yeesu mu pánká yi.

Bío wa ko wa 6ua làa mín

¹⁸ Háawa, mi wé liiní miten na mi bárání yi, làa bío mi ko mi wé wé làa bú mi páaníló là a Núhúso bío yi. ¹⁹ Báawa, mi warí mi hánání. Mi wé yí jiiiní mí mukáni 6a wán.

²⁰ Záva, mi wé bè mi maáwá lè mí nuwá bíoní yi mu bío 6úen6úen yi, lé bío á bún sí a Núhúso yi. ²¹ Maáwá, mi wé yí cí mí záva sía à téé 6a bára.

²² Wobáani, mi wé bè mi júnása na wi ho dímjná yi bíoní 6úen6úen yi. Mi wé yí wé mu 6a yío yi mí dòn à càraa le yéni 6a cón. Ká mí máhá wé sá na 6a yi lè le yi na wee ce, bío mi wee kónbi o Núhúso bío yi. ²³ Mi wé wee sá tonló léee tonló, à mí hén mi yiwa sáráa ho, à kéri lè mu lé o Núhúso á mi wee sá na yi, ká mí yí máa sá na núpua yi. ²⁴ Lé bío mi zú le o Núhúso á à saáni mia, dén saáni so lé há ká na ó o bára ká làa bíá bío sá a yi. Yía lé mí Núhúso lé o Yeesu Krista, lé wón á mi wee sá na yi. ²⁵ Ká bíá 6èn wee wé bío yí téréna, bán ó o Núhúso á à saáni yi á à héha làa bún, o máa hueeka núpua mín yi.

4

¹ Wobáani júnása, mi wé wé bio térénna á héhaa lè mi wobáani. Lé bio mi zú le minén mún Nuhúso wi ho wáayi.

Le zéenti lè le tɛɛnti bio

² Mi yi khi ho floró yi. Mi dé sòobɛ ho yi á wé dé le Dónbeení báraká fɛɛɛ. ³ Mi mún wé flo na warén yi bèra a na à le Dónbeení hén mí bín-tente bueró jii na wen, bɛn na lé o *Krista bio na lá sà yi. Lé bɛn bio yi á i wiráa ho kásó yi. ⁴ Mi flo na mi bera a na à i dani zéeni mu wéréwéré láa bio á i ko à i zéeni láa bɛ.

⁵ Mi wé zúni miten buaró bia yinóni 6a kèrɛtɛwa tɛahɛ. Páahɛ lé páahɛ na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu. ⁶ Mi wé 6a nupua na zú há bioní à wé bio há bín-tentewà, à wé dani bio lè 6a nupua láa bio mu koráa.

⁷ O Tisiiki 6ueé zéeni bio á i bio karáa búenbúen láa mia. Wón lé wán za mu kèrɛtɛmu dani yi á i wa láa sòobɛ. O wee sòobá miten à sáráa o Nuhúso tonló láa mi. ⁸ Bio non á i wee tonkaráa wo mi cɛn léé bèra a na à mi zúni bio wa bio karáa, o ò hí mi sía. ⁹ O Onziimu na wee lé mi cɛn á à bè mín láa wo. Wón mún lé wán za mu kèrɛtɛmu dani yi á i wa láa sòobɛ. O siidéro o Krista yi fará tina. Lé 6arén mí núwá jun á à bè mín 6ueé zéeni bio wó wa cɛn búenbúen láa mia.

¹⁰ O Arisitaaki, yia láa mi páania wi ho kásó yi á wee tɛɛní mia. O Baanabaasi 6án za na 6a le Maaki mún wee tɛɛní mia. O buenló bio fera bia non mia. Ká a 6ueé dɛn mia, à mi 6ua a sese. ¹¹ O Yeesu, yia 6a mún wee ve le Zusituusi wón mún wee tɛɛní mia. Ba *ziifúwa na lé 6a kèrɛtɛwa tɛahɛ, á bán mí dòn lé bia láa mi páania wee sá, à zéeni le Dónbeení bá-zámu bio. Ba henía i síi. ¹² O Epafaraasi, yia wee lé mí cɛn, á mún wee tɛɛní mia. Wón mún lé o Yeesu Krista ton-sá, á wee sòobá miten à flo fɛɛɛ mi bio yi bèra a na à mi siadéro le Dónbeení yi wioka fará tɛn, à wé 6a kèrɛtɛwa na dɛn wó, á yi máa titika le Dónbeení síi bio wéro yi. ¹³ Inén i beere non bio ó o wee beéráa miten lò láa sòobɛ minén lè ho Lawodisee lè ho Hiyerapoliisi lóra kèrɛtɛwa bio yi. ¹⁴ O Luki na lé o dɛkátúarán, yia á i wa láa sòobɛ, lá a Demaasi mún wee tɛɛní mia.

¹⁵ Mi tɛɛní wán záwa lè wán hínni kèrɛtɛwa na wi ho Lawodisee lóhó yi. Mi mún tɛɛní a Ninfa lè 6a kèrɛtɛwa na wee kúee mín wán o zii yi.

¹⁶ Ká mi káránna i vūahɛ mu wó, à mi na ho ho Lawodisee kèrɛtɛwa kuure yi à bán mún kárán. Ká bán mún tonía ho vūahɛ na non 6a yi á non mia, à mi mún kárán hón.

¹⁷ Mi hení na a Aasiipu yi le ho tonló na o Nuhúso káráfáa wo yi ò o wé sá à ho jii sí.

¹⁸ Lónbio lé Inén Poole lè i nin-bia á wee túa bio ká à na mia. Mi yi le mi yiwa sá mi ho kásó na á i wi yi. Le le Dónbeení à wé mí sáamu láa mia.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Tsaloniiki kèrètɛwa kuure yi

Vūahū túaró nūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho á nɔn ho Tsaloniiki kèrètɛwa kuure yi. Ho Tsaloniiki mu lé ho Maseduana kshū ló-beenī. Ba kèrètɛwa kuure na ho lóhó mu yi lé orén Poole fára le. Eε ká a máhā yí darína yí kará bín yí míana. Lé bío á ho káranló na ó o wee na á 6a *zúfúfwa 6úí yí tà bío, á 6a nɔn wo (Bè-wénia vūahū 17.1-17). Bío nɔn ó o túararáa ho vūahū mu lé ho tonló na ó o sá hūinia yi bín ó o wi ò o bíní sí jii.

Bío le kuure mu yí fára yí míana, ká bío le kèrètɛwa wee wé ká mu se búenbúen ó o ná, ó o wee zámaka mu bío yi, á wee hení 6a sía le 6a bánbá á 6a kèrètɛmu wé va le ho yahó. O bía 6a nī-hía vèeró bío làa ba, làa bío ó o *Krista á bíní ì buen á 6ueé fé bía dó mí sía wo yi. O mún bía le 6a wé sá á yí dí parí.

Ba bè-zúrlowà tò mu wán le ho vūahū mu lé hía lé o Poole nín-yání vūahū na ó o túara. O túara ho há lúluio 6úará-jun làa píru (50), le ho 6úará-jun làa píru làa dà-kéní (51) pāahū o Yeesu teró món.

¹ Mu lé warén, o Poole, là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na kà á á na minén Tsaloniiki kèrètɛwa kuure yi, minén na bío sá a Maá Dónbeenī là a Nūhúso Yeesu *Krista yi. Le le Dónbeenī wé mí sáamu làa mia á na ho hээрà mia.

Bío ho Tsaloniiki kèrètɛwa buan le mítén

² Wa wee dé le Dónbeenī bāraká fεε mi búenbúen bío yi. Wa yí máa khí le Dónbeenī floró yi mi bío yi. ³ Wa wee leéka mi bío fúuu wán Maá Dónbeenī yahó. Lé bío á mi yí dú parí mi sladéro le Dónbeenī yi. Le waminí na wi mia lé dén nɔn á mi wee wéráa mu bè-tentewá. A mi sladéro wa Nūhúso Yeesu *Krista yi á mún fára dín. ⁴ Wán zawa le wán hínni, wa zū mu le le Dónbeenī wa mia á hueekaa á mi bío sí le yi. ⁵ Wa yí buera le bín-tente yí nɔn mia le wa jini mí dòn, wa mún wó mu le le Dónbeenī Hácíri pánká, á mún láa mu yi kénkén le le bín-tente mu bío lé ho túiá. Bío wa buan le waten mi tshū á mi bío wé seráa á mi zū. ⁶ Bío warén wó á mi bó yi, á mún bó bío ó o Nūhúso wó yi. Hári bío mi lò wee be làa sóobεε mí cúee, á mi pá tà bò le Dónbeenī bíoní yi le le sí-wεε, dío le Dónbeenī Hácíri wee na.

⁷ Bío mi wó ká lé búñ á bía tà a Krista bío ho Maseduana le ho Akayii kána yi búenbúen lá ko 6a wé loí yi á wé. ⁸ Lé le minén cón ó o Nūhúso bíoní dín yi á sá jánáa ho Maseduana le ho Akayii yi. Mu yínɔn búñ mí dòn. Mí Dónbeenī bío taró á bēnbéra há lūa búenbúen, á mu bān bíoró yáá wáa nūhū mia wa cón. ⁹ Ba núpua búenbúen wee bío bío mi buan làa wén bío, pāahū na wa van mi cón yi. Ba mún wee bío bío mi pá há wónna á mi tà le Dónbeenī binbiri na wi fεε bío, á nɔn miten le yi ¹⁰ á pannáa le Za Yeesu na á lé ho wáayi ì buen, wón na le vèenia. Orén Yeesu mu lé yía á á kání wen le Dónbeenī sí-cíilè cítii pāahū.

2

Ho tonló na ó o Poole sá ho Tsaloniiki lóhó yi bío

¹ Wán zawa le wán hínni, minén miten mɔn wa buenló mi cón cúnú. ² Mí zū mu le sání wa buen mi cón, á 6a beéra wa lò, á zuaína wen ho Filiipu lóhó yi. Ká le Dónbeenī máhā henía wa sía á wa bueraráa le Dónbeenī bín-tente nɔn mia le há kánkáa. ³ Wa bè-bíonii yí dín bío na yí bon wán. Yílera na yí se mia wén. Wa yí máa cá á wa víní núpue. ⁴ Búee. Le Dónbeenī lora wén, á mɔn á wa ko làa bú, á le kárafáa mí bín-tente wén á wa wee bue. Hen ká wa wee bío, se mu yínɔn núpua á wa le wa á wé sía, ká mu lé le Dónbeenī. Dén na zū bío khíina zoó wi wa sía yi. ⁵ Mí zū mu kénkén le wa bíoní yínɔn ní-khēnló bíoní. Wa yí máa bío á cá bío núpue 6úí cón. Bún le Dónbeenī mí beere zū. ⁶ Wa mún yí cá á minén táá ní-vio khóoní wén. ⁷ Wa yáa lá ko á wa wé fé bío 6úí mi cón lé bío wa lé o *Krista tonkarowá. Eε ká wa máhā tà wayíira waten mi tshū làa bío ó o há-jáa wé wayíiraa mítén á loínáa mí zawa yi bío síi. ⁸ Wa wa mia làa sóobεε lé búñ nɔn á wa yí kánaa le Dónbeenī bín-tente bueró á na mia yi mí dòn, á wa le wa á na waten búenbúen mi bío yi. Bún wee zéeni le mi bío 6éntfn here wén dákhína. ⁹ Wán zawa le wán hínni, ho tonló na wa sá, làa bío wa lò bonnáa á mi zū bío. Wa sá le wisoní le ho tñaaht, béra a na á wa bío yí wé sèró mi ní-kéní 6úí wán. Lé ká síi á wa wóráa á bueraráa le Dónbeenī bín-tente nɔn mia. ¹⁰ Minén na tà a Krista bío á wa buan waten sese yahó, á téréenna waten. Bío 6a dà á bío le wa wó khon yi á mia. Minén

* 2:2 Mí loí Bè-wénia vūahū 16.19-24; 17.1-9

lè le Dónbeení lé mu seéràsa. ¹¹ Mi zú mu le mi nǐ-kéní kéní á wa ɓuan làa bio ó o maá wee wé ɓua lé mí zàwa bio síi. ¹² Wa non há yile-tentewá mia, á hǐna mi sía, á bía mu henía non mia le mi ɓua miten làa bio le Dónbeení síi vá yi. Dén na von mia á mi kerí le bá-zàmu cùkú yi.

¹³ Wa mún pá bǐnía wee dé le Dónbeení bǎráká bè-vio ɓúí bio yi. Páahú na mi ná le Dónbeení bióní wa jíní yi, á mi yí ɓuan le lòn nùpe bióní, á mi ɓuan le là le Dónbeení bióní bio síi. Mu bon. Le ɓèntǎn ló le Dónbeení cǎn làa túiá. Le bióní mu bè-wénia wee mi minén na tà a Krista bio cǎn. ¹⁴ Wán zàwa le wán hǐnni, ho *Zudee kǎhú kèrètɛwa kuio na bio sá le Dónbeení yi bio na sá 6a yi lé bǔn ɓàn síi á minén mún káa yi. Le lònbee na yú 6a 6a *zúífúwa níi yi, lé dén lònbee so síi á mǐn zàwa mún beéra le mí ló. ¹⁵ Lé ɓarén zúífúwa yáanía ɓó le *Dónbeení jǐ-cúa fɛerowá. Lé 6a zúífúwa mún ɓó a Nùhúso Yeesu. Warén wa beere á 6a beéra lò. Le Dónbeení síi bio wéró mia 6a yi húúu. Bio bio wi 6a nùpua ɓúenɓúen yi á 6a tun wána. ¹⁶ Wa lá wi á wa bue le Dónbeení bióní á na bía yǐnǎí 6a zúífúwa yi á ɓán fen, á 6a wi 6a hé wen. Lé ká síi á 6a wó á tíraráa mí bè-kora na 6a wee wé fɛɛe jǐi. Ɛɛ ká mu véenúú á le Dónbeení síi cá 6a yi.

O Poole sti vá ò o mi ho kèrètɛwa wán

¹⁷ Wán zàwa le wán hǐnni, wa saawaa mún yi á yú páahú á wa máa mi mún, ká wa máhá wee leéka mi bio. A wa wee ɓánbá, á wi wa mi mi wán, lé bio á mi bio wi wen làa sóobɛɛ. ¹⁸ Lé bǔn non á wa lá wi á wa bǐnǐ ɓuee ɓúɛɛkǐ mia. Inén Poole wó mu lora dǎn há zen cúa-yen. Ká a *Satǎni máhá hò wen. ¹⁹ Bio non á wa dóráa wa sía, á wi le sí-wee yi, lé minén bio yi. Lé minén lé le saánti na á à wéé wa sía wa Nùhúso Yeesu yahó o khǐi bǐnǐ ɓuenlò páahú. ²⁰ Mu bon. Lé minén lé wa cùkú le wa sí-wee.

3

¹ Bio wa míana wa máa jǐ mi sá, á wa ná wa yiwa san. Lé bǔn non á wa tò mu wán le wa á kɛɛní ho Atɛna lóhó yi wa dòn, ² á wa tonkaa wán za Timotee mi cǎn, wón na wee sá le bǐn-tente bueró tonlò le le Dónbeení, ɗio bio ciran o *Krista. Wa tonkaa wo ò o ɓuee wé á mi sladéro le Dónbeení yi wíoka fǎrá ɗǐn, ò o mún hení mi sía. ³ Lé bǔn á à na ká minén ɓúí máa día mítén á ho zuia lònbee na wee yí mia máa lúnka mi yilera. Minén miten yáá zú mu le warén na tà a *Krista bio ko wa káa le lònbee mu yi. ⁴ Bio wa hǐa wi mi cǎn á wa fèra bía mu non mia le wa lò ò be làa sóobɛɛ. Mi zú le bǔn lé bio ɓèn wó. ⁵ Lé bǔn non á ì ná ì yi san á ì tonkaa o Timotee mi cǎn ò o ɓuee loí bio mi sladéro le Dónbeení yi bio karáa á bǐnǐ ɓuee bio na mǐ. Bio dá-kéní á ì lá zána yi, le jún-sí ò o *Satǎni khá mia vǐnía. Ká mu lá wó làa bǔn se wa seéra waten mi bio yi káamáa.

⁶ Ɛɛ ká bio ó o Timotee ló mi cǎn ɓueé dǎn, á bio ó o bía mi sladéro le Dónbeení yi le mi waminí ɗǎnǐ yi léé sí-wee bio. O bía le ká mi san san lon wa bio á mí sía wa. O le mi wee cá á mi mi wa wán làa bio á warén mún wi á wa mináa mi wán bio síi. ⁷ Wán zàwa le wán hǐnni, lé bǔn non wa yúráa le sí-hǐlè mi sladéro le Dónbeení yi bio yi le hácirí yáaró le le lònbee na wee yí wen yi. ⁸ Há làa na ká wán á bio mi can tǐna o Nùhúso yi á wee fǎnǐ wa sǎnía. ⁹ Wa yáá yí zú bio wa á dé le le Dónbeení bǎráká le sí-wee na wa wee yí le yahó mi bio yi. ¹⁰ Wa wee fio le Dónbeení yi le wa sóobɛɛ le wisoni le ho tǎnǎahú á wa làa mia bǐnǐ mi mún, á bio fòora mia mi sladéro le Dónbeení yi bio yi á wa tí bǔn jǐi.

¹¹ Le wán Maá Dónbeení mí beere le wa Nùhúso Yeesu á wíoka ho wǎhú na wa á bè ɓueé mináa mi wán. ¹² Le o Nùhúso wé á le waminí na mi wa làa mún á mún wa le 6a nùpua ɓúenɓúen, á wé dé wán á yòo puuní. Le le waminí mu ɓonmín làa ɗio á wa waráa mia. ¹³ Bǔn ká a Nùhúso á á hení mi sía, á mi yiwa á á ce wán Maá Dónbeení yahó, wa Nùhúso Yeesu làa bía ɓúenɓúen na bio sá a yi ɓuenlò páahú.

4

Bio 6a kèrètɛwa ko 6a ɓua le miten

¹ Wán zàwa le wán hǐnni, wa kenía mia làa bio mi ì ɓuaráa miten á bio á à wé sínáa le Dónbeení yi. A le làa bǔn mi ɓuan le miten. Ɛɛ ká wa máhá wee fio mu mi cǎn làa sóobɛɛ á wee hení mu na mia o Nùhúso Yeesu yèni yi le mi wíoka dé mu wán.

² Há yile-tentewá na wa non mia á mi zú. Lé o Nùhúso Yeesu á há ló yi. ³ Bio le Dónbeení wee cá lé á minén mi kuio bio sí le yi: Mi pa miten bio ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síiwa yi. ⁴ Mi nǐ-kéní kéní zúñ bio mi ì hénináa mi sǎnía yi mu bio yi á héha làa bio le Dónbeení síi vá yi. ⁵ Mi yí día miten á mu bio na yí se poní wé ɓúe làa bio á bía yí zú le Dónbeení wee wéráa mu. ⁶ Nǐi woon yí wé yí khe le mún za mu bio mu ɗǎnǐ yi húúu. Wa bía mu non mia wó á ná mi zeñ wán le bía wee wé hǎn wára so síi ò o Nùhúso síi á á cǐ yi á á cití. ⁷ Bio bía bon, le Dónbeení yí von wen le wa wé há-fénló làa bá-fénló le mí síiwa. Le von wen á wa

bio s1 le yi 6úen6úen. ⁸ Lé bñn nòn ká yía pá há bióni na kà, se mu yínón nùpue á 6ànsò pá bio. Mu lé le Dónbeení ó o pá, ðio wee na mi Hácírí mia.

⁹ Bñn khíina bñn, á mu ñúhñ mún wáa mia á 6a túa vùahñ na mia 6a kèrètíewa waminí ðání yi. Bio mi ì wañ láa mún á le Dónbeení zéenia láa mia vó. ¹⁰ Bñn lé bio á mi yáá 6uan lé wàn zàwa lé wàn hínni 6úen6úen na ho Maseduana kshñ 6úen6úen yi. Eé ká wa pá wee fio mia le mi wòka dé mu wán. ¹¹ Mi sòobá miten á kerí mún wán ho héerá yi. Bio bio ciran mia lé bio mi wé loñ. Mi wé sá á ñíá mi màkóo miten láa bio wa heníanaa mu nòn mia. ¹² Lé bñn á à na ká bía yínón 6a kèrètíewa wé è kónbi mia á mi bio mún máa wé sèró o 6úí wán.

O Nùhñoso bñni 6uenló bio

¹³ Wàn zàwa lé wàn hínni, wa wi mi zñn bía húrun tñiá. Lé bñn á à na ká mi yilera máa yáa láa bía yí dó mí sia 6a ñí-hía veeró bio yi bio sii. ¹⁴ Wa dó wa sia le o Yeesu húrun á veera. Lé o Yeesu mu bio yi á le Dónbeení á à ve bía húrun á à kúee mún wán láa wo.

¹⁵ O Nùhñoso bióni 6úí ðání yi, á bio ká lé bio wa á bio: Ká a Nùhñoso khii bñnia 6uara, á warén na yio á à wé lua hón páahñ so yi á máa dí bía húrun yahó. ¹⁶ Le zèeré á à dé, á le Dónbeení wáyí tonkarowá ñúhñoso támu, lé le Dónbeení búaaní támu sá á à ñí. Bñn ká a Nùhñoso mí beere á à lé ho wáyí á à líi. A bía húrun ká 6a dó mí sia o *Krista yi á à vèe ho yahó. ¹⁷ Bñn mún á warén na yio wi lua á le Dónbeení á à páaní ì láa ba há dùndúio wán á yòó sínaa o Nùhñoso yahó. Bñn ká wa á kerí là a Nùhñoso fèé. ¹⁸ Mi wé bio há bióni mu na mún yi á heníanaa mún sia.

5

¹ Wàn zàwa lé wàn hínni, mu ñúhñ mia á 6a túa vùahñ na mia mu biowa mu 6úen6úen 6àn wéró páahñ lé mu 6àn wizonle ðání yi. ² Minén mi beere yáá zú mu sese le o Nùhñoso 6uenló á khii wé mu bè-vñnkanií láa bio ó o kónlo wee wé 6uennáa ho tñnaahñ bio sii. ³ Ká 6a nùpua khii wee bio: «Wa wi ho héerá yi. Bio na yí se máa yí wen.» Lé hón páahñ so 6a yío 6ueé tí ká mu bio 6úen6úen fù lunkaa mún yi 6a wán. Mu khii yòoka 6a wán láa bio ó o há-sániso sání vía wee wé yòokaráa o wán bio sii o teró páahñ. Ba máa fen le wizonle mu zòñ. ⁴ Eé ká minén wàn zàwa lé wàn hínni, minén bán mia le tñbíri yi, á le wizonle mu máa yòoka mi wán là a kónlo bio. ⁵ Mi 6úen6úen bio sá mu khoomu yi, mi bio sá le wisoni yi. Mu yínón tñnaahñ wa wi yi. Wa mia tñbíri yi. ⁶ Awa, á mi yí le ðámu 6úe wen láa bía ká bio. Mi wa fání wa yío á zñn waten 6uaró mu bio 6úen6úen yi. ⁷ Lé ho tñnaahñ á 6a nùpua wee wé da yi, á lé ho tñnaahñ á 6a mún wee wé ñu khée yi. ⁸ Eé ká warén bán bio sá le wisoni yi á wa ko wa zñn waten 6uaró mu bio 6úen6úen yi. Wa sladéro le Dónbeení yi, lé wa waminí á ko mu wé lòn hía táró baká na wa á zí á à paráa waten yi, á wa sladéro ho kánlóló bio yi á ko mu wé lòn hánlóló kónle na wa wé è 6ún. ⁹ Le Dónbeení yí léra wen cítíi bio yi. Le wi á le kání wen lé wa Nùhñoso Yeesu *Krista nii. ¹⁰ Wón lé yia húrun wa bio yi, bèra a na ká wa yío wi lua loo, táá ká wà húrun loo, á wa láa wo páaní kerí mún wán. ¹¹ Mi wé hení mún sia ká sii, á wé seenika mún á mi sladéro le Dónbeení yi wé dé wán láa bio mi yáá wee wéráa mu.

Há bioni na bio henta nòn 6a kèrètíewa yi

¹² Wàn zàwa lé wàn hínni, wa wee fio bio ká mi cón: Mi wé kónbi bía wee sá le Dónbeení tonló mi cón, bán na ó o Nùhñoso bárá mi ñúhñ wán le 6a wé zéeni mia. ¹³ Mi wé kónbi 6a, á wañ 6a le mí sòobéé le Dónbeení tonló na 6a wee sá bio yi. Mi kerí mún wán láa héerá.

¹⁴ Wàn zàwa lé wàn hínni, wa pá bñnia wee fio mia: Mi wé bio 6a pariwá cón. Bía le hézání wi yi á mi hení bán sia. Mi wé s1 6a yídawa. Mi wé ñí mi yiwa 6a nùpua 6úen6úen biowa yi. ¹⁵ Mi pa miten bio, á mi wé yí dí yúaa mún wán. Minén mún yi wé sòobá miten á wé mu bè-tentewá láa mún fèé, á mún wé mu láa bía ká 6úen6úen.

¹⁶ Mi wé le mi sia wa fèé, ¹⁷ á yí khi ho fioró yi. ¹⁸ Mi wé dé le Dónbeení baráká bio 6úen6úen yi. Bñn lé bio le Dónbeení cá minén na lé le dà-kení là a Yeesu *Krista cón.

¹⁹ Mi yí hè le Dónbeení Hácírí bè-wénii. ²⁰ Le Dónbeení ñi-cua na lé wee fèé á mi yí p1 á wé láa káakó-bio. ²¹ Mi wé cincií mu bio 6úen6úen vé, á lén bio se mu yi á 6ua. ²² Mu bio na yí se le mí sífwá á mi khènnáa.

²³ Le le Dónbeení na wee na ho héerá lé ðio wé á mi kerí le lerén bio binbirí. Le minén mi kùio, mi hácírí, lé mi manáká, lé mi sánia á le pa bio á fianí yí zo, á lóonínaa wa Nùhñoso Yeesu Krista 6uenló. ²⁴ Le Dónbeení na von mia wee wé bio le dó mí ñii le mí ì wé. Lerén lé ðio á à wé mu á à tí ñii.

²⁵ Wàn zàwa lé wàn hínni, mi wé fio na wen.

Le tènñi

²⁶ Mi tènñi wàn zàwa lé wàn hínni kèrètíewa 6úen6úen yi lé le kónbii.

²⁷ I ðñn o Nùhñoso wán wee óónóónínaa mia, le ho vùahñ na ká á mi káran le 6a kèrètíewa 6úen6úen ñí.

²⁸ Le wa Níhúso Yeesu Krista sáamu à kerí làa mia.

Ho jun nii v̄ahú na ó o Poole túara non ho Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi

V̄ahú túaró ñuhú

Ho v̄ahú mu na ká yi, ó o Poole b̄inia lá a N̄uhúso ɓuenlò b̄io wee zéeni yahó. Lé b̄io ɓa n̄pua ɓúí h̄ia wee b̄io wéréwéré le o ɓuara vó. A mu d̄ó le z̄ání ɓa kèrètíewa kuure yi. 'Ba wee b̄io le o Yeesu pá le mí máa fé mí. O Poole b̄ia le s̄ání ò o Yeesu b̄ini ɓuen, ó o ní-s̄umúí ɓúí á à h̄íní ì k̄áaní ɓa n̄pua, á ɓa à s̄ánsá le Dónbeení. 'Ba ɓúí wee leéka le b̄io ó o N̄uhúso ɓuenlò w̄a s̄uaraa ká síí, á mí ì k̄eéni máa wé è s̄á d̄e, á ɓa n̄nzawa wé è d̄íni. O o Poole pá mu, ò o b̄ia b̄io ká non ɓa yi: «Yia yí wi ò o wé s̄á d̄e, á ɓanso ɓ̄en mún yi ko ò o wé d̄í.»

O túara ho n̄n-yání v̄ahú á piina b̄io yen b̄un m̄ón ó o ɓ̄en túara h̄ia ká.

¹ Mu lé warén, o Poole lá a Siliv̄en lá a Tim̄otee á wee túa ho v̄ahú na ká á à na minén Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na b̄io s̄á w̄an Maá Dónbeení lá a N̄uhúso Yeesu *Krista yi. ² Le o Maá Dónbeení lá a N̄uhúso Yeesu *Krista wé mí s̄áamu láa mia, á na ho h̄éerá mia.

O N̄uhúso Yeesu ɓueé fl le c̄ítii

³ W̄an z̄awa lè w̄an h̄inni kèrètíewa, wa ko wa wé dé le Dónbeení b̄aráká féé mi b̄io yi. Mu térénna à wa wé mu, lé b̄io mi s̄adéro le Dónbeení yi wee va lè mí yahó láa s̄òobé, á le waminí na mi n̄-kéni k̄éni wa láa m̄ín á wee dé w̄an. ⁴ Lé b̄un non wa wee kh̄onínáa waten ɓa kèrètíewa kuio t̄ahú b̄io mi tà f̄ará d̄in sese b̄io yi, láa b̄io ɓa n̄pua ñina mia á wee beé mí lò à mí pá tà d̄ó mí s̄la o Yeesu *Krista yi.

⁵ Mu wee zéeni le le Dónbeení c̄ítii fl̄ó térénna. Lé b̄un ñ na ká mí ì korí lè le Dónbeení bá-z̄amu, b̄io mí lò wee be b̄io yi. ⁶ B̄io térénna lé b̄io le Dónbeení á à wé. B̄ia wee beé mí lò á le è beé lò. ⁷ Minén na lò wee be á le Dónbeení kh̄ii na h̄á v̄irná yi láa w̄en páahú na ó o N̄uhúso Yeesu kh̄ii yóó lé ho w̄áayi le mí w̄áayi tonkarowá na p̄anká wí á ɓueé lí zéeni mítén. ⁸ O ò ɓuen ho d̄h̄ú na yèkèyèkè yi, á ɓueé beé b̄ia yí wí ɓa z̄urí le Dónbeení lò, á yí máa bè wa N̄uhúso Yeesu b̄in-tente yi. ⁹ L̄onbee na ñii mia lé d̄io á à yí ɓa. Le Dónbeení á à ña ɓa á ɓa á kh̄en lerén lè mí d̄aríló na c̄úkú wí yi. ¹⁰ N̄onzoñ na o ò lé á à ɓuen yi, á b̄ia b̄io s̄á a yi á à dé ho c̄úkú wo yi. B̄ia d̄ó mí s̄la o yi á à mí a, á à z̄amaka a b̄io yi. Minén mún ñ k̄eéni ɓa t̄ahú, lé b̄io mí tà le b̄ioní na wa buera non mia b̄io.

¹¹ Lé b̄un non wa wee fio féé mi b̄io yi. Wa wee fio le Dónbeení yi le le wé à mí korí lè ho veró na le von láa mia. Wa wee fio le le Dónbeení d̄aríló p̄anká yi, á mu tentemu na mí wee leéka wéró lè mí s̄adéro le Dónbeení yi à le Dónbeení tí ñii. ¹² Ká mu wó láa b̄un, á wa N̄uhúso Yeesu yèni á à yí ho c̄úkú mí b̄io yi, á minén mún ñ yí ho c̄úkú o b̄io yi. B̄un lè w̄an Dónbeení lá a N̄uhúso Yeesu Krista s̄áamu.

2

B̄io zéenia le Dónbeení z̄úkúso d̄ání yi

¹ W̄an z̄awa lè w̄an h̄inni, hen ká mu lé b̄io ciran wa N̄uhúso Yeesu *Krista ɓuenlò lè wa f̄emínlò láa wo b̄io, á wa wee fio mia ² le mí yí d̄eéni lunka mí yilera á wé lè mí ñuná mia b̄in, ka lè o N̄uhúso ɓuara mí ñá s̄a. Mu dà à wé le mu féera non mia l̄on Dónbeení ñi-c̄ua, táa mu b̄ia non mia, táa mu zéenia le wa ka lè wa túara mu ho v̄ahú yi non mia. ³ Mí yí d̄ia le n̄pue kh̄a mia láa b̄io ɓúí síí huúu, lé b̄io le wizonle mu máa dá ká ɓa n̄pua á yí k̄áa, á yí pá le Dónbeení b̄io. A le Dónbeení z̄úkúso*, yia ñuhú sú á yí zéenia mítén yí wó. ⁴ B̄io ɓa n̄pua wee ɓuaani ɓuenɓuen l̄on dofiina ó o ò firáa. O ò ȳoní mítén b̄un ɓuenɓuen w̄an. O kh̄ii hení mí síí á yóó zo le *Dónbeení z̄i-beeni yi á zoó k̄eéni ká a b̄io le minén lé le Dónbeení. ⁵ B̄io á ì h̄ia d̄in yí ló mí c̄n, á ì b̄ia mu láa mia, táa mí yi s̄a mu yi le? ⁶ Mí w̄a z̄u b̄io ɓuan wo d̄nía b̄io ká w̄an. Lé b̄un non ó o máa zéeni mítén ká mu ȳin̄n̄ ho páahú na f̄era b̄o d̄ia d̄n. ⁷ Mu bè-s̄umúí na b̄io s̄ankaa á d̄eéniá ɓúakáa wee wé. P̄ahú na á b̄io pá ɓuan mu d̄nía á à kh̄en láa b̄u, ⁸ b̄un ká le Dónbeení z̄úkúso máh̄á à zéeni mítén. O o N̄uhúso Yeesu ñii s̄ns̄amu p̄anká á à ɓue o. O ò ȳaa wo lè mí ɓuenlò p̄anká. ⁹ Le Dónbeení z̄úkúso mu kh̄ii ɓuen lá a *Sat̄áni d̄aríló, á ɓueé wé mu yéréké b̄iowa lè mí síiwá á à kh̄a lè ɓa n̄pua. ¹⁰ H̄a wén-kora lè mí síiwá o ò wé á à kh̄a láa b̄ia wee v̄iní mítén. 'Ba wee v̄iní mítén lé b̄io ɓa pá ho túiá poni na dà ɓa wee k̄aní, á yí wa ho. ¹¹ Lé b̄un non á ho p̄anká na wee v̄iní á le Dónbeení á à dé ɓa yi, bèra a na à ɓa dé mí s̄la b̄io yí bon yi. ¹² A b̄ia ɓuenɓuen

* 2:3 Dónbeení z̄úkúso: O z̄úkúso mu lé o Sat̄áni tonkaro. O pá le Dónbeení b̄io. Or̄én mí bèere l̄andá na ó o b̄o yi mia. Le Dónbeení d̄ankáa wí o w̄an féé.

na yí máa dé mí sía ho tũia poni yi à 6a wee weé mí sía mu bè-kora wéró yi, bán búenbúen júná á à sí.

Le Dónbeení hueekaa mia á kánia

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, minén na ó o Nùhũso wa, wa ko wa wé dé le Dónbeení bára ká fée mi bío yi. Lé bío mu nín-yání, á le Dónbeení hueekaa mia le mí ì kání lè mí Hácírí pánká, dío wee wé á wa bío sí le yi, à séení bío mí dó mí sía ho tũia poni yi. ¹⁴ Lé bũn le Dónbeení von mia bío yi le bín-tente na wa buera nòn mia pánká yi. Le von mia bèra a na ò o Nùhũso Yeesu *Krista cùkú à mí nńi keń yi.

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, lé bũn nòn à mí cén hení mi lò, à fára đń. Bío wa bía lè wa jíní nòn mia làa bío wa túara há vónna yi á kenía làa mia à mí bè yi sese. ¹⁶ Wa Nùhũso Yeesu Krista mí bæere lè wán Maá Dónbeení á wó á wa yú le sí-hebúee na jii mia lè le sídéró binbirí. ¹⁷ Le 6a wíoka dé mí sí-hebúee wán, à na ho pánká mia, hía mi ì wéráa mu bío búenbúen na se, mi bíoní lè mí wára yi.

3

Mi wé fio na wen

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu véení á mí wé fio na wen bèra a na ò o Nùhũso bíoní wíoka wé dání ben fè há lùà fùafùà à le yí ho cùkú há lòn-vio yi làa bío á le bío wóráa minén cón bío síi. ² Mi mún fio à le Dónbeení kání wen 6a nĩ-kora lè 6a nĩ-súmáa níní yi, bío 6a búenbúen yínórí nùpua na wee tá à dé mí sía le Dónbeení yi. ³ Éé ká a Nùhũso wón le mí ì wé bío na ò o wé mu. O ò sí mia á à pa mi bío ó o nĩ-súmúí máa yí mia. ⁴ O Nùhũso hína wa sía mi bío yi, o wee zéení mu na wen le bío wa henía nòn mia á mí wee wé, á mún wee wé mu ká mí wá fée. ⁵ Le o Nùhũso séení mia mi yilera yi, à mí wań le Dónbeení, à mí mún dání wé jii mi yiwa làa bío ó o *Krista jánáa mí yi bío síi.

Mi wé sá làa bío á warén wórda mu

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, wa wee hení mu ù na mia wa Nùhũso Yeesu *Krista yèni yi, le bía búenbúen na lé 6a paríwá mi fahú á yí máa 6ua mítén héha lè ho kàránlò na wa nòn mia, á mí pa mítén bío yi. ⁷ Minén mi bæere zũ bío mi ì 6ua lè mítén á à wéráa lè wa bío. Warén kera làa mia á wa yí dú parí. ⁸ Wa yí día waten ó o búí yí díinía káamáa. Búee! Wa sá á lò bon làa sóobé le wisoni lè ho fínàahú, bèra a na à wa bío yí wé sèró mi nĩ-kéní woon wán. ⁹ Ho pánká na wa yú bío yi, á wa lá dà à bío le mí wé séení wen. Éé ká wa le wa máa bío mu. Wa wó mu ká síi á zéení làa mia le mí bè yi. ¹⁰ Páahú na wa kera mi cón á bío ká lè bío wa henía nòn mia: Yía yí wi ò o sá dèe, á 6ánsó 6èn mún yí ko ò o wé dí. ¹¹ Wa wee bío làa mia ká síi lé bío wa wee jii le 6a búí wi mi fahú lé 6a paríwá. Ba yí máa sá dèe. Ba bè-wénia búí mia ká yínórí à dé mítén 6a nĩ-vio bíowa yi. ¹² Bán nùpua só á wa wee fio á à hení bío ká á à na yi o Nùhũso Yeesu Krista yèni yi, le 6a ko 6a wé sá à dárínáa mítén 6ua.

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, minén bán yí le mí bàrá tè mu bío na se wéró yi. ¹⁴ Hen ká a búí pá le mí máa bè bío wa bía ho vùahú na ká yi, à mí zúrí 6ánsó bío, à wé yí wa dà a, á há níyio ò dí o. ¹⁵ Éé ká mí mahá yí wé o lè mí zúkúso, ká mí wé zéení à lè mín za bío síi.

Há dúbuaa lè le tɛɛnti

¹⁶ Le o Nùhũso mítén, yía lé ho héerá 6ánsó, à wé na ho héerá mia há pónna búenbúen yi fée. Le o Nùhũso keń lè mí búenbúen. ¹⁷ Lé ínén Poole lè 1 nín-bia á te le tɛɛnti na ká bío wee túa. I wee wé túa mu à véenínáa 1 vónna. Lé bũn le 1 vónna túaró síi. ¹⁸ Le o Nùhũso Yeesu Krista wé mí sáamu lè mí búenbúen.

Ho nín-yání vūahú na ó o Poole túara n̄n o Timotee yi

Vūahú túaró jūhú

O Timotee b̄n maá h̄a lé o *Ker̄esi n̄i, ká b̄n nu h̄a lé o zūífú h̄n̄zoró, á lé o k̄er̄t̄e. O Poole lá a Timotee zūna mín ká a Poole mu wá waá bue le Dónbeení bioní ho Lisitere lóhó yi. Mu páahú ká a Timotee lé o yārónza f̄e. O h̄a dó mí s̄i le Dónbeení yi láa s̄ob̄e (Bè-wénia 16.1-3). A lá b̄n̄ j̄ii wán, ó o Timotee wáa b̄o a Poole yi á 6a wee sá le Dónbeení tonló (Bè-wénia 17.14; 18.5; 19.22).

O Poole v̄nna na ó o túara n̄n o Timotee yi lé h̄a b̄io j̄un.

Ho nín-yání vūahú yi ó o b̄ia biowa b̄io t̄n̄ b̄io:

1. O j̄n̄ á k̄er̄t̄ewa zeñ wán le 6a pa m̄iten b̄ia wee k̄arán 6a le mu b̄io na yi bon b̄io yi.
2. O z̄eenia b̄io á k̄er̄t̄ewa ko 6a wé 6uaan̄ina le Dónbeení. O mún z̄eenia b̄io á 6a k̄er̄t̄ewa 6̄uen̄6̄uen, le 6a kuio n̄i-k̄a láa b̄ia wee séeni 6a ko 6a 6ua le m̄iten.
3. Mu véenii ó o Poole z̄eenia b̄io ó o Timotee ko ò o 6ua le 6a k̄er̄t̄ewa à dàñ s̄áraa le Dónbeení tonló sese.

Le t̄eñti

¹In̄én Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé b̄io le Dónbeení na lé wa k̄án̄ilo lá a Yeesu Krista mu le 1 sá ho tonló mu konloon. ²Timotee, lé ún̄én á i wee túa ho vūahú na ká á à na yi, lé b̄io á wa s̄lad̄eró o Krista yi dàñ yi á ù lé 1 za. Le wán Maá Dónbeení lá a Yeesu Krista na lé wa N̄h̄t̄so à wé mu bè-tentewá láa fo. Le 6a na mí waminí le mí h̄er̄à mia.

Yi háctri b̄ia wee vt̄ini 6a n̄pua le mí k̄aránl̄o yi

³Láa b̄io á i b̄iaráa mu n̄n̄ foñ, díá á ù k̄eení ho Ef̄eze yi. Ba n̄pua 6̄ui wi ho lóhó mu yi á wee v̄ini 6a n̄pua le mí k̄aránl̄o. Cén h̄e 6a le 6a díá mu. ⁴Mún b̄io na 6a yi le 6a yi na m̄iten h̄a w̄ahio bè-bionii yi, láa b̄io á b̄n̄ 6̄uaawa b̄io wór̄aa b̄io b̄ioró. B̄n̄ lé b̄io wee dé le w̄aaní na here 6a páahú, mu yi máa wé á 6a na m̄iten b̄io le Dónbeení le mí i wé yi, á wa yi dá máa z̄ūñ b̄io le Dónbeení le mí i wé ká wa yi dó wa s̄ia le yi. ⁵B̄io n̄n̄ á i le ù b̄ioráa mu na 6a yi lé b̄io á 6a ko 6a wañ mí n̄nz̄awa. Ká 6a le mí wa mí n̄nz̄awa á 6a ko à 6a s̄ia ce à wé le h̄a yile-tentewá, à dé mí s̄ia 6̄uen̄6̄uen le Dónbeení yi. ⁶H̄s̄n̄ wén-tentewá so 6̄uen̄6̄uen á 6a 6̄ui p̄á díá á 6a wee v̄ini m̄iten le le w̄aaní-k̄án̄le na j̄ūh̄ú mia. ⁷O *M̄oyiize l̄andá k̄aránl̄o le 6a n̄pua b̄io á 6a wee hení ká b̄io 6a wee b̄io láa b̄io 6a wee k̄arán á 6ar̄én mí beere yi z̄ū k̄uará. ⁸Mu bon, o M̄oyiize l̄andá se, ká wa wee bè ho yi láa b̄io á mu koráa. ⁹Wa ko à wa z̄ūñ le ho yi b̄ar̄á n̄pua na t̄er̄enna b̄io yi. B̄ueé! B̄ia ho b̄ar̄á b̄io yi lé b̄ia yi máa bè le Dónbeení bionii yi, le 6a n̄i-k̄aania le 6a n̄i-s̄umáa, le 6a bè-kora w̄erowá. Ho b̄ar̄á b̄ia yi máa k̄n̄bi le Dónbeení, láa b̄ia wee 6ua m̄iten le le b̄io j̄ūh̄ú mia b̄io yi, láa b̄ia wee 6̄ue mí maáwá táá mí nuwá b̄io yi. N̄i-6̄ue lé n̄i-6̄ue á ho b̄ar̄á b̄io yi. ¹⁰Ho mún b̄ar̄á b̄ia wee wé ho há-f̄enl̄o le ho há-f̄enl̄o le mí s̄i wá, le 6a báawa na wee da le mí n̄nz̄awa báawa, láa b̄ia wee ȳé 6a n̄pua b̄io yi. Ho l̄andá mu b̄ar̄á 6a sab̄in-f̄taalowa láa b̄ia wee dé mí j̄in̄i na ká 6a máa bè mu yi b̄io yi. Ho b̄ar̄á b̄ia 6̄uen̄6̄uen na yi máa bè ho k̄aránl̄o na t̄er̄enna yi b̄io yi. ¹¹Hón k̄aránl̄o so héhaa le le Dónbeení c̄ukúso b̄in-tente. Le Dónbeení na wee wé mu bè-tentewá lé dén k̄ar̄afáa le b̄in-tente mu mī.

O Poole wee dé o Krista b̄ar̄aká

¹²I wee dé wa N̄h̄t̄so Yeesu *Krista b̄ar̄aká lé b̄io ó o n̄n̄ ho p̄anká mī á i wee s̄áraa o tonló. I wee dé o b̄ar̄aká le b̄io ó o láa mī, á léra mi wó le mí ton-sá. ¹³In̄én na f̄ú wee yáa o ȳeni, á wee beé b̄ia tá a b̄io lò, á mún wee lá a, ée ká ar̄én wón mah̄á z̄ūna i mak̄arí lé b̄io á i lá yi z̄ū b̄io á i wee wé, á i yi dó 1 s̄i wo yi. ¹⁴Wa N̄h̄t̄so Yeesu Krista wó mu s̄amu le mí s̄i wá láa mi. O wó á i dó 1 s̄i wo yi, á wa a, á mún wa 6a n̄pua. ¹⁵B̄io á i wee b̄io ká láayi wi á ko à 6a n̄pua dé mí s̄ia mu yi: O Yeesu Krista 6uaa ho ð̄m̄j̄ná yi bèra a na à 6a bè-kora w̄erowá k̄án̄i. A in̄én le ȳia lé o bè-kora w̄ero po b̄ia ká. ¹⁶Ká a Yeesu mah̄á z̄ūna i mak̄arí, in̄én na bè-kora wi po b̄ia ká, á j̄n̄ mí yi i b̄io yi. O wó mu á z̄eenia le 6a n̄pua na kh̄ii tá a b̄io á à ȳir̄aa le muk̄án̄i binbirí na máa vé. ¹⁷Le 6a n̄pua 6̄uen̄6̄uen dé ho c̄ukú le Dónbeení yi á wé k̄n̄bi le, ler̄én na á n̄pue yi dá máa mi, á wi f̄eé, á wee dí le b̄eñi f̄eé. Ler̄én mí ð̄n̄ le le Dónbeení. *Amiina!

O Poole wee hení a Timotee s̄i

¹⁸I za Timotee, b̄io ká le b̄io á i hení ì na foñ, á héha le h̄a bioní na le Dónbeení j̄i-cúa f̄erowá yáania b̄ia ù dàñ yi, bèra a na ù s̄i wé here le b̄in-tente tonló na fo wee sá yi.

19 Wioka dé ũ sli, á sá ho lè le yi na se. Ba nĩ-dòndáa 6úí pã bũn á 6a 6èn yí bíníá yí dó mí sía le Dónbeení yi. 20 Bán nùpua so ó o Himenee là a Alekisàndere wi tlahũ. A ĩ dia 6a á 6a bio sã a Satãni yi, bèra a na à 6a yí bíní yí là le Dónbeení.

2

Bio á wa ko à wa wé flo bio yi

1 Bio á à wé here mia á à dí bio ká búenbúen yahó lé bio ká: Mí wé flo le Dónbeení yi lè mí sòobé, á 6ón6óní le, á dé le bārākā 6a nùpua búenbúen bio yi. 2 Mí wé flo na 6a bá-záwa làa bia á ho pánká wi nii yi búenbúen yi, lé bũn ñ na ká wa à keñ ho héerā yi, á à wé waten, á mún wé è wé hā wárā na se. 3 Ho flo á na 6a nùpua yi lée bio na se, á mu mún sí le Dónbeení na káníá wen yi. 4 Le wi à 6a nùpua búenbúen kání á zũn ho túiá poni. 5 Mu bon, le Dónbeení lée dà-kéní. A yia wi 6a nùpua làa de páahũ lée ñ-kéní. Wón lé o Yeesu *Krista na 6ueé wó a nùpue. 6 O 6uara 6ueé non mítén á káníánáa 6a nùpua. O wó mu á zééníánáa le le Dónbeení wi le kání 6a nùpua búenbúen ho páahũ na mu ko yi. 7 Lé bũn bio yi á le Dónbeení wórāa mi lè mí bín-buero, á tonkaa mi le ĩ kārān bia yínāi 6a *zúífũwa, á 6a dé mí sía le yi. Bio á ĩ mà ká lée túiá poni, sabéré mia mu yi.

Bio 6a háwa ko 6a wé 6ua lè mítén

8 Awa, á bũn lé bio non á ĩ wi à há lùà búenbúen yi à 6a nùpua hóoní mí níní dá ho wáayi á florāa. Ba yí le mí sía cĩ mún yi, 6a mún yi zá làa mún à wérāa mu. 9 I mún wi à 6a háawa sía zíló à héha làa bio mu korāa 6a nùpua búenbúen cón. Ba ko 6a wé dé le kónbii mí sía zíló yi, á wé 6ua mítén sese. Le 6a jún-vāni wiokaró yí wé bio na à na ká 6a nùpua wé è loñ 6a yi. Há donkhue-sía na wó lè ho sántú taa bè-vio 6úí na yáwá here à 6a wé yí zĩ. Ba yāá pá yí ko 6a wé zĩ há sía na yáwá here dākhiina. 10 Ee ká 6a wé sòobá mítén à wérāa há wárā na se. Bũn lé bio 6a háawa na le mí wee kónbi le Dónbeení ko 6a wé 6ua lè mítén. 11 Ho kārānló páahũ á 6a háawa ko 6a wé tété à bé zo à jínáa yia wee na ho kārānló cón. 12 I yí tà le 6a háawa wé kārān 6a báawa, taa à 6a yí pánká 6a wán. Ba ko 6a wé keñí sũnĩ. 13 Mu bon, o Adāma lé yia le Dónbeení má ho yahó á màhā bò yi mánáa o Eeve. 14 A mu mún yínāi o Adāma lé yia ó o *Satāni sũna, o háa lé yia ó o sũna, á lé wón lé yia yí bò le Dónbeení bè-biónii yi. 15 Hārĩ bio mu wó ká á 6a háawa á à kání 6a hámu bio yi, ká 6a dó mí sía le Dónbeení yi, á le waminĩ wi 6a yi, á wee 6ua mítén sese làa bio le Dónbeení le mu korāa.

3

Ba kèrètŕewa kuure ya-díwa

1 Bio á ĩ mí ñ na mia á láayi wi: Nùpue na wi ò o wé o ya-dí 6a kèrètŕewa kuure yi, wón wi ò o sá tonló na se. 2 O ya-dí ko ò o zũn mítén 6uaró à wékheró bio yí mí léé yi. O ko ò o wé háa yá-kéní bānsó. O wárā ko à há wé se, á wé o nùpue na bio búenbúen ó o wee wé káña, á 6a nùpua wee kónbi. O mún ko ò o zũn 6a ñ-hānĩ 6uaró, á zũn 6a nùpua kārānló. 3 O yí ko ò o wé ja-ju, o mún yí ko ò o wé nùpue na wa flo, 6ueé. O síi ko le wé se, á wé o nùpue na yí wa bióní. O yí ko ò o sòobá dé mí síi le wárí yi. 4 O ko ò o dàñ mí zĩ nùpua 6ua, ò o záwa wé jí á cón, á wé kónbi o. 5 Ká a nùpue hía yí dá mí kùrú zĩ nùpua máa 6ua, ó o ò wé kaka á dàñ ñ 6uarāa 6a kèrètŕewa kuure? 6 O ya-dí yí ko ò o wé nùpue na sídéro o *Krista yi ññ yí míana, bèra a na o hía yí yooní mítén mu bio yi, á le Dónbeení siiní a jũhũ làa bio le siiníánáa o Satāni jũhũ bio síi. 7 O ko ò o wé o nùpue na wee 6ua mítén sese á bia yínāi 6a kèrètŕewa wé kónbi o o wén-tentewā bio yi, bèra a na à bè-kohó bio yí mí léé wo yi, ò o Satāni hía yí yí o vĩ.

Ba kèrètŕewa kuure ton-sáwá bio

8 Ba kèrètŕewa kuure ton-sáwá ko à 6a wé 6a nùpua na wee 6ua mítén sese, á yí wé jiniñ jun bānsowā. Ba yí ko 6a wé ju ho *divén dà mí nii wán, á sòobá dé mí síi le wárí caró yi. 9 Le Dónbeení túiá poni bióní na le zééníá há síadéro le yi dāñí yi á 6a ko 6a wé bè yi lè le yi na wee ce. 10 Hen ká mí le mí ñ lén nùpua á à wé lè 6a kèrètŕewa kuure ton-sáwá à mí loñ 6a ká flañí mia 6a yi, ká 6a dá à sá ho tonló mu, á mí wāa 6ua bán. 11 Ba hānānĩ ko à 6a 6ua mítén sese, á yí wañ hā ñ-nūa. Ba ko 6a wé 6a nùpua na bio búenbúen 6a wee wé káña, á láayi keñ mu bio búenbúen yi. 12 Ba kèrètŕewa kuure ton-sá ko à 6ān háa wé yá-kéní, o ko ò o dàñ mí záwa lè mún zĩ nùpua 6ua. 13 Ba kèrètŕewa kuure ton-sáwá na tonló se bán á 6a nùpua wee kónbi, á 6a poní á à sén á à biorāa o Yeesu na 6a dó mí sía yi bio.

Mu bio zũrĩló na wa wee yí o Krista yi cón

14 I wee leéka á ĩ buen ũ cón hen làa cĩnú. Ee ká ĩ wee túa bio ká 15 bèra a na ká ĩ míana 6uararāa à ù pá zũrĩ bio á ù 6uarāa ũten 6a kèrètŕewa kuure yi. Dén kuure so lé 6a kèrètŕewa

zì-júhú na bío sá le Dónbeení yi. Le kuure mu lé dío sá ho tuiá poni dínia láa bío á há bóròbòròwa wé sáná le zì díni bío síi, lé lerén á ho tuiá poni mu díni wán. ¹⁶ Le Dónbeení bè-sànkanií na le zéénia láa wen wa síadéro o Yeesu yi dání yi ɛ̀n̄t̄n̄ léé bè-beení.

O Krista

ɔ́eé wó a nùpue,

á le Dónbeení Hácírí vèénia wo zéénianáa le o bío bon.*

O o zéénia mítén lè le Dónbeení tonkarowà na ho wáyí.

O bío buera n̄n há síiwà búenbúen yi.

Ho dímíj́á yí á ɔ́a nùpua dó mí s̄a wo yi.

Le Dónbeení yòonía wo á dó ho cukú yi.

4

Le Dónbeení bè-wénia búenbúen se

¹ Le Dónbeení Hácírí bíá mu wéréwéré le hen ká ho dímíj́a véro khii d̄n̄ á ɔ́a nùpua ɔ́ui wáa á khí á máa dé mí s̄a le Dónbeení yi. Ba á yèrémá khii bè mu bíowa na wee khá ɔ́a nùpua v̄ini yi, lè ɔ́a c̄n̄awa káránl̄o yi. ² Bán nùpua so wee tí bío wi ɔ́a yiwa yi ká ɔ́a f̄taa há sabióni á v̄inínáa ɔ́a nùpua. Ba bè-leékana yi, á ɔ́a yí z̄u bío se láa bío yí se máa hueeka mín yi. ³ Ba wee bío le mu yaamu yí se, á wee h̄e mu. Ba mún wee h̄e ɔ́a nùpua lè mu bè-d̄inia ɔ́ui díro ká le Dónbeení j̄n̄ l̄era mu ho díro bío yi, bèra a na á bíá dó mí s̄a o *Krista yi, na z̄u ho tuiá poni wé dé le Dónbeení b̄arákà díráa mu. ⁴ Bío le Dónbeení l̄era búenbúen se, á wa ko wa wé t̄a mu yi á dé le b̄arákà mu bío yi. ⁵ Mu bon, le Dónbeení bíoní lè ho f̄loró lé bún wee wé á mu bío búenbúen ce le Dónbeení yahó.

O Yeesu Krista ton-sá tente

⁶ Bún bíowa so na ká búenbúen á ù kárán lè ɔ́a k̄er̄t̄lewa, bún ká fo mahá wáa á wé o Yeesu *Krista ton-sá tente na le Dónbeení bíoní wee kárán f̄ɛɛ ù sídéro le yi bío yi, láa bío fo b̄oráa bío ɔ́a káránna láa fo yi bío yi. ⁷ Há wáhio na yí máa zéení mu bè-tente lá a nùpue, h̄ia yí héhaa lè wa síadéro le Dónbeení yi á ù pí bío. Bío fo ko á ù wé lé ho kení úten láa bío á fo ò b̄eráa le Dónbeení yi sese. ⁸ Bío fo ò kení lè ù s̄anía léé bío na dà fo wé è séení. ɛ̄ ká ho s̄obá úten á wé bè le Dónbeení yi sese bún c̄núwí bío búenbúen yi, lé bío á yia b̄o le Dónbeení yi wón le dó mí j̄ii le mí ì na le mukání binbirí yi há laa na ká wán, lè ho yíro na lua yi. ⁹ Le bíoní na ká léé bíoní na láayi wí á ɔ́a nùpua ko ɔ́a t̄a yi. ¹⁰ Mu bon, wa wee s̄á à lò be, á s̄obá waten lè bío wa dó wa s̄a wee lòoní bío le Dónbeení na wí f̄ɛɛ le mí ì wé. Le lé ɔ́a nùpua búenbúen kánílo, s̄n̄kú bíá dó mí s̄a le yi. ¹¹ Bún lé bío á fo ko á ù bè hení á wé kárán lè ɔ́a nùpua.

Bíó á fo ko ù ɔ́ua lè úten

¹² Yí díá le ɔ́a z̄uani fon̄ lè bío á fo lé o háyónza. ɛ̄ ká ù mahá ɔ́ua úten sese á bíá dó mí s̄a le Dónbeení yi mí á bè yi: Ƴ bíoní yi, ù wárá yi, bío á fo wa lè ɔ́a nùpua yi, ù sídéro yi lè ù síi na wee ce yi. ¹³ Wé s̄obá úten á kárán le Dónbeení bíoní v̄uahú á na ɔ́a k̄er̄t̄lewa yi. Wé hení ɔ́a s̄a á kárán ɔ́a á paráa 1 búenl̄o. ¹⁴ Le Dónbeení Hácírí hámu na fo yú á ù yí wé láa bío na j̄úhú míá. Fo yú mu á héhaa láa bío le Dónbeení j̄i-c̄ua f̄ɛrowá bíá p̄ahú na á ɔ́a k̄er̄t̄lewa kuure ya-díwá b̄o mí n̄iní ù wán. ¹⁵ Bío á ì zéénia láa fo búenbúen á ù wé s̄obá úten á wé wé. Na úten búenbúen ho tonl̄o mu yi á ɔ́a nùpua mí bío á fo wee varáa lè ù yahó. ¹⁶ Pa úten bío fo wee ɔ́uaráa úten láa bío fo wee kárán lè ɔ́a nùpua dání yi. Fárá díni á bè le Dónbeení yi mu búenbúen yi. Ká fo dárina wee wé láa bún bío, á ún̄én ù b̄ɛɛɛ á á kání úten á mún ñ kání bíá wee j̄í ù bíoní.

5

¹ Wé yí lá h̄ɛɛɛ láa ñi-k̄inle. Fo wé le fo o zéení a, á ù wé mu lè le k̄on̄bii, á kení lè o lé mín maá. Ba yárówá á ù wé zéení lè mín záwa bío síi. ² Ba há-k̄ia ù z̄urí ɔ́uaró á kení lè ɔ́a lé mín nuwá. Ba há-yárówá á ù wé zéení lè mín hínni bío síi, ká ù mahá wé mu lè há yilera na se.

Ba mah̄dawa na wí ɔ́a k̄er̄t̄lewa kuure yi bío

³ Wé pa ɔ́a mah̄dawa bío, s̄n̄kú bíá nùpua na wee lorí ɔ́a yi míá. ⁴ Ká mah̄dā záwa táá o m̄onm̄anía wí á ɔ́a ko ɔ́a z̄urí le ɔ́arén lé bíá ko á ɔ́a wé lorí mín zì-júhú bío. Ká ɔ́a wee wé ká se ɔ́a wee wí bío á ɔ́an nuwá lè ɔ́an ɔ́uaawa wó n̄n ɔ́a yi khíina. Bún lé bío sí le Dónbeení yi. ⁵ Ká á mah̄dā na nùpue na á lorí wo yi míá, ó o kará mí d̄on, wón bío búenbúen ó o dó le Dónbeení níi yi. O wee flo le Dónbeení yi á ɔ́onb̄oní le le wisoní lè ho t̄n̄aahú á máa khí. ⁶ Ká mah̄dā na ɔ́en wee wé bío sí á yi, wón ka lè o húrun h̄ari ká a ȳio wi lua. ⁷ Bún lé bío á ù hení na ɔ́a yi, bèra á na á wékheró bío yí mí léé ɔ́a yi. ⁸ Ká a nùpue yí máa lorí bíá láa wo

* 3:16 Mí lorí Oroomusa v̄uahú 1.4

te mín yi, s̀̀nkú b́́a b́́o sá a yi binbirí, se b́́o ó o le mí dó mí s̀̀i o *Krista yi ó o b́́nía món. O yáá s̀̀ns̀̀mána po ý́a yí dó mí s̀̀i wo yi.

⁹ O háa na lúluúo yú ho búarà-tín lé ý́a ko ò o mí dé 6a maháawa t́́ahú, o ko ò o wé o háa na yan le cúekúee. ¹⁰ O ko ò o wé háa na 6a núpua wee k̀̀nbi o wén-tentewá na ká b́́o yi: O bán mí ź́awa sese, o tà á 6a nì-hání làara a wán, o seera b́́a b́́o sá le Dónbeení yi zení,* o seénia b́́a yú le lònbee lé mí síwá, há wén-tentewá le mí síwá c̀̀èr̀̀e ó o wó.

¹¹ Ká 6a mahá-fla bán ú lén níi. Lé b́́o á páahú na ká mu yaamu bío wí 6a yí, á 6a sía bío wéror wé á 6a b́́nía a Krista món. ¹² Ká 6a wó ká, se 6a júná sú lé b́́o á b́́o 6a dó mí jíní le mí máa ya á 6a yáara.

¹³ Hen ká fo má 6a dó 6a maháawa j́́ii á 6a wé è h́́e è vará 6a núpua j́́iní ká 6a máa sá d̀̀e. Mu yáá máa kána b́́n yi mí dòn, 6a lé 6a dàn bíorowá, á wee kúee mí j́́iní há t́́iáwá na bío yí ciran 6a yi. ¹⁴ Lé b́́n búenb́́uen bío yi á í wi á 6a mahá-fla á yaka á te mí ź́awa wé loń yi mí ź́n yi, bèra a na á wa zúkusá yí yí b́́n-kora mí léé wen. ¹⁵ I wee bío b́́n lé b́́o á 6a búí yáá d̀̀enía yèrèmaa bò a *Satáni yi. ¹⁶ Ká háa búí le ò kèr̀̀t̀̀e 6an teminlowá búí léé maháawa, ó orén lé ý́a ko ò o wé seéní 6a, bèra a na á b́́n bío wáa yí wé sèro 6a kèr̀̀t̀̀ewa kuure wán. B́́n ká 6a maháawa na seénílowá míá á 6a kèr̀̀t̀̀ewa kuure á à d́́arń wé è seéní.

¹⁷ Ba kèr̀̀t̀̀ewa kuure ya-díwá na wee sá mí tonló sese á ko le le k̀̀nbi le le seéní, s̀̀nkú b́́a wee dé mí sóobéè le Dónbeení b́́oní bueró yi á wé káran 6a núpua làa de. ¹⁸ Le Dónbeení b́́oní v́́uah á b́́o ká túara yi: «Hen ká a náa wee va ho d́́nlo yi á ù yi ca a j́́ii.»[†] Mu pá b́́nía túara: «O ton-sá ko le mí saánii.»[‡] ¹⁹ Hen ká 6a kèr̀̀t̀̀ewa kuure ya-dí búí ó o búí le o wó khon bío búí bío yi á ù le bánso seérása núwá j́́un tàá núwá t́́n k̀̀e, ká b́́n míá á ù yi tá mu. ²⁰ Ý́a wé wó khon á ù ve o á bíoráa 6a núpua ý́o yi. Ká fo wee wé làa b́́n á mu ù ź́aní b́́a ká á 6a máa dé miten h́́n wára so yi.

²¹ Bío ká lé b́́o á í wee hení i na foń le Dónbeení là a Yeosu Krista le 6a tonkarowá na ho wáayi yahó: Sòobá úten á b̀̀e mu yi, á wé yí hueeka 6a núpua mín yi. ²² Wé yí ź́a ù s̀̀i wán á b̀̀e ù níni núpue wán déŕ́aa wo ho tonló yi 6a kèr̀̀t̀̀ewa kuure yí ká fo yí zú bío ó o karáa sese. Yí léé o búí b̀̀e-kora yi làa wo, le únén ù b̀̀eere á wé o núpue na wee ce le Dónbeení yahó.

²³ Wé yí j́́u j́́umu mí dòn, ká ù wé j́́u ho *dívén ć́inú ù píohó na wee va túntún bío yi. ²⁴ Ba núpua búí b̀̀e-kora na 6a wee wé wee mí denkheer h́́arí ká 6a yáá d́́n yi ć́ifio 6a. Ká 6a búí bán 6èn bío wee ź́nri làa món. ²⁵ Lé làa b́́n s̀̀i á há wén-tentewá wee mináa wérewéwé mu khoomu yi. Há yí máa sá yi h́́arí ká há bío yí ź́na f́́a.

6

¹ B́́a lé 6a wobáani búenb́́uen ko 6a wé k̀̀nbi mí júnása, bèra a na á 6a núpua yí yáa le Dónbeení yèni, á mún yi bío yí khe ho káranló na wa wee na d́́n yi. ² Ká b́́a júnása dó mí sía o *Krista yi á 6a yí leéka le bío 6a lé 6an ź́awa 6a síadéror bío yi á 6a máa wé è k̀̀nbi 6a. Ba yáá ko 6a wíoka wé sá na 6a yi le mí sóobéè, lé b́́o á 6a júnása mu na 6a wee sá na yi á dó mí sía le Dónbeení yi á 6a wa 6a.

B́́n bíowa so á ù káran le 6a núpua á hení 6a sía mu wéror yi.

Ho káranló na bío yi bon le le wári warló bío

³ Ká a búí wee káran b̀̀e-vio na wi mí dòn làa b́́n, á yí tá wa Núhúso Yeosu *Krista b́́oní binbirí yi, á mún yi tá bío wa wee káran le 6a núpua waten guaró d́́n yi, ⁴ se wón bánso wee yóni miten, o yí zú h́́arí d̀̀e. Bío ò wa léé ź́a làa wáanli kánló. B́́n wee búen le le yandee le há ź́a le há lántaa, le há yile-kora. ⁵ Ba núpua wé kán mín f̀̀eè lé bío 6a yilera yi se, làa bío 6a yí zú ho tútá poni. Ba wee leéka le ká mí tá bò bío sí le Dónbeení yi á mí i yí le wári. ⁶ Mu bon, le sídèror le Dónbeení yi cúnú wi làa sóobéè ká bío fo yú á ù síi wan bío yi. ⁷ Wa wee te ká wa d̀̀e búí míá, ká wa khii wee hí á wa mún máa 6ua d̀̀e búí máa lénna. ⁸ Lé b́́n ká wa yú bío wa á dí, á yú há sí-ź́nia se b́́n á á yí wen. ⁹ Ká b́́a wi á 6a wé ho náforó bánso wá konloon bán wee dé miten mu b̀̀e-kora wéror yi, á k̀̀e lòn núpua na á d́́adá v́́n. Ba wa mu bío na j́́uhú míá, na wee bóoní a núpue yi, á yáa wo búenb́́uen. ¹⁰ Mu bon, le wári warló á wee búen le mu bío na yi se le mí síwá. Ba núpua búí khára le le Dónbeení, lé bío 6a sóobáa dó mí sía le wári caró yi dá, á 6a lò 6èn wee be mu tá làa sóobéè.

Le zéeni na ó o Poole non o Timotee yi

¹¹ Ká únén na dó ù síi le Dónbeení yi, khèn làa b́́n bíowa so búenb́́uen. Wíoka sóobá úten á wé wé bío t́́erenna le Dónbeení yahó. Bua úten làa bío mu síná le Dónbeení yi. Wé dé ù síi le yi f̀̀eè, á warí 6a núpua, á wé hí ù síi á mún wee wayi. ¹² Wíoka dé sóobéè ù sídèror o *Krista yi làa bío ó o dásí wee déŕ́aa mí sóobéè á f́́iraa há fio bío síi, á ù yí le mukáni na máa

* **5:10** Há zení seeró: Mu kúará le o tá liinía miten á sá non b́́a bío sá le Dónbeení yi. † **5:18** Mí loń Lándá zéeni lo v́́uah (Deutéronome) 25.4 ‡ **5:18** Mí loń Luki v́́uah 10.7

vé. Lé bñn bio yi á le vonnáa fo, á fo bía ù slidéro le Dónbeení yi bño wéréwéré 6a seéràsa cèrèè yahó. ¹³I wee hení bio ká á à na foñ le Dónbeení yahó, lerén na wee na le mukānī mu bio búenbúen yi, í mún wee hení mu ù na foñ o Krista yahó, wón na mà ho tūiá wéréwéré o Pilaate yahó. ¹⁴Wé bè bio á í bía nñn foñ yi sese, wé mu le mu jii sí bèra a na à nùpue yí dàt mí wékheró bio léé foñ fúaa wa Núhúso Yeesu Krista khíi bñiá 6uara. ¹⁵O khíi 6uen ho pāahú na le Dónbeení le mu ko yi:

Lerén Dónbeení na mu bè-tentewá lè mí síwá wee lé cñn,
na dà mu bio búenbúen, á lé le Dónbeení mí dòn.

Le lé 6a bá-zàwa búenbúen bée, á lé 6a júnása búenbúen Núhúso.

¹⁶Lerén mí dòn lé dño wi fèèè.

Mu khoomu na le wi yi 6àn síi á nùpue yí dà máa sùará yi.

Nùpue dññ yí mñn le, ó o búii mún yí dà máa mi le.

Le ho cükú lè ho pánká à bio sí le yi fèèè. Amiina!

Ho náfòró 6ànsowá zéenti

¹⁷Hení mu na ho náfòró 6ànsowá yi le 6a wé yí yòoní mítén, le 6a yí dé mí sía ho náfòró na yí máa mía yí, à leéka le ho dà à kání 6a mu bio búenbúen yi, ká 6a dé mí sía le Dónbeení yi, dén na wee na mu bio búenbúen wen à wa sía wa bio yi. ¹⁸Bío na 6a yi le 6a wé wé mu bè-tentewá, à wé wé mu cèrèè. Le 6a wé hén mí níní à séení 6a nùpua. ¹⁹Ká 6a wee wé ká síi, se léé náfòró binbirí á 6a wee bàrá sese ká lè mítén à khíi yíráa le mukānī binbirí.

Le mómndén zéenti

²⁰Timotee, bio le Dónbeení kàràfáa foñ á ù wíoka pa bio sese. Hā bín-conconwá làa hía bio búii yí cèéra le Dónbeení yi à ù yí tà bio. Mu bio na 6a wee ve làa bio zúríló ká mu jññ yí bon 6àn kàránló á ù mún yí tà bio. ²¹Bñn bio zúríló so á 6a búii dó mí sía yi lé bñn te bio á 6a bñnianáa le Dónbeení món. Le le Dónbeení wé mí sáamu làa mia.

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara non o Timotee yi

Vūahū túaró jūhū

Pāahū na ó o Poole wee túa ho vūahū na kà yi ká a wi ho kàsó yi ho Oroomu yi. O lò hía wee be (2.9) à nùpua na à séení a mún mía (4.16).

Bío ó o Poole mu wee leéka le mí húmú wà 6ueé sùará, ó o bánbáa ò o kenía o Timotee na ó o wa làa sòobéε. O Poole wee dé le Dónbeení bārakà o Timotee mu bío yi. O wee hení na a yi le o fàrá ðin mí siidéro o *Krista yi wán, à bánbá wé sá le Dónbeení bín-tente bueró tonló, hàrì ká 6a nùpua wee beé o lò ho tonló mu sàró bío yi (1.1–2.13).

O Poole pá bínía bíá non wo yi le o hè 6a nùpua na wa há bín-conconwà bíoró. Lé bío á mu yí máa na à le Dónbeení tonló va làa yahó, ò o bíá non o Timotee yi le o wé làa bío mínén wee wéráa, à lá ho túiá poni, lè le waminí, lè ho ten liiníló dání. O mún bíá non wo yi le o yí nònsá ho kàránló tente na ó o yú bío yi (2.14–4.5).

Ho vūahū véení ó o zéenia bío ó orén mí beεre lò bonnáa, làa bío le Dónbeení séeníanáa wo o lònbee yi (4.6-18).

Le tēnii

¹ Mu lé ínén Poole, yía le Dónbeení lè mí sli bío á wó á i lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahū na kà. Le tonkaa mí le í bue le mukání binbirí na máa vé bío, ðio le Dónbeení dó mí jii le mí i na wén wa páaníló là a Yeesu Krista bío yi. ² I wee túa ho á à na únén Timotee na lé í za na í wa làa sòobéε yi. Le o Maá Dónbeení lè wa Núhúso Yeesu Krista wé mu sáamu làa fo, à zūn ũ makári, à na ho hээрá fon.

O Poole wee hení a Timotee sli

³ I wee dé le Dónbeení bārakà, dén na á i wee sá na yi lè le yi na wee ce làa bío á wán maáwá fù wee sá nanáa le yi bío sli. Le wisoni lè ho tñāahū ká í wee fio, à i mún wé fio na fon. ⁴ Hen ká í wee leéka le wéε na fo wá bío páahū na á i wá día fo yi, à i sli vá làa sòobéε à i bini mí ũ wán à zámaka mu bío yi. ⁵ I mún wee leéka bío á fo dórāa ũ sli lè ũ sòobéε o Yeesu *Krista yi bío. Dén siidéro so na kera mín 6úaa Loyiisi lè mín nu Eniisi yi, à i láa le lé dén 6àn sli mún wi únén yi. ⁶ Lé bñn non á mu bío wéro pánkà na le Dónbeení non fon páahū na á i bò í nini ũ wán yi, à ũ wíoka dé sòobéε yi. ⁷ Mu bon, le Dónbeení Háciri na le non wén yinóí zánii Háciri, ká le máhá wee na ho pánkà wén, à wee wé á wa warí 6a nùpua, à mún dani waten 6ua yi.

⁸ Awa, á ũ yí nýi o Núhúso bío bíoró yi, à ũ mún yí nýi bío á ínén wi ho kàsó yi bío yi. Ká ũ tà à wa páaní le lònbee yi le Dónbeení bín-tente bío yi, à wé mu lè ho pánkà na le Dónbeení non fon. ⁹ Le Dónbeení mu lé ðio kánia wén á hueekaa wén à wa bío sí le yi. Mu yinóí wa wén-tentewá bío yi á le wórāa mu. Mu lé lerén lè mí sáamu kánia wén làa bío le lon le mí i wérāa mu. Bñn le fèra wíokaa wa bío yi o Yeesu Krista pánkà yi ká ho ðimíná ðin yí léra. ¹⁰ Bío ká wán á mu sáamu mu bío wáa wee mí wéréwéré, lé bío á wa kánilo Yeesu Krista 6uara 6ueé fá mu húmú fūuhū. O zéenia le ká wa tà le Dónbeení bín-tente bío, á wa á yi le mukání binbirí na máa vé.

¹¹ Inén le Dónbeení léra á wó lè mí tonkaro, á le í bue mí bín-tente na 6a nùpua yi à mún kàrán 6a làa de. ¹² Lé bñn bío yi á i wirāa le lònbee na ká yi, á mu nýio mún yí dú mí, lé bío á i zū yía á i dó í sli yi, á i láa mu yi le le dá à pa le bín-tente na le kàrafāa mii bío. Mu bon, le è pa le bío fúaa le wisonle na ó o khii bini i 6uen yi.

¹³ Ho túiá poni bíoní na á fo jñ í cñn á ũ 6ua, à bè le yi. Wé mu lè le siidéro o Yeesu Krista yi à warí 6a nùpua ũ páanilo làa wo bío yi. ¹⁴ Mu bè-tentewá na le Dónbeení kàrafāa fon mí Háciri na wi làa wén pánkà yi, à ũ pa bío.

¹⁵ Fo zū le ho Azii kshū nùpua na dó mí sli le Dónbeení yi cèrèε pá mi día. O Fizele là a Heemazene mún wi 6a tñahū. ¹⁶ Le o Núhúso wé mí sáamu là a Onezifoore zí-jūhū nùpua, lé bío ó o wee hí í sli tñntún. Bío á i wi ho kàsó yi ó o yí máa nýi bío yi 6a nùpua yahó. ¹⁷ Pāahū na ó o 6uara ho Oroomu yi hen ó o bánbáa ò o cànkaa mí fúaa bío ó o yú mí. ¹⁸ Le o Núhúso zūn o makári nnonon na ó o khii 6ueé cíí 6a nùpua yi. Fo zū le páahū na á i hía wi ho Efeze lóhó yi ó o séenia mi làa sòobéε.

¹ Ká ünén na lé 1 za, wé yí ũ pánká mu sãamu na ó o Yeesu *Krista wó làa fo yi. ² Bío á ĩ káránna lè 6a nùpua 6a seéràsa cèrèe yahó na fo ná 1 cón, ũ bíní kárán lè 6a nùpua na láayi wí, bíá dà à bíní ì kárán mu lè 6a búí. ³ Le lònbee na wee yí o Yeesu Krista ton-sáwá á ũ tà yi làa bío ó o dásí tente wee táràa le lònbee yi bío síi. ⁴ O dásí na wi ò o bío wé sí mí ñúhúso yi wón yi máa wé díá mítén à bè-vio búí búmaka. ⁵ O nùpue na wi há penkaa lùwíi yi á mún yi dà máa yi bío ko làa wo ká a yi bò 6a lùwilowà làndá yi. ⁶ O váro na wee tà beé mí lò ho várov yi lé yia ko ò o wé o yahón nùpue na á à yi mí lònbee cúnú. ⁷ Wé và ũ yi bío á ĩ wee bío na foñ wán, ó o Nùhúso ò wé á fo ò zún mu búenbúen kúará. ⁸ Bíní leéka a Yeesu Krista na véera bío, wón na lé o *Daviide mòmmaníi. Bún lé le bín-tente na á ĩ wee bue. ⁹ Lé lerén bín-tente mu bío yi á 6a cannáa mi dó ho kásó yi á wee beé lò lòn nùpue na wó khon. Ee ká le Dónbeení bioní dén á nùpue yi can. ¹⁰ Lé bún non á ĩ wee tà le lònbee lè mí síiwá yi bíá le Dónbeení hueekaa bío yi, bèra a na à bán mún kání 6a páanilò là a Yeesu Krista bío yi á 6a dàñ zo a cùkú na máa vé yi. ¹¹ Le bioní na ká láayi wi:

Ká wa ká lòn nùpua na páanía húrun làa wo,

á wa mún ñ yi le mukání làa wo.

¹² Ká wa wee dàñ hí wa sía,

á wa à dí le bēni làa wo.

Ká wa pã a,

ó orén mún ñ pí wēn.

¹³ Ká wa yí máa wé bío ó o le wa wé,

ó orén yí máa yèrémá mí jii.

Mu bon, bío ó o karáa ó o yí dà máa lé wán.

Le Dónbeení bioní bueró na jii tun

¹⁴ Bío na 6a kèrètewa yi le 6a bíní leéka mu bíowa na ká bío, à hení mu na 6a yi le Dónbeení yahó le 6a wé yí dé mítén le wáaní na ñúhú máa yi. Le yí máa séeni bíá wee jí le ká mu yínón 6a yáaró. ¹⁵ Sòobá ütén à wé o nùpue na láayi wi le Dónbeení yahó. Bua ütén là a ton-sá na yí máa niyi mí ton-sánii bío yi bío síi, à wé bue ho tuiá poni bioní. ¹⁶ Há bín-conconwà làa hãa bío búí yí ceéra le Dónbeení yi à ũ yi dé ütén yi, lé bío á bíá wee dé mítén hón bioní so síi yi á wee wíoka khèn lè le Dónbeení ká 6a wà. ¹⁷ Bán nùpua so bioní ka lòn cáká na wee bēni. O Himenee là a Fileete wí 6a nùpua mu tñahú. ¹⁸ Ba khèra lè ho tuiá poni lé bío 6a wee bío le 6a nì-hía véera khíina, à vínináa 6a nùpua à 6a bíní a Yeesu món. ¹⁹ Ee ká le Dónbeení ñipomu bán yí máa dèké yi lòn zii na ñúhú fàrá tina bío síi. Mu túara le zii mu ñúhú na fàrá tina wán ká síi: «O Nùhúso zú bíá bío sá a yi». Mu mún túara le: «Bia le mí bío sá a Nùhúso yi lè mí nì-kéní kéní wáa wé yí wé bè-kohó».

²⁰ O náforó bánso zii yi á ho ñnló sía lè mí síiwá wi yi. Há búí wó lè ho sánú, há búí wó lè ho tññn, há búí má lè ho córó, há búí lé há búēni á 6a tan. Há búí 6a wee sáràa há wizon-beera yi, ká há búí 6a wee sáràa há wizon-káamáawa yi. ²¹ Hen ká yia wee ceé mítén ho káránlò mu dání yi, wón á à kerí lòn ñnló dēe na 6a wee sáràa le wizon-beeni yi bío síi. O bío á à sí mí Nùhúso yi, á bío ñúhú ù kerí o cón. O wíokaa há wén-tentewá wéró bío yi.

²² Awa, á mu bío na yí se na wee vá 6a yárowá dé mu bè-kohó yi á ũ khènnáa. Bánbá á ũ wé o nùpue na téréna, à síidéro le Dónbeení yi fàrá tñn, à warí 6a nùpua, à wé à ho héera kerí ünén làa ba páahú. A bíá sía wee ce á wee fio wa Nùhúso yi à mún wé làa bún bío síi. ²³ Há bín-conconwá bíoró á ũ yi dé ütén yi, fo zú le mu wee bueen lè há wará. ²⁴ O o Nùhúso ton-sá ññ yi ko ò o wé tá wará. O ko ò o wé wé mu tentemu lè 6a nùpua búenbúen, à wé dàñ kárán 6a nùpua. O ko ò o wé o nùpue na mu bío búenbúen wee kúu yi. ²⁵ Harí bíá yi tá a bío ó o pá ko ò o wé wayirá á kárán 6a, ñún-sí á le Dónbeení ì wé á 6a sía á à yèrémá á à tà ho tuiá poni bío. ²⁶ Le è wé á 6a à zún bío se, á à fee mítén o *Satáni níi yi, wón na ka lòn dáadá na lá vūn 6a á 6a wee wé o síi bío.

3

Mu bíowa na khii wé á ho ñmñá à vérrá

¹ Zún mu, le ká mu bío búenbúen véro khii wá buéé dá, á le lònbee á à kerí làa sòobēe. ² Lé bío mu páahú ká 6a nùpua wé è cá mí kùrú bío mí dón. Ba à warí le wáí á à porí mu bío búenbúen. Ba wé è khòoní mítén, á à yòoní mítén. Ba wé è bío há bín-kora á à léé le Dónbeení yi. Ba záwa máa wé è jí mín nùwá bioní. Ba nùpua á à wé 6a bè-yízúrlowá. Bío lé le Dónbeení bío á 6a máa wé è dé kñbii yi. ³ Ba máa warí mín nùpua. Ba máa wé è zún nùpue màkárí. Ba wé è yáa 6a nùpua yènnáa. Ba máa wé è dàñ mítén máa bua yi, 6a à wé 6a nì-súmáa, bío se á 6a máa warí. ⁴ Bíá làa ba lé le jii á 6a wé è lé món. Ba máa wé è le mí yiwa máa wéráa mu bío. Ba à wé 6a khònlowá, 6a à warí mí sía bío á à porí le Dónbeení. ⁵ Ba wé è bua mítén lè 6a wee wé bío sí le Dónbeení yi, à le pánká 6a ññ yi tá bío. Bán nùpua

so á ù khènnáa. ⁶ Ba nùpua mu t'ahú 6a búí wé è lé yí á à zo há zíní, á zoó khà 6a háawa búí na sladéro yí fàrá yí t'ina, á sú lè mu bè-kora, á 6a yèrè má bè 6a bíoní yí. 'Ba háawa mu s'la wee vá mu bío na yí se lè mí sííwá wéro yí. ⁷ Ba wee kení míten f'èèè ká 6a máh'á yí dàrina yí zúna ho t'úia poni. ⁸ Bán nùpua so yí tá ho t'úia poni bío làa bío ó o Zanberesi là a Zànberesi* h'á yí tàràa o *Moyiize ho bío síí. 'Ba y'lera yí se, 6a yí dó mí s'la sese le Dónbeení yí. ⁹ È ká 6a bío máh'á máa va làa yahó lè bío 6a nùpua búenbúen zú le 6a v'v'nun làa bío ó o Zanberesi là a Zànberesi v'ló bío h'á zúnanáa bío síí.

Bíó 6a kenia làa fo, á ù 6ua sese

¹⁰ È ká únén wón zú bío á í wee kàrán lè 6a nùpua, á zú bío á í wee 6ua lè íten. Fo zú í tonló j'úhú, á zú bío á í d'óràa í síi le Dónbeení yí. Fo mún zú bío á í wee h'ínáa í síi làa bío á í waráa 6a nùpua. Fo zú bío á í wee j'ínáa í yí. ¹¹ Bío 6a nùpua j'ínánáa í s'ánia, á beéra í lò ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu, lè ho Lisitere l'órà yí, á fo zú. Mu bon, 6a bèntín beéra í lò làa s'òob'è. È ká wa Núhúso máh'á kánia mi mu búenbúen yí. ¹² B'ia búenbúen na wi 6a 6ua míten á héha làa bío le Dónbeení síi vá yí wa páaníló là a Yeesu *Krista bío yí, bán 6a à beé lò. ¹³ Ká 6a ní-súmáa lè 6a sabín-f'úaalowa, bán súnsumámu lè 6a sabíoní wé è dé wán ká mu wá. 'Ba à v'íní 6a nùpua, á 6a nùpua mún n' v'íní barén. ¹⁴ Ká únén, bánbá à ù wé bè bío á fo kenia yí, à tà mu yí lè ù síi búenbúen. Unén ù beere zú bío kenia mu làa fo. ¹⁵ Le Dónbeení bíoní v'uahú á fo zú bío hàrí ù háyónmu yí. Lé lerén dà á na mu bè-zúr'míní binbirí fon, bío á fo dà á bè yí á à déráa ù síi o Yeesu Krista yí á à kánínáa. ¹⁶ Le Dónbeení bíoní v'uahú á túara lè lerén mí beere Hácírí pánká. Le bíoní mu bío j'úhú wí làa s'òob'è. Lé lerén wee kàrán o nùpue, á wee wé ò o pí bío yí bon, lé lerén wee bé o nùpue, le mún wee wé ò o wé wé bío t'érenna. ¹⁷ Lé bún n' na ká le Dónbeení nùpue á à dàr wé è wé há w'ará na se.

4

O Poole m'óndén bío na ó o henia

¹ Bío ká lé bío á í wee hení í na fon lè le s'òob'è le Dónbeení yahó, là a Yeesu *Krista yahó, wón na khíi buen 6ueé cíí 6a yèn-véeniasa lè 6a ní-h'ía á mún 6ueé dí mí béení. ² Hàrí ho p'áhú wé se loo, á ho yí wé se loo, á ù wé bue le Dónbeení bíoní. B'ia wé wó khon á ù zéeni 6a wékheró bío na 6a yí, á hení mu na 6a yí le 6a día mu bè-kora wéro. Wé hení 6a s'ía. Bún búenbúen á ù wé j'í ù yí á wé kàrán 6a. ³ Lé bío á p'áhú búí khíi dá ká 6a nùpua máa wé è j'í b'ia wee kàrán 6a lè ho t'úia poni c'sn, ká 6a wé è wé bío sí 6a yí, á wé è j'í 6a ní-kàránlowá c'èrèè na bío yí bon c'sn. ⁴ Ba á pí ho t'úia poni bío ká 6a à bè há sabíoní m'ón. ⁵ È ká únén wón zú ùten buaró mu bío búenbúen yí, tà le lónbee yí. Wé bue le Dónbeení bín-tente na 6a nùpua yí. Sá ho tonló mu sese làa bío mu koráa.

⁶ Ká ínén wón húmú suaráa, í ka lòn y'ia na 6a yan lè le muiní wó. ⁷ Í sá a Yeesu Krista tonló lè í síi búenbúen lòn nùpue na san ho saró lè mí s'òob'è. Bío le Dónbeení le í wé á í wó á mu j'ii sú lòn nùpue na lúwa vaá d'sn hen na ó o ko ó o vaa dá yí. Í slidéro o Yeesu Krista yí á í yí día. ⁸ Bío ká wán á ho c'únú na ko làa mi bío á í wó bío t'érenna bío yí, á bàrá pan mi ho wáayi. O Núhúso na lé o cíí f'í na t'érenna á à na ho c'únú mu míi p'áhú na ó o khíi cíí 6a nùpua yí. Mu máa wé ínén í d'ón ó ò na ho c'únú yí, ká b'ia búenbúen na wee l'óní a b'íní buenl'ó ó o mún ù na ho yí.

O Poole wí ò o Timotee buen o c'sn

⁹ Bánbá à ù buen í c'sn f'ua f'ua. ¹⁰ Lé bío ó o Demaasi wá ò o día mí á van ho Tesaloniiki lóhó ho díim'já bíowa na ó o wa bío yí. O Keresán wón wá van ho Kalasii k'úhú, ò o T'ite b'en van ho Dalamatii k'úhú. ¹¹ O Luki mí d'ón lé y'ia wí hen làa mi. Hen ká fo bò o buen à ù fé o Maaki buennáa, lé bío ó o dà wee seení mí ho tonló yí. ¹² O Tisiiki wón á í tonkaa ó o van ho Efèze. ¹³ Fo bò o buen à ù 6uee lè ho Torowaasi yí á ù lá í báká beení na á í día o Kaapuusi c'sn 6ua buennáa. Fo bò o buen à ù mún khuii í vónna, s'ónkú í s'ónna na ho túaró wí wán. ¹⁴ O Alekisándere na lé o kháa-likí bèntín wó khon làa mi d'akh'ína. Le Dónbeení á à s'áání a yí á à héha làa bío ó o wó. ¹⁵ Unén mún pa ùten bío lé bío á bío wa wee kàrán lè 6a nùpua ó o yí tá bío húu. ¹⁶ Bío 6a nín-yání 6uan mi vannáa le cííi f'íníi, á hàrí nùpue yí 6ueé tá í j'ii, 6a búenbúen pá mí día. Le le Dónbeení s'en mu día na 6a yí. ¹⁷ È ká a Núhúso wón pan í bío á n'on ho pánká míi á í bueraráa o bíoní á b'ia yí zú le Dónbeení c'èrèè j'á le. Lé orán kánia mi 6a kúdenwá yí. ¹⁸ O Núhúso á à kání mi mu bè-súmáa búenbúen yí. O ò kání mí á í kerí ho wáayi o bá-zámu yí. Le ho c'ukú á bío sí a yí f'èèè há lúlúio na j'ii m'ia yí. *Amiina!

Le m'óndén t'èenti

* 3:8 Mí loí L'éro v'uahú (Exode) 7.11-12

¹⁹ I wee tɛɛni a Pirisiye la a Akilaasi yi. I mun wee tɛɛni a Onɛzifoore zi-ɲuɲu nupua yi.
²⁰ O Erasiite won kara ho Korɛnte yi, ka a Torofimu won a i dia ho Milee yi le bio o o lo yi here. ²¹ Banba a u buen ka le tɛɛni din yi hinan.

O Ebuluusi, la a Pudɛnsi la a Linuusi la a Kolodia le wan zawa le wan hinni kerɛfɛwa na wi hen buɛnbuɛn wee tɛɛni fon.

²² Le wa Nuɲuɲu keɛni laa fo, le o we mi saamu laa mia.

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn o Tiite yi

Vūahū tularó jūhū

O Tiite hāa lé o Poole nī-keninii. O yínɔn zúifū (Kalasiisa 2.1-3). O hāa wee bè là a Poole à 6a sá le Dónbeení bín-tente bueró tonló.

Pāahū na ó o Poole wee túa ho vūahū na kà á à na a yi, ká a wi ho Kerete yi á wee lorí 6a kèrètɛwa kuio na wi há lórá na bín yi bío, à há wé wa lè mí yahó (1.5).

Mu nín-yání ó o Poole zéenia bío á 6a kèrètɛwa kuure ya-díwá ko 6a 6ua lè mítén (1.5-16).

Bún mɔn ó o Poole zéenia o Tiite láa bío ó o ko ò o wé kàrán lè 6a kèrètɛwa kuio. Hón kuio so lé 6a nī-kía kuure, lè 6a há-kía kuure, lè 6a yàrówá kuure, lè 6a wobáani kuure (2).

O mún zéenia bío 6a kèrètɛwa ko 6a 6ua lè mítén à dàñ kɛnínáa mín wán lè ho hɛrà, ká há zía lè há bín-zàwa lè ho sankaró mía 6a pāahū. Bún mɔn ó o tɛenia 6a yi (3).

Le tɛenti

¹ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahū na kà. I lé le Dónbeení ton-sá là a Yeesu *Krista tonkaró, bèra a na à bía le hueekaa à 6a sɔadéro wíoka fàrá tɪn à 6a zúrì ho tuiá poni na à wé á 6a à 6ua mítén á à héha láa bío sí le Dónbeení yi. ² Lé bún n̄ na á 6a dà à dé mí sía wé è lóoní le mukáni binbirí na máa vé, ðio le Dónbeení dó mí jii le mí i na bía bío sá le yi yi ká bío búí ðñ yi léra. Wa láa mu yi lé bío wa zú le le Dónbeení máa wé fɪ sabéré. ³ Ká bío le le mí i wé pāahū ðñ, á le zéenia bío le dó mí jii le mí i wé wéréwéré lè 6a núpua láa bía le tonkaa le 6a bue mí bín-tente jini. Lé hón tonló so á wa kánilo Dónbeení kàfáa mi.

⁴ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahū mu nɔn únén Tiite yi. Fo lé i za binbirí wa sɔadéro le Dónbeení yi bío yi. Le wán Maá Dónbeení lè wa kánilo Yeesu *Krista à wé mí sáamu láa fo à na ho hɛrà fon.

Ho tonló na ó o Tiite ko ò o sá ho Kerete yi

⁵ I wá à ï día fo ho Kerete kōhū yi, à ū wíoka bío á ínén láa fo 6úa jūhū à véeni, à mún hueeka 6a núpua bāraka há lórá lè mí dà-kéní kéní na 6a kèrètɛwa wi yi à 6a dí 6a yahó. Liiní ū hácirí bío á ï henía nɔn fon wán. ⁶ O ya-dí ko ò o wé núpue na á bè-kohó yèni yi máa ve lé yi. O ya-dí ko ò o háa yá-kéní na ó o yan lé wón mí ðon ò o káña yi à yi lé mɔn. O zàwa ko à 6a dé mí sía o Yeesu *Krista yi, 6a mún ko à 6a zúrì mítén guaró, bèra a na à bè-kohó bío yi mí lé 6a yi, à 6a mún yi wé 6a zà-káania. ⁷ Lé bío 6a kèrètɛwa kuure ya-dí lé le Dónbeení ton-sá, lé bún bío yi ó o yi ko à bè-kohó yèni ve lé wo yi. O yi ko ò o wé núpue na yi máa tà jí bía ká cɔn, á sii sūwa. O yi ko ò o wé o núpue na wee ju ho *divén dàkhíina, á wa há bíoní. O yi ko ò o wé o núpue na sòobáa dó mí sii le wárá yi, á wee cà le láa bío yínɔn mu. ⁸ È ká a máhá ko ò o wé o núpue na wee hén mí yahó sí 6a núpua. O ko ò o warí mu bè-tente wéró. O ko ò o wé o bè-zúrìminí bānsó, á téréna, á wee wé bío sí le Dónbeení yi, á dà wee 6ua mítén sese. ⁹ Le Dónbeení bín-tente, ðio lé ho tuiá poni na kàrána láa wo ó o ko ò o wíoka 6ua sese. Ká a wee wé ká sii, o ò dàñ wé è hení bía ká sía á 6a à bè ho kàránló na bío bon yi, à mún n̄ dàñ n̄ zéeni wéréwéré láa bía le ho kàránló mu bío yi bon le 6a wee vɪnì mítén.

¹⁰ Mu bon, 6a kèrètɛwa cèrɛɛ, sɔnkú bía wee bè ho *kúiiro lándá yi fɪahū, á yi máa jí ðɛɛ, á wee bío há bín-conwəwá à khàráa 6a núpua vɪnì. ¹¹ Yi día le bānsowa so wé kàrán 6a núpua lé bío 6a kàránló mu yi bon, ho wee yáa há zì-jún-kúio. Mu yáa yínɔn bún mí ðon, 6a wee wé mu à càráa le wárá. ¹² Ho Kerete kōhūsa nī-kéní búí na barén wee lá láa jii-cúa fɛro á bía bío ká: «Ho Keretesaa lé 6a sabín-fɪaalowa, 6a sūnsūmána lòn zín-búaa, 6a lé 6a pariwá, bío 6a wa lé ho dará 6a dí.» ¹³ A mu 6èn bon, o n̄ii mu tuiá sí. Lé bún nɔn, á ū zá láa ba à mí le sòobɛɛ na 6a yi à 6a yèrémá dé mí sía bío bon yi ¹⁴ à yi tá 6a *zúifūwa hácin-bíoní, láa bía pá ho tuiá poni lándáwá yi. ¹⁵ Yia wee ce le Dónbeení yahó, á lándá yi máa hē láa bío búí ðiró. Ká yia yi máa ce le Dónbeení yahó, á yi dó mí sii o Yeesu yi, wón wárá búenbúen yi máa ce. Hári o yilera yáa yi máa ce. O wó bío yi se à mu n̄iyio máa dí o. ¹⁶ O wee bío wéréwéré le mí zú le Dónbeení è ká a wárá hón wee zéeni le mu yi bon. O bío sūii ló, o yi máa bè le Dónbeení bíoní yi, o yi dá bío na se máa wé.

2

Bío 6a kèrètɛwa ko à 6a 6ua lè mítén

¹ È ká únén wón wé kàrán 6a núpua lè ho kàránló na bío bon. ² Bío na 6a nī-kía yi le 6a wé 6ua mítén yi mu bío búenbúen yi. Le bío 6a à 6ua lè mítén à wé à 6a núpua kñbi 6a.

Ba ko à 6a wé mu bè-zúrìminí òànsowà, à wé 6a nùpua na fàrá tína mí sladéro le Dónbeení yi, à wé warí 6a nùpua làa sòobé, à wé jì mí yiwa. ³ A ù mún bío na 6a há-kía yi le bío 6a wee 6ua lè mítén à héha làa bío le Dónbeení síi vá yi. Ba yí ko 6a wé yáa bíá ká yènnáa, à yí sòobá yí dé mítén ho *divén júló yi. Ba ko à 6a wé zéení 6a nùpua làa bío se. ⁴ Ká 6a wee wé ká síi á 6a à dàri wé è kàrán 6a há-fla làa bío 6a ko 6a warínáa mí barání lè mí zàwa, ⁵ á à wé mu bè-zúrìminí òànsowà, à wé è kápa mí barání mí dòn yi, à wé è lorí mí zíní tonni yi sese, á à wé 6a há-tentewá, à wé è liíní mítén á à na mí barání yi. Ká 6a wee 6ua mítén ká síi, á 6a nùpua máa wé è bío há bín-kora máa lé le Dónbeení bíoní yi.

⁶ Mún hení na 6a yàrówá yi le 6a wé mu bè-zúrìminí òànsowà ⁷ mu bío 6úen6úen yi. Unén ù beere ko à ù wé wé há wára na se á bíá ká mí, à bè yi. Dé sòobé ù kàránló yi á wé wé ho lè le yi na púara díá. ⁸ Wé mí ho túlá poni, háa á nùpue yí dá máa kán, bèra a na à há nýio dí bíá yí tà ù bío lé bío 6a máa dàri máa bío bín-kohó wa dání yi.

⁹ Ba wobáani bán á ù bío na yi le 6a wé liíní mítén na mí júnáasa yi mu bío 6úen6úen yi, à wé wé bío sí 6a yi, à wé yí kán 6a, ¹⁰ à wé yí kànbùni 6a ní bío. Ba yáa ko à 6a wé zéení le mí láayi wi binbirí mu bío 6úen6úen yi. Ká 6a wee wé ká síi, á 6a wára 6úen6úen á à wé á 6a nùpua wé è kànbí ho kàránló wa kánílo Dónbeení dání yi.

¹¹ Mu bon, le wó mí sáamu á héraráa ho káníló wòhú nòn 6a nùpua 6úen6úen yi. ¹² Mu sáamu mu bío yi, á le Dónbeení wee kàrán wèn á wa pí bío yí sí le yi lè ho òmíjía bío na wa sía wee vá yi, bèra a na à wa wé mu bè-zúrìminí òànsowà, lè 6a ní-térénna, lè 6a nùpua na wee wé bío sí le Dónbeení yi há làa na ká wán. ¹³ Bún lé bío wa ko wa wé à déráa wa sía lòoní le wizon-tente na ó o Yeesu *Krista na lé wa Dónbe-beení á lé wa kánílo khíi 6ueé zéení mítén mí cùkú yi. ¹⁴ O tà húrún wa bío yi, bèra a na ó o kání wèn ho pánká na wee jàa wèn dé mu bè-kora lé mí síwá 6úen6úen níi yi, à wa wé 6a nùpua na wee ce o yahó, á bío sí a yi, à há wára na se wéro bío kefi yi fèe.

¹⁵ Bío á í bíá nòn foñ á ù wé kàrán lè 6a kèrètíewa lè ho pánká 6úen6úen na fo yú. Wé hení 6a sía le 6a bè mu yi. Ká bíá yí máa bè mu yi bán á ù wé zàráa. Yí tà le nùpue zúan foñ.

3

¹ Bíní leéka 6a kèrètíewa le 6a ko à 6a wé liíní mítén 6a bá-zàwa lè ho pánká ya-díwá yahó à wé bè 6a bíoní yi, à há wára na se wéro bío kefi 6a yi. ² Bío na 6a yi le 6a wé yí bío yí khe na nùpue yi, à wé yí fi lè 6a nùpua, à wé 6a nùpua na wayika, à wé yí zúan 6a nùpua yi. ³ Mu bon, warén mún lá yí máa jì dèe, á lé 6a ní-káania, á dó wa sía mu bío na yí bon yi. Bío wa sía wee vá yi 6úen6úen lé bún á wa háa wee wé á yí dá máa díá. Wa lá lé 6a yi-kora òànsowà á wee dí le yandee. Wa láa wee wé á 6a nùpua jin wèn, à warén mún jin 6a. ⁴ Ée ká wa kánílo Dónbeení á zéenia mí tentemu, làa bío le wa lè 6a nùpua. ⁵ Le kánia wèn lé bío á le zúna wa makári, ká mu yínón wa wára na téréna na wa dárina wó bío yi. Le kánia wèn á ceéra wèn lè mí Hácírí pánká, á wa yú le mukón-finle. ⁶ Le Hácírí mu á le Dónbeení nòn wèn á le wi wèn wa kánílo Yeesu *Krista pánká yi. ⁷ Lé bún bío yí á wa dá à yí le mukáni binbirí na máa ve, dío wa dó wa sía wee lòoní. Mu 6úen6úen dá à wé lé bío le Dónbeení wó wèn lè 6a ní-térénna le sáamu pánká yi. ⁸ Há bíoní na á í bíá nòn foñ ká á láayi wi.

I wi à ù hení há bío làa sòobé à na 6a nùpua yi bèra a na à bíá dó mí sía le Dónbeení yi wíoka ca mí kuio mu bío na se wéro yi. Ho kàránló mu se á jùhú wi 6a 6úen6úen cón. ⁹ Ká 6a nùpua na wa le wáani na jùhú míá, làa bíá wa le nonkání wáani, làa bíá wa há zía, làa bíá wa a *Moyiize làndá bío wáani, bán 6úen6úen á ù khènnáa. Bún 6úen6úen jùhú míá, mu yí máa séení nùpue. ¹⁰ Yia wee kheé 6a kèrètíewa à ù ve o bíoráa. Ká a yí tà à ù wíoka ve o há cúa-jun níi bíoráa. Ká a pá yí ná mu, à ù wé jàa wo bání. ¹¹ Mún zúrì mu kénkén le wón nùpue sò síi á díá ho wá-tente. Mu bè-kora na ó o wee wé wee zéení le o jùhú sí.

Le mónđen tēenti

¹² I tonka a Aatemaasi táa o Tisiiki mí cón. Ká barén á yia 6ueé dān mia, á unén 6èn bánbá à ù 6uee yí mí ho Nikopoliisi lóhó yi. I wi à í 6uee keeni bín le tēeni pāahú. ¹³ O Zenaasi na lé ho *lāndá zúrìlo là a Apoloosi, à ù bánbá à ù séení mí veeni yi. Yí le dēe 6úí fòo 6a yi. ¹⁴ Bíá dó mí sía le Dónbeení yi lè wa bío síi mún ko 6a ca mí kuio mu bío na se wéro yi, à wé séení 6a nùpua làa bío 6a makóo wi yi, bèra a na à 6a bío jùhú kefi.

¹⁵ Bíá wi hen làa mí 6úen6úen wee tēeni foñ. Bíá wa wèn mí sladéro le Dónbeení yi bío yi á unén mún tēeni yi. Le le Dónbeení wé mí sáamu lè mí 6úen6úen.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn o Filemɔn yi

Vuahú tuaró jùhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho á nɔn o Filemɔn yi. O Filemɔn lé o Poole ɓán ɓánlo. O fù lé o nùpue na bío jùhú wi ɓa nùpua cǎn làa sòobéé, á lé ho Koloosi kèrètíewa kuure nì-kéní. O Filemɔn wobá-níi ɓúí fù wi á lùwa ò o díá a. O yèni ɓa le Oneziimu.

Ho vūahú mu yi ó o Poole tɛ̀nía o Filemɔn làa bíá làa wo páanía wi yi (1-3). O Poole dó le Dónbeení bára ká o Filemɔn sídéro o Yeesu *Krista yi bío yi, làa bío ó o wa le mín zàwa le mín hínni kèrètíewa bío yi (4-7).

Bíó ó o Oneziimu wà díá mí jùhúso, ó o fò mín là a Poole ká wón wi ho kàsó yi, ó o Poole mu wó ó o tà a Yeesu bío, á lé o kèrètíe. Bíó mu wó ká, ó o Poole le o bíní yèrémá va mí jùhúso Filemɔn cǎn. Lé ɓún te bío ó o túara ho vūahú nɔn o Filemɔn mu yi, á fióra a le ká a Oneziimu bínía ɓuara a cǎn, ò o tà sɛ́n bío ó o wó ɓúenɓúen díá à na a yi, à ɓua a sese bío ó o wáa lé ɓán za mu kèrètíemu dání yi bío yi (8-22).

Le tɛ̀nii

¹ Mu lé ínén Poole, yíá wi ho kàsó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bío yi, lé mi wee túa ho vūahú na kà á na únén Filemɔn yi. O Timotee na lé wán za, wón làa mi páanía wee tɛ̀nii fòh, únén na làa wen páanía wee sá, na wa wa làa sòobéé. ² Wa mún wee tɛ̀nii wán hínló Apia yi, là a Aasiipu, wón mún làa wen páanía wee lá le lònbee le mí síwá. ʼBa kèrètíewa kuure na wee kúee mín wán ũ zii á wa mún wee tɛ̀nii yi. ³ Le wán Maá Dónbeení là a Jùhúso Yeesu *Krista á wé mí sáamu làa mia, à na ho hɛ̀erá mia.

O Poole síi wan o Filemɔn bío yi

⁴ Hen ká í sansan wee fio le Dónbeení yi, á í dé le bára ká ũ bío yi. ⁵ Lé bío á ũ sídéro o Yeesu *Krista yi á í wee jí bío, á mún wee jí bío fo wa làa bíá ɓúenɓúen na bío sá le Dónbeení yi. ⁶ I wee fio le bíá dó mí sía o Krista yi làa fo páaní à pánká wíoka kɛ́n á wíoka zún mu bè-tentewá ɓúenɓúen, bío le Dónbeení wee wé làa wen wa páanílo là a Krista bío yi. ⁷ Lé bío á bío fo wa le wán zàwa le wán hínni á í já, á í síi ɓɛ̀ntín wan, á síi há làa sòobéé mu bío yi. Mu bon, bíá bío sá le Dónbeení yi á fo híina sía.

O Poole wee fio o Filemɔn o Oneziimu dání yi

⁸⁻⁹ Lé ɓún te bío á í wee fióra fo le ũ wé bío fo ko à ũ wé. Wa páanílo là a *Krista bío yi, á í lá dà à na le jii á à bío le ũ wé mu. Ɛ́ ká í máhá pá à fio fo bío wa wa làa mín bío yi. Awa, á ínén nì-kínle Poole, yíá wi ho kàsó yi o Yeesu Krista tonló sáró bío yi á pá wee fio fo bío wa wa làa mín bío yi, ¹⁰ le ũ sáberé à ũ wé bío á í bío ò na fòh o Oneziimu dání yi, wón na á í wó ó o lé í za mu kèrètíemu dání yi ho kàsó yi. ¹¹ O bío jùhú láa mia ũ cǎn ɓún bon, ɛ́ ká há láa na ká wán á ínén làa fo ó o bío jùhú wáa wi cǎn.*

¹² Awa, á í wáa à bío le o Oneziimu mu bíní ɓuen ũ cǎn, o bío ɓɛ̀ntín here mií làa sòobéé. ¹³ Bío á í wi ho kàsó yi le bín-tente bío yi, á í yáá lá wi á í díá wo í nísání, ò o wé séení mi ũ lahó yi. ¹⁴ Ɛ́ ká í máhá yí wi á í wé bío ɓúí o dání yi ká í làa fo yi já mín yi. Lé bío á í yi wi à mu tentemu na fo ò wé á à na mií à wé le í wee kíká fòh le mu wéró, ká mu lé únén ũ ɓɛ̀ere yi.

¹⁵ Nún-sí á le Dónbeení yáá wó ó o Oneziimu khèra làa fo ho pǎn-za dèe yi, bèra a na ká a bínía ɓuara ũ cǎn, à mi wáa páaní kɛ̀eni fɛ́e. ¹⁶ Há láa na ká wán ó o yínón wobá-níi mí dòn, o bío jùhú wi po ɓún. O wáa lé mín za kèrètíe, á fo ko à ũ wíoka warí wo làa sòobéé. O lé wán za kèrètíe na á í ɓɛ̀ntín wa làa sòobéé. A í mún láa mu yi le fo ò wíoka à warí wo á yáá a poi ínén, bío ó o bío sá fòh bío yi, làa bío mi páanía là a Jùhúso bío yi.

¹⁷ Awa, ká fo zú le warén lé ɓa ɓánlowá binbirí, ká a bínía ɓuara ũ cǎn, à ũ ɓua a sese, à kɛ́n le lé ínén í ɓɛ̀ere. ¹⁸ Ká a wó khon làa fo bío ɓúí yi, táá ká a ko ò o wí bío ɓúí fòh síi, à ũ jí mu ínén jùhú yi. ¹⁹ Há jí-cúá na á í wee túa le í nín-bia le hía ká: «ínén Poole á à wí ũ keni na wi o yi». Í yí máa bío le fo ko à ũ wí bío ɓúí mií, ká fo máhá ko à ũ zún le ínén lé yía zéenia o Yeesu bío làa fo á fo yúráa le mukani binbirí. ²⁰ Awa, wán za Filemɔn, á í wee fio fo o Jùhúso yèni yi le ũ wé bío á í wee fio fo le ũ wé. Wa páanílo là a *Krista bío yi, ũ yí díá le í yilera lúnka mu bío yi.

* 1:11 Oneziimu: Le yèni mu kúará le -mu jùhú wi.

²¹ ɪ lɔ́a mu yi le bɔ́ á ɪ́ túara ho vúahú yi le ũ wé á fo ò wé kénkén. ɪ yàá zū le fo ò wé yòó puuní bɔ́ á ɪ́ le ũ wé yi. ²² Mún cà le zɪ́ búi ká làa mi. Ho floró na mi wee wé ɪ́ bɔ́ yi, á ɪ́ lɔ́a mu yi le hen làa cɪ́nù ká ɪ́ yí ɪ́ ten ɔ́ueé ɔ́úεkí mia.

Le mɔ́ndén tɛ́nti

²³ O Epafaraasi na làa mi páanía wi ho kásó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bɔ́ yi wee tɛ́ní foñ. ²⁴ O Maaki, là a Arisitaaki, là a Demaasi, là a Luki, bán ɔ́utenóúen na làa wɛn páanía wee sá ho tonló dà-kéní á mún wee tɛ́ní foñ.

²⁵ Le wa Núhúso Yeesu *Krista à wé mí sáamu làa mia.

Hebere vūahū

Vūahū tularó jūhū

Yīa túara ho vūahū mu á wa yí zū. Bānsò túara ho n̄n bīa tà a Yeesu yi na le lònbee lè mí síwá yí. O túara ho n̄n 6a yi bèra a na à 6a yí p̄i le Dónbeení b̄io, ká 6a hení mí slá à fàrá ð̄n, à zūn̄ le b̄io ó o Yeesu wó á po mu b̄io búenb̄úen.

Ho vūahū mu wee zéeni le le Dónbeení ð̄n mí Za Yeesu wán zéeniánáa miten lè 6a n̄pua á mu vóráa. Le *Dónbeení j̄i-cúa f̄erowá ó orén b̄io j̄uhū wi po. O po ho wáayi tonkarowá, á po a *M̄oyiize là a Zozue (1–3).

O Yeesu mu b̄io j̄uhū wi po le *Dónbeení yankarowá na yánkaa wi. Orén lé yia lé le Dónbeení yankaro binbiri. Lé b̄un te b̄io le Dónbeení mu wee s̄n 6a n̄pua bè-kora ð̄a à kánínáa 6a mu húmú yi o pánká yi. B̄io ó o *Isiraȳele n̄ipomu f̄u wee ya há muini lè 6a bà-kùo na le Dónbeení yi, lé b̄un f̄u wee zéeni a Yeesu *Krista na 6ueé hí b̄io (4–10).

Ho vūahū líi véení wee hení 6a k̄er̄et̄ewa slá à 6a wíoka ca mí kuio le Dónbeení b̄io yi. B̄io le Dónbeení n̄ipomu f̄u fàrá ð̄nnáa mí slad̄eró le Dónbeení yi á ho vūahū mu b̄ia b̄io. Ho m̄un wee k̄ar̄án 6a n̄pua à 6a k̄ar̄áfá miten o Yeesu mí ð̄on yi. Le 6a fá mí yío wo yi, à hí mí slá le lònbee lè mí síwá yi, á fàrá ð̄n f̄úaa mu véení (11–13).

Le Dónbeení ð̄n mí Za wán wee b̄ioráa

¹ Le Dónbeení yánkaa ð̄n 6a j̄i-cúa f̄erowá wán á b̄iaráa lè wán 6úaawa. Le wó mu p̄̄nna c̄er̄e yi, á le b̄ioró làa ba m̄un síwá boo. ² Ēe ká há làa na ká wán há p̄̄nna vaa véení, á le ð̄n mí Za wán wee b̄ioráa làa wen. Lé le Za mu le ð̄n wán á léraráa mu b̄io búenb̄úen. Lé orén le wáa dó mu b̄io búenb̄úen níi yi. ³ Orén lé yia le Dónbeení c̄ukú beení wee mí yi. B̄io á le Dónbeení karáa lé b̄un ó orén m̄un karáa. O búan mu b̄iowa búenb̄úen ð̄n̄ia lè mí b̄ion̄ na pánká wi. Lé orén le Dónbeení ð̄n wán á séraráa 6a n̄pua bè-kora ð̄a, á 6a wee ce le yahó. B̄un m̄ón ó o yòó kará ho wáayi le Dónbeení n̄n-t̄án̄, ð̄en na po mu b̄io búenb̄úen.

Le Dónbeení Za po ho wáayi tonkarowá

⁴ Làa b̄io le Dónbeení Za po poráa ho wáayi tonkarowá, lé ká s̄i á le yèni na le wee ve làa wo m̄un po poráa 6a yèni. ⁵ Le Dónbeení ð̄n yí b̄ia làa wáayi tonkaro 6úí le:

«Fo lé í Za.

Ho zuia j̄ii wán á í lé m̄n Maá.»*

Le m̄un ð̄n yí b̄ia b̄io ká là a 6úí:

«Ín̄én á à wé 6̄an Maá,

ó orén á à wé í Za.»†

⁶ Ká p̄ahū na le Dónbeení tonkaa mí Za k̄nleso ho ð̄im̄j̄á yi, á le b̄ia b̄io ká:

«Ho wáayi tonkarowá búenb̄úen ko 6a wé 6úaaní a.»‡

⁷ A le 6̄en b̄ia ho wáayi tonkarowá ð̄ání yi le:

«Le Dónbeení wee wé à le tonkarowá k̄er̄ lòn pinpiró,

le wee wé à le ton-sáwá mu k̄er̄ lòn d̄shū ð̄en̄í.»§

⁸ Ká le m̄ah̄á b̄ia b̄io ká mí Za ð̄ání yi:

«Ūn̄én Dónbeení, ū b̄é̄ení ð̄iró j̄ii máa f̄i máa mi.

Fo ò pa ū n̄ipomu b̄io lè ho t̄er̄énló.

⁹ Fo wa b̄io t̄er̄enna, fo j̄ina mu bè-kora.

Lé b̄un n̄n á ín̄én na lé ū Dónbeení á kúaa ho j̄iló ū j̄uhū wán

à zéeni le í tà ū b̄io.

Lé b̄un wēera ū s̄i.

Í dó ho c̄ukú fōn á po mí n̄inzawa na ká.»*

¹⁰ Le pá b̄in̄ia b̄ia b̄io ká mí Za mu ð̄ání yi:

«Mu j̄uhū 6úakán̄í ká b̄io 6úí ð̄n yí léra, á ūn̄én N̄uh̄úso lé fo léra ho tá,

á lé fo m̄un léra ho wáayi.

¹¹ B̄un bè-lén̄nia so búenb̄úen kh̄ii vé, ká ūn̄én á à k̄er̄ b̄in̄ f̄ēe.

Ho wáayi lè ho tá wé è kh̄e lòn sl-z̄inia.

¹² Fo ò bí mu lòn b̄aká beení á à b̄ará,

mu ù yèr̄emá lòn sl-z̄inia,

* 1:5 Mí lōn Lení vūahū (Psaumes) 2.7 † 1:5 Mí lōn Samuw̄ēle c̄ua-j̄un níi vūahū 7.14 ‡ 1:6 Mí lōn Lándá zéeni ló vūahū (Deutéronome) 32.43 § 1:7 Mí lōn Lení vūahū (Psaumes) 104.4 * 1:9 Mí lōn Lení vūahū (Psaumes) 45.7-8

ká ünén á à ðñn làa bío fo karáa, fo ò kerí bín féeé.»†

13 Le Dónbeení ðñn yí bía làa wáayi tonkaró búí le:
«Buee keení í nín-tíání,
fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá
á ũ bò ũ zení wán.»‡

14 A 6a tonkarowá na wee lé ho wáayi 6èn lé 6a yén? Ba lé le Dónbeení ton-sáwá. Le wee tonka 6a à 6a 6uee séení bía á à yí ho káníló le Dónbeení cón.

2

Mi wa dé ho káníló bío le sòobéé yi

1 Lé bñn ñnñ á bío wa ná á wa ko wa 6ua lè wa sòobéé, bèra a na wa yí ví. 2 Le Dónbeení ñi-cúa na ho wáayi tonkarowá mà á bío lé ho tñiá, á nùpue lée nùpue na 6èn yí bò há yi, wón yú mu 6àn lònbee na ko làa wo.* 3 Awa, ká warén mún yí dó ho káníló na kà 6àn sñi bío le sòobéé yi, á wa so dà à káni waten le lònbee na ko làa wen yi le? Ho káníló mu bío lé o ñúhúso mítén á nín-yání buera mu. A bía ná mu á zéénia lè warén le ho bío bon. 4 A le Dónbeení zéénia le bío 6a bía bon. Le zéénia mu lè mu yéréké bíowa lè mí síwá na wee zéení le pánká, lè mu bíowa wéró pánká na lerén mí bèere Hácírí wee na 6a nùpua yi làa bío le síi yá yi.

Le Dónbeení ðñn o Yeesu wán wee káninda 6a nùpua

5 Le Dónbeení yí dó ho yírón ðmíjná na wa wee bío bío ho wáayi tonkarowá níi yi. 6 Le Dónbeení bíoní vùahú yi, ó o búí yáá túara bío ká:
«Éee Dónbeení! O nùpue lée wée á fo ò leékaráa o bío?
O nùpue lée wée á fo ò paráa o bío?

7 Fo wó á ho wáayi tonkarowá bío ñúhú wi á po a ho pòn-za dèé yi.

Bñn món á fo bñnia wó ó o yú ho cùkú lè le yèni,

8 fo bàrá a mu bío 6úen6úen ñúhú wán.»†

Bñn wee zéení le le Dónbeení wó ó o wi mu bío 6úen6úen ñúhú wán, á dèé búí yí ká. Ée ká há làa na ká wán á wa ðñn yí máa mi mu. 9 Ée ká bío ká lé bío wa zū: Le Dónbeení wó á ho wáayi tonkarowá bío ñúhú wi á po a Yeesu ho pòn-za dèé yi. A há làa na ká wán á le bñnia wó ó o yú ho cùkú lè le yèni le lònbee na ó o lá á húrunnáa bío yi. Le wó mu ká síi bèra a na à le saamu pánká yi, ò o húmú bío séení 6a nùpua 6úen6úen. 10 Mu bon, mu se à le Dónbeení na léra mu bío 6úen6úen, ðio 6uan mu 6úen6úen ðñnia à wé ò o Yeesu káa le lònbee yi bèra a na ò o bío ñii síi làa bío mu lá ko mu wéráa. Le wó ká síi bèra a na à 6a nùpua cèrèé páaní le cùkú yi làa de. Lé o Yeesu wó á 6a nùpua cèrèé wé è yíráa ho káníló. 11 O Yeesu lé yía wee wé á 6a nùpua ce le Dónbeení yahó. A bía ó o wee wé á 6a ce bán 6úen6úen làa wo wáa lée Máá nì-kéní zàwa. Lé bñn te bío ó o Yeesu wee veráa 6a lè mín zàwa lè mín hínni ká mu ñyio mía wo yi. 12 Bío ká lé bío ó o bía:

«Dónbeení, í ì zéení ũ bío lè wán zàwa lè wán hínni.

Í ì khòoní fo ũ ñipomu 6úen6úen ðahú.»‡

13 O mún bía le:

«Ínén á à dé í síi le Dónbeení yi.»

O pá bñnia bía le:

«Lé wen na páania wí, ínén lè 6a zàwa na fo ñnñ mi.»§

14 Awa, á bío á bán zàwa so lé 6a nùpua binbirí, ó o Yeesu mí bèere mún lá 6a síi, bèra a na ò orén mí bèere húmú pánká yi ò o yí ho pánká o *Satáni wán, yía wee wé á 6a nùpua hí, 15 ò o mún káni bía 6úen6úen na mu húmú zñnló lá can lòn wobáani 6a síi wizooní 6úen6úen yi. 16 O Yeesu mu cén yí 6uara wáayi tonkarowá séenílò bío yi. Lé o *Abarahaamu mñnmánia ó o wá 6ueé séení. 17 Lé bñn ñnñ ó o ko ò o láráa mín zàwa lè mín hínni síi binbirí, bèra a na ò o ðàn wé mín zàwa lè mín hínni mu yankarowá ñúhúso, á zū 6a nùpua màkárí, á láayi wi le Dónbeení cón, à le Dónbeení wé sén 6a nùpua bè-kora día. 18 A bío ó o Yeesu mí bèere káa le lònbee yi á kúará khéra, lé bñn ñnñ ó o dà wee séenínáa bía 6úen6úen na ho kúará khénlò wee yí.

3

O Yeesu bío ñúhú wi po a Mòyiize

† 1:12 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 102.26-28 ‡ 1:13 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 110.1 * 2:2 Le Dónbeení ñi-cúa na le tonkarowá mà: Mu wee bío o Mòyiize làndá bío ðání yi. Ba zúífúwa cón á le Dónbeení ðñn ho wáayi tonkarowá wán á bíaráa là a Mòyiize. † 2:8 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 8.5-7 ‡ 2:12 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 22.23 § 2:13 Mi loñ Ezayii vùahú 8.18

1 Lé bñn nɔn á minén wàn zàwa lè wàn hñni na bío sá le Dónbeení yi, minén na le mún hueekaa á mi níní keñ le bío yi, mi le mi yilera keñ o Yeesu bío wán. Lé orén le Dónbeení tonkaa ó o 6ueé wó bío wa dó wa sía yi wee bío wéréwéré yankarowá ñúhúso. 2 Le Dónbeení léra á ò o sá ho tonló mu, ó o mún bò bío 6úen6úen na le le o wé yi, làa bío ó o *Moyiize yánkaa wóràa mu le le Dónbeení ñipomu. 3 Eé ká a Yeesu máhà kò le ho cùkú á po a Moyiize, làa bío á yia son le zii koráa lè ho cùkú á po le zii mí 6ere bío sii. 4 Mu bon, zii na wi à nùpue yí son le dén mía. Ká le Dónbeení lé dño 6èn wó á mu bío 6úen6úen wi làa bío mu karáa. 5 O Moyiize yánkaa bò bío le Dónbeení le o wé yi le zii ñipomu 6úen6úen tñahú. Wón lé le Dónbeení ton-sá, á bío ó o wee wé kò mu zéeni le Dónbeení ñi-cúa na le è fée. 6 O *Krista mún bò bío le Dónbeení le o wé yi ká wón 6èn lé le Za, á le bàrá mí zii ñipomu ñúhú wán. Bñn ñipomu so lé warén, ká wa wíokaa henía wa sía wee lóoní bío wa dó wa sía yi.

Bía dó mí sía le Dónbeení yi khii keñ le vürná yi

7 Lé bñn nɔn le Dónbeení Hácírí bía bío kà:
 «Ho zuia, ká le Dónbeení wee bío làa mia,
 8 á mi yí wé lòn nùpua na yí wi 6a jí dèe
 làa bío á mi wóràa mu ho pàahú na mi káa á khúaana le Dónbeení ñii yi ho tá hení yi bío sii.
 9 A le bía le mìn 6úaaawa yánkaa khúaana mí ñii yi ho tá hení yi á khéarará mí kúará á 6a ñn mɔn bío mí wó hā lúlúio 6úará-ñun yi.
 10 Lé bñn te bío á le síi cǎnáa 6a yi, á bía bío kà:
 Ba nùpua na ká wee pñ 1 bío fée, le dǎní na á ñ wi á 6a lá á 6a día.
 11 Bío le síi cá 6a yi, á le báa

le ho lahó na á le wíokaa á 6a vürí yi á 6a wáa máa zo yi hùúu.»*
 12 Wàn zàwa lè wàn hñni, mi pa miten bío, ò o 6úí hía yí wé sí-kohó 6ànso mi tñahú á káa pñ le Dónbeení día, dño wi fée. 13 Mi wé hení mìn sía làa wizooní 6úen6úen, pàahú na wa wi «ho zuia» na le Dónbeení bía bío. Ká mi wé wé mu bèra a na á mi ñi-kéni woon yí día mítén le mu bè-kohó khá víini, á wé lòn nùpua na yí wi 6a jí dèe bío sii. 14 Ká wa fará ñn bío wa dó wa sía yi wán mu ñúhú 6úeení fúaa wa mukáni véro, se wa máhà pánía sá lá a Krista. 15 Làa bío mu bíaràa ká síi:
 «Ho zuia, ká le Dónbeení wee bío làa mia,
 á mi yí wé lòn nùpua na yí wi á 6a jí dèe
 làa bío á mi wóràa mu ho pàahú na mi káa á khúaana le Dónbeení ñii yi bío sii.»†

16 Bía pǎ le Dónbeení bíoní á 6a «káa á khúaana le ñii yi» lé 6a yén? Mu so yínɔn bía 6úen6úen na ó o Moyiize fó lóràa ho *Ezipite kǎhú yi le? 17 Bía «le Dónbeení síi cá yi hā lúlúio 6úará-ñun yi» lé 6a yén? Mu so yínɔn bía wó mu bè-kora ho tá hení yi á hurun bñn le? 18 A bía le «báa le ho lahó na á le wíokaa á 6a vürí yi á 6a wáa máa zo hùúu» lé 6a yén? Mu so yínɔn bía pǎ á yí bò bío le bía yi le? 19 Wa 6èn mɔn le 6a yí dàrna yí zon hā vürná lahó mu yi, lé bío 6a yí tá yí dó mí sía le Dónbeení yi.

4

1 Awa, á bío le Dónbeení ñii na le dó le wa á zo hā vürná lahó na le wíokaa ká làa wɛn pá wi bñn wa bío yi, á mi cén wa pa waten bío á wa yí khe ho lahó mu yi. 2 Mu bon, dén bñn-tente so á wa ñá làa bío á wàn 6úaaawa yánkaa pánáa le bío síi. Ká le bíoní mu máhà yí séenia 6a, lé bío 6a dó mí sía le bíoní mu yi. 3 Ká warén bán ñi zo hā vürná lahó mu yi, lé bío wa dó wa sía le bíoní mu yi. Ho lahó mu na le bía bío ká dǎní yi:
 «Bío á ñ síi cá 6a yi, á ñ báa

le ho lahó na á ñ wíokaa á 6a vürí yi á 6a wáa máa yí hùúu.»*
 Pàahú na le Dónbeení bía mu yi, á bñn le léra mu bío 6úen6úen wó. 4 Le Dónbeení bíoní vùahú 6úí yi á bío ká le bío bía hā wizooní bío hēñun níi dǎní yi: «Bío le Dónbeení sá mí tonló 6úen6úen wó, á le vürna hā wizooní bío hēñun níi zon.»† 5 A bío ká pá bñnia bía: «Ho lahó na á ñ wíokaa á 6a vürí yi á 6a wáa máa yí hùúu.»

6 Bía le Dónbeení nín-yání bía le bñn-tente mu nɔn yi bán yí zon hā vürná lahó mu yi, lé bío 6a yí tá yí dó mí sía le yi. Lé bñn te bío á 6a 6úí dá á zoráa ho lahó mu yi. 7 Lé bñn te bío le Dónbeení bñnia dó le wizonle 6úí, á wee ve làa «zuia». Le wizonle mu ó o *Daviide bía dǎní yi lúlúio cèrèe bñn mɔn le hā bíoní na ká, hía wa ló wán:
 «Ho zuia, ká le Dónbeení wee bío làa mia,

* 3:11 Mi lorí Lení vùahú (Psaumes) 95.7-11 † 3:15 Mi lorí Lení vùahú (Psaumes) 95.7-8 * 4:3 Mi lorí Lení vùahú (Psaumes) 95.11 † 4:4 Mi lorí Bío ñúhú 6úeení vùahú (Genèse) 2.2

à mi yí wé lòn nùpua na yí wi 6a jí dɛɛ.»†

8 Ká a Zozue lá dú mu nìpomu yahó á 6a zon há vùrínà mu lahó yi, se le Dónbeení wáa lá máa bíní máa bío wizonle 6úí bío. 9 Lé bǔn non á há vùrínà na ka lè há wizoóní bío hẹ̀pun nìi vùrínà bío á le Dónbeení wiokaa bío ká lè mí nìpomu. 10 Mu bon, yia zon le Dónbeení vùrínà yi, wón mún sá wó wee vùrín lãa bío le Dónbeení sá à le vùrínanaa bío síi. 11 Awa, á mí cén wa dé sòobéɛ á wa dàr zo há vùrínà mu yi. Mi wa pa waten bío á wa hía yí pí le Dónbeení bío, lãa bío á wàn 6úaaawa pánáa le bío bío síi. 12 Le Dónbeení bíoní wee na le mukàní binbirí, le pánká wi lãa sòobéɛ po ho khà-tóní na yara lé há bío pun. Le wee zo 6a nùpua khíi zoo 6úe 6a sía yi. Le ka lòn khà-tóní, á wee fúaa há hùn-púná khíi zoo 6úe ho sánbániló yi. Bío ó o nùpue síi wee vá yi, là a yilera á le bíoní mu wee zúrí wéréwéré. 13 Mu bè-lénna yi á dɛɛ woon yí sà le Dónbeení yi. Mu 6úen6úen dín denkhɛɛn á le wee mi. Dén Dónbeení so lé dío wa 6úen6úen lè wa nì-kéní kéní ko wa khíi zééní bío wa wó á na yi.

O Yeesu lé 6a yankarowà jùhúso beení

14 Wa yú le *Dónbeení yankarowà jùhúso beení. Wón khíina zoó 6ó le Dónbeení mí bɛɛre yi yáá. Ba yankarowà jùhúso beení mu lé o Yeesu, le Dónbeení Za. Awa, á bío wa dó wa sía yi á mí cén wáa le wa wioka pa bío lãa sòobéɛ. 15 Ba yankarowà jùhúso beení na wa yú yínón nùpue na yí dà máa séení wen wa yídámu yi. Orén mí bɛɛre á ho kúará khénlò lè mí sífwa yáá yú lãa bío warén kúará wee khénnaa, ká arén máhá yí wó bè-kohó yí mɔn. 16 A mí wáa wa vá vaa 6úe le Dónbeení na wee wé mu sáamu yi ká záníi mía wen. Ká wa wó bǔn, á le è zúrí wa màkárí, á à sén wa bè-kora á día. Le è wé mu ho páahú na mu ko yi.

5

1 Ba yankarowà jùhúso á le Dónbeení léra 6a nùpua fahú, ò o wé sá le tonló 6a bío yi. Orén lé yia wee na 6a nùpua mu hámu le Dónbeení yi, á wee ya 6a bè-kora sɛndiaró muiní. 2 Ba nùpua na yí zú mu bío yara, na wee va ví, bán ó o yankaro mu zú bío, lé bío ó orén mí bɛɛre mún lé o yídá. 3 Lé bǔn bío yi ó o ko ò o wé ya orén lè 6a záamaa bè-kora sɛndiaró muiní. 4 Nùpue yí dà máa dé mítén lãa yankarowà jùhúso mítén. Le Dónbeení lé dío wee ve o nùpue á dé ho tonló mu yi, lãa bío le vonnáa o *Aaron á dó ho yi bío síi. 5 O *Krista bío mún ka ká síi. O yí wó mítén lãa yankarowà jùhúso. Lé le Dónbeení dó a ho tonló mu yi, á bío bío ká non wo yi:

«Fo lé í Za.

Ho zuia jii wán á í lé mǎn Maá.»*

6 Le Dónbeení pá bínia bío bío ká:

«Fo lé o yankaro féɛɛ

là a Melkisedɛɛki bío síi.»†

7 Páahú na ó o *Krista hía wi ho tá wán, ó o flora á 6ón6ónia le Dónbeení lè mí pánká, lé há yèn-caa, dío lá dà wee kání a mu húmú yi. A bío ó o líinia mítén, á tà mu 6úen6úen yi, á le Dónbeení jà a fioró. 8 Bío ó o lé le Dónbeení Za mí cúee, ò o pá tà le lònbee 6úen6úen na yú a yi á kenianáa mítén lãa bío ó ò bèráa le Dónbeení bíoní yi. 9 Lé bǔn tíira a bío 6úen6úen jii, á non á bío wee bè o bíoní yi 6úen6úen wé è yírãa ho káníló na lé le mukàní na máa vé. 10 Le Dónbeení dó a wó lè 6a yankarowà jùhúso là a Melkisedɛɛki bío síi.

Héyíi! Mí yi pí le Dónbeení bío

11 Bío cɛ̀ɛɛ wi wa cǎn wa dà á bío o Melkisedɛɛki mu bío dání yi, ká mu yara zéénlò lònbee máhá wi, lé bío mí yí máa wé jí mu bío á zúrí yara fúafúa. 12 Mí wáa lá ko mí wé 6a ní-káranlowá, á hári lòn zuia mí màkóo pá wi 6a wioka káran mia lè le Dónbeení bío na nín-yání káranna lãa mia. Mí màkóo pá wi mu yoomu yi, mí yí dà máa dí dínlò na lí. 13 Yia màkóo wí mu yoomu yi wón ka lòn kúnkúza. O yí zú bío se lãa bío yí se hueekaró mún yi. 14 ɛɛ ká ho dínlò na lí hón lé bío dǎn wó te mí dínlò. Bán fá, á zú bío se lãa bío yí se hueekaró mún yi.

6

1 Lé bǔn non ó o *Krista nín-yání bío na 6a káranna lãa wen á mí wa dà wán, ká wa va lãa yahó o bío zúríló yi lòn nùpua na dǎn wó. Bío wa zú wó á mí yí wa bíní 6úaa káranlò jùhú: Mu lé á pí há wára na yí se, á dé ũ síi le Dónbeení yi, 2 lãa bío 6a wee wé á ceérãa mítén le Dónbeení yahó,* lè le níi bèrò 6a nùpua wán, lãa bío 6a ní-hía á à vээрáa, lè le mónđen cítii bío. 3 Bǔn lé bío wa á wé, ká le Dónbeení tà. 4 Mí lorí. Ba nùpua 6úí wi bín á yú mu khoomu, le Dónbeení hǎn 6a lè mu bè-tenewá cɛ̀ɛɛ, 6a mún yú le Dónbeení Hácírí, 5 á zú le le Dónbeení bíoní se lãa sòobéɛ. Ho dímjã na ho yíró á 6a zú pánká bío. 6 Bǔn 6úen6úen

† 4:7 Mí lorí Lení vuahú (Psaumes) 95.7-8 * 5:5 Mí lorí Lení vuahú (Psaumes) 2.7 † 5:6 Mí lorí Lení vuahú (Psaumes) 110.4 * 6:2 Le Dónbeení bíoní vǎnna 6úí yí á mu bío le: Lè há bátéemúwa.

món, á 6a pá bínía wee wé mí bè-kía, á bío wáa bíní ì wé á 6a à yèrémánáa mí yilera lè mí wára bún mía. Bán nùpua so sii ka lè 6a bínía wee 6úεε le Dónbeení Za ho *kùrùwá wán, á wee zùarí wo yi 6a nùpua yío yi.

⁷Hen ká ho vlohó wee tè wé se ho tá wán ò o vâro ðínló be wé se, á le Dónbeení dúfua ho tá mu yi. ⁸Ká lè há kíkara lè le jí-kora wee sá ho wán, se ho tá mu cúnú mía. Le Dónbeení hía dánkání ho, á mu véení ká ho ò cfi.

⁹Wán záwa lè wán hínni na wa wá láa sòobéε, hàrí ká wa wee bío ká síi, á wa pá láa mu yi le mí bò ho wā-tente, hía wee va ho káníló lahó yi. ¹⁰Le Dónbeení téréenna, le yi máa sá mí bè-wénia yi, láa bío mí zééníánáa le mí wa láa de. Le séení na mí wó, láa ðío mí pá lan wee wé 6a kèrètíεwa dání yi á le zū. ¹¹Ká wa máhá wi á mí nì-kéní kéní ca mí kuio fúaa mu véení, bèra a na á bío mí dó mí sía wee lòoní à wé à jii sí. ¹²Mi cén wáa yí dí parí, ká mi wé lè 6a nùpua na wee dé mí sía le Dónbeení yi féeε bío síi, á yíráa bío le dó mí jii le mí ì na.

Le Dónbeení dó mí jii à le máa yèrémá le

¹³Bío le Dónbeení hía dó mí jii nòn o *Abarahaamu yi, á le báa lè mí yèni, lé bío á nùpue na po le á le è báaráa yèni á mía. ¹⁴Bío ká lè bío le bía: «Ūu, í ì wé mu bè-tentewá cèrεε láa fo, í ì wé á ū mánmánia á à wé boo láa sòobéε.»† ¹⁵O o Abarahaamu 6èn há mí síi pannáa bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé, á le wó mu nòn wo yi. ¹⁶Ká 6a nùpua le mí ì báa, á 6a báa lá a búí na po 6a yèni, á nùpue mún máa wé bíní kán bío 6a báa jii wán. ¹⁷Laa bún síi á le Dónbeení mún wi á bía le dó mí jii le mí ì wé lè mu bè-tentewá à zūrí kénkén le le è wé mu. Lé bún te bío le báa á bò bío le dó mí jii le mí ì wé wán. ¹⁸Mu bon, mu biowa bío jún mu na yi máa yèrémá á le Dónbeení yi máa fí sabéré yi. Awa, á warén na pá mu bío úienúien á sía há láa sòobéε wíokaa wee dé wa sía lòoní bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. ¹⁹Bío wa dó wa sía wee lòoní lé bún 6uan wen ðnía vñvñ le Dónbeení yahó, á wó á wa ðárina cúaa ho pónsò-beení na sankaa há pónsoní búkú lè há cúa-jún, á yòó zon le *sòobá-lùε 6àn binbiriso yi. ²⁰Ðén sòobá-lùε 6àn binbiriso so ó o Yeosu zon yi dú wa yahó warén wa bèεε bío yi. Mu bon, lé orén lé 6a yankarowá jùhúso féeε là a nii na 6a le Melekisedεeki bío síi.

7

O Melekisedεeki lé o bée, á lé le Dónbeení yankaro

¹O Melekisedεeki mu lé ho lóhó na 6a le Salεmu bée, á mún lé le Dónbeení na wi mu bío úienúien jùhú wán yankaro. Páahú na ó o *Abarahaamu hía tá há hía lè 6a bá-záwa á ðárina 6a, á bío ó o bínía wee 6uen, ó o Melekisedεeki léε sá a yahó, á dúfuaa wo yi.* ²A bío ó o *Abarahaamu yú há hía téení 6àn cúa-pírú níi ó o nòn o Melekisedεeki yi. Le yèni mu kúará le «térénló bée». A bío ó o lé ho Salεmu bée, bún kúará le o lé ho «héεrà bée». ³Bán maá lé 6àn nu á nùpue yi zū. Nùpue yi zū a nònkáni cεení. O teró bío yi bía yi mòn, ó o húmú bío mún yi bía yi mòn. O bío 6onmún lè le Dónbeení Za bío: O lé o yankaro féeε.

⁴Mi lorí bío ó o Melekisedεeki mu bío jùhú wiráa. Hàrí wán 6úaa Abarahaamu bío na ó o yú há hía téení 6àn cúa-pírú níi á wón nòn wo yi. ⁵O nii na 6a le *Levíi mánmánia na lé 6a yankarowá ó o Mòyiize lándá nòn le níi yi le 6a wé fé o *Isirayεele nípomu bío na 6a wee yi 6àn cúa-pírú níi. O o Isirayεele nípomu mu jòn lè 6àn záwa, lé bío á bán nònkáni mún can o Abarahaamu yi. ⁶Ká a Melekisedεeki wón nònkáni yí can Levii yi, ò o Abarahaamu máhá pá nòn bío ó o yú 6àn cúa-pírú níi wo yi. O Melekisedεeki mu dúfuaa o Abarahaamu na le Dónbeení dó mí jii nòn yi. ⁷A wa zū kénkén le yia wee dúfua wón bío jùhú wi po yia 6a wee dúfua yi. ⁸O Levii núwá, bía ó o Isirayεele nípomu wee na bío 6a wee yí bán cúa-pírú níi yi, bán léε nùpua, 6a wee hí. Ká a Melekisedεeki na ó o Abarahaamu wón mí bío bán cúa-pírú níi yi, wón yío wi lua láa bío le Dónbeení bíoní vùahú bíaráa mu. ⁹O Levii núwá lé bía á mu bío bán cúa-pírú níi wee na yi. Éε ká bío ó o Abarahaamu na lé 6àn 6úaa á léra mu, bún wee zéeni le orén Levii mún wáa léra mu. ¹⁰Mu bon, páahú na ó o Melekisedεeki sá a Abarahaamu yahó yi, ká a Levii ðín yi ton. Éε ká mu páahú ká a wi mìn 6úaa mu yi.

¹¹O Isirayεele nípomu *lándá yi, ó o Levii zí-jùhú lé hía ho yankaró tonló bío sá yi. Ba lé 6a yankarowá là a *Aaron bío síi. Éε Ká 6a yankaró tonló jii máhá yí sú. Lé bún nòn á yankaro veere búí ló na ka là a Melekisedεeki bío, wón yí lorí Aaron nònkáni yi. ¹²Ká ho yankaro tonló hía yèrémáa, se ho lándá mún ko ho yèrémá. ¹³Yia há bíoní mu bía dání yi bán zí-jùhú nùpua yí wó yankarowá yí mòn. ¹⁴Wa zū le wón na lé wa Jùhúso á ton o *Zudaa zí-jùhú yi. A bío ó o Mòyiizee wee bío 6a yankarowá bío, ó o 6èn mún yí bía bío búí ho zí-jùhú mu dání yi.

O Yeosu lé o yankaro là a Melekisedεeki bío síi

† 6:14 Mi lorí Bío jùhú 6úεení vùahú (Genése) 22.16-17 * 7:1 Mi lorí Bío jùhú 6úεení vùahú (Genése) 14.18-20

¹⁵ A bío wáa wíokaa nɔn ó o yankaro mu bío wee ceráa lé bío ká: O yankaro ɓúí ló á ka là a Melekisedeki bío sii. ¹⁶ O yí wó yankaro làa bío ɓa nùpua bòráa mu bío sii. O wó a yankaro le mukáni na wi o yi na máa vé máa mi bío yi. ¹⁷ Bío ká lé bío le Dónbeení bióní vuahú bía: «Fo lé o yankaro fɛɛɛ

là a Melekisedeki bío sii.»†

¹⁸ Le Dónbeení khína ho nín-yání làndá yi, lé bío ho pànká mía, ho bío nùhú mía. ¹⁹ Ho làndá mu lá yí dà máa wé á nùpue máa térén le Dónbeení yahó. Ká há làa na ká wán á bío wa dó wa sía yi wee lòoní bún ɓèn wíokaa sáaani. Lé bún pànká yi á wa wee dàrí vá waa ɓúeráa le Dónbeení yi.

²⁰ Mu yínɔ́ bún mí dòn. Le Dónbeení báa mu n̄ii wán. Bía ká bán wó ɓa yankarowá à le yí báa bío. ²¹ Ká a Yeesu wón le Dónbeení wó là a yankaro, á báa bò mu wán làa bío ká:

«O Nùhúso á báa mu n̄ii wán, á máa bíní máa yerémá mi n̄ii.

Fo lé o yankaro fɛɛɛ.»‡

²² Lé bún nɔn á le páanii na ó o Yeesu wó á le wi warén lè le Dónbeení p̄ahú á sáaani ðio lè ho yahó.

²³ Bío pá bínía wee sanká mu mín yi lé bío ká: Ba yankaro cèrɛ khíina, lé bío mu húmú yí máa díá à ɓa sá lén. ²⁴ Ɛɛ ká bío ó o Yeesu ù kɛ́n b̄n fɛɛɛ, á n̄i-veere máa lá a laho o yankaró tonló yi. ²⁵ Lé bún nɔn ó o dà wee kánínaa bía wee vá ɓuee ɓúie le Dónbeení yi orén pànká yi. Mu bon, o Yeesu mu wi fɛɛɛ, á wee fio le Dónbeení yi ɓa bío yi.

²⁶ Á wón yankarowá nùhúso so na lé o Yeesu lé yía á ko làa wɛn. O wee ce le Dónbeení yahó, o bè-yáanii mía, fiani mía wo yi, o yí máa páanii làa bè-kora wérowa. Le Dónbeení b̄ará a mu bío ɓúenɓúen nùhú wán. ²⁷ O màkóo mía ò o ya muini làa wizooní mí bè-kora bío yi lè ɓa z̄aamáa bè-kora bío yi làa bío ɓa yankarowá n̄únása na ká wee wéráa mu bío sii. Le muini ó o yan c̄uekúee mí dòn á mu vóráa, á lé orén míten mún wó le muini mu yía.

²⁸ Ba yankarowá n̄únása na ɓa wee ðin o *M̄oyiize làndá wán à kúeeráa, bán dà à va à v̄i. Ká ho *l̄ándá bèró m̄ón á le Dónbeení báa á b̄ará mí za wó là a yankaro, wón na bío ɓúenɓúen n̄ii sù fɛɛɛ.

8

O Yeesu lé ɓa yankarowá nùhúso

¹ Bío wa le wa à bío ɓúenɓúen á bío nùhú wi po bío ká lé bío ká: Ba yankarowá nùhúso na bío bía ká lé yía á warén yú. O yòò kará ho wáayi le Dónbeení na dà mu bío ɓúenɓúen n̄in-ɰání. ² O wee sá mí yankaró tonló mu le *sòobá-lùe yi há p̄ansóni b̄ukú binbirí yi, hía á nùpue yí tá, lé o Nùhúso Dónbeení míten tá ho. Nùpue yí tá h̄ón. ³ Yankarowá nùhúso lée yankarowá nùhúso á lera, bèra na ò o wé wé mu hámu, à ya há muini na le Dónbeení yi. Awa, á warén yankarowá nùhúso ɓèn mún ko ò o yí bío ɓúí à há lè le Dónbeení. ⁴ O lá wi ho tá wán, se o yáá lá máa wé yankaro. Lé bío ɓa ɓúí wi vó á wee há le Dónbeení làa bío ó o *M̄oyiize làndá bòráa mu. ⁵ Bán yankarowá n̄únása so tonló na ɓa wee sá lé ho binbirí so na wi ho wáayi ɓàn kh̄an̄kh̄ánáamu. Mu bon, p̄ahú na ó o M̄oyiize h̄ia ko ò o ɓúáká tá há p̄ansóni b̄ukú yi, á le Dónbeení bía nɔn wo yi: «Loí, wé mu ɓúenɓúen làa bío á ï z̄éeníanáa mu nɔn foñ le ɓúee wán.» ⁶ Ká há làa na ká wán ó o Yeesu wón le Dónbeení k̄aráfáa ho tonló yi. Ho bío nùhú wi làa sòobéɛ, lé bío le páanii na ó o bò le Dónbeení lè ɓa nùpua p̄ahú á sáaani sáaani ðio lá wi lè ho yahó, lé bío á bío le Dónbeení dó mí n̄ii le mí ï wé ï na wɛn le páanii mu yi b̄n sáanii bío lè ho yahó.

Le Dónbeení dó mi n̄ii le mi ï bè le p̄danti finle

⁷ Ká le *p̄aanii na le Dónbeení bò lè ho yahó á fiani lá mía yi se le lá máa bíní máa bè páanii ɓúí. ⁸ Ɛɛ ká lé bío le Dónbeení n̄ipomu wó khon làa de á nɔn le b̄íaráa bío ká:

«Mí loí, lé ínén Nùhúso Dónbeení bía bío ká:

P̄ahú ɓúí kh̄ii dá, ká ï bè le páanii finle

là a *Isirayɛle n̄ipomu, là a *Zudaa z̄i-nùhú n̄ipomu.

⁹ Dén páanii so á à wé mí dòn làa ðio á ï bò lè ɓàn ɓúaaawa

p̄ahú na á ï tò ɓa n̄ii wán lóráa ho *Ezipite k̄hú yi.

Bán yí bò bío wa bía tò wán yi.

Lé bún te bío á ï ɓèn mún pá ɓa díá, lé ínén Nùhúso bía mu.

¹⁰ Bío ká m̄ón le páanii na á ínén Nùhúso á à bè là a *Isirayɛle n̄ipomu lé ðio ká:

Ë wé á ɓa wé è leéka ï làndáwá bío,

ï ï dé há ɓa sía yi. Lé ínén Nùhúso bía mu.

† 7:17 Mí loí Lení v̄uahú (Psaumes) 110.4

‡ 7:21 Mí loí Lení v̄uahú (Psaumes) 110.4

* 8:5 Mí loí Léró v̄uahú

I ì wé bân Dónbeení,
á ǵarén ñ wé ì ñipomu.

¹¹ Nùpue máa bíní máa kàrán mín za tàà mí ninza le 6a tà ìnén Nùhũso bío,
lé bío 6a ǵúenǵúen á à tà ì bío,
à lá 6a ñí-kía yi líi ǵúe 6a háyúwá yi.

¹² I ì sén 6a bè-kora á à díá,
á máa bíní máa leéka 6a wékkeró bío hùúu.»†

¹³ Bío le Dónbeení wee bío le páanii finle bío, bũn wee zéeni le le cátió le páanii na bò lè ho yahó làa dà-kínle. A bío léee bío ǵèn hía kína, se mu ká ho vló.

9

Le nín-yání páanii bèro

¹ Le páanii na bò lè ho yahó á làndáwá wi wee kàrán 6a nùpua làa bío le Dónbeení wee ǵúaanínáa. A 6a nùpua lè le Dónbeení mu fémínló laho mún wi ho tá wán. ² Mu bon, há pònsóni búkú á tá mu bío yi, á káana lè há cúa-ñun. A ho nín-yání laho na 6a wee ve làa sòobá-lùe lé bín á le fntá-cúaa, lè le tabári na ho búuru na bío sá le Dónbeení yo wi wán, á zoó wi yi. ³ A ho ñun níi laho lé hía 6a le *sòobá-lùe ǵàn binbiriso. ⁴ Lé hón laho so á mu bío na sámu sí cíníi dèe na wó lè ho sánú bío cèéra yi, á le páanii ǵonkoní na máni lè le yahó wó lè ho sánú zoó wi yi. Dén ǵonkoní so á le dèe búí wi yi á mu bío na 6a le *maane wi yi. O o *Aaron búin-za na sá há vónna mún wi le ǵonkoní mu yi, á séeni há hue-penlenwá, hía le páanii làndáwá na le Dónbeení non o *Moyiize yi á túara wán. ⁵ Le ǵonkoní mu ǵàn ñúhú á ho wáyai tonkarowá na 6a le Serubēnwa wi yi, á wee zéeni le Dónbeení cúkú. Ba mia táró pon le ǵonkoní mu ñi-pèe yi, bín na 6a nùpua bè-kora wee sén díá yi. Èe ká bũn bíoró páahú yínáí hía ká.

⁶ Lé làa bũn á há sía mu bārakaráa. A le *sòobá-lùe lé bín le *Dónbeení yankarowá wee zoo sá mí tonló yi làa wizooní. ⁷ Ká le sòobá-lùe ǵàn binbiriso dén lé 6a yankarowá ñúhúso mí dòn wee zo le yi. O wee zo bín le cúekúee le lúúure yi lè 6a búaa na ó o fútaana cáni, á zoo na le Dónbeení yi orén mí bēere bè-kora séndiaró bío yi, lè le Dónbeení ñipomu na ká bè-kora séndiaró bío yi. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee zéeni mu le ká le sòobá-lùe wi bín wá, á se le sòobá-lùe ǵàn binbiriso ñii yí dà máa hén. ⁹ Bũn biowa so wee zéeni bío wee wé há làa na ká wán bío. Mu wee zéeni le mu hámu na 6a nùpua wee wé, lè há muini na 6a wee ya yí dà máa wé á 6a máa téréen le Dónbeení yahó. ¹⁰ Mu lé 6a nùpua mí dòn *làndáwá na 6a bò ho dínló, lè mu bè-ñunii, làa bío 6a wee sēeka lè miten dání yi. Há làndáwá mu kera bín fúaa páahú na le Dónbeení yèrémáa mu biowa yi.

O Krista lé mu bè-kora séndiaró muini yía

¹¹ O *Krista ǵuara ǵueé wó 6a yankarowá ñúhúso bèra a na wa yí mu bè-tentewá. Le lùe na ó o sá mí yankaró tonló yi dén ñii mún sú po há pònsóni búkú na yáania tá ho tá heni yi. Le yínáí dèe na á nùpua tá. Le bío yí sá ho ñmíñá yi. ¹² O Krista zon le Dónbeení *sòobá-lùe ǵàn binbiriso yi le cúekúee mí dòn á mu vóráa. Mu yínáí bà-kúio cáni ó o zonnáa, lé o kùrú cáni lé dío ó o zonnáa, á wee káiníaa 6a nùpua fēee. ¹³ O non-zúnle na 6a wee cíi sáni na 6a wee kúee mu ñumu yi á wáa lè 6a nùpua na yí máa ce á héha lá a *Moyiize làndá, lè 6a kókówá lè 6a dáani cáni, lé bũn wee ceé 6a á héha lè ho làndá mu. ¹⁴ Ká bũn wee wé ká síi, se o Krista cáni dén bío ǵèn wíokaa yóó po bũn. Le Dónbeení Hácírí pánká yi ó o Krista mu tá non miten á wó a muini yía na á flani mia yi. O cáni lé dén á à ceé wa yiwa há wára na wee 6a wen varáa mu húmú laho yi yi, bèra a na á wa dáí sá na le Dónbeení na wi fēee yi.

Le cáni lé le páanii na bò fíimíní

¹⁵ Lé bũn non o *Krista bóráa le *páanii finle le Dónbeení lè 6a nùpua páahú. O húrun á feniánáa 6a nùpua mu bè-kora na 6a wó le nín-yání páanii páahú, á bía na le Dónbeení von dáí yí há kía na máa vé, hía bío fèra bía díá.

¹⁶ Nùpue mǵndén ñi-cúa bío hía wee bío, se ǵánsó húrun. ¹⁷ Mu bon, hen ká yía mà há ñi-cúa mu húrun, á há bío máhá wé le sòobé. Lé bío ká a yio wi lua, á há ñi-cúa mu bío máa wé here. ¹⁸ Lé bũn yáá non le cáni kúaaará á bóráa le nín-yání páanii. ¹⁹ Bío ó o *Moyiize kàráanna há làndáwá á non o *Isirayēle ñipomu ǵúenǵúen yi wó, ó o lá 6a non-záwa lè 6a kókówá cáni na ó o cōn, á bò mu ñumu wán. O o lá le vīndē-za na 6a le *izoo pu lakahó, lè ho yensé muhú, ó o wee wáa há làndáwá vūahú, lè 6a nùpua ǵúenǵúen ²⁰ ká a bío bío ká: «Dío ká lé le páanii na le Dónbeení bò non mia ǵàn cáni.»* ²¹ Làa bũn síi, ó o mún wáana há pònsóni búkú lè há sía na wi ho yi ǵúenǵúen. ²² Ho làndá vūahú yi á mu yáa bía le mu bío ǵúenǵúen wee ceé lè le cáni, le ká cáni yí kúaaará á bè-kora yi dá máa sén máa díá.

† 8:12 Mi lorí Zeremii vūahú 31.31-34 * 9:20 Mi lorí Léró vūahú (Exode) 24.3-8

O Krista non miten le cùekúee mu vóráa

²³ Awa, Ká bïo wi ho wáayi 6àn khánkhánaamu wee ceé là a *Moyiize lándáwá, á mu 6àn binbiriso ko mu ceé làa bïo s̄taani s̄taani b̄dn. ²⁴ O *Krista yí zon há p̄nsòni búkú na 6a nùpua tá yi. Hón búkú so lé hen na le Dónbeení wi yi 6àn khánkhánaamu, ká ho yín̄n̄ horén mí beere. Lé ho wáayi ó o Krista yóra á yòó ðn̄ le Dónbeení yahó wee yanka le wa bïo yi. ²⁵ Laa lúluúo á le *Dónbeení yankarowá ñúhúso beení wé zo le sòobá-lùe 6àn binbiriso yi lè 6a bùaa na 6a f̄taana cáni. Ká a Krista wón yí máa wé zoo ya miten làa muini f̄éé. ²⁶ Ká a lá wee wé b̄dn f̄éé, se o lò lá wé è be f̄éé á lá ho ðim̄j̄ná lénlò páahú ðuee úte ho zuia yi. Ée ká há p̄nna vaa véenii, ó o Krista 6uara le cùekúee mí dòn á 6ueé wó miten lè le muini yá á 6óráa mu bè-kohó ñúhú. ²⁷ Nùpue léee nùpue á á hí le cùekúee mí dòn. B̄dn m̄n̄ á le Dónbeení ì c̄tí o. ²⁸ Lé làa b̄dn ó o Krista wóráa miten lè le muini yia le cùekúee mí dòn á 6óráa 6a minka nùpua bè-kora ñúhú. O khii b̄n̄i ì 6uen, ká b̄dn mahá máa wé bè-kora ó o 6ueé úte ñúhú. O 6ueé k̄ni bia pan o 6uenlò.

10

O Krista 6ueé 6ó há muini yaró ñúhú

¹ Bïo ó o *Moyiize lándá wee zéeni yín̄n̄ bïo wi 6àn binbiriso mí beere. Mu lé mu 6àn khánkhánaamu. Hón lándá so wee zéeni le há muini dà-kéni kéní mu ko há wé ya làa lúluúo f̄éé. Lé b̄dn non á bia 6a wee ya há bïo yi á há yí dà máa wé á 6a máa térén le Dónbeení yahó. ² Ká b̄dn mia se bia 6a wee ya há muini mu bïo yi á bè-kora wáa lá à s̄n̄ á à díá làa cùekúee, á lá máa b̄n̄i máa leéka mí bè-kora mu bïo, á máa ya muini mu bïo yi. ³ Ée ká 6ueé. Laa lúluúo ká há muini mu wee wé á 6a b̄n̄i leéka mí bè-kora bïo. ⁴ Mu bon, 6a non-zàwa lè 6a kókówá cáni yí dà máa 6úe mu bè-kora ñúhú.

⁵ Lé b̄dn non á bïo ó o *Krista 6uara ho ðim̄j̄ná yi, ó o bía non le Dónbeení yi:

«Fo yí tà há muini lè mu bè-h̄anii bïo,
à ù wó á ì s̄anía wi.

⁶ Ba bùaa na 6a f̄taana á c̄fina le muini yeenii ðee wán
lè há muini mu 6úti na 6a wee ya mu bè-kora s̄ndiároró bïo yi 6úen6úen bïo yí wó s̄na fon.

⁷ A ì wáa bía: Lé mi na wà à 6uen
6ueé wé ù s̄i bïo.

B̄dn lé bïo túara ì d̄áni yi le Dónbeení b̄on̄i v̄uahú yi.»*

⁸ Bïo ká lé bïo ó o Krista bía lè ho yahó: «Fo yí tà há muini lè mu bè-h̄anii bïo. Fo mún yí tà 6a bùaa na 6a wee f̄taa á c̄fí le muini yeenii ðee wán, lè le muini na 6a wee ya mu bè-kora s̄ndiároró bïo yi bïo. B̄dn 6úen6úen yí máa wa ù s̄i.» A há muini mu ñon wee ya à héha làa bïo ho *lándá bòráa mu. ⁹ O Krista ðn̄ b̄n̄i bía: «Lé mi na wà à 6uen 6ueé wé ù s̄i bïo.» O Krista 6ó ho hááni muini ñúhú ò orén mí beere wó miten là a muini yia dó há lahó yi. ¹⁰ O Yeesu Krista wó le Dónbeení s̄i bïo. Bïo ó o Krista non miten á hurun le cùekúee á mu vóráa, lé b̄dn wó á wa bïo s̄á le Dónbeení yi. ¹¹ Ba yankarowá 6úen6úen wee ðn̄ ya há muini dà-kéni kéní mu làa wizooni, à há ñon yí dà máa s̄n̄ bè-kora máa díá h̄úú. ¹² Ée ká a Krista yan mu bè-kora s̄ndiároró muini le cùekúee, ò o yòó kará le Dónbeení n̄n̄-ð̄áni f̄éé, ¹³ á pan bïo le Dónbeení á à ðé o zúkúsa o tá ó ò bè mí zení wán. ¹⁴ Le muini dà-kéni mí dòn na ó o Yeesu mu yan lé ðén wó á bía bïo s̄á le Dónbeení yi térénna le yahó. ¹⁵ Lé b̄dn le Dónbeení Háciri mún bía. Le bía bïo ká lè ho yahó:

¹⁶ «Bïo ká lé bïo ó o Nùhúso bía:
Há wizooni mu kh̄iló m̄ndén
á ðio ká lé le páanii na á ì ì bè làa ba.

Ì ðé ì lándáwá 6a s̄ia yi,
Ì ðé á 6a wé è leéka há bïo,

¹⁷ Ì máa b̄n̄i máa leéka 6a bè-kora lè 6a wékheró bïo h̄úú.»†

¹⁸ Hen ká mu bè-kora h̄ia séra díá, se muini yaró wáa mia b̄dn bè-kora so s̄ndiároró bïo yi.

O Krista h̄ra ho w̄sh̄i non wen

¹⁹ Awa, wán zàwa lè wán h̄nni, lé o Yeesu cáni p̄nká yi á wa láa mu yi le wa à zo le *sòobá-lùe 6àn binbiriso yi. ²⁰ O có ho wá-finle na lé ho wá-binbirí á non wen. O h̄ra ho p̄nsò-beeni na ka lè ho lé o s̄anía á wa wee ðán̄ yòo zo le sòobá-lùe 6àn binbiriso yi. ²¹ A wa yú 6a yankarowá ñúhúso na wi le *Dónbeení z̄i-beeni ñúhú yi. ²² Mi wáa wa vaa 6úe le Dónbeení yi lè le yí na p̄aara díá, lè le s̄idéro binbirí. Mu bïo na wa wó á mu yí se á mi wa lén wa s̄ia yi á há ce, à mún s̄e wa s̄anía lè mu ñumu na wee ce. ²³ Bïo wa dó wa s̄ia yi wee lòoní á mi le wa wé zéeni bïo wéréwéré, à yí t̄éé wa bàra. Mu bon, le Dónbeení dó mí ñii le mí ì wé bïo na, à le wé mu. ²⁴ Mí wa pa mín bïo, à wé hení mín s̄ia le waminí lè há

* 10:7 Mi lorí Leni v̄uahú (Psaumes) 40.7-9 † 10:17 Mi lorí Zeremii v̄uahú 31.33-34

wará na se dání yi. ²⁵ Mi yí wa khi á wé yí buen wa kuure fèminló làa bío 6a nǐ-dòndáa 6úí khi yí máa buennáa bío síi, ká mi máhá wa wé hení mín sía, sǎnkú bío wa zú le o Nǔhúso wizonle jàana lua.

²⁶ Bío wa zú ho tíiá wó ká wa wó bè-kora làa cǎnii, se muini wáa kún mia máa ya bún bè-kora so sǎndíaró bío yi. ²⁷ Bío ká, lé ho lóoní le cíti lè ho dǎ-súmúí na á cíi le Dónbeení zúkúsa. ²⁸ Hen ká a 6úí yáara a *Moyiize lándá, ká mu bǎn seérása nùwǎ jun táa nùwǎ tǐn wi, á bǎnso ko ò o 6úe, màkárí zúnló mia mu yi. ²⁹ Sǎnkú yia zuaína le Dónbeení Za yi, á wó le páanii cǎni na ceéra bǎnso lè mu káakó-bío, á là le Dónbeení Hácírí sǎamuso, wón lónbee so máa poń bún le. ³⁰ Yia bíá bío ká á wa zú: «Hǎ yúaa díró bío sǎ mií. Yia ko làa bío na, á í wé mu lè bǎnso». O mún pá bíá bío ká: «O Nǔhúso á à fí le cíti mí nǐpomu wán.»[†] ³¹ Le Dónbeení na wi fèéé á núpue hía zon níi, bún zánii wi làa sòobéé. ³² Mi bíni leeka bío wó khiína, le páahú na le Dónbeení dó mí khoomu mi wán, á le lónbee yú mia làa sòobéé. ³³ Ba là mia, á beera mi lò 6a núpua búenbúen yío yi, táa bíá 6a beera lò làa bún síi á mi tá jii. ³⁴ Mu bon, mi lò páanía bon làa bíá wi ho kásó yi. Hári mi níi bío 6a fó á mi yáa pá tà mu lè le sí-wéé, lé bío mi zú le bío sǎ mia á súaani súaani mu, bún á à kerí bín fèéé. ³⁵ Awa, á mi wáa yi titika bío mi láa yi. Lé lerén síidéro mu bío yi á mi í yíraa le sǎání na bío jǔhú wi làa sòobéé. ³⁶ Mi ko mi hí mi sía bèra a na á mi dǎn wé bío le Dónbeení le mi wé. Lé bún ñ na ká mi í yí bío le dó mí jii le mí ñ na mia. ³⁷ Le Dónbeení bíoní vǎahú yi á bío ká bíá:

«Hen làa cíniú tente ká yia lua á 6ueé dǎ.

O máa mia.

³⁸ O núpue na téréna wón ñ kerí le mukáni binbirí na máa vé yi o síidéro le Dónbeení yi pánká yi.

Éé ká bǎnso bíniá ló lè mí mǎn, á í síi máa wa a bío yi.»[‡]

³⁹ Éé ká bǎn na wee lé lè mí mǎn á ví lén á warén mia tǎahú. Warén bǎn dó wa sía le Dónbeení yi, á wi ho káníló wǎhú wán.

11

Wán 6úaawa síidéro le Dónbeení yi bío

¹ O núpue síidéro le Dónbeení yi wee zéeni le mu bío na á bǎnso dó mí síi wee lóoní yíró ó o láa yi. Mu wee zéeni le bío á bǎnso yío yí máa mi ó o láa yi le mu bío bon binbirí. ² Lé wán maawá síidéro le Dónbeení yi nǎn á le táráa 6a bío.

³ Lé bío wa dó wa sía le Dónbeení yi á nǎn wa zúnáa le le lera ho dímiǎá lè mí bíoní. Lé ká síi wa zúnáa le bío yí máa mi lé bún le díw wán léraráa bío wa wee mi. ⁴ O *Abééle dó mí síi le Dónbeení yi, lé bún nǎn le muini na ó o yan á súaani a *Kapee muini. Lé o síidéro mu nǎn le Dónbeení tá fóráa o hámu, á bíá le o téréna. O Abééle húrun, éé ká a síidéro le Dónbeení yi bío yi, á bío ó o wó á 6a núpua pá wee bío bío.*

⁵ Lé o Enóki síidéro le Dónbeení yi bío yi ó o buan yóoraráa ho wáayi lè mí yèn-véeni «á núpue yí bíniá yí mǎn, lé bío le Dónbeení buan wo yóoraráa ho wáayi.» Sǎni ò o 6ua yòo ho wáayi, á le Dónbeení bíoní vǎahú zéeniá mu le «o bío wó sína le Dónbeení yi.»[†] ⁶ A bún jǔhú 6ueé wé ká mu yínǎn le síidéro le Dónbeení yi bío yi, á núpue bío yi dà máa wé sí Dónbeení yi húuu. Yia wee vá vaá 6úe le Dónbeení yi ko ò o láa mu yi le le wi binbirí, á bíá wee cá 6a zúni le á le mún wee sǎáni yi.

⁷ Lé o Nǎwee síidéro le Dónbeení yi bío yi á le zéeniánaa bío wá 6ueé wé làa wo. O o Nǎwee dó mu le sòobéé yi, ó o wíokaa ho won-beeni ó orǎn là a zii núpua kǎnianáa. Lé o síidéro mu le Dónbeení yi á síiniá ho dímiǎá jǔhú. A lé o síidéro mu bío yi á le Dónbeení le o térénnanáa.

⁸ Lé o *Abarahaamu síidéro le Dónbeení yi bío yi ó o táráa le veró á wá van ho kǎhú na le Dónbeení le mí ñ na a yi, á ho bío sí a yi. O yáa hínon wá ká a yí zú hen na ó o wee va yi. ⁹ O dó mí síi le Dónbeení yi, ó o wá vaá káyáa ho kǎhú na le Dónbeení dó mí jii le mí ñ na a yi yi, á kera há pǎnsóni búkúwá yi bín là a *Izaaki là a *Zakoobu, bǎn na á há kǎ dá-kéni kéní mu bío mún sǎ yi.

¹⁰ O Abarahaamu mu lá wee lóoní ho lóhó na jǔhú fǎrá tina. Hón lóhó so lé le Dónbeení zéeniá bío ho fǎraráa, á lé lerén mún fǎrá ho.

¹¹ Lé o Sara síidéro le Dónbeení yi á nǎn le wó ó o yúraa o za ká a jǔhú híana yí máa te, ò o mún kína. Éé ká a máhá láa le ká le Dónbeení dó mí jii le mí ñ wé bío na, á le wé mu.

¹² Lé bún nǎn á wán 6úaawa ní-kéni mí dòn, o Abarahaamu, á wó 6a zǎamáa bǎn maá, ká

[†] 10:30 Mi loń Lándá zéeniłó vǎahú (Deuterónumo) 32.35-36 [‡] 10:38 Mi loń Habakuuki vǎahú 2.3-4 * 11:4 Mi loń Bío jǔhú 6úeení vǎahú (Genése) 4.3-10 [†] 11:5 Mi loń Bío jǔhú 6úeení vǎahú (Genése) 5.21.24

a húmú yáá lá sùaráa. Mu nípomu na sá a mán á boo lè há mànàayio bío síi, táá lè le hònlè na mu yámú jumu jii bia bío síi. Nùpue yáá yí dà máa mí 6a máa zúr jii.

¹³ Bán 6úen6úen dó mí sía le Dónbeení yí á húrun à bío le dó mí jii le mí ì wé yí kúaa 6a wán. Ée ká 6a máhá pá khèra mən mu, á 6a sía wan mu bío yí, á 6a bia wéréwéré le mí lé 6a káyáwá ho tá wán. ¹⁴ Bío 6a bia bún ká síi wee zéeni le 6a makóo wi maá zii yí ho wáayi. ¹⁵ Hen ká 6a lá léekaa ho kshú na 6a ló día bíni varó bío binbirí, se 6a lá à dān ñ bíni ì ya ho. ¹⁶ Ée ká lé bío le maá zii na bío sūaani, dío wi ho wáayi, lé dén 6a makóo wi yí. Lé bún non le Dónbeení yí máa niyi bío 6a wee ve le le mín Dónbeení bío yí, dén na son ho lóhó ká láa ba.

¹⁷ Lé o Abarahaamu sídéro le Dónbeení yí bío yí ó o tà le mí ì ya mí za Izaaki lè le muini á à na le yí páahú na le le mí ì khén o kúará yí, ká a jón zú kénkén le le Dónbeení mu dó mí jii non wo yí. ¹⁸ Mu bon, le Dónbeení háa bia non wo yí: «Ba záwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì ñn wán á fo ó yíráa 6a.»[†] ¹⁹ Ée ká a Abarahaamu lon mí yí, ó o le le Dónbeení dá 6a ni-hía wee véeni. Lé bún non á le Dónbeení mu diaráa o za non wo yí, ó o ka lòn yía na véera.

²⁰ Lé o Izaaki sídéro le Dónbeení yí bío yí ó o dú6uaaráa o Zakoobu là a Ezayuu yí bío wá 6ueé wé dāni yí.

²¹ Lé o Zakoobu sídéro le Dónbeení yí non á bío ó o húmú dān, ó o dú6uaaráa o Zozeefu záwa lè mí ni-kéni kéni yí, ò o 6uan mí búini yí á líí búrá ó o 6uaania le Dónbeení.

²² Lé o Zozeefu sídéro le Dónbeení yí non ó o húmú páahú ó o bíaráa o *Isirayeele nípomu léro ho *Ezipite yí bío, á zéenia bío 6a á wé là a ni-hínmu.

²³ Lé o *Moyiize 6an nùwá sídéro le Dónbeení yí bío yí á 6a sankaaráa wo há piina ñn. Bío 6a mən o za semu, ó o béé bíoni 6a yí zána.

²⁴ Lé o Moyiize sídéro le Dónbeení yí non á bío ó o háa dān, ó o pá le 6a wé yí ve mí láa Ezipite béé hñló za. ²⁵ O tà lá le lònbee lè le Dónbeení nípomu, á bío lá dà à wéé o síi ho pñn-za yí, bún na lé mu bè-kora ó o pá día. ²⁶ Ho Ezipite kshú náforó wi bún bon. Ée ká a Moyiize cñn, á há lantāa na à là láa wo láa bío 6a wee là láa yía le Dónbeení mən léra bío síi á bío júhú wi o cñn láa sòobéé, lé bío ó o khèra mən ho cñnú na pan wo ho yíró.

²⁷ Lé o Moyiize sídéro le Dónbeení yí non ó o lóráa ho Ezipite kshú yí wá ò o yí zána bío ho kshú mu béé síi á à cñ a yí. O ka lè o yío wi le Dónbeení na yí máa mi wán, lé bún te bío ó o fará ñnanáa. ²⁸ Lé o sídéro le Dónbeení yí non ó o dúráa 6a *zúífùwa sánú na 6a le Paaki, á non le jii le 6a khii o Isirayeele nípomu zín zúajini lè le cāni bera a na à ho wáayi tonkaro na wee 6úe 6a núpua à yí 6úe 6a hínbií záwa.

²⁹ Lé o Isirayeele nípomu sídéro le Dónbeení yí non 6a dárina káanaa mu yámú jumu bè-muhú yí lè mí laá lòn tá hení bío síi. Ée ká ho Ezipitesa jnon 6a món 6ueé zon, á mu jumu 6ó 6a 6úen6úen.

³⁰ Lé o *Isirayeele nípomu sídéro le Dónbeení yí non 6a bánbáa ho Zerikoo lóhó há wizooni bío hējun, á ho dándá beení na son kñnia ho lóhó mu yí á tò. ³¹ Lé o háa na lá wee yéé mítén, yía 6a le Arahaabu sídéro le Dónbeení yí non ó o kánianáa, ò o yí páania yí húrun lè le Dónbeení zúkúsa. Lé bío 6a cūiilowá na ló 6a Isirayeelesa cñn ó o 6uan se.

³² Bío á ì yáá wáa à bíni ì bío le mu yén. O Zedion, là a Baraaki, là a Samusñ, là a Zefitee, là a *Daviiide, là a Samuwele lè 6a jii-cúaa fεerowá bío na 6a wó á ì yí dá máa tè yí 6úen6úen máa véeni. ³³ Lé 6a sídéro le Dónbeení yí bío yí non 6a dárina 6a bá-záwa, á wó bío téréna, á yí bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì na 6a yí, á mún dárina tunnáa 6a kúdenwá jini. ³⁴ Lé le sídéro mu le Dónbeení yí bío yí non 6a dárina 6óráa há dá-súmáa, á kánia mítén ho khátóni 6úero yí. Ba buεεkaa á lò bíniá fá. Ba henía mí sía táráa há háa, á dárina jnon mí zúkúsa hñn-táwá. ³⁵ Lé 6a háawa 6úí sídéro le Dónbeení yí non 6a bíniá mōnnáa mín núpua na lá húrun lé bío 6a véera.

Ba núpua 6úí 6a jiiina sánia 6a sídéro le Dónbeení yí bío yí, á 6a pá le mí máa káni mítén á 6a húrun, bera a na à 6a bíni véé à kerí le mukáni binbirí yí. ³⁶ Ba 6úí jà mí yiwa á há lantāa kúio 6a yí. Ba han 6a, á can lè há zúakúaríwá kúaa ho kásó yí. ³⁷ Ba 6úí 6a léekaa lè há huua 6ó, 6a 6úí 6a kúiora lè há kárakáráwá, ká 6a 6úí bán 6a 6ó lè ho khátóni. Ba 6úí bán yí zú hen na 6a à zo, á wee zí 6a pia lè 6a vía sōnna. Mu bío 6úen6úen fōora 6a yí. Ba beera 6a lò láa sòobéé. ³⁸ Ho ñmíjñá yí ko láa ba, lé bío 6a sūaani ho. Ba wee hée vñná ho tá hení lè há 6úaa yí, á wee hée zo há hue-beera pñna lè há kána yí.

³⁹ Lé Dónbeení tà bán 6úen6úen bío 6a sídéro le yí bío yí. Ée ká bío le Dónbeení mu dó mí jii non le mí ì na 6a yí á 6a máhá pá yí yí, ⁴⁰ lé bío le Dónbeení lá wiokaa bío sūaani bún á ká lè wa 6úen6úen. Lé bún non 6arēn mí dōn yí ko 6a bío jii sí ká warēn na ká níi lo.

† 11:18 Mi loñ Bío júhú 6úeení vñahú (Genése) 21.12

12

Mi wa hĩ wa sta le lònbee lè mí síwà yí

¹ Awa, bío á bán seérà-kúii so kíniá wén, á minén mún wa pí bío búenbúen na wee hè wén wa máa va lè ho yahó, á mu bè-kora na wee búmaka wén á wa pí díá, ká mi wa lùwí lè wa sòobé vaa dá hen na wa ko wa vaa dá. ² Mi wa fá wa yío o Yeesu yí. Wón lé yía wee wé á wa dàn dé wa sta le Dónbeení yí. Lé orén wee tíi wa sladéro mu jii. O tá á 6a búaa wo ho *kúrúwá wán ó o húrun, á tá mu 6án n̄yio yí, lé bío ó o fèra m̄n le sí-wéé na wi mu món. A há laa na ká wán, ó o 6èn kará le Dónbeení n̄n-tláni.

³ Mi leéka a Yeesu bío. Ba bè-kora wérowá h̄n̄n o wán, ká a máhá ò mí yí mu búenbúen yí. A mi wáa yí le mi bàra t̄éro á yí p̄nká mi wán. ⁴ Mi wee fi lè mu bè-kora, éé ká mi ñ̄n̄ yí fun làa b̄n̄ yí vaá 6ó mu húmú yí. ⁵ Mi so yiwa sà le zéeni na le Dónbeení n̄n mia yí lè le zàwa bío síi le?

«Í za, hen ká a Nùht̄so wee bé fo, á ù yí pí.

Hen ká a wee zá làa fo, á ù yí t̄éé ù bàra.

⁶ Mu bon, o Nùht̄so wee wé bé bíá ó o wa.

Bíá ó o zú le 6a bío sá a yí bán búenbúen lé bíá ó o wee wé ha.»*

⁷ A lé mí béro bío yí n̄n mi lò wee beráa. Le Dónbeení 6uan mia lè mí kúrú zàwa bío síi. Lé o za yén á 6án maá máa wé bé? ⁸ Ká le Dónbeení yí máa bé mia lè mí zàwa na ká búenbúen bío, se mí lè le zii zàwa, ká mi yín̄n̄ le zàwa binbirí. ⁹ Wa maáwá fù wee bé wén á wa mún fù wee k̄n̄bi 6a. A mu so yí s̄taani á wa wé k̄n̄bi o Maá Dónbeení poñ b̄n̄ b̄era a na wa yí le muk̄ni le? ¹⁰ Wa maáwá wee bé wén ho p̄ñ̄n̄ za yí héha lé 6a kúrú yilera. Ká le Dónbeení dén wee bé wén bèra a na wa bío wé se. Le wi á wa ce làa bío lerén wee ceráa. ¹¹ Wa béro p̄aah̄ á mu máa wé wé sí wén, mu wee wé beé wa lò. Éé ká mu véenii á bíá bó bán lé bia wee wé 6a n̄pua na t̄erénna, bán wee wé kerí ho h̄éerá yí mu bío yí.

¹² A mi cén hení mí bàra na tò, mi zení na wee túmaka á mi fárá ñ̄ni. ¹³ Mi bè ho w̄h̄t̄ na muina, bèra a na á yía lé o lóní bío yí dé wán, ká a veení d̄an̄ t̄eren.

¹⁴ Mi wé á ho h̄éerá kerí minén lè 6a n̄pua búenbúen p̄aah̄, á ceé miten le Dónbeení yahó, ká b̄n̄ mia á n̄pue woon máa mi a Nùht̄so Dónbeení. ¹⁵ O 6úí yí v̄í v̄í á pí le Dónbeení s̄amu na le wee wé na a yí. Mi pa miten bío, mi yí díá le bío 6úí na yí se á lé mí t̄aah̄ lòn v̄ind̄é-h̄ere á d̄éé bíá ká. ¹⁶ Mi pa miten bío mu koomu lè mí síwá wéro yí. Mi wé yí z̄aani bío bío sá le Dónbeení yí làa bío á yía 6a le Ezayuu wóráa mu bío síi. Wón m̄n̄ ho ñ̄n̄l̄ó yí á p̄n̄áa mí n̄i-k̄n̄mu n̄n m̄n̄ f̄éé yí. ¹⁷ A mu vaa véenii ó o wi á bán maá dúbua a yí, ká wón máhá yí wó mu. O o wá há yèn-ca-poa san á mu yí dáina yí yèrémáa.

¹⁸ Bío ho fù làa yahó n̄pua vá vaá 6óráa le 6úee na 6a le Sinayii yí, b̄n̄ na ó o n̄pue dá wee túii yí, na lé ho d̄sh̄t̄, lè le t̄ibi-cúaa, lè ho pinpi-beeni, á minén yí vá yí vaá 6óráa lahó 6úí yí làa b̄n̄ 6án síi. ¹⁹ Ba ñ̄a le búaaní w̄l̄ó, lè mu t̄n̄-beeni s̄á, á 6a yí dáina mu. A 6a le le Dónbeení yí b̄n̄i yí bío làa mí miten. ²⁰ Lé bío á bío má n̄n 6a yí po 6a. Bío ká lé bío mu t̄amu bíá: «N̄pue léee n̄pue túaa le 6úee mu yí, h̄ari ó o wé z̄an̄-yía, á wón ñ̄ leeka lè há huaa á à 6úe.»† ²¹ Bío á bán m̄n̄ á z̄anía 6a làa sòobéé, f̄úaa o *M̄oyiize bíá bío ká: I z̄ána z̄ána á wee zá.

²² Éé ká minén bán vá vaá 6ó le 6úee na 6a le Sion yí, lè le Dónbeení na wi f̄éé 6a lóhó yí, h̄on na lé ho Zeruzal̄emu na wi ho wáayi. Mi vá vaá 6ó 6a n̄pua c̄èr̄éé na wee dí ho s̄an̄ú yí, bán na lé ho wáayi tonkarowá, lè le Dónbeení h̄in̄b̄ii zàwa na yènnáa túara le c̄n̄ ho wáayi.

²³ Mi vá vaá 6ó le Dónbeení h̄in̄b̄ii zàwa na yènnáa túara le c̄n̄ ho wáayi yí. Le Dónbeení na wee fi le cítii 6a n̄pua búenbúen wán lé ñ̄o mi vá vaá 6ó yí, á vá vaá 6ó 6a n̄pua na t̄erénna á bío jii sú yí. ²⁴ O Yeesu, yia kúaará mí c̄ani ceérarara wén lé wón mi vá vaá 6ó yí. Lé orén le Dónbeení ñ̄n̄ wán b̄oráa le p̄aanii finle làa wén. O o c̄ani mún bío ñ̄h̄t̄ wi po a *Ab̄e le bío.

²⁵ A mi cén wé ñ̄i ȳia wee bío làa mia c̄n̄ sese. O *Isiraȳe le ñ̄ipomu yáania yí ñ̄a ȳia ñ̄a 6a zeñ wán c̄n̄, á le lònbee b̄en̄ yú 6a. Ká warén bán lé le Dónbeení wee bío làa wén ho wáayi. Ká wa tun wa ñ̄ik̄n̄na le wa máa ñ̄i le c̄n̄, á le lònbee mún ñ̄ yí wén léee k̄n̄k̄n̄. ²⁶ Le Dónbeení yánkaa wee bío á ho tá búenbúen déké. A ho zuia á bío ká lé bío le dó mi jii n̄n wén le mí ì wé: «Í pá á b̄in̄i ì wioka á déké ho tá, á mún ñ̄ déké ho wáayi.»‡ ²⁷ B̄n̄ kúará le bío léra na dá wee déké á k̄h̄ii vé. Ká bío yí dá máa déké b̄n̄ ñ̄ kerí b̄n̄.

²⁸ Lé b̄n̄ n̄n̄ á warén bá-zamu na wa yú á yí dá máa déké. B̄n̄ bío yí á mi wa z̄un̄ le Dónbeení s̄amu na le wó làa wén bío, á sá na le yí á héha làa bío le síi vá yí, lè le k̄n̄b̄ii, lè le ya-h̄ez̄ánii. ²⁹ Mu bon, wán Dónbeení ká lòn d̄sh̄t̄ na wee yáa mu bío.

* **12:6** Mi loñ Wahio v̄uah̄t̄ (Proverbs) 3.11-12 † **12:20** Mi loñ Léro v̄uah̄t̄ (Exode) 19.12-13 ‡ **12:26** Mi loñ Aazee v̄uah̄t̄ 2.6

13

Bío le Dónbeení nípomu ko 6a 6ua lè miten

¹ Mi wań mńn l a b o 6a nuz awa war a mńn b o s i. ² N -h ni w  huera mi w n   mi 6ua a sese, mi y  le mi yiwa s  b n yi. Ba n -d nd a 6 i w  mu,   6a 6uan ho w ayi tonkarow  k  6a y  z  mu. ³ Mi w  le ka b a wi ho k s  yi b o,   keń l  mi páania wi ho yi l a ba. Mi m n w  le ka b a 6a wee be  l  b o,   keń l  min n 6a m n wee be  l .

⁴ B awa l  m  h n n , mi w  b  b o le D nbeen  b a yi mu yaamu d n  yi. O b a t a o h a   yi ko   o w  h -f nl  t a b -f nl . Mi z n le le D nbeen  kh i s ini 6a h -f w  l  6a b -f w  j n .

⁵ Mi yi le mi s a s ob  w  v  le w r  yi d  kh i. Mi le b o wi mi c n   mi s a wa b o yi. Le D nbeen  m  b ere ya  b a b o k : «Loń,   m a d a fo   d n,   m a p  fo hu u.» ⁶ L  b n te b o wa s a hereka   d    b or a b o k :

«O N h so D nbeen  wee s eni w n f  ,   wa m a z n d .

N pua y  d  d  6 i m a w  l a mi»†

⁷ B a zéenía le D nbeen  b o l a m a   mi t  le yi   mi w  le ka b o. Mi loń b o 6a 6uan l  miten le D nbeen  b o d n  yi va  húrunnáa. Min n m n 6ua miten l  6a b o s i. ⁸ B o   o Yeesu *Krista kar a ho h ih  l  b n   o m n kar a ho zuia. L  b n   o   d nn a f   m a yerémá hu u. ⁹ Mi pa miten b o,   yi d a le 6a kh  m a v ini l  ho k ranl  s iw  na yi se. B o se l    wa yi ho p nk  le D nbeen  s amu na le wee w  b o yi, K  y n  h  l nd w  na b o ho d nl  w n b o yi.

¹⁰ War n muin  y en i d e wi. A 6a yankarow  na wee s  6a *zuif wa p ns ni b k  yi   yi ko 6a w  d  b o wi le w n. ¹¹ Ba yankarow  n h so wee 6ua 6a b aa na 6a f taana c ni   zor a le *s ob -l e yi mu b -kora s nd ar  b o yi. K  6a b aa mu b n 6a wee l e c i ho donkíahú. ¹² L  l a b n s i 6a m n 6uan o Yeesu l r a ho Zeruzal mu l h  donkíahú   l e b . O b o w  k  s i b era na   o c ni p nk  yi,   6a n pua b -kora s n dňa. ¹³ A mi w a wa l e sú a Yeesu mu yah  ho donkíahú,   h  l nt a na l  l a wo 6 n s i   wa m n t  yi. ¹⁴ Ho lah  na wa wi yi ho d m j  yi   m a keń b n f  . L  b n te b o wa wee car a h a wa kh i ke n  yi ho y r  na lua yi. ¹⁵ Mi w  wa kh on  le D nbeen  f   o Yeesu p nk  yi,   b n w  l n muin  na wa yan n n le yi. D n muin  so l  wa j ni b -b on  na wa w    kh on n a le. ¹⁶ Mi w ka w  w  mu b -tentew  l  6a n pua,   w  s eni m n l  m  n i b o. B n ka l n muin , mu b o s  le D nbeen  yi. Mi y  le mi yiwa s  b n yi.

¹⁷ B a wi mi n h  w n   mi w  b  b on  yi. Ba wee pa mi b o,   l  6ar n m n kh i z en  b o mi b o kar a l  le D nbeen . K  mi wee b  6a b on  yi,   6a w    s  m  tonl  l  le s -we . K  mi y  m a w  b n,   6a w    s  ho k  6a s a y  wan, b n   c n  m a yi.

¹⁸ Mi w  fio na w n. Wa l a waten yi,   z  le wa yi w  y  khon b o 6 i yi. A wa m n wi   wa w  w  b o se f  . ¹⁹   w  h ni mu     na m a le mi fio le D nbeen  yi b era na     yi ho w h  b ni 6uen mi c n f af a.

H fara

²⁰⁻²¹ Le le D nbeen  w    mi d n w  b o se   le s i v  yi. L  ler n l  ho h er  6 nso. Le b  le p an  l a w n f   l  wa N h so Yeesu c ni. L  ler n v en a wo l ra mu h m  yi   w  l  m  n pomu paro binbir . Le o Yeesu *Krista p nk  yi   le D nbeen  mu w    wa d n w  b o le s i v  yi. Le ho c k  b o s  a Yeesu Krista yi f  . *Amiina!

M nd n b on  l a t en i

²² W n z wa l  w n h nni, h  b on  b o y n na     t ara k    mi pa b o sese,   t ara h  n n m a   h n n  mi s a. ²³ W n za Tim tee   6a w a l ra ho k s  yi d a. K  a y  6ue  d n f af a,   wa   b  m n 6ue  6 e k  m a. ²⁴ Mi t en  mi ya-d w  6 en uen yi, l a b a b o s  le D nbeen  yi 6 en uen. W n z wa l  w n h nni na wi ho Itali  k h  yi wee t en  m a. ²⁵ Le le D nbeen  w  m  s amu l  mi 6 en uen.

* 13:5 Le b on  mu b a b  b o t ara ho L nd  z en l  v ah  (Deutéronome) 31.6, 8 yi l  a Zozue v ah  1.5 yi. † 13:6 Mi loń Len  v ah  (Psaumes) 118.6

Ho vūahú na ó o **Zaaki** túara

Vūahú tularó pūhú

O Zaaki na lé o Yeesu bân za, lé yia túara ho vūahú na kà. O Yeesu húmú là a vèeró món lé bío ó o tārāa o bío, á wó a nī-kenínii. O o bío zéenia le o wó ho Zeruzalēmu kèrètēwa kuure ya-dí (Bè-wénia 15). O bióní yahó sá 6a *zuífúwa na lé 6a kèrètēwa, na saawaa wi há ká-vio yi (1.1).

Bío 6a kèrètēwa ko 6a 6ua lè mítén lé bûn ó o Zaaki bía bío mí vūahú yi. O bía le mu bè-zúrímíní wee lé le Dónbeení cón. O mún bía ho náfóró, lè mu khemu, lè ho kuará khénlò bío (1.2–2.13).

O Zaaki bía le le slidéro le Dónbeení yi lè há wárá á lēera (2.14-26). O bía le wa jíní paa ko há kerí (3.1-13). O mún bía mu bè-zúrímíní binbirí bío (3.13-18). Bía wee kúee 6a núpua mún yi, làa bía wee nùu mún, lè ho náfóró bānsowá bān búenbúen ó o nà zeñ wán (4.1–5.6). O Zaaki vūahú líi véenii, ó o nà 6a kèrètēwa zeñ wán le 6a wé hí mí slá, à wé fio le Dónbeení yi na mún yi.

Le tēenii

¹ Mu lé ínén Zaaki na lé le Dónbeení là a Yeesu *Krista ton-sá á túara ho vūahú na kà. I wee tēení a *Isirayēle zí-júná píru jún nípomu yi, bía tà a Krista bío, na saawaa wi ho dímjána yi.

Mi hí mí sta le lònbee pāhú

² Wán zāwa lè wán hínni kèrètēwa, ká le lònbee lè mí síwà wé yú mia, à mí zūn le mí júná sí làa sòobé. ³ Hen ká mí sladéro le Dónbeení yi fárá tīna le lònbee pāhú, lé bûn nà na ká mí ì wíoka à dān le lònbee mu. ⁴ Mi ko mí wíoka ca mí kuio à sánsá le lònbee fúaa mu vaa véenii. Lé bûn nà na ká mí ì wé 6a núpua na bío búenbúen se, á bè-kohó bío yí máa mí léé yi, á dēe búí yí fòora yi.

Mi wé dé mí sta le Dónbeení yi à floráa

⁵ Ká a búí wi mí tīahú á mu bè-zúrímíní fòora yi, à bānsó fio mu le Dónbeení cón, á le è na mu wo yi. Le Dónbeení híi wi, le wee há 6a núpua búenbúen, le yí máa wé héhééka bío búí yi. ⁶ É ká bānsó mǎhá ko ò o dé mí síi binbirí le Dónbeení yi à floráa, à yí titika. Yia wee fio ká a titika bío 6onmín lòn dēe búí na ho pinpiró wee yèrémáka làa bío ho síi vá yi. ⁷ Bānsó yí ko ò o leéka le mí ì yí bío le Dónbeení cón. ⁸ O yí zú bío ó o ò dé mí síi yi. O yí dà máa bè bío dà-kéní mán.

O kèrètē na khon làa yia náfóró wi bío

⁹ O kèrètē na khon á bío jūhú mía ò o le mí síi wa, lé bío le Dónbeení cón ó o bío jūhú wi. ¹⁰ O o kèrètē na lé o náfóró bānsó síi mún dà á wa, lé bío le Dónbeení zéenia làa wo le ká mínén bío níi mía, se o bío jūhú mía. O bío búenbúen á à vé lè le pūílè búí síi na máa wé mía ká le di bío síi. ¹¹ Ká le wii há á yòò wee jí lè mí sòobé, à le jíní he, à pūílè di, à semu búenbúen dēení vī. Lé ká síi ó o náfóró bānsó bío khii wéráa. O bío búenbúen khii dīn dīn á à vé làa cūekúee.

Mu bè-kora wéró yilera wee lé o núpue yi

¹² Yia káa le lònbee lè mí síwà yi, ò o slidéro le Dónbeení yi pá fárá dīn wón bānsó jūhú sí. Mu bon. Yia há mí síi fúaa mu vaa véenii, á le Dónbeení ì na le mukání binbirí na máa vé bānsó yi. Dén lé le sáánii na le dó mí jii le mí ì na bía wa le yi. ¹³ Yia síi wé vá mu bè-kora wéró yi, à bānsó yí bío le lé le Dónbeení mu ló yi. Mu bon. Le Dónbeení síi yí dà máa vá bè-kora wéró yi, á lerén mí beere mún yí máa dé mu wéró yilera o núpue yi. ¹⁴ É ká mu lé wa slá váró mu bè-kora wéró yi, lé bûn wee khá wén vīiní. ¹⁵ Ká yia mǎhá síi vá mu bío na yí se yi á tà wó mu, à bûn lé bío wé mu bè-kohó. Ká mu bè-kohó híá fárá mí naní bānsó yi á vivio tīna, à mu wé mu húmú.

¹⁶ Wán zāwa lè wán hínni na á ũ wa làa sòobé, mi yí khá mitén. ¹⁷ Mu bè-tentewá búenbúen wee lé le Dónbeení cón, dén mí dòn na léra mu khoomu. Le Dónbeení dīn mí dīnnii, le yí máa yèrémáka lòn tāró. ¹⁸ Le Dónbeení lè mí síi bío á yáá nōn mí mukání wén lè mí bióní na lé ho tūia poni, á wa wáa dú mu bè-lénia búenbúen yahó lè mu bè-yáa bío síi.

Mi wé wé bío le Dónbeení bioní bía

¹⁹ Wán zàwa lè wán hínni na á ì wa làa sòobéé, mi zúrì bío ká: Mi ní-kéní kéní ko à mi wé tá mi jikónna sese. Mi wé yí cì bíoní wán. Mi mún wé yí le mi sía cì fúafúà. ²⁰ Mu bon, o nùpue na sii wee cì á yí dà máa wé bío téréna le Dónbeení cón. ²¹ Lé bún non á bío wee tíi o nùpue yi búenbúen, lè mu sùnsùmámu à mi díá. Mi liíní miten à tà le Dónbeení bíoní bío, ðio le dù mi yiwa. Dén dà a kání mia.

²² Ká mi máhà wé yí jí le bíoní mu mí dòn. Mi wé wé bío le bíoní mu le mi wé. Ká mi yí máa wé bún, se mi wee khà miten. ²³ Mu bon. Yia wee jí le bíoní mí dòn ò o yí máa wé bío le bíoní mu le o wé, wón bânso ka lòn nùpue na lá ho zùbálén ò o lora mí yahó. ²⁴ Bío ò o lora mítén vó ò o wà, ó o yi ðéniá sà bío ó o karáa yi. ²⁵ Ká yia 6èn wee cùii le Dónbeení lándá, ho lándá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén, á wee tà bè ho yi, wón bânso jùhú á à wé sí mu bío yi. Bânso yi máa jí ho lándá mu à bíní nónsá yi. O wee bè ho yi.

²⁶ Hen ká a 6úii wee leéka le bío mí wee wé lé bío sí le Dónbeení yi, à bânso máhà jii pèè mia, se o wee khà mítén, se bío ó o le mí wee wé bío sí le Dónbeení yi jùhú mia. ²⁷ Wán Maá Dónbeení yahó á bío sí le yi binbirí lé á wa séení 6a híimíní lé 6a maháwa na lò wee be, à mún yi díá le ho ðímjábá bío vá wen dé mu bè-kohó yi.

2

Mi wé yi hueeka 6a nùpua mín yi

¹ Wán zàwa lè wán hínni, bío mi dó mi sía wa Núhúso Yeesu *Krista na lé o cùkúso yi, á mi wáa wé yí hueeka 6a nùpua mín yi. ² Hen ká a 6úii lá 6uara mi kúeemínwánlò lùe yi síi, á zà mí nín-kíza fíbèere na wó lè ho sánú lè mí sí-sení. Mu páahú à ní-khenii 6úii mún vaá ló 6uara ho kúeemínwánlò dà-kéní kéní mu yi lè mí sí-lèna. ³ A mi kònbio há sí-sení bânso á bíá non wo yi: «Únén, 6uee kèení le kanmúíní wán.» A mi 6èn bíá non o sí-lèna bânso yi: «Únén ðín ho wáayi», bún mia à «ú 6uee kèení ho tá yi í nisání.» ⁴ Ká mi wee wé bún, se mi so yí máa hueeka mín le? Ká mi wee wé ká, se lé há yile-kora lé há mi 6uan á wee cítírráa mín.

⁵ Wán zàwa lè wán hínni na á ì wa làa sòobéé, mi jí bío ká: Mu so yínóí le Dónbeení hueekaa bíá lé 6a ní-khenia ho ðímjásá cón, á 6a dé mí sía le yi le? Dén síidéro so lé ðio lé 6a náfóro binbirí. Ba níni ì kèní le Dónbeení bèení na le dó mí jii le mí na bíá wa le yi. ⁶ Ée ká minén bán máhà wee zúarí 6a ní-khenia yi. A bíá wee béé mí lò, á wee 6ua mia varáa le cítii fíníi lara yi so yínóí ho náfóro bânsowá le? ⁷ Ho náfóro bânsowá mu mí beere lé bán mún wee yáa o Yeesu na mi bío sá yi yèni. ⁸ Le Dónbeení bá-zámu lándá na túara le Dónbeení bíoní vùahú yi lé há ká: «Wán mi ninza làa bío únén ù bèere waráa úten bío síi.»* Ká mi wee bè ho lándá mu yi binbirí, se mu se. ⁹ Ée ká mi wee hueeka 6a nùpua mín yi, se mi wee wé mu bè-kora. Mi júná á à sí, lé bío mi yí bó ho lándá mu yi. ¹⁰ Mu bon, ká a 6úii vúnun bío le Dónbeení bó henía dà-kéní 6úii wán, hàrí ká a bó bío ká búenbúen yi, se lé mu búenbúen ó o pá vúnun wán. ¹¹ Mu bon. Le Dónbeení na bíá le ù yí fé báa táá háa,† lé dén mún bíá le ù yí 6úe nùpue.‡ Awa! A ka lé fo yí fó háa táá fo yí fó báa, á fo máhà 6ó a nùpue, se fo pá vúnun le Dónbeení lándá wán. ¹² Mi zúrì le le Dónbeení á à cítii mia lè ho lándá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén. Lé bún non á mi ko mi bè ho lándá mu yi mi bíoní lè mi wára yi. ¹³ Mu bon, páahú na le Dónbeení khíi cítii 6a nùpua yi, á bíá yí zúna mí ninzáwa makárí á yí wó le hii làa ba, á le Dónbeení mún khíi máa zúrì 6a makárí á máa wé le hii làa ba. Ká yia wee zúrì mí ninzáwa makárí á wé le hii làa ba, wón poní á à sén le cítii fí nònzón.

Le síidéro le Dónbeení yi ko mu wé mi há wára yi

¹⁴ Wán zàwa lè wán hínni, ká a 6úii bíá le mí tà a *Krista bío ò o wára á mu máhà yí máa mi yi, se mu jùhú so wi le? Bún so dà a kání a le? ¹⁵ Ka lè mín za táá mìn hínló na lé o kèrètté á sí-zínia tà mia, á bè-ðínii wee fòo wo yi síi, ¹⁶ ó o 6úii ló mi ðahú bíá non wo yi: «Lén làa hээрá, vaa lá ù tèení ðèe zì, á vaa yi ho ðínlò dí sí.» A bânso máhà yí hèn wo làa bío ó o makóo wi yi, se mu jùhú so wi le? ¹⁷ Lé bún á yia le mí tà a Krista bío à mu yí máa mi a wára yi, se mu jùhú mia.

¹⁸ Mu dà a wé le o 6úii bíá bío ká: «Ba 6úii tà a Krista bío mí dòn, á 6a 6úii 6èn wee wé há wára na se mí dòn.» Awa! A ù wáa zéení ù Krista bío taró binbirí na há wára mia yi làa mi, á ínén 6èn ñ zéení làa fon lè í wára na se le í tà a Krista bío binbirí. ¹⁹ Fo tà le le Dónbeení léé dà-kéní mí dòn le? A bún se lon. A 6a cínáwa mún tà mu yi á wee zà le yahó lè le zánfi. ²⁰ Fo léé bñbú le? Fo wi á ì zéení làa fo le o Krista bío taró na yí máa mi há wára yi jùhú mia le?

* 2:8 Mi loí Levii núwá vùahú (Lévitique) 19.18 † 2:11 Mi loí Léro vùahú (Exode) 20.13 ‡ 2:11 Mi loí Léro vùahú (Exode) 20.14

²¹ Mi loŋ wàn 6úaa *Abarahaamu. Lée webio nɔn á le Dónbeení le o lé o nùpue na téréna? Mu so yínɔŋ bío ó o wó bío yi le? O tà hɔn mí za *Izaaki lè le Dónbeení le muini yeeníi dèe wán. ²² Fo yí mɔn le? O sliǎdéro le Dónbeení yi á leéra là a wára. Lè bɔn ó o sliǎdéro mu jii sùráa hã wára na ó o wó bío yi. ²³ Bɔn lè bío nɔn á bío túara le Dónbeení bíoní vùahɔ yi o dání yi á jii sùráa: «O *Abarahaamu dó mí sli le Dónbeení yi, lè bɔn nɔn le cátió wo là a nùpue na téréna le yahó,»^S á le dú mu bónmu làa wo.* ²⁴ Mi yí mɔn le? O nùpue wára lè hã wee wé ò o wé o nùpue na téréna, ká mu yínɔŋ o Krista bío tǎró mí dòn. ²⁵ Lè bɔn ó o hãa 6úú na hãa wee yéé mítén bío hãa wóráa. O yèni 6a le Arahaabu.[†] O hãa téréna le Dónbeení yahó bío ó o wó bío yi. O hãa tà ó o *Isirayeele nìpomu tonkarowá làara a wán, á sènia 6a á 6a ló ho lóhó yi á nùpue yí mɔn 6a.

²⁶ Mu bon, nùpue mánáká hã ló a yi ò o hí. Lè bɔn ó o Krista bío tǎró na yí máa mí hã wára yi á mún ka lòn bío na húrún.

3

O nùpue ko ò o jii pèè wé

¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi 6úen6úen yi cá à mi wé nì-karánlowá. Mi zú le warén nì-karánlowá á le cítii khii wé here wán á à poní 6a nùpua na ká. ² Mu bon, wa 6úen6úen wee wé khe bío cèrèe yi. Nùpue 6úú lá yí máa bío khe síi, se wón 6ánsò lée nùpue na jii tun á dà mí sánia wee 6ua yi.

³ Hen ká wa wi ò o cúa wé bè bío wa le o wé yi, á wa dé ho kǎrǎfi o jii yi. Lè bɔn wa wee wé à dàrnáa o bío. ⁴ Mi mún loŋ ho won-beení na 6a wee ca ho pǎnsò-beení yi á ho pinpi-beení wé jaa. Lée dà-za dèe 6úú pénpéréké na cèra ho mɔn yi, lè dén á yia wee pà ho won-beení mu wee wé ki làa ho, á ho va làa hen na ó o le ho va yi. ⁵ O nùpue jii mún ka ká síi. Le ka cínú, ká le máhã wee khòoní mítén mu bè-beera na le dà wee wé bío yi. Mi loŋ, yínɔŋ ho dà-za wee cíi le dùu-beení le? ⁶ O nùpue jii mún ka lòn dǎhɔ. Wa sánia bíowa 6úen6úen tǎhɔ á le jii le dío sú lè mu bè-kora á wee dèe wa sánia 6úen6úen. Lè lerén wee yáa wa bío 6úen6úen lè ho dǎhɔ bío síi. Bɔn bè-yáanii so 6úen6úen wee lé o *Satáni yi.

⁷ O nùpue dà wee mání 6a nǎjuwá lè mí síiwá, lè mu jumú bùaa, lè 6a jínzàwa, ó o mún mánia 6a. ⁸ Ká le jii dén á nùpue yí dà máa hè yi. Le yí se. Le yí dà máa wé tété. Le ka lòn sùró na wi le yi, á wee 6úe 6a nùpua. ⁹ Lè le jii mu á wa wee khòoníaa o Nùhúso Dónbeení na lè wa Maá. Á lè lerén jii dà-kéní kéní mu á wa mún wee dǎnkání lè 6a nùpua, bán na le Dónbeení lera á 6a 6onmín làa de. ¹⁰ Le khòoníi lè hã dǎnkáa wee lè le jii dà-kéní mu yi. Wàn zàwa lè wàn hínni, mu lá yi ko mu wé wé ká síi. ¹¹ Mi so díŋ mɔn á jumú na sí làa bío yi sí á páania wee lé buii dà-kéní yi le? ¹² Wàn zàwa lè wàn hínni, mǎnkòró vɔndèe so dà a ha jia le? A jinna so dà a ha mǎnkòró le? Làa bɔn síi, á mu jumú na sí yí dà máa lé le buii na jumú yí sí yi.

Mu bè-zúrminíi wee lé le Dónbeení cǎn

¹³ Wàn zàwa lè wàn hínni, nùpue na bè-zúrminíi binbirí wi á wi mi tǎhɔ le? A 6ánsò wáa zéeni mu làa bío ó o wee guaráa mítén sese, lè hã wára na ó o wee liiní mítén wé. Lè bɔn á à zéeni le o bè-zúrminíi binbirí wi. ¹⁴ Ee ká lé le yande-súmúú wi mia, á wee penka làa mín, á mi yí yòoní mítén bío mi le mí lè mu bè-zúrminíi 6ánsowá bío yi. Ká bɔn wi mia, se mi pá ho túúá poni. ¹⁵ Mu bè-zúrminíi mu lè ho dímjáasa bè-zúrminíi. Mu yí ló le Dónbeení Hácíri cǎn. Mu yáa ló a Satáni cǎn. ¹⁶ Hen ká le yandee lè hã penkaa wi lùe na yi, á dén lùe so bío lúnka. Hã wén-kora lè mí síiwá wee wé kerí bɔn. ¹⁷ Ee ká yia le Dónbeení bè-zúrminíi wi yi, wón yi wee ce. O mún wee wé á ho héera kerí 6a nùpua pǎahɔ, o wayi, o bíoní mia. Bǎnsò zú mí ninzàwa mǎkǎri. O hii wi á wára 6úen6úen se. O yí máa hueeka nùpua mín yi, o lé o húaara. ¹⁸ Bán wee wé á ho héera kerí 6a nùpua pǎahɔ, 6a wára ka lòn bè-dínni, bío wee lé mu mún lée bío na sí le Dónbeení yi.

4

Bío á mi sía wee vá wérorí yi na yi se á mi khí yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, mu wó kaka á mi wee firáa làa mín? Mu so yínɔŋ mi sía bío na yi se càró 6àn poni na wee 6úe mia fèe bío yi á mu wee wéráa le? ² Mi sía wee vá mu bío 6úú yi ká mi máhã yí dà máa yí mu á mi wáa wé 6úe mín. Le yandee wi mia á bío mi yí máa yí bío mi sía vá yi, á mi wáa wé fi làa mín. Mi yí máa yí bío mi sía vá yi, lè bío mi yí máa fio mu le Dónbeení cǎn. ³ Tǎa ká mi flora le Dónbeení cǎn á mi máa yí mu, lè bío á bío mi leékaa wee floráa yí se. Mi floró jùhɔ lè á mi yí mu bío á wéeráa mi sía cùeée. ⁴ Mi ka lòn hãa na

^S 2:23 Mi loŋ Bío Nùhú Búeeníi vùahɔ (Genèse) 15.6 * 2:23 Mi loŋ Ezayii vùahɔ 41.8 † 2:25 Arahaabu: Mi loŋ Zozue vùahɔ 2.1-21; 6.22-25

6àn báa wi ò o wee fé 6a bá-vio. Mi so yí zú le yí wa ho ðímjǎ́ bío se wón jina le Dónbeení le? Yí wa wi ò o wari ho ðímjǎ́ bío, á 6ánsò 6èn n' wé le Dónbeení zúkúso. ⁵ Mi so wee leéka le le Dónbeení bióní vūahú yí á há bióní na ká bía káamáa le? «Le Dónbeení Hácírí na le dó wɛn á le yí wi á le lé yí lá à 6úí hùúu.» ⁶ Éé ká le sáamu na le máhá wee wé láa wɛn á po búñ. Bío ká lé bío bía le Dónbeení bióní vūahú yí: «Bia wee yòoní mítén á le Dónbeení pá bío, ká le máhá wee wé mí sáamu láa bía wee liíní mítén.» ⁷ A mi cén wé liíní miten le Dónbeení yahó. Mi ðñ sánsá a Satáni, ó o ò lùwí ká à díá mia. ⁸ Mi lén va le le Dónbeení cón á lerén 6èn n' sí mí yahó. Minén bè-kora wérowà, mi khí mu bè-kora wéró yí. Minén na yí máa bè mu bío dá-kéní món, mi díá miten búenbúen na le Dónbeení yí. ⁹ Mi sè mí yara, à mí wá. Mi díá há konsíní à mí wá. Mi díá le sí-wɛɛ à mí sè mí yara. ¹⁰ Mi liíní miten o Nùhúso yahó ó o ò yòoní mia.

Mi wé yí cítí mìn

¹¹ Wán zàwa le wán hínni, mi wé yí jùu mìn. Yí jùuna mìn za táá mìn hínlò, táá á cítí wo, se 6ánsò bía khon le Dónbeení lándá dání yí, o wee cítí ho. Ká fo hía wee fí le cítí ho lándá wán, se fo wáa yí máa bè ho yí. Fo wee wé úten le le Dónbeení lándá cítí-flí. ¹² Le Dónbeení mí dòn lé dío bárá ho lándá á lé lerén mún lé o cítí-flí. Lé lerén dá à kání a núpue, á mún dá à wé ó o bío á à yáa. A únén 6èn lé o yén á wee cítíríaa mìn za?

Minén náfòró 6ánsowá, héyí!

¹³ Awa, mi le 1 bío bío dá-kéní na mia. Mi wee wé bío le ho zuia táá ho yíró ká mi ì va ho lóhò na ká, á vaá duan le lúlu-kùure, á à yí ho cúnú. ¹⁴ Mi wee wé bío búñ ká mi jòn yí zú bío pan mia ho yíró. Mi ka lòn 6ó-khúumu na wé fá à ðéni bíni khí fúafú. ¹⁵ Mi lá ko mi wé bío bío ká: «Ká le Dónbeení tà, á wa yío wi lua ho yíró á séenia wɛn á wa à wé bío ká làa bío ká.» ¹⁶ Éé á búñ mi yí máa wé à mí wee yòoní miten le mi khòn-bióní. Búñ síi yí se. ¹⁷ Lé búñ nòn, ká yí zú bío ó o ko ò o wé ká mu se ò o yí wó mu, se 6ánsò wó khon.

5

¹ Awa, bío ká wán lé minén náfòró 6ánsowá á ì wiráa. Mi wá, à wáamaka mu bè-súmáa na khí yí mia bío yí. ² Mi náfòró wee yáa. Mi sí-zínia á ho bénlò wee lá. ³ Mi sánú le mi tǎjòn semu wee yáa. Lé búñ wee zéeni le mi wó khon. Lé búñ nòn le Dónbeení cítí flí nònzoñ, ká mi bío á à yáa búenbúen láa bío ho dǎhú wé cínáa mu bío bío síi. Cínú ká, ká ho ðímjǎ́ á à vé, à minén pá pan mi náfòró bío á 6ó6ókaa ho yí léee webio? ⁴ Mi loñ, 6a núpua na wee sá mí manawá yí á mí máa wé ðéni sáání yí. Lé búñ lé mí wékheró, á nòn 6a wee zaráa láa mia. A 6a zia mu á le Dónbeení na dá mu bío búenbúen jǎ. ⁵ Ho tá wán, á bío 6úí yí fòora mia. Mi wee wé bío mí sía vá yí. Mi wee wéé mí sía. Mi wee dííní miten lòn búaa na 6a wee há ho úteró bío yí ká le cítí flí wizonle ðén 6èn jàana lua. ⁶ Bia yí wó yí khon, á mí síinia júná á 6ó, à 6a yáa yí támáa hárí cínú.

Mi wé hí mí sía à pa a Nùhúso

⁷ Wán zàwa le wán hínni, lé búñ nòn, á mí hí mí sía fúaa ká a Nùhúso bínia 6uara. Mi loñ o váro. O wee wé hí mí síi pa há vi-yáa na ó o ò dí mí bío, á mún hí mí síi pa há viora na à ðé o bè-díní, à bè yí láráa mí ðínlò. ⁸ Minén mún wé hí mí sía, mi hení mí sía, lé bío ó o Nùhúso ò buen hen láa cínú.

⁹ Wán zàwa le wán hínni, mi wé yí le mí sía cí mìn yí à jùu mìn, ó o Nùhúso máa cítí mia. Hen láa cínú ká a Nùhúso na lé o cítí-flí á à 6uen. ¹⁰ Wán zàwa le wán hínni, le Dónbeení jǎ-cúa fɛɛrowà na bía a Nùhúso Dónbeení yèni yí, á lò bon ká 6a pá há mí sía. Minén mún hí mí sía le lónbee yí le 6a bío síi. ¹¹ Mi loñ, wa wee bío le bán na tà le lónbee yí, á júná sí. A mu 6èn bon, mi jǎ a Zoobu bío. O hía há mí síi á mu bío búenbúen kúio wo yí, á mí 6èn mòn bío ó o Nùhúso wó nòn wo yí mu va à véení. Túia poni, o Nùhúso zú le makári láa sóóbéɛ.

Mi wé le jǎ-ként 6ánsowá

¹² Wán zàwa le wán hínni, bío yáa pá wi bñ á ì hení ì na mia lé bío ká: Mi yí ví yí yí ðé ðé. Mi yí ðé ho tá, táa ho wáayi, táa bè-vio 6úí. Mi wé le úuu, á mí ðñ búñ wán. Ká mi le 6uéé, á mí ðñ búñ wán. Búñ lé bío ò na ká le Dónbeení máa síini mí júná.

Mi wé séeni mìn ho floró yí

¹³ Hen ká minén ó o 6úí lò wee be ò o fio le Dónbeení yí. Ká a 6úí síi wan, ò o sío à khòoní a Nùhúso. ¹⁴ Hen ká minén ó o 6úí lò yí here, ò o ve 6a kèrèfɛwa kuure ya-ðíwá à bán 6uee khí ho jǎlò láa wo o Nùhúso yèni yí, ká 6a fio na a yí. ¹⁵ Ká 6a dó mí síi binbirí á floraráa, á yía lò yí here á à wa. O Nùhúso á à wéé wo. Ká 6ánsò wó bè-kora 6úí, ó o Nùhúso ò sén mu ù díá. ¹⁶ Awa! A mi wáa wé bío mí wékheró láa mìn. Mi wé fio na mìn yí, bèra a na à mí wa. O núpue na téréna wón floró pánká wi. ¹⁷ Mi loñ, le *Dónbeení jǎ-cúa fɛɛro *Elii hía lé o

* 4:6 Mi loñ Wáhio vūahú (Proverbs) 3.34

nùpue lè warén bío síi. A bío ó o fiara lè mí sòobéε bèra a na à ho viohó yí tẹ, á ho 6èn yí tò á dǎn há lúlúio bío tǎn lè mí sanká.* ¹⁸ Bǔn mǎn ó o bínía fiara á ho viohó tò á ho tá bío na dà wee ha á han mí bia.

Yíá vǔnun bíní buenló

¹⁹ Wán zàwa lè wán hínni, hen ká a 6úi vǔnun díá le Dónbeení tǔiá poni mi tǎhǔ, ó o 6úi 6uan 6ueé bàrá ho wá-tente wán, ²⁰ à mí zǔrí le yíá fó a bè-kora wéro ho wá-kohó na ó o lá wi wán, wón kánía wo mu húmú yi. Lé bǔn ñ na ká le Dónbeení máa bíní máa leéka 6ànsò bè-kora na ó o wó 6úen6úen bío.

* **5:17** Mi lorí Bá-zàwa nín-yání vǔahǔ (1 Rois) 17-18

Ho nín-yání vūahú na ó o Piere túara

Vūahú túaró nūhú

O Piere nín-yání vūahú ó o túara nɔn 6a kèrètɛwa na saawaa wi ho Azii Minɛere kána 6úti yi. Nún-sí lé o Poole, tàá bíà làa wo páania sá á zéenia le Dónbeení bío làa ba, á 6a táraa mu yi. Ba núpua fù wee baká 6a yi, á wee beé 6a lò bío 6a dó mí sía o Yeesu yi bío yi. Lé bñn te bío ó o Piere túararáa ho vūahú na kà nɔn 6a yi, á henía 6a sía, á 6a yara sí a Yeesu *Krista, á wé fàrá tñn le lònbee páahú, làa bío ó o Yeesu na bío nɔn 6a kánianáa á wóráa mu. O Piere leékaa 6a làa bío le Dónbeení kánianáa 6a, làa bío le wó á 6a yúráa le síidéro o Yeesu Krista húmú là a véeró pánká yi, á dó mí sía wee lóoní binbirí. O henía 6a sía bèra a na, á 6a wioka fání mí yío, á 6ua mítén sese 6a páaníló là a Krista bío yi. Bío ó o Yeesu 6uannáa mítén le lònbee lè mí síiwá na yú a yi, lé bñn bán síí á 6arén mún ko 6a bè yi. O Piere nɔn le zéení lè mí síiwá 6a yi, bèra a na á 6a zúrín mín 6uaró mu bío 6úen6úen yi, á bíà yí zú le Dónbeení wé mí mu, á bán mún tà le Dónbeení bío, á wé 6uaani le.

Le tɛɛnii

¹ Inén Piere na lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahú na kà. I wee túa ho á à na bíà le Dónbeení hueekaa wó lè mí nípomu yi, na saawaa wi mu nì-hámu yi ho Pɔn, lè ho Kalasii, lè ho Kapadoosi, lè ho *Azii, lè ho Bitinii kána yi. ² O Maá Dónbeení hueekaa mia á héhaa làa bío le fèra le mí ì wé làa bñ, á wó mia lè mu nípomu na bío sá le yi mí Hácírí pánká yi. Le wó mu bèra a na ò o húmú ho *kùrúwá wán pánká yi, á mi wé 6a núpua na wee ce le Dónbeení yahó, á wé wé bío ó o Yeesu Krista le mí wé. Le le Dónbeení wioka wé wé mí sáamu làa mia, á wioka wé na mí héerá mia.

Wa síadéro à lóoní ho káníló bío

³ Mí wa 6uaani le Dónbeení, dén lé wa Nūhúso Yeesu *Krista 6àn Maá. Le minka tentemu bío yi, á le wó á wa yú le mukɔn-finle o Yeesu Krista na lá húrun na á le véenia pánká yi. Lé bñn bío yi á wa dó wa sía wee lóoní làa sòobéé, ⁴ á pannáa bío bío sá le nípomu yi na le bàrá ho wáayi ká làa mia. Bñn bío so yí máa yáa, tímu mia mu yi, mu yí máa yèrémá. ⁵ Bío mí dó mí sía le Dónbeení yi, á le dàrló pan mia, bèra a na à mí yí ho káníló, hía bío wiokaa vó día pan mí zéeníló ho dímíná vé nɔnzoñ. ⁶ Lé bñn bío yi, á mi wee zámakaráa làa sòobéé, hàrì ká le lònbee lè mí síiwá wee yí mia há làa na kà wán ho pñn-za yi. ⁷ Ho sánú yáá lé mu bío na wee yáa. É ká ho máhá pá wee wé pá ho dǎhú yi, á zúrínáa le ho lé ho sánú binbirí. Lé ká síí á minén síadéro le Dónbeení yi na bío nūhú wi làa sòobéé po ho sánú 6àn kúará mún ko lè ho khénló, á zúrínáa le mí dó mí sía binbirí le yi. Ká mí síadéro le Dónbeení yí fàrá tñna, á páahú na ó o Yeesu Krista khíi 6ueé zéení mítén yi, á mí ì yí le khòoníi, lè ho cùkú, lè le kñnbii. ⁸ O Yeesu mu á mí yí mɔn, á mí nɔn pá wa a. Hàrì bío mí pá díñ yí máa mi a mí cúee, á mí dó mí sía wo yi. Lé bñn nɔn á mí wiráa le sí-wee yi làa sòobéé. Dén sí-wee so bío á yí dà máa bío. ⁹ Mí wi le sí-wee yi, lé bío mí dó mí sía o Yeesu yi ó o kánía mia.

¹⁰ Le Dónbeení nì-cúa fɛerowá yánkaa cincíra ho káníló mu bío làa sòobéé, á fɛera há nì-cúa na bío ciran mu sáamu na le Dónbeení le mí ì wé làa mia. ¹¹ O Krista Hácírí* kera lè 6a nì-cúa fɛerowá mu, á le lònbee na ó o káa yi, lè ho cùkú na ó o ò yí mu 6àn món, á le Hácírí mu fèra zéenia bío làa ba. Á 6a cà lè mí sòobéé á zúrín mu wéro páahú, làa bío mu ù wéráa síí. ¹² Á mu zéenia làa ba le mu bíowa mu 6àn nì-cúa na 6a wee fɛe á bío yí ciran 6arén mí bæere, ká mu lé minén á mu ciran. Á lé bñn á bíà wee bue le bín-tente há làa na kà wán á zéenia làa mia lè le Dónbeení Hácírí na ló ho wáayi pánká. Ho wáayi tonkarowá yáá mún sía vá á 6a zúrín mu bío mu.

Bío le Dónbeení nípomu ko 6a 6ua lè mítén

¹³ Lé bñn nɔn, á mí wáa fání mí yío le Dónbeení tonló sáro bío yi, á zúrín mítén 6uaró. Mí dé mí sía làa sòobéé à lóoní mu sáamu na le è wé làa mia o Yeesu *Krista bñn 6uen nɔnzoñ. ¹⁴ Bío mí lá díñ yí zú le Dónbeení bío yara á bío mí sía lá wé vá wéro yi na yí se á mí wáa día, ká mí wé wé bío le Dónbeení le mí wé. ¹⁵ Le Dónbeení na von mia á wee ce, á minén mún wé 6a núpua na wee ce le yahó mí bío 6úen6úen yi. ¹⁶ Mu bon, mu túara le Dónbeení bíoní vūahú yi ká síi: «Mí kerí mu cemú yi, lé bío á Inén wee ce.»†

* 1:11 Krista Hácírí: O Krista Hácírí na bío bíà hen lè le Dónbeení Hácírí léee dà-kéni † 1:16 Mí lon Levii núwá vūahú (Lévitique) 19.2

¹⁷ Bío ká mi wee fio, á mi ve le Dónbeení lè mìn Maá, dén na yí máa hueeka 6a núpua mìn yi, le wee cítí 6a búenbúen á héha láa bío 6a nì-kéní kéní wó. Le yí máa hueeka 6a mìn yi. Awa, á mi 6ua miten á zéení le mi wee kòmbi le Dónbeení ho páahú na mi ì wé ho tá wán yi. ¹⁸ Le Dónbeení léra mi júná bío mi lá wee 6ua lè miten yi, bñn na mi kenía mìn maáwá cón na jùhú mía. Mi zù le mu yínó le wá rí táá ho sánú na wee yáa á le wó láa bú. ¹⁹ Búeé, o Yeesu Krista, yí ka lòn muiní pioza na á fianí woon mía yi, lé wón cání na bío jùhú wi binbirí pánká yí á le léraráa mi júná. ²⁰ Le Dónbeení fèra léra a mu bío yi, ká bío 6úi ñin yi léra, á há pónna véenii na ká yi, ó o *Krista mu wáa zéenia miten minén bío yi. ²¹ Lé o Krista bío yi á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi, dén na véenia wo á dó ho cùkú yi. Lé bñn wó á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi wee lóoní bío le le mí ì wé.

²² Ho túiá poni bióní na mi bô yi lé dén nòn á mi wee ceráa le Dónbeení yahó, bèra a na á le waminí binbirí keri mia. Awa, á mi cén warí mìn láa sòobéé lè há yiwa na wee ce. ²³ Mu bon, mi wáa bñnia ton, ká mi máhá yínó núpua na ton á bío sí mu húmú yi. Lé le Dónbeení bióní na wi bñn fèéé pánká yí á mi tonnáa, dén na wee na le mukání binbirí. ²⁴ Mu bon, mu túara le Dónbeení bióní vùahú yi ká síi:

«Ba núpua búenbúen ka lè le júní bío síi,
á ho cùkú na 6a wee yí ka lè le pùilè bío síi.
Le júní wé he, á le pùilè di,

²⁵ ká a Nùhúso bióní dén wi bñn fèéé há lúluo na jii mía yi.»[†]
Dén bióní so lé le bín-tente na buera nòn mia.

2

¹ Awa, á mi khí mu sùnsùmámu lè mí síwá yi. Mi wé yí fúaa sabióní huúu, mi yí wé nì-kháwa, mi wé yí dí yandee huúu, mi wé yí jùu núpua á yáa 6a yènnáa. ² Mi warí le Dónbeení bióní mí dòn láa bío 6a kúnkúzawa waráa mi nuwá yoomu bío síi, bèra a na á mi dá le Dónbeení bío ñání yi mi káníló bío yi. ³ Mu bon, mi zúna bío ó o Nùhúso seráa.

Bía dó mí sía le Dónbeení yi lé le nípomu

⁴ Mi vá 6uee 6úe o Yeesu yi, wón na lé le mukání 6ánsó, na ka lòn huee na 6a núpua pá día, ká lé lerén á le Dónbeení máhá léra, le bío jùhú wi le cón láa sòobéé. ⁵ Minén mún le mukání wi yi, á mi mún ka lòn huua. Awa, á mi día le le Dónbeení khuii mia soráa le zii na le Dónbeení Hácírí wi yi, á wé le *Dónbeení yankarowá na wé è ya há muiní láa bío le Dónbeení Hácírí mu le mu koráa, hía le wé è tá bío o Yeesu *Krista bío yi. ⁶ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Mi loí, 1 léra le huee na wee 6ua ho soró ñní, dío bío jùhú wi láa sòobéé, á à bàrá ho lóhó na 6a le *Sion yi. Yíá á à dé mí síi le yi á nýio máa dí huúu.»^{*} ⁷ Awa, á minén na wáa dó mí sía o Yeesu yi, minén á à yí le kònbii. Ká bía yí dó mí sía wo yi, á mu túara: «Le huee na 6a so-sowa lá pá día lé dío hía bñnia 6ueé 6uan ho soró ñnía.»[†] ⁸ A mu mún túara: «Le lé le huee na wee kòkòn wán, ho 6úaa hó na wee lúwá a núpue.»[‡] Bán wee kòkòn le wán lé bío 6a pá le Dónbeení bióní bío. A bñn lé bío mún sá 6a yi. ⁹ Ée ká minén bán le mí nípomu na léra, á lé 6a yankarowá na bío sá a bée yi. Mí lé ho síi na wee ce le Dónbeení yahó. Le Dónbeení wó mia lè mí nípomu, bèra a na á mi bue le bè-beera na le wó bío, dén na léra mia le túbíri yí á dó mí koomu na 6án síi mía yi. ¹⁰ Mí yánkaa lá yínó Dónbeení nípomu, ká há laa na ká wán á mi wáa lé le nípomu. Le Dónbeení lá yí máa wé le hii láa mia, ká há laa na ká wán á le wee wé le làa mia.

Mi 6ua miten sese bía yí zú le Dónbeení tlahú

¹¹ Minén na á í wa láa sòobéé, mí lé 6a nì-hání ho tá wán na khii lé á à lén. A í wee hení mu ù na mia, á bío 6a núpua sía wee vá yi na yí se, bío wee yáa o núpue mukání binbirí bío á mi khènnáa. ¹² Mí 6ua miten sese bía yí zú le Dónbeení tlahú. Mí 6ua miten láa bñn, bèra a na ká 6a wee yáa mi yèni le mí lé 6a bè-kora wérowá, á 6a mí mi wén-tentewá, á dé ho cùkú le Dónbeení yi páahú na á dén ñ zéení miten láa ba yi.

Le kòmbi na ko lè ho pánká ya-díwá

¹³ Mí wé liiní miten na ho pánká ya-díwá búenbúen yi mí páaníló lá a Nùhúso bío yi. Mí wé liiní miten na a bée yi, wón á wi 6a búenbúen jùhú wán, ¹⁴ á mún wé liiní miten na 6a júnáa yi, bán na ó o wee tonka á 6a beé bía wee wé mu bè-kora lò, ká 6a wíoka bía wee wé mu bío na se yènnáa. ¹⁵ Mu bon, bío sí le Dónbeení yi lé á mí wén-tentewá bío yi, á bía wee bío há bín-conconwá na yí zú le ñéé á yí ñán bío bío 6úi mí ñání yi. ¹⁶ Mí 6ua miten lè 6a núpua na wi miten bío síi. Ká mi máhá yí bè bñn yi á wé wéráa mu bè-kora. Mí wé

[†] 1:25 Mí loí Ezayii vùahú 24.25 * 2:6 Mí loí Ezayii vùahú 28.16 † 2:7 Mí loí Lení vùahú (Psaumes) 118.22

[‡] 2:8 Mí loí Ezayii vùahú 8.14

le Dónbeení ton-sáwá binbirí. ¹⁷ Mi wé k̀nbi 6a ǹpua 6́uen6́uen, à warí m̀n zàwa lè m̀n h̀nni kerètewa. Mi wé hézón le Dónbeení, à wé k̀nbi o b̀e.

Mi ko mi wé tà le lònbee yi là a Krista bío sii

¹⁸ Minén ton-sáwá, mi wé bè mi júnása bioní yi lè le k̀nbi binbirí. Mi wé yí wé mu làa bía sía se á wayika mí dòn, ká mí mún wé wé mu làa bía lònbee wi. ¹⁹ Mu bon, ká a ǹpue wee h́ mí síi le lònbee na lá yí ko le yí o yi le Dónbeení k̀nbii bío yi, se mu lée bío na se. ²⁰ Ká 6a wee ha mia mu bè-kora na mí wó bío yi á mí h́ mí sía, se b̀n so c̀kúki wi le? Ée ká 6a wee beé mí lò mu bè-tentewá na mí wee wé bío yi à mí h́ mí sía, se b̀n lée bío na se le Dónbeení yahó. ²¹ Lé b̀n wéror bío yi le Dónbeení vonnáa mia, lé bío ó o *Krista mí b̀ere mún lò bon mi bío yi. O wó mu zéeniá làa mia, bèra a na à mí bè mu yi. ²² O yí wó bè-kohó yí m̀n, o yí fá sabéré yí m̀n. ²³ Ba ǹpua là a, ká arén yí là ǹpue. Bía beéra a lò ó o yí là làa h̀erè, ká a màhá dó mí bío le Dónbeení níi yi, dén wee cífi 6a ǹpua làa bío térénna. ²⁴ Orén mí b̀ere lò bon wa bè-kora bío yi ho *kùrúwá wán, bèra a na à mu bè-kora dání yi à wa wé lòn ǹpua na h́run, ká wa keí le mukáni yi bío térénna wéror bío yi. Le lònbee na ó o lá lé dén weéra mia. ²⁵ Mu bon, mi lá ka lòn pia na v̀nun, ée ká h́ làa na ká wán á mi wáa yèrémáa 6uara mi paro c̀n, yía wee pa mi mukáni bío.

3

Bío 6a háawa lè mí b́arání ko 6a wé 6ua làa m̀n

¹ Làa b̀n síi á minén háawa mún wé liini miten na mi b́arání yi, bèra a na, ká mi b́arání 6úí na pá yí dó mí sía le Dónbeení bioní yi á m̀n bío mi wee 6ua lè miten, à bán dé mí sía le yi ká bioní yí bía yí ǹn 6a yi, ² lé bío 6a wee mi bío mi wee 6ua lè miten sese, làa bío mi wee k̀nbiráa 6a. ³ Mí yí le miten wiokaró à wé mi sánia wiokaró, lòn júná páror, lè mu bè-z̀nia na wó lè ho sánú, lè h́ sí-seni z̀lò. ⁴ Ká mi le miten wiokaró à wé mi yiwa wiokaró, b̀n na lé le síi na máa yáa, na wayi, na wi ho h̀erá yi. B̀n lé bío bío jùhú wi le Dónbeení c̀n làa soobé. ⁵ Lé làa b̀n á 6a háawa na dó mí sía le Dónbeení yi, na bío sá le yi yánkaa wee wiokaráa mítén. 6a yánkaa wee liini mítén na mí b́arání yi, ⁶ là a háa na 6a le Sara bío síi. Wón yánkaa wee bè bío á bán báa *Abarahaamu le o wé yi, á wee ve o le mí jùhúso. Minén á à wé wón Sara so m̀nmánia mu tentemu na mi wé è wé bío yi, ká z̀nii woon yí lunka mi yilera. ⁷ Minén báawa 6èn mún z̀rú le mí h́anání na mi wiráa á pánkáwá tà mía. Mi wé 6ua 6a sese, à wé k̀nbi 6a, lé bío 6arén làa mia á à páaní í yí mu hámu na lé le mukáni binbirí. Mi wé wé ká síi bèra a na à bío 6úí yí b́maka mi floró.

Mi ko mi wé wé bío térénna

⁸ Awa, á mí 6́uen6́uen le mi yilera wé dà-kéní, à z̀rú m̀n makári, à warí m̀n. Mi wé 6a ǹpua na sía se, à wé liini miten na m̀n yi. ⁹ Yia wé wó khon làa mia à mí yí wí mu kee. Yia wé là mia à mí yí là 6̀nso. Mu bè-tentewá lé bío á mí wé fan na m̀n yi. Mu bon, le Dónbeení von mia b̀n bío yi, bèra à na à mí yí mu bè-tentewá na le dó mí jii le mí í na mia.

¹⁰ «Mu bon, yía wa ò o keí le mukáni yi,

à síi wizooní wé se,

à 6̀nso khí h́ bín-kora b́oró yi,

à wé yí f́taa há sabióní.

¹¹ B̀nso pí mu bè-kora wéror, à wé wé bío térénna, à wé cá ho h̀erá f̀ee.

¹² Mu bon, o Nùhúso wee pa bía wee wé bío térénna bío,

o wee jí 6a floró.

Ká bía wee wé mu bè-kora bán ó o pá bío.»*

¹³ Ká mi can mi kuio mu bè-tentewá wéror yi, á ǹpue so ò wé bè-kora làa mia le? ¹⁴ H́ari ká le lònbee á à yí mia bío mi wee wé bío térénna bío yi, se mi júná sí. Mi yí z̀n bía dà à beé mí lò, à mí mún yí lunka mi yilera. ¹⁵ Ká mi 6́uaaní a *Krista mí sía yi, à z̀rú le o lé o Nùhúso. Mi wé wíoka miten, bèra a na ká ǹpue wé t̀ara mia làa bío mi dó mí sía wee lòoní bío, à mí dàn zéeni mu yara. ¹⁶ Ká mí màhá wé wayí miten à wéráa mu, lè le k̀nbi, lè le yí na yí máa dè, bèra a na à bía wee baká mia, na wee là mia lé bío mi wee 6ua miten làa bío mu koráa mí páanílo là a Krista bío yi, à há ǹyio dí. ¹⁷ Mu bon, ká mu lé le Dónbeení síi bío ò o ǹpue lò be bío ó o wee wé mu bío na se bío yi, b̀n stáani bío le lònbee á à yí o mu bè-kora na ó o wee wé bío yi.

¹⁸ Mu bon, o Krista mí b̀ere lò bon 6a ǹpua 6́uen6́uen bè-kora bío yi. Wón na yí wó bè-kohó yí m̀n á h́run le cúekúee 6a bè-kora wérowá bío yi, bèra a na ò o dàni 6ua mia varáa le Dónbeení c̀n. Ba 6ó a, ká a màhá v̀era le Dónbeení H́acíri pánká yi. ¹⁹ Lé dén H́acíri so

* 3:12 Mi lorí Lení vtahú (Psaumes) 34.13-17

pánká yi ó o mún vaá bueraráa le bín-tente non bía wi 6a ní-hía lùe yi lòn kàsósa. ²⁰ Ba lé bía hía pá le Dónbeení bío, á dén há mí síi 6a bío yi o Nᵱwee won-beení wíokaró páahú. O won-beení mu á ní-kúii hía yí zon, lée núpua nùwà hētín mí dòn, bán lé bía le Dónbeení kánia mu jùn-beení yi. ²¹ Mu hía wee zéeni ho *bátéemù na wee kání mia há laà na kà wán bío. Ho bátéemù yíná wa sánia timu á ho wee sɛɛ lén. Ho wee zéeni le wa lé 6a núpua na tà bò le Dónbeení yi lè há yiwa na wee ce. Bún wó o Yeesu Krista véeró pánká yi. ²² O Yeesu mu yòora ho wáayi, á yòò wi le Dónbeení nín-tíání. Le Dónbeení wáayi tonkarowá lè há pánkáwá búenbúen lè mí síiwá ó o wi jùhú wán.

4

Le mukɔn-finle bío

¹ Bío ó o *Krista lò bon mí sánia yi kà sii, á minén mún le há yilera mu sii kerí mia. Mu bon, yía sánia lò bon, wón wáa bínia mia bè-kora wéeni. ² A mi síi wizooni na mi ì wé ho tá wán á mi wáa yí ko à mi wé wé bío mí sía wee vá yi na yí se, ká mi wé wé bío sí le Dónbeení yi. ³ Mu bon, ho páahú na khíina yi, á mi sóobáa wó bía yí zú le Dónbeení sía bío. Mi lá wee wé mu koomu lè mí síiwá, á wee wé bío mí sía wee vá yi na yí se. Mi lá lé 6a ja-juwá lè 6a dándíwá, á lá wee há há wónna, bún na le Dónbeení jina. ⁴ Ká há laà na kà wán á 6a wó coon bío mi yí léra mu koomu lè mí síiwá na 6a wee wé yi làa ba, á 6a wáa wee là mia. ⁵ Eɛ ká 6a máhá khíi fɛɛ bío 6a wó túiá làa yía wíokaa mítén wó 6a yèn-vèeniasa lè 6a ní-hía citíró bío yi. ⁶ Lé bún bío yi á le bín-tente mu buera nannáa bía húrun yi. Mu lé bía húrun mu húmú na 6a núpua búenbúen ko 6a yí mu bè-kora bío yi. Le buera non bèra a na à 6a yí le mukáni binbiri le Dónbeení Hácirí pánká yi.

Mi ko mi wé zúrín mín guaró

⁷ Hen làa cínú ká mu bío búenbúen á à vé. A mi cén fání mí yío à zúrín miten guaró, á mi wé dàr flo. ⁸ Bío jùhú wi làa sóobéɛ lé à mi warí mín lè mí sía búenbúen. Mu bon, mi wé sɛn mu bè-kora cɛrɛɛ díá. ⁹ Yía wé van yía cón, ò o 6ua a sese, ká a yí khí mí kío yi á wéráa mu. ¹⁰ Mu bío wéroró pánká na le Dónbeení non mi ní-kéní kéní yi á mi wé séeni làa mín. Ká mi wee wé ká síi, á mu tentemu lè mí síiwá na le Dónbeení wó làa mia á mi ì dàr ñ pa bío sese. ¹¹ Yía le bióní bioró pánká non yi á wón wé bío le Dónbeení bióní na 6a núpua yi. Yía léé ton-sá, á wón wé sá lè ho pánká na le Dónbeení non wo yi, bèra a na à mu bío búenbúen yi á ho cùkú bío sí le Dónbeení yi o Yeesu *Krista pánká yi, wón na ho cùkú lè ho pánká á bío sá yi há lúlúio na jii mia yi. *Amiina!

Bía lò wee be o Krista bío yi jùn-sni bío

¹² Minén na á ì wa làa sóobéɛ, mi yí le le lònbe-súmú na wee yí mia à bío wé mia coon, á kerí lè le lá yí ko à le yí mia. ¹³ Mi yáa wéé mí sía bío mí lò wee be bío yi làa bío ó o *Krista lò bonnáa bío, bèra a na ká a khíi zéenia mítén mí cùkú yi, á mi sía mún ñ wa, á à zámaka làa sóobéɛ. ¹⁴ Hen ká 6a núpua wee là mia o Krista bío yi, se mi júná sí, lé bío le Dónbeení Hácirí cùkúso á wi làa mia. ¹⁵ O 6úí mi tiahú lònbee jùhú á yí ko à mu wé bío á 6ánsò lé o ní-6úe, táá kǎnlo, táá bè-kora wéro, táá bío á 6ánsò wee héɛ dé mí jii há túiáwá na yí ciran wo yi bío yi. ¹⁶ Eɛ ká a 6úí máhá lò wee be bío ó o lé o kèrɛtɛ bío yi, á 6ánsò yí nýi mu bío yi. 6ánsò yáá dé le Dónbeení bákáká bío 6a wee ve o là a kèrɛtɛ bío yi. ¹⁷ Mu bon, le citíi fló páahú dǎn, á le jón ñ 6úáká lè le Dónbeení nípomu. Ká le wee 6úáká lè warén na lé le nípomu, á bía pá yí dó mí sía le Dónbeení bín-tente yi bán bío 6èn ñ wé kaka coon? ¹⁸ «Ká bía wee wé bío téréna wee káa le lònbee lè mí síiwá yi á fennáa, á bía yí bò le Dónbeení yi lè 6a bè-kora wérowá bán bío 6èn ñ wé kaka coon?»† ¹⁹ Awa, á bía lò wee be à héha lè le Dónbeení sii bío wíoka wé wé bío se. 'Ba wáa díá mí bío le níi yi, dén na léra mu bío búenbúen. Hen ká le dó mí jii le mí ì wé bío na, à le wé mu.

5

Ba ya-díwá zéenti na non 6a yi bío

¹ Há laà na kà wán á ì bióní yahó 6èn ñ sí 6a ya-díwá na wi mi kuure yi. Inén mún lé o ya-dí lè 6a bío sii. 1 lé o seéràsò le lònbee na yú a *Krista dání yi, ó o cùkú na le Dónbeení khíi zéeni á 6a núpua á à mi á ì ì kerí yi. ² Le Dónbeení nípomu na le kàrafáa mia na ka lòn pi-6oohú á mi wé pa bío sese. Mi wé yí wé mu lòn bío na 6a kíkáa mia le mi wé, ká mi wé wé mu lè bío mu ló mí sía yi, á wé wé mu làa bío le Dónbeení le mu koráa. Mi mún wé yí wé mu le wári caró bío yi, ká mi wé wé mu lè mí sía búenbúen. ³ Bía le Dónbeení kàrafáa mia á mi wé yí wé pánká wán lòn bá-záwa, ká mi wé wé bío se, á 6a wé mi à bè yi. ⁴ Ká mi

* 4:8 Mi lorí Wáho vtaahú (Proverbs) 10.12 † 4:18 Mi lorí Wáho vtaahú (Proverbs) 11.31

wee wé kà síi, ká yí ka lòn pi-pa na wee pa wa 6úen6úen bío khii 6uara, á mi ì yí le sàánti na cùkú wi, dío máa yáa.

Le zéeni na yahó sá 6a kèrètíewa kuure bío

⁵ Minén yárowá mún wé bè 6a ya-díwá bíoní yi, mi 6úen6úen wé liiní miten na mín yi. Mu bon. «Bia wee yòoní mítén á le Dónbeení pá bío, ká le máhã wee wé mí sáamu láa bío wee liiní mítén.»* ⁶ A mi cén liiní miten le Dónbeení na dà mu bío 6úen6úen yahó, bèra a na à le yòoní mia ho páahú na mu ko yi. ⁷ Mu bío 6úen6úen na mi yilera wee lúnka bío yi á mi dé bío le Dónbeení níi yi, lé bío le wee pa mi bío. ⁸ Mi zúrí miten, à fání mi yío, mi zúkúso na lé o *Satáni na ka lòn kúden na wé hée wunwún ká a muù, á wee cà yíá ó o ò yí á à là. ⁹ Mi wíoka fára mi stádéro le Dónbeení yi tñí, à sánsá a. Mi zú le mún zàwa lè mún hínni kèrètíewa na wi ho ðímíjá yi mún lò wee be lè mi bío síi. ¹⁰ Mi lò á à be ho pòn-za dèe yi. Ee ká le Dónbeení ì wé á mi bío 6úen6úen bíni ì wé se, á mi stádéro á à wíoka à fára à tñi, le è dé ho pánká mia, le è wé á bío 6úí máa dèké mia máa yí. Lé lerén wee wé mu bè-tentewá lè mí síiwá. Le von mia bèra a na à mi níni kerí le cùkú na jii mia yi mi páaníló là a *Krista bío yi. ¹¹ Ho pánká á bío sá le yi fée. *Amiina!

Le mǎndén tēeni

¹² O Silivén, yíá lé wán za kèrètíe na á ì láa yi, lé wón séeení mi túararáa ho vǎn-za na ká. I túara ho à heniána mi sía, à zéeni láa mia le le Dónbeení sáamu binbiri bún lé bío mi wi yi. ¹³ Ba kèrètíewa kuure na wi ho *Babiloona yi hen, bío le Dónbeení hueekaa lè mi bío síi á wee tēeni mia. I za Maaki mún wee tēeni mia. ¹⁴ Mi tēeni mín yi sese. Le ho hээрà à kerí le mi 6úen6úen na páanía là a Krista!

* 5:5 Mi lorí Wáhio vuahú (Proverbs) 3.34

Ho jun nii vūahū na ó o Piere túara

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū na kà lé o Piere túara ho nɔn bia búenbúen na dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ba núpua búí zon 6a kèrètɛwa kuio yi, á wee vīnī 6a lè ho kàránlò na wi mí dòn lè le Dónbeenī bín-tente. Á 6a kèrètɛwa mu dó míten há wára lè mí síwà na yí se yi. Lé bán núpua so bío yi nɔn ó o Piere túararáa ho vūahū mu.

O Piere le 6a ko 6a wé 6ua míten làa bío le Dónbeenī le mu koráa, á fará ðn ho túiá poni wán, hĩa ó o Yeesu tonkarowà kàránna làa ba (1).

O bío le 6a pa míten 6a nì-kàránlowà kàránlò na bío yí bon yi (2).

O Piere le bío le o Yeesu máa bīnī máa 6uen á lé 6a sabín-fúaalowa. O le o Yeesu mu há mí síi ò o máa 6uen fùà, lé 6a núpua bío yi, á wi á harí nì-kéní ká á yí vī, ká 6a búenbúen ðán yí ho páahū á yèrémá mí yilera lè mí wára, á le Dónbeenī kání 6a (3).

Le tɛenti

¹ Mu lé ínén Simɔn Piere na lé o Yeesu *Krista ton-sá là a tonkaro á wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na minén na siadéro o Yeesu yi lée ða-kéní lè warén siadéro wo yi. Bún ðárina wó o Yeesu Krista na lé wán Dónbeenī lè wa kánlò tɛeréno pánká yi. ² Le le Dónbeenī lè wa Nūhúso Yeesu zúríló bío yi, á le Dónbeenī wé mu sáamu cèrɛɛ làa mia, á na ho hɛerá cèrɛɛ mia.

Bío 6a kèrètɛwa ko 6a 6uarda míten

³ Le Dónbeenī pánká wó á wa yú bío ko làa wɛn búenbúen na à séení wɛn á wa á kɛn le mukáni yi, á à wéráa bío sí le yi. Mu bon, le wó á wa zūna yia von wɛn á wa níní kɛn o cùkú là a tentemu yi. ⁴ Lé làa bún á le Dónbeenī dó mí jii wó mu bè-beera na bío jūhū wi làa sòobéɛ á nɔn wɛn, bèra a na à mi kání ho ðímjíná bío na 6a núpua sía wee vá yi na yí se yi, á páaní wé le ða-kéní lè le Dónbeenī. ⁵ Lé bún bío yi á mi dé sòobéɛ míten yi, á wé 6ua míten sese, á bè bío mi dó mí sía le Dónbeenī yi wán. Mi wíoka zúr le Dónbeenī, á bè bío mi wee 6ua míten sese wán, ⁶ á wé ðán míten 6ua mu bío búenbúen yi á bè bío mi zú le Dónbeenī wán. Mi yí tée mi bára á bè bío mi ða míten wee 6ua mu bío búenbúen yi wán, á wíoka ca tɛn le Dónbeenī yi á bè bío mi yí máa tée mi bára wán. ⁷ Mí le mi bío wé sí mín yi á bè bío mi wee ca tɛn le Dónbeenī yi wán, á warí mín bè bío mi bío sí mín yi wán. ⁸ Mu bon, ká bún búenbúen wi mia làa sòobéɛ, á wa Nūhúso Yeesu *Krista zúríló mi cón cúnú á à kɛn, á mi wé è wé mu bío na se. ⁹ Ká bío á bún bíowa so mía yi, bán yí máa mi bío sese, 6a ka lòn muíwà. Bío le Dónbeenī séra 6a bè-kora na 6a wó kɛlína ðía á 6a yiwa sà yi.

¹⁰ Awa, á minén wán zàwa lè wán hínni, mi wíoka ca mi kuio, bèra a na à bío le Dónbeenī von mia á hueekaa bío yi á mi ðn wán. Ká mi 6uan míten làa bún, á mi máa vī ho wóhū yi máa mi hùúu. ¹¹ Lé bún n na ká a Yeesu Krista, wa Nūhúso na lé wa kánlò béenī na wi fɛɛɛ ðíró á mi níní á à kɛn yi binbirí.

¹² Lé bún bío yi á í pá wé è leéka mia fɛɛɛ le mu bíowa mu bío, harí bío á í zú le mu bíowa mu á mi zú wó, á mi mún dó mí sía làa sòobéɛ ho túiá poni bíonī na kàránna làa mia yi. ¹³ I wee leéka le ká í yío wi lua, á mu se á í wé bīnī leéka mia lè mu bíowa mu à mi hácirí kɛn mu wán. ¹⁴ Mu bon, í zú le hen làa cínú ká í hí làa bío wa Nūhúso Yeesu Krista zééníánáa mu làa mi. ¹⁵ Éɛ ká í mǎhá à bánbá, bèra a na à í húmú mónðén, à mi pá wé leéka mu bíowa mu bío fɛɛɛ.

O Yeesu Krista cùkú beenī na wa mɔn bío

¹⁶ Mu bon, bío wa Nūhúso Yeesu *Krista 6uara lè mí pánká, á wa yí bío bío làa mia lè 6a núpua hácín-bíonī, 6úéé. Warén wa bèere mɔn wo lè mí cùkú beenī. ¹⁷ Mu bon, o Yeesu Krista yú a Maá Dónbeenī cùkú beenī. O cùkú beenī 6ánsò Dónbeenī bío làa wo ká síi: «Yia ká lé í Za na á í bò í taká wán, o bío sí mii làa sòobéɛ».* ¹⁸ Warén wa bèere jná mu támu mu sǎ ho wáyai ká wa là a Yeesu mu páanía wi le 6úee na bío sǎ le Dónbeenī yi wán.† ¹⁹ Lé bún te bío le Dónbeenī jì-cúa fɛɛrowà bíonī láayi wíokaa wiráa wa cón, á mí cén wé pa há bío sese. Mu bon, há jì-cúa mu ka lòn flintání na dó hen na mu yuumu wi yi, á pan ò o Yeesu na ka lòn tá-tía mǎnǎayiire á zéení míten mí sía yi. ²⁰ Mí yáá ko mí zúr le le Dónbeenī jì-cúa na wi le Dónbeenī bíonī vūahū yi á núpue yi ða máa zéení bío yara wéréwéré míten. ²¹ Mu

* 1:17 Mi lorí Matiye vūahū 3.17 † 1:18 Mi lorí Matiye vūahū 17.1-5; Maaki vūahū 9.2-7; Luki vūahū 9.28-35

bon, le Dónbeení jì-cúa fεerowà jì-cúa na 6a fεera á yí ló barén mí beere yi. Lé le Dónbeení Hácírí dó há bióní mu 6a jìní yí á 6a bíá le yèni yí.

2

Ba nì-kàránlowà na bío yí bon bío

¹ Bia le mí lé le Dónbeení jì-cúa fεerowà á mu yí bon á hía wi o *Isirayεele nìpomu t̄fahú. Laa bún s̄íi á 6a nì-kàránlowà na bío yí bon á mún ñ keí mí t̄fahú. Ba wé è kàrán 6a nùpua láa bío yí bon á à yáaráa 6a. Hári o Nùhúso na séra 6a bè-kora díá á kánía 6a á 6a á p̄l díá. Lé bún te bío á 6a á òndín ñ yáa. ² Nùpua cèrεε á à tà 6a bío á wé è wé mu koomu lè mí sífíwà na 6a wee wé. Lé barén bío yí á 6a nùpua wé è yáaráa le Dónbeení túiá poni wóhú yèni. ³ Le wáírì càrò láa poni bío yí á 6a nì-kàránlowà mu wé è khà mia lè há bín-síá. Eε ká 6a júná síníló bío máhá wíokaa vó díá míana, le Dónbeení á à yáa 6a máa khí.

⁴ Hári ho wáayi tonkarowà na yánkaa wó mu bè-kora á le Dónbeení yáá pá yí díá coon, ká le máhá dó 6a le lónbee lahó yí, á can 6a lè há zúakúariwá le t̄bí-cúaa yí pannáa le cítí fló wizonle. ⁵ Hári ho háání nùpua na yí bò bío le Dónbeení bíá yí á le yí díá coon, le dúee be-beeni 6ó 6a jùhú. Yia le kánía lé o níi na 6a le Nòwee, wón na fù wee bío lè 6a nùpua le 6a wé wé bío téréna, lé wón lè 6a nùpua nùwá hējun á le Dónbeení kánía. ⁶ Ho *Sodoomu lè ho *Komōore lórása á le Dónbeení mún sínía júná, á há lóra mu lè mí nùpua cá bukúbukúbúkú. Lé ká s̄íi á le wóráa, á zéeni le bíá yí máa bè bío le wee bío yí á le mún khíi síní júná láa bún bío. ⁷ Eε ká a níi na 6a le Loote, yia téréna, wón á le kánía. O níi mu páahú nùpua bè-wénia na fù yí se á véénia o yí. ⁸ Mu bon, o ní-térénnii mu yí fù wee vá láa sóobéε, lé bío ó o fù wí láa ba, á wee mí bío 6a wee wé, á wee j̄í bío 6a wee bío na yí se láa wizooní óuénbúen. ⁹ Lé láa bún ó o Nùhúso wee kánína bíá can t̄na a yí le lónbee yí, ká a bèn wee 6ua bíá wee wé mu bè-kora, á pannáa le cítí fl̄ nònzon á à beeráa bán lò. ¹⁰ Bia ó o Nùhúso m̄n̄áa á à beé lò lé bíá wee zùarí le Dónbeení jùhúsomu yí á 6a wee wé mí síá bío na yí se.

Ba nì-kàránlowà mu láa mítén yí láa sóobéε, 6a wee yòoní mítén, á yí máa k̄nbi ho wáayi búaa na cùkú wi. Ba yáa wee lá 6a. ¹¹ Hári ho wáayi tonkarowà na pánkáwá yáa wi po po barén pá yí máa bío bín-kora léε ho wáayi búaa mu yí o Nùhúso yahó. ¹² Ba nùpua mu ka lòn napuwá á háciira mía, na bío s̄á ho wíi búeró yí. Ba wee lá bío 6a yí z̄ú, á 6a bèn ñ búe 6a láa bío 6a wee búeráa 6a napuwá bío s̄íi. ¹³ Lé hón yéréké so ó s̄á 6a yí há wén-kora na 6a wee wé bío yí. Bío 6a wee wéε mí síá yí lé há n̄iyi-wará na 6a wee wé, hári le wisoni yí yáa. Hen ká 6a páania wee dí láa mia, á mí yèni wé yáa, á há n̄iyio dí mia, lé bío 6a wa mí wára mu. ¹⁴ Ho há-fenlò á 6a dó mí síá yí láa sóobéε. Ba yí máa sa bè-kora wéró tá, á bíá pánkáwá míá lé bán 6a wee khá òé mítén yí. Ba ȳlo yí máa sí láa bío húúu, á há dánkáa bèn wí 6a wán. ¹⁵ Ba v̄nun díá ho wóhú á 6a bò a níi na 6a le Bozore za *Balaamu wára yí, wón na 6a yá j̄ii lè le wáírì le o wé mu bè-kora, ó o mún t̄á fó le. ¹⁶ Eε ká a wékheró mu máhá bío má n̄on wo yí. O s̄unp̄eni na yí máa bío, á bíá láa wo lòn nupue, á hóráa o jì-cúa fεero Balaamu mu o s̄áa-wará na ó ló le mí í wé yí.

¹⁷ Ba nì-kàránlowà mu ka lòn jun-dáa na á j̄umu míá yí, á mún ka lòn v̄iohó na wee kán lè mí pánká ká ho máa tè. Le Dónbeení á à kúee 6a le t̄bí-cúaa lahó yí. ¹⁸ Há bín-hebúaa na júná míá lè há n̄iyi-wará na 6a wee wé lé bún 6a wee h̄ε khà lè 6a nùpua na cónia díá bío na lá v̄nun wee wé, á bán mún b̄ini wé wé le barén bío s̄íi. ¹⁹ Ba wee bío na 6a yí le ká 6a tá á 6a á keí mítén, á barén mí beere j̄on̄ lé 6a wobáani 6a síá bío na wee yáa 6a níi yí. Mu bon, bío léee bío h̄ia yú pánká nupue wán, á bánso wé mu bío mu wobá-nii. ²⁰ Ba búí z̄ú a Yeesu Krista, yia lé wa Nùhúso á lé wa kánilo, lé bún bío yí á bán wáa díá ho ð̄m̄j̄ná bío na wee v̄ini 6a nùpua. Eε ká 6a máhá b̄inia díá mítén á ho ð̄m̄j̄ná bío mu yú pánká 6a wán, á 6a bío wíoka yáa á porí bío mu fú karáa. ²¹ Mu bon, 6a yáa lá yí z̄una bío le Dónbeení le 6a 6ua lè mítén s̄taani bío 6a z̄ú mu á 6a yí máa bè le Dónbeení mu lándáwá na káranna láa ba yí. ²² Mu bè-zúr̄im̄ni b̄ioní na ká lé h̄ia bío s̄á 6a yí: Bío ó o buenza lá támaa lé bún ó o b̄inia vaá wee dí, ó o n̄onb̄uēeni na 6a lá s̄era á b̄inia wee zo ho f̄anc̄inlò yí.

3

O Nùhúso b̄ini buenlò bío

¹ Min̄n na á í wa láa sóobéε, bío ká wáa lé mu cúa-jun níi ká 1 wee túa mia. Há v̄onna mu mí bío jun yí á í wee léeka mia, á wee ðé pánká há hácin-tentewá na wí mia yí. ² Mí le mí háciírì keí le *Dónbeení jì-cúa fεerowà jì-cúa na 6a f̄era má wán. Mí mún b̄ini léeka a Yeesu tonkarowá bío na 6a káranna láa mia bío, bún na lé wa Nùhúso lè wa kánilo bío na ó o b̄o henia. ³ Bío mí ko mí z̄ur̄í ho yahó lé bío ká: Ho páahú vaa véenii ká 6a nùpua búí á à h̄ini wé è wé bío 6a síá vá yí na yí se. Ba wé è yáa mí j̄ini yí á à na mia, á wé è bío bío ká: «Bíó ó o Yeesu wáa dó mí j̄ii le mí í buen, ó o wen? Wán 6úaawa húmú j̄ii wán, á mu bío óuénb̄uēen

pá ðín làa bío mu lá karáa hari ho ðímíná núhú búεní.» ⁵ Ba wé è bío búñ lé bío 6a wee wé le cānii à kéri lé 6a yí zū bío wó kǎína, le le Dónbeení yánkaa léra ho wáayi lé ho tá, ká mu jummu fù wi há làa búenbúen yi, á le bíá á ho tá ló mu jummu yi. ⁶ Lé mu jummu á le Dónbeení mún pá bínía véenia lé ho ðímíná bío mu na le fù léra. ⁷ Làa búñ síi, á le Dónbeení mún bíá le ho wáayi lé ho tá na ho zuia à kéri bún à pa bío le kǎii cíí 6a núpua yi, á à síini bíá pá le Dónbeení júná. Mu zoñ ká ho wáayi lé ho tá á à cí búkúbúkúbúkú.

⁸ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, bío dà-kéní na mi yáá yí ko à mi nōnsá yi lé bío ká: O Núhúso cōn á le wizonle dà-kéní ka lòn lúlúio kǎá-pírú, á há lúlúio kǎá-pírú ka lòn wizonle dà-kéní. ⁹ Ba núpua búii wee leéka le o Núhúso wee mía á à wéráa bío ó o dó mí jii le mí ì wé. Εε ká búεé. O há mí síi mi bío yi, á yí wi à hari ní-kéní vǐ, ká mi búenbúen yèrémá mi yilera lé mi wára.

¹⁰ Εε ká a Núhúso bíní buenló wizonle dén pá kǎii cí 6a núpua wán là a kǎnlo bío síi. Mu zoñ ká ho wáayi bíowa á à yáa, ho juuvǐló sá á à jí pǎnpǎn. Ho tá làa bío wi ho yi búenbúen á à vǐ. ¹¹ Bío á búñ bíowa so búenbúen kǎii wé, á mi cén zūr bío mi ì 6ua lé miten. Mi 6ua miten làa bío síi le Dónbeení yi, á ca tǐn le yi. ¹² Mi lòoní le wizonle na le Dónbeení ì wé ó o *Krista á à bíní ì buen yi, á 6ua miten sese bèra a na à le wizonle mu dá fúafú. Mu zoñ le Dónbeení á à búε ho wáayi núhú lé ho dǎhú. A mu bíowa na wi ho yi búenbúen á à juu. ¹³ Le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé ho tá lé ho wáayi bè-fla, á bío téréna wé è wé yi. Búñ lé bío wa wee lòoní.

Mi ko mi zūr miten buaró

¹⁴ Awa, minén na á ĩ wa làa sòobéε, á bío mi wee lòoní le wizonle mu, á mi bánbá téréñ miten, á wékhe bío yí mí léé mia, á mi kéri ho héerá yi. ¹⁵ Mi zūr le bío ó o Núhúso jánáa mí yi ò o máa buen núhú léε bèra a na à 6a núpua fen, làa bío á wán za Poole na wa wa làa sòobéε túararáa mu nōn mia. O túara mu á héhaa lé mu bè-zúrminí na le Dónbeení nōn wo yi. ¹⁶ Lé búñ ó o Poole wee túa mí vǎnna búenbúen yi ká a wee bío mu bío. Há bióní búii wi há vǎnna mu yi á jíló do. Lé búñ te bío 6a núpua búii na yí zū mu bío yara, na sladéro le Dónbeení yi yí fará yí tǐna, á wee yèrémá há bióní mu kúará. Ba wee yèrémá há kúará làa bío 6a wee yèrémánáa le Dónbeení bióní vǎahú bióní búii 6àn kúará. Lé ká síi 6a wee wé á yáaráa miten.

¹⁷ Εε ká minén na á ĩ wa làa sòobéε, ĩ jà mi zeñ wán vó. Mi yí díá le bíá yí téréna à vǐnii mia, mi fará tǐn mi sladéro le Dónbeení yi. ¹⁸ Mi wa wé á wa wíoka kéri wa Núhúso Yeesu *Krista na lé wa kǎnilo sáamu yi, á wa zúrúlo làa wo à wíoka wé dé wán. Le ho cúkú à bío síi a yi há làa na ká wán lé há lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

Ho nín-yání vūahú na ó o Zán túara

Vūahú tūaró jūhú

O Zán, yía lé o Yeesu nì-kenínia nì-kéní, lé wón túara ho vūahú na kà. O túara ho à jínáa 6a kèrètíewa zeñ wán 6a nì-khàwa bío yi. O bíá mí vūahú mu yi le o Yeesu lé le Dónbeení Za bío bon á 6ueé wó a nùpue binbirí. O mún zéenia le 6a kèrètíewa lé le Dónbeení zàwa, á 6a ko 6a wé 6ua mítén làa bíá wi mu khoomu yi bío, à mún warí mín. Lé bío le Dónbeení lé le waminí 6ánsò, á mún ka wéréwéré lòn khoomu.

Le Dónbeení bíoní wee na le mukáni binbirí

¹ Bío á íwee túa á à na mia lé bío bío ciran yía lé le Bíoní na wee na le mukáni binbirí. Mu jūhú 6úeení ká bío 6úí ðñ yí léra ká arén wi fée. Ká bío ká wán wa jà a tāmū, á mōn wo, á fá wa ylo wo yi, á 6uan wo yi. ² Yia wee na le mukáni binbirí á zéenia mítén làa wen. Wa mōn wo á wee mí ho túiá o jii. Wa wee bue le orén na wee na le mukáni binbirí á wi fée. O páania wi là a Maá Dónbeení. Ká há làa na ká wán á le Dónbeení wó á wa mōn wo. ³ Mu bon. Bío wa mōn làa bío wa jà lé bñn wa wee bue bío á mún ñ na mia, bèra a na à minén làa wen mún páaní. Warén páania là a Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu *Krista. ⁴ I wee túa mu á à na mia bèra a na à wa sí-wee jii à sí bío wa páania bío yi.

Mi 6ua miten làa bíá wi mu khoomu yi bío síi

⁵ Dño ká lé le bíoní na wa jà o Yeesu *Krista cñn, ðño wa à bue á a na mia: Le Dónbeení ka wéréwéré lòn khoomu. Hàrì bío 6úí yúñi lòn túbirí á míá le yi. ⁶ Ká wa le wa páania làa de á wa pá wee 6ua waten làa bíá wi le túbirí yi bío síi, se wa lé 6a sabín-fúaalowa, á yí máa bè le Dónbeení túiá yi. ⁷ Ee ká wa wee 6ua waten làa bíá wi mu khoomu yi bío, làa bío le Dónbeení mí beere karáa wéréwéré lòn khoomu, se wa wáa páania, á le Dónbeení Za Yeesu cání á wé è ceé wen wa bè-kora 6úen6úen yi. ⁸ Ká wa le wa yí máa wé bè-kora, se wa wee víiní waten, á yí tà le Dónbeení túiá poni bío. ⁹ Ee ká wa wee tà bío wéréwéré le wa wó khon, á le Dónbeení na téréna á yí máa yèremá mí jii, ðén á à sén wa bè-kora á à díá, á à ceé wen bío wa wó khon yi 6úen6úen. ¹⁰ Ká wa le wa yínón bè-kora wérowá, se wa wee lá le Dónbeení lòn sabín-fúaalò, se wa yí tà bío le bíá yi.

2

Wa séenilo lé o Yeesu Krista

¹ I zàwa, í túara bío ká, bèra a na à mí yí wé mu bè-kora. Ká a 6úí pá khíi vá vá wó bè-kohó, á wa séenilo wi o Maá Dónbeení nísání. Wón lé o Yeesu Krista, wón na téréna. ² Mu bon, o Yeesu *Krista wó wa bè-kora séndiaró múní yía. O yí wó mu warén wa ðòn bío yi. O mún wó mu ho ðmínása 6úen6úen bè-kora bío yi.

³ Hen ká wa wee bè bío le Dónbeení bò henía yi, se wa wáa zū le wa zū le Dónbeení binbirí. ⁴ Ká a 6úí le mí zū le, ò o yí máa bè bío á le bò henía yi, se wón lée sabín-fúaalò á yí tà le Dónbeení túiá poni bío. ⁵ Ká yía máhá wee bè le bíoní yi, wón wee zéeni le mí wa le Dónbeení bío bon. Lé ká síi á wa à zúrínáa le wa páania làa de. ⁶ Yia le mínén lè le Dónbeení páania, á 6ánsò 6én mún ko ò o 6ua mítén làa bío ó o Yeesu 6uannáa mítén bío síi.

Mu bè-finle na le Dónbeení bò henía

⁷ Minén na á í wa làa sòobée, bío ká yínón bè-finle na le Dónbeení bò henía á í wee túa á à na mia, 6ueé. Mu lée bè-kínle na mí jà páahú na 6a 6ueé buera le Dónbeení bin-tente nōn mia yi. Bñn bè-kínle so lé le bíoní na mí jà mu páahú. ⁸ Ee ká mu mún lée bè-finle á í wee túa á à na mia. Mu bè-finle mu bío bon binbirí. Mu wee mí a Yeesu *Krista lè minén mí beere yi. Lé bío á bío yúñi lòn túbirí 6úakáa wee ví, á le Dónbeení túiá poni na ka lòn khoomu á 6a nùpua ðéniáa wee mí. ⁹ Yia le mí wi bñn khoomu so yi ò o jina mín za táá mín hñnló kèrètíe, se 6ánsò pá wi le túbirí yi. ¹⁰ Yia wa mín zàwa lè mín hñni kèrètíewa, wón wi mu khoomu yi. Wón 6ánsò á bío na dà wee víiní mia yi. ¹¹ Ká yía jina mín za táá mín hñnló kèrètíe, wón wi le túbirí yi. O wee varáka le yi, ó o yí zū hen na ó o wee va. Lé bío le túbirí wó a là a muí.

¹² I zàwa, í túara mia lé bío mí bè-kora séra díá o Yeesu Krista pánká yi.

¹³ Minén nì-kía, í túara mia lé bío á yía wi bñn ká bío 6úí ðñ yí léra á mí zū.

Minén yàrowá, í túara mia lé bío ó o Satáni fūuhú á mí fá.

¹⁴ I zàwa, í túara mia lé bío ó o Maá Dónbeení á mí zū.

Minén nĩ-kla, 1 túara mia lé bío á yia wi bín ká mu bío 6úi ðín yi léra á mi zú.

Minén yárowá, 1 túara mia lé bío mi sɔadéró o Yeesu yi pánká wi, á pan le Dónbeenĩ bionĩ bío, ó o *Satáni fúuhú á mi fá.

¹⁵ Awa, lé mi 6úen6úen á i wee bío bío ká á à na yi: Mi yí wań mu biowa na bío sá ho ðimíjńá yi. Ká á 6úi wa ho ðimíjńá bío, se 6ánsó yí wa a Maá. ¹⁶ Lé bío le síi na wé vá mu bío na yí se yi, láa bío há yío wé lé 6àn yíró poni, lè ho náfòró yíró na wee wé ò o nùpue yónĩ mítén, bűn 6úen6úen yí ló a Maá yi, mu bío sá ho ðimíjńá yi. ¹⁷ A hón ðimíjńá so lè ho biowa na yí se na 6a nùpua sía wee vá yi á jńn wee khíi. Ká yia wee wé bío le Dónbeenĩ síi vá yi, wón á à keń bín fěεε.

O Krista zúkusa á wi

¹⁸ I záwa, hen láa cínú ká hón ðimíjńá so á à vé. Mi jńá le o *Krista zúkuso á à zéeni mítén. εε ká há láa na ká wán yáá, ó o Krista zúkusa á wi. Lé bűn nńn á wa zúnáa le hen láa cínú ká hón ðimíjńá so á à vé. ¹⁹ O Krista zúkusa mu lá wi wa fíahú ká 6a 6èntín lá yí tà a bío, lé bűn nńn 6a lóráa wa fíahú. Mu bon, ká 6a 6èntín lá tà a bío, se 6a yí ló wa fíahú á yí wá. εε ká bío 6a ló wa fíahú wá, bűn wee zéeni le 6a 6èntín lá yí tà a Krista bío. ²⁰ εε ká minén bán ó o Yeesu Krista wó á mi yú le Dónbeenĩ Hácírí, á mi 6úen6úen mún zú ho túiá poni bío. ²¹ I wee túa mia yínńn bío mi yí zú ho túiá poni, 6úee. Ho túiá poni á mi zú, á zú le ho túiá poni á sabéré mia yi.

²² Awa, á yia wáa lé o sabín-fúaaalo lé o yén? Mu so yínńn yia le o Yeesu yínńn *Yia le Dónbeenĩ mńn léra le? Mu bon, yia wee bío bűn wón lé yia lé o Krista zúkuso. Wón pá a Maá Dónbeenĩ lè mí Za Yeesu bío. ²³ Nùpue léee nùpue na pá le Dónbeenĩ Za Yeesu bío, se 6ánsó yí páania lá a Maá Dónbeenĩ. Nùpue léee nùpue na tà le Dónbeenĩ Za Yeesu bío, se 6ánsó páania lá a Maá Dónbeenĩ. ²⁴ Lé bűn nńn á bío mi jńá páahú na 6a 6úee buera le Dónbeenĩ bín-tente nńn mia yi á mi pan bío lè mí sòobéε. Ká mi pan bío mi jńá bío páahú na 6a 6úee buera le Dónbeenĩ bín-tente nńn mia yi, á minén mún nńn páani lè le Dónbeenĩ Za Yeesu lá a Maá Dónbeenĩ. ²⁵ Ká wa páania ká síi, á wa á yí le mukáni binbirí na máa vé, ðio ó o Yeesu dó mí jii le mí i na wen.

²⁶ Bío nńn á i túararáa bűn biowa so nńn mia, lé 6a nùpua na wi 6a wé khá mia vńiní bío yi. ²⁷ εε ká minén bán ó o Yeesu wó á mi yú le Dónbeenĩ Hácírí á le wi láa mia. A mi mákóo yáá wáa bńnia mia nĩ-káránlo veere yi. Mu bon, le Dónbeenĩ Hácírí wé è kárán mia lè mu 6úen6úen. Bío le Hácírí mu wé è kárán láa mia lé ho túiá poni, le yí máa fí sabéré. A mi cén páani lá a Yeesu Krista láa bío le Hácírí mu kárannánaa mu láa mia.

Yia páania lá a Yeesu yí ko ò o wé bè-kora

²⁸ Awa, 1 záwa, mi cén páani lá a Yeesu Krista bèra a na ká a khii lua, á wa sí a yahó ká wa yiwa yí máa dè, á nńyo yí dí wen.

²⁹ Mi zú le o Yeesu *Krista á térénná. Bűn bío yi á mi mún zúrí le nùpue léee nùpue na wee wé bío térénná le Dónbeenĩ yahó, se wón 6ánsó mún lé le Dónbeenĩ Za.

3

¹ Eee! Mi loń bío ó o Maá Dónbeenĩ waráa wen! O Maá Dónbeenĩ wa wen láa sòobéε, ó o wee ve wen le mí záwa, á wa 6èn lé le záwa bío bon. εε ká ho ðimíjńása bán yí zú le wa lé le Dónbeenĩ záwa lé bío á 6a yí zú le. ² Awa, minén na á i wa láa sòobéε, wa wáa lé le Dónbeenĩ záwa wó. Ká bío wa khii keńnáa bűn á le Dónbeenĩ ðín yí zéeni láa wen. Bío á wa zú lé bío ká: Hen ká a Yeesu *Krista khii lua, á wa á mi a láa bío ó o karáa, á warén mún nńn yèrémá à keń lá a bío. ³ Bía 6úen6úen na dó mí sía wee lóoní bűn ko 6a wé ceé mítén láa bío ó órén mí bεεre wee ceráa bío síi.

⁴ Nùpue léee nùpue na wee wé mu bè-kora, se 6ánsó pá le Dónbeenĩ lándá. Mu bè-kora wéro lé le Dónbeenĩ lándá pílo. ⁵ A mi jńn zú le o Yeesu Krista 6uara á sén 6a nùpua bè-kora día. A mi mún zú le o yí máa wé bè-kohó húuu. ⁶ Lé bűn nńn á yia páania láa wo á mún yí ko ò o wé bè-kora. A yia wee wé mu bè-kora wón yí mńn wo á mún yí zú a.

⁷ I záwa, mi yí día miten le nùpue khá vńiní. O nùpue na wee wé mu bío na térénná le Dónbeenĩ yahó, wón térénná láa bío o Yeesu Krista térénnánaa. ⁸ Ká yia wee wé mu bè-kora, wón bío sá a *Satáni yi. Lé bío ó o Satáni wee wé mu bè-kora hári ho ðimíjńá jńhú 6úeńńi. Lé bűn nńn le Dónbeenĩ Za Yeesu Krista 6uara bèra a na ò o 6úee yáa o Satáni bè-wénia. ⁹ Yia wó le Dónbeenĩ za wón 6ánsó yí ko ò o wé bè-kora. Mu bon, le mukáni binbirí na wee lé le Dónbeenĩ cńn á wi 6ánsó yi. O yí dà máa wé è wé bè-kora, lé bío ó o lé le Dónbeenĩ za. ¹⁰ Lé ká síi á le Dónbeenĩ záwa lè le Satáni záwa wee hueekaráa mún yi: Yia yí máa wé bío térénná le Dónbeenĩ yahó á yí wa mún za táá mún hńnló kèrèttε, wón bío yí sá le Dónbeenĩ yi.

Bío bía 6a kèrèttεwa mńn yi waminí dání yi

¹¹ Dño kà lé le bióni na mi já páahù na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente non mia yi: Mi wa warí mín. ¹² Minén fíahù ò o 6úi yí bè bio ó o *Kajee wó 6àn síi yi, wón bio sà a Satáni yi, á non ó o 6óràa mín fèe. A léee webio non ó o 6óràa wo? Lé bio ó orén lé o nǐ-sùmúí à 6àn fèe wó bio téréna le Dónbeení yahó.

¹³ Wàn zàwa lè wàn hínni, lé bǔn non ká ho ðmǐjǎsa jina mia, à mi yí le mu wé mia coon. ¹⁴ Warén zū le wa bio wáa yí sá mu húmú yi, le wa yú le mukáni binbirí. Wa zū mu lé bio wa wa wàn zàwa lè wàn hínni kèrètíewa. Yia yí wa mín za taa mín hínló, wón bio sá mu húmú yi. ¹⁵ Mu bon. Yia jina mín za taa mín hínló kèrètíewa wón ka lòn nǐ-6úe. A mi zū le o nǐ-6úe nǐ-kéní ká á máa yí le mukáni binbirí na máa vé.

¹⁶ Bio kà lé bio wa zúnáa le waminí: O Yeesu *Krista wa wen, á dó mí mukáni non wa bio yi. Lé làa bǔn síi á warén mún ko wa déràa wa mukáni na wàn zàwa lè wàn hínni kèrètíewa bio yi. ¹⁷ Hen ká a 6úi á bio wi cǔn síi, à 6àn za taa 6àn hínló kèrètíewa 6úi 6àn khon, ó o yí zúna a makári, á yí seénia wo, se bio le Dónbeení le o warí le 6a núpua ó o so wa làa ba le? ¹⁸ I zàwa, mi yí lè wa wán mín lè há bióni na wa wee bio na mín yí mí dòn. Mi lè wa waminí á wé mi wa wará yi. Bǔn lé bio á à zéení le wa wa mín binbirí.

¹⁹ Lé ká síi wa à zúrínáa le wa bio sá ho túiá poni yi. A wa sía á à kerí ho héerá yi le Dónbeení yahó. ²⁰ Harí ká wa sía le wa wó khon kaka, á le Dónbeení dén pá dà po wa sía. Le zū mu bio 6úen6úen.

²¹ Minén na á i wa làa sòobéé, hen ká wa sía yí le wa wó khon, se wa poní séra kúaará le Dónbeení yahó. ²² Bǔn ká wa flora bio léee bio le cǔn á le è na mu 6úen6úen wen, lé bio wa bò le bióni yi, á wee wé bio sí le yi. ²³ Bio kà lé bio á le bò henia: Le wa dé wa sía mí Za Yeesu *Krista yi, á mún warí mín làa bio ó orén mí beere bóràa mu henia. ²⁴ Yia bò le Dónbeení bióni yi wón páania làa de, á le mún páania lè 6ánsó. Le Dónbeení non mí Hácírí wen. Lé bǔn non á wa zúnáa le le páania làa wen.

4

Yia le Dónbeení Hácírí wí yí á wee zúrín kaka

¹ Minén na á i wa làa sòobéé, mi pa miten bio. Bia 6úen6úen na le le Dónbeení Hácírí wi làa mí á mi wé yí ðéni dé mí sía yi. O 6úi le mí wee bio lè le Dónbeení Hácírí pánká, à mi cǔii 6ánsó bióni á khénnáa o kúará lon le mu so bon le. Lé bio á bia le mí lé le Dónbeení jǐ-cúa fèerowá à mu yí bon á wi ho ðmǐjǎ lù 6úen6úen yi. ² Mi dà a zúrín bia le le Dónbeení Hácírí wi làa mí làa bio ká: Yia bia wéréwéré le o Yeesu *Krista 6ueé wó a núpue bio bon, se wón le Dónbeení Hácírí wiráa. ³ Ká yia yí tà le mí i bio wéréwéré le o Yeesu Krista 6ueé wó a núpue, se Dónbeení Hácírí mía làa wón 6ánsó. Lé o Krista zúkúso hácírí wi làa wo, ðio 6uenló bio á mí já. Awa, á lé dén hácírí so wáa wi ho ðmǐjǎ yi há làa na ká wán. ⁴ Ee ká minén na lé i zàwa, minén bio sá le Dónbeení yi á bán na le mí lé le *Dónbeení jǐ-cúa fèerowá à mu yí bon á mi ðárna á mí ðárna á fáara fúna. Mi ðárna 6a lé bio á le Hácírí na wi le minén pánká wi po ðio wi ho ðmǐjǎ yi. ⁵ Ba jǐ-cúa fèerowá mu bio sá ho ðmǐjǎ yi, lé bǔn non 6a wee bíoráa ho ðmǐjǎsa bióni, á bán mún wee jí 6a cǔn. ⁶ Ká warén 6èn bio sá le Dónbeení yi, á bia zū le wee jí wa cǔn. Ká yia bio yí sá le Dónbeení yi wón yí máa jí wa cǔn. Lé làa bǔn á wa dà a hueekaráa yia le Dónbeení Hácírí na lé ho túiá poni wi yi á à lén mín yi làa yia ó o Satáni na lé o sabín-fúaaló hácírí wi yi.

Le waminí ló le Dónbeení yi

⁷ Minén na á i wa làa sòobéé, mi le wa warí mín, lé bio le waminí ló le Dónbeení yi. Ká mi wa mín se mu wee zéeni le mí lé le Dónbeení zàwa, á zū le Dónbeení. ⁸ Bia yí wa mín, bán yí zū le Dónbeení, lé bio le Dónbeení lé le waminí 6ánsó. ⁹ Bio kà lé bio le Dónbeení zéenia le mí wa làa wen: Le tonkaa mí Za kéní ó o 6uara ho ðmǐjǎ yi, á wa ðárn yí le mukáni binbirí o pánká yi. ¹⁰ Bio kà lé bio wee na á wa zúrínáa le waminí bio: Mu yínón bio warén wa lè le Dónbeení. Ká lé bio lerén wa làa wen, á tonkaa mí Za ó o 6ueé wó wa bè-kora séndíaró muini yia. ¹¹ Minén na i wa làa sòobéé, á bio á le Dónbeení wara wen lè mí sòobéé ká síi, á warén mún ko á wa warí mín. ¹² Núpue na ðmǐn le Dónbeení wón mía. Ee ká wa wa mín, á le è kerí làa wen, á bio le Dónbeení wa lè 6a núpua á à mi wéréwéré wa fíahù.

¹³ Bio non wa zū le warén páania làa de á lerén mún páania làa wen, lé bio le non mí Hácírí wen. ¹⁴ O Maá Dónbeení tonkaa mí Za ò o 6uee káni ho ðmǐjǎsa. Warén non mu á lé mu seéràsa. ¹⁵ Núpue na bia wéréwéré le o Yeesu lé le Dónbeení Za, wón 6ánsó le Dónbeení páanianáa, ó o mún páania lè le Dónbeení. ¹⁶ Warén bán zū bio le Dónbeení wa làa wen, á mún dó wa sía mu yi. Le Dónbeení lé le waminí 6ánsó. O núpue na wa le Dónbeení á wa 6a núpua, wón páania lè le Dónbeení, á le Dónbeení mún páania làa wo. ¹⁷ Bio non wa poní á à sénnáa le cítíi fí nònzoñ lé bio wa zū le bio le Dónbeení wa làa wen á wee mi wéréwéré wa fíahù. Wa poní á à sèn le Dónbeení yahó lé bio wa páania làa de ho ðmǐjǎ yi làa bio ó o

Yeesu *Krista páaníaná láa de ho yi. ¹⁸ Yía zú le le Dónbeení wa mí, wón á záníi mía yi. Mu bon, yía zú le le Dónbeení wa mí binbirí, wón á záníi yí dà máa kɛrí yí húúu. O nùpue na zána lé yía wee leéka le le Dónbeení á à síiní mí nùhú. Lé bɛn nɔn á yía le záníi wi yí yí máa mi bío le Dónbeení wa láa wo wéréwéré.

¹⁹ Warén wa mín lé bío le Dónbeení nín-yání wara wɛn. ²⁰ O ɓúí lá le minén wa le Dónbeení ò o jina mín za táá mín hínló kèrɛtɛ, se ɓánsó lé o sabín-fúaaló. Mu bon, ɓán za táá ɓán hínló na ó o wee mi ó o yí wa, ó o ɓàn n̄ wé kaka á warínáa le Dónbeení, ɗíó ó o yí máa mi? ²¹ Le Dónbeení mún bò mu henía le yía wa mínén Dónbeení, á ɓánsó mún ko ò o warí mín za táá mín hínló kèrɛtɛ.

5

Le Dónbeení zàwa yú le sée ho ɗímjíná wán

¹ Nùpue léé nùpue na tà le o Yeesu lé *Yía le Dónbeení mɔn léra bío bon, se wón ɓánsó á le Dónbeení wó lè mí za. A nùpue léé nùpue na wa yía lé o maá, ó o mún n̄ warí o maá mu zàwa. ² Ká warén wa bɛɛre wa le Dónbeení á wee bè bío le bò henía yi, lé bɛn wa à zúrínáa le wa wa le Dónbeení zàwa. ³ Mu bon, ká wa wa le Dónbeení, á wa wé è bè bío le bò henía yi. A bío le Dónbeení bò henía á máa wé sèrò na jà wɛn, ⁴ lé bío á bíá lé le Dónbeení zàwa ɓúenɓúen á yú le sée ho ɗímjíná wán. A bío nɔn wa yúráa le sée ho ɗímjíná wán lé wa sladéro o Yeesu yi bío yi. ⁵ Yía yú le sée ho ɗímjíná wán léé wée? Mu lé yía tà le o Yeesu *Krista lé le Dónbeení Za bío bon.

Ho tùíá na mà o Yeesu Krista ɗání yi

⁶ O Yeesu *Krista mu lé yía ɓueé káa ho *bátɛɛmù jumu yi, á kúaará mí cāni húrunnáa. O yí káa ho bátɛɛmù jumu yi mí dòn, o káa ho bátɛɛmù jumu yi ó o mún kúaará mí cāni húrunnáa. A yía wee mí mu tùíá lé le Dónbeení Hácírí, lé bío le Hácírí mu lé ho tùíá poni ɓánsó. ⁷ Bío wee zéení le mu bon léé bíowa bío tɛn: ⁸ Le Dónbeení Hácírí, lè mu jumu, lè le cāni. A mu mí bío tɛn wee zéení mu bío dà-kéní mu. ⁹ Hen ká wa wee tà ho tùíá na ɓa nùpua wee mí yi, á le Dónbeení tùíá na le wee mí po ɓa nùpua tùíá, hón wa mún ko wa tà yi. Ho tùíá na le wee mí lé hía bío ciran le Za. ¹⁰ Yía tà le o Yeesu lé le Dónbeení Za, wón láa ho tùíá mu yi. Yía yí tà ho tùíá mu bío, wón wee wé le Dónbeení láa sabín-fúaaló. Lé bío ó o yí tà le ho tùíá na le Dónbeení wee mí mí Za ɗání yi á bon. ¹¹ Ho tùíá mu lé hía ká: Le Dónbeení nɔn le mukāni binbirí na máa vé wɛn. Lé le Za á le ɗín wán á nɔnnáa le. ¹² Yía páania lè le Dónbeení Za, se wón yú le mukāni binbirí na máa vé. Yía yí páania lè le Dónbeení Za, se wón yí yú dɛn mukāni so.

Le mukāni binbirí na máa vé bío

¹³ Bío ká ɓúenɓúen á í tũara nɔn minén na tà le Dónbeení Za Yeesu yèni pànká bío, bèra na à mí zúrín le mí yú le mukāni binbirí na máa vé. ¹⁴ Bío nɔn wa poni sɛraráa le Dónbeení yahó lé bío ká: Hen ká wa flora le Dónbeení yi bío ɓúí ɗání yi ká mu lé le s̄i bío, à le jí wa c̄n. ¹⁵ A bío wa zú le le wee jí wa c̄n, á wa mún zú le bío wa flora bío yi á le wó wó.

¹⁶ Hen ká á ɓúí mɔn mín za táá mín hínló kèrɛtɛ ɓúí ò o wee wé mu bè-kohó na yí máa wé ò o hí mu húmú binbirí, á ɓánsó ko ò o fio le Dónbeení yi na a yi, á le è na le mukāni binbirí wo yi. Le bíoni mu bío ciran bíá wee wé mu bè-kohó na yí máa wé à ɓa hí mu húmú binbirí. ɛ ká mu bè-kohó ɓúí wee wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí. Yínɔrí bɛn á í le mí fio bío yi. ¹⁷ Wékheró léé wékheró ɓúenɓúen léé bè-kohó bɛn bon. ɛ ká bè-kora ɓúenɓúen máh á yí máa wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí.

¹⁸ Wa zú le yía wó le Dónbeení za á máa wé è wé mu bè-kora, lé bío le Dónbeení Za Yeesu wee kání a mu wéro yi. O o *Satāni mún yí dà máa wé o láa dɛɛ woon. ¹⁹ Warén bán zú le wa bío sá le Dónbeení yi. Ká ho ɗímjínáa na yí zú le Dónbeení bán ɓúenɓúen ó o Satāni pànká wí wán. ²⁰ Wa mún zú le le Dónbeení Za Yeesu lé yía ɓueé wó á wa zúnáa le Dónbeení binbirí. A wa páania lè le Dónbeení binbirí wa páaniló lè le Za Yeesu *Krista bío yi. Lerén lé le Dónbeení binbirí, á lerén mí dòn lé ɗíó mún wee na le mukāni binbirí na máa vé. ²¹ I zàwa, mí pa miten bío à mí yí ɓúaaní há doflina na yínɔrí le Dónbeení binbirí.

Ho ɲun ní vūahú na ó o Zán túara

Vūahú tularó ɲúhú

O Zán, yíá lé o Yeesu ní-kenínia ní-kení, lé wón túara ho vūahú na kà. Ho vūahú mu yi, ó o von miten làa ní-kínle. O túara ho non 6a kèrètíewa kuure búí yi.

Ba kèrètíewa kuure mu ó o wee ve làa háa lè mí zàwa. O wíokaa bíá 6a ní-khàwa lè le waminí bío, á mún bíá le 6a sòobá miten à wé bè le Dónbeení tūiá poni yi.

Vūahú nín-yání bíoní

¹⁻² Inén na lé o ní-kínle, lé mi wee túa ho vūahú na kà. I wee túa ho á à na a háa na le Dónbeení léra yi, orén lè mí zàwa. I wa mi búenbúen làa sòobéé, lé bío le Dónbeení tūiá poni na le zéeniá làa wen á wa tà yi á ho wi wa yiwa yi féeé. Mu yínóí Inén í dòn wa mia. Bíá búenbúen na tà ho tūiá mu bío á mún wa mia. ³ Le o Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu *Krista à wé mu sáamu lè le hii làa wen, à 6a na ho héerá warén na tà ho tūiá poni bío á wa mún yi.

Mi wa warí mín à pt ho kàránlò na yí bon bío

⁴ Ú zàwa búí á í ɲá bío le 6a tà bò le Dónbeení tūiá poni yi làa bío ó o Maá Dónbeení heníánáa mu non wen, á í sli 6èntfn wan mu bío yi làa sòobéé. ⁵ Háa mu, há laà na kà wán, á bío á í hení í na fon lé bío kà: Mi wa warí mín. Le bíoní mu yínóí bín-finle na bò henía á í túara non mia, 6ueé. Le bío mà non wen ho pàahú na wa 6úakáa á ɲá le Dónbeení bíoní yi. ⁶ Hen ká wa wee bè bío le Dónbeení bò henía yi, lé bún á à zéeni le wa wa le Dónbeení. Bío le Dónbeení bò henía pàahú na wa 6úakáa ɲá le Dónbeení bíoní yi lé bío kà: Mi warí mín.

⁷ I wee bío kà síi lé bío 6a ní-khàwa wáa bera fò há làa búenbúen. Ba wee bío le bío ó o Yeesu *Krista 6ueé wó a núpue á yí bon. Ba lé 6a ní-khàwa, 6a lé o Krista zúkúsa. ⁸ A mi cén pa miten bío, à bío mi wó búenbúen le Dónbeení bío yi á mí yí tē yi, ká mí yí mu cúnú à ho ɲii sí.

⁹ Yíá yí máa tà bè ho kàránlò na bío ciran o Krista yi, ká a báará díá ho, se wón yí zú le Dónbeení. Ká yíá wee tà bè ho yi, wón páanía là a Maá Dónbeení lè mí Za. ¹⁰ Ká núpue búí na yí máa tà bè ho kàránlò na bío ciran o Krista yi wé 6uara mi cún, á wi ó o kàrán mia, à mí yí tà le o làa mí wán. Mí yí hén mí yara sí 6ánsó. ¹¹ Yíá héra mí yahó sá a núpue mu síi, se 6ánsó làa wo léera há wén-kora na ó o wee wé yi.

Vūahú mónén bíoní

¹² Bío cèrèé á í wi à í bío làa mia, ká í máhá yí wi à í túa mu vūahú yi. I wi à í 6uen mi cún íten á wa 6ueé páaní í tà há láakáwá. Ká bún wó, á wa sí-wee ɲii máhá à sí.

¹³ Mín hínló na le Dónbeení mún léra, wón lè mí zàwa wee tēní mia.

Ho tin nii vūahū na ó o **Zān** túara

Vūahū túaró jūhū

O Zān, yia lé o Yeesu nī-keninia nī-kéní, lé wón túara ho vūahū na kà. Ho vūahū mu yi, ó o von míten làa nī-kínle. O túara ho non 6a kèrètŕewa kuure ya-dí 6úí na 6a le Kayuusi yi. O wíokaa o Kayuusi là a Demetiriyuusi yènnáa bío 6a wó bío yi.

Ká a Dioterēfu wára h́n ó o yí wa, ó o le 6a kèrètŕewa yí bè hā yi.

Le tēni

¹ Kayuusi, mu lé ínén na lé o nī-kínle á wee túa ho vūahū na kà á a na foñ. ¹ I wa fo làa sòobé. ² Unén na á i wa làa sòobé, ¹ wee fan á ù bío búenbúen wé se. Bío á únén le le Dónbeení guannáa mín sese, lé b́n b́n síi á ù sánia lò mún wé hereráa. ³ Wán zàwa kèrètŕewa 6ueé bíá non mii le le Dónbeení túia poni bío á fo henia, á fo mún wee bè ho yi. Bío á i j́a mu, á i síi wan làa sòobé. ⁴ Bío á i síi á à b́n i wa yi á à porí bío á i j́a à 6a le i zàwa mu kèrètŕemu dání yi bó le Dónbeení túia yi, b́n mia.

O Kayuusi bó le Dónbeení yi sese

⁵ Unén na á i wa làa sòobé, wán zàwa kèrètŕewa á fo wee 6ua sese, h́rì bíá lé 6a nī-hání á fo pá wee 6ua sese. B́n lé bío wee zéeni le fo 6̀ntín bó le Dónbeení yi. ⁶ Bío fo wa làa ba á 6a mà túia non 6a kèrètŕewa kuure yi. Ká bán nùpua so síi fo wee séení 6a varáa yi làa bío le Dónbeení le mu koráa, se mu se. ⁷ Mu bon, mu lé o *Krista tonló bío yi á 6a lóráa, à 6a yí fó h́rì d̀e bíá yí zú le Dónbeení c̀n. ⁸ Awa, á mu sá warén yi à wa wé séení bán nùpua so síi. Ká wa wee séení 6a, b́n ká wa mún páania làa ba á wee zéeni le Dónbeení túia poni bío.

O Dioterēfu là a Demetiriyuusi bío

⁹ I túara ho v́n-za non mi kèrètŕewa kuure yi. Ée ká a Dioterēfu na wa ó o wé dí mu bío búenbúen yahó á yí máa cáti i bióni. ¹⁰ Ká i 6uara, á h́ wén-kora na ó o wó, le h́ sabióni na ó o f́aana i j́ii á i 6ueé bío bío làa mia. Bío ó o b́nia wee wé yáa po b́n. O yí máa tá à wán zàwa kèrètŕewa làa o wán. A bíá mún tà le 6a wé làa mí wán ó o hò. A bíá 6a wee làa wán ó o wee ja lén 6a kèrètŕewa kuure yi.

¹¹ Unén na á i wa làa sòobé, fo wé mon 6a nùpua na wee wé bío yí se à ù yí bè 6a wára yi. Ée ká fo wé mon 6a nùpua na wee wé bío se à ù bè bán wára yi. Yia wee wé bío se wón bío sà le Dónbeení yi. Yia wee wé bío yí se wón yí zú Dónbeení.

¹² O Demetiriyuusi wón 6a nùpua búenbúen 6̀n wee wíoka yèni. Bío ó o wee 6ua míten héha le le Dónbeení túia poni lé b́n wee zéeni le o lé o nī-tente. Inén mún wee wíoka a yèni, á ù zú le bío á i wee mii búenbúen lé ho túia.

Le m̀ndén tēni

¹³ Bío c̀r̀e á i wi à i bío làa fo, ká i m̀há máa túa mu vūahū yi. ¹⁴ I wi à i 6uen ù c̀n hen làa c̀nú, á wa 6ueé páani i tà h́ láakáwá. ¹⁵ Le ho h́erá à kerí làa fo. Ḿn b́nlowá na làa wen páania wi á wee tēni foñ. Mún tēni wán b́nlowá na làa fo páania wi yi le mí nī-kéní kéní.

Ho vūahú na ó o Zude túara

Vūahú tularó jūhú

O Zude lé yía túara ho vūahú na kà á nɔn le Dónbeení nípomu búenbúen yi. Ho vūahú mu bióní ló mín là a Piere jɔn nii vūahú na á wón túara. Hã vɔnna mu mí bío jɔn wee jì 6a kèrètíewa zeñ wán le 6a pa míten bío 6a nì-kàránlowá na bío yí bon bío yi, bán na wee wé hã wára na 6a sía wee vá yi na yí se.

O Zude mu bíá le 6a nì-kàránlowá mu wee wé mu bío na yí se làa sòobée. O bíá le le Dónbeení á à síiní 6a júná. O mún bíá le 6a kèrètíewa wíoka wé bánbá à wé le dà-kéní là a Yeesu, à dé mí sòobée le Dónbeení bío yi le Dónbeení mu Hácírí pánká yi, à wañ mín, bèra a na ò o Yeesu *Krista pánká yi à 6a yí le mukání binbirí na máa vé.

Le tɛnti

¹ Mu lé Inén Zude, o Yeesu *Krista ton-sá, Inén na lé o Zaaki bán za, lé mi wee túa ho vūahú na kà. I wee túa ho á à na bíá ó o Maá Dónbeení hueeka yi, á wa, bíá ó o Yeesu Krista wee pa bío. ² Le o Núhúso wé mu tentemu cèrèe làa mia, à na mí héerá mia, á wíoka wañ mia.

Ba nì-kàránlowá na wee vīnī 6a nūpua bío

³ Minén na á í wa làa sòobée, í síi 6èntín lá vá làa sòobée à í túa mia ho káníló na bío ciran wa búenbúen dání yi. Hã làa na kà wán á mu wáa léé konloon à í wé mu, bèra a na à í hení mi sía à mí fàrá tìn mu bío na mí tà yi, bío le Dónbeení nɔn bíá bío sá le yi le cúekúee á mu vóráa. ⁴ I wee túa mia lé bío 6a nūpua búí na pá le Dónbeení, á tun míten yi zonnáa mí tlahú. Ba wee yèrèma wán Dónbeení sáamu bióní kúará à dàr wéráa mí sía wára na yí se. Lé bñn 6a wee wé á pínáa o Yeesu Krista, wón mí dòn na lé wa ya-dí lè wa jūhúso. Mu fèra túara le le Dónbeení á à síiní 6a júná.

⁵ I zū le bío á í bío ò na mia kà búenbúen á mi zū, ká í mähá pá bñnia wee léeka mia làa bú. Mí zū bío ó o Núhúso káníanaa o *Isirayeele nípomu ho *Ezipite kǎhú yi. Ká bíá pá yí dó mí sía le yi bán le wó á 6a húrun. ⁶ Mí bñní léeka ho wáayi tonkarowá búí bío, bán na yío yí sù ho pánká na le Dónbeení nɔn 6a yí á 6a ló hen na 6a lá wi yi. Lé bñn te bío le Dónbeení can 6a kúaaráa le tibi-cúaa yí á pannáa le wizonle na le kñhí fi le citii yi. ⁷ Mí mún bñní léeka ho *Sodɔmu lè ho *Komɔore lórása bío, lè hã lórá na suarákaa yi làa ba bío. Hã lórá mu nūpua dó míten mu koomu wára lè mí síiwa yi, á wí 6a wé dá lè 6a zàn-búaa. A bío ká wán 6a wí ho dǎhú na wee cí fèee yi. Mu wó ká à júnáa 6a nūpua zeñ wán.

⁸ Lé hñn wára so síi lè hía á 6a nūpua mu na wi mí tlahú á mún wee wé. Ba hácíira bò mu bíowa na yí bon wán, á mu bío na sí 6a yi na yí se lé bñn 6a wee wé. Le Dónbeení jūhúsomu 6a wee zúarí yi, á wee là ho wáayi búaa na cúkú wí. ⁹ Hári ho wáayi tonkarowá jūhúso na yèni 6a le Míseeele yáá pá yí henía mí síi yi wó bñn. Wón jɔn là a *Satáni khon mín yi o *Moyiize nì-hínmu wán, ká a mähá yí là a. Bío ká lé bío ó o bíá: «Le o Núhúso beé ú lò». ¹⁰ Ee ká barén nūpua mu bán wee là bío 6a yí zū, 6a yí máa le mí yiwa wéráa mu bío lòn na jūwá, lé bñn yáá wee yáa 6a. ¹¹ Ho yéréké á à sá 6a yi. Ba wee wé là a nñi na 6a le *Kapee bío síi. Le wári caró bío yi á 6a wó khon làa bío ó o nñi na 6a le *Balaamu wóráa mu bío síi. Ba bío yáara, lé bío 6a káa là a nñi na 6a le Koreae bío síi. ¹² Hen ká mí 6un6ua-dñnló á 6a páania wee dí làa mia, à mí dñnló díró yíráa kerí. Ba wee dí búubaa ká mu nýio máa dí 6a, 6a wee léeka míten bío mí dòn. Ba ka lòn viohó na wee kán lè mí pánká ká ho máa té. Ba ka lòn vñnsía na yí máa ha mí haró páahú, na 6a deera kúará á hã húrun. ¹³ Ba nýi-wára wee mí làa bío ho mu-beení jumu yánbónló khúankhúaa wee léé kúia mináa bío síi. Ba ka lòn manáyio na la-kéní máa, á le Dónbeení 6èn ká ho lahó làa ba le tibi-cúaa yí, á 6a kñhí kerí yi fèee.

¹⁴ O Enɔki, yía lé wán maawá nūwá hɛjɔn nii à lá a Adáma jii wán, á yánkaa fèera le Dónbeení jì-cúaa 6arén dání yi mún ká síi: «Mí lorí, lé o Núhúso na bò ò buen lè ho wáayi tonkarowá cèrécèrécèrè, ¹⁵ á 6uee citi 6a nūpua búenbúen. Ba bè-kora wérowá búenbúen na káa á pá le Dónbeení ó ò síiní júná 6a bè-kora na 6a wó lè hã bñn-kora na 6a bíá le Dónbeení dání yi bío yi».

¹⁶ Ba nūpua mu sía yí máa wa mi. Ba wee wírí míten bío yi làa wizooní búenbúen. Ba sía bío na yí se lé bñn 6a wee wé. Ba wee khòn lè mí bióní, á wee wíoka 6a nūpua yèni à caráa mu bío.

Le zéentí na nɔn 6a kèrètíewa bío yi

¹⁷ Ee ká minén na á í wa làa sòobée, mí bñní léeka wa Núhúso Yeesu *Krista tonkarowá jì-cúaa bío. ¹⁸ Ba bíá le: «Hã pǎnna vaa véenii, ká 6a nūpua wé è yáa mí jini yí á à na mia.

Ba wé è wé mí sía bío na yí se, á à p1 le Dónbeenĩ bio». ¹⁹ Lé barén wee khéé 6a nùpua. Ba leékaa bío na, à 6a wé. Dónbeenĩ Hácírí mía 6a yi. ²⁰ Éé ká minén na á ĩ wa làa sòobéé, mi dīn mi siadéro le Dónbeenĩ yi wán à séenináa mín, à mi wíoka va làa yahó. Mi wé fio lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká. ²¹ Mi 6ua mín làa bío le Dónbeenĩ wa làa mia, à dé mi sía lòní le mukānĩ na máa vé, dīo wa Núhúso Yeesu *Krista á à na mia o tentemu bío yi. ²² Bia siadéro yi fárá yí tīna sese le Dónbeenĩ yi á mi zūrĩ mākárí. ²³ Mi kānĩ 6a hā púná siinlóló yi. Mi mún zūrĩ bía ká mākárí, ká mi mähá pa miten bío. Mi jin 6a wárá, hàrĩ 6a s1-zinia á mi yáá pá yí tūii yi 6a wén-kora bío yi.

Mòndén,ji-cúa

²⁴⁻²⁵ Le Dónbeenĩ dà, le è pa mia á mi máa día ho wōhū, le è wé á mi ì dīn le yahó ká bè-kohó bío máa mĩ máa léé mia. Le è wé á mi ì zāmaka le yahó le cūkú beenĩ yi. Mi wa khòoní le Dónbeenĩ na lé le dà-kéní, le lé wa kánlò wa páanlóló là a Yeesu *Krista bío yi, wón na lé wa Núhúso. Le ho cūkú, lè mu beemu, lè ho pánká 6úen6úen na bío sã a yi fēēē à bío pá s1 a yi há laà na ká wán à lén fēēē. *Amiina!

Le Dónbeení Bè-sànkanií na le zéeniá là a Zán

Vuahù tularó òhù

Yíá túara mu bè-sànkanií vùahù lé o Zán na lé o *Krista tonkaro. Páahù na ó o wee túa ho yi ká bia tà a Krista bio á ho Oroomu béé wee beé lò làa sòobéé. O túara ho páahù na 6a hía wíira a buan zoó díá ho kòhù na wi mu òumu t'ahù, hía 6a le Patimòssi yi. O túara ho á heníanáa bia tà a Krista bio sía. O le 6a wíoka dé mí sía o Yeesu yi lé bio ó o dàrina mu bio búenbúen. O vùahù mu yi á le Dónbeení páanii kínde vùahù bio cèrèe wee mi yi.

O Zán bia mí vùahù yi le o Yeesu zéeniá míten làa mí. A lé o Yeesu mu mún bia le o túa bio ó o mən búenbúen (1). O o Zán 6en túara há vónna bio hẹ̀jun á nɔnka 6a kèrèt'ewa kuio bio hẹ̀jun na wi ho Azii kòhù yi (2-3). O zéeniá bio ó o mən ho wáayi, lè ho sò-mánu firó, lè há búaaní bio hẹ̀jun, lè mu biowa bio hẹ̀jun, lè há lánporá bio hẹ̀jun bio (4-16). Ho ló-beení *Babiloona cló là a Satáni lè mí ton-sáwá yáaró bio (17-20). Bún mən ó o mən ho ðimjád finle na le Dónbeení léra. O bia le hen làa cínú ká a Yeesu á à bíní ì buen (21-22).

Bio ho vùahù wee zéeni

¹ Bio wi ho vùahù na ká yi lé le Dónbeení bè-sànkanií na le zéeniá là a Yeesu *Krista á wón zéeni na mí ton-sáwá yi, á 6a zún bio ò wé hen làa cínú. O o Yeesu tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi nì-kéni, ò o 6uee lii zéeni mu lè mí ton-sá na 6a le Zán. ² Bio ó o Zán mu mən búenbúen ó o mà túiá. O zú le mu lé le Dónbeení òi-cúa, á zú le lé o Yeesu Krista zéeniá mu. ³ Bia wee kàrán le Dónbeení òi-cúa na túara ho vùahù na ká yi, làa bia wee òi há à pa há bio bán òúná 6èntfin sí, lé bio mu biowa mu wéro á sùaràa.

O Zán zéeniá 6a kèrèt'ewa kuio bio hẹ̀jun yi

⁴ Ho vùahù mu lé ínən Zán wee túa ho á à na ho Azii kòhù lórá bio hẹ̀jun kèrèt'ewa kuio bio hẹ̀jun yi. Le le Dónbeení, ðio wi fèéé, na wi ká bio 6úí ðín yi léra na bò ò buen, á wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрà mia. Le há hácíira mí bio hẹ̀jun, * hía ðín le Dónbeení bá-zámu kanmúini yahó à mún wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрà mia. ⁵ Le o Yeesu Krista, yía wee mí ho túiá le Dónbeení òi, yía láayi wi, yía nín-yáni véera ló 6a nì-hía t'ahù, yía wi 6a bá-záwa búenbúen òhù wán à mún wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрà mia.

Lé orén wa wen, á húrún cāni kúaará kánianáa wen wa bè-kora yi, ⁶ á wó á wa lé le *Dónbeení yankarowá nípomu na wee sá 6àn Maá Dónbeení tonló. Le ho cùkú lè ho pánká à bio sí a yi fèéé há lúlúio na òi mia yi. *Amiina!

⁷ Mi loń! Nín-yía há ðundúio yi bò ò buen. Ba núpua búenbúen á à mí a, hārì bia cú a. Ho ðimjád kána síiwá búenbúen á à tà le wéé o bio yi. Lé bún mu ù wéráa. *Amiina! ⁸ O Nùhúso Dónbeení, ðio wi fèéé, na wi ká bio 6úí ðín yi léra, na bò ò buen, ðio dà mu bio búenbúen á wee bio: «Lé ínén á 6úia mu bio búenbúen òhù, á lé ínén mún ñ véeni mu bio búenbúen.»

O Zán mən o Krista lè mí cùkú beeni

⁹ Inén lé o Zán na lé mìn za wa páaníló là a Yeesu bio yi. 1 làa mia páanía le Dónbeení bá-zámu yi, á lééra mi lò beéró làa bio mi wee hínáa mi sía yi làa mia. Lé ínən 6a hía wíira á buan zoó díá ho kòhù na wi mu òumu t'ahù, hía 6a le Patimòssi yi. Ba zoó díá mi bín lé bio á ò buera le Dónbeení bóini á zéeniá ho túiá na ó o Yeesu mà. ¹⁰ O Nùhúso wizonle zoń,† á le Dónbeení Hácíri pánká kera 1 wán, á ò ò támu 6úí sá pónpón lòn búaaní támu 1 mən. ¹¹ A mu támu mu bia làa mi: «Bio fo wee mí á ù túa ho vùahù yi na há lórá bio hẹ̀jun na ká kèrèt'ewa kuio bio hẹ̀jun yi: Ho Efèze, ho Simiina, ho Pèekaamu, ho Tiatiiire, ho Saade, ho Filadèlifi, lè ho Lawodisee.» ¹² Bio á ò ò ò támu mu sá, á ò yèrèmaa le 1 khii loń yía bia làa mi, á ò khii mən òntá-cúaaawa bio hẹ̀jun na wó lè ho sánú. ¹³ O o 6úí lòn núpue† á zoó wi há t'ahù. Bànso zá ho báká tóní, á can míten lè le nín-kéni na tá lè ho sánú. ¹⁴ O òún-váni ka púiapúia lòn yènsé. O yío ka lòn ðshù denle, ¹⁵ á zení wee òiika kúíakúíá lòn tşnən na 6a pa á wíokaa. O támu sá wee òi lòn òún-beení vánaló. ¹⁶ Há manáayio bio hẹ̀jun ó o 6uan lè mí nín-tání. Ho khá-tóní yara òunso na òia wi á wee lé o òi yi. O yahó ka cèncén lòn wiso-hádshù.

* 1:4 Há hácíira mí bio hẹ̀jun: Mu bio hẹ̀jun wee zéeni mu bio na òi sí bio. Hen ká á há hácíira bio hẹ̀jun lé le Dónbeení Hácíri á mu wee zéeni bio. † 1:10 O Nùhúso wizonle: Le wizonle mu lé o Yeesu véeró wizonle. Le lé ho ðimaasi. ‡ 1:13 Mu kerèekimu yi á mu bia: «Lòn núpue za». Mu bio wee zéeni yía ó o Daniyèzele mən (Daniyèzele vùahù 7.13-14; 10.5-6). Ba zúifúwa cén ó o núpue za mu lé Yía le Dónbeení mən léra.

¹⁷ Bío á ĩ mɔn wo kà, á ĩ lùwá á tá díá, á yí máa kànkán lòn nùpue na húrún. O o líí bò mí nín-tláńí 1 wán ò o bía: «Yí zǎn wá. Lé ĩnén á ǒúa mu bío búenbúen nùhú, á lé ĩnén mún khíi véení mu bío búenbúen. ¹⁸ ĩnén lé yía le mukáni binbirí wi cǎn. Ílá húrún, á lé mí na wáa wi le mukáni yí fɛɛe há lúlúio na jii mia yí. Mu húmú á ĩ pànká wi wán, á ho nì-hónbó-lóhó á ĩ pànká mún wi wán. ¹⁹ Awa, á bío fo wee mi, bío wi láa bío ǒueé wé mu món, búń búenbúen á ù túa. ²⁰ Ká mu lé há mànáyio bío hẹ̀jun na á ĩ ǒuan lè 1 nín-tláńí, lè há flntá-cúaaawa bío hẹ̀jun na wó lè ho sánú, búń ǒan kúará á ĩ zéení láa fo: Há mànáyio bío hẹ̀jun hǎn bío wee zéení le Dónbeení tonkarowá na wee pa ǒa kèrèttɛwa kuio bío hẹ̀jun yí bío. Ká há flntá-cúaaawa bío hẹ̀jun, hǎn bío ǒen wee zéení ǒa kèrèttɛwa kuio bío hẹ̀jun bío.»

2

Bío má nɔn ho Efɛze kèrèttɛwa kuure yi

¹ «Há jii-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yi, yía wee pa ho Efɛze lóhó kèrèttɛwa kuure yi:

«Yía ǒuan há mànáyio bío hẹ̀jun lè mí nín-tláńí, na wee varáka há flntá-cúaaawa bío hẹ̀jun na wó lè ho sánú tǎhú, lé wón wee bío bío ká: ² I zú bío mi wee wé, mi tá le lónbee yi mu bío yi, á mún wee hí mi sía mu yi. I zú le bía lè ǒa nì-súmáa á mi pá bío. Ba ǒúí na le mí lè o *Krista tonkarowá á mu yí bon, á mi khéra kúará, á zú le ǒa lè ǒa sabin-fúaalowa. ³ Mi wee tá hí mi sía, á tá le lónbee yi 1 bío yi, mi yí máa tée mi bára. ⁴ Eɛ ká 1 máhá á zá láa mia bío ǒúí na á ĩ mɔn mia á mu yí se bío yi. Bío mi wa láa mi páahú na mi ǒúakáa dó mi sía mi á mí díá. ⁵ Awa! A mi cén và mi yiwa bío mi fù karáa wán, á zúí le mí ló lè ho món. Mi cén yèrémá mi yilera lè mi wára á wé láa bío mi fù karáa bío. Ká mi yí yèrémá, á ĩ ǒueé lá mi flntá-cúaa á à lén bín. ⁶ Ká 1 máhá mún wee ǒúa mia. Lé bío á bío ǒa Nikolayiitewa wee wé á mi jina, láa bío á ĩnén mún jinanáa mu.

⁷ «Yía wee jii bío, á ǒanso jii bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǒa kèrèttɛwa kuio yi. Yía dáńna ho fúuhú fá, á le Dónbeení vǎnsía ǒuahó vǎndɛɛ na wee na le mukáni ǒa nùpua yi, á ǒanso á ĩ na dén ǒan beɛre díro níi yi.»

Bío má nɔn ho Simiina kèrèttɛwa kuure yi

⁸ «Há jii-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yi, yía wee pa ho Simiina lóhó kèrèttɛwa kuure yi:

«Yía ǒúa mu bío búenbúen nùhú, á mún khíi véení mu bío búenbúen, yía lá húrún á véera, lé wón wee bío bío ká: ⁹ I zú mí lò beéró bío, á zú mi khemu bío, á ho náforó binbirí jii wi mí cǎn. A bía le mí lè ǒa *zúífúwa á ǒa yínǎ ǒa zúífúwa binbirí bío ǒa wee yáa lè mí yèni á ĩ mún zú. Ba nùpua mu kuure bío sá a *Satáni yi. ¹⁰ Le lónbee na á yí mia á mí yí zǎn. Mí loń, o Satáni á wé á mí ǒúí ǒa á kúee ho kásó yí á á khénnáa mi kúará. Le lónbee á yí mia há wizoóni bío píru yi.* Mi fárá ǒn mi síadéro mi wán, hári ǒa ǒúe mia, á ĩ na le mukáni binbirí mia.

¹¹ «Yía wee jii bío, á ǒanso jii bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǒa kèrèttɛwa kuio yi. Yía dáńna ho fúuhú fá, wón ǒanso á mu húmú cúa-jun níi máa yi.»

Bíoní má nɔn ho Pɛɛkaamu kèrèttɛwa kuure yi

¹² «Há jii-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yi, yía wee pa ho Pɛɛkaamu kèrèttɛwa kuure yi:

«Yía ho khà-tóní yara junso na jia wi á wee lé jii yi, lé wón wee bío bío ká: ¹³ I zú le ho lóhó na fo wi yí lè o *Satáni béení diíní. Mí yí bíńía 1 món á mí fárá ǒn mí síadéro mi wán. Hári páahú na ǒa ǒó a níi na ǒa Antipaasi yi mí cǎn hen na ó o Satáni mu wi yi, á mí pá wókkaa dó mí sía mi. O Antipaasi mu lé wón má ho túúá 1 jii binbirí. ¹⁴ Eɛ ká 1 máhá á zá láa mia cǎnú bío á ĩ mɔn mia á mu yí se bío yi. Ba ǒúí wi láa mia na bò a níi na ǒa le *Balaamu káranló yi. Wón na zéení o *Isirayɛele nípomu khá vǎiníló lá a níi na lé o béɛ, yía ǒa le Balaakí† á bán lá há wǒnna taa, á wó ho há-féńló lè ho bá-féńló lè mí sííwá. ¹⁵ Lé ká síi ǒa ǒúí mún wi láa mia á ǒóráa ǒa Nikolayiitewa káranló yi. ¹⁶ A mi cén yèrémá mi yilera lè mi wára. Ká mi yí yèrémá, á hen láa cǎnú ká 1 ǒuen, á ǒueé fi láa bán nùpua so lè ho khà-tóní na wee lé 1 jii yi.

¹⁷ «Yía wee jii bío, á ǒanso jii bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǒa kèrèttɛwa kuio yi. Yía dáńna ho fúuhú fá, á ho *maane na ǒa sánkaa á ĩ na a yi ó o ò lá. I mún ñ na le hue-poni ǒanso yi. Le huee mu á ĩ wǎncí le yèn-finle wán á à na ǒanso yi. Nì-veere yí dá máa zúí le yèni mu ká yínǎ yía le hue-poni mu nɔn yi.»

* 2:10 Há wizoóni bío píru: Bún wee zéení le lónbee mu máa mia. † 2:14 Balaamu láa Balaaki: Mí loń Míló vuahé (Nombres) 22–24; 25.1–3; 31.16

Bio mà nòn ho Tiatiire kèrètŋewa kuure yi

¹⁸ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yia wee pa ho Tiatiire lóhó kèrètŋewa kuure yi:

«Yia lé le Dónbeení Za, na yio ka lòn dshũ denle, á zení wee juúika lòn t̄jòn, lé wón wee bio bio ká: ¹⁹ Bio mi wee wé á ï zũ. A le waminí na wee mi mia, làa bio mi yí máa bíní ï m̄n, làa bio mi wee wé na 6a nupua yi, làa bio mi wee hínáa mi sía, mu búenbúen á ï zũ. I mún zũ le há làa na ká wán, á bio mi wee wé á po bio mi wó páahũ na mi búakáa dó mi sía o Yeesu yi. ²⁰ Εε ká ï máhá á zá làa mia bio búí na ï m̄n mia à mu yí se bio yi. O háa Zεzεεle†, yia le mí lé le *Dónbeení jì-cúa fεero à mu yí bon á mi wee díá ò o khá ï ton-sáwá v̄iní. O wee j̄aa 6a dé ho bá-fénlò le ho há-fénlò le mí síwá wéró yi, le há w̄onna taa láró yi. ²¹ A ï n̄n ho páahũ wo yi, ò o yèrémá mí yilera le mí wárá, ká á máhá yí tà le mí ï díá mí koomu wárá. ²² Awa! I ï wé ó ò t̄è mu wámú á bíá làa wo wee páaní búenbúen á ï beé lò làa sóobéε, se 6a 6èn yèrémáa, á díá a koomu wárá. ²³ Bíá bò a yí búenbúen á ï ï búé. Ká mu wó ká, á 6a kèrètŋewa kuio búenbúen á à z̄ur̄ le ïn̄n lé yia á zũ a nupue yilera, làa bio ó o síi vá yi. I ï sáání mi ñ-kéní kéní yi á à héha làa bio mi wee wé.

²⁴ «Ká minén Tiatiire kèrètŋewa kuure nupua na ká, na yí tà yí bò ho káránlò mu yi, á mún yí wi mi z̄ur̄ bio 6a wee ve là a *Satáni bio na sá yi, bán á ï ï bio bio ká á à na yi: I máa bíní máa hení bio búí wéró máa na mia, ²⁵ ká bio mi dó mi sía mí lé b̄un mi fárá ñn wán làa bio mi wee wéráa mu fúaa ï bíní búenlò.

²⁶⁻²⁸ «Yia dàrna fá ho fúuhũ, á bò bio á ï wee zéeni yi fúaa mu véenii, wón á ï ï na ho pánká yi ó ò wé há síwá búenbúen j̄uhũ wán làa bio á ïn̄n mún yúráa ho pánká ï Maá c̄n bio síi. O ò ò s̄uwani mí pánká 6a wán làa sóobéε, á wé è ñ 6a lòn sía na má làa córó.

B̄anso á ï ï na há tá-t̄ia màn̄aayire yi.‡

²⁹ «Yia wee j̄í bio, á b̄anso j̄í bio le Dónbeení Hácírí wee bio na 6a kèrètŋewa kuio yi.»

3*Bio mà nòn ho Saade kèrètŋewa kuure yi*

¹ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro, yia wee pa ho Saade lóhó kèrètŋewa kuure yi:

«Yia há hácirá bio h̄ejun na bio sá le Dónbeení yi wiráa, na há màn̄aayio bio h̄ejun wi níi yi, lé wón wee bio bio ká: Bio mi wee wé á ï zũ. Ba nupua wee leéka le mi yú le mukáni binbirí, á mi j̄on h̄urun le Dónbeení yahó. ² Awa, á mi cén faní mi yio, á dé pánká miten yi, á bio ká mia j̄uhũ há yí búé. Mu bon. I zũ le bio mi wee wé á j̄ii yí sú ï Maá Dónbeení yahó. ³ Awa, á mi bíní leéka mi yíwa bio mi j̄á le le Dónbeení bióní á tà le yi bio. Mi yèrémá mí yilera le mí wárá, á wé bè le bióní mu yi. Ká mi yí fánia mi yio, á ï bueé yòoka mi wán là a k̄nlo bio. Mi máa dàñ máa z̄ur̄ ï búenlò mi c̄n páahũ. ⁴ Εε ká 6a búí máhá wi mi c̄n ho Saade mu lóhó kèrètŋewa kuure ñahũ á 6uan miten sese le Dónbeení yahó lòn nupua na sí-z̄inia wee ce wéréwéré. Bán á à bè làa mi ká 6a zá há sí-poa, lé bio 6a ko làa bú.

⁵ «Làa b̄un síi á yia dàrna ho fúuhũ fá, á wón ñ z̄ini le há sí-poa. O yèni á ï máa lén bíá yú le mukáni binbirí yènnáa v̄uahũ yi huúu. I ï ñn ï Maá le mí tonkarowá yahó á à bio le b̄anso bio sá mí.

⁶ «Yia wee j̄í bio, á b̄anso j̄í bio le Dónbeení Hácírí wee bio na 6a kèrètŋewa kuio yi sese.»

Bio mà nòn ho Filadelifí kèrètŋewa kuure yi

⁷ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro na wee pa ho Filadelifí lóhó kèrètŋewa kuure yi:

«Yia na b̄an síi mia, na lé ho t̄úia poni b̄anso, yia ó o *Daviide béení díró níi naló pánká wi níi yi lòn woohũ won-za, yia héra mu bio j̄ii à nupue máa dàñ pe mu j̄ii, na mún pon mu bio j̄ii à nupue máa dàñ h̄en mu j̄ii, lé wón wee bio bio ká: ⁸ Bio mi wee wé á ï zũ. I zũ le 6a nupua yí máa k̄nbi mia sese, εε ká mi máhá pá wee bè ï bióní yi, mí yí pá ï bio 6a nupua yahó. Awa, ï héra ho z̄uj̄ii n̄n mia. A nupue na mún dà á bíní ï pe ho á mia. ⁹ Mi loñ, bio ká lé bio á ï ï wé làa bíá bio sá a Satáni yi, bán na wee fúaa há sabioní le mí lé 6a *z̄uífúwa à mu j̄on yí bon. I ï wé á 6a bueé fárá mí ñnkórn̄n wán mi yahó, á 6a à z̄ur̄ le ï wa mia. ¹⁰ Bio á ï henia n̄n mia le mí h̄í mi sía á mi tà bò yi. Lé b̄un n̄n á le lònbee na bueé khén ho ñm̄j̄n̄a nupua búenbúen kúará á ïn̄n 6èn mún ñ kání mia yi. ¹¹ Hen làa

† 2:20 Zεzεεle: Mi loñ Bá-záwa n̄n-yáni v̄uahũ (1 Rois) 16.31; 19.1-2 § 2:26-28 Tá-t̄ia màn̄aayire: Le màn̄aayire mu wee zéeni le sée yíró bio. Le mún wee zéeni a Krista bá-zámu búakáró bio. Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 2.8-9; Míló v̄uahũ (Nombres) 24.17; Bè-sànkani v̄uahũ 22.16

clínú ká 1 buen. Bío mi dó mi sía mií lé bñn mi fàrá ðñn wán làa bío mi wee wéráa mu, bèra a na ò o búí hía yí fé mi bío na wee zéení le mi fá ho fúuhú.

¹² «Yia dàrina ho fúuhú fá, wón ñ keń lòn bòròbòrò í Maá *Dónbeení zì-beení yi fèèè. Bãnsò ò keń le zii mu yi fèèè. Í Maá Dónbeení yèni, lè le lóhó yèni á ì ì túa bãnsò wán. Hón lóhó so lé ho Zeruzalæmu finle na à lé ho wáayi le Dónbeení cñn á à lii. Inén yèn-finle á ì mún ñ túa bãnsò wán.

¹³ «Yia wee jí bío, à bãnsò jí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètŕewa kuio yi sese.»

Bío mà nòn ho Lawodisee kèrètŕewa kuure yi

¹⁴ «Hã jí-cúa na ká á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yia wee pa ho Lawodisee lóhó kèrètŕewa kuure yi:

«Yia yèni 6a le *Amiina, yia wee mí ho ttiá poni le Dónbeení jii, yia láayi wi, yia lé ho ttiá poni bãnsò, na le Dónbeení ðñn wán léraráa mu bío búenbúen, lé wón wee bío bío ká: ¹⁵ Bío mi wee wé á ì zú. Le Dónbeení bío yi, á mi yí sùwa, á mi mún yí wan. Mi lá ká lè mi sùwa táa mi lá wan, se bñn pá wáa sùaaní. ¹⁶ Ká bío mi yí sùwa á mi mún yí wan, á mi ká tñn, á ì ì kún mia á à kúia. ¹⁷ Mi wee bío le mi níi bío wi, le mi bò miten mi náfòró wán, bío búí yí fòora mia, táa. A mi yí zú ká mi lé 6a yinyio bãnsowà á bío màkárí wi. Mi lé 6a ní-khenia. Mi lé 6a muíiwá á wee vará mi bío. ¹⁸ Awa, á mi día le 1 zéení mia: Ho sánú binbiri na ceéra ho dñhú yi á mi wáa búee yá ì cñn. Lé bñn ñ na ká mi ì wé mu bío bãnsowà binbiri. Mi búee yá há sñ-poa 1 cñn á zí sáráa mi níyio. Mi mún búee yá há yio tñn 1 cñn á váani lè mi yio á mi wé mi. ¹⁹ Bia á Inén wa ká 6a wó khon, á ì zá làa ba, á bé 6a. Mí cén bñn dé sòobéè miten yi, à yèrèma mi yilera lè mi wára. ²⁰ Mí lorí, 1 ðñn ho zúajii á wee tèèní. Ká yia jí 1 sá á tà le 1 búee zo, á ì ì zo bãnsò cñn á wa à páani ì dí.

²¹ «Yia dàrina ho fúuhú fá, á ì wé á bãnsò ò keení mu bá-zàmú kanmúini wán 1 nisáni, làa bío á Inén mún fá ho fúuhú á karáa 1 bá-zàmú kanmúini wán 1 Maá nisáni.

²² «Yia wee jí bío, à bãnsò jí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètŕewa kuio yi sese.»

4

Le khònti na le Dónbeení wee yi ho wáayi

¹ Bñn mñn, á ì bñnia mñn á ho wáayi jii héra. A mu támu na lá bía làa mi lè ho yahó, na sá wee jí lòn búaaní, lé bñn tñn wee bío làa mi: «Búee yòo hen, á ì zéení bío búee wé làa fo.» ² Mí lahó yi, á le Dónbeení Hácírí pánkà kera 1 wán, á ì mñn mu bá-zàmú kanmúini búí ho wáayi ò o búí kará le wán. ³ Bãnsò semu ká lè há *hue-sení búí na 6a le zasipu làa saaduana clactakaró bío síi, á wee juiíka kúiakúia. Le bon-khñnle mún ló kñnia mu bá-zàmú kanmúini mu yi á wee juiíka lòn *hue-sení na 6a le emeroode. ⁴ Mu bá-zàmú kanmúini mu bãn síi 6óní làa bío náa kñnia le yi, á 6a ní-kía 6óní làa nùwá náa kará wán. Ba búenbúen zá há sñ-poa, á búra mu bá-zàmú khñnlúaa na wó lè ho sánú. ⁵ Mu bá-zàmú kanmúini mu á ho viðhó juiíkaró wee lé yi, á ho nãmakaró sã mún wee jí le yi. Há fíntá-cúawa bío hẹ̀nùn zãnia yèen bàrá le yahó. Hón lé há háciira bío hẹ̀nùn na bío sã le Dónbeení yi. ⁶ Bío búí lòn saahó na jumu wee ce wéréwéré lòn màká ðúuhú á mún wi mu bá-zàmú kanmúini mu yahó.

Búaa búaa náa búí mún ðñn kñnia le kanmúini mu yi. Ba yara lè 6a máa búenbúen léee yio. ⁷ O nín-yáni yia ká lòn kúden. O jùn níi yia ká lòn daa-za. O tñn níi yia yahó ká lòn nùpue yahó. O náa níi yia wón ká lòn ðuio na ðéera wá. ⁸ Ba mí búaa náa búenbúen á mía bío hẹ̀zn hẹ̀zn wi. Há búenbúen wó lè há yio. Bío ká lé bío 6a wee bío le wisoni lè ho tñnãhú fèèè:

«O Nùhúso Dónbeení bãn síi mía.

O dà mu bío búenbúen.

O wi ká bío búí ðñn yi léra.

O wi fèèè, o bò ò buen.»

⁹ Hen ká 6a búaa mu sansan wee bío yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán beemu bío á wee khòni a, á wee dé o bārāká, wón na wi fèèè há lúlúio na jii mía yi, ¹⁰ á 6a ní-kía 6óní làa nùwá náa lii búrá yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán na wi fèèè há lúlúio na jii mía yahó á búaaní a. Ba wee wé hén mí sánú khñnlúaa lii kúia mu bá-zàmú kanmúini yahó ká 6a á bío bío ká:

¹¹ «Nùhúso, wa Dónbeení,

fo ko lè ho cùkú.

Fo ko lè le khòni.

Ho pánkà búenbúen bío sã foñ.

Lé bío ùnén lé yía léra mu bío búenbúen.

Ùnén lé yía le mu kerí,
á mu bèn wi.»

5

O Pioza mí dòn lé yía ko lè ho vūahū benlò

¹ I bínía le í loí, á í mən á yía kará mu bá-zàmu kanmúiní wán buan vūahū búí lè mí nín-tiání. Ho vūahū mu yahó lè ho mání búenbúen á ho túaró wi wán, á bun. Ho jii lan lè ho sò-mánu há zen cúa-hèjun. ² I mún mən wáayi tonkaró búí na pánká wi, ò o wee bío bío ká pǎnpǎn: «Yía ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó á ben ho lé o yén?» ³ Ká yía máhá ko lè ho benlò á kàrán ho á yí ló. Bansa mía ho wáayi, o mún mía ho tá wán, á ho tá fíkǎhū ó o mún mía yi. ⁴ A í bèn-tín wá mu bío yi làa sòobéé, lé bío á yía ko lè ho benlò á kàrán ho á yí ló. ⁵ A 6a ní-kía bóni làa nùwá náa ní-kéni búí á wee bío làa mi: «Yí wá blo. Loí, yía 6a wee ve làa Zudaa zì-júhū nùpua kúden, o béé *Davide mòmàní, á fá ho fūuhū.* Wón lé yía ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó, á ben ho.»

⁶ I bínía le í loí, á í mən Pioza búí na ka lòn yía na 6a fá yan làa muini, ká a dín le béení kanmúiní sli yi, 6a búaa búaa náa, lè 6a ní-kía bóni làa nùwá náa tlahū. O Pioza mu waa là a yio lé mu bío hènun hènun. Hsín yio so lé há háciira bío hènun na le Dónbeení tonkaa ho dímjǎ kùaráa búenbúen yi. ⁷ O Pioza mu vá vaá bó yía kará mu bá-zàmu kanmúiní wán, ò o fó ho vūahū na á wón buan lè mí nín-tiání. ⁸ Bío ó o fó ho buan, á 6a búaa búaa náa lè 6a ní-kía bóni làa nùwá náa á 6ueé búrá a Pioza mu yahó. Ba búenbúen buan há kòncówá, á mún buan há lánpóra na wó lè ho sánú, na mu bío búí na sámu sí sú á wee cí yi. Bún bío so wee zéeni bío bío sá le Dónbeení yi fióró bío. ⁹ A 6a búaa búaa náa lè 6a ní-kía bóni làa nùwá náa wee sío le len-finle na ká:

«Ùnén lé fo ko lè ho vūahū mu féró.

Fo ko lè ho vūahū mu féró á fi ho sò-mánu na lan ho jii.

Lé bío ùnén lé fo 6a yan lè le muini.

Ʈ cāni lé dío yá 6a nùpua á 6a bío sá le Dónbeení yi.

Ba ló ho dímjǎ kána nùpua lè mí síwá búenbúen yi,

hàrí 6a wé lúe lée lúe,

hàrí 6a bío bíoní lée bíoní.

¹⁰ Fo wó á 6a lé wán *Dónbeení yankarowá nípomu,

á 6a wé sá na le yi.

Ba á dí le béení ho tá wán.»

¹¹ I bínía le í loí, á í jǎ ho wáayi tonkarowá sá. Ba ka cèrécèrécèrè, á kǐnía mu bá-zàmu kanmúiní, lè 6a búaa búaa náa, lè 6a ní-kía bóni làa nùwá náa yi.† ¹² Bío ká lé bío 6a wee bío pǎnpǎn:

«O Pioza na 6a lá fá

á ho dǎrílò, lè ho nǎfóró, lè mu bè-zúrminí, lè ho pánká á bío sá yi.

O ko lè le kǎnbii.

O ko lè ho cùkú.

O ko lè le khòoní.»

¹³ A mu bè-lénnia búenbúen, bío wi ho wáayi làa bío wi ho tá yi, bío wi ho tá fíkǎhū, làa bío wi mu jumu yi, mu búenbúen na wi há kùaráa búenbúen yi, á í jǎ sá á mu wee bío bío ká:

«Le khòoní, lè le kǎnbii, lè ho cùkú, lè ho pánká

á bío sá yía kará mu bá-zàmu kanmúiní wán,

là a Pioza yi fǐéé há lúlúio na jii mía yi.»

¹⁴ A 6a búaa búaa náa le: Amiina! A 6a ní-kía bóni làa nùwá náa bèn líí búrá á 6a búaanía 6a.

6

O Pioza fù ho sò-mánu bío hēzín

¹ I bínía le í loí, á í mən ò o Pioza fù ho nín-yání sò-mánu na lá lan ho vūahū jii. A í jǎ 6a búaa búaa náa yá-kéni sá ò o béra lòn vlohó na ná: «Buee khíí lén!» ² A í le í loí, á lée cón-poni na. Yía yòora a á buan le téé. O búí nən mu bá-zàmu khònlúee wo yi ó o búra á wáraa lòn san-béé á tǐn wá vaá fá ho fūuhū.

³ O o Pioza fù ho jùn níi sò-mánu na lá lan ho vūahū jii. A í jǎ 6a búaa búaa náa jùn níiso sá ò o béra: «Buee khíí lén!» ⁴ O o cúa búí zoó ló hùeen lòn dǎhū. Yía kará a wán ó o búí

* 5:5 Zudaa zì-júhū nùpua kúden là a béé Davide mòmàní: Mí loí Bio Níhū Búeení vūahū (Genèse) 49:9; Ezayii vūahū 11.1, 10 † 5:11 Mí loí Daniyéle vūahū 7.10

nɔn ho pànká yi, ò o wé à ho héerá yí kɛrí ho tá wán, à 6a nùpua wé 6úe mín. O 6úi nɔn ho khá-tó-tóní wo yi ó o 6uan.

⁵ O o Pioza fù ho tɛn níi sò-mánu na lá lan ho vùahù jii. A ì jà 6a bùaa bùaa náa tɛn níiso sá ó o béra: «Buee khíí lén!» A ì le ì loí, à léé cón-bírí na lua. Yía kará a wán á 6uan le dɛɛ na 6a wee mɔnzá lè mu bío línlimu. ⁶ A ì jà bío 6úi sá lòn nùpue támu 6a bùaa bùaa náa síi yi à mu wee bío: «O nùpue wizon-kùure sámu sáání lè há daa lánpámúarè dà-kéní yáwá. Ká mu lè há sío, se léé lánpámúarè bío tɛn ho yáwá dà-kéní mu yi. Ká ho jiló lè ho *dívén bún à ù díá mí yáwá yi.»

⁷ O o Pioza fù ho náa níi sò-mánu na lá lan ho vùahù jii. A ì jà 6a bùaa bùaa náa níiso sá ó o béra: «Buee khíí lén!» ⁸ A ì le ì loí à léé cón-khúuní na lua. Yía kará a wán yèni 6a le Húmú. Ho ní-hónbó-lóhó bò a món. Ho ðmíjá nùpua 6úen6úen sankanɔn cúa-náa níi bío dó 6a níi yi, à 6a 6úe 6a lè ho khá-tóní, lè le híni, lè mu wámú, lè 6a zín-búaa.

⁹ O o Pioza fù ho hònú níi sò-mánu na lá lan ho vùahù jii, á ì mɔn há mànákáwa 6úi le muiní yèni tá. Bía bò le Dónbeení bioní yi, á mà ho túú le jii á 6a 6ó, lè bán te mí mànákáwa. ¹⁰ Bío ká lè bío há mànákáwa mu wee bío pɔnpɔn: «Núhúso Dónbeení na 6án síi mía, yía lè ho túú poni 6ánsò, lè ho páahù yén fo ò pa á à síinínaa ho ðmíjá nùpua júná á à díráa há yúaa wa 6úeró bío yi coon?» ¹¹ A le Dónbeení nɔn há sí-poa 6a ní-kéní kéní yi, à le bía nɔn 6a yi le 6a hí mí sía ðínú à paráa 6a ninzáwa ton-sáwá, 6án záwa lè 6án híni na 6a à 6úe lè 6arén bío síi jii síró.

¹² I bínia le ì loí, á ì mɔn ò o Pioza fù ho hézín níi sò-mánu na lá lan ho vùahù jii, á ho tá dékíó lè mí pánká. A le wii yèrémáa ka kúirikúirikúiri, à ho píihù hón múia hobobo lòn cání. ¹³ Há mànáyio wee tɛ lli lòn hánbío na ho pinpi-beení wee díí. ¹⁴ Ho wáayi bun zon mín yi lòn páhù á vúnun, á há búaa lè há táwá na mu jumu kńia yi, bún 6úen6úen lóka mí lara yi á vúnun. ¹⁵ Ho ðmíjá 6úen6úen bá-záwa lè 6a júnása, 6a dásiwá júnása, ho náðrò 6ánsowá, bía pánkáwá wí, 6a wobáani láa bía wí mítén, 6a 6úen6úen héera sá mítén há káni yi lè há búaa hue-beera pónna. ¹⁶ A 6a wee bío lè há búaa lè mí hue-beera: «Mí jii wɛn, á yia kará mu bá-zámu kanmúini wán à yí mí wɛn, ò o Pioza síini wa júná. ¹⁷ Lè bío á yia kará mu bá-zámu kanmúini wán là a Pioza wizon-beení na 6a à fí le cííi yi wáa ðn. A yia dà à káni mítén le wizonle mu yi wón mía.»

7

Le Dónbeení bò le fimini mí ton-sáwá buráa wán

¹ Bún món, á ì mɔn le Dónbeení tonkarowá nùwá náa à 6a ðin ho ðmíjá sáa mí bío náa yi á hò ho pinpiró hen na 6a ðinka yi, à ho yí va ho tá, lè mu jún-beera, lè há vnsía wán. ² A ì bínia le ì loí, á ì mɔn le Dónbeení tonkaro veere ò o ló lè le wii hɛni. Le dɛɛ na le Dónbeení, dío lè le mukáni 6ánsò, á wee bè lè mí fimini ó o 6uan. O o bía bío ká pɔnpɔn lè le Dónbeení tonkarowá nùwá náa mu, bía le nɔn ho pánká yi à 6a yáaráa ho tá lè mu jún-beera: ³ «Ho tá lè mu jún-beera lè há vnsía á mí ðin yí yáa ká wa yí bò le fimini wán Dónbeení ton-sáwá buráa wán yí wó.» ⁴ A bía le fimini mu bò wán á 6a zéenia jii láa mí. Ba 6úen6úen wó nùpua muaaseé búará-hèjún láa muaaseé náa. Ba ló a *Isirayele nípomu zí-júná 6úen6úen yi. ⁵⁻⁸ O *Zúdaa zí-júhú nùpua na le fimini mu bò wán léé muaaseé píru jún. O o Urubɛn, là a Kaade, là a Azere, là a Nefutalii, là a Manasee, là a Simiɔn, là a Levii, là a Izakaare, là a Zabulon, là a Zozeefu, là a Bɛnzameɛ, bán 6úen6úen zí-júná nùpua muaaseé píru jún jún á le fimini mu bò wán.

Ba záama-kúii ðin o Pioza yahó

⁹ Bún món, á ì le ì loí, à léé minka záama-kúii na. Ba jii yí dà máa zúni. Ba ló ho ðmíjá kána nùpua lè mí síiwá 6úen6úen yi, hári 6a wé lúe léé lúe, hári 6a bío bioní léé bioní. I mɔn 6a à 6a ðin mu bá-zámu kanmúini yahó, là a Pioza yahó. Ba zá há sí-poa, á 6uan ká há yúkúio vónna à zéeni le mí sía wan. ¹⁰ Bío ká lè bío 6a wee bío pɔnpɔn: «Wán Dónbeení na kará mu bá-zámu kanmúini wán là a Pioza, lè bán kánia wɛn.»

¹¹ A ho wáayi tonkarowá 6úen6úen ðin kńia 6a ní-kía 6óni láa nùwá náa, lè 6a bùaa bùaa náa na ðin kńia mu bá-zámu kanmúini yi á líí búrá le yahó, á wee 6úaaní le Dónbeení ¹² ká 6a a bío:

«*Amiina!

Mu bè-zúrimini lè ho ðariló lè ho pánká á bío sá wán Dónbeení yi.

Le ko lè le kɔnbii lè ho cùkú.

Wa ko wa khòoni le à dé le bárákà fɛɛɛ há lúlúio na jii mía yi.

*Amiina!»

¹³ A 6a nǐ-kǎa nǐ-kéní wáa tùara müi: «Ba sǐ-poa bànsowà mu á fo zū le? Ba wee lé wen?»

¹⁴ A ì bía non wo yi: «Wàn maá, únén lé fo zū 6a.» O o nǐ-kínle mu bínía bía: «Bia kà lé bía káa le lónbe-be-beení* yi. Ba seera mí sǐ-zǐnia o Pioza cáni yi á há wee ce púiapúia. ¹⁵ Lé bǔn te bío 6a dǐnnáa le Dónbeení bá-zàmu kanmúini yahó. Ba wee sá na le Dónbeení yi le wisoni lè mí tǐnàahú fèèè le zǐ-beení na bío sá le yi yi. A le Dónbeení, dío kará mu bá-zàmu kanmúini wán á à kerí làa ba, á à pa 6a bío.

¹⁶ Hǐni làa òu-hání máa bíni máa dàrí 6a.

Wii máa bíni máa jí 6a,

á wunwuró mún máa bíni máa beé 6a ló.

¹⁷ Lé bío ó o Pioza na wi mu bá-zàmu kanmúini sǐi yi á à pa 6a bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío. O wé è dí 6a yahó á à varáa le òun-dání yi, dío wee na le mukáni binbirí, á le Dónbeení á à sùuka 6a yèn-caa búenbúen.»

8

O Pioza fù ho hẹ̀jun nǐ sò-mánu

¹ Bío ó o Pioza máhà fù ho hẹ̀jun nǐi sò-mánu na lá lan ho vùahú jii, á bío ho wáayi búenbúen wó tétété á dó mí yi. ² A ì le ì loí, á ì mǎn le Dónbeení tonkarowà nùwá hẹ̀jun na dǐn le Dónbeení yahó. A 6a non há búaaní dà-kéní kéní 6a yi. ³ A le Dónbeení tonkaro veere búii ló á búeé dǐn le *ánsán cǐnǐi dèè nísání. O búan ho lánpóhó na 6a wee wé cǐi mu bío na sámu sǐ yi. Ho wó lè ho sánú. A 6a non mu bío na sámu sǐ cèrèè wo yi ò o cǐi mu ho yi ho *ánsán cǐnǐi dèè na wó lè ho sánú wán, dío wi mu bá-zàmu kanmúini yahó. A mu bío mu làa bía bío sá le Dónbeení yi floró ò o páani na le Dónbeení yi. ⁴ A mu bío na sámu sǐ na wee cǐi ho lánpóhó na ó o búan yi yǐnǐi làa bía bío sá le Dónbeení yi floró á páania yóó dǎn le Dónbeení. ⁵ Bǔn mǎn ó o wáayi tonkaro mu khá há donfúaa ho *ánsán cǐnǐi á kúaa ho lánpóhó mu yi á kónkúaa kúaa ho tá wán lè mí pánká. Bío ó o kónkúaa há kúaa ká sǐi, á ho viohó juiikaa á nàmakaa, á ho tá dèkíio lè mí pánká.

Há búaaní bío náa na nǐn-yání wá

⁶ A ho wáayi tonkarowà nùwá hẹ̀jun na búan há búaaní wáa wíokaa mítén há wíló bío yi.

⁷ O o nǐn-yání tonkaro wáa wá mí búaaní. Bío ó o wá lé, á ho viohó mànàayio, lè ho dǎhú, lè le cáni lúnkaa mún yi á dǐndǐn tò ho tá yi. A ho tá lè mí vǐnsǐa lè mí jǐnǐi bío na cǎka búenbúen á à yí mu bàn sankanòn cúa-tǐn.

⁸ O o òun nǐi tonkaro á wá mí búaaní. A bío búii lón búe-beení na zà, á 6a lèera dó mu yámú òumu yi, á bío yèrèmaa wó le cáni á à yí mu bàn sankanòn cúa-tǐn. ⁹ A 6a búaa na wi le cáni mu yi á húrún. A há wonna na wi le yi mún fù.

¹⁰ O o cúa-tǐn nǐi tonkaro wá mí búaaní. A le mànàayi-be-beení búii zà wó ho dǎhú kùera lion há vùna lè há òun-dáa bàn sankanòn cúa-tǐn tǐn wán. ¹¹ Le mànàayiire mu yèni 6a le Henheró. A há vùna lè há òun-dáa òumu, á bío yèrèmaa wó mu òun-hia á à yí mu sankanòn cúa-tǐn. A 6a òupua cèrèè húrún lè bío 6a òun mu òun-hia mu.

¹² O o cúa-náa nǐi tonkaro wá mí búaaní. A le wii, lè ho pǐihú, lè há mànàayio sankanòn cúa-tǐn tǐn nǐi á búonía yi, á mu bàn koomu sankanòn cúa-tǐn tǐn nǐi á vó. A le wisoni lè ho tǐnàahú sankanòn cúa-tǐn tǐn nǐi wó le tǐbirí cíkoon.

¹³ A ì le ì loí, á ì mǎn duio búii ò o yóó wee dèè ho wáayi firífiríi á wee bío bío ká pónpón: «Yéréké loo! Yéréké! Ho yéréké á à sá ho dǐmǐná òupua yi lé bío le Dónbeení tonkarowà nùwá tǐn na ká á à wá mí búaaní.»

9

Bío wó há búaaní bío hònu nǐi wíló mǎn

¹ O o cúa-hònu nǐi tonkaro wá mí búaaní. A ì mǎn mànàayiire búii na kùera lion ho tá yi. Ho kǎhú na náyiló jii mía jii won-zá á 6a non le yi. ² A le búeé héra ho kǎhú na náyiló jii mía jii, á le minka yǐnǐi ló ho yi kúntùun, á pon ho tá búenbúen yi á mu wó le tǐbirí á le wii yí máa mí. ³ A 6a kóoyówa ló le yǐnǐi mu yi á bera fò ho tá. Ba non ho pánká 6a yi á 6a wé táa 6a òupua lè 6a naawá bío sǐi. ⁴ A 6a bía non 6a yi le le jǐnǐi, lè há vǐnsǐa, làa bío lée bío na wee sá há vǐnna á 6a yi tǐii yi. Ká 6a òupua na le Dónbeení flimíní mía wán lè bán mí dòn á 6a wé táa. ⁵ Ba yí non le nǐi 6a yi le 6a búe 6a òupua mu, ká 6a máhà á beé 6a ló làa sóobèè á à dá há píina bío hònu. Bío 6a wee beé là a òupue ló á ká lón naa táró vía bío sǐi. ⁶ Páahú na á búni ñ wé yi ká 6a òupua wé è bío le mí lá húrún se mu sǐaaní. Èè ká 6a máhà máa hí. Ba sǐa wé è vá mu húmú yi. Èè ká 6a máa yí mu.

* 7:14 Le lónbe-be-beení: Mí Lori Matiye vùahú 24.21; Maaki vùahú 13.19

⁷ Ba kòoyówá mu ka lòn cúawa na 6a wíokaa há hía táró bío yi. Ba búenbúen júná a mu bío bíi ponka yi lòn bá-zámu khǎnlúaa na wó lè ho sánú. Ba yara ka lòn nùpua yara, ⁸ á jún-vání túeeka lòn háawa jún-vání. Ba jnia ka lòn kúdenwá jnia. ⁹ Ba kosía ka lè há ponka yi làa hǎnló bíowa búí. Ba mía sá wee jí wùrúwárí wùrúwárí lòn wótórówa lè mí cúawa na lúwa bò ò va há hía. ¹⁰ Ba zúaa wi á ka lòn naawá zúaa. Lé hǎn zúaa so á 6a à beé lè 6a nùpua ló há píina bío hònú yi. ¹¹ Ba kòoyówá mu bée lé o tonkaro na pan ho kǎhú na náyiló jii mía yi. O yèni lè mu heberemu 6a le Abadon, ká mu kerékimu á 6a wee ve o làa Apoliyon, mu kúará le «Bè-yáaro.» ¹² Bún lé ho nín-yání yéréké na wó khíina. Yérékéwá bío jún á pá à bíní ì wé á à sí bún yi.

Bio wó há búaaní bio hèzín níi wíló mán

¹³ Bún món ó o cúaa-hèzín níi tonkaro á wá mí búaaní. A ho *ánsán éfíníi dèe na wó lè ho sánú, dío wi le Dónbeení yahó á támu bíi ló kónbúaa mí bío náa yi á í jná sá. ¹⁴ Mu támu mu bíaa nǎn o tonkaro cúaa-hèzín níi na búan mí búaaní yi: «Ba tonkarowá na ló ho wáayi nùwá náa na 6a can ho muhú na 6a le Efaraate jii á ù fee kúia.» ¹⁵ O o feera 6a kúaará à 6a búe ho dímjná nùpua sankanǎn cúaa-tín níi júhú. Ba lá wíokaa 6a díaa á pannáa dén lúúure so, hón píihú so, dén wizonle so, hón pǎn-kéní kéní so. ¹⁶ Barén hín-táwá na yóora 6a cúawa á 6a zéenia jii làa mí. Ba le 6a lé ho muaaseé khlá-pírú pírú júná khlá-jun. ¹⁷ Bío á í mǎn lè 6a síi lé bío ká: Ba búenbúen mu bíowa ponka kosía yi. Mu bíi ka hùee lòn dǎhú. Mu bíi lé mu bè-búrán. Mu bíi lé mu bè-dondó. Ba cúawa júná ka lòn kúdenwá júná. Ho dǎhú lè le yíini lè ho kíribí wee lé lè 6a jini. ¹⁸ Mu bè-súmáa bío tǎn mu, ho dǎhú lè le yíini lè ho kíribí na wee lé lè 6a jini lé bío 6óka ho dímjná nùpua. Bía mu 6ó búenbúen á à yí 6a sankanǎn cúaa-tín. ¹⁹ Ba cúawa mu pánkáwá wi 6a jini lè 6a zúaa yi. Mu bon, 6a zúaa júná wí á ka lòn háwá, lé hǎn 6a wee 6óonínáa 6a nùpua yi.

²⁰ Ká 6a nùpua na mu bè-súmáa á yí yú yí 6ó, bán pá yí yèrémáa yí díaa mí wǎnna háló. Ba pá wee búaaní 6a étnáwa. Há wǎnna na wó lè ho sánú, làa hía wó lè le wén-hǎnló, làa hía wó lè ho tǎjǎn, làa hía wó lè há huua lè há búeení, bún na yí máa mí mu bío, á yí máa jí mu bío, á yí dá máa wee dèe, lé bún á bán pá wee búaaní. ²¹ Ba nùpua wéeró, lè mu nín-símú wéeró, lè ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá, lè ho kǎnló, bún búenbúen á 6a pá yí yèrémáa á yí díaa wéeró.

10

Ho wǎn-na na á ho wáayi tonkaro búan

¹ A í bíníia le í loǎ, á í mǎn le Dónbeení tonkaro bíi na pánká wi, ò o ló ho wáayi wee líi. Le dúndúure pon wo yi lòn dá-zínii. A le bon-khǎnle bánbáa o júhú. O yahó wee juiúia lòn wii, á zení ka lòn dǎhú bóróbórówa. ² Wǎn-na bíi na héra ó o búan. O nín-tǎnín zeñ ó o bó mu yámú jumu wán, ká a nín-káahón zeñ ó o bó ho tá wán, ³ ò o béra pǎnpǎn lòn kúden. Bío ó o béra ká síi, á ho viohó námakaró bíaa há zen cúaa-hèjún. ⁴ Bío á hón viohó so námakaa khíina, á í wí á í túa bío ho námakaró mu bíaa, á í jná támu bíi sá ho wáayi á mu bíaa: «Ho viohó mu námakaró 6án jii-cúaa á ù 6ua ù dío. Yí túa há.» ⁵ O o tonkaro na á í mǎn ò o díni mu yámú jumu lè ho tá wán, á hoonía mí nín-tǎnín níi dá ho wáayi, ⁶ ò o báa lè le Dónbeení yèni, dío wi bún féee há lúúúio na jii mía yi, na léra ho wáayi làa bío wi ho yi búenbúen, lè ho tá làa bío wi ho yi búenbúen, lè mu yámú jumu, làa bío wi mu yi búenbúen. O bíaa: «Mu wáa máa bíní máa mía. ⁷ Nǎnzǎn na ó o hèjún níi tonkaro á à wí mí búaaní yi, bún zoñ ká le Dónbeení bío na le lá le mí í wé na sá yi á à wé á jii í sí, làa bío le manáa mu nǎn mí ton-sáwá na lé le jii-cúaa féerowá yi.» ⁸ A mu támu na á í lá jná sá ho wáayi á tǎn bíníia bíaa bío ká nǎn míi: «Vaa fé ho wúahú na ó o tonkaro na díni mu yámú jumu lè ho tá wán búan.» ⁹ A í 6èn vaá 6ó a yi, á flora a le o na ho wǎn-na mu míi. O o bíaa nǎn míi: «Nín-hía, wáa fé ho là. Ho líí wé hée ù píohó yi hári ká ho lá ka lòn sòró ù jii yi.» ¹⁰ A í fó ho wǎn-na mu á là. Ho yoo 6ó6ó lòn sòró. Bío á í là ho wó, á ho wó mu bè-hia í píohó yi. ¹¹ A 6a bíaa bío ká nǎn míi: «Fo ko á ù pá bíní bue bío le Dónbeení le mí í wé lè ho dímjná kána nùpua lè mí síiwá cèrèe, hári 6a bío bíoní lee bíoní, lè 6a bá-záwa cèrèe.»

11

Ba nùwá jún na wee mí ho túiá le Dónbeení jii

¹ O o bíi nǎn le káani na 6a wee mǎnzá lè mu bío míi, ò o bíaa làa mí: «Vaa mǎnzá le *Dónbeení zí-beení, á mǎnzá ho *ánsán éfíníi dèe. Ba nùpua na wi le Dónbeení zí-beení mu yi á wee búaaní le, á ù mí á zúri jii. ² Ká le zí-beení mu 6án lún á ù yí mǎnzá. Hón díaa nǎn bíaa yí zú le Dónbeení yi. Ba á yonka ho lóhó na bío sá le Dónbeení yi há píina 6úará-jún làa bío jún yi. ³ Ba nùwá jún na wee mí ho túiá í jii á í ì tonka á 6a 6ueé féé í jii-cúaa. Ba á zí há síla na wee zéení le mu yúmú wó 6a wán á à féeráa í jii-cúaa mu há wizoóní khlá-pírú jún

lāa búarā-tín yi.»⁴ Bān nūwā ɲun so lé hā Oliivewa vɪnsɪa bío ɲun lè hā fɪntá-cúawa bío ɲun, hāa bío bía hāani. * Ba ɗɪn o Núhúso na wi ho ɗmíɲá búenbúen ɲúhú wán yahó. ⁵ Ká a búii le mí i wé 6a lāa bè-kohó, á ho dāhú ù lé lè 6a ɲini léé cíí 6a zúkúsa á à búe. Lé ká síi á yia le mí i wé 6a lāa bè-kohó á à híráa. ⁶ Ba yú ho pánká á à hērāa ho vlohó á ho máa tē, pāahú na 6a wee fεε le Dónbeení ɲi-cúá yi. Ba dà à yèrémá mu ɲumu á mu ù wé le cāni. Ba dà à wé á mu bè-súmáa le mí síwá we è sá ho ɗmíɲá yi túntún ho pāahú na sí 6a yi.

⁷ Ká hā ɲi-cúá na 6a ko 6a fεε á fεera wó, ó o yia búii á à lé ho kšhú na ɲayiló ɲii mīa yi á léé fi lāa ba. O ò dān 6a, á à búe 6a. ⁸ A 6a nī-hínmu 6a à kúia 6a núpua fémínlò lahó yi, ho ló-beení na 6a búaa 6a Núhúso yi ho *kúrúwá wán á 6ó. Ho ló-beení mu yèn-wāahú 6a le *Sodɔɔmu táá *Ezipite. ⁹ Ba núpua na ló ho ɗmíɲá kána núpua le mí síwá búenbúen yi, hāri 6a wé lue léé lue, hāri 6a bío bioní léé bioní, fɪahú á buée ɗɪn á à loŋ 6a nūwā ɲun mu nī-hínmu hā wizooní bío tɪn le mí canko yi, á à pɪ le 6a máa nūu. ¹⁰ Ba núpua na ho ɗmíɲá yi sía á à wa bío 6a húrún bío yi. Ba á dí mu sánú á à hā mín le mu bío, lé bío 6a ɲi-cúá fεεrowá nūwā ɲun mu á beerarāa 6a ló lāa sòobéε.

¹¹ Ká hā wizooní bío tɪn le mí canko mu khíina, á le Dónbeení kúaa mí sɔnsámu na wee na le mukáni 6a yi á 6a vèera hɪnɔn. A bía mu wó yío yi búenbúen zāna lāa sòobéε. ¹² A 6a nūwā ɲun mu ɲá támu búii sá pɔnpɔn ho wáayi á mu wee bío lāa ba: «Mí buée yòo hen.» A 6a hɪnɔn yóó wá hā dundúio wán ká 6a zúkúsa ɗɪn wee loŋ. ¹³ Ho pɔn-kéni mu yi á búɪ ho tá dèkío le mí pánká, á fú ho lóhó sankanɔn cúa-pírú níi. Núpua na húrún mu yi léé muaaseé hɛɲun. Bía fera yi húrún bán zɔnkaa, á 6a búaaɲa le Dónbeení na wi ho wáayi.

¹⁴ Ho cúa-ɲun níi yéréké khíina, á hen lāa cɪnú ká ho cúa-tɪn níi ì buen.

Bío wó hā buaani bío hɛɲun níi wɪlò mɔn

¹⁵ O o hɛɲun níi tonkaro wá mí búaaɲi, á támu cèrèε bía pɔnpɔn ho wáayi:

«Wa Núhúso Dónbeení lāa *Yia ó o mɔn léra á ho ɗmíɲá béení bío máhá wāa sá yi binbirí, á le Dónbeení á à dí le béení fεεε hā lúlúio na ɲii mīa yi.»

¹⁶ A 6a nī-kía 6óní lāa nūwā náa na kará mí bá-zámu kanmúini wán le Dónbeení yahó á líi búrá á 6a wee búaaɲi le Dónbeení ¹⁷ ká 6a á bío:

«Núhúso Dónbeení,
 únén na dà mu bío búenbúen,
 na wi fεεε á wi ká bío búii ɗɪn yí léra,
 wa wee dé ũ bārākā,

lé bío á ũ pánká na ɲii mīa lé hɔn fo lá lè ũ béení.

¹⁸ Ho ɗmíɲá kána núpua sía cā foŋ,
 εε ká únén lé yia sli wāa wee cí 6a yi.
 Ho pāahú ɗɔn á ũ fi le cíti bía húrún búenbúen wán.
 Ho pāahú ɗɔn á ũ sáani ũ ton-sáwá na lé ũ ɲi-cúá fεεrowá,
 lāa bía bío sá foŋ yi, bán na wee kɔnbi fo,
 bía bío ɲúhú wi lāa bía bío ɲúhú mīa.

Ho pāahú ɗɔn á ũ yāa bía wee yāa ho ɗmíɲá núpua.»

¹⁹ Bío 6a bía wó, á le *Dónbeení zɪ-beení na wi ho wáayi ɲii héra. A le páanii 6onkoní día wee mí. A ho vlohó ɲuúkaa á námakaa. Ho tá dèkío le mí pánká á ho vlohó mánayio tó cèrèε.

12

Bío ó o háa là a yia wó lāa mɪn

¹ Bún mɔn á yéréké bè-beení búii zéenia mɪten ho wáayi. O léé háa, á le wii pon yi lòn dà-zɪnii á bò mí zení ho pɪihú wán. O búra mu bá-zámu khònlúee na wó lé hā mánayio pírú ɲun. ² O sání ɗɔn á wee búe, ó o wee wá pɔnpɔn. ³ A yéréké bè-veere búii bɪnía zéenia mɪten ho wáayi. Mí loŋ, o léé ɲia be-beení búii síi á ka hùεεn lòn ɗáhú. O ɲúná léé bío hɛɲun, ká a wāa léé bío pírú. O ɲúná mí bío hɛɲun á mu bá-zámu khònlúe-zāwa búra yi. ⁴ O sàara hā mánayio sankanɔn cúa-tɪn níi le mí zɪnii á kúaa ho tá yi. O ɲia be-beení mu ɗɪn o háa na sání wee búe yahó. O wi ká a ton ò o lá a za wí. ⁵ O o háa mu ton mí za bāa. O za mu khíi sùwaní mí pánká ho ɗmíɲá kána núpua búenbúen wán. Bío ó o ton, ó o za dɛɛnía fó bún wán á ɲuan yòora le Dónbeení le mí bá-zámu kanmúini cɔn. ⁶ Ká a háa wón lúwa van ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká lāa wo yi le dùure yi. Lé bɪn 6a á pa a bío yi hā wizooní khíá-pírú ɲun lāa búarā-tɪn pāahú.

* 11:4 Mí loŋ Zakari vtahú 4.3, 11-14

7 A hã fio wãa cùana ho wáayi. Le Dónbeení tonkarowà lè mí ñúhũso Miseséle á fun là a ñia be-beení mu lè mí tonkarowà, 8 á dàrina 6a á 6a lahó wãa mía ho wáayi. 9 Ba ñon wo lè mí tonkarowà léra bín. O ñia be-beení mu lé o háa na wi bín hàání.* Ba wee ve o làa Ní-bakálo táá Satáni. Lé orén wee khà ho ðímíñá nùpua búenbúen víní. Ba ñon orén lè mí tonkarowà búenbúen kúaa ho tá yi.

10 A ñia tãmu búí sã ho wáayi à mu wee bío bío kà pónpón:

«Le Dónbeení wãa kánia wen há làa na kà wán.

Le zéenia le mí dà mu bío búenbúen,

le mí lé o béé.

Le zéenia le yia le mən léra á ho pánká búenbúen ñon yi.

Lé bío á yia lá wee ðin wán Dónbeení yahó á baká wán zãwa lè wán hínni yi

le wisoni lè ho tñàahũ le 6a wó khon á 6a ñon léra ho wáayi.

11 Wán zãwa lè wán hínni á dàrina a o Pioza cãni pánká yi,

làa bío 6a mà le le Dónbeení bioní lè ho túiá poni pánká yi.

Ba mukáni bío yí here 6a yi, á 6a yí zãna mu húmú.

12 Lé búñ ñon á minén na wi ho wáayi búenbúen wãa zãmaka.

Éé ká minén na wi ho tá wán làa bío wi mu ñumu yi á ho yéréké bèn ñ sá yi.

Lé bío ó o Satáni lion mi cón. O sli cá lè mí sòobéé lé bío ó o zũ le ho pãahũ na ká a yi ka cínú.»

13 Bío ó o ñia be-beení zũna le 6a ñon wo dó ho tá yi wó, ó o bô a háa na ton o za báa yi wee ña. 14 A 6a ñon hã mía búí o háa mu yi lòn duio be-beení mía, ó o déera vannáa le dùure yi, ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi. Lé bín 6a à pa a bío yi há lúluio bío ðin lè mí sanká pãahũ. O ñia be-beení na mún lé o háa mu na wi bín hàání máa yi o máa wé làa déé.

15 O o háa mu kúna mu ñumu á mu vãná lòn muhũ ñumu á bô a háa mən wá vaá lá a. 16 Ká ho tá mahá séenia o háa á héra mí ñii á ho ðéenia vá mu ñumu mu búenbúen véenia. 17 Bío mu wó ká, ó o ñia be-beení mu sli cá a háa yi, ó o bínia wá vaá wee fi là a zãwa na ká. Bán zãwa so lé 6a nùpua na wee bè bío le Dónbeení bô henía yi, á bô ho túiá poni na ó o Yeesu zéenia làa ba yi. 18 O ñia be-beení mu wá vaá ðin mu yámú ñumu ñii.

13

O yia na ló mu yámú ñumu yi bío

1 A ñi bínia le 1 loñ á ñi mən yia búí ò o ló mu yámú ñumu yi. O ñuná léé bío hènun, á wãa léé bío píru. Há wãa mu mí bío píru zínia lè mu bá-zãmu khòñlue-zãwa. Há ñuná mu á 6a túara há yènnáa wán á là lè le Dónbeení. 2 O yia mu ka lòn manòn mùinda. O nín-khonna ka lòn búe-khá nín-khonna, á ñii ka lòn kúden ñii. O o ñia be-beení á non mí pánká bán sii wo yi, á ñon mí bá-zãmu bán sii wo yi. 3 O yia mu ñúhũ dà-kéní ka lè 6a há ho ó o lá á hí. Éé ká ho mahá bínia wan. Bío mu wó ká á ho ðímíñá ñipomu búenbúen wó coon mu bío yi, á 6a tá a yia mu bío. 4 A 6a wee búaaní a ñia be-beení lé bío ó o ñon mí pánká bán sii wo yi. Ba mún wee búaaní a yia mu ká 6a á bío: «Yia á à tée là a yia mu wón mía. Yia dà a mía.»

5 O yú le níi ò o wé yáa mí ñii yi ká a là le Dónbeení. Bún bán wéró níi ñon wo yi há píina búará-ñun làa bío ñun yi. 6 O o wee bío há bín-kora léé le Dónbeení yí ká a là le yèni, làa hen na le wi yi, làa bío wi ho wáayi. 7 O yú le níi ò ò fi làa bío bío sá le Dónbeení yí à dàñ 6a. O yú ho pánká ho ðímíñá kãna nùpua lè mí síiwá búenbúen wán, hàrì 6a kerì lùe léé lùe, hàrì 6a bío bioní léé bioní. 8 Ho ðímíñá nùpua búenbúen á à búaaní a. Bán na yènnáa yí túara hàrì ho ðímíñá ñúhũ búeení bío yú le mukáni binbirí yènnáa vãahũ yi, hía ó o Pioza na 6a 6ó te, lé bán á à búaaní a.

9 Yia wee ñii bío, à 6ãnsó ñii bío á à bío: 10 Yia ho kàsó zoró sã yi, wón ñ zo ho. A yia ho khã-tóni húmú sá yi, wón 6a à búe làa ho. Lé búñ á bío bío sá le Dónbeení yi ko 6a hí mí sia yi, à wíoká dé mí sia le Dónbeení yi.

O yia na ló ho tá yi bío

11 A ñi bínia le 1 loñ á ñi tñ mən yia búí ò o líi ló ho tá yi. O wãa lé mu bío ñun á ka lòn Pioza wãa. Ká a mahá wee bío là a ñia be-beení bío sii. 12 O nín-yání yia pánká bán sii ó o yú bèra a na ò o wé sá a yahó. O wee kíká ho ðímíñá nùpua búenbúen yi à 6a búaaní a nín-yání yia na 6a há ó o lá á hí ká a mahá bínia wan. 13 O wee wé mu yéréké bè-beera. O yáa wee wé á ho dõhũ lé ho wáayi líi à 6a nùpua búenbúen mi. 14 O wee víni ho ðímíñá nùpua lé bío ó o yú le níi á wéráa búñ yéréké bíowa so o yia na ló mu yámú ñumu yi yahó. O wee bío le o yia na 6a há lè ho khã-tóni ó o yí húrun, à 6a mí bán kansí à déraa ho cùkú wo yi. 15 O yú ho pánká ó o dé le mukáni o kansí mu yi ò o wé dàñ bío, ò o mún dàñ búe bío búenbúen na le mí máa búaaní a kansí mu. 16 Bío bío ñúhũ wi làa bío bío ñúhũ mía, ho nãfòró 6ãnsowá lè

* 12:9 Mí Loñ Bío Ñúhũ Búeení vãahũ (Genèse) 3.1-15

6a nì-khenia, 6a nùpua na wi mifen lè 6a wobáani, bán búenbúen ó o yia mu wee kíká yi á 6a bè le fimini mí nín-tláni níni wán tää mí 6uráa wán. ¹⁷ Ká le fimini mu mia nùpue wán, á 6ánsò yí dà bío máa yà, ó o mún yí dà bío máa yèé. Le fimini mu lé o nín-yáni yia yèni, tää ho mló jii na màa lè le yèni mu.

¹⁸ Ba nùpua ko 6a le mí yiwa hen sese: Yia zū mu bío, á 6ánsò dà à zūri o yia mu yèni mló jii bán kúará. Mu wee zéeni a nùpue bío. Hã jii léé 666.

14

O Pioza làa bia le Dónbeeni yà bio

¹ A ì bínia le ì loí à léé Pioza na le búee na 6a le Sion búee wán. Ba nùpua muaaseé búará-hèjun, làa muaaseé náa páania yi le wán làa wo. Ba nùpua mu ó o Pioza lè mín maá yennáa túara búráa wán. ² A ì jná tãmu búí sã ho wáayi lòn jun-beeni vánáló. Mu sã mún wee jí lòn vlohó na wee námaka lè mí pánká. Mu sã wee jí lòn kónkówá na 6a wee búá. ³ Ba nùpua mu búenbúen òn mu bá-zãmu kanmúini, lè 6a búaa búaa náa, lè 6a nì-kia yahó à 6a wee sío le len-finle. Nùpue na dà le leni mu á à sío mia ká mu yínáí 6a nùpua muaaseé búará-hèjun làa muaaseé náa mu na le Dónbeeni yà ho òmíjná nùpua tãhú. ⁴ Bán á yí páania làa háawa yí mɔn hùúú á 6a wee ce le Dónbeeni yahó. Ba wee bè o Pioza yi á varáa há lùá búenbúen na á wón wee va yi. Ho òmíjná nùpua tãhú á 6arén lé bia le Dónbeeni yà á 6a bío sã lerén là a Pioza yi lòn bè-yáa bío síi. ⁵ Ba yí fá sabéré yí mɔn hári lòn wizon-kéni. Wékheró blo yí dà máa mí máa léé 6a yi.

Ho wáayi tonkaro búí wee bio le Dónbeeni citii bio

⁶ A ì bínia le ì loí á ì mɔn wáayi tonkaro búí ó o yòó wee déé ho wáayi firicirii. O wá búee bue le bín-tente na wi bín fèéé á jii mia á à na ho òmíjná kána nùpua lè mí síiwá búenbúen yi, hári 6a kéri lùe léé lùe, hári 6a bío bíoni léé bíoni.

⁷ O wee bío bío ká pónpón: «Mí wé kòmbi le Dónbeeni à lén le yèni. Lé bío le Dónbeeni citii fló páahú dãn. Mí wé búaaní le Dónbeeni na léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu jumu búenbúen.»

⁸ O o jun ní wáayi tonkaro na bò a nín-yáni tonkaro mɔn, á wee bío bío ká: «Ho *Babiloona beeni bío yáara loo! Ho bío yáara! Ho dééra ho òmíjná nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwá làa sòobéé lòn *dívén na ho juiina làa ba.» ⁹ Bún mɔn ó o òn ní wáayi tonkaro na bò a jun ní mɔn, á bia bío ká pónpón: «Yia wé è búaaní a yia na ló mu yámú jumu yi lè mí kansí, ká 6ánsò ó o yia mu fimini wí buure tää o níi wán, ¹⁰ á wón le Dónbeeni síi á à ò yi làa sòobéé. Mu ù wé lòn dívén na here á le Dónbeeni juiina lè 6ánsò. O lò á à be làa sòobéé ho kiribí na wee ò yi 6a tonkarowá na bío sã le Dónbeeni yi là a Pioza yahó. ¹¹ A ho dshú na wee beé o lò á máa hí máa mí. Ho yíini wé è lé fèéé há lúúúo na jii mia yi. Mu bon, bán na wé è búaaní a yia lè mí kansí, na 6a á bè o yia mu fimini wán, bán lò khií wé è be le wisoni lè ho tñáahú fèéé.»

¹² Lé bún á bia bío sã le Dónbeeni yi, bia wee bè bío le bò henia yi á yí bínia o Yeesu mɔn, á ko 6a hí mí sía yi. ¹³ I jná tãmu búí sã ho wáayi, á mu bío: «Túá bío ká: Bia wee hí ká 6a páania là a Núhúso bán júná sí bío ká wán.» A le Dónbeeni Háciri le úu le bán júná sí. Le 6a à vuri le lònbee na 6a lá bío yi. Ba bè-wénia wee zéeni le 6a tonló sã se.

Lé mu bío khèrò páahú wá dãn

¹⁴ A ì bínia le ì loí à léé dùndúure dà-poni na, ó o búí lòn nùpue kará le wán. O búra mu bá-zãmu khònlúee na wó lè ho sánú, á guan le khònlé na jia wi. ¹⁵ O o tonkaro búí zoó ló le *Dónbeeni zì-beeni na ho wáayi yi á wee bío pónpón làa yia kará le dùndúure wán: «Lá ù khònlé à ù khè mu bío ho tá wán, mu khèrò páahú dãn.» ¹⁶ A yia kará le dùndúure wán wáa khò mu bío ho tá wán búenbúen véenia. ¹⁷ O o tonkaro búí bínia zoó ló le Dónbeeni zì-beeni yi ho wáayi, á mún guan le khònlé na jia wi. ¹⁸ O o tonkaro búí na wee loí le muini yeenii dshú bío á zoó ló ho *ánsán cínii lùe yi. O wee bío bío ká pónpón làa yia guan le khònlé na jia wi: «Lá ù khònlé à ù líi khè ho érézén na ho tá wán búenbúen, ho wáa bon.» ¹⁹⁻²⁰ O o wáayi tonkaro mu líi khó ho érézén búenbúen á léé kúaa le dà-beeni na 6a wee jaa ho yi ho donkiahú. Le dà-beeni na ho érézén wee jaa yi á wee zéeni le Dónbeeni sí-cílè bío. Ba léé jaa na ho érézén mu, á mu wó le cãni vánáa yú há kilomæterewa khía-tín síi, ká le booró wee dé o cúa á ká a jùhú.

15

Le Dónbeeni tonkarowá le mu bè-súmáa bío

¹ A ì bínia le ì loí á ì mɔn yéréké bè-beeni búí ho wáayi na wó mi coon. I mɔn Dónbeeni tonkarowá nùwá hèjun, á guanka mu bè-súmáa bío hèjun. Bún bè-súmáa so lé bío á à tíi le

Dónbeení sí-čílè jii. ² A í bíníá le í lorí á í m̀n bío ́úí lòn saahó na ́umu wee ce wéréwéré lòn máká d̀uhú á ho d̀shú m̀n wí yí. Bía d̀r̀na a yía lè mí kansí lè ho mílò jii na m̀a là a yèni, lé bán d̀n ho saahó mu wán. Ba ́uan há k̀ncówá na le Dónbeení ǹn ́a yí, ³ á wee sío le Dónbeení ton-sá *M̀yíize là a Pioza leni:

«Núhúso Dónbeení na dà mu bío ́úeńúen,

bío fo wee wé ́úeńúen lé mu bè-beera, mu wee wé ́a ǹpua coon.

Dímj́ná k̀na ́úeńúen b́e,

bío fo wee wé ́úeńúen á térénna, mu d̀n ho túiá poni wán.

⁴ Yía m̀a k̀nbi fo

wón m̀a.

Yía á à ṕí m̀a ́úaaní fo

wón m̀a.

Fo lé le Dónbeení ù d̀n, ù síi m̀a.

Ho dímj́ná k̀na ǹpua ́úeńúen á ́ueé ́úaaní fo

lé bío á ù wee wé bío térénna á ́a mi.»

⁵ B́n m̀n á í m̀n à le zí-beení na ho wáayi jii h́ra. A há p̀nsóni búkú na wee zéeni le le Dónbeení wí lè mí ǹpomu á zoó díá wee mi. ⁶ A le Dónbeení tonkarowá ǹwá h̀pun mu na ́uan mu bè-súmáa bío h̀pun á zoó ló le zí-beení mu yí. Ba ź há b́ká túa bè-poa p̀iaptíá, á canka m̀ten lè há ǹn-kéniwá na tá lè ho sánú. ⁷ A ́a ́úaa ́úaa náa na k̀nía mu bá-zámu kanm̀úni yí yá-kéni á ǹn há lánpórá bío h̀pun na wó lè ho sánú ho wáayi tonkarowá ǹwá h̀pun mu yí. Há lánpórá mu sú lè le Dónbeení na wí f́e há lúlúio na jii m̀a yí sí-čílè. ⁸ A le *Dónbeení zí-beení wáa sú lè le yíini. Le yíini mu wee zéeni le Dónbeení c̀kú lè le d̀r̀lò bío. A ǹpue yí dà m̀a b́ni m̀a zo le, ká mu bè-súmáa bío h̀pun na ́a tonkarowá mu ́uan á yí k̀hína.

16

Mu bè-súmáa bío h̀pun bío

¹ A í j́ná t́amu ́úí sá p̀npón zoó le *Dónbeení zí-beení yí á mu bía bío ká ǹn ́a tonkarowá ǹwá h̀pun mu yí: «Le Dónbeení sí-čílè na wí há lánpórá mu yí á mí k̀nkó k̀úia ho tá wán.»

² O o ǹn-yáni tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaará. A mu h́n ǹn wó há c̀ká-súmáa bía ́úeńúen na ó o yía f́iminí wí wán, bía wee ́úaaní a yía mu kansí.

³ O o j́un níi tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaa mu yámú ́umu yí, á mu yèrémáa ka lòn ní-hío c̀ni. A ́a ́úaa na wí mu yí ́úeńúen h́run.

⁴ O o t́n níi tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaa há ẃna lè há j́un-d́áa yí, á há ́umu yèrémáa wó le c̀ni. ⁵ A í j́ná ó o tonkaro na mu ́umu bío wí níi yí á bía: «Únán na wí f́e á wí ká bío ́úí d̀n yí léra, ù síi m̀a.

Bío fo fá lè ù cítíi á térénna.

⁶ Ba ǹpua k̀uaará ù j́i-cúa f́erowá c̀ni làa bía bío sá foñ na ká c̀ni,

á fo ́èn ǹn le c̀ni ́a yí le ́a j́u. Mu yú ́a.»

⁷ A t́amu ́úí ló ho *ánsán c̀nii, á í j́ná. Mu bía: «Mu bon, Núhúso Dónbeení na dà mu bío ́úeńúen, bío fo wee f́i lè ù cítíi á térénna, mu d̀n ho túiá poni wán.»

⁸ O o náa níi tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaará le wii wán. A le wii yú le níi wee ćikaráa ́a ǹpua lè mí d̀shú, ⁹ á le ćikaa ́a làa sóob́e. A ́a wee là le Dónbeení, d́n na pánká wí mu bè-súmáa mu wán. Ba yí tà à yèrémá mí yilera lè mí wára à d́eráa ho c̀kú le Dónbeení yí.

¹⁰ O o h̀n níi tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaará a yía bá-zámu kanm̀úni wán. A há k̀na na ó o wí j́uhú wán á le t́ibi-cúaa dó wán. A ́a ǹpua wee c̀uaaka mí d́nní lè bío ́a ló wee beráa. ¹¹ A ́a wee là le Dónbeení lé bío há c̀káwá wee beéráa ́a ló à ́a pá yí tà yí yèrémáa yí díá mí wén-kora wéro.

¹² O o h̀zn níi tonkaro k̀nkúaa mí lánpóhó yí bío k̀uaa ho muhú na ́a le Efaaraate yí, á ho ́umu v́a bèra a na à ́a bá-záwa na ló lè le wii h̀enii ́uee d̀n k̀hí. ¹³ A í bíníá le í lorí á í m̀n c̀náwa ́úaa t́n ́úí à ́a wee lé ́a ́úaa ́úaa t́n j́ini yí. Ba ka lòn béewa. O yá-kéni wee lé o j́ia be-beení jii yí, ká a ́úí wee lé o yía na ló mu ́umu yí jii yí, ká a yá-kéni wee lé yía na wee f́e há j́i-cúa na yí bon jii yí. ¹⁴ Ba lé o *Satáni tonkarowá na wee wé mu yéréké biowa. Ba à h́ni ì t̀ ho dímj́ná ́úeńúen bá-záwa yí á à ve, à ́a ́uee tá há h́a lè le Dónbeení, d́n na dà mu bío ́úeńúen, le Dónbeení mu wizón-beení zón.

¹⁵ O o Núhúso bía: «Mí lorí! Í ́uee yòoka mí wán là a k̀nlo bío. Yía f́anía mí yío, á wee źi mí sía f́e bèra a na ó o yí vará mí bírí í ́uenlò páahú á há ǹyio dí, wón ́anso j́uhú sí.»

¹⁶ Ba c̀náwa mu von ho dímj́ná bá-záwa ́úeńúen k̀uaa m̀n wán ho lahó na ́a le Haamakedon lè mu heberemu yí.

¹⁷ O o hẹ̀run n̄i tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yí bío kúaa ho pinpirí yí. A t̄amu 6úí ló mu bá-zámu kanmúiní yí zoó le *Dónbeení z̄i-beení yí, á bíá p̄np̄n̄: «Mu w̄aa vó.» ¹⁸ Ho v̄iohó ɲuúíkaa á n̄amakaá, á ho tá d̄ekíó l̄é mí p̄ánká. A lá 6a n̄upua l̄énló ɲii w̄án 6uee 6úe ho p̄áah̄ú mu yí á ho tá d̄ékéró mu 6̄án s̄ii ɗ̄in̄ yí wó yí m̄on. ¹⁹ A ho ló-beení b̄enkaa l̄é há 6úa-t̄in, á ho ɗ̄im̄ɲá k̄ana lórá 6úen6úen f̄u. Le Dónbeení yí 6éra ho ló-beení *Babiloona yí ɗ̄ía. A ho ɗ̄iv̄ɛn na wee z̄eení le le Dónbeení s̄ii cá l̄é mí s̄oob̄éé bío á le k̄ík̄aa ho yí á ho ɲun. ²⁰ Há k̄ana na mu ɲumu k̄n̄ia yí l̄é há 6úaa 6úen6úen v̄t̄un, á n̄upue yí máa mí. ²¹ Ho v̄iohó m̄an̄aayi-beera tò lion 6a n̄upua w̄án. Le m̄an̄aayiire dà-kéní l̄iró dà á yí kiloowa 6úará-ɲun l̄aa píru s̄ii. A 6a n̄upua l̄a le Dónbeení le m̄inka l̄onbee na yú 6a há m̄an̄aayi mu bío yí. Le l̄onbee mu 6̄án s̄ii m̄ía.

17

O háa na s̄oob̄aa wee ȳéé m̄iten bío

¹ B̄t̄n m̄ón á 6a tonkarowá n̄uwá hẹ̀run na buan há lánpórá n̄i-kéní v̄á 6ueé 6ó m̄ií ò o bíá: «Buen le 1 z̄eení bío á 1 i s̄iin̄áa o háa na s̄oob̄aa wee ȳéé m̄iten d̄akh̄l̄ina ɲúh̄ú l̄aa fo, ȳia kará mu ɲun-beera ɲii. ² Ho ɗ̄im̄ɲá k̄ana bá-záwa wee fé o. Ho ɗ̄im̄ɲá n̄upua m̄un wee fé o l̄aa s̄oob̄éé, ó o bío wee kh̄eení 6a l̄on *ɗ̄iv̄ɛn na 6a ɲun.» ³ A le Dónbeení Hácírí p̄ánká kera 1 w̄án, ó o tonkaro mu buan mí vannáa le d̄uure yí. A 1 m̄on háa 6úí le d̄uure mu yí ká a kará a ȳia ȳá-muh̄ú 6úí w̄án. O ȳia mu ɲúná l̄é há bío hẹ̀run á w̄aa l̄é há bío píru. O s̄anía 6úen6úen vó l̄é há ȳennáa na wee l̄a le Dónbeení. ⁴ O háa mu na kará a w̄án z̄á le dà-muh̄ú c̄t̄en̄c̄t̄en. O b̄é-z̄in̄a á wó l̄é ho s̄ánú, l̄é há *hue-sení l̄é mí s̄iw̄á na ȳawá here. O buan le ɲun̄ií d̄é na wó l̄é ho s̄ánú. Le s̄ú l̄é mu bío na wee z̄eení a ȳir̄á-wárá l̄a a bá-f̄énló na ó o wee wé. ⁵ Le ȳeni 6úí na kúará s̄á yí á túara a 6uure w̄án, le

«Babiloona BEENÍ,

HÁAWA NA WEE ȲÉÉ MITEN L̄É HO ɗ̄IM̄ɲÁ ȲIR̄Á-WÁRÁ 6ÁN NU.»

⁶ 1 m̄on o háa mu ò o ɲun le c̄áni á s̄ú wee kh̄ée. Bíá bío s̄á le Dónbeení yí, bíá mà ho t̄úíá o Yeesu ɲii l̄é bán te mí c̄áni.

B̄io á 1 m̄on wo k̄á, ó o bío wó mí coon l̄aa s̄oob̄éé. ⁷ O o tonkaro mu bíá le l̄ée webio n̄on ò o háa mu bío wóráa mí coon. O bíá: «B̄io ó o háa mu, l̄a a ȳia na ó o kará w̄án bío karáa á 1 i benka á na foñ. O ȳia mu l̄é o ȳia na ɲúná l̄é há bío hẹ̀run, á w̄aa l̄é há bío píru. ⁸ O ȳia mu na fo m̄on á ȳio l̄a wí lua, ká bío ká w̄án ò o húrun. O ko ò o v̄éé l̄é ho k̄h̄ú na n̄aȳiló ɲii m̄ia yí, á bío l̄ée ȳaa 6úen6úen6úen. Ba n̄upua na ȳennáa yí túara hári ho ɗ̄im̄ɲá ɲúh̄ú 6úeení bíá na yú le muk̄aní binbirí ȳennáa v̄uah̄ú yí á à mí a ká 6a á wé coon. Ba á wé coon l̄é bío ò o ȳio l̄a wí lua, á húrun, á b̄in̄ia m̄on w̄án.

⁹ «Ba n̄upua ko 6a le mí yiwa hen sese á z̄ur̄ináa mu blowa mu 6̄án kúará. Há ɲúná bío hẹ̀run wee z̄eení há 6úaa bío hẹ̀run na ó o háa na bío bíá á kará w̄án. Há m̄un l̄é 6a bá-záwa n̄uwá hẹ̀run. ¹⁰ Ba bá-záwa mu ɗ̄ah̄ú á 6a n̄uwá h̄onú b̄eení vó. Ká a n̄i-kéní wee dí mí b̄eení, ká ȳia so b̄eení ɗ̄iró wí l̄aa m̄ón. O kh̄ii lá le, ó o máa dí le máa m̄ía. ¹¹ Ká a ȳia na ȳio l̄a wí lua ká bío ká w̄án ò o húrun, wón mí beere l̄é 6a bá-záwa n̄uwá h̄et̄in̄ n̄i. O m̄un ló 6a n̄uwá hẹ̀run ɗ̄ah̄ú. Wón bío á à ȳaa 6úen6úen6úen.

¹² «Há w̄aa bío píru na fo m̄on h̄s̄n̄ 6̄en̄ l̄é 6a bá-záwa n̄uwá píru na ɗ̄in̄ yí l̄a mí b̄eení. Ba á yí ho p̄ánká á à dí le b̄eení l̄a a ȳia ho p̄n̄n̄-z̄a d̄éé c̄in̄ú mí d̄on̄ yí. ¹³ Ba á wé le ɲii dà-kéní á à s̄á à nanáa o ȳia mu yí l̄é mí p̄ánká 6úen6úen. ¹⁴ Ba á fi l̄a a Pioza, ká wón m̄ah̄á à ɗ̄arí 6a, l̄é bío ò o wí 6a ɲúnáa 6úen6úen ɲúh̄ú w̄án, á wí 6a bá-záwa 6úen6úen ɲúh̄ú w̄án. B̄ia ò o von á hueekaa, bíá s̄lad̄eró wo yí f̄ará ɗ̄in̄, l̄é bán l̄a a Pioza mu á à p̄án̄i í fá ho f̄úuh̄ú.»

¹⁵ O tonkaro mu pá b̄in̄ia bío bío ká l̄aa mí: «Mu ɲun-beera mu na fo m̄on, bío ò o háa na wee ȳéé m̄iten kará ɲii, b̄t̄n l̄é ho ɗ̄im̄ɲá k̄ana m̄inka n̄upua, hári 6a wé l̄úe l̄é l̄úe, hári 6a bío b̄ioní l̄é b̄ioní. ¹⁶ Ká há w̄aa bío píru na fo m̄on l̄a a ȳia mí beere bán á à ɲin̄ o háa mu. Bío wí o c̄s̄n̄ 6úen6úen 6a à 6úe ɲúh̄ú ká 6a à ɗ̄ía wo mí k̄ám̄aa. Ba á l̄a a taa ká bío ká 6a à c̄f̄í. ¹⁷ Mu bon. Le Dónbeení ɗ̄ó bío le le mí i wé w̄eró 6a s̄ia yí á 6a à wé le ɲii dà-kéní á à s̄á à nanáa o ȳia mu yí l̄é mí p̄ánká 6úen6úen f̄úaa bío le bíá à ɲii sí. ¹⁸ Ká a háa na fo m̄on, wón l̄é ho ló-beení, háa yú ho p̄ánká ho ɗ̄im̄ɲá k̄ana bá-záwa 6úen6úen w̄án.»

18

Ho Babiloona lóhó c̄l̄ó bío

¹ B̄t̄n m̄ón á 1 b̄in̄ia m̄on le Dónbeení tonkaro 6úí ò o ȳòó ló wee líi. O yú ho p̄ánká beení á c̄ukú khon-beení líí kúaráa ho ɗ̄im̄ɲá kúaráa 6úen6úen yí. ² O tonkaro mu bíá bío ká p̄np̄n̄: «Ho *Babiloona beení bío ȳáara loo! Ho bío ȳáara! Ho w̄aa l̄é 6a c̄n̄áwa lóhó. Ba

cináwa lè mí síiwà kará ho yi. Ba jínzáwa na yí máa lá* na 6a núpua jina, bán búenbúen wi ho yi. ³ Ho dèéra ho òmíjǎ núpua búenbúen lè ho há-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà làa sòobé lòn òwén na ho juiina làa ba. Ho ka lòn háa na wee yéé mítén á ho òmíjǎ bá-záwa wee fé. Ba duanlowà wó ho náfòró 6ànsowà mu minka bío na á ho lóhó mu sa sía wee vá yi bío yi.»

⁴ A í bíníá jǎ támu 6úí sǎ ho wáayi à mu bíá: «Minén na lè í nípomu, mi lé ho lóhó mu yi, bera a na à mí níní yí kerí mu bè-kora na ho wee wé yi, à mu bè-súmáa na à yí ho à yí yí mia. ⁵ Mu bè-súmáa á à yí ho lé bío mu minka bè-kora na ho wee wé á jǎ mín wán yóó 6ó le Dónbeení yi, á le yí céra ho yí díá. ⁶ Há wén-kora na ho wó lè 6a núpua lé hǎn bán síi à mí mún wé làa ho. Bío á ho wó lé bún bán síi cúa-jun à mí wé làa ho. Ho wén-kora na ka lòn *òwén á ho juiina lè 6a núpua lé hǎn hereló bán síi cúa-jun à mí mún juii làa ho. ⁷ Hen na ho búaaníá mítén vaá 6ó yí, lè mu minka bè-sení na ho weéra lè mí síi, lè ká síi à mí mún beé lè ho lò à véení ho yi. Ho wee bío mí yi le mí lé o béé, le mí yínǎí maháa á mí yí máa vá máa mí húú. ⁸ Lé bún non á wizon-kéni 6úí ká mu bè-súmáa á à yí ho. Bún lé mu húmú, lè le yi véé, lè le hín-súmúí. Horén mí beere á à cí ho dǎhú yi dúkú dúkú dúkú. Lé bío ó o Núhúto Dónbeení na síiníá ho jǎhú á pánká wí.»

⁹ Mu nǎnzón á ho òmíjǎ kǎna bá-záwa na lè ho lóhó mu leéra ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà lè ho minka bè-sení na weéra ho síi yi á à mí ho cíló yíiní. Ká 6a mǎn le á 6a á wá à kúaará ho bío yi. ¹⁰ Mu zón ká 6a à khèn á à òn lé le zǎnii bío wee wé ho yi bío yi, ká 6a à bío bío ká:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho *Babiloona beení na lá yí máa sí yí,

nín-hǎ jǎhú dèeníá sú ho pǎn-za dèe yi.»

¹¹ Ba duanlowà búenbúen mún nǎ tǎ le wée lòn yúmú wó 6a wán lé bío á yia wé è yà 6a bío á wáa mía. ¹² Bún bíowa so lé ho sǎnú, lè ho tǎjǎn, lè há *hue-sení lè mí síiwà na yáwá here, lè há pǎnsó-sení bè-poa, lè há pǎnsó-muna na yáwá here lè há síiina, lè há búeení 6úí síiwà na yáwá here. Ba mún wee yéé há donkhue-síá lè mí síiwà. Há 6úí wó lè 6a sǎmáwá jia, há 6úí lé há búeení 6úí síiwà na yáwá here, há 6úí lé ho hǎnló, há 6úí lé ho tǎjǎn, há 6úí lé há *hue-sení 6úí síi. ¹³ Ba mún wee yéé mu bíowa na sǎmu sí á yáwá here. Bún lé le vǎndéé 6úí donkuua, lè há vǎn-záwa 6úí, lè ho jiló na sǎmu sí, lè ho mírè. Ba mún wee yéé ho òwén lè ho jiló, lè mu dǎmu lè ho ònló lè mí síiwà. Ba mún wee yéé 6a náwa, 6a pia, 6a cúawa lè mí wótórówa. Ba mún wee yéé 6a núpua. ¹⁴ Ba wé è wá ká 6a à bío bío ká: «Mu minka bè-sení na ũ yó lá wee lé á yáara wó búenbúen. ũ náfòró lè ũ semu búenbúen wó. Fo máa bíní máa yí mu húú.»

¹⁵ Ba duanlowà na duara ho yi wórǎa ho náfòró 6ànsowà á à khèn á à òn lé le zǎnii bío wee wé ho yi bío yi. Ba à tǎ le wée lòn yúmú wó 6a wán ¹⁶ ká 6a à bío bío ká:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho ló-beení yáara wó!

Ho lá ka lòn háa na wee ní há pǎnsó-sení bè-poa,

lè há pǎnsó-muna na yáwá here,

á wee zǐ mu bíowa na wó lè ho sǎnú,

lè há *hue-sení lè mí síiwà na yáwá here.

¹⁷⁻¹⁸ Ho ló-beení mu náfòró búenbúen dèeníá yáara wó ho pǎn-za dèe yi.»

Há won-beera júnása, làa bíá wee pǎ há, làa bíá wee zo há, làa bíá wee yí mí jii ònló mu yámú jumu wán, bán búenbúen ká 6a mǎn ho ló-beení mu cíló yíiní á 6a à khèn á à òn, á à bío bío ká pǎnpǎn: «Ho ló-beení mu bán síi lá mía.» ¹⁹ Ba à tǎ le wée á wé è khuii le òn á à kúee mí wán lòn yúmú wó 6a wán, ká 6a à bío bío ká pǎnpǎn:

«Yéréké loo, yéréké!

Lé ho ló-beení mu minka náfòró bío yi á há won-beera 6ànsowà á náfòró wiráa.

Lé bún búenbúen dèeníá yáara wó ho pǎn-za dèe yi.»

²⁰ Minén na wí ho wáayi, mí zámaka ho yáaró bío yi.

Minén na bío sǎ le Dónbeení yi,

lá a Yeesu tonkarowà lè le Dónbeení jǎ-cúa fèerowà, minén mún zámaka.

Lé bío le Dónbeení síiníá ho jǎhú bío ho wó làa mia bío yi.

²¹ A ho wáayi tonkaro 6úí na pánká wí wáa lá le hue-be-beení 6úí á leeraa dó mu yámú jumu yi ó o bíá: «Lé ká síi á 6a khii leeraa ho ló-beení *Babiloona lè mí pánká cúekúee wán, á núpue yère máa bíní máa dá ho wán. ²² ũ kǎncó 6úawá, lè ũ len-béwá, lè ũ pòrópí-wíwa, lè ũ búaa-wíwa á sǎ máa bíní máa jǎ húú. ũ ní ton-sáwá á núpue yère máa bíní máa dá wán.

* 18:2 Ba jínzáwa na yí máa lá: Mi lorí ho Lándá zéeníló vuhú (Deutéronome) 14.12-18

Ʋ bío niló sá máa bíní máa jí. ²³ Khoomu máa bíní máa dé foñ. Yaamu máa bíní máa ca foñ. Bún búenbúen á à wé foñ, lé bío á ù duanlowà bío wi po ho ðímíjǎ ðuanlowà búenbúen. Fo mún khà ho ðímíjǎ nùpua búenbúen vínía lè ù nín-símú wára. ²⁴ Le Dónbeení jì-cúa fεerowà, làa bía ká na bío sá le yi na 6a 6ó, lè 6a nùpua na 6a 6ó búenbúen, bún búenbúen jǎ ho ló-beení mu jǎhú yí. Lé bǔn te bío le Dónbeení á à síinínáa ho jǎhú.»

19

¹ Bún mǎn, á ĩ jǎ támu búí sá ho wáyí lòn zámá-kúii na wee bío: «Mí khòoní le Dónbeení.

Lerén lé ðio wee fení 6a nùpua.

Ho cùkú lè ho pánká á bío sá wàn Dónbeení yi.

² Bío le wee fi lè le citíi á térénna, mu ðín ho tǔiá poni wán.

Mu bon, lerén lé ðio síinía a háa mu na sòobáa wee yéè mǐten jǎhú, yía wó á ho ðímíjǎ nùpua páania làa wo á yáararáa 6a.

Le Dónbeení ton-sáwá na húmú bío ló a níi yi á le dù yúaa.»

³ Mu támu pá bínía bía:

«Mí khòoní le Dónbeení!

Ho ló-beení mu cǐlò ðǎhú máa hí máa mí.

Ho yíini á à lé fεεε há lúlúio na jii mía yi!»

⁴ A 6a ní-kǎa 6óní làa nùwá náa, lè 6a bùaa bùaa náa á líi fúrá le Dónbeení na kará mí bá-zàmú kanmúini wán yahó, à 6a wee bío:

«*Amiina! Mí khòoní le Dónbeení!»

O Pioza yaamu sánú díró bío

⁵ A ĩ jǎ támu búí sá lè mu bá-zàmú kanmúini cǎn à mu bía:

«Minén na lé le Dónbeení ton-sáwá na wee kǎnbi le,

bía bío jǎhú wi làa bía bío jǎhú mía, mí khòoní wàn Dónbeení.»

⁶ A ĩ bínía jǎ támu búí sá ho wáyí lòn zámá-kúii támu. Mu sá jǎ lòn jùn-beení vǎnáló, mu sá jǎ lòn viohó na nà lè mí pánká bío síi, á bía bío ká:

«Mí khòoní le Dónbeení

lé bío á wa Núhúso Dónbeení na dà mu bío búenbúen á wi mí béení yi.

⁷ Mí le wa sía wa, mí wa zámaka, mí wa dé ho cùkú le yi,

lé bío ó o Pioza yaamu sánú díró á ðǎn.

Bàn fúaalé wón wíokaa mǐten wó.

⁸ Le Dónbeení nǎn há sí-zǐnia bè-sení bè-poa púiapúia wo yi.»

Hǎn sí-poa so bío wee zéeni bío térénna na á bía bío sá le Dónbeení yi wó.

⁹ A le Dónbeení tonkaro wáa bía nǎn mii: «Túia bío ká: Bía 6a von o Pioza yaamu sánú ðiiníi 6èntǐn júná sí.» O o bínía bía: «Bío bía lé le Dónbeení tǔiá na á le mà.» ¹⁰ A ĩ wáa líi fúrá a tá le ĩ búaaaní a, ká a máhá bía nǎn mii: «Ébé! Yí wé bǔn. Inén wee sá le Dónbeení tonlò lè únén lè mǐn záwa lè mǐn hǐnni bío síi, minén na bò ho tǔiá poni na ó o Yeesu zéeniá yi. Le Dónbeení lé ðio á ù búaaaní. Mu bon, ho tǔiá poni na ó o Yeesu zéeniá, lé hón á le Dónbeení jì-cúa fεerowà jì-cúa fǎrá wán.»

Bío á yía yòora a cón-poni á à wé

¹¹ A ĩ bínía le ĩ loñ, á ĩ mǎn à ho wáyí jii héra. A ĩ le ĩ loñ á lée cón-poni na. Yía yòora a yèni 6a le «Yia láayi wi á lé ho tǔiá poni 6ánsó.» O wee síini 6a nùpua júná, á tá há hía làa bío térénna. ¹² O yío ka lòn ðǎhú ðenle. Mu bá-zàmú khǎnlúe-záwa cǎrεε á búra a jǎhú yi. Yèni búí á túara a wán. Nùpue yí zú le ká mu yínóñ orén mí ðòn. ¹³ O kánbun na ó o zǎ á zǐira le cǎni yi. O yèni búí 6a le «Dónbeení bíoní.»

¹⁴ Ba hǐn-táwá na ló ho wáyí á yòora 6a cón-poa bò a yi. Ba zǎ há sí-poa bè-sení púiapúia.

¹⁵ Khà-tóní yara júnso na jia wi á wee lé o jii yi. Hón khà-tóní so lé hía ó o ð firáa lè ho ðímíjǎ kána nùpua, á à ðǎñ 6a. O o ð sùwaní mí pánká 6a wán làa sòobéε. O ð fi 6a làa bío 6a wee firáa ho Erézén bía á jaa bío síi, à zéeniáa le Dónbeení na dà mu bío búenbúen sí-cǐfíle. ¹⁶ Bío ká lé bío túara a kánbun lá a buzòohú wán:

«BÁ-ZÁWA BÚENBÚEN BÉε, NÚNÁSA BÚENBÚEN NÚHÚSO.»

¹⁷ A ĩ bínía le ĩ loñ, á ĩ mǎn le Dónbeení tonkaro búí ð o zoó ðín le wii yi, á wee bío bío ká pǎnpón lè 6a jǎnzawa na wee khǐi yòo déε firicíríi ho wáyí: «Mí 6uee kúee mǐn wán á mí dí ho sǎnú, hía le Dónbeení wíokaa bío. ¹⁸ Bía búenbúen na húrún á mí 6uee dí sǎnia: Ba bá-záwa, 6a dásíwá júnása, 6a cúawa làa bía wee yòo 6a, 6a nùpua na wi mǐten lè 6a wobáani, bía bío jǎhú mía làa bía bío jǎhú wi.»

¹⁹ A ĩ bínía le ĩ loñ á ĩ mǎn o yía, lè ho ðímíjǎ bá-záwa lè mí hǐn-táwá, à 6a kúaa mǐn wán á firáa làa yía yòora a cón-poni lè mí hǐn-táwá. ²⁰ A 6a wíira a yía mu, á wíira yía fεεra há

ni-cúa na yí bon na wó mu yéréké bíowa o yia mu yahó. O wó kà sii á khàráa 6a nùpua vínía, bán na ó o yia mu fiminí bò wán, bán na 6úaaania o kansi. O yia mu là a ni-cúa fεεro mu á 6a kúaa ho kíribí dā-be-beení yi lè mí yèn-vèení. ²¹ O o yia mu hín-táwá na ká bán á yia yòora a cón-poni 6ó lè ho khà-tóní na wee lé o nii yi, á 6a jínzàwa 6úen6úen 6ueé dū 6a sánía, á sù.

20

Bío wó há lúlúio khíá-pírú pàahú

¹ A í bínía le í loí á í mɔn le Dónbeení tonkaro ò o ló ho wáayi wee líi. O 6uan ho kǎhú na náyiló nii mía 6àn zúajii won-za, á 6uan ho zúakúarí na 6úaa. ² O tonkaro mu wíira a jia be-beení. O jia mu lé o háa na wi bín hááni. Ba wee ve o láa Ni-bakálo táá Satáni. O wíira a can lè ho zúakúarí ò o mía dā há lúlúio khíá-pírú. ³ O can wo lío dó ho kǎhú na náyiló nii mía yi, á dó jii, á bò le Dónbeení fiminí wán. O wó bǔn bera a na, ò o wáa yí bíní yí dāi khá 6a nùpua vínii ká há lúlúio khíá-pírú mu yí khíina. Ká hǎn khii khíina, ó o ko ò o lén lee fee día o ò wé ho pǎn-za dèe.

⁴ A í bínía le í loí á í mɔn bá-zàmu kanmúiní. Bia kará há wán á le béení díró pánká nɔn yi. I mún mɔn bia 6a kúiora júná mánákáwa. Ba kúiora 6a júná lé bio 6a zéenia ho túiá na ó o Yeesu má, á buera le Dónbeení bíoni. Bán yí 6úaaania o yia, á yí 6úaaania o kansi. O fiminí mún mía 6a 6uráa lè 6a níni wán. Ba véera á à páaní ì dí le béení láa yia le Dónbeení mɔn léra á à dā há lúlúio khíá-pírú. ⁵ Bǔn lé ho nín-yání véeró. Ba ní-hía na ká bán máa vée ká há lúlúio khíá-pírú jii á yí sú. ⁶ Bia nín-yání véera bán júná sí, 6a bío sá le Dónbeení yi. Mu cúa-jun ní húmú máa yí pánká bán wán. Ba à wé le Dónbeení láa yia le mɔn léra yankarowá. Ba à dí le béení láa wo á à dā há lúlúio khíá-pírú.

O Satáni bio yáara

⁷ Ká há lúlúio khíá-pírú mu khíina, á 6a à lén o Satáni á lee fee á à día ⁸ ó o tɔn ì híní wé è khá ho dímjǎná kána 6úen6úen nùpua á à vínii. Hǎn kána so 6a wee ve láa Kooki láa Makooki* O o ò ve 6a à kútee mún wán há hía táró bío yi. Ba à wé boo lòn yámú jumu jii hǎnlè bia bío sii. ⁹ I mɔn 6a á 6a ló ho dímjǎná kúaráa 6úen6úen yi jàana lua á 6ueé dó kǎnia ho lóhó na le Dónbeení wa láa sòobéε yi, hía le nípomu wi yi. Ká dǎhú 6úii máhà ló ho wáayi á líí 6ó 6a júhú. ¹⁰ O Satáni na lá wee khá 6a vínii wón 6a wíira dó ho kíribí dā-be-beení yi, hen na á 6a kúaa o yia láa yia fεεra há ni-cúa na yí bon yi. Ba lò á à be bín fεεε le wisoni lè ho tǎnàahú há lúlúio na jii mía yi.

Le Dónbeení citio ho dímjǎná nùpua 6úen6úen

¹¹ A í bínía le í loí á í mɔn bá-zàmu kanmúii-beení dā-poni láa yia kará le wán. Ho tá lè ho wáayi juuna vúnun o yahó, á máa bíni máa mi. ¹² A í bínía le í loí á í mɔn 6a ní-hía, bia bío júhú wi láa bia bío júhú mía, á 6a dín mu bá-zàmu kanmúiní mu yahó. O o 6úii hénkaa há vǔnna na 6a nùpua bè-wénia túara yi. O o 6úii mún lá ho vúahú 6úii héra. Hón á bia yú le mukáni binbirí yènnáa túara yi. A le Dónbeení fǎ le citii 6a ní-hía wán á héhaa lè 6a bè-wénia na túara há vǔnna mu yi. ¹³ Bia húrun mu jumu yi céra á mu jumu díá á 6a ló. Hári mu húmú lè ho ní-hǎnbó-lóhó á díá mí ní-hía á 6a ló. A le Dónbeení citio 6a ní-hía 6úen6úen á héhaa láa bío 6a ní-kéní kéní wó. ¹⁴ A mu húmú lè ho ní-hǎnbó-lóhó á 6a dóra kúaa ho dā-be-beení yi. Hón dā-be-beení so lé mu húmú cúa-jun níi. ¹⁵ Nùpue lee nùpue na yèni mía ho vúahú na á bia yú le mukáni binbirí yènnáa túara yi, bán 6úen6úen 6a mún dóra kúaa ho dā-be-beení mu yi.

21

Ho wáayi finle lè ho tá finle

¹ A í bínía le í loí á í mɔn ho wáayi finle lè ho tá finle. Ho wáayi lè ho tá na lá wi lè ho yahó á juuna vúnun. Mu yámú jumu wáa mía. ² A í mɔn ho Zeruzaleεmu lóhó dā-finle, hía bío sá le Dónbeení yi. Ho ló ho wáayi le Dónbeení cǎn wee líi. Ho se láa sòobéε lòn há-fla na wíokaa mítén mí yaamu bío yi. ³ A mu tǎn-beení 6úii sǎ jǎ lè mu bá-zàmu kanmúiní cǎn á bia: «Mí loí, bío ká wán á le Dónbeení páania kará lè 6a nùpua. Le páania kará láa ba, á 6a lé le nípomu. Le Dónbeení mí béere wi láa ba. ⁴ Le sùukaa 6a yèn-caa 6úen6úen. Mu húmú lè le yi véε lè le wéε, ho lè lònbea á wáa vó, lé bío á mu bè-kía 6úen6úen wó.»

⁵ A yia kará mu bá-zàmu kanmúiní wán wáa bia: «Mí loí, í wó mu bío 6úen6úen lè mu bè-fla.» O bia: «Túa bío á í bia, lé bío há bíoni mu lé ho túiá poni á láayi wi.»

* **20:8** Kooki láa Makooki: Há bío wee zéeni bia lé le Dónbeení zúkúsa bío ho pàahú vaa véení. Loí Ezekiyéεle vúahú 38-39

⁶ O o bíníá bía: «Mu nii wáa sú. Lé Inén á 6úa mu bío búenbúen jùhú, á lé Inén mún ò véení mu bío búenbúen. I lé mu bío búenbúen jùhú 6úénií, á mún lé mu véení. Yia le ju-hání dà, á mu jumu na wee lé le mukáni binbirí jun-dání yi á Inén ò na 6ánsò yi làa káamáa ó o ò ju. ⁷ Bún búenbúen lé há kía na bío á à sí yia fá ho fúuhú yi. A í wáa à wé 6ánsò 6àn Dónbeení, á 6ánsò wáa à wé í za. ⁸ Ká 6a zónlowá, làa bía pá le Dónbeení bío, là há yírá-wará wérowá, là 6a ní-6úewá, làa bía wee wé ho há-fénló là ho bá-fénló là mí síiwá, là 6a ní-6íwa, là 6a wón-háwá, là 6a sabín-fúaalowa, bán búenbúen á à kúee ho kiríbi dá-be-beení yi á bún 6èn ò wé bán bío na sá 6a yi. Bún lé mu húmú cúa-jun nii.»

Ho Zeruzalemu lóhó dá-flnle

⁹ A le Dónbeení tonkarowá núwá hẹjun na 6uan há lánporá bío hẹjun na mu bè-súmáa yi yi ní-kení á 6ueé bía nòn mií: «Buen le í zéení a Pioza 6àn há-fla làa fo.»

¹⁰ A le Dónbeení Hácírí pánká kera í wán ó o tonkaró na bío mi yòrarára le 6úee 6úí na 6úaa á dón làa sòobé wán. O zéení ho Zeruzalemu lóhó na bío sá le Dónbeení yi làa mi ká ho ló ho wáayi le Dónbeení cón wee líi. ¹¹ Ho lóhó mu wee juiíka kúíakúíá là le hue-sení na yáwá here na 6a le zasipu bío síi. Ho wee ce wéréwéré lòn máká dúuhú. Bío ho wee juiíkaráa wee zéení le Dónbeení cúkú. ¹² Ho lóhó mu dándá na bánbáa ho á 6úaa, á mún dón. Há zúapíní na wí ho dándá mu yi á léee píru jún. A há là mí dá-kení kení á le Dónbeení tonkarowá ní-kení kení pan yi. O o *Isirayele zí-júná píru jún yènnáa túara há zúapíní mu mí dá-kení kení wán. ¹³ Há zúapíní bío tìn wí là le wii hẹenií, bío tìn wí là le wii hẹenií 6àn nín-6ání, bío tìn wí là le wii hẹenií 6àn nín-káahó, ká há bío tìn wí là le wii tẹenií. ¹⁴ Ho dándá mu jùhú bára há hue-be-beera píru jún wán. O Pioza tonkarowá píru jún yènnáa túara há hue-be-beera mu dá-kení kení wán.

¹⁵ O o tonkaró mu na wee bío làa mí á 6uan le dèe 6úí na wee mǎnzá là mu bío. Le wó là ho sánú. Dén lé dío ó o mǎnzá là ho lóhó, là ho zúapíní, là ho dándá. ¹⁶ Ho lóhó mu sáa léee bío náa, á máa mín. O o tonkaró mu wáa mǎnzáa ho lóhó mu á ho yú mu bío mǎnzání cúa-muaaseé píru jún na á yi há kilomēterewa muaaseé jún làa khlá-náa síi. Ho dáamu á mún máa mín là ho sání dá-kení tóntómú. ¹⁷ O mún mǎnzáa ho lóhó mu dándá làa bío 6a núpua wee mǎnzá là mu bío á ho yú nín-kókóní cúa-6úaré-hẹjun làa bío náa. ¹⁸ Ho dándá mu son là há *hue-sení 6úí na 6a le zasipu. Ho lóhó mí beere hón son là ho sánú binbirí, á wee ce wéréwéré lòn máká dúuhú. ¹⁹ Há hue-be-beera píru jún na ho dándá jùhú bára wán á donkhueékaa là há hue-sení píru jún.

Le nín-yání hue-be-beení á donkhueéra là le hue-sení na 6a le zasipu.

Le jún ní donkhueéra là le hue-sení na 6a le safiire.

Le tìn ní donkhueéra làa dío 6a le kaliseduana.

Le náa ní donkhueéra làa dío 6a le emeroode.

²⁰ Le hònú ní donkhueéra làa dío 6a le saaduana.

Le hẹzín ní donkhueéra làa dío 6a le koronaliina.

Le hẹjun ní donkhueéra làa dío 6a le korisoliite.

Le hẹtín ní donkhueéra làa dío 6a le beeriile.

Le dènú ní donkhueéra làa dío 6a le topaaze.

Le píru ní donkhueéra làa dío 6a le korizoparaze.

Le píru dòn ní donkhueéra làa dío 6a le turikuaaze.

Le píru jún ní donkhueéra làa dío 6a le amitiisiite.

²¹ Há zúapíní píru jún na lénkaa ho lóhó mu dándá yi wonna là mí dá-kení kení á wó là há hue-poa 6úí síí bè-sení dá-kení kení na yáwá here. Ho lóhó mu wá-beení hón wó là ho sánú, á wee ce wéréwéré lòn máká dúuhú.

²² Ho lóhó mu á í yí mǎn *Dónbeení zí-beení yi. Ho mákóo mía le yi, lé bío ó o Núhúso Dónbeení na dà mu bío búenbúen là a Pioza lé bán mí beere á wí bín. ²³ Ho lóhó mu mákóo mía le wii là ho píhú khoomu yi. Le Dónbeení cúkú ka lòn khon-be-beení á dó ho wán. O o Pioza mún dó mí khoomu ho wán. ²⁴ Lé bún khoomu so á ho 6ímíjá kána núpua á à kerí yi. A ho 6ímíjá bá-záwa á à 6ua mí ní bío ò buennáa ho yi. ²⁵ Ho lóhó mu dándá zúapíní á máa bíní máa pe le wisoni yi. Mu bon. Há máa bíní máa pe, lé bío á tá máa bíní máa hí. ²⁶ Ho 6ímíjá cúkú là ho bè-sení búenbúen á 6a wé è 6ua á buennáa ho lóhó mu yi. ²⁷ Bío na yí máa ce le Dónbeení yahó máa zo ho lóhó mu húúu. Há yírá-wará wérowá là 6a sabín-fúaalowa mún máa zo ho lóhó mu húúu. Bía yènnáa túara bía yú le mukáni binbirí yènnáa vúahú yi, háa ó o Pioza te, lé bán mí dòn zoó keení ho lóhó mu yi.

22

¹ O o tonkaró mu zéení ho muhú 6úí làa mí. Ho jumu wee na le mukáni binbirí 6a núpua yi. Mu wee juiíka lòn máká dúuhú. Mu wee lé le Dónbeení là a Pioza bá-zamu kanmúini cón, ² á vǎná ho lóhó mu wá-beení síi yi. A le vǐndèe na wee na le mukáni binbirí á wí ho

muħđ mu sáa mí bío ĵun yi. Le wee ha hã cúa-pírú ĵun le lúluure yi. Pliħđ léee pliħđ à le ha. Le 6àn vónna lé le tñní á ho đĩmĩjńá kána nùpua wee vání lè mítén. ³Bío 6úí na le Dónbeenĩ dánkánía á máa bĩní máa kerĩ ho lóhó mu yi. Le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúíni wi ho yi, á le Dónbeenĩ ton-sáwá wé è 6úaanĩ le Dónbeenĩ. ⁴Ba à mí le Dónbeenĩ yahó, le yèni á à túa 6a 6uráa wán. ⁵Ho tá máa bĩní máa hí. Nùpua màkóo máa bĩní máa kerĩ fĩntání láa wii koomu yi, lé bío ó o Nùħúso Dónbeenĩ á à dé mí koomu 6a wán. ⁶Ba à dí le béeñĩ féeε hã lúluúo na ĵii mía.

O Yeesu le hen làa cĩnú ká mí ì bĩní ì buen

⁶Bũn mǎn, ó o tonkaro mu bĩnía bía non mĩ: «Hã bionĩ na fo ĵá lé ho túia poni á láayi wi. O Nùħúso Dónbeenĩ lé yia wee dé mí Hácĩrí mí ĵi-cúa fεεrowà yi. Orén lé yia tonkaa mí tonkaro ò o 6uee zéeni bío á à wé hen làa cĩnú lè mí ton-sáwá.»

⁷O Yeesu bía: «Loĩ, ì ì bĩní ì buen hen làa cĩnú. Yia wee tà bè le Dónbeenĩ ĵi-cúa na fεεra ho vūahđ na ká yi 6èñđĩn ĵúħđ sí.»

⁸Lé ĩnén Zán á mǎn mu biowa mu, á ĵá bío bía 6úen6úen. Bío á ĩ mǎn mu á ĵá mu vó, á ĩ lí bírá o wáayi tonkaro mu tá le ĩ 6úaanĩ a. ⁹Ká a màhá bía non mĩ: «Ébé! Yí wé bũn. ĩnén wee sá le Dónbeenĩ tonló lè únén lè mĩn zàwa lè mĩn hínni bío síi, minén na lé le *Dónbeenĩ ĵi-cúa fεεrowà láa bía wee tà bè ho vūahđ na ká bionĩ yi. Le Dónbeenĩ lé đĩo à ũ 6úaanĩ.»

¹⁰O o pá bĩnía bía: «Hã ĵi-cúa na fεεra ho vūahđ na ká yi á ũ yí 6ua ũ dòn. Mu bon, bío hã zéenia wéró á sàaráa. ¹¹Yia yí téréna, à wón wé wé bío yí téréna. Yia yí máa ce le Dónbeenĩ yahó, à wón wé wé bío yí máa ce le Dónbeenĩ yahó. Yia téréna, à wón wé wé bío téréna. Yia bío sá le Dónbeenĩ yi, à wón wé wé bío sí le Dónbeenĩ yi.»

¹²O Yeesu bĩnía bía: «Loĩ, ì ì bĩní ì buen hen làa cĩnú. Bía wó se làa bía yí wó yí se le mí nĩ-kénĩ kénĩ á ĩ 6uan bío na ko láa ba wá 6ueé na yi. ¹³Lé ĩnén á 6ua mu bío 6úen6úen ĵúħđ, á lé ĩnén mún ñ véeni mu bío 6úen6úen ĵúħđ 6úεεnĩ, á mún lé mu véeni.»

¹⁴«Bia sεεra mí sí-zĩnia á hã wee ce wéréwéré bán ĵúná sí. Ba à dárĩ ñ zo ho lóhó mu yi á zoó dí le vĩndεε na wee na le mukáni binbirĩ bia. ¹⁵Ká bía lé 6a boonĩ* lè 6a nĩ-cĩwa, láa bía wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá, lè 6a nĩ-6úewá, lè 6a wón-hawá, láa bía wa hã sabionĩ, bán 6úen6úen á à kerĩ ho khūhū.»

¹⁶«ĩnén Yeesu lé mí tonkaa ĩ tonkaro na ló ho wáayi ò o 6uee zéeni mu biowa mu bío lè minén kèrèťεwa mi kuio yi. ĩ lé o béeε *Daviide mǎnmǎni, ĩ ka lòn tá-ťia mǎnáyĩire† na wee ĵuũika.»

¹⁷Le Dónbeenĩ Hácĩrí là a há-fla páania wee bío le: «Buen.» Bía 6úen6úen ĵá bío bía à bán mún bío le: «Buen.» Bía le ĵu-hání dá, à bán buen. Bía wí à 6a ĵu mu ĵumu na wee na le mukáni binbirĩ à 6a 6uee ĵu mu láa káamáa.

¹⁸Minén 6úen6úen na wee ĵí le Dónbeenĩ ĵi-cúa na fεεra ho vūahđ na ká yi á ĩnén Zán wee mí bío ká láa sòobée á à na yi: Hen ká nùpue bò bío ho vūahđ mu ĵi-cúa na fεεra wán, á le Dónbeenĩ ì wé á mu bè-sũmáa na bío bía ho vūahđ mu yi á à yí 6ánsó. ¹⁹Ká yia 6èñ mún léra bío 6úí ho vūahđ mu ĵi-cúa na fεεra yi, á le Dónbeenĩ á à lén 6ánsó nĩ le vĩndεε na wee na le mukáni binbirĩ bia đĩnĩ, lè ho lóhó mu zoró yi, láa bío mu zéeníanáa ho vūahđ mu yi.

²⁰A yia na zéenia bío bía ho vūahđ na ká yi bío wee bío bío ká: «Hen làa cĩnú ká ĩ bĩní ì buen léee kénkén.»

«*Amiina! Nùħúso Yeesu, buen!»

²¹Le o Nùħúso Yeesu wé mí sáamu lè 6a 6úen6úen.

* 22:15 Ba boonĩ: Ba zúifúwa cǎn á 6a boonĩ bío wee zéeni 6a nùpua na yí máa ce le Dónbeenĩ yahó. † 22:16 Tá-ťia mǎnáyĩire: Mĩ lorĩ 2.26-28